НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
ІНСТИТУТ АРХІВОЗНАВСТВА

Джерела з історії науки
в Україні

ІСТОРІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

1938–1941

ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ

КИЇВ 2003

ББК Ч213 (4УКР) 711

Історія Національної академії наук України (1938–1941) : Документи і матеріали / НАН України. Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Ін-т архівознавства; Редкол.: О. С. Онищенко (відп. ред.) та ін. – К., 2003. – 920 с.

ISBN 966-02-2980-1

Цим збірником продовжується видання документів та матеріалів з історії діяльності Національної академії наук України. У науковий обіг уводяться невідомі та маловідомі документи, що характеризують діяльність ВУАН–АН УРСР, урядові та партійні документи, матеріали періодичних видань за період 1938–1941 рр.

Для науковців, істориків, зокрема істориків науки, архівістів, викладачів вищих і середніх навчальних закладів та студентів.

Упорядники

В. А. КУЧМАРЕНКО, Т. П. ПАПАКІНА, Л. І. СТРЕЛЬСЬКА, Л. М. ЯРЕМЕНКО, С. В. СТАРОВОЙТ, Т. В. ВАРАВА, О. Г. ЛУГОВСЬКИЙ

Редакційна колегія

О. С. ОНИЩЕНКО (відп. ред.), Г. В. БОРЯК, Л. А. ДУБРОВІНА, В. А. КУЧМАРЕНКО (відп. секр.), О. Г. МІТЮКОВ, Л. В. МУХА, В. Ю. ОМЕЛЬЧУК, П. С. СОХАНЬ, В. С. ЧИШКО

Археографічне опрацювання документів
Т. П. Папакіна, В. А. Кучмаренко, Л. І. Стрельська, С. В. Старовойт

Науково-бібліографічна редакція
В. С. Гойнець, Л. І. Завалішина, О. Г. Луговський, Л. С. Новосьолова

Затверджено до друку вченою радою
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

© В. А. Кучмаренко. Передмова, 2003
© В. А. Кучмаренко, Т. П. Папакіна, Л. І. Стрельська, Л. М. Яременко, С. В. Старовойт, Т. В. Варава, О. Г. Луговський. Упорядкування, 2003
© Т. П. Папакіна, Л. Є. Варшавська, О. Г. Луговський, В. А. Кучмаренко, С. М. Ляшко, Л. Ю. Портнова, В. В. Сендик, С. В. Старовойт, О. П. Степченко, Л. І. Стрельська, М. Д. Ходоровський, Л. М. Яременко. Примітки, 2003
© Т.В. Вересовська, Т. В. Варава, Т. П. Папакіна. Регести протоколів, 2003
© Л. М. Яременко. Список дійсних членів та членів-кореспондентів ВУАН, обраних у 1934 р., 2003
© О. Г. Луговський, Т. В. Варава, Л. В. Гарбар, С. М. Ляшко, Т. П. Папакіна, Л. Ю. Портнова. Список наукових співробітників ВУАН–АН УРСР, 2003
© Л. М. Яременко, О. О. Колобов, Л. І. Завалішина, О. Г. Луговський, Т. В. Варава, Л. С. Воловник,О. М. Закусило, О. Г. Луговський. Список видань та наукових праць співробітників ВУАН–АН УРСР, 2003
© Л. І. Стрельська. Перелік доповідей співробітників установ ВУАН–АН УРСР, 2003
© В. А. Кучмаренко. Список установ ВУАН–УАН УРСР, що діяли у 1934–1941 рр., 2003
© Т. П. Папакіна. Список скорочень, 2003
© Л. Ю. Портнова. Фотодокументи, 2003
© Т. В. Варава, Л. І. Завалішина. Іменний покажчик, 2003
© Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Інститут архівознавства, 2003

ISBN 966-02-2980-1

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Даний збірник є продовженням серії видань документів і матеріалів з історії Національної академії наук України, що вийшли друком у чотирьох книгах: «Історія Академії наук України. 1918–1923» (К., 1993), «Історія Національної академії наук України. 1924–1928» (К., 1998), «Історія Національної академії наук України. 1929–1933» (К., 1998), «Історія Національної академії наук України. 1934–1937» (К., 2003).

Цим збірником завершується публікація документів передвоєнного періоду історії Академії наук України. Період 1938–1941 рр. недостатньо висвітлений істориками вітчизняної науки, оскільки найменш документно забезпечений. Пояснюється це багатьма причинами: перш за все, значною втратою архівних та діловодних документів у перші роки Другої світової війни; по-друге, репресивною політикою щодо діячів науки та вилученням і масовим знищенням пов'язаних з нею документів, а також низкою інших причин. Укладачі намагалися якнайповніше висвітлити важкий процес розбудови Академії наук як наукового відомства УРСР. Значну частину введених до збірника документів становлять протокольні постанови ЦК КП(б)У, постанови Верховної Ради УРСР, Ради Народних Комісарів УРСР та інших відомств, що є фактично стрижневими, оскільки ними визначалися як юридичний статус, так і організаційна структура, основні напрями діяльності АН у 1938–1941 рр., тематика наукових досліджень, персональний склад тощо.

Перевагу надано документам, що характеризують наукову діяльність Академії наук – це звіти, доповіді, доповідні записки керівних органів АН – Загальних зборів Президії, бюро Відділів. Вагому частину з них становлять документи установ АН, які характеризують основні досягнення наукових колективів. До тому введено узагальнюючий науково-довідковий апарат: список установ, створених за новою організаційною структурою, що діяли у ВУАН–АН УРСР у 1934–1941 рр.

Документи, подані у збірнику, характеризують розгортання наукових досліджень для потреб народного господарства, наукові досягнення та впровадження їх у народне господарство країни, співпраця наукових установ АН УРСР з виробничими підприємствами і колективами Союзу СРСР, стан фінансування наукових установ, їхній кадровий склад тощо.

Книга складається з двох частин: перша – «Документи і матеріали» та примітки до них; друга – «Додатки» і науково-довідковий апарат. У ній представлено документи, що відображають ту чи іншу подію, той чи інший факт з історії вітчизняної науки у 1938–1941 рр. При відборі документів до публікації перевага надавалася автентичним документам. Копії документів уведено до збірника в тих випадках, коли не вдалося відшукати оригінали. До збірника також включено матеріали, що доповнюють архівні джерела, уточнюють окремі факти з історії Національної академії

наук України або містять загальну характеристику наукових досягнень, академічних установ.

Комплекси документів, які відображають питання керівництва наукою і Академією наук з боку державної влади і взаємодію з політичними структурами радянського суспільства, виявлено в центральних державних архівах України (Центральний державний архів вищих органів влади і управління, Центральний державний архів громадських об'єднань, Центральний державний архів кінофотофонодокументів ім. Г. С. Пшеничного). Джерела для публікації виявлялися також у архівах НАН України (архів Президії НАН України та наукові архіви академічних установ, Інститут архівознавства та Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, відділи рукописів Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка, Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології, Інституту археології).

Документи і матеріали у збірнику розташовано у хронологічному порядку. За основу взято дату складання документа або дату, встановлену упорядниками за його змістом, суміжними документами чи іншими критеріями. Всі особливості публікації документів зазначено у посторінкових примітках, у тому числі неповнота публікації тексту документа. Там само розміщено й застереження про помилки в датуванні окремих фактів.

Тексти документів передано зі збереженням мовних особливостей того часу, але пунктуацію у них виправлено упорядниками згідно з сучасними правилами правопису.

Тексти документів вивірено за оригіналами. Законодавчі акти подано з офіційних першоджерел. Назви архівів, документи яких увійшли до збірника, при першому згадуванні наводяться повністю, а далі подаються їх загальноприйняті скорочення.

Невід'ємною складовою даного збірника є наукові примітки до документів, які здебільшого містять біографічні довідки про найвизначніших діячів української науки та тих, які зазнали переслідувань з боку тоталітарного режиму. Особливістю всіх приміток, як біографічних, так і історичних, є те, що в них подаються відомості за весь період життя даної особи чи діяльності певної установи, виявлені авторським колективом. Для складання приміток використано такі довідкові видання, як УРЕ, Енциклопедія сучасної України, Енциклопедія українознавства, галузеві енциклопедії; спеціальні довідники з різних галузей знань; довідники з персонального складу академічних установ; бібліографічні довідники, біографічні нариси про діячів науки; матеріали періодичних видань (ювілейні статті, некрологи); наукові збірники тощо. Надзвичайно цінну інформацію почерпнуто з архівних документів, зокрема особових справ та списків наукових співробітників – колишніх аспірантів науково-дослідних кафедр НКО УСРР (ф. 166, ЦДАВО України), документів Президії НАН України; архівних слідчих справ репресованих (ф. 263 ЦДАГО; Державний архів СБУ), за якими уточнено дати народження та смерті окремих осіб, відновлено недостатньо висвітлені в літературі факти їхнього життя. Найінформативнішими у цьому плані виявились особові справи співробітників львівських відділів (філій) інститутів АН УРСР, що використані вперше (Інститут архівознавства НБУВ, ф. 244). Для складання приміток з історії установ використано як історичні довідки, так і документи самих установ та документи архіву Президії НАН України, які теж уводяться у науковий обіг вперше. Примітки мають валову нумерацію, а в кінці – посилання на номер документа.

«Додатки» – це наукові розробки авторського колективу. Вони заповнюють інформаційні лакуни, пов'язані зі втратою документів, значно розширюють інформативність даного видання. До них включено: «Регести протоколів засідань Президії АН УРСР за 1938–1941 рр.», «Список дійсних членів та членів-кореспондентів АН УРСР, обраних у 1939 р.», «Список наукових співробітників АН УРСР (1938–1941)», «Список видань та наукових праць співробітників АН УРСР (1938–1941)», «Перелік доповідей співробітників установ АН УРСР (1938–1941)».

У зв'язку зі втратою документів установами під час евакуації Академії наук за Урал в період Другої світової війни протоколи засідань Президії АН УРСР за 1938–1941 рр. є чи не єдиним повним часописом життя і діяльності найвищої державної наукової установи України. Оскільки це однотипні документи, їх подано у стислому вигляді, для чого упорядниками збірника здійснено регестування протоколів. «Регести протоколів засідань Президії АН УРСР за 1938–1941 рр.» подано окремим розділом. Вони містять надзвичайно цінну інформацію з усіх сфер діяльності АН УРСР за зазначений період. Зміст кожного протоколу передано зі збереженням його структури та окремих термінів, характерних для ділового мовлення того часу. Збережено перелік пунктів, позначених арабськими цифрами, та тогочасні абревіатури назв установ і організацій (їх повну назву подано у «Списку скорочень»). Пункти, що не несуть важливої інформації (надання профвідпусток, матеріальної допомоги на лікування, вирішення квартирних питань тощо), знято. Застереження про такі випадки містяться у посторінкових примітках.

У «Списку дійсних членів та членів-кореспондентів АН УРСР, обраних у 1939 р.» подано точну дату обрання (за протоколами Президії АН УРСР) та основні етапи наукової діяльності вчених. «Список» поділяється на дві частини: у першій за алфавітом подано прізвища обраних дійсних членів АН УРСР, у другій – членів-кореспондентів. При його складанні використано відомості про життя, наукову, педагогічну та громадську діяльність академіків і членів-кореспондентів Академії наук із загальних та галузевих енциклопедій, довідників персонального складу членів АН, особових справ академіків і членів-кореспондентів, що зберігаються в Архіві Президії НАН України, та слідчих справ репресованих, які зберігаються в Державному архіві СБУ, що дало можливість уточнити деякі факти останніх років життя і діяльності та встановити реальні дати смерті окремих учених.

«Список наукових співробітників АН УРСР (1938–1941)» складено за прийнятою формою побудови розширеного покажчика, а саме: повністю наведено прізвище, ім'я та по батькові, дата народження та смерті (якщо її вдалося встановити), наукові звання, спеціалізація, посада, місце роботи. Різночитання в прізвищах, іменах та по батькові подано в дужках. Назви наукових установ АН УРСР, в яких працював співробітник, подано в тогочасному написанні. Повна зміна назви наукової установи внаслідок реорганізації у 1938–1941 рр. подається через кому. До «Списку» включено штатних наукових співробітників, а також академіків і членів-кореспондентів, які обіймали наукові посади в академічних установах. До нього не внесено адміністративно-технічний персонал. «Список» складено за планами та звітами робіт наукових установ АН УРСР за зазначений період, протоколами засідань Президії, документами особових фондів Інституту архівознавства НБУВ, а також документами з Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України та Центрального державного архіву громадських об'єднань України. До «Списку» включено прізвища 1204 осіб.

«Список видань та наукових праць співробітників АН УРСР (1938–1941)» містить 3480 позицій – це наукові збірники установ, монографії та статті співробітників Академії наук, видані не тільки Видавництвом Академії наук України, але й опубліковані у фахових виданнях як УРСР, так і російських, загальносоюзних і зарубіжних. До «Списку видань», зокрема, внесено праці репресованих учених, праці, заборонені у 1930-х роках, а також праці позаштатних співробітників АН УРСР, послугами яких стали користуватися установи Академії наук відповідно до розпорядження Президії ВУАН 1935 р.

Упорядниками переглянуто de visu близько 70 відсотків публікацій. Їх розміщено за хронологічно-алфавітним принципом. При підготовці «Списку видань та наукових праць співробітників АН УРСР (1938–1941)» використана значна джерельна база: біобібліографічні матеріали, бібліографічні покажчики; фундаментальні видання з історії вітчизняної науки, науково-популярна вітчизняна та зарубіжна література. Значний бібліографічний матеріал отримано завдяки вивченню особових фондів учених України, що зберігаються в Інституті архівознавства та Інституті рукопису НБУВ.

«Перелік доповідей співробітників установ АН УРСР (1938–1941)» складено на основі дослідження упорядниками значного комплексу джерел: документів особових архівних фондів видатних учених, що зберігаються в Інституті архівознавства та Інституті рукопису НБУВ, фондах установ Академії наук. Укладачами опрацьовано періодичні видання Академії наук УРСР, зокрема «Вісті Академії наук УРСР» та «Доповіді АН УРСР» (видавалися з 1939 р.), а також бібліографічні джерела, матеріали наукових конференцій з різних галузей науки за 1938–1941 рр. «Перелік» складено у алфавітно-хронологічному порядку; прізвище та ініціали авторів доповідей подано у сучасній орфографії, назви доповідей – із збереженням тогочасного правопису.

«Список установ ВУАН–АН УРСР, що діяли у 1934–1941 рр.» складено на основі розпорядчих документів уряду (декретів, постанов, протокольних постанов і розпоряджень), постанов Президії АН України про створення інститутів у структурі ВУАН–АН УРСР, планово-звітної документації інститутів, історичних довідок до архівних фондів інститутів. Описова стаття на установу включає: дату утворення, перелік установ-попередників, на основі яких утворено той чи інший інститут, основні напрями діяльності, структура та її зміни протягом 1934–1941 рр. та прізвища керівників.

Збірник документів і матеріалів проілюстрований фотодокументами та забезпечений передмовою і науково-довідковим апаратом, до якого входять «Іменний покажчик», «Список скорочень», «Перелік документів».

Колектив упорядників складає щиру подяку співробітникам Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України, Центрального державного архіву громадських об'єднань України, Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Архіву Президії НАН України та наукових архівів установ і організацій НАН України за надання всебічної допомоги у виявленні документів з фондів архівів.

За допомогу у встановленні біографічних даних співробітників АН УРСР упорядники також вдячні співробітникам відомчого архіву НБУВ; співробітникам Інституту біографічних досліджень НБУВ М. І. Гончаренко, Т. В. Куриленко, Т. М. Лободі, С. М. Ляшко, Н. І. Мельник, С. В. Мосієнку, Л. Г Реві, О. В. Скрипнику,

О. М. Яценку; зав. відділу стародруків та рідкісних видань НБУВ Г. І. Ковальчук, зав. відділу образотворчих мистецтв НБУВ Г. М. Юхимцю; зав.відділу нотних видань В. Д. Шульгіній; працівникам архівів установ м. Києва: Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Національного економічного університету України, Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», Музею історії Українського державного медичного університету ім. О. О. Богомольця та Державного архіву м. Києва, а також старшому науковому співробітникові Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України О. М. Корнієнку.

Редакційна колегія, маючи на меті продовжити роботу з висвітлення історії створення НАН України та діяльності її установ, розшуку забутих імен, наукових праць співробітників Академії наук, буде вдячна за надання будь-якої додаткової інформації.

ПЕРЕДМОВА

У 85-річній історії Національної академії наук 1938–1941 рр. посідають особливе місце. У цей період вона формувалась як система потужних науково-дослідних установ з передовою експериментально-лабораторною базою. На вимогу часу наука була оголошена передовою ланкою у будівництві промислового і сільськогосподарського комплексів країни.

Проте, Академія наук жила реаліями епохи. У Європі розгорялося полум'я Другої світової війни. Жертвами нацистської агресії ставали дедалі більше європейських держав. Напруження міжнародної обстановки попри ілюзорний спокій в СРСР, впливало на внутрішнє становище в країні. Виснажливою працею народу було створено потужний індустріальний потенціал, проте економіка країни не була спрямована на оборону. Підводячи підсумки роботи Академії наук за 1940 р., її тодішній президент О. О. Богомолець підкреслював: «Міжнародна обстановка багата всілякими несподіванками й небезпеками для країни соціалізму. Ця обставина зумовлює потребу ще вище піднести роль науки в розвитку народного господарства, у зміцненні соціалістичної індустрії і озброєних сил Радянського Союзу» (див. док. № 124).

Академія наук УРСР нарощувала свій кадровий потенціал. З обранням у 1939 р. 30 дійсних членів і 60 членів-кореспондентів у її складі налічувалось 66 академіків та 68 членів-кореспондентів (див. док. № 124). Порівняно з 1934 р. утричі зросла кількість її співробітників. У 1941 р. в установах Академії наук працювали 3100 співробітників, з них наукових працівників – 1200, старших наукових – 666 (у їх числі 495 кандидатів наук), науково-допоміжного персоналу – 900. Тільки за 1940 р. число співробітників з науковим ступенем зросло на 116. Збільшилась питома вага науковців, які працювали в галузі фізико-хімічних і технічних наук. Розвинулась наукова експериментальна база досліджень. У аспірантурі та докторантурі на червень 1941 р. навчалось 268 осіб. Протягом 1938–1941 рр. бюджет Академії наук зріс у 5,5 рази і на 1941 рік становив 36 097 000 крб. [1]

Для АН УРСР період 1938–1941 рр. характерний розширенням її організаційної структури. На червень 1941 р. в АН працював 31 науковий інститут, без врахування філій, ботсадів, заповідників. Лише в 1940 р. організовано 3 інститути, в яких досліджувались перспективні проблеми важкої індустрії – металургії, енергетичного господарства і промислового використання мінеральної сировини. Наукові установи розміщувалися у Києві, Дніпропетровську, Львові, Харкові, Одесі, Криму (див. Додатки: «Список установ, що діяли в складі ВУАН–АН УРСР у 1934–1941 рр.»). Намітилася тенденція до спеціалізації інститутів і визначення їх як провідних наукових установ республіки у своїй галузі. З розробкою тематичних планів на третю п'ятирічку

[1] ЦДАВО України, ф. 4708, оп. 1, спр. 87, арк. 28.

відбулася істотна переструктуризація інститутів. Президія АН прагнула ліквідувати багатоланковість у їх структурі (кафедра, бригада, група, сектор, комісія, кабінет, лабораторія) та паралелізм у роботі відділів і секторів.

У лютому (19–22) 1939 р. відбулися вибори нового персонального складу дійсних членів та членів-кореспондентів АН. Дійсними членами обрали: по Відділу математичних і природничих наук – П. П. Будникова, М. І. Кузнєцова, Б. С. Лисіна, О. І. Бродського, І. К. Мацуревича, Г. М. Висоцького, М. М. Гришка, В. П. Поспєлова, Г. В. Курдюмова, М. О. Лаврентьєва, Г. І. Маркелова, В. П. Філатова, В. Ю. Чаговця, О. Я. Орлова, В. О. Сельського, Д. М. Синцова, Б. С. Чернишова (всього 17 академіків); по Відділу технічних наук – М. М. Давиденкова, М. М. Доброхотова, В. М. Свєчникова, С. В. Серенсена, О. М. Фролова, В. М. Хрущова, М. В. Луговцова (всього 7 академіків); по Відділу суспільних наук – О. І. Білецького, Л. А. Булаховського, Є. С. Варгу, М. Я. Калиновича, О. Є. Корнійчука, Ю. М. Соколова (всього 6 академіків).

Членами-кореспондентами обрали: по Відділу математичних і природничих наук – М. А. Аганіна, Д. О. Альперна, Д. І. Блохінцева, М. М. Боголюбова, Є. І. Бордзиловського, І. М. Буланкіна, П. А. Власюка, Д. С. Воронцова, П. В. Головіна, В. Г. Дроботька, О. А. Дубянського, Є. В. Звєрезомб-Зубовського, Д. К. Зерова, В. О. Ізбекова, П. П. Карпухіна, А. І. Кіпріанова, М. С. Кондратьєва, М. Г. Крейна, О. Ю. Лур'є, Н. Б. Медведєва, Я. С. Модилевського, Н. Д. Моргуліса, Є. Я. Ремеза, Я. В. Ролла, Л. Й. Рубенчика, М. П. Семененка, К. Д. Синельникова, М. М. Сиротиніна, А. О. Слуцкіна, О. І. Смирнову-Замкову, Ю. Д. Соколова, Є. О. Татаринова, О. Д. Тимофєєвського, С. С. Уразовського, А. М. Утєвського, Д. Л. Фердмана, І. Я. Штаєрмана (всього 37 членів-кореспондентів); по Відділу технічних наук – Ф. П. Бєлянкіна, П. П. Бушгедта, В. Ю. Васильєва, А. О. Василенка, П. М. Василенка, Б. М. Горбунова, Б. Д. Грозіна, П. Т. Ємельяненка, М. В. Корноухова, М. О. Короткевича, О. К. Котельникова, Л. П. Крамаренка, П. С. Кучерова, В. М. Майзеля, Г. Й. Сухомела, К. І. Татомира (всього 16 членів-кореспондентів); по Відділу суспільних наук – С. І. Маслова, П. М. Попова, Л. М. Славіна, Е. Г. Співака, Я. Г. Фейгіна, П. О. Хромова, С. В. Юшкова (всього 7 членів-кореспондентів) (див. док. № 49).

З посиленням науково-організаційної ролі Президії у грудні 1938 р., відповідно до нового проекту статуту, було скасовано посаду Неодмінного секретаря Президії (див. док. № 20). Неодмінний секретар був фактично другою особою після Президента АН, з широким колом повноважень. Кандидатуру Неодмінного секретаря за поданням Академії наук затверджував уряд. З 1928 р. кандидатури на цю посаду проходили попереднє обговорення в Політбюро ЦК КП(б)У, а з 1934 р. призначалися за його рішенням (І. Й. Агол). У компетенції Неодмінного секретаря перебували справи Загальних зборів (Спільного зібрання, Ради) та Відділів; складання щорічних звітів про роботу Академії. За згодою Президента ВУАН він установлював порядок обговорення питань на Загальних зборах (Спільному зібрання, Раді), вів протоколи їх засідань, керував Редакційно-видавничою комісією (Редакційно-видавничою радою) УАН–ВУАН та давав дозвіл на друк наукових праць співробітників і установ, відав великою і малою печатками Академії, відповідно, підписував усі папери, що виходили від імені АН. При Неодмінному секретареві знаходилась канцелярія. Крім цього, у його віданні перебував загальноакадемічний архів (1934–1935). За проектом Статуту від 7 квітня 1930 р. було уведено посаду вченого секретаря Президії. До складу Президії входили: Неодмінний секретар, академіки – секретарі Відділів АН, член Президії, який керував установами при Президії, та вчений секретар Пре-

зидії. Секретаріат Президії працював під керівництвом Неодмінного секретаря і колегіально відав вченою частиною АН, Відділів та установ, справами персонального наукового складу, призначенням конкурсів на заміщення вакантних посад, переміщенням наукового персоналу, наданням відпусток, відряджень тощо. Неодмінний секретар секретарював на засіданнях Ради Загальних зборів; вчений секретар – на засіданнях Президії та Секретаріату й готував до друку матеріали Президії. Першим Неодмінним секретарем УАН–ВУАН був А. Ю. Кримський (1918–1928), другим – О. В. Корчак-Чепурківський (1928–1934), третім – І. Й. Агол (1934–1935). З арештом останнього у 1935 р. Неодмінним секретарем було призначено О. В. Палладіна.

Статутом АН УРСР від 21 лютого 1936 р. було встановлено склад Президії з 9 осіб. На березневих Загальних зборах 1939 р. було збільшено кількість віце-президентів і членів Президії. Загальні збори обрали у Президію 11 осіб: Президент – О. О. Богомолець; перший віце-президент – О. В. Палладін, другий віце-президент – А. О. Сапєгін, третій віце-президент – Б. С. Чернишов; члени Президії – С. В. Серенсен (голова Відділу технічних наук), М. Я. Калинович (голова Відділу суспільних наук), І. К. Мацуревич (голова Відділу фізико-хімічних і математичних наук), В. П. Поспєлов (голова Відділу біологічних наук), а також члени Президії – Г. В. Курдюмов, О. В. Леонтович і В. П. Філатов (див. док. № 50).

Щорічно Академія наук три-чотири рази на рік скликала Загальні збори АН, на яких заслуховувалися та затверджувалися плани роботи та звіти, звітні доповіді інститутів АН УРСР про результати досліджень у найбільш важливих галузях.

З лютого 1936 р., згідно зі статутом, АН мала у своєму складі три Відділи, які поділялися на групи відповідно до наукових напрямів, що розроблялися в установах. Групи були створені аналогічно циклам, які існували в структурі ВУАН з квітня 1931 р. до лютого 1934 р. Відміна полягала в тому, що до циклів входила низка кафедр, комісій, інститутів. Науково-дослідні інститути організовувалися шляхом уведення до їх складу існуючих у ВУАН кафедр, комісій, лабораторій, які очолювали академіки, члени-кореспонденти. Президія АН УСРР 15 квітня 1936 р. затвердила орієнтовний проект розподілу інститутів по Відділах. Всього було 9 груп: у Відділі математичних і природничих наук – 7, у Відділі технічних наук – 2. Їхній склад затверджувався Президією АН. До складу групи входили академіки, члени-кореспонденти, директори установ з даної спеціальності, представники інших наукових установ та наукові співробітники. Очолювала групу президія, яка складалася з голови, його заступника та вченого секретаря. Група була підзвітна Відділові. Було прийнято орієнтовний проект груп з таким розподілом по них інститутів: 1) Математична група (Інститут математики); 2) Фізична група (Інститут фізики); 3) Хімічна група (Інститут хімії, Інститут фізичної хімії); 4) Біохімічна група (Інститут біохімії); 5) Біологічна група (Інститут зоології та біології, Інститут ботаніки, Інститут мікробіології, Гідробіологічна станція); 6) Медична група (Інститут клінічної фізіології); 7) Геолого-географічна група (Інститут геології, Геофізична обсерваторія, Полтавська гравіметрична обсерваторія, Інститут водного господарства). По Відділу технічних наук: 1) Група технічної механіки (Інститут будівельної механіки, Інститут транспортної механіки, Інститут електрозварювання); 2) Група гірничої справи (Інститут гірничої механіки); 3) Група хіміко-технологічна (Інститут хімічної технології). Розподіл Відділів на групи існував до кінця червня 1936 р., коли Президія затвердила по Відділу математичних та природничих наук – математичну, фізичну, хімічну, біохімічну, біологічну, медичну, геолого-географічну та сільськогосподарську групи; по Відділу

технічних наук – групи технічної механіки та гірничої справи. Відділ суспільних наук груп не мав. У грудні 1938 р. Президія АН запропонувала скасувати поділ Відділів на групи, оскільки вважала, що вони віддаляли інститути від Президії і заважали в оперативному керуванні ними. Крім того, була змінена загальна структура Академії наук. Відділ природничих і математичних наук поділили на два відділи: Фізико-хімічних і математичних наук та Біологічних наук.

У березні 1939 р. Загальні збори АН затвердили зміни до статуту (див. док. № 20), за яким ліквідовано групи і значно розширено функції Відділів як провідних ланок наукового керівництва інститутами, контролю за виконанням планових наукових завдань, використанням бюджету тощо. Замість існуючих трьох Відділів ухвалили утворити чотири: Відділ суспільних наук, Відділ фізико-хімічних і математичних наук, Відділ біологічних наук, Відділ технічних наук. Завдання Відділів визначало «Положення про Відділи АН УРСР» (див. док. № 21). Відділи Академії скликали сесії набагато частіше, ніж Загальні збори, де, як правило, заслуховувалися доповіді про виконання наукових досліджень в інститутах Відділу. Відділи скликали також сесії, присвячені окремим питанням щодо важливих науково-практичних проблем або відкриттів, які мали важливе значення в історії науки.

До складу Відділу суспільних наук увійшли інститути: Археології (із заповідниками), Історії України, Української літератури ім. Т. Г. Шевченка, Мовознавства, Українського фольклору, Економіки, Кабінет по вивченню єврейської радянської літератури, мови і фольклору.

Відділ фізико-хімічних і математичних наук об'єднував інститути: Математики, Фізики, Фізико-технічний у Харкові, Хімії, Органічної хімії і технології, Фізичної хімії (Дніпропетровськ), Мінеральної сировини, Геологічних наук, Полтавську гравіметричну обсерваторію з філією – Карпатською обсерваторією.

До складу Відділу біологічних наук входили інститути: Ботаніки (з ботанічними садами та заповідниками), Зоології, Гідробіології, Мікробіології, Біохімії, Карадазька біологічна станція, Інститут клінічної фізіології.

Відділ технічних наук об'єднував такі інститути: Електрозварювання, Будівельної механіки, Чорної металургії (Харків, з філіями у Дніпропетровську та Києві), Гідрології, Енергетики (Харків, з філією у Києві), Інститут гірничої механіки (Дніпропетровськ).

Як самостійна установа працювала Бібліотека Академії наук, одна з найбільших бібліотек світу, у фондах якої на червень 1941 р. нараховувалося понад 6 млн томів (див. док. № 138).

Значно зросла роль інститутів. Вони мали бути тісно пов'язані з Держпланом УРСР, наркоматами, господарськими організаціями і підприємствами. Вся відповідальність за виконання наукових планів третьої п'ятирічки покладалася на керівництво й колективи інститутів. Скорочувалися розробки індивідуальних тем, Президія скеровувала наукові колективи на розв'язання комплексних проблем. Кожен співробітник опрацьовував частину загальної наукової проблеми. 14 квітня 1938 р. Президія затвердила «Положення про науково-дослідний інститут»[2] (доручення щодо його розроблення було дане Неодмінному секретареві ВУАН Президією ще 23 травня 1935 р.[3]), згідно з яким інститут мав координувати наукові дослідження з галузевими науково-

[2] Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 191.

[3] Там само, спр. 59, арк. 32.

дослідними інститутами у розробці комплексних проблем, погоджених з урядом, зокрема, Держпланом УРСР. На керівництво інститутів покладався обов'язок щодо впровадження нових наукових досягнень у практику народного господарства, консультування зацікавлених наукових установ, господарських органів і організацій, установ і підприємств. Інститути повинні були популяризувати результати наукової роботи на наукових конференціях, з'їздах, нарадах та у публікаціях.

Відхилення в роботі від комплексної проблеми мали наслідком «оргвисновки» про невідповідність профілю відділу, сектору, групи або й цілого інституту. Тематика робіт інститутів цілковито визначалася народногосподарськими потребами, які конкретизувалися Раднаркомом УРСР, Держпланом УРСР і, в разі потреби, аналогічними установами Союзу РСР. У 1938–1941 рр. значно посилилась тенденція до швидкої результативності впроваджених наукових досліджень у народне господарство, особливо у пріоритетних його галузях, окреслених завданнями індустріалізації країни. Відповідно до настанов партійних органів, визначених партійними з'їздами, конференціями та пленумами, широко запроваджувались комплексні міжінститутські дослідження з проблем металургії, хімічної промисловості, сільського господарства, використання місцевих сировинних ресурсів (проблема Сиваша, родовищ нафти, газу, озокериту, будівельних матеріалів та ін. – див. док. № 138). Зв'язки інститутів у виконанні цих завдань поширилися не тільки в масштабах УРСР, але й усього Союзу. У 1939 р. АН працювала над 136 проблемами, за якими опрацювала 628 тем. Проте завдання щорічно укрупнювались. Контроль за їх виконанням рік за роком ставав жорсткішим. Якщо до 1940 р. Академія звітувала один раз у рік, то вже з 1941 р. була введена практика піврічних звітів. Так, у 1941 р. за 40 проблемами працювали інститути АН УРСР, наркомати УРСР, відомчі науково-дослідні установи, заводські лабораторії та сільськогосподарські станції, а також окремі інститути, установи та підприємства Союзу РСР.

У зв'язку з постійним дефіцитом наукових кадрів, що мали забезпечити високий рівень робіт інститутів, у кожному з них «в обов'язковому порядку» утворювалися вчені ради. 14 квітня 1938 р. Президія АН УРСР затвердила «Положення про вчену раду інституту»[4]. Крім науковців інституту до вченої ради мали входити вчені з наукових установ, які працювали в суміжних з інститутом галузях наук. Вчена рада розглядала перспективні, а також річні програми і тематичні плани інституту; заслуховувала питання щодо впровадження у практику результатів науково-дослідної роботи, питання про присудження вчених ступенів і звань, а також річні звіти. Головою ради був директор інституту, а її склад затверджувався Президією АН.

Інститутами досліджувалась велика кількість виробничих тематик. Проте діяльність багатьох з них, за визначенням Президії АН УРСР, потребувала значного коригування. Незважаючи на те, що було затверджено п'ятирічний тематичний план та річні плани інститутів, Президія раз-у-раз приймала рішення про їх перегляд, скорочення багатотемності, більш поглиблену координацію досліджуваних проблем. У зв'язку з цим, шляхом комплексних перевірок діяльності інститутів спеціальними комісіями, протягом 1938–1939 рр. було переглянуто наукову проблематику установ Відділу природничих і математичних наук (Інститут математики, Інститут фізики, Полтавська гравіметрична обсерваторія, Геофізична обсерваторія); Відділу технічних наук (Інститут технічної механіки, Інститут електрозварювання, Інститут транс-

[4] Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 191.

портної механіки, Інститут гірничої механіки); Відділу біологічних наук (Інститут гідрології, Інститут ботаніки, Гідробіологічна станція). За результатами цих перевірок було реорганізовано структуру всіх установ системи АН УРСР, внаслідок чого ліквідовано багатоланковість. Як недоцільні були закриті Інститут демографії і санітарної статистики, Геофізична обсерваторія. З метою наближення до виробничих центрів перенесено до Дніпропетровська Інститут гірничої механіки. Гідробіологічну станцію з метою переорієнтації діяльності, а також безпосередньої участі в розробці проблем Великого Дніпра (схеми його реконструкції) було реорганізовано в Інститут гідробіології. Для представлення у структурі АН таких галузей народного господарства, як чорна металургія, енергетика, сировинні ресурси, Президія Академії наук звернулася до уряду з клопотаннями про утворення нових науково-дослідних інститутів. В результаті до Академії наук було переведено Український фізико-технічний інститут. Основне завдання реорганізації структури інститутів полягало в скороченні багатотемності досліджень і повної переорієнтації на комплексне дослідження великих народногосподарських проблем. У цей період також почався процес спеціалізації інститутів за окремими галузями знань. 17 травня 1941 р. Президія АН черговий раз розглядала питання про структуру інститутів і вкотре, як основний недолік у їх роботі, відзначила хиби в організаційній структурі та відсутність чіткого профілю. Основною науково-організаційною одиницею, за рішенням Президії, мав стати відділ, що нестиме відповідальність за виконання наукових завдань і відповідатиме таким вимогам: а) диференціація за галузями науки або її розділами, б) розроблення великих наукових проблем. Відтепер відділ вирішував питання фінансування наукових досліджень у межах кошторису, встановленого для нього [5].

У 1938–1941 рр. відбулися значні зміни у територіальному розміщенні наукових установ Академії. Якщо в 1934–1937 рр. було кілька установ поза межами Києва (в Дніпропетровську – Інститут фізичної хімії, у Криму – Карадазька біологічна станція, в Одесі – Приморська біологічна станція), то у 1938–1941 рр. утворюються вже центри: Харків (Фізико-технічний інститут, Відділ місцевих видів палива Інституту органічної хімії і технології, Інститут енергетики, Інститут чорної металургії), Дніпропетровськ (Інститут фізичної хімії, Інститут гірничої механіки, Відділ Інституту чорної металургії), Львів (відділи інститутів суспільних наук, Інституту математики, Інституту органічної хімії і технології, Природничий музей, філія Бібліотеки (див. док. № 78).

Важливе значення мала організація в 1940 р. філій наукових установ АН у Львові. Після приєднання західноукраїнських земель, з метою вивчення стану наукових інституцій НТШ (громадського об'єднання науковців західноукраїнських земель), у жовтні 1939 р. з АН УРСР прибула група співробітників, яку очолював О. В. Палладін (див. Додатки: «Регести протоколів»). У листопаді 1939 р. Політбюро ЦК КП(б)У прийняло рішення про ліквідацію НТШ. Ліквідаційні збори НТШ, що відбулися 14 січня 1940 р., ухвалили: «... в зв'язку із залученням українського народу в Союзі Радянських Республік, для західних областей УРСР створено вийнятково сприятливі умови для всебічного розвитку і розвитку радянської науки і культури, наукове товариство ім Т. Г. Шевченка ліквідувати».

На момент ліквідації НТШ володіло міцним науковим потенціалом гуманітарного профілю. Створене у 1877 р. як літературне товариство ім. Шевченка, що мало своєю метою надання допомоги розвитку української літератури, з 1892 р. воно

[5] Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 204.

фактично стало першою загальноукраїнською установою академічного типу. Товариство відіграло значну роль у підготовці національних наукових кадрів. Це, зокрема, І. Франко, О. Маковей, М. Павлик. М. Грушевський, В. Гнатюк, М. Возняк, К. Студинський, С. Дністрянський, Ф. Колесса, В. Щурат (останні сім у різні часи були дійсними членами Академії наук УРСР). Багато відомих учених України та зарубіжжя вважали честю для себе бути членами НТШ, серед них Д. Багалій, В. Бехтєрєв, І. Бодуен де Куртене, О. Брюкнер, В. Вернадський, А. Ейнштейн, А. Йоффе, О. Корш, А. Кримський, З. Неєдли, М. Планк, М. Фасмер, О. Шахматов, Д. Яворницький, В. Ягич та ін. [6]

На момент ліквідації НТШ мало три секції – Філологічну, Історично-філософську, Математично-природничо-лікарську. Філологічна об'єднувала комісії – Української мови, Мовознавчу, Старого українського письменства, Середнього українського письменства, Нового українського письменства, Слов'янознавства, Шевченкознавства, Етнографічну, Бібліографічну. Секція історично-філософська мала такі комісії: Старої історії України, Нової історії України, Історично-джерелознавчу, Національної економіки, Соціології та статистики, Музикологічну, Археологічну, Правничої термінології. До складу Математично-природничо-лікарської входили комісії: Географічна, Фізіологічна, Лікарська, Технічно-наукова, Охорони природи, Агрономічно-наукова. Товариство налічувало 186 дійсних членів; звичайних членів – 144; почесних – 3 (див. док. № 79). Цей науковий потенціал став базою для створення відповідних відділів та розвитку наукових досліджень у них. Новоутворені відділи установ АН УРСР у Львові очолили західноукраїнські вчені. Так, відділ економіки очолив В. П. Огоновський, Історії України – І. П. Крип'якевич, Археології – М. Ю. Смішко, Української літератури – акад. М. С. Возняк, Мовознавства – акад. К. Й. Студинський, Фольклору і етнографії та Державний етнографічний музей – акад. Ф. М. Колесса, Львівську філію бібліотеки АН УРСР – акад. В. Г. Щурат.

Ліквідація НТШ відбувалася у кілька етапів. Спочатку до складу АН було передано друкарні НТШ та товариства «Оссолінеум» (див. док. № 80, 82). 7 лютого 1940 р. до Академії наук УРСР передано Музей Дідушицьких, на базі якого за наказом Президії АН УРСР від 30 січня 1940 р. створено Державний етнографічний музей із зоологічним, ботанічним, геолого-палеонтологічним, етнографічним, передісторичним відділами (див. док. № 87). Плани робіт відділів розглядалися і затверджувалися відповідними інститутами у Києві.

7–11 травня 1940 р. відбулася перша сесія Львівських відділів, де вирішувалося питання планування тем науково-дослідної роботи [7], а 25 квітня 1941 р. Загальні збори Львівських відділів за участю О. В. Палладіна та представників Відділів і партійної організації АН УРСР підвели підсумки першого року діяльності (див. док. № 133).

Для всебічного обговорення проблем, критичної оцінки отриманих результатів, для того, щоб остаточно сформулювати за результатами наукової роботи практичні висновки, а також обміну науковими досягненнями не тільки з науковцями, але й спеціалістами, які працювали поза межами Академії в УРСР та СРСР в численних наукових

---

[6] Розвиток науки в західних областях Української РСР за роки радянської влади / Інститут сусп. наук АН УРСР. – К.: Наук. думка, 1990. – С. 212.

[7] ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 581, арк. 9.

та науково-дослідних установах (на цей період їх налічувалося 350 тільки в Україні [8]), широко практикувалися конференції, присвячені окремим питанням. Конференції своєю проблематикою торкалися різних галузей природничих наук, техніки, народознавства, соціології. На 1941 р. установами АН було заплановано провести 40 конференцій (див. док. № 138). Наприклад, на початку 1941 р. за ініціативою Інституту хімії відбулася конференція з проблем корозії металів і засобів боротьби з нею. У ній взяли участь інститути: Фізики, Електрозварювання, Фізичної хімії, Металургії. Від АН СРСР брали участь такі установи: Інститут колоїдно-електрохімічний, Інститут загальної і неорганічної хімії, Інститут металургії та представники ряду великих заводів і підприємств.

Відділ фізико-хімічних і математичних наук на виконання постанов Президії АН УРСР скликав конференцію для обговорення найбільш актуальних робіт у галузі хімії, а також визначення основних завдань на найближчі роки. У цій конференції брали участь найавторитетніші співробітники інститутів Хімії, Фізичної хімії, Органічної хімії і технології, Геологічних наук, Мінеральної сировини АН УРСР, а також хімічних інститутів АН СРСР та Академії наук Білоруської РСР, кількох університетів, галузевих хімічних інститутів та зацікавлених народних комісаріатів. Конференція обговорила причини відставання хімічної науки в ряді галузей, що мали важливе значення для промисловості та сільського господарства, охорони здоров'я тощо, і визначила найближчі завдання, на яких мали зосередити свої зусилля вищеназвані установи.

Відділ технічних наук скликав ряд конференцій з питань виробництва й використання високоякісних сталей, в яких брали участь інститути Чорної металургії, Будівельної механіки, Електрозварювання, Інститут металургії АН СРСР, Харківський інститут металів, Інститут сталі в Москві, Дніпропетровський металургійний інститут та ін.

Відділ біологічних наук скликав кілька всесоюзних конференцій з проблем флори і фауни.

Численні конференції в галузі археології, історії, мови, літератури, фольклору провели установи Відділу суспільних наук.

Характер конференцій мали також виїзні сесії Відділів АН УРСР у Львові, проведені спільно з відділами інститутів суспільних наук, у яких взяли участь найвидатніші вчені з західних областей України.

Рада по вивченню продуктивних сил України АН УРСР ініціювала конференції з важливих проблем народногосподарського значення. Нею були організовані конференції з проблем реконструкції Дніпра, ерозії ґрунтів і боротьби з ними та інші, в яких взяли участь інститути АН УРСР, Укргідроелектропроект, АН БРСР, Наркомвод УРСР, Наркомзем УРСР, Держплан УРСР та Держплан СРСР. На конференції з проблем рідкісних і кольорових металів, організованої Радою по вивченню продуктивних сил України, також були представники хімічних, металургійних установ АН УРСР, АН СРСР та підприємств і організацій (див. Додатки: «Регести протоколів»).

В інститутах стали проводитися конкурси на кращі наукові роботи. Так, у Інституті фізичної хімії було представлено до нагороди 16 робіт, серед яких М. С. Ашкіназі та Р. С. Трипольської «Спектральний аналіз бронз», де запропоновано новий метод аналізу бронз (результати були впроваджені у виробництво); В. А. Юза та Л. В. Копила «Осциллографическое изучение поляризации металлических электродов» (робота розвивала оригінальні теоретичні положення В. А. Ройтера щодо кінети-

[8] Історія Академії наук України. 1918–1993. – К. : Наук. думка, 1994. – С. 90.

ки електродних процесів); В. А. Ройтера «Кинетика синтеза аммиака» та ін. (див. док. № 81).

На виконання резолюції XVIII з'їзду ВКП(б) (відбувся у 1938 р.) щодо завдань перетворення хімічної промисловості в одну з провідних галузей, яка мала повністю задовольнити народногосподарські потреби та забезпечувати обороноздатність країни, а також завдань щодо створення нових галузей органічного синтезу на основі використання побічних продуктів нафтопереробки, виробництва каучуку, коксу і природних газів, уряд зосередив увагу на залученні Академії наук до виконання завдань в галузі хімічної промисловості. У зв'язку з цим перед науково-дослідними установами АН, які працювали в галузі хімії, були поставлені важливі проблеми науково-практичного значення. Зокрема, Інститут фізичної хімії, окрім робіт з проблеми синтезу амоніаку та амоніачних каталізаторів, розширив дослідження в галузі хімії ізотопів, що дало можливість зробити нові теоретичні висновки. Колектив Інституту розширив дослідження в галузі хімічних методів аналізу, корозії металів і боротьби з нею. Результати відразу стали застосовуватися у виробництві. Важливі в теоретичному плані роботи проводилися в галузі гетерогенного каталізу, механізму кінетики реакції в розчинах тощо.

В Інституті хімії поряд з багаторічними дослідженнями в галузі неводних розчинів, що мали теоретичне значення, проводилися роботи з вивчення умов створення сплавів цинку з алюмінієм, які дали змогу з'ясувати причини зрощення цинку з алюмінієм та знайти засоби боротьби з цим явищем й довести антикорозійні властивості алюмінію. Результати цього дослідження також були впроваджені у виробництво. В результаті дослідів було одержано стабільність активності низькотемпературних каталізаторів для синтезу метанолу; вдалося остаточно розв'язати питання регулювання температури металу під час оксидаційного процесу. Інститут хімії приступив до теоретичного узагальнення досвіду в галузі неводних розчинів та закінчення в заводських умовах робіт з рафінування алюмінію і каталітичного здобування спиртів. Протягом 1939–1941 рр. Інститут активно займався розробкою методів одержання високоякісних чавунів, що надходили з новотульських і халіловських заводів (див. «Регести протоколів»).

Колектив Інституту хімічної технології розробив спосіб приготування емульгатора з відходів коксо-бензольного виробництва; раціоналізував спосіб виготовлення триоксиглутарової кислоти з ксилози. У 1939 р. Інститут було реорганізовано в Інститут органічної хімії та хімічної технології.

У 30-х роках XX ст. інститути, що репрезентували хімічну науку в АН УРСР, значною мірою визначали високий рівень хімічної науки в Союзі РСР загалом. Теоретичною основою для розвитку фізичної хімії стали розроблені Л. В. Писаржевським електронні уявлення. Вони дали змогу О. І. Бродському з колегами досконально вивчити залежності механізму хімічних процесів від хімічної будови реагуючих речовин, створивши загальну теорію ізотопів у дистиляційних і термодифузних колонках і розробити методи ізотопного аналізу водню і кисню. Виключне значення у галузі ядерної фізики мало одержання в Інституті фізичної хімії під керівництвом О. І. Бродського концентратів дейтерію – важкої води. Л. В. Писаржевський та В. А. Ройтер вперше обґрунтували явище електричного каталізу. М. В. Поляков розробив теорію гетерогенно-гомогенного аналізу, відкрив явище виходу реакції з поверхні каталізатора в об'єм реакційного середовища. В. О. Плотников отримав вагомі результати в дослідженнях проблеми електрохімічних неводних розчинів, по-

казавши практичне значення неводних розчинів для створення гальванічних елементів та електролітів. Електронна теорія, теорія гальванічних елементів і електродних потенціалів, запропоновані Л. В. Писаржевським, вчення О. І. Бродського про хімію стабільних ізотопів зумовили суттєвий прогрес неорганічної хімії. Було здійснено низку досліджень з питань термохімії комплексних сполук, синтезу і вивчення молекулярно-іонного стану в неводних розчинах, започатковано розвиток хімії рідкісних, рідкісноземельних елементів.

Проблеми великого народногосподарського значення – збільшення видобутку бурого вугілля, промислової нафти, газу – були поставлені перед Інститутом геологічних наук. Колективом Інституту було здійснено важливі розробки щодо покладів нафти в районі Дніпровсько-Донецької западини (Роменська та Ісачківська платформи). В грудні 1940 р. почав працювати перший потужний нафтовий фонтан. Біля с. Ісачки Полтавської області геологи знайшли нафту на відносно невеликій глибині, що мало велике народногосподарське значення для промислової переробки нафти в Україні щодо енергетичних ресурсів та вивільнення транспорту, що перевозив нафту з далеких нафтових промислів. Одночасно Інститут органічної хімії і технології встановлював характеристику української нафти та найбільш ефективні методи її переробки, а Інститут мінеральної сировини та Інститут хімії розробляли методи цементації соленосних порід, що мало велике значення для боротьби зі зсувами під час буріння нафтових свердловин. Розпочалися дослідження покладів бурого вугілля в Донецькому басейні, копалин доломітів, фосфоритів, силікатної сировини. До проблеми нафти щільно примикала проблема промислового використання природних газів УРСР. У роботі брали участь, крім Інституту геологічних наук, Інститут мінеральної сировини, який розробив спосіб виготовлення труб для газопроводів з недефіцитної сировини, що заміняли металеві труби, та Інститут хімії, що розробляв методи каталітичного отримання ацетилену з метану й синтезу етанолу та вищих спиртів.

Важливе значення серед комплексних проблем у третій п'ятирічці мала проблема використання місцевих видів палива. Для цих досліджень в АН було створено окрему бригаду, до якої входило 40 співробітників таких інститутів АН УРСР: Геологічних наук, Мінеральної сировини, Гірничої механіки, Гідрології, Енергетики, Органічної хімії і технології. За основне завдання бригада мала вивчення нових районів залягання місцевого палива, розробку проблем газифікації місцевих видів палива, методів гідрування бурого вугілля для отримання одночасно з моторним паливом циклічної хімічної сировини, а також напівкоксування вугілля з наступним крекінгом смоли. Паралельно вивчалися глини й каоліни буровугільних родовищ. Інститути Гірничої механіки та Гідрології розробляли способи осушення шахт і методи горизонтального дренажу пливунів у кар'єрах та техніку видобутку бурого вугілля. У зв'язку з необхідністю розвитку кольорової металургії в Україні розроблялися раціональні методи виділення рідкісних елементів і металів із відходів виробництва та природної сировини.

У 1938 р.тривали репресії проти інтелігенції України, в тому числі наукової. Значні втрати понесла Академія наук через витіснення з її лав «старих» науковців. Після розправи з Ленінградським математичним товариством зазнали репресій українські учені-природознавці (фізики, математики, біологи), з оголошенням генетики псевдонаукою були репресовані її представники, заборонена кібернетика, квантова механіка, розігнана група українських вчених, що займалась вивченням реактивного руху. Репресії супроводжувались перевірками роботи установ, закриттям їхніх структур-

них підрозділів, зміною тематики досліджень. Незважаючи на все це наука отримала важливі результати в багатьох галузях природознавства і техніки, зокрема в галузі математики, фізики, механіки тощо. У 1930-ті роки продовжували працювати групи учених, а також наукові школи, створені у 1920-х роках, що зуміли зберегти кадри, започатковані напрями досліджень. Яскравий слід у науці залишили представники фізико-математичних, хімічних, технічних та ін. наук. Серед них такі вчені, як М. П. Кравчук, І. Я. Штаєрман, Ю. Д. Соколов, М. О. Лаврентьєв (директор Інституту математики з 1938 р.), В. І. Можар, М. Х. Орлов, Б. П. Герасимович, В. А. Тумський, В. К. Бернацький, В. П. Затонський, Д. Ю. Письменний, О. Н. Соколовський, П. М. Супруненко, М. П. Кравчук, О. І. Лейпунський, В. П. Теплицький, Г. О. Хармадар'ян (див. Додатки: «Регести протоколів», «Список видань...», «Перелік доповідей...»).

Традиційно пріоритетною залишалася проблематика фундаментальних наук. Діяльність Інституту математики до 1938 р. характеризується надзвичайною різноманітністю тематики. У своєму складі він налічував велику кількість математиків зі світовим ім'ям, дійсних членів Академії наук УРСР, Академії наук СРСР, членів зарубіжних наукових товариств та почесних членів академій світу.

Поряд з проблемами теоретичної математики вчені Інституту також проводили фундаментальні дослідження з різних галузей механіки, зокрема І. Я. Штаєрман в 1938–1941 рр. продовжував дослідження з теорії пружності, Ю. Д. Соколов виконав фундаментальне дослідження в галузі небесної механіки, гідромеханіки і теорії фільтрації. В 1938 р. Інститут математики, як і низка інститутів природничого профілю системи АН, зазнав санкціонованих перевірок, в результаті яких було значно скорочено кількість відділів, секторів і кафедр. Групу провідних учених Інституту було репресовано, серед них акад. М. П. Кравчука. Значна частина наукових досліджень була припинена, скоротилась кількість досліджуваних наукових проблем і тем. Протягом 1940–1941 рр. Інститут розробляв дві вагомі проблеми. Одна з них мала велике значення для застосування у фізиці, механіці, теорії пружності – це галузь функціонального аналізу. Друга проблема належала до галузі математичної фізики і стосувалася досліджень, що мали дати широкі теоретичні висновки в галузі гідродинаміки, розрахунку руху грунтових вод під гідротехнічними спорудами, а також стосовно електронної оптики та ін.

Інститут фізики від початку створення займався проблемою напівпровідників. Його директор акад. О. Г. Гольдман персонально проводив дослідження і розробку твердотільних фотоелементів на базі сірчистого срібла. Найближчим його помічником у цій справі був професор В. К. Бернацький. Українські фотоелементи мали найкращі показники в СРСР. На 1938 р. Інститут домігся значних досягнень, зокрема стосовно розробки технічного випростовувача зі срібло-сульфіду на велику силу струму; було з'ясовано основну фізичну характеристику стибій-цезієвих фотоелементів; досліджено умови іонізації та нейтралізації на поверхні катоду, що дало можливість отримати висновки про структуру катоду. В 1938 р. було проведено перевірку діяльності Інституту комісією з представників Фізичної групи АН СРСР, за результатами якої діяльність Інституту визнано незадовільною (див. док. № 9). Директора Інституту акад. О. Г. Гольдмана заарештували 22 січня 1938 р. Йому інкримінували тероризм та інші антидержавні злочини (реабілітований 20 липня 1956 р. [9]). Інститут було реорганізовано, скориговані напрями його діяльності. З

[9] Вісник Національної Академії наук України. – 2001. – № 12. – С. 36.

1939 р. Інститут приступив до вивчення проблеми напівпровідників, пов'язавши їх з потребами народного господарства. Протягом 1940 р. колектив Інституту досліджував важливу за своїм значенням тему в галузі фізики напівпровідників, а саме фізичні явища на межі напівпровідників і металів залежно від струму, температури й інших факторів. Ця робота мала велике значення для фізики випростовувачів, фотоелементів тощо.

У 1938 р. до складу установ Академії наук за рішенням уряду введено Український фізико-технічний інститут (УФТІ), створений у 1928 р. у Харкові. Директором Інституту був акад. О. І. Лейпунський. В Інституті працювали Л. Д. Ландау, Л. Б. Шубніков, І. В. Обреїмов, В. С. Горський, К. Д. Синельников, Є. М. Лівшиць, Н. І. Ахієзер та багато молодих фізиків – О. І. Ахієзер, В. Вайскопф, І. Я. Померанчук, Я. В. Розенкевич, Ф. Хоутерманс, молодий фізик-теоретик з Угорщини Л. Тісса, А. С. Компанієць, Л. М. П'ятигорський, М. А. Корець. До УФТІ на постійну або й на тимчасову роботу приїжджали з-за кордону не тільки фізики-теоретики, але й експериментатори, зокрема Ф. Хоутерманс, М. Роуман (фахівець в галузі низьких температур). Ф. Ланге (відомий фахівець в галузі отримання надвисоких напруг) в УФТІ керував спеціальною лабораторією ударних напруг. Він запропонував метод термодифузного розщеплення ізотопів урану; йому та співробітникам Інституту В. Шпинелю і В. Маслову належить перший проект створення атомної бомби. Як згадує акад. О. І. Ахієзер, «это было в 1940 году. Авторское свидетельство об этом было выдано в 1946 году»[10]). В Інституті проводилися великої ваги наукові дослідження: з проблеми фізики ядра, фізики надвисоких частот, фізики низьких температур та фізики кристалів. Завдяки дослідам, здійсненим О. І. Лейпунським, було отримано результати у вивченні взаємодії атомних ядер і нейтронів, що дало можливість виявити природу цих явищ. Лабораторією низьких температур були отримані вагомі результати у вивченні механічних властивостей великої кількості технічних кольорових сплавів і теплопровідності сплавів і металів [11]. Про його діяльність акад. С. І. Вавілов у січні 1937 р. висловився так: «Работа УФТИ – это четверть всей советской физики» [12]. В Інституті Л. Ландау та Ю. Румер почали розробляти теорію каскадних ливнів, а також теорію поглинання високочастотного звуку в кристалах, обговорювалися проблеми фізичної кінетики й астрофізики. В ці роки Л. Д. Ландау почав створювати свій багатотомний «Курс теоретической физики», який здобув всесвітнє визнання. У 1938 р. його було заарештовано. В 1937–1938 рр. до в'язниць НКВС потрапила група вчених цього Інституту.

Значних успіхів досягли інститути технічного профілю. Одним із провідних інститутів у цій галузі був Інститут технічної механіки, створений у грудні 1918 р. як перший академічний інститут технічного профілю, в діяльності якого чітко визначились два профілі: будівельної механіки споруд і міцності в машинобудуванні. При Інституті з 1934 р. працювала Кафедра математичної фізики, створена в АН у 1922 р. акад. М. М. Криловим. Разом з М. М. Криловим працював М. М. Боголюбов (ака-

---

[10] Нариси історії природознавства і техніки. – 1994. – Вип. 41. – С. 49.

[11] Історія Академії наук Української РСР. Кн. І. – С. 129.

[12] Нариси історії природознавства і техніки. – 1994. – Вип. 41. – С. 49.

демік АН СРСР з 1953 р.). Ці вчені розвинули новий напрям математичної фізики – нелінійну механіку. Згодом їхні роботи здобули широке визнання не тільки в нашій країні, але й за рубежем. Вони послужили основою теорії нелінійних коливань, що застосовується як у механіці твердого тіла, яке піддається деформації, так і в інших галузях природознавства.

Інститути АН технічного профілю мали широкі і постійні зв'язки з гігантами виробництва – Краматорським, Коломенським машинобудівними заводами, Куйбишевським гідровузлом та ін. Серед багатьох тем, опрацьованих за завданнями підприємств, важливе значення мали такі, що стосувалися, наприклад, теорії міцності та стійкості споруд і конструкцій. Лідером у зв'язках науки з виробництвом був Інститут електрозварювання, очолюваний акад. Є. О. Патоном. Бригади Інституту постійно поєднували наукову роботу з апробацією її результатів у заводських умовах. Постійні зв'язки з Інститутом мали 25 підприємств та організацій (див. док. № 121, 129). Видатним технологічним проривом колективу Інституту був новий швидкісний спосіб автоматичного зварювання голим електродом під товстим шаром флюсу. Вперше офіційно заявлено про цей метод на засіданні Президії АН УРСР 27 лютого 1941 р. [13]

У 1930-ті рр. механіка, окрім Інституту технічної механіки, набула широкого розвитку в низці академічних інститутів, зокрема в Інституті гідрології (заснований у 1926 р. як Інститут водного господарства при Управлінні водного господарства при РНК УРСР, переведений до складу АН у 1934 р.; перейменований в Інститут гідрології у 1938 р.). Основним науковим напрямом досліджень колективу Інституту були проблеми фільтрації води під гідротехнічними спорудами, рух води у відкритих руслах, гідротехнічні споруди, теорія хвиль і їх взаємодія з берегами. Очолював Інститут акад. Є. В. Оппоков. Після його арешту Інститут гідрології змінив напрям діяльності, а дослідження були зведені до інженерних розробок проектів. У 1940 р. Інститут очолив чл.-кор. Г. Й. Сухомел.

Питаннями механіки в цей період займався Інститут гірничої механіки (переведений з Києва до Дніпропетровська у 1938 р.). Очолював Інститут акад. М. М. Федоров. Під його керівництвом почався розвиток основних досліджень з гірничої механіки, в тому числі з проблем рудних підйомників, водозливних машин, рудничих вентиляторів і компресорів; почалися розробки в галузі теорії пружності (згодом в Академії наук сформувалася наукова школа в цій галузі), були розвинуті проблеми стійкості стержнів і стержневих систем; розроблялися проблеми теорії і практики шахтних підйомів, конструювання та технології виготовлення підйомних сталевих канатів; створення вітчизняних вугледобувних комбайнів тощо.

У новоутвореному Інституті енергетики (1940 р.) чл.-кор. АН УРСР В. М. Майзелем були розроблені оригінальні роботи, що стосувалися досліджень гідродинаміки турбомашин, пов'язаних з рухом рідин всередині колес відцентрових насосів з урахуванням впливу числа лопаток та їх профілю; запропоновано новий цикл робіт компресорів, а також виконано оригінальні дослідження в галузі термопружності.

---

[13] Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 101.

Помітний слід залишили в науці оригінальними розробками співробітники Інституту механіки під керівництвом акад. П. М. Супруненка (Н. П. Воронянський (вчений секретар Інституту), О. В. Дульнєв, П. Н. Гороновський, Б. В. Барвінок, С. В. Остроградський, А. Х. Кочаровський, Н. К. Депарма, К. В. Полуботько, С. І. Одинець, М. О. Явяківська, А. Е. Меферт та ін.) (див. Додатки: «Регести протоколів», «Список видань...», «Перелік доповідей...»).

У галузі сільського господарства у кінці 1930-х років перед наукою були поставлені завдання сприяння підвищенню врожайності за рахунок застосування власних науково забезпечених нових технологій по зернових, технічних, олійних культурах, каучуконосах з урахуванням раціонального розміщення в окремих регіонах, а також поліпшення агротехніки. Над розробкою цих проблем працювали колективи інститутів Відділу біологічних наук. Для розв'язання першочергових проблем сільського господарства працювала бригада в складі 50 наукових співробітників інститутів: Зоології, Біохімії, Ботаніки, Мікробіології, Органічної хімії і технології, Інституту хімії і Фізико-технічного інституту. Бригада розробляла такі проблеми: боротьба зі шкідниками сільськогосподарських рослин; боротьба зі шкідниками лісу; підвищення врожайності сільськогосподарських культур (зернових, олійних та ін.); проблема ерозії ґрунтів; проблема використання малих річок тощо.

Великі практичні і загальновідомі досягнення були здійснені всесвітньо відомими науковцями Інституту ботаніки. В галузі теоретичних питань біології здійснювались дослідження механізму реакції Пастера, вивчено групу активаторів катепсину, виявлено нові особливості структури нервової системи та обміну вуглеводів у ній. За роботи з вивчення закономірностей онтогенезу групу науковців було нагороджено премією імені Ковалевського; вивчено закономірності історичних змін у формі та функціях тваринних організмів.

Інститут мікробіології успішно розв'язав урядове завдання щодо етіології захворювання коней. Група працівників Інституту була нагороджена орденами УРСР. Бригада Інституту, вивчаючи причини захворювання коней, проводила низку дослідів на собі (див. док. № 57). У цілому колектив Інституту досяг вагомих результатів у вивченні значення різних факторів середовища для мінливості мікроорганізмів. Було удосконалено методику виготовлення і контролю бактеріофагів. Інститут розробив і впровадив у практику результати закінчених робіт у галузі боротьби з бактерійними шкідниками й патогенними мікробами, а також поширив у практиці сільського господарства метод біоіндикаторів при дослідженні ґрунту і компостуванні садибних відходів, а в заводській практиці – активні варіанти оцтово-кислих мікробів.

Колективом Інституту ботаніки складено характеристику господарського значення луків басейнів рік Десни, Дніпра і солончаків Приморської смуги УРСР; висвітлено умови експлуатації малопридатних земель і накреслено заходи щодо їх меліорації. Здійснено гібридизаційні роботи в галузі генетичних досліджень. Наявність у складі Інституту фахівців з генетики та фізіології рослин дала можливість зосередити роботу Інституту в галузі гібридизації як бази одержання нових форм рослин, вивчення впливу на онтогенетичний розвиток рослин, зокрема за допомогою фітогормонів з

метою підвищення врожайності культурних рослин. Інституту було доручено налагодити широкі зв'язки з колгоспами і радгоспами та відомчими науковими установами в галузі сільського господарства, зокрема землеробства.

Інститут зоології в галузі генетики одержав важливі результати щодо спадкових змін у природних популяціях дрозофіли, що дало можливість зробити висновки про природний відбір; одержано дані про роль нуклеїнової кислоти в дозріванні статевих клітин. У галузі екології вивчалися коливання кількості тварин у біоценозах, в результаті чого отримано дані, які були використані в боротьбі зі шкідниками сільського господарства. В галузі паразитології проведено роботи з виявлення паразитів гесинської мухи, що також дало змогу розробити методику боротьби з цим шкідником сільського господарства. В Інституті під керівництвом І. І. Шмальгаузена створилась школа видатних учених у галузі механіки розвитку. Результати цих досліджень здобули визнання в усьому світі.

У галузі теоретичної медицини великі успіхи були досягнуті Інститутом клінічної фізіології, керованим акад. О. О. Богомольцем. Протягом багатьох років його колектив займався проблемами реактивності організму при нормальних і патологічних умовах. У клінічних умовах проводилися дослідження із застосування антиретикулярної цитотоксичної сироватки при захворюванні на рак, ревматизм, шизофренію та при переломах кісток. Виявлено ефективні наслідки трансплантації консервованої холодом шкіри при захворюванні на рак, всебічно вивчалися питання теорії і практики переливання крові. Проведено велику роботу щодо застосування в установах Народного комісаріату охорони здоров'я УРСР коклюшного і стафілококового бактеріофагів. У 1940 р. О. О. Богомолець і три співробітники Інституту були нагороджені сталінськими преміями (див. док. № 57, 138).

Установами суспільних наук протягом 1938–1941 рр. було завершено низку важливих досліджень в галузі історії, мовознавства, літературознавства, мистецтвознавства, археології.

Зусилля інститутів Мовознавства, Історії України, Літератури ім. Т. Г. Шевченка, Українського фольклору, Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови і фольклору спрямовувалися на підготовку підручників і навчальних посібників для вищих навчальних закладів, зокрема було складено підручник з історії України від найдавніших часів до XIII ст., курс сучасної української мови, короткий курс історії України, перший том курсу української літератури. Проведено значну роботу щодо складання словників: Російсько-українського, Українсько-російського, Польсько-українського, Російсько-єврейського, Німецько-українського і Англо-українського. Підготовлено 13 томів ювілейного видання І. Я. Франка, а також академічне видання творів Т. Г. Шевченка. Інститутом мовознавства висвітлено питання історії української мови, зокрема споріднені явища в слов'янських мовах. Опрацьовувалися матеріали діалектологічних експедицій по УРСР.

Інститут історії підготував велику працю про боротьбу українського народу проти польської шляхти та про громадянську війну в Україні (1918–1920 рр.). Кабінет виконав роботу із систематизації і вивчення народних мелодій. Дослі-

див мову і стиль єврейських письменників, виконав роботи з історії єврейського народного театру.

Значно розвинулись археологічні дослідження в Інституті археології АН. На підставі опрацювання археологічних розкопів вперше були опубліковані нові матеріали від найдавніших часів до XIII ст. Укладено атлас матеріальної культури західних областей УРСР.

Інститут економіки підготував навчальний посібник з економічної географії УРСР для вищих навчальних закладів, виконав роботи стосовно розміщення важливих галузей народного господарства, використання водних ресурсів Донбасу, вивчав проблеми підвищення продуктивності праці, економіку заводів, колгоспів та окремих районів для узагальнення досвіду передових підприємств і досягнень у всіх галузях господарства.

За високі досягнення в науці відповідно до Указів Президії Верховної Ради Союзу РСР протягом 1938–1941 рр. були присвоєні звання заслуженого діяча науки М. М. Крилову (7 лютого 1940 р.) (див. док. № 88), Є. О. Патону (25 березня 1940 р.); А. Ю. Кримському (20 липня 1940 р.); нагороджені урядовими нагородами: О. О. Богомолець – орденом Леніна за заслуги в галузі патологічної фізіології (Указом Президії Верховної Ради від 22 червня 1940 р.); А. Ю. Кримський – орденом Трудового Червоного Прапора (січень 1941 р.).

Про колосальні наукові здобутки свідчить наукова література, видана Академією наук. Тільки протягом 1938–1941 рр. наукові співробітники Академії наук за результатами наукових досліджень опублікували понад 5000 наукових праць з різних галузей знань (див. «Список видань та наукових праць співробітників АН УРСР (1938–1941)».

У 1940 р. видавнича база АН поповнилася львівськими друкарнями НТШ та «Оссолінсум», переданими у відання АН УРСР за рішенням Політбюро ЦК КП(б)У від 1 січня 1940 р. та за постановою РНК УРСР від 4 січня 1940 р. (див. док. № 78, 80, 82).

Поряд з власною науковою роботою одним з основних і найважливіших завдань Академії наук стала організація наукової роботи в Україні. Всі науково-дослідні установи зуміли створити великі творчі колективи і досягли високого рівня наукової творчості.

Довкола Академії наук вдалося зібрати людей з найбільшою ерудицією, з найбільшим досвідом науково-дослідної роботи, людей з сильною творчою і критичною науковою думкою, які забезпечили дальший розквіт науки, успіхи індустріалізації, гігантський розвиток промисловості і сільського господарства України. Завдяки організаційній роботі Президії, колективів установ у різних регіонах України почали організовуватися наукові товариства (див. Додатки: «Регести протоколів»).

АН УРСР посіла провідне місце серед близько 350 наукових та науково-дослідних установ, які працювали наприкінці 30-х років XX ст. в Україні. Здійснюючи дослідження крупномасштабних комплексних проблем, які серйозно сприяли розвиткові народного господарства та культури.

Протягом 1938–1941 рр. Академія наук значно розширила свою структуру, утворилися регіональні наукові центри. За досягненнями в галузі природничих та технічних наук можна судити, по-перше, про велику вагу фундаментальних наук у структурі академічної науки; по-друге, про розвиток багатьох з них вперше саме в Україні, особливо в галузі фізики. Українські фізики до 1938 р. мали найвагоміші здобутки у світі. Академічного рівня досягли технічні дисципліни, були створені сучасні лабораторно-експериментальні бази. Інститути Академії наук завдяки підтримці уряду та державному фінансуванню з незначних структурних одиниць переросли у потужні наукові установи.

ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ

ДОКУМЕНТИ

№ 1

ЗАСАДИ ПЛАНУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР НА ТРЕТЮ П'ЯТИРІЧКУ *

1937 р. [2*]

Про розробку програми робіт на третю п'ятирічку

[. . .][3*] План наукових робіт АН УРСР на третю п'ятирічку має дати нову, вищу якість роботи відповідно до вимог бурхливого ростучого соціалістичного будівництва.

Але треба мати на увазі, що створення такого плану покладає на Академію певні відповідальні обов'язки.

Ми хочемо торкнутися лише деяких обставин, які зв'язані з створенням плану третьої п'ятирічки АН УРСР.

По-перше, треба виходити з того, що АН УРСР повинна давати наукові основи, спираючись на які, Держплан і радянські органи мають опрацьовувати державний план народного господарства і соцкультурного будівництва, що зумовлює потребу постійної взаємодії і найтіснішого зв'язку АН УРСР з Держпланом і наркоматами у процесі розробки програми своїх наукових робіт.

По-друге, програма наукових робіт АН УРСР на третю п'ятирічку має бути єдиною програмою робіт для всієї Академії. Це означає, що треба в основу всієї роботи покласти провідні, важливіші наукові проблеми народногосподарського і соціально-культурного будівництва третьої п'ятирічки, забезпечивши комплексну розробку цих проблем на основі планомірно організованого кооперування роботи академічних, а також позаакадемічних інститутів.

Третє питання зв'язане з тим, що, відповідно до нового статуту, Академія наук УРСР має бути дійсним науковим центром Радянської України і вести свою роботу так, щоб не тільки академічні наукові сили, але і всі наукові сили УРСР спрямовувати на розробку найбільш важливих наукових питань, щоб наукова робота дійсно допомагала невпинному посуванню вперед соціалістичного будівництва.

Здійснення цього завдання вимагає, по-перше, створення дійово працюючих, передбачених у статуті Академії груп, по-друге, залучення наукової громадськості, винахідників, кращих стахановців до створення п'ятирічного плану АН УРСР. Одним з організаційних заходів має бути скликання, спільно з Держпланом і провідни-

---

* Із повідомлення вченого секретаря Планової комісії АН УРСР Б. М. Гарцмана-Брука «Про методологічні основи планування науково-дослідної роботи Академії наук УРСР».

[2*] Дата публікації.

[3*] Знято текст із загальними фразами про значення Конституції для розвитку науки в СРСР.

ми галузевими інститутами, конференцій по вивченню природних багатств країни і ряду наукових конференцій з окремих галезуй науки.

Нарешті, слід ще зазначити важливіше завдання координації основних робіт третьої п'ятирічки з Академією наук СРСР.

Планування фінансів і матеріальних засобів у зв'язку з програмою наукових робіт

Відрив фінансового планування від складання програм наукових робіт, який має місце в Академії, по суті означає розрив між поставленими завданнями (програма роботи) та матеріальними засобами реалізації завдання (бюджет і матеріально-технічне постачання).

Виходить, що завдання не забезпечується потрібними ресурсами, а розподіл ресурсів не підпорядковується виробничим завданням. Фінансовий важіль не використовується в боротьбі з хибами, в боротьбі за піднесення якості роботи.

Характер і умови роботи інститутів Академії наук відзначаються такими особливостями, що усунути існуючий розрив між плануванням фінансів і складанням програми роботи не можна, ідучи тільки шляхом звичайного виробничого калькулювання, яке базується на технічних нормативах витрат робочого часу, матеріалів тощо. Спроби розв'язувати це питання тільки застосуванням звичайних способів виробничого калькулювання в науковій роботі Академії наук – можуть дати тільки шкоду. Зате, слід подолати і протилежний підхід, коли зовсім заперечується можливість раціонального пов'язання фінансового господарства з об'єктами і предметом роботи. Складність питання не означає неможливості його розв'язання.

Навпаки, при диференційованому підході до методики планування основних видів видатків, при враховуванні різної природи окремих видів видатків можна встановити досить прості і обгрунтовані методи потрібного пов'язання зазначених двох сторін роботи. Але це – окреме питання, яке потребує спеціального розгляду.

Про перевірку наслідків наукової роботи

Нарешті, одна з важливіших хиб планового керівництва роботою зумовлена тим, що перевірка виконання планів інститутів не набула ще по всіх інститутах характеру справжньої масової перевірки роботи по її суті, і здебільшого справа зводиться до складання звіту, при чому керівництво інституту не залучає до цієї роботи кадри працівників інституту, не мобілізується громадська думка, не розгортається критика й самокритика роботи і не стимулюється громадський інтерес колективів інститутів до справжньої перевірки якості і ефективності наукової роботи. А з другого боку, керівний орган Академії наук – Президія – визначає для кожного інституту матеріальні умови його роботи (бюджет, приміщення тощо). Проте, ця робота не супроводжується розглядом наслідків роботи кожного інституту, критичною її оцінкою і впливом на хід і напрямки роботи по суті.

Тут потрібний різкий злам – у загальноакадемічному керівництві робота по визначенню фінансових і матеріальних ресурсів має бути доповнена роботою по розгляду самих наслідків наукової діяльності, і центр ваги питання тепер саме в цьому.

Передумовами здійснення цього повороту є запровадження в життя нового статуту Академії наук (організація наукових груп і розгортання роботи Відділів) і створення загальноакадемічного активу наукових працівників навколо роботи Президії. Без організації масової систематичної перевірки роботи знизу, серед самих інститутів і з боку колективів працівників по інститутах, не можна піднести якість роботи.

Академія наук в своїй роботі повинна здійснювати геніальні вказівки товариша Сталіна про те, яким повинно бути правильне керівництво:

«Правильно керувати – це значить:

по-перше, знайти правильне вирішення питання, а правильне вирішення неможливо знайти без урахування досвіду мас, які на своїй власній спині відчувають результати нашого керівництва;

по-друге, організувати виконання правильного вирішення, чого, проте, не можна зробити без прямої допомоги з боку мас;

по-третє, організувати перевірку виконання цього вирішення, чого, знов таки, неможливо зробити без прямої допомоги мас.

Ми, керівники, бачимо речі, події, людей тільки з одного боку, я б сказав – згори, наше поле зору, отже, більш або менш обмежене. Маси, навпаки, бачать речі, події, людей з другого боку, я б сказав – знизу, їх поле зору теж, отже, до певної міри обмежене. Щоб дістати правильне вирішення питання, треба об'єднати ці два досвіди. Тільки в такому разі керівництво буде правильним.

Ось що значить не тільки вчити маси, але й вчитися у мас» *.

Середакадемічною[2*] перевіркою роботи справа не вичерпується. Треба ввести в практику постановку звітів і доповідей про наслідки роботи в аналогічних і суміжних інститутах Академії наук СРСР, галузевих інститутах наркоматів, серед практичних працівників тощо. Інститути Академії наук покликані бути провідними інститутами у відповідних галузях знання, а здійснення цієї ролі інститутів немислиме без широкого залучення до роботи маси наукових працівників країни, стахановців виробництва, винахідників тощо, а також без оцінки, перевірки, впливу на роботу Академії наук.

Нарешті, ніколи не треба забувати, що справжня перевірка наслідків роботи є перевірка її великою практикою соціалістичного будівництва – на виробництві, в народногосподарському плануванні, в учбовому закладі тощо. [. . .][3*]

Вісті Академії наук УРСР. – К., 1937. – № 4–5. – С. 93–115.

№ 2

ПРОТОКОЛЬНА ПОСТАНОВА ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО УТВОРЕННЯ АСПІРАНТУРИ ПРИ ІНСТИТУТАХ АН УРСР

9 січня 1938 р.

1. Організувати при інститутах Української Академії наук аспірантуру звичайного типу в кількості 60 чол.

2. Зобов'язати Президію Академії наук провести конкурсний добір аспірантури до 1 квітня 1938 р.

3. РНК УРСР включити в кошторис Академії наук на 1938 рік необхідне утримання аспірантури та запланувати на 1939 рік будівництво нового корпуса для Хемічного інституту Академії наук.

---

* «Прикінцеве слово товариша Сталіна на Пленумі ЦК ВКП(б) 5 березня 1937 року». *Примітка в документі.*

[2*] Так у документі. Перефразовано з російської «внутриакадемической».

[3*] Далі знято текст із суто політичними гаслами.

4. Відділу науки ЦК КП(б)У до 15 лютого подати на розгляд ЦК КП(б)У учбові плани навчання аспірантів та списки викладовців * для роботи з аспірантами.

Секретар ЦК КП(б)У *С. Косіор*

Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі – ЦДАГО України), ф. 1, оп. 6, спр. 462, арк. 4–5. Оригінал. Машинопис.

№ 3[2*]

ОБГОВОРЕННЯ ТЕМАТИЧНИХ ПЛАНІВ ІНСТИТУТІВ СУСПІЛЬНИХ НАУК[3*]

[Не раніше 10 січня 1938 р.][4]*

На засіданнях Групи суспільних наук грудневої сесії АН УРСР тематичні плани Інститутів цієї Групи на 1938 рік були піддані всебічному обговоренню.

Інститут економіки

Провідною проблемою Інституту економіки в 1938 році визнано вивчення підсумків виконання другої п'ятирічки по УРСР.

Завдання теми:

Висвітлити основні наслідки завершення технічної реконструкції окремих галузей промисловості, освоєння нової техніки і нових виробництв.

Дати аналіз динаміки продуктивності праці і собівартості продукції.

Показати боротьбу за соціалістичну рентабельність і якість продукції по кожній галузі промисловості.

Проаналізувати питання розвитку стахановського руху в світлі виконання рішень грудневого (1935 р.) пленуму ЦК ВКП(б) і визначити завдання, що стоять перед стахановським рухом в третій п'ятирічці.

Висвітлити основні досягнення в галузі соціально-культурного будівництва і підвищення матеріального добробуту трудящих в другій п'ятирічці по УРСР.

Крім цієї основної проблеми, в плані робіт Інституту економіки намічено ряд тем з питань механізації і електрифікації сільського господарства УРСР, з історії народного господарства, з історії фінансових вчень і ін.

Інститут демографії

Тематичний план Інституту демографії було піддано гострій критиці. За перероблением планом на 1938 рік як провідну проблему намічено питання перепису і поточного обліку населення.

З цієї проблеми розробляються дві теми:

1) всесоюзний перепис населення 1939 року;

2) реєстри населення.

По першій темі будуть висвітлені питання організації перепису, програма збирання відомостей і оброблення їх, а також питання зіставлення даних цього перепису з попередніми.

---

* Так у документі.

[2*] Див. док. № 1.

[3*] Заголовок документа. Стаття Д. М. Іофанова[1].

[4*] Дату встановлено за змістом статті.

На пропозицію ЦУНГО Держплану СРСР до плану Інституту включено тему по організації і запровадженню в СРСР реєстрів населення.

Переписи населення, як відомо, провадяться через певні періоди часу. Але соціалістичне планове господарство потребує даних про кількість та склад населення і в роки між переписами. Цю потребу можна задовольнити застосуванням в практиці робіт органів народногосподарського обліку загальних реєстрів населення, які своєю організацією і змістом відповідають запитам соціалістичного планового господарства. До цих реєстрів попередньо вноситиметься все населення за даними перепису, а потім систематично фіксуватимуться всі зміни в народонаселенні.

Крім того, план роботи Інституту включає теми: «Динаміка соціального складу населення УРСР», «Санітарний розвиток м. Києва» та ряд інших.

Інститут історії матеріальної культури

Основне завдання Інституту історії матеріальної культури в 1938 році – дальша науково-дослідна робота по вивченню пам'яток грецько-скіфського міста Ольвії.

Роботи в Ольвії – пам'ятці світового значення – провадяться незадовільними темпами. Відкрито тільки $^{1}/_{20}$ частину стародавнього міста, збереженість розкопаних пам'яток не забезпечена.

Надаючи важливого значення вивченню Ольвії, Президія Академії наук УРСР звернулася з клопотанням до Раднаркому УРСР про поширення робіт в Ольвії з тим, щоб у найкоротший строк, на основі опрацьованого плану розкопів, антична колонія Ольвія – пам'ятка величезної історичної цінності – була б повністю розкрита і в основному науково освоєна.

В плані робіт Інституту намічено ряд тем по вивченню пам'яток матеріальної культури первісного комуністичного суспільства і феодальної доби в районі Дніпра. Окремим завданням є виготовлення археологічної карти УРСР.

Інститут історії України

Провідною темою Інституту на 1938 рік визнано складання стислого курсу історії України – підручника для середньої школи. На виконанні цієї роботи будуть зосереджені основні інститутські наукові сили.

Інститут, поряд з випуском хрестоматії з історії України (XVIII ст.), працюватиме над складанням ряду окремих нарисів з історії України, зокрема:

1. Україна під владою Литви (XIV – XVI ст.).
2. Боротьба українського народу проти польських панів (1569–1638 рр.).
3. Богдан Хмельницький і приєднання України до Росії (1648–1654 рр.).
4. Війни Росії і Польщі за Україну (1654–1686 рр.).
5. Україна часів Петра I (1687–1725 рр.).
6. Україна в XVIII сторіччі.
7. Україна в складі царської Росії в першій половині XIX сторіччя.
8. Падіння кріпосницького права і революційно-демократичний та національний рух на Україні (1860–1890 рр.).
9. Україна в роки російсько-японської війни і першої буржуазно-демократичної революції (1904–1907 рр.).
10. Україна в період столипінської реакції і нового революційного піднесення (1908–1914 рр.).
11. Україна в роки імперіалістичної війни і буржуазно-демократичної революції (1914–1917 рр.).

Інститут української літератури ім. Шевченка

Як основні теми Інституту в 1938 році намічено такі:

1. Складання курсу з історії української літератури (від початку літературного руху до [Т.] Шевченка включно і від [Т.] Шевченка до літератури жовтневого періоду). Завдання теми – дати основний посібник для викладачів і студентів вищої школи з історії української літератури.

2. Академічне видання творів Т. Г. Шевченка. Завдання теми – дати науково-перевірений на основі автографів текст творів Т. Г. Шевченка.

Крім цих робіт, у 1938 р. предбачається підготувати до друку І том («Енеїда») академічного видання творів [І.] Котляревського, збірник «Горький і Україна» (з висвітленням впливу [М.] Горького на українську літературу і з даними про нові або мало відомі матеріали про [М.] Горького, знайдені на Україні), видати збірник, присвячений пам'яті геніального грузинського поета Шота Руставелі і т. д.

Інститут українського фольклору

З проблеми «Сучасний радянський фольклор» на 1938 рік намічено тему «Пісенно-музичний фольклор часів громадянської війни».

Крім того, до плану робіт Інституту входять теми:

1. Українська народна пісня в творчості українських композиторів ([М.] Лисенко, [М.] Леонтович, [Л.] Ревуцький та ін.).

2. Роль фольклору в утворенні українського літературного процесу (20–60-ті роки XIX ст.).

З проблеми історії українського фольклору і фольклористики розроблятимуться теми – «Народна творчість у боротьбі українського народу проти панської Польщі» (XVI–XVII ст.), «Українські народні казки», «Народний гумор і сатира».

Намічена також підготовка до друку збірника «Народна творчість про партію Леніна-Сталіна», збірника фольклорних матеріалів, зібраних акад. [Д. І.] Яворницьким, та ін.

Інститут мовознавства

Засідання Групи суспільних наук, розглянувши проект плану робіт Інституту мовознавства, запропонувало Інститутові, як основне завдання на 1938 рік, переробити докорінно виданий Російсько-український словник, виправивши допущені в ньому буржуазно-націоналістичні перекручення.

Запропоновано також в найкоротший строк скласти нову картотеку – основу всієї лексикографічної роботи, оскільки стара картотека засмічена контрреволюційним мотлохом.

Президія АН УРСР в своєму засіданні від 10 січня 1938 р.* визнала правильною критику з боку газети «Правда» Російсько-українського словника і його упорядників. Президія, відзначивши, що Російсько-український словник було використано шкідниками для ворожої буржуазно-націоналістичної пропаганди, зобов'язала Інститут мовознавства забезпечити радикальну переробку цього Словника для нового видання.

Кабінет по вивченню єврейської мови, літератури і фольклору

Провідною темою Кабінету у 1938 році визнано складання Українсько-єврейського словника і продовження робіт з історії сучасної єврейської мови в СРСР.

Засідання Групи суспільних наук доручило фольклорній секції Кабінету зосередити основну роботу на розробленні пожовтневого радянського фольклору в усіх його напрямах, а також розгорнути роботу літературної секції Кабінету.

---

* Див. Додатки: «Регести протоколів», прот. № 2, п. 1, № 3, п. 1.

Бібліотека Академії наук УРСР

Бібліотека, яка обсягом свого книжкового фонду є однією з найбільших в СРСР і має цінні книжкові колекції та рукописні матеріали, в 1938 році, крім операційної масової роботи по обслуговуванню інших бібліотек та читачів і по організації ряду виставок, в плані своєї науково-дослідної бібліографічної роботи намітила підготовку до друку ряду бібліографічних матеріалів, а саме: бібліографії літератури для стахановців сільського господарства, хат-лабораторій; бібліографії літератури з історії авіатранспорту, залізничного транспорту; бібліографії літератури з питань планування в третій п'ятирічці; столітнього ювілею [І.] Котляревського; літератури про Ромена Роллана; художньої літератури до викладання курсу історії СРСР [А. В.] Шестакова *; радянської преси в період громадянської війни.

Крім цього, на 1938 рік заплановано видання художнього альбому репродукцій творів радянських художників, скульпторів і архітекторів за 20 років радянської влади та ін.

Робота по коректуванню і уточненню тематичних планів інститутами зараз закінчується і в найближчий час плани будуть передані на затвердження Президії Академії наук УРСР.

Вісті Академії наук УРСР. – К., 1938. – № 1. – С. 36–40.

№ 4

ІНФОРМАЦІЯ СПІВРОБІТНИКА ІНСТИТУТУ БІОХІМІЇ АН УРСР С. О. ЕПЕЛЬБАУМ ПРО ПІДСУМКИ КОНФЕРЕНЦІЇ З ПРОБЛЕМ БІОХІМІЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ

[Не раніше 27 січня 1938 р.] [2]*

25–27 січня 1938 р. в Києві відбулася конференція з питань біохемії нервової системи, скликана Інститутом біохемії Академії наук УРСР.

В Радянському Союзі чимало зроблено в галузі вивчення біохемії головного мозку, і над цією проблемою працює ряд установ різних міст СРСР. Про наслідки досліджень в цій важливій галузі робили доповіді на різних з'їздах, але досі ще не було спроби при спільній нараді відповідних наукових працівників обговорити результати проведених досліджень.

Конференція з питань біохемії нервової системи, організована Інститутом біохемії Академії наук УРСР, була першою спробою підбити підсумки дослідів, поставлених за останні роки науковими установами СРСР, і на базі обговорення результатів цих досліджень накреслити шляхи дальшої роботи. Інститут біохемії взяв на себе ініціативу скликання такої конференції тому, що він уже багато років приділяє чималу увагу вивченню саме цих проблем і чимало вже зробив у цій галузі. На конференції, крім наукових співробітників Інституту біохемії (акад. [О. В.] Палладіна, проф. [В. В.] Ковальського, доц. [С. О.] Епельбаум, наук[ового] співр[обітника]

---

* Шестаков Андрій Васильович (1877–1941) – радянський історик. Керівник авторського колективу підручника для 3–4-х класів середньої школи «Краткий курс истории СССР» (1937).

[2]* Дату встановлено за змістом документа.

[О. Я.] Рашби), зробили доповіді професори [Г. Я.] Городиська (Горький), [Д. Л.] Фердман (Харків), Гольденберг (Ленінград), Капланський (Москва), [О. С.] Серейський (Москва) і ін., тобто представники основних наукових установ, де вивчають проблеми біохемії головного мозку і нервової системи взагалі.

На першому засіданні акад. О. В. Палладін зробив доповідь про дослідження Інституту біохемії в галузі вивчення хемічного складу нервової системи.

Для того, щоб вивчити обмін речовин в нервовій тканині, щоб встановити, які зміни діяльності головного мозку відбиваються на хемічних процесах в ній, щоб виявити, з якими порушеннями в обміні речовин зв'язані ті чи інші порушення діяльності нервової системи, наявні при різних її захворюваннях, передумовою є вивчення хемічного складу, інакше кажучи, – хемічної будови нервової системи. Досліди акад. [О. В.] Палладіна і його учнів показали, що вся нервова система або весь головний мозок не мають однакового хемічного складу, і що різні відділи нервової системи, відмінні своєю функцією, мають також і різний хемічний склад; це свідчить про те, що для різних відділів головного мозку і нервової системи взагалі характерною є наявність певних відмін і в процесах обміну речовин, зв'язаних з відмінами їх функцій. Досліди показали також, що у різних тварин в міру еволюції їх нервової системи, зв'язаної з появою складніших функцій, змінюється і хемічний склад, і процеси обміну речовин. Досліди встановили також, що в нервовій системі, в її функції важливу роль грають білкові речовини.

Другу доповідь на першому засіданні конференції зробила проф. [Г. Я.] Городиська – керівник кафедри біохемії Горьківського медичного інституту, яка повідомила про результати досліджень над хемічною топографією головного мозку. Ці дослідження ще раз підтвердили, що різні відділи головного мозку відрізняються процесами обміну речовин в них, що зміни в процесах обміну речовин, які виникають внаслідок впливу на нервову систему тих чи інших факторів, в різних відділах нервової системи неоднакові і що вони залежать також від стану нервової системи або головного мозку. Ці досліди мають безпосереднє значення для клініки нервових хвороб.

Хемічний склад і процеси обміну речовин в головному мозку зазнають певних змін не тільки під час ембріонального розвитку нервової системи, а й після народження тварини – під час росту, коли відбувається поступовий розвиток функцій окремих відділів нервової системи. Про це свідчать досліди, повідомлення про які зробила науковий співробітник Інституту біохемії доцент [С. О.] Ельбаум.

Проблемі вікової хемії мозку була присвячена також і доповідь проф. Гольденберга (Ленінград), який, використовуючи різні методи і вивчаючи головний мозок як тварин, так і людей, встановив наявність певних закономірностей в хемічній еволюції головного мозку під час росту тварин.

Дослідам над змінами хемічного складу мозку, зокрема його азотистих сполук у ембріонів під час розвитку їх, була присвячена доповідь наукового співробітника [О. Я.] Рашби з Інституту біохемії Академії наук УРСР. Ці досліди встановили той цікавий факт, що відміни в хемічному складі, характерні для різних відділів нервової системи досліджених тварин, спостерігаються вже на третьому місяці ембріонального розвитку. Вони показали також, що склад мозку неоднаковий в різні сезони.

Питанням мінливості хемічного складу головного мозку залежно від сезонів, статі тварин, місця тварин в еволюції і т. ін. була присвячена доповідь проф. Капланського, який керує Лабораторією обміну речовин ВІЕМ у Москві. Ці досліди

встановили, між іншим, що ця мінливість неоднакова щодо різних речовин і що тим часом, як склад білків майже не змінюється, фосфатні сполуки мозку залежно від досліджених факторів дають великі коливання залежно від впливу різних умов на розвиток мозку тварини і людини.

Питанням мінливості хемічного складу головного мозку була присвячена також доповідь проф. [В. В.] Ковальського – зав[ідуючого] відділу порівняльної біохемії Інституту біохемії Академії наук УРСР, в якій він подав матеріал, що накреслює шляхи і методи досліджень при вивченні біохемічної еволюції нервової системи.

Доповідь проф. [Д. Л.] Фердмана – керівника кафедри біохемії Харківського медичного інституту – була присвячена вивченню питання, які саме хемічні процеси відбуваються або зазнають змін при збудженні головного мозку. Для вирішення цього питання було застосовано дослідження нервової системи зимосплячих тварин, бо в період зимової сплячки збудність нервової тканини дуже знижена і можна було чекати, що це зниження супроводиться певними змінами хемічних процесів цієї тканини.

Вже раніше дослідами Інституту біохемії було встановлено наявність у головному мозку певної азотистої речовини – так званого креатину, кількість якого в різних відділах нервової системи неоднакова. Про креатин ми знаємо, що він грає важливу роль в хемізмі діяльності мускулів, де він міститься у вигляді сполуки з фосфатною кислотою, а саме у вигляді креатин-фосфатної кислоти. Процес розщеплення креатин-фосфатної кислоти зв'язаний із звільненням енергії. Таке розщеплення креатин-фосфатної кислоти відбувається при роботі мускулів, при їх скороченні, і енергія, що звільняється при цьому розпаді, іде на роботу мускулів.

Досліди [Д. Л.] Фердмана встановили, що в головному мозку також є креатин-фосфатна кислота, яка, проте, в нервовій системі ще більш лабільна, ніж в мускульній тканині, і що подразнення головного мозку супроводиться дуже швидким розпадом креатин-фосфатної кислоти. Таким чином, можна гадати, що діяльність нервової тканини пов'язана також з перетворенням креатин-фосфатної кислоти. Ці досліди висувають потребу дальшого вивчення впливу подразнень нервової системи або її збудження на різноманітні хемічні процеси в ній і разом з тим говорять про те, що іноді неможливість знайти при аналізі головного мозку певну речовину показує не на відсутність цієї речовини в мозку, а на те, що ця речовина розщіплюється під час дослідження головного мозку, коли метод досліду може спричинити подразнення головного мозку.

Проф. [О. С.] Сєрейський доповів про вивчення впливу гормону щитовидної залози – тироксину – на дихання мозку, а передусім на його проміжну частину.

Питанню змін у процесах обміну речовин в головному мозку хворих на шизофренію була присвячена доповідь доктора Арутюнова (Харківський психоневрологічний інститут), дослідження якого показали, що при шизофренії спостерігається ряд порушень в процесах перетворення речовин в головному мозку. Ці досліди зв'язують біохемічні дослідження нервової системи з клінікою психічних хвороб.

На конференції розгорнулося надзвичайно жваве обговорення цих доповідей, яке дало можливість, поруч з виявленням позитивних результатів дослідів і їх наукового значення, виявити також і хиби, допущені при проведенні окремих дослідів, і накреслити шляхи для виправлення їх і спрямування дослідів на правильний шлях.

Після заслухання і обговорення наукових доповідей конфренція заслухала і обговорила плани досліджень представлених на конференції установ у галузі вивчення біохемії нервової системи на 1938 рік. Внаслідок цього обговорення конференція накреслила шляхи погодження напрямів і методів дослідження певних питань біо-

хемії нервової системи різними установами, підкреслила необхідність дальшого наближення дослідів до потреб клініки і намітила найбільш актуальні проблеми з галузі біохемії нервової системи, вивченню яких треба приділяти увагу в першу чергу. конференція визнала потрібним в кінці 1938 року скликати другу таку ж конференцію, але з тим, щоб притягти до участі в ній більшу кількість клініцистів і морфологів і щоб клініцисти в доповідях своїх висунули питання, в розв'язанні яких їм потрібна допомога біохемічних установ.

Доц[ент] *С. О. Ентельбаум*

Біохемічний журнал. – К., 1938. – Т. XII. – № 3. – С. 623–627.

№ 5

ПЕРЕЛІК ПЕРШОЧЕРГОВИХ ПИТАНЬ, ЗАПРОПОНОВАНИХ ВІДДІЛОМ НАУКИ ЦК КП(б)У ДЛЯ ВИРІШЕННЯ В ПОЛІТБЮРО

20 лютого 1938 р.

1. Проведение очередных выборов академиков *.
2. Строительство Ботанического института Академии наук.
3. О жилом доме для академиков.
4. О строительстве Института клинической медицины в гор[оде] Киеве.
5. О передаче помещения бывш[его] Итальянского консульства для аспирантуры Академии наук.
6. Проведение конкурса по составлению краткого курса истории Украины и организация авторского коллектива Института истории.
7. Утверждение редакции экономического журнала «Социалистическая Украина» (Институт экономики Академии наук и Госплан УССР).
8. О праздновании 40-летнего юбилея члена-кореспондента Академии наук офтальмолога В. П. Филатова 13 марта.
9. Об утверждении расходов на бытовые нужды Академии наук.

И. о. зав[едующего] отделом
науки ЦК КП(б)У *М. П. Середенко*[2]

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 7240, арк. 2. Оригінал. Машинопис.

№ 6 [2*]

ПОСТАНОВА ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО МЕРЕЖУ НАУКОВИХ ЖУРНАЛІВ АН УРСР

8 травня 1938 р.

Журнали Академії наук УРСР: «Мовознавство», «Мікробіологічний журнал», «Журнал Інституту математики», «Українські фізичні записки» – перетворити в «Наукові записки» інститутів і видавати їх по мірі потреби як наукові збірники.

Певно: *Слабчук*

---

* Див. док. № 16, 17, 47, 48, 49.

[2*] Див. док. № 22.

На документі помітка: «Додаток до протоколу до п. 32-оп. »

ЦДАГО України, ф. 1,оп. 6, спр. 463, арк. 153. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 7*

ПРОТОКОЛЬНА ПОСТАНОВА ПРЕЗИДІЇ АН УРСР ПРО РЕОРГАНІЗАЦІЮ ІНСТИТУТУ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА В ІНСТИТУТ ГІДРОЛОГІЇ [2*]

14 травня 1938 р.

Реорганізувати Інститут водного господарства в Інститут гідрології, передавши сектор гідрогеології Інституту водного господарства до Інституту геології.

Доручити комісії в складі: акад. [Є. О.] Патона, проф. [Я. В.] Ролла, в. о. директора Інституту геології тов. [К. О.] Бойка[3], в. о. директора Інституту водного господарства т. [М. М.] Уласовича і вченого секретаря Інституту водного господарства т. [М. Л.] Киселя [3*] протягом шестиденки розробити і подати Президії проект структури, штатів і кошторису Інституту гідрології, а також переглянути науковий склад співробітників Інституту водного господарства з тим, щоб залишити на роботі в Інституті гідрології потрібну кількість наукових співробітників відповідного фаху і кваліфікації, а решту співробітників звільнити в зв'язку з реорганізацією Інституту водного господарства.

Віце-президент АН УССР, академік *О. Г. Шліхтер*
Неодмінний секретар, академік *О. В. Палладін*
Згідно: зав[ідувач] архівом АН УРСР *В. Скорікова*.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 69, арк. 1. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 8

ПОСТАНОВА ЦК КП(б)У ПРО РЕОРГАНІЗАЦІЮ ІНСТИТУТІВ АН УРСР

20 травня 1938 р.

1. Ліквідувати Інститут демографії Академії наук УРСР, передавши сектор санітарної статистики – Наркомздоров'я УРСР, а економічні питання перепису населення і статистики – Інституту економіки Академії наук УРСР.

2. Об'єднати інститути Літератури та Фольклору в один Інститут літератури та фольклору [4*].

3. Реорганізувати Інститут матеріальної культури на Інститут археології. Сектор історії техніки ліквідувати.

---

* Див. док. № 8, п. 4, 11.

[2*] Див. Додатки «Регести протоколів засідань Президії Академії наук УРСР», прот. № 19, п. 4.

[3*] Так у документі. Потрібно: «Кіссель».

[4*] Див. док. № 45.

4. Реорганізувати Інститут водного господарства на Гідрологічний інститут, передавши сектор гідрогеології Інституту геології Академії наук УРСР *.

5. Об'єднати Раду виробничих сил АН УРСР з Інститутом економіки АН УРСР, утворивши єдиний Інститут економіки Академії наук УРСР з відділами: виробничих сил і економіки [2*].

6. З метою наближення Інституту гірної [3*] механіки Академії наук до гірнорудної промисловості, перевести його з м. Києва до м. Дніпропетровська.

Доручити Раднаркому УРСР затвердити план переведення Інституту з м. Києва до м. Дніпропетровська [4*].

7. Реорганізувати Геофізичну обсерваторію Академії наук на Геофізичну групу, передавши роботи по гравометрії [5*] Полтавській гравометричній станції.

Доручити Раднаркому УРСР передбачити на 1938 рік необхідне додаткове будівництво та устаткування Полтавської гравометричної станції.

В. о. секретаря ЦК КП(б)У *[М. С.] Хрущов*
Певно: *Слабчук*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 463, арк. 160. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 9 [6*]

ВИСНОВКИ КОМІСІЇ ВІД ФІЗИЧНОЇ ГРУПИ АН СРСР ПІД КЕРІВНИЦТВОМ АКАД. А. Ф. ЙОФФЕ ПРО ОБСТЕЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ФІЗИКИ АН УРСР [7*]

4 червня 1938 р.

Институт физики АН УССР работает с 1929 г. В настоящее время в Институте имеется 6 отделов. Наиболее продуктивно научная работа проводится в отделе физики катода. Его работы дали ряд ценных научных результатов, могущих служить основой для практических применений. Однако работа отдела не была достаточно связана с промышленностью и научные исследования не были доведены до результатов, могущих быть переданными для практического использования. Наиболее многочисленная группа полупроводников стоит на достаточно высоком уровне экспериментальной техники. Значительный интерес представляют работы последних месяцев по фотоэлементам из сернистого серебра. Большинство тем не имеет, однако, актуального значения и не ведет к углублению физического понимания явлений.

---

* Див. док. № 7.

[2*] Див. док. № 77.

[3*] Так у документі. Потрібно: «Інститут гірничої механіки».

[4*] Див. док. № 67.

[5*] Так у документі.

[6*] Див. док. № 10.

[7*] Комісія працювала у складі трьох академіків, декількох членів-кореспондентів, а також науковців з Москви, Ленінграда, Тбілісі, Баку. Основними недоліками в роботі Інституту комісія визначила: повну ізоляцію Інституту фізики від фізичних центрів СРСР; відсутність практичних зв'язків з виробництвом та публікацій про результати наукових досягнень у союзних періодичних наукових виданнях.

Группа рентгенофизики проводит исследования по вопросам диффузии металлов, методики рентгеноизмерений и электронографии. Работы группы протекают сравнительно удовлетворительно. Из прошлых работ можно отметить разработку и внедрение в промышленность стекла, прозрачного для мягких рентгеновских лучей. Выбранная тематика могла бы быть более актуальной, если бы была увязана с промышленностью и проводилась более быстрыми темпами.

Группа теплофизики состоит из трех молодых научных работников, активно работающих, но тематика группы носит случайный характер и группа не обеспечена научным руководством.

Группа электронной оптики проводит свои работы в течение четырех лет, однако эти работы не вышли еще из подготовительной стадии. Работы имеют слишком элементарный характер, отсутствует целеустремленность и перспективы дальнейшего развития.

Теоретическая группа не связана с работами экспериментальных лабораторий, не интересуется этими работами и не оказывает на них влияния. В данном составе теоретическая группа не может выполнить своего назначения в Институте.

Работы имеющегося в Институте конструктора не увязаны с запросами лабораторий и его работы имеют характер случайного изобретательства.

В течение многих лет во главе Института стоял враг народа, который вредительски задерживал и искажал работу, изолировал Институт от всей советской физики, устранил ряд талантливых ученых, перешедших на работу в другие города Союза, и нанес значительный ущерб развитию физической науки в Академии наук УССР.

Работы Института в целом протекали совершенно изолированно от деятельности физических институтов СССР. Институт не обеспечен руководящими научными кадрами, что является основной причиной неудовлетворительной его работы.

Большинство отделов Института – 4 из 6 – не обеспечены научным руководством, с чем связано отсутствие в Институте нормальной работы по подготовке молодых научных кадров. Организация групп в Институте нерациональна.

Наличный состав сотрудников не оправдывает организации 6 самостоятельных групп. Тематика Института крайне раздроблена, что приводит к распылению сил и средств.

Работы групп не связаны между собой.

Общие итоги научной работы Института за 9 лет его существования незначительны, и практические выходы этих работ ничтожны.

В целях правильной организации работы совещание считает необходимым:

1) В качестве основной тематики Института выдвинуть следующие вопросы:

а) физика металлических сплавов, диффузия, электропроводность и магнитные свойства;

б) физика катода и электрического разряда при низких давлениях;

в) полупроводники, выпрямители и фотоэлементы;

г) оптика, спектроскопия, в частности в области биологии;

2) Сессия считает целесообразным ликвидацию группы электронной оптики и передачу в другое учреждение работ по теплофизике при реорганизации Института.

3) Теоретическая физика в Институте должна быть связана с указанными направлениями и должна обеспечить высокий теоретический уровень работ Института.

4) Для обеспечения руководства работы групп Института совещание считает необходимым укрепление Института руководящими научными кадрами и, в частности,

передав в Институт следующих работников: 1) Д. И. Блохинцева, 2) А. Н. Филиппова, 3) И. А. Киконина.

Сессия просит президиум Физической группы провести необходимые мероприятия для укрепления научными кадрами Института физики АН УССР.

Сессия считает желательным направление работников теплофизической группы в аспирантуру Энергетического института АН СССР. Сессия считает необходимым укрепить материально-техническую базу Института.

З оригіналом згідно:

Т[имчасово] в. о. директора Інституту
Парторг *

ЦДАГО України, ф. 263, оп. 1, спр. 33102, т. 1, арк. 152–154. Копія. Машинопис.

№10 [2*]

ІЗ СТЕНОГРАМИ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ АН УРСР ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПЕРЕВІРКИ ІНСТИТУТУ ФІЗИКИ АН УРСР КОМІСІЄЮ ВІД ФІЗИЧНОЇ ГРУПИ АН СРСР ПІД КЕРІВНИЦТВОМ АКАД. А. Ф. ЙОФФЕ

4 червня 1938 р.

[…] [3*] Ухвалили: а) Погодитися з пропозиціями комісії по обслідуванню Інституту фізики та зробити з них відповідні оргвисновки.

б) Звернутися з пропозицією до проф. [І. А.] Кіконіна погодитися прийняти посаду директора Інституту фізики.

в) Відмітити, що не зважаючи на те, що в минулому Інститутом фізики керували з шкідницькою метою, але відповідно до висновків комісії в Інституті фізики є низка відділів, що мають значний розвиток і авторитетність, зокрема відділ проф. [Н. Д.] Моргуліса; вважати за потрібне поширити цей відділ, встановивши тісний зв'язок його з практичним життям.

г) В справі передачі Дніпропетровського фізико-технічного інституту в систему Академії наук, вважати цю передачу цілком актуальною для ув'язки роботи цих двох інститутів та для рішення тих проблем, що являються найбільш актуальними і потрібними для промисловості металургічної й машинобудівництва.

д) Просити академіка [О. В.] Палладіна зв'язатися з товаришами [А. Н.] Філіпповим і [Д. І.] Блохінським [4*] щодо переходу їх на роботу в Інститут фізики АН УРСР.

е) Прийняти до відому заяву акад. [А. Ф.] Йоффе про те, що він, як голова Фізичної групи Академії наук СРСР, обіцяє всіляко сприяти в справі укомплектування Інституту фізики АН УРСР потрібними кадрами.

ж) Доповідь про роботу Інституту фізики та перспективи його дальшого розвитку, зроблену акад. [А. Ф.] Йоффе на рішення Президії, довести до відома голови Раднаркому УРСР та просити Раднарком УРСР допомогти перетворити в життя всі побажан-

* Підписи відсутні.

[2*] Див. док. № 9.

[3*] Знято тексти виступів членів засідання.

[4*] Так у документі. Потрібно: «Д. І. Блохінцевим».

ня комісії, що сприятимуть розвитку фізичної науки на Україні та зв'язку цієї науки з промисловістю, що так потрібно для дальших успіхів соціалістичного будівництва.

з) Президія Академії наук виносить щиру подяку комісії та голові цієї комісії акад. [А. Ф.] Йоффе за таку серйозну увагу до Інституту фізики АН УРСР, оскільки мова йде не тільки про реконструкцію Інституту фізики [АН] УРСР як відірваної одиниці, а про реконструкцію всієї роботи в галузі фізики на Україні.

Вірно: *Мартиненко*

ЦДАГО України, ф. 263, оп. 1, спр. 33102, т. 1, арк. 181–182. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 11 *

ПРОТОКОЛЬНА ПОСТАНОВА ПРЕЗИДІЇ АН УРСР ПРО СТРУКТУРУ ІНСТИТУТУ ГІДРОЛОГІЇ [2]*

4 червня 1938 р.

Затвердити структуру Інституту гідрології з 2 відділів: відділ річного стока та відділ річної гідравліки з 2 лабораторіями – лабораторією гідравліко-гідрологічною і лабораторією насосів та одної комплексної гідрологічної станції.

Доручити комісії в складі в. о. директора Інституту гідрології т. [М. М.] Уласовича, в. о. директора Інституту геології т. [К. А.] Бойка та керсправами т. [О. А.] Качанова розглянути питання штатів Інституту гідрології та подати остаточні пропозиції з цього приводу на затвердження на наступне засідання Президії.

Доручити Інституту гідрології до 10 червня ц. р. подати остаточно скорегований тематичний план робіт на 1938 р., ліквідувавши багатотемність та висунувши проблеми провідного значення.

Звернути увагу Інституту гідрології на неприпустимість наявного сумісництва керівних робітників Інституту.

В справі комплексної гідрологічної станції доручити Інституту гідрології подати додатково свої конкретні міркування в цій справі.

Президент Академії наук УРСР, академік *О. О. Богомолець*
Неодмінний секретар, академік *О. В. Палладін*
Згідно: зав[ідувач] архівом АН УРСР *В. Скорікова.*

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 69, арк. 2. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 12

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО ПЕРЕДАЧУ ДЕРЖАВНОГО ІСТОРИЧНО-АРХЕОЛОГІЧНОГО ЗАПОВІДНИКА «ОЛЬВІЯ» ДО АКАДЕМІЇ НАУК УРСР [3]*

29 липня 1938 р.

З метою посилення археологічних розкопок та наукових досліджень в Державному історично-археологічному заповіднику «Ольвія», – Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

---

* Див. док. № 7.

[2]* Див. Додатки «Регести протоколів засідань Президії АН УРСР», прот. № 20, п. 2.

[3]* Заголовок документа.

1. Передати Державний історично-археологічний заповідник «Ольвія» з відання Народного комісаріату освіти УРСР до Академії наук УРСР.

2. Зобов'язати Наркомат освіти УРСР передбачені за його кошторисом на заповідник «Ольвія» в 1938 році асигнування в розмірі 49595 крб. передати Академії наук УРСР.

3. Дозволити Академії наук УРСР на покращення утримання заповідника «Ольвія» і посилення розкопок збільшити кошторис витрат по «Ольвії» на 60 тис. крб. за рахунок загального кошторису Академії наук УРСР на 1938 рік.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР *Д. Коротченко*
Керуючий справами РНК УРСР *О. Шинкарьов*
Оригіналові відповідає: *Шолох*

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 69, арк. 102. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 13

ВІДПОВІДІ БІБЛІОТЕКИ АН УРСР НА АНКЕТУ ВСЕСОЮЗНОЇ КНИЖКОВОЇ ПАЛАТИ ПРО ОБОВ'ЯЗКОВИЙ ПРИМІРНИК ДРУКОВАНИХ ВИДАНЬ

8 серпня 1938 р.

В ответ на запрос Ваш, Библиотека Академии наук УССР посылает все необходимые Вам сведения.

Ответы:

1. Библиотека Академии наук УССР (бывш[ая] Всенародная б[иблиоте]ка Украины при ВУАН) основана в 1918 г. Адрес: Киев, ул. Короленко, № 58-А.

2. На 1 января 1938 г. фактич[ески] работников 259 чел[овек].

3. По ориентировочи[ым] подсчет[ам] вместе с неразобр[анными] – 5131000 [экземпляров].

4. Библиотека получает 1 обязательный экз[емпляр] по СССР и 3 обяз[ательных] экз[емпляра] по УССР.

5. Обязательный экземпляр Б[иблиоте]ка получает с 1924 г.

6. Обязательный экземпляр Б[иблиоте]ке крайне необходим и в будущем.

7. Обеспечено, на 3 года *.

8. Отдельные части комплекта обязательного экземпляра ни в постоянное, ни во временное пользование другим библиотекам не передавались.

9. Нет *.

10. В Б[иблиоте]ке имеются необработанные издания из комплекта обязат[ельного] экземпляра: мелкая папочная литература второстепенного значения (программы скачек, радиопередач, либретто и т. д.), а также листовки, которые не обработаны.

11. Вопрос об упрощенной обработке папочных материалов сейчас в Б[иблиоте]ке не прорабатывается, ведется систематизация материалов к составлению соответственного положения.

12. Обязательный экземпляр с 1938 г. проходит инвентаризацию на общем положении со всей вновь поступающей литературой. Инвентарные листы Всесоюзной

* Анкета Всесоюзної книжкової палати в архівній справі відсутня, тому дати пояснення на дані пункти неможливо.

книжной палаты используются как документы на поступления, а также для выделения нашей desidera *.

13. В Библиотеке имеются 2 общих каталога:

а) систематический и алфавитный. Отдельные систематические и алфавитные каталоги есть в кабинетах.

б) Карточки Книжной палаты используются для n-каталога [2*].

в) Да, используются.

14. Из новых поступлений обязательного экземпляра, также из других приобретений Б[иблиоте]ки систематически устраиваются выставки новинок. Кроме того, во всей выставочной работе обязательный экземпляр за все годы широко используется.

15. В 1923 г. было выдано книг – 250506. В 1937 [3*] [г.] – 955912.

16. Обязательный экземпляр выдается на абонемент научным работникам и специалистам в случае наличия двух экз[емпляров] определенного названия.

17. Работа по использованию обяз[ательного] экземпляра для организованного ознакомления библиотекарей, работников книготорговли и др[угих] с книжно-журнальным ассортиментом Библиотекой ведется.

18. Техника рассылки и оформление пакетов вполне удовлетворительна. Приложение к посылкам инвентарных листов и в дальнейшем желательно сохранить обязательно.

19. Библиотека Академии наук УССР, являясь Библиотекой республиканской, научной и с функциями публичной библиотеки, не считает возможным разгрузку получаемого комплекта обяз[ательного] экземпляра.

20. Все виды получаемой нами литературы используются.

21. Библиотека АН считает необходимым расширить получаемый нами комплект обязательных экземпляров в связи с тем, что целый ряд очень ценной литературы, выходящей в ограниченном количестве, в Б[иблиоте]ку не попадает, при наличии спроса на нее со стороны научных работников и специалистов.

22. При наличии в Библиотеке музыкального отдела и кабинета изобразительных искусств, крайне необходимо расширить обяз[ательный экземпляр] за счет нот и группы «Л» графики (плакаты, портреты).

Необходимо также расширить обязательный экземпляр газет за счет областных и краевых газет, а также малолитражных изданий, листовок и афиш.

23. Заменить получение обязательного экземпляра дополнительными ассигнованиями Б[иблиоте]ка считает невозможным.

24. Библиотека Академии наук до 1933 года была на восьмом месте по снабжению обяз[ательным] экземпляром, причем получала два экземпляра. С 1934 года Б[иблиоте]ку по неизвестным нам [4*] причинам передвинули на четырнадцатое место и сняли один экземпляр. Необходимо передвинуть Библиотеку АН на более близкое место, принимая во внимание масштаб и значение ее.

Директор Б[иблиоте]ки АН УССР *[О. Б.] Михайличенко*
Учен[ый] секретарь *[Л. И. Кухаренко]* [5*]
З оригіналом згідно

Архів НБУВ, оп. 1, спр. 575, арк. 80–81. Копія. Машинопис.

---

* Так у документі. Потрібно: «desideratum» (лат.) – книги для поповнення колекції.

[2*] Так у документі. Тут: предметний каталог.

[3*] Цифра «1937» вписана від руки.

[4*] Слово «нам» вписане від руки.

[5*] Прізвище встановлено за штатним розкладом.

№ 14*

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ СЕКТОРУ ЕНЕРГЕТИКИ В СКЛАДІ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР[2*]

9 жовтня 1938 р.

Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

1. Дозволити Академії наук УРСР організувати в своєму складі Сектор енергетики з утриманням його за рахунок загальних асигнувань по Академії наук УРСР на 1938 р.

2. Доручити Академії наук УРСР протягом 5 днів подати Раднаркому УРСР проект штатів Сектору і тематичний план робіт цього Сектору на 1938–1939 рік.

Заступник Голови Ради Народних Комісарів УРСР *Д. Жила*
Т[имчасово] в. о. Керуючого справами РНК УРСР *С. Сулима*
Оригіналові відповідає: *Шолох*

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 69, арк. 113. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 15

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ПЕРЕВІРКУ ТАЄМНОГО ВІДДІЛУ БІБЛІОТЕКИ АН УРСР

16 жовтня 1938 р.

Для перевірки таємного відділу бібліотеки Академії наук УРСР затвердити комісію в складі: тт. Стоянцева О. А., Рижова А. М. та Кривоноса Ф. В.

Секретар ЦК КП(б) У *М. С. Хрущов*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 16, спр. 16, арк. 3. Оригінал. Машинопис.

№ 16[3*]

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО ДОВИБОРИ ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ АКАДЕМІЇ НАУК ТА ЧЛЕНІВ-КОРЕСПОНДЕНТІВ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР[4*]

22 жовтня 1938 р.

Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

1. Дозволити Академії наук УРСР провести в грудні місяці 1938 року довибори 20 дійсних членів і 42 членів-кореспондентів Академії наук УРСР, довівши, таким чином, кількість членів-кореспондентів Академії наук УРСР до 51 чоловіка.

---

* Див док. № 65, 89.

[2*] Заголовок документа.

[3*] Див. док. № 5, п. 1; 17, 47, 48, 49.

[4*] Заголовок документа. Постанову узгоджено ЦК КП(б)У 19 грудня 1938 р. , протокол № 5.

2. Поданий Президією Академії наук УРСР проект розподілу вакантних місць дійсних членів та членів-кореспондентів Академії наук УРСР по окремих Відділах затвердити (додаток 1)* та дозволити Академії наук УРСР, згідно § 16 статуту Академії наук УРСР, оголосити в пресі про довибори.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР *Д. Коротченко*
Керуючий справами РНК УРСР *О. Шинкарьов*
Оригіналові відповідає: [2*]

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 69, арк. 114. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 17[3*]

ДОВІДКА ПРО ВАКАНСІЇ ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНІВ-КОРЕСПОНДЕНТІВ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР[4*]

22 жовтня 1938 р.

1. Відділ технічних наук:
дійсних членів – 6
членів-кореспондентів – 10
2. Відділ математичних та природничих наук:
[дійсних членів] – 11
членів-кореспондентів – 22
3. Відділ суспільних наук:
[дійсних членів] – 3
членів-кореспондентів – 10.

Керуючий справами РНК УРСР *О. Шинкарьов*

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 69, арк. 115. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 18

ЛИСТ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. Т. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ ДО ПРЕЗИДІЇ АН УРСР З ПРОХАННЯМ ПРО НАДСИЛКУ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ПРИРОДНИЧОЇ СЕКЦІЇ НТШ

27 жовтня 1938 р.

м. Львів

Природнича секція нашого Наукового товариства приготовлює працю про антропологічні прикмети українського народу. Задля цього провірює вона всі дотеперешні антропологічні дотичні матеріали. Отож, дуже просимо прислати нам до перегляду

---

* Див. док. № 17.

[2*] Підпис нерозбірливий.

[3*] Див док. № 5 , п. 1; 16, 47, 48, 49.

[4*] Заголовок документа. Додаток № 1 до постанови РНК УРСР № 1423 від 22 жовтня 1938 р. Див. док. № 16, п. 2.

всі антропологічні матеріали, зібрані проф. Хв. Вовком і його учениками.

Звертаємо увагу, що матеріали, які відносяться до цих частин України, що були в межах колишньої Австрії, були зібрані Хв. Вовком на поручення і за допомогою нашого Наукового товариства і для того, по правді, є нашою власністю; одначе, після використання згаданих антропологічних матеріалів ми звернемо їх всіх Світлій Академії, найдалі до чотирьох тижнів від хвилі одержання.

В надії, що Світла Управа не відмовить нашій природничій секції цієї прислуги, залишаймося з правдивою пошаною.

За відділ Н[аукового] Т[овариства] ім. Шевченка у Львові

Голова
Секретар *

Центральний державний історичний архів України, м. Львів (далі – ЦДІАЛ України), ф. 309, оп. 1, спр. 161, арк. 4. Копія. Машинопис.

№ 19

РЕЗОЛЮЦІЯ КОНФЕРЕНЦІЇ У КИЄВІ З ПРОБЛЕМ ПРОМИСЛОВОГО ВИКОРИСТАННЯ ОЗЕРА СИВАШ

25–28 листопада 1938 р.

Заслушав геологические, геофизические, гидрогеологические, гидрологические, гидробиологические и физико-географические доклады по Сивашу и Присивашью, конференция констатирует:

I. Часть геологическая

Геологическим управлением УССР произведена обработка и систематизация огромного фактического материала по геологии и гидрогеологии Причерноморья. Этот материал накоплен в результате многолетних геолого-съемочных работ и специальных геолого-гидрогеологических исследований. В настоящее время стало возможным дать общую характеристику отдельных стратиграфических горизонтов Причерноморской впадины и выявить условия их залегания.

Произведенная работа позволила также осветить общие геолого-тектонические условия формирования впадины.

Работами последних трех лет произведены общегеологические исследования Причерноморской впадины, позволившие наметить область распространения отдельных водоносных горизонтов зоны пресных и засоленных вод и их химизм и дать первую мелкомасштабную гидро-геологическую карту использования основных водоносных горизонтов впадины.

Геофизические исследования Геологического управления УССР в 1935–1936 годах на Западном Приазовье впервые установили наличие здесь палеозойского комплекса пород, достигающего у Сиваша огромной мощности (более 2,5 км).

С точки зрения возможной нефтеносности Приазовья эти отложения образуют очень интересные структуры. Особенного внимания заслуживает район к северу от Сиваша у селения Ново-Михайловки.

Данные гравиметрической разведки заставляют обратить внимание также на район северной оконечности Молочного лимана и у станции Сокологорная.

* Підписи відсутні.

Институтом геологии Академии наук УССР в 1935–1937 гг. изучены неогеновые и четвертичные отложения района Сиваша как на территории УССР, так и в степной части Крымской АССР. Стратиграфически расчленены плиоценовые и четвертичные отложения. Выявлено значительное развитие эпейро-генических движений в районе Сиваша. Наиболее детально изучены донные, иловые и береговые отложения отдельных участков Сиваша, а именно: их стратиграфия, мощность, механический и химический состав, засоленность и пригодность илов для устройства промышленного бассейнового хозяйства.

В частности, исследованы в геологическом, гидрологическом и гидрохимическом отношениях Ярошикский, Сергиевский и центральный водоемы Западного Сиваша и северная часть Восточного Сиваша.

Аналогичные исследования произведены Крымской научно-исследовательской соляной станцией в районах Кугаранского Сиваша, западной части центрального водоема Западного Сиваша, залива Алгазы и Индольской засухи Южного Сиваша.

Определены запасы солей: Институтом геологии для Ярошикского и Сергиевского водоемов, а Крымской научно-исследовательской соляной станцией – для Сиваша в целом.

Геологическими и гидрохимическими исследованиями найдено, что бассейное промышленное хозяйство целесообразно организовать в районе Западного Сиваша, а именно: в Ярошикском, Сергиевском, Кугаранском и Алгазинском водоемах и в южном расширении Восточного Сиваша.

Что же касается прилегающих к Сивашу с запада и юго-запада частей Крыма, то Центральным научно-исследовательским геолого-разведочным институтом ГГУ с 1930 [г.] по 1933 г. произведены общие геоморфологические, геологические, гидрогеологические и почвенные обследования Евпаторийского побережья и Тарханкутского полуострова и расположенных вдоль этого побережья соляных водоемов. Произведена детальная разведка озер: Сакского, Сасык-Сиваша, Мойнакского, Караджинского и др. Материалы по этим работам частью опубликованы, частью хранятся в фондах ЦНИГРИ и Академии наук СССР.

Промышленное освоение ресурсов Сиваша в значительной степени было бы облегчено наличием надежной местной энергетической базы. Ближайшие из известных энергетических районов представлены: Приазовской газоносной площадью и Керченско-Таманскими нефтяными газовыми месторождениями, составляющими в целом одну нефтеносную провинцию на стыке Крымских и Кавказских горных сооружений. Большой объем разведочных работ на Приазовском газовом месторождении был проведен Геологическим управлением УССР с 1929 г. по 1936 г., когда были выявлены громадные запасы природного горючего газа порядка нескольких миллиардов кубометров, намечены контуры газоносных площадей, пущена в эксплуатацию первая опытная компрессорная газонаполнительная станция. Вместе с тем, вследствие вредительства многие актуальные вопросы остались неразрешенными. Например: неизвестны гидрогеологический режим и радиус влияния газовых скважин, не уточнены контуры газоносной площади, не освоены наиболее мощные газовые струи четвертого горизонта и т. д. Наряду с этим, несмотря на наличие указаний о газоносности отдельных пунктов, отстали разведочные работы в Присивашском районе, наиболее важном в промышленном отношении.

Нужно также отметить произведенное в последние годы Ин[ститу]том географии МГУ геоморфологическое изучение берегов Восточного Сиваша.

Климатические условия района Сиваша изучены в общих чертах, позволяющих дать ориентировочную характеристику условий, температуры, влажности, осадков, ветрового режима, солнечной радиации и облачности по данным станций Геническа и Казантип, важную для организации промышленного использования Сиваша.

Наряду с этим совершенно недостаточна общая изученность гидрологического режима Сиваша в целом. Не выявлен годичный водный, а в связи с этим и солевой, баланс Сиваша с Азовским морем.

В целях наиболее рационального и эффективного народно-хозяйственного освоения Сиваша впредь необходимо:

1. Произвести учет, сводку и обобщение всех имеющихся исследовательских и изыскательных материалов по Сивашу и Присивашью.

2. Продолжить изучение геологического строения Причерноморья путем:

а) детального расчленения толщи палеогена и неогена и изучения их фаций;

б) уточнения и проверки геотектонических схем и построений;

в) расширения работ по изучению эпейрогенеза как основного фактора, определяющего развитие мезо-кайнозойского прогиба.

3. В области геофизики:

а) в 1939 г. произвести детальное изучение и сконтурирование обнаруженных уже структур с целью их разбуривания;

б) продолжить поисковые геофизические работы для выявления новых структур, в первую очередь к западу от Сиваша, охватив территорию Тарханкута и Северного Крыма;

в) продолжить региональные геофизические исследования по определению мощности всей осадочной толщи как к северу от Сиваша, так и в степном Крыму; также необходимо установить северные границы распространения палеозойского комплекса;

г) организовать газовую съемку для установления западной границы газоносной площади Приазовья.

4. Исследования газоносности:

а) сконтурить западные границы Приазовской газоносной площади. Для этой цели следует пробурить в 1939 г. контрольную скважину у Атманая и затем продвигать перспективное бурение на запад в сторону Восточного и Западного Сиваша;

б) обратить внимание Азово-Черноморского геологического управления и Госплана Крымской АССР на необходимость подбора и систематизации имеющихся материалов по газоносности Восточного Сиваша и на целесообразность проведения поискового бурения на природные горючие газы в этом районе.

5. Структурное бурение: первоочередным считать заложение разведочной скважины на газ у Салькова в 1939 году, независимо от общего плана исследований.

Для познания глубинной геологии, гидрогеологии газоносности необходимо заложить в районе Сиваша структурные буровые скважины в следующих пунктах:

1) на Тарханкутском полуострове в районе Кизыл-Чокрака, Уйли и Чокрака;

2) на Арабатской стрелке в районе Крым-Эли;

3) в районе с. Ново-Михайловки.

Последняя скважина должна изучить антиклинальное поднятие палеозойских пород, залегающих по данным геофизической разведки на глубине 900 метров и возможную нефтеносность Приазовья; осветить характер древних пород, заполняющих Причерноморскую впадину и уточнить геологическое толкование геофизических

данных. В связи с этим глубина скважин намечается в 1200 метров. Перечисленные работы провести в 1939–[19]40 годах.

6. В гидрогеологии:

а) произвести детальное изучение производительности скважин на территории Присивашья с целью определения максимальных расходов и оптимальных условий эксплуатации водоносных горизонтов;

б) изучить режим подземных вод Присивашья для разрешения вопроса о запасах подземных вод, о связях их с поверхностными и т. д.;

в) проследить распространение отдельных горизонтов подземных вод и изучить их химизм;

г) организовать стационарные гидрогеологические наблюдения в ряде характерных и промышленно значимых пунктах. Наблюдения эти должны осветить, в частности, вопросы фильтрации через Арабатскую стрелку и вопросы влияния подземных вод на гидрогеологический режим Сиваша.

Вместе с тем, отмечается необходимость увязки и синхронизации этих наблюдений с намеченными стационарными работами по изучению режима водной массы Сиваша;

д) произвести гидрогеологические исследования в р[айо]не Южного Сиваша для установления ресурсов пресных подземных вод.

7. Вопросы гидрометеорологии и морской гидрологии:

а) необходимо производство детальных сводок материалов, касающихся гидрологических и климатических процессов в районе Сиваша для уточнения вопросов водного и соленого баланса, а также балансов тепла и влаги в атмосфере Присивашья;

б) для изучения водного баланса Сиваша необходима организация более детальных, чем до сих пор, круглогодичных гидрометеорологических наблюдений над процессами испарения, стоком в Сиваш, значением артезианских вод в балансе, обмен вод между Азовским морем и Сивашем и сгонно-нагонными явлениями в Сиваше и на Азовском море, а также над течениями в Сиваше и в непосредственно прилегающих к нему частях моря;

в) одновременно необходимо произвести дополнительные микроклиматические наблюдения в местах промышленного использования Сиваша;

г) обратить внимание Главного управления гидрометеорологической службы СССР на необходимость следующих мероприятий по развитию основной гидрометеорологической сети в районе Сиваша: 1) станцию Геническ перевести в I разряд с возложением на нее производства стандартных и дополнительных гидрологических и метеорологических работ в районе Генического пролива; 2) открыть гидрометеорологические станции II разряда на Чокраке, Куюк-Тубе (Сивашский заповедник), Тохтаба и Перекопе;

д) вопросы реконструкции Сиваша следует увязать с намечаемой реконструкцией режима Азовского моря (Волгодонское соединение), установив соответствующий контакт с Госпланом СССР;

е) целесообразно организовать опорную комплексную станцию для исследований Сиваша.

II. Часть гидробиологическая

1. Констатируется целесообразность и возможность использования биопродукции Сиваша одновременно с реконструкцией его в интересах химической промышленности. В частности, в первую очередь, вполне рационально устройство кефально-вырастного хозяйства в Восточном Сиваше.

2. Для обеспечения использования биопродукции Сиваша необходимо произвести на базе упомянутой выше комплексной станции исследования, из которых отмечаются:

а) изучение процессов круговорота органического вещества в Сиваше;

б) изучение годовой динамики состава и биомассы растительного и животного населения Сиваша;

в) изучение биологии рыб, периодически заходящих в Сиваш и постоянно в нем живущих;

г) выяснение возможных видов использования растительного и животного сырья Сиваша.

III. Часть химическая

1. Гидрохимическими исследованиями Ин[ститу]та геологии Академии наук УССР и филиала Всесоюзного ин[ститу]та галлургии (бывшей Крымской научно-исследовательской соляной станции) установлено следующий химический состав рапы: [...] *

3. Приведенные данные показывают какие колоссальные богатства химического сырья имеет УССР и Крым[ская] АССР в Сиваше. В связи с тем, что Сиваш соединяется с Азовским морем, эти запасы солей являются практически неисчерпаемыми. Рабочие же запасы солей (по отдельным участкам) будут зависеть от соотношения между темпами потребления рапы и темпами ее концентрации.

4. Условия для развития химической промышленности на сырьевой базе Сиваша очень благоприятные, а именно:

1) чрезвычайно сухой климат района Сиваша благоприятствует интенсивному испарению и доведению концентрации рапы до естественной осадки солей; 2) чрезвычайно большая изрезанность его берегов многочисленными мелководными заливами, которые глубоко врезаются в материк и засухами; 3) почти полное отсутствие сточных материковых вод, за исключением весеннего и осеннего времени, когда после таяния снега и больших ливней, незначительное количество воды попадает через небольшие балки и реки в Сиваш; 4) мелководность и очень большая расчлененность берегов Сиваша многочисленными засухами, заливами и узкими проливами, чрезвычайно большая равнинность его дна, засоленность, плотность и водонепроницаемость грунтов, а также сухой климат – делают Сиваш огромным естественным испаряющимся бассейном, в котором при помощи солнечной энергии можно доводить рассолы до высокой концентрации; кроме того, на Сиваше можно легко организовать промышленное бассейное хозяйство, для чего достаточно отделить от основного водоема целый ряд заливов и засух, как Ярошикский и Сергиевский заливы, также район на запад от мыса Кугаран – построивши только небольшие перемычки (плотины); 5) близкое расположение к железной дороге отдельных участков Сиваша.

Архів Інституту геологічних наук НАН України, оп. 1, спр. 7 а, арк. 1–6. Склограф.

---

* Далі знято таблиці з інформацією про хімічний склад рапи та запаси солей у розсолах Сиваша.

№ 20

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ АН УРСР

[Не раніше 16 грудня 1938 р.] *

15–16 грудня відбулися Загальні збори Академії наук УРСР, присвячені обговоренню проекту змін статуту АН УРСР і тематичного плану Академії на 1939 рік.

З доповіддю про проект змін статуту АН УРСР виступив Неодмінний секретар Академії наук УРСР академік О. В. Палладін. До найбільш важливих змін у статуті слід віднести ліквідацію груп [4], як зайвих проміжних ланок, що себе не виправдали, між науково-дослідними інститутами і Відділами Академії наук.

Проект змін передбачає замість трьох існуючих створення чотирьох Відділів, а саме: Відділу суспільних наук, Відділу біологічних наук, Відділу фізико-хемічних і математичних наук і Відділу технічних наук.

За своїм складом і завданнями, визначеними проектом змін статуту, Відділам Академії надається велике значення, піднімається їх авторитет як провідних ланок керівництва і спрямування окремих галузей науки в системі Академії.

За проектом передбачено скасувати посаду Неодмінного секретаря[5] АН УРСР і збільшити число віце-президентів і членів Президії АН УРСР.

Загальні збори ухвалили прийняти проект змін статуту і доручили Президії, внісши поправки до статуту, зроблені під час обговорення, передати проект змін статуту на затвердження Раднаркому УРСР.

З доповідями про тематичний план Академії наук УРСР на 1939 р. виступили академіки О. В. Палладін, Є. О. Патон і директор Інституту економіки [В. В.] Рудницький.

Тематичний план 1939 року відзначається від планів попередніх років наближенням проблематики й тематики інститутів Академії до завдань соціалістичної практики, скороченням числа проблем і концентрацією наукових сил на розв'язання важливіших наукових проблем. Ряд інститутів: Клінічної фізіології, Хемії, Біохемії, Геології, Електрозварювання і інші запланували на 1939 рік цікаві наукові проблеми. Інститут історії включив до плану збирання матеріалів до збірника, присвяченого 60-річному ювілею товариша Сталіна.

Загальні збори визнали, що тематичний план ще не позбавлений багатьох недоліків і тому ухвалили утриматися від затвердження його і вирішили передати план ще раз на розгляд інститутів з тим, щоб винести його на остаточне затвердження на наступну виборчу сесію Академії наук УРСР.

Вісті Академії наук УРСР. – 1938. – № 8/9. – С. 72–73.

№ 21

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВІДДІЛИ АН УРСР

[Не раніше 16 грудня 1938 р.] [2]*

1. Отделение есть центр научно-исследовательской мысли, которое объединяет различные научные учреждения Академии наук УССР по соответствующим областям науки, действительных членов и членов-корреспондентов этого Отделения.

---

* Дату встановлено за змістом документа.

[2]* Дату встановлено за док. № 20.

2. Основной задачей Отделения является всемерное развитие советской науки в целях планомерного использования научных достижений для завершения строительства безклассового социалистического общества и постепенного перехода от социализма к коммунизму.

3. Для выполнения этой основной задачи Отделение:

а) выдвигает актуальные проблемы науки и техники, народного хозяйства и культуры и сосредотачивает научные силы на их разрешении;

б) Отделение руководит научной деятельностью всех учреждений, входящих в состав данного Отделения;

в) Отделение руководит соответствующей научной деятельностью входящих в состав его действительных членов и членов-корреспондентов Академии наук и периодически заслушивает доклады об их научной работе;

г) обобщает теоретические работы и практический опыт соответствующих областей науки и техники, народного хозяйства и культуры;

д) осуществляет через соответствующие институты мероприятия по повышению квалификации и подготовке научных кадров страны;

е) организует и ведет борьбу с лженаучными теориями и извращениями.

4. Отделение руководит работами по составлению программы и планов учреждений, входящих в состав Отделения, на основании директивных указаний, даваемых Президиумом Академии наук, рассматривает их и со своими заключениями представляет на рассмотрение и утверждение Президиума или Общего собрания Академии наук.

5. Отделение составляет план своей деятельности и представляет его на утверждение Президиума Академии наук, заслушивает научные доклады и предложения, обеспечивает научную разработку вопросов в соответствующей области науки, принимаемых Общим собранием Академии наук, ставит на разрешение Президиума Академии наук вопросы, выходящие за пределы компетенции Отделения.

6. Отделение осуществляет систематический контроль за выполнением планов научно-исследовательских работ научными учреждениями, входящими в Отделение, заслушивает их доклады по ходу выполнения основных работ плана и отчеты о выполнении плана в целом.

7. Отделение рассматривает и представляет на утверждение РВР * издательские планы институтов, входящих в Отделение; обсуждает содержание и обсуждает программы важнейших научных изданий.

8. Отделение организует с утверждения Президиума Академии наук научные сессии, торжественные юбилейные и научные заседания.

9. Отделение представляет на утверждение Общего собрания кандидатуры директоров институтов и представляет на утверждение Президиума Академии наук кандидатуры заместителей директоров и ученых секретарей институтов.

Отделение намечает и представляет на утверждение Президиума состав ученых советов институтов, комитетов и комиссий, организуемых в составе Отделения.

10. Отделение контролирует работу институтов по подготовке аспирантов и определяет по институтам и другим научным учреждениям, входящим в состав Отделения, число аспирантов в пределах установленного контингента для Отделения.

---

* Абревіатура подана українською мовою.

11. Отделение оказывает помощь в составлении учебников для высшей и средней школы и осуществляет связь с высшей школой в области научно-исследовательской работы.

12. Отделение издает сборники по отдельным вопросам науки, печатает отдельные научные доклады или серии их с утверждения РВР*.

13. Отделение организует систематические заседания по научным и научно-организационным вопросам не реже 8 раз в год.

14. Отделение ежегодно представляет отчет о своей деятельности и дает заключение о научно-исследовательских работах учреждений, входящих в состав Отделения.

15. Отделение ежегодно дает заключение о научно-исследовательской деятельности по соответствующим дисциплинам филиалов и баз Академии наук.

16. Отделение руководит состоящими при нем научными обществами.

17. Штаты Отделения устанавливает Президиум Академии наук по представлении Отделения на каждый год.

18. Отделение имеет свой утвержденный Президиумом годовой бюджет.

19. Деятельность Отделения направляет Бюро, во главе которого стоит председатель Отделения и в состав которого входят его заместитель и ученый секретарь.

20. Заместитеть председателя Отделения избирается собранием Отделения на 3 года и утверждается Президиумом Академии наук.

Ученый секретарь утверждается Президиумом по представлению председателя Отделения.

21. Для обсуждения текущих дел Отделения председатель Отделения систематически созывает совещания директоров институтов Отделения.

22. О деятельности Отделения председатель Отделения отчитывается перед Президиумом Академи наук.

23. Бюро Отделения отчитывается перед собранием Отделения и Президиумом Академии наук.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 69, арк. 3–3 зв. Склограф.

№ 22[2*]

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО «МІКРОБІОЛОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ» АН УРСР

19 грудня 1938 р. [3*]

1. Відмінити рішення Політбюро від 8 травня 1938 р. про закриття «Мікробіологічного журналу» Академії наук УРСР.

2. Дозволити видавати Академії наук УРСР «Мікробіологічний журнал» з 1939 р.

Секретар ЦК КП(б) У *М. С. Хрущов*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 467, арк. 26. Оригінал. Машинопис.

---

* Абревіатура подана українською мовою.

[2*] Див. док. № 6.

[3*] Питання вирішене шляхом опитування членів ПБ ЦК КП(б)У 22 жовтня 1938 р.

№ 23

ЛИСТ НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ ПОЛЯРНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА, ТВАРИННИЦТВА ТА ПРОМИСЛОВОГО ГОСПОДАРСТВА ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІВНІЧНОГО МОРСЬКОГО ШЛЯХУ ПРИ РНК СРСР * ДО ПРОФ. А. М. ОКСНЕРА

22 грудня 1938 р.

Многоуважаемый Альфред Николаевич!

По Вашему определителю предусмотрено на 1939 г. семь тысяч, включая авторский гонорар и оплату машинистки. Вашу работу мне удалось провести лишь при помощи «верхов». О. Ю. Шмидт заявил, что для науки такая работа нужна, значит она будет полезна и для практики. Во всяком случае большая просьба, пока есть возможность форсируйте окончание. Б[ыть] м[ожет] Вам удастся побывать в Л[енингра]де и посмотреть полярные коллекции сборов последних лет.

Получили ли Вы гонорар за последний раздел? Счета оплачены и сумма выслана Вам. Июльские счета (291 р.) также оплачены, деньги были разосланы по адресам машинисток, указанных на счетах.

С приветом *В. Андреев* [2*]

P. S. В связи с частыми разъездами и нервной обстановкой работы в Ин[сти]туте я совершенно забыл о переписке с Вами, которую мы вели весной. Твердо убежден, что принципиально наша точка зрения неизменна – Ваш определитель должен быть закончен.

Ожидаю от Вас известий.

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Інститут архівознавства (далі – НБУВ, ІА), ф. 199, оп. 1, спр. 13, арк. 61–61 зв. Автограф.

№ 24

ЗІ ЗВІТУ КЕРІВНИКА РОЗКОПОК СТАРОДАВНЬОГО КИЄВА ПРОФ. М. К. КАРГЕРА [3*] [б]

[1938 р.] [4*]

Археологическое изучение Киева началось очень давно. Еще в XVII в. Петр Могила, приступив к реставрации Десятинной церкви, распорядился предварительно раскопать развалины древней церкви. В течение всего XIX в. в связи с различными работами по планировке города, нередко снимались мощные пласты культурных слоев, благодаря чему обнаруживались памятники различных эпох. Наблюдение за этими

---

* До 1938 р. – Всесоюзний арктичний інститут (ВАІ) при РНК СРСР.

[2*] В. Андреєв – завідувач сектору ВАІ.

[3*] Даний звіт був використаний у праці проф. М. К. Каргера «Итоги археологического изучения Десятинной церкви в Киеве. Материалы и исследования по археологии Киевской Руси». – К., 1940. – Т. І.

[4*] Дату встановлено за змістом документа.

работами имели, конечно, чисто дилетантский характер, порождая многочисленных «кладоискателей». Только в первые годы XX в. начались настоящие археологические исследования на территории Киева. Но и эти исследования нередко несли на себе печать любительского «вещеискательства», разрушавшего целостность памятников.

Огромный размах археологических работ, развернувшихся после Великой* Октябрьской революции, выдвинул не только новые задачи исследований, но и новую методику раскопок. Вместо узких траншей, прорезывавших и разрушавших памятник, советская археология выдвинула требования вести раскопки широкой площадью, стремясь полностью или по крайней мере, возможно шире охватить изучаемый памятник.

Коренным образом изменились по сравнению с дореволюционными археологическими исследованиями задачи и интересы советской археологии. Дореволюционные исследователи-археологи увлекались, главным образом, парадной стороной жизни города, их интересовали пышные церковные постройки, склады драгоценных вещей, богатые погребения и т. п. Интересы и задачи советской археологии стали значительно шире и многостороннее, в частности, особый интерес в изучении древне-русских городов стали вызывать те районы, которые были заселены ремесленниками. Изучение этих районов действительно позволило нарисовать правдивую картину жизни феодального города, основу этой жизни – городское ремесленное производство, тяжелую подневольную жизнь городского ремесленного люда.

Надо сказать, что даже раскопки в центральном, наиболее аристократическом районе Киева, начатые еще в 1907–1908 гг. и продолжающиеся, с исключительными результатами, до последних лет, позволили установить, что в нескольких десятках метров от роскошных княжеских дворцов и блиставшей расточительной пышностью Десятинной церкви ютились бедные землянки-мастерские княжеских холопов. Тем большие надежды в отношении изучения городского ремесла должны были вызывать окраинные районы города, сплошь заселенные «черным» городским людом. Под углом зрения именно этих задач и были развернуты широкой площадью раскопки одного из районов древнего Киева, который долгое время был окраиной города, находясь за стенами и города Владимира, и более позднего города Ярослава. Район этот расположен на вершине склона Михайловской горы, за стенами Михайловского Златоверхого и Дмитриевского монастырей. Позже, по-видимому в XVII в., этот участок вошел в усадьбу Михайловского Златоверхого монастыря и был использован сначала в качестве хозяйственного двора, а позже под фруктовый монастырский сад, существовавший до самого последнего времени.

В последние годы, в связи с постройкой на бывшей монастырской территории здания Правительства УССР и ЦК КП(б)У, интересующий нас участок был занят подсобными складами строительства.

В связи с началом строительных работ, еще в 1937 году на территории монастыря Институтом археологии АН УССР были произведены небольшие по площади разведки, позволившие в 1938 г. Институту археологии организовать большие систематические раскопки, в которых под руководство[м] автора настоящего отчета приняли участие, помимо научных сотрудников Института археологии, также и научные работники Киевского центрального исторического музея.

Работа экспедиции продолжалась со 2 июля по 23 августа 1938 г. Раскопки были развернуты на участке к северо-востоку[2*] от Трапезной церкви монастыря, занятом лесоскладом строительства. Площадь этого участка по краям была занята штабеля-

---

* Слово «Великой» вписане від руки поверх рядка.

[2*] Фраза «северо-востоку» вписана від руки.

ми бревен, между которыми оставалась свободная полоса шириной в 10 м и длиной в 60 м, доступная для раскопок. Уже первые 15 дней раскопок показали, что раскрываемые комплексы идут под штабеля, почему и пришлось собственными средствами передвигать некоторые штабеля, что, конечно, крайне затруднило работу экспедиции. Передвижка штабелей позволила расширить раскоп по направлению к Трапезной церкви еще на 6 м. Всего на этой площадке раскопано ок[оло] 400 кв. м, не считая тех участков, которые оказались уничтоженными поздней мусорной ямой. Границы этой ямы были прослежены со всех сторон, но от раскопки ее решено было отказаться, ввиду полного уничтожения ею древних культурных слоев.

На раскопанной площади на глубине от 1 до 3 м был раскрыт удовлетворительно сохранившийся участок городского поселения, примыкавший, по-видимому, к стенам Михайловского Златоверхого монастыря.

Уже на глубине 0,25–0,30 м на всей площади раскопок в поздних по основному составу слоях попадались в большом количестве фрагменты стеклянных браслетов XII–XIII вв. и керамика того же периода. Количество этих находок увеличивалось по мере углубления раскопок. На глубине ок[оло] 1,00 м на одних участках и на глубине от 2,00 до 2,50 м на других лежат слои, насыщенные уже исключительно древними находками. Слои эти лежат непосредственно на материковом лессе, зачистка которого выявляла гумусные пятна старых ям, канав и землянок. Характер стратиграфии участка заставлял тщательно разбирать уже самые верхние слои, которые дали очень большое количество находок XII–XIII вв. Особо тщательной ручной разборке подвергались гумусированные слои, лежавшие непосредственно на лессе, и тем более землянки и древние ямы. Необходимо отметить, что на раскопанной территории почти отсутствуют находки, относящиеся к XIV–XVI вв. Верхние слои в изобилии давали находки XVIII – нач[ала] XIX в. и в сравнительно незначительном количестве – находки XVII в. Обстоятельство это позволяло установить, что после татарского разгрома этот район, по-видимому, оставался долгое время почти незаселенным, что, конечно, и способствовало лучшей сохранности древних культурных слоев и, в частности, сооружений, находившихся уже под мощным пластом, когда в XVIII–XIX вв. здесь вновь закипела хозяйственная деятельность Михайловских монахов. [...] *

Не ставя в настоящем отчете задачи всестороннего исследования добытого раскопками огромного материала, считаем все же необходимым сделать некоторые предварительные замечания по основным вопросам, вызванным раскопками 1938 г.

Не может быть никаких сомнений по вопросу о датировке открытого раскопами участка городского поселения. Несмотря на некоторую разновременность отдельных частей раскрытого комплекса, отмеченную выше, весь раскопанный комплекс жилищ-мастерских необходимо отнести к одной эпохе, для определения которой основное значение имеет прежде всего массовый материал, добытый как внутри землянок, так и вне их. Среди этого материала наиболее точные указания дает огромное количество фрагментированной и значительное количество целой глиняной посуды. И тип кухонной посуды, и техника ее изготовления (состав глины и обжиг), и, наконец, орнаментация не оставляют сомнений в том, что основная масса ее относится к XI – нач[алу] XIII вв. Посуда аналогичной формы и техники [2*] известна в огромном количестве из раскопок на городищах Княжа Гора, Райки, Вышгород, и, наконец, с терри-

* Далі знято частину тексту з докладним описанням землянок та знайдених в них предметів.

[2*] Слово «и техники» вписане від руки.

тории самого Киева. Более поздняя т[ак] наз[ываемая] «литовская» керамика встречена в самом незначительном количестве и только в верхних слоях; никакого слоя, который можно было бы датировать XIV–XVI вв. на раскопанной площади нет. Значительное количество керамики XVII–XVIII вв. характеризует верхние слои [. . .] *.

На всем раскопанном участке среди десятков тысяч фрагментов керамики был встречен всего один фрагмент лепной керамики, причем в верхних нарушенных слоях. В период господства лепной керамики раскопанный район явно еще не был заселен. Значительное количество фрагментов витых стеклянных и (реже) гладких браслетов подкрепляет датировку, причем, как и керамика, указывая скорее на XII–XIII вв., чем на XI в., хотя подобное расчленение материалов по состоянию наших знаний крайне условно.

Среди единичных находок, способствующих уточнению датировки, необходимо отметить:

1) медные кресты энколпионы из землянки VII и VIII, очень близкие к памятникам этого рода, распространенным в к[онце] XII–XIII вв.;

2) византийскую монету 1081–1118 гг., найденную около землянки III;

3) медную булаву – оружие, широко распространенное на городищах Среднего Поднепровья в XI–XIII вв.;

4) несколько фрагментов и один целый светильник – широко распространенный предмет на городищах Среднего Поднепровья[2*] в XI–XIII вв.

Чрезвычайно важно установить когда и при каких обстоятельствах перестал существовать изучаемый нами район города. Выше отмечалось, что почти во всех землянках видны следы большого стихийного пожара, уничтожившего некоторые жилища даже в отсутствие хозяев. Очень интересную картину в этом отношении позволяет нарисовать землянка VIII. Землянка сгорела и обрушилась явно в отсутствие хозяев. Даже запертого в землянке кота выпустить было некому. Больше того, хозяин даже потом не возвратился на разрушенное пепелище; только этим можно объяснить значительное количество необходимых, а отчасти и драгоценных вещей (янтарь, серебряная подвеска, энколпионы, булава; орудия столярного производства, горшочки с красками), оставшихся под обвалом землянки. Выше отмечался и другой факт, установленный при изучении стратиграфии раскопанного участка над слоем XII–XIX вв. Из сопоставления этих фактов нам кажется возможным высказать предположение, что стихийный пожар, прервавший на много столетий кипучую жизнь этого района, был связан с разгромом Киева татарскими полчищами в 1240 г.

Как известно, в результате татарского разгрома 1240 г. даже старый центр Киева (Владимиров город) надолго превратился в груду развалин, уступив потом свое место новому замку на Киселевке. И для этого района Киева характерна незначительность культурных слоев XIV–XV вв. В такой же степени разгром коснулся, по-видимому, и района, вплотную примыкавшего к княжеским монастырям – Дмитриевскому и Михайловскому Златоверхому, без сомнения представлявших лакомый кусок для искателей богатой добычи.

Раскопанный в 1938 г. участок города представляет исключительный интерес прежде всего потому, что впервые в истории археологического изучения Киева на территории б[ывшего] Михайловского монастыря были вскрыты не отдельные жи-

---

* Знято частину тексту з описанням знайденого посуду.

[2*] Слова «Среднего Поднепровья» вписані поверх рядка.

лища или мастерские, а довольно значительный комплекс, раскопанный сплошной площадью. Благодаря этому получена возможность не только изучить структуру отдельного городского жилища-мастерской, но и поставить вопросы планировки, сочетания этих жилищ между собой. Несмотря на незначительность раскопанной площади, можно отчетливо уловить известную систему в расположении жилищ и, в частности, устойчивую ориентацию их по странам света.

Максимальное внимание было уделено вопросам конструкции и строительной техники жилищ и мастерских. Несмотря на довольно значительное количество жилищ, раскопанных как в Киеве, так и в других городах Киевской Руси, наши представления о типе и конструкции массовых жилищ XI–XIII вв. Среднего Поднепровья очень неточны и неполны. Даже важнейший вопрос – было ли массовое жилище Среднего Поднепровья в основном глинобитным или же основная наземная часть его представляла деревянную срубную постройку, до сих пор трактуется различно. Недостаточно тщательное наблюдение в процессе раскопок и совершенно неудовлетворительная графическая фиксация, применявшаяся киевскими археологами при раскопке жилищ вплоть до недавнего времени, очень затрудняет задачу их реконструкции. Попытки реконструкции Киевских и Белгородских жилищ-мастерских, сделанные в нач[але] XX в. В. В. Хвойкой, к сожалению, не сопровождались полевой графической фиксацией, что крайне затрудняет проверку построений автора.

Именно поэтому тщательно раскопанные и графически точно зафиксированные остатки жилищ-мастерских на территории б[ывшего] Михайловского монастыря дали не только значительные материалы, но и позволили переосмыслить и переоценить некоторые результаты предшествующих раскопок.

Судя по материалам, полученным из раскопок 1938 г., основным типом массового городского жилища даже в самом крупном городском центре Киевской земли вплоть до XII–XIII вв. продолжала оставаться глинобитная, полуземляночного типа постройка. Деревянный каркас этой постройки отнюдь не может быть назван срубом. Он представлял из себя, по-видимому, несколько вертикальных столбов, соединенных немногочисленными, тоже деревянными перекрестиями. Каркас этот составлял основу для глинобитной постройки, нижняя часть которой на глубину до 1,00 м была углублена в землю. Пол и стенки вырытого в материке углубления были покрыты глиняной обмазкой, докрасна обожженой. В материке же вырубались ступени схода, тоже обмазанные глиной и обожженые. Над входом нередко устраивался навес на деревянных столбах, врытых в землю. План такого полуземляночного сооружения всегда прямоугольный, чаще всего квадратный. Размеры крайне незначительны, колебания в размерах тоже невелики. Конструкция кровли, как и вообще надземных частей жилища пока не поддается точной реконструкции. Расстановка столбов в некоторых землянках позволяет предположить двускатную, иногда односкатную кровлю.

Чрезвычайно устойчивым является устройство печи. Печь по технике сооружения в миниатюре повторяет конструкцию самого жилища. В основе ее – деревянный каркас из прутьев, обмазанный глиной. Под подом печи нередко лежит слой битой глиняной посуды или кирпичей. Не только конструкция, но и самое наличие дымоходов пока не установлены.

О меблировке жилищ свидетельствуют только небольшие ямки от вертикальных столбиков стола, найденные в землянке VIII.

Подле жилища располагались ямы, служившие в качестве различных хозяйственных хранилищ*, вероятно, крытые сверху деревянными навесами. Наименование их «зерновыми», по-видимому, не всегда правильно определяет их назначение. Находки в некоторых ямах большого количества костей и различной посуды свидетельствуют об ином их назначении.

Жилища, вскрытые раскопками 1938 г., могут быть ближайшим образом сопоставлены с полуземляночными жилищами XI–XIII вв., раскопанными в разное время не только в самом Киеве, но и в Княжой Горе, Витичеве, Вышгороде, Райках и в некоторых других городищах Среднего Поднепровья.

Нельзя не заметить, что основной тип этих жилищ почти ничем не отличается от тех полуземляночных жилищ, которые характерны для более ранних славянских поселений VIII–IX вв. лесостепной полосы Восточной Европы. Так, землянки городища «Монастырище» IX–X вв., некоторые полуземлянки Донецкого городища VIII–IX вв. чрезвычайно близки к массовым жилищам XI–XIII вв. Киева, Княжой Горы, Вышгорода и др. городов.

Тип полуземляночного глинобитного жилища уходит своими корнями в далекое прошлое Среднего Поднепровья. Полуземлянки подобного типа, чрезвычайно близкие и по размерам, и по плану, и по техническим особенностям к только что описанным, были широко распространены в Среднем Поднепровье еще в конце I тысячелетия до н. э. и в первые века н. э.

Раскопками на городище скифской эпохи – Жарище, Матронинском, Бельском и некоторых других, были обнаружены жилища, близко напоминающие как жилища городищ Среднего Поднепровья VII–X вв., так и жилища крупнейших городских центров киевской земли XI–XIII вв. Этот факт является не только лучшим доказательством автохтонности славянского населения Среднего Поднепровья, но и свидетельством о глубоких местных корнях культуры Киевской Руси.

Результаты раскопок 1938 г. не ограничиваются, однако, только новыми данными по истории жилища. Раскопанный в 1938 г. комплекс жилых и производственных сооружений дал богатейший материал для истории ремесленного населения Киева в XII–XIII вв. Комплексы вещей, обнаруженные в землянках и вне их, наглядно рисуют не только быт, но и многообразные виды производства городских ремесленников.

Наряду с материалами, полученными раскопками В. В. Хвойки в 1907–1908 гг. на б[ывшей] ус[адьбе] Петровского, раскопками Д. В. Милеева в 1908–1914 гг. на территории б[ывшей] ус[адьбы] Десятинной церкви и раскопками Института археологии в 1936–1937 гг. на ус[адьбе] худож[ественной] школы (б[ывшая] ус[адьба] Петровского), разнообразнейшие памятники материальной культуры, добытые раскопками 1938 г., рисуют высокую городскую культуру Киева XII–XIII вв. накануне татарского разгрома.

Архів Інституту археології НАН України, фонд Інституту історії матеріальної культури (далі – ІІМК/Київ), спр. 82, арк. 1–40. Копія. Машинопис.

---

* Далі слово «по-видимому» виправлене на «вероятно».

№ 25 *

ЗВІТ
ВІДДІЛУ БІОЛОГІЧНИХ НАУК АН УРСР
ПРО НАУКОВО-ДОСЛІДНУ РОБОТУ ЗА 1938 Р. [2*]

[1938 р.] [3]*

Інститут біохімії

[...][4*] Інститут біохімії протягом 1938 року продовжував свої дослідження в галузі біохімії м'язевої та нервової діяльності, біохімії ферментів і мінерального обміну.

Кадри Інституту на 1 січня 1939 р. характеризуються такими даними: старших наукових співробітників – 15 осіб, молодших наукових співробітників – 20 осіб, науково-допоміжний персонал – 33 особи, адмін[істративно]-технічний персонал – 22 особи. Разом: 90 осіб.

Інститут веде значну роботу по підвищенню кваліфікації наукових кадрів. Групу лаборантів переведено на посади наукових робітників. Багато наукових робітників працюють над дисертаційними роботами.

Аспірантів в 1938 р. було 6, в т. ч. 1 аспірант-докторант.

Проблеми, які вивчав Інститут біохімії в 1938 р., були такі:

1) біохімічна динаміка мускульної тканини; 2) біохімія нервової системи (в онтогенезі й філогенезі) та зміни її при різних функціональних станах; 3) зв'язок поміж хімічною природою і біохімічною функцією ферментів (підпроблеми: а) проблема специфічності ферментів, б) проблема активації і хімічної структури ферментів, в) ферментативний синтез, г) роль ферментів в процесах росту); 4) роль ферментів та регулювання ферментативних процесів в промисловості (підпроблеми: а) ферменти в спиртовій промисловості, б) ферменти в хлібопекарській промисловості); 5) еволюція мінерального обміну та складу тварин; 6) вплив різної годівлі (силосовані й зернові корма) на мінеральний обмін.

За тематичним планом на 1938 р. було заплановано 38 тем, в тому числі таких, що повинні були закінчитися в звітному році – 22, а переходових на 1939 рік – 16 тем.

Всі теми, що накреслені на 1938 рік за планом, опрацьовані, але по 3 темах намічену програму роботи не виконано повністю.

З намічених до закінчення в 1938 р. 22 тем фактично закінчено 21 тему. Приводимо перелік закінчених тем:

Тема № 1 – Вивчення зміни вмісту глікогену в утомлених мускулах при кислому і лужному кормі.

Тема № 2 – Глікогеноліз при роботі мускулів зі зниженим вмістом глікогену.

Тема № 3 – Вивчення зміни рухливості гліколітичних ферментів під впливом втомної роботи мускулів.

Тема № 4 – Вплив втомної роботи в умовах підвищеної температури та вуглеводний обмін в мускулах кроликів.

Тема № 6 – Вплив втомної роботи на азотові сполуки мускулів (білок, азот, амінокислоти, залишковий азот, колоїдний стан білка).

---

* Див. док. № 26.

[2*] Звіт затверджено на Загальних зборах Академії у червні 1939 р.

[3*] Дату встановлено за змістом документа та діловодним заголовком.

[4*] Знято інформацію про структуру даного звіту.

Тема № 9 – Вивчення редукційних властивостей сечі при різних фізкультурних вправах.

Тема № 10 – Ліпоїди (холестерин, фосфатиди) мускульної тканини тварин різного філогенетичного віку.

Тема № 11 – Вікові зміни *Ен* в мускулах ссавців та птахів.

Тема № 13 – Природа фосфатових сполук нервової тканини: а) визначення фосфорильованого нуклеотида за допомогою аденозинтрифосфотази; б) визначення естерів гексозомно- та гексозоліфосфатів.

Тема № 14 – Вивчення гліколізу в головному мозку тварин різного віку та зв'язку поміж гліколізом і фосфатовими сполуками в мозку дорослих тварин.

Тема № 16 – Властивості фосфотази головного мозку на різних стадіях розвитку тваринного світу.

Тема № 17 – Вплив аскорбінової кислоти на оскидаційні процеси в центральній нервовій системі (Тунберг, Каталаза). (В 1938 р. – Оксидаційні процеси при авітамінозі С).

Тема № 23 – Залежність поміж тканинним катепсином та химозином.

Тема № 24 – Хімічна структура печінкової естерези.

Тема № 26 – Синтетична дія естерез в тканинах.

Тема № 28 – Вплив різних коагулятів на індуктори тканин.

Тема № 29 – Альфа- і бета-амілаза пророслого зерна.

(Вивчення ступіня придатності різних сортів зерна для солодорощення). Виконується за замовленням Інституту харчової промисловості ім. Мікояна.

Тема № 30 – Основні властивості протеаз спочиваючого та пророслого зерна.

Тема № 33 – Дослідження вмісту металів у різних відділах мозку.

Тема № 34 – Динаміка азотових речовин і углеводів у силосах, виготовлених різними способами.

Тема № 35 – Вплив різних способів консервування зеленої маси на вміст аскорбінової кислоти.

Тема № 37 – Вплив довгочасної кислої і лужної годівлі на вміст кальція й фосфора в кістках.

Не виконано повністю програму робіт по таких 3 темах:

Тема № 32 – Вміст металів в печінці, жовчі та крові тварин різного філогенетичного віку (Гужовська О. Я., Ойшан І. І.) не закінчена в частині дослідження металів в крові та жовчі різних тварин з причин перебоїв в постачанні і недостатньої напруги току в електричній сітці.

Тема № 36 – Вплив хімічно-консервованого силоса на обмін азоту, кальція та фосфору у самок і хімічний склад ембріонів ([Че]ркасова [Л. С.]) не виконана в зв'язку з вибуттям виконавця з Інституту.

Тема № 38 – Мінеральний обмін у молодих тварин, годованих зерновим кормом (Леутський [К. М.]), – в зв'язку з відсутністю протягом довгого часу тяги в Інституті.

Недовиконана частина роботи по цих темах має бути закінчена в І кварталі 1939 р.

В цілому наслідки роботи по окремих проблемах характеризуються такими даними:

Проблема біохімії мускульної діяльності.* В цій галузі здобуто, по-перше, важливі дані щодо вуглеводного обміну в мускулах.

Вивчення вуглеводного обміну у втомлених мускулах і печінці за кислого і лужного харчу показало, що в умовах лужного харчу вміст глікогену в зазначених органах більш за півтора рази вищий, ніж за харчу кислого та що за одиницю часу при роботі у «лужних» тварин глікогену витрачається в півтора рази більше проти «кислих». Крім того показано, що за кислого харчу активність гліколітичних ферментів мускулів зростає.

Ці дані, з одного боку, пояснюють причину підвищення гліколізу в мускулах за лужного харчу неоднаковістю його падіння при втомній роботі в умовах обох видів харчування, що було встановлено в 1937 р., і це ще раз вказують на більш сприятливі умови для працездатності при «кислому» харчі, ніж при «лужному».

Далі поширено та підтверджено дані попередніх років, що при зниженому вмісту глікогену в мускулах втомна робота порушує нормальний тип вуглеводного обміну в них, призводить не до збільшення, а до зменшення молочної кислоти при роботі.

Вивчення вуглеводного обміну при роботі в умовах високої температури показало, що він нічим не відрізняється від обміну в нормальних температурних умовах, в той час, як процеси оксидоредукції в цих умовах мають тенденцію до збільшення.

Поруч з вуглеводним обміном вивчався азотний обмін, зміни реакції мускульної тканини при роботі та реституції та зміни окремих дегідразних систем.

Одержані дані мають чимале як теоретичне, так і практичне значення в зв'язку з тим, що дають матеріал щодо харчування в умовах фізичної роботи, пояснюють деякі раніш встановлені факти і допомагають правильному розумінню обміну речовин в мускулах при роботі.

В галузі дослідження біохімії нервової системи* роботами 1938 року встановлено, що пірофосфатна фракція нервової тканини є аденозинтрифосфатна кислота та що вміст її з віком тварин зменшується. Вивчення оксидаційних процесів мозку показало, що процеси оксидоредукції ідуть найбільш інтенсивно в мозочку, а вміст каталази найбільший в стовбурі мозку.

Одержаний матеріал в цій частині має теоретичне значення для розуміння біохімії нервової тканини.

По відділу ферментології одержано ряд дальших даних щодо змін біологічної специфічності катепсину в еволюційному ряді, щодо специфічності катепсину підшлункової залози та змін протеолітичних ферментів підшлункової залози людини при різних патологічних станах. В 1938 р. вивчено дію міді та заліза на тканеві ферменти; дослідження[ми] з фенілгідразином спростовано припущення різних авторів про наявність двох ферментів в складі катепсину. В дослідженнях залежності поміж тканинним катепсином і хямозином виявлено, що сичужна дія ферментних екстрактів тканин обумовлена катепсином.

Роботами 1938 р. показано також, що аскорбінова кислота приймає активну участь в регуляції змін печінкової естерази, але не є її активною групою.

Всі ці дані мають теоретичне значення, даючи матеріал для з'ясування природи окремих ферментів. Разом з тим, деякі дані мають і практичне значення для діагностики певних захворювань.

---

* Підкреслено в документі.

Дослідженнями в галузі порівняльної біохімії* показано, що холестерин і фосфатиди мозку та мускулів підлягають сезоновим і статевим коливанням; вивчення оксидоредуційних процесів в онтогенезі показало, що ці процеси у птахів в постембріональному періоді зростають як при вивченні методом дослідження редокспотенціалу, так і при вивченні методом Тунберга. Одержано ряд даних щодо вмісту окремих металів в різних органах тварин і в окремих відділах мозку.

Всі ці дані мають теоретичне значення для вивчення обміну речовин і ролі окремих речовин в обміні.

В галузі зоотехнічної біохімії в 1938 році при вивченні динаміки цукрів в силосах встановлено, що при всіх видах силосування цукри витрачаються майже в однаковій мірі; при силосуванні хімічними засобами вони витрачаються переважно на утворення молочної кислоти. Вивчення азотових фракцій в силосі показало, що вживання молочно-кислих заквасок не зменшує в помітній мірі утворення амоніяку. Добавка дріжджів низового шумування гальмує утворення амоніяку в хімічно-консервованому силосі. Щодо вітамінів (вітамін С), то встановлено, що вони зберігаються в силосах в однаковой мірі за всіх видів консервування.

Ці дані мають практичне значення для оцінки методів консервування зеленої маси (силосування).

Одержано також ряд даних по мінеральному обміну, зокрема показано, що одним із моментів, що супроводжує захворювання коней на трихорекокс, є порушення в мінеральному обміні.

Ряд закінчених робіт (?)[2]* доповідались на конференції по біохімії мускульної діяльності, в якій приймали участь представники різних наукових закладів Союзу, і всі вони одержали позитивну оцінку. Крім того, всі закінчені роботи, пов'язані з силосуванням кормів, доповідалися у Всесоюзному інституті тваринництва і теж мали позитивну оцінку.

Переважна більшість закінчених робіт надруковані, друкуються або виготовлені до друку в «Біохімічному журналі».

Роботи Інституту мають значення для низки споріднених наук (фізіологія, медицина, зоотехніка), які використовують матеріали, що їх Інститут публікує в пресі, або оповіщає за допомогою доповідей на конференціях, з'їздах тощо. До промисловості (Госсортфонду) має бути передано матеріал по темі «Альфа- і бета-амілаза пророслого зерна». Наслідки цієї роботи мають важливе значення для спиртової промисловості.

Інститут встановив зв'язок з Інститутом зоології АН УРСР (спільна тема про вплив різних коогулятів на індукцію тканин) і з низкою галузевих інститутів. Так, спільно з Інститутом фізкультури опрацьовано тему щодо вивчення редукуючих властивостей сечі при різних фізкультурних вправах; з терапевтичною клінікою Інституту харчування опрацьовується тема по вивченню змін системи протеолітичних ферментів підшлункової залози людини при різних патологічних станах та з Першою жіночою психіатричною клінікою – тему про вплив великих доз інсуліну на обмін речовин.

З Інститутом біохімії АН СРСР було погоджено план роботи, а також встановлено обмін досвідом шляхом доповідей, зокрема з питань ентимології. З цим Інститутом було проведено в 1938 р. соцзмагання.

---

* Підкреслено в документі.

[2]* Знак запитання в тексті документа.

В 1938 р. Інститутом було скликано дві наукові конференції: 1) з питань біохімії нервової системи (25–27 січня), 2) з питань біохімії мускульної діяльності (20–23 грудня). На обох конференціях приймали участь представники різних наукових установ як УРСР, так і інших республік СРСР. Від Інституту було зроблено багато доповідей.

Конференції мали своїм завданням підвести підсумки проробленої роботи в галузі біохімії нервової і мускульної діяльності в Радянському Союзі, виявити наскільки повно охоплені вивченням ці проблеми і накреслити дальші шляхи і методи досліджень та координувати роботу установ, що працюють в цих галузях. В цьому розумінні конференції досягли своєї мети і дали певні корисні наслідки для дальшої роботи по вивченню зазначених галузей біохімії. [...] *

Експериментально-технічна база Інституту поширилася з введенням в експлуатацію новозбудованого віварія. Як і раніш, вузьким місцем залишається відсутність власної експериментальної с[ільсько]-г[осподарської] бази для відділу зоотехнічної біохімії, а також брак деяких спеціальних реактивів і апаратури.

Інститут зоології та біології

В 1938 р. в Інституті утворено новий відділ – паразитології, в якому об'єднано раніш розпорошені по різних відділах роботи в цій галузі. Наприкінці року до складу Інституту входили такі шість відділів: 1) механіки розвитку, 2) генетики, 3) порівняльної морфології, 4) екології, 5) паразитології, 6) Зоомузей.

До структурних змін слід віднести також утворення в Зоологічному музеї 4 таких груп: 1) по вивченню хребетних тварин, 2) по вивченню безхребетних, 3) палеозоології, 4) виставочної частини.

Основна проблематика, що її опрацьовував Інститут в 1938 році, така:

морфологічні закономірності в еволюції тварин; детермінація частин зародка і чинники, від яких вона залежить (відділ механіки розвитку);

проблема генетичних процесів в природних популяціях; хімічна природа генетичних процесів (відділ генетики);

еволюція вісцерального апарата хребетних як морфологічно і функціонально пов'язаної системи (відділ порівняльної морфології);

коливання кількості тварин (комах) в біоценозах (відділ екології);

морфологічні закономірності еволюції паразитів; залежність паразитофауни від змін середовища і фізіологічного стану хазяїна (відділ паразитології);

фауна СРСР та УРСР; інвентаризація фауни; історія фауни (Зоомузей).

Вказані групи проблем визначають профіль відділів Інституту, що в звітному році, як і раніш, проводили роботу по окремих лініях. Слід, проте, зазначити, що в методологічному відношенні за останні роки стало визначатися зближення поміж окремими відділами на базі основних розділів дарвінізму.

Кількість робітників зросла в Інституті протягом року з 69 до 88 осіб.

По категоріях робітників зріст йшов так:

	На 1 січня [19]38 р.	На 1 січня [19]39 р.
Наукових співробітників:	38	45
в т. ч. ст[арших] наук[ових] співроб[ітників]	20	25

* Знято перелік опублікованих праць. Див. Додатки: «Список видань і наукових праць співробітників АН УРСР».

молодш[их наукових співробітників]	18	20
Науково-допом[іжного] персоналу	16	32
Інших	15	11

Інститутом на 1938 р. було заплановано 65 тем, з числа яких 5 тем було знято, залишилось 60 тем. З них у звітному році мали закінчитися 32 теми, а таких, що переходять на [19]39 р., було 28. За даними Інституту, з тих робіт, що мали бути закінчені, фактично закінчено 27, 4 теми не закінчені, 1 тема зовсім не опрацьовувалася.

За даними Інституту з тих 28 тем, що переходять на 1939 рік, у передбаченій за планом частині виконано 27 тем, в тому числі одну закінчено дотерміново.

Наслідки роботи по окремих відділах характеризуються такими даними:

У відділі механіки розвитку * продовжувались роботи по двох основних проблемах, що їх відділ вивчає вже протягом ряду років. По проблемі «Морфологічні закономірності еволюції тварин» закінчено тему: «Морфологічні закономірності в еволюції хребетних тварин, що виявляється в різних формах адаптації» (акад. І. І. Шмальгаузен). Внаслідок опрацювання теми визначено основні форми адаптації (пристосування організму до середовища) на різних етапах еволюції і характерні зміни цих форм. В роботі дано дарвіністичні трактування закономірностей, які (закономірності) досі перекручувалися прихильниками антидарвіністичної теорії ортогенеза в їх боротьбі з дарвінізмом.

Наслідки роботи використані як матеріали для книжки: «Пути и закономерности эволюционного процесса», що здано автором до друку в Видавництво Академії наук СРСР.

Певні нові дані одержано по проблемі «Детермінізація частин зародка і чинника, від яких вона залежить». Дослідження попередніх років мали на меті висвітлити питання про роль, яку відограє в диференціюванні окремих органів самий матеріал, з одного боку, та індукуюча речовина (індуктор), з другого. Було з'ясовано, що домінуюча роль в процесі індукції належить не індукторові, а реагуючому матеріалові. Тому дальші досліди мали за мету висвітлити питання про властивості цього матеріалу, про здібність його до формотвірних реакцій за рівних умов. За об'єкт було взято ще маловивчений внутрішній листок зародка (ентодерму) і шкірову ектодерму. Важливо було показати, що ентодерма підкорена тим самим закономірностям, як і інші частини зародка (ектодерма і мезодерма), і що її детермінація не виникає ізольовано від інших систем зародка. Дослідження звітного року підтвердили, що і розвиток ентодермальних органів залежить від взаємодіяння з іншими частинами зародка і що всі частини останнього, що утворюють єдину систему, підкорені однаковим закономірностям; це має принципове значення для теорії розвитку організму з зародкової клітини.

Поруч з цим, дослідами над штучним утворенням додаткових балансерів (вусиків) встановлено важливий з принципового боку факт наявності не тільки стимулюючого, але і гальмуючого взаємодіяння між окремими морфогенеза-

* Підкреслено в документі.

ми при індивідуальному розвиткові зародка (понадпланова робота Балінського Б. І.). [...] *

Відділ генетики [2*], продовжуючи вивчення еволюційної ролі генетичних процесів у природних популяціях, звернув головну увагу на спадкову мінливість по фізіологічних ознаках: виявлено значну спадкову мінливість по життєспроможності та плідності у природних популяціях 4 видів дрозофіли. Встановлено, що всередині популяції існують фізіологічно ізольовані лінії, які, будучи самі по собі плодючими, дають при схрещуванні майже стерильні гібриди. Таке явище дуже цікаве як перший крок дивергенції, що може привести до виникнення різновидів. Показано також наявність кількісних і якісних варіацій самої спадкової мінливості різних рослин, що важливо для розуміння ролі природного добору.

По проблемі вивчення біохімічної природи генетичних процесів одержано дані, що висвітлюють питання про те, яку роль в достиганні статевих клітин відограє нуклеїнова кислота, що має значення для з'ясування тої ролі, яку відограє ця найважливіша частина клітинного ядра.

Закінчено в цьому відділі такі теми:

З проблеми генетичних процесів у природних популяціях:

1. Вивчення розповсюдження леталів в природних популяціях Drosophila (Гершензон С. М.).

2. Вивчення розповсюдження стерилей та генів, що вживають [3*] на плідність в природних популяціях (Гершензон С. М. – (кер[івник]); Скарбан М. К.).

3. Вивчення розповсюдження хромосомних аберацій в природних популяціях (Сиротіна М. І.).

4. Вивчення генів кількісних ознак в природних популяціях Drosophila (Ситько П. О.).

5. Вивчення мутабільності в природних популяціях Drosophila (Ситько П. О.).

6. Вивчення змін спадкових ознак під впливом природного добору в штучно створених популяціях (Гершензон С. М.).

7. Експериментальне утворення ізольованих популяцій і вивчення їх еволюції (Храновський П. А.).

8. Вивчення розповсюдження мутантних генів в природних популяціях Drosophila (Мікуш А. О.).

9. Вивчення особливостей полових хромосом у Drosiphila (Кривцен Я. Д.).

10. Розвідкові досліди по вивченню природних популяцій наїздника (Льовочкіна О. А.).

З проблеми хемічної природи генетичних процесів:

11. Розвідкові дослідження по впливу карциногенних речовин на коньюгацію хромосом (Сиротіна М. І.).

12. Розвідкові дослідження по впливу нуклеїнової кислоти на коньюгацію хромосом (Тарнавський М. Д.).

13. Вплив інертних районів ***B***-хромосоми на коньюгації хромосом (Тарнавський М. Д.).

Відділ порівняльної морфології [2*] продовжував роботу по проблемі еволюції вісцерального апарата хребетних як морфологічно і функціонально пов'язаної сис-

---

* Знято перелік опублікованих праць та доповідей. Див. Додатки: «Список видань і наукових праць співробітників АН УРСР» та «Перелік доповідей співробітників установ АН УРСР».

[2*] Підкреслено в документі.

[3*] Так у документі. Потрібно: «впливають».

теми. Закінчено тему М. М. Воскобойникова «Еволюція передщелепного кістяка гнатостом», що являє собою підсумок ряду робіт автора по еволюції різних відділів вісцерального кістяка гнатостомат. Виготовлено статтю, яку буде опубліковано в 1939 році.

Акад. Третьяковим Д. К. закінчено тему «Вплив специфічних умов існування на деякі системи органів костистих риб».

У відділі екології*, що працює над проблемою коливань кількості тварин в біоценозах, закінчені такі теми:

1) «Методика кількісної обробки екологічних і таксономічних даних» (О. О. Любіщев). На підставі критичного розбору існуючих методів дано більш досконалу методику обчислення залежності часу (тривалості) розвитку комах від температури і пропоновано нові методи обчислення. Робота теоретична, але може мати і практичне значіння для прогнозу чисельності комах.

2) «Комахи – запилювачі род. Gugurbitaecae (гарбуза, дині, тикви, огірків)» (Невкрита О. М.). З'ясовано роль диких запилювачів, поруч з хатньою бджолою, в збільшенні врожаю різних культур, що має теоретичне та практичне значення.

3) «Вплив інтенсивності освітлення і щільності популяції гусениць непарного шовкопряда на розмір пошкодження ним різних порід кормових рослин» (Тарануха М. Д.). Встановлено, що цей шкідник є поліфагом, а також те, яким саме харчем він живиться, що має теоретичне значення для висвітлення проблеми коливання кількості тварин в біоценозах і практичне – визначення ступеня пошкодження насаджень цим шкідником за різних умов його існування.

4) «Динаміка каталази як покажчик холодостійкості комах» (Ємчук Л. М.).

Проведена експериментальна робота, яка показала шляхи дальшого дослідження: потребу дослідження, крім каталази, ще й інших ферментів.

5) «Динаміка жиру і води як покажчики холодостійкості комах» (Савицька З. М.). Внаслідок опрацьовання двох останніх тем встановлено, що до різних видів комах треба застосовувати різні фізіологічні індекси. Роботи мають теоретичне значення.

До найважливіших наслідків роботи відділу екології так по закінчених, як і по не закінчених в 1938 р. роботах, слід віднести такі:

По проблемі «Вивчення осередків масових розмножень шкідників сільського господарства в природних умовах» визначено дикі злаки, що з'являються їжою для мух – шкідників культурних злаків, що важливо для організації боротьби з шкідниками цієї групи (Кришталь О. П.).

В роботі по дослідженню фізіології комах в зв'язку з впливом на них умов середовища дана фізіологічна характеристика самців та самиць майського хруща і висвітлено неоднакову реакцію представників різних статей при хімічній боротьбі, що має значення для боротьби з цим шкідником (Ціопкало В. Л.). Встановлено залежність часу розвитку китайського дубового шовкопряду і виходу шовку від різного виду їжі (дубового листя раннього та пізнього). На II Всесоюзній нараді по дубовому шовкопряду доповідь по роботі одержала позитивну оцінку (Карлаш К. В.).

Відділ паразитології *. З проблеми «Залежність паразитофауни від змін середовища і фізіологічного стану хазяїна» закінчено тему «Паразити гесенської мухи УРСР та їх роль у регулюванні чисельності гесенських мух» (Білановський І. Д.). Досліджено видовой склад паразитів гесенської мухи (виявлено 9 нових видів), з'я-

* Підкреслено в документі.

совано основні риси їх біології і географічного поширення та господарче їх значення. В порядку консультації роботу вже використано господарчими організаціями й окремими робітниками сільського господарства.

По проблемі «Фауна і біологія зоопаразитів УРСР» виконано тему «Ектопаразитичні трематоди коропових риб Дніпра» (Малевицька М. О.). Досліджено моногенетичних трематод з 24 видів карпових риб (9 видів трематод, в т. ч. 6 нових). Встановлено основні риси біології паразитів, характер їх поширення, інтенсивність та екстенсивність інвазії. Робота премійована на Всеукраїнському конкурсі молодих учених.

Крім того, поза планом виконано роботу «Паразитичні веслоногі СРСР і суміжних країн» (Маркевич О. П. – докторська дисертація).

Зоомузей*. В 1938 р. закінчено п'ять тем: дві теми з фауністики, три – з палеозоології:

1) «Мурашки СРСР» (монографія В. О. Караваєва). Входить до видання «Фауна СРСР», що видається АН СРСР.

2) «Сліпець УРСР» (Решетняк Є. Г.). Встановлено видовий склад цих гризунів і шкідників сільського і лісового господарства УРСР, їх поширення на Україні та запасів по окремих районах. Робота має теоретичне і практичне значення, оскільки сліпець є поширеним шкідником сільського і лісового господарства.

3) «Копальні страуси півдня УРСР» (Бурчак-Абрамович М. Й.). Робота пов'язана з вивченням верхнє-третичного ландшафту УРСР.

4) «Кодацька середньо-четвертинна фауна» (Підоплічко Г. І.)[2*].

5) «Огляд палеонтологічних знахідок на нових будовах» (Підоплічко Г. І.) виконано замість 1939 р. в 1938. Обидві роботи в історії фауни мають завданням вивчення ландшафту третинної і четвертинної епох. [...][3*]

Не закінчені протягом звітного року такі теми:

1) «Складання списку видів рода Drosophila в місцях роботи з популяціями» (Гершензон С. М. і Крившенко Я. Д.). Робота має бути пророблена в цьому році поза планом.

2) «Розвідкові досліди по вживанню серологічних методів для вивчення відмін різних генетичних груп» (Зубкова В. А.) знято в зв'язку зі звільненням виконавця теми.

3) «Експериментальне утворення ізольованих популяцій і вивчення їх еволюції» (Храновський П. А.); тему закінчено в лютому 1939 року.

4) Перенесено на перший квартал 1939 р. закінчення теми «Екологія і масове розмноження соснового шовкопряда в лісах Чернігівщини» (В. Ю. Пархоменко).

5) Із теми «Вивчення фізіологічних індексів холодостійкості», що складається з 2 частин, виконана намічена робота по частині «а»; друга частина роботи – «Індекс каталази» (Ємчук Л. М.) має опрацьовуватись в 1939 р.

6) Не закінчено і перенесено закінчення на 1 квітня 1939 р. тему «Вплив деяких біологічних і метеорологічних чинників на відвідування комахами-запилювачами квітів вишні і черешні» (Невкрита О. М.). [...][4*]

---

* Підкреслено в документі.

[2*] Тут і далі так у документі. Потрібно «І. Г.».

[3*] Знято перелік праць, зданих до друку у 1938 р. Див. Додатки: «Список видань і наукових праць співробітників АН УРСР».

[4*] Далі знято перелік перехідних наукових тем.

В збірниках праць окремих відділів (відділу механіки розвитку – № 12, відділу генетики – № 3, відділу порівняльної морфології тварин – № 5, Зоомузею – № 23, відділу екології – № 5), що здані до друку, вийшло ряд статтів співробітників Інституту (почасті перелічених вище) з робіт 1936 і попередніх років. Ряд статтів видруковано в різних журналах («Вісті АН УРСР», «Біологія в маси», «Природа»). [...] *

Слід зазначити проведену в Інституті протягом 1938 р. значну організаційну роботу: організацію відділу паразитології, уточнення роботи Зоомузею, організацію видання «Фауна УРСР», а також значну консультаційну роботу Інституту.

В роботі окремих відділів Інституту визначилась певна лінія, що має об'єднати їх роботу навколо спільних теоретичних проблем дарвінізму, що знайшла своє оформлення в проблематиці на третю п'ятирічку і в тематичному плані 1939 року. [...] [2]*

Карадагська біологічна станція

В 1938 р. визначено профіль Карадагської біологічної станції як наукової установи системи Академії наук УРСР, що має своїм завданням, по-перше, провадити наукову роботу у відповідному районі Чорного моря, по-друге, служити базою для роботи інших біологічних інститутів АН УРСР, що мають потребу в проведенні досліджень морських організмів.

Щодо першого завдання, то, беручи до уваги спроможності самої Станції та її місце серед інших наукових установ, що працюють на Чорному морі (Севастопольська біостанція АН СРСР, Керченський інститут рибного господарства і океанографії та інш.), Вчена рада Станції вирішила відмовитись від широких океанографічних досліджень, що їх провадять інші наукові установи, і стати на шлях стаціонарно-експериментальних досліджень з метою вивчення продуктивності Чорного моря. Така постановка роботи може дати поруч з теоретичними також і дуже цінні наслідки застосовного характеру.

Друге завдання має бути розв'язано поруч з першим шляхом вивчення і наукової інвентаризації тваринного і рослинного населення Чорного моря в районі Карадага.

Виходячи з такого завдання Біостанції, накреслено структуру Станції, її кадри, її проблематику і тематику на 1938 рік.

Структура Станції характеризується такими даними: 1) група планктона – 2 наук[ових] робітника і 1 лаборант, 2) група бентоса – 5 наукових робітників і 2 препаратора, 3) група іхтіології – 2 наукових робітника, 4) група гідрології і гідрохімії – 1 наук[овий] роб[ітник], 1 лабор[ант], 5) лабораторія біохімії – 1 наук[овий] роб[ітник] і 1 лаборант, 6) лабораторія фізіології – 1 науковий робітник і 1 лаборант.

Крім того, на Станції є бібліотека і музей.

Наукових робітників на 1 січня [19]38 р. було 7, з яких вибуло протягом року 3; нових наукових робітників прибуло 6; отже, наукові кадри складаються з 10 наукових робітників. Не заміщені такі вакансії: двох старших наукових робітників (1 іхтіолога і 1 фізіолога), молодшого наукового робітника, зав[ідуючого] музею, двох лаборантів і трьох препараторів.

---

* Знято перелік праць, зданих до друку у 1938 р. Див. Додатки: «Список видань і наукових праць співробітників АН УРСР».

[2]* Далі знято звіт про діяльність Гідробіологічної станції. Див. док. № 53.

Основна проблема, над якою працювала Станція в 1938 році була така: «Продуктивність Чорного моря в районі Карадага». За тематичним планом на 1938 р. було накреслено 8 тем, з яких 2 теми мали закінчитися в звітному році, а 6 перейти на 1939 рік.

Перші дві теми закінчені.

Тема № 6 «Рекогносцировочне гідробіологічне обстеження східного берега Крима від миса Меганон до миса Такіль». За постановою вченої ради Станції робота скорочена – до м[иса] Опун (Булатов Г. О., Бекман М. Ю., Ключарев К. В.).

Тема № 8 «Фауна личинок Chironomidate джерел і колодезів Карадага» (Ляхов С. М.); оброблено всього 128 проб (частково з старих матеріалів Станції), що охоплюють річний цикл життя солоних водойм. Внаслідок роботи список Chironomidae Крима збільшився від 6 до 30 форм.

Щодо переходових на 1939 рік тем, то, за заявою Станції, початок робіт по них затримався через те, що не був готовий водний транспорт (ремонт), внаслідок чого накреслену за робочим планом роботу виконано неповністю), за кількісними покажчиками – на 70 відсотків.

Протягом звітного року на Станції працювало 23 іншоміських спеціаліста, в тому числі 16 наукових співробітників інститутів АН УРСР. Крім того, на Станції відбули виробничу практику 60 студентів-біологів Київського, 13 студентів Одеського і 2 студенти Ленінградського університетів.

Розвитку робіт Станції в 1938 році все ще заважала відсутність жилплощі для співробітників і недостатня матеріальна база Станції (брак лабораторного і польового устаткування). [. . .] *

Інститут мікробіології

Інститут мікробіології в 1938 р., як і в попередні роки, провадив дослідження в галузі медичної, сільськогосподарчої і промислової мікробіології. Основними проблемами, що їх розробляв Інститут, були мінливість мікроорганізмів і бактеріофагія.

При незмінному напрямкові роботи обсяг і зміст останньої змінився. Перш за все, зменшилась кількість проблем (в 1937 р. – 6 проблем, в 1938 р. – 4). Уточнено і конкретизовано самі проблеми, ліквідовано багатотемність (в 1937 р. було 56 тем, в 1938 р. – 25 тем).

В 1938 р. перед Ін[ституту]том повстало питання про зміну всієї структури, бо розподіл на дрібні окремі частини (Інститут складався з 9 відділів і 3 лабораторій, при чому в окремих відділах працювало 2–3 наукових робітника) негативно відбивався на роботі. Внаслідок опрацьовання цього питання розроблено проект нової струкутри, поданий на затвердження Президії. За цим проектом передбачена така структура: відділ патогенних мікроорганізмів, грунтових мікроорганізмів, фітопатогенних мікроорганізмів, промислових мікроорганізмів, промислової мікробіології, лабораторія біохімії мікроорганізмів, лабораторія бактеріофагії, лабораторія фільтрабельних вірусів.

Кадри Інституту характеризуються такими даними:

	На 1 січня [19]38 р.	На 1 січня [19]39 р.
Старш[их] наукових співробіників	13	18

* Далі знято звіт про діяльність Інституту ботаніки. Див. док. № 46.

Молодш[их наукових співробіників]	17	19
Науково-допоміжний персонал	30	38
Інші	18	18
Разом працюючих:	78	93

В Інституті гостро відчувається брак керівного наукового персоналу (керівників відділів).

В звітному році Інститут працював над такими проблемами: 1) мінливість мікроорганізмів та шляхи їх виникнення, 2) бактеріофаг, його природа й практичне значення, 3) регулювання мікробіологічних процесів, що мають значення на виробництві та в сільському господарстві, 4) систематика мікроорганізмів.

З накреслених за планом 25 тем в 1938 р. мали закінчитися 13, перейти на 1939 рік – 12 тем. Фактично опрацьовувалося лише 19 тем: 12 з тих, що мали закінчитися в звітному році, 7 тем переходових на 1939 р., робота по 5 темах з проблеми систематизації мікроорганізмів (№ 20–24) була тимчасово перервана, бо виконавці їх переключилися на роботу по урядовому завданню; одна тема не виконувалася (№ 19).

Більшість робіт, що їх Інститут повинен був закінчити до кінця року, доведено до стадії оформлення і ще не доповідались на наукових конференціях Інституту.

Нижче наводимо найбільш важливі наслідки роботи по окремих проблемах і темах.

Проблема «Мінливість мікроорганізмів та шляхи їх використання».

Опрацьовано шість тем, внаслідок чого одержано нові дані, що підверджують значення різних факторів середовища для мінливості мікроорганізмів. Оскільки це вивчалось на об'єктах з різних галузей промисловості й сільського господарства, одержано ряд і практично важливих результатів.

Так по темі № 1 – «Мінливість дизентерійних мікробів під впливом бактеріофага та імунних сироваток» і № 2 – «Мінливість тифозних та паратифозних «А» мікробів під впливом імунобіологічних факторів в умовах експерименту та в хворому організмі» встановлено, що під впливом бактеріофагу і специфічних антитіл «ін вітро» * виникають антипічні варіанти мікробів з груп дизентерії, тифа і паратифа «А». Оскільки бактеріофаг і імунтіла наявні також і в інфікованому організмі, імовірно виникнення і в ньому таких самих антипічних форм, чому виявлення останніх треба буде розглядати як позитивну діагностичну ознаку. Таке практичне значення для медицини цих робіт.

Роботою по темі № 4 – «Мінливість B. mesentericus під впливом зовнішніх умов» уточнено систематику цієї групи мікробів і встановлена роль окремих її представників в ослизненні хліба.

Тема № 5 – «Мінливість культуральних морфологічних та оксидативних властивостей оцетово-кислих бактерій гр[упи] Schnellessigbacterien». По ній виділено стійкий варіант оцетово-кислих мікробів, що у виробничих умовах дає вихід оцетової кислоти до 10,6 відсотків замість 6 відсотків у звичайних культур.

Проблема «Бактеріофаг, його природа й практичне значення».

Із 6 тем цього розділу в 1938 р. закінчено дві (№№ 9 і 10). З них тема № 9 належить до групи робіт, що мають завданням висвітлити природу бактеріофага, а

* in vitro (лат.) – винайдено в пробірці.

№ 10 має практичне значення [для] уточнення методики виготовлення і зберігання бактеріофагів.

Тема № 9 – «Вивчення механізму дії бактеріофага «ін вітро». По ній встановлено: 1) наявність двох типів або фракцій бактеріофага, що відповідають двом типам бактеріальних антигенів; 2) існування зв'язку поміж літичною дією бактеріофага та рецепторною структурою мікробів; 3) що бактеріофаги, як і специфічні антитіла пов'язуються з відповідними рецепторами диференційовано; 4) що вторинні культури, що виникають після лізису культур, завжди є мінус-варіантами. Всі ці дані підтверджують в значній мірі висновки про неживу природу бактеріофага і про його походження з самої бактеріальної клітини.

Тема № 10 – «Основні принципи методики масового виготовлення препаратів бактеріофага, засоби його знешкодження та контролю». Наслідки цієї роботи передано до Центрального державного науково-контрольного інституту «ЦГНКИ» * Наркомздоров'я СРСР для врахування при складанні інструкції про виготовлення і контроль бактеріофагу.

Проблема «Регулювання мікробіологічних процесів, що мають значення на виробництві та в сільському господарстві».

Робота по темі № 13 – «Добір ацидофільних бактерій для сироваріння» проведена на заводі Маслопрому. Доведена можливість одержання доброякісного сиру на чистих культурах ацидофільних мікробів. Встановлено дієтичне значення такого сиру при різних кишкових захворюваннях.

Група тем (№№ 15–18) охоплює питання про мікробіологічні процеси в грунті, мінералізуючу здатність останнього та умови розвитку активної мікрофлори, яка відограє значну роль в родючості грунту і має значення для підвищення врожайності.

Поза планом виконано такі роботи:

1. «Вплив фітогормонів на мінливість мікроорганізмів». Внаслідок роботи виявлено певну реакцію мікроорганізмів (пригнічення та активація) на дію фотогормонів (акад. Холодний М. Г. та Бельтюкова К. Г.).

2. По темі «Бактеріофага до B. mearntericus та його властивості», не описаний в літературі, вивчено властивості цього бактеріофагу. Робота має теоретичне значення в питанні про природу бактеріофагу (Гольдман К. О.).

3. Опрацьовано тему «Мінливість морфології спорових паличок під впливом бактеріофага», що має теоретичне значення, бо встановлена широка можливість морфологічних змін та процесів реверсії.

4. «Мікробіологічне дослідження річної та грунтових вод». Досліджено 40 зразків води. Робота має практичне значення. Подана характеристика місцевих водних джерел (Ніковська Р. І.).

5. «Вивчення властивостей нітрофукуючих бактерій грунту». Робота має значення для з'ясування мікробіологічних процесів грунту (Ніковська Р. І.).

6. «Практичне застосування стафілококового бактеріофагу». Роботу розраховано на 2 роки, але вже за попередніми даними 1938 р. з'ясовується практичне значення стафілококового бактеріофагу (Сергієнко Ф. О.).

7. Поза планом закінчено також тему, що вивчалася на протязі ряда минулих років: «Мінливість дизентерійних мікробів, вилучених в Донбасі в 1934–1935 рр.» (Тополянська С. І.).

---

* Абревіатура російською мовою.

Порядком кооперування з іншими науково-дослідними установами і разом з ними виконано за 1938 р. такі теми:

1. «Санітарно-бактеріологічна характеристика води р. Дніпра в районі Сварома'я–Старосілля». Робота виконана спільно з Гідробіологічною станцією Академії наук УРСР. Дано мікробіологічну характеристику води (Новікова Н. С.).

2. «Вивчення дії електрокатодинового срібла на мікрофлору води». Роботу виконано спільно з Інститутом хімічної технології Академії наук УРСР. Виконана мікробіологічна частина цієї роботи, що характеризує дію срібла (Бершова О. І.).

3. «Застосування стафілакокового бактеріофага при очних хворобах». Роботу виконано спільно з Інститутом удосконалення лікарів. Наслідки роботи, що виявляють ефективність бактеріофаготерапії, доложено на Всесоюзному з'їзді офтальмологів. Стаття має бути надрукована в збірнику робіт з'їзду. (Консультант тов. Сергієнко Ф. О.).

За замовленням ряду організацій виконано такі роботи:

1 За замовленням Маслопрому: «Визначення наявності бактеріофагу в заквасках молочнокислих стрептококів». Доведено наявність бактеріофагу як шкідливого фактору (Гольдман К. О.).

2. За замовленням Головпива: «Методи визначення *B. Колі* в пиві». Наслідки роботи покладені в основу інструкції по визначенню *Колі-титру* в пиві. Запропонована авторами методика спрощує і прискорює мікробіологічний контроль пива (Медвінська Л. Ю., Рождественський С. та Фрумгарц [М. З.]).

Крім того, відділами Інституту проведено велику кількість різноманітних мікробіологічних та мікологічних досліджень порядком експертиз і т. ін.

Основні наукові досягнення Інституту в 1938 р. характеризуються такими рисами:

1. Успішно розв'язане завдання Уряду СРСР по з'ясуванню етиології невідомого досі захорування коней.

2. Внаслідок роботи по вивченню явищ бактеріофагії Інститут значно посунувся в напрямку пізнання природи бактеріофага та механізму його дії. Так, роботою бригади в складі т. т. Сергієнка [Ф. О.], Шультц [В. М.], Чернявської [З. П.] і Тополянської [С. І.] вперше відкрито зв'язок між антигенною структурою мікробів та активністю того чи іншого типу бактеріофага. Це відкриття має велике значення для масового виготовлення препаратів бактеріофага з лікувальною та профілактичною метою.

3. Відділ грунтової мікробіології Інституту внаслідок вивчення процесів перетворення азотових сполук в грунті проробив значну роботу в напрямку застосування нового виду бактеріальних удобрень – внесення амоніфікуючих бактерій до тих типів грунту, де їх не вистачає, що має значення для підвищення врожайності.

4. Відділ[ом] промислової мікробіології відкрито і опрацьовано невідоме досі явище, а саме: газоутворення в середовищах з високою концентрацією цукрів при розвитку деяких спороносних бактерій. Це відкриття з'ясовує низку питань мікробіології консервування продуктів.

В звітному році Інститутом вжито ряд заходів до застосування на практиці наслідків раніш закінчених тем, а також деяких робіт 1938 року:

1) Наслідки роботи по виченню мінливості Lauconcstoc mesenteroides покладені в основу інструкції по боротьбі з ослизненням цукрових соків (Непомняща [М. Н.], Каган [Б. Й.]).

2) На основі даних роботи по визначенні *B. Колі* в пиві складено інструкцію прискореного методу визначення *Колі-титру* в пиві (Медвінська [Л. Ю.], Рождественський [С.] і Фрумгарц [М. З.]).

3) Застосовано стафілококовий бактеріофаг на практиці в стоматології і офтальмології (Сергієнко Ф. О.).

4) Застосовано активні варіанти оцетово-кислих мікробів в оцетовому виробництві м. Києва (Шаїнська І. М.).

5) Порядком втілення в практику нового методу біоіндикаторів при дослідженні грунту проведено семінар для робітників 12 хат-лабораторій та інструктаж на місцях в 4 хатах-лабораторіях. Наслідки цієї роботи висвітлені в статті, поданій для друку в «Вісті Академії наук УРСР».

6) Проведено масовий інструктаж для робітників Наркомзему, Наркомгоспу та Наркомздоров'я з питань компостування покидів.

7) Проведено обласні наради робітників ветеринарного і агротехперсоналу з питань боротьби з захворюваннями коней (внаслідок роботи Інституту по виконанню завдання Урядової комісії).

За видавничим планом Інститут мав в 1938 р. здати до видавництва 3 журнали, 1 збірник робіт конференції по мінливості мікроорганізмів і бактеріофага та 1 монографію «Атлас бактерій» (Рожденственський [С.] та Васильєв [А. П.]).

Разом 5 видань на 61,0 авторських аркуші. За даними Інституту всі ці видання здано до видавництва на 70 арк.

Намічене за планом друге видання книжки проф. Дроботька [В. Г.] «Популярна мікробіологія» не реалізовано з причини завантаженості автора роботою по виконанню урядового завдання в справі боротьби з захворюванням коней. [...] *

Інститут клінічної фізіології

У звітному році Інститут зазнав структурних змін. За смертю акад. В. П. Воробйова було ліквідовано відділ нормальної анатомії. Наприкінці року організовано новий відділ експериментальної офтальмології під керівництвом члена-кореспондента АН УРСР проф. В. П. Філатова.

Отже, на 1 січня 1939 р. структура Інституту мала такий виглял: 1) відділ патофізіології, 2) відділ патоанатомії, 3) відділ клінічної медицини, 4) відділ нормальної фізіології, 5) відділ експериментальної офтальмології.

Кадри Інституту збільшилися з 55 до 63 осіб, в тому числі кількість наукових співробітників – з 26 до 29 осіб (на 3 мол[одших] наукових співробітника), допоміжного персоналу – з 21 до 25 (на 4 лаборанта).

В 1938 р. Інститут мав двох аспірантів-докторантів та одного аспіранта звичайного типу, що їх було прийнято в тому ж році.

В 1938 р. Інститутом опрацьовувалися такі проблеми: 1) проблема старіння та продовження життя, 2) проблема генезу гіпертонії, 3) проблема адаптації працюючого організму в умовах зниженого атмосферного тиску, 4) проблема постійної реституції нервової системи, 5) проблема ендемічного вола, 6) проблема бластомного росту, 7) проблема «нейрон як апарат змінного струму».

За тематичним планом на 1938 р. було накреслено 27 тем, в тому числі 16 тем мали закінчитися в цьому ж році, а 11 перейти на 1939 рік. Фактично опрацьовано за

* Знято перелік праць Інституту, надрукованих у 1938 р. Див. Додатки: «Список видань і наукових праць співробітників АН УРСР».

планом з першої групи 14 тем, але 2 теми поширено і продовжено на 1939 рік. 2 теми не виконано через тривалу хворобу автора. Із переходових на 1939 рік тем одну закінчено дотерміново. Отже, всіх закінчених тем 13. Із другої групи не виконано в запланованому обсязі одну тему («Стан капілярів при гіпертонії» – Соколінський Д. А.) за хворістю автора. Ця тема буде опрацьовуватись в 1939 р.

Закінчено в 1938 р. такі теми:

1) «Обмінні (екзогенні й ендогенні) фактори старіння та відмоложення» (Медведєва Н. Б.).

Встановлено, що введення великої кількості ліпоїдів спричиняє старечі зміни в тканинах. Видруковано статтю в «Мед[ичному] журналі», т. VIII, в[ип.] 3.

2) «Ендокринна регуляція функцій сполучної тканини та її зв'язок з віком» (Кавецький Р. Є.).

Наслідки роботи:

а) на підставі конгорот-індексу та канцеролітичного коефіцієнта встановлена знижена функціональна здатність активної мезенхіми; б) знайдено, що ендокринне порушення (щитовидної та статтєвих залоз) супроводжується зниженням адсорбційної здатності елементів активної мезенхіми та деяким зниженням цитолітичних властивостей сироватки. Статтю вміщено в «Мед[ичному] журналі», т. VIII, в[ип.] 3.

3. «Реакція кровотворчих органів на різні білкові подразнення в глибокій старості» (Юдіна Н. Д.).

Встановлено, що функція гемопоеза в глибокій старості починає згасати. На цю тему була поставлена доповідь на конференції з проблеми старості; надруковано в Мед[ичному] журналі, т. VIII, 1938 р., статтю.

4. «До питання про вікову інволюцію ендокринних залоз» (Медведєва Н. Б.).

Висновок з роботи такий, що реактивність старих тварин на ендокринні впливи відрізняється від реактивності тварин дорослих.

На цю тему була доповідь на конференції з проблеми старості; надруковано статтю в Мед[ичному] журналі, т. VIII, 1938 р.

5. «Особливості углеводного обміну у осіб старого віку» (Василенко В. Х.).

Виявлено, що рівень цукру натщесерце в похилому віці дещо вище, ніж в молодому і середньому віці; засвоєння цукру в похилому віці дещо знижено. Виготовлено статтю.

6. «Особливості водносолевого обміну у осіб старого віку» (Базилевич І. В.).

Водне навантаження у довголітніх старих показало, що виділення води нормальне, але дослідження крові виявили наявність своєрідних відхилень, що їх нема у нормальних дорослих людей.

7. «Зміни аргентофільної та еластичної тканини в різних органах в зв'язку з старінням людини та тварини» (Смирнова-Замкова О. І., Шведкова-Роше Т. С. і Мельниченко В. Д.).

З'ясовані морфологія старіння аргентофільної тканини та зміни еластина при старінні організма. Наслідки роботи доповідалися на конференції з проблеми старіння. Статтю здано до друку.

8. «Особливості реакції міокарда в зв'язку з віком» (Чайка Є. І.).

Робота з'ясовує механізм зношування тканин та варіанти їх старіння. Висновки з роботи мають значення в клінічній оцінці симптомів серцевих захворювань. Зроблено доповідь на конференції з проблеми старості та здано до друку статтю.

9. «Проланова реакція при старінні й гіпертонії» (Василенко В. Х.).

При гіпертонії знайдено пролану більш 55–110 мишачих одиниць на 1 літр сечі.

10. «Способи тренування окремих фізіологічних систем в умовах зниженого атмосферного тиску» (Сиротинін М. М.).

Встановлено, що ні глютатіон, ні цистеїн не збільшують адаптації до зниженого тиску. Здано до друку монографію «Жизнь на высотах и болезнь высоты».

11. «Типові реакції кровотворчої системи на знижений парціальний тиск у тварин» (Колпаков Є. [В.]).

Встановлена, крім участі селезінки, також і участь печінки при кисневому голоданні.

12. «Глютатіон крові і кровотворчих органів при зниженому атмосферному тиску» (Мошкевич Л. С.).

Визначена кількість глютатіона у тварин на різних висотах.

13. «Мезенхіма та епітелій в передкарциноматозному стані» (Смирнова-Замкова О. І.).

Доведено значення кожного органа для виявлення морфології «передкарциноматозної стадії». Зроблено доповідь на Українському з'їзді онкологів. Здано до друку статтю.

14. «Активна мезенхіма в мозку при пухлинах» (Дінабург Г. Д.).

З'ясована роль мікроглії в патогенезі пухлин мозку. Опубліковано статтю в Мед[ичному] журналі, т. VIII, в[ип]. 3.

Підсумовуючи наслідки роботи Інституту по окремих проблемах, слід зазначити таке:

В галузі проблеми старіння організму в 1938 р. комплексно вивчався механізм старіння. Різнобічним дослідженням на тваринах (конгоротіндекс, карценолітичний коефіцієнт, ендокринні порушення) встановлена знижена функціональна здатність активної мезенхіми; введення великих кількостей ліпоїдів спричиняє старечі зміни в тканинах.

Вивчення «фізіологічного» і «патологічного» старіння у людини провадились під час другої експедиції до Абхазії і на Україні. Дослідження білкового, вуглеводного, азотного і мінерального обміну дали можливість виявити у старих людей кількісне послаблення обміну речовин при відсутності різко виявлених якісних порушень. З'ясовано особливості послабленого кровообігу, якого, проте, вистачає для потреб організму, згасаючої функції кровотворення у старих, морфологію старіння аргентофільної тканини. Встановлена підвищена збудливість нервно-м'язевої системи у старих (методом хронаксії).

При наявності функціонального занепада основних систем (серцево-судинної, дихання, травлення, гемопоезу, сечовиділення тощо) і гармонійного ув'ядання організму для «фізіологічної» старості людини характерна відсутність «старечих хвороб» – різних форм артеріосклерозу (в клінічному розумінні), процесів трансмінералізації тощо. При такому стані старі люди здатні вести нормальне життя й зберігати розумові здатності, повну фізичну силу і працездатність.

Але нормальне згасання організму часто обтяжено різними «недугами стариков». Вплив похилого віку на перебіг різних інфекційних захворювань, запалення легенів, серцево-судинні захворювання, захворювання крові тощо також вивчалися; внаслідок чого накреслено основні риси «патологічної» старості.

Найчастішими супутниками старості є гіпертонічна хвороба. Роботу по вивченню генези артеріальної гіпертонії в Інституті розпочато в 1938 р. Одержано у тварин експериментальну гіпертонію, що є важливим кроком вперед у вивченні проблеми. Проведено першу серію дослідів на людях.

По проблемі адаптації організму в умовах зниженого атмосферного тиску в звітному році встановлено, що в кисневому голоданні приймає участь не лише селезінка, а й печінка. Спроби збільшення адаптації організму до зниженого тиску за допомогою глютатіону і цистеїна дали негативні наслідки.

По проблемі ендемічного вола дослідження показали, що введення хворим виготовленої в Інституті антищитовидної сироватки підвищує основний обмін і має тонізуючий вплив на серцево-судинну систему.

По проблемі бластоматозного росту з'ясовано роль мікроглії в патогенезі пухлин мозку. Доведено значення кожного окремого органа для вивчення морфології «предкарциноматозної» стадії.

По проблемі «нейрон як апарат змінного струму» роботу поглиблено в бік висвітлення характеру зв'язку нервового збудження з ядрами м'язів, уточнення інервації серця амфібій, при чому при всіх видах клітин знайдено багато різної форми «перицелюлярів», що мають значення як апарат змінного струму. Встановлено можливість відведення нервових струмів від нерва індуктивним шляхом. [...] *

В грудні 1938 р. Інститутом була організована широка конференція з проблеми старості і профілактики передчасного старіння організму. Роботи конференції здано до друку («Збірник праць конференції з проблеми старіння»).

На І з'їзді онкологів УРСР (Київ, 1938 р.) представниками від Інституту зроблено три доповіді.

Інститут провадить наукове шефство над колективом лікарів м. Умані. В 1938 році було організовано і проведено дві виїзні наукові конференції, на яких було заслухано 5 доповідей. [...] [2*]

НБУВ, ІР, ф. Х, спр. 30365, арк. 3–33. Копія. Машинопис.

№ 26 [3*]

ІЗ ЗВІТУ АН УРСР ЗА 1938 р.

[1938 р.] [4*]

Інститут економіки

Для структури Інституту економіки в 1938 р. характерним було те, що в ній механічно сполучалися різнорідні галузі роботи, в результаті приєднання до Інституту економіки різних груп як рештків ліквідованих наукових установ АН УРСР.

---

* Знято перелік опублікованих праць. Див. Додатки: «Список видань і наукових праць співробітників АН УРСР».

[2*] Знято перелік доповідей. Див. Додатки: «Перелік доповідей співробітників установ АН УРСР».

[3*] Див. док. № 27–42.

[4*] Дату встановлено за змістом документа.

До складу Інституту входило два відділи: відділ економіки з групами промисловості, сільського господарства та перепису населення і статистики; відділ вивчення продуктивних сил УРСР з групами по вивченню корисних копалин і місцевих водних ресурсів.

Вже сама назва цих відділів свідчила про заплутаність структури. Отже, відділ економіки не був зв'язаний з вивченням продуктивних сил країни, а з другого боку – відділ вивчення продуктивних сил був відірваний від відділу економіки.

За ініціативою Інституту Президія Академії наук затвердила нову структуру Інституту, що складалася вже з таких секторів: 1) сектор політекономії, 2) сектор економ[ічної] географії, 3) сектор економіки соціалістичної промисловості, 4) сектор економіки соціалістичного сільського господарства та 5) сектор радянської торгівлі.

Стан наукових кадрів Інституту економіки в 1938 р. характеризується такими даними:

	На 1 січня 1938 р.	На 1 січня 1939 р.
Старш[их] наукових співробітників	13	25
Молод[ших наукових співробітників]	4	16
Всього:	17	41

Значна частина наукових співробітників мають незначний стаж наукової роботи, не більше за 3 роки (21 особа).

З числа наукових співробітників Інституту (41 особа) вчену ступінь мають лише 3 особи.

Перед Інститутом економіки дуже гостро стоїть питання про підвищення кваліфікації своїх наукових співробітників.

В кінці 1938 р. в Інститут було прийнято 5 аспірантів, фактично залишилося 4. З них 2 спеціалізуються в галузі політекономії, а 2 в галузі економ[ічної] географії.

В 1938 звітному році Інститут економіки опрацьовував такі проблеми:

1) стахановський рух в промисловості УРСР – 5 тем;

2) розвиток окремих галузей народного господарства УРСР – 2 теми;

3) підсумки та шляхи розвитку соціалістичного сільського господарства УРСР – 5 тем;

4) перепис та динаміка населення СРСР – 2 теми;

5) народно-господарче використання корисних копалин УРСР – 5 тем;

6) народно-господарче освоєння водних ресурсів УРСР – 2 теми.

З 23 тем повинні були бути закінчені в 1938 р. 7 тем. З них – виконані 4 теми:

1) «Сільське господарство УРСР за 20 років радянської влади» (Нагорний [П. Ф.], Бондаренко [В. В.] і др.). Цю роботу Інститут готував до Всесоюзної сільсько-господарської виставки. Вона була закінчена, але в зв'язку з перенесенням строку відкриття виставки на 1939 рік виникла потреба доповнити тему матеріалами 1938 р.

2) «Розвиток цукрової промисловості УРСР» ([В. Ф.] Рєзніков). Робота була закінчена в строк, що його визначено за планом, але виявилася потреба в грунтовній переробці її.

3) «Перепис населення СРСР за 1939 рік». Цю науково-популярну роботу було закінчено вчасно і наслідки її опубліковані. ([П. І.] Пустоход[7], [К. Г.] Воблий).

4) «Динаміка соціально-виробничої структури населення УРСР». В 1938 р. було намічено лише підготовити матеріали, що й було зроблено своєчасно. ([К. Г.] Воблий, Блайков, Карцев [М. П.]).

Три теми, закінчення яких планувалося в 1938 р., за різними причинами не виконані.

1) «Нарис розвитку коксо-хімічної промисловості УРСР» (Свєчановський);

2) «Розміщення та перспективи розвитку добувної та обробної промисловості на базі використання корисних копалин УРСР» (ак[ад.] [О. Г.] Шліхтер і др.).

3) «Розміщення корисних копалин УРСР» (акад. [О. Г.] Шліхтер і др.).

Одна з головних причин незадовільної роботи Інституту економіки по виконанню тематичного плана полягала в тому, що в першій половині звітного 1938 року старим шкідницьким керівництвом Інституту тематичний план декілька разів змінювався. Планування і організація наукової роботи в Інституті в першій половині 1938 р. було в хаотичному стані.

В другому півріччі 1938 р. в Інституті економіки намітився ряд позитивних зламів в плануванні і організації наукової роботи та в виконанні самого тематичного плану.

Інститут історії

Інститут вивчає проблеми історії України епохи феодалізму, епохи капіталізму і імперіалізму і проблеми історії України радянської епохи.

Відповідно до напрямку своєї роботи Інститут має: секцію історії епохи феодалізму; секцію історії епохи капіталізму і імперіалізму і групу історії радянської епохи.

Колектив наукових співробітників Інституту на протязі 1938 р. значно зріс. На 1 січня 1938 р. старших наукових співробітників було 7, молодших було 1, всього 8. На 1 січня 1939 р. маємо 10 старших наукових співробітників і 6 молодших. Всього 16. Зріст наукових кадрів ішов за рахунок молодих наукових робітників. Зі складу наукових співробітників лише один має науковий ступінь доктора історичних наук.

В 1938 р. в Інститут було прийнято 5 аспірантів.

По тематичному плану Інститут історії України повинен був закінчити програму по історії України для вузів; підготовити короткий курс історії України, 6 наукових збірників по історії України і 1 збірник документів «Київська Русь».

Фактично закінчено:

1) програма по історії України – вийшла з друку;

2) Історія України в документах і матеріалах, вип. 1. «Київська Русь» – здано до видавництва;

3) наукові нариси: «Україна під владою Литви» ([К. Г.] Гуслистий);

4) «Україна в І пол[овині] XIX ст. » ([Ф. О.] Ястребов).

5) нарис про визвольну війну українського народу проти шляхетської Польщі, про приєднання України до Росії (1648–1654) ([М. Н.] Петровський).

З 9 тем 1939 р. виконано 5, загальним обсягом 75 друкованих аркушів.

Чотири теми: 1) «Короткий курс історії України», 2) нарис «Боротьба українського народа проти польських панів (1569–1638)» ([К. Г.] Гуслистий), 3) «Україна в 2 половині XIX сторіччя» ([Ф. О.] Ястребов), 4) «Україна за часів Петра Першого» ([О. П.] Оглоблин, [В. А.] Дядиченко[8]) – в повному обсязі, в строки, намічені за планом, не закінчені. Інститут пояснює невиконання плану тим, що наукові співробітники були переключені на підготовку 5 статтів для ювілейного збірника, присвяченого Т. Г. Шевченко[ві].

Поза планом Інститут виконав такі роботи: за завданням Наркомосу і інших організацій Інститут підготував:

1) дві програми по історії СРСР для заочних інститутів;

2) хронологію історії України з 1861 до 1917 року, в[ипуск] 2;

3) розділ для підручника по історії СРСР, за завданням Інституту історії АН СРСР;

4) історичні коментарі до «Кобзаря» Шевченка;

5) розділ до історії Київського Арсеналу.

Інститут встановив зв'язок з Інститутом історії Академії наук СРСР, брав участь в обговоренні п'ятитомника «Історія СРСР». Інститути практикують взаємне рецензування їх робіт.

Науковими співробітниками Інституту історії в звітному році опубліковано в періодиці 75 статтів і проведено низку наукових консультацій.

Інститут мовознавства

Інститут мовознавства АН УРСР в 1938 році, як і в минулі роки, мав таку структуру: словниковий відділ, відділ сучасної літературної мови та історії, відділ діалектології. Структура ця повинна бути зміненою, зокрема Інститут вважає за необхідне організувати два нових відділи: відділ російської мови і загального мовознавства.

В 1938 р. Інститут опрацьовував такі проблеми:

1) лексикологічні питання української мови;

2) граматика сучасної української мови;

3) історія української мови.

Крім цих проблем, в план Інституту було включено нову проблему – «Шевченко як основоположник сучасної української мови».

Кадри Інституту в звітному році характеризуються такими даними:

	На 1 січня 1938 р.	На 1 січня 1939 р.
Ст[арших] наукових співробітників	5	5
Молод[ших наукових співробітників]	7	11
Всього:	12	16

З них вчений ступінь мають 4 особи.

Інститут має гостру потребу в кадрах кваліфікованих мовознавців. Поповнення кадрів Інституту новими співробітниками йшло дуже повільно.

В звітному році Інститут провадив практичну роботу по очищенню української мови від націоналістичних і шкідливих перекручувань.

Основною роботою Інституту було складання Російсько-українського словника. Згідно зі спеціальним рішенням ЦК КП(б)У та вказівок Президії АН УРСР, Інститут з березня м[ісяц]ця розпочав складання Російсько-українського словника. Без спеціально виділеної редколегії над цією роботою працювали наукові робітники до червня міс[яця]. В серпні місяці Президією виділена редколегія в складі 4 чоловік, якій запропоновано було написати короткий Російсько-український словник до 1 грудня 1938 р. Робота до 1 грудня 1938 р. не була закінчена. Написано вже понад 105 арк., всього заплановано 110 арк., останні 5 аркушів будуть закінчені до 15 червня. Понад 30 аркушів вже набрано друкарнею, коректа яких правиться.

Поверх плану Інститутом складено проект змін українського правопису.

Планові теми «Слово о полку Ігоревім», «Київські глаголичні листки» – в звітному році закінчені не були.

Тема «Вивчення живої народної мови» зовсім не опрацьовувалася.

Було продовжено роботу по складанню картотеки слів. Складено коло 80000 нових карток.

В звітному році Інститутом опубліковано низку друкованих праць, загальним обсягом 45 друкованих аркушів, в тому числі: II том «Вибраних творів академіка Марра» (25 аркушів), журнал «Мовознавство» № 13–14 (10 арк.), «Проект змін українського правопису» (10 арк.).

Ці роботи, що висвітлюють питання мовознавства, мають велике значення для широких кіл викладачів та учнів.

За завданням урядових установ Інститутом проведено роботу по перевірці перекладів з російської мови на українську: «Краткого курсу історії ВКП(б)», «Державного акта на вічне користування землею колгоспниками», «Відомостів Ради СРСР».

За завданням Наркомосу Інститут редагував підручники.

Інститут української літератури ім. Т. Г. Шевченка

За постановою Президії АН УРСР від 2 серпня 1938 р. перед Інститутом української літератури було поставлено такі завдання:

1. Підготовка курсу історії української літератури.
2. Академічне видання літературної спадщини класиків української літератури, зокрема масове і академічне видання творів Т. Г. Шевченка.
3. Вивчення питань взаємовідносин поміж російською і українською літературою і літературою народів СРСР.
4. Вивчення окремих проблем світової літератури.
5. Розробка рукописної спадщини українських письменників.

Відповідно до цих, поставлених перед Ін[ституту]том завдань, було затверджено таку структуру Інституту:

1) відділ історії давньої української літератури;
2) відділ історії української літератури XIX і початку XX сторіччя;
3) відділ шевченкознавства;
4) відділ рукописів;
5) відділ російської літератури та літератури народів СРСР;
6) відділ радянської української літератури;
7) секція світової літератури;
8) бібліотека з бібліографічною секцією.

Нищенаведені дані свідчать про зріст кадрів Інституту.

	1 січня [19]38 р.	1 січня [19]39 р.
Ст[арших] наукових співробітників	5	14
Молодших [наукових співробітників]	9	11
Всього:	14	25

Але тепер Інститут має потребу в кваліфікованих наукових кадрах.

З загальної кількості наукових співробітників вчену ступінь доктора наук має 2 особи; кандидата наук – лише 1 особа.

В кінці 1938 р. в Інститут прийнято 8 аспірантів. З них 5 спеціалізуються по українській літературі, а 3 по російській літературі.

В 1938 р. Ін[ституту]т опрацьовував такі теми:

1) курс історії української літератури, т. 1;
2) академічне видання творів Т. Г. Шевченка, т. 1;

3) збірник «Боротьба за стиль», т. 1;

4) збірник статтів і матеріалів, присвячених Т. Г. Шевченк[ові];

5) збірник статтів і матеріалів, присвячених Шота Руставелі;

6) вивчення української радянської літератури – збірник статтів по радянській драматургії і поезії.

Інститут українського фольклору

Інститут українського фольклору в 1938 році мав такі сектори: 1) сектор оповідального фольклору, 2) сектор пісенно-музичного фольклору, 3) відділ збирання фольклорного матеріала.

Практика роботи виявила недоцільність існування окремого сектору збирання матеріалу, і наприкінці 1938 року було намічено реорганізувати цей сектор в відділ фольклорних фондів.

На 1 січня 1938 року в складі наукового колективу Інституту було старших наукових співробітників 3 і молодших наукових співробітників – 2, всього 5 осіб. За 1938 рік науковий колектив Інституту зріс майже в три рази. На 1 січня 1939 року старших наукових співробітників маємо 6 і молодших – 8, а разом 14 наукових співробітників. До аспірантури в 1938 році було прийнято 4 особи. Вчену степень мають 2 робітники.

Інститут в звітному році опрацьовував такі проблеми:

1) пожовтнева творчість українського народу;

2) історія українського фольклору та фольклористики;

3) вплив фольклору на розвиток музики і літератури.

Наслідки роботи по планових темах, що мали бути закінчені в 1938 році, такі:

1) пожовтнева творчість українського народа – з 7 розділів збірника виготовлено лише 5;

2) по другій проблемі – тема «Пісні і думи українського народа про його боротьбу з панською Польщею в XVI–XVIII ст. » не закінчена. Закінчено і опубліковано лише І розділ теми. Теми «Українські народні думи» теж не закінчені, хоч і виконані в значній частині. Тема «Український гумор і сатира» – виконана і здана до друку. Обсягом в 36 аркушів;

3) по третій проблемі – тема «Український музично-фольклорний матеріал у творчості російських композиторів XIX сторіччя» в основному підготовлена, але до друку ще не здана.

З шести тем 1938 року виконано повністю лише 2 теми. Інститут пояснює недовиконання тематичного плану тим, що лише в кінці 1938 року йому вдалося залучити нових кваліфікованих кадрів, а також тим, що співробітники Інституту були переключені на підготовку збірника, присвяченого пам'яті Т. Г. Шевченка. В цей збірник увійшло 3 статті: «Шевченко і народня пісня», «Шевченко і російський фольклор», «Шевченко в пісенно-музичній народній творчості».

В галузі видавничої роботи Інститутом виконано такі теми:

Здані до друку збірники:

1) «Народний гумор і сатира»;

2) «Антирелігійний фольклор»;

3) збірник з серії «Фольклор для дітей»;

4) «Українські народні думи».

Надруковані:

1) збірка «Українська народня творчість про Сталінську конституцію»;

2) збірник пісень та віршів «Орденоносці-стахановці в українській народній творчості»;

3) збірник «Народна творчість про Червону Армію»;

4) збірник «Народна творчість про радянську жінку»;

5) стаття «Ленін і Сталін в народній творчості».

Інститут археології

За постановою Президії АН УРСР від 14 квітня 1938 р. і за рішенням Раднаркому УРСР від 21 травня 1938 р., Інститут історії матеріальної культури АН УРСР було реорганізовано в Інститут археології. В зв'язку з реорганізацією було змінено структуру і напрямок роботи Інституту. Згідно з новим положенням, Інститут археології є історичним інститутом, що опрацьовує ті історичні періоди, основними джерелами для яких є матеріальні пам'ятки, що їх здобуто при археологічних розкопках.

Структура Інституту така:

1) сектор археології докласового суспільства вивчає пам'ятки палеоліту, неоліту, бронзи та раннього заліза;

2) сектор скіфо-сарматського періоду і античних міст і поселень вивчає пам'ятки скіфських і сарматських племен і грецьких поселень;

3) сектор археології дофеодального і феодального періодів вивчає пам'ятки готогунського періоду, слов'ян і Київської Русі.

Крім того, Інститут має допоміжний сектор археографічної технології, камерально-експедиційну лабораторію і археологічні фонди.

За рішенням Раднаркому УРСР від 9* липня 1938 р. Інституту було передано державний історично-археологічний заповідник «Ольвію», що являється пам'ятником матеріальної культури першорядного наукового значення, який є базою для роботи Інституту по вивченню Причорномор'я.

Наукові кадри Інституту характеризуються такими даними:

	На 1 січня 1938 р.	На 1 січня 1939 р.
Ст[арших] наукових співробітників	6	11
Молодш[их наукових] співробітників	13	18
Всього:	19	29

На протязі 1938 р. в Інститут було прийнято 10 нових наукових співробітників. Але і цей зріст не задовольняє вимог Інституту. Для поширення своєї роботи, створення сприятливих умов для росту молодших наукових співробітників Інститут запрошує для роботи спеціалістів-археологів Москви, Ленінграда і інших місць, що працюють в галузі археології і історії України. В 1938 звітному році до Інституту було прийнято чотирьох аспірантів.

В зв'язку з реорганізацією було перебудовано тематичний план Інституту археології. План цей охоплює сім основних тем і 17 підтем, а саме:

1) пам'ятники матеріальної культури палеоліту і раннього неоліту УРСР (3 підтеми);

2) пам'ятники матеріальної культури Ольвії (4 підтеми);

---

* Так у документі. Заповідник «Ольвія» передано до АН УРСР 29 липня 1938 р. Див. док. № 12.

3) [пам'ятники матеріальної культури] Скіфії (2 підтеми);
4) [пам'ятники матеріальної культури] Наддніпров'я (2 підтеми);
5) [пам'ятники матеріальної культури] міст Київської Русі (3 підтеми);
6) [пам'ятники матеріальної культури] Трипільської культури (2 підтеми);
7) археологічна карта УРСР. […] *

Кабінет по вивченню єврейської радянської літератури, мови та фольклору

В 1938 році структура Кабінету по вивченню євр[ейської] рад[янської] мови, літератури і фольклору складалася з двох секцій: лінгвістичної і фольклорної. До цього часу не організована літературна секція.

Кабінет має 7 наукових співробітників, з них членів-кореспондентів АН УРСР – 1, три – мають вчений ступінь кандидатів наук.

В 1938 звітному році Кабінет опрацьовував проблеми розвитку лексики і граматики сучасної єврейської мови, відбитка нового соціалістичного побуту в єврейських народних піснях, вивчав історію єврейської народної інструментальної музики.

В звітному році Кабінет закінчив і підготовив до друку Російсько-єврейський словник адміністративно-правової термінології в допомогу Єврейській автономній області ([Е. Г.] Співак, [Р. Я.] Лернер).

Намічене за планом складання Українсько-єврейського словника фактично виконано лише до літери «П».

Закінчені такі роботи з граматики єврейської мови:

1. Синтаксис перекладу праць товариша Сталіна.

2. Граматичний рід в єврейській мові. Закінчена 1 частина ([М. А.] Шапіро).

3. По історії єврейської мови закінчена і здана до друку робота «Про єврейську мову початку XIX сторіччя», на матеріалі творів просвітителя Гурвіца.

В звітному році лінгвістична секція за пропозицією Наркомпросу та Укрнацменвидаву склала 5 підручників з єврейської мови.

Фольклорна секція в звітному році закінчила і здала до друку збірник єврейської народної інструментальної музики.

По видавничій роботі в 1938 р. вийшли з друку:

1. Афн шпрахфронт, № 2 (15 друк. арк).

В збірнику надруковані роботи: Е. Співака «Нове слово», М. Шапіро «Питання перекладу творів Леніна», М. Лойцкер[2*] [9] – «До проблеми перекладу творів Сталіна», А. Зарецький [10] «Відмінювання іменників в єврейській мові», М. Майданський – «Синтаксично-стилістичні паралелі», М. Шульман – «Слов'янський вплив в фонетиці єврейської мови».

2. Єврейські народні пісні. Книга містить коло 275 дожовтневого і пожовтневого фольклору (пісень, мелодій та танків). Склав М. [Я.] Береговський [11].

В 1938 р. здано до друку:

1) Збірник «Афн шпрахфронт», № 3, в який увійшли такі статті: [Е. Г.] Співак «Адмін[істративно]-правова термінологія», [Х. Б.] Лойцкер «Питання теоретичного перекладу» (твори Пушкіна в євр[ейському] перекладі), [М.] Шульман «Славізми в євр[ейській] лексиці», М. Шапіро «Граматичний рід в єврейській мові», Р. Лернер «До історії літературної мови на початку XIX ст. », М. Майданський «Типи підрядних речень у середній школі».

---

* Далі знято перелік перехідних наукових тем.

[2]* Так у документі. Потрібно: «Х. Б. Лойцкер».

2) Єврейський інструментальний фольклор (15 друк. арк.), [М.] Береговський (Музгиз; Москва).

Закінчується друкування книги Е. Співака «Нова словотворчість» (вид. Укрдержнацменвидаву, 20 друк. арк.).

Бібліотека Академії наук УРСР

Основне спрямування наукової роботи по Бібліотеці АН УРСР в 1938 р. полягало в складанні бібліографічних робіт та розробці питань, пов'язаних з розкриттям фондів Бібліотеки. Бібліографічні роботи провадилися співробітниками бібліографічного відділу Бібліотеки, кабінету революційної преси. Серед бібліографічних робіт треба відмітити роботу по опрацюванню кабінетом революційної преси «Бібліографія преси доби громадянської війни на Україні», що є першою спробою виявлення та систематизації цього матеріалу і має велике значення для розробки питань історії України доби громадянської війни. Опрацьована бібліографія літератури з питань техніки «Бібліографія літератури з електрохімії і електрохімічної промисловості», «Бібліографія літератури про УРСР», що охоплює монографічну, журнальну та газетну літературу про УРСР, видану на території СРСР.

Значна частина робіт, виконаних в 1938 р., вже затверджена Редакційно-видавничою радою АН УРСР до друку («Бібліографія творів акад. [Т. Д.] Лисенка» видана буде разом з другою ч[астиною] роботи «Бібліографія творів представників школи акад. [Т. Д.] Лисенка»): «Бібліографія літератури про єдиний народний фронт», «Невідомий друк Гутенберга», «Київські глаголічні листки».

Роботи по розкриттю фондів Бібліотеки провадились відділами рукописів та стародруків. Відділ рукописів не міг достатньо розгорнути роботу за браком кваліфікованих наукових співробітників. Основною роботою по відділу стародруків було продовження і закінчення складання каталогу інкунабулів Бібліотеки.

Крім запланованих робіт, різні відділи провадили розробку окремих питань, внаслідок чого були окремі невеликі публікації, головним чином у «Вістях АН УРСР» (про рукописи [Т.] Шевченка, Л. Українки, [М.] Коцюбинського).

Інститут математики

Як і в минулі роки, Інститут математики провадив свою наукову роботу в галузі розробки проблем теоретичної математики та застосувань математики в задачах техніки.

Робота 1938 року характеризується поширенням та поглибленням тематики минулих років.

На протязі звітного року Інститут працював у складі 3 секторів: сектору математичного аналіза, сектору механіки і сектору застосовної математики; наприкінці року Інститут організував 2 нових сектора, а саме: сектор алгебри та сектор теорії функцій.

Кадри Інституту зросли з 17 осіб в 1937 році до 20 осіб в 1938 р. Протягом року до складу Інституту прийнято 2 молодших наукових співробітника по сектору прикладної механіки та консультанта з теорії функцій. Із загальної кількості 16 наукових співробітників мають вчену ступінь 14 співробітників, в тому числі 10 осіб мають вчену ступінь доктора наук та 4 особи – кандидата наук.

В Інституті є 2 аспіранта-докторанта, крім того, на протязі року прийнято 2 аспіранта кандидатського типу.

Інститут на протязі 1938 року опрацьовував такі основні проблеми: 1) проблеми алгебричного аналізу; 2) розробка методів інтегрування і теорії диф[еренційних]

рівнянь з частинними похідними; 3) розробка методів апроксимації функцій; 4) аналітична теорія лінійних диференційних рівнянь та рівнянь динаміки; 5) теорія статичної та динамічної стійкості і міцності споруд та конструкцій.

За планом Інститут мав опрацювати в 1938 р. 17 тем, з них мали бути закінчені 13 тем. Фактично Інститут опрацював 16 тем. Повністю закінчено розробкою 9 тем замість 13 за планом. Перейшло на 1939 рік 7 тем. [...]*

Інститут фізики

В травні 1938 р. роботу Ін[ституту]ту обслідувала комісія Фізичної групи АН СРСР[2]*. Сесія Фізичної групи АН СРСР, яка відбулася в м. Києві в травні-червні 1938 р., накреслила побажання щодо покращення роботи Ін[ституту]ту. Президія АН УРСР на доповідь зазначеної комісії 4 червня ухвалила постанову, в якій визначені дальші напрямки і завдання Інституту щодо ліквідації наслідків шкідництва кол[ишнього] керівництва Інституту і здійснення вказівок Фізичної групи АН СРСР[3]*.

Відповідно до цього в Інституті протягом 1938 р. проведені значні зміни в структурі.

По групі фізики катода розпочато вивчення газового розряду, який застосовується в останні роки в електротехніці сильних і слабих струмів у вигляді т[ак] зв[аних] йонних приладів.

Наприкінці звітного року організовано оптичну лабораторію, яка займається вивченням фізичної природи люмінісценції і конструюванням приладів до застосування методів люмінісцентного аналізу з хімії і біології.

Групу теоретичної фізики ліквідовано. Кадри групи влиті в експериментальні групи.

Ліквідовано групу електронної оптики, яка в Ін[ституту]ті не мала перспектив для розвитку.

Збільшено науковий склад групи рентгенофізики та змінена тематика її в напрямку поширення робіт, безпосередньо важливих для промисловості (вишукування сплавів і поверхневих покрить з заданими властивостями).

Основні наукові проблеми, над якими працював Інститут в 1938 р., такі:

1. Випростувальні та фотоелектричні властивості напівпровідників (група фізики напівпровідників).

2. Вторинна та фотоемісія електронів (група фізики катода).

3. Взаємна дифузія в твердому тілі (група рентгенофізики).

Перелічені зміни в структурі викликали значні зміни в персональному складі наукових робітників. Прийнято нових співробітників 11, серед них: ст[арших] наукових співробітників – 3, молодших наукових співробітників – 5, аспірантів – 3. Вибуло за рік 6 чоловік. Загальна кількість наукових робітників зросла з 30 до 35 чол. Це збільшення, головне, стосується категорії молодих наукових співробітників і аспірантів.

Питання забезпечення керівними науковими кадрами Інституту не вдалося розв'язати. Крім керівника оптичної лабораторії, на протязі цього року не залучено до роботи провідних робітників. Інститут до цього часу відчуває гостру потребу в керівних кадрах.

---

* Далі знято перелік окремих закінчених наукових тем.

[2]* Див. док. № 9.

[3]* Див. док. № 10.

В 1938 р. в Інституті утворено наукову раду. Протягом року відбулося 12 засідань. Розглянуто звіти за 1937 р., 1938 р., темплан на 1939 р., звіти окремих співробітників про хід їх наукової роботи, висунення кандидатур до виборів в АН УРСР, видавничий план та низка інших питань.

З загальної кількості тем (21) за планом 1938 р. виконано 13, в тому числі перехідних 2, не виконано в повному обсязі 8 тем. [...] *

Інститут хімії

На початку звітного періоду Інститут працював над проблемами:

1) неводні розчини та розтоплені солі,

2) корозія металів,

3) каталітичне одержання спиртів,

4) дослідження в галузі азідо-органічних сполук,

5) використання мінеральної сировини і відходів виробництва.

За постановою Президії АН Інституту в жовтні 1938 р. передано металургійний сектор зі складу кол[ишньої] Ради по вивченню продуктивних сил. Цей сектор працював над проблемою «Пристосування кисня до металургійних процесів», що має за мету розробку технологічних процесів металургії, основаних на подаванні кисню в розтоплений метал. Крім того, наприкінці року Інститут хімії почав працювати над проблемою нафти УРСР згідно з рішенням спеціальної конференції по нафті, що відбулася в м. Києві.

Відповідно до розширення напрямків роботи Інституту внесено зміни в структуру Інституту.

Отже, в кінці року Інститут мав таку структуру: сектор фізико-хімічний з групами: а) неводних розчинів, б) каталітичного одержання спиртів, в) електрохімії та г) корозії і електролітичного покриття; сектор неорганічної хімії з бригадами: а) рідких і розсіяних елементів, б) синтеза та вивчення нових неорганічних сполук та комплексів, в) розтоплених солей; сектор органічної хімії; сектор металургійний.

За звітний період в складі кадрів збільшилась кількість молодших наукових співробітників на 3 осіб. Оформлено надання вченого звання старших наукових співробітників 19 особам та наукових співробітників 3 особам.

В жовтні 1938 року прийнято до Інституту 2 аспіранта-докторанта та 4 аспіранта звичайного типу.

З числа запланованих на 1938 рік 40 тем – 5 перехідних на 1939 рік, а 35 мали бути закінчені в 1938 році. З тих, що мали бути закінчені – 1 тему знято за постановою Президії АН та 9 недовиконано з різних причин, з них 4 теми припинено розробкою тому, що керівники та виконавці їх звільнилися з Інституту. Крім того, припинено розробку і перехідної теми.

Виконано за планом такі теми:

№ 1. Термохімія комплексних сполук алюміній-броміду з галогенідами металів I групи:

а) теплоти утворення систем алюміній-броміду-галогеніди амонія;

б) теплоти розчинення бензолових та толуолових розчинів;

в) теплоти розчинення брометилових розчинів алюміній-броміду з бромідами натрія, калія, та літія (викон[авець] С. Й. Якубсон).

---

* Далі знято перелік перехідних наукових тем.

Встановлено, що розраховані по знайденим теплотам утворення потенціали розкладу відповідають експериментальним даним. Знайдені теплоти розчинення зазначених галогенідів металів і групи в бензол-толуолі та барометілі і встановлено індивідуальний характер розчинника. Робота має значення для теорії розчинів.

№ 2. В'язкість та електропровідність комплексів $AlBr_3$ в бензолі та брометілі (Горенбейн Е. Я. *).

Встановлено залежність електропровідності від в'язкості. Визначена питома вага розчинів. Робота має теоретичне значення.

№ 4. Дослідження діпольного моменту комплексних сполук алюміній-броміду з бромідами елементів I-ї групи стибин та біомута (І. А. Шека[12]).

З'ясовано характер асоціації комплексів у бензоловому розчині. Має теоретичне значення для з'ясування природи неводних розчинів.

№ 5. Фізико-хімічне вивчення розчинів в ICl та IBr в'язкість, термічний аналіз, питома вага, електропровідність та рентгенографічне дослідження полійодидів (Я. А. Фіалков).

Вивчено механізм взаємодії галогенів з галогенідами в залежності від природи галогенів у вільному і зв'язаному стані та впливу розчинника на процеси взаємодії розчинених в ньому речовин.

№ 7. Числа переносу та концентраційні ланцюги бромних розчинів (піридін, хінолін) (акад. Плотников В. О.).

Знайдена електрорушна сила з максимальним значенням 17 aV.

№ 8. Рентгенографічне дослідження $AlBr_3$, $AlBr_3$ – KBr і $AlCl_3$ – KCl (1937–[19]38 рр. (В. П. Чалий).

Встановлено, що параметри гексональної елементарної ячейки $AlCl_3$ як складової частини комплекса збігаються з літературними даними. $AlBr_3$ також має гексогенальну елементарну ячейку. Одержані рентгенограми комплексів не дають можливості визначити кристалічну структуру. Робота має теоретичне значення для з'ясування структури алюмінієвих комплексів.

№ 10. Рівновага в розтоплених солях в присутності алюміній-броміду як розчинника (Ю. К. Делімарський[13]).

З'ясовано, що свинець в цьому розчиннику «благородніший» ніж кадмій. Рівновага під впливом $AlBr_3$ сильно зміщена в бік утворення броміда кадмія.

№ 11. Вивчення детальних умов електролітичного вилучення цирконію в розтоплених солей та дослідження вилученого металу (1937–[19]38 рр.) (акад. В. О. Плотников, Е. І. Кіріченко[2*]).

Дано новий метод одержання цирконію та покриття цирконієво-алюмінійовим стопом.

№ 16. Неводні розчини (1938–1939 рр.). В 1938 році введення даних електропровідності (акад. В. О. Плотников).

Систематизовані таблиці електропровідності по неводним розчинам.

№ 10[3*]. Електролітичне одержання цільного марганцевого осаду з водних розчинів в присутності неелектролітів (З. А. Янкелевич).

---

* Так у документі. Потрібно: «Горенбейн Ю. Я.».

[2*] Так у документі. Потрібно: «О. І. Кириченко».

[3*] Нумерацію тем порушено у документі.

Встановлено оптимальні умови вилучення мангану.

№ 14. Дослідження розчинів $AgKO_3$ та $Ca(KO_3)K$ з добавками неелектролітів методом визначення концентрації катіонів по часу появлення чорних осадів на катоді (Кудра О. К.).

Встановлено хімізм поміж введеним неелектролітом та електролітами. Має значення для теорії розчинів.

№ 18. Вивчення умов утворення стопів між цинком та алюмінієм при електролітичному виділенні цинка на алюмінієвому катоді (Зосимович Д. П.).

З'ясовані причини зростання цинку з алюмінієм та знайдені способи боротьби з ним.

№ 25. Дослідження етанольних потрійних мідь-цинк-хромових каталізаторів з добавками гідрооксидів літія, рубідія, цезія (1937–[19]38 рр.) (Шокол [О. А.]).

Наслідки роботи мають теоретичне та практичне значення.

№ 26. Дослідження металічної активності нітрида алюмінія та аміапату алюмінія (1937–[19]38 рр.) (Разумов [В. К.]).

Робота має теоретичне значення.

№ 27. Регенерація сульфатної кислоти з травильних розчинів металообробних виробництв методом електролізу та методом термічного розкладу сульфату заліза (Фіалков Я. А., Шаргородський С. Д., Сігаловський К. К.).

Розроблено метод електролітичного збагачення розчинів травильних ван сульфатною кислотою до концентрації 80–100 г/л.

№ 29. Збагачення індієм відходів Константинівського цинкового заводу (Т. Т. Ніжнік*).

Доведена можливість використання цинкових відходів виробництва для добування з них індія, дано раціональний метод збагачення цих відходів індієм настільки, щоб добування індію було рентабельним.

Здано до друку статтю «Термічне збагачення пусьєри».

№ 30. Теоретична обробка експериментального матеріалу по визначенню констант оксидації Fe, Si, P та додаткові досліди по залізу (1937–[19]38 рр.) (К. С. Мірошниченко).

№ 31. Галоїдування спиртів з віддаленим гідроксилом від [кр]атного зв'язку (Оскерко [О. П.]).

Проведено порівняльні дослідження галогенування ріжними галогенуючими реагентами.

№ 32. Синтез багатоатомних ненасичених спиртів (магнієвим синтезом) (Куришко [А. М.]).

Вивчено реакції взаємодії шести ненасичених ефірів з бромістим алюмінієм та магнієм.

№ 33. Алкоголяти азидоспиртів та застосування їх у синтезах (Корнєєв [К. А.], Серебряний [С. Б.]).

Вивчено: 1) алкоголят азидоетанола; 2) взаємодія алкоголята з етилиодидом та алілбромілом.

№ 34. Застосування реакції Фріделя-Крафтса та Вюртца в синтезі азидосполук (Пелькіс [П. С.], Павенко [А. М.]).

Вивчено умови синтезування діазидо бутано і азідохлоретану та металічного Ка. Остаточно не доведено будову побічних продуктів.

---

* Так у документі. Потрібно: «О. Т. Нижник».

№ 35. Вивчено взаємодії азідо-галогеналкінів з ацетиленідами (Фрідман [С. Г.], Лісовська [Н. М.]).

Вивчено: 1) продукти реакції взаємодії фенілнатрацетилен з азідохлоретаном, 2) реакція взаємодії феніл натрацетілена з азідобромпропаном.

№ 36. Дослідження нафти УРСР (Оскерко [О. П.], Куришко [А. М.]).

Проведена літературна підготовча робота та підготовка приладів.

№ 38. Вимірювання локальних температур (Маркевич [К. Я.]).

Визначені деякі з оптимальних умов засвоєння кисня металом та з'ясовано умови роботи труб для подавання кисня в метал. Експериментом підтверджено наслідки, получені і пристосовані на практиці.

№ 39. Розроблення засобу виробництва чавунів вищих механічних властивостей ([М. І.] Мозговий, Немніков, Маркевич [К. Я.]).

Розроблено та підтверджено в умовах напівзаводської установки метод виробництва чавунів, який не потребує складного устаткування.

В 1938 р. опрацьовувалися такі перехідні теми на 1939 р.:

№ 8-а – Дослідження неводних розчинів методом Раман-спектрографії (1938 1939 рр.).

В 1938 р. – Освоєння методики і дослідження 1–2 об'єктів з галогенідами металів. Електрохімічне вилучення металів з неводних розчинів та розтоплених солей (І. М. Подорван).

№ 12. Рафінування алюмінію в ванні з розтоплених хлористих солей (1928 1938 рр.) (Фортунатов [М. С.], Бормашенко [І. Б.], Гітман [С. Б.]).

№ 15. Вивчення потенціалів окремих електродів в неводних розчинах. В 1938 р. досліджуються вуглеводні та їх похідні (акад. В. О. Плотников, Г. П. Майтак).

Інститут фізичної хімії ім. Л. В. Писаржевського

Інститут має в 1938 р. таку ж структуру, як і раніш, і працював над проблемами: 1) гетерогенного каталіза, 2) вибухових процесів, 3) реакцій в розчинах, 4) електрохімії, 5) аналітичної хімії, 6) хімії ізотопів.

Загальна кількість наукових співробітників збільшилася з 46 до 48 чоловік, але зріст був за рахунок молодших наукових співробітників (з 16 до 23); кількість старших наукових співробітників зменшилась з 22 до 18. Крім того, в 1938 р. прийнято 2 аспіранта-докторанта та 4 аспіранта звичайного типу.

За планом опрацьовувалися 36 тем, з них 8 перехідних на 1939 р. Виконано з обсягу плана 29 тем (в тому числі перехідних тем), з них 24 в плановий термін та 5 з запізненням на 1–2 місяці. Крім того, виконано 8 позапланових робот.

Закінчено такі теми:

№ 2. Дослідження кінетики синтезу амоніяку при високому тиску (Заболоцький Т. В., Русов М. Т.). Одержано емпіричне рівняння синтеза в умовах тиску до 200 атм[осфер] та температури до 500°С. Визначено оптимальне співвідношення азотоводневої суміші.

№ 3. Вивчення впливу розподілу температури по контактній зоні на вихід амоніяку (Заболоцький Т. В.).

№ 4. Порівнююче вивчення поверхні амоніанічних каталізаторів різної активності (Заболоцький Т. В., Снігуровська Ю. О.).

Розроблено методу визначення поверхні каталізаторів шляхом адсорбції барвників з неводних розчинів. Вивчено вплив спікання на величину поверхні.

№ 6. Порівнююче вивчення адсорбційних властивостей каталізаторів, виготовлених за різними способами (Ройтер В. А., Гаухман С. С.).

Встановлено, що активність та поверхня каталізатора збільшується, якщо спікання окислів провадити перед відновленням технічних каталізаторів.

№ 8. Вивчення розкладу HCCOH та інших об'єктів на мідних та нікелевих каталізаторах в залежності від фізичного стану їх поверхні (синтеринг) (Рубанік М. Я.).

Вивчено вплив спікання мідного каталізатора на енергію активації та коефіцієнт активності при розкладі спирта і мурав'їної кислоти. Наслідки роботи мають значення для теорії гетерогенного каталіза.

№ 9. Механізм фотохімічних автооксидаційних процесів (Дайн Б. Я., Куца Б. Ф.).

Схема скиснення, яку раніш висунуто автором, підтверджена дослідами впліва каталізатора та кислотності розчина на вихід фотохімічного процеса.

№ 11. Механізм первісного фотохімічного процесу в розчинах електролітів (Дайн Б. Я., Шварц А. С.).

Одержано деякі відомості, які підтверджують наявність фотохімічного процеса в галузі електронного сродства йонів оксалата, що важливо для теорії елементарних процесів в розчинах.

№ 12. Вивчення фотоефекту йонів в розчинах (Беккерель-ефект II роду) (Дайн Б. Я., Зоткіна А. М.).

Знайдено підтвердження об'ємної природи ефекта. Дано теоретичну інтерпретацію фотогальванічного ефекту на платіновому та водневому електродах.

№ 14. Дослідження механізму та кінетики розкладу етилпероксидів в розчині та вплив на кінетику розкладу тетраетиловинця (Березовська Ф. І., Семіхатова О. М.).

№ 17. Розробка методів спектрального аналізу стопів (Дайн Б. А., Ашкіназі М. С.[14]).

Розроблено нову методику аналіза бронз.

№ 19. Розробка об'ємних методів визначення марганцю (А. М. Аврунiна, А. М. Занько[15]).

Вивчено умови, потрібні для визначення марганця в окремих випадках, що дає підстави рекомендувати: для визначення невеликих кількостей марганця – метод Парка, для великих кількостей – метод окиснення марганця.

№ 22. Дослідження впливу склада присадки «Антра» та умови її вживання на процеси травління заліза (Скарре О. К., Шриро Е. Г.).

Вироблено режим травільних ван для заліза та бляхи в умовах завода ім. Комінтерна.

№ 23. Вплив присадок на перенапруження водню на залізному електроді (Скарре О. К., Фоменко А. С.).

Наслідки, одержані при дослідах, дають підставу для міркувань про механізм гальмуючої дії присадок під час травління заліза.

№ 28. Концентрування важкого кисню і покращення методики його аналіза (акад. Бродський О. І., Скарре О. К.).

Одержано воду, збагачену важким киснем (до 80 відсотків), в кількості, яка дає можливість вивчити загальний характер обміну ізотопів кисня, а також приблизну величину показчика переломлення. Про наслідки роботи надруковано в «Вісті ІФХ» та «Доклады АН СССР».

№ 31. Спектри поглинання сполук дейтерія в зв'язку з їх будовою (акад. Бродський О. І., Корчагін Л. В.).

Порівняні спектри поглинання ацетона та тяжкого ацетона в ультрафіалковій частині. Істотної ріжниці не знайдено.

№ 35. Флегматизація сумішів метан-повітря (Поляков М. В., Кулешіна Л. П.).

Розроблено методику та вивчено вплив азоту, сірководню на головніші константи вибуху суміші $CH_4 + O_2$.

З запізненням на 1–2 місяці закінчено такі теми:

№ 16. Сенсибілізація желатінових суспензій азидів свинця та срібла (Москович С. М.).

№ 18. Полярографічний метод аналіза (Занько А. М.).

№ 20. Фотоколориметричне визначення фосфору (Бурсук О. Я.).

№ 21. Розробка метода аналіза стопу типа «електрон» або «кремнистої» бронзи (Занько А. М., Геллер Б. А.).

№ 24. Перенапруження водню на ртутному електроді в присутності різних хімічних сполук (Новосельський І. С.).

Із тем, що мали бути закінчені, залишились не закінченими на кінець 1938 року за різних причин 7 тем, а саме:

№ 1. Дослідження кінетики синтезу амоніаку при тиску нижче однієї атмосфери (В. А. Ройтер[16], М. Т. Русов, В. Л. Писаржевський).

№ 5. Порівнююче вивчення газопроникливості каталізаторів для синтезу амоніаку (М. Т. Русов, Т. В. Заболоцький).

№ 7. Кінетика процесів утворення нітридів заліза та їх гідрування азотно-водневою сумішкою (Хризман І. О.).

№ 30. Ізотопний склад атмосферних опадів (акад. Бродський О. І. – кер[івник], Демиденко [Ф. Г.]).

№ 32. Спектри поглинання лантанідів, гідратованих важкою водою (Занько А. М.).

№ 33. Вивчення ступеню деполяризації Раман-ліній рідкого $SOCl_2$ та його сумішів з іншими речовинами (Зак А. М.).

№ 34. Вивчення кінетики і механізму розкладу амоніту (Поляков М. В., Носенко Д. С.).

Зазначені теми будуть повністю закінчені в першому півріччі 1939 р. (за виключенням [№] 33).

В 1938 р. виконано в обсягу плану такі теми, що за планом переходять на 1939 рік:

№ 10. Явища фотохімічної післядії в процесі автоокислації сульфатів (Дайн Б. Я., Куца Б. Ф.).

№ 13. Термічний і фотохімічний розпад гідрохлориту (Дайн Б. Я., Глікман Т. С., Зоткіна А. М.).

№ 15. Вивчення кінетики і механізму реакції відновлення скисників, які вживаються в аналізі (Стефановський Б. Ф.).

№ 25. Вплив добавок на перенапруження при розряді метальових йонів (Малкін Й. М.).

№ 26. Дослідження механізму електрохімічної поляризації (Юза В. А., Полуян Е. С.).

№ 27. Корозія монокристалів, полікристалів і «вакуумних» плівок легких металів (Розенберг М. А.).

№ 29. Ізотопний аналіз природних вод (О. І. Бродський).

№ 36. Механізм скиснення азоту при вибусі горючих сумішів (Поляков М. В., Генкіна Р. І.).

Поза планом виконано такі теми:

1. Випробування захисних властивостей замінювачів натуральної оліфи при покритті телеграфного дроту (Скарре О. К., Устьянова П. В., Грішкан Р. С.).

2. Дослідження реакції Дениже, положеної за основу колориметричного визначення фосфора в сталях (Давидов А. Д.).

3. а) Дослідження рідкого кисня на присутність в ньому органічних перекисів (Варфоломєєва Е. К.).

б) Очистка повітря від ацетилена за каталітичною методою (Ройтер В. А., Рубанік М. Я., Тудоровська М. А.).

в) Очистка повітря від ацетилена (завдання ГУМП) – (Поляков М. В., Подковирін Я. Ю.).

4. Кінетика повільного скиснення етилена (Поляков М. В., Вайнштейн Ф. М.).

5. Кінетика скиснення амоніака (Поляков М. В., Вайнштейн Ф. М.).

6. Вивчення одержання перекису водня за методом вибуха (Поляков М. В., Лифанов Е. В., Носенко Д. С.).

7. Концентрування тяжкої води (акад. Бродський О. І., Александрович В. А., Черніков А. І., Радченко Н. П.).

8. Вплив температури на спектри поглинання йона міді в тяжкій воді (Занько А. М., Сатуновський).

До основних досягнень Ін[ституту]ту за 1938 р. треба віднести такі:

а) Закінчено цикл робіт по кінетиці синтеза аміака та генезиса аміачних каталізаторів. Експериментальні матеріали будуть в 1939 р. використані в темі, яка повинна узагальнити рік. [...]*

Інститут хімічної технології

Тематичний план Інституту, який розглядався на липневій сесії АН, не був затверджений. ІХТ надіслав інший варіант плану, який, проте, не розглядався Президією АН.

В 1938 р. ІХТ працював в напрямку, що істотно не відрізнявся від робіт минулого 1937 року. Робота велась по проблемах:

а) Вивчення особливостей місцевих видів палива: бурого вугілля й торфу, з метою їх хімічної переробки.

б) Вивчення сировинної бази для текстильної промисловості та методів її переробки.

в) Раціоналізації процесів виробництва хімічної технології, текстильного та деяких інших виробництв.

г) Інтенсифікації процесів сорбції газів рідинами та знешкодження води хлором та йонами срібла.

Відповідно до постанов Президії АН, на протязі 1938 р. було утворено два нових відділи: 1) волокнуватих та барвних речовин та 2) целюлози і пластмас, – замість раніш існувавших груп та бригад.

Загальних кількісних змін у складі наукових співробітників (41 чол.) не відбулося. Протягом року по групі ст[арших] наукових співробітників сталося збільшення на 3 чол. за рахунок заміщення вакансій зам[існика] директора по науковій частині та рентгенолога і переведення одного молодшого наукового співробітника на посаду старшого наукового співробітника.

З метою підготовки кадрів було прийнято 6 аспірантів нормального типу. Крім того, в ІХТ є 3 аспіранта-докторанта, з яких одного прийнято в 1938 році.

---

* Далі знято перелік перехідних наукових тем.

В 1938 р. було утворено вчену раду. До цього часу керівники тем звітувалися лише на виробничих нарадах, а про виконані теми – на пленумах ІХТ (20 доповідей).

З загальної кількості 22 тем (останнього варіанту плану) виконано 18 тем, в тому числі 10 перехідних на 1939 р.; не закінчено в обсязі робочого плану – 4, в тому числі 2 перехідних теми. Поза планом виконувались 8 госпрозрахункових тем, крім того опрацьовувались: одна тема, яка помилково не внесена була до плану, та одна тема – з плану 1937 року.

Нижче перелічені теми, закінчені в 1938 р. та наслідки по них:

№ 5. Вивчення застосування буровугільного бітуму в лакофарбовій промисловості (Полозов [А. П.], Лагошина [Р. М.], Говорова).

Виявлена можливість застосування буровугільного бітуму в лакофарбовій промисловості як зв'язної речовини в покриттях мінеральними фарбами. Робота підготовлена до друку.

№ 6. Вивчення умов приготування нових різновидностей емульгатора індивідуалізованого складу з вищими показниками емульгуючих і миючих властивостей, ніж емульгатор «ГКС-5» (Гейзер [Г. К.] – кер[івник], Смирнов-Замков [І. В.], Коровицька [М. Я.], Холос [Л. Ф.]).

Встановлена можливість одержання емульгатора з ...*фацій камяновугільної смоли, одержано емульгатора (13 ма...*) з різними показниками та властивостями, з яких деякі значно перевищують своїми позитивними властивостями первісно одержаний емульгатор «ГКС-5».

№ 7. Дослідження триоксипіридинової та інших супровідних органічних харчових кислот (Айзенберг [В. Н.] – кер[івник], Пупко, Вайнеберг, Харченко).

З'ясовані можливості й умови регенерації органічного розчинника – ацетона, окислювача – азотної кислоти. Виділені ідентифіковані супроводжуючі кислоти щавелева й кетолонова.

№ 8. Дослідження вологості, хімічного складу й фізико-хімічних властивостей української бавовни урожаю 1937 р. (1934–1938 рр.). (акад. Шапошников [В. І.] – кер[івник], Пермякова [Є. Я.], Вишкварок [Р. Д.]).

Закінчено цикл багаторічних дослідів української бавовни; вивчені: довжина волокна, тонина, міцність, стиглість, вогнестійкість. Робота має теоретичне та практичне значення для з'ясування галузей доцільного застосування української бавовни та підведення наукової бази під поширення культури бавовника на Україні.

Дані про технологічні властивості української бавовни [за] попередні 3 роки встановили, що бавовна здатна для виготовлення середніх номерів пряжі, що й було стверджено у Полтаві в 1938 р. на прядильній фабриці. Робота готується до друку.

№ 9 – Розробка методики дослідження пружних властивостей втомлюваності метионних шерстей (акад. Шапошников [В. І.] – кер[івник], Власов [Л. Й.]).

Одержано константи, що дозволяють встановити точну годину дослідження пружних властивостей шерстей. Методика визначення як фактор нової класифікації союзних шерстей.

№ 10 – Вивчення хімічного складу вітчизняних луб'яних волокон – льон союзний та український (акад. Шапошников [В. І.] – кер[івник]).

Встановлені точні числові характеристики хімічного складу льонів.

№ 17 – Вивчення олігодинамічної дії іонного срібла і деяких важко розчинних і комплексних солей срібла (Кульський [Л. А.], Кагановський [О. М.]).

---

* Далі слово не прочитане.

Вивчено вплив ряда фізико-хімічних умов на олігодинамічний ефект срібла. Одержані дані підтверджують іонну теорію олігодинаміки.

№ 18 – Технічні умови проведення електрокатодинового процесу і конструкцій апаратів для практичного використання цього процесу. (Кульський [Л. А.], Лебединцева [О. К.]).

Виявлено вплив на електрокатодиновий процес різних [части]нок, присутніх в воді. Встановлено режим роботи, що забезпечує високий вихід срібла по струму. Проведено дослідження ...* дорожного іонатора К-3, вироблено інструкцію для користування ним на практиці.

№ 20 – Вивчення умов зберігання борошняних кондитерських виробів. В 1938 р. – Зберігання за допомогою ультрафіалкового променя (Кобзаренко [В. С.]).

Вивчено умови консервування харчових продуктів за допомогою ультрафіалкового променя та зміни, які виникають в продукті під впливом консерванта. (Тема раніш планувалась як перехідна; виконана в меншому обсязі).

№ 22 – Дослідження в галузі застосування металооксидних електродів для визначення активної реакції продуктів кондиторського виробництва та виробництва штучного волокна (акад. [В. Г.] Шапошников – кер[івник], Б. Г. Савінов).

Доведено можливість застосування сурм'яних електродів для контролю кислотності продуктів кондитерського виробництва, в яких раніш кислотність безпосередньо не визначались. Обсяг роботи зменшено. [...][2*]

Інститут геології

Інститут в звітному році перебудував всю роботу з метою ліквідації наслідків шкідництва колишнього керівництва Інституту. Перебудова Інституту шла по лінії структурних змін, комплектування наукових кадрів, зміни напряма роботи Інституту і боротьби з розпорошеністю сил і багатотемністю, що було характерно для Інституту в минулому. Важливішою передумовою перебудови роботи слід вважати закінчення будівництва нового будинку і реконструкцію всієї матеріально-технічної бази.

Структурні зміни, які відбулися в Інституті протягом звітного року, можна охарактеризувати так:

До складу Інституту було, згідно постанови Президії АН, включено два сектори: а) сектор гідрогеології, який був переданий Інститутом водного господарства; б) сектор геофізики, який утворився в складі Інституту на базі існувавшої раніше Геофізичної обсерваторії. Крім того, в Інституті було утворено новий сектор геохімії.

В кінці звітного року був організований кабінет Великого Кривого Рогу.

При Геологічному музеї організовано було відділ популяризації знань, що стосуються циклу геологічних дисциплін.

Отже, на кінець звітного року Інститут мав таку структуру: сектор[и] стратиграфії і палеонтології, загальної геології, мінерало-петрографічний, геохімічний, гідрогеології і інженерної геології, геофізики, а також Геологічний музей.

Відповідно до постанови конференції по Сивашу[3*] при Інституті був утворений Комітет по Сивашу як керівний орган в галузі дослідження питань комплексного використання ресурсів Сиваша.

Науковий персонал Інституту значно зріс протягом звітного року. Загальна кількість наукових співробітників з 46 осіб (в т. ч. 25 старших наукових співробіт-

---

* Далі слово не прочитане.

[2*] Далі знято перелік перехідних наукових тем.

[3*] Див. док. № 19.

ників) на 1 січня 1938 р. збільшилась до 66 (в т. ч. 39 старших наукових співробітників) на 1 січня 1939 р.

Зріст наукового персоналу йшов як за рахунок приєднання нових секторів (8 наукових співробітників по сектору гідрогеології, 7 – по сектору геофізики), так і за рахунок залучення на роботу в Ін[ститу]ті нових співробітників.

Звітний рік дав значне поповнення колективу Інституту керівними науковими робітниками (проф. Бурксер [Є. С.] – керівник геохімічного сектору, проф. П'ятницький [П. П.] – керівник сектору мінералого-петрографічного та інші). Залучено також до роботи в Інституті групу харківських геологів на чолі з проф. Соболєвим [Д. М.], які виконували певні завдання з тематичного плану Інституту на засадах авторських договорів.

Є певні зрушення щодо кваліфікаційного складу наукового персоналу. Якщо на 1 січня 1938 р. в інституті було 7 робітників, які мають вчену ступінь (1 доктор і 6 кандидатів), [то] на 1 січня 1939 р. таких робітників було вже 20 (1 доктор і 19 кандидатів).

Восени 1938 р. по Ін[ститу]ту прийнято 7 аспірантів (6 – до аспірантури кандидатського типу, 1 – до аспірантури докторської).

Не вважаючи на значні поповнення наукового персоналу, Інститут має ще надалі укомплектовувати кадри, зокрема науково-керівний склад Інституту. [...] *

Виконані теми:

5. Геологія, гідрогеологія і гідрохімія Сиваша (Заморій П. К., Молявко Г. І.).

Ця робота являє собою монографію, в якій висвітлюються геологічні, гідрогеологічні та гідрохімічні питання Сиваша. В роботі дано розчленування четвертинних і пліоценових покладів в р[айо]ні Сиваша на окремі стратиграфічні горизонти. Вивчено донні відклади, а також хімічний склад рапи Сиваша. Встановлено запаси солей в окремих водоймах. На основі матеріалів цієї роботи зроблена доповідь на конференції по Сивашу, яка дала практичні наслідки.

6. Хроміти Побужжя (Ткачук Л. Г. [17], Усенко І. С. [18]).

Досліджено комплекс чорнокито-норитових порід Гайворонського району. Дано мінералого-петрографічну характеристику порід, що вміщають хром; вивчено петрогенетичні взаємовідношення всього комплекса кристалічних порід Побужжя. Доведено, що хром, як елемент, присутній в кристалічному масиві УРСР.

7. Ільменітові піски Волині як ванадієва сировина (Біленко Д. К., Кожич-Зеленко М. П.).

З'ясовано умови залягання ільменітоносних порід, досліджено їх мінералогічний склад, з'ясовано з якими мінералами зв'язаний ванадій.

8. Газове здіймання в Роменському та Ахтирському районах (Козачек Г. І.).

Дано зведену схематичну карту газового здіймання в Роменському та Ахтирському районах за роки 1935–1937.

9. Свердлування креліусної свердловини на нафту в Вісачках (Куциба О. М.).

Дано опис порід Вісачківського підняття по кернах двох скважин.

Винайдено девонську фауну в породах над сіллю, внаслідок чого віднесено куполообразуючі породи к девону.

---

* Далі знято інформацію про вакансії на науково-керівний склад Інституту та перелік перехідних наукових тем.

Обнаружено горючі гази (метан) і бітумінозні породи, що має значення для розвідок на нафту.

10. Мармури Побужжя та Поділля (Риженко [М. А.]).

Доведено, що кристалічні вапняки долини р. Смотрич і района Хошевате-Завалля можуть бути використані як сировина для виробництва електрощитів. Дано наслідки технологічного випробування різних вапняків.

11. Роменське нафтородовище (Шамека І. Т.).

Опрацьовано та вдосконалено уявлення про геологічну будову Роменської структури на основі даних буріння.

12. Удосконалення та випробування магнітного приладу (Бронштейн [К. Г.]).

Досліджено нові варіанти портативного інструменту (конструкції Бронштейна) для визначення компонент земного магнітного поля. Встановлено точність вимірювання для різних типів цього інструмента; дано інструкцію щодо користування цим приладом. Інструмент має бути застосований для геомагнітного здіймання й розвідки.

13. Карта бауерівської константи для УРСР в геологічному аспекті (Бронштейн [К. Г.]).

Дано геологічну інтерпретацію карт бауерівської константи по УРСР. Одержані дані про геологічну структуру і геологічну історію, які підтверджуються іншими геологічними матеріалами.

Робота дає новий засіб геологічної інтерпретації геомагнітних даних, який дозволяє судити про глибинну геологію.

14. Нормальний шар опадів на УРСР (т. Гук [М. І.]).

Обраховано нормальний шар опадів по УРСР за рік на основі матеріалів, за 45 років. Побудовано карту розподілу опадів УРСР.

15. Вітрова характеристика УРСР з погляду вітроенергетики (Половко І. К.).

Дано характеристику повторюваності швидкостей вітру за 10 років; обраховано середні швидкості. Дано таблиці розподілу числа днів можливого вітровикористання.

Майже всі закінчені роботи прорецензовані або здані на рецензію (крім робіт сектору геофізики). По багатьох роботах були доповіді на наукових конференціях Інституту.

Не цілком задовільний одзив одержала робота «Газове здіймання в Роменському та Ахтирському районах» (Козачек Г. І.). В рецензії на роботу «Мармори Побужжя і Поділля» (Риженко [М. А.]) зазначено, що робота не має самостійного наукового значення, але може бути використана в промисловості. [...]*

Полтавська гравіметрична обсерваторія

На початку 1938 року Полтавська гравіметрична обсерваторія входила до складу Геофізичної обсерваторії, що була розташована в Києві. В другому кварталі звітного року Гравіметрична обсерваторія була відділена від Геофізичної і стала існувати як окремий науково-дослідний заклад.

На початку звітного року Обсерваторія мала 2 молодших наукових співробітників і трьох осіб науково-допоміжного персоналу.

Питання про наукове керівництво Обсерваторії було розв'язано в IV кварталі шляхом залучення на роботу в ній на посаді директора Обсерваторії – академіка Орло-

* Знято перелік перехідних наукових тем.

ва О. Я. Крім того, протягом звітного року було прийнято на роботу 2 старших наукових співробітників.

Основним завданням Обсерваторії є вивчення обертального руху Землі. Протягом звітного року опрацьовалося 3 теми:

1) визначення моментів інерції Землі та їх ріжниці по аномаліям сили тяжесті;

2) вивчення причин, що впливають на точність визначення сили тяжесті маятниковим прибором Штюкрата;

3) проектування і будування моделі нового типу варіометра.

З них перші дві теми були заплановані як переходові, третя тема мала закінчитись наприкінці 1938 р.

Тема «Визначення моментів інерції Землі та їх різниця по аномаліях сили тяжесті», за поясненням дирекції, виконана в запланованій частині. Виконавцем теми т. [М. К.] Мігалем запропоновані формули для визначення різниці моментів інерції Землі. Частину цієї роботи вже надруковано в журналі «Доповіді Академії наук УРСР». В план 1939 року ця робота як окреме тематичне завдання не увійшла; між тим є ухвала Геофізичної наради АН УРСР про продовження цієї роботи.

По темі «Вивчення причин, що впливають на точність визначення сили тяжесті маятниковим прибором Штюкрата» (виконавець Попов М. О.) проведено експедицію в район Ахтирки, внаслідок якої визначено силу тяжесті в 6 нових пунктах і перевірено наслідки старих спостережень. На початку 1939 р. роботу цю закінчено. Робота дає вказівки про розподіл сили тяжесті в районі Ахтирка-Полтава і буде використана геологами при розвідках. Відповідну статтю здано до друку в «Геологічний журнал».

По третій темі було закінчено побудову варіометра й випробувано його в лабораторних умовах. Проте, спеціальна комісія, яка ознайомилася з моделлю, визнала за недоцільне дальше продовження цієї роботи, оскільки Ленінградський геолого-розвідковий інститут побудував аналогічний більш досконалий прилад. [...] *

Інститут будівельної механіки

Робота Інституту скеровувалася по таких провідних проблемах: 1) обчислення конструкцій за методом критичних навантажень та 2) динамічна міцність деталей конструкцій.

На протязі звітного року кадри Інституту зросли з 48 до 50 осіб, в тому числі науковий колектив Інституту зріс з 17 до 19 осіб (10 старших наукових співробітників та 9 молодших).

З загальної кількості 19 наукових співробітників 4 співробітника мають учену ступінь доктора технічних наук, а 11 – кандидата технічних наук. За звітний рік кількість кандидатів наук збільшилася на 4 особи. Один науковий співробітник (Корноухов М. В.) одержав у звітному році другу премію на Всесоюзному конкурсі молодих учених. Ін[ститу]том в 1938 р. було прийнято 2 аспірантів кандидат[ського] типу. На кінець року Інститут мав 1 аспіранта-докторанта та 2 аспірантів кандидатського типу.

За планом на 1938 рік Інститут мав опрацьовувати 7 держбюджетних тем, 4 госпдоговірних та по Кафедрі математичної фізики 3 теми. Разом 14 тем. З них 11 тем передбачалося закінчити протягом звітного року; 3 теми було заплановано як переходові.

---

* Далі знято звіти про роботу установ Відділу біологічних наук: Інституту біохімії, Інституту зоології та біології, Інституту ботаніки, Інституту мікробіології, Інституту клінічної фізіології, Гідробіологічної станції, Карадазької біологічної станції. Див. докладніше док. № 25.

Переходові теми були виконані в запланованій частині. Щодо тем, які мали закінчитися опрацьованням в 1938 р., то шість тем закінчені, розробку однієї теми було припинено, одну тему закінчено в січні 1939 р., а три теми продовжуються в 1939 році.

На протязі 1938 р. закінчені такі теми:

По групі пластичних деформацій в запланованій частині закінчено тему (№ 1) по досліду дійсної міцності балок з якісної будівельної сталі. Внаслідок роботи встановлено доцільність обчислень стальних балок по нижній границі текучості (це питання до останнього часу лишалося нез'ясованим) та запропоновано визначення останньої з випробуванням на згин (замість випробування на розтяг). Методику такого нового випробування для заводських лабораторій намічено розробити протягом [19]39 року. Наслідки роботи літературно оформлено та здано до друку.

По групі стійкості закінчено заплановану частину теми (№ 2) по досліду стійкості просторових рамних каркасів. В теоретичній частині роботи складено точні формули для визначення стійкості аксіально стиснених рамних каркасів, встановлена особлива властивість поділу критерія стійкості на критерій симетричного та антисиметричного деформування. Розроблено низку наближених формул для розрахунку стійкості каркасів та стрижней змінного перетину з різними кінцевими умовами. Складено таблиці трансцендентних функцій, потрібних для розрахунків, та зроблено низку прикладів. Встановлено ступінь точності розрахунків стійкості плоских рам за новим проектом технічних норм проектування металоконструкцій. В зв'язку з наміченим розвитком цих робіт в дальшому складено точні формули по методу деформацій для визначення стійкості каркасів з стиснено зігнутими стрижнями та складено таблиці точних значень критичних навантажень для стрижня, що знаходиться під одночасною дією стискуючих та крутильних моментів. В частині експериментальній проведено перевірку застосування екстраполяційного методу Саусвела до стрижнів та плоских рам. Встановлено його придатність для випадків повільної зміни поперечного перетину. Це обгрунтовує застосування екстраполяційної методики до лабораторної перевірки статичної стійкості моделей конструкцій. Проведено випробування стійкості п'яти спрощених моделей стального каркасу Палацу Рад в Москві та в розвиток цієї роботи у 1939 році намічено провести в цьому напрямку більш докладні експерименти за безпосереднім завданням Управління будівництва Палацу Рад. В порядку перевірки теоретичного розрахунку (1937 р.) стійкості ексцентрично стиснутих стальних колон (експеримент в площині найбільшої цупкості) проведено випробування 25 колон коробчатого та двутаврового перетину. Ці випробування ствердили достатню точність розробленого розрахунку та потребу внести відповідні зміни в технічні норми проектування металоконструкцій. Закінчено літературну обробку роботи по вібраційним методам дослідження стійкості (1937 р.) та проведено контрольні експериментальні випробування на моделях плоских рам.

По групі динамічної міцності закінчено в запланованій частині тему (№ 3) – «Дослід міцності конструкційних сталей при ударі». За методикою, розробленою в 1937 р., проведено дослід енергетичних границь текучості та міцності для сталей ОСТ-50, Э-8* та Э-10*. Встановлено поняття про критичну глибину надріза, в якої починається крихке руйнування від удару та вивчено вплив довжини надрізу на границю текучості. З'ясовано вплив гартування та низьких температур на текучість; зниження температури викликає збільшення границі текучості та для критичних температур призво-

* Так у документі.

дить до крихкої руйнації. Досліди на зразках різних абсолютних розмірів дозволили виявити вплив розмірів перетину на енергетичні характеристики. Збільшення твердості сталі при низьких температурах відгартування призводить до інтенсивного зростання енергетичної границі текучості. Наслідки цих дослідів дають низку нових характеристик ударного опіру конструкційних сталей, які мають бути в дальшому виточнені та застосовані до інших типів сталей. В частині теми, що стосується розробки апаратури для швидкісних ударних випробувань розраховано та сконструйовано енергоутворювач для швидкостей до 150 мт/сек ударного навантаження. В дальшому має бути розроблена вимірна частина відповідного агрегату. Тему (№ 7) «Розрахунок динамічної міцності лопаток турбомашини» закінчено. Розроблено виточнений розрахунок лопаток турбокомпресора, як циліндрічних оболонок, встановлена точність наближених методів, розроблених у попередньому році. Проведено експериментальний дослід статичних та динамічних деформацій пакетів облопачування турбін ТН-65 для з'ясування впливу закріплення бандажа, дроту та цупкості закріплення на частоти та форми коливань, а також вивчено затухання як в окремих лопатках, так і в пакетах.

Наслідки дослідів мають бути використані для обчислення динамічної міцності цілих пакетів турбінних лопаток.

За договорами виконано такі роботи:

Тему № 11 – доводку та засвоєння експериментального зразка універсальної машини для випробувань виконано для першого діапазону навантаження (до моментів 200 кг/мт) та перевірено міцність на всьому діапазоні (до моментів 600 кг/мт). У 1939 р. мають бути закінчені роботи з другим діапазоном навантаження та вивчено всі властивості конструкції.

Тему № 12 – по досліду міцності легованих сталей під змінними навантаженнями за завданням Головспецсталі (продовження роботи 1937 р.) закінчено повністю. Вперше здобуті характеристики динамічної міцності 12 головних марок якісних сталей радянського виробництва, що мають безпосереднє значення для використання сталей в машинобудівництві та для поліпшення їх виробництва.

Тему № 13 – по дослідженню деформацій ротора турбокомпресора розроблено, вироблено два типи тензометрів. Дзеркальний та електродинамічний тензометр виправдили себе при випробуванні на дослідному диску в лабораторії Інституту при коловій швидкості до 50 мт/сек.

Поза планом виконано п'ять тем:

1) Механічні властивості дуба та сосни в умовах різного гідротермічного стану в з'язку з теорією процесу гнуття.

2) Вивчення впливу конфігурації моделей осей та рухомого складу запресовок на міцність при змінних навантаженнях (за завданням АН СРСР). Робота продовжується в 1939 р.

3) Розрахунок осей з урахуванням втоми металу.

4) Об'єднання розрахунку міцності та стійкості плоских рам.

5) Експериментальне вивчення характеристики динамічної міцності болтової сталі трьох марок (за завданням ЦНІІМАШ).

Крім того, розроблено матеріал для довідного підручника з динамічної міцності в машинобудівництві. [...] *

---

* Далі знято перелік перехідних наукових тем.

Інститут електрозварювання

Основним напрямком роботи Інституту є розробка питань електричного зварювання металів.

Інститут протягом 1938 року працював по таких проблемах: 1) механізація і автоматизація зварювання в залізничному транспорті, в суднобудівництві і в будівній індустрії, 2) боротьба з тріщинами, порами і зсідальними напругами при зварюванні, 3) контроль якості зварних швів, 4) металургійні процеси електродугового зварювання.

У звітному році, як і в 1937 році, існувало 6 груп: група зварної металургії, група зварних конструкцій, група і лабораторія електродної справи, група по підвищенню якості зварних швів, науково-консультаційна група, група впровадження робіт Інституту.

1. Група зварної апаратури розробляла і вдосконалювала зварну апаратуру для автоматичного електродугового зварювання металічним і вугільним електродом, а також для точкового зварювання. Поруч з цим розроблялася техніка і технологія зварювання на автоматах.

2. Група зварних конструкцій розробляла питання правильного конструювання металічних конструкцій, вивчала питання зсідань і зсідальних напруг при зварюванні і вишукувала методи боротьби з цими шкідливими явищами, а також розроблювала типи пристосувань для впровадження автозварювання на заводах.

3. Група і лабораторія електродної справи в основному займалася вишукуванням електродних покрить, які забезпечують стабільність дуги постійного і перемінного струму і високу якість металу зварних швів. Розробляла металургійні і технологічні процеси зварювання металічним електродом, маловуглецевої, рейкової і легірованої сталей.

4. Група підвищення якості зварних швів розробляла питання контролю зварних швів, вишукувала найпростіші методи і апаратуру для виявлення дефектів в зварших швах без їх руйнування, вивчала причини утворення тріщин в зварних швах і вишукувала способи боротьби з цим явищем.

5. Науково-консультаційна група займалася безпосередньо допомогою промисловості при впровадженні автоматичного зварювання. Ця група працювала в тісному контакті з групою впровадження у виробництво робіт Інституту. Конкретно ця робота полягала в розробці і вдосконаленні установок для автозварювання, в конструюванні необхідних для цього пристосувань. Давала різного роду консультації з питань механізації і автоматизації зварних процесів.

6. Група впровадження робіт Інституту вивчала і з'ясовувала на заводах можливість впровадження автозварювання, складала для цього техноекономічні обгрунтування, намічала заходи для переходу від ручного зварювання на автоматичне. Знайомила працівників заводів з умовами підготовки виробів для складання і зварювання на автоматах. Крім того, співробітники групи впровадження виїжджали на заводи для консультації з питань переводу ручного виготовлення електродів на механічне виготовлення.

Кадри наукових працівників Інституту збільшились з 22 чол. на кінець 1937 р. до 27 чол. на кінець 1938 р.

Кваліфікацію наявного складу наукових співробітників на 1 січня [19]39 р. характеризують такі дані:

Наукові співробітники, що мають ступінь доктора технічних наук	3
Наукові співробітники, що мають ступінь кандидата технічних наук	4
Співробітники, що не мають наукових ступенів	20
З загальної кількості наукових співробітників мають звання:	
Академіків	1
Професорів	2
Старших наукових співробітників	4
Молодших наукових співробітників	7
Співробітників, що не мають звання	13

В Інституті є два аспіранти кандидатського типу, та один аспірант-докторант, який закінчує аспірантуру в першому кварталі 1939 р. по спеціальності «зварні машини».

З запланованих 24 тем цілком виконано 19 тем, частково виконано 4 теми, не виконана одна тема.

Нижче наводимо характеристики роботи і одержані результати по виконаних темах.

По проблемі: *«Механізація та автоматизація зварювання».*

Тема № 1 а) Установки для автозварювання вагона-гондоли, великовантажної платформи і великовантажного вагону (акад. Є. О. Патон – керівник, [Б. М.] Горбунов, О. А. Казимиров та ін.).

Розроблена установка і технологічний процес автозварювання хребтової балки і поперечних балок гондоли. Виготовлення балок з допомогою автозварювання дає можливість значно збільшити випуск продукції в порівненні з ручним зварюванням.

б) Можливість зварювання коробчастих хребтових балок без внутрішніх швів.

Встановлено, що виготовлення таких балок можливо та дозволяє цілком механізувати і автоматизувати зварні процеси.

Тема № 2 – Боротьба з тріщинами в зварних з'єднаннях вагонів (Б. М. Горбунов, Р. В. Мамонов, К. О. Костржицький).

З'ясовані причини виникнення тріщин в зварних цистернах. Розроблена нова конструкція вагона-цистерни з урахуванням автоматичного зварювання. Розроблені інструкції по контролю виробництва і прийомці зварних цистерн нової конструкції. Результати роботи передані НКШ для їх використання при виготовленні цистерн.

Тема № 3 – Розробка режиму автозварювання кутових і стикових швів перемінним струмом при різній товщині металу (П. П. Буштедт). Розроблено режими зварювання, які сприяють найшвидшому переводу ручного зварювання на автоматичне. [...] *

Інститут гірничої механіки

Інститут в 1938 р. продовжував свою роботу в тих же напрямках, що і в попередні роки. Проте, з 15 жовтня 1938 р. за ухвалою РНК УРСР від 21 травня 1938 р. Інститут перевели із Києва до Дніпропетровська, щоб щільно пов'язати його роботу із гірнопромисловими районами – Донбасу, Криворіжжя до Нікопольщини.

---

* Далі знято інформацію, що повторюється у док № 75, 121, 129.

Наявні кадри Інституту по категоріях розподіляються так:

На 1 січня року	Академіки	Ст[арші] наукові співробітники	Мол[одші] наукові співробітники	Науково-допоміжний персонал	Адм[іністративно] тех[нічний] персонал	Разом
[19]34	2	2	–	–	–	4
[19]35	2	3	1	2	3	11
[19]36	1	6	3	3	4	17
[19]37	1	6	5	2	6	20
[19]38	1	7	9	3	10	30
[19]39	1	11	8	5	9	34

У зв'язку з залученням до складу нових співробітників змінився якісний склад наукового персоналу, що видно із таких даних:

Кількість співробітників, що мають наукову ступінь

	1937 р.	1938 р.
Докторів технічних наук	1	1
Кандидатів технічних наук	2	6

Кількість кандидатів наук збільшилась втричі. Крім того, ряд наукових співробітників підготовили та мають в 1939 р. захищати свої дисертаційні роботи.

В зв'язку з переїздом Інституту до м. Дніпропетровська відбулися значні зміни в складі наукового персоналу. З Києва переїхали до Дніпропетровська лише 3 наукових співробітника, а 17 робітників залучені в м. Дніпропетровському. Інститут мав можливість заповнити всі штатні посади та підібрати кваліфікованих спеціалістів для керування секторами.

В 1938 р. Інститут зарахував до складу аспірантів 4 чоловік, із них 3 кандидатських аспіранта, 1 докторант; один аспірант має в червні 1939 р. захищати дисертаційну тему.

За фахом аспіранти розподіляються так: електромеханіка – 2 (з них один докторант), гірниче-машинобудування – 1 та гірнича справа – 1.

З запланованих на 1938 р. 5 тем Інститут мав закінчити дві теми (№№ 3 і 5), але ці роботи не закінчив. Зовсім не виконано одну тему (№ 1). Переходові теми виконані в частині, запланованій на 1938 р. (№№ 2,4). В 1938 р. закінчено три роботи з темплану минулих років.

Нижче наводимо одержані наслідки по темах, що їх Інститут опрацьовував в 1938 р.

По темі № 2 – «Методологія розрахунку ротаційних компресорів» (П. Г. Ващенко – керів[ник], [С. М.] Шелест) виконано лише деяку підготовчу роботу.

По темі № 3 – «Теорія гідравлічного різання кам'яного вугілля і розробка на цій основі схеми гірничого комбайна» (П. Г. Ващенко), яка продовжується в 1939 р., розроблено детальний ескізний проект гірничого комбайну (в двох варіантах) для крутого та пологого падіння.

Цей комбайн побудовано на новому принципі різання вугілля тонким струменем води під великим тиском. Теоретичне дослідження доводить, що швидкість подачі машини при різанні вугілля за цим принципом значно більше, ніж в існуючих зарубних машинах і комбайнах і становить від 0,0635 до 32,5 м/хв. Швидкість подачі комбайна в розробленому проекті принято в 2 м/хв, що в чотири рази перевищує

подачу існуючих комбайнів, де ця швидкість складає 0,5 м/хв. Крім того, запроектований комбайн має низку інших переваг в порівнянні з існуючими, як от: 1) відпадає потреба в ріжучих зубках, що значно спрощує обслуговування комбайна, 2) уникається можливість пилеутворення, яке дуже небезпечне, та інш.

Проект комбайна було подано на розгляд Головвугілля, який після одержання експертизи Всесоюзного вугільного інституту «ВУГІ» виніс таку ухвалу:

1) Питання про виготовлення експериментального зразка комбайна розв'язати після одержання наслідків досліду на тонкому струмі води.

2) Зобов'язати ВУГІ включити експерименти над тонким струмом в план робот IV кварталу 1938 р.

3) Всі експерименти над тонким струмом закінчити в IV кварталі 1938 р. і наслідки дослідів з висновками подати до Головвугілля 1 січня 1939 р.

Проте ВУГІ в IV кварталі 1938 р. ці експерименти не провів та переніс їх на 1939 р.

По темі № 4 «Розробка бурого вугілля багаточерпаковими екскаваторами» (О. С. Фіделєв, І. Я. Айзенштоκ) в 1938 р. виконано розділ: «Дослідження транспорту вскриші при роботі багаточерпакових екскаваторів» одержано такі наслідки:

Аналітично визначено можливість значного збільшення продуктивності багаточерпакових екскаваторів.

Визначено конструктивні параметри транспортерних відвало-отвірників і відвальних екскаваторів, що дає можливість конструкторам і заводам вибирати найбільш удосконалений для даних конкретних умов тип і будувати технічно удосконалені окремі елементи його.

Дано метод розрахунку основних робочих розмірів транспортерних відвалоотвірників і визначені умови їх застосування, який дає можливість проектним організаціям правильно визначати як і ці розміри, так і умови застосування транспортерних відвалоотвірників.

Розроблено вимоги щодо транспортного парку (локомотиви і вагони) при роботі багаточерпакових екскаваторів.

По темі № 5 – «Прохідна буровугільних шахт з попереднім осушенням водонасичених порід» (О. О. Вопілкін та О. Д. Рибкін) одержано такі наслідки: теоретично і експериментально визначено можливість осушення водонасичених порід при прохідці буровугільних шахт, дан метод розрахунку дренажної системи та розроблена техніка висушування порід. Тему не закінчено.

Крім того, в 1938 р. було закінчено такі роботи із темплану 1937 р.

1. «Прохідка шахт способом цементації» (О. Д. Рибкін). В цій роботі розроблено: а) теорію цементації тріщин в водонасичених породах, б) метод розрахунку безпечного цементного кільця навколо шахти і в) організація та послідовність процеса цементації.

2. «Раціональний спосіб поглиблення шахт» (С. Є. Белов). Існуючий спосіб поглиблення шахт в значній мірі базується на ручній праці. Інститутом розроблено механізований спосіб поглиблення, що має такі переваги в порівнянні з існуючими. Всі процеси проходки механізовані і автоматизовані.

Спосіб дає більшу швидкість поглиблення шахти (до 100 м на м[ія]ць). Навантаження порід ручним трудом замінено механізованим способом. Зменшуються витрати пального і кількість потрібних робітників при переведенні поглиблювальних робіт. Відпадає потреба тимчасового кріплення стовбура шахт, постійне кріплення шахт ведеться паралельно з проходкою.

Запропонований спосіб зменшує витрати часу на проходку шахти в два рази і зменшує собівартість проходки на 30–40 відсотків.

Прохідницьке влаштування по закінченні проходки не знищується, а використовується для виробничих потреб.

Наслідки цієї роботи важливі тому, що багато шахт Донбасу в зв'язку з виробкою верхніх горизонтів змушені перейти на розробку нижчележащих.

3. «Електропривод шахтних смоків» (П. О. Сарафанов).

Не виконано тему № 1 «Підіймальна машина для глибоких шахт». В 1938 р. опрацьовання: а) канати, б) підйомні сосуди, в) коливальні струми і отвесь каната, г) органи навивки-встановлення типа та профіля» (акад. М. М. Федоров – кер[івник], П. П. Нестеров – бригад[ир], С. М. Могилевський, А. І. Рогова, І. М. Кириченко, П. О. Сарафанов). [...]*

Інститут гідрології

З метою звуження профілю і зосередження уваги і сил наукового колективу на певних ділянках роботи Інститут водного господарства було реорганізовано протягом 1937 року. Ця реорганізація продовжувалась і в першій половині 1938 року.

Вступивши в 1938 рік в складі 2 секторів (гідрології і гідрогеології), Ін[ституту]т в травні 1938 р. зазнав структурних змін, що полягали:

а) у вилученні зі складу Ін[ституту]ту сектору гідрогеології, який було переведено в Ін[ституту]т геології;

б) в утворенні на базі сектору гідрології відділу річкового стоку;

в) в утворенні на базі колишньої групи гідравліки відділу річкової гідравліки.

Внаслідок такої реорганізації Ін[ституту]т мав спрямувати науково-дослідчу роботу по лінії:

а) вивчення режиму рік УРСР;

б) встановлення розрахункових гідрологічних залежностей для водно-господарських проектувань;

в) вивчення руху води і наносів у водотоках в природному стані і при наявності споруд.

Відповідно до цих нових напрямків роботи Ін[ституту]т водного господарства було перейменовано в Ін[ституту]т гідрології.

На 1 січня 1938 р. науковий персонал Інституту складався з 20 наукових співробітників – 10 старших і 10 молодших. Внаслідок переводу сектору гідрогеології до Ін[ституту]ту геології кількість наукових співробітників зменшилась на 9. Проте, на протязі звітного року було прийнято на роботу в Інститут 10 нових наукових співробітників.

Отже, на 1 січня 1939 р. науковий колектив Інституту складався з 21 особи (11 старших наукових співробітників, 10 молодших).

Кваліфікаційні зміни у складі науковців Ін[ституту]ту характеризуються такими даними:

	Кількість осіб, що мають наукову ступінь	
	На 1 січня 1938 р.	На 1 січня 1939 р.
а) доктори наук	–	1
б) кандидати наук	10	8

* Далі знято перелік перехідних наукових тем.

Кількість осіб, що мають вчене звання

	На 1 січня 1938 р.	На 1 січня 1939 р.
а) професори	1	1
б) старш[их] наукових співр[обітників]	–	2
в) молодш[их] науков[их] співр[обітників]	–	8

Протягом звітного року було прийнято до аспірантури 2 осіб (одного аспіранта звичайного типу, одного докторанта).

За планом на 1938 р. Ін[ституту]т мав опрацьовувати 12 тем, з них 6 тем передбачалось закінчити протягом звітного року, 6 тем було заплановано як переходові.

Щодо переходових тем, то всі вони, згідно пояснень дирекції Ін[ституту]ту, були виконані в запланованій частині.

Щодо тем, які мали закінчитись опрацюванням, то 4 теми були закінчені своєчасно, по двох темах мало місце відставання від плану і ці теми було закінчено на початку 1939 р.

Закінчено було опрацюванням такі роботи:

1. «Максимальні витрати від злив» (проф. А. В. Огієвський).

В цій роботі автор дав нові перевірені на фактичному матеріалі формули для обрахування максимальних витрат від талих снігових вод і від злив в умовах УРСР. Питання має народно-господарське значення, оскільки максимальні витрати води від снігових вод і від злив обумовлюють розміри отворів й вартість гідротехнічних споруд, що перегороджують водотоки.

Нові формули обгрунтовують можливість в багатьох випадках зменшувати отвори споруд, що викличе економію матеріалів та праці.

У відміну від формул, які існували раніш, нові формули побудовано з урахуванням впливу різних факторів, що обумовлюють формування максимумів.

Вперше питання про обрахунок максимумів розв'язано без обмеження водозбірних площ для всієї території УРСР. Робота має позитивні рецензії.

2. «Мінімальні витрати в річках УРСР» (старший науковий співробітник О. М. Сотченко).

Запропонований в цій роботі спосіб визначення мінімальних витрат ураховує різні фактори, що впливають на формування мінімального стоку і дає можливість встановлення характеристик мінімального стоку для всієї території УРСР.

Опрацьовані розрахункові залежності дають більш точні характеристики мінімумів, ніж формули, що існували досі, що сприяє поліпшенню проектування гідротехнічних споруд.

3. «Теорія, розрахунок і схема конструкції гідропневмоавтомата» (проф. Г. Й. Сухомел).

Автор подає розрахунок і схему конструкції гідропневмоавтомату. Автомат є простий, без рухомих частин, прилад, що дає можливість підіймати частину води з прудів на потрібну висоту за рахунок енергії переливу іншої частини води через греблі.

Автомат може бути використаний для ірігації, водопостачання сільського господарства та інш.

Робота проф. [Г. Й.] Сухомела одержала позитивну оцінку науково-технічної конференції по гідромашинобудівництву, що відбулася в Харкові в січні 1939 року.

4. «Гідрологічні нариси річок УРСР» (Бригада наукових співробітників під керівництвом М. М. Дідковського).

На замовлення Ін[ституту]ту економіки складено було гідрологічні нариси по 15 річках УРСР на основі матеріалів гідрометслужби.

Теми «Вплив регулювання оз. Леніна на режим перекатів в верхньому та нижньому б'єфах» і «Режим деяких перекатів Дніпра та Десни» мали також закінчитись протягом звітного року; проте по цих двох темах мало місце відставання від плану, вони були закінчені спочатку 1939 року і ще не опробовані. [...] *

Інститутом було вжито заходів щодо втілення наслідків науково-дослідчої роботи в практику соц[іалістичного] будівництва. З робіт минулих років можна відзначити таке:

1. «Гратчасті запруди як захід для підтримання судноплавних глибин». Опрацьовано конструкції і розрахункові формули для проектування гратчастих запруд (проф. А. В. Огієвського). Роботу було передано Центральному управлінню річкових шляхів Наркомводу.

Останнім випробувано було гратчасті запруди в виробничих умовах на одному з перекатів р. Мокши.

Досліди мають продовжуватись в навігацію 1939 р., проте одержані вже наслідки підтверджують доцільність застосування щитів проф. [А. В.] Огієвського.

2. «Шляхи поліпшення експлуатації флоту на малих річках».

Роботу передано Державному управлінню річкового пароплавства для використання в проектній роботі. [...] [2*]

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 69, арк. 4–123. Копія. Склограф.

---

* Знято перелік опублікованих праць. Див. Додатки: «Список видань і наукових праць співробітників АН УРСР».

[2*] Далі знято перелік перехідних наукових тем.

№ 27

КАДРИ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР ПО ВІДДІЛАХ

[1938 р.] *

	Академіків	Членів-кореспондентів	Ст[арших] наукових співробітників	Молодш[их] наукових співробітників	Разом наукових співробітників	Науково-допоміжний персонал	Разом наукового і науково-допоміжного персоналу	Інші	Разом працюючих	Питома вага групи наукових робітників до загальної кількості працюючих	Співвідношення] науково-допоміжн[ого] наукового персоналу	Питома вага ст[арших] наукових співробітників серед наукових співробітників
Разом по АН УРСР	60	68	345	362	835	659	1494	643	2137			
Разом по н[ауково]-д[ослідних] установах АН УРСР (без Бібліотеки і апарата Президії АН)	60	68	337	324	789	476	1265	387	1652	47,7	0,6	58,9
В т.ч.												
Відділ фіз[ико]-хім[ічних] і мат[ематичних] наук	19	20	121	117	277	142	419	123	542	51,1	0,5	57,7
Відділ біолог[ічних] наук	16	24	106	108	254	188	442	118	560	45,3	0,7	57,5
Відділ техн[ічних]наук	12	17	33	41	103	64	167	65	232	44,4	0,6	60,2
Відділ суспільних]наук	13	7	77	58	155	82	237	81	318	47,3	0,5	62,3

НБУВ, ІР, ф. 10, спр. 30365, арк. 43. Копія. Машинопис.

---

* Дату встановлено за док. № 26.

№ 28

РУХ КАДРІВ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР ПО ВІДДІЛАХ*

[1938 р.][2*]

	Січень 1934 р.	На 1 січня 1935 р.	На 1 січня 1936 р.	На 1 січня 1937 р.	На 1 січня 1938 р.	На 1 січ 1939 р.	На 1 квітня 1939 р.
Разом по АН УРСР	839	1224	1508	1797	1882	2078	2137
В т. ч.:							
Наукових співробітників	321	487	650	715	668	775	835
Науково-допоміжн[ого] персоналу	170	271	378	530	549	649	659
Разом по Відділу фіз[ико]-хім[ічних] і мат[ематичних] наук	136	284	378	436	459	501	542
В т. ч.:							
Наукових співробітників	75	145	207	224	223	251	277
Науково-допоміжн[ого] персоналу	28	63	85	119	121	134	142
Разом по Відділу біолог[ічних] наук	167	312	388	407	465	541	560
В т. ч.:							
Наукових співробітників	87	167	211	212	201	231	254
Науково-допоміжн[ого] персоналу	34	69	72	93	138	197	183
Разом по Відділу техн[ічних] наук	93	154	210	210	196	218	232
В т. ч.: по постійному колу установ, а саме: по Ін[ституту]тах будівельної механіки, електрозварювання, гірничої механіки (без Ін[ституту]ту гідрології та Ін[ституту]ту транспортної механіки)							
Наукових співробітників	17	27	47	45	56	68	82
Науково-допоміж[ного] персоналу	2	11	14	21	30	31	38
Разом по Відділу суспільних наук	121	94	102	264	246	304	317
В т. ч.:							
Наукових співробітників	52	48	56	114	97	148	154
Науково-допоміжн[ого] персоналу	24	28	30	77	63	74	82

НБУВ, ІР, ф. 10, спр. 30365, арк. 44–45. Копія. Машинопис.

---

* Заголовок докумснта.

2* Дату встановлено за док. № 26.

№ 29

ПАРТІЙНИЙ ТА КОМСОМОЛЬСЬКИЙ СКЛАД НАУКОВИХ СПІВРОБІТНИКІВ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР*

[1938 р.][2]**

	На 1 квітня 1938 р.			На 1 квітня 1939 р.				
		З них членів і кандидатів КП(б)У			З них:			
					Членів і кандидатів КП(б)У		Членів і кандидатів ЛКСМУ	
	Загальна кільк[ість] науков[их] співроб[ітників]	Абсол[ютні] числа	У відсотках до загальн[ої] кільк[ості]	Загальна кількість наукових співробітників	Абсол[ютні] числа	У відсотках до загальн[ої] кільк[ості]	Абсол[ютні] числа	У відсотках до загальної кільк[ості
Разом по АН УРСР	703	93	13,2	835	132	15,8	79	9,4
В т. ч.:								
Відділ фіз[ико]-хім[ічних] і мат[ематичних] наук	214	29	13,5	277	46	16,6	40	14,4
Відділ біологічних наук	209	12	5,7	254	20	7,8	10	4,3
Відділ технічних наук	82	13	15,8	103	13	12,6	5	4,8
Відділ суспільних наук	130	29	22,3	154	40	25,9	19	12,3

НБУВ, ІР, ф.10, спр. 30365, арк. 46. Копія. Машинопис.

---

* Заголовок документа.

** Дату встановлено за док. № 26.

№ 30

ПАРТІЙНИЙ ТА КОМСОМОЛЬСЬКИЙ СКЛАД ПРАЦЮЮЧИХ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР *

[1938 р.][2]*

	На 1 квітня 1938 р			На 1 квітня 1939 р.				
		З них членів і кандидатів КП(б)У			З них:			
					Членів і кандид[атів] КП(б)У		Членів і кандидатів ЛКСМУ	
	Загальн[а] кільк[ість] наукових співроб[ітни-ків]	Абсол[ют-ні]числа	У відсотках до загальн[ої] кільк[ості]	Загальна кількість науков[их] співр[обіт-ників]	Абсол[ют-ні] числа	У відсотках до загальн[ої] кількост[і]	Абсол[ют-ні] числа	У відсотка до загальн[ої кільк[ості
Разом по АН УРСР	2033	144	7,1	2137	204	9,5	202	9,4
В т. ч.:								
Відділ фіз[ико]-хім[ічних] і мат[ематичних] наук	450	41	9,1	542	61	11,2	65	11,9
Відділ біолог[ічних] наук	545	18	3,3	560	32	5,7	30	5,3
Відділ техн[ічних] наук	225	20	8,8	232	22	9,4	10	4,3
Відділ суспільн[их] наук	285	35	12,3	317	48	15,1	34	10,7

НБУВ, ІР, ф. 10, спр. 30365, арк. 47. Копія. Машинопис.

* Заголовок документа.

[2]* Дату встановлено за док. № 26.

№ 31

КІЛЬКІСТЬ ЖІНОК НАУКОВИХ СПІВРОБІТНИКІВ ПО ВІДДІЛАХ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР*

[1938 р.][2]*

	На 1 квітня 1938 р.			На 1 квітня 1939 р.		
	Разом наукових співробітників	В т. ч. жінок	Відсоток жінок до загальної кількості	Разом наукових співробіти[ників]	В т. ч. жінок	Відсоток жінок до загальної кількості
Разом по АН УРСР	703	204	29,0	835	237	28,4
В тому числі:						
Відділ фіз[ико]-хім[ічних] і мат[ематичних] наук	214	66	30,9	277	88	31,7
Відділ біологічн[их] наук	209	85	40,7	254	102	40,1
Відділ технічних наук	82	6	7,3	103	6	5,8
Відділ суспільних наук	130	24	18,5	154	21	13,7

НБУВ, ІР, ф. 10, спр. 30365, арк. 48. Копія. Машинопис.

---

* Заголовок документа.

2* Дату встановлено за док. № 26.

№ 32

КІЛЬКІСТЬ ЖІНОК СЕРЕД НАУКОВО-ДОПОМІЖНОГО ПЕРСОНАЛУ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР*

[1938 р.][2*]

	На 1 квітня 1938 р.			На 1 квітня 1939 р.		
	Разом науково-допоміжного персоналу	В т. ч. жінок	Відсоток жінок до загальної кількості	Разом науково-допоміжного персоналу	В т. ч. жінок	Відсоток жінок до загальної кількості
Разом по АН УРСР	602	440	72,9	659	466	70,7
В т. ч.:						
Відділ фіз[ико]-хім[ічних] і мат[ематичних] наук	124	69	55,6	142	94	66,2
Відділ біологічних наук	180	120	75,0	188	115	61,1
Відділ технічних наук	55	21	38,2	64	23	36,9
Відділ суспільних наук	65	50	76,9	87	66	80,5

НБУВ, ІР, ф. 10, спр. 30365, арк. 49. Копія. Машинопис.

---

* Заголовок документа.

[2*] Дату встановлено за док. № 26.

№ 33

КІЛЬКІСТЬ ЖІНОК СЕРЕД ПРАЦЮЮЧИХ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР*

*[1938 р.][2]**

	На 1 квітня 1938 р.			На 1 квітня 1939 р.		
	Разом працюючих	В т. ч. жінок	Відсоток жінок до загальної кількості	Разом працюючих	В т. ч. жінок	Відсоток жінок до загальної кількості
Разом по АН УРСР	2033	954	46,9	2137	976	45,6
В т. ч.:						
Відділ фіз[ико]-хім[ічних] і мат[ематичних] наук	450	186	41,3	542	231	42,6
Відділ біологічних наук	545	289	53,0	360	267	47,6
Відділ технічних наук	225	45	20,0	232	52	22,4
Відділ суспільних наук	285	130	45,2	317	136	42,9

НБУВ, ІР, ф. 10, спр. 30365, арк. 50. Копія. Машинопис.

---

* Заголовок документа.

[2]* Дату встановлено за док. № 26.

№ 34

КІЛЬКІСТЬ НАУКОВИХ СПІВРОБІТНИКІВ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР, ЩО ОДЕРЖАЛИ НАУКОВУ СТУПІНЬ *

[1938 р.][2]*

	На 1 січня 1938 р.				На 1 січня 1939 р.				На 1 квітня 1939 р.				
	Загальна кількість наукових співробітників	З них одержали наукову ступінь			Загальна кількість науков[их] співробітників	З них одержали наукову ступінь			Загальна кількість наукових співробіти[ників]	З них одержали наукову ступінь			
		Докторів наук	Кандида-т[ів] наук	Разом		Докторів наук	Кандида-т[ів] наук	Разом		Докторів наук		Кандид[а-тів] наук	Разом
										Разом	В т. ч. старш[их] наук[ових] співр[обіт-ник] (крім академ[іків])		
Разом по АН УРСР:	668	87	142	229	775	78	170	248	835	107	48	182	289
В т. ч.:													
Відділ фіз[ико]-хім[ічних] і мат[ематичних] наук	223	20	61	81	251	17	72	89	277	25	12	76	101
Відділ біолог[ічних] наук	201	36	51	87	231	35	58	93	254	39	26	66	105
Відділ техн[ічних] наук	76	8	22	30	88	9	29	38	103	11	5	26	37
Відділ сусп[ільних] наук	97	12	7	19	148	10	10	20	154	12	5	13	25

НБУВ, ІР, ф. 10, спр. 30365, арк. 51. Копія. Машинопис.

---

* Заголовок документа.

[2]* Дату встановлено за док. № 26.

№ 35

КІЛЬКІСНІ ПОКАЗНИКИ ВИКОНАННЯ ТЕМАТИЧНОГО ПЛАНУ АН УРСР НА 1938 РІК*

[1938 р.][2]*

	Кількість тем, що опрацьовувалась		В тому числі:						Кількість завдань, що опрацьовано поза планом[3]*
			Кільк[ість] закінч[ених] тем		Кільк[ість] тем, що переходять на 1939 р.				
	За планом	Фактично	За планом	Фактично	За планом 1938 р.	Фактично переходять			
						Теми, що за планом мали перейти на 1939 р.	Теми, що мали бути закінчені в 1938 р.	Разом	
Відділ фіз[ико]-хім[ічних] і мат[ематичних] наук									
1. Ін[ституту]т математики	17	16	13	9	4	3	4	7	–
2. –"– фізики	21	20	18	11	3	2	7	9	3
3. –"– хімії	40	39[4]*	35	25	5	4	5	9[4]*	3
4. –"– фіз[ичної] хімії	36	36	28	16	8	8	12	20	8
5. –"– хім[ічної] технології	22	22	12	10	10	10	2	12	10
6. –"– геології	39	39	18	14	21	21	4	25	–
7. Полтавська гравім[етрична] обсерв[аторія]	3	3	1	1	2	2	–	2	–
Разом по Відділу:	178	175	125	86	53	50	34	84	24

* Заголовок документа.

[2]* Дату встановлено за док. № 26.

[3]* «Ці роботи охоплюють позапланові окремі завдання, доручення, статті та інш. ». *Примітка в документі.*

[4]* «5 тем припинено опрацюванням. » *Примітка в документі.*

Відділ біолог[ічних] наук									
8. Ін[ституту]т біохімії	38	38	22	21	16	16	1	17	–
9. –"– біозоології	60	59	32	23	28	27	4	31	6
10. Гідробіолог[ічна] станція	31	30	14	4	17	17	9	26	–
11. Ін[ституту]т ботаніки	58	57	19	15	39*	34	3	37	1
12. –"– мікробіології	25	20	13	1	12	8	11	19	11
13. –"– клін[ічної] фізіолог[ії]	27	25	15	14	11	9	2	11	7
14. Карадаг[ська] біолог[ічна] станц[ія]	8	7	2	2	6	5	–	5	–
Разом по Відділу:	247	236	118	85	129	116	30	146	25
Відділ техніч[них] наук									
15. Ін[ституту]т будів[ельної] механ[іки]	14	13	11[2*]	6	3	3	2	5	3
16. –"– електрозвар[ювання]	24	23	23	19	1	1	3	4	7
17. –"–гірнич[ої] механ[іки]	5	5	2[3*]	–	3	1	–	1	3
18. –"– гідрології	12	12	6	4	6	6	2	8	1
Разом по Відділу:	55	53	42	29	13	11	7	18	14
Відділ суспільн[их] наук									
19. Ін[ституту]т мовознавства	6	5	3	2	3	2	1	3	3
20. –"– укр[аїнської] літератури	9	6	8	4	1	1	1	2	5
21. –"– укр[аїнського] фольклору	7	7	7	4	–	–	3	3	5
22. –"– археології	23	23	14	13	9	9	1	10	5
23. –"– історії України	14	14	9	5	5	5	4	9	11
24. –"– економіки	24	23	7	4	17	16	3	19	–
25. Кабінет по вивч[енню] євр[ейської] рад[янської] літератури, мови та фольклору	6	6	6	4	–	–	2	2	1
Разом по Відділу:	89	84	54	36	35	33	15	48	30
Разом по АН УРСР	569	548	339	236	230	210	86	296	93

НБУВ, ІР, ф. 10, спр. 30365, арк. 52–53. Копія. Машинопис.

* «5 тем було знято. » *Примітка в документі.*

2* «2 теми припинено опрацюванням. » *Примітка в документі.*

3* «5 тем припинено опрацюванням. » *Примітка в документі.*

№ 36

КІЛЬКІСТЬ ПРОБЛЕМ І ТЕМ, ЩО ОПРАЦЬОВУВАЛИСЬ ІНСТИТУТАМИ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР В 1934–1938 рр. *

*[1938 р.][2]**

	1934 р.	1935 р.	1936 р.	1937 р.	1938 р.
Разом по АН УРСР:					
а) Кількість проблем	194	154	135	156[3]*	128
б) Кількість тем	524	562	553	569	543
в) Пересічна кількість тем на одного наук[ового] співроб[ітника]	1,1	0,9	0,8	0,8	0,7
В т. ч.:					
Відділ фіз[ико]-хім[ічних] і мат[ематичних] наук					
а) Кількість проблем	63	64	52	49	41
б) Кількість тем	145	215	206	194	171
в) Пересічна кільк[ість] тем на одного наук[ового] співроб[ітника]	1,0	1,0	0,9	0,8	0,7
Відділ біологічн[их] наук					
а) Кількість проблем	95	56	58	50	45
б) Кількість тем	273	241	258	255	236
в) Пересічна кільк[ість] тем на одного наук[ового] співроб[ітника]	1,6	1,1	1,2	1,2	1,0
Відділ технічн[их] наук					
а) Кількість проблем	22	21	18	19	13
б) Кількість тем	71	61	51	51	52
в) Пересічна кільк[ість] тем на одного наук[ового] співроб[ітника]	0,9	0,5	0,5	0,6	0,6
Відділ суспільних наук					
а) Кількість проблем	14	14	7	38[3]*	29
б) Кількість тем	35	45	38	69	84
в) Пересічна кільк[ість] тем на одного науков[ого] співроб[ітника]	1,0	1,0	0,9	0,8	0,6

НБУВ, ІР, ф. 10, спр. 30365, арк. 54. Копія. Машинопис.

---

* Заголовок документа.

[2]* Дату встановлено за док. № 26.

[3]* «Збільшення кількості проблем в 1937 р. пояснюється тим, що цього року до Відділу суспільних наук приєднано 4 нових Інститута.». *Примітка в документі.*

№ 37

ВИПУСК ВИДАНЬ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР ЗА 1937 І 1938 РІК*

[1938 р.][2]*

	1937 рік		1938 рік	
	Кількість назв	Кількість авт[орських] арк[ушів]	Кількість назв	Кількість авт[орських] арк[ушів]
Разом по АН УРСР	125	1692	145	1784,8
В т. ч.:				
Відділ фіз[ико]-хім[ічних] і мат[ематичних] наук	29	283,9	29	291,9
Відділ біологічних наук	46	769,6	64	967,1
Відділ технічних наук	30	311,2	23	137,8
Відділ суспільних наук	14	283,1	22	288,5

НБУВ, ІР, ф. 10, спр. 30365, арк. 55. Копія. Машинопис.

---

* «За даними Видавництва АН». *Примітка під заголовком документа.*

[2]* Дату встановлено за док. № 26.

№ 38

ЗДАЧА НАУКОВИХ РОБІТ ДО ДРУКУ ПО ВІДДІЛАХ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР *

*[1938 р.][2]**

	1936 р.	1937 р.	1938 р.
Разом по АН УРСР:			
а) назв	130	130	156
б) авторських аркушів	1568	1516	1680
Відділ фіз[ико]-хім[ічних] і мат[ематичних] наук:			
а) назв	42	29	34
б) авторських аркушів	418	251	354,7
Відділ біологічних наук:			
а) назв	46	46	61
б) авторських аркушів	693	687	770,5
Відділ технічних наук:			
а) назв	37	27	29
б) авторських аркушів	312	216	193
Відділ суспільних наук:			
а) назв	6	21	22
б) авторських аркушів	81	311	315

НБУВ, ІР, ф. 10, спр. 30365, арк. 56. Копія. Машинопис.

* Заголовок документа.

[2]* Дату встановлено за док. № 26.

№ 39
ДИНАМІКА БЮДЖЕТУ АН УРСР ПО СТАТТЯХ*

[1938 р.][2]*

	Бюджет АН без капіталовкладень	В тому числі				Витрати на капітальне будівництво	Бюджет АН разом з витратами на капітальне будівництво
		Заробітна плата	Адмін[істративно]-госп[одарські] витрати	Устаткування та ремонт інвентаря	Науково-операційні витрати		
1933 р.	5131,0	2737,1	444,5	485,4	989,0	316,3	5447,3
1934 р.	6506,7	3837,0	578,0	673,8	996,9	1163,0	7669,7
1935 р.	8769,7	5147,6	1040,0	542,5	1806,3	734,3	9504,0
1936 р.	11207,9	5970,9	1350,6	791,5	3019,6	1960,7	13168,6
1937 р.	14030,7	7810,4	1767,2	1081,6	3326,2	1430,3	15461,0
1938 р.	17670,7	9513,2	1858,7	795,9	3829,1	1394,9	19065,7
1939 р. (асигн[ування])	21681,0	11235,9	1721,3	1140,0	4819,7	325,8	22006,9
У відсотках:							
1939 [р.] до 1938 р.	122,7	118,1	92,6	143,4	126,1	23,3	115,4
1938 р. до 1937 р.	125,2	121,8	105,2	73,6	115,1	97,5	123,3
1937 [р.] до 1936 р.	125,1	130,8	130,8	136,6	110,1	72,9	109,8

НБУВ, ІР, ф.10, спр. 30365, арк. 57. Копія. Машинопис.

---

* «В тис. крб.». *Примітка під заголовком документа.*

[2]* Дату встановлено за док. № 26.

№ 40

ЗРІСТ БЮДЖЕТУ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР ПО ВІДДІЛАХ

[1938 р.] *

Назва відділів	1933 р.	1934 р.	1935 р.	1936 р.	1937 р.	1938 р	1939 р. (асигн[у-вання])
Разом по АН УРСР	5131,0[2]*	6407,1	8524,2	11494,4	14030,6	17671,0	21681,0
В тому числі:							
Відділ фіз[ико]-хім[ічних] і мат[ематичних] наук	743,7	1050,0	1324,2	3115,8	3796,9	4616,9	5658,0
Відділ біолог[ічних] наук	726,4	1291,5	1842,1	2305,3	3019,0	4210,5	4829,0
Відділ техн[ічних] наук	–	563,2	1102,0	1310,8	1622,1	1663,3	1987,4
Відділ суспільних наук	547,9	967,0	1020,8	966,9	1600,7	2283,4	2730,6

Назва відділів	Зріст бюджету у відсотках					
	1934 р. до 1933 р.	1935 р. до 1934 р.	1936 р. до 1935 р.	1937 р. до 1936 р.	1938 р. до 1937 р.	1939 р. до 1938 р.
Разом по АН УРСР	124,9	133,0	134,9	122,0	125,9	122,7
В т. ч.:						
Відділ фіз[ико]-хім[ічних] і мат[ематичних] наук	141,3	126,0	235,8	121,8	121,6	122,5
Відділ біологічних наук	177,9	142,6	125,1	130,9	139,4	114,7
Відділ технічних наук	–	195,8	118,9	123,7	102,5	119,4
Відділ суспільних наук	176,4	105,6	94,7	165,5	142,7	119,5

НБУВ, ІР, ф. 10, спр. 30365, арк. 58–59. Копія. Машинопис.

---

* Дату встановлено за док. № 26.

[2]* «Фактичних витрат в тис. крб.». *Примітка під заголовком документа.*

№ 41

ДИНАМІКА ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР ПО ВІДДІЛАХ*

[1938 р.][2]*

	На 1 січня 1934 р.	На 1 січня 1935 р.	На 1 січня 1936 р.	На 1 січня 1937 р.	На 1 січня 1938 р.	На 1 січня 1939 р.
Разом по АН УРСР	11126,1	11278,4	13605,2	15834,1	19019,1	22139,5
В тому числі:						
Відділ фіз[ико]-хім[ічних] і мат[сматичних] наук	749,8	1453,8	2058,6	2571,3	3055,3	4635,4
Відділ біологічних наук	855,0	1206,4	2408,4	2859,9	4105,5	5182,3
Відділ технічних наук	237,2	851,9	1058,9	1308,2	1770,8	2131,9
Відділ суспільних наук	55,7	154,3	162,2	641,7	860,1	947,2

НБУВ, ІР, ф. 10, спр. 30365, арк. 60. Копія. Машинопис.

---

* «За даними балансу в тис. крб.». *Примітка під заголовком документа.*

[2]* Дату встановлено за док. № 26.

№ 42

СТРУКТУРА ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР ЗА ДАНИМИ БАЛАНСУ НА 1 СІЧНЯ 1939 Р. *

[1938 р.][2]*

	Основні засоби в тис. крб.	В тому числі			
		Будівлі і споруди	Машини, анарати, інструменти	Господар-ський інвентар	Бібліотека та музейні цінності
Разом по АН УРСР	22139,5	8716,5	3882,7	2675,7	6089,3
В тому числі:					
Відділ фіз[ико]-хім[ічних] і мат[ематичних] наук	4635,4	1860,3	1667,1	513,9	415,0
Відділ біологічних наук	5182,3	2989,9	835,1	640,0	566,0
Відділ технічних наук	2131,9	622,4	1122,9	169,7	110,1
Відділ суспільних наук	947,2	17,6	97,4	381,8	426,9

НБУВ, ІР, ф. 10, спр. 30365, арк. 61. Копія. Машинопис.

---

* «Без незакінченого будівництва». *Примітка під заголовком документа.*

2* Дату встановлено за док. № 26.

№ 43

ПРОЕКТ СТАТУТУ БІБЛІОТЕКИ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РАДЯНСЬКОЇ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ РЕСПУБЛІКИ *

[1938 р.] [2]*

І. Завдання Бібліотеки

1. Бібліотека Академії наук УРСР є центральною науковою бібліотекою та державним книгосховищем Української Радянської Соціалістичної Республіки.

2. Бібліотека Академії наук УРСР має своїм завданням організацію найширшої допомоги радянській інтелігенції в справі оволодіння марксизмом-ленінізмом, вивчення історії ВКП(б), творення передової науки.

3. Бібліотека Академії наук УРСР:

а) Забезпечує всіма видами бібліотечного обслуговування установи Академії наук УРСР та окремих наукових працівників системи Академії наук УРСР.

б) Обслуговує державні та наукові установи, партійні, громадські організації, наукових працівників, фахівців, зокрема стахановців, всебічною кваліфікованою бібліотечною допомогою.

в) Провадить науково-дослідну роботу в галузі бібліотекознавства, бібліографії, історії письма та друку.

г) Допомагає в готуванні кваліфікованих кадрів, бібліотечних фахівців для наукових бібліотек.

4. Для здійснення цих завдань Бібліотека Академії наук УРСР:

а) Збирає всю друковану продукцію, що виходить на території СРСР.

б) Збирає друковану продукцію всіх народів та всіма мовами, починаючи з часів виникнення книгодрукування.

в) Створює вичерпний фонд: друкованої продукції УРСР, друкованої продукції українською мовою за всі часи, літератури про Україну всіма мовами за всі часи.

г) Збирає рукописні матеріали (історичні документи, рукописи літературних творів, епістолярні матеріали, матеріали до історії науки) всіма мовами за всі часи.

д) Організовує довідково-бібліографічну допомогу інститутам Академії наук УРСР, іншим установам та організаціям та окремим читачам.

ІІ. Структура Бібліотеки

1. Бібліотека Академії наук УРСР провадить свою роботу на правах науково-дослідної установи Академії наук УРСР і працює під безпосереднім керівництвом Президії Академії наук УРСР.

2. На чолі Бібліотеки стоїть директор, що призначається Президією Академії наук УРСР і який здійснює своє керівництво Бібліотекою на правах єдиноначальності. Директор керує роботою Бібліотеки в цілому, проводить планування всієї роботи Бібліотеки, забезпечує охорону та використання бібліотечних фондів.

3. Дирекція Бібліотеки складається з директора, зам[існика] директора по бібліотечній частині, пом[ічника] директора по адміністративно-господарчій частині та ученого секретаря.

---

* Заголовок документа.

[2]* Дату встановлено за даними монографії: *Дубровіна Л. А. , Оницепко О. С.* Історія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 1918–1941. – К. , 1998. – С. 267.

4. При дирекції Бібліотеки існує учена рада Бібліотеки, яка розглядає важливіші принципові моменти роботи Бібліотеки. Головою ученої ради є директор. Склад ученої ради затверджується Президією Академії наук УРСР.

5. Бібліотека складається з :

а) центрального книгосховища з читальними залами та абонемента;

б) філіалів;

в) відділів;

г) спеціалізованих кабінетів.

6. Філіали Бібліотеки:

1) Іноземної художньої літератури.

2) Літератури єврейською мовою та юдаїки.

3) Літератури мовами народів СРСР та орієнталії.

4) Кабінет математичної фізики ім. [М. В.] Остроградського та [Г. Ф.] Вороного.

Примітка: Бібліотека має право організовувати нові філіали, які затверджуються Президією Академії наук УРСР по поданню директора Бібліотеки.

7. Відділи Бібліотеки:

Відділи Бібліотеки поділяються на загальнобібліотечні та спеціалізовані:

А. Загальнобібліотечні відділи:

1. Відділ комплектування, до складу якого входить обмінний фонд.
2. Відділ міжнародного книгообміну.
3. Відділ обслуговування читачів та книгосховища, до складу якого входить:

а) центральне книгосховище та книгосховище періодики;

б) читальні зали;

в) абонемент (колективний, індивідуальний та міжбібліотечний).

4. Відділ обробки фондів та каталогізації, до складу якого входить:

1) група едеграфії та редактори;

2) група систематичного каталога;

3) група абеткового каталога.

5. Науково-бібліографічний відділ, до складу якого входить:

а) група наукової бібліографії;

б) група консультаційної роботи;

в) довідково-бібліографічне бюро;

г) група зведеного каталогу.

6. Відділ масової роботи.
7. Відділ зовнішніх робіт.
8. Група планування роботи Бібліотеки.
9. Адміністративно-господарча частина, до складу якої входить:

1) секретаріат;

2) бухгалтерія;

3) господарча частина;

4) палятурна майстерня та допомічно-господарські заклади Бібліотеки.

Б. Спеціалізовані відділи:

1. Відділ рукописних фондів.
2. Відділ стародрукованих та рідких книг.
3. Відділ музичної літератури та нот.
4. Газетний відділ.

5. Спецфонд.

6. Спеціалізовані кабінети:

а) Кабінет марксизму-ленінізму;

б) Кабінет революційної преси;

в) Кабінет технічної інформації;

г) Кабінет образотворчого мистецтва;

д) Науково-дослідчий кабінет бібліотекознавства.

10. Кожний філіал, відділ та кабінет повинен мати положення про свою роботу. В положенні зазначається: завдання філіалу, відділу, кабінету, його структура, штати. Положення обговорюється на ученій раді Бібліотеки та затверджується директором.

III. Штат Бібліотеки Академії наук УРСР

1. Співробітники Бібліотеки АН поділяються на такі категорії:

а) наукові працівники;

б) головні бібліотекарі;

в) бібліотекарі I розряду;

г) бібліотекарі II розряду;

д) помічні бібліотекарі;

е) технічні бібліотекарі;

ж) бібліотечні служителі.

2. Кваліфікація кожної категорії співробітників та її функції визначаються окремим положенням.

3. На посаду завідувачів відділами та кабінетами можуть бути зараховані особи, що мають відповідну освіту та кваліфікацію.

4. Штат Бібліотеки затверджується Президією АН УРСР.

IV. Комплектування Бібліотеки

1. Комплектування фондів Бібліотеки провадиться шляхом:

а) одержання обов'язкових примірників друкованої продукції СРСР, УРСР та інших союзних республік через книжкові палати;

б) купівлі книжок та рукописів;

в) обміну на видання АН УРСР та на матеріали обмінного фонду Бібліотеки;

г) концентрації книжкових та рукописних фондів з інших бібліотек, де вони не використовуються за призначенням;

д) одержання книжок та рукописів в подарунок.

2. Кожне видання повинно бути в Бібліотеці не менш, як в двох примірниках. Актуальна література, особливо класики марксизму-ленінізму, у двох примірниках. Обмін з закордоном провадиться шляхом обміну виданнями АН УРСР та мультіплетами з обмінного фонду Бібліотеки на видання закордонних наукових установ. Комплектування Бібліотеки провадиться відділами комплектування та міжнародного книгообміну.

V. Обслуговування читачів

1. Обслуговування читачів книжковими фондами Бібліотеки провадиться через:

а) читальні зали та кабінети Фундаментальної бібліотеки і філії Бібліотеки;

б) колективний та індивідуальний абонемент Фундаментальної бібліотеки;

в) міжміський бібліотечний абонемент;

2. Бібліографічне обслуговування читачів провадиться через:

а) науково-бібліографічний відділ;

б) спеціалізовані відділи та кабінети;

в) відділ зовнішніх робіт.

3. Порядок користування читальними залами, кабінетами та абонементом Бібліотеки визначається правилами, що їх затверджує директор Бібліотеки.

VI. Науково-дослідча та видавнича діяльність Бібліотеки

1. Бібліотека провадить опрацювання теоретичних і практичних проблем бібліотекознавства і бібліографії, історії письма та друку, притягуючи до цієї роботи, крім наукових співробітників Бібліотеки, ще й інших фахівців на договірних умовах.

2. Бібліотека опрацьовує і видає каталоги своїх книжкових фондів.

3. Наслідки своєї науково-дослідчої роботи та інформації про роботу окремих ділянок Бібліотека публікує в вигляді монографій, збірників та окремих статей в пресі.

VII. Підготовка та перепідготовка кадрів

1. При Бібліотеці утворюється аспірантура з питань бібліотекознавства і бібліографії, що має готувати висококваліфікованих фахівців для керівної роботи наукових бібліотек. Кількість аспірантів, профілі, план, система їх підготовки ствердується Президією АН.

2. Для підвищення кваліфікації працівників Бібліотеки Академії наук та працівників наукових бібліотек УРСР, при Бібліотеці організуються бібліотечні семінари, курси та консультації з питань бібліотекознавства і бібліографії.

VIII. Права Бібліотеки

1. Бібліотека має право скликати наукові наради та збори з питань бібліотекознавства і бібліографії й підтримувати зв'язок з радянськими та закордонними бібліотеками і науковими установами.

2. Бібліотека має право безпосередніх зносин зі всіма державними та громадськими установами, організаціями в межах обсягу своєї діяльності.

3. Бібліотека користується усіма правами юридичної особи: їй надається право набувати й відчуждати рухоме й нерухоме майно; приймати зобов'язання, закликати до суду і відповідати по судових справах, мати власні кошти, банківські рахунки.

4. Бібліотека має свою печатку з державним гербом і написом: Бібліотека Академії наук УРСР.

IX. Кошти Бібліотеки

1. Кошти Бібліотеки складаються з:

а) державних асигнувань за бюджетом АН УРСР;

б) дотацій і вкладів установ;

в) спеціальних коштів від реалізації видань Бібліотеки, зайвих примірників обмінного фонду тощо;

г) надходжень від госпрозрахункових засобів обслуговування читачів і установ;

д) інших грошових і матеріальних надходжень.

X. Звітність Бібліотеки

1. Бібліотека подає один раз на рік, в першому кварталі, річний звіт про науково-оперативну роботу і фінансово-господарчий стан до Президії АН УРСР. Звіт має бути розглянутий ученою радою Бібліотеки.

2. Бібліотека звітується про свою роботу на зборах співробітників АН УРСР, на зборах бібліотечних працівників та робітників підприємств м. Києва, а також широко інформує радянську громадськість про свою роботу через пресу.

3. Бібліотека друкує свої річні звіти після затвердження їх Президією АН УРСР.

Архів НБУВ, оп. 1, спр. 570, арк. 12–17. Копія. Машинопис.

№ 44

ЛИСТ АКАД. В. І. ВЕРНАДСЬКОГО ДО НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИКА ІНСТИТУТУ АРХЕОЛОГІЇ АН УРСР І. Г. ПІДОПЛІЧКА ЩОДО ПУБЛІКАЦІЇ ЙОГО РУКОПИСУ ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ ГІНЦІВСЬКОЇ ПАЛЕОЛІТИЧНОЇ СТОЯНКИ

20 січня 1939 р.

м. Москва

Многоуважаемый Иван Григорьевич.

Не можете ли Вы сообщить мне, кто состоит во главе Полтавского музея и точный адрес Музея? Там хранится моя рукопись, нигде не напечатанная, моего исследования Гонцов в бытность мою на Украине, мне кажется, в 1918 или 1919 годах. Мне помнится, что я был там тогда с владельцем Гонцов, если не ошибаюсь по фамилии Клименко, который выделил четыре десятины, как тогда государственную собственность. Я тогда пришел к заключениям, которые тогда были новы и которые, мне кажется, судя по Вашим статьям в «Природе», могут иметь интерес и сейчас. Мне кажется, в той же рукописи я указываю основания, которые заставляют меня считать Киевского палеолитического человека за нарушенное местонахождение. Кости находятся не на месте. Я хотел бы снять копию этой рукописи, а может быть ее следовало бы издать.

Очень интересуясь этим вопросом, я считаю, что археологи не используют сейчас количественным определением * времени костей, которое может быть определено химически. Сейчас эта работа (по фтору) производится в нашей лаборатории. Если бы Вы могли передать нам материал по Гонцам, я думаю, что мы могли бы получить в сотнях или десятках тысяч лет точное число, если взять кости разных животных. Для Киевского местонахождения это определение тоже могло бы быть верным. Сейчас, конечно, здесь есть спорные вопросы, но они выясняются во время работы.

Вы мне не присылаете Ваших работ и я не знаю, все ли они мне известны.

С совершенным уважением

В. Вернадский

НБУВ, ІА, ф. 139, оп. 3, спр. 233, арк. 1–2. Копія. Машинопис.

№ 45

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО РЕОРГАНІЗАЦІЮ ІНСТИТУТУ ФОЛЬКЛОРУ ПРИ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР[2*]

31 січня 1939 р.

Ураховуючи кадровий зріст, а також проведену роботу в галузі збирання українського радянського фольклору, Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

---

* Так у документі.

[2*] Заголовок документа.

На зміну попередньої постанови РНК УРСР від 21 травня 1938 року № 733, п. 2, Інститут фольклору залишити як окремий Інститут Академії наук УРСР *.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР *Д. Коротченко*
Керуючий справами РНК УРСР *О. Шинкарьов*
Оригіналові відповідає: [2*]

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 73, арк. 23. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 46

ВИСНОВКИ КОМІСІЇ ПРЕЗИДІЇ АН УРСР З ОБСТЕЖЕННЯ ІНСТИТУТУ БОТАНІКИ

3 лютого 1939 р. [3*]

Во исполнения постановления Президиума АН УССР, комиссия в составе т. т. [В. Д.] Антоненко и [Г. Ф.] Ромса произвела обследование Ин[ститу]та ботаники.

В распоряжение комиссии были предоставлены тематические планы, пояснения директора Института, ознакомление с состоянием работы на месте и выводы по ревизии финансово-хозяйственной деятельности Института за 1938 год внутриведомственным контролем АН.

Направление Ин[ститу]та ботаники

При изучении вопроса профиля Института выяснилось, у него в наличии большое число специализаций, не связанных между собой ни проблемами, ни темами Института. Таких специализаций или отделов имеется 16. А именно: систематика растений – руков[одитель] [Е. И.] Бордзиловский; 2) альгология – рук[оводитель] проф. [Я. В.] Ролл; 3) бриология – рук[оводитель] тов. [Д. К.] Зеров; лихенология – руков[одитель] [А. Н.] Окснер; 5) микология – руков[одитель] т. [В. И.] Брянцев; 6) эмбриология и цитология – руков[одитель] проф. [Я. С.] Модилевский; 7) химическая физиология растений – руков[одитель] [А. А.] Кузьменко; 8) физическая физиология растений – руков[одитель] акад. [Н. Г.] Холодный; 9) лесная физиология – руков[одитель] [Д. И.]Товстолес [19]; 10) отдел новых культур – руков[одитель] [М. М.] Ардатьев [20]; 11) плодоягодный отдел – руков[одитель] [А. А.] Пионтковский; 12) Ботанический сад – руков[одитель] [В. Э.] Шмидт; 13) музей [4*] – руков[одитель] [Е. М.] Брадис; [14)] кафедра генетики – акад. [А. А.] Сапегин; 15) кафедра селекции – руков[одитель] акад. [Т. Д.] Лысенко и геоботаники – [Ю. Д.] Клеопов.

Большинство отделов еще имеют отдельные группы, которые в отдельных случаях в направлениях своей работы не связаны между собой. Как, например, можно указать на отдел микологии, который в своем составе имеет три группы: а) техническую – возглавляемую т. [В. И.] Брянцевым; б) микологическую – руков[одитель] [Д. К.] Зеров и в) фитопатологическую – руков[одитель] [С. Ф.] Морочковский [21].

Техническая группа занимается изучением повреждения строительной древесины грибами в зависимости от конструкции. Микологическая – систематикой и описанием видов грибов. Фитопатологическая – болезни растений.

---

* Див. док. № 8, п. 2.

[2*] Підпис не прочитано.

[3*] Дату встановлено за протоколами засідань Президії АН УРСР. Див. Додатки: «Регести протоколів», прот. № 4.

[4*] Тут: Ботанічний музей.

Если рассмотреть еще группы отдельных отделов, как-то: новых культур, плодоягодного, то можно констатировать, что и здесь трудно определить направление и профиль, не говоря уже о Институте в целом.

Исходя из названия Института, он должен быть (как утверждают его работники) руководящим центром ботанической мысли, который должен обслуживать потребности социалистического хозяйства в направлении учета и изучения природных растительных ресурсов и теоретического анализа вопросов, связанных с повышением продуктивности полезных растений. Исходя из чего Институт имел бы такой профиль:

1) Изучение флоры растений УССР в настоящем их состоянии и историческом разрезе с целью инвентаризации видового состава; районизации природных угодьев как теоретической базы для рациональной эксплуатации. Изучение полезных и вредных растений для обогащения культурной флоры УССР и новыми полезными видами.

2) Разработка на основе теории дарвинизма теоретических проблем в области: физиологии, систематики, генетики, морфологии, анатомии и цитологии растений с целью познания закономерности их жизненных процессов растительного организма, как базы для переработки природы растений в интересах социалистического хозяйства.

Техническая база – это лаборатория, ботанический сад, гербарий и музей. Стоит хотя бы бегло взглянуть, даже и не специалисту, на существующие отделы в настоящее время, которые не увязаны между собой тематикой Института (общим профилем), как безошибочно можно придти к выводу, что Институт ботаники в основном ведущего направления и профиля не имеет.

Научная работа Института

За период с 1933 года Институт плана не выполняет. Причины невыполнения плана – это его многотемность и распыленность, когда один сотрудник является исполнителем нескольких тем. Так, если взять 1937–[19]38 г. г. для характеристики работы Института, то, несмотря на достижения по отдельным отделам и за счет хоз[яйственной] тематики, то в целом Институт можно считать в прорыве. И, главным образом, за счет темы «Флора УССР», выполнение которой сильно запаздывает.

В 1937 году Институт запланировал 57 тем. Окончено – 11 тем и выполнено 34 переходные темы. Темы распределялись таким образом: 22 темы по экспериментальной ботанике (физиологии и генетике); 11 тем – по новым культурам; 3 темы – трансплантации; 7 тем – договорных.

Хоз[яйственная] тематика была такая:

1) разработка методов регулирования развития и урожая махорки (по поручению Наркомзема УССР);

2) влияние небольших порций удобрения на урожай и качество махорочного сырья (Наркомзем УССР);

3) опыты со стойкостью против засухи с семенами табака (Наркомзем УССР);

4) выработка методики длительного лесо-зарубочного хозяйства (Украинлес);

5) изучение отдельных представителей эфироносных растений (ликерно-водочной промышленности).

Издательский план Института был намечен в 249 листов. Сдано – 150. Таким образом, план издательский выполнен на 50 %.

Кроме того, Институт дополнительно напечатал несколько работ вне издательского плана, что в общей сумме составило 201 лист. В то же время, как по теме

«Флора УССР», ведущей по Институту, за 1937 год выпущен только один том. Подготовлено к печати было I и II том.

За тематическим планом 1938 года Институт ботаники, верный своим «принципам», наметил 59 тем. Из которых: 21 тема посвящена флоре растительности и филогенетической систематике, экспериментальной ботанике и т. д. ; и, кроме того, еще было 6 тем договорных. Договорные темы были следующие:

1) допосевная обработка семян махорки против засухи (Главтабак СССР);

2) сравнение эффективности выращивания махорочной рассады при укороченной и природной длине дня (Главтабак);

3) выведение сорта махорки, не требующего… * (Главтабак СССР);

4) многолетняя зарубка сосны, изучение биологии сосновой лесной среды в связи с многолетней зарубкой, а также изучение сеянцев разных рас сосны (Укрлес);

5) интродукция пряных и эфироносных растений для нужд ликерно-водочной промышленности (Главспирт);

6) получение элитных семян высокоурожайного сорта по желтым махоркам и суперэлиты гибридов урожайных и ароматических сортов махорок (Союзтабаксырье);

7) сбережение в сооружениях завода древесины, зараженной домовым грибком и выработка способов борьбы с ним (Павлоградский обозно-механический завод). По всем договорным темам план выполнен. […][2*]

Как видно из приведенного, основные ведущие отделы: систематики растений, химической физиологии, лесной физиологии, цитологии и т. д. – не связаны ни внутри себя, ни между собой общим направлением тематики. Но хоз[расчетную] тематику, связанную с интересами нашего социалистического хозяйства, они выполнили. Все же этого нельзя поставить Институту в плюс, потому что она не является прямой задачей его тематики и не увязана с ней.

Отдел систематики растений, который должен был бы выполнить ведущую тему по «Флоре УССР», таковой не выполнил.

Глубоко принципиальным вопросом является тема «Флора растительности УССР», которая, как уже упоминалось, имеет начало в 1933 году. Во всех отчетах предыдущих лет Институт находит те или другие «объективные» причины для объяснения невыполнения этой ведущей темы. Только в 1937 году был выпущен I том. В 1938 году Институт должен был дать в печать 6 томов; (это уже после всех пропущенных сроков предыдущих лет), но Ин[ститу]т заранее уже договаривается, что VI том может быть выполнен только в середине 1939 года. И опять очередная объективная причина – смерть одного из авторов раздела VI тома «Флоры».

В то же время в плане Института 1939 года стоит новая тема «Флора растительности Донбасса», в которой будет занято 11 человек научных работников Ин[ститу]та. Спрашивается: почему Ин[ститу]т, не окончив «Флоры УССР», ставит новую тему? И есть все основания предполагать, что «Флора растительности Донбасса» будет скорее закончена, чем «Флора УССР». По нашему мнению, ответ нужно искать в методологии «Флоры УССР». «Флора УССР» методологически не проработана до конца, и срыв сроков и обещаний Президиуму АН вытекает из этого.

---

* Крапки в документі.

[2*] Знято перелік опублікованих та зданих до друку праць Інституту. Див. Додатки: «Список видань і наукових праць співробітників АН УРСР».

Есть угроза, что в сроки, установленные самим Институтом по этой работе, тоже работа будет сорвана.

Методологическая ошибка заключается в том, что Институт, будучи абсолютно оторванным от Ботсада СССР, допустит (если уже не допустил) ошибку, *отрывая флору УССР от флоры СССР**.

Очевидно, Институт должен был давно наладить связь с Ботаническим садом СССР и, созвав широкое совещание специалистов, обсудить методологию «Флоры УССР».

Работа по секторам физиологии растительности и т. д. тянется бесконечно долго и не видно даже конца ей.

Отдел микологии и, в частности, даже техническая группа этого отдела, которая работает над изучением повреждений древесины в конструкциях, и то планирует свою работу на 5 лет.

Научная база

Для научной базы Института служит Ботанический сад, Гербарий, Музей, лаборатории.

За период существования Института три раза менялся участок, отведенный под Ботанический сад. Первоначально предполагался городской Ботанический сад. Потом был отведен в Голосееве, и в настоящее время осваивается участок на Зверинце. Такое положение, конечно, не способствовало полному и своевременному развороту работы Института.

Кроме того, отведенная территория на Зверинце застроена и заселена, и очистка ее потребует много времени и средств.

Институт, получив участок на Зверинце, начал выкорчевывать фруктовые деревья, насаженные рабочими Арсенала, «осваивая» освободившуюся площадь под огороды сотрудников, что вызвало справедливые нарекания за «рациональность» этого мероприятия.

Переданные во владение Института помещения были заселены. После ремонта и реконструкции помещения бывшей школы, в нем сосредоточено отделы: генетики, химической физиологии, отдел новых культур с химической лабораторией, лаборатория Ботанического сада, отдел акад. [Т. Д.] Лысенко и часть отдела общей физиологии. Кроме того, имеется экспериментальная теплица, летний физиологический павильон, вегетационный домик с темной камерой и передвижной крышей. Заложено питомник в 6,5 га с 1100 видами и формами кустарниковых и древесных пород. Состояние питомника таково, что если он не будет рассажен в ближайшие 1–2 года, то он погибнет. В теплицах цветочных растений – полная нагрузка и порядок. Что касается теплицы экспериментальной, то она не нагружена и вызывает убыточный расход топлива.

Гербарий. Институтом собран большой гербарий, который разбросан по двум пунктам и находится в самом хаотическом состоянии. Так, по микологии он не был даже прокурен до сих пор.

Что касается прокуривания гербария, который помещается в доме № 55, то по нашему мнению, даже не представляется возможным провести там прокуривание в силу того, что в помещении сосредоточено несколько институтов с большим количеством людей.

---

* Фразу виділено в документі.

Гербарий сложен в большие кучи и систематика его затруднена отсутствием нужной площади.

Музей в последнее время не пополняется из-за отсутствия помещения. Есть нужный ассортимент экспонатов. Состояние Музея удовлетворительное.

Лаборатории размещены в трех местах. В Ботаническом саду на Зверинце (генетики, химической физиологии и химии), по ул. Чудновского, № 2 (физиология растений), по ул. Мельника (микологии). Лаборатории Ботанического сада просторные. На ул. Чудновского, 2 – лаборатории акад. [Н. Г.] Холодного расширяются, по ул. Мельника – лаборатория тесная и неприспособлена для работы.

Кроме Бот[анического] сада имеется небольшой Акклиматсад по ул. Мельника, быв[ший] акад. [Н. Ф.] Кащенко[22], в запущенном состоянии. В продолжении целого ряда лет на всех собраниях и заседаниях как руководящие работники, так и сотрудники выступали с критикой плохой работы Акклиматсада и его методологии. Однако, и по сю пору все те достижения, которые имеются в Институте по акклиматизации, берут свое начало из ресурсов этого Сада (как-то: цитрусовые, выращены в этом Саду; эфиромасляные, лавандовые, акклиматизация перцев и др.).

Освоение Бот[анического] сада не может служить базой для научной работы при настоящих условиях для Института ботаники, так как отделы селекции ржи, пшеницы и других злаков требуют другой местности и рельефа. Таким образом, перед Институтом стоит вопрос, кроме освоения Ботанического сада на Зверинце, закрепить окончательно и участок в Голосеево.

Внедрение результатов работы

Как упоминалось уже и раньше, в Институте отсутствует связь с родственными институтами и Ботаническим садом СССР, что влияет на методологию его работы.

Внедрение результатов работ главным образом идет по каналам хоз[яйственной] тематики. И как уже упоминалось – по акклиматизации растений из сада, бывш[его] акад. [Н. Ф.] Кащенко.

Планы 1939 года являются расплывчатыми и не дают возможности судить о внедрении результатов работы после их окончания.

Кадры

Руководящие научные работники Института большей частью совместительствуют и в особенности – зав[едующие] отделами (проф. [Я. В.] Ролл, [С. Ф.] Морочковский, [Д. К.] Зеров, [Ю. Д.] Клеопов, [Е. Х.] Занкевич[23], [Д. И.] Товстолес, [А. М.] Левшин, [А. А.] Кузьменко, акад. [А. А.] Сапегин, [И. И.] Болсунов, акад. [Т. Д.] Лысенко, [В. В.] Финн, [П. Ф.] Оксиюк, [Л. Л.] Моисеева, [В. Э.] Шмидт, [М. А.] Пионтковская, [И. С.] Симоненко, [А. В.] Топачевский[24] и [И. М.] Краевой). Всего научных работников – 55. Из них – 3 академика (акад. [Н. Г.] Холодный, [А. А.] Сапегин и [Т. Д.] Лысенко). Из трех академиков вне Киева живут акад. [А. А.] Сапегин и [Т. Д.] Лысенко, которые руководят работой своих отделов посредством периодических наездов.

Работники Института особые жалобы предъявляют на недостаточное руководство со стороны акад. [А. А.] Сапегина, который живет в Москве и который, по их словам, уделяет мало внимания руководству.

Акад. [Т. Д.] Лысенко, несмотря на то, что живет в Одессе, работой руководит и жалоб на него нет.

В составе 55 научных работников имеется 7 докторов биологических наук, из которых степень доктора 2 получили за последние годы. В этом составе – 10 кан-

дидатов наук, из которых в последние два года степень получили три. Уже представлено к защите диссертации три кандидатуры на доктора и пять на кандидатов наук. Их работы находятся на рецензии.

Аспиранты

В Институте до 1935 года было около 25 аспирантов. Из них осталось только три. Таким образом, бывшее руководство не обеспечило подготовки новых научных кадров. И в настоящее время этот вопрос остается таким же острым, как был и раньше.

Хозяйственная деятельность Института

В ноябре месяце 1938 года комиссия, объезжая точки Ин[ститу]та по ул. Мельника в Акклиматсаду выявила бесхозяйственное состояние как самого Сада, так и подсобных помещений. Сад не огорожен и те ограждения, которые существовали, не исправлены. Лекарственные растения, собранные в Саду, были помещены в сарай, в тюках, с дырами в крыше приблизительно в пол-метра, они заливались дождем. Сад не очищался, фрукты (айва) даже не собирались и очевидно их застал в таком состоянии снег. Пребывание лаборатории микологии в тамошнем помещении нецелесообразно. Подсобные помещения не отремонтированы.

Ботанический сад. (Зверинец). Ботанический сад представляет жуткое впечатление на людей, побывавших в нем первый раз, так как на предоставленной площади участок не упорядочен, хаотически застроен и заселен еще до сих пор посторонними лицами. Планировочные работы начаты, но ведутся бросками, так как площадь не расчищена. Вегетационный домик, построенный два года назад, с выбитыми стеклами в окнах и имеет потрепанный вид. И несмотря на то, что освоение участка ведется уже два года, и на это были отпущены большие суммы, до сих пор на нем нельзя заметить генеральной основной линии по освоению его, хотя генеральный план Сада имеется.

Нельзя также обойти молчанием такой факт нерационального хозяйствования. В 1936 году еще были отпущены средства на оплату компенсации выселяемым посторонним жильцам с территории Ботсада, но результаты таковы, что в домах людям выплачена компенсация за выезд и они выехали, а в 1937–[19]38 году те же дома оказываются вновь заселенными, в большинстве случаев работниками Ботсада, то есть снова не могут быть снесены.

Заложенный питомник в 6,5 га с 1100 видами и формами кустарниковых и древесных пород (с 8000 экземплярами) сейчас не может оправдать произведенных на него расходов за отсутствием площади для рассадки. И Институт должен уже в 1939 году или расчистить площадь для рассадки растений, или ликвидировать их путем продажи.

Нужно еще несколько слов сказать и об оранжереях, которые осенью и до половины зимы не загружены полностью.

Руководство Института

Громоздкость Института и его распыленность представляют для администрации Института крайне трудную единицу для управления. В то же время неустойчивое положение в отношении директора Института, т. в. о.* которого является проф. [Я. С.] Модилевский, очевидно не дает ему возможности твердо проводить линию руководства. Отдельные беспринципные столкновения между сотрудниками,

---

* Скорочення українською мовою.

в частности между руководителем сектора микологии т. [В. И.] Брянцевым и зам[естителем] директора по хоз[яйственной] части т. [П. А.] Кривовязенко *, и группировка штата вокруг каждого из названных лиц, отражается отрицательно на общей работе Института, и в этом вопросе не хватает твердого единоначального вмешательства директора Института проф. [Я. С.] Модилевского.

Руководство админ[истративно]-хоз[яйственной] частью со стороны т. [П. А.] Кривовязенко хотя и улучшилось относительно по сравнению с прошлым, но далеко не отвечает запросам такой единицы, как Институт ботаники.

Руководством Института ничего не сделано для концентрации аппарата Института на Зверинце, для приближения руководства к местам главнейших работ.

В. [Д.] Антоненко
[Г. Ф.] Ромс

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 74, арк. 33–45.

№ 47 [2*]

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО ДОВИБОРИ ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ АКАДЕМІЇ НАУК ТА ЧЛЕНІВ-КОРЕСПОНДЕНТІВ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР [3*]

4 лютого 1939 р.

На зміну постанови Ради Народних Комісарів УРСР № 1423 від 22 жовтня 1938 року Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

Дозволити Академії наук УРСР провести довибори 30 дійсних членів та 60 членів-кореспондентів Академії наук УРСР.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР *Д. Коротченко*
Керуючий справами РНК УРСР *О. Шинкарьов*

Збірник постанов і розпоряджень уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки (далі ЗП). – 1939. – № 4. – Ст. 22.

№ 48 [4*]

ПРОТОКОЛЬНА ПОСТАНОВА ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ДООБРАННЯ ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНІВ-КОРЕСПОНДЕНТІВ АН УРСР

6 лютого 1939 р. [5*]

На зміну рішення ЦК КП(б)У від 22 жовтня 1938 року ЦК КП(б)У постановляє:

1. Затвердити дообрання 30 дійсних членів і 60 членів-кореспондентів Академії наук УРСР.

---

* Так у документі. Тут і далі потрібно: «П. А. Кривов'язко».

[2*] Див. док. № 5, п. 1; 16, 17, 48, 49.

[3*] Заголовок документа.

[4*] Див. док. № 5, п. 1; 16, 17, 47, 49.

[5*] Питання вирішене шляхом опитування членів ПБ ЦК КП(б)У 4 лютого 1939 р.

2. Запропонувати РНК УРСР це рішення оформити своєю постановою.

ЦДАГО України, ф. 1,оп. 6, спр. 508, арк. 123. Копія. Машинопис.

№ 49*

ПРОТОКОЛ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР ПРО ОБРАННЯ ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНІВ-КОРЕСПОНДЕНТІВ АН УРСР ТА ПОНОВЛЕННЯ О. І. ЛЕЙПУНСЬКОГО У СКЛАДІ ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ АКАДЕМІЇ

22 лютого 1939 р.

Присутні:

Дійсні члени Академії наук УРСР академіки: Богомолець О. О., Палладін О. В., Патон Є. О., Шліхтер О. Г., Воблий К. Г., Кримський А. Ю., Левитський В. Ф., Яснопольський Л. М., Граве Д. О., Корчак-Чепурківський О. В., Крилов М. М., Пфейффер Г. В., Плотников В. О., Стражеско М. Д., Сапєгін А. О., Орлов Є. І., Холодний М. Г., Третьяков Д. К., Шапошников В. Г., Шмальгаузен І. І., Яворський В. П., Федоров М. М., Динник О. М., Проскура Г. Ф., Леонтович О. В.

Головує академік Богомолець О. О.

Загальні збори Академії наук УРСР відкриває Президент Академії наук УРСР академік О. О. Богомолець, який інформує, що Загальні збори, згідно статуту Академії наук, мають обрати дійсних членів Академії наук з числа кандидатів, намічених Відділами, причому вибори провадяться таємним, закритим голосуванням та мають затвердити членів-кореспондентів, що їх обрано по Відділах, причому затвердження їх провадиться відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів.

1. Слухали:

Інформацію акад. Палладіна О. В. про те, що Загальні збори АН УРСР від 28 червня 1938 року виключили зі складу дійсних членів Академії наук УРСР акад. Лейпунського О. І. в зв'язку з його арештом.

О. І. Лейпунський був звільнений від арешту 9 серпня 1938 року з припиненням його справи. Тому зараз ставиться питання про поновлення О. І. Лейпунського в складі дійсних членів Академії наук УРСР.

Ухвалили:

Загальні збори одноголосно, при 1 утримавшемуся, поновлюють О. І. Лейпунського в складі дійсних членів Академії наук УРСР.

2. Слухали:

а) Академік Богомолець [О. О.] доповідає, що Відділ суспільних наук обрав кандидатами в дійсні члени таких товаришів: проф. Білецького О. І., проф. Булаховського Л. А., проф. Варгу Є. С., проф. Калиновича М. Я., тов. Корнійчука О. Є., тов. Соколова Ю. М.

б) Акад. Патон Є. О. доповідає, що Відділ технічних наук обрав кандидатами в дійсні члени Академії наук товаришів: проф. Давиденкова М. М., проф. Доброхотова М. М., тов. Луговцова М. В., проф. Свєчникова В. М., проф. Серенсена С. В., проф. Фролова О. М., проф. Хрущова В. М.

---

* Див. док. № 5, п. 1; 16, 17, 47, 48.

в) Акад. Палладін О. В. доповідає, що Відділ природничих та математичних наук обрав кандидатами в дійсні члени Академії наук УРСР товаришів: проф. Бродського О. І., проф. Будникова П. П., проф. Висоцького Г. М., проф. Гришка М. М., проф. Кузнєцова М. І., проф. Курдюмова Г. В., проф. Лаврентьєва М. О., проф. Лисіна Б. С., проф. Маркелова Г. І., проф. Мацуревича І. К., проф. Орлова О. Я., проф. Поспєлова В. П., проф. Сельського В. О., проф. Синцова Д. М., проф. Філатова В. П., проф. Чаговця В. Ю. і проф. Чернишова Б. І.

Всі ці кандидатури ставляться на закрите таємне голосування Загальних зборів, які повинні обрати 30 дійсних членів.

Ухвалили:

На підставі наслідків таємного голосування, акт якого складений лічильною комісією в складі академіків: Сапєгіна А. О., Пфейффера Г. В. і Динника О. М., що до протоколу додається, – вважати обраними в дійсні члени Академії наук УРСР:

а) По Відділу суспільних наук: проф. Булаховського Л. А. (одноголосно), проф. Білецького* О. І. (25 голосів), проф. Варгу Є. С. (одноголосно), проф. Калиновича М. Я. (одноголосно), тов. Корнійчука О. Є. (одноголосно), проф. Соколова Ю. М. (одноголосно).

б) По Відділу технічних наук: проф. Давиденкова М. М. (одноголосно), проф. Доброхотова М. М. (одноголосно), проф. Луговцова М. В. (одноголосно), проф. Свєчникова В. М. (одноголосно), проф. Серенсена С. В. (22 голоси), проф. Фролова О. М. (одноголосно), проф. Хрущова В. М. (одноголосно).

в) По Відділу природничих і математичних наук: проф. Бродського О. І. (24 голоси), проф. Будникова П. П. (22 голоси), проф. Висоцького Г. М. (25 голосів), проф. Гришка М. М. (25 голосів), проф. Кузнєцова М. І. (17 голосів), проф. Курдюмова Г. В. (одноголосно), проф. Лаврентьева М. О. (25 голосів), проф. Лисіна Б. С. (24 голоси), проф. Маркелова Г. І. (25 голосів), проф. Мацуревича* І. К. (одноголосно), проф. Орлова* О. Я. (24 голоси), проф. Поспєлова В. П. (одноголосно), проф. Сельського В. О. (одноголосно), проф. Синцова Д. М. (23 голоси), проф. Філатова В. П. (одноголосно), проф. Чаговця [В. Ю.] (25 голосів) і проф. Чернишова Б. І. (одноголосно).

3. Слухали:

а) Акад. Богомолець О. О. доповідає, що Відділ суспільних наук обрав в члени-кореспонденти Академії наук товаришів: Попова П. М., Славіна Л. М., Співака Е. Г., Фейгіна Я. Г., Хромова П. О., Юшкова С. В., Маслова С. І.

б) Акад. Патон Є. О. доповідає, що Відділ технічних наук обрав в члени-кореспонденти АН УРСР товаришів: Бєлянкіна Ф. П., Буштедта П. П., Васильєва В. Ю., Василенка А. О., Василенка П. М., Горбунова Б. М., Грозіна Б. Д., Ємельяненка П. Т., Корноухова М. В., Короткевича М. О., Котельникова О. К., Крамаренка Л. П., Кучерова П. С., Майзеля В. М., Сухомела Г. Й. і Татомира К. І.

в) Акад. Палладін О. В. доповідає, що Відділ природничих і математичних наук обрав в члени-кореспонденти АН УРСР товаришів: Аганіна М. А., Альперна Д. О., Блохінцева Д. І., Боголюбова М. М., Бордзиловського Є. І., Буланкіна І. М., Власюка П. А., Воронцова* Д. С., Головіна П. В., Дроботька В. Г., Дубянського О. А., Звєрозомб-Зубовського Є. В., Зерова Д. К., Ізбекова В. О., Карпухіна П. П., Кіпріанова А. І., Кондратьєва М. С., Крейна М. Г., Лурьє О. Ю., Медведєву Н. Б., Модилевського Я. С., Моргуліса Н. Д., Ремеза Є. Я., Ролла Я. В., Рубенчика Л. Й., Семенен-

* Підкреслено в документі.

ка М. П., Синельникова К. Д., Сиротиніна М. М., Слуцкіна А. О., Смирнову-Замкову О. І., Соколова Ю. Д., Татаринова Є. О., Тимофеєвського О. Д., Уразовського С. С., Утєвського А. М., Фердмана Д. Л., Штаєрмана І. Я.

Всі ці кандидатури ставляться на затвердження Загальних зборів шляхом відкритого голосування.

Ухвалили:

Вважати, що Загальні збори затвердили обрання членами-кореспондентами Академії наук УРСР:

а) По Відділу суспільних наук товаришів: проф. Попова П. М. (одноголосно), проф. Славіна Л. М. (одноголосно), тов. Співака Е. Г. (одноголосно), тов. Фейгіна Я. Г. (одноголосно), тов. Хромова П. О. (одноголосно), тов. Юшкова С. В. (одноголосно), проф. Маслова С. І. (одноголосно).

б) По Відділу технічних наук товаришів: Бєлянкіна Ф. П. (одноголосно), Бушгедта П. П. (одноголосно), Васильєва В. Ю. (одноголосно), Василенка А. О. (одноголосно), Василенка П. М. (одноголосно), Горбунова Б. М. (одноголосно), Грозіна Б. Д. (одноголосно), Ємельяненка П. Т. (одноголосно), Корноухова М. В. (одноголосно), Короткевича М. О. (одноголосно), Котельникова О. К. (одноголосно), Крамаренка Л. П. (одноголосно), Кучерова П. С. (одноголосно), Майзеля В. М. (одноголосно), Сухомела Г. Й. (одноголосно), Татомира К. І. (одноголосно).

в) По Відділу природничих і математичних наук товаришів: Аганіна М. А. (одноголосно), Альперна Д. О. (одноголосно), Блохінцева Д. І. (одноголосно), Боголюбова М. М. (одноголосно), Бордзиловського Є. І. (одноголосно), Буланкіна І. М. (одноголосно), Власюка П. А. (одноголосно), Воронцова Д. С. (одноголосно)*, Головіна П. В. (одноголосно), Дроботька В. Г. (одноголосно), Дубянського О. А. (одноголосно), Звєрозомб-Зубовського Є. В. (одноголосно), Зерова Д. К. (одноголосно), Ізбекова В. О. (одноголосно), Карпухіна П. П. (одноголосно), Кіпріанова А. І. (одноголосно), Кондратьєва М. С. (одноголосно), Крейна М. Г. (одноголосно), Лурьє О. Ю. (одноголосно), Медведєву Н. Б. (одноголосно), Модилевського Я. С. (одноголосно), Ремеза Є. Я. (одноголосно), Моргуліса Н. Д. (одноголосно), Ролла Я. В. (одноголосно), Рубенчика Л. Й. (одноголосно), Семененка М. П. (одноголосно), Синельникова К. Д. (одноголосно), Сиротиніна М. М. (одноголосно), Слуцкіна А. О. (одноголосно), Смирнову-Замкову О. І. (одноголосно), Соколова Ю. Д. (одноголосно), Татаринова Є. О. (одноголосно), Тимофеєвського О. Д. (одноголосно), Уразовського С. С. (одноголосно), Утєвського А. М. (одноголосно), Фердмана Д. Л. (одноголосно), Штаєрмана І. Я. (одноголосно).

Наприкінці роботи Загальні збори надсилають привітальні телеграми товаришу Сталіну [Й. В.] і товаришу Хрущову [М. С.].

(Тексти телеграм до протокола додаються)[2*].

Президент Академії наук УРСР
академік *О. О. Богомолець*
Неодмінний секретар Академії наук УРСР
академік *О. В. Палладін*

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 78, арк. 1–6. Оригінал. Машинопис.

---

* Підкреслено в документі.

[2*] Телеграми у справі відсутні.

№ 50

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ АН УРСР ПРО РОЗПОДІЛ ОБОВ'ЯЗКІВ МІЖ ЧЛЕНАМИ ПРЕЗИДІЇ

19 березня 1939 р.

Присутні:

1. Члени Президії: Президент АН УРСР акад. Богомолець О. О., перший віце-президент АН УРСР акад. Палладін О. В., другий віце-президент АН УРСР акад. Сапєгін А. О., третій віце-президент АН УРСР акад. Чернишов Б. І., голова Відділу суспільних наук акад. Калинович М. Я., голова Відділу фізико-хімічних і математичних наук акад. Мацуревич І. К., голова Відділу біологічних наук акад. Поспєлов В. П., акад. Леонтович О. В., акад. Філатов В. П., акад. Курдюмов Г. В.

2. Академіки, керівники установ АН УРСР і інші: кер[уючий] справами т. Качанов О. А., академіки: Будников П. П., Фролов О. М., Кузнєцов М. І., Соколов Ю. М., Бродський О. І., Корчак-Чепурківський О. В., Орлов О. Я., Свєчников В. М., в. о. директора Інституту хім[ічної] технології проф. Кузнєцов В. І. [25], в. о. директора Гідробіологічної станції член-кореспондент Ролл Я. В., в. о. директора Ін[ституту]ту мовознавства т. Бойко М. Ф., директор Ін[ституту]ту історії т. Білоусов С. М., директор Ін[ституту]ту археології т. Ячменьов М. І., в. о. директора Ін[ституту]ту гідрології т. Уласович М. М., в. о. директора Ін[ституту]ту ботаніки проф. Модилевський Я. С., в. о. директора Ін[ституту]ту фольклору т. Лавров Ф. І. [26], заступник директора Ін[ституту]ту хім[ічної] технології т. Ромє Г. Ф., директор Ін[ституту]ту мікробіології т. Марусенко П. Є., вчений секретар Відділу технічних наук т. Грозін Б. Д., вчений секретар Відділу суспільних наук т. Рудницький В. В., вчений секретар Відділу фізико-хімічних та математичних наук т. Подорван І. М.

Головує Президент акад. Богомолець О. О.

Слухали:

Розподіл обов'язків між членами Президії Академії наук УРСР. (Доповідає віце-президент акад. Палладін [О. В.]).

Ухвалили:

Затвердити такий розподіл обов'язків між членами Президії:

а) перший віце-президент, акад. Палладін [О. В.], заміщує Президента під час його відсутності, керує фінансовими справами Академії наук на правах розпорядчика кредитів, контролює заміщення керівних наукових посад по Академії наук і діяльність керування справами Академії;

б) другий віце-президент, академік Сапєгін А. О., керує справами планування науково-дослідчої роботи Академії і діяльністю Планової комісії;

в) третій віце-президент, академік Чернишов Б. І., керує видавничою діяльністю Академії наук та очолює Редакційно-видавничу раду Академії наук;

г) член Президії, академік Леонтович О. В., керує справами підготовки наукових кадрів (аспірантурою) Академії наук;

д) член Президії, академік Філатов В. П., є представником Президії Академії наук в Одесі і виконує окремі доручення Президії;

е) член Президії, академік Курдюмов Г. В., є представником Президії Академії наук в Дніпропетровську в справах інститутів Академії, які знаходяться в Дніпропетровську, та виконує окремі доручення Президії;

ж) члени Президії – голови Відділів, академіки Серенсен С. В., Калинович М. Я., Мацуревич І. К. і Поспєлов В. П., керують діяльністю відповідних Відділів і очолюють ради Відділів, які здійснюють наукове керівництво установами Відділу.

Президент АН УРСР академік *О. О. Богомолець*
Неодмінний секретар АН УРСР академік *О. В. Палладін*

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 74, арк. 83–84. Оригінал. Машинопис.

№ 51

РЕЗОЛЮЦІЯ РОЗШИРЕНОЇ НАРАДИ З ПРОБЛЕМИ ЗСУВІВ ГРУНТІВ, ОРГАНІЗОВАНОЇ ІНСТИТУТОМ ГЕОЛОГІЧНИХ НАУК АН УРСР

*16–19 травня 1939 р.**

Представители различных научных, проектных и производственных организаций г. г. Москвы, Ленинграда, Киева, Харькова, Одессы, Днепропетровска и других, собравшись на расширенное совещание для обсуждения вопросов об оползнях УССР и мерах борьбы с ними в связи с общими вопросами оползневого дела в Союзе, отмечают, что созыв настоящего совещания является чрезвычайно своевременным.

Оползневые явления имеют широкое распространение на территории УССР и приносят огромный вред ее народному хозяйству. Это вызывает необходимость планомерной и систематической борьбы с оползнями, к которой помимо геологических учреждений, ин[ститу]тов АН, университетов и пр[очих] должны быть также привлечены научные, проектные и строительные организации.

Заслушав цикл докладов по вопросам организации изучения оползневых явлений и борьбы с ними (доклады т. т. [А. И.] Спасокукоцкого, Пчелинцева, Погребова и Ивченко), совещание считает:

1. Имеющиеся сейчас материалы по вопросу о значимости для народного хозяйства УССР оползневых явлений, несмотря на их неполноту, с достаточной ясностью выявляют крупную отрицательную роль этих явлений и тем самым делают необходимым постановку проблемы оползней на Украине.

2. Состояние оползневого дела в Союзе характеризуется:

а) Отрывом противооползневых работ от всестороннего изучения оползневых явлений и во многих случаях кустарными методами работы.

б) Отсутствием надзора за противооползневыми сооружениями и учета их эффективности.

в) Отставанием изучения оползневых районов от запросов соцстроительства.

г) Отсутствием специальных апробированных методик для изучения оползней и проектирования противооползневых сооружений.

д) Отсутствием единого научного методического руководства и бесплановостью работ.

3. Несмотря на то, что в ряде мест (Сочи, Киев, Одесса) ассигнования на противооползневые мероприятия сильно возрасли, организационные формы по-пре-

* Дата проведення наради.

жнему отстают и не обеспечивают в нужной мере эффективности этих мероприятий.

4. Совещание особо отмечает, как весьма отрицательные факты, ликвидацию научно-исследовательских оползневых станций в Киеве и Одессе, преобразованных в станции по изучению режима грунтовых вод, и почти полное прекращение работ оползневой станции в Кучук-Кое. Совещание считает, что все эти оползневые станции должны быть восстановлены.

5. Противооползневые работы в Советском Союзе вообще, и на Украине в частности, должны быть объединены в порядке руководства единым союзным органом, планирующим их, руководящим изучением оползневых явлений и борьбой с ними. С этой целью мыслится создание постоянной Оползневой комиссии при АН СССР, состоящей в основном из представителей АН и Комитета по делам геологии, с привлечением в ее состав наиболее видных специалистов по оползневому делу.

Под непосредственным руководством и при консультации этой Комиссии работают все организации, изучающие оползни и ведущие борьбу с ними, независимо от того, в каких учреждениях и наркоматах они состоят. В основном работы сосредотачиваются: в Комитете по делам геологии – в части изучения, производства стационарных исследований и разведок под проектные задания, и в Главном оползневом управлении при Совнаркоме СССР – в части производства разведок под технические проекты, осуществления сооружений и наблюдения за их эксплуатацией. Каждое из этих учреждений фактическую работу переносит на места, оставляя в Москве лишь наиболее крупные работы общесоюзного значения. Таким образом, в Москве при АН СССР создается Оползневая комиссия с заданием: планирование, изучение и борьба с оползнями на территории СССР, координация действий всех учреждений, ведущих изучение и борьбу с оползнями, составление единого для них плана, контроль над качеством производимых работ, утверждение представляемых проектов, имеющих общесоюзное значение, методическое руководство и консультации по производимым работам, подготовка кадров специалистов путем возбуждения ходатайств перед Комитетом высшей школы.

Одновременно в Москве при Комитете по делам геологии при Совнаркоме СССР организуется Оползневое бюро, задачами которого являются: организация научно-исследовательских работ по изучению оползней с целью борьбы с ними и разведок под проектные задания; координирование работ в этой части, ведущихся другими учреждениями; составление единого плана всех этих работ, контроль над их качеством, разработка общеметодических вопросов, утверждение отчетов, имеющих общесоюзное значение, методическое руководство и консультация по производимым работам.

Соответственно на Украине при АН организуется Оползневая комиссия с теми же задачами и составленная по тому же принципу, как и центральная Комиссия, но суженная до пределов республики. Эта Комиссия находится в двухсторонней связи с центральной Комиссией и объединяет работу Оползневого бюро при управленском филиале Комитета по делам геологии и Украинского оползневого управления. При Оползневом бюро восстанавливаются Киевская и Одесская оползневые станции в качестве стационарных пунктов для изучения оползней.

Вместе с этим при СНК СССР организуется Оползневое управление, которое выполняет следующие функции:

1. Планирует противооползневые работы в Союзе.

2. Представляет в союзное правительство годовые и перспективные планы работ.

3. Представляет в союзное правительство планы финансирования и снабжения фондируемыми материалами противооползневых работ.

4. Составляет и представляет в союзное правительство на утверждение технические правила оползневой охраны для мест значительного развития оползневых явлений.

5. Оформляет и представляет на утверждение СНК СССР проектные задания и технические проекты и сметы к ним по определенным оползневым районам, стоимость работ, по которым подлежит утверждению союзного правительства.

При Оползневом управлении при СНК СССР организуются республиканские управления и, в первую очередь, Украинское, Крымское, Грузинское, Волжское, Сочи-Мацестинское и Восточно-Сибирское. На эти управления возлагаются те же функции, но в республиканском масштабе, и помимо того:

1. Производство необходимых изысканий и иссследований и проектирование для отдельных районов.

2. Производство строительных работ.

3. Осуществление эксплуатации сооружений.

4. Оползневой контроль.

При республиканских управлениях организуются конторы на хозяйственном расчете, выполняющие работы по п. п. 1, 2, 3.

Осуществление оползневого контроля производится республиканским Управлением.

Придавая большое значение научно-исследовательской работе, а, с другой стороны, подготовке кадров специалистов оползневиков, совещание считает нужным рекомендовать усиление в вузах тех курсов, которые включают в себя вопросы изучения оползней и борьбы с ними.

По докладам, характеризующим оползневые явления отдельных районов УССР (доклады т. т. [П. И.] Дранникова *, [И. Я.] Яцко, [В. Н.] Чирвинского[27] и информации с мест т. т. Киричко, Степанова, Суханова, Лазоренко и Бунакова), совещание отмечает:

1. В докладе инж[енера] [П. И.] Дранникова были приведены данные, характеризующие типы и причины оползневых явлений, а также опыт борьбы с ними на территории Киева, Одессы, Тирасполя, Завальского месторождения графитов и вдоль Ястребинского косогора.

Все оползневые явления в этих пунктах приурочены к глинистой толще и вызываются изменениями физико-механических свойств последней под влиянием подземных вод. В Одессе к этому прибавляется дополнительный фактор – разрушающая деятельность моря.

Совещание считает, что разрешение поднятых инж[енером] [П. И.] Дранниковым вопросов: а) об осушении мелкозернистых песков, включенных в глинистую толщу и обычно весьма плохо отдающих воду, на что до сих пор обращалось очень мало внимания, и б) о механизме оползневых процессов – является неотложной задачей ближайшего времени.

2. В докладе И. Я. Яцко о степени изученности оползневых явлений на Одесском побережье изложены принципы устройства существующих противооползневых ме-

---

* Так у документі. Тут і далі потрібно: «П. И. Дранишникова».

роприятий, а также приведены новые данные, уточняющие геологическое строение и гидрогеологические условия данного района.

Совещание считает необходимым: а) расширить геологические и гидрогеологические исследования Одесского оползневого района, обратив особое внимание на толщу меотических пород и связав общей геологической съемкой весь этот район; б) усилить изучение различных типов оползневых массивов р[айо]на, установив постоянное геодезическое наблюдение за ними; в) уделить особое внимание постоянному наблюдению за существующими противооползневыми сооружениями.

3. Доклад проф. [В. Н.] Чирвинского дает развернутую картину развития оползневых явлений на правом берегу Днепра на участке Триполье-Тактемиров с попутной характеристикой геоморфологичееких особенностей этого участка и практическими указаниями способов закрепления оползней, учета геоморфологических особенностей при разработке местных стройматериалов, напр. киевского мергеля и пр.

Совещание отмечает большой научный интерес, который представляет изучение оползневых явлений на описанном проф. [В. Н.] Чирвинским участке, и считает необходимым организацию здесь оползневой станции для изучения жизни оползней в естественных условиях.

4. Информации с мест, характеризующие деятельность оползней в различных пунктах УССР, подчеркивают настоятельную необходимость планомерного изучения территориального распространения оползней и выработки правильных методов борьбы с ними. В частности, совещание считает необходимым включение в комплекс вопросов об оползнях изучение таких явлений, как боле ии ж[еле но]д[орожного] полотна, обуславливаемые оползневыми явлениями.

Самостоятельную группу докладов представляют сообщения члена-корреспондента АН СССР Ф. П. Саваренского и инженера-гидрографа Китрана Е. Е. о постановке изучения отдельных вопросов оползневого процесса в разрезе новых идей в геотехнике и с учетом гидрологических факторов:

а) Проф. [Ф. П.] Саваренский дает анализ современного состояния изучения оползней, показывающий, что в настоящее время одного морфологического их изучения недостаточно для понимания механизма этих явлений, и ориентирует на изучение внутренних факторов, определяющих последние.

Проф. [Ф. П.] Саваренский выдвигает ряд новых вопросов, требующих научно-теоретического разрешения, как-то: влияние геохимических факторов на физические свойства горных пород, уточнение представлений о механизме действия сил сцепления и трения в нарушенном и стабильном массиве и др.

Совещание считает, что выдвинутые проф. [Ф. П.] Саваренским вопросы являются чрезвычайно актуальными и, в частности, имеют большое практическое значение для оползневой проблемы.

Совещание считает, что разрешение указанных теоретических вопросов является, безусловно, задачей академических учреждений и обращает внимание Ин[ституту]та геологических наук [АН] УССР на необходимость включения таких вопросов в его оползневую тематику.

б) Доклад Е. Е. Китрана показал, что в условиях Одесских оползней среди прочих внешних факторов немаловажную роль играет разрушительная деятельность моря. В качестве меры борьбы с этой деятельностью докладчиком предложено сооружение подводного волнолома, выносимого за пределы активной оползневой зоны.

Совещание считает, что поставленный докладчиком вопрос требует большого внимания и учета во всех аналогичных случаях оползневых явлений на морских побережьях. Совещание считает необходимым, чтобы в работы по изучению гидрогеологических факторов, обуславливающих оползни, включились соответствующие научно-исследовательские ин[ститу]ты АН УССР (Институт геологических наук и Институт гидрологии) с привлечением к этим исследованиям работников с мест.

Отмечая в заключение большое практическое и научно-теоретическое значение проведенной работы, совещание считает необходимым созыв Всесоюзного совещания по оползням с привлечением всех заинтересованных научных, проектных и производственных организаций. Задачей этого Всесоюзного совещания в основном должны быть постановка и разрешение вопросов методики изучения оползней и борьбы с ними.

Срок созыва совещания – апрель 1940 г. Место созыва – Одесса или Сочи с обязательным условием экскурсии из Одессы в Сочи или наоборот.

[Председатель] президиума совещания
академик *Б. И. Чернышов*
Ученый секретарь Института геологических наук *

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 74, арк. 183–191. Оригінал. Машинопис.

№ 52

ІЗ ПОВІДОМЛЕННЯ ІНСТИТУТУ БІОХІМІЇ АН УРСР ПРО ТРЕТІЙ УКРАЇНСЬКИЙ З'ЇЗД ФІЗІОЛОГІВ, БІОХІМІКІВ І ФАРМАКОЛОГІВ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКУ

28 травня – 2 червня 1939 р.

III Український з'їзд фізіологів, біохіміків і фармакологів відбувся в Дніпропетровську з 28 травня до 2 червня 1939 р. Порівняно з попереднім з'їздом в Одесі (1937 р.) число учасників на ньому збільшилось на 45 відсотків. Переважна більшість з'їзду (90 відсотків) – наукові співробітники, що почали свою наукову діяльність при радянській владі. За минулі два роки дуже зросло число осіб з ученими ступенями. Якщо в 1937 р. серед учасників II з'їзду було 8 докторів наук і 53 кандидати наук, то в 1939 р. на з'їзді було вже 30 докторів наук і 73 кандидати. Зросла серед учасників з'їзду і кількість членів партії (27 проти 20 в 1937 р.).

Наукові співробітники, які брали участь у з'їзді, працювали головно в наукових і навчальних закладах Наркомздоров'я (67 відсотків) і Академії наук УРСР (21 відсоток), а також в лабораторіях установ Наркомосвіти і Наркомзему.

Ряд молодих працівників, які науково зросли за ці роки, брали участь у з'їзді вперше; багато з них виступили з доповідями. Число присутніх на з'їзді аспірантів збільшилось проти 1937 р. вдвоє.

Не зважаючи на те, що після Другого з'їзду в Одесі минуло лише два роки, наукові працівники УРСР подали на з'їзді багато нового цінного наукового матеріалу. Всі ці факти є ще одним підтвердженням тих прекрасних умов для наукової твор-

* Підпис нерозбірливий.

чості, які створені в нашій країні радянською владою під керівництвом комуністичної партії. [...] *

Біохімічний журнал. – К., 1940. – Т. XV. – № 1. – С. 199.

№ 53 [2]*

ДОВІДКА ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ГІДРОБІОЛОГІЧНОЇ СТАНЦІЇ АН УРСР ЗА 1934–1938 рр. З ОБГРУНТУВАННЯМ НЕОБХІДНОСТІ ЇЇ РЕОРГАНІЗАЦІЇ В ІНСТИТУТ ГІДРОБІОЛОГІЇ АН УРСР

29 травня 1939 р.

[...] [3]* Основна проблема, над якою працювала Станція в період 1934–[19]38 рр., – це виявлення типів та категорій заплавних водойм з метою встановлення їх продуктивності і зокрема рибпродуктивності. Проблема ця тісно пов'язана з народногосподарчими завданнями раціонального використання водних ресурсів УРСР та проблемою Великого Дніпра.

Дослідженнями, які провела Станція в напрямку розв'язання цієї проблеми, охоплено заплавину р. Десни від Новгород-Сіверського до гирла та заплавину верхнього, середнього та нижнього Дніпра. Роботу провадили як шляхом стаціонарних досліджень на заплавних водоймах р. Дніпра в районі літньої бази Станції (заповідник АН «Гористе»), так й шляхом експедиційних обстежень заплавин р. р. Дніпра та Десни.

Стаціонарна робота Станції полягала в періодичних комплексних дослідженнях небагатьох заплавних водойм. Ці досліди, охоплюючи різні періоди року, дозволили ознайомитися з динамікою життьових явищ у водоймах, з темпом наростання у водоймах рослинної і тваринної біомаси, зокрема з наростанням корисної нам іхтіомаси.

Втім, комплексні стаціонарні дослідження, що потребують великої тривалої роботи, не дозволяли охоплювати дослідженням одразу багато водойм. Тому Станція, паралельно з стаціонарними дослідженнями і, в основному, за тим же планом комплексних робіт, тільки одноразових, провела й експедиційне обстеження заплавних водойм на великих районах заплавини, зібравши в такий спосіб значний порівняльний матеріал про типи та категорії цих водойм (виявлення основних гідроморфологічних, гідрофізичних, гідробіологічних особливостей, ступеня придатності цих водойм для життя риб, ступеня забезпечення риб поживними ресурсами та інш.).

Внаслідок позначених робіт встановлено, що заплавні водойми можна поділити на певні типи та категорії, що відрізняються своїми морфологічними, фізичними, хемічними та біологічними властивостями.

Теоретична цінність цих робіт полягає в тому, що вони будують цілком нову та оригінальну класифікацію водойм заплавини, виходячи з уявлення про заплавну водойму як один з ланцюжків єдиного процеса стока, що відбувається долиною ріки. Позначена класифікація та числений матеріал, який покладено в основу цієї класи-

---

* Далі знято текст з повідомленням про пленарні засідання.

[2]* Див. док. № 54, 99.

[3]* Знято інформацію щодо створення Гідробіологічної станції.

фікації, переконливо доводить хибність ідеалістичного уявлення про водойму як замкнену в собі рівновісну систему, на підставі якого було побудовано вчення германо-шведської школи гідробіологів про типи водойм.

Практичне значення проведених робіт по розв'язанню вищезгаданої проблеми полягає в тому, що вони кладуть тверду наукову підвалину для освоєння нових водних площ та шляхів до їх раціонального використання (наприклад, спасіння молоді, вирощування в заплавних водоймах культурного коропа тощо).

За період 1934–[19]38 рр., паралельно з дослідженням типів та категорій заплавних водойм, Станція працювала також і по проблемі «Біологічні особливості корисних організмів», досліджуючи поширення різних видів молюсок в р. Дніпрі в зв'язку з екологічними умовами середовища. З цією метою в 1935–[19]38 рр. Гідробіологічна станція провела велику експедиційну роботу на верхньому, середньому та нижньому Дніпрі, досліджуючи екологію промислових молюсків як сировини для нашої перламутрової промисловості. Виконуючи наукові завдання, Станція звернула також увагу на стан заготівель перламутрової сировини, її схоронення та переробки.

Внаслідок проведених досліджень, Станція одержала дуже цікавий та корисний матеріал по поширенню та екології промислових молюсків в р. Дніпрі, зміни в якості черепашок по різних районах ріки тощо. Позначені матеріали, крім наукових розвідок, дали спромогу Станції скласти доповідну записку до РНК про стан заготівель та переробки перламутрової сировини з р. Дніпра, а також проекта нормування вилову та заготівлі черепашок. Поданий проект було затверджено РНК та видано спеціальну постанову про правила заготівель перламутрової сировини та про розвиток наукової роботи в цій галузі.

За період 1934–[19]38 рр., крім планових тем, пов'язаних з опрацюванням вищезгаданих проблем, Станція провела також низку досліджень за замовленням різних господарчих організацій. Так, було проведено санбіологічне дослідження Південного Бугу в зв'язку з будівництвом нового Вінницького водогону; обстежено стічні води Понінківської паперової фабрики та встановлено її отруйність для водних організмів; написано спеціальну розвідку для Нікопольського Рибтресту про особливості Білозерського лиману та можливі шляхи його використання, а також проведено велику роботу по кадаструванню річок та водойм УРСР для складання загального водного кадастру нашого Союзу.

Низку робіт, пов'язаних з розробленням відзначеної проблематики, Станція надрукувала в своїх виданнях, а саме за цей період було видрукувано 11 томів Трудів Гідробіологічної станції (з № 7 по 17), а тепер друкують №№ 18 та 19.

Крім того, як вже частково було відзначено, наслідки своєї роботи Станція передавала зацікавленим установам та організаціям (напр. Укр[аїнському] Радгоспоб'єднанню, Вінницькому облплану та Рибтресту, Міжоблрибакспілці, Київському, Чернігівському та Нікопольському рибтрестам тощо), які використовували їх в своїй практичній роботі. Станція знайомила з наслідками своєї роботи також і ширші кола фахівців і колгоспників, видаючи науково-популярні книжки, вміщаючи статті в періодичній пресі, виступаючи на численних нарадах, зльотах ударників тощо.

З початком третьої п'ятилітки розпочався новий етап і в роботі Гідробіологічної станції. З цього моменту йде корінне перероблення проблематики та тематики Станції, а також невпинне зростання її штату та матеріальної бази.

Грандіозні плани розвинення нового соціалістичного господарства, проекти реконструкції річок з побудуванням на них гребель та електростанцій, крім надзвичайно ве-

ликого суто наукового інтересу, поставили перед науковими та господарчими організаціями низку конкретних питань, які треба розв'язати, щоб правильно використати ті водойми, що новоутворяться після реконструкції рік. У зв'язку з цим, цілком природно було переглянути тематику установи та спрямувати її в бік найбільш актуальних народногосподарчих завдань, пов'язаних з всебічним використанням водних ресурсів нашої країни, а саме з проблемою водосховищ УРСР. Сконцентрувавши, в основному, свою увагу в третю п'ятилітку над розв'язанням цієї проблеми та залучивши до спільної роботи низку інших науково-дослідчих інститутів (Інститут ботаніки, Мікробіології, Рибного господарства) та господарчих установ (Укргідеп, Рибтрест, Наркомміськ-пром та низку рибколгоспів), Станція вважає, що її тематика стоїть тепер на твердій підвалині щільного пов'язання суто теоретичних інтересів з вимогами виробництва.

Для розв'язання відзначених завдань, зрозуміло, потрібна не одна п'ятилітка, а тому на третю п'ятилітку Станція вважає за доцільне дослідити ті райони, в яких передбачається реконструкція р. Дніпра і, в першу чергу, район середнього Дніпра в зв'язку з можливим збудуванням Кремгеса.

В напрямку розв'язання відзначеного завдання і побудована тематика Станції на 1938–1942 рр., що ставить за мету розв'язати низку питань, які пов'язані з дослідженням особливостей середнього Дніпра як того вихідного об'єкта, на базі якого утвориться водосховище. При опрацюванні намічених тем Станція звертає увагу на те, щоб дослідити особливості певного процесу з точки зору тих змін, які виникнуть в його якісних та кількісних показниках після зарегулювання скоросного режиму ріки, бо збудування водосховища в корні змінить існуючий тепер режим і тим самим вплине на хід процесів. Отже, основна точка зору, під кутом якої розгортається вся тематика Станції по цій проблемі, – це дослідження закономірностей в динаміці певних процесів за умов різної інтенсивності механічного стока.

Друга проблема, в напрямку розв'язання якої Станція намічає роботу протягом третьої п'ятилітки, – це проблема «Солоні водойми УРСР», яку комплексово опрацьовує низка інститутів АН. Робота по цій проблемі тільки-но розпочинається, але в дальшому вона має розгорнутися в бік дослідження цих водойм з точки зору можливостів в них кефалевого господарства, їх бальнеологічних властивостей, а також їх можливої реконструкції. Останнє конкретно стосується Молошного лиману, робота по дослідженню якого розпочинається в 1939 році.

Над тематикою, пов'язаною з проблемою «Біологічної оцінки водойм різного господарчого значення», працює санітарно-біологічний відділ Станції, маючи за мету виробити шкалу «показових організмів», якою можна було б користуватися при санітарно-біологічних дослідженнях на великих річках в умовах УРСР. Разом з цим треба відзначити, що позначені роботи відділ провадить на дільниці Дніпра в межах охоронної зони Київського водогону. Наслідки цих досліджень, безперечно, можуть бути використані водогоном, де тепер санбіологічні дослідження р. Дніпра розгорнуті не в достатній мірі. Дальше розгортання робіт по цій проблемі намічає дослідження середнього Дніпра, особливо в районі Дніпродзержинського комбінату та колектора сточних вод м. Києва.

Нарешті, Станція продовжує і раніш розпочаті роботи в напрямку дослідження «Біологічних особливостей корисних організмів», зокрема молюсків, закінчуючи дослідження поширення та екології промислових молюсків на нижньому Дніпрі та поставивши нову роботу по дослідженню інтенсивності розмноження та виживання певних видів олігохет.

Реалізація намічених завдань вимагає чіткої організації роботи з забезпеченням відповідного керівництва та відповідальності з кожної галузі робіт, себто чіткої структури установи. На сьогоднішній день з структурних одиниць, з яких складається Станція, треба відзначити такі відділи: гідробіології (з лімнологічним сектором та бектологічною групою), іхтіології, гідрофізіології, санбіології та гідрохемічну групу, що провадить всю гідрохемічну роботу Станції. Станція не передбачає змін в своїй структурі протягом найближчого 1940 року, але дальше розгортання її роботи, безперечно, вимагатиме організації нових внутрівіддільських одиниць, які забезпечували б роботу в більш спеціальних напрямках (напр. в відділі іхтіології – групи по харчуванню та росту риб тощо).

Позначені відділи Станції, хоч і становлять цілком оформлені структурні одиниці з своїм штатом, керівництвом та тематикою, проте вони щільно об'єднані загальним керівництвом Станції в особі її директора та вченої ради, а також і спеціальною проблематикою. Таким чином, крім зовнішнього об'єднання роботи відділів, між їх роботою існує тісний робочий контакт, що обумовлюється спільними завданнями.

Кожна з відзначених структурних одиниць забезпечена відповідним, кваліфікованим штатом робітників і, хоч штат цей ще далеко не новий, але все ж таки[й], що може забезпечити головні розділи роботи в кожному з напрямків. Тепер, порівнюючи з 1934 роком, штат Станції значно виріс так кількісно, як і якісно, що добре ілюструє подана таблиця.

	1934 р.	1939 р.
Загальна кількість співробітн[иків]	12	49
Загальна кількість наукових та науково-технічних робітників	10	37
З них: а) членів-кореспондентів АН	–	1
б) докторів	–	3
в) кандидатів	–	7
г) наук[ових] робітн[иків], що виготовили дисертаційні роботи	–	5

Треба особливо підкреслити якісне зростання наукових співробітників Станції, значна частина яких вже одержала вчений ступінь чи виготовила дисертаційні роботи. Відзначене зростання кваліфікації наукових співробітників – вихованців Станції (Станція готувала сама собі кадри) є одним з найбільш об'єктивних показників росту та поглиблення її роботи. До останнього часу виховання кадрів на Станції було пов'язано з низкою труднощів, бо остання не мала власної аспірантури, але тепер (з 1938 р.), коли Станція одержала право мати свою аспірантуру і використала цю можливість, питання про підготовку спеціалістів іхтіологів, гідробіологів, гідрофізіологів та гідрохеміків стало на твердий та цілком нормальний шлях.

Щоб покінчити з характеристикою сучасного стану Станції та її досягнень, треба ще зупинитися на взаємовідносинах останньої з іншими науково-дослідчими установами та господарчими організаціями, які працюють в напрямку дослідження та використання наших водних ресурсів. Вже було відзначено низку інститутів та господарчих організацій, з якими спільно працювала Станція, а тому ми не будемо повторювати раніш поданого переліку цих установ і зупинимося тільки на формах зв'язків.

З таких зв'язків в першу чергу треба відзначити спільне обговорення проблематики та тематики Станції на спеціальних нарадах і досягнень в роботі на конференці-

ях та засіданнях вченої ради, які улаштовує Станція. З другого боку, і Станція завжди бере участь в обговоренні тематики таких установ, як Інститут рибного господарства, Дніпровська біологічна станція тощо.

З поглиблених форм зв'язків треба відзначити роботу Станції за безпосереднім замовленням певних установ. З таких установ треба нагадати: рибтрести, ГІМЕІН, Наркоммісьюкпром, Міськомхоз, Водоканалтрест та низку фабрик чи заводів.

Нарешті, треба підкреслити і найбільш цікаві форми зв'язку – це кооперування роботи Станції з іншими науково-дослідчими, проектними чи господарчими організаціями, коли відзначені організації та установи не являють собою тільки замовця роботи, а і самі беруть безпосередню в ній участь, розробляючи нарівні з Станцією певний розділ досліджень. З таких зв'язків в першу чергу треба нагадати про спільну роботу Станції з Укргідепом, Ін[ститу]том ботаніки, Ін[ститу]том мікробіології, Ін[ститу]том гідрології та Рибтрестом по проблемі «Водосховища УРСР», а також з Ін[ститу]том мікробіології та Санінспектурою по проблемі «Біологічна оцінка вод». Крім того, Станція працює і за спеціальними завданнями.

З поданого видно, що принцип комплексності досліджень запроваджується Станцією не тільки стосовно до її окремих відділів, а поширюється і за межі своєї установи та виявляється не тільки в спільному з іншими установами плануванні робіт, а в безпосередніх робочих зв'язках.

Які ж дальші перспективи в розвиненні діяльності Станції? По-перше, щодо її проблематики.

Безперечно, і в дальшому Станція працюватиме по проблемі «Водосховища УРСР» і, в першу чергу, – в напрямку досліджень тих районів р. Дніпра, по яких передбачається збудування водосховищ, з метою одержання даних для прогнозу режиму цих водосховищ та дальшим розвиненням цих досліджень в напрямку перевірки прогнозів та вивчування становлення новоутворених водойм при реалізації їх збудування.

По-друге, Станція вважає за потрібне продовжувати роботу щодо «Біологічної оцінки вод різного господарчого значення» з метою вироблення шкали показових організмів для санітарно-біологічної оцінки цих вод.

По-третє, Станція вважає за необхідне розгорнути роботу в напрямку «Засвоєння природних ресурсів малих річок» (риба, молюски та рослинна сировина). По цій проблемі намічається дослідження тих річок, по яких передбачене гідробудівництво, а отже й зміна їх режиму. Роботу передбачено провадити в напрямку дослідження природних ресурсів тих річок, можливості використання цих місцевих ресурсів та передбачення тих змін, які виникнуть у зв'язку з гідробудівництвом.

Четвертий напрямок, в якому потрібно продовжувати роботу – це дослідження «Біологічних особливостей корисних тварин» (риб, молюсків та тих тварин і рослин, що використовуються рибою як харч). По цій проблемі, крім досліджень в природі, Станція намічає низку експериментальних дослідів над процесами живлення, дихання та розмноження певних тварин.

Нарешті, потрібно продовжувати роботу щодо засвоєння наших солоних водойм в тому напрямку, як то було згадано вище.

З поданого переліку видно, що навіть першочергові проблеми, які стоять перед Станцією, становлять великий розділ роботи, тісно пов'язаний з успішним виконанням певних частин нашого народногосподарчого плану. Виконання поставлених завдань, крім дальшого зростання кадрів та матеріальної бази Станції, вимагає ще й

загальної координації роботи по дослідженню водойм УРСР, опрацювання спільних завдань, методики тощо. Взагалі, дальше успішне розгортання дослідження наших вод вимагає наявності на Україні сталого та міцного керівного центру, який об'єднував би та спланувував би роботу всіх гідробіологічних установ України, готував би кадри, скликав би республіканські та союзні наради і конференції.

Взявши все це на увагу, треба вважати за цілком природну реорганізацію старішої на Україні Гідробіологічної станції на Інститут гідробіології АН УРСР, який має бути провідною установою на Україні в галузі гідробіологічних знань та тим центром, що об'єднуватиме всі гідробіологічні дослідження в межах УРСР.

Архів Інституту гідробіології НАН України, оп. 1, спр. 32, арк. 1–16. Копія. Машинопис.

№ 54*

КЛОПОТАННЯ АКАДЕМІЇ ДО РНК УРСР ПРО РЕОРГАНІЗАЦІЮ ГІДРОБІОЛОГІЧНОЇ СТАНЦІЇ В ІНСТИТУТ ГІДРОБІОЛОГІЇ АН УРСР

*[29 травня 1939 р.][2]**

Загальні збори АН УРСР ухвалили (19 березня [19]39 р.) переіменувати Гідробіологічну станцію АН УРСР на Гідробіологічний інститут АН УРСР.

Гідробіологічну станцію АН УРСР організовано на початку 1934 р. на базі Дніпровської біологічної станції АН УРСР, до якої приєднано сектор екології водних тварин Н[ауково]-д[ослідного] інституту зоології та біології АН. Дніпровська біологічна станція, яку в 1934 р. перетворено в Гідробіологічну станцію, була найстаріша біологічна станція на території УРСР – її заснувало в 1909 р. Київське т[оварист]во аматорів природи. Перед світовою війною Станція встигла провести чималу наукову роботу (див. «Труды Днепровской биологической станции, вып. 1, 2. – 1914–[19]15 гг. »), яка в часи світової і громадянської війни занепала. В кінці 1921 р. Дніпровська біологічна станція ввійшла до складу АН УРСР і з цього моменту почалося невпинне зростання її наукової роботи і її матеріальної бази. Одночасно Станція почала спрямовувати всю свою роботу в напрямкові дослідження життя по внутрішніх водоймах УРСР (ріках, озерах, ставах) і поступово перетворюватися, по суті, в гідробіологічну установу. Через це на початку 1934 р. при реорганізації установ АН УРСР Дніпровську біологічну станцію реформовано і засновано Гідробіологічну станцію. Новоутворена Гідробіологічна станція, порівнюючи з кол[ишньою] Дніпр[овською] біол[огічною] станцією, являла собою міцнішу установу, яка мала в своєму складі два відділи (гідробіологічний та іхтіологічний). За планами дальшого розгортання діяльності Гідробіологічної станції намічалося дальше збільшення кількості відділів, потрібних для проведення складних комплексних гідробіологічних досліджень і перетворення Гідробіологічної станції за характером її роботи в Гідробіологічний інститут. Протягом 1934–1939 р. р. Станція невпинно розгортала свою діяльність, зміцнювала матеріальну базу (бюджет Станції в 1934 р. дорівнював 67150 крб., в 1939 р. –

* Див. док. № 53, 99.

[2]* Дату встановлено за док. № 53.

465727 крб.), кількість її співробітників невпинно зростала (штати Станції в 1934 р. складали наук[ових] роб[ітників] 7, всього 12 одиниць, в 1939 р. – наук[ових] 35, [всього] 51 одиниця), Станція організувала два нових відділи (санітарної гідробіології і гідрофізіології) і вже переросла себе як Станцію. Тепер характер роботи Станції відрізняється від характеру діяльності звичайних станцій, зв'язаних здебільшого з стаціонарною роботою в межах відносно невеликих просторів. Діяльність Гідробіологічної станції особливо зросла протягом двох останніх років, коли Станція в значній мірі поглибила і поширила свої тем[атичні] плани. Тепер Гідроб[іологічна] станція працює над складними проблемами, що поруч з великим теоретичним інтересом мають чимале практичне значення (проблема водосховищ, проблеми біологічної оцінки води). Станція своїми роботами охоплює різні райони УРСР, досліджує річки узбережжя Азовського моря, намічає досліди на солоних лиманах півдня УРСР та ін. Роботи Станції широко відомі так в межах СРСР, як і за кордоном; її розглядають як одну з міцних гідробіологічних установ нашого Союзу.

Взявши все це до уваги, можна вважати цілком природним заміну назви Гідробіологічної станції на Гідробіологічний інститут АН УРСР, який має бути провідною установою на Україні в галузі гідробіологічних знань і об'єднуючим центром всіх гідробіологічних дослідів УРСР.

Архів Інституту гідробіології НАН України, оп. 1, спр. 31, арк. 3, 4. Копія. Машинопис.

№ 55*

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ 230-РІЧЧЯ РОЗГРОМУ ШВЕДІВ ПІД ПОЛТАВОЮ

11 червня 1939 р. [2*]

Дозволити Академії наук УРСР з 1 липня 1939 року провести в м. Києві сесію Відділу суспільних наук, присвячену 230-й річниці розгрому шведських інтервентів під Полтавою.

2. Запропонувати Академії наук УРСР видати збірник матеріалів сесії.

3. Зобов'язати редактора «Советской Украины» т. Прожогіна і заступника редактора газети «Комуніст» т. Лучицького широко освітлювати в газетах матеріали про 230-у річницю розгрому шведських інтервентів.

Секретар ЦК КП(б)У *М. Хрущов*

ЦДАГО України, ф. 1,оп. 6, спр. 511, арк. 12–13. Оригінал. Машинопис.

---

* Див. док. № 56.

[2*] Питання вирішене шляхом опитування членів ПБ ЦК КП(б)У 20 травня 1939 р.

№ 56*

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО УЧАСТЬ АН УРСР У СВЯТКУВАННІ 230-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ ПОЛТАВСЬКОЇ БИТВИ

19 червня 1939 р. [2]*

Дозволити Академії наук УРСР скликати 5 липня 1939 р. в м. Києві ювілейні збори Академії наук УРСР і провести 8 липня 1939 року в м. Полтаві сесію Інституту історії АН УРСР, присвячену 230-річному ювілею розгрому шведів під Полтавою.

[Секретар ЦК КП(б)У *М. Хрущов*]

ЦДАГО України, ф. 1,оп. 6, спр. 511, арк. 119. Оригінал. Машинопис.

№ 57

ДОПОВІДЬ ПРЕЗИДЕНТА АН УРСР АКАД. О. О. БОГОМОЛЬЦЯ ПРО НАУКОВУ ПРОБЛЕМАТИКУ АКАДЕМІЇ У ТРЕТІЙ П'ЯТИРІЧЦІ

25 червня 1939 р.

Шановні товариші!

Перемога Великої Жовтневої соціалістичної революції, непрестанне піклування Комуністичної партії і Радянської влади про науку створили в СРСР безмежні можливості для розвитку радянської науки.

Невпинно зростає і розвивається Академія наук УРСР – вищий науковий центр нашої квітучої республіки.

За роки двох сталінських п'ятирічок бюджет нашої Академії виріс в 20 раз. Лише за останні п'ять років бюджет Академії зріс з 5,4 млн. крб. до 22 млн. крб.

Кадри наукових працівників зросли за п'ятирічку з 321 чол. в 1934 р. до 835 чол. в 1939 р., тобто в 2,6 раза.

За роки сталінських п'ятирічок в Академії наук збудовано ряд нових, прекрасно устаткованих наукових установ: Інститут хімії, Інститут біохімії, Інститут електрозварювання, Інститут фізики, Інститут геологічних наук. Для роботи Кафедри патологічної фізіології Академії наук в системі Народного комісаріату охорони здоров'я збудовано прекрасний Інститут експериментальної біології і патології. На черзі – будівництво нового будинку для Інституту ботаніки.

Бібліотека Академії наук налічує понад 5 млн. томів і є одною з найкращих і найбільших бібліотек в СРСР і в усьому світі.

В складі Академії наук працює 60 дійсних членів і 68 членів-кореспондентів. Серед них велика кількість вчених з світовим ім'ям. Поруч з ними є численні молоді радянські вчені, що своїми працями зробили вже чималий вклад в скарбницю нашої радянської і світової науки.

---

* Див. док. № 55

[2]* Питання вирішене шляхом опитування членів ПБ ЦК КП(б)У 19 червня 1939 р.

Винятково сприятливі умови, створені Радянським урядом і партією Леніна-Сталіна для розвитку науки, для зміцнення зв'язку радянської науки з практикою соціалістичного будівництва, дали нашій Академії можливість добитися видатних успіхів в різних галузях науки, завоювати не останнє місце серед Академій наук світу.

Але було б великою помилкою вважати, що робота Академії наук УРСР цілком відповідає величезним вимогам практики нашого соціалістичного будівництва. Дуже часто наші наукові роботи відстають від потреб і бурхливого розвитку соціалістичного будівництва. Ще далеко не всі роботи скеровані на те, щоб розв'язувати провідні наукові проблеми, що їх висуває наша велика епоха завершення побудови соціалістичного суспільства і поступового переходу від соціалізму до комунізму.

Третя сталінська п'ятирічка – «гігантська програма піднесення народного господарства, піднесення культури, піднесення народного добробуту. Фундаментом цієї програми є наша перемога, перемога трудящих Радянського Союзу у виконанні першого і другого п'ятирічного плану» (В. Молотов, доповідь на XVIII з'їзді ВКП(б) *).

Історичний XVIII з'їзд ВКП(б) ухвалив резолюцію про третій п'ятирічний план розвитку народного господарства в СРСР.

Я нагадаю 5-й пункт I розділу цієї резолюції: «Тепер, коли СРСР склався як соціалістична держава, закінчив в основному технічну реконструкцію народного господарства і по рівню техніки виробництва в промисловості і сільському господарстві стоїть попереду будь-якої капіталістичної країни Європи, – тепер ми можемо і повинні на весь зріст практично поставити і здійснити вирішення основного економічного завдання СРСР: *догнати і перегнати також в економічному відношенні найбільш розвинуті капіталістичні країни Європи і Сполучені Штати Америки*[2*], остаточно вирішити це завдання протягом найближчого періоду часу.

Для цього необхідно дальший значний ріст технічного озброєння всіх галузей народного господарства і, отже, всемірний розвиток машинобудування і всієї важкої промисловості, рішуче поліпшення всієї організації і технології виробництва з широким вкоріненням найновіших досягнень науки і винаходів, кількісний і, особливо, якісний ріст виробничих кадрів і високе освоєння техніки в промисловості, на транспорті і в сільському господарстві...[3*]».

Рішення цього величезного історичного завдання покладає і на нашу Академію наук, на вищу наукову установу Радянської України почесні і відповідальні обов'язки. Бути вищою науковою установою – це не значить бути чимсь подібним до Наркомату науки. Радянська Академія наук не повинна бути також вченим ареопагом, не може бути почесним архівом для вчених, не повинна бути сховищем часто застарілих і навіть шкідливих традицій буржуазної науки, якими часто являють собою Академії наук капіталістичних країн.

Поруч з власною науковою роботою одним з основних і найважливіших завдань Академії наук є організація наукової роботи на Україні. Для цього треба, щоб наші науково-дослідні установи досягли вищого рівня наукової творчості.

В інститутах Академії наук зібрані найкращі, найвидатніші вчені України, люди з найбільшою ерудицією, з найбільшим досвідом науково-дослідної роботи, люди з сильною творчою і критичною науковою думкою. Саме від них, найвідповідальні-

---

* З'їзд відбувся 10–21 березня 1939 р. у Москві.

[2*] Виділено в документі.

[3*] Крапки в документі.

ших наукових працівників Академія чекає провідних наукових ідей, які б забезпечили дальший розквіт науки, дальші успіхи індустріалізації, гігантський розвиток нашої промисловості і сільського господарства.

Нові соціалістичні форми життя вимагають створення і нових наукових традицій, вимагають сміливих дерзань з боку радянських вчених – будівників соціалізму.

Наука і соціалізм нероздільні. Наука повинна прокладати шляхи до комунізму.

Величезні завдання, що стоять перед Академією наук, вимагають корінної перебудови всієї її діяльності, рішучої боротьби з хибами в роботі, боротьби проти відірваності від життя, проти розпорошення наукових сил. Уся робота Академії наук повинна керуватися чітким, соціалістично спрямованим планом і зосереджена на вирішенні найважливіших проблем третьої сталінської п'ятирічки.

В своїй історичній промові на прийомі працівників вищої школи товариш Сталін накреслив програму боротьби за передову радянську науку. Перший обов'язок кожного радянського вченого – неухильно здійснювати геніальні вказівки товариша Сталіна про передову науку, науку, «яка не відгороджується від народу, не тримає себе вдалині від народу, а готова служити народові, готова передати народові всі завоювання науки, яка обслуговує народ не з примусу, а добровільно, з охотою».

Щоб забезпечити виконання величезних завдань, що стоять перед інститутами Академії наук і перед Академією в цілому, потрібні висококваліфіковані наукові кадри. Отже, питання підготовки висококваліфікованих кадрів, поруч з науковою роботою, є одним з найважливіших завдань Академії наук УРСР.

За останні роки в Академії наук значно збільшилось число аспірантів. На сьогодні в наших інститутах є 108 аспірантів, в тому числі 29 аспірантів-докторантів і 79 аспірантів-кандидатів. На наступний рік затверджено контингент нового прийому в складі 20 аспірантів-докторантів і 68 аспірантів-кандидатів.

Але підготовка наукових кадрів в Академії наук не обмежується аспірантурою. У нас працюють сотні молодих вчених, молодших і старших асистентів, які також, поруч з аспірантами, вимагають постійного піклування про них і керівництва з боку висококваліфікованих керівників-академіків, членів-кореспондентів, докторів наук.

Я окремо зупиняюсь на цьому питанні, тому що, на думку Президії, в багатьох інститутах Академії наук питанню планової підготовки висококваліфікованих наукових кадрів не приділяється достатньої уваги.

Може буде не зайве нагадати навіть декому з академіків, що могутньою зброєю для розвитку і росту наукового працівника є марксо-ленінська методологія – діалектичний матеріалізм.

На XVIII з'їзді ВКП(б) товариш Сталін говорив: «Вирощування і формування молодих кадрів проходить у нас звичайно по окремих галузях науки і техніки, по спеціальностях. Це необхідно і доцільно. Нема необхідності, щоб спеціаліст-медик був разом з тим спеціалістом по фізиці або ботаніці і навпаки. Але є одна галузь науки, знання якої повинно бути обов'язковим для більшовиків усіх галузей науки, – це марксистсько-ленінська наука про суспільство, про закони розвитку суспільства, про закони розвитку пролетарської революції, про закони розвитку соціалістичного будівництва, про перемогу комунізму. Бо не можна вважати дійсним ленінцем людину, яка іменує себе ленінцем, але замкнулась в свою спеціальність, замкнулась, скажемо, в математику, ботаніку або хімію і не бачить нічого далі своєї спеціальності. Ленінець не може бути тільки спеціалістом облюбованої ним галузі науки, – він повинен бути разом з тим політиком – громадським діячем, який живо інтересується

долею своєї країни, знайомий з законами суспільного розвитку, вміє користуватись цими законами і прагне бути активним учасником політичного керівництва країною. Це буде, звичайно, додатковим навантаженням для більшовиків-спеціалістів. Але це буде таке навантаження, яке потім окупиться з лихвою».

Методологія діалектичного матеріалізму повинна вивчатися не абстрактно, а в конкретному застосуванні її, як метод науково-дослідної роботи в різних галузях науки, що розробляються в Академії наук.

Раніш, ніж говорити про підсумки роботи окремих інститутів Академії наук та про перспективи дальшого їх розвитку, треба зупинитися на деяких питаннях, що мають велике загальне значення для всієї Академії в цілому.

Перш за все – це питання організації і керівництва науковою роботою. На чолі Академії наук стоїть Президія. До її складу входить значна кількість видатних вчених, обов'язком яких є організація і керівництво всією діяльністю Академії наук і передусім її науковою роботою і підготовкою наукових кадрів. Після проведення нових виборів Президія вже не може скаржитись на брак досвідчених людей в її складі. Але чи можна вже сьогодні визнати задовільним керівництво Президії науковою роботою Академії. Відповідь на це питання, на жаль, можна дати тільки негативну.

Президія ще не закінчила реорганізації своєї роботи після нових виборів. Далеко не всі члени Президії працюють з повною відповідальністю. Президія в цілому ще не склала певного календарного плану своєї роботи. Такий план повинен бути складений якнайшвидше.

Внаслідок реорганізації Академію наук поділено на чотири Відділи. Керівництво Відділів безпосередньо повинно спрямовувати наукову діяльність інститутів, що входять до складу Відділів, контролювати і перевіряти їх роботу, допомагати їм у виконанні тематичних планів.

Поки що цю важливу відповідальну функцію Відділи майже зовсім не виконують, а через це унеможливлюють і загальне керівництво роботою Академії з боку Президії.

Не можна не зазначити, що з боку колективів деяких інститутів Президія і Відділи часто зустрічають далеко не сприятливе ставлення.

Інститути не повинні відкидати допомогу Президії і її органів, а навпаки, з свого боку йти їй назустріч, сприяти загальному поліпшенню організації наукової роботи і підготовки кадрів.

Я хотів би нагадати, що кожний науковий працівник Академії наук повинен відчувати свою відповідальність за виконання покладених на нього почесних завдань радянського вченого – будівника соціалізму. Хто цього не розуміє, тому не повинно бути місця в Академії наук.

В наших інститутах ще немало є робітників, що рік-у-рік не виконують плану своєї наукової роботи. В інститутах зустрічаються, я казав би, випадкові науковці, люди, що не відчувають до науки ні справжнього інтересу, ні пошани. Мені здається, що таких людей у нас в Академії небагато, але через те, що вони не працюють науково самі, вони вносять дисгармонію в нашу спільну наукову роботу. Такі люди, не здібні до наукової праці, можуть бути корисними працівниками на тій чи іншій ділянці практичної роботи. Вони повинні звільнити свої місця для людей, відданих соціалістичній науці, здібних до творчої наукової роботи.

Я звертаю увагу товаришів на те, що керувати науковою роботою Академії наук Президія може лише при умові, що їй свідомо допомагатиме кожний чесний науковий працівник Академії.

У спільній праці всього колективу наукових робітників – запорука дальшого розвитку Академії наук, росту її наукового авторитету.

За минулий рік і перше півріччя поточного року інститути Академії наук в цілому виконали величезну роботу. Немає ніякої змоги в короткій доповіді навіть перелічити виконану інститутами тематику.

Протягом звітного періоду інститути опрацювали 548 тем по 128 проблемах. Характерною рисою цього року є конкретна тематика, відносне і навіть абсолютне зменшення кількості опрацьовуваних тем, при рості числа наукових кадрів.

Ліквідація в певній мірі багатотемності свідчить про поліпшення організації наукової роботи в розумінні більшої концентрації наукових сил на вивчення провідних проблем.

Проте, боротьба з багатотемністю і розпорошенням сил по дрібних об'єктах лишається і надалі актуальним завданням.

За планом на 1938 р. повинно було бути опрацьовано 569 тем. Фактично опрацьовано 548. Через різні причини по всіх інститутах на протязі року було знято 21 тему. Із 569 тем – 339 треба було закінчити в 1938 р., а 230 тем – це перехідні на 1939 рік.

Вирішальним кількісним покажчиком виконання плану є, зрозуміло, число закінчених тем. За планом, як зазначалось, треба було закінчити 339 тем. Фактично ж закінчено 236, тобто план виконано лише на 70 відсотків.

Деякі теми протягом довгого часу переходять з року на рік.

До інститутів, що виконали свої тематичні плани, слід віднести, наприклад, Інститут зоології, Інститут біохімії, Інститут археології, Інститут клінічної фізіології. Але поруч з ними є і такі інститути, де кількість закінчених тем становить лише 60–70 відсотків. В цьому найбільше відстають інститути: Фізичної хімії, Фізики, Хімії, Літератури, Фольклору, Економіки, Гідробіологічна станція.

Основна причина невиконання планів полягає в тому, що в ряді інститутів немає безпосереднього наукового керівництва з боку відповідальних вчених, немає дійсного контролю, немає справжньої боротьби за своєчасне виконання тематичних планів.

Певне значення має незадовільне планування в деяких інститутах. Часто завдання досліджуються невідповідними силами і ресурсами інститутів, робота надзвичайно поширюється на великому колі дрібних об'єктів, сили розпорошуються і не можуть бути планомірно і цілеспрямовано використані.

Слід, проте, мати на увазі, що кількісними покажчиками не завжди можна вичерпати характеристику наслідків наукової роботи. Потрібний ще якісний аналіз закінчених робіт, а також аналіз роботи по незакінчених темах. Крім того, треба враховувати і позапланову роботу, яка часто у нас має місце. Наприклад, Інститут мікробіології теж належить до числа інститутів, що кількісно не виконали всіх запланованих тем. Але цей Інститут мусив переключитися на іншу роботу, хоч не передбачену планом, але завдяки якій вирішено дуже важливе державне завдання.

Аналіз роботи окремих інститутів почну з Відділу фізико-хімічних і математичних наук.

Коли згадуєш про Інститут математики Академії наук, то перш за все виникає питання, чи існує дійсно такий Інститут. Академія наук УРСР налічує в своєму складі чималу кількість математиків з світовим ім'ям. Ці видатні математики – не лише

дійсні члени Академії наук та члени-кореспонденти. Чимало серед них молодих науковців, які ще навіть не захистили своїх докторських дисертацій, але яких можна вважати видатними вченими.

Але Інститут математики характеризує надзвичайна різноманітність тематики, повна відсутність єдиного керівництва і провідного напрямку наукових робіт. Інститут абсолютно не зв'язаний з інститутами фізико-хімічних наук, не має будь-якої комплексної роботи щодо розроблення актуальних питань математики, зв'язаних з роботами цих інститутів. Немає налагодженого кооперування роботи з інститутами технічних наук сектора застосовної математики по питаннях стійкості та міцності споруд і конструкцій.

Інститут мусить рішуче змінити свої методи роботи, зміцнити керівництво та планування своїх робіт.

Інститут фізики, перебудувавши свою роботу, домігся певних досягнень в розробці технічного випростувача з срібло-сульфіду на велику, порівнюючи з іншими випростувачами, силу струму. Виявлено, що фотоелемент з срібло-сульфіду дає високу чутливість, що має велике практичне значення. З'ясовано основну фізичну характеристику стибій-цезійових фотоелементів. Докладно досліджено умови іонізації та нейтралізації на поверхні катоду, що дає можливість зробити висновки про структуру катоду.

Цей Інститут накреслив нові напрямки в галузі вивчення напівпровідників і пов'язав їх з потребами народного господарства та розвитком радянської науки.

Проте Інституту фізики ще бракує авторитетного наукового керівництва. Хоч у складі Інституту є чимало талановитих молодих вчених, але питання організаційної роботи цього Інституту, розташованого в новому прекрасному приміщенні і устаткованого за останнім словом науки, залишається гострим.

Інститут фізичної хімії закінчив цикл робіт по синтезу амоніаку і по амоніачним каталізіторам, що мають бути використані в дальших дослідженнях Інституту. Поширені роботи в галузі хімії ізотопів дали можливість зробити нові теоретичні висновки. Закінчено ряд робіт в галузі фізико-хімічних методів аналізу, корозії металів і боротьби з нею, які можна застосувати у виробництві. Інститут фізичної хімії веде роботу значної наукової цінності в галузі гетерогенного каталізу, механізму кінетики реакції в розчинах тощо.

До числа основних недоліків Інституту слід віднести ще недостатньо чіткий зв'язок з потребами промисловості. У виробництво впроваджені результати лише по незначній кількості тем. Зв'язок з виробництвом по основних проблемах тематики недостатній. Робота відділу електрохімії має до деякої міри випадковий характер.

В Інституті хімії розвинулися багаторічні дослідження в галузі неводних розчинів, що мають теоретичне значення. Роботи по вивченню умов утворення стопів між цинком та алюмінієм дали змогу з'ясувати причини зростання цинку з алюмінієм, а також знайти спосіб боротьби з цим зростанням. В роботах по покриттю алюмінієм доведено можливість виділення на металі шару алюмінія товщиною 0,12 мм, який показав гарні антикорозійні властивості. Одержано стабільність активності низькотемпературних каталізаторів для синтеза метанола. Остаточно вирішено питання регулювання температури металу під час оксидаційного процесу, шляхом додавання в метал кисню та пилевидних оксидів, що знижують температуру металу.

Інститут хімії стає на шлях теоретичного узагальнення досліду в галузі неводних розчинів та закінчення в заводських умовах роботи по рафінуванню алюмінію і каталітичному здобуванню спиртів.

Не можна не звернути уваги на неприпустимість такої практики в роботі цього Інституту, коли теми довгий час переходять з року на рік без практичних наслідків.

В Інституті хімічної технології розроблено спосіб приготування нового емульгатора з відходів коксо-бензольного виробництва. Проведені досліди по освоєнню нижчих сортів української бавовни у виробництві ковдр (на Стебльовській фабриці). Раціоналізовано та поліпшено спосіб виготовлення триоксиглутарової кислоти з ксилози. На основі лабораторних робіт розроблено схему дослідної напівзаводської установки.

Чергове завдання Інституту – до кінця позбутися розпорошенності в роботі, багатотемності. Це повинно бути розв'язано шляхом реорганізації Інституту хімічної технології в Інститут органічної хімії та органічної хімтехнології.

Всім добре відома доповідь товариша В. М. Молотова про план третьої сталінської п'ятирічки і резолюції XVIII з'їзду ВКП(б) по доповіді товариша Молотова.

Параграф 6-й II розділу цієї резолюції говорить: «Перетворити *хімічну промисловість** в одну з ведучих галузей промисловості, повністю задовольняючих потреби народного господарства і оборони країни. Третя п'ятирічка – п'ятирічка хімії. З'їзд постановлює збільшити продукцію хімічної промисловості в 2,4 рази, тобто значно вище росту промисловості в цілому. Значно збільшити виробництво сірчаної і азотної кислоти, синтетичного амоніаку, штучного волокна і пластичних мас. Створити нові галузі органічного синтезу (синтетичний спирт, уксусна кислота і ін.) на основі використання побічних продуктів нафтопереробки, виробництва каучуку, коксу і природних газів...[2*]».

В параграфі 4-му цього розділу читаємо: «Широко розгорнути газифікацію всіх видів палива і підземну газифікацію вугілля, перетворивши в третій п'ятирічці підземну газифікацію вугілля в самостійну галузь промисловості. Збільшити видобуток газу з нафтових і чистогазових родовищ, а також за рахунок підземної газифікації вугілля за третю п'ятирічку в 3,5 раза».

Все це відкриває перед нашими хімічними інститутами грандіозну проблематику важливих робіт величезного науково-практичного значення. Але, на превеликий жаль, ця проблематика майже не відбилась на планах робіт хімічних інститутів.

В параграфі 7-му II розділу резолюції сказано: «Широко вкоренити кисневе дуття в доменному виробництві». Я пригадую, які труднощі нам довелося подолати, щоб забезпечити інженеру [М. І.] Мозговому можливість розгорнути цю роботу в Інституті хімії. Інститут хімії в особі деяких своїх співробітників з неприхованою ворожістю виступав кілька років тому проти методів, запропонованих інженером [М. І.] Мозговим. Тепер академіки І. П. Бардін, Є. І. Орлов, М. М. Доброхотов дають його роботі цілком позитивну оцінку.

Цей приклад повинен примусити інститути відмовитися від такого консервативного ставлення до пропозицій, що виникають за межами Інституту, і більш уважно і чутливо йти назустріч науковій ініціативі.

Параграф 8-[ий] II розділу резолюції містить ще одну важливу проблему, яку цілком повинен був би взяти до розв'язання Інститут хімічної технології. Там сказано:

«Широко розвинути виробництво кислото- і жаротривких емалей для покриття апаратури з чорних металів і заміни ними кольорових металів».

---

* Виділено в документі.

[2*] Крапки в документі.

Важливість цього питання і його науковий інтерес добре відомі нашим хімікам. Але у мене є побоювання, що коли не зміниться теперішній стан організації робіт в наших хімічних інститутах, то це питання можливо навіть буде вирішено і у нас в Академії, але зовсім не Інститутом хімічної технології, а Інститутом археології.

Справді, Інститут археології вивчає тепер старовинні лаки, і, здається, має деякі досягнення в розкритті старовинних способів їх виготовлення.

Інститут геологічних наук в значній мірі опрацював ряд питань про основну закономірність процесів утворення нафти в умовах УРСР та про зв'язок вугільних і нафтових родовищ.

В галузі палеонтології і стратиграфії, внаслідок детального вивчення макро- і мікрофауни західної частини Донбаса, одержано дані, які можуть орієнтувати в розташуванні вугільних шарів при свердлінні на вугілля.

Доведено присутність елементу хрому в породах української кристалічної гряди, що заперечувалося раніш.

Дано обгрунтування напрямків майбутніх розвідок. Проведено дослідження депресії напірних вод м. Києва; написано монографію по Сивашу, де висвітлено геологічні, гідрогеологічні питання використання ресурсів Сивашського басейна.

В галузі кліматології виконано дві роботи: складено карту розподілу опадів в УРСР, а також досліджено питання про режим вітрів УРСР з погляду вітроенергетики.

Інститут геологічних наук в значній мірі подолав уже розпорошеність і строкатість своєї тематики, що було характерним для Інституту в минулому році, і зосередив свої сили навколо вивчення основних проблем геології.

Перед геологічною наукою на Україні третя сталінська п'ятирічка висуває проблеми величезного значення: збільшення видобутку місцевого і бурого вугілля, а головне – вирішення проблеми промислової нафти на Україні. В цій галузі Інститут геологічних наук Академії наук УРСР має великі досягнення. Завдяки його роботі тепер із закладеної за вказівками Інституту свердловини видобувають по три тонни нафти на добу. Інститут вважає, що промислова нафта на Україні є і що її запаси настільки значні, що можна буде ставити питання про утворення на Україні свого українського «третього Баку».

Інститут приймає безпосередню участь в керівництві свердлильними роботами на нафту в Роменському районі, але ще не поставив на належну височінь всі методи розвідок на нафту. Забезпечення цієї роботи є першорядним завданням Інституту.

В роботі Інституту геологічних наук є і ряд недоліків. Недостатньо швидкими темпами опрацьовувалась проблема нафтоносності УРСР, мало уваги приділялося Донецькому басейну, не вивчались питання, пов'язані з відкладами вугілля, питання петрографії вугілля як бурого, так і кам'яного, не було поглибленого вивчення фацій Донецького басейну. Не вивчались такі копалини, як доломіт, фосфорит, силікатна сировина.

Не зважаючи на значне поповнення наукового колективу, Інституту бракує ще на деяких його ділянках роботи керівного наукового персоналу.

У віданні Інституту – багатий Геологічний музей Академії наук, але не можна не звернути увагу Інституту на те, що робота цього музею в її нинішньому стані вимагає грунтовної перебудови.

По Відділу біологічних наук насамперед спинимося на Інституті ботаніки. В цьому Інституті працює ряд найвидатніших наших вчених, імена яких широко відомі в наукових колах світу. До складу Інституту входять академіки М. Г. Холодний,

А. О. Сапєгін, Т. Д. Лисенко, М. М. Гришко. Поруч з ними є ряд членів-кореспондентів і докторів біологічних наук, теж видатних вчених. Бюджет Інституту задовольняє всі його вимоги. Отже, створені всі умови для великої колективної роботи Інституту провідного і світового значення.

Але, на превеликий жаль, і тут, як і в деяких інших інститутах Академії наук, не видно диференційованого цілеспрямування в науково-дослідній роботі.

Величезні науково-практичні і загальновідомі досягнення академіка Т. Д. Лисенка, академіка А. О. Сапєгіна, академіка М. М. Гришка здобуті ними поза межами Інституту ботаніки Академії наук. Академік М. Г. Холодний – один з провідних світових вчених в галузі вивчення рослинних гормонів, але і він, як і три вищезазначених академіка, не бере майже ніякої участі в керівництві науковою роботою Інституту в цілому.

Інститут ботаніки має звичайно і певні досягнення в своїй роботі:

По «Флорі УРСР» здано до друку першу частину IV тома і V том. Здано до друку «Визначник флори околиць Києва» як підручник для вузів. Вийшли з друку II том «Визначника водоростей» і «Визначник печіночних мохів».

Дана господарська характеристика луків басейна р. Десни і солончаків приморської смуги УРСР. Висвітлено умови експлуатації малопридатних земель і накреслено заходи для їх меліорації. Виготовлено і здано до друку роботу по опису хвойних порід УРСР. Одержано позитивні наслідки по темі: «Вплив гормонів на асиміляцію».

Так само позитивні наслідки одержані по вкоріненню черенків ялини під впливом гормонів. Встановлений взаємозв'язок впливу азоту і заліза на розвиток функціонального хлорозиса, що має практичне значення при застосуванні добрив. Гібридизаційні роботи в галузі генетичних досліджень привели до позитивного випробування і до вкорінення двох сортів махорки. Передано в виробничу практику два номера персиків і два номера абрикосів. Значну роботу проведено по договірній тематиці, зокрема в галузі боротьбі з руйнуванням споруд грибковими шкідниками.

Інститут ботаніки, що формувався на протязі багатьох років шляхом приєднання кафедр і лабораторій до основної ланки – сектора систематики, складається з різних частин. Охоплюючи за своєю структурою всі ділянки ботанічної науки, Інститут тим самим не має можливості висунути провідні проблеми і на них концентрувати всі свої сили і увагу. Отже питання про структуру Інституту набуває особливо актуального значення.

Робота по «Флорі УРСР» не забезпечена належними кадрами і тому йде занадто повільними темпами. Окремі відділи сектора систематики рослин працюють зовсім відірвано один від одного, не висвітлюють в процесі роботи спільних питань.

Наявність в складі Інституту видатних спеціалістів по генетиці і фізіології рослин дозволяє при перегляді плану на 1940 р. концентрувати роботу навколо проблеми напрямленого змінення природи рослин, гібридизації, як бази одержання нових форм рослин, вивчення впливу на онтогенетичний розвиток рослин, зокрема за допомогою фітогормонів з метою підвищення врожайності культурних рослин.

В галузі сільського господарства план третьої п'ятирічки висуває завдання величезного народногосподарського значення:

а) *По зернових культурах* * на кінець третього п'ятиріччя забезпечити щорічний збір 8 мільярдів пудів зерна при досягненні середньої урожайності в 13 центнерів.

б) *По технічних культурах** для 1942 року: цукровий буряк – збір в 282 мільйони центнерів при урожайності в 235 центнерів з гектара; бавовна-сирець – 32,9 мільйона центнерів при урожайності поливної бавовни в 19 центнерів з гектара; льоноволокно – 8,5 мільйонів центнерів при урожайності в 4,6 центнера з гектара і збільшення середнього номера льону.

Забезпечити значне збільшення урожайності конопель. Особливу увагу звернути на збільшення продукції каучуконосів, соняшника і інших олійних культур шляхом правильної організації насінництва, раціонального розміщення по окремих районах, поліпшення агротехніки». (Резолюція XVIII з'їзду ВКП(б) по доповіді тов. В. Молотова).

І далі: «д) Забезпечити посіви зернових і інших культур виключно високосортним і поліпшеним *добірним насінням** як селекційних, так і місцевих сортів» (Там же).

Кому ж, як не академікам [Т. Д.] Лисенко, [А. О.] Сапегіну, [М. М.] Гришко, [М. Г.] Холодному можна доручити розробку цих питань величезного наукового інтересу і ще більшої економічної і політичної важливості.

Інститут повинен ширше налагодити свої зв'язки з колгоспною і радгоспною наукою – допоміжною лабораторією, де провадяться широкі дослідження і перевіряються лабораторні роботи.

Два слова про новий Ботанічний сад Академії наук.

На території цього Ботанічного саду, якому відведено 112 гектарів землі на чудовій місцевості в межах м. Києва, за останні 3 роки налагодилась деяка експериментальна робота окремих відділів Інституту ботаніки. Але Ботанічний сад, як певна науково-дослідна дільниця – треба відверто сказати – ще не почав існувати.

На думку Президії, треба рішуче змінити керівництво Ботанічним садом Академії наук. Президія звертає увагу академіків-ботаніків на важливість цієї справи.

В Інституті зоології в галузі механіки розвитку з'ясована роль ендодерми в детермінації частин зародку, що до цього часу мало висвітлювалося. В галузі порівняльної морфології приступлено до підсумування зібраного матеріалу. В галузі генетики одержано важливі дані щодо спадкових змін в природних популяціях дрозофіли, що проливає нове світло на шляхи природного добору. Одержано також дані про те, яку роль в достиганні статевих клітин відграє нуклеїнова кислота в них. Роботи ці продовжуються і в 1939 році.

В галузі екології в Інституті вивчаються коливання кількості тварин (комах) в біоценозах. Важливі дані Інститут одержав для організації боротьби з шкідниками сільського господарства. Ці дані одержані шляхом вивчення диких злаків, що живлять мух-шкідників культурних злаків. Уточнено методику побудови кривих залежностей розвитку комах від температурних умов. Висвітлено роль диких бджіл в опиленні культурних (городніх) рослин. Встановлено залежність часу розвитку китайського дубового шовкопряда і виходу шовку від різного виду їжі (в зв'язку з проблемою акліматизації китайського дубового шовкопряда).

В галузі паразитології проведені роботи по виявленню паразитів гессенської мухи, що є важливим для боротьби з цим шкідником сільського господарства. Проведено

---

* Виділено в документі.

значну роботу (і в 1938, і в 1939 рр.) по вивченню тахін як регуляторів розмноження шкідливих комах. Виявлено трематод паразитів коропових риб (з 24 видів риб).

Зоомузей продовжує роботу по вивченню і інвентаризації фауни УРСР. В 1939 році утворено новий розділ палеозоології.

В Інституті зоології під керівництвом акад. І. І. Шмальгаузена створилась школа видатних вчених в галузі механіки розвитку. Роботи цієї школи загальновідомі і користуються авторитетом у всьому світі.

Але перед Інститутом зоології стоїть цілий ряд надзвичайно важливих науково-практичних проблем. Зокрема, проблема вивчення методів найефективнішої боротьби з шкідниками в сільському господарстві. Крім сприяння сільському господарству в захисті рослин від шкідників, тематика Інституту повинна бути поширена на вивчення кліщів, носіїв піроплазмозу хатніх тварин і ряду хвороб людини. В цьому напрямку на Україні роботи не провадяться, а проте це завдання – надзвичайно актуальне. Треба зазначити, що тепер в цій галузі перед Інститутом розгортаються сприятливі перспективи. Обрання академіка В. П. Поспєлова і члена-кореспондента Є. В. Звєрозомб-Зубовського повинно бути запорукою того, що ці важливі роботи по боротьбі з шкідниками будуть проведені на високому теоретичному і практичному рівні.

Відділ генетики, розробляючи генетичні проблеми, не повинен обмежуватися виключно мухою-дрозофілою як об'єктом дослідження, а поширити роботи на важливі для радянського тваринництва об'єкти.

Цікаво було б також дізнатися про практичні наслідки роботи Інституту по вивченню дубового шовкопряда.

Інститут повинен приділити більшу увагу роботі Зоологічного музею Академії наук.

Гідробіологічна станція, що зараз перейменовується в Гідробіологічний інститут, повинна була б приділяти більше уваги проблемі рибного господарства, а також взяти безпосередню участь в розробці по своїй лінії проблеми Великого Дніпра, схема реконструкції якого, за планом третьої п'ятирічки, повинна бути розроблена в найближчі роки.

Треба відмітити корисну роботу Гідробіологічної станції в справі удосконалення біологічного аналізу вод річок зі значною швидкістю течії, що має значення для Київського водогону, якому цю роботу і буде передано.

Взагалі, Гідробіологічна станція повинна більше наблизити свою роботу до практики нашого водного господарства.

Інститут мікробіології успішно розв'язав завдання уряду УРСР по з'ясуванню етіології досі невідомого захворювання коней. Ряд працівників Інституту за цю роботу нагороджено орденами УРСР.

Бригада Інституту, що розробляла це важливе питання, не тільки показала свій досвід і вміння розв'язувати надзвичайно складні завдання, але і дала зразок дійсно більшовицької самовідданої наукової праці. Вивчаючи причини захворювання коней, члени бригади не спинилися навіть перед проведенням дослідів на самих собі.

В цілому, Інститут має позитивні наслідки у вивченні значення різних факторів середовища для мінливості мікроорганізмів. Одержані деякі нові дані, що підтверджують неживу природу бактеріофагу. Удосконалено методику і складено інструкцію по виготовленню і контролю бактеріофагів. Наслідки передані до відповідних органів охорони здоров'я.

Інститут вжив ряд заходів до впровадження в практику наслідків закінчених робіт в галузі боротьби з бактерійними шкідниками й патогенними мікробами, а також до поширення в практиці сільського господарства нового методу біоіндикаторів при дослідженні грунту і компостування садибних покидів, і в заводській практиці – активних варіантів оцетово-кислих мікробів. Інститут провів масовий інструктаж в справі боротьби з захворюванням коней і т. ін.

В Інституті мікробіології працюють переважно ще молоді кадри радянських вчених. Їм треба ще чимало попрацювати над собою, щоб значно піднести рівень наукових робіт Інституту.

Але, порівнюючи з недавнім минулим, треба визначити значні успіхи цього Інституту.

На високому науковому рівні працює Інститут біохімії. В галузі досліджень вуглеводного обміну в працюючих мускулах – доведено вплив на глікогеноліз і утворення молочної кислоти «кислих» та «лужних» домішок до харчового раціону тварин. Оскільки це може мати і практичне значення для підвищення працездатності в умовах фізичної праці, Інститут в 1939 р. поставив перші досліди на сільсько-господарських тваринах і одержав в цьому позитивні наслідки.

Встановлено хімічну природу пірофосфатної фракції нервової системи і вивчено оксидаційні процеси в мозку. Одержано ряд нових даних щодо біологічної специфічності ферменту катепсину в еволюційному ряді.

Зібраний матеріал по обміну речовин в ростучій тканині створив можливість в 1939 р. практично поставити питання про підхід до терапії злоякісних пухлин.

В галузі зоотехнічної біохімії одержано новий матеріал, важливий для оцінки методів консервування зеленої маси (силосування). Крім того, в значній мірі висвітлено питання про зміни в обміні речовин у коней, що хворіють на трихорексис, а також щодо ролі мінеральних речовин в етіології пелагроподібних захворювань (1939 р.), що може бути використано в ветеринарії.

В Інституті виховалася найбільша в союзі школа молодих радянських біохіміків.

Треба побажати, щоб Інститут не замикався в рамки своєї роботи і став на шлях комплексування своєї діяльності в деяких напрямках, дуже важливих для практики нашого соціалістичного будівництва.

Як на приклад, укажу на велике значення проблеми впливу якісно неповноцінного харчування на поширення епізоотій. Інститут мікробіології почав велику роботу по вивченню бруцельозу і боротьбі з ним. Я переконаний, що поширення цієї хвороби значною мірою залежить від якісно неповноцінного харчування тварин. Можливо, що за допомогою того чи іншого акцесорного фактора харчування, які так добре вивчені Інститутом біохімії, можна буде значно допомогти в боротьбі проти цієї епізоотії, яка дуже шкідливо відбивається на нашому тваринництві.

В Інституті клінічної фізіології працює цілий ряд дійсних членів Академії наук, членів-кореспондентів і найбільше, порівняно до інших інститутів, число докторів наук. Роботи Інституту клінічної фізіології користуються увагою і в нашому Союзі і за кордоном.

Головна проблема, над якою працює Інститут, – це боротьба за нормальне довголіття людини.

В Інституті проведені важливі роботи в галузі вивчення захворювання серцево-судинної системи, генеза шоку, проблеми алергії. Інститут має певні досягнення в боротьбі проти рака (рання діагностика рака, профілактика рецедивів рака після опе-

рацій), в терапії шизофренії. Цікаві роботи проведені в галузі вивчення побудови нервової системи та фізіологічної системи сполучної тканини, і далі, в галузі гематології, а також по вивченню впливу на організм зниженого атмосферного тиску.

Велике значення мають також роботи Кафедри клінічної офтальмології в галузі пересадки рогівки, які користуються світовою популярністю.

Інституту треба побажати, щоб і він в своїй роботі ще більш застосовував методи комплексної розробки важливих проблем теоретичної і практичної медицини.

Інститут має зв'язок з периферією і впроваджує в практику свої науково-практичні досягнення.

Третя п'ятирічка розгортає перед Відділом технічних наук ряд надзвичайно важливих проблем. На сьогодні ще не можна сказати, щоб цей Відділ цілком відповідав поставленим перед ним вимогам.

Робота відділу технічних наук скеровувалася по таких основних напрямках: в галузі будівельної механіки опрацьовувалися проблеми обчислення конструкцій за методами критичних навантажень та динамічної міцності деталей конструкцій; Інститут електрозварювання поширив роботу з питань механізації, автоматизації та технології електричного зварювання металів; нові проблеми комплексної механізації видобування вугілля поставлені в Інституті гірничої механіки; в галузі гідрології вивчалися режим рік УРСР, розрахункові гідрологічні залежності для водно-господарських проектувань, рух води і наносів у водостоках в природному стані і при наявності споруд.

Інститут будівельної механіки розширив теоретичну та експериментальну роботу з питань стійкості: обчислюється стійкість висотної частини сталевого каркасу Палацу Рад СРСР в Москві. В галузі динамічної міцності розвинено досліди по розрахунку міцності деталей машин в зв'язку з впливом вібрацій (заліза лопаток турбін).

Інститут електрозварювання розробив нову модель (1939 р.) автоматичної зварювальної головки, яка відрізняється своєю універсальністю, простотою конструкцій, дешевизною її виготовлення.

Розроблено нові способи боротьби з тріщинами зварних швів та зварних з'єднань вагонів, внаслідок чого значно зменшився перестой цистерн в ремонті і скоротилися витрати на їх експлуатацію.

Розроблено пересувну установку для зварювання точками обшивки пасажирських вагонів, що замінює спосіб клепання і дає значну економію метала та полегшує вагу вагона на 30 відсотків.

Проведено велику роботу по вдосконаленню зварних рейкових стиків, внаслідок чого термін придатності стика має збільшитися в 5 і більше раз.

Розроблено нову обмазку для зварювання рейкової сталі, що дозволяє зварювати рейкові стики без тріщин, майже без пор.

В галузі гідрології встановлено гідрологічні залежності та спосіб обчислення максимальних витрат від талих снігових вод і злив в умовах УРСР. Це дає можливість зменшити запаси міцності гідроспоруд, що перетинають водотоки.

Встановлено спосіб визначення мінімальних витрат води в ріках, що сприяє поліпшенню проектування гідротехнічних споруд.

Опрацьовано розрахунок і конструкцію гідро-пневмо-автомату без рухомих частин приладу, що може бути використано для потреб іригації, водопостачання сільського господарства тощо.

Тематика Відділу технічних наук, що опрацьовувалася в 1938 р., пов'язана з потребами розвитку радянського машинобудівництва. Проте, слід зазначити такі істотні недоліки в роботі інститутів Відділу.

*По Інституту будівельної механіки**. У групі динамічної міцності в 1938 р. мало місце зниження якості окремих робіт. Це сталося внаслідок недостатнього керівництва, недооцінки теоретичного обгрунтовування робіт і недостатньо високої культури експеримента. Виконання основних планових тем в Інституті затримувалося через переобтяженість позаплановими госпрозрахунковими роботами.

Відсутність належного та своєчасного колективного обговорення виконуваних Інститутом робіт привела до зниження їх якості та в деякій мірі відбилася на застосуванні наукових досягнень в практику.

Інститут, що є провідним в питаннях проблеми динамічної міцності, жодного разу не скликав конференції з цього питання, в якій взяли б участь представники промисловості та інші зацікавлені організації.

Інститут не має єдиного технічного плану поповнення обладнання і забезпечення дослідних робіт відповідною апаратурою. Відсутня також критична оцінка вживаних методів експериментування.

Інститут недостатньо забезпечений новішою апаратурою і машинним парком. Це в значній мірі результат недостатньої уваги до питань підвищення культури експеримента і зосередженості на виготовленні випробувальних машин, пов'язаних в більшості з виконанням госпрозрахункових тем.

В складі вченої ради Інституту немає представників від промисловості. До участі в роботах вченої ради не залучаються співробітники Інституту.

В Інституті не налагоджена як слід справа рецензування і колективного обговорення наукових робіт.

*По Інституту електрозварювання**. План першого півріччя 1939 р. характеризується конкретністю та цілеспрямованістю. Теоретичний рівень та значимість тем 1939 р. вище, ніж в 1938 р. Проте, для глибокої проробки певних теоретичних питань електрозварювання доцільно забезпечити співробітництво Інституту електрозварювання з інститутами Хімії та Фізики.

Інститут повинен мати приміщення для газової і рентгенівської лабораторій і для термічної майстерні, які потрібні для опрацювання важливої тематики за завданням Управління будівництва Палацу Рад в Москві.

*По Інституту гірничої механіки**. Інститут не забезпечений потрібною йому експериментальною базою. Тому ефективне використання результатів проектних та теоретичних робіт Інституту за перше півріччя 1939 р. в значній мірі залежить від того, наскільки спроможиться Інститут розмістити свої виробничі роботи по різних лабораторіях та підприємствах.

*По Інституту гідрології**. По деяких темах Інститут в першому півріччі 1939 р. відстає від плану. Це викликано частково тим, що гідравліко-гідрологічна лабораторія не здана до цього часу в експлуатацію. Протягом цілого року Інститут не може розв'язати питання про фінансування гідравліко-гідрологічної лабораторії, не зважаючи на те, що від пуску цієї лабораторії залежить виконання ряду тем з плану 1939 р.

Ненормальним є те, що рецензування закінчених робіт провадилося тільки співробітниками самого Інституту, а не запрошувались рецензенти з зовні.

---

* Виділено в документі.

Цей короткий огляд роботи інститутів Відділу технічних наук показує, що Академії наук в цілому, і Відділу технічних наук зокрема, доведеться ще чимало попрацювати, щоб поставити цей Відділ на рівень вимог плану третьої п'ятирічки. В зв'язку з цим постає питання про якнайшвидше утворення інститутів: Металургії, Енергетики і Інституту силікатів. Треба забезпечити розробку таких питань, як вітряні двигуни, турбіни для малих річок і т. д., що мають велике економічне і культурне значення.

До Відділу суспільних наук належить шість інститутів.

Інститут економіки за два роки свого існування дав лише одну роботу. Внаслідок перебудови Інститут за останній період закінчив ряд робіт з питань розвитку стахановського руху та застосування нової техніки в чорній металургії, вугільній промисловості, взуттєвій промисловості, з питань розвитку коксо-хімічної промисловості. Закінчені три роботи з питань економіки соціалістичного сільського господарства (електрифікація, розширення тракторних робіт, колгоспна торгівля).

Інституту економіки бракує керівних кадрів. Академіки і члени-кореспонденти не беруть активної участі в роботі Інституту.

Перед Інститутом стоять дуже складні завдання по опрацюванню, разом з іншими інститутами Академії наук, провідних наукових проблем третьої п'ятирічки. Цілком зрозуміло, що теми, спрямовані на піднесення нашої промисловості і сільського господарства, повинні розроблятися з урахуванням їх економічної ефективності. В цьому напрямку Інститут повинен рішуче перебудувати свою роботу.

Інститути Відділу суспільних наук провели значну роботу по відзначенню 125-річного юбілею з дня народження великого українського поета-демократа Т. Г. Шевченка.

Інститут української літератури ім. Т. Г. Шевченка підготував до друку твори поета, очищені від націоналістичних перекручувань і царської цензури.

Закінчено підготовкою і здано до друку перший і другкй томи академічного видання Шевченка.

Силами наукових співробітників інститутів: Української літератури, Історії України, Українського фольклору, Мовознавства, Кабінета євр[ейської] культури опубліковано ряд збірників і окремих наукових статей, присвячених аналізу творчості Шевченка.

Інститутом історії України опубліковано такі роботи «Україна в документах і матеріалах» (том перший); монографії: «Нариси з історії виникнення і початкового розвитку феодалізму в Київській Русі», «Україна під владою Литви», «Україна в першій половині XIX сторіччя».

Розглянута і здана до друку робота про визвольну війну українського народу проти шляхетської Польщі за приєднання України до Росії.

В Інституті археології закінчено 12 робіт по вивченню пам'ятників матеріальної культури: Ольвії, Скіфії, Наддніпров'я, Трипільської культури і міст Київської Русі; успішно проведено 8 експедицій, з яких особливо слід відзначити Трипільську, Ольвійську і Київську.

Інститут мовознавства за звітний період склав новий Російсько-український словник, очищений від націоналістичних перекручень.

В Інституті українського фольклору закінчена хрестоматія по українському фольклору; опубліковані книга «Проблема українського фольклора» і ряд збірників народної творчості.

По Кабінету єврейської мови, фольклору і літератури підготовлені до друку і частково опубліковані ряд важливих робіт, присвячених творчості Шолом-Алейхема, монографічне дослідження словотворчості, фольклорні роботи тощо.

Шляхом невпинної боротьби з ворожими елементами гуманітарні інститути тепер вийшли на шлях розробки і сприяння розвиткові української культури, національної за формою, соціалістичної за змістом.

Але треба визнати, що організаційний стан цих інститутів ще далеко незадовільний. В кожному з них чимало організаційних хиб. Не налагоджено наукове керівництво, інститути не використовують всіх можливостей для піднесення продуктивності наукової роботи.

Візьмемо, наприклад, Інститут фольклору. По суті він повинен бути інститутом народної творчості. Він не лише реєструє цю творчість в своїх збірниках. Він повинен її організувати на місцях, допомагати її розвиткові в усіх її галузях, залучати до своєї роботи літераторів, поетів, художників, майстрів хореографічного мистецтва.

Щодо Інституту історії – обмежуся лише одним зауваженням: час уже перейти до вивчення більш актуальних епох. Давно вже треба було дати історію революційних рухів на Україні, а також розвинену марксистську історію України від XVII сторіччя до Великої Жовтневої соціалістичної революції.

Підсумовуючи нашу діяльність за звітний період, не можна не відмітити значне поліпшення роботи інститутів. Воно полягає в більшому удосконаленні напрямків тематики, в підсиленні її цілеспрямованості, в більш конкретному визначенні розроблюваних об'єктів, в більшому пов'язуванні наукових проблем з вимогами практики соціалістичного будівництва.

Але позитивні наслідки ще не відповідають ні умовам, створеним урядом і партією Леніна-Сталіна для розвитку науки, ні завданням, що стоять перед Академією як вищою науковою установою УРСР. Академія наук ще не ліквідувала свого відставання від потреб життя, великих потреб народного господарства і культурного будівництва в третій п'ятирічці, п'ятирічці завершення побудови безкласового соціалістичного суспільства і поступового переходу від соціалізму до комунізму.

Виконання тематичних планів за 1938 р. і першу половину 1939 р. по Академії наук в цілому не можна вважати задовільним. Теоретичне узагальнення експериментального матеріалу хоч і поліпшилося, порівнюючи з минулим, але воно посувається занадто повільно.

В області впровадження наукових досягнень в практику народного господарства результати наші дуже незначні. Роботи, які треба впровадити у виробництво, затягуються і переносяться з року на рік. Ще не по всіх інститутах вміють, не по всіх інститутах вважають за свій обов'язок – просувати наукові надбання в практику, пов'язувати встановлені теоретичні закономірності з конкретними питаннями соціалістичної практики.

Але відстаємо ми не тільки в темпах роботи. Є випадки, коли інститути, домагаючись кількісних покажчиків, не дбають про основну вимогу до наукової роботи – підвищення її якості і високої ефективності.

Тематика наукових установ ще часто строката, має відбиток випадковості, позбавлена потрібної комплексності, цілеспрямованості. Теми часто механічно, формально підводяться під певну проблему. Замість того, щоб зосередити сили на невеликій кількості важливих об'єктів, кадри розпорошуються по різнорідних ділянках, і якість робіт, звичайно, знижується.

Багато нашкодили троцькістсько-бухарінські і буржуазно-націоналістичні агенти фашистських розвідок, що пролізли на деякі ділянки в Академію наук. Розгром фашистських агентів розчистив шлях для піднесення нашої роботи. Але ліквідація наслідків шкідництва йшла дуже повільно і треба визнати, що ці наслідки ще й тепер повністю не ліквідовані.

Заходи, які вживалися Президією для поліпшення організаційно-наукового і практичного керівництва – зміна структури інститутів, створення в них вчених рад, координація роботи з Всесоюзною Академією наук, внесення змін в статут і розукрупнення Відділів, поліпшення організації і планування робіт в інститутах, нарешті, вибори нових академіків, – все це дало вже певні позитивні наслідки, але ще не привело до усунення істотних хиб, до ліквідації відставання Академії від потреб практики соціалістичного будівництва.

Ще не налагоджено оперативне дійове керівництво Президії науковою роботою. Фінансове планування, розподіл ресурсів ще не підпорядковано і не досить пов'язано з планом науково-дослідних робіт.

Відділи ще не розгорнули свою роботу. Ми ще не практикуємо встановлення комплексних проблем, спільних для ряду інститутів. Академія ще не опрацювала новий п'ятирічний план на основі ухвал XVIII з'їзду ВКП(б).

Справа координації роботи наших наукових установ з відповідними інститутами Всесоюзної Академії наук ще не набрала потрібної планомірності.

Не налагоджені зв'язки з наркоматами, зокрема з главками союзної промисловості щодо планування тематики і впровадження нових досягнень в практику.

Ми не маємо чітко визначених пропозицій Держплану щодо тематики і напрямків роботи в зв'язку з потребами соціалістичного планування народного господарства.

Ще не всі інститути стали такими провідними центрами, які б впливали на роботу галузевих інститутів, її вміст * та напрямки.

В короткій доповіді, звичайно, немає можливості всебічно охарактеризувати в деталях сучасний стан Академії, розгорнути докладний план перебудови її роботи.

Я думаю, що надзвичайно важливі питання піднесення роботи Академії наук на рівень історичних вимог третьої сталінської п'ятирічки повинні бути докладно обговорені на зборах Відділів Академії наук і на вчених радах інститутів.

Академія наук ніяк не може продовжувати іти шляхом випадкової побудови своєї роботи. Уся наша діяльність повинна бути свідомо і самовіддано спрямована на користь соціалістичного будівництва, на користь дальшого піднесення розвитку нашої промисловості, сільського господарства, нашого добробуту, культури, обороноздатності Великого Союзу Радянських Соціалістичних Республік.

Академія наук повинна віддати всі свої сили великій справі Леніна-Сталіна.

Вивчення плану третьої сталінської п'ятирічки, перебудова Академії наук відповідно до вимог цього плану стане новим стимулом до піднесення роботи Академії наук на рівень, гідний тієї пошани і уваги, яку приділяють радянській науці наша громадськість, велика партія Леніна-Сталіна і наш любимий, мудрий вождь товариш Сталін.

Вісті Академії наук УРСР. – К., 1939. – № 5. – С. 3–23.

---

* Так у документі.

№ 58

ПРОТОКОЛ НАРАДИ ПРИ ТРЕТЬОМУ ГОЛОВНОМУ УПРАВЛІННІ НАРОДНОГО КОМІСАРІАТУ АВІАЦІЙНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ СРСР З ПРОБЛЕМ МІЦНОСТІ КОЛІНЧАТИХ ВАЛІВ АВІАЦІЙНИХ МОТОРІВ

2 серпня 1939 р.

Присутствовали: Академик [С. В.] Серенсен – Инст[иту]т строит[ельной] механ[ики]; Яковлевский – III Гл[авное] управл[ение] НКАП; Дмитриев – [III Главное управление НКАП]; Орлов – [III Главное управление НКАП]; Байков – [III Главное управление НКАП]; Киносошвили – ЦИАМ; Колосов – з[аво]д № 16; Маликов – з[аво]д № 24; Потемкина – [завод № 24]; Романова – [завод № 24]; Слюдиков – НИИ ВВС; Бортников – ЦИАМ.

Выводы совещания

В эксплуатации и при опытных испытаниях моторов наблюдаются случаи поломки коленчатых валов, указывающих на их недостаточную прочность в отношении динамических нагрузок.

Работы по увеличению прочности кол[енчатых] валов, проведенные за границей, в части изменения формы коленчатого вала дали значительный эффект (Германия, работы проведены Л L на двигателе ЮХО).

В условиях Советского Союза работы по подбору наивыгоднейшей формы коленчатого вала в отношении усиления его вибропрочности поставлены в Институте строительной механики и будут проводиться под руководством академика [С. В.] Серенсена *.

Программа указанных работ предусматривает проведение испытаний намеченных моделей с тем, чтобы к концу 1939 г. получить конкретные результаты исследования применительно к условиям производства и технологии моторных заводов НКАП.

Намечаемые мероприятия по изменению конфигурации вала, отверстия шатунных и коренных шеек, форма галтели а также формы щеки позволяет увеличить предел усталости вала до 10–15 кг/мм² вместо существующей – 7 кг/мм².

Для выявления влияния геометрии колен[чатого] вала на прочность:

1. Просить начальника III Глави[ого] управления разместить заказ на заводах по изготовлению моделей по чертежам, представленным Институтом строительной механики, и обязать заводы изготовить испытуемые образцы не позднее 1 ноября с. г.

2. Институту строительной механики разработать чертежи опытных образцов кол[енчатых] валов применительно к существующей технологии на заводах III Главн[ого] управл[ения] и существующим конфигурациям.

Для обеспечения проведения испытаний в 1939 г. Институту строительной механики разработать и представить чертежи опытных образцов не позднее 20 сентября с. г.

3. При разработке чертежей Институту стр[оительной] механики необходимо учесть размеры испытуемых образцов, которые д[олжны] быть максимально возможными с приближением к натуральным размерам. Модели разработать как для рядного мотора, так и для звездообразного (разъемного кол[енчатого] вала).

---

* Акад. С. В. Серенсен виступив на нараді з доповіддю, в якій виклав програму випробувань з проблем підвищення міцності колінчатих валів. Текст доповіді зберігається в цій самій архівній справі.

Материалы для всех испытуемых образцов принять 53 А-1.

Для получения исчерпывающих данных о действительных нагрузках кол[енчатого] вала в условиях его эксплуатации просить Институт строительной механики провести испытания части числа моделей на кручение и части числа моделей на кручение с изгибом.

4. Просить Институт строительной механики периодически по окончании отдельных этапов работы по указанным испытаниям ставить в известность моторостроительные заводы НКАП.

Кроме того, разослать заводам материалы по ранее проведенным работам Института по изучению вибропрочности (влияние волосовин, различных материалов, обработки и др[угих] факторов).

Председатель совещания *Яковлевский*

Архів Інституту механіки ім. С. П. Тимошенка НАН України, оп. 1, спр. 55, арк. 1–3. Оригінал. Машинопис.

№ 59

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ЩОРІЧНОЇ ПРЕМІЇ ІМЕНІ АКАДЕМІКА Л. В. ПИСАРЖЕВСЬКОГО ЗА КРАЩУ НАУКОВО-ДОСЛІДНУ РОБОТУ В ГАЛУЗІ НЕОРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ *

15 серпня 1939 р.

Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

1. Схвалити пропозицію Президії Академії наук УРСР про встановлення щорічної премії імені академіка Л. В. Писаржевського в розмірі 5000 (п'ять тисяч) крб., що в порядку конкурса присуджується за кращу науково-дослідчу роботу в галузі неорганічної хімії.

Положення про конкурс на премію імені Л. В. Писаржевського затвердити Президії Академії наук УРСР.

2. Дозволити Академії наук УРСР для аспірантів інститутів Академії наук УРСР встановити дві аспірантські стипендії імені академіка Л. В. Писаржевського в розмірі 600 крб. на місяць.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР *Л. Корнієць*
Керуючий справами РНК УРСР *О. Шинкарьов*
Оригіналові відповідає: *Шолох*
Згідно: [2*]

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 73, арк. 88. Засвідчена копія. Машинопис.

---

* Заголовок документа.

[2*] Підпис не прочитано.

№ 60 *

КЛОПОТАННЯ О. Б. САВЧЕНКО ДО ГОЛОВИ ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ СРСР М. І. КАЛІНІНА ПРО ЗВІЛЬНЕННЯ ЇЇ ЧОЛОВІКА Ф. Я. САВЧЕНКА, НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИКА АКАДЕМІЇ, ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ

[Не раніше вересня 1939 р.][1]*

м. Львів

18 октября 1937 года Саратовским управлением НКВД арестован мой муж Савченко Федор Яковлевич.

До 11 августа 1938 г. он содержался в Саратовской тюрьме. 11 августа мне было сообщено, что он выбыл, но куда неизвестно. Следователь, ведущий дело моего мужа, сообщил мне разные сведения. Он говорил, что муж осужден к лишению свободы и на 15 лет, и на 10 лет и называл другие сроки. Бывший начальник НКВД Стромин (ныне враг народа), вызывавший меня лично и ведший со мной беседу по делу мужа и обо мне лично, говорил мне, что муж осужден на 5–7 лет лишения свободы, и что он мне напишет из лагерей, если я не переменю адреса и если он хорошо зарекомендует себя. Все эти сведения говорят о том, что мне не хотели сказать действительного положения дела, и я до сих пор остаюсь в неведении. Никаких писем от мужа я не получала.

Позже я обращалась с тем же вопросом и в НКВД, и Прокуратуру СССР, но никаких ответов не получала.

Такое положение вынуждает меня обратиться к Вам с настоятельной жалобой.

Я знаю убеждения мужа, повседневно имела возможность наблюдать его деятельность на протяжении 25 лет; я нахожу необходимым высказать свое сомнение в правильности его осуждения.

Мой муж родился в 1892 г. на Полтавщине. В 1914 году окончил Петербургский историко-филологический институт и в том же году получил заграничную научную командировку. С 1914 по 1924 год он находился в Германии, Швейцарии, Италии и Франции и в 1924 г. по ходатайству Украинской Академии наук, с которой он находился в связи, он возвратился в Киев и был зачислен научным сотрудником УАН, где и работал до марта 1931 г.

В марте м[еся]це 1931 г. муж был арестован органами НКВД на Украине и осужден к лишению свободы сроком на пять лет политизолятора, а по отбытии в Харькове, Суздале, Бутырках, Владимире, Ярославле наказания был выслан в г. Саратов.

Как мне известно, тогда муж обвинялся в связи с украинскими учеными, находившимися в Западной Украине и, в частности, с профессором [К. И.] Студинским, ныне являвшимся членом Полномочной комиссии Народного Собрания Западной Украины, приезжавшим в Москву на сессию Верховного Совета СССР с просьбой о принятии Западной Украины в состав Союза Советских Социалистических Республик. Тогда бывшие руководители Украинской ССР считали профессора [К. И.] Сту-

---

* Див. док. № 106.

[1]* Дату встановлено за змістом документа.

динского противником Советской власти, а незадачливые руководители бывш[его] Польского государства считали его большевиком. Теперь лицо этого ученого определенно выявилось. Он действительно оказался ярым сторонником Советской власти в Западной Украине и, следовательно, связь с ним моего мужа не могла иметь что-либо предосудительного. Я думаю, что профессор [К. И.] Студинский сам может сказать об этой связи гораздо более, чем я.

Я знаю, что мой муж был сторонником объединения Западной Украины с Советской Украиной. Связан со Львовом он был научной работой. И теперь, когда Западная Украина радуется по поводу объединения с свободным народом СССР, то пусть эта радость будет общая для всех, кто своими трудами подготовлял это объединение.

Судя по разговорам, которые вел со мной бывш[ий] начальник Сарат[овского] НКВД Стромин, и, судя по кратким разговорам с мужем, которые я имела с ним при свиданиях во время нахождения его в Саратовском НКВД, в Саратове он вновь был обвинен в том же преступлении. Совершенно ясна несостоятельность этого обвинения и тем более, что по приезде в Саратов, где муж работал преподавателем английского языка в средней школе, эта связь фактически прервалась. Следовательно, он был арестован и осужден за «преступление», за которое уже был однажды осужден и отбыл наказание.

Деятельность мужа в Саратове была строго ограничена работой в школе. Он буквально все свое время отдавал только школе. Ни с кем и никакой связи он не имеет. Кроме школы и дома нигде не бывал. Отбытое им наказание вынуждало его отказываться даже от личной жизни. Он был поглощен только школой и своими научными работами. О своей работе в школе он имел только положительные отзывы. Никогда даже не было намеков на то, что он ведет сомнительно преподавание или казался вообще, хоть в какой-либо степени, антисоветским человеком – не было. Таким образом, предположить, что муж мог совершить какое-либо преступление в Саратове, совершенно нельзя.

Принимая во внимание изложенное, я прошу: поручить кому следует дело моего мужа и сообщить мне его место пребывания, разрешить переписку и освободить его от дальнейшего отбывания наказания.

Ольга Бог[умиловна] Савченко

ЦДІАЛ України, ф. 362, оп. 1, арк. 98–100. Копія. Машинопис.

№ 61

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО ПОШИРЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР В ЗВ'ЯЗКУ З РОЗВІДКАМИ НАФТИ ПО УРСР*

3 жовтня 1939 р.

Для найскорішого виконання постанови Раднаркому Союзу РСР та ЦК ВКП(б) від 4 квітня 1939 року про розвідки нафти в УРСР Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

1. Затвердити програму додаткових досліджень по нафті Інституту геології Академії наук УРСР, що до цього додається[2*].

---

* Заголовок документа.

[2*] Зазначена програма в архівній справі відсутня.

2. Зобов'язати Інститут хімічної технології (органічної хімії) Академії наук УРСР розгорнути роботи щодо вивчення якості нафти Роменського та інших родовищ УРСР з метою з'ясування найкращих шляхів її використання.

3. Зобов'язати Президію Академії наук УРСР приділити під час розробки плану досліджень на 1940 рік особливу увагу справі комплексного розв'язання проблеми розшуків, розвідки, видобутку та використання нафти УРСР.

4. Зобов'язати Президію Академії наук УРСР наприкінці цього року скликати науково-технічну конференцію для оцінки підсумків досліджень та геологорозвідкових робіт по нафті УРСР, а також для розгляду та експертизи планів досліджень, розвідкових та експлуатаційних робіт усіх організацій на наступний 1940 рік.

5. Дозволити Академії наук УРСР, в зв'язку з цим, витратити в 1939 році на поширення тематики Інституту геології та для відповідного його науково-технічного доустаткування 420 тис. крб., з яких 90 тис. крб. – на тематику та 330 тис. крб. – на доустаткування.

6. Покриття цих сум провести за рахунок економії по бюджету Академії наук УРСР (по всіх статтях) – 200 тис. крб. та решту, 220 тис. крб., за рахунок додаткових бюджетних асигнувань для Академії наук УРСР на 1939 рік.

7. Зобов'язати Наркомфінансів УРСР профінансувати Академію наук УРСР в жовтні 1939 року відповідно до п. 6 цієї постанови.

Заступник Голови Ради Народних Комісарів УРСР *В. Старченко*
Заступник Керуючого справами РНК УСРР *С. Сулима*
Оригіналові відповідає: *А. Черкаська*

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 73, арк. 16–17. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 62

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО ПЕРЕДАЧУ УКРАЇНСЬКОГО ФІЗИКО-ТЕХНІЧНОГО ІНСТИТУТУ В м. ХАРКОВІ У ВІДАННЯ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР*

10 жовтня 1939 р.

На виконання розпорядження РНК Союзу РСР від 4 липня 1939 року № СО-4851 Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

1. Передати Український фізико-технічний інститут[28] Наркомелектропрому Союзу РСР у відання Академії наук УРСР.

2. Передачу будівель, інвентаря і обладнання, що належить Українському фізико-технічному інституту, провести відповідно до постанови РНК СРСР від 15 лютого 1936 р. № 254 «Про порядок передачі державних підприємств, будинків і споруд».

Всю передачу Інституту закінчити не пізніше 1 листопада 1939 року.

3. Зобов'язати Наркомат фінансів УРСР та Академію наук УРСР при складанні бюджету на 1940 рік передбачити асигнування на зарплату для працівників

* Заголовок документа.

Українського фізико-технічного інституту в розмірах, встановлених йому в 1939 році.

Заступник Голови Ради Народних Комісарів УРСР *В. Старченко*
Заступник Керуючого справами РНК УРСР *С. Сулима*

Оригіналові відповідає: *А. Черкаська*

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 73, арк. 92. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 63

ЗВЕРНЕННЯ ВЧЕНИХ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ ДО НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

[Жовтень 1939 р.] *

Дорогі товариші!

Героїчна Робітничо-Селянська Червона Армія з честю виконала велике завдання Радянського уряду – звільнила від панського ярма наших рідних братів – українців і білорусів, що населяють Західну Україну і Західну Білорусію. Трудящі Західної України і Західної Білорусії дістали можливість будувати щасливе і радісне життя в єдиній сім'ї народів великого Радянського Союзу.

Довгі роки польські капіталісти й поміщики пригноблювали трудящих Західної України, душили багатовікову культуру українського народу, забороняли йому користуватися рідною мовою. Тепер трудящі Західної України одержали можливість розвивати свою культуру і науку, «... [2*] яка не відгороджується від народу, не тримає себе віддалік від народу, а готова служити народові, готова передати народові всі завоювання науки, яка обслуговує народ не з примусу, а добровільно, з охотою» (Сталін).

Ми, наукові працівники Академії наук квітучої Радянської України, з великою радістю і любов'ю простягаємо вам, братам нашим, свою руку, щоб разом, під керівництвом великої Комуністичної партії (більшовиків), разом з усіма народами Радянського Союзу творити нове прекрасне життя, про яке століттями мріяли генії людства. Ми певні, що наукові працівники Західної України, об'єднавшись в єдину сім'ю з науковими працівниками Радянської України і всього Радянського Союзу, будуть віддано працювати під проводом великої партії Леніна-Сталіна на користь радянської науки, яка служить всьому народу і є найпередовішою наукою в світі.

Велика Жовтнева соціалістична революція відкрила нову еру в історії людства. Роки, що відділяють нас від історичних днів Жовтня 1917 р., наповнені блискучими перемогами: в Радянському Союзі назавжди знищені експлуататорські класи, побудовано соціалізм, відкрились небувалі простори для наукових досліджень, для розквіту творчості мільйонних мас.

Великі вчителі людства, основоположники наукового комунізму, завжди вважали науку за велетенську рушійну революційну силу історії. Велика Жовтнева соціалістична революція, здійснена під керівництвом геніїв людства – Леніна і Сталіна, є

---

* Дату встановлено за поміткою на документі.

[2*] Крапки в документі.

найвеличнішим прикладом сили справжньої науки. Геніальні ідеї основоположників наукового комунізму перетворились, перетворюються в реальну дійсність, яка є новим досягненням торжества науки. Вчені Радянського Союзу навчились і навчаються сміливо мислити на безсмертних зразках роботи творців передової науки нашого часу – Леніна і Сталіна.

В колишній царській Росії наука не мала можливості розвиватися. Навіть видатні вчені того часу були великими мучениками: [М. В.] Ломоносов в умовах кріпацької Росії не міг закінчити свої важливі наукові роботи; [Д. І.] Менделєєва цькували сановно-чиновницькі кола; [М. П.] Лебедєва замучила і довела до смерті столипінська реакція. Така ж доля спіткала і інших видатних учених того часу. Соціалістична революція звільнила науку від пут капіталізму і поставила її на служіння народу, створила нечувані можливості для її розвитку, озброїла радянських вчених єдиним справжнім науковим методом – методом діалектичного матеріалізму.

Про розквіт науки в Радянському Союзі яскраво свідчить величезна кількість науково-дослідних закладів. Про це також свідчать видатні досягнення радянських вчених, робота яких відома всьому світу. Радянські вчені завжди пам'ятають вказівки товариша Сталіна про науку, «...* люди якої, розуміючи силу і значення традицій, що встановилися в науці, і вміло використовуючи їх в інтересах науки, все ж не хочуть бути рабами цих традицій, яка має сміливість, рішимість ламати старі традиції... *».

Радянська Україна, невід'ємна складова частина великого Радянського Союзу, при допомозі великого російського народу, під керівництвом більшовицької партії, під керівництвом вождя народів товариша Сталіна здобула величезні перемоги. За роки радянської влади бурхливо виросла і пишно розцвіла українська культура, національна по формі, соціалістична по змісту.

В школах Радянської України навчається близько 6 мільйонів дітей, у вузах і технікумах – 300 тисяч студентів.

На народну освіту в Радянській Україні тільки в цьому році асигновано понад 3 міліардів карбованців, що становить близько 47 процентів всього бюджету УРСР.

Радянська Україна має 216 науково-дослідних закладів. В них працює 5447 наукових працівників, серед яких – 1900 жінок.

Академія наук УРСР є центром передової науки Радянської України. В її системі – 23 науково-дослідних інститути; в склад Академії наук входять 60 дійсних членів (академіків), 68 членів-кореспондентів і коло 1000 наукових працівників. Бюджет Академії наук УРСР щороку зростає і в цьому році дорівнює 22 мільйонам карбованців. В Академії наук УРСР працює багато вчених з світовим ім'ям, вчених, які віддають свої знання, свої сили радянському народу і всьому передовому, прогресивному людству. Лише в країні перемігшого соціалізму наука поставлена на службу трудящому людству. Тільки в СРСР люди науки можуть з гордістю говорити про свої передові ідеї, про свої досягнення, про свою близкість до народу – цього дійсного творця історії людства.

Ми, радянські вчені, пишаємося тим, що в побудові комуністичного суспільства наука відігравала, відіграє і відіграватиме величезну роль.

Ми закликаємо вас, наукових працівників Західної України, виконати свій обов'язок передового інтелігента і громадянина. Ви, разом з усіма працівниками

---

* Крапки в документі.

культурного фронту, разом з усім визволеним народом Західної України, повинні зробити все для того, щоб трудящі Західної України оволоділи всіма досягненнями науки, мистецтва і культури, щоб грамотність проникла в усі кутки Західної України.

Ми закликаємо вас до рішучої боротьби з агентурою польських панів, буржуазних націоналістів – з усіма ворогами народу, які намагатимуться підривати нашу роботу.

Ми закликаємо вас тісніше згуртуватися навколо більшовицької партії, навколо великого Сталіна і успішно йти вперед, до нових вершин науки.

Передовий науковий працівник, передовий вчений повинен бути щільно зв'язаний з своїм народом; тоді голос вченого буде звучати переконливо і авторитетно.

За плодотворчу роботу, товариші!*

За дорученням сесії лист підписали:

Президент Академії наук УРСР – акад. *О. О. Богомолець*
Віце-президент Академії наук УРСР – акад. *О. В. Палладін*
Віце-президент Академії наук УРСР – акад. *А. О. Сапєгін*
Віце-президент Академії наук УРСР – акад. *Б. І. Чернишов*
Члени Президії Академії наук УРСР: акад. *М. Я. Калинович*,
акад. *В. П. Поспєлов*,
акад. *О. В. Леонтович*

На документі помітка: «Лист прийнято на жовтневій сесії Академії наук УРСР».

Вісті Академії наук УРСР. – К., 1939. – № 6/7. – С. 34–36.

№ 64

ІЗ ПРОМОВИ ПРЕЗИДЕНТА АН УРСР АКАД. О. О. БОГОМОЛЬЦЯ НА ПОЗАЧЕРГОВІЙ ТРЕТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР ПЕРШОГО СКЛИКАННЯ З НАГОДИ ВОЗЗ'ЄДНАННЯ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ З УКРАЇНСЬКОЮ РСР

13–14 листопада 1939 р. [2]*

[...][3]* Зокрема, як представнику науки, дозвольте мені звернутись до наукових працівників Західної України.

Перш за все наведу деякі факти. В 1873 році у Львові було засновано Наукове товариство імені Шевченка. В 1892 р. Товариство ім. Шевченка перебудувалося на строго науковий заклад, організований на зразок Академії наук. Товариство має три секції: Історично-філософську, Філологічну і Математично-природознавчо-лікарську.

---

* Далі знято текст з гаслами на честь радянського уряду, комуністичної партії та її вождя Й. В. Сталіна.

[2]* Дата проведення Сесії Верховної Ради УРСР.

[3]* Знято частину промови з привітанням членів Повноважної комісії Народних зборів Західної України.

За роки свого існування Наукове товариство ім. Шевченка видало чимало цінних наукових праць. В межах своїх можливостей Товариство дбало про розвиток національної української науки і культури на Західній Україні. Але і ці мінімальні можливості з переходом Західної України до складу нежиттєздатної, штучно створеної Польської держави були зведені нанівець. Про обсяг матеріальних можливостей Товариства свідчать, наприклад, такі дані. За 66 років існування Товариства, воно зібрало бібліотеку лише в 73828* скаталогізованих екземплярів.

Наукові дослідники не одержували ніякої зарплати. Основним матеріальним джерелом існування Товариства були членські внески по 10 злотих щороку, які вносили так звані звичайні члени – громадяни, що цікавились науковою роботою Товариства. Недивно, що голова Товариства подав народному комісару освіти УРСР заяву, в якій пише: «Дотеперішня наукова робота нашого Товариства від 1914 року була дуже обмежена і зовсім не відповідала культурним потребам українського населення Західної України».

Так злиденно існувала вища українська наукова організація Західної України під гнітом панської Польщі.

В той же час росла і розвивалась оточена піклуванням Радянської влади і громадськості Академія наук УРСР. За останні 11 років бюджет нашої Академії виріс в 30 раз і в 1940 році буде дорівнювати коло 30 мільйонів крб. Бібліотека Академії має коло 5 мільйонів томів і є третьою в Союзі і однією з найбагатших у світі.

В Академії 26 добре устаткованих інститутів, в яких працює коло 1000 наукових працівників. Видавничий план Академії на 1940 рік – 2500 авторських аркушів. Академія друкує свої роботи в своїх академічних журналах, які розходяться по всьому світу; в обмін на свої журнали Академія одержує багато сотень радянських і закордонних журналів.

Я прошу товаришів – наукових працівників Західної України відвідати наші академічні інститути, Музей, Бібліотеку, щоб переконатися, які величезні можливості для наукової праці забезпечує Радянська влада. Це тому, що будівництво соціалізму невідривне від науки. Це тому, що радянська наука демократична, що вона служить народу, доступна для народу.

Це тому, що ленінсько-сталінська національна політика дбає про максимальний розвиток науки і культури, національної по формі, соціалістичної по змісту. Це тому, що наукові кадри оточені у нас постійним піклуванням і повагою. Це тому, що ніде в світі нема такої заінтересованості наукою, як у громадян нашого Союзу. Це тому, що за розквітом науки уважно і з любов'ю стежить наш великий учений товариш Сталін.

Отже, товариші, від імені наукової громадськості УРСР закликаю вас до спільної з нами наукової роботи на користь соціалізму і комунізму. [...][2*]

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 16, спр. 5 а, арк. 19–21. Друкарський відбиток.

---

* Див. док. № 78, п. 2.

[2*] Далі знято текст з гаслами.

№ 65*

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО УТВОРЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО ІНСТИТУТУ В СИСТЕМІ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР[2*]

16 листопада 1939 р.

Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

1. Для розв'язання науково-технічних і техно-економічних проблем енергетики, що стоять перед соціалістичним господарством УРСР, погодитись з пропозицією Академії наук УРСР про утворення в складі Академії наук УРСР Енергетичного інституту[29].

2. Визначити місцезнаходження Інституту в м. Харкові, де повинна бути розгорнута експериментальна база Інституту, головним чином, у галузі електротехніки. Для наближення органів Енергетичного інституту до промислових наркоматів УРСР, утворити в Києві філіал Енергетичного інституту, в якому, поруч з розробкою загальних науково-технічних питань енергетики, зосередити вивчення «комплексних енергетичних проблем».

3. Визначити як головний напрямок роботи Енергетичного інституту розроблення питань комплексного використання місцевих ресурсів енергії УРСР та пов'язати з цим питання енергомашинобудування.

4. Як першочергове завдання Енергетичному інституту визначити роботу над комплексом використання торфу, бурого вугілля, природних газів та енергії малих річок і вітру.

5. На розгортання роботи Інституту (Київського та Харківського відділів) асигнувати на 1939 рік 100 тисяч (сто тисяч) карбованців за рахунок республіканського бюджету УРСР.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР *Л. Корнієць*
Керуючий справами РНК УРСР *О. Шинкарьов*

Оригіналові відповідає: *Шолох*

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 73, арк. 94. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 66

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО УТВОРЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ МЕТАЛУРГІЇ ПРИ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР[3*]

16 листопада 1939 р.

Для здійснення науково-дослідних робіт в галузі металургії відповідно до потреб металургічних підприємств, що розташовані на території УРСР, Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

---

* Див. док. № 14, 89.

[2*] Заголовок документа.

[3*] Заголовок документа.

1. Задовольнити клопотання Президії Академії наук УРСР щодо організації при Академії наук УРСР Науково-дослідного інституту чорної металургії[30].

2. Виходячи з того, що матеріально-технічна база для проведення науково-дослідних робіт зосереджена в м. Харкові, а також, враховуючи наявність в м. Харкові суміжних науково-дослідних інститутів, які обслуговують потреби металургії (Інститут металів, Інститут вогнеупорів та досвідні заводи), вважати за доцільне організувати Інститут металургії при Академії наук УРСР в м. Харкові з відділом в м. Дніпропетровську.

3. Дозволити Президії Академії наук УРСР в межах затвердженого бюджету Академії на 1939 рік, за погодженням з Наркомфінансів УРСР, витратити на утримання наукового складу Інституту та проектні роботи на 1939 рік 50 тис. (п'ятдесят тисяч) карбованців.

4. Зобов'язати Інститут металургії Академії наук УРСР забезпечити наукове керівництво групою металургії Інституту хімії Академії наук УРСР, що працює над питанням втілення у виробництво кисневих чугунів *.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР *Л. Корнієць*
Керуючий справами РНК УРСР *О. Шинкарьов*
Оригіналові відповідає: *Шолох*

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 73, арк. 95. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 67 [2*]

ЛИСТ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ ДО РНК УРСР ПРО АСИГНУВАННЯ КОШТІВ ДЛЯ БУДІВНИЦТВА ІНСТИТУТУ ГІРНИЧОЇ МЕХАНІКИ АН УРСР

19 листопада 1939 р.
м. Дніпропетровськ

Согласно постановлению СНК УССР № 735 от 21 мая 1938 года [3*] в Днепропетровск был переведен Институт горной механики. Год пребывания Института в Днепропетровске весьма благоприятно отразился на его работе. Институт был укреплен высококвалифицированными кадрами, проработан ряд вопросов, имеющих огромное народнохозяйственное значение в области новой схемы вскрытия и разработки каменного угля Донбасса, дающей для отдельных шахт снижение стоимости добычи до 30 процентов и т. д.

Днепропетровск, находясь в центре районов угольно-рудной промышленности (Кривбасс, Донбасс, Никополь-Марганец, Александрийский буроугольный район), является наиболее удобным местом для пребывания Института.

Сейчас перед Институтом стоит огромной важности задача по разрешению проблемы использования бурого угля, имеющая для УССР и, в частности, для Днепропетровской области исключительное значение.

---

* Так у документі.

[2*] Див. док. № 8, п. 6.

[3*] Дану постанову не знайдено.

Однако, дальнейший разворот научной деятельности Института горной механики тормозится отсутствием соответствующей экспериментальной базы и помещения для научной работы.

Занимаемые Институтом три комнаты в здании Химико-технологического института общей площадью в 150 кв. метров (при наличии до 50 сотрудников) не обеспечивают нормальной работы Института и не дают возможности разместить лабораторное оборудование и научную библиотеку.

Обеспечение Института помещением в условиях г. Днепропетровска может быть разрешено только путем постройки нового здания. Днепропетровский горсовет передал Институту для этой цели готовый фундамент бывшего Горно-рудного института.

Ориентировочная стоимость строительства здания для Института горной механики составляет 1 миллион рублей.

Облисполком просит предусмотреть по плану капиталовложений на 1940 год строительство в гор. Днепропетровске здания для Института горной механики стоимостью в 1 миллион рублей.

И. о. председателя областного исполнительного комитета *К. Караваев*

Верно: *

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 75, арк. 170. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 68

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ 70-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТА 45-РІЧЧЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АКАД. О. В. ЛЕОНТОВИЧА

1 грудня 1939 р.

Дозволити Президії Академії наук УРСР відмітити ювілей 70-річчя з дня народження і 45-річчя науково-педагогічної діяльності академіка О. В. Леонтовича.

2. Доручити РНК УРСР оформити в радянському порядкові.

Секретар ЦК КП(б)У *М. Хрущов*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 513, арк. 253. Оригінал. Машинопис.

№ 69

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРЕЗИДІЇ АН УРСР К. Й. СТУДИНСЬКОМУ ПРО ПОНОВЛЕННЯ ЙОГО В ЗВАННІ ДІЙСНОГО ЧЛЕНА АКАДЕМІЇ

8 грудня 1939 р.

Шановний Кирило Йосипович.

Президія Академії наук УРСР повідомляє, що за постановою Загальних зборів Академії наук УРСР від 3 грудня 1939 р. Вас поновлено в званні дійсного члена Академії наук УРСР[2*].

* Підпис не прочитано.

[2*] Див. «Історія Національної академії наук України. 1929–1933 : Документи і матеріали». – К., 1998. – С. 294.

Президія просить Вас приїхати до Києва для обговорення і вирішення питання про Вашу дальшу наукову роботу як дійсного члена Академії наук УРСР.

Президент Академії наук УРСР акад. *О. [О.] Богомолець*

Секретар Президії *[Й. Л.] Фраймович*

ЦДІАЛ України, ф. 362, оп. 1, спр. 61, арк. 131. Оригінал. Машинопис.

№ 70 *

ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ АН УРСР ПРО РОЗГОРТАННЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

9 грудня 1939 р.

Присутні: віце-президент – академік Палладін О. В., віце-президент – академік Чернишов Б. І., члени Президії: академік Калинович М. Я., академік Леонтович О. В.; академіки: Сельський В. О., Серенсен С. В., Шліхтер О. Г., Лаврентьєв М. О.; секретар Президії – т. Фраймович Й. Л.; в. о. голови Відділу фіз[ико]-хім[ічних] [та] мат[ематичних] наук – чл[ен]-кор[еспондент] Буркєєр Є. С., вчений секретар Відділу фіз[ико]-хім[ічних] [та] мат[ематичних] наук – т. Ромс Г. Ф., вчений секретар Відділу технічних наук – чл[ен]-кор[еспондент] Грозін Б. Д., вчений секретар Відділу біолог[ічних] наук – т. Пархоменко В. Ю., директор Ін[ституту]ту археології – т. Ячменьов М. І., в. о. директора Ін[ституту]ту літератури – т. Величков О. С. [31], директор Бібліотеки – т. Михайличенко О. Б., в. о. директора Ін[ституту]ту фольклору – т. Родіна М. С., заст[упник] директора Ін[ституту]ту мовознавства – т. Бойко М. Ф., заст[упник] директора Бібліотеки АН – т. Зеленко І. Н. [32], пом[ічник] директора Ін[ституту]ту геологічних наук – т. Скоріков Ф. С., вчений секретар Ради по вивченню вироб[ничих] сил – т. Швець І. Т. [33], заст[упник] директора Ін[ституту]ту хімії – т. Делімарський [Ю. К.], керівник групи технології води – т. Кульський Л. А. [34], вчений секретар Планової комісії – т. Гарцман-Брук Б. М., зав[ідуючий] фін[ансового] сектору – т. Терещенко Л. П.

Слухали: Інформацію голови бригади акад. Палладіна О. В. про наслідки відрядження на Західну Україну.

(Допов[ідач] віце-президент акад. Палладін О. В.).

Ухвалили:

1. Вважати перехід Наукового товариства ім. Шевченка у Львові в існуючому стані до Академії наук УРСР недоцільним [2]*.

2. Для забезпечення робіт в галузі гуманітарних наук, приймаючи до уваги значну кількість видатних фахівців, що знаходяться зараз у Львові та працюють переважно на базі Наукового товариства ім. Шевченка та інших наукових організацій, організувати у Львові сектори таких інститутів Відділу суспільних наук АН УРСР: Ін[ституту]ту історії України, Ін[ституту]ту української літератури ім. Шевченка, Ін[ституту]ту мовознавства, Ін[ституту]ту укр[аїнського] фольклору, Ін[ституту]ту археології і Ін[ституту]ту економіки.

---

* Див. док. № 71, 78, 115.

[2]* Див. док. № 79.

3. Зважаючи на велику кількість секторів інститутів Академії наук, що мають бути організовані, з метою об'єднання роботи та зміцнення зв'язку їх з Академією наук, для забезпечення керування цією роботою з боку Президії та Відділу суспільних наук, вважати за потрібне, щоб у Львові постійно працював другий заступник голови Відділу суспільних наук, з відповідним апаратом при ньому, для чого утворити посаду другого заступника голови Відділу суспільних наук.

Доручити Відділу суспільних наук, разом з фінсектором АН УРСР, терміново скласти кошторис і штати вищезазначених секторів інститутів Академії наук у Львові.

4. Вважати за потрібне для забезпечення дальшої планомірної роботи музеїв в галузі археології і етнографії і в галузі наук природничих, на базі музеїв Наукового товариства [ім.] Шевченка[35] та Музею Дідушицьких[36] утворити музеї Академії наук як базу для роботи академічних інститутів.

Доручити Відділу біологічних наук скласти план роботи, штати і бюджет цих музеїв.

5. На базі бібліотеки Наукового т[оварист]ва ім. Шевченка[37], бібліотеки Народного дому[38] і бібліотеки Оссолінеума[39] вважати за потрібне організувати філіал бібліотеки Академії наук УРСР у Львові.

6. На базі друкарні Наукового товариства ім. Шевченка і друкарні Оссолінеума організувати поліграфічну базу Академії наук УРСР у Львові.

7. Доручити Відділу біологічних наук виявити і вивчити об'єкти в Західній Україні, які було б доцільно перетворити в заповідники Академії наук УРСР і подати свої пропозиції на розгляд та затвердження Президії; для проведення цієї роботи доручити Відділу біологічних наук утворити відповідну бригаду та відрядити її до Львова.

8. Доручити Інституту мікробіології АН УРСР ознайомитись з роботою Інституту, керованого проф. Вейгль [Р.] * [40] у Львові, і подати свої міркування в справі організації на базі цього інституту сектору протозоїдів Інституту мікробіології АН УРСР.

9. Включити до складу Академії наук УРСР Астрономічну обсерваторію, що знаходиться на Карпатах, на горі Піп Іван.

10. Вважати передачу Львівського національного музею до Академії наук УРСР недоцільною, оскільки на думку Президії цей Музей повинен перейти у відання Управління в справах мистецтв при РНК УРСР.

11. Вважати, що бригада Академії наук, що її було відряджено до Львова з метою вивчення наукової роботи наукових організацій м. Львова, в складі: акад. Палладіна [О. В.], акад. Калиновича [М. Я.], тов. Бєлоусова [С. М.], тов. Ємчук [Є. М.], тов. Бойко [М. Ф.], т. Богаєвського, т. Городкова [М. М.], т. Ткачука [Л. Г.], т. Шамеки [І. Т.], т. Стебуна [І. І.][41] і т. Копиці [Д. Д.][42] – успішно виконала покладене на неї завдання.

12. З метою налагодження зв'язків в науковій діяльності Академії наук з науковцями Західної України, вважати за конче потрібне відрядити в найближчий час бригади наукових співробітників інститутів Академії наук УРСР до Львова та інших центральних областей Західної України для зачитання низки наукових доповідей та ознайомлення з науковою роботою місцевих наукових робітників.

Зокрема, для ознайомлення з роботою по вивченню природних ресурсів Західної України доручити Відділам Академії наук УРСР в найближчий термін визначити склад

---

* Так у документі. Потрібно: «Вейглем».

таких бригад, головним чином, з наукових співробітників інститутів: Ботаніки, Зоології, Хімії, Геологічних наук і Енергетики.

Президент Академії наук УРСР академік *[О. О.] Богомолець*

Секретар Президії АН УРСР *[Й. Л.] Фрайлович*

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 75, арк. 171–174. Оригінал. Машинопис.

№ 71 *

ПРОТОКОЛ НАРАДИ БЮРО ВІДДІЛУ БІОЛОГІЧНИХ НАУК АН УРСР У СПРАВІ ЗАПОВІДНИКІВ ТА ПРИРОДНИЧИХ МУЗЕЇВ НА ТЕРИТОРІЇ ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЕЙ УРСР[2]*

16 грудня 1939 р.

Присутні: від бюро Відділу біологічних наук – учений секрет[ар] Відділу Пархоменко В. Ю. ; від Ін[ституту]ту зоології – заст[упник] директора з наук[ової] част[ини] чл[ен]-кор[еспондент] Звєрозомб-Зубовський Є. В., доктор біологічн[их] наук Шарлемань М. В., зав[ідуючий] Зоомузеєм Парамонов С. Я. [43]; від Ін[ституту]ту ботаніки – ст[арший] науковий співробітник Котов М. І. [44], науков[ий] співробіти[ик] Афанасьєв [Д. Я.], науков[ий] співробіти[ик] Стрижиус [О. М.], науков[ий] співробіти[ик] Сичук Л. М.

Голова засідання – т. Пархоменко В. Ю.

Секретар – т. Стрижиус [О. М.]

Слухали: 1. Інформацію тов. [В. Ю.] Пархоменка про відомості, які є про заповідники та природничі музеї в західних областях УРСР, на підставі інформації про роботу бригади АН УРСР, яка працювала в західних областях під керівництвом акад. О. В. Палладіна.

Ухвалили:

1. Зважаючи на низький рівень досліджень фауни й флори західних областей УРСР і зважаючи на відсутність на території цих областей бази, де провадились би такі дослідження та виховувались би відповідні наукові кадри, вважати, що з числа всіх музеїв в західних областях УРСР, щоб правити за таку базу, найбільш придатним є Музей кол[ишніх] вл[асників] Дідушицьких як Природничий музей західних областей.

Вважати, що цей Музей, особливо в зв'язку з наявністю в ньому великих і дуже мало опрацьованих фондів, потрібно перетворити на наукову базу для всіх досліджень фауни та флори західних областей УРСР, зокрема для роботи в зазначеній галузі інститутів Зоології та Ботаніки АН УРСР.

2. Вважати за доцільне зберегти при Музеї Дідушицьких виставочну частину.

3. Розглянувши привезений бригадою АН УРСР матеріал про місця, які були заповідниками або які треба було б перетворити на заповідники як пам'ятки природи, загальним числом – 32 (див. прикладений до протоколу список) [3]*, учасники наради

---

* Див. док. № 70, 78, 115.

[2]* Нарада скликана згідно з рішенням Президії АН УРСР від 9 грудня 1939 р. Див. док. № 70, п. 7; 87.

[3]* Зазначений список у архівній справі відсутній.

вважають, що з усіх перелічених пунктів, в першу чергу належить взяти у відання АН УРСР такі місця:

1) *Чорногорський високогірський заповідник** [45] – репрезентує гірські ліси Карпат.

2) *Кедриновський заповідник** [46] на горі Яйце Перегінське – репрезентує добре збережену альпійську та взагалі високогірську флору і фауну.

3) *Чортова гора** в Рогатинському повіті та *Касова гора** під Бурштином. Добре збереглась степова флора і фауна Поділля.

4) Заповідник «*Масьок*»* у степовому Покутті між Чортівцем та Острівцем Городенського повіту Тернопольської області. В заповіднику збережена степова флора і фауна.

Щодо всіх інших зазначенних у спискові місць, то доцільність перетворення їх у заповідники, а також питання про те, які з них доцільно включити у відання АН УРСР, а які залишити у віданні Комітету по заповідниках при РНК, потрібно розв'язати на підставі більш повної характеристики, для чого це питання обговорити на спеціальній нараді у Львові з участю місцевих наукових робітників.

4. Зазначені вище 4 заповідники доцільно підпорядкувати на місці Музеєві б[увших] вл[асників] Дідушицьких [2*].

5. Для розгортання роботи зазначенного вище Природничого музею потрібно негайно вжити відповідних заходів з боку АН УРСР. Для накреслення завдань цього Музею, складання штату Музею та заповідників і встановлення ставок зарплати та орієнтовного визначення необхідних витрат на ремонт будівель та збереження майна Музею виділити комісію в складі т. т. [В. Ю.] Пархоменка, [С. Я.] Парамонова, [Д. Я.] Афанасьєва, якій і доручити передати відповідні матеріали через бюро Відділу до Президії.

6. Для здійснення п. п. 4 та 7 ухвали Президії АН УРСР від 9 грудня 1939 р. [3*] та п. 3 даної постанови послати до західних областей бригаду наукових співробітників ін[ститу]тів Зоології та Ботаніки, на чолі з представником бюро Відділу біологічних наук.

Просити дирекції ін[ститу]тів Зоології та Ботаніки негайно виділити товаришів для участі в роботі зазначеної бригади.

Голова засідання *В. Ю. Пархоменко*
Секретар *О. М. Стрижиус*

НБУВ, ІА, ф. 258, оп. 1, спр. 90, арк. 1–2. Копія. Машинопис.

---

* Виділено в документі.

[2*] Див. док. № 78, п. 3.

[3*] Див. док. № 70.

№ 72

ПОСТАНОВА ЦК КП(б)У ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ФОНДУ ДОПОМОГИ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

20 грудня 1939 р.

1. В соответствии с решением ЦК ВКП(б) от 26 ноября 1939 г. организовать Фонд для помощи интеллигенции бывшей Западной Украины – Львовской, Ровенской, Станиславской*, Тернопольской, Волынской, Дрогобичской[2*] областей при Президиуме Верховного Совета УССР в сумме 2 млн. руб.

2. Предложить Совнаркому УССР оформить создание указанного Фонда в сумме 2 млн. руб., которые в соответствии с решением ЦК ВКП(б) выделяются из резервного фонда Совнаркома СССР.

3. Предложить тов. Гречухе [М. С.] решением Президиума Верховного Совета УССР выделить из Фонда помощи интеллигенции бывшей Западной Украины по 10 тыс. руб. каждому из следующих товарищей:

Щурату Василию Григорьевичу– академику Украинской Академии наук;

Возняку Михаилу Степановичу – академику Украинской Академии наук;

Крипякевичу Ивану Петровичу[47] – доктору философии;

Колессе Филарету Михайловичу – академику Украинской Академии наук[3*].

Н. Хрущев

На документі резолюція секретаря ЦК КП(б)У М. С. Хрущова: «Во изменение п. 3 решения Политбюро ЦК КП(б) У от 20 декабря 1939 г. об организации Фонда помощи интеллигенции б[ывшей] Западной Украины, предложить т. [М. С.] Гречухе решением Президиума Верховного Совета УССР выделить из Фонда помощи интеллигенции б[ывшей] Западной Украины по 20 тыс. руб. вместо 10 тыс. руб. каждому из следующих товарищей:

Щурату Василию Григорьевичу– академику УАН;

Возняку Михаилу Степановичу – академику УАН;

Колессе Филарету Михайловичу – академику УАН».

ЦДАГО України, ф. 1,оп. 16, спр. 18, арк. 46–48 зв. Оригінал. Машинопис.

---

* Нині Івано-Франківська обл.

[2*] Нині не існує. Місто Дрогобич входить до Львівської обл.

[3*] Далі, очевидно, рукою М. Хрущова закреслено фразу: «Василевской Ванде – польской писательнице».

№ 73

ІЗ ЗВІТУ ІНСТИТУТУ БУДІВЕЛЬНОЇ МЕХАНІКИ АН УРСР ЗА 1939 р.

[Грудень 1939 р.] *

III. Виконання тематичного плану

[...][2]* 1) У звітному році було поширено експериментальні роботи по питанню міцності та стійкості інженерних конструкцій.

Новообрані члени-кореспонденти стоять на чолі відповідних груп та здійснюють наукове керівництво як відповідною тематикою, так і підготовкою аспірантури.

Було значно поширено роботу вченої ради Інституту, причому за звітний рік було проведено 14 засідань, на яких розглядались основні виробничі та організаційні питання наукової роботи, питання підготовки кадрів, розвитку лабораторій Інституту та координації його роботи з іншими дослідчими інститутами і промисловістю.

У звітному році було підсилено роботу керівників груп по лінії керівництва окремими роботами та поточного контролю їх виконання.

Регулярно скликалися наукові збори Інституту для заслухання та обговорення доповідей про наслідки виконання окремих тем, методику постановки найважливіших робіт, про нові проектні норми розрахунку міцності конструкцій. Крім того, на наукових зборах було заслухано доповіді наукових робітників інших інститутів (ак[ад.] М. М. Давиденкова, члена-кореспондента АН СРСР, проф. М. М. Бєляєва, члена-кореспондента Б. М. Горбунова, Л. І. Маламенша). Всього протягом року було скликано 17 наукових зборів, на яких заслухано 17 наукових доповідей.

2) Інститут опрацьовував ті ж проблеми, що й попереднього року. Проблема розрахунку конструкцій за критичними навантаженнями поширилась, головним чином, в напрямку проведення експериментальних дослідів над стійкістю схематизованих моделей конструкцій та стійкістю окремих деталей. Так само було поширено розробку та засвоєння методу деформації для розрахунку рамних систем за границями пружності.

Проблема динамічної міцності металів та конструкцій розвивалася в напрямку постановки експериментальних робіт по вивченню міцності при різних напружених станах змінного характера, для чого здійснювались установки, а також поширювалась робота по досвіду механічних властивостей метала при швідкісних навантаженнях (питання міцності при ударі).

В зв'язку з ухвалами XVIII з'їзду ВКП(б), в роботах Інституту було відображено питання розрахунку інженерних конструкцій з якісних будівельних сталей, питання досліду динамічної міцності деталей нових конструкцій машин та якісних машинобудівельних сталей, оскільки проблема втілення якісного металу в машинобудівництві та побудова нових типів інженерних споруд висунута як дуже актуальна для народного господарства СРСР.

3) По проблемі розрахунку конструкцій за критичними навантаженнями закінчено намічені (за планом 1939 року) теоретичні роботи по вдосконаленню та поєднанню розрахунку міцності та стійкості стальних рам, закінчено експериментальний

---

* Дату встановлено за змістом та діловодним заголовком документа.

[2]* Знято частину тексту з відомостями про кадри.

дослід стійкості моделей головних колон Палацу Рад СРСР та закінчено методичну розробку та виробничо-лабораторну підготовку по досвідному вивченню схематизованих моделей висотної частини металічного каркасу Палацу Рад СРСР; по проблемі динамічної міцності металу та конструкцій здійснено низку установок, що дають нові методичні можливості досліду міцності металу при змінних та ударних навантаженнях. Цю методику застосовано до вивчення міцності деталей частини рухомого складу та характеристик міцності металу при ударних навантаженнях.

З 15 тем за планом 1939 р. повністю, відповідно до програмів, закінчено 7 тем. Шість тем виконано не повністю, з відставанням проти намічених програмів на 1–3 місяці. Три теми не виконувались зовсім через те, що організації, за завданням яких мали виконуватися ці роботи, не дали Інституту потрібних об'єктів для роботи (Ново-Краматорський завод ім. Сталіна та Головспецсталь НКЧМ).

Недовиконання кількох тем обумовлюється, головним чином, затримкою відповідних виробничих робіт в зв'язку з недостатніми виробничими можливостями майстерні, надзвичайною перевантаженістю площі Інституту, недоліками в організації виробничих робіт та пов'язанні їх з планами наукової роботи. Виконання важливих завдань Управління по будівництву Палацу Рад СРСР відбивалось на забезпеченні виробничими ресурсами низки робіт Інституту. Оцінюючи роботу Ін[ституту]ту за 1939 р. в цілому, треба вважати, що план по провідних проблемах в основному виконано.

4) З основних наукових досягнень Інституту за звітний рік слід відмітити:

а) проведення експериментальної перевірки стійкості головних колон Палацу Рад СРСР на моделях, що дало можливість впевнитися в правильності теоретичних розрахунків, використаних при проектуванні цих деталей споруд;

б) розроблено новий ітераційний метод розрахунку плоских стальних рам на міцність та стійкість в границях та за границями пружності, що дає можливість узагальнити існуючі методи окремого розрахунку на стійкість та міцність в застосуванні до конкретних систем. Інституту доручено обчислення стійкості металічної конструкції портового крану на 350 тонн вантажопід'ємності, що будується на Ново-Краматорському заводі ім. Сталіна та являє собою цілком нову конструкцію, яка вперше здійснюється нашими підприємствами; в цьому напрямку розроблено нову методику розрахунку таких споруд;

в) розроблено методику та здійснено установку для експериментальної перевірки стійкості моделей рамних каркасів, зокрема в застосуванні до схематизованих моделей каркасу Палацу Рад СРСР. Виконання цієї роботи дозволяє поставити систематичне лабораторне вивчення найскладніших питань стійкості стрижневих систем, які не піддаються точному теоретичному розрахунку, але набувають все ширшого застосування у будівництві. Такі експерименти здійснюються в лабораторіях СРСР вперше;

г) здійснена серія дослідів по вивченню міцності при змінних навантаженнях моделей вагонних осей в одну третину натуральної величини. Одержані наслідки дають можливість порівняти вигідність різних конструктивних форм вагонних осей та колісних ступиць. Наслідки цієї роботи мають увійти як частина в систему інших робіт експериментальних та теоретичних в тому ж напрямку, які провадяться за ініціативою Академії наук СРСР. Дослід на втому моделей деталей таких розмірів здійснюється в лабораторіях СРСР вперше;

д) проведено теоретично-експериментальне вивчення впливу фаз дії змінних навантажень на міцність при плоскому напруженому стані. Встановлено, що фактор

зсуву фаз дії напруг недоцільно враховувати при обчисленні деталей машин, як це пропонувалось на основі низки теоретичних робот останнього часу;

е) збудування та тривала перевірка в умовах експлуатації досвідних екземплярів нових конструкцій машин на втому, що їх було розроблено в Інституті (трьохкомпонентних машин для комбінованих навантажень з моментами до 500 кг/мт, машини для згину при обертанні для зразків діаметром до 50 мм) дали можливість поставити дослідчі роботи по втомі моделей деталей машин, а для деяких з них – провадити спроби з реальними деталями.

Досвід Інституту в цьому напрямку дав можливість скласти проекти механічних лабораторій для Науково-дослідчого інституту Головспецсталі, для лабораторій галузевих інститутів та заводських;

ж) Інститутом проведено 20 відповідальних експертиз та консультацій по питанню розрахунку випробування міцності та поліпшенню конструкцій різних споруд та деталей машин. В цих консультаціях було використано як наслідки робіт 1939 р., так і попередніх років.

Роботи Інституту за попередні роки знайшли численні відгуки в науково-технічній пресі: в Курсах опору матеріалів (Філоненко-Бородич, [М. М.] Бєляєв), в бібліографічному журналі «Техническая книга», в бібліографічному журналі «Zentralblatt f. Mechanik», «L'ossature metallique», в збірниках Центрального інституту авіаційного моторобудівництва, в журналах «Вестник инженеров и техников», «Вестник металлопромышленности» «Le constructeur de ciment arme» і в низці інших джерел.

На Всесоюзній нараді з будівельної механіки АН СРСР в 1939 р. було поставлено від Інституту три доповіді.

Рецензії на роботи Інституту вміщено в журналі «Техническая книга», журналі «Zentralblatt f. Mechanik», в журналі «L'ossature metallique».

Низка науково-дослідчих інститутів, заводів та вузів відряджувала протягом 1939 року своїх співробітників у наукові відрядження до нашого Інституту, а саме: Ленінградський і[ституту]т залізничного транспорту, Ін[ститу]т інженерів цивільного повітряного флоту в Москві, завод № 29 ім. Баранова, завод № 112 та інші.

5) Госпрозрахункові роботи Інституту виконувались за завданням Управління по будівництву Палацу Рад СРСР (досліди стійкості моделей колон та моделей каркасів), за завданням АН СРСР (втома моделей вагонних осей), за завданням Ново-Краматорського заводу ім. Сталіна (розрахунок стійкості крану з вантажопід'ємністю 350 т, розрахунок форштосів).

Поза планом виконано:

а) розрахунок на міцність та вібрації машини для випробування підшипників (за завданням Центрального інституту авіаційного моторобудівництва – ЦІАМ);

б) вивчення динамічної міцності колінчастих валів швидкоходних двигунів (за завданням заводу № 225) закінчується в січні 1940 р.;

в) наукове обгрунтування та проект номенклатури устаткування Науково-дослідчого інституту якісних сталей та феросплавів в Москві (за завданням Головспецсталі);

г) вивчення умов міцності при змінних контактних напругах (в зв'язку з експертизою для НКМЗ ім. Сталіна).

IV. Втілення наслідків робіт Інституту

В порядку застосування наслідків науково-дослідчої роботи Інститутом проведені такі заходи:

а) випробувано та перевірено нову конструкцію свердлувального дефектоскопу для встановлення стану деревини в дерев'яних спорудах. Прилад описано в бюлетенях ТЕХСО (Ц[ентрального] ін[ститу]ту техн[ічно]-екон[омічної] інф[ормації]) (серія 43-А № 3019 – 1939 р.).

Цей прилад може бути використаний для перевірки стану таких споруд, як дерев'яні мости, мачти електропередач, шахтні кріплення, дахові укриття та ін.);

б) виготовлений робочий проект машини на втому для випробування зразків діаметром до 50 мм. Проект використовується в Інституті механіки Академії наук СРСР, в Науково-дослідчому інституті залізничного транспорту, в Центральній лабораторії прокатки НКЧМ та інших лабораторіях заводів та інститутів;

в) проведено випробування та тарировку трьох компонентів машини на втому на другому діапазоні навантаження (до 500 кг/мт). Машина призначається для використання в лабораторії одного з науково-дослідчих інститутів;

г) розроблено номенклатуру устаткування для лабораторії по втомі металів заводу Запоріжсталь та Інституту якісних сталей;

д) проведено дослідні роботи з малобазними тензометрами, які використовуються Інститутом механіки Академії наук СРСР;

е) проведено експерименти по перевірці методики визначення границі текучості * з випробування на згин.

Крім того застосовано такі роботи:

ж) наслідки робіт по експериментальному вивченню стійкості колон використовуються в Управлінні по будівництву Палацу Рад СРСР;

з) наслідки робіт Інституту по вивченню динамічної міцності каміння знайшли відображення в «Нормах на кам'яні матеріали для шляхів», які вийшли з друку в 1939 році.

V. Кооперування та наукові зв'язки в науково-дослідчій роботі

В координації з Інститутом механіки Академії наук СРСР було проведено роботи по вивченню міцності моделей вагонних осей при змінних навантаженнях та тему по вивченню впливу фаз на умови міцності при змінних навантаженнях.

Тему по вивченню динамічної міцності валопроводів, форштосів та шлеперних ланцюгів провадилось в координації з Ново-Краматорським заводом ім. Сталіна.

Тема по вивченню шкідливих витрат в маятникових копрах координувалась з Центральною лабораторією Запоріжсталь.

VI. Видавнича робота Інституту

З намічених за видавничим планом п'яти назв загальним розміром 41 друкований аркуш було здано до друку 4 назви загальним розміром 35 друкованих аркушів.

Одну заплановану роботу – том V «Записок Кафедри математичної фізики» не було здано до друку в зв'язку з тим, що попередній IV том було затримано виходом з друку на кілька місяців [2*].

Дві роботи Інститут здав до Видавництва з невеликим запізненням проти наміченого терміну. Поза Видавництвом АН УРСР було надруковано в журналі «Вестник

---

* Так у документі.

[2*] «Див. додаток звіт Кафедри математичної фізики за 1939 р. ». *Примітка в документі.*

инженеров» 3 статті, в журналі «Техническая физика» одна стаття, в журналі «Вестник металлопромышленности» – три статті, в журналі «Заводская лаборатория» – п'ять статей. Всього 12 статей.

VII. Наукові конференції

На конференції, скликаній Центральним аерогідродинамічним ін[ститу]том (ЦАГІ) в березні 1939 р. по вібрації апаратури, було зроблено доповідь «Методика випробування міцності при вібраційних навантаженнях» (С. Серенсен). На останній нараді з будівельної механіки, скликаній АН СРСР в листопаді 1939 р., було поставлено доповіді: «До розрахунку рамних систем на стійкість» (М. Корноухов); «Гіпотеза міцності при змінних навантаженнях» (С. Серенсен); «Розрахунок посторових рамних каркасів за методом моторних тензорів» ([В.] Чудновський, [Д.] Вайнберг[48]).

На науковій конференції в зв'язку з ювілеєм Київського індустріального інституту було поставлено доповідь «Теорія процеса гнуття деревини» (Ф. Бєлянкін).

На науковій конференції Київського інженерно-будівельного інституту були поставлені доповіді: «Сучасний стан питань по розрахунку стальних конструкцій з урахуванням пластичних деформацій» (М. Жудін[49]), «Коливання стрижней та динамічний критерій стійкості» ([В.] Чудновський), «Наближені методи розрахунку стійкості рам» ([М.] Корноухов).

В ухвалах перших двох конференцій відмічено потребу в розвитку робіт, що їх було докладено від Інституту.

VIII. Експериментально-технічна база Інституту

Наприкінці 1939 року Інститут одержав додаткові приміщення в будинку по вул. Чудновського 2, сім кімнат загальною площею в 334,6 м^2.

Ці приміщення не були належним чином відремонтовані, через що розташування частини Інституту на цій новій території має тимчасовий характер.

На цій території було почато організацію інженерної лабораторії, але за відсутністю бюджетних асигнувань це устаткування обмежилось монтажем установки для випробувань стійкості моделей каркасів Палацу Рад СРСР (за завданням Управління по будівництву Палацу Рад СРСР).

В механічній лабораторії було встановлено дві нові машини на втому. Для механічної лабораторії було також збудовано два балістичних копра по роботам групи динамічної міцності.

Для потреб майстерень та лабораторій було придбано дрібне приладдя.

Вартість устаткування зросла за звітний рік з 328660 крб. до 355770 [крб.] на 1 січня 1940 р., тобто на 8,2 відсотки.

Приміщення Інституту хоч і збільшилось, проте воно далеко ще недостатнє для нормальних умов роботи та за своїм технічним станом ці приміщення зовсім не пристосовані для роботи лабораторій Інституту.

Незабезпеченість сучасним устаткуванням та вимірною апаратурою не дозволяє піднести на належний рівень експериментальних робіт та Інститут поширює своє лабораторне устаткування, переважно за рахунок власного виробництва. Передбачається поширити майстерні, зокрема в напрямку виготовлення апаратури. [...] *

---

* Далі знято відомості про бюджет Інституту.

X. Загальні висновки

У звітному році Інститут поширив теоретичну та експериментальну розробку проблем міцності в основному в тих напрямках, по яких він працював у попередні роки.

Було розвинуто експериментальну роботу по питаннях міцності та стійкості стальних конструкцій, а також по питаннях міцності при ударі, що відповідає актуалізації відповідних завдань промисловості.

Наслідки робіт Інституту було використано як у науково-технічній літературі (зокрема в довідниках та учбових курсах), так і безпосередньо в промисловості (Управління по будівництву Палацу Рад СРСР, Ново-Краматорський машинобудівельний завод ім. Сталіна, Головспецсталь, науково-дослідчі інститути авіаційної промисловості та низка інших).

Інститут виконав значну кількість важливих експертиз, серед яких треба відзначити Регенераторстрой, Державний інститут високих тисків у Ленінграді, Всесоюзний науково-дослідчий інститут мір та стандартів, Перший державний шарикопідшипниковий завод ім. Л. М. Кагановича в Москві, Ново-Краматорський машинобуд[івний] з[аво]д ім. Сталіна.

Інститут не повністю виконав план частини держбюджетних робіт в зв'язку з виконанням важливих завдань промисловості, що виникли протягом року, а також в зв'язку з великим навантаженням його майстерень, з перебоями в технічному постачанні та недостатністю ув'язки лабораторно-виробничої роботи з планами окремих дослідчих робіт. Відповідно до поточних завдань промисловості та термінових експертиз було виконано три позапланових теми.

Теоретичний рівень робіт та культура експерименту в Інституті вимагають дальшого поглиблення та вдосконалення, так само як й спрямування загально-теоретичних робіт до питань, що випливають з практики соціалістичного будівництва.

Ув'язка окремих розділів тем між собою, а також координація тем, що мають спільні питання, недостатня.

По Ін[ституту]ту ще недостатньо забезпечений науковий та організаційний провід всім комплексом робіт від керівників груп та лабораторій, а також відповідний контроль виконання.

Поширення обсягу робіт та вдосконалення лабораторної техніки вимагає поширення керівного складу Ін[ституту]ту.

Кваліфікація наукового, інженерно-технічного і лабораторного персоналу вимагає дальшого підвищення для поліпшення забезпечення наукових робіт та складної лабораторної техніки.

Для цього потрібно підсилення роботи по підвищенню кваліфікації та активізація колективу Інституту в цьому напрямку.

Інститут відчував у роботі певні труднощі, з яких треба підкреслити:

а) зовсім недостатнє приміщення (450 кв. м);

б) недостатнє забезпечення тематики по лінії виробництва в майстерні та технічного постачання, що позначається в затягуванні термінів закінчення відповідних виробничих робіт;

в) невиконання Управлінням справами АН УРСР ремонтів та пристосування додаткових приміщень, які одержав Інститут;

г) недостатнє поновлення устаткування та апаратури Інституту сучасними типами та обмежені можливості самого Інституту в напрямку виготовлення такого устаткування;

д) відсутність Інженерної лабораторії, яку, хоч і ухвалено організувати за постановою Президії АН УРСР, проте без забезпечення належними ресурсами;

е) незадовільний стан технічного постачання, особливо металу, струменту *, електроустаткування;

ж) недостатнє забезпечення електроенергією та перебої в її постачанні;

з) недостатнє комплектування лабораторного та допоміжного персоналу, яке утруднюється рівнем ставок по системі АН УРСР.

Звіт про роботу Кафедри математичної фізики академіка М. М. Крилова подається окремо, як додаток до звіту Інституту [2*].

Директор Інституту будівельної механіки АН УРСР *[С. В.] Серенсен*

Архів Інституту механіки ім. С. П. Тимошенка НАН України, оп. 1, спр. 53, арк. 1–10 зв. Копія. Машинопис.

№ 74

ЗВІТ КАФЕДРИ МАТЕМАТИЧНОЇ ФІЗИКИ АН УРСР ЗА 1939 р. [3*]

[Грудень 1939 р.] [4*]

У 1939 році Кафедра математичної фізики в складі акад. М. М. Крилова та чл.-кор. М. М. Боголюбова працювала над проблемою статистичної теорії коливань [5*] в аспекті теми про дослідження лінійних та нелінійних вібраційних систем, що знаходяться під впливом випадкових сил [5*].

В цій галузі було спеціально розглянуто питання про вплив сил, що складаються з великого числа гармонічних компонентів з майже неперервним частотним спектром. Було показано, що такі сили можуть служити зручною моделлю так званих випадкових сил, які треба враховувати зараз у все більш широких галузях фізики та техніки (Броуновські рухи, проблеми дробового ефекту в радіотехниці та зв'язані з нею проблеми власних шумів радіоприймачів, проблеми статистики коливань деяких технічних приладів і т. ін.).

Для розгляду впливу сил з майже неперервним частотним спектром на лінійні та нелінійні вібраційні системи був розроблений метод, який значно удосконалює ті пертурбаційні методи, що їх в минулому році Кафедра застосовувала до канонічних систем класичної та квантової механіки.

Цей новий метод був використаний Кафедрою, між іншим, для розв'язання одного питання, що поставив перед нею Інститут будівельної механіки, а саме: питання про вплив спільної дії періодичної та випадкової сили на нелінійну систему, яка перебуває в стані резонансу.

---

* Так у документі. Потрібно: «інструменту».

[2*] Див. док. № 74.

[3*] Заголовок документа.

[4*] Дату встановлено за змістом документа та док. № 73.

[5*] Підкреслено в документі.

Розв'язання цього питання становило тему доповіді Кафедри матем[атичної] фізики на червневій сесії Академії наук УРСР, що її зробив на засіданні Технічного відділу [АН УРСР] один з співробітників Кафедри. [...]*

Готується до друку стаття про асимптотичні нерівності, що можуть бути застосовані до деяких питань статистичної динаміки (продовження статті, зданої до друку), а також монографія з циклу питань темплану цього року, які ще не здані до друку в зв'язку з затримкою матеріалів для V тома [«Записок Кафедри математичної фізики»].

М. М. Крилов
М. М. Боголюбов

Архів Інституту механіки ім. С. П. Тимошенка НАН України, оп. 1, спр. 53, арк. 11–13. Копія. Машинопис.

№ 75

ЗВІТ ІНСТИТУТУ ЕЛЕКТРОЗВАРЮВАННЯ АН УРСР ПРО РОБОТУ ЗА 1939 РІК[2*]

[Грудень 1939 р.][3]*

Основним напрямом роботи Інституту є розробка питань електричного зварювання металів, яка з кожним роком охоплює все нові галузі металопромисловості. До зварювання пред'являються підвищені вимоги щодо його якості і продуктивності. Тому в характері роботи Інституту щороку відбуваються деякі зміни, які викликаються актуальними назрілими питаннями. Протягом 1939 року Інститут працював над такими проблемами:

1. Механізація зварювання.
2. Зварні і інші корозійно-стійкі з'єднання труб Палацу Рад.
3. Зварні конструкції в суднобудуванні і вагонобудуванні.
4. Контроль якості зварювання.

1. *Проблема «Механізація зварювання».* Впровадження у виробництво автоматичного зварювання являє собою складне завдання, над яким Інститут працює вже кілька років. До 1939 року в Інституті були розроблені конструкції автоматів для зварювання металічним і вугільним електродами. Розроблена техніка і технологія зварювання цими автоматами; розроблено ряд питань механізації і автоматизації при зварюванні на контактних машинах. Розроблені спеціальні установки для автозварювання, пристосовані до вагонобудування і суднобудування. У 1939 р. Інститут продовжував роботу по цій проблемі з метою охопити більше коло галузей металопромисловості, в яких механізація зварювання ще не набула потрібного розвитку.

2. Проблема «Зварні і інші корозійно-стійкі з'єднання труб Палацу Рад». Постановка цієї проблеми викликала потребу в організації й устаткуванні в Інституті корозійної лабораторії. Поруч з роботами по Палацу Рад в цій лабораторії проведено ряд досліджень на корозію основного металу і зварних з'єднань малолегованих

---

* Знято перелік опублікованих праць М. М. Крилова та М. М. Боголюбова. Див. Додатки: «Список видань і наукових праць співробітників АН УРСР».

[2*] Заголовок документа.

[3*] Дату встановлено за змістом та діловодним заголовком документа.

сталей для вагонобудування. Значимість проведеної в 1939 р. Інститутом роботи по цій проблемі полягає ось в чому: 1) для ряду низьколегованих сталей дана порівнювальна оцінка щодо їх корозійної стійкості; 2) розроблені методи зварювання цих сталей, які забезпечують одержання корозійно-стійких швів і 3) розроблена методика досліджень на корозію, яка дозволяє добувати в короткий строк необхідні результати.

3. Проблема «Зварні конструкції в суднобудуванні і вагонобудуванні». Щодо вагонобудування всі теми є новими, а в частині суднобудування є логічним продовження робіт минулих років. В останній час зварювання в галузі вагонобудування широко застосовується. Тим часом проектування і виготовлення зварних вагонних конструкцій не має перевірених дослідженнями обгрунтовань, від чого з'являються тріщини в зварних швах і зачеплюється зайвий метал. Тому застосування зварювання в вагонобудуванні вимагає науково-дослідницького опрацювання багатьох питань. У 1939 р. Інститут вивчав: а) питання досліджень малолегованих сталей з метою вибрати найкращі марки; б) питання про раціоналізацію конструкцій і розрахунку зварних з'єднань вагонів; в) питання поліпшення конструкції і розробка заходів по боротьбі з тріщинами в 25-тонній зварній цистерні.

У звітному році по цій проблемі розв'язано ряд принципіальних питань в галузі вагонобудування. Розроблена раціональна конструкція зварного критого вагона полегшеного типу. Будування і експлуатація таких вагонів дадуть великий економічний ефект. Інститутом розроблений і запропонований новий метод розрахунку вагонів на втому, замість розрахунку на статичне навантаження. Розроблена раціональна конструкція зварного візка пасажирських вагонів полегшеного типу. Проведено перший етап роботи по вибору для вагонобудування низьколегованих сталей з дослідженням механічних властивостей, зварюваності і корозійно-стійкості. В галузі суднобудування у звітному році практично розв'язано питання про можливості автоматичного зварювання великих площинних секцій суден з допомогою зварочного трактора, що значно спрощує перехід в суднобудуванні від ручного методу зварювання до автоматичного і позбавляє від застосування при цьому дорогого устаткування.

4. *Проблема «Контроль якості зварювання».* Розробкою питання котролю зварювання Інститут займався і раніш. Головну увагу було приділено опрацюванню принципіальних питань контролю з допомогою рентгенівського просвічування і електромагнітної дефектоскопії. У 1938 р. Інститут поставив перед собою завдання розробити метод контролю зварних швів з допомогою ультразвукових хвиль. В 1939 р. Інститут займався розробкою методу рентгенівського контролю зварних точок і зварних з'єднань труб Палацу Рад. По цій проблемі практично розв'язано питання контролю рентгенопросвічуванням якості зварювання труб.

І. Структура. В 1939 р. особливих змін в структурі Інституту не сталося. У звітному році при групі електродної справи була організована корозійна лабораторія для дослідження на корозію зварних з'єднань і основного металу. За структурою продовжувало існувати 6 груп: зварювальної апаратури; зварних конструкцій; група і лабораторія електродної справи і знов організована корозійна лабораторія; група по підвищенню якості зварних швів; науково-консультаційна; група впровадження робіт Інституту.

1. *Група зварювальної апаратури* опрацьовувала і вдосконалювала апаратуру для автоматичного зварювання, розробляла питання механізації й автоматизації зварювальних процесів, техніки і технології автозварювання вугільними і металічними

електродами, розробляла питання механізації й автоматизації зварювання на контактних машинах, розробляла і вишукувала найкращий тип переривачів для контактних машин. Розроблений комплекс питань дозволяє застосовувати електрозварювання в нових галузях промисловості, а також сприяє заміні ручного зварювання автоматичним.

2. *Група зварних конструкцій* опрацьовувала питання, зв'язані з раціоналізацією розрахунку і конструювання зварних конструкцій, займалася дослідженням деформацій при зварюванні конструкцій, розробляла заходи по боротьбі з цими деформаціями.

Розроблені в 1939 р. питання мають важливі значення з точки зору переведення ряду клепаних металічних конструкцій на електрозварювання. Розроблені питання в галузі вагонобудування дозволяють полегшити конструкції зварних вагонів і вагонних візків. Запропонований Інститутом зварочний трактор дозволяє механізувати зварювання секцій судневих корпусів, від чого підвищується продуктивність і зменшується вартість виготовлення судневих корпусів.

3. *Група і лабораторія електродної справи і корозійна лабораторія* в основному займались розробкою питань металургійних і технологічних процесів зварювання малолегованих сталей, дослідженням зварювальних властивостей сталі, розробляла електродні покриття для зварювання малолегованих сталей і для якісного зварювання маловуглецевих сталей. Результати цієї роботи мають актуальне значення. Розв'язано ряд питань за завданням будівництва Палацу Рад щодо вишукування корозійно-стійких з'єднань трубопроводів різних призначень.

4. *Група підвищення якості зварних швів* займалася контролем зварних швів з допомогою рентгенопромінів і ультразвукових хвиль стосовно до зварних з'єднань труб Палацу Рад і до зварних точок. Характерним в роботі групи у звітному році є те, що вона працювала над вирішенням конкретних питань контролю якості зварювання за завданнями будівництва Палацу Рад. Значимість і актуальність цієї роботи очевидні.

5. *Науково-консультаційна група* займалася безпосередньою допомогою нашій промисловості при застосуванні автоматичного зварювання. Ця група працювала і працює в тісному контакті з групою впровадження. Конкретно її робота полягала в розробці й удосконаленні установок для автозварювання, у конструюванні необхідних для цього пристосувань. Група давала різного роду консультації з питань механізації і автоматизації зварювання як в Інституті, так і шляхом виїздів на заводи.

6. *Група впровадження робіт Інституту* вивчала і з'ясовувала на заводах можливість застосування автозварювання, намічала заходи для переходу від ручного зварювання на автоматичне, знайомила працівників заводу з умовою підготовки і цехів, і самих виробів для збирання і зварювання на автоматах. Працівники групи впровадження виїжджали на заводи для консультації і застосування механізованого виробництва електродів, знайомили працівників заводів з розробленими Інститутом конструкціями верстатів для механізованого виготовлення електродів з тонкою і товстою обмазкою. Група займалася також застосуванням на заводах розроблених Інститутом обмазок для якісного зварювання. Роботи науково-консультаційної групи і групи впровадження мають важливе значення для нашої металообробної промисловості, тому що вони ведуть до зміни ручного зварювання автоматичним, а також до механізації виготовлення тонко- і товстопокритих електродів.

Внаслідок цього на заводах значно підвищується продуктивність праці, знижується собівартість зварної продукції, яку випускають заводи, і забезпечується висока якість зварювання.

II. Кадри. Кадри наукових працівників Інституту збільшилось з 27 чол. на кінець 1938 р. до 37 чол. на кінець 1939 р. Протягом 1939 р. прийнято на роботу на посаду наукових співробітників 14 чол., звільнено за цей же час 4 чол. З загального числа прийнятих – 10 чол. продовжують працювати в Інституті, а 4 чол. пішли з Інституту – з них один за власним бажанням, 2 чол. – в зв'язку з переходом в аспірантуру і 1 чол. – в зв'язку з призовом на дійсну військову службу. Кваліфікацію наявного складу наукових співробітників характеризують такі дані:

	1938 р.	1939 р.
Наукові співробітники, які мають ступінь доктора технічних наук	3	3
Наукові працівники, які мають ступінь кандидата технічних наук	4	4
Не мають наукових ступенів	20	30
З загальної кількості наукових співробітників мають звання:		
Академіків	1	1
Членів-кореспондентів (професорів)	2	2
Старших наукових співробіти[иків]	4	4
Молодших наук[ових] співробітників	7	7
Не мають наукових звань	13	23
Наукові працівники з стажем наукової роботи понад 5 років		
від 3 до 5 років	4	6
від 1 до 3 років	8	12
до 1 року	10	10

Після проведення в 1939 р. виборів до АН УРСР в Інституті працюють і перебувають в штаті 2 члени-кореспонденти АН УРСР – професор Горбунов Б. М., професор Буштедт П. П. Для роботи по Інституту електрозварювання прикріплено члена-кореспондента АН УРСР, професора Короткевича М. О., який проживає в м. Орджонікідзеграді, і члена-кореспондента, професора Францевича І. М., який проживає в Харкові. В Інституті є на кінець 1939 р. один аспірант-докторант за спеціальністю зварювальних машин (тов. Сидоренко О. М.) останнього року навчання, який готується до захисту дисертації і 2 аспіранти-кандидати другого року навчання (т. т. Асніс А. Ю. і Лур'є Р. Я.). В 1939 р. для вступу до аспірантури подали заяви 7 чол., з яких цілком задовільно жоден не склав іспитів. З'ясувалося, що більшість з тих, що подали заяви, не знайомі з зварюванням ні теоретично, ні практично.

Число старих кадрів по зварюванню взагалі дуже обмежене, тому комплектування кадрів Інституту йде за рахунок молодих спеціалістів, які закінчують вищу школу по зварочній спеціальності. Цим і пояснюється велике число наукових співробітників з малим стажом наукової роботи.

Поставлене перед Інститутом завдання допомогти науковим співробітникам у підвищенні їх кваліфікації в звітному році дістало помітне практичне вирішення. Три наукових співробітники підготували до захисту дисертації, 5 чол. готують до здачі кандидатський мінімум за затвердженими для них програмами. Інститут подає помірну допомогу в підвищенні кваліфікації наукових співробітників.

III. Виконання тематичного плану. З запланованих 15 тем цілком виконано за планом 14 тем і частково виконана 1 тема. Нижче наводимо характеристику роботи і одержані результати по виконаних темах.

А. Планові закінчені роботи

Тема 1. Автозварювання металічним і вугільним електродом з гранулійованим флюсом (член-кор[еспондент] Буштедт П. П., Чаталбашьян М. І., Лапін А. М.). Розроблена і виготовлена апаратура для зварювання вугільним електродом з гранулійованим флюсом. Розроблено хімічний склад флюсу для зварювання якісних швів. Зварювання вугільним електродом з гранулійованим флюсом дає можливість якісно зварювати метал великих товщин (до 18 мм) без скосу кромок. Крім того, цей метод зварювання не потребує товстопокритих електродів, виготовлюваних на спеціальних верстатах, чому зварювана цим методом продукція значно здешевлюється.

Тема в частині зварювання металічним електродом з гранулійованим флюсом замінена темою: «Підвищення стабільності дуги при автоматичному зварюванні перемінним струмом».

У результаті проведених дослідних зварювань перемінним струмом встановлено, що застосування для стабільності дуги трифазного струму підвищеної напруги і осцилятору не виправдує себе ні технічно, ні економічно. Результати роботи в частині вугільного зварювання будуть використані в металопромисловості при серійному виготовленні виробів з товстого металу.

Тема II. Розробка режиму вугільного зварювання кутових швів (Чаталбашьян М. І.). Розроблені режими для зварювання в напустку кутовими швами металу з товщинами 1,5 мм, 2,8 мм, 3 мм, 4 мм, 5 мм, а для таврового з'єднання з товщинами металу – 7 мм і 9 мм. Результати роботи будуть використані при виготовлені тонкостінної газогенераторної апаратури.

Тема III. Розробка ігнайтронних переривачів для точкових і шовних машин (Сидоренко О. М., Супрун О. А.). В процесі розробки теми з'ясувалося, що замість ігнайтронних переривачів для точкових і шовних машин можливі інші типи переривачів, не менш досконалих в роботі, але зате більш простих у виготовленні. До кінця звітного року розроблений електромеханічний переривач з часом діяння більше 0,5 секунди і тип переривача з часом діяння менше 0,5 секунди. Результати роботи застосовуватимуться при зварюванні на точкових і шовних машинах. Розроблені переривачі забезпечать високу якість зварювання і точне регулювання зварочних режимів при зварюванні різних виробів.

Тема IV. Розробка зварних і інших з'єднань труб для будівництва Палацу Рад (Дятлов [В. І.][50] і Фрумін І. І., Мамонов Р. В.). Досліджено до 40 типів різних з'єднань труб; вивчено характер роз'їдання корозією багатьох типів з'єднань, що були довгий час в експлуатації. В результаті проведеної дослідницької роботи винайдені і запропоновані будівництву Палацу Рад 7 типів з'єднань труб, стійких проти корозії, щільних і з гладкою внутрішньою поверхнею. В результаті роботи будуть використані на будівництві Палацу Рад.

Тема V. Дослідження корозійної стійкості зварних і інших з'єднань труб для Палацу Рад. В 1939 р. проведені лабораторні експресні випробування зразків (Дятлов М. І., Фрумін І. І., Рабкін Д. М., Слуцька Т. М., Приходченко В. Г., Гутман Л. М.). Протягом звітного року проведена така робота: розроблена методика експресних і тривалих випробувань окремих зразків і цілих різнотипних з'єднань труб з 12 марок

легованих сталей. Розроблена конструкція і виготовлена апаратура для проведення дослідів на корозію згаданих зразків і цілих з'єднань. Проведено експериментальне дослідження на стійкість проти корозії – експресним методом до 800 зразків і до 40 типів конструкцій цілих з'єднань труб. В результаті проведеної роботи методом експресних досліджень з'ясовано які сталі і з'єднання труб більш стійкі проти корозії. Результати роботи передані будівництву Палацу Рад.

Тема VI. Визначення фізичних властивостей шлаку, одержуваного при зварюванні електродами з якісним покриттям. Робота 1939 р. : а) продовження досліджень впливу температур на склад шлаку і його в'язкість, б) визначення коефіціентно[го] розширення різних шлаків (Кульчицький Л. А., Кірдо І. В.). Тема перехідна. У звітному році тривала робота по методиці, розробленій і принятій в 1938 р. Протягом 1939 р. досліджені в'язкість і коефіціент розширення шлаків 80 різних хімічних складів товстих електродних покрить. Для всіх покрить встановлена залежність якості зварювання від в'язкості шлаків. Результати роботи дають можливість теоретично обгрунтувати склад обмазки, що полегшує добір електродних покрить для якісного зварювання.

Тема VII. Метал для зварювання вагонів (Шеверницький Н. І. *, Костржицький К. О.). Проведено дослідження на корозіостійкість, зварюваність і на міцність при динамічних і вібраційних навантаженнях 8 марок малолегованих сталей. В результаті проведеної роботи найкращими для вагонобудування виявилися сталі Майарі і Картен. Значення цієї роботи полягає в полегшенні ваги вагонів, в разі виготовлення з цих сталей, і в підвищенні грузопід'ємності, що дасть великий економічний ефект.

Тема VIII. Раціоналізація конструкції і розрахунку зварних з'єднань рам вагонів (член-кореспондент Короткевич М. О., член-кореспондент Горбунов Б. М., Раєвський Г. В.). Проведено експериментальне дослідження на ударну і вібраційну міцність основних зварних вузлових з'єднань рам вагонів. Вироблені нові принципи проектування вагонів. Виявлений економічний ефект зменшення ваги зварних вагонів на 10 відсотків в порівнянні з типом існуючих вагонів. Результати роботи мають важливе значення для транспорту.

Тема IX. Поліпшення зварних конструкцій в боротьбі з тріщинами в 25-тонній зварній цистерні і в зварному візку пасажирських вагонів (член-кореспондент Короткевич М. О., Асніс А. Ю.). Вивчені дефекти і причини з'явлення тріщин в 25-тонних цистернах. Розроблені способи ремонту зварних цистерн на заводах і вагоноремонтних пунктах. Проведено статичне випробування цистерни з метою вибрати спосіб зміни конструкції опори котла цистерни. Розроблено проект поліпшення конструкції зварної цистерни. Результати роботи передані НКШ для впровадження. В 1939 р. на заводі в Бобринській за розпорядженням НКШ почато будівництво двох зварних цистерн нової конструкції для випробування їх в експлуатації.

По зварному візку проведено статичне випробування рами, на основі чого ескізно розроблена нова конструкція зварного візка полегшеного типу. Введення візка цього типу в експлуатацію дасть значний економічний ефект.

Тема X. Автозварювання секцій суден з допомогою трактора (член-кореспондент Буштедт П. П. – керівництво, Островська С. А.). Розроблені технічні умови на проектування і виготовлення зварочного трактора, розроблена конструкція і виготовлена в майстернях Інституту його дослідна модель. Експериментальна робота по

---

* Так у документі. Потрібно: «Шеверницький В. В.».

автозварюванню секції суден з допомогою трактора провадилась на Київській судноверфі. В результаті проведених дослідів зварювання встановлено, що автозварювання секцій суден трактором цілком можливе, при цьому якість зварювання і продуктивність – високі. Застосування зварочного трактора в суднобудуванні значно механізує зварювальні процеси і збільшить випуск продукції.

Тема XI. Визначення методу автозварювання секцій суден, який дає мінімум жолобіння (академік Патон Є. О. – керівник, Казимиров О. А., Островська С. А.). Розроблена методика експериментального дослідження автоматичного зварювання площинних секцій суден при різних методах їх збирання. Проведено ряд експериментальних досліджень по автозварюванню набору листів різних товщин з метою порівняння зварювання листів без набору і з набором, прикріпленим защімками. В результаті проведеної роботи встановлено, що можна зварювати площинну секцію без зажиму, тому що жолобіння листів при цьому буває незначне. Зварювання секції без зажиму дає можливість широко застосувати автозварювання в суднобудуванні, де є багато довгих швів в площинних секціях.

Тема XII. Порівняння секційного зварювання довгих швів з іншими методами зварювання з метою з'ясувати раціональність його застосування (Шеверницький В. В., Костржицький К. О.). По цій темі проведені досліди зварювання різними методами чотирьох переділок суден на Київській судноверфі і зварено 10 дослідних зразків в Інституті. В результаті проведеної роботи встановлено, що при прямому і зворотньосхідчастому методах секційного зварювання деформації однакові. Результати роботи застосовуватимуться при розробці технологічних процесів на зварюванні конструкцій в проектних бюро і на заводах.

Тема XIII. Розробка технологічного процесу і верстатів для автозварювання секцій суден (Севбо П. І. – керівник, Бордонос М. П., Петрук Є. К., Ворончук Н. М.). Розроблено технологічний процес і спроектовані спеціальні установки для автозварювання секцій суден і судневого набору. Промислові моделі цих установок будуть виготовлені і випробувані в 1940 р. на судноверфі «Красное Сормово» в Горькому і на Сталінградській судноверфі, куди передані розроблені матеріали для впровадження.

Тема XIV. Розробка способу контролю зварних точок з допомогою ультразвукових хвиль і рентгенопроменів (Барановський П. П. і Сороковський Ф. Ю. [51]). Розроблено метод контролю, який дозволяє визначити в зварних точках макродефекти і непровари з допомогою просвічування рентгенопромінями. Результати роботи застосовуватимуться при контролі якості зварних конструкцій і виробів, виконаних на точкових зварювальних машинах.

В справі розробки способу контролю зварних точок з допомогою ультразвукових хвиль проведена велика робота. Сконструйовано і виготовлено спеціальну апаратуру, проведено багато дослідів, але добитися задовільних наслідків не вдалося.

Тема XV. Розробка способу зварних з'єднань труб для будівництва Палацу Рад (Сороковський Ф. Ю.). Складена методика проведення контролю зварних з'єднань зварних труб. Проведено ряд дослідів по просвічуванню рентгенопроменями зварних з'єднань труб різних діаметрів. Розроблений і запропонований будівництву Палацу Рад спосіб спрощеного контролю з'єднань труб рентгенопросвічуванням.

Б. Роботи, виконані за договорами

Тема 1. Розробка установки для технологічного процесу автозварювання вугільними електродами бочок на заводі «Комега» в Москві.

По цій темі складено проект установки і розроблено технологічний процес автозварювання бочок. В майстернях Інституту виготовлено і передано заводу 5 комплектів автоматичних головок з щитами управління для установки їх на верстатах, виготовлення яких на заводі закінчується.

Тема 2. Розробка установки і технологічного процессу зварювання на Сталінградській суднобудівній верфі виробів № 1, складання проекту спеціальних кондукторів для закріплення в них виробів для зварювання. По цій темі складено ескізні проекти і робочі рисунки установки і кондукторів, розроблено технологічний процес автозварювання згаданих виробів. Усі розроблені матеріали передані замовнику для впровадження.

Тема 3. Розробка режимів контактного зварювання протипожежного устаткування на Прилуцькому заводі НКВС. Робота провадилась за участю представників заводу. Розроблено метод зварювання на шовній машині поздовжніх і кругових швів вогнегасників. Розроблені матеріали застосовуються заводом.

Тема 4. Розробка установки і технологічного процесу для автозварювання на заводі «Красный молот» в Тихорецькій кругових і поздовжніх швів котлів. Спроектовано установку і розроблено технологічний процес зварювання котлів на автоматі. Результати роботи передані заводу для застосування. Завод починає виготовляти установки в 1940 р.

Тема 5. Розробка режимів зварювання на стикових машинах, організація зварювання на будівельних площадках, підготовка і випробування апаратури для зварювання в стик арматури на об'єктах Будівництва № 1 в Києві. Усі завдання замовника Інститут виконав. В результаті проведеної роботи досягнуто високу якість зварювання, міцність зварних стиків, яка дорівнює або вище міцності основного металу.

Тема 6. Розробка установки і технологічного процесу для автозварювання металічним електродом царг спеціальних виробів на заводі ім. Ліхачова в Москві. За технічними умовами заводу спроектовано установку і складено технологічний процес автозварювання цих виробів. В 1940 р. завод здійснюватиме установку. Зварювальна апаратура виготовлена і буде встановлена після виготовлення розроблених Інститутом верстатів. Всі матеріали проробленої теми передані замовнику.

Тема 7. Розробка спеціальної установки технологічного процесу автозварювання поздовжніх і кругових швів котлів, виготовлення для цього зварювальної апаратури промислового типу, наладка і організація пуску в експлуатацію цілком обладнаної установки на Невському заводі в Ленінграді. Інститут розробив установку, склав технологічний процес автозварювання котлів, виготовив зварювальну апаратуру. Всі матеріали виконання теми передані заводу для впровадження, але здійснення установки на заводі зустрічає затруднення.

Всі теми за договорами охоплюються однією проблемою «механізація зварювання». В останні роки на заводах металообробної промисловості назріла потреба заміни ручного методу зварювання механізованим. У зв'язку з цим у звітному році Інститут одержав від багатьох заводів завдання по розробці установок для автоматичного зварювання.

Впровадження результатів робіт у виробництво і технічна пропаганда

Роботи по впровадженню, проведені Інститутом в 1939 р., стосуються механізації і автоматизації зварювання і електродної справи. Нижче наводимо дані про виконані роботи по впровадженню.

Тема 1. Організація пуску і наладки розробленої Інститутом установки для зварювання балок великовантажних платформ на вагонобудівному заводі ім. Урицького в Орджонікідзеграді. Робота по цій темі Інститутом виконана. У звітному році така установка виготовлена заводом і пущена в експлуатацію.

Тема 2. Установка для автозварювання секцій і переділки корпусів річкових суден судноверфі в Сталінграді. Розроблені Інститутом матеріали по темі передані судноверфі для впровадження. На судноверфі почато виготовлення установок для зварювання набору суден і виробу № 1.

Тема 3. Автозварювання спецдеталей на заводі ім. Кірова в Ленінграді. Інститутом розроблена установка і технологічний процес для автозварювання спеціальних деталей. Всі матеріали по темі передані замовнику для впровадження. На заводі почато здійснення установки з тим, щоб в 1940 р. пустити її в експлуатацію.

Тема 4. Застосування нової моделі (1939) автоматичної зварювальної головки для автозварювання деталей автомашини на Горьківському заводі «Газ». Інститутом виготовлені і передані заводу для промислової експлуатації 4 комплекти автоматичних головок з щитами. За участю проф. Буштедта П. П. і інструктора Радченка налагоджено автозварювання деталей автомашин. Інструктор тов. Радченко при зварюванні тонких листів довів швидкість зварювання до 100 м на годину.

Тема 5. Впровадження автозварювання вугільною дугою з застосуванням автогенізатора при виготовленні газогенераторів на Дмитрівському заводі і на заводі «Комега» в Москві. По цій темі Інститут роботу виконав. Розроблені Інститутом проекти установок з описом технологічного процесу проведення на них автозварювання газогенераторів передані заводам: Інститут виготовив 5 автоматів промислового типу, які на заводі «Комега» будуть пущені в експлуатацію після виготовлення спеціальних верстатів. Повне освоєння автозварювання на розроблених Інститутом установках здійснюватиметься в 1940 р.

Тема 6. Застосування автозварювання при котлобудуванні електродами з товстою обмазкою на Невському заводі в Ленінграді. Розроблені Інститутом матеріали по автозварюванню котлів передані замовнику для впровадження. До здійснення на заводі установки для зварювання котлів на автоматі є затруднення. Виготовлення верстатів завод ще не починав.

Тема 7. Автозварювання кругових швів залізничних цистерн. На заводі «Красный профинтерн» в Орджонікідзеграді за участю проф. [П. П.] Буштедта, співробітників групи впровадження і інструктора автозварювання тов. Радченка в липні звітного року налагоджена і пущена в експлуатацію розроблена Інститутом промислова установка для автозварювання залізничних цистерн.

Тема 8. Застосування розробленої Інститутом установки для зварювання точками обшивки пасажирських вагонів. Складено проект, розроблено робочі рисунки і технологічний процес для одностороннього точкового зварювання боковин цільнометалічних вагонів. Усі матеріали передані для впровадження Головтрансмашу. На вагонобудівному заводі в Калініні організовується виготовлення згаданої установки. Взагалі здійсненя її зустрічає великі затруднення в зв'язку з відмовою заводів виконати це замовлення як непланове.

Тема 9. Застосування шовного зварювання корпусів вогнегасників на Прилуцькому заводі НКВС. За участю представників заводу за даними дослідів зварювань складені таблиці режимів, розроблено метод зварювання на шовних машинах кругових і поздовжніх швів вогнегасників і іншого протипожежного устаткування. Результати роботи застосовуються при масовому випуску заводом продукції.

Тема 10. Шовне зварювання кожухів статичних конденсаторів замість паяння оловом. Розроблені Інститутом матеріали по зварюванню цих конденсаторів передані заводу електротехнічної апаратури для впровадження. На заводі виготовляється апаратура для здійснення запропонованого Інститутом методу зварювання.

Тема 11. Застосування на залізницях розробленого Інститутом раціонального типу зварного рейкового стика. Усі матеріали щодо вибору типу рейкового стика, розроблені Інститутом методи збирання і зварювання цих стиків передані НКШ для впровадження. У 1940 р. на залізницях буде укладено кілька кілометрів рейок з зварними стиками нового типу з метою їх випробування в експлуатаційних умовах.

Тема 12. Застосування розробленого Інститутом типу електроду для наплавки спрацьованих перехресть і кінців рейок. Запропонований Інститутом тип електроду застосовується на залізницях Союзу, прийнятий на цегельних заводах для наплавки спрацьованих ножів для різання сирої глинистої маси, на авторемонтних базах для наплавки спрацьованих деталей автомашин.

Тема 13. Розробка обмазок для зварювання рейкової вуглецевої сталі з вмістом вуглецю до 0,5 відсотка. Розроблені матеріали Інститут передав НКШ для впровадження. Застосування електроду матиме місце в зварюванні стиків типу Інституту* на дослідній дільниці, яку організує НКШ.

Тема 14. Застосування в нашій промисловості розробленого Інститутом типу електродів з обмазкою АН-4. В 1939 р. цей тип електрода широко впроваджується на заводах металообробної промисловості. Ці електроди прийняті Московським електродним заводом для масового виготовлення. Вони прийняті також заводом «Ленінська кузня» в Києві, вагонобудівними заводами «Красный профинтерн» і ім. Урицького в Орджонікідзеграді, заводом «Більшовик» в Києві і іншими.

Тема 15. Розробка електроду з полуякісним покриттям для зварювання у всіх положеннях. Розроблені Інститутом електроди АН-5 запропоновані «Регистру СССР» як універсальні електроди для судноремонту.

Висновки по виконанню плану впровадження

Перші 10 тем за планом впровадження стосуються проблеми «Механізація й автоматизація зварювання». Постановка цих тем викликана запитами цілого ряду заводів. За участю співробітників групи зварювальних машин ці 10 тем виконані групою впровадження і науково-консультаційною групою. В результаті проведеної роботи Інститут подав справжню допомогу заводам в галузі механізації зварювання металічним і вугільним електродами і в галузі зварювання на шовних машинах.

Тема 2 про раціональний тип зварного рейкового стика має велике значення для транспорту в зв'язку з тим, що запропонований Інститутом тип рейкового стика розрахований на втому і міцніший від тепер застосовуваного стика системи Аркос.

Теми 12–15 мали на меті впровадити у виробництво деякі типи електродів, розроблені Інститутом, а саме: АН-4 – для якісного зварювання маловуглецевої сталі, К-1 – для наплавки спрацьованих перехресть і рейок, АН-5 – для стального зва-

---

* Так у документі.

рювання. Перший з цих електродів вже набув загального визнання і виготовляється в масовій кількості на Московському електродному заводі Оргметалу.

Результати робіт Інституту по механізації виготовлення електродів з допомогою спеціальних верстатів користуються успіхом на ряді заводів, бо такі електроди, особливо обпресовані, дають більш якісні шви і коштують дешевше.

Впровадженням механізації електродної справи у виробництво і консультаціями з цих питань в Інституті займаються співробітники групи впровадження з періодичним виїздом на заводи.

По механізації електродної справи Інститут подав допомогу таким заводам шляхом відпуску їм робочих рисунків електродних верстатів:

1) Рисунки електродного верстата для товстообмазаних електродів для ручного зварювання в 1939 р. передані: Краматорському машинобудівному заводу ім. Сталіна, «Паростроєю» в Москві, заводу ім. Лібкнехта в Нижнєдніпровську, Уралвагонзаводу в Нижньому Тагілі, заводу ім. Комінтерна в Харкові, заводу «Азовсталь» в Маріуполі, Челябінському тракторному заводу, «Головрічпрому», Харківському електротехнічному заводу.

2) Рисунки верстата для виготовлення [тонко]обмазаних електродів для ручного зварювання передані: заводу металічних електродів Оргметалу, «Южтяжстрою» в Кривому Розі, заводу ім. Серго Орджонікідзе в Казані, Уралмашзаводу в Свердловську.

3) Рисунки верстата для тонкообмазаного електродного дроту для автозварювання передані: заводу «Більшовик» в Києві, заводу «Ленінська кузня» в Києві, тресту «Стальконструкція» в Москві, «Головрічпрому», Харківському електромеханічному заводу, заводу ім. Жданова в Ленінграді, заводу ім. Урицького в Орджонікідзеграді, заводу «Серп і молот» в Харкові, заводу «Красный котельщик» в Таганрозі.

4) Рисунки верстата для перехресного дроту передані: «Головрічпрому», тресту «Стальконструкція» в Москві, заводу ім. Кірова в Ленінграді, Невському машинобудівному заводу, заводу «Красный молот» в Тихорецькій, заводу «Азовсталь» в Маріуполі, Красноармійській судноверфі в Сталінграді, механічному заводу в Ленінграді, заводу «Красный профинтерн» в Орджонікідзеграді.

5) Рисунки верстатів для обмазки перехресного дроту передані: «Головрічпрому», тресту «Стальконструкція» в Москві, заводу ім. Кірова в Ленінграді, Невському машинобудівному заводу в Ленінграді, заводу «Красный молот» в Тихорецькій, Красноармійській судноверфі в Сталінграді, заводу ім. Жданова в Ленінграді, заводу «Красный профинтерн» в Орджонікідзеграді.

6) Рисунки масляного насосу високого тиску, застосовуваного при виготовленні товстопокритих електродів передані: судноремонтному заводу Цупромводу в Миколаєві, заводу «Азовсталь» в Маріуполі, Красноармійській судноверфі в Сталінграді, заводу Красный молот» в Тихорецькій, Невському машинобудівному заводу в Ленінграді, заводу ім. Кірова в Ленінграді, заводу «Красный профинтерн» в Орджонікідзеграді, тресту «Стальконструкція» в Москві, «Головрічпрому», Ленінградському механічному заводу, Краматорському механічному заводу ім. Сталіна, заводу ім. Лібкхнехта в Нижнєдніпровську, заводу ім. Комінтерна в Харкові, «Паростроєю» в Москві, Харківському електромеханічному заводу.

Досягнення Інституту по всіх питаннях зварювання листовно й усно пропагандируються * науковими співробітниками [...][2*].

Основні досягнення Інституту

З виконаних в 1939 р. робіт [важливе] значення мають такі:

1) Розробка зварних і інших з'єднань труб для будівництва Палацу Рад. У будованому Палаці Рад в Москві буде укладено близько 6,5 км трубопроводів різного призначення. Щоб забезпечити максимальний строк служби цих трубопроводів для них розробляється спеціальна низьколегована сталь. Інститут розробив корозіостійкі зварні з'єднання для труб з 12 марок сталей. Для кожної з цих сталей розроблено спеціальний тип електродів, при якому одержуються зварні шви не менш корозійної стійкості, ніж метал труб. Інститут розробив методику прискорених випробувань на корозію у водяному середовищі. У результаті великої проведеної роботи поставлене перед Інститутом завдання виконано. Для найбільш корозіостійких сталей розроблені електроди, зварювання якими забезпечує велику корозіостійкість. Значення цієї роботи очевидне.

2) Визначення фізичних властивостей шлаку, одержуваного при зварюванні електродами з якісними покриттями. В зв'язку з відсутністю теоретичних даних для розробки якісних електродних покрить, Інститут поставив велику експериментальну роботу по визначенню в'язкості шлаку, одержуваного при зварюванні електродами різного типу. В результаті цієї роботи одержані цінні дані для теоретичного обгрунтування складів різнотипних обмазок, чим полегшується добір електродних покрить.

3) Полегшення ваги зварних вагонів шляхом раціоналізації їх розрахунку і конструкції зварних з'єднань. Замість загальноприйнятого розрахунку вагона на статичне навантаження запропонований розрахунок вагону на втому, внаслідок чого удалося підвищити допускувані напруги. Ці напруги виведені з межі втоми, які визначені шляхом вібраційного випробування зварних з'єднань, що зустрічаються в рамах вагонів. На підставі вібраційних і ударних випробувань Інститут розробив зварні з'єднання з підвищеною міцністю. На основі цих даних складено ескізний проект полегшеної конструкції рами і кузова товарного критого вагона, при чому у вазі металу одержана економія до 1,5 тонни. Таке значне полегшення ваги вагона дає велику економію не тільки при будуванні вагонів, але особливо при їх експлуатації в зв'язку з скороченням витрат по перевозах зайвої ваги.

Архів Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України, оп. 1, спр. 38, арк. 1–16. Копія. Машинопис.

---

* Так у документі.

[2*] Далі знято перелік консультацій, наданих організаціям та підприємствам співробітниками Інституту.

№ 76

ЗВІТ ІНСТИТУТУ ГЕОЛОГІЧНИХ НАУК ЗА 1939 р. *

[1939 р.][2]**

В истекшем 1939 году Институт геологических наук АН УССР проводил свою работу в направлении решения ряда проблем народнохозяйственного значения, которые являются в то же время и ведущими проблемами в области геологии УССР.

К ним относятся проблема нефтеносности УССР, проблема Большого Донбасса и проблема Большого Кривого Рога. Названные проблемы являются основными в работе Института и им подчинены ряд прикладных проблем, решение которых также входило в план работ Института.

К последним относятся: проблемы стратиграфического изучения осадочных пород УССР (палеозоя, мезозоя, палеогена). Кроме того, Институт проводил работы по проблемам петрогенезиса кристаллического массива редких элементов и цветных металлов УССР, подземных вод УССР и путях их использования, оползней и борьбы с ними и др.

Одной из основных проблем, над которой продолжает работать Институт в течение ряда лет, является проблема нефти УССР. По этой проблеме Институт проводил комплексную проработку материала разведочного бурения в Ромнах. Результаты этого типа работ в виде оформленных отчетов переданы разведочной организации. Разработана колонка нормального разреза проходимых скважинами по данным ископаемой фауны и характерных минералов. Решается ряд вопросов, связанных с проблемой образования самой нефти и ее месторождений в условиях Днепровско-Донецкой впадины. В результате большой работы по обобщению и интерпретации всех прежних геологических, геофизических и буровых исследований выдвинута новая проблема разведочного бурения на пологих структурах, что возможно представляет крупный промышленный интерес по аналогии с месторождениями «Второго Баку». Проведены геоморфологические исследования впадины, освещающие связь между современным и ископаемым рельефом, что поможет при поисках нефтеносных структур.

Объем работ Института по проблеме нефти в 1940 году несколько расширяется. Впервые будут поставлены исследования нефтеносности Причерноморской впадины. Большой объем геологических исследований запланирован в нефтеносных районах Прикарпатья.

Для ознакомления с характером геологической изученности этой области выезжала специальная бригада Института. На основании собранных материалов составлен уточненный план работ, предусматривающий работы по генезису нефти, газа, озокерита, по условиям образования их месторождений. Намечен также ряд тем по изучению нормального разреза этих районов с целью оказания практической помощи разведочным организациям, с которыми планы работ согласованы.

Над проблемой нефти работал сектор общей геологии, сектор палеонтологии и стратиграфии, сектор геохимии и др.

---

* Заголовок документа.

[2]* Дату встановлено за змістом та діловодним заголовком документа.

Работы по проблеме нефти оформлены в большой сборник № 1, № 2 и в виде полных отчетов направлены Роменской нефтеразведке и другим организациям для обоснования разведочных работ.

С проблемой нефти тесно связана проблема Большого Донбасса, которая выполняется одновременно с нефтяной проблемой и проблемой палеозоя. Изучением последней в основном занимается сектор стратиграфии и палеонтологии.

На основании изучения фауны, флоры и фациальных взаимоотношений палеозойских отложений установлен девонский возраст соли в Ромнах и Исачках, уточнены в северном и западном районах Донбасса возрастные подразделения каменноугольных отложений, являющихся как-бы промежуточным звеном между Ромнами и Донбассом, установлены определенные свиты каменноугольных пород, даны границы между отделами карбона, найдены шедшие до настоящего времени [на] отбросы разности углей, которые могут давать жидкое топливо.

Работы Института по другим проблемам стратиграфического характера (проблема мезозоя и проблема палеогена) выясняют ряд вопросов, связанных с отысканием новых нефтеносных структур и целого комплекса ископаемых, приуроченных к мезозойским и палеогеновым образованиям (химическое и цементное сырье, фосфориты, бурый уголь, строительные материалы и т. д.).

Работы по проблемам стратиграфии УССР являются теоретическим обоснованием для разведочных работ на нефть, уголь и др. минеральное сырье, в связи с чем они направлены в соответствующие организации (Углеразведке, Главному геологическому управлению, Роменской нефтеразведке и т. д.).

В результате работ, связанных с проблемой подземных вод УССР, сектором гидрогеологии была дана характеристика глубоких вод Киева и Харькова и выработаны нормы водозабора, превышающие прежние нормы в два раза. Эти данные уже использованы Киевским водопроводом для реконструкции водоснабжения города.

В связи с темой «Минеральные воды и источники УССР» обследованы подземные воды в ряде пунктов, при чем выяснилось, что некоторые, изученные Институтом радиоактивные источники, должны быть освоены с бальнеологическими целями.

Произведенные рекогносцировочные исследования источников Западной Украины (Моршин и Трускавец) выяснили, что гидрогеологически они совершенно не изучены.

Прорабатывался также комплекс вопросов по подземным водам Донбасса, имеющих значение в решении проблем обводнения Донбасса. Началось изучение условий накопления и циркуляции подземных вод УССР.

В 1939 году сектор гидрогеологии Ин[ститу]та начал большую работу по изучению оползней УССР. Практическое значение этой работы будет заключаться в выработке мер борьбы с оползнями, которые, как известно, причиняют огромный вред народному хозяйству. Уже в этом году получены ценные данные по изучению суффазионных оползней. Эти данные позволяют наметить новый метод расчета устойчивости оползней этого типа.

Геофизические работы Института в 1939 г. были подчинены решению основных проблем Ин[ститу]та. Они выполнялись сектором геофизики. По проблеме нефти проделана большая работа по интерпретации и обобщению результатов геофизических съемок в пределах Днепровско-Донецкой впадины с целью выяснения глубинной геологии, в частности структур, с которыми связаны месторождения нефти.

Произведено обобщение материалов магнитных съемок для рационального направления поисков нефти.

По проблеме Большого Кривого Рога геофизическими методами обнаружена интенсивная магнитная аномалия Криворожского типа в районе с. Моисеевка, что доказывает о возможности расширения месторождения железных руд в западном направлении.

Сделана первая попытка в применении геофизических методов разведки буроугольных месторождений УССР и поисков пегматитовых жил.

Проблемой Большого Кривого Рога занимается кабинет Большого Кривого Рога, организованный в Институте в начале 1939 г., которым в отчетном году выполнены следующие работы:

Произведено опробование всех железорудных месторождений, составлено 10 детальных геологических карт различных магнитных аномалий. К картам составлено 12 поперечных и продольных разрезов месторождений.

Произведена предварительная обработка железистых пород как в части петрографии и литологии, так и химии.

Получено много новых данных геологического, петрографического и тектонического характера, обработка которых позволит решить многие основные металлогении кристаллического массива и установить ход и последовательность рудообразующих процессов не только в части железистых руд, но и других металлов, в частности никеля и рудных элементов.

Составленные Институтом геологических наук геологические карты дают направление и указывают пути развития геологоразведочных работ на месторождениях Большого Кривого Рога.

На основании данных о проведенных работах для Геологического управления УССР был составлен проект плана геолого-разведочных работ на площадях Большого Кривого Рога на 1940 год. Геологическим управлением УССР план принят. Произведены также работы по опробованию и документации трех рудников, по которым взято 1012 минералогических проб. В настоящее время над полученным материалом производятся лабораторные испытания. По этим рудникам составлено геологическое описание и составлен детальный картографический материал. Выполнение начатых работ дает возможность внести ясность в теории образования железорудных месторождений Кривого Рога, а также определить перспективу как Криворожского железорудного бассейна, так и других железорудных районов УССР типа Кривого Рога.

Наблюдения над зеленокаменными породами дали возможность установить стратиграфическое положение их и получить предварительные данные о возрасте криворожского гранодиорита. В зеленокаменных породах обнаружен никель и не исключена возможность нахождения здесь никеля в промышленных количествах.

Проведены большие работы по изучению петрогенезиса кристаллического массива УССР.

Закончено изучение чернокитовых пород юго-восточной части Киевской и северо-восточной части Кировоградской области. Продолжалось изучение чернокитов в Криворожском районе и, частично, в Приазовье. После камеральной обработки полученные данные позволят детальнее осветить характер и качество кристаллических пород как строительных материалов и, с другой стороны, уточнить страти-

графию докембрия и условия образования магматических пород и связанных с ними полезных ископаемых.

Изучена структура гранитных массивов среднего течения Днепра, что позволит, кроме более обоснованного выяснения возрастных взаимоотношений этих пород, выяснить также и характер металлоносности их.

Исследование пегматитовых месторождений Волыни, кроме материалов о возрасте коростенского типа гранита, дает также данные о направлении поисковых и разведочных работ по выявлению коренных месторождений мориона.

Результаты работ по данной проблеме, как предварительные, так и окончательные, были переданы для использования в Трест № 13 Наркомата авиационной промышленности, Геологическое управление и Госплан УССР.

По проблеме «Редкие элементы и цветные металлы» проводилось изучение редких элементов, связанных с пегматитами южной части кристаллического массива УССР. В результате работ выявлен целый ряд новых минералов: нирбия, тантала и висмута, ранее здесь неизвестных. В настоящее время ниобиево-танталовые минералы добываются в пегматитах Приазовья наряду с добычей полевого шпата и слюды. Выявлены новые точки молибденита. Проводились геологические исследования месторождений циркона Мариупольщины, при чем было установлено большое промышленное значение коренных месторождений циркона, что раньше отрицалось.

В слюдах пегматитовых жил на Волыни установлено повышенное содержание лития, рубидия и цезия, что указывает на возможность получения там редких элементов.

В Житомирской области обнаружено присутствие касситерита. Проводилась родоновая съемка и гамма-съемка при поисках пьезокварца на Волыни. Продолжалось изучение медно-рудных месторождений Малого Янисоля и Артемовской котловины, при чем в последней обнаружено свинцовое оруденение. Производились работы по изучению полиметаллических руд Нагольного кряжа, где выявлены новые минералы из группы свинца и никеля.

Сектором геохимии проведены глубокие исследования роменских нефтей и битуминозных пород Роменского района и Донецкого бассейна. Изучались также газы и воды Днепровско-Донецкой и Причерноморской впадины и Донбасса для выяснения соляно-купольных структур и их нефтеносности.

Институтом издано в 1939 г. 4 номера Геологического журнала объемом в 54 печатных листа и 4 монографии и сборника размером 63 печатных листа. Общий листаж изданий Ин[ститу]та за 1939 год – 117 печатных листов.

Институтом были проведены научные конференции:

1) По изучению пегматитов и редких элементов.

2) Конференция по борьбе с оползнями.

3) Геофизическая конференция.

4) По Большому Донбассу и Большому Кривому Рогу.

Кроме того, работники Института выступали с докладами на сессии Академии наук и принимали участие в совещаниях на производстве (Ромны, Кривой Рог, партии Геологического управления УССР).

На 1940 год Институт расширяет свою тематику в сторону изучения геологии и полезных ископаемых западных областей УССР.

Для выполнения вышеуказанных работ, Институт имеет в своем составе 11 лабораторий, картбюро и библиотеку.

Кроме того, Институт ведет огромную научно-исследовательскую и популяризационную работу по линии Геологического музея Института.

За 2 года третьей сталинской пятилетки Институту были созданы весьма благоприятные условия для научной работы. Значительно увеличен бюджет Института, усилены кадры научных работников. Институт получил новое здание с оборудованными кабинетами и лабораториями, что позволило значительно расширить научную работу Института и обеспечивает дальнейший рост Института.

К недостаткам в работе Института нужно отнести следующее:

1. Недостаток высококвалифицированных кадров по отдельным проблемам.

2. Передача третьего этажа под выставку не дала возможности развернуть в достаточной мере некоторые лаборатории, кабинеты и библиотеку и не дала возможности обеспечить рабочее место отдельным сотрудникам.

3. На выполнении плана научно-исследовательских работ отражалось то, что новое здание Института не оборудовано до конца (отсутствие технического тока и постоянного тока, отсутствие достаточной вытяжной системы).

Институту нужна помощь для устранения указанных недостатков в 1940 году.

В[ременно] и. о. директора Института геологич[еских] наук АН УССР
профессор *А. [В.] Закревская*
В[ременно] и. о. ученого секретаря *[П. Т.] Шамека*

Архів Інституту геологічних наук НАН України, оп. 1, спр. 10, арк. 60–68. Оригінал. Машинопис.

№ 77

НАУКОВА РОБОТА АКАДЕМІЇ НАУК В 1939 р. *

*[1939 р.][2]**

Загальна частина

Минулий рік знаменний, насамперед, подією величезного історичного значення – скликанням XVIII з'їзду ВКП(б), який накреслив план третьої сталінської п'ятирічки і поступового переходу від соціалізму до комунізму.

XVIII з'їзд ВКП(б), за пропозицією великого Сталіна, поставив перед СРСР основне економічне завдання – наздогнати і перегнати також в економічному відношенні найрозвиненіші капіталістичні країни Європи і США.

Ухвали XVIII з'їзду викликали в СРСР загальний всенародний ентузіазм, нове піднесення соціалістичного народного господарства і радянської культури.

На основі ухвал XVIII з'їзду, зусиллями і увагою великої партії Леніна-Сталіна і радянського уряду створені були нові можливості для дальшого розвитку науки, піднесення її на такий рівень, щоб вона була спроможна розв'язати наукові проблеми третьої п'ятирічки.

Зокрема, було створено цілий ряд нових сприятливих умов для розвитку вищого наукового закладу УРСР – Академії наук УРСР.

---

* «Доповідь прочитана на сесії АН УРСР у березні 1940 р.». *Примітка в документі.*

[2]* Дату встановлено за змістом документа.

Виборами академіків і членів-кореспондентів Академія наук зміцнила свої висококваліфіковані кадри новими найвидатнішими вченими Радянської України. Внаслідок виборів кількість академіків у звітному році зросла з 28 осіб до 61 особи, а кількість членів-кореспондентів з 9 до 68 осіб.

Колектив наукових працівників збільшився за рік з 772 до 972 осіб, а без Фізико-технічного інституту, що недавно увійшов до складу АН, – до 927.

Кількість науково-допоміжних працівників збільшилась з 646 до 809 осіб, а без Фізико-технічного інституту – до 694.

Весь колектив Академії наук становив на початку року 2064 особи, а на кінець року – 2606 осіб, а без Фізико-технічного інституту – 2264 особи.

Зростання кадрів Академії наук за 1939 р.

	Загальна кількість		В тому числі					
			наукових працівників		академіків		чл[енів]-кореспондентів	
	1 січня 1939 р.	1 січня 1940 р.	1 січня 1939 р.	1 січня 1940 р.	1 січня 1939 р.	1 січня 1940 р.	1 січня 1939 р.	1 січня 1940 р.
Всього по АН (разом з Фізико-технічним інститутом)	2064	2606	772	972	28	61	9	68
Всього по АН (без Фізико-технічного інституту)	2064	2264	772	927	28	61	9	68
В тому числі:								
Відділ фізико-хімічних і математичних наук	501	595	251	303	6	17	4	20
Відділ біологічних наук	541	604	231	287	9	16	4	24
Відділ технічних наук	204	264	85	112	3	12	1	17
Відділ суспільних наук	304	319	148	163	3	15	–	7

Серед колективу наукових працівників 379 осіб мають вчений ступінь, у тому числі 141 – ступінь доктора наук і 238 – ступінь кандидата наук.

Кількість наукових працівників, що мають науковий ступінь, зросла за рік з 248 до 379 осіб, а без Фізико-технічного інституту – до 361.

	1 січня 1939 р.	1 січня 1940 р.	
		Разом	Без ФТІ
Кількість докторів наук	78	141	138
В тому числі старших наукових працівників (не академіків)	50	80	77
Кількість кандидатів наук	170	238	223
Разом	248	379	361

За останні роки значно зміцнився партійний і комсомольський прошарок серед наукових кадрів Академії наук. Кількість членів і кандидатів КП(б)У зросла до 267 осіб, в тому числі наукових працівників – 162. Членів КСМУ – 238, з них наукових працівників – 84.

За останні два роки створена нова аспірантура в Академії наук. Кількість аспірантів на початок 1940 р. становила близько 200 осіб, з них докторантів – 34 особи.

Багато уваги було приділено поліпшенню структури інститутів для визначення чіткого профіля їх, усунення громіздкості, розпорошення сил і зосередження наукових кадрів на найважливіших ділянках наукової роботи.

У звітному році найважливішу реорганізацію структури здійснено по інститутах: Хімії, Органічної хімії і технології, Геологічних наук, Мікробіології, Гірничої механіки, Гідрології, Економіки, Археології і Літератури.

Поряд з цим за звітний період у складі Академії наук почато організацію двох нових інститутів, дуже важливих для народногосподарського будівництва нашої країни – Інституту енергетики і Інституту чорної металургії; крім того, до складу АН увійшов Фізико-технічний інститут у Харкові.

Зростання бюджету АН характеризується такими цифрами: 1937 р. – 15,5 млн. крб.; 1938 р. – 19,1 млн. крб.; 1939 р. – 21,9 млн. крб.

Отже, з умов, які сприяли розвиткові робіт АН, найважливіші такі:

1) поповнення лав АН новими дійсними членами і членами-кореспондентами і якісне зростання наукових кадрів;

2) поліпшення структури багатьох інститутів АН;

3) організація нових інститутів у складі АН;

4) створення нової аспірантури АН як звичайної, так і докторантської.

Переходячи до підсумків наукової роботи за 1939 р., слід спочатку навести декілька кількісних показників щодо тематичного плану Академії наук минулого року і його виконання.

Академія наук провадила в звітному році науково-дослідницьку роботу по 136 проблемах, опрацьовуючи по них 628 тем.

Як позитивну сторону в роботі звітного року слід відзначити дальший крок уперед на шляху укрупнення тематики і подолання багатотемності; зменшилась у середньому кількість тем на одного наукового працівника.

Кількісні показники виконання тематичного плану АН за звітний період характеризуються такими даними: за тематичним планом АН інститути мали опрацювати 149 проблем, фактично ж вони опрацьовували 136 проблем. По цих проблемах за планом треба було опрацьовувати 682 теми, фактично ж опрацьовувалось 628 тем. Отже, з різних причин знято за рік по інститутах АН 54 теми.

Найважливішим кількісним показником виконання тематичного плану є кількість закінчених за рік робіт. За тематичним планом на 1939 р. інститути Академії наук мали закінчити 437 тем, фактично ж вони закінчили 365 тем, тобто тематичний план виконано на 84 відсотки (не закінчено 72 теми). Крім того, закінчено 138 позапланових робіт. В 1938 р. тематичний план був виконаний на 70 відсотків. Отже, порівнюючи з минулим роком, АН зробила значний крок уперед у виконанні свого тематичного плану.

Проте було б великою помилкою, коли б наші інститути заспокоїлися на досягнутому, адже 72 теми не були закінчені своєчасно, хоч, правда, замість них виконано 138 позапланових тем.

З 72 незакінчених тем багато закінчено в першому кварталі 1940 р. Переважну більшість незакінчених тем не виконано або через хворість виконавців, або через їхній перехід до інших установ, або через брак додаткових посад тощо. Багато планових тем в інститутах Відділу суспільних наук було замінено іншими в зв'язку з терміновими завданнями по західних областях України.

Серед цих 72 тем є й важливі, приблизно 12–15 тем, в тому числі 7–8 провідних: газифікація торфу, геофізичні роботи з проблеми Кривого Рога, з теорії кисневих металургічних процесів, з флори, з фауни, з питань будівельної механіки, з гідрології.

Серед 138 позапланових тем понад 50 відсотків – дрібні; важливих можна нарахувати коло 45 тем: з суспільних наук, з гідрології, з питань будівельної механіки, з «НЗ» коней, з ботаніки, біохімії, клінічної фізіології.

По окремих відділах виконання тематичного плану в частині, яка мала бути закінчена в 1939 р., характеризується такими даними:

Кількість опрацьованих тем

	1938 р.			1939 р.			
	Заплановано	**Виконано**	**Відсотки виконання**	**Заплановано**	**Виконано**	**Відсотки виконання**	**Позапланов[их] робіт**
Разом по АН УРСР	339	236	69,6	437	365	83,5	138
В тому числі: Відділ фізико-хімічних і математичних наук	125	86	68,8	135	115	85,2	39
Відділ біологічних наук	118	85	72,0	148	135	91,2	45
Відділ технічних наук	42	29	69,0	36	27	75,0	19
Відділ суспільних наук	54	36	66,6	109	84	77,1	30

Багато інститутів виконали свої тематичні плани, значно поліпшивши якість і опрацювавши актуальні наукові роботи, як от: інститути – Фізики, Геології, Клінічної фізіології, Мікробіології, Біохімії, Ботаніки, Мовознавства, Електрозварювання, Кабінет по вивченню радянської єврейської літератури, мови і фольклору та ін.

Треба відмітити значне поліпшення роботи по Відділу суспільних наук, який за цей рік дав цілий ряд важливих наукових робіт.

Разом з тим ми ще маємо інститути, які в 1939 р. мали значні прориви у виконанні тематичного плану (інститути – Будівельної механіки, Органічної хімії і технології)[52]. Незабезпеченість експериментально-технічною базою привела до невиконання ряду експериментальних робіт в інститутах Гірничої механіки, Гідрології та ін.

В деяких інститутах маємо невиконання провідних тем: Інститут українського фольклору, Інститут української літератури ім. Т. Г. Шевченка та ін.

Основна причина хиб у виконанні тематичного плану – це незадовільне наукове керівництво роботою в процесі її виконання. Але, разом з тим, треба відзначити і такі обставини:

1) Незадовільне планування робіт, яке в деяких інститутах полягає в тому, що дослідні завдання часто не відповідають ресурсам інституту.

2) Розпорошення сил по багатьох об'єктах і темах, що створює неможливість планомірного і цілеспрямованого використання можливостей інститутів.

3) Відсутність потрібної планомірності в роботі інститутів, яка полягає в тому, що часто інститути, виконуючи дуже важливі позапланові роботи, висунуті державними органами, не вносять потрібних корективів у тематичні плани, внаслідок чого утворюється становище, коли при значному фактичному перевиконанні передбаченого обсягу науково-дослідних робіт тематичний план, затверджений сесією, якщо підходити до нього формально, лишається невиконаним (наприклад, деякі інститути Відділу суспільних наук).

4) Перевантаження в деяких випадках дрібними госпрозрахунковими роботами, що веде до невиконання основного плану науково-дослідних робіт.

5) Незабезпеченість в ряді випадків потрібною експериментально-технічною базою, належним обладнанням.

1940 рік має бути роком усунення цих хиб, повної ліквідації проривів, що мали місце в звітному році по окремих ділянках.

Зовсім незадовільно стоїть справа з виконанням видавничого плану.

За видавничим планом затверджено до випуску в 1939 р. 2000 аркушів; фактично надруковано 1335, тобто 66,7 відсотка плану.

Є інститути, по яких за весь рік не надруковано жодної роботи: Інститут мовознавства, Інститут археології, Інститут фольклору.

По Інституту хімії випущено 29 відсотків плану, по Інституту зоології – 46 відсотків, по Інституту гідрології – 37 відсотків, по Гідробіологічній станції – 47 відсотків, по Інституту економіки – 24 відсотки.

Особливо незадовільний стан маємо по Відділу суспільних наук.

Отже, маємо величезний прорив по випуску видань Академії наук.

Видання закінчених праць стало вузьким місцем в нашій роботі, яке Академії наук треба подолати, бо це нерідко розхолоджує працівника і затримує просування наукових новин у маси.

Видавнича справа – забезпечення Видавництва папером, поліпшення поліграфічної бази Академії наук, своєчасне здавання робіт самими інститутами – всі ці питання мають стати в центрі уваги АН.

В 1939 р. Академія наук УРСР склала умову на соціалістичне змагання імені третьої сталінської п'ятирічки з Академією наук БРСР.

Перший пункт умови передбачав повне виконання тематичного плану Академії наук не пізніше 15 грудня 1939 р. Другий пункт містив найголовніші провідні роботи окремих інститутів АН та позапланові роботи, які інститути взялись виконати в 1939 р. Далі, умова містила зобов'язання щодо виробничої роботи, підготовки кадрів і громадсько-масової роботи в цілому по Академії наук.

Як уже зазначалось, з 437 тем, які треба було виконати за планом в 1939 р., не виконано 72 теми з різних причин. Але поза планом виконано 138 робіт, серед яких є багато фундаментальних, важливих для теорії і практики народного господарства, тому можна вважати тематичний план АН УРСР щодо обсягу виконаним задовільно.

Виконали офіційний план лише Полтавська гравіметрична обсерваторія, Кабінет по вивченню єврейської радянської літератури, мови та фольклору, Інститут електрозварювання і Інститут клінічної фізіології. Найголовніші провідні роботи, перед-

бачені умовою на соціалістичне змагання, виконали майже всі інститути Академії наук. Серед інститутів, які не виконали окремих пунктів своїх зобов'язань, можна назвати інститути: Ботаніки, Зоології, Української літератури ім. Т. Г. Шевченка, Органічної хімії і технології та ін.

Інститут української літератури не здав до друку першого тому Курсу історії української літератури, третього та четвертого томів академічного видання творів Т. Г. Шевченка.

Інститут ботаніки не здав до друку двох випусків визначника водоростей і роботи «Нові і малопоширені плодо-ягідні культури в УРСР».

Інститут зоології не підготував до друку першого тому «Фауни УРСР».

Інститут органічної хімії і технології не вивчив умов добування висококалорійного газу з торфу.

В галузі видавничої роботи інститути Академії наук зобов'язались здати до друку 196 назв наукових робіт, загальним обсягом 2000 авторських аркушів, здано ж лише коло 1500 аркушів. Передбачені умовою найважливіші роботи здано до друку, але за браком паперу чотири видання не надруковані.

В галузі науково-масової та оборонної роботи умову виконано, а в деяких питаннях і перевиконано.

В цілому становище Академії наук щодо соціалістичного змагання конфузливе. До цього призвело, насамперед, неуважне ставлення інститутів до своєчасного оформлення змін у тематиці, а особливо те, що наукові працівники, дирекція і громадські організації багатьох інститутів не усвідомили відповідальності за взяті на себе зобов'язання за соціалістичним змаганням.

Треба відзначити, що багато інститутів Академії наук лише після декількох нагадувань надіслали свої зобов'язання як складові частини умови з АН БРСР.

З великими труднощями удалось зібрати відомості про наслідки змагання в інститутах: Історії України, Мовознавства, Українського фольклору, Зоології, Ботаніки, Електрозварювання, на Гідробіологічній станції та ін.

В 1940 р. інститути повинні рішуче подолати всі ці хиби. Треба визнати, що в більшості інститутів і в Академії наук у цілому справжньої боротьби за виконання плану не було. Ні дирекція, ні громадськість більшості інститутів, ні Відділи, ні Президія не приділяли цьому достатньої уваги.

Показник виконання тематичного плану по кількості закінчених тем має тільки відносне значення. Для оцінки підсумків робіт потрібний якісний аналіз закінчених тем, а також одержаних наслідків по незакінчених темах.

Треба також взяти на увагу і виконані позапланові роботи.

Цей аналіз наукової роботи інститутів Відділи Академії наук проробили на своїх пленумах, що недавно відбулися.

Використовуючи цю роботу і матеріали Планової комісії, переходжу до стислого викладу найважливіших досягнень Академії наук. Оскільки в звітному році АН ще не зорганізувала загальноакадемічних комплексних проблем, звіт про наукові досягнення подаємо по Відділах АН, при чому, оскільки це можливо, групуємо наші дані за провідними проблемами і народногосподарськими завданнями.

Відділ технічних наук

Почнемо з питання дальшого розвитку машинобудування як провідної галузі в справі технічного оснащення народного господарства. В цій галузі Інститут буді-

вельної механіки продовжував опрацювання теоретичних основ розрахунку і проектування міцності і стійкості будівельних конструкцій та деталей машин *.

По проблемі розрахунку конструкцій за критичними навантаженнями, крім теоретичних розробок, закінчено, на замовлення Управління будівництва Палацу Рад, експериментальне дослідження стійкості моделей головних колон Палацу Рад у Москві, яке підтвердило теоретичні розрахунки і виявило належний запас міцності цих колон. Крім того, закінчено методичну і виробничо-лабораторну підготовку для експериментального вивчення спрощених моделей висотної частини металевого каркасу Палацу Рад СРСР.

В 1939 р. розпочато також розрахунок стійкості металевої конструкції потужного молотовидного портового крана вантажопідіймальністю в 350 тонн, який вперше будується в СРСР і являє собою башту висотою коло 50 метрів, на якій повертається укосина з вильотом коло 80 метрів. Кран має навантажувати і вивантажувати океанські пароплави. Інститутом розроблено нову методику розрахунку стійкості цієї складної конструкції.

По проблемі динамічної міцності металу і конструкцій здійснено ряд установок, що дають нові методичні можливості для дослідження міцності металу при змінних і ударних навантаженнях.

Спільно з Інститутом механіки АН СРСР проведено дослідження деталей вагонних осей. Одержані наслідки дають можливість порівняти вигідність різних конструктивних форм вагонних осей і колісних ступиць. Дослідження на втому моделей деталей таких розмірів здійснюється в лабораторіях СРСР уперше.

Кафедра теорії пружності, що входить до складу Інституту гірничої механіки, по проблемі стійкості арок розробила ряд коефіцієнтів та формул, які дали можливість уточнити розрахунки арок мостів. У галузі розробки питань міцності в гірничій промисловості співробітниками Кафедри досліджене питання про концентрації напруг навколо гірничих виробок. Наслідки застосовано на хібінських рудниках [2*].

В галузі електрозварювання, яке є фактором дальшого розвитку нової техніки, розроблені корозійностійкі зварні злуки труб з дванадцяти марок низьколегованої сталі. В Інституті досліджено до сорока типів різних злук труб і розроблено спеціальний тип електродів для одержання зварних швів не меншої корозійної стійкості, ніж основний метал шва. У зв'язку з тим, що на будівництві Палацу Рад СРСР буде укладено 6,5 кілометрів трубопроводів, наслідки зазначеної роботи використовуються будівництвом Палацу Рад СРСР у Москві для забезпечення максимального строку експлуатації цих трубопроводів [3*].

По закінченій темі – визначення фізичних властивостей шлаку, одержуваного при зварюванні електродами з якісними покриттями, яку розпочато в 1938 р., внаслідок проведеної великої експериментальної роботи одержано нові важливі дані для теоретичного обгрунтування складу різнотипних обмазок, чим полегшується добір електродних покрить при зварюванні.

Інститутом розроблено новий спосіб розрахунку вагонів на втому, який дає значне зменшення ваги вагонів. Раціоналізовано також розрахунок і конструкції зварних злук в рамах вагонів. Розроблено ескізний проект полегшеної конструкції рами і

---

* Докладніше див. док. № 73.

[2*] Те саме, док. № 74.

[3*] Те саме, док. № 75.

кузова товарного критого вагона, при чому в вазі металу одержана економія до 1,5 тонн на вагон. Таке значне зменшення ваги вагона дає велику економію не тільки при будуванні вагонів, але, особливо, при їх експлуатації в зв'язку з скороченням витрат по перевозках зайвої ваги. Для перевірки одержаних наслідків роботу буде продовжено в 1940 р. За завданням Центрального вагонного управління Наркомшляхів передбачається виготовити дослідні зварні вагони і випробувальні стенди.

Як і в минулі роки, Інститутом проведена велика робота по застосуванню автоматичного зварювання у вагонобудуванні, на котельних і машинобудівельних заводах. У зв'язку з значним зростанням у 1939 р. обсягу цих робіт Інститут утворив окрему групу застосування, яка працює на госпрозрахункових основах і налічує в своєму складі до 25 конструкторів, технологів та інструкторів по автоматичному зварюванню.

Проведено також значну консультаційну роботу як в Інституті, так і на заводах з питань застосування зварних конструкцій, контактних і дугових зварювальних машин, технології зварювання та електродної справи.

В галузі розвитку паливної бази народного господарства УРСР Інститутом гірничої механіки по проблемі комплексної механізації видобутку вугілля та інших корисних копалин опрацьовано нову схему вскриші і розробки кам'яного вугілля. Існуюча схема полягає в проведенні капітальних гірничих виробок у площині шару. Запроваджена ж Інститутом – полягає в проведенні капітальних гірничих виробок по стійких породах.

Наслідки порівняльного аналізу цих схем в умовах шахти Ново-Чайкіно показують значне зниження собівартості тонни вугілля при запровадженні запропонованої Інститутом нової схеми (до 25–30 відсотків) за рахунок економії по ремонту і кріпленню виробок і значне поліпшення роботи шахт. Ця нова схема дістала позитивну оцінку.

По проблемі гідромеханізації гірничих робіт розроблено нову технологічну схему гідромеханізації видобутку кам'яного вугілля при пологому заляганні шарів, яка відрізняється від схеми Всесоюзного вугільного інституту (ВУГІ). По схемі ВУГІ гідромонітор діє лише на 15–20 метрів і витрачає багато води.

Всі хиби в схемі Інституту гірничої механіки усуваються. Замість гідромонітора застосовано комбайн з двома окремими струменями, який працює в очисному забої нормальної довжини до 100–150 метрів. Інститут опрацював теоретичний матеріал до ефективності дії струменя гідромонітора і розробив оригінальну конструкцію гідрокомбайна. В 1940 р., згідно з розпорядженням Наркомату вугільної промисловості, комбайн буде виготовлений безкоштовно Горлівським машинобудівельним заводом ім. С. М. Кірова.

Технологічна схема гідромеханізації видобутку кам'яного вугілля і проект гідрокомбайна дістали позитивну оцінку цілого ряду установ; дано можливість провести промислове випробування цієї схеми.

Утворено оригінальні прилади для вивчення динамічного типу хитких конвеєрів, підіймальних і інших шахтних машин. Вимірювання прискорення в машинах розробленими приладами має науковий і практичний інтерес.

Інститут гідрології вивчав водні ресурси УРСР і шляхи використання найголовніших водних артерій УРСР та малих річок для потреб енергетики, транспорту і водопостачання промислових районів і населених пунктів УРСР.

В галузі вивчення режиму стоку річкових систем в 1939 р. закінчено вивчення режиму стоку Дніпра та його головних приток. Наслідки роботи, передані Гідро-

енергопроекту, являють собою гідрологічну основу для виконання ухвали XVIII з'їзду ВКП(б) щодо складання генеральної схеми реконструкції Дніпра. Одержані наслідки входитимуть також складовою частиною до «Водного кадастру СРСР», який складає Державний гідрологічний інститут у Ленінграді.

Вивчено режим стоку басейну Півн[ічного] Дінця; одержано величини стоку з характеристиками їх мінливості в часі і по території, які потрібні для того, щоб виконати урядове завдання по складанню генеральної схеми водопостачання Донбаса і для гідроенергетичного використання р. Дінця. Наслідки роботи використовуються Укргідроенергопроектом (Харків).

По проблемі «Основні гідрологічні залежності для території УРСР» в 1939 р. вперше розроблено питання про сезонний розподіл стоку рік УРСР; одержані наслідки дозволяють вираховувати величини цього стоку для будь-яких пунктів на малих річках УРСР, навіть при цілковитій відсутності спостережень на них. Наслідки роботи значно спрощують і уточнюють гідрологічні розрахунки малих гідроелектростанцій і інших гідроспоруд.

Розробляючи питання про норми втрат від випаровування з водної поверхні, Інститут встановив, що загальновживана американська формула Майєра для обчислення цих втрат має значні хиби, і запропонував нову, яка більш відповідає дійсності і забезпечує точніше обчислення величин втрат від випаровування. Роботу буде закінчено в 1940 р.

В галузі вивчення деформацій річкового русла при наявності споруд і розробки гідравлічних розрахунків споруд на водотоках в 1939 р. Інститут опрацював питання про критерії затоплюваності споруд. Встановлено, що існуючі розрахункові формули не виправдуються ні з теоретичного, ні з практичного боку; при обчисленні отворів споруд за існуючими формулами майже в 1,5 рази перебільшувалась величина отворів. Розроблені Інститутом розрахункові формули усувають істотні хиби існуючих формул і дають змогу проектувати споруди з меншою витратою матеріалів і коштів.

По Кафедрі математичної фізики *, що входить до складу Інституту будівельної механіки, здійснено ряд теоретичних дослідів у галузі динаміки систем, які перебувають під діянням випадкових сил. Ці досліди поширюють обгрунтування нових методів розв'язання завдань лінійної і нелінійної механіки і повинні бути враховані тепер в ширших галузях фізики й техніки (броунівські рухи, проблема дробового ефекту в радіотехніці і зв'язані з нею проблеми власних рухів радіоприймачів, проблема статистики коливань деяких технічних приладів та ін.).

Відділ фізико-хімічних і математичних наук

Інститути, які об'єднує Відділ, мають ряд важливих наукових досягнень, які почасти зв'язані з народногосподарською практикою. Серед них треба відзначити такі:

По проблемі «Розробка методів інтегрування і теорії диференціальних рівнянь» знайдено спосіб використання контактного перетворення Лежандра і Ампера для того, щоб нелінійне рівняння і повна система нелінійних рівнянь з частинними похідними перетворювалась відповідно в рівняння і систему рівнянь вищого порядку.

Одночасно з'ясовано роль методу інтегрування диференціальних рівнянь, побудованого на введенні великого числа параметрів для різних типів систем рівнянь.

---

* Докладніше див. док. № 76.

У зв'язку з проблемою алгебричного аналізу складено монографію «Осциляційні матриці... *». Цілий ряд явищ з теорії коливань, які досі інтуїтивно передбачалися техніками, дістали вперше в цій монографії повне математичне обгрунтування.

По проблемі «Апроксимації функцій» виконано роботу по оцінці остаточних членів (похибок) ряду широко вживаних на практиці формул наближеного аналізу.

По проблемі «Теорія міцності і стійкості споруд і конструкцій» у зв'язку з роботою по місцевій деформації одержано дуже важливі наслідки для практики: розрахунок шарикопідшипників, катків та ін.

Наслідки досліджень з питань динамічної міцності і стійкості деталей авіаційних конструкцій корисні для радянської авіаційної промисловості.

Треба підкреслити як позитивну рису встановлення Інститутом математики зв'язків з іншими інститутами технічного характеру: спільно з Інститутом гідрології АН УРСР створено бригаду для опрацювання проблеми руху грунтових вод під спорудами; організовано семінар з питань пластичних деформацій – спільно з Інститутом будівельної механіки АН УРСР; встановлено зв'язок з заводом ім. Сталіна (Ленінград) у зв'язку з роботою по розрахунку днищ парових котлів.

По проблемі «Емісія електронів з складних поверхень» досліджено ряд способів обробки поверхень, які можуть дати утруднену електронну емісію в електровакуумних приладах. Наслідки роботи надіслані заводу «Светлана» в Ленінграді.

Досліджено емісійні властивості стибій-цезійових катодів і характеристик стибій-цезійових фотоелементів та фотодинатрона як приладів. Робота, крім теоретичного значення, важлива для розв'язання питання про застосування цих приладів у більдтелеграфі та телезв'язку.

У зв'язку з вивченням півпровідників закінчено розробку нового типу фотоелемента з сульфіду срібла, чутливого до інфрачервоних променів, що дуже важливо для автоматики. Розроблено методику одержання тонкої плівки індикатора з провідника, який змінює електричний опір в залежності від деформації металічної деталі, на якій його нанесено. Робота важлива для досліджень в галузі будівельної механіки.

У зв'язку з дослідженням проблеми оптики розроблено конструкції і виготовлено в майстернях Інституту два оптичних прилади: конічний люміноскоп і люміноскоп до мікроскопа.

По проблемі взаємної дифузії в твердому тілі розроблено методику одержання протикорозійної силіційованої поверхні на залізі або сталі за допомогою дифузії. Наслідки роботи мають бути впроваджені в хімічне машинобудування.

В галузі корозії розроблено методику електролітичного лудіння. Одержано позитивні наслідки електролітичного алюмініювання з деяких неводних розчинів.

По проблемі неводних розчинів зібрано і анотовано літературні матеріали, які здані до друку. Вивчено процеси комплексоутворення в неводних розчинах і структуру деяких комплексів. Розпочато роботу по узагальненню накупченого експериментального матеріалу і встановленню закономірностей, що стосуються загальної теорії розчинів.

По проблемі каталізу закінчено лабораторні дослідження низькотемпературного потрійного метанольного каталізатора, досягнуто доброї стабілізації каталізатора на розведеній газовій суміші.

---

* Назва монографії скорочена в документі.

В галузі рідкісних елементів розроблено метод збагачення індієм відходів цинкового заводу; розроблено метод одержання металічного індію з концентратів. Деяку кількість металічного індію вже одержано в лабораторії. Розроблено ваговий метод кількісного визначення індію.

В галузі електродних процесів розроблено метод чорного хромування і електролітичного рафінування кадмію. Розроблено теорію утворення катодних осадів; закінчено лабораторні дослідження по електролітичному рафінуванню алюмінію з хлоридних вани. В лабораторії (у ванні на 50 ампер) одержано спектрально чистий алюміній. В заводських умовах у ваннах на 1000 ампер з несортового алюмінію одержано метал першого сорту.

Узагальнено експериментальний і теоретичний матеріал в галузі дослідження кінетики і механізму каталізу амоніаку. Матеріали передано Главазоту для використання в практиці.

Для очистки повітря від ацетилену в умовах роботи установок для добування рідкого кисню (при збагаченні доменного дуття) розроблено два методи: каталітичний і метод низькотемпературної адсорбції. Каталітичний метод є оригінальним. Знайдено активний дешевий каталізатор. Адсорбційний метод оснований на поглинанні ацетилену силікагелем при низьких температурах.

Розроблено метод травлення дахового заліза і бляхи у ваннах з підвищеною кількістю сульфату заліза, що веде до економії кислоти. Розроблено також метод травлення малолегованих труб для трубного заводу.

Встановлено зв'язок між двома напрямами розкладу гіпохлориту в розчині. Показано залежність кінетики цього процесу від каталізатора.

Вивчено вплив детонаторів і антидетонаторів, оксидаторів і антиоксидаторів на розклад пероксиду бензоїлу та етилу. Наслідки роботи дають підставу з нової точки зору підійти до механізму пероксидної теорії детонації.

Розроблено методику кількісного спектрального аналізу по визначенню заліза, цинку, марганцю і алюмінію в спецбронзах.

В галузі концентрування і аналізу ізотопів закінчено теоретичні дослідження про різні методи промислового одержання важкої води.

Побудовано два агрегати для експериментальної перевірки і порівняння методів поділу ізотопів фракційною дифузією і новим термодифузійним методом.

Треба відзначити поширення, порівнюючи з минулими роками, зв'язків Інституту фізичної хімії з промисловістю і виконання ряду актуальних для промисловості завдань.

По проблемі текстильної сировини на основі п'ятирічних досліджень текстильної сировини УРСР встановлено можливість застосування української бавовни в англійському прядінні і нижчих її сортів у виробництві ковдр. Наслідки роботи впроваджуються в промисловість (англійське прядіння в Полтаві, апаратне прядіння на кількох фабриках).

По проблемі використання торфу одержано синтетичне дубило, яке перевищує властивості дефіцитного рослинного дубила. Наслідки роботи перевіряються підприємствами і мають бути втілені в практику в 1940 р.

По проблемі знезаражування води підготовлено до застосування ряд конструкцій хлораторів і йонаторів.

Спеціальна лабораторія Інституту виконала ряд важливих робіт, наслідки яких за відзивом науково-дослідного інституту відповідного наркомату заслуговують загального схвалення.

Маємо значні досягнення і в галузі геологічних наук*.

По проблемі нафтоносності УРСР узагальнено геологічні й геофізичні дослідження минулих років, що дало змогу розв'язати ряд питань щодо встановлення закономірності утворення нафти і визначення нових нафтових родовищ у межах Дніпровсько-Донецької западини. Висунуто нову проблему розвідкового свердлування на нафту на розлогих структурах, що дає уявлення про можливе промислове значення цих структур за аналогією з родовищами «Другого Баку» в Приволжі. Розроблено профілі та структурні карти Дніпровсько-Донецької западини і першу карту геологічної будови куполоподібних структур. Розроблено також проект експлуатації малодебітної нафти в Ромнах.

По проблемі палеозою УРСР слід відзначити роботу по виявленню в Донбасі покладів високозольного кам'яного вугілля, багатого на бітуми і придатного для вилучення рідкого палива; це вугілля досі не використовується і є відходом кам'яновугільної промисловості.

В галузі вивчення рідкісних елементів і кольорових металів маємо такі наслідки: в пегматитах Приазов'я виявлено нові (раніше тут не відомі) мінерали, що містять у собі ніобій, тантал, вісмут, і нові місця знаходження молібдену; встановлено, що корінні родовища циркону Маріупольщини мають велике промислове значення. В слюдах пегматитових жил Волині знайдено літій, рубідій і цезій; як літійова сировина найбільше промислове значення мають цинвальдити Вікторинського родовища. В шліхах Волині виявлено олов'яну руду. Розроблено новий метод родового здіймання при розшуках п'єзо-кварцу.

Закінчено також роботу щодо четвертинних відкладів Волині; встановлено їх основні генетичні типи, з якими зв'язані розсипні родовища п'єзо-кварцу (матеріали передані тресту № 13). По проблемі «Петрогенезис кристалічного масиву УРСР» встановлено, що породи, які супроводять чарнокіти Київської області, за своїм складом та генезисом відповідають Коростенським гранітам, з якими зв'язані родовища топазу, моріону тощо, і заслуговують на розвідкові роботи.

В 1939 р. помітно поширені геофізичні роботи. Вони застосовані при вивченні глибинної геології нафтоносних структур для дослідження пегматитів тощо. Ефективні наслідки дали геофізичні роботи по проблемі Великого Кривого Рога. Так, методом магнітометрії виявлена інтенсивна аномалія в районі Мойсійовки; встановлено поширення залізорудності Криворізького басейну в західному напрямі, що раніше не було з'ясоване.

По цій же проблемі проведена велика робота щодо опробування всіх залізорудних родовищ; складено детальні геологічні карти і розрізи магнітних аномалій, які визначають напрями розвідкових робіт на площах Великого Кривого Рога. За завданням Українського геологічного управління складено проект плану геолого-розвідкових робіт на 1940 р. для Криворізького залізорудного басейну. Крім того, вивчалися зеленокам'яні породи Кривого Рога, в яких виявлений нікель.

По проблемі «Солоні водойми УРСР» проведено комплексну експедицію для вивчення лиманів Приазов'я. В районі Молочного лиману виявлені родовища газів, які містять у собі гелій і важкі вуглеводні, що вказує на можливу нафтоносність району. Накреслено також шляхи по використанню цього лиману для розвитку рибальства.

---

* Докладніше див. док. № 76.

При вивченні режиму підземних вод Києва і Харкова, вироблено нові норми водозабору, які прийняті Київським водогоном для проекту реконструкції водопостачання Києва. При дослідженні мінеральних вод ряду пунктів УРСР виявлено радіоактивні джерела в районі Умані й Житомира, придатні для лікувальних потреб. Матеріали передано Українському курортному управлінню.

Значну роботу провела також Полтавська гравіметрична обсерваторія; для дослідження змін широти на паралелі Полтави в 1939 р. розпочато багаторічну роботу щодо спостережень над яскравими і парою слабких зенітних зірок. У зв'язку з цією роботою були підготовлені прилади і кадри для регулярних спостережень на зеніт-телескопах за коливанням полюса.

Узагальнено і опрацьовано п'ятирічні полтавські спостереження над місячно-сонячним тяжінням і одержано дані для міркування про пружні властивості Землі.

Завершено роботу щодо опрацювання матеріалів тринадцятирічних гравіметричних спостережень Обсерваторії і підготовлено до друку нову гравіметричну карту УРСР; ці матеріали дуже важливі для розвідкових робіт на корисні копалини.

Український фізико-технічний інститут у Харкові, що в кінці року увійшов до складу Академії наук УРСР, має такі найважливіші досягнення.

1) При вивченні процесу в атомних ядрах встановлено, що в області енергії порядку 2 мега-вольт квантово-механічні розрахунки взагалі правильно змальовують процеси взаємодії електронів з матерією. Існування непередбачених теорією процесів втрати енергії експериментальними даними не підтвердились.

2) Експериментальні роботи по дослідженню розсіяння електронів з відносно малою енергією (до 200 КВт) на великі кути привели до результатів, які є в доброму погодженні з Моттовською теорією розсіяння.

3) Ряд робіт, проведений в галузі вивчення взаємодії швидких нейтронів з ядрами, показав, що спостерігуваний хід залежності поперечників розсіяння від атомної ваги і від енергії нейтронів зв'язаний з густотою і шириною ядерних рівнів у досліджуваних ядрах і в даній ділянці енергії; крім того, ці експерименти вказують на наявність в ядрах особливостей, які не висвітлені капельною моделлю ядра.

4) Підсумки робіт по вивченню поглинання швидких нейтронів так само показали, що капельна теорія ядра справедлива лише в загальних рисах і що, безперечно, в ядрах існують якісь структурні відміни, не описувані капельною теорією.

5) Особливий інтерес являють підсумки робіт по вивченню взаємодії нейтронів з ядрами урану. Встановлено, що є багато способів поділу ядра урану. Цими результатами легко пояснюється наявність серед продуктів поділу урану величезної кількості різних штучних радіоактивних речовин.

6) Розпочато розробку методів застосування штучних радіоактивних речовин в медицині і в біохімії.

7) Проведено ряд робіт по вивченню цупкого γ-випромінювання. Перевірено теорію Егера і Холма. Знайдено новий метод, з допомогою якого можна визначити абсолютні інтенсивності окремих ліній спектра.

8) Проведено велику роботу з удосконаленням техніки дослідження атомного ядра. Зокрема, освоєно метод одержання вільних тонких металічних плівок якої завгодно товщини, починаючи від тисячних часток мікрона до декількох мікронів.

9) Виконано ряд робіт по вивченню фізичних явищ при низьких температурах. Встановлено вплив на утворення плівки рідкого гелію-II речовини, на якій плівка утворюється. Показано, що плівка рухається і визначено швидкість її руху.

10) В галузі фізики кристалів встановлено наявність двох стадій утворення кальциту; досліджено вплив температури на пластичну течію кристалів. Одержано також істотні результати з спектрального аналізу вуглеводів, що може бути використано для експресного аналізу і сортування рідких палив і продуктів коксохімічної промисловості.

11) В результаті робіт з спектрального аналізу технічних газів уперше показано вплив кристалічної решітки на вбирання світла кристалами.

Розроблено методику спектрального аналізу деяких марок легких стопів типу дюралюміній, на основі якої можна здійснити експресні методи аналізу великої кількості матеріалів.

Відділ біологічних наук

Основні наукові досягнення інститутів Відділу біологічних наук можна зосередити навколо таких розділів: 1) сільське господарство, 2) охорона здоров'я трудящих, праця і народне харчування, 3) природні ресурси, 4) харчова промисловість, 5) загальні теоретичні питання з різних галузей біологічних наук.

Досягнення в галузі питань сільського господарства мають інститути: Ботаніки, Мікробіології, Біохімії, Зоології; насамперед, перші два з них.

Щодо основного питання сільського господарства – підвищення врожайності сільськогосподарських культур – значні досягнення мав Інститут ботаніки.

В 1939 р. закінчено перший етап роботи з феногенетики репродуктивних органів пшениці і здобуто повне підтвердження намічених в 1938 р. основних періодів, що визначають розвиток колоса. Результати роботи дозволяють уточнити періоди впливу підживлюванням і поливанням на кількість колосків і зерен у колосі. Закладено основу теорії визначення строків поливання і підживлення.

В галузі вивчення процесів природного добору у культурних рослин у зв'язку з швидкістю і характером переродження сортів встановлено на озимій і ярій пшениці велику уразливість матеріалу від внутрішньосортового схрещування сажкою (пильною головнею), виявлено потребу індивідуалізувати відносно певних сортів застосування внутрішньосортового схрещування і констатовано наявність розщеплень в F_2 і F_3 від внутрішньосортового схрещування за багатьма якісними і кількісними ознаками.

Видано монографію по фітогормонах акад. М. Г. Холодного (16 друк. арк.). Вихід цього твору є важливою подією в галузі біології взагалі і зокрема фізіології рослин. Експериментальними даними підтверджено, що гетероауксин в певних концентраціях стимулює фотосинтез. В умовах колгоспів проведено комплексну обробку гормонами насіння буряка, гороху, картоплі і зернівців. Для цього було застосовано сечу сільськогосподарських тварин. Внаслідок такої обробки одержано виразне підвищення врожаю. Нарешті, встановлено, що застосування препаратів гетероауксину може затримувати опадання плодоніжок зав'язей.

Значні успіхи здобуто по вивченню методів впливу різних добрив на рослинні організми для підвищення їх продуктивності. Доведено облігатність марганцю в складі харчу цукрових буряків, конопель, тютюну і бавовника. Застосовано було на 5 тис. гектарах добрива з відходів марганцеворудної промисловості. Це збільшувало врожай цукрових буряків на 30–45 центнерів на гектарі. Підготовлено застосування добрив для різних культур на 22 тис. гектарів в 1940 р. Встановлено важливий факт значення калію для засвоєння азоту. Виявлено особливості і вимоги мінераль-

ного живлення бавовника на перших стадіях розвитку, що має значення для удосконалення агротехніки.

В галузі проблеми освоєння культури корисних рослин доведено, на підставі колишніх робіт Акліматизаційного саду і теперішніх в Інституті ботаніки, високу господарську ефективність персика в умовах північної частини УРСР. На площі в 3 гектари урожай дорівнював 4,5 тонни з гектара. Велику роботу проведено для поширення персика в сільському господарстві; персик вже культивується в 150 пунктах. Доведена можливість промислової культури винограду в північній частині УРСР. Передано Наркомзему УРСР і Плодо-ягідному тресту метод зеленого черенкування.

Дослідження гібридної потужності цілком встановили можливість так званого закріплення гетерозису в старих гібридних поколіннях, що в умовах практики селекційної роботи відкриває перспективу добору гібридних комбінацій по F_1. У процесі вивчення гібридної потужності було одержано новий сорт махорки – «лимонка», який демонструвався на Всесоюзній сільськогосподарській виставці і ухвалений до засіву в 1940 р. на 300 гектарах. З числа інших робіт Інституту ботаніки слід виділити роботи по втіленню нових методів яровізаційної обробки тютюну, а також дослідження над пророщуванням недозрілих зерен пшениці. Виявлено можливість вирощування двох поколінь протягом одного вегетаційного періоду, що має практичне значення для прискорення селекційної роботи.

Інститут ботаніки в представництві кількох його співробітників був учасником сільськогосподарської виставки в Москві.

В питаннях підвищення врожайності сільськогосподарських культур шляхом боротьби з шкідниками сільськогосподарських культур в 1939 р. працював Інститут зоології. Але, на жаль, ці роботи розвивались повільно і не набули ще такого змісту, який дозволив би робити висновки для практики. Слід проте відзначити, що окремі моменти заслуговують на увагу. Так, розгорнуто роботу по вивченню тахін і яйцеїдів-паразитів – шкідників сільськогосподарських культур, розпочато дослідження розвитку грибка червоної мускардини і бурякового довгоносика, дослідження по прогнозу розмноження злакових мух і по зведенню даних про шкідників цукрового буряка.

Певні досягнення має Інститут мікробіології в галузі боротьби з хворобами сільськогосподарських культур. Доведено ефективність обробки насіння бавовника бактеріофагом після протруєння формаліном для боротьби з гомозом, з'ясовано також практичну вартість вживання сулеми і оцтової кислоти при замочуванні і яровізації насіння і доведено доцільність застосування термічної обробки насіння разом з обробкою неорганічними або органічними кислотами. Одержано здешевлений препарат бактеріофага для профілактики рябухи махорки. Застосування цього препарату в польових умовах дало значний ефект.

В галузі теорії і практики поліпшення родючості ґрунтів Інститут мікробіології теж здобув ряд цінних висновків. Зокрема встановлено, що наявність кальцію в збірному комплексі ґрунту і застосування угноєнь є одною з важливих умов активності азотогену при застосуванні азотобактера. Висунуто новий погляд про можливість використання нітрифікуючими бактеріями вільного амоніаку ґрунтів.

По другому, дуже важливому, питанню сільського господарства – тваринництву – Інститут мікробіології теж мав певні досягнення. Закінчивши в 1938 р. виконання завдання уряду по боротьбі з «НЗ» коней з одержанням високих нагород – орденів СРСР, Інститут в 1939 р. розгорнув роботу по новому урядовому завданню – «Брущельоз сільськогосподарських тварин і боротьба з ним». В 1939 р. було знайдено

новий діагностичний препарат для алергічної реакції, при чому попередні досліди дають підстави гадати, що цей препарат буде кращим, ніж інші, застосовувані до останнього часу. Знайдено in vitro вперше сталий препарат бактеріофага до бруцел і виявлено три хімічні терапевтичні препарати, які дали в дослідах на експериментальних тваринах позитивні наслідки.

В Інституті біохімії проведено дослідження обміну речовин у коней-трихоректиків і відкинуто погляди про механічне і паразитарне походження цього слабування. Рекомендовано практиці як профілактичний засіб нормалізацію експлуатаційного режиму коней.

Є певні досягнення інститутів Відділу біологічних наук в галузі таких завдань сільського господарства, як експлуатація корисних комах.

В Інституті зоології по проблемі «Динаміка фауни корисних комах» закінчено вивчення впливу екологічних умов на продукцію шовку китайським дубовим шовкопрядом. Встановлено оптимальні умови живлення під час годування гусені. Крім того, в Інституті біохімії з участю Інституту зоології розроблено і випробувано метод консервування дубового листа для надраннього годування гусені китайського дубового шовкопряда. Цим створено передумови до безперебійного одержання в умовах середньої смуги СРСР двох поколінь, а звідси – подвоєної продукції шовку.

Досягнення Відділу біологічних наук в галузі охорони здоров'я трудящих, охорони праці і харчування належить інститутам: Клінічної фізіології, Мікробіології і Біохімії.

По проблемі генезу старості і профілактики передчасного старіння закінчено експериментальні роботи, в яких доведено, що за допомогою стимулюючих доз антиретикулярної цитотоксичної сироватки і переливання крові можна викликати в старечому організмі зміни, які говорять про омолоджуючий вплив цих факторів.

Всебічно досліджено довголітніх стариків і одержано нові дані щодо характеристики синдрому нормальної фізіологічної старості.

З підпроблеми гіпертонії успішно розв'язано спробу одержати експериментальну гіпертонію. Таким чином, одержано умови до розуміння причин і механізму розвитку цього патологічного стану. Встановлено значення реактивності організму для розвитку гіпертонії. З'ясовано характер порушень гемодинаміки, зміни у морфології капілярів, особливості у водносольовому, вуглеводному, азотному і ліпоїдному обміні гіпертоніків. Виявлено офтальмологічні дані по ранній діагностиці гіпертонії і виділено окрему форму регіонарної гіпертонії. Дослідження тканин гіпертоніків виявили характерні і гострі зміни, порівнюючи з нормою, чим в значній мірі полегшено вивчення етіології і патогенезу гіпертонічної хвороби.

З проблеми генезу і профілактики хвороби висоти встановлено, що збільшенням кількості еритроцитів внаслідок тренування і введення строфантину можна поліпшити адаптацію організму до зниженого атмосферного тиснення.

Здобуто нові дані в галузі лікувальної пересадки рогівки й шкіри при паренхіматозному, люетичному і туберкульозному кератитах і одержано лікувальний ефект від пересадки трупної консервованої шкіри при туберкульозних захворюваннях судинного тракту.

В галузі проблеми ендемічного вола одержано у тварин струмоподібні зміни щитовидної залози за допомогою рослин з р. Brassica, чим зроблено певний вклад у справу відшукання причин ендемічного вола.

В Інституті клінічної фізіології в 1939 р. розпочато перевірку на людях впливу антиретикулярної цитотоксичної сироватки для майбутнього широкого застосування її в лікувальних закладах. Провадилась робота по септичних захворюваннях і раку, переломах кісток, гіпофункції щитовидної залози.

Слід відзначити, що роботи академіків [М. Д.] Стражеска, [В. П.] Філатова, і [Г. І.] Маркелова проводяться безпосередньо в клініках різних медичних установ.

В завданнях, скерованих на розвиток заходів по охороні здоров'я трудящих, має досягнення також і Інститут мікробіології. Здобуто великий експериментальний матеріал для підтвердження теоретичного висновку Інституту про неживу природу бактеріофага і про походження його з бактерійної клітини. З'ясовано також, що типи бактеріофага і штами культур розподіляються на окремі групи, і тільки суміш певних типів фага може забезпечити літичний вплив на всю групу мікробів. Останній висновок важливий, з одного боку, для справи раціоналізації виготовлення повноцінних лікувальних препаратів бактеріофага, а з другого – для діагностики структурних відмін мікробів при їх мінливості.

З робіт, які входять уже в практику життя, треба згадати роботу по застосуванню стафілококового бактеріофага. Разом з клініками Києва проведено лікування цим фагом і доведено його ефективність. Поставлено питання перед Народним комісаріатом охорони здоров'я УРСР про масове застосування його.

По застосуванню коклюшного бактеріофага порушено питання перед НКОЗ УРСР про дозвіл і асигнування коштів для організації виробничої лабораторії по виготовленню цього фага.

В Інституті біохімії одержано важливі як для з'ясування питань теоретичного характеру, так і для клініки психічних захворювань наслідки щодо впливу великих доз інсуліну (вживається для лікування шизофренії) на перебіг процесів оксидації в центральній нервовій системі, а саме – констатовано підвищення цих процесів при повторній інсулізації.

В галузі ензимологічних досліджень виявлено зміни кількості кінази в соку дуоденума при різних патологічних станах. Це дає підставу для запровадження нового методу функціональної діагностики.

В галузі питань раціоналізації фізичної праці і харчування великі досягнення належать Інститутові біохімії. Встановлено, що споживання вуглеводів у мускулах при роботі і кислих харчах менше, ніж при роботі і лужних харчах. Ця робота вносить новий вклад у розуміння сприятливішого впливу кислих харчів на мускульну роботу.

Висвітлено також, що характер мускульної роботи впливає на перебіг обміну вуглеводів у працюючому мускулі; зокрема, тетанічні скорочення викликають зменшення в мускулах глікогену і молочної кислоти.

Знайдено підвищення діяння дегідруючих ферментів при тренуванні.

В галузі проблем, які скеровані на вивчення природних ресурсів, певні досягнення належать Гідробіологічній станції, Інститутові ботаніки і Карадагській біологічній станції. Перша з перелічених установ широко розгорнула роботу по вивченню рослинного і тваринного світу середнього Дніпра і його приток, поставивши як кінцеву мету – дати прогноз змін, які відбудуться у зв'язку з утворенням майбутнього Середньодніпровського водосховища.

В Інституті ботаніки закінчено опрацювання значної частини матеріалів до VI і VII томів «Флори УРСР». Видано визначник по печіночних мохах і закінчено геоботанічну роботу по характеристиці дубово-грабових лісів УРСР.

Щодо Карадагської біологічної станції, то на сьогодні можна відзначити постановку і планомірний розвиток таких проблем: «Фауна і флора Чорного моря в районі Карадага», «Процеси репродукції біомаси в Карадагському районі Чорного моря», «Хімічний склад морських організмів».

В галузі робіт, які кінцевим завданням мали розв'язання ряду питань харчової промисловості, досягли успіхів Інститути мікробіології і біохімії. Добрано терморезистентні оцтовокислі бактерії, чим створено можливість безперебійного виробництва оцту в умовах високих температур півдня СРСР. По закінченій раніш роботі для добору активних рас оцтовокислих бактерій закінчено випробування на заводі. Вперше вилучено з молока велику кількість зразків фага, чим створено передумову для дослідження способів боротьби з бактеріофагією у молочному виробництві.

Встановлено і вивчено властивості ферменту, який при ураженні зерна клопом-черепашкою порушує якість клейковини. Знайдено паралізатор діяння цього ферменту і наслідки підготовлено до передачі Трестові хлібопечення.

З різних питань, що мають загальнотеоретичне значення в різних галузях біологічних наук в 1939 р. здобуто ряд важливих досягнень, які вказують на розвиток провідних теоретичних завдань, скерованих на розуміння явищ природи і їх підкорення.

В Інституті біохімії одержано важливі для теорії дані про те, що в ембріоні процес гліколізу глюкози перебігає без естерифікації, і в цьому він відмінний від гліколізу в дорослому організмі.

З'ясовано, що з усіх фосфоровмісних сполук найлегше збагачуються радіоактивними атомами фосфору креатинофосфат і аденозинтрифосфат. Одержані дані відкривають перспективу застосування в біохімії нових методів.

Внаслідок вивчення зв'язку клітинного дихання з процесами синтезу одержано важливий висновок, що теорія Сент-Гьоргі про механізм Пастер-Мейєргофської реакції не має експериментальних підстав. Оксидація фосфотріоз і Пастерівська реакція є різні процеси. Зроблено припущення, що в основі її лежить «реакція Баха».

В галузі досліджень біохімії ферментів з'ясовано роль заліза як одного з регуляторів діяння тканинного катепсину. Характер цього діяння зв'язаний з фосфорними сполуками тканин. Вивчено синтетичне діяння папаїну і одержано продукти синтезу. Виявлено, що в основі змін активності протеїназ підшлункової залози при різних кількостях білків у раціоні лежать не зміни в самій протеїназі, а в кіназі.

Вивчено зміни ферментативних систем різних тварин і встановлено закономірності залежно від положення в еволюційному ряді.

По проблемі еволюції мінерального обміну і складу тварин одержано дані, які змальовують біохімічну мінливість залежно від положення тварин у філогенетичному ряді від стадії онтогенезу і від умов середовища. Встановлено, зокрема, що скелетні мускули різних видів дуже відмінні щодо кількості в них катіонів. Відмінність виявляється також залежно від статі і пори року. Виявлено сезонні зміни в електролітному складі крові донорів.

В Інституті зоології по проблемі «Вивчення закономірностей історичних змін форм і функцій тваринного організму» закінчено і здано до друку роботу акад. І. І. Шмальгаузена – «Шляхи і закономірності еволюційного процесу».

По проблемі «Вивчення закономірностей індивідуального розвитку і їх значення в еволюції» з'ясовано, що детермінація зябрової і клоакальної ентодерми проходить наприкінці періоду нейруляції. Крім того, виявлено, що вплив ентодерми на диференціювання епітелію не є специфічний. Мезенхіма впливає на цей процес специфічно. Вона відіграє роль не тільки опори, але виявляє певну дифузійно-хімічну здатність.

По проблемі «Вивчення мінливості сучасних і копальних тварин як основи видоутворення» зроблено дослідження над генетичною структурою природних популяцій дрозофіл.

Виявлено велику насиченість популяцій півдомінантними мутаціями, наявність зчеплення із статтю рецесивів, збалансованість генотипу в розумінні великої потенціальної мобільності при незначному фенотиповому поліморфізмі.

Нарешті, по проблемі «Систематичний опис тварин» закінчено роботи по опису рукокрилих УРСР і п'ядунів Київської області.

В Інституті клінічної фізіології знайдено, що всі первові клітини серця мають перицелюляри і що перицелюляри гангліозних клітин стають складнішими залежно від місця тварин у філогенезі. З'язовано роль симпатичної системи в парабіозі Введенського і її вплив на збудність поперечносмугастої мускулатури.

Відділ суспільних наук

В 1939 р. інститутами Відділу суспільних наук проведена велика робота по вивченню літературної спадщини основоположника нової української літератури, великого поета-революціонера – Т. Г. Шевченка.

Інститутом української літератури ім. Т. Г. Шевченка підготовлено два томи академічного видання творів Т. Г. Шевченка, які вийшли з друку. Це видання подає звірений з автографами і першоджерелами повний текст творчості народного поета. Це перша спроба дати повне, визволене від фальсифікації та перекручень видання. В зв'язку з 125-річчям з дня народження Т. Г. Шевченка Інститут підготував до друку, поза планом, ряд масових видань його творів.

В загальноакадемічному збірнику, присвяченому Шевченкові, вміщено статті наукових співробітників інститутів: Української літератури ім. Т. Г. Шевченка, Історії України, Мовознавства, Українського фольклору, Археології, які сприяють науковій марксо-ленінській розробці літературної спадщини письменника. Інститутом української літератури ім. Т. Г. Шевченка видано масову фотовиставку «Життя, творчість і революційна діяльність Т. Г. Шевченка» (150 ілюстрацій і три друкованих аркуші тексту). Закінчено і здано на редагування «Літопис життя і творчості Т. Г. Шевченка» (повна хронологія), що є основою ще не складеної, але надто потрібної повної наукової біографії Шевченка. Вийшов з друку підготовлений інститутами Історії України і Української літератури ім. Т. Г. Шевченка збірник «Боротьба українського народу проти польської шляхти в творчості Шевченка», де кожний твір супроводжується історичними коментаріями.

Важливу роботу провів Інститут мовознавства по вивченню мови Т. Г. Шевченка. Складено картотеку лексики Шевченка, в якій виписані на картки всі слова, вжиті Шевченком в його поезіях. Написано також статті з питань лексики і мовного стилю Т. Г. Шевченка.

В Інституті українського фольклору складено «Збірник зразків народної творчості про Т. Г. Шевченка». В роботі досліджено взаємовплив поезії Шевченка і фольклору.

Кабінет по вивченню єврейської радянської літератури, мови та фольклору виконав роботу «Мова перекладів Т. Г. Шевченка», яка встановлює адекватність передачі поезії Шевченка єврейською мовою і висвітлює питання словотвору, фразеології і синтакси відповідно до української мови. Поза планом проведено редагування творів Шевченка єврейською мовою.

В тематичний план шести інститутів Відділу суспільних наук на 1939 р. було включено надзвичайно важливу роботу по підготовці підручників та учбових посібників, які потрібні вищій школі, широкій сітці наших учбових закладів і для самоосвіти.

Інститут економіки працював над підготовкою учбового посібника для вузів з економічної географії УРСР. Складено програму учбового посібника і приступлено до збирання матеріалів. У цій роботі беруть участь інститути: Геологічних наук, Зоології, Ботаніки, Гідрології і Кафедра економічної географії Київського державного університету.

Інститут археології працював над складанням учбового посібника з історії України з найдавніших часів до X століття для вузів. Інститут закінчив складання учбового альбому пам'ятників матеріальної культури історії України періоду Київської Русі (для вузів і середніх шкіл).

Інститут мовознавства провів роботу щодо підготовки підручника з сучасної літературної української мови для вузів. Закінчено роботу «Русский литературный язык первой половины XIX века», яка використовуватиметься як підручник з історії російської мови для вузів. Щодо підручника з історії мовознавства для вузів – у 1939 р. виконано два розділи: мовознавство стародавнього сходу і мовознавство античного суспільства.

Інститут українського фольклору склав хрестоматію з українського фольклору для університетів і пединститутів.

Водночас треба відмітити, що ряд інститутів не закінчив своєчасно підготовку таких підручників: «Історія української літератури стародавніх часів до Котляревського», т. I, для вузів (Інститут української літератури ім. Т. Г. Шевченка); «Короткий курс історії України» для середньої школи і самоосвіти (Інститут історії України); «Український фольклор» для вузів (Інститут українського фольклору).

Інститут мовознавства закінчив роботу по складанню Російсько-українського словника (60 тисяч слів), який друкується. Проведено підготовчу роботу по складанню Українсько-російського словника. Кабінет по вивченню єврейської радянської літератури, мови та фольклору закінчив підготовку Українсько-єврейського словника на 50 тисяч слів.

Крім того, по окремих інститутах протягом 1939 р. було виконано ряд таких основних важливих робіт:

Інститут економіки закінчив перехідну роботу – «Розвиток і основні завдання стахановського руху», а саме: по чорній металургії, вугільній, взуттьовій і мукомольній промисловостях.

Внаслідок виконання цих робіт вивчені особливості стахановської організації праці в зазначених галузях і накреслені шляхи дальшого розвитку стахановського руху.

В галузі народногосподарського використання природних ресурсів здано до друку роботу «Комплексне використання природних ресурсів Донбаса», яка визначає основні шляхи комплексного використання водних ресурсів басейнів Північного Дінця і рік Приазов'я. Робота використовується Наркоматом річного флоту СРСР для проектування транспортного засвоєння Північного Дінця, а також передається

Південспецпроекту і Харківському облплану для використання при розв'язанні водогосподарських питань Харкова і Донбаса.

З економіки сільського господарства виконано роботу «Основні завдання механізації та електрифікації сільського господарства в третій п'ятирічці», де висвітлено питання поширення тракторних робіт і підвищення використання машинно-тракторного парку в МТС різної спеціалізації по сільськогосподарських зонах. Крім того, розроблено питання розвитку електрифікації сільського господарства і намічено першочергові об'єкти електрифікації в третій п'ятирічці. Наслідки цієї роботи можуть бути використані державними земельними і плануючими організаціями при плануванні тракторних робіт, а також по реалізації рішень XVIII з'їзду ВКП(б) щодо електрифікації сільського господарства. У виконаній темі – «Нагромадження в колгоспах УРСР за роки другої п'ятирічки» вивчено розвиток поширеної репродукції колгоспного виробництва УРСР і дано підсумки формування середколгоспних нагромаджень за роки другої п'ятирічки).

Внаслідок обслідування багатьох колгоспів і окремих районів УРСР виконано роботу з розвитку колгоспної торгівлі. Висновки цієї роботи використані в Наркомторзі і Раднаркомі УРСР.

В Інституті історії України виконано роботи: «Народне повстання 1702–1703 рр. проти шляхетської Польщі на чолі з Палієм», «Боротьба українського народу проти польських панів» (1569–1638 рр.), «Визвольна боротьба українського народу проти шляхетської Польщі» (1569–1654 рр.), де показано жахливе панування польської шляхти, визвольну боротьбу українського народу і його тяжіння до об'єднання з російським народом. З історії радянської епохи закінчено тему «Громадянська війна на Україні 1918–1920 рр. ».

Поза планом Інститут виконав чотири роботи, присвячені історії Західної України.

Інститут археології виконав ряд наукових робіт, присвячених пам'ятникам стародавнього кам'яного віку. Вивчення Новгород-Сіверської за розкопами 1936–1937 рр. і Осокіровської палеолітичних стоянок виявило, вперше в науці, цінні матеріали з цього періоду. По новому кам'яному віку дослідження неолітичної стоянки порожистої частини Дніпра за розкопами Дніпрельстанівських експедицій 1927–1932 рр. дало великий матеріал для характеристики суспільства низького і середнього ступеня варварства на території України.

Виконано значний комплекс робіт, зв'язаний з Ольвією і сучасним їй грецьким населенням. Відкрито пам'ятники, які з'ясовують характер торгівлі, релігії і інших галузей вивченого періоду, а також досліджено взаємовідносини греків із скіфами. Практичне значення для народного господарства має робота по вивченню складу античних лаків і їх репродукції з метою використання в соціалістичній промисловості (цю роботу Інститут передбачає закінчити в 1940 р.). На 1939 р. припадають найбільш удалі експерименти, що набагато наблизили позитивне розв'язання цього завдання.

Вперше Інститут розпочав роботу по вивченню пам'яток слов'янських племен, яка має велике наукове і громадсько-політичне значення в розв'язанні проблеми походження російського, українського і білоруського народів. Протягом звітного року провадилась робота по вивченню стародавнього Києва і Київської Русі.

Інститут української літератури ім. Т. Г. Шевченка, в зв'язку з ювілейною датою великого сатирика революційної демократії [М. Є.] Салтикова-Щедріна, закінчив монографію про твір «Історія одного міста», яка пояснює характер твору як сатири на

сучасність 50–60-х років XIX століття, розкриває його політичний зміст і дає розгорнутий коментарій окремих розділів.

В галузі наукового вивчення спадщини класиків української літератури підготовлено до друку невідомі листи М. Коцюбинського і невідомі матеріали і твори П. Грабовського.

Інститут українського фольклору в галузі вивчення радянського фольклору виконав дві теми. Інститут закінчив перехідну з 1938 р. роботу по складанню збірника кращих зразків українського фольклору, створеного за роки радянської влади, з відповідними коментаріями. В передмові до збірника освітлено процес розвитку радянського фольклору і всіх його особливостей. В передмові і коментаріях до збірника «Українська пожовтнева народна сатира та гумор» досліджено особливості нової народної сатири.

Інститут виконав також дуже цінні роботи «Маркс, Енгельс, Ленін, Сталін про фольклор» і поза планом – збірник «Товаришу Сталіну – народи квітучої України».

Кабінет по вивченню єврейської радянської літератури, мови та фольклору працював над дослідженням творчості класика єврейської літератури Шолом-Алейхема – в зв'язку з 80-річчям з дня народження. Виконано п'ять робіт, які являють собою вперше проведені широкі дослідження мови й стилю Шолом-Алейхема. Виявлено народність і характер мовних засобів гумору письменника.

Здана до друку розпочата в 1938 р. робота «Зразки єврейської радянської народної пісні», яка висвітлює мовний і музичний характер єврейської радянської народної пісні і популяризуватиме кращі її зразки серед широких мас трудящих.

Бібліотека АН УРСР склала анотовані покажчики виборочної літератури з питань підземної газифікації вугілля і швидкісного будівництва.

Підготовлено бібліографію монографічної і періодичної бібліотекознавчої літератури за 1935–1939 рр., якої досі не було. Ця робота має важливе значення для бібліотекарів.

Поза планом виконано такі бібліографічні покажчики: «Сталін в українській художній літературі і народній творчості» і на допомогу вивчаючим історію ВКП(б) – «Художня література» та «Соціально-економічна література».

Рада по вивченню продуктивних сил *

Раду по вивченню продуктивних сил АН УРСР організовано в квітні 1939 р.

В 1939 р. основну увагу Рада приділяла питанням координації таких комплексних проблем:

1) Народногосподарське використання місцевих видів палива і природної енергії УРСР.

2) Проблеми водного господарства УРСР (Великий Дніпро, водне упорядження Донбаса і Криворіжжя, використання малих річок УРСР).

3) Використання природних багатств Сиваша і солоних водойм.

4) Боротьба з шкідниками в сільському господарстві.

Для цього були організовані відповідні комісії, а також скликались поширені наради, на яких обговорювались питання комплексу опрацювання зазначених проблем.

---

* Див. док. № 8, п. 5; див. Додатки: «Регести протоколів», прот. № 8, п. 2 від 14 березня 1939 р., прот. № 11, п. 26 від 27 квітня 1939 р.

Конференції

В 1939 р. установами Академії наук було проведено п'ятнадцять наукових конференцій і сесій, з них:

1) Сім конференцій по Відділу фізико-хімічних і математичних наук: з питань ядерної фізики; з питань аналітичної хімії; з питань вивчення пегматитів і рідкісних елементів; в справі організації боротьби із зсувами в УРСР; з питань служби широти; з питань організації геофізичної служби в УРСР; по проблемі Великого Донбаса і Великого Кривого Рога.

2) Дві конференції по Відділу біологічних наук – з питань порівняльної біохімії і з проблеми гіпертонії.

3) Шість наукових конференцій і сесій по Відділу суспільних наук: поширена сесія, присвячена питанню розгрому шведів під Полтавою; сесія по вивченню історії Західної України; конференції з питань вивчення історії України – а) первісно-громадського ладу, б) Трипільської культури, в) античної епохи; конференція кобзарів і лірників.

В конференціях брали участь найвидатніші вчені країни.

Відзначено велику роль конференцій в обміні досвідом наукової роботи, підсумовуванні наукових здобутків і накресленні шляхів дальших дослідних робіт з розглянутих проблем. Вони мають дуже важливе значення для координації робіт між різними інститутами і для скеровування наукових працівників на розв'язання найважливіших наукових проблем.

Багато які з цих конференцій мають всесоюзне значення (конференція з проблем ядерної фізики, питань служби широти, з проблеми гіпертонії, з історичних і археологічних проблем тощо).

Про роботу Президії

В 1939 р. відбулось 28 засідань Президії Академії наук УРСР.

Всіх питань було заслухано 385.

Питань науково-оперативного порядку (організація інститутів, лабораторій, структура інститутів, скликання конференцій, організація роботи Відділів, підготовка до сесій) було 53. Щодо підбору кадрів і затвердження їх було поставлено 46 питань. Наукових питань за звітний період на Президії заслухано 52.

В 1939 р. слухались доповіді: Інституту гірничої механіки (два рази), Карадагської біологічної станції, Інституту хімії, Інституту ботаніки, відділу технології води Інституту органічної хімії і технології, Інституту українського фольклору, про рафінування алюмінію, про синтез метанолу, про використання місцевих видів палива, про водопостачання Донбаса, а також тематичні плани інститутів Відділів з доповідями відповідних Відділів.

По підготовці наукових кадрів і аспірантури було заслухано 26 питань. По підвищенню кваліфікації наукових співробітників – 5. Спеціальних питань по підготовці випуску підручників – 3 (підручники Інституту української літератури, Інституту історії України і Інституту економіки). Питань шефства і громадської роботи було 9.

За звітний період розглянуто по затвердженню в наукових званнях – 61 питання, по затвердженню на посадах старших наукових співробітників – 18 питань. Питання по соціалістичному змаганню слухались 3 рази.

Видавничі справи – 27 питань (по Редакційно-видавничій раді і Видавництву).

Питань, які стосуються Бібліотеки АН УРСР, було 8. По труддисципліні стояло 7 питань. Питань бюджетного характеру – 14, господарського порядку – 21 і різних – 32.

В минулому році було скликано 7 сесій Академії наук УРСР, з них дві з науковими доповідями: одна – присвячена 60-річчю з дня народження Сталіна і друга – присвячена 125-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка; одна виборна сесія; дві для заслухання тематичних планів і наукових питань; одна – присвячена звіту АН УРСР за перше півріччя 1939 р., на якій також стояли наукові доповіді, і одна з організаційно-наукових питань.

Всього наукових доповідей на сесіях Загальних зборів і Відділів АН УРСР за 1939 р. було 130.

Крім того, провадились окремі сесії Відділів Академії наук УРСР і окремих інститутів з науковими доповідями.

Підсумки

В 1939 р. ми мали певне поліпшення планування і організації науково-дослідної роботи, що має свій відбиток: а) в більшому зосередженні наукових сил на провідних роботах, обумовлених завданнями третьої п'ятирічки; б) в розгортанні ряду нових важливих напрямів роботи; в) в досягненні дальших позитивних наслідків у боротьбі з багатотемністю; г) в проведенні перших практичних заходів щодо справжнього комплексування спільних робіт інститутів; д) в проведенні ряду важливих робіт за завданнями державних органів; е) в кращому виконанні тематичних планів минулого року; є) в розгортанні роботи по розгляду на Президії Академії наук проходження і наслідків наукових робіт окремих інститутів по суті.

Все це свідчить про поліпшення наукового керівництва в інститутах і з боку Президії. Проте справа дальшого зміцнення наукового керівництва по кожному інституту і Відділах і по Академії наук в цілому має дуже важливе вирішальне значення для успішного розвитку роботи АН і кожного її інституту.

Зокрема, слід звернути увагу на поліпшення роботи Відділів. В 1939 р. більшість Відділів спромоглися успішно провести роботу по розгляду тематики інститутів на 1940 р. і підсумовуванню роботи на 1939 р. Відділи – Суспільних наук, Біологічних наук, Технічних наук. Все ж Відділи Академії наук ще не стали цілком тим важливим чинником наукового керівництва й організації наукової роботи, яким вони повинні бути в системі Академії.

Відділи ще не встановили живого, щільного зв'язку з інститутами, щоб знати їх насущні потреби й хиби в роботі, щоб своєчасно вживати заходів до усунення цих хиб і своєчасно подавати інститутам справжню практичну допомогу в їх роботі.

Бюро Відділів ще не налагодили справи систематичного розгляду робіт інститутів по їх суті, заслуховуванню звітів і доповідей інститутів про хід виконання провідної тематики інститутів і по визначенню державної ваги наукових досягнень.

Відділи повинні організувати роботу по систематичному скликанню наукових пленумів і сесій Відділів, зокрема виїдзних, у стінах інститутів, а також спільних міжінститутських наукових конференцій. Одним з центральних завдань Відділу є піднесення роботи по координації спільних робіт між інститутами, боротьба з багатотемністю і налагодження комплексного всебічного опрацювання провідних наукових проблем, які висуває практика соціалістичного будівництва.

Відділи повинні всіляко сприяти просуванню наукових досягнень у практику народногосподарського будівництва і організовувати роботу по пропаганді їх серед широких кіл робітників, колгоспників і радянської інтелігенції.

Відділи повинні конкретніше і ефективніше працювати в галузі підвищення кваліфікації наукових працівників і визначити планомірні конкретні заходи, скеровані на те, щоб дійсно допомогти науковим працівникам у підвищенні кваліфікації і захисті дисертацій на вчений ступінь. Має бути розв'язано питання про надання права присуджувати вчені ступені кандидата і доктора наук ще кільком інститутам. Почесне завдання Відділів полягає в тому, щоб допомогти науковим працівникам у справі оволодіння основами марксизму-ленінізму.

Розв'язання відповідальних завдань, покладених на Відділи АН, вимагає створення в кожному Відділі широкого активу наукових працівників, академіків і членів-кореспондентів; актив цей треба систематично залучати до роботи бюро Відділу.

Одним з першочергових завдань Відділу є створення ради Відділу, накреслення плану робіт бюро і ради Відділу на цілий рік і налагодження своєї роботи. Треба також по всій системі Академії наук встановити твердий розклад тижнів і чисел місяця для зібрань і засідань різного типу, щоб залишився час і для наукових засідань.

Аналіз підсумків роботи за 1939 р. доводить, що, не зважаючи на певні успіхи в галузі боротьби з багатотемністю, не було ще потрібної цілеспрямованості в роботі, достатньої концентрації сил на найважливіших темах. Було дуже багато дрібних питань, що призводило до недостатньо ефективного використання сил і можливостей, а в деяких випадках і до зайвого витрачання наших ресурсів.

Значним кроком уперед є організація комплексних робіт. Цій справі Президія АН приділяла особливу увагу. В тематичному плані 1940 р. ми маємо ряд загальноакадемічних комплексних проблем. Координації і комплексуванню робіт інститутів сприяла також робота Ради по вивченню продуктивних сил. Але в цьому напрямі зроблені лише перші кроки. Ще немає достатньої ув'язки в тематиці різних інститутів по комплексних проблемах; ще не забезпечена потрібна організаційна єдність в роботі з цих проблем; Відділи ще не поставили роботу по комплексних проблемах на ту височінь, якої ця робота вимагає; деякі інститути, вважаючи комплексні теми не основними, а якимись підкидьками, намагаються скоротити ці теми, кадри, кошти. Таке ставлення до комплексних робіт абсолютно неприпустиме.

Комплексне опрацювання наукових проблем, що забезпечує планомірне використання в роботі методів різних галузей знання і високу ефективність дослідної роботи, при повсякчасному керівництві Президії, Відділів, дирекції інститутів і громадськості АН зробить з Академії дійсно науковий заклад.

Ми маємо інститути, в яких треба поліпшити структуру і усунути недостатню визначеність профіля інституту в цілому чи окремих його складових частин. Питання чіткого визначення профіля і структури стоїть перед Інститутом органічної хімії і технології. Важливе значення має питання про дальший напрям роботи Інституту гірничої механіки. Питання про напрям робіт і організаційну побудову треба розв'язати щодо секторів геофізики і кліматології Інституту геологічних наук. Свій напрям робіт має визначити і сектор гідротехніки Інституту гідрології. Не вирішено остаточно питання про Ботанічний сад.

Серйозну увагу питанням профіля і структури мають приділити цього року нові інститути Академії наук: Інститут енергетики, Інститут металургії, Інститут мінеральної сировини, Український фізико-технічний інститут.

Загальне завдання всієї Академії і кожного її інституту – мати перспективну програму науково-дослідних робіт, щільно зв'язаних з висунутими у третьому п'ятиріч-

ному плані завданнями народногосподарського і соціальнокультурного будівництва.

Третя сталінська п'ятирічка висуває перед Академією наук і кожним інститутом нові величезні завдання, які вимагають піднесення практичного організаційно-наукового керівництва до рівня поставлених завдань.

Порівнюючи з минулим ми маємо значні просування вперед по шляху теоретичного узагальнення назбираного довгими роками роботи експериментального матеріалу. Такі досягнення ми маємо в різних галузях фізики, хімії, біології, геології, математики, технічних і суспільних наук.

Але робота наших інститутів щодо наукового синтезу емпіричного експериментального матеріалу просувається занадто повільно.

Крім того, в роботі наших інститутів трапляються інші хиби; наприклад, іноді встановлені наукові закономірності не зв'язуються з практичними завданнями. Роботи прикладного характеру часто мають певний відбиток випадковості, занадто затягуються з року в рік. Просування наслідків наукової роботи в практику соціалістичного будівництва не можна вважати за задовільне.

Накреслювані інститутами заходи щодо практичного застосування наукових досягнень зовсім недостатні, роботи часто закінчуються лише оголошенням наслідків, а цього занадто мало. Ми повинні вжити всіх заходів, щоб впровадити добуті наслідки у виробництво, у практику.

Зупинюсь ще на кількох хибах інститутів.

Так, по Інституту історії України – треба відзначити порівнюючи невеликий обсяг роботи сектора історії радянського періоду.

По Інституту мовознавства – нерівномірний розподіл роботи по виконанню тематичного плану серед наукових працівників Інституту.

По Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка – відділ радянської української літератури і секція російської літератури працювали недостатньо.

Інститут українського фольклору, підготувавши в звітному році ряд важливих науково-популярних робіт, не приділяв достатньої уваги розробці поглиблених наукових досліджень з фольклору. Не виконана провідна робота Інституту по підготовці підручника з українського фольклору для вузів (в частині, запроектованій на 1939 р.).

По Бібліотеці АН УРСР: тематика Бібліотеки не була пов'язана з тематичними планами інститутів.

По Інституту будівельної механіки: внаслідок недостатнього організаційного і наукового керівництва, через відсутність протягом року чіткої системи контролю щодо виконання робіт 1939 р., включення нових госпрозрахункових трудомістких тем, через невідповідність обсягу намічених робіт реальним можливостям –тематичний план Інституту в значній його частині невиконаний, особливо по держбюджетній тематиці.

Багато уваги і ресурсів Інституту приділено було розв'язанню окремих питань госпрозрахункової тематики.

Треба також уважно розглянути зв'язки і взаємовідношення по тематиці Інституту будівельної механіки АН УРСР і АН СРСР.

У складі вченої ради Інституту немає представників від промисловості. До участі в роботах вченої ради не притягнуті співробітники Інституту. Робота вченої ради не була фактором активного регулювання наукової діяльності Інституту. Протоколи вченої ради не опубліковувались і після їх редагування не затверджувались на наступних засіданнях ради.

Не було жодної наукової конференції.

Для поліпшення роботи інститутів, піднесення якості робіт директори інститутів повинні особливу увагу звернути на проведення таких заходів:

а) приділити особливу увагу опрацюванню провідних і комплексних проблем;

б) організувати роботу по перевірці виконання тематичного плану в процесі роботи по темі;

в) підвищити (разом з громадськістю) трудову дисципліну;

г) вжити всіх потрібних заходів для залучення нових академіків і членів-кореспондентів до органічної роботи в інституті;

д) опрацювати конкретні плани підвищення кваліфікації співробітників, захисту працівниками інституту дисертацій на одержання вченого ступеня;

е) не припускати таких явищ, щоб за рахунок основної тематики провадились позапланові роботи, і в разі потреби на протязі року розпочати нові роботи, непередбачені за затвердженим сесією АН планом, вносити відповідні корективи в план і подавати їх на затвердження Президії;

є) налагодити систематичну роботу вченої ради інституту в питаннях не тільки організаційних, але, насамперед, наукових, щоб піднести наукове життя інституту; регулярно скликати пленуми інститутів, загальноінститутські виробничі наради, конференції тощо; в той час, як частина інститутів збиралась на свої внутрішні наукові конференції систематично і часто, як от Інститут біохімії (32 рази), Інститут клінічної фізіології (19), Інститут мікробіології (12), Інститут електрозварювання, Інститут фізики та ін., – є інститути, які дуже мало або зовсім не збирались (Інститут будівельної механіки, Органічної хімії);

ж) встановити потрібні зв'язки з галузевими інститутами, щоб дійсно забезпечити провідне місце інститутів АН у відповідних галузях науки;

з) вживати всіх потрібних заходів до координації робіт з інститутами Всесоюзної Академії наук;

и) встановити тісні зв'язки з наркоматами і Держпланом для щільної ув'язки тематики з потребами соціалістичного будівництва і для застосування наслідків наукових робіт на практиці.

Важливими умовами дальшого розгортання робіт Академії наук є також:

а) ліквідація відставання експериментально-технічної бази ряду інститутів, поширення й реконструкція наукових лабораторій на основі обладнання новітнім устаткуванням, вимірювальними приладами, потрібними матеріалами, хімікатами, реактивами;

б) планомірне розгортання нового будівництва і забезпечення відповідним приміщенням ряду інститутів, розвиток яких упирається в недостатність або повну відсутність потрібних приміщень (Інститут ботаніки, Інститут гірничої механіки, нові інститути АН, інститути хімічних наук, інститути суспільних наук, зокрема Інститут фольклору, Кабінет єврейської радянської літератури, мови і фольклору);

в) створення експериментальної бази в природі для біологічних інститутів;

г) поліпшення справи забезпечення співробітників АН житловою площею, маючи на увазі, що цілий ряд співробітників АН зовсім не мають житлової площі і що дальше залучення нових позаміських кадрів, а також переїзд академіків упираються в житлову справу;

д) поліпшення видавничої справи і усунення відставання поліграфічної бази, забезпечення Видавництва фондами паперу, перенесення друкарні АН з теперішнього

цілком непридатного приміщення в інше, поновлення її потрібним устаткуванням.

Підсумовуючи, можна сказати, що в роботі Академії наук є багато позитивного, що повинно стати за зразок для відсталих, але ще більше хиб, для боротьби з якими потрібні зусилля не тільки Президії і бюро Відділів, а й усього колективу АН, всієї її громадськості.

Сесія Академії наук повинна дати міцне слово радянських громадян, що, починаючи з 1940 р., АН УРСР виконуватиме свої обов'язки принаймні на 100 відсотків.

Вісті Академії наук УРСР. – К., 1940. – № 4. – С. 5–37.

№ 78 *

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ НАУКОВИХ УСТАНОВ В ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЯХ УРСР[2*]

2 січня 1940 р.

З метою створення відповідних умов для розвитку наукової роботи в західних областях Української РСР Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

Доручити Президії Академії наук УРСР:

1. Організувати в м. Львові відділи таких наукових установ АН УРСР:

а) Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка[53],

б) Інституту мовознавства[54],

в) Інституту фольклору[55],

г) Інституту історії України[56],

д) Інституту археології[57],

е) Інституту економіки[58].

2. Організувати в м. Львові філію Бібліотеки Академії наук УРСР, передавши їй бібліотеки: а) Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка; б) Наукового товариства «Оссолінеум» і в) Народного дому.

3. Організувати у м. Львові науковий природознавчий музей як базу для наукової роботи по вивченню флори, фауни і корисних копалин в західних областях УРСР. Передати АН УРСР Природничий музей Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка та Музей Дідушицьких [3*].

4. Передати Академії наук УРСР для наукової роботи Карпатську астрономічну обсерваторію, що знаходиться в урочищі «Долина Зелена» Станіславської області.

5. Зобов'язати Львівський облвиконком забезпечити зазначені наукові установи АН УРСР відповідними приміщеннями.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР *Л. Корнієць*
Керуючий справами РНК УРСР *О. Шинкарьов*

ЗП УРСР. – 1940. – № 7. – Ст. 46.

---

* Див. док. № 70, п. 2; 71, 115.

[2*] Заголовок документа. Документ розроблено за дорученням ПБ ЦК КП(б)У, протокол від 1 січня 1940 р.

[3*] Див. док. № 70, п. 4.

№ 79 *

ДОВІДКА ПРО СТРУКТУРУ І СКЛАД НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. Т. ШЕВЧЕНКА ДО 1939 р.

[Не пізніше 2 січня 1940 р.] [2]*

м. Львів

В 1938 р. в трьох секціях працювали слідуючі комісії:

1. Філологічна секція:

а) Комісія укр[аїнської] мови, б) Мовознавча комісія, в) Комісія старого укр[аїнського] письменства, г) Комісія середнього укр[аїнського] письменства; д) Комісія нового укр[аїнського] письменства; е) Комісія слов'янознавства; є) Комісія шевченкознавства; ж) Комісія етнографічна; з) Бібліологічна комісія.

2. Історично-філософічна секція:

а) Комісія старої історії України; б) Комісія нової історії України; в) Історично-джерелознавча комісія; г) Комісія національної економіки, соціології та статистики; д) Музикологічна комісія; е) Археологічна комісія; є) Комісія правничої термінології.

3. Математично-природничо-лікарська секція:

а) Географічна; б) Фізіологічна; в) Лікарська; г) Технічно-наукова; д) Комісія охорони природи; е) Агрономічно-наукова комісія.

Члени Тов[арист]ва поділялися на:

а) дійсних членів (себто наукових працівників) і б) звичайних, що платять річну оплату – 10 зл., допомагають Т[оварист]ву виповняти його завдання і в) почесних.

В 1938 р. дійсних членів було 186 по секціям:

а) Філологічна – 59 (з них 34 українці),

б) Історично-філософічна – 50 (з них 48 українців),

в) Математично-природничо-лікарська – 77 (з них 56 українців).

Звичайних членів – 144 (серед них багато молодих людей).

Почесних членів – 3.

ЦДІАЛ України, ф. 309, оп. 1, спр. 28, арк. 2. Копія. Машинопис.

---

* Див док. № 70.

[2]* Дату встановлено за док. № 78.

№ 80*

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО ПЕРЕДАЧУ ЛЬВІВСЬКИХ ДРУКАРЕНЬ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР[2*]

4 січня 1940 р.

Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

Друкарню бувшого Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка та друкарню «Оссолінеум», що знаходяться в м. Львові, передати Академії наук УРСР.

Заступник Голови Ради Народних Комісарів УРСР *В. Старченко*
Заст[упник] Керуючого справами РНК УРСР *Д. Платов*

Оригіналові відповідає: [3*]

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 79, арк. 2. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 81

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ВЧЕНОЇ РАДИ ІНСТИТУТУ ФІЗИЧНОЇ ХІМІЇ ім. Л. В. ПИСАРЖЕВСЬКОГО АН УРСР ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ КРАЩИХ НАУКОВИХ РОБІТ СПІВРОБІТНИКІВ ІНСТИТУТУ

9 січня 1940 р.

м. Дніпропетровськ

Слушали: О результатах конкурса на лучшую научную работу выполненную в ИФХ в 1939 г. (инф[ормация] И. А. Хризмана).

Конкурсная комиссия рассмотрела 16 работ. Комиссия представила на рассмотрение ученого совета, как заслуживающие премии, следующие работы:

1. Ашкинази М. С. и Трипольской Р. С. (отделение реакции в растворах) – «Спектральный анализ бронз». Работа представляет ценное научное исследование, давшее новый метод анализа бронз, внедренный в практику завода им. Баранова; этот метод получил там высокую оценку. Работа выполнена с большой тщательностью на высоком научном уровне.

2. Александрович В. А. и Шелудько М. К. (отделение химии изотопов) – «Технология получения тяжелой воды». Работа представляет результат и обобщение итогов получения тяжелой воды методом авторов, принятым в основу строющейся промышленной установки по заданию Наркомхимпрома. Работа выполнена тщательно на высоком научном уровне.

3. Юза В. А. и Копыл Л. В. (отделение катализа) – «Осциллографическое изучение поляризации металлических электродов», ч. III. Работа выполнена на высоком научном уровне и представляет дальнейшее развитие и проверку оригинальных тео-

---

* Див. док. № 82.

[2*] Заголовок документа.

[3*] Підпис нерозбірливий.

ретических положений, выдвинутых автором и Ройтером В. А., касающихся фундаментального вопроса о кинетике электродных процессов. Работа выполнена с большой тщательностью и точностью и имеет перспективы к использованию в практике коррозионных исследований.

Кроме того, комиссия считает необходимым:

а) Отметить как особо выдающуюся работу Ройтера В. А. (отделение катализа) – «Кинетика синтеза аммиака», представляющую широкое обобщение материалов, полученных автором и его сотрудниками на протяжении ряда лет в области синтеза аммиака. Подтвердить мнение комиссии, согласившейся с доводами ее автора о том, чтобы по соображениям, не имеющим отношения к ее оценке, эта работа не включалась в число тех, которые рассматриваются с точки зрения присуждения им премии.

б) Отметить как выдающуюся работу Рубаника М. Я., Русова М. Т., Снигуровской Ю. А., Садовниковой Е. А. и Минухиной М. М., выполненную под руководством проф. Ройтера В. А. (отделение катализа) – «Исследование возможности очистки воздуха от примеси ацетилена каталитическим окислением последнего». Эта работа представляет первую часть большого исследования важного народно-хозяйственного вопроса. Работа выполнена с большой тщательностью, оригинальна по своей идее и представляет не только практический, но и значительный теоретический интерес.

Комиссия также отмечает следующие работы:

Занько А. М. и Манусовой Ф. М. – «Опыт применения неводных растворов в полярографии»; Новосельского И. С. – «Исследование электрохимических свойств железа в присутствии ингибиторов травления», Березовской Ф. И. и Варфоломеевой Е. К. – «Действие каталитических добавок на распад органических перекисей»; Демиденко С. Г. – «Изотопный состав атмосферных осадков»; Давыдова А. Л. и Вайсберг З. М. – «Фотоэлектрический метод определения ванадия в легированной стали».

Постановили: а) Согласиться с мнением комиссии; б) просить Президиум АН УССР выделить 2500 руб. на премирование лучших работ; в) повторить конкурс в 1940 г. ; уточнение его условий поручить комиссии в составе Давыдова А. Л., Занько А. М., Ройтера В. А. и Хризмана И. А., которой представить свой проект на заключение совета в месячный срок. [...] *

Председатель *А. И. Бродский*
Учен[ый] секретарь *И. С. Новосельский*

Архів Інституту фізичної хімії ім. Л. В. Писаржевського НАН України, оп. 1, спр. 11, арк. 1–2. Оригінал. Машинопис.

* Далі знято текст про форми звітності за 1940 р.

№ 82 *

ПРОТОКОЛЬНА ПОСТАНОВА ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ПЕРЕДАЧУ ДРУКАРЕНЬ У ЛЬВОВІ ДО ВІДАННЯ АН УРСР

10 січня 1940 р. [2*]

ЦК КП(б)У постановляє :

Друкарню бувшого Наукового товариства ім. Шевченка і друкарню «Оссолінеум», що знаходяться у Львові, передати Академії наук УРСР.

Запропонувати т. т.: Грищуку і Козирєву негайно подати до ЦК КП(б)У свої пропозиції про необхідні ресурси для закінчення будівництва будинку бувшої «Історичної польської секції» по вул. Св. Софії.

Предрішити передачу цього будинку після добудівлі у розпорядження Академії наук для використання під наукову бібліотеку.

Доручити Раднаркому оформити у радянському порядкові пункт 1 цієї постанови, а Президії Верховної Ради УРСР пункт 2 і 3 [3*].

Секретар ЦК КП(б)У *М. Хрущов*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 576, арк. 64. Оригінал. Машинопис.

№ 83

ПРОТОКОЛЬНА ПОСТАНОВА ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ВИДАННЯ ПОВНОГО ЗІБРАННЯ ТВОРІВ ІВАНА ФРАНКА В ЗВ'ЯЗКУ З 85-РІЧЧЯМ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТА 25-РІЧЧЯМ ВІД ДНЯ СМЕРТІ ПИСЬМЕННИКА

10 січня 1940 р. [4*]

1. Зобов'язати Держлітвидав УРСР видати (до травня 1941 року) повне зібрання творів Івана Франка.

2. Затвердити редколегію творів Івана Франка в складі т. т.: акад. Білецький О. І., акад. Возняк М. С., акад. Корнійчук О. Є., акад. Студинський К. Й., Лисенко [Й. Г.], Кобелецький І. С., Кологойда І. І.

3. Зобов'язати Інститут літератури Української Академії наук взяти участь у підборі та перевірці текстів творів Івана Франка.

Секретар ЦК КП(б) У *[М.] Хрущов*

ЦДАГО України, ф. 1,оп. 6, спр. 576, арк. 84. Оригінал. Машинопис.

---

* Див. док. № 80.

[2*] Дата прийняття постанови. Питання вирішені шляхом опитування членів ПБ ЦК КП(б)У, протокол від 1 січня 1940 р.

[3*] Нумерація пунктів у документі відсутня.

[4*] Дата прийняття постанови. Питання вирішені шляхом опитування членів ПБ ЦК КП(б)У, протокол від 9 січня 1940 р.

№ 84

ЛИСТ СПІВРОБІТНИКА ІНСТИТУТУ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА М. М. ТКАЧЕНКА ДО АКАД. К. Й. СТУДИНСЬКОГО З ПРОХАННЯМ НАДАТИ ВІДОМОСТІ ПРО ЗВ'ЯЗКИ Т. Г. ШЕВЧЕНКА З ГАЛИЧИНОЮ

30 січня 1940 р.

Звертаюся до Вас, Кирило Йосипович, з проханням допомогти мені у вказівках для виконання роботи, яку я роблю за завданням Інституту української літератури АН УРСР. Мене цікавить питання, чи знав великий український поет-революціонер Т. Г. Шевченко про Галичину і події, які там відбувались.

В літературі мало про це відомостей. Є припущення, що якби «Сичі» (на ниві в жито уночі) [він] написав під впливом подій 1848 р. Потім у одній з Ваших промов на Сесії Верховної Ради УРСР згадали Ви про те, що [В. М.] Білозерський інформував Т. Ш[евчен]ка про стан у Галичині, себто тепер Західній Україні. Дуже просив би навести відповідні довідки і вказати літературу, яка, очевидно, не відома ще мені, або може не опублікована, щодо питання зв'язків Т. Шевченка, і з яких джерел він мав відомості.

З пошаною до Вас *М. Ткаченко*

ЦДІАЛ України, ф. 362, оп. 1, спр. 400, арк. 7. Автограф.

№ 85

НАКАЗ ІНСТИТУТУ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА АН УРСР ПРО СТВОРЕННЯ ЛЬВІВСЬКОГО ВІДДІЛУ ІНСТИТУТУ *

1 лютого 1940 р.

§ 1

Відповідно до постанови Президії Академії наук УРСР в м. Львові організується відділ Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР.

Львівський відділ Інституту української літератури організується в складі чотирьох груп: а) групи по вивченню історії української літератури XIX і поч. XX ст. ст., б) групи шевченкознавства, в) групи франкознавства, г) групи радянської української літератури.

Львівський відділ Інституту української літератури працює за своїм окремим тематичним планом, що є частиною цілого тематичного плану Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка і затверджується вченою радою Інституту та Президією Академії наук УРСР.

Львівський відділ Інституту української літератури підпорядкований безпосередньо директорові Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР в Києві.

---

* За постановою РНК УРСР № 39 від 2 січня 1940 р. Див. Додатки: «Регести протоколів», прот. № 3, п. 1.

§ 2

Завідувачем Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР і керівником групи франкознавства у відділі Інституту призначається акад. Возняк Михайло Степанович з 1 лютого 1940 р. зі ставкою 1100 крб. на місяць.

§ 3

Керівником групи по вивченню історії української літератури XIX і поч. XX ст. ст. призначається акад. Студинський Кирило Осипович з 1 лютого 1940 р. зі ставкою 800 крб. на місяць.

§ 4

Керівником групи шевченкознавства призначається акад. Щурат Василь Григорович з 1 лютого 1940 р. зі ставкою 800 крб. на місяць.

§ 5

Керівником групи радянської української літератури призначається д[окто]р Олексюк (Тудор) Степан[59] з 1 лютого 1940 р. зі ставк[ою] 800 крб.

§ 6

Заступником завідувача Львівського відділу Інституту призначається доцент Гуфельд Веніамін[60] з 1 лютого 1940 р. зі ставк[ою] 800 крб. [на] міс[яць].

§ 7

Зараховуються на посаду виконуючих обов'язки старших наукових робітників Львівського відділу Інституту української літератури з 10 лютого 1940 р.:

1. Тершаковець Михайло[61] зі ставкою 600 крб. на місяць.
2. Ярема Яким[62] –«– 600 –«–

З 15 лютого 1940 року:

3. Деркач Марія[63] –«– 600 –«–

§ 8

Зараховуються на посади молодших наукових робітників Львівського відділу Інституту української літератури з 5 лютого 1940 року:

1. Стефаник Юрій[64] зі ставкою 450 крб. на місяць.
2. Лужницький Григор[65] –«– 450 –«–
3. Щурат Степан[66] –«– 450 –«–
4. Приступа Докія[67] –«– 450 –«–

З 10 лютого 1940 року:

5. Чума Ярослав[68] –«– 450 –«–

§ 9

Всім виконуючим обов'язки старших наукових робітників та молодшим науковим робітникам пропонується в погодженні з завідувачем відділу Інституту у Львові акад. Возняком М. С. скласти індивідуальний план своєї наукової роботи на 1940 рік і подати керівникові відділу не пізніше 20 лютого 1940 року.

§ 10

Керівникам групи – акад. [К. Й.] Студинському, акад. [В. Г.] Щурату, акад. [М. С.] Возняку, д[окто]ру [С.] Олексюку (Тудору), скласти плани роботи їх груп на 1940 рік, визначивши тематику наукової роботи своїх груп, календар наукових засідань та ін. Плани ці подати керівникові відділу Інституту не пізніше 25 лютого 1940 року.

§ 11

Заступникові завідувача відділу доц. Гуфельду В. спільно з завідувачем відділу Інституту акад. Возняком М. скласти тематичний і робочий плани Львівського відділу

Інституту української літератури на 1940 рік і надіслати директорові Інституту в Київ не пізніше 1 березня 1940 року.

Заст[упник] директора Інституту української
літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР *[Д. Д. Копиця]*

НБУВ, ІА, ф. 244, оп. 1, спр. 14, арк. 1–2. Копія. Машинопис.

№ 86

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ІНСТИТУТУ МІНЕРАЛЬНОЇ СИРОВИНИ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР*

3 лютого 1940 р.

З метою кращого вивчення місцевих баз мінеральної сировини Української РСР Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

1. Доручити Президії Академії наук УРСР організувати в м. Києві Інститут мінеральної сировини[69].

2. Запропонувати Наркомфінансів УРСР в місячний строк розглянути бюджет Інституту мінеральної сировини на 1940 рік і до 3 березня 1940 року подати його на затвердження Ради Народних Комісарів УРСР.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР *Л. Корнієць*
Керуючий справами РНК УРСР *О. Шишкарьов*

Оригіналові відповідає:[2*]

На документі помітка: «Розроблено за дорученням ПБ ЦК КП(б)У».

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 79, арк. 15. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 87[3*]

АКТ ПРО ПЕРЕДАЧУ МУЗЕЮ ДІДУШИЦЬКИХ У м. ЛЬВОВІ ДО СКЛАДУ АН УРСР

7 лютого 1940 р.

м. Львів

Ми, що підписалися нижче, уповноважені Академією наук УРСР: Терещенко Л. П., Бурвіков І. І., Підоплічко І. Г., Котов М. І., Полянський Ю. І. [70], діючи на підставі наказу по Академії наук УРСР від 30 січня 1940 [р.] та наказу від 31 січня 1940 [р.] в присутності директора Музею Дідушицьких Кінеля Яна Ігнатовича зробили прийом майна та експонатів Музею Дідушицьких до Академії наук УРСР за станом на

---

* Заголовок документа.

[2*] Підпис нерозбірливий.

[3*] Див. док. № 70, 71, п. 1, 2.

7 лютого 1940 р. * Приймання зроблене на підставі офіційних реєстраційних документів, книги надходжень і окремих списків та на підставі безпосереднього огляду майна та експонатів, про що й складено цей попередній акт.

I. Загальна частина

Вище названий Музей знаходиться у м. Львові по вул. Рутовського, 18. Площа цього Музею дорівнює 955 квадр[атним] метрам, в тому числі під експозицією 920 квадр[атних] метрів. Музей поділяється на відділи: зоологічний, ботанічний, геолого-палеонтологічний, етнографічний і преісторичний [2]*. Приміщення, в якому знаходиться Музей, потребує значних ремонтів, перелік яких додається в окремому акті.

II. Штати

Штат Музею Дідушицьких на день передачі його до Академії наук УРСР налічує 6 чоловік, а саме:

1. Кінель Ян Ігнатович – директор.
2. Носкевич Ян Августович – бібліотекар.
3. Вільчинський Тадеуш Феліксович – ботанік.
4. Гертель Роман – препаратор.
5. Зачковський Болеслав – швейцар.
6. Федикова Філіпіна – убиральниця.

III. Експозиція

Згідно з записами в книгах експонатів і в книзі надходжень на день передачі Музей нараховує в експозиції і в фондах орієнтовно 173847 експонатів. Експонати, що находяться в експозиції, розподіляються так: в відділі зоології – 7093, відділі ботаніки – 378, відділі геології – 17167, відділі преісторії – 6500, відділі етнографії – 4952.

На стінах Музею висить 49 картин і рисунків в рамах під склом.

IV. Фонди

В фондах Музею зберігається 121 коробка ентомологічних зборів, препарованих лише частково. Інші фонди упорядковані, зберігаються переважно в закритих шафах і по характеру матеріалів розподіляються так: зоологічних об'єктів – 96313, ботанічних – 27120, етнографічних – 3738, нерозрізнених експонатів за книгою надходжень, починаючи з 1923 року, – 10580.

На чердаку Музею зберігаються як етнографічні матеріали 84 гуцульських крем'яних мисливських рушниць.

V. Наукове приладдя

Мікроскопи: є в Музею їх 3: «Цейс» – старий, № 2452, з п'ятьма об'єктивами і трьома окулярами; «Плесль» – старий, без номера, з одним об'єктивом (складним) і двома окулярами та одною лупою; «Цейс» – № 47784, з трьома об'єктивами і трьома окулярами.

Лупи штативні Рейхарта – № 29633, в ящику і 2 лупи без номерів, без ящиків.

Рисувальні апарати: Рейхарта – № 14, по інвентарі 11/38, Цейса по Аббе без номера, Лойтца без номера, 2 старих без номера. Разом 5 рисовальних апаратів, з них 2 – застарілих систем, 3 новіших.

---

* Підкреслено в документі.

[2]* Тут і далі так у документі.

Ручна друкарня для друку етикетів. Прес ботанічний дерев'яний, статив* дерев'яний для вертикального знимання *.

VI. Експозиційний реманент

Під експозицію занято шкафів 173, полиць 39, полушкафів з шклом (габльот) 26, вітринки 212, столів під експонатами 3, акваріумів 3, скляних порожних циліндрів 83.

VII. Господарське обладнання

Шкафів 10, полушкафів 2, столів з конторками (бюрко) 4, етажерок 3, комодів 2, диванів 1, столів простих з шуфлядами 20, стільців 17 (з них 4 віденські, 6 лозових, 7 м'ягких), крісел 7 (з них 1 тверде, 6 лозових і патичкові), стеляжів 1, дизенфекційних камер 2, прес металевий 1, каса незгораєма 1, електричних ламп 3, одна настільна, три висячі, скриня кедрова, шкіра свиняча полувичинена – 2 куски. Посуду кухарського, який належав Дідушицьким, 1 шкаф.

VIII. Бібліотека

Бібліотека поділяється на загальну і геологічну. Загальна бібліотека нараховує згідно з бібліотечними книгами 4956 томів (номерів), відбитків і брошур (сепаратів) 4387, вирізок з газет 651, альбомів фотографічних 31, карт 187.

Бібліотека геологічна нараховує 991 том, 200 брошур і відбитків та біля 200 карт.

IX. Каталожні інвентарні книги

Каталожних книг по бібліотеці є 5, книг в папках: птахи і ссавці 1, риби, амфібії і рептилії 1, мінералогія і петрографія 1; книг інвентарних: геологія і палеонтологія 3, преісторія 1, етнографія 1 (в папці), книга надходжень 1, інвентарний опис 1922 року (без преісторії) 1 папка.

Карткові каталоги: зберігаються в скриньках, яких є для птахів 1, ссавців 1, риб 1, амфібій 1, рептилій 1, метеликів 3, геміптера 2, архіптера 1, невроптера 1, прямокрилих 1, мух 5, молюсків гастропод 1, молюсків листожаборних 1, червей 1, по геології (з мінералогією і петрографією та палеонтологією) 45, по етнографії 1.

Старих інвентарних і каталожних книг, зшитків і інших архівних матеріалів – 25 папок і тетрадів.

X. Персональні архіви

Персональний архів [В.] Дідушицького (листи, записи, щоденники, фамілійні документи) в 2 шкафах. Персональні справи Дідушицьких – 6 папок.

Щоденники зоолога Берсона до зборів міріяпод, подарованих Музею, – 14 зшитків.

XI. Матеріали Музею, що поступили від різних осіб

Від різних осіб, яких немає в м. Львові, поступили до Музею такі матеріали: роги оленів на дошках 6, шкіра рися 1, гербарії Яблонського 54 пачки, різних чучел 16, голови кабана, медведя, оленя; різних мисливських експонатів із збірки Любомирського (роги козуль, шкірки і частини шкірок глухарів тощо) – 158.

XII. Склад видань Музею Дідушицьких

На складі видань Музею зберігаються такі книжки:

Кольберг О. – Перемишльське. 1891 р., кількість екземплярів	355
Сокальський – Сокальський повіт. 1899 р.	5

---

* Так у документі.

Стшетельська-Грінбергова – Старомійське. 1899 р.	146
Новицький – Мотилі Галичини. 1865 р.	194
Дідушицький [В.] – Птахи. 1880 р.	608
–«– (німецькою мовою)	1
Ломніцький [М.] – Плейстоценські комахи з Борислава. 1894 р.	182
Бонковський, Ломніцький [М.] – Молюски. 1892 р.	125
Гадачек – Золотий Михалківський скарб. 1904 р.	228
Дзендзелевич – Бабки Галичини і сумежних польских країв. 1901 р.	225
Семирадський – Геологія земель польських, т. 1. 1922 р.	2273
–«– т. 2, зш[иток]	2261
Шухевич [В.] – Гуцульщина, т. I і IV. 1902 [р]., 1908 [р.], повних компл[ектів]	61
–«– т. II. 1902 р.	37
–«– т. III. 1904 р.	63
–«– т. IV. 1908 р.	98
Фрідберг – Нові скам'янілості міоцену земель поль[ських]. 1907 р.	273
–«– – Молюски міоценські земель поль[ських], зш[иток] 1–5, пов[них] ком[плектів]	154
–«– зшит[ок] 2. 1912 р.	5
–«– зшит[ок] 3. 1913 р.	12
–«– зшит[ок] 4. 1923 р.	81
–«– зшит[ок] 5.	91
Старунські викопалиска. 1914 р., текст і атлас –	
текст в оправі	32
текст без оправи	22
атлас в оправі	34
атлас без оправи	21
Каталог Гуцульщини	145
Розправи і відомости Музею Дідушицьких:	
компл[ект] № 1 (всі номери 1–9)	10
компл[ект] № 2 (всі номери без 1, 2 зшит[ків] II тому)	3
компл[ект] № 3 (всі номери без II тому)	2
том I в оправі	40
том I без оправи, зшит[ки] 1, 2	30
том I без оправи, зшит[ки] 3, 4	27
том III, зшит[ки] 3, 4	13
том IV	125
том V–VI	149
том VII–VIII	161
том IX	164
Провідник по Музею польською мовою	91
–«– німецькою мовою	304

XIII. Майно Ентомологічного т[оварист]ва

На час передачі Музею виявлено в приміщенні Музею 3 шкафів з бібліотекою польського ентомологічного товариства і 11 скриньок з матеріалами того ж товариства (ентомологічного).

Річники товариства біля 100 екземплярів.

XIV. Матеріяли, які надійшли до Музею на визначення

Музей має ентомологічні матеріяли, надіслані на визначення з таких місць: з Варшави – зоомузею, з Варшави – збірка проф. Тененбавма (збірка жуків), з Катовиць – з Сілезького музею, з Кракова – з музею фізіографічного т[оварист]ва Польської Академії наук з Слонніма, приватна збірка проф. Едера, збірка проф. Бартошинського з Ленчиці (невелика збірка).

XV. Архів Музею

В Музеї є старі справи, що стосуються роботи Музею і схороняються в двох шкафах. Є також різні домашні портрети в великих рамах – 20, в дрібних рамах – 38.

XVI. Приватні колекції

При огляді підсобних приміщень виявлено наявність 45 скриньок з водяними жуками (а також пусті), які за заявою т. [Я. Г.] Кінеля, належать йому, і біля 40 дерев'яних скриньок, які за тою заявою належать науковому робітнику [Я. А.] Носкевичу. В приміщенні Музею в ботанічній лабораторії мешкає науковий співробітник Музею т. [Т. Ф.] Вільчинський, який там же охороняє свій власний гербарій.

XVII. Препараторська Музею

В приміщенні Музею находиться препараторська в двох кімнатах, в якій працював препаратор Калькус. За його заявою, підтвердженою також колишнім директором Музею Дідушицьких т. [Я. Г.] Кінелем, все обладнання (інструменти, меблі, а також більшість експонатів) належить Калькусу, за винятком черепа і шкури бегемота, рогів оленів на дошках, 7 екземпл[ярів], моделі до шкіри вепра, рисі – мод[елі] шкіри, черепа вовка, що є майном Музею.

XVIII. Жилі приміщення

В будинку Музею 4 кімнати на 1 поверсі зайняті швейцаром Музею [Б.] Зачковським (дві кімнати) та прибиральницею [Ф.] Федиковою (дві кімнати).

XIX. Цінності

При розкриванні незгорасмої каси, що належала колишньому ординатові Музею В. Дідушицькому, виявлено наявність цінностей: брошки, пуговиці, застяжки, булавки тощо, частина яких в золотих оправах з дорогоцінним камінням. Всі ці цінности описані в окремому акті і передані заступнику керівника Інституту мовознавства т. Самілову М. І. для передачі в Державний банк.

Крім того, по довідці, одержаній від працівників Музею, в Музею зберігався у відділі преісторії Михалківський золотий скарб, який належав Музею. В 1936 або 1937 році цей скарб був закладений в Гіпотечному банку у Львові ординатом Музею Дідушицьким В.

Уповноважені Академією наук УРСР: *Ю. І. Полянський, Л. П. Терещенко, І. І. Бурвіков, М. І. Котов, І. Г. Підоплічко*
Директор Музею Дідушицьких *Я. Г. Кінель*

Все майно та експонати Музею, передаваємі за цим актом Академії наук УРСР, прийняли на свою відповідальність:

Директор Природничого музею Академії наук УРСР *Ю. І. Полянський*
Заст[упник] директора Природничого музею
в господарчих справах АН УРСР *[М. І.] Самілов*

Майно та експонати і інші речі колишнього музею Дідушицьких в м. Львові здав:

[Директор Музею Дідушицьких] *Я. Г. Кінель*

НБУВ, ІА, ф. 258, оп. 1, спр. 90, арк. 12–17. Оригінал. Машинопис.

№ 88

ПОСТАНОВА ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ УКАЗУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР ЩОДО ПРИСВОЄННЯ АКАД. М. М. КРИЛОВУ ЗВАННЯ ЗАСЛУЖЕНОГО ДІЯЧА НАУКИ

7 лютого 1940 р.

Затвердити Указ Президії Верховної Ради УРСР про присвоєння академіку М. М. Крилову звання заслуженого діяча науки.

Секретар ЦК КП(б)У *[М.] Хрущов*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 578, арк. 65. Оригінал. Машинопис.

№ 89*

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ІНСТИТУТ ЕНЕРГЕТИКИ АН УРСР[2*]

17 лютого 1940 р.[3*]

І. Загальне положення

1. Інститут енергетики являється науково-дослідчим органом Академії наук УРСР і веде досліди в [галузі] енергетики, координуючи свою роботу з іншими науково-дослідчими інститутами, як академічними, так і позаакадемічними, що працюють в суміжних галузях. Інститут входить до складу Відділу технічних наук АН УРСР.

2. Інститут користується повною оперативною і господарчою самостійністю в межах затвердженої програми робіт і встановленого кошторису.

Інститут щорічно, не пізніше 15 січня, подає до Президії Академії наук відчит в письмовій формі по основних показниках своєї роботи за попередній рік.

Крім того, Інститут періодично відчитується в своїй діяльності перед радою Відділу технічних наук АН УРСР.

3. Завданням Інституту є:

а) Розробка питань енергетики, зокрема в галузі електротехніки, теплотехніки, гідромеханіки, при зосередженні уваги на найбільш ведучих проблемах, в напрям-

---

* Див. док. № 14, 65.

2* Заголовок документа.

3* Дата затвердження Президією АН УРСР. Див. Додатки: «Регести протоколів», прот. № 6, п. 1.

кові, що забезпечує максимальне планомірне використання радянських і іноземних наукових досягнень для сприяння будівництва нового соціалістичного безкласового суспільства.

Основним напрямком роботи Інституту енергетики є розроблення питань комплексного використання місцевих ресурсів енергії УРСР і пов'язаних з цим питань енергомашинобудування. Найважливішим завданням Інституту енергетики є робота над комплексним використанням торфу, бурого вугілля, природних газів і енергії малих річок та вітру.

Вивчення комплексних енергетичних проблем, поряд з розробленням загальних науково-технічних питань енергетики, проводиться в філіалі Інституту, який для наближення органів Інституту енергетики до промислових наркоматів УРСР створюється в м. Києві.

б) Проведення мероприємств, необхідних для найскорішої реалізації новітніших досягнень в галузі енергетики.

в) Користування і експертиза наукових учбових і промислових (сільсько-господарчих, культурничих) установ і організацій.

г) Підвищення кваліфікації наукових кадрів, як шляхом підготовки аспірантів, працюючих в Інституті, так і шляхом організації лекцій і докладів для фахівців (теоретиків і практиків) в галузі електротехніки, гідромеханіки, теплотехніки.

д) Опублікування наслідків робіт Інституту.

е) Популяризація знань по питаннях електротехніки, гідромеханіки, теплотехніки.

II. Керування Інститутом

4. На чолі Інституту стоїть директор, керуючий Інститутом на засадах єдиноначалія.

5. Директор Інституту несе повну відповідальність як за наукову роботу Інституту і добір його кадрів, так і за господарчий стан Інституту.

6. Для обговорення основних питань роботи Інституту при директорові є вчена рада Інституту, що діє на підставі особ[лив]ого положення.

7. Директор Інституту обирається з числа дійсних членів АН або інших крупних вчених-фахівців строком на три роки Загальними зборами АН.

8. На допомогу директорові Інституту Президія Академії наук призначає, за поданням директора – замісника директора, помічника директора по адміністративно-господарчій частині, вченого секретаря, бухгалтера.

Примітка: Кандидатура головного бухгалтера подається директором Інституту по погодженні з головним бухгалтером АН.

9. Права і обов'язки замісника директора, помічника по адміністративно-господарчій частині і вченого секретаря определяються спеціальним наказом директора, що оголошується в Інституті для загального відому і сповіщається Президії Академії наук.

10. На директора Інституту покладається:

а) організація і керівництво всіма роботами Інституту;

б) керівництво редагуванням і опублікуванням робіт Інституту з повною відповідальністю за якість робіт, що публікуються;

в) определення прав і обов'язків співробітників Інституту;

г) подання на обговорення вченої ради Інституту, а також на попереднє затвердження ради Відділу технічних наук і остаточне затвердження Президії АН програми робіт Інституту;

д) розпорядження коштами Інституту і стеження за правильними їх надходженням і витрачанням;

е) подання Президії АН і раді Відділу технічних наук відчитів про виконання програми робіт і кошторисів Інституту;

ж) відкриття на ім'я Інституту рахунків у кредитових установах;

з) заключення договорів і складання угод, потрібних для виконання покладених на Інститут завдань, не виходячи за межі кошторису Інституту та встановлених для нього титулів капітального будівництва.

Примітка: Договори, за якими передбачаються зобов'язання Інституту, що виходять за межі затвердженого кошторису або програми робіт Інституту, укладаються не інакше, як за дозволом Президії АН.

і) представництво Інституту на Загальних зборах і Президії АН, і в інших державних, в тому числі судових і арбітражних інстанціях, і в громадських і професійних організаціях;

к) видача довіреностей з правом перевіряти і без такого;

л) встановлення у відповідності до затвердженої Президією АН номенклатурою посад, штатів Інституту, а також найом і звільнення співробітників, службовців і робітників Інституту з додержанням п. 8 цього положення.

III. Структура Інституту

11. Інститут має в складі відділи: а) електротехніки; б) гідромеханіки; в) теплотехніки; г) Київський філіал – по загальним проблемам енергетики; д) динаміки енергетичних машин.

12. До складу Інституту входять такі наукові і науково-допоміжні установи, а також підсобні підприємства: *

13. Зміна структури Інституту припускається лише за постановою Президії АН.

IV. Кошти Інституту

14. Кошти Інституту складаються з сум, що відпущені за бюджетом за кошторисом АН.

Примітка: За дозволом Президії Інститут може використати кошти, що одержані за договорами від установ і відомств.

V. Місцезнаходження Інституту

15. Інститут має знаходитись в м. Харкові, філіал – в м. Києві.

16. Місцезнаходження установ та підприємств Інституту определяються Президією.

VI. Печатка

17. Інститут має печатку з зображенням своєї назви.

Зав[ідуючий] Секретаріату Президії
Академії наук УРСР

Архів Інституту загальної енергетики НАН України, оп. 1, спр. 5, арк. 1–2. Копія. Машинопис.

* Далі у документі інформація відсутня.

№ 90

ПОВІДОМЛЕННЯ РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧОЇ РАДИ АН УРСР ПРО УМОВИ ПОДАННЯ АВТОРСЬКИХ ПРАЦЬ ДО АКАДЕМІЧНИХ ВИДАНЬ

21 лютого 1940 р.

В зв'язку з тим, що інститути АН УРСР щороку все більш розгортають свою роботу, Редакційно-видавнича рада АН УРСР збільшила випуск «Наукових доповідів АН УРСР» на 1940 рік до 12 номерів на рік.

Для забезпечення регулярного випуску «Наукових доповідей» редколегія звертається до всіх академіків, членів-кореспондентів та наукових працівників з проханням подавати матеріали до зазначеного журналу.

В «Наукових доповідях» публікуються статті про найновіші досліди і винаходи в усіх галузях науки, а також короткі повідомлення і реферати.

Доповіді друкуються мовами: українською та однією з іноземних (німецькою, французькою, англійською), а резюме – російською мовою.

Статті до друку приймаються з відзивом спеціалістів відповідних галузей наук. Статті академіків та членів-кореспондентів подаються без рецензій.

Журнал «Вісті АН УРСР» висвітлює роботу Президії, Відділів та установ АН УРСР, про роботу наукових з'їздів, конференцій, засідань і експедицій АН, організує на сторінках журналу консультації видатних вчених і науковців для молодих наукових кадрів з питань творчих методів і окремих проблем та ін.

Статті до журналу «Вісті АН УРСР» повинні бути до пів друкованого аркуша, а в окремих випадках – до 1 друкованого аркуша.

Редколегія зазначених видань просить Вас ознайомити всіх академіків, членів-кореспондентів та наукових працівників з умовами подання матеріалів та допомогти редколегії випускати регулярно зазначені видання.

Голова Редакційно-видавничої ради АН УРСР,
віце-президент АН УРСР, академік *Б. І. Чернишов*

ЦДІАЛ України, ф. 362, оп. 1, спр. 61, арк. 134–134 зв. Оригінал. Машинопис.

№ 91

ЛИСТ ІНСТИТУТУ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА АН УРСР ДО АКАД. К. Й. СТУДИНСЬКОГО З ПРОХАННЯМ ПІДГОТУВАТИ ДОПОВІДЬ З НАГОДИ 100-РІЧЧЯ «КОБЗАРЯ» Т. ШЕВЧЕНКА

10 березня 1940 р.

Вельмишановний Кирило Йосипович.

Цим нагадуємо Вам, що в першій декаді жовтня ц. р. відбудеться наукова сесія Інституту української літератури ім. Т. Шевченка АН УРСР, присвячена 100-літтю «Кобзаря» Т. Шевченка.

За ухвалою Вченої ради Інституту, Ви на цій сесії маєте прочитати доповідь на тему: «Кобзар» на Україні в 60-х роках». Ласкаво просимо Вас поінформувати Інсти-

тут, в якому стані у Вас підготовка Вашої доповіді і коли Ви зможете надіслати до Інституту або тези її (якщо будете читати усно), або написану Вами доповідь.

Точно про день початку цієї сесії ви будете повідомлені окремо.

З пошаною вчений секретар Інституту *О. І. Кисельов*

ЦДІАЛ України, ф. 362, оп. 1, спр. 61, арк. 135. Оригінал. Машинопис.

№ 92 *

ЛИСТ ІНСТИТУТУ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА АН УРСР ДО АКАД. К. Й. СТУДИНСЬКОГО З ПРОХАННЯМ ВЗЯТИ УЧАСТЬ У ПІДГОТОВЦІ ВИДАННЯ ТВОРІВ І. ФРАНКА

11 березня 1940 р.

Вельмишановний Кирило Йосипович.

Інститут української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР готує до 25-річчя з дня смерті Івана Франка видання спеціального збірника його пам'яті.

Інститут прагне залучити для участі у цьому збірнику якнайширше коло спеціалістів-франкознавців і загалом літературознавців, щоб якнайповніше висвітлити революційну, літературну і наукову діяльність Івана Франка.

Інститут просить Вас взяти участь у цьому збірнику. Для того, щоб при затвердженні тематичного плану збірника можна було врахувати всі найважливіші теми, просимо Вас ближчим часом повідомити Інститут, на яку саме тему буде Ваша робота і кого би Ви ще вважали за потрібне притягнути до участі в цьому збірнику та які теми, на Вашу думку, потрібно було б в першу чергу забезпечити.

Вашу думку з цього приводу ждемо не пізніше 1 квітня ц. р. Відповідь просимо надіслати на адресу: м. Київ, б. Шевченка, 14.

З пошаною заступник директора Інституту *Д. Копиця*

ЦДІАЛ України, ф. 362, оп. 1, спр. 61, арк. 136. Оригінал. Машинопис.

№ 93

ПОСТАНОВА ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ УКАЗУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР ЩОДО ПРИСВОЄННЯ АКАД. Є. О. ПАТОНУ ЗВАННЯ ЗАСЛУЖЕННОГО ДІЯЧА НАУКИ

25 березня 1940 р.

Затвердити Указ Президії Верховної Ради УРСР про присвоєння академіку Патону Є. О. звання заслуженного діяча науки.

Секретар ЦК КП(б) У *М. Хрущов*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 578, арк. 161. Оригінал. Машинопис.

---

* Див. док. № 95.

№ 94 *

ЛИСТ АКАД. М. Д. СТРАЖЕСКА ДО ДИРЕКТОРА ІНСТИТУТУ КЛІНІЧНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ АН УРСР АКАД. О. О. БОГОМОЛЬЦЯ ПРО РОЗШИРЕННЯ ШТАТІВ ТА ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КЛІНІЧНОГО ВІДДІЛУ ІНСТИТУТУ

31 березня 1940 р.

До настоящего времени тематика по клиническому отделу Института не всегда выполнялась в срок и полностью, несмотря на все трудности, связанные с отсутствием у отдела нужной аппаратуры и, главное, собственной клинической базы, что, разумеется, существенно необходимо для подбора нужного клинического материала и что позволяет работать при условиях, необходимых для серьёзной научной работы.

Институт клинической физиологии для выполнения тематики лишь обеспечивал необходимый штат работников, да и то не в полной мере, т. к. штат лаборантов и технического персонала всегда был недостаточным. Но своей аппаратуры и приборов в нужном количестве отдел никогда не имел, а мои заявки о необходимости их приобрести для отдела оставались без внимания и выполнения.

Так, например, два года я прошу приобрести для отдела микроскоп, аппарат для определения графическим способом артериального давления, аппарат для венного давления, химические весы и проч[ее] и проч[ее]. Кроме того, достаточного количества для проводимой работы реактивов, хемикалий, фильтровальной бумаги, фотобумаги и проч[ее] никогда не отпускалось (для примера прилагается одно из требований в 1939г.); и большая исследовательская работа в отделе, в сущности говоря, производилась на аппаратуре и за счёт, главным образом, Укр[аинского] института клинической медицины НКЗ. В настоящее время бюджет УИКМ сокращён на 30 процентов, и я буду лишён всякой возможности отпускать какие-либо средства и на выполнение тематики по клиническому отделу Ин[ститута] кл[инической] физ[иологии] АН. А между тем, в отделе работают 11 научных сотрудников и 2 докторанта и запланировано 14 тем, кроме 2 докторских диссертаций, не говоря уже о том, что проблема гипертонии по высказанному пожеланию учёного совета должна разрабатываться и дальше. Обращая внимание на создавшееся положение, прошу, [для] обеспечения выполнения отделом его тематики на 1940 г. и бесперебойной работы, сделать распоряжение о пополнении штата клинического отдела ещё одним лаборантом и одним техническим работником, а также о приобретении той аппаратуры, фотобумаги, реактивов и проч[ее], без которых не может идти научно-исследовательская работа в отделе. Список и требования при сём прилагаются [2*].

Академик *И. Стражеско*

ЦДАВО України, ф. 4632, оп. 1, спр. 82, арк. 3. Оригінал. Машинопис.

---

* Див. док. № 105.

[2*] Згадані документи в архівній справі відсутні.

№ 95

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО ЗАСНУВАННЯ КОМІТЕТУ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ 85-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ІВАНА ФРАНКА

22 квітня 1940 р.

В зв'язку з наступним 85-річним ювілеєм з дня народження українського письменника-демократа Івана Франка Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

1. Організувати Комітет по проведенню 85-річного ювілею з дня народження Івана Франка в складі тов.:

голова Комітету – Корнійчук О. Є.,

заст[упник] голови Комітету – Студинський К. Й.,

заст[упник] голови Комітету – Тичина П. Г.

Члени Комітету:

Хрущов М. С.	Фефер І. С. [76]
Корнієць Л. Р. [71]	Ванда Василевська
Бурмистенко М. О.	Сосюра В. М.
Коротченко Д. С. [72]	Гоголь Г. Г.
Гречуха М. С. [73]	Єфімчук-Дячук У. В. [77]
Юра Г. П.	Чеканюк А. Т. [78]
Старченко В. Ф. [74]	Погожін В. Є.
Кримський А. Ю.	Компанієць М. П.
Лисенко Й. Г.	Рильський М. Т.
Редько Ф. А. [75]	Литвиненко-Вольгемут М. І.
Богомолець О. О.	Паторжинський І. С.
Возняк М. С.	Хохлов К. П.
Білецький О. І.	Панч П. Й.
Довженко О. П.	Кобелецький І. С.
Бажан М. П.	

2. Доручити Комітету по проведенню ювілею Івана Франка намітити заходи для увічнення пам'яті письменника і широкої популяризації його творчості серед українського народу і народів Радянського Союзу.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР *Л. Корнієць*

ЦДІАЛ України, ф. 362, оп. 1, спр. 43, арк. 19. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 96

РЕЗОЛЮЦІЯ РОЗШИРЕНОЇ НАРАДИ ВІДДІЛЕННЯ ФІЗИКО-ХІМІЧНИХ І МАТЕМАТИЧНИХ НАУК ТА ІНСТИТУТУ ГЕОЛОГІЧНИХ НАУК АН УРСР З ПРОБЛЕМ НАФТИ

7–10 травня 1940 р.

1939 год был годом широкого развития геолого-поисковых и разведочных работ на нефть в пределах Днепрово-Донецкой впадины согласно решения Совнаркома и ЦК ВКП(б) от 8 апреля 1939 г.

Трестами Укрнефтеразведка и Роменской Нефтепромразведкой, а также Институтом геологических наук Академии наук УССР проведены большие геолого-поисковые, разведочные, геофизические и научно-исследовательские работы, однако директивы партии и правительства полностью не были выполнены.

Обсудив итоги работ за 1939 год и план работ на 1940 год вышеуказанных организаций, совещание отмечает:

1. Институтом геологических наук Академии наук УССР проведена в 1939 году большая работа по разработке нормального разреза палеозойских отложений Роменского района, по стратиграфии и литологии этих отложений, по геохимии вод и газов этих месторождений.

Заслуживает внимания предложенное Институтом разбуривание эксплуатационной площади малодебетной нефти группами направленных эксплуатационных скважин.

Работы Института тесно увязаны с работами Укрнефтеразведки и Роменской Нефтепромразведки.

Институт геологических наук совместно с трестами Укрнефтеразведка и Роменской Нефтепромразведкой проводит большие работы по изучению тектоники Днепрово-Донецкой впадины в целом, а также отдельных разведываемых структур.

Институтом геологических наук проведена работа по обобщению и интерпретации всех геофизических исследований, произведенных на территории Днепрово-Донецкой впадины.

2. Совещание считает взятое трестом Роменской Нефтепромразведки общее направление геолого-разведочных работ правильным.

Работами треста Роменская Нефтепромразведка освещен ряд вопросов глубинной геологии и доказано промышленное значение залежей нефти, связанных с толщей брекчии.

Вместе с тем, резкое невыполнение трестом плана по бурению в 1939 году обусловило срыв заданий треста о передаче Роменского нефтяного месторождения полностью в промышленную разработку.

3. Совещание считает правильным общее направление работ треста Укрнефтеразведка.

Особенное внимание трест Укрнефтеразведка в 1939 году уделял проведению крелиусного разведочного бурения на Дмитриевской и Исачковской структурах с целью подготовки к глубокому роторному бурению.

Прямая нефтеносность и газоносность, установленная рядом скважин в зоне брекчий на Дмитриевской и Исачковской структурах, дает основание не только для продолжения разведочных работ на них, но и широкого развития, главным образом, глубокого роторного бурения уже в 1940 году.

Результаты крелиусного бурения позволяют выделить часть площади на категории разведочной в категорию промразведочную и наряду с крелиусным бурением приступить к глубокому роторному бурению.

Кроме проведения крелиусного бурения, трест проводил в 1939 году структурно-съемочные и тематические работы, а также геофизические исследования на окраинах Донбасса.

В результате проведенных геолого-съемочных работ выявлено наличие пологих антиклинальных структур вдоль северной окраины Донбасса с амплитудой 10–12 метров.

Геофизические исследования, проводимые трестом Укрнефтеразведка в 1939 году дали очень много ценных материалов для познания общего геологического строения впадины.

Сейсмическими работами, методом отраженных волн, совершено глубинное строение Роменского нефтяного месторождения.

Кроме того, электроразведочными работами был подтвержден подъем маркирующего горизонта, отвечающего среднему карбону, залегающему на глубине порядка полтора километра в районе Ромен и порядка 900 метров на широте Глинска.

4. План и направление разведочных и эксплуатационных работ треста Роменской Нефтепромразведки на 1940 год одобрить.

Кроме того, совещание считает совершенно необходимым проведение в 1940 году на восточном и западных участках Роменской структуры сейсмо-разведочных работ методом отраженных волн с целью освещения вопроса о складчатом продолжении Роменской структуры на восток и запад от штока, для чего просить Главнефтедобычу выделить специальные ассигнования на эту работу.

Роменскому тресту «Нефтепромразведка» необходимо начать подготовку промышленной эксплуатации малодебетной нефти в бренчеевидной зоне в Дмитриевке.

5. Совещание одобряет план треста Укрнефтеразведки на 1940 год и отмечает, что, несмотря на полученные благоприятные результаты геологических работ, отпущенные тресту Главгеологией лимиты на геолого-разведочные и геофизические работы ни в коем случае не обеспечивают должного развития геолого-разведочных работ на нефть на территории УССР в 1940 году, и в частности, постановки дополнительных сейсмических исследований в Ромнах и Исачках и роторного бурения в Исачках.

Совещание особенно считает необходимым усилить парк роторных станков.

6. Представленный Институтом геологических наук план работ на 1940 г. в деле изучения стратиграфии, геоморфологии, тектоники составлен с учетом насущных потребностей нефтяной промышленности и увязан с планом работ родственных геолого-разведочных организаций, поэтому возражений не вызывает.

Совещание считает необходимым внести следующие дополнения к плану Института на 1940 год:

1) С целью оказания помощи тресту Роменской Нефтепромразведки в вопросе выработки рецептуры для изготовления глинистых растворов применительно к условиям бурения в обваливающихся породах при одновременном наличии в разрезе каменной соли, не перекрытой колонной обсадных труб, поставить и провести в Академии наук УССР соответствующие исследовательские работы.

2) Для оказания помощи тресту в отношении выделения в брекчиевой толще нефтеносных и водоносных горизонтов методом промысловой геофизики, поставить и провести в Академии наук УССР соответствующую исследовательскую работу по каротажу.

Основные выводы по указанным исследовательским работам должны быть сделаны в текущем 1940 году.

3) Необходимо также уделить значительное место геологическому обоснованию эксплуатации зоны малодебетной нефти, использовав опыт нефтяных месторождений Союза, в том числе и месторождений западных областей УССР.

4) Оказать максимальную помощь научно-исследовательской лаборатории треста Роменская Нефтепромразведка, для чего послать в длительную командировку в

Ромны петрографа и палеонтолога Института для того, чтобы возглавить работы по петрографии и палеонтологии.

5) Литологической группе Института заняться изучением местных морен.

6) Продлить работу по проверке метода газовой съемки, давшей очень интересные результаты в 1939 году.

7) В Институте геологических наук Академии наук УССР создать группу для разработки вопросов промысловой геологии.

8) Продолжать изучение палеозоя по данным бурения не только в Ромнах, но и в других пунктах, окружающих Донбасс.

9) Совещание считает также, что помощь нефтяной промышленности западных областей УССР является обязанностью Института. Поэтому поддержать обращение Академии наук в Совет Народных Комиссаров УССР о дополнительных ассигнованиях на работы Института, в настоящее время совершенно необеспеченные ассигнованиями.

10) Совещание считает необходимым регулярный созыв подобных настоящему совещаний не позже декабря месяца каждого года с тем, чтобы на них были обсуждены результаты проведенных работ в истекшем году и разработан план работ будущего года.

Совещания эти проводить с выездом на место работ.

Председатель совещания академик *В. А. Сельский*

Верно: *Ницкая*

Архів Інституту геологічних наук НАН України, оп. 1, спр. 21, арк. 185–187. Засвідчена копія. Склограф.

№ 97

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО АСИГНУВАННЯ КОШТІВ НА ЗАКІНЧЕННЯ БУДІВНИЦТВА ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ ФІЛІЇ БІБЛІОТЕКИ АН УРСР У м. ЛЬВОВІ

11 травня 1940 р.

Зобов'язати РНК УРСР асигнувати на закінчення будівництва будинку бувшого Польського товариства під Наукову бібліотеку Академії наук у Львові 241 тис. крб.

Секретар ЦК КП(б)У *М. Хрущов*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 578, арк. 258. Оригінал. Машинопис.

№ 98

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО СКЛИКАННЯ АКАДЕМІЄЮ НАУК УРСР ВСЕСОЮЗНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ФІЗИКІВ *

17 травня 1940 р.

Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

Дозволити Інституту фізики Академії наук УРСР скликання в першій половині червня 1940 року Всесоюзної конференції фізиків з питань катодних явищ.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР *Л. Корнієць*
Керуючий справами РНК УРСР *О. Шинкарьов*

Оригіналові відповідає: [2*]

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 79, арк. 87. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 99 [3*]

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО УТВОРЕННЯ ГІДРОБІОЛОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ[79] АКАДЕМІЇ НАУК УРСР [4*]

23 травня 1940 р. [5*]

Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

Погодитись з пропозицією Президії Академії наук УРСР про утворення Гідробіологічного інституту Академії наук УРСР на базі існуючої Гідробіологічної станції Академії наук УРСР.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР *Л. Корнієць*
Керуючий справами РНК УРСР *О. Шинкарьов*

Оригіналові відповідає: [6*]

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 79, арк. 88. Засвідчена копія. Машинопис.

---

* Заголовок документа.

[2*] Підпис нерозбірливий.

[3*] Див. док. № 53, 54.

[4*] Заголовок документа.

[5*] Затверджено ПБ ЦК КП(б)У, протокол № 1 від 25–29 травня 1940 р.

[6*] Підпис нерозбірливий.

№ 100

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО СКЛИКАННЯ СЕСІЇ ЛЬВІВСЬКИХ ФІЛІЙ УСТАНОВ АН УРСР

29 травня 1940 р. *

Дозволити Президії Академії наук УРСР провести 7–11 червня в м. Львові сесію Львівських філій Академії наук.

Секретар ЦК КП(б) У *[М.] Хрущов*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 581, арк. 9. Оригінал. Машинопис.

№ 101

РЕЗОЛЮЦІЯ НАРАДИ ІНСТИТУТУ БУДІВЕЛЬНОЇ МЕХАНІКИ АН УРСР З ПИТАНЬ ВИВЧЕННЯ ДИНАМІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ СТАЛЕЙ ВІТЧИЗНЯНОГО ВИРОБНИЦТВА

3–8 червня 1940 р.

I.

Совещание, заслушав и обсудив свыше 20 докладов, отмечает:

1. До настоящего времени не разработаны надежные методы расчета большинства деталей, работающих при переменных напряжениях и, в особенности, при ударной нагрузке.

2. Не разработана единообразная, обоснованная методика испытания на усталость и на удар, и отсутствуют соответствующие механические характеристики для большинства марок сталей отечественного производства.

3. Использование имеющегося на заводах парка машин по испытанию на усталость (в общем еще недостаточного) в большинстве случаев неудовлетворительное, а также лишь в немногих отраслевых научно-исследовательских институтах вопросы динамической прочности находят надлежащее место.

II.

Совещание считает, что в целях дальнейшей борьбы за повышение эффективности и надежности советских машин, за экономию металла, за скоростное проектирование необходимо развернуть планомерную работу в области изучения динамических свойств материалов, исследования динамической прочности деталей и конструкций и разработки простых и надежных методов их расчета на прочность.

1. Совещание считает необходимым проведение научно-исследовательской работы в области динамической прочности по следующим направлениям:

В области усталости

а) Разработка новых и усовершенствование существующих методов расчета прочности деталей машин и конструкций при переменных напряжениях.

б) Разработка целесообразных конструктивных форм деталей, находящихся под действием переменных напряжений.

---

* Питання вирішене шляхом опитування членів ПБ ЦК КП(б)У, протокол від 20 травня 1940 р.

в) Изучение технологических методов повышения прочности деталей при переменной нагрузке.

г) Разработка конструкций испытательных машин и измерительных приборов для изучения динамической прочности.

д) Изучение прочности деталей машин и конструкций при переменной нагрузке в связи с формой, абсолютными размерами, технологическими особенностями.

е) Механизм деформации и разрушения при переменных напряжениях, разработка теории процесса усталости. Изучение усталости моно- и поликристаллов, развитие рентгеноструктурного анализа соответствующих явлений.

ж) Исследование зависимости между напряжениями и деформациями при однородном и неоднородном напряженном состоянии в связи со скоростью деформирования, асимметрией циклов, структурными особенностями.

з) Механизм развития трещин усталости и связи со свойствами металла, режимами нагрузки, формой сечения и состоянием поверхности.

и) Исследование условий прочности при неустановившихся режимах переменных напряжений в зависимости от типа напряженного состояния, концентрации напряжений, абсолютных размеров сечений.

к) Критерии прочности при сложных напряженных состояниях переменного режима и при переменных контактных напряжениях.

л) Исследование поверхностных процессов при переменных напряжениях в связи с обработкой поверхности, коррозией, трением о поверхность.

м) Усталость при высоких и низких температурах.

н) Влияние остаточных напряжений на прочность при переменных нагрузках.

о) Накопление опытных данных о характеристиках металлов, влияние конструктивных форм и технологических факторов на прочность при переменных напряжениях.

п) Разработка новых, усовершенствование и унификация существующих методов испытания металлов на усталость.

р) Разработка методики динамических измерений.

с) Прочность сварных конструкций и деталей с поверхностной закалкой при действии переменных нагрузок.

т) Усталость при повторном ударе.

В области удара

а) Дальнейшее изучение хладноломкости стали и других металлов в зависимости от влияния следующих факторов: вида напряженного состояния (в т. ч. чистого сдвига), концентрации напряжений, размеров образца, скорости деформирования, структурного состояния, поверхностной закалки и т. д.

То же – для металлов с межкристаллической хладноломкостью (некоторые легкие сплавы).

б) Дальнейшие опыты по определению ударного предела текучести энергетическим путем и выяснение роли всех участвующих в испытании факторов: размеров образца, типа копра, рода металла и т. п.

в) Дальнейшие опыты по измерению ударных усилий при испытании образцов и определение степени повышения сопротивления деформирования вследствие повышения скорости деформирования.

г) Влияние особо высоких скоростей на вид ударного разрушения и сопоставление его с влиянием низких температур.

д) Изучение ударной вязкости для материалов волокнистого строения.

е) Изучение ударной вязкости при высоких температурах (тепловая хрупкость).

ж) Изучение эффекта Баушингера при ударе.

з) Изучение физической природы внутрикристаллической хладноломкости и связи ее с двойникованием.

и) Разработка и экспериментальная проверка теории, позволяющей, на основании соответственно поставленных нескольких видов испытания образцов, определять запас вязкости для изготовленных из того же материала деталей, возможно разнообразной формы и размеров, работающих при заданных условиях.

к) Разработка практически удобных методов расчета деталей на ударную прочность по пределу текучести и экспериментальная проверка их на деталях простейшей формы (скручиваемый вал, балка, кольцо, рама).

л) Изучение путей для повышения ударной вязкости изделий (поверхностная обработка, поверхностные покрытия, разгружающие надрезы и т. п.).

м) Изучение ударной прочности сварных соединений.

н) Проектирование и постройка копров специального назначения (высокой скорости, большой мощности для испытания целых деталей, для повторных ударов).

2. В целях унификации типовых испытаний по динамической прочности металлов, считать необходимым разработку методического пособия (инструкции) по следующей программе:

В области усталости

а) Выемка, тепловая и механическая обработка образцов.

б) Форма и размеры гладких образцов и образцов с надрезами применительно к более распространенным типам машин.

в) Способы определения предела усталости, количество образцов и их размещение по величинам нагрузок, базис испытания, построение диаграммы и определение самого предела.

г) Определение пределов усталости при асимметричных циклах, количество образцов, размещение по режимам, способы изображения результатов.

д) Тарировка испытательных машин.

В области удара
(по определению ударной вязкости)

а) Взятие образцов, тип образцов, изготовление и обработка образцов, типы копров, проверка копров, производство испытания, обработка результатов.

б) То же – для определения критической температуры на образцах нормального типа.

в) То же – для определения критических температур на полукольцевых образцах.

3. В целях дальнейшего уточнения и усовершенствования методики испытаний по динамической прочности, а также для установления норм необходимо провести исследовательскую работу по следующей программе:

В области усталости

а) Методика определения влияния концентрации напряжений и масштабного фактора на усталость.

б) Методика испытания хрупких металлов на усталость.

в) Методика испытания листовых металлов на усталость.

г) Методика испытания на неустановившихся режимах напряжений.

д) Ускоренное определение пределов усталости.

е) Выработка конструкций машин на усталость для типовых испытаний.

ж) Определение утомляемости на поперечных пробах.

з) Нормы характеристик прочности металла при переменных напряжениях.

В области удара

а) Анализ неучитываемых потерь энергии в маятниковых копрах и сравнение показаний копров различных типов.

б) Изучение влияния на критическую температуру и на АК последовательности термической и механической обработки образца.

в) То же – способы изготовления и обработки надреза (сверление, фрезерование, прорезывание резцом или шлифовальным кругом, шлифовка и полировка).

г) То же – неточности в изготовлении надреза.

д) То же – радиусы закругления ножа и опор.

е) То же – состояние поверхности надреза (коррозия).

ж) Изучение вопроса о применимости ненадрезанных образцов для испытания закаленных сталей и других хрупких материалов.

з) Изучение вопроса об ударном испытании листового материала.

и) Организация работ по установлению для отечественных сталей целесообразных норм ударной вязкости при несериальных испытаниях.

4. Разработку методического пособия (инструкции) считать целесообразным провести в Институте строительной механики АН УССР с привлечением других организаций в 1940 году.

5. Отметить необходимость систематизации опыта эксплуатации в связи с расчетом деталей на прочность, а также изучения причин поломок деталей во время их эксплуатации для накопления опыта, могущего послужить для определения необходимых запасов прочности, выбора материала и установления норм. Указанную систематизацию считать целесообразным сосредоточить в соответствующих отраслевых институтах.

6. Отметить необходимость разработки пособий по расчету прочности при переменных напряжениях для важнейших типов деталей машин: а) валы и оси, б) болтовые соединения, в) пружины и рессоры, г) зубчатки, д) подшипники качения.

7. Особенно необходимо усилить работу в области изучения величин и характера нагрузок и напряжений, действующих в отдельных элементах конструкций в лабораторных и эксплуатационных условиях.

8. Считать необходимым усилить разработку конструкций машин и измерительной аппаратуры в научно-исследовательских институтах и организовать серийное их производство на специализированных предприятиях в масштабе, достаточном для удовлетворения нужд промышленности.

9. Для налаживания работы заводов в области динамической прочности считать целесообразным организацию на металлургических и машиностроительных заводах лабораторий динамической прочности (в первую очередь на ведущих заводах).

Необходимо также, чтобы научно-исследовательские ин[ститу]ты, имеющие кадры опытных работников в этой области (в частности Ин[ститу]т строит[ельной] механ[ики] АН УССР), систематически посылали на заводы своих работников.

10. Считать целесообразным пересмотреть программы вузов и курсов повышения квалификации ИТР с целью обеспечения надлежаще подготовленных инж[енерно]-техн[ических] кадров по вопросам динамической прочности.

Также необходимо разработать мероприятия в области повышения квалификации работников конструкторских бюро и заводских лабораторий в области динамической прочности.

11. Для проведения и координирования работ в области динамической прочности в Союзе считать целесообразным, чтобы разработка соответствующих организационных и научно-методических мероприятий была проведена АН СССР и АН УССР совместно с наркоматами.

12. Отметить необходимость периодического созыва конференций по вопросам динамической прочности с привлечением широкого круга как заводских работников (конструкторов и металлургов), так и научных работников, работающих в этой области.

13. Просить Ин[ститу]т машиноведения АН СССР взять на себя организацию конференции по динамической прочности в 1941 г.

14. Совещание отмечает инициативу Ин[ститу]та строит[ельной] механики АН УССР в деле созыва настоящего совещания.

С подлинным верно: *

Архів Інституту механіки ім. С. П. Тимошенка НАН України, оп. 1, спр. 67, арк. 1–10. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 102 [2*]

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО СКЛАД РЕДАКЦІЙНОЇ КОМІСІЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО СЛОВНИКА

14 червня 1940 р. [3*]

1. Затвердити редакційну комісію по редагуванню Російсько-українського словника в складі т. т.: Богомолець О. О., Бухало С. М. [80], Бажан М. П., Грунський М. К. [81], Калинович М. Я., Корнійчук О. Є, Кримський А. Ю, Кобелецький І. С., Лисенко Й. Г., Редько Ф. А. (голова редакційної комісії), Тичина П. Г., Чеканюк А. Т., Яновський Ю. І.

2. Підготовку всіх матеріалів та текстів Російсько-українського словника покласти на Академію наук УРСР.

Секретар ЦК КП(б) У *[М.] Хрущов*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 582, арк. 9. Оригінал. Машинопис.

---

* Підпис нерозбірливий.

[2*] Див. док. № 3.

[3*] Питання вирішене шляхом опитування членів ПБ ЦК КП(б)У, протокол від 3 червня 1940 р.

№ 103

УКАЗ ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ СРСР ПРО НАГОРОДЖЕННЯ ОРДЕНОМ ЛЕНІНА ПРЕЗИДЕНТА АН УРСР АКАД. О. О. БОГОМОЛЬЦЯ*

22 червня 1940 р.

м. Москва

За видатні заслуги в області патологічної фізіології нагородити орденом Леніна Президента Академії наук Української РСР академіка Богомольця Олександра Олександровича.

Голова Президії Верховної Ради СРСР *М. Калінін*
Секретар Президії Верховної Ради СРСР *О. Горкін*

ЦДАВО України, ф. 4708, оп. 1, спр. 351, арк. 1. Копія. Машинопис.

№ 104

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ АН УРСР ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ВЧЕНОЇ РАДИ ЛЬВІВСЬКОЇ ФІЛІЇ БІБЛІОТЕКИ АН УРСР

25 червня 1940 р.

7. Слухали: Про затвердження вченої ради Львівської філії Бібліотеки Академії наук УРСР (доповідає голова Відділу суспільних наук акад. Калинович М. Я.).

Ухвалили: Затвердити вчену раду Львівської філії Бібліотеки в складі: директора Філії тов. Зайкіна Я. І., акад. Студинського К. Й., акад. Возняка М. С., зам[існика] зав[ідуючого] Львівським відділом Інституту економіки (АН УРСР) тов. Гака [Д. В.], зам[існика] зав[ідуючого] Львівським відділом Інституту історії тов. Крип'якевича І. І., вченого секретаря Львівської філії тов. Висоцького В. І., керівника відділу Львівської філії Бібліотеки тов. Деркач М. Д., директора Львівського музею АН УРСР тов. Полянського Ю. І., директора Бібліотеки АН УРСР тов. Михайличенка [О. Б.] та тов. Гімбаровича.

В. о. зав[ідуючого] Секретаріату АН УРСР *Нацевич*

ЦДІАЛ України, ф. 362, оп. 1, спр. 61, арк. 142. Оригінал. Машинопис.

* Заголовок документа. Проект указу підготовлено в Політбюро ЦК КП(б)У.

№ 105 *

ДОВІДКА ПРО СТАН РОБОТИ ІНСТИТУТУ КЛІНІЧНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ АН УРСР

[Не раніше 13 липня 1940 р.][2]*

Інститут клінічної фізіології АН УРСР повідомляє:

1. Змін в профілі Інституту на 1941 р. не передбачається.

2. Щодо структури Інституту, то, крім існуючих 5 відділів (нормальної фізіології, патофізіології, патоанатомії, експериментальної офтальмології та клінічної медицини) та 5 груп, передбачається утворення в 1941 р. нового відділу – неврологічного.

3. Інститут власної бази не має, що дуже ускладнює його роботу і часто є великою перешкодою у виконанні тематичного плану.

4. Щодо персональної характеристики наукових співробітників див. додаток[3]*.

5. Найбільші видатні досягнення в галузі наукової роботи Інституту такі:

Інститут клінічної фізіології має ряд досягнень в галузі як теоретичної, так і практичної медицини.

Встановлена можливість змінювати функцію органів при допомозі специфічної цитотоксичної сироватки. Цей новий принцип (так званий автолізотерапії) обгрунтований багатьма експериментальними роботами, дає вже деякі практичні наслідки. Встановлено, що введення малих доз так званої антиретикулярної цитотоксичної сироватки в перші дні захворювання на скарлатину дає падіння температури і значне покращення загального стану хворого.

При застосуванні цієї сироватки при шизофренії встановлені певні зміни в організмі хворого. Застосовуючи цю ж сироватку, одержано добрі наслідки при раку. Зокрема, як метод профілактики рецидивів рака після хірургічного видалення опуху. Одержано гарні наслідки і при застосуванні сироватки при переломах кісток та після пологового сепсису.

На підставі численних спостережень над впливом трансфузії крові була висунута теорія механізму діяння переливання крові, за якою ефект від трансфузії залежить не тільки від субституючого, але і від стимулюючого впливу перелитої крові – шляхом колоїдоклазії. Явища колоїдоклазії білків крові донора з білками реципієнта відбуваються не тільки в крові, але і в тканинах реципієнта. Теорія про колоїдоклазичне діяння перелитої крові має свій дальший розвиток у вченні про автокаталіз. Наслідки цих робіт були доповіджені в 1935 р. і 1937 р. на міжнародних конгресах з питань переливання крові і найшли свій дальший розвиток в виявленні десенсибілізуючої дії трансфузії крові, що дало нові вказівки для успішного застосування гемотрансфузії при інфекційних хворобах[4]*.

В галузі нервово-гуморальної регуляції одержано новий гормон кори надниркової залози – корталін, вивчення властивостей якого показало, що кора надниркової

---

* Див. док. № 92.

[2]* Датовано за поміткою на документі: «На в[аш] лист від 13 липня 1940 р.».

[3]* Додаток знято.

[4]* Фраза: «і найшли свій дальший розвиток в виявленні десенсибілізуючої дії трансфузії крові, що дало нові вказівки для успішного застосування гемотрансфузії при інфекційних хворобах» дописана від руки.

залози відограє велику роль в процесах синтезу углеводів *, зокрема в період репарації після м'язевої роботи («гормон відпочинку»). Наслідки цієї роботи доповіджені на Міжнародному конгресі фізіологів. Обгрунтовано вчення про кортикальну і модулярну форми надниркового діабету [2*]. В галузі гемопатології виконані [3*] роботи по експериментальних [4*] лейкозах [5*]. Вдалось одержати лейкозоподібне захворювання з допомогою чистих канцерогенних агентів, що є доказом на користь теорії бластомної природи лейкозів.

З проблеми генези рака [6*] треба відзначити роботи про зміни в сполучній тканині під впливом канцерогенних речовин.

В роботах по вивченню впливу на організм зниженого атмосферного тиску і процесів втоми в умовах зниженого атмосферного тиску внаслідок спостережень під час високогірних експедицій та робіт в барокамері вдалось встановити деякі методи профілактики так званої хвороби висот, шляхом особливого тренування і певної дієти. Досліди в барокамері показали, що цим способом вдається досягти такого стану, коли піддослідна особа переносить без кисневого апарату зниження атмосферного тиску, що відповідає підняттю на висоту до 10000 м.

З проблеми втоми, що розроблялась спільно відділом патофізіології (на тваринах), відділом патоморфології і відділом клінічної медицини (на хворих), закінчено дослідження розвитку втоми при порушеннях функцій нирок, печінки, серцево-судинної системи та інших систем. Ці дослідження дали ряд цікавих даних про роль цих органів в генезі втоми: наслідки їх мають і практичне значення, бо можуть бути використані для визначення працездатності тощо.

Вивчення проблеми набрязку висвітлило найголовніші патогенетичні чинники при різноманітних захворюваннях, що ускладнюються набрязками, і цим самим дало вказівки для побудови раціональної терапії. Вивчення проблеми алергії висвітлило особливості найголовніших зрушень, що відбуваються в організмі під час алергічного стану, і цим дало спроможність більш своєчасно виявляти алергічний стан організму, з одного боку, та правильно обгрунтовувати терапевтичні заходи, з другого. Вивчення проблеми шоку висвітлило походження та особливості шокового стану в експерименті та в клініці внутрішніх недуг, що має велике значення для своєчасного діагнозу і терапії. Вивчення недостатності кровообігу виявило особливості різних ступенів декомпенсації та порушень обміну речовин, що має практичне значення для клініки та поставило на нові шляхи всю дієтотерапію серцево-судинних хворих.

По проблемі генези старості та профілактики передчасного старіння організму проведені експериментальні роботи на тваринах, які показують, що за допомогою стимулюючих доз антиретикулярної цитотоксичної сироватки та переливання крові можна викликати в старому організмі зміни, що говорять про омолоджуючий вплив цих факторів.

---

* Слово «углеводів» дописане від руки.

[2*] Речення: «Обгрунтовано вчення про кортикальну і модулярну форми наднаркового діабету» дописане від руки.

[3*] Фраза: «В галузі гемопатології виконані» вставлена замість: «З проблеми злоякісного росту особливе значення мають».

[4*] Слово «експериментальних» вставлене замість: «захворюваннях крові».

[5*] Далі закреслено фразу: «що розглядаються як своєрідні злоякісні новотвори».

[6*] Слова «генези рака» дописані від руки.

Клінічне вивчення особливостей організму людей старого віку наблизило до з'ясування * причин передчасного старіння та виявило дві форми старіння: фізіологічну та патологічну з їх патогенетичними і клінічними особливостями.

Фізіологічна старість характеризується рівномірною адаптацією всіх фізіологічних систем та знижених функціональних можливостей [2*].

По підпроблемі гіпертонії одержано експериментальну гіпертонію у тварин (собак і кролів), що за низкою ознак подібна до гіпертонії у людей. Ці дані мають значення для розуміння причин та механізму розвитку гіпертонічної хвороби; також встановлено значення реактивності організму для розвитку гіпертонії.

В клініці проведено багато досліджень над людьми з гіпертонічною хворобою і знайдено порушення у них гемодинаміки, функції печінки, підшлункової залози і обміну речовин. Дані цих робіт мають значення для розуміння патогенези та терапії гіпертонічної хвороби. Знайдено морфологічні зміни в сполучній тканині гіпертонічних хворих [3*].

Крім цього, встановлено значення офтальмологічних даних щодо ранньої діагностики гіпертонічної хвороби та виділено окрему форму регіонарної церебральної гіпертонії.

З проблеми ендемічного вола вдалося експериментально одержати у кролів за допомогою деяких рослин з роду Brassica струмоподібні зміни щитовидної залози. Ці дані мають значення для часткового розуміння етіології ендемічного вола.

Вивчення найголовніших зрушень в організмі людей хворих на воло виявило певні зрушення не тільки функції щитовидної залози, а і в різних органах і системах хворого організму, що також дає практичні вказівки для раціональної терапії.

По проблемі злоякісного росту висвітлено значення п[е]редракового стану як з боку змін епітелію, так і змін мезенхіми. Роботи провадились на експериментальному матеріалі – людському (трупному) та біопсичному. Робота має значення [4*] для розуміння патогенезу новотворів. При вивченні гісто- та патогенезу [5*] ембріональних пухлин висвітлено значення вивчення гістогенезу цих пухлин для розв'язання складних питань гісто- та ембріогенезу не лише окремих тканин, але ж і окремих органів [6*].

Вивчення переморфологічних змін сполучної тканини дозволяє зробити деякі висновки [7*], а саме: аргентофільна тканина закономірно змінюється в процесі ста-

---

* Слово «з'ясування» вписане замість слова «виявлення».

[2*] Речення: «Фізіологічна старість характеризується рівномірною адаптацією всіх фізіологічних систем та знижених функціональних можливостей» вставлене автором від руки.

[3*] До чотирьох абзаців від слів: «Клінічне вивчення особливостей організму людей…» до слів: «…Знайдено морфологічні зміни в сполучній тканині гіпертонічних хворих» автором зроблено помітку на полях: «Эту часть надо расширить и просить сформулировать клинициста».

[4*] Далі закреслено фразу: «для ранньої діагностики злоякісних новотворів та».

[5*] Підкреслено в документі.

[6*] Далі закреслене речення: «Вивчення тонких структур та реакція з боку мозкової тканини при пухлинах мозку висвітлює багато складних питань в симптоматології та клініці цих захворювань і може служити грунтом для поліпшення ранньої діагностики пухлин мозку та своєчасного втручання».

[7*] Фраза: «Вивчення морфологічних змін сполучної тканини дозволить зробити деякі висновки…» вписана замість: «Вивчались переважно зміни з боку сполучної тканини. Вже і зараз можна зробити деякі висновки…».

ріння організму, так само і еластична тканина. Є підстава думати, що ці зміни значно відбиваються на процесах обміну функції та життєздатності як тканин і окремих органів, що найяскравіше виступає в серці та в легеневій тканині. Основним висновком цих робіт треба вважати те, що аргентофільну тканину треба кваліфікувати не як речовину, а як справжню тканину зі всіма ознаками тканини *.

Відділом експ[ериментальної] та кл[асичної] офтальмології виконано низку робіт в галузі трансплантації тканини великого теоретичного й практичного значення. Зокрема, доведена можливість трансплантації консервованої рогівки трупа і вивчено стимулюючу дію трансплантації консервованої шкіри на резистентність і опір організму при туберкульозі шкіри [2]*.

6. Інститут є провідний і має зв'язок з різними інститутами Наркомздоров'я.

Директор Інституту академік *[О. О.] Богомолець*
Вчений секретар *[П. Д.] Марчук*

НБУВ, ІР, ф. 10, спр. 30436, арк. 8–13. Оригінал. Машинопис.

№ 106

ПОВІДОМЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ НКВС ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДЕПУТАТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ СРСР АКАД. К. Й. СТУДИНСЬКОМУ ПРО ОДЕРЖАННЯ ЗАЯВИ О. О. ГРУШЕВСЬКОЇ

20 липня 1940 р.

м. Львів

Сообщаю Вам, что пересланное Вами в НКВД СССР заявление Грушевской О. А. адресатом получено, в ближайшее время будет рассмотрено и о результате сообщено заявительнице.

Заявление жены Савченко Ф. Я. [3]* НКВД СССР не получило.

Зам[еститель] нач[альника] Секретариата
УНК ВДЛО *Могендович*

ЦДІАЛ України, ф. 362, оп. 1, спр. 46, арк. 20. Оригінал. Машинопис.

---

* Далі закреслені два речення: «Проблема реакції активної мезенхіми та значення цієї реакції вивчались в роботах по скарлатині на протязі багатьох років при захворюваннях на склерокому та висипний тиф. З цих робіт випливає значення стану всього організму в розвитку реактивності та змін активної мезенхіми і підкреслюється обмеженість специфічності місцевої реакції» та зроблена помітка на полях: «Непонятно».

[2]* Абзац: «Відділом експ[ериментальної] та кл[асичної] офтальмології виконано низку робіт в галузі трансплантації тканини великого теоретичного й практичного значення. Зокрема доведена можливість трансплантації консервованої рогівки трупа і вивчено стимулюючу дію трансплантації консервованої шкіри на резистентність і опір організму при туберкульозі шкіри» вписаний від руки автором замість: «По проблемі тканева трансплантація одержано позитивні наслідки і вивчається лікувальний ефект консервованих тканин».

[3]* Див. док. № 60.

№ 107

УКАЗ ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР ПРО ПРИСВОЄННЯ АКАДЕМІКУ КРИМСЬКОМУ А. Є. ЗВАННЯ ЗАСЛУЖЕНОГО ДІЯЧА НАУКИ *

20 липня 1940 р. [2*]

За видатні заслуги в галузі розвитку філологічних наук присвоїти академіку Кримському Агафангелу Євтимовичу звання заслуженого діяча науки.

Певно: *Білик*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 585, арк. 43. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 108

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ КОМІТЕТУ ОХОРОНИ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ, АРХІТЕКТУРНИХ І АРХЕОЛОГІЧНИХ ПАМ'ЯТНИКІВ УРСР [3*]

31 серпня 1940 р.

Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

1. Організувати при РНК УРСР Комітет охорони та збереження історико-культурних, архітектурних і археологічних пам'ятників УРСР.

2. Затвердити Комітет у такому складі:

голова Комітету – Панч П. Й., заст[упник] голови Комітету – Воскобойнік О. І.

Члени Комітету:

Бажан М. П.	Компанієць М. П.
Богомолець О. О.	Колесса Ф. М.
Бухало С. М.	Моргилевський І. В.
Бурачек М. Г.	Петровський М. Н.
Головко Г. В.	Славін Л. М.
Довженко О. П.	Студинський К. Й.
Кричевський Ф. Г.	Тичина П. Г.
Кримський А. Ю.	Яновський Ю. І.
Козицький П. О.	

3. Зобов'язати виконкоми обласних Рад депутатів трудящих утворити при облвиконкомах Комітети охорони та збереження історико-культурних, архітектурних і археологічних пам'ятників УРСР.

Заступник голови Ради Народних Комісарів УРСР *В. Старченко*
Заст[упник] Керуючого справами РНК УРСР *С. Сулима*

ЗП УРСР. – 1940. – № 24. – Ст. 171.

---

* Заголовок документа.

[2*] Дата затвердження ПБ ЦК КП(б)У, протокол від 20 липня 1940 р.

[3*] Заголовок документа.

№ 109

ПРОТОКОЛЬНА ПОСТАНОВА ОРГБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ДИРЕКТОРІВ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ІНСТИТУТІВ АН УРСР

*12 вересня 1940 р.**

Затвердити директорами науково-дослідних інститутів Академії наук УРСР академіків:

Палладіна О. В. – директором Інституту біохімії,
Плотникова В. О. – директором Інституту хімії,
Лаврентьєва М. О. – директором Інституту математики,
Патона Є. О. – директором Інституту електрозварювання,
Хрущова В. М. – директором Інституту енергетики,
Гришка М. М. – директором Інституту ботаніки,
Чернишова Б. С. – директором Інституту геології.

Секретар ЦК КП (б)У *М. Хрущов*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 9, спр. 116, арк. 106–107. Оригінал. Машинопис.

№ 110

ПРОТОКОЛЬНА ПОСТАНОВА ОРГБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ДИРЕКТОРІВ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ІНСТИТУТІВ АН УРСР

*20 вересня 1940 р. [2]**

Затвердити директорами науково-дослідних інститутів Академії наук УРСР академіків:

Соколова Ю. М. – директором Інституту українського фольклору в м. Києві;
Шмальгаузена І. І. – директором Інституту зоології в м. Києві;
Білецького О. І. – директором Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка в м. Києві.

Секретар ЦК КП(б)У *М. Бурмистенко*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 9, спр. 116, арк. 127, 128. Оригінал. Машинопис.

---

*Протокол № 6 від 3–12 вересня 1940 р.

[2]*Протокол № 7 від 20–27 вересня 1940 р.

№ 111

ЛИСТ ІНСТИТУТУ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА АН УРСР ДО АКАД. К. Й. СТУДИНСЬКОГО ПРО РЕЦЕНЗУВАННЯ ПРОСПЕКТУ ПІДРУЧНИКА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ВУЗІВ

1 жовтня 1940 р.

Вельмишановний Кирило Йосипович!

Інститут української літератури ім. Т. Г. Шевченка Академії наук УРСР при цьому надсилає Вам проспект II тому підручника з української літератури для вищих навчальних закладів.

В другій половині жовтня ц. р. в Інституті відбудеться нарада по обговоренню цього проспекту.

Просимо ознайомитися з ним, виступити на нараді з своїми критичними зауваженнями та пропозиціями.

Про день наради повідомимо додатково.

Просимо зважити на те, що проспект після передруку на машинці не вичитаний, тому можливі в ньому і друкарські помилки.

З пошаною

Вчений секретар Інституту *[О. І.] Кисельов*

ЦДІАЛ України, ф. 362, оп. 1, спр. 518, арк. 175. Оригінал. Машинопис.

№ 112

ПОЯСНЮЮЧА ЗАПИСКА ДО ПЛАНУ РОБОТИ ЗАВІДУЮЧОГО ВІДДІЛОМ ІНСТИТУТУ ЕКОНОМІКИ АН УРСР АКАД. М. В. ПТУХИ НА 1941 р.

1 жовтня 1940 р.

23 апреля 1940 года Отделение общественных наук АН УССР утвердило общий план моих занятий по истории отечественной статистики, расчитанный на три года. Три главы из него я обязался закончить в 1940 году. Это: 1) синтетические и библиографические работы по истории статистики в России, 2) политические арифметики: Д. Бернулли, Г. Крафт, И. В. Герман и 3) переводная литература: Г. Ахенваль, А. Ф. Бюшинг, М. Ф. Мелон.

В 1941 году я предполагаю закончить собирание материалов и литературно оформить следующие главы из общего уточненного плана:

1) Раздел III. Статистическая мысль в России и на Украине до середины XVIII века. Юрий Крижанич, И. К. Кирилов, В. Н. Татищев, Артемий Волынский.

2) Школа государствоведения в России: А. Л. Шлецер, М. В. Ломоносов, Н. Г. Рейхель, М. М. Щербатов, С. И. Плещеев, А. И. Хупель, В. Г. Рубан. Прочие представители государствоведения в России.

3) Вопросы политики народонаселения: М. В. Ломоносов, Екатерина II.

В разделе III будет дан критический обзор идей и высказываний, относящихся к статистике в современном понимании, к статистике в смысле государствоведения XVIII века и к политике народонаселения у авторов доекатерининских времен. В нем я изложу и критически разберу сочинения Юрия Крижанича (середина XVII века) и труды первой половины XVIII века И. К. Кирилова, В. Н. Татищева и Артемия Волынского. Особый интерес представляют работы [И. К.] Кирилова, составившего первое статистическое описание России и первый русский атлас, и [А.] Волынского, создавшего первую систему учета производительных сил крупного поместья, которую при известных усилиях можно рассматривать как учет всего народного хозяйства. Статистическая деятельность [В. Н.] Татищева многогранна; она оставила широкий след в русской науке и практике г[лавным] о[бразом] благодаря интереснейшему анкетному обследованию России и критическому разбору ревизии населения. Интересны идеи [Ю.] Крижанича, относящиеся к политике народонаселения. Рукописи его трудов ходили по рукам при Алексее Михайловиче; они известны были Петру I.

В главе II раздела IV дана будет характеристика статистики как учения о государственных достопримечательностях в России второй половины XVIII века. Я предполагаю начать ее с изложения общих теоретических идей российского академика А. Л. Шлецера, который является наиболее крупным представителем этой школы и который оказал огромное влияние на развитие нашей статистики. Здесь же я дам изложение и критически разберу его работы, относящиеся к изучению России. После я перейду к освещению замечательных трудов и деятельности М. В. Ломоносова в деле статистико-географического изучения России. Профессору Московского университета И. Г. Рейхелю принадлежит первый печатный курс по общей статистике в разумении государствоведения. В нем отсутствуют сведения о России, что было задачей трудов М. М. Щербатова, С. И. Плещеева, А. И. Хупеля и анонимно изданной работы «Новейшее повествовательное землеописание»...*

В главе «Вопросы политики народонаселения» главное внимание будет уделено замечательному письму [М. В.] Ломоносова к И. И. Шувалову, которое является первым русским трактатом о политике народонаселения, и идеям, проводившимся Екатериной II под влиянием разных течений теоретической мысли: меркантилизма и физиократов. Здесь же будут разобраны работы русских ученых, относящиеся к политике народонаселения и некоторым отдельным вопросам демографии.

Все три намеченные к окончанию главы составят не менее 10 печатных листов.

Академик *М. В. Птуха*

НБУВ, ІА, ф. 22, оп. 2, спр. 70, арк. 4–4 зв. Оригінал. Машинопис.

---

* Крапки в документі

№ 113*

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО БУДІВНИЦТВО РЕСПУБЛІКАНСЬКОГО БОТАНІЧНОГО САДУ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР В м. КИЄВІ [2*]

4 жовтня 1940 р.

З метою забезпечення дальшого розгортання будівництва Ботанічного саду Академії наук УРСР в м. Києві (на Звіринці) Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

1. Ухвалити затверджений виконкомом Київської міської ради та Президією Академії наук УРСР генеральний проект будівництва Ботанічного саду в м. Києві на території Звіринця, загальною площею 117 га.

Зобов'язати виконком Київської міськради відвести території Ботанічного саду в натурі протягом жовтня місяця 1940 року.

2. Зобов'язати виконком Київської міськради:

а) заборонити провадити забудову території Ботанічного саду та вселення в наявні будинки нових пожильців;

б) протягом 1941 року переселити пожильців з території першої черги будівництва Саду, а також негайно прийняти від Академії наук УРСР всі житлові будинки, розташовані на території Ботанічного саду, в яких живуть приватні пожильці. Про намічені мероприємства по переселенню пожильців та переносу будівель повідомити Раду Народних Комісарів УРСР до 6 листопада 1940 р. ;

в) зобов'язати виконком Київської міськради, разом з Київенерго, протягом 1941 року забезпечити електроенергією територію та будівництво Ботанічного саду першої черги.

3. Доручити Держплану УРСР разом з Наркомкомгоспом УРСР розглянути кошторисну вартість будівництва Ботанічного саду першої черги та подати до 1 листопада 1940 року на затвердження Раднаркому УРСР.

4. Зобов'язати Держплан УРСР включити до народногосподарчого плану на 1941 рік початок будівництва першої черги республіканського Ботанічного саду Академії наук УРСР в об'ємі 1300 тис. (один мільйон триста тисяч) крб.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР *Г. Коломієць*
Заст[упник] керуючого справами РНК УРСР *С. Сулима*

Оригіналові відповідає [3*]

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 80, арк. 1. Засвідчена копія. Машинопис.

---

* Див. док. № 119.

[2*] Заголовок документа.

[3*] Підпис нерозбірливий.

№ 114

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО УВІЧНЕННЯ ПАМ'ЯТІ АКАД. Д. І. ЯВОРНИЦЬКОГО

10 жовтня 1940 р.

1. Присвоїти Дніпропетровському історичному музею ім'я академіка Яворницького Д. І.

2. Зобов'язати Наркомос УРСР встановити надгробний пам'ятник на могилі академіка Яворницького Д. І.

3. Залишити за Яворницькою С. Д., дружиною померлого академіка Яворницького Д. І., республіканську академічну пенсію в розмірі 600 крб. на місяць.

Секретар ЦК КП(б) У *[М.] Хрущов*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 587, арк. 129–130. Оригінал. Машинопис.

№ 115

ДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУТІВ ВІДДІЛУ СУСПІЛЬНИХ НАУК У 1940 р. *

*[Не раніше жовтня 1940 р.] [2]**

Інститути Відділу суспільних наук Академії наук УРСР за останні кілька років провели значну роботу в галузі наукових досліджень, виховання наукових кадрів, планування і організації наукової роботи. Інститути, які раніш систематично відставали, не справлялися з своїми завданнями, тепер стали в ряди перших наукових установ АН УРСР. В ряді інститутів посилено керівництво, уточнена структура, поліпшена їх організаційна будова.

Значно виросли кадри інститутів Відділу. Якщо на 1 жовтня 1938 р. по інститутах Відділу працювало 152 наукових співробітників, то тепер, на 1 жовтня 1940 р., науковий склад інститутів становить 215 чол. Наведені нижче дані яскраво характеризують ріст числа наукових кадрів по Відділу суспільних наук.

На 1 жовтня 1938 р. всього наукових працівників – 152, в тому числі: академіків – 7, членів-кореспондентів – 0, докторів наук – 10, кандидатів наук – 10.

На 1 жовтня 1940 р. всього наукових працівників – 215, в тому числі: академіків – 16, членів-кореспондентів – 7, докторів наук – 20, кандидатів наук – 40.

Наприкінці 1939 р., після возз'єднання західних областей України в єдиній Українській Радянській Соціалістичній Республіці, ЦК КП(б)У і Раднарком УРСР вирішили організувати в західних областях України відповідні наукові установи, щоб створити там сприятливі умови для розвитку науки, для роботи вчених західних областей. На початку 1940 р. Раднарком УРСР дозволив Академії наук відкрити у Львові відділи ряду своїх наукових установ.

На пропозицію Президії АН УРСР Відділ суспільних наук організував у Львові відділи інститутів Економіки, Історії України, Археології, Української літератури

*Стаття Л. М. Славіна.

[2]* Дату встановлено за змістом документа.

ім. Т. Г. Шевченка, Мовознавства і Українського фольклору *. Ці відділи були утворені на базі кол[ишнього] Наукового товариства ім. Шевченка. Для роботи у львівських відділах було запрошено близько 50 кваліфікованих наукових працівників – економістів, істориків, археологів, літературознавців, мовознавців і фольклористів.

У плані інститутів Відділу суспільних наук в 1940 р. було намічено 7 комплексних провідних проблем, виконання яких було і є в центрі уваги наукових установ Відділу. Проблеми ці такі: 1) підготовка підручників і учбових посібників, 2) розміщення і розвиток продуктивних сил і економічне районування України; 3) вивчення історії України; 4) вивчення творчості Тараса Шевченка і Івана Франка; 5) розробка лексики української, російської і єврейської мов; б) дослідження українського і єврейського фольклору і 7) вивчення економіки, історії і культури західних областей УРСР.

Основна частина тематики 1940 р. була зосереджена навколо цих основних проблем. Але поряд з цими темами, в інститутах провадиться робота і над іншими питаннями, які більш-менш зв'язані із згаданими основними проблемами.

Відділи інститутів у Львові працюють над тими ж тематичними планами, що і інститути в Києві, але, головним чином, на місцевому матеріалі. Отже, робота львівських відділів є органічною складовою частиною планів відповідних інститутів.

Перейдемо до більш детального ознайомлення з тематикою і роботою кожного з інститутів Відділу суспільних наук в 1940 р.

Інститут економіки закінчив складання підручника з економічної географії України. Студенти, викладачі й численні організації в такому підручнику відчувають гостру потребу. Далі, Інститут економіки почав в цьому році капітальне дослідження, надзвичайно важливе для дальшого планування розвитку народного господарства України. Це – розміщення і розвиток продуктивних сил і економічне районування України. Розв'язання цієї проблеми почалось з великого цикла окремих робіт (числом 24), об'єднаних загальною темою: «Комплексний розвиток і розміщення галузей народного господарства УРСР». В основу цієї теми покладені директиви XVIII з'їзду ВКП(б) про комплексний розвиток основних економічних районів і про наближення промисловості до джерел сировини і районів споживання. Робота поділена на три частини. Перша частина присвячена дослідженню наявності і розміщенню трудових ресурсів України. До другої частини належить ряд робіт щодо розвитку народного господарства в кожній із областей УРСР. Третя частина включає 16 тем, в яких вивчається розвиток і розміщення окремих галузей народного господарства України як в промисловості (паливна, металургічна, руднодобувна, машинобудівна і т. д.) і на транспорті, так і в сільському господарстві (по зернових і технічних культурах, городництву, тваринництву) і товарообороті.

З цією роботою зв'язана тема «Продуктивність праці в народному господарстві УРСР», яка має на меті, на основі стахановського руху і загального піднесення продуктивності праці, вивчити рівень підвищення продуктивності праці в УРСР.

Уся ця велика робота, яку провадить Інститут економіки, має велике народногосподарське значення, бо вона сприятиме здійсненню основного економічного завдання СРСР – догнати й перегнати в економічному відношенні передові капіталістичні країни.

---

* Див. док. № 70, 71, 78.

Згадані наукові роботи мають безпосереднє відношення до сучасного й майбутнього нашої батьківщини. Темою ж «Економіка УРСР в період відбудови народного господарства (1921–1925)» Інститут починає серію досліджень по історії народного господарства України і основних етапів її розвитку на протязі перших 25 післяжовтневих років. Робота над цією темою широко розгорнеться в наступному році з тим, щоб до XXV роковин Великої Жовтневої соціалістичної революції вона була закінчена.

Крім того, Інститут розробляє і такі питання, які тепер мають сугубо теоретичне значення. Для прикладу можна навести таку тему, як «Комунізм і проблема розподілу праці».

Інститут історії України зосередив свої сили і увагу на складанні підручників з історії України. Робота ця є конче потрібною і невідкладною, оскільки такі підручникі зовсім відсутні. Інститут закінчив складання короткого курсу історії України для середніх шкіл і самоосвіти. Цей посібник вже друкується. Інститут закінчує складання великого вузівського чотирьохтомного підручника «Історія України», який являтиме собою марксистську роботу по історії України з найдавніших часів до періоду побудови соціалізму включно. Перший том присвячений історії України з найдавніших часів до «вічного миру» в 1686 р. ; другий том охоплює період з 1686 до 1861 р. ; третій том містить історію України в період капіталізму і імперіалізму – з 1861 до 1917 р. Нарешті останній том подає історію України в радянський період з 1917 до 1941 р. Усі чотири томи друкуватимуться протягом 1941 р. з тим, щоб перші томи вийшли з друку до початку 1941/[19]42 навчального року.

Поряд з цими основними підручниками Інститут готує (частина вже здана до друку) ряд посібників, хрестоматій, розрахованих на викладачів і студентів вузів, а також для самоосвіти. Сюди належить серія нарисів з історії України, третій випуск «Хронології історії України» (1917–1940 рр.) і т. д.

Крім того, Інститут історії України досліджує в цьому році групу питань по західних областях України. Це – «Історична географія Галицької і Холмської земель з X до XIV століть», «Колонізація Галицького Підкарпаття в XV–XVI століттях», «Зв'язки Західної України з Наддніпрянською в XVI–XVII століттях», «Відносини Галичини і Росії в XVI–XVII століттях», «Польські плани знищення українського народу в 1918–1939 рр. » і ін.

Інститут археології в 1940 р. працював над складанням учбового посібника з історії України від найдавніших часів до утворення Київської держави. Така книга готується вперше. У старих підручниках по історії України ми іноді знаходимо лише невеликі вступи, присвячені окремим етапам давньої історії України. В зв'язку з цим під час складання посібника працівникам Інституту довелось провести чималу дослідницьку роботу по зведенню і синтезуванню зібраного на Україні великого археологічного матеріалу, покладеного в основу історичних побудов, введених в посібник. Книга складається з 8 розділів і охоплює давньокам'яний, новокам'яний (з Трипіллям), мідно-бронзовий і залізний віки, Скіфію, грецькі колонії, періоди сарматський і переселення народів, а також період слов'янських племен.

Інститут археології працює в цьому році над широкою тематикою, яка охоплює основні групи пам'ятників України на етапах первісного, рабовласницького і феодального періодів. Інститут почав складати велику зведену монографію «Пам'ятники палеоліту України», в якій будуть представлені всі палеолітичні стоянки (а їх відомо уже понад 100), відкриті по цей час на Україні. Дві роботи присвячені стоянкам,

відкритим в 1927–1932 рр. в порожистій частині Дніпра, і Дроновській стоянці (Північний Донець). Готуються роботи по пам'ятниках Трипільської культури. По темах «Суспільства мегалітичного типу Правобережжя України» і «Суспільства білогрудівського типу» Інститут вивчає конкретні суспільства, які населяли територію України в епоху бронзи.

В центрі уваги археологів, які вивчають історію України в період рабовласницького ладу, стоїть Ольвія. З вивченням Ольвії зв'язаний ряд тем щодо її історії, рівня розвитку її, керамічної і металічної промисловості, монетної справи, варваризації ольвіополів під натиском скіфського впливу і т. д. З скіфських пам'ятників вивчаються два городища, які за останні роки систематично розкопуються – Кам'янські Кучугури в Дніпропетровській області і Шарповське в Кіровоградській області.

Велику дослідницьку роботу веде Інститут по вивченню пам'ятників «полів поховань» і слов'янських племен як в районах Придніпров'я, так і в західних областях. Ранньофеодальним містам Київської Русі присвячено 5 робіт. В них вивчаються давні Київ, Галич, Вишгород, Райковецьке городище, Білгород і ін.

У тісному зв'язку з цією дослідницькою тематикою провадиться і велика експедиційна робота. В 30 пунктах України минулим літом провадилися археологічні розкопи, які дали багато нових матеріалів по вивченню пам'ятників давньої історії України.

Інститут української літератури ім. Т. Г. Шевченка в цьому році продовжував почату в попередні роки роботу по складанню вузівського підручника «Історія української літератури»*. Перший том, який містить історію української літератури від давніх часів до Котляревського, уже знаходиться у друку. В найближчий час закінчується підготовка до друку другого тому, присвяченого XIX ст. Складена і здана до друку хрестоматія по історія української літератури, яка охоплює той же період, що і перший том підручника. Вихід з друку підручника і хрестоматії матиме велике значення, тому що до цього часу вищі учбові заклади України таких посібників не мали.

Інститут продовжує також роботу над готуванням до друку творів класиків української літератури. В цьому році здано до друку III і буде зданий IV том академічного видання творів Т. Г. Шевченка. Готується також решта томів цього академічного видання.

У зв'язку з 85-річчям з дня народження і 25-річчям з дня смерті великого українського письменника Івана Франка, Інститут розгорнув роботу по підготовці до друку ювілейного видання творів письменника. Художніми творами Франка буде заповнено більше 15 томів. Решта включатиме науково-критичні статті. Уся ця величезна робота повинна бути закінчена до весни наступного року.

Почата підготовка до друку п'ятитомної збірки творів Василя Стефаника. Історії давньої української літератури присвячені збірник наукових статей і хрестоматія. З окремих, уже закінчених робіт, або з тих, що в найближчий час закінчуються, слід відзначити «Проблему синтезу в літературознавстві», збірник, присвячений вивченню зв'язків російської і української літератури.

Інститут мовознавства в цьому році закінчив складання вузівського «Курсу сучасної літературної української мови», в якому дана розробка питань наукової граматики сучасної літературної української мови і її історії. Такий підручник конче потрібний для студентів і викладачів.

---

*Див. док. № 111.

У центрі уваги Інституту була також робота над складанням словників. За цей рік багато зроблено в справі підготовки нового Російсько-українського словника. Після 1917 р. на Україні було видано кілька російсько-українських словників. Але вони виявилися зовсім непридатними до користування ними, бо вони мали цілком визначену націоналістичну направленість, не кажучи вже про те, що в них не було глибокої наукової розробки всього матеріалу. Словники, які вийшли з друку до цього часу, не відбивали всього багатства російської і української мов. При складанні нового Російсько-українського словника довелося чимало працювати над тим, щоб набагато збільшити реєстри російських і українських слів, щоб відкинути штучно створені націоналістами нібито українські слова і щоб очистити мову від непотрібних полонізмів і архаїзмів. В новому Російсько-українському словнику використані величезні мовні багатства класичної і сучасної української літератури. Складання Словника вже закінчено. Обсяг його 120 авторських аркушів, поділених на два томи. Вони мають бути надруковані протягом 1941 р. Тепер Російсько-український словник знаходиться в стадії редагування в редакційній комісії, створеній Радою Народних Комісарів УРСР 21 липня 1940 р. *

Широко розгорнулася робота по складанню нового Українсько-російського словника, обсяг якого запроектований в 130 авторських аркушів. Він має бути закінчений влітку 1942 р. В Українсько-російському словнику є дуже гостра потреба. Досить нагадати, що досі широко користуються словником [Б.] Грінченка, виданим понад 30 років тому. Інститут почав готувати до друку Німецько-український і Англійсько-український словники.

Ця лексикографічна робота, крім загальнотеоретичного, має також і велике практичне значення. Тому вся країна нетерпляче чекає виходу словників у світ. Широкий розмах цієї роботи цілком відповідає закликові товариша [В. М.] Молотова про глибоке вивчення мов народів СРСР.

За цей рік пішла вперед робота над складанням картотеки словників лексики основоположника української літературної мови Т. Г. Шевченка і класика української мови М. Коцюбинського. Видання цих словників намічено в 1942 р. Сюди ж належить група тем по вивченню мов письменників Івана Франка, Василя Стефаника і Миколи Устияновича. До цього ж розділу тематики треба віднести тему, яка розробляється в зв'язку з необхідністю очистити українську мову від полонізмів.

Значно розширена діалектологічна робота Інституту мовознавства. Складений «Питальник» для збирання діалектологічних матеріалів; проведений ряд експедицій для вивчення живої української мови і місцевих говорів. Почата робота над темою «Особливості народних говорів району Михайла Коцюбинського». Сюди ж належить група тем по вивченню покутського говору, говору надсянсько-лемковсько-бойківського прикордоння, говору села Нагуєвичі і т. д.

З закінчених і близьких до закінчення мовознавчих монографій відзначимо підручник «Нарис з історії мовознавства», дослідження «Історія російської літературної мови першої половини XIX ст. » і ін.

Інститут українського фольклору основним своїм завданням в 1940 р. мав закінчити складання підручника українського фольклору – підручника, який не мав собі попередників і який надзвичайно потрібний для середньої школи, для вузів і широкої радянської громадськості. Підручник дасть вичерпуючий матеріал по історії

*Див. док. № 102.

і теорії українського фольклору. Перший том присвячений словесному фольклору, другий том – музичному фольклору і народному образотворчому мистецтву. Обидва томи мають бути передані до друку в першій половині 1941 р.

Інститут продовжує роботу над рядом інших досліджень з основних питань теорії і історії українського фольклору. По темі «Українська народна творчість про боротьбу з польським панством і шведським вторгненням» досліджується фольклорний матеріал про народні національно-визвольні рухи в кінці XVII і на початку XVIII ст. Робота «Українські народні співці-кобзарі» містить історію кобзарства від його виникнення до наших днів. У «Нарисах по історії української народної пісні» висвітлені питання виникнення пісні і її дальшого існування залежно від оточуючих її соціальних умов. Тема «Ленін і Сталін в українському фольклорі» досліджує історію формування художніх образів Леніна і Сталіна в українському фольклорі. Ряд тем присвячений вивченню пісенного і музичного фольклору західних областей («Тексти українських народних пісень Галичини і Буковини», «Народні пісні українського Закарпаття» і ін.). Почато вивчення народних танців («Бойківські народні танці»).

З інших тем Інституту фольклору відзначимо ще такі: «Героїчні образи народних дум», «Шевченко в народних легендах», «Франко як фольклорист» і ін.

В Інституті провадиться також ряд етнографічних досліджень: складається атлас матеріальної етнографії західних областей, вивчається український народний одяг в західних областях, досліджуються сюжетні і стильові особливості сучасних українських килимів, гобеленів і панно.

Кабінет по вивченню єврейської літератури, мови і фольклору за останній рік значно розширив свою тематику. Крім лінгвістичної і фольклорної секції, які продовжували почату в попередні роки роботу, була організована і почала функціонувати літературна секція.

Лінгвістична секція провадила роботу в напрямі лексикології, лексикографії, граматики і історії мови. Тематика секції була зосереджена на двох проблемах: а) «Шляхи розвитку лексики і граматики сучасної єврейської мови» і б) «Історія єврейської мови».

Велика робота за минулий час була проведена по складанню Російсько-єврейського словника, який буде цілком готовий в кінці 1941 р. Величезне практичне значення такого словника зросло особливо за останній рік в зв'язку із збільшенням єврейського населення СРСР за рахунок західних областей України і Білорусії, Бесарабії, Литви, Латвії, яке прагне опанувати міжнаціональну російську мову.

По граматиці єврейської мови розроблялися дві теми: «Атрибути і їх синтетичні зв'язки» – тема, присвячена виявленню стилістичного значення конструкції фрази єврейської мови, і «Будова простого речення», де дана історія простого речення і його вживання в сучасній єврейській мові.

Тема «Мова сучасної єврейської прози» має на меті виявити нові процеси в лексиці і словоутворенні, прослідкувати, як використовуються старі мовні ресурси для висловлення нових понять, вивчити практику запозичень і асиміляцій лексики мов братських народів, головно, слов'янських.

Історії єврейської мови присвячені дві теми: «Єврейська літературна мова на початку XIX ст. » і «Мова Шолом-Алейхема». Остання робота є першою монографією по мові єврейської художньої класики.

Фольклорна секція Кабінету склала великий однотомник, який включає 500 єврейських революційних і радянських народних пісень, а також збірник різних варіантів єврейських народних драм і комедій («Пурім-шпіль»). Недавно організована літературна секція уже почала дослідження творчості класика єврейської літератури І.-Л. Переца (в зв'язку з минулим в 1940 р. 25-річчям з дня його смерті) і сучасних прозаїків – Д. Бергельсона і М. Капніса.

Такий короткий огляд тої науково-дослідної роботи, яку провадять інститути Відділу суспільних наук в 1940 р. Один лише перелік тем свідчить про великі зрушення, які сталися за останні роки в житті і діяльності гуманітарних інститутів Академії наук УРСР.

Відділ суспільних наук на піднесенні. Він починає виконувати своє основне завдання – служити науковим центром розвитку української культури – національної формою, соціалістичної змістом.

Проте, поряд з досягненнями, в роботі інститутів Відділу є й значні хиби, на викорінення яких повинні бути спрямовані всі зусилля. Треба сміливіше розгорнути творчу роботу по пропаганді ідей марксизму-ленінізму. В зв'язку з цим треба посилити увагу до провідних теоретичних тем, до методологічних проблем. Треба розширити кооперування споріднених інститутів для більш ефективного розв'язання складних проблем.

Необхідно поліпшити планування науково-дослідної роботи, налагодити систематичну допомогу науковим працівникам у виконанні їх тематики, організувати повсякденний контроль за ходом виконання планів, поліпшити справу виховання і росту нових кадрів наукових працівників.

Інститути Відділу повинні ще краще організувати свою роботу, ще енергійніше рушити вперед свою наукову діяльність, щоб її результати цілком відповідали тим вимогам, які пред'являють до науки більшовицька партія і радянський уряд, щоб наші інститути дійсно були в рядах передової науки сталінської епохи.

Вісті Академії наук УРСР. – 1940. – № 9. – С. 20–27.

№ 116

ПРОТОКОЛ НАРАДИ З ПИТАНЬ КООРДИНАЦІЇ РОБОТИ ІНСТИТУТУ БУДІВЕЛЬНОЇ МЕХАНІКИ АН УРСР ТА ІНСТИТУТУ МАШИНОЗНАВСТВА АН СРСР

16 листопада 1940 р.

Присутствуют: от Ин[ститу]та строит[ельной] механики – Корноухов Н. В., Черняк Н. И. [82], Нейгауз Л. Д. ; от Плановой комиссии АН УССР – Мильштейн Л. Я.; от Ин[ститу]та машиноведения АН СССР – Беляев В. Н.

Председатель: Корноухов Н. В. Секретарь: Нейгауз Л. Д.

Слушали:

Информацию заместителя директора по научной части Ин[ститу]та строительной механики Н. И. Черняка об уточнении тематики Ин[ститу]та, включенной в план по комплексной проблеме «Развитие теории конструирования и расчета машин».

Постановили:

а) Принять уточненный вариант плана в соответствии с изменениями, принятыми на заседании ученого совета Ин[ститу]та от 14 ноября и утвержденного на сессии ОТН АН УССР 15 ноября [19]40 г. (см. прил[ожение]*).

б) Так как Институт строительной механики на протяжении нескольких лет работает над проблемой динамической прочности металла и деталей конструкций и им выполнено значительное количество работ в этой области, считать желательным отобразить участие Института в разработке комплексной проблемы не как организации, привлекаемой для разработки отдельных задач, а как организации, принимающей участие в разработке проблемы (по вопросам динамической прочности).

Научно-организационное руководство по этой комплексной проблеме в целом осуществляется Институтом машиноведения АН СССР.

в) Просить Институт машиноведения АН СССР в кратчайший срок прислать надлежаще оформленный план по комплексной проблеме.

г) Подготовку программы работ по отдельным темам считать желательным провести 15 декабря с последующим их согласованием между обоими институтами.

д) Считать необходимым разработать календарь и порядок ежеквартальных совещаний по вопросам, связанным с разработкой комплексной проблемы.

Председатель *Н. В. Корноухов*
Секретарь *Л. Д. Нейгауз*
[Члени наради:] *Н. И. Черняк*
Л. Я. Мильштейн
В. Н. Беляев

Архів Інституту механіки ім. С. П. Тимошенка НАН України, оп. 1, спр. 68, арк. 1–1 зв. Оригінал. Машинопис.

№ 117

ЗВІТ ПРО ПЕРЕВІРКУ НАУКОВОЇ РОБОТИ ЛЬВІВСЬКОГО ВІДДІЛУ ІНСТИТУТУ ФОЛЬКЛОРУ ЗА 1940 р.

28 листопада 1940 р.

м. Львів

28 листопада 1940 р. в год[ині] 11–13 провів я контроль наукової роботи Філіалу [Інституту] фольклору в 1940 р.

Інститут міститься при [площі] Ринку № 10 і займає 4 просторі кімнати. Керівник Інституту – акад. Ф. М. Колесса. Склад Інститута творять: 4 наукові робітники на повному штаті: ст[арший] н[ауковий] р[обітник] Роздольський Осип, ст[арший] н[ауковий] р[обітник] Гарасимчук Роман, м[олодший] н[ауковий] р[обітник] Федейко Ольга, м[олодший] н[ауковий] р[обітник] Фіголь Ярослава, 3 наукові робітники на половині штату: ст[арший] н[ауковий] р[обітник] Людкевич Станіслав, ст[арший] н[ауковий] р[обітник] Щепанська Марія, м[олодший] н[ауковий] р[обітник] Залеська

*Додаток в архівній справі відсутній.

Одарка і 2 технічні робітники: художній рисівник* Охримович Емілія, лаборант Кудрик Богдан. По 16 жовтня ц. р. на половині штату працював ще Витвицький Василь і по 11 жовтня [ц.] р. – технічний робітник Москва Зиновій. Робочий час Інституту: $10–18^{30}$ год.

В часі контролю при робочих столах Інституту найшов я: м[олодшого] н[аукового] р[обітника] Федейко Ольгу, м[олодшого] н[аукового] р[обітника] Залеську Одарку, лаборанта Кудрика Романа. Тов. Федейко [О.], що виконувала обов'язки заступника керівника філіалу Інституту, повідомила мене, що акад. Ф. М. Колесса хворий, ст[арший] н[ауковий] р[обітник] Гарасимчук Р. виїхав у Київ на наукову сесію Інституту фольклору, ст[арший] н[ауковий] р[обітник] Роздольський Осип, м[олодший] н[ауковий] р[обітник] Фіголь Ярослава і (за договором) т. Стельмах як секретар виїхали в польову експедицію в Бойківщині Дрогобицької області, ст[арший] н[ауковий] р[обітник] Щепанська Марія вийшла у бібліотеку АН. Інші робітники, що працюють тільки на половину штату, за розкладом робочих годин приходять в інші дні або в іншому часі. Провірений мною адміністративний апарат Інституту повністю виправдав неприявність[2] * цих робітників.

Продовж 1940 р. Інститут працював над трьома засадничими проблемами: 1) створення[м] підручної літератури предмету; 2) історією українського фольклору і фольклористики; 3) українською етнографією.

Обробка цих проблем входила: 1) в індивідуальні наукові роботи робітників Інституту, 2) в роботи, ведені колективним методом.

У рами першої проблеми входить робота акад. Ф. М. Колесси: «Історіографія української музикальної фольклористики» (як перший розділ підручника української фольклористики). Дальші роботи керівника стосуються другої проблеми: «Народні пісні Закарпаття», «Франко як фольклорист». Другу із названих робіт акад. [Ф. М.] Колесса закінчив, інші закінчить у наступному році.

Історія українського фольклору і фольклористики втішалася в 1940 р. в роботах Інституту найбільшою кількістю робітників (Колесса [Ф. М.], Роздольський [О.], Витвицький [В.], Щепанська [М.], Людкевич [С.], Залеська [О.], Гарасимчук [Р.]. Ст[арший] н[ауковий] р[обітник] Роздольський [О.] опрацював і систематизував зібрані ним на фонографічні вальці мелодії і тексти народних пісень Галичини і Буковини. Успішність його праці велика; він списав около 2000 текстів. На жаль, мелодії через брак кваліфікованого робітника – не списані, хоч у першу чергу їх належало б взяти під увагу.

Робота ст[аршого] н[аукового] р[обітника] Витвицького [В.] «Мелодика українських пісень» буде закінчена в березні 1941 р.

Ст[арший] н[ауковий] р[обітник] Щепанська Марія кінчає свою роботу «Український музичний фольклор XVII і XVIII ст. » і згідно з планом здасть її у грудні ц. р.

Ст[арший] н[ауковий] р[обітник] Людкевич [С.] працював в 1940 р. над «Мандрівними мотивами в українських народних піснях». Термін закінчення його роботи по причинам наукового характеру перенесено з грудня ц. р. на березень 1941 р.

М[олодший] н[ауковий] р[обітник] Залеська [О.] опрацьовує картотеку українських народно-пісенних мелодій західних областей за записами XIX ст. Робота перехідна; досі робітник зібрав ок[оло] 400 карток.

---

*Тут: «художник».

[2]* Тут: «відсутність».

Ст[арший] н[ауковий] р[обітник] Гарасимчук [Р.] готує роботу монографічного характеру: «Бойківські народні [пісні]». Робота перехідна на 1941 р.

Під його проводом працює бригада, складена з робітників: Федейко [О.], Фіголь [Я.] (з вересня ц. р.), Кудрик [Б.] – всі вони готують «Атлас матеріальної культури зах[ідних] областей УРСР». Робота перехідна. Досі вони зібрали понад 3500 карток з описами та рисунками.

В ділянку рослідів* над українською етнографією входить теж робота м[олодшого] н[аукового] р[обітника] Федейко [О.] «Народне лікування», що її перша частина згідно з планом буде здана у грудні ц. р.

За окремим договором ст[арший] н[ауковий] р[обітник] Музею етнографії т. Гургула Ірена готує роботу «Український народний одяг в зах[ідних] областях УРСР», яку за планом повинна здати у грудні ц. р.

Із праць Інституту у цьому році друком не появилася ні одна.

З планованих Інститутом двох польових експедицій зараз реалізується тільки одна – в Бойківщину Дрогобицької області. Учасники: керівник – ст[арший] н[ауковий] р[обітник] Роздольський [О.], м[олодший] н[ауковий] р[обітник] Фіголь [Я.] і т. Стельмах (за договором). Завдання експедиції: 1) зібрати матеріал до атласу матеріальної культури, 2) фольклорні записи, 3) зібрати новий радянський фольклор. Експедиція виїхала зі Львова 22 листопада ц. р. Час тривку [2]* – 20 днів.

Друга планована експедиція не відбулася.

В 1940 р. робітники Інституту взяли участь в науковій сесії АН УРСР у Львові.

З доповідями виступили: акад. Ф. М. Колесса «Про впливи народо-пісенної ритміки на поетичну творчість Ів. Франка», ст[арший] н[ауковий] р[обітник] Гарасимчук Р. «Гуцульські народні танці».

Зараз ст[арший] н[ауковий] р[обітник] Гарасимчук Р. виїхав у Київ на наукову сесію Інституту фольклору АН.

Інститут взяв активну участь в виставці, присвяченій річниці 17 вересня, впорядкуванням габлоту [3]* з новим фольклорним матеріалом.

З ініціативу Інституту в його приміщенні відбулася доповідь проф. Азадовського [М. К.] [4]* на тему: «Фольклорна робота в СРСР».

В 1940 р. Інститут скликав одно наукове зібрання працівників (5 жовтня – доповідь т. Лаврова [Ф. І.] про висліди праці Інституту фольклору в Києві) та дві виробничі наради (4 жовтня і 14 листопада).

Колективно робітники Інституту впорядкували етнографічний архів Інституту, що зараз нараховує №№ 130.

Вважаю, що робота Львівського філіалу Інституту фольклору в тому році, що мав на собі усі ознаки організаційного періоду, була зовсім задовільна. Гадаю, що [в] майбутності треба: 1) пересувати речину закінчення робіт тільки в найконечніших випадках; 2) для ефективності роботи планувати якусь кількість таких тем, які повністю мали б бути закінчені в робочому році; 3) більше уваги присвятити справі організації сіті кореспондентів; 4) в найближчому році спрямувати роботу у напрямі збі-

---

* Тут «досліджень».

[2]* Тут «термін».

[3]* Gablota (польськ.) – вітрина.

[4]* Азадовський Марк Костянтинович (1888–1954) – російський фольклорист і літературознавець. Досліджував історію російської й української фольклористики.

рання й опрацювання нового радянського фольклору на землях зах[ідних] обл[астей] УРСР.

НБУВ, ІА, ф. 244, оп. 1, спр. 19, арк. 2–5. Копія. Машинопис.

№ 118

ІЗ ЗВІТУ АКАД. М. В. ПТУХИ ПРО ВІДРЯДЖЕННЯ ДО МОСКВИ 10–29 ЛИСТОПАДА 1940 р. НА НАРАДУ ПРИ АН СРСР З ПИТАНЬ МАТЕМАТИЧНОЇ СТАТИСТИКИ ТА ПРОБЛЕМ РОЗРОБКИ ТЕОРІЇ ВІРОГІДНОСТІ

6 грудня 1940 р.

Целью моей командировки было: 1) участие в совещании по математической статистике при Академии наук СССР и 2) работа по собиранию дополнительных материалов для плановой темы 1940 г. : «Очерки по истории дореформенной статистики в России».

Основной задачей совещания, как отметил в своем вступительном слове председатель Оргкомитета академик А. Н. Колмогоров, было содействие органическому объединению теории и практики. Теоретики, разрабатывающие математическую сторону некоторых проблем теории вероятностей, сообщили результаты своих исследований ученым, занятым в разных отраслях народного хозяйства, а последние поделились итогами своих специальных трудов и указали математические трудности, которые лежат на пути к дальшейшей рационализации их работы.

Совещание открылось 12 ноября тремя родственными, с точки зрения теоретической, докладами. [...]*.

Совещание закрылось 15 ноября вечером. Приняты были резолюции:

1) о напечатании расширенных тезисов в Известиях Академии (до 1 страницы);

2) о желательности напечатания популярного курса по теории вероятностей;

3) о желательности издания перевода Фишера;

4) о необходимости созыва дальнейших совещаний по математической статистике;

5) о настоятельной необходимости издания специального статистического журнала;

6) о поручении статистическому сектору Института экономики просмотра общих учебников по статистике.

На совещание прибыли ученые из Ленинграда, Ташкента и других городов. Из УССР присутствовали двое: я и сотрудник Института органической химии и технологии И. И. Вадимович. Почему-то отсутствовали представители Института математики. Я председательствовал в вечернем заседании 13 ноября.

Второй задачей командировки в Москву было пополнение материалов для «Очерков по истории дореформенной статистики в России». В процессе предыдущей работы выявилось, что многих книг и статей, необходимых для разработки этой темы, не только нет в Киеве, но получить их из других библиотек невозможно. Оказалось,

---

* Далі знято текст з переліком доповідей і повідомлень вчених АН СРСР: акад. А. М. Колмогорова, акад. В. С. Нємчинова, Я. С. Ястремського, Е. Н. Крицького, М. В. Смирнова, А. А. Конюса, В. І. Романовського та ін.

что семи из [них] нет даже в Ленинской библиотеке, вследствие чего пришлось одновременно пользоваться также библиотекой Московского университета и Исторической. Работая очень напряженно, удалось проштудировать все намеченные труды и сделать из них соответственные выборки, за исключением одной книги: «Политический опыт о коммерции», перевод с французского С. Башилова, СПБ, 1768, которой в Москве я не нашел. [...]*.

Кроме того, я ознакомился и сделал выборки из рецензии на Погодинское издание первой системы статистики России И. К. Крылова (1727 года), помещенных в журналах «Северная пчела», «Телескоп» и «Московский телеграф» за 1831 год.

По просьбе академика В. С. Немчинова, 23 ноября мною сделан в Институте экономики Академии наук СССР доклад на тему: «Вильям Петти как статистик. К 250-летию со дня выхода в свет Политической арифметики».

Академик *Мих[аил] Птуха.*

НБУВ, ІА, ф. 22, оп. 2, спр. 72, арк. 4–9. Оригінал. Машинопис.

№ 119

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ВІДДІЛЕННЯ ФІЗИКО-ХІМІЧНИХ І МАТЕМАТИЧНИХ НАУК АН УРСР

20 грудня 1940 р.

3. Слушали: Об изменениях в темплане Института физ[ической] химии. (Доклад[ывает] тов. [И. А.] Хризман).

Постановили: Утвердить изменения, представленные Институтом физ[ической] химии в его темплане на 1941 г. по таким темам: № 1, 4, 9, 11 а), 11 б), 16, 18, 21, 22.

Рекомендовать Ин[ститу]ту физ[ической] химии работу по теме № 14 (кинетика разложения гипохлоритов) проводить в контакте с работами акад. В. Г. Шапошникова. Просить Ин[ститу]т физ[ической] химии оказывать консультативную помощь отделу волокнистых и красящих веществ ИОХИТ по вопросам сорбционных явлений и гистерезиса. Просить акад. [В. Г.] Шапошникова послать свою тематику Днепропетровскому Институту физ[ической] химии с указанием тех вопросов, по которым необходима взаимная консультация.

Предложить институтам Физ[ической] химии и Оргхимии и технологии установить контакт по работе в области каталитических процессов, связанных с изучением моторного топлива (тема № 12 Института физ[ической] химии и тема № 6 ИОХИТ), а также обменяться планами работ в этом направлении, согласовав их между собой. Окончательную редакцию этого согласования представить в Плановую комиссию и Отделение.

Предложить Ин[ститу]ту физ[ической] химии свою тематику по проблеме урана согласовать с ФТИ АН УССР и сообщить об этом Отделению.

Выписка верна: *Низовкин*

Архів Інституту фізичної хімії ім. Л. В. Писаржевського НАН України, оп. 1, спр. 8, арк. 2. Засвідчена копія. Машинопис.

---

* Далі знято перелік використаної літератури.

№ 120*

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО БОТАНІЧНІ САДИ УРСР [2*]

27 грудня 1940 р.

Щоб забезпечити розвиток ботанічних садів УРСР і встановити єдине науково-методичне керівництво ними, Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

1. Встановити, що ботанічні сади в містах: Києві, Харкові, Одесі, Дніпропетровську, Львові та Чернівцях перебувають у віданні державних університетів УРСР.

2. Покласти на Академію наук УРСР науково-методичне керівництво всіма ботанічними садами УРСР.

3. Державний контроль за станом ботанічних садів УРСР покласти на Управління по заповідниках, зоопарках і зоосадах при РНК УРСР.

4. В містах, поза університетськими центрами, організаційно-господарське керівництво існуючими ботанічними садами покласти на виконавчі комітети обласних Рад депутатів трудящих.

5. Передати Київський ботанічний сад ім. акад. [О. В.] Фоміна з відання виконкому Київської міської ради депутатів трудящих у відання Київського державного університету ім. Шевченка з штатом і асигнуваннями за кошторисом 1940 року.

Київському державному університету разом з Академією наук УРСР та виконкомом Київської міської ради депутатів трудящих протягом місяця опрацювати конкретні заходи в справі охорони [і] збереження насаджень Ботанічного саду, зебезпечивши широкий доступ відвідувачів до Ботанічного саду.

6. Зобов'язати Народний комісаріат освіти УРСР організувати в 1941 р. спеціалізацію на старших курсах Київського університету частини ботаніків для роботи в ботанічних садах.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР *Л. Корнієць*
Заст[упник] керуючого справами РНК УРСР *С. Сулима*

Оригіналові відпфвідає
Згідно: [3*]

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 80, арк. 183. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 121

РОБОТА ВІДДІЛУ ТЕХНІЧНИХ НАУК [4*]

1940 р.

Завдання щонайповніше розв'язати науково-технічні проблеми, поставлені ростучою соціалістичною промисловістю, викликало необхідність значно поширити в 1940 р. Відділ технічних наук. Обрання нових академіків і членів-кореспондентів у 1939 р. дозволило поставити питання про організацію нових технічних інститутів.

---

* Див. Док. № 113.

[2*] Заголовок документа.

[3*] Підпис нерозбірливий.

[4*] Заголовок документа. Стаття В. Ю. Васильєва та Б. Д. Грозіна.

З нових інститутів, організованих у 1939 р., два – Інститут чорної металургії та Інститут енергетики – входять до складу Відділу технічних наук. З 1 січня 1940 р. ці інститути розпочали вже науково-дослідну роботу.

Загальне число наукових співробітників, разом з допоміжним персоналом, по всіх інститутах Відділу технічних наук становило на 1 січня 1940 р. 252 чол. ; на 1 жовтня це число зросло до 352. Учений ступінь доктора мають 23 співробітники, ступінь кандидата технічних наук – 45. У складі Відділу – 13 академіків і 14 членів-кореспондентів.

Основні засоби і, особливо, устаткування лабораторій, що мають інститути, хоча ще недостатні, проте, вже є можливість розв'язувати складні і відповідальні завдання, поставлені третім п'ятирічним планом розвитку народного господарства.

Над чим тепер працюють інститути Відділу технічних наук? [...] *

Інститут гірничої механіки в 1940 р. працює над питаннями механізації трудомістких гірничих робіт.

В галузі прискорення будівництва гірничих підприємств в цьому році запроваджено швидкісний метод проходки і кріплення шахт на основі механізації процесів кріплення, максимального сполучення операцій і процесів в часі і в просторі, сполучення професій та ін. При проходженні за цим методом шахти Петрово-Лідіївка досягнуто швидкості 60 м на місяць, замість середньої цифри по Донбасу – 13,5 м при звичайному способі.

Велика робота проведена Інститутом в галузі розробки українського бурого вугілля, добування якого через умови залягання (серед водоносних пісків), фізичні властивості і велику міцність шарів довгий час стояло на дуже низькому рівні. Інститут підвів міцну технічну базу під експлуатацію буровугільних родовищ, для чого на протязі 1939–1940 рр. було вивчено і застосовано основні методи попереднього осушення водоносних пісків, розроблено новий спосіб осушення родовищ за допомогою горизонтальних дрен. Цей спосіб цілком виправдав себе при промисловому випробуванні на окремих графітових кар'єрах і тепер Народний комісаріат місцевої паливної промисловості проектує запровадити його ще ширше.

Застосування такого способу осушення цілком звільняє від проведення дорогих підземних виробок, необхідних при підземному способі, від улаштування та устаткування колодязів.

В галузі системи розробки бурого вугілля (чотири роботи) вивчено поведінку піщаної покрівлі буровугільної верстви, що дало можливість, замість системи коротких стовпів, встановити нову систему виймання вугілля лавами, при якій втрати вугілля зменшились з 70 до 30 відсотків. Нова система, крім того, дозволила застосувати для добування вугілля в лаві машини великої продуктивності. Після установки конвейєра в лаві збільшилась продуктивність вибійника на 160–200 відсотків.

При існуючій досі системі розробки потужних верств можна було виймати вугілля лише одним шаром в 2,5 м, незалежно від потужності верстви. Цей спосіб проведення робіт супроводився втратами 75–80 відсотків запасів вугілля у вигляді назавжди залишуваних циліків. Інститут розробив систему виймання потужних верств кількома шарами, потужністю в 2,5–3 м, що дозволило зменшити втрати вугілля до 20–25 відсотків. Промислове дослідження показало, що застосування шарової си-

---

* Докладніше див. док. № 123.

стеми дає велику економію кріпильного лісу і значно збільшує продуктивність вибійника.

Досі науково-дослідні організації, що досліджували питання гідромеханізації, не мали ні певної науково обгрунтованої методології дослідження, ні вимірної апаратури. Інститут гірничої механіки ліквідував цю прогалину. Розроблена ним методологія прийнята багатьма науковими установами Союзу, які працюють в галузі гідромеханізації. Розроблена також і вимірна апаратура: «бародинамометр» – для вимірювання сили удару струмини при розмиві і «стенореоскоп» – для визначення геометричних параметрів струмин.

Для реалізації постанови XVIII з'їзду ВКП(б) про будівництво кар'єрів і шахт малої і середньої потужності Інститут опрацьовує питання про можливість розробки буровугільних родовищ УРСР кар'єрами невеликої продуктивності, маючи на увазі використання серійного механічного устаткування. Робота ще не закінчена, проте, і попередні висновки вже дають підстави припускати можливість закладки кар'єрів продуктивністю в 200–300 тис. тонн на рік, на яких можна буде використати виготовлювані в СРСР одноківшові екскаватори і стрічкові транспортери.

В порядку постановки проблеми попередньо вивчається питання підземної газифікації українського бурого вугілля.

Інститут електрозварювання, що давно вже працює над автоматичним зварюванням, у березні цього року розпочав розробляти метод автоматичного зварювання під товстим шаром флюсу. За короткий порівнюючи час Інститут одержав позитивні результати: розроблено склад флюсу і технологію його виготовлення; сконструйовано і виготовлено спеціальну апаратуру; вивчено техніку і технологію зварювання. Новий метод автозварювання, порівнюючи з іншими методами зварювання, має великі переваги: він підвищує продуктивність у 5–10 раз, що видно з наведеної нижче таблиці, де продуктивність ручного зварювання при різній товщині листа прийнята за одиницю.

Товщина листа	Ручне зварювання	Звичайне автозварювання	Зварювання лежачим електродом	Автозварювання під шаром флюсу
5	1	2,5	1,5	5,2
16	1	2,0	1,9	15,0
20	1	1,9	1,9	16,0
30	1	–	2,8	30,0
40	1	–	3,3	40,0

Крім високої продуктивності, спосіб зварювання під шаром флюсу має ряд інших важливих переваг: 1) немає витрати металу на угар і розбризкування; 2) зварювання провадиться голим електродним дротом, отже, відпадає трудомісткий процес покриття дроту обмазкою; 3) на зварювання витрачається менше електроенергії, ніж при звичайному електродуговому зварюванні; 4) у зв'язку з повною механізацією процесу зварювання немає потреби у зварювачах високої кваліфікації та ін.

В липні цього року Інститут провів у себе конференцію з питання автоматичного зварювання під шаром флюсу. В роботі конференції взяли участь представники всіх вагонобудівельних заводів. Учасникам конференції було продемонстровано зварювання в притик 13-міліметрових листів в один прохід, з швидкістю 30 м на годину. Конференція визнала, що автозварювання голим електродом під шаром гранульова-

ного флюсу має великі переваги перед всіма відомими способами електродугового зварювання.

Тепер Інститут застосовує цей спосіб зварювання на заводах «Красный профинтерн» у Брянську, ім. Молотова в Дніпропетровську, на Уралвагонозаводі в Нижньому Тагілі і на вагонному заводі в Калініні. Провадяться переговори з заводом ім. Урицького в Брянську, з Крюківським заводом і з заводом ім. «Правды». По застосуванню звичайного автоматичного зварювання обмазаним електродним дротом Інститутом раніш була проведена велика робота на заводі ім. Урицького в Брянську, де працює установка з чотирма автоматами для зварювання кінців двотаврових поздовжніх балок чотиріосьових платформ. На заводі «Красный профинтерн», завдяки активній участі Інституту, в широкому масштабі здійснюється автоматичне зварювання котлів п'ятидесятитонних цистерн. Вже працює один потік з десятьма автоматами. В найближчий час розпочнуть роботу ще два потоки, і тоді одночасно працюватимуть тридцять зварювальних автоматів.

В галузі вагонобудівництва Інститут запропонував нові методи розрахунку і конструювання вагонів. Випробовуючи крупні конструкції, Інститут встановив, що допустимі напруження в зварних швах можна збільшити з 700–800 до 1440 кг/см^2 за рахунок зміни форми зварного шва.

В результаті всіх цих заходів Інститут розробив нову полегшену конструкцію вагонів, вага якої на 28 відсотків менше існуючої; це дає економію 1,8 тонни металу на кожний вагон. Народний комісаріат шляхів будує тепер дослідний вагон. Можлива економія при виконанні програми вагонобудування в третій п'ятирічці перевищує 200 млн. карбованців.

Найкращим і найдешевшим методом зварювання рейкових стиків є контактне зварювання методом обтоплення, яке провадиться на стиковій машині. Наші заводи ще не виготовляють стикових машин достатньої потужності; тому на залізницях контактне зварювання рейкових стиків поки не застосовується. А тим часом цей спосіб зварювання рейок має багато переваг перед електродуговим зварюванням: 1) міцність стику не поступається міцності самої рейки, тому що немає концентрації напружень і структура металу відновлюється шляхом нормалізації після зварювання; 2) продуктивність контактного зварювання в багато разів більша, ніж електродугового (якщо на дуговий стик іде 90 хвилин, то на контактний стик – лише 4 хвилини); 3) контактний стик коштує в два рази дешевше болтового стику, в три рази дешевше стику, звареного дугою, і в десять раз дешевше термітного стику.

На завдання Центрального управління шляхів НКШ в минулому році Інститут розробив рейко-зварювальний поїзд для зварювання плетей завдовжки 350 м, складених з 14 рейок завдовжки в 25 м.

В 1939 р. народний комісар шляхів тов. Л. М. Каганович поставив питання про серійне виготовлення цільнометалічних пасажирських вагонів завдовжки в 25 м. Це викликає необхідність застосування точкового зварювання для виготування цілих боковин і дахів вказаних вагонів. Після перевірки і вивчення цього способу зварювання в лабораторних умовах Інститут сконструював і збудував у своїй експериментальній майстерні машину для двоточкового зварювання. Для вагонобудівельних заводів у Митищах і в Калініні Інститут склав робочі проекти установок для зварювання боковин цільнометалічних вагонів. Тепер Інститут розробляє проекти багатоточкової машини підвищеної продуктивності, яка на одній установці може мати 50 зварювальних точок. Для з'ясування всіх даних, потрібних для складання цього

проекту, Інститут збудував лабораторну машину на 15 точок і з серпня цього року розпочав випробування і освоєння її.

Інститут гідрології присвячує свої роботи вивченню питань річкової гідрології і річкової гідравліки, що випливає з першочергових потреб народного господарства і оборони.

Роботи Інституту по режиму стоку Дніпра і головних приток, виконані на підставі вивчення і відповідного аналізу матеріалів численних спостережень на цих ріках, дають вичерпне уявлення про водоносність цих рік і дозволяють виконати найскладніші проектування щодо їх використання. Зокрема, ці роботи використані при складанні водного кадастру СРСР і при розробці схеми реконструкції Дніпра, що здійснюється відповідно до ухвали XVIII з'їзду ВКП(б).

Велике значення мають також роботи Інституту по режиму стоку рік басейну Північного Дінця та Північного Приазов'я. Дані цих робіт використовуються при складанні генеральної схеми водопостачання і каналізації Донбаса, зокрема при проектуванні гідростанцій на Північному Дінці (Ізюм, Усть-Білокалітвенське).

Надалі основну увагу Інститут приділятиме розробці узагальнення гідрологічних залежностей і вивченню процесів стоку.

До 1940 р. загальної кількості гідрологічних залежностей, які застосовуються при водногосподарських проектуваннях по використанню поверхневих вод, Інститут закінчив розробку п'яти найголовніших: про максимальні витрати рік УРСР як від весняних, так і від зливових вод; сезонний розподіл стоку рік УРСР; замулювання водосховищ УРСР; норми втрат на випаровування з водної поверхні на території УРСР; мінімальні витрати рік УРСР. Всі ці залежності дають можливість встановлювати вказані розрахункові характеристики стоку, потрібні при різних проектуваннях (гребель, водосховищ, мостів) для довільних пунктів на ріках УРСР, навіть при відсутності будь-яких гідрологічних спостережень.

Розробка цих питань дала нові розрахункові формули і допоміжні побудови, частина яких запропонована вперше не тільки в УРСР, а й в СРСР. Згадані залежності вже застосовуються на практиці в різних проектно-шукальних організаціях УРСР. Відзиви цих організацій доводять значну ефективність виконаних робіт.

В галузі річкової гідравліки в основному вивчається рух води і наноси в природних водотоках, стиснених спорудами. У зв'язку з тим, що перша черга гідравлічної лабораторії закінчена будівництвом лише на початку 1940 р., проробка цих питань була зосереджена головним чином на вивченні питань руху води через отвори звичайних та наплавних мостів. Роботу ще не закінчено, але вже одержано цілком нові і важливі для практики результати.

Виконані роботи щодо вивчення критерію затоплюваності гідротехнічних споруд дали нові методи і розрахункові формули. При цьому доведено, що при певних умовах існуючі формули дають перебільшені величини (порівнюючи з запропонованими формулами), внаслідок чого споруди будувались з більшою витратою матеріалів.

Розглянуто також питання про форму поверхні води в річках і каналах при русі по них суден і пов'язане з ним питання про опір води рухові суден.

Інститут чорної металургії, організований лише в кінці 1939 р., успішно виконує ряд науково-дослідних робіт, зв'язаних майже виключно з завданнями третього п'ятирічного плану розвитку промисловості. Основні проблеми, над якими працює Інститут, такі: нові види сировини, нові металургічні процеси і збільшення продуктивної потужності металургічних агрегатів та раціоналізація процесів.

В 1940 р. Інститут працює над 17 держбюджетними темами і розробляє 8 госпдоговірних робіт. Для характеристики напряму і змісту дослідницьких робіт назвемо деякі з них:

1) Вивчення покладів криворізьких магнетитових кварцитів. Робота має на меті вишукання сировинної бази для виплавки малофосфористих чавунів і разом з тим використання бідних магнетитових руд Кривого Рога.

2) Одержання в доменних печах високоглиноземистих шлаків, придатних як сировина для виробництва алюмінію (підбирання, зіставлення і критична оцінка результатів робіт, проведених різними науково-дослідними організаціями і заводами, з додатковим вивченням окремих суперечливих щодо висновків, недостатньо освітлених або цілком незачеплених у цих роботах моментів).

3) Вивчення поведінки арсену при агломерації керченських руд. Тема має на меті визначити умови найбільшого видалення арсену з руд і інших речовин при коксуванні і горінні вуглецю.

4) Розробка проектів застосування кисню у сталеплавильному виробництві і безперервного способу переробки чавуну в сталь. Мета роботи – дати конструктивне оформлення новим ідеям у металургії сталі.

5) Оптимальний склад доменних шлаків. Завдання роботи – розрахувати, випробувати і вивести шлаки, які б задовольняли вимоги поліпшення доменного процесу і якості шлакових будівельних матеріалів (завдання Держплану УРСР).

6) Дослідження кристалізації і розливання жаротривких і теплостійких сортів сталі. Мета роботи – зменшення вад у зливках високолегірованих сортів сталі.

7) Розробка оптимальних маршрутів холодного волочіння труб. Тема має на меті зменшити число проходжень, знизити витрату металу і збільшити продуктивність цехів холодного волочіння труб.

Всі роботи Інституту мають істотне теоретичне і практичне значення і торкаються найважливіших питань, висунутих третім п'ятирічним планом розвитку промисловості.

Роботи ці, зважаючи на недавнє заснування Інституту, ще не закінчені, але проходять успішно і дали вже деякі позитивні результати; отже, безперечно, після закінчення їх, вони приведуть до розширення нової, високої техніки в металургії.

Інститут збагачується новою науково-експериментальною базою. В липні цього року з розпорядження наркома хімічної промисловості Інститутові металургії передана рентгенлабораторія Інституту прикладної хімії (Харків). В серпні Народний комісаріат чорної металургії передав Дніпропетровському відділу Інституту чорної металургії незакінчений будинок сталеплавильної лабораторії Дніпропетровського металургічного інституту. Ще в цьому році відділ матиме можливість провести в ньому деякі експериментальні роботи.

Наявність у Харкові дослідного коксо-хімічного заводу дозволяє улаштувати в безпосередньому зв'язку з ним невелику доменну піч ємністю коло 100 м^3 і визначає розміщення інших дослідних станцій і лабораторій.

Для комплексного розв'язання проблем намічається організувати в Харкові експериментальну базу для спільного її використання інститутами металургії АН СРСР і АН УРСР.

Для ***Інституту енергетики*** 1940 рік в значній мірі був організаційним періодом. Підбирались наукові кадри, готувались експериментальні установки, визначались структура Інституту і першочергові науково-дослідні проблеми в галузі енергетики.

Інститут має електротехнічний, гідромеханічний і тепло-технічний відділи. Крім того, в Києві організовано філіал Інституту з групами спільних проблем енергетики і теплоенергетичною. В найближчий час передбачається організувати ще відділ динаміки енергетичних машин.

Електротехнічний відділ виконує тепер роботу по проблемі передачі на далекі віддалі постійного струму, а також по автоматизації енергоустановок.

Відділ гідромеханіки працює над питаннями малопотужних гідротурбін, автоматизації гідроустановок та інших видів гідромеханічного устаткування. У складі відділу є вітрогрупа, яка працює над створенням раціональних конструкцій вітродвигунів і вимірних приладів для випробування вітросилових установок.

Теплотехнічний відділ вивчає питання спалювання українського бурого вугілля, а також працює над питаннями автоматизації роботи парових котлів.

Із закінчених робіт треба відмітити розробку (чл.-кор. АН УРСР проф. [В. М.] Майзелем) трикомпонентного тензометра для вимірювання головних напружень у металічних конструкціях.

Групою вітроенергетики сконструйовані цікаві прилади для вимірювання швидкості вітру і випробувані на установках.

В електровідділі виготовлено і випробувано механічний випростовувач.

В гідромеханічному відділі розроблена поза планом 1940 р. конструкція турбіни Френсіса із спрощеним регулюванням і закінчено перший етап роботи по темі «аеродинамічна турбіна».

Із закінчених тем Київської філії треба відзначити такі:

1) «Гідроенергетичні розрахунки малих ГЕС» – критичний розбір застосовуваних у практиці проектування методів розрахунків, попереднє опрацювання нового спрощеного методу розрахунку.

2) «Дослідження рік типового району – Гнилий Ташлик і Ольшанка» – попередня схема їх енергетичного використання.

3) «Водяні турбіни малої потужності» – порівняльна характеристика сучасних типів турбін з точки зору специфіки малих ГЕС; характеристика малопотужних турбін, які випускаються заводами СРСР; завдання науково–дослідної роботи в цій галузі.

4) «Сучасний стан і перспективи розвитку енергопостачання західних областей УРСР» (чотири теми).

5) «Економічно-географічна характеристика Правобережжя УРСР».

6) «Економіка і енергоресурси типового району».

Вісті Академії наук УРСР. – 1940. – № 9. – С. 35–43.

№ 122

ЗВІТ ПРО ВИКОНАННЯ ПЛАНУ НАУКОВИХ РОБІТ В 1940 р. ФІЛІАЛУ ІНСТИТУТУ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА У м. ЛЬВОВІ*

[1940 р.] [2]*

м. Львів

1. За планом 1940 р. Філіал мав 2 теми, над якими працювали всі наукові робітники. I тема – видання 25 томів творів Івана Франка; II тема – участь в науковому збірнику про життя і творчість [І. Я.] Франка.

Обидві ці теми перехідні [3]* на 1941 р. Видання [І. Я.] Франка остаточно має бути викінченим до 1 травня 1941 р. ; Франківський збірник – до 1 лютого 1941 р.

2. Виконання тем

Першої:

Філіал мав здати до друку 20 томів [І. Я.] Франка (художні й критичні томи). З них співробітники здали 19 томів. Один том (готує акад. [К. Й.] Студинський) готовий наполовину.

Другої (наукові праці до збірника):

М. Деркач[3]* – «Франко і Л. Українка» – закінчена.

Я. Ярема – «Франко і Гете» – виконана на 50 відсотків.

Л. Лужницький – «Франко – драматург» – виконана на 50 відсотків.

В. Гуфельд – «Франко про літературну критику» – виконана на 75 відсотків.

Ю. Стефаник – «Франко і Стефаник» – виконана на 70 відсотків.

Виконання позапланових тем:

В. Щурат – «Осада корабля» [І. Я.] Франка – закінчена до друку.

Відбулися три наукові наради, де обмірковувалися принципи видання творів [І. Я.] Франка.

Непланова робота:

Написано журнальних статтів – 4:

М. Возняк – «Франко і Оржешко» – «Літературна критика», 1940 р. № [4]*.

Ю. Стефаник – «Біографія В. Стефаника» – «Літературна критика», 1940, № 7.

В. Гуфельд – «Франко і модерністи», «Літературна критика», 1940, № 10. [. . .] [5]*

Заст[упник] керівника Львівського філіалу
Інституту літератури АН УРСР *В. Гуфельд*

НБУВ, ІА, ф. 244, оп. 1, спр. 21, арк. 8–10. Копія. Машинопис.

---

* Заголовок документа

[2]* Дату встановлено за змістом документа.

[3]* Підкреслено в документі.

[4]* У документі номер не вказано.

[5]* Далі знято перелік доповідей, прочитаних М. С. Возняком, К. Й. Студинським та В. Г. Щуратом. Див. Додатки «Перелік доповідей наукових співробітників установ АН УРСР».

№ 123

ЗВІТ ІНСТИТУТУ БУДІВЕЛЬНОЇ МЕХАНІКИ АН УРСР ЗА 1940 р.

*[1940 р.]**

Изменения в профиле и структуре Института

За отчетный период в профиле и направлениях научной работы Института никаких изменений не произошло.

В связи с расширением объема работ в области изучения динамической прочности деталей машин и конструкций и в интересах улучшения организации работы в феврале м[еся]це созданы вместо одной – две группы по вопросам динамической прочности: группа прочности при переменных нагрузках и группа прочности при скоростных нагрузках. Это мероприятие обеспечило лучшее использование новоизбранных академиков и членов-корреспондентов.

Кроме того, организационно оформлено руководство механической и инженерной лабораториями как отдельными структурными единицами Института.

В интересах укрепления научного руководства утверждена должность заместителя директора по научной части.

В 1941 г. намечена организация в составе Института группы пространственных сооружений под руководством члена-корреспондента Б. Н. Горбунова, перешедшего по постановлению Президиума АН УРСР в Институт строительной механики с 1 января 1941 г.

Кадры

Кадры Института возросли за отчетный год с 54 чел. на конец 1939 года до 69 [2]* чел. На конец 1940 года, в том числе научные кадры, соответственно – с 22 чел. до 26 чел.

На 1 января [19]41 г. в научном составе Института: а) академиков – 3, б) членов-корреспондентов – 4, в) ст[арших] научных сотрудников – 11, г) научных сотрудников – 8; из них: а) докторов технических наук – 5, б) кандидатов техническ[их] наук – 14.

Из 11 ст[арших] научных сотрудников – 4 и из 8 научных сотрудников – 2 утверждены в отчетном году в своих званиях. Двое защитили диссертации на степень кандидата технических наук.

По набору 1940 г. принято 3 аспиранта (из них 1 заочник). Выпуска апирантов в отчетном году не было.

Кроме того, на конец 1940 г. в Институте было внештатных 55 человек, в числе которых – 2 ст[арших] научных сотрудника, 8 – административного персонала и 28 – производственных рабочих.

В интересах повышения квалификации лабораторного персонала проведен в обязательном порядке техминимум.

Выполнение тематического плана

Институт строительной механики в 1940 г. продолжал разработку трех проблем:

1) Расчет конструкций по методу критических нагрузок.

2) Динамическая прочность металлов и деталей конструкций.

3) Статистическая теория нелинейных колебаний (по Кафедре математической физики).

---

* Датовано за змістом та діловодним заголовком документа.

[2]* «Аспиранты в это число не входят». *Примітка у документі.*

Основные достижения Института по разработке этих проблем сводятся к следующему:

I. В развитие работ прежних лет Институтом расширены по группам пластических деформаций и устойчивости конструкций теоретические и, особенно, экспериментальные исследования в области изучения несущей способности стальных конструкций.

Этому вопросу посвящено 6 работ тематического плана, из которых 3 выполнялись по заданию [Управления] строительства Дворца Советов и имеют целью выяснение ряда вопросов, связанных с осуществлением проекта каркаса Дворца Советов.

Закончена работа по расчету устойчивости конструкции молотовидного крана и передана заказчику – Ново-Краматорскому заводу им. Сталина. Результаты этой работы дали возможность подтвердить, что конструкция башни и укосины этого крупнейшего сооружения грузоподъемностью 350 тонн обладают достаточным запасом устойчивости.

Кроме того, разрабатывался один из сложнейших вопросов расчета конструкций по критическим нагрузкам – расчет на прочность и устойчивость за пределами упругости стальных рам.

Разработанный метод, пока еще довольно сложный и не вполне общий, дает возможность осуществлять на практике такие расчеты для значительного числа случаев – стальных рам, загруженных распределенными нагрузками.

Проводилась также экспериментальная проверка динамического метода исследования устойчивости рамных конструкций, которая должна дать ответ относительно пригодности этого метода для практических целей.

II. В области динамической прочности получили дальнейшее развитие работы, посвященные вопросам динамической прочности металлов и машинных деталей.

Продолжены работы по изучению динамической прочности при контактных напряжениях, имеющие целью обоснование расчета ряда машинных элементов (зубчатые колеса, подшипники качения, подкрановые колеса и т. п.).

Проведены исследования в области расчета прочности коленчатых валов при наличии крутильных колебаний. Полученные результаты позволили разработать уточненную методику расчета для нужд специального судостроения.

Динамический расчет форштроссов выполнен в 1939 г. для Краматорского завода им. Сталина и передан в 1940 г. для использования при проектировании прокатных агрегатов.

В связи с тем, что наша тяжелая промышленность перешла к самостоятельному конструированию и изготовлению прокатного оборудования, возникла, в частности, необходимость разработать методику динамического расчета форштроссов прокатных станов.

Методика подобного расчета, разработанная Институтом для Ново-Краматорского завода им. Сталина, представляет собой первую попытку в этом направлении.

Кроме того, по работе «Исследование прочности пакетов турболопаток в связи с демпфированием и усталостью стали» (тема № 8) получена возможность уточнить расчет динамических напряжений, возникающих при вибрации лопаток, обеспечить этим более надежную их работу, что представляет практический интерес для турбостроительных заводов.

По работе «Изучение усталостных характеристик мягких сортов строительной и котельной стали при повторном изгибе и растяжении» (тема № 11) получены устало-

стные характеристики, позволяющие внести коррективы в расчет на усталостную прочность судовых конструкций по отношению к принятым в стандарте.

Начата (вне плана) разработка статистической теории усталости металла, представляющая значительный теоретический интерес.

Институту инженеров коммунального хозяйства (в Москве) передана изготовленная в Институте новейшая модель сверлильного прибора.

На базе изготовленной в Институте машины для исследования усталости малых образцов сконструирована и изготовлена усовершенствованная установка для Харьковского государственного университета им. Горького.

В порядке внедрения новых конструкций приборов Института были проведены по поручению Института горного дела АН СССР исследования ускорений шахтной клети в шахтах Донбасса.

В области исследования прочности при ударных нагрузках изучены законы развития пластических деформаций при осевом ударе стержней и подготовляется установка для проведения опытов при высоких скоростях удара.

По работе «Исследование условий ударной текучести в случае продольного и поперечного удара» (тема № 13) разработана методика определения энергетического предела текучести, которая дает возможность получения не только качественной оценки металла, но может быть непосредственно положена в основу энергетического расчета на прочность деталей, работающих в условиях ударного растяжения и ударного изгиба. Замена обычного статистического расчета на прочность при ударе новым уточняет величины запасов прочности деталей при ударе. Результаты работы применяются ЦИАМ, где по этой методике испытываются сварные швы.

Получение сравнимых результатов при испытании металлов на удар затруднено из-за наличия в применяемых для этих целей копрах потерь энергии. Необходимость решения этой задачи была поставлена перед Институтом лабораторией комбината «Запорожсталь». Для этой цели Институтом был построен специальный баллистический копер, на котором были проведены многочисленные сравнительные испытания.

В качестве примера был изучен копер «ГЗИП» – «КЗО». Потери в этом копре оказались равными 4,5–6,0 процентов, в зависимости от вязкости стали.

На Институте лежит задача внедрить разработанный метод проверки копров в практику н[аучно]-и[сследовательских] и заводских лабораторий.

III. В области нелинейной механики Кафедрой математической физики разрабатывались вопросы развития методов нелинейной механики в связи с учетом случайных факторов (схоластические процессы).

Полученные в 1940 г. теоретические результаты могут быть использованы для расчетов вибрационных систем, находящихся под влиянием случайных сил, например, в тех областях радиотехники, акустики и физики, где изучаются вопросы хаотических движений (вопросы борьбы с шумами в радиоприемниках, проблемы точности в измерительных инструментах).

Согласно скорректированному плану, утвержденному Президиумом АН 25 июня [19]40 г., из общего числа 19 тем Институт должен был в 1940 г. закончить 13 тем, а 6 тем – в 1941 г.

Фактически полностью закончено 7 тем (№№ – 5, 8, 11, 12, 15, 16, 19), три договорных темы (№№ – 2, 4, 6) по независящим от Института причинам перенесены на 1941 г., а три темы выполнены частично (№№ – 3, 7, 13).

Из намеченных к окончанию в 1941 г. шести тем – одна тема, № 17, разработкой прекращена. Одна тема, № 18, выполнена в объеме, запланированном на 1940 г. ; остальные темы выполнены частично, так как имеется отставание в проведении экспериментальных работ.

Из 7 тем, законченных разработкой в 1940 г., две темы договорные (№№ 5, 12).

Выполнение по отдельным темам представляется в следующем виде:

Тема № 1. Экспериментальное исследование несущей способности балок из качественной стали при подвижной нагрузке (Н. Д. Жудин – рук[оводитель], К. И. Коленчук, А. И. Стрельбицкая, конс[ультант] Н. Н. Давиденков. Срок: 1 января 1940 г.).

За отчетный период произведено намеченное по плану испытание однопролетных балок, 9 двухпролетных из намеченных 14, изготовлена машина на повторный изгиб, изготовлены 2 пробные сварные балки. Произведена обработка результатов испытаний. В связи с задержкой в изготовлении испытательной машины и увеличением объема испытаний, срок окончания работы, 1 марта [19]41 г., должен быть перенесен на 1 октября [19]41 г.

Проделанная часть работы еще не дает возможности говорить о конкретных результатах.

Подтема № 1-а. Остаточные напряжения в неразрезных балках при статической и повторной нагрузке (А. И. Стрельбицкая, конс[ультант] Н. Н. Давиденков. Сроки: 1 апреля [19]40 г. – 15 декабря [19]40 г.).

В 1940 году подтема проводилась в измененном, по сравнению с первоначальным планом, виде. Основной упор был сделан на изучение пластического изгиба разрезных стальных балок. Вторая часть работы по неразрезным балкам будет начата в 1941 году со сроком окончания 15 декабря.

Выполненная часть работы дала возможность найти распределение остаточных напряжений в однопролетных балках при нагрузке сосредоточенной силой по середине пролета.

Тема № 2. Испытание моделей колонн со стыками (Н. Д. Жудин – рук[оводитель], А. И. Стрельбицкая, И. М. Кисель, И. А. Ямпольский. Сроки: 1 февраля – 1 ноября [19]40 г.).

В соответствии со сроками подписанного договора работа была начата в мае [19]40 г. вместо 1 февраля по плану. В связи с заменой по требованию заказчика – Управления строительства Дворца Советов – стали марки ДС на сталь ЗМ, из которой предполагалось изготовлять модели колонн, а также в связи с задержкой в получении новой стали, окончание работы в соответствии с новым соглашением перенесено на 15 марта [19]41 г. Тем не менее, значительная часть работ по изготовлению и испытанию моделей выполнена (испытано 8 колонн из намеченных 15).

Тема № 3. Исследование устойчивости за пределами упругости рамных каркасов инженерных и промышленных сооружений (Н. В. Корноухов – рук[оводитель], П. М. Варвак, И. М. Кисель, В. Г. Чудновский. Сроки: 1 января – 1 декабря [19]40 г.).

Тема состоит из 4 разделов, из которых 3 экспериментальные. Проведена основная работа по выводу расчетных формул. Разработан итерационный метод расчета на прочность и устойчивость стальных рам, отдельные циклы которого выполняются по методу деформации, как для упругих рам со стержнями переменного сечения. Для проведения такого расчета построена серия графиков для приведения жесткостей изгиба фасонных сечений, работающих за пределами упругости, к их упругим эквивалентам. По экспериментальным разделам выполнено 75 процентов годового

объема. Испытания несущей способности (15 шт.) моделей стальных рам со сжато-изогнутыми элементами в основном подтвердили теоретические предпосылки, разработанные в Институте в прошлые годы.

Проведенные испытания моделей стальных колонн, сжатых с постоянным пространственным эксцентриситетом, дали возможность наметить упрощенный способ определения их несущей способности, подлежащий проверке при дальнейших экспериментах.

Экпериментальная проверка (на моделях) динамического метода определения критических нагрузок стальных рам в основном подтвердила теоретические предпосылки относительно возможности экстраполяции при определении критических нагрузок. Имеется отставание в выполнении темы около 1 месяца. Технический отчет будет представлен к 1 марта [19]41 г.

Тема № 4. Экспериментальное исследование устойчивости упрощенных моделей высотной части каркаса Дворца Советов СССР (Н. В. Корноухов – рук[оводитель], П. М. Варвак, И. М. Кисель, В. Г. Чудновский. Сроки: 1 января – 1 ноября [19]40 г.).

Из 5 моделей испытано 3; затем по желанию [Управления] строительства Дворца Советов, заказавшего работу, проведение дальнейших испытаний было временно приостановлено до выяснения желательного для строительства направления и программы в дальнейших испытаниях. Работа возобновлена с новыми сроками исполнения по новому соглашению с Управлением строительства Дворца Советов.

Выполненная часть работы показывает, что потеря устойчивости моделей происходит за пределами упругости, причем наиболее опасной для третьего барабана является форма потери устойчивости на закручивание, а для второго – на изгиб.

Тема № 5. Расчет устойчивости молотовидного крана (Н. В. Корноухов – рук[оводитель], Б. Н. Горбунов, В. Г. Чудновский. Сроки: 1939 – 1 апреля [19]40 г.).

Работа закончена в срок и передана заказчику – Ново-Краматорскому заводу им. Сталина. В этой работе была предложена новая методика расчета на устойчивость столь важного сооружения, каким является молотовидный кран, а также приведены числовые расчеты, показавшие, что конструкция крана достаточно надежна в смысле устойчивости.

Тема № 6. Экспериментальное исследование устойчивости двухпролетных колонн при вынужденных смещениях средней опоры (Д. В. Вайнберг – рук[оводитель], И. М. Кисель. Сроки: 1 апреля – 15 декабря [19]40 г.).

В связи с заменой по требованию заказчика – Управления строительства Дворца Советов – стали марки ДС на сталь ЗМ, из которой предстояло изготовлять модели колонн, а также в связи с задержкой в получении новой стали, окончание работы в соответствии с новым соглашенем переносится на 1 апреля [19]41 г. Экспериментальная часть работы в основном выполнена и полученные результаты соответствуют теоретическим предположениям.

Тема № 7. Влияние пластических деформаций асимметричного цикла на прочность валов при крутильных колебаниях (С. В. Серенсен – рук[оводитель]. Сроки: 1 января – 1 декабря [19]40 г.).

По разделу «а» (С. В. Серенсен, В. М. Бахарев). Изучение явлений пластических деформаций и разрушения в зависимости от асимметрии цикла и концентрации напряжений.

Обработаны литературные данные и освоена методика определения предела упругости при переменных напряжениях. Спроектирована установка для изучения условий пластичности при плоском напряженном состоянии.

Выполненная часть работы является подготовительной.

Основные испытания не были проведены из-за отсутствия установки и должны быть перенесены на 1941 г.

По разделу «б» (С. В. Серенсен, И. М. Тетельбаум, В. А. Вовк, Г. С. Писаренко). Методика определения допускаемых напряжений при крутильных колебаниях в коленчатых валах.

По договору с ЦНИИ-45.

Произведен анализ методики статистического и динамического расчета вала при крутильных колебаниях, а также примерный расчет. Разработана табличная схема расчета прочности многоколенчатого вала.

Произведены статистические испытания вала в ЦНИИ-45 и модели в лабораториях Института.

Разработана упрощенная и уточненная методика расчета на прочность коленчатых валов применительно к определенным их типам.

Окончание работы переносится на 1941 год.

Тема № 8. Исследование прочности пакетов турболопаток в связи с демпфированием и усталостью стали (С. В. Серенсен – рук[оводитель], А. Д. Коваленко, Г. С. Писаренко. Сроки: 1 января –15 декабря [19]40 г.).

В работе получены следующие результаты:

а) установлена методика определения характеристики сил внутреннего трения в материале, а также в пакетах турбинных лопаток;

б) найдены для стали 20 Н 5 декременты затухания в зависимости от амплитуды напряжений;

в) исследовано затухание для пакетов турбинных лопаток в зависимости от конструктивных факторов;

г) данные исследования дают возможность уточнить расчет динамических напряжений, возникающих при вибрации лопаток, обеспечить этим более надежную их работу, что представляет практический интерес для турбиностроительных заводов.

Тема № 9. Исследование прочности при повторных контактных напряжениях в связи с усталостью (С. В. Серенсен – рук[оводитель], Е. И. Радзимовский. Сроки: 1 января – 15 декабря [19]40 г.).

Получены данные о переделах усталости для диаграммы Смита в области сжатия и растяжения для ст[али] 5.

Выполненная опытная работа охватывает первый и второй этапы плана темы. Основная часть опытной работы не выполнялась вследствие неготовности соответствующей машины.

В области теоретической произведен анализ режимов напряжения и запасов прочности в различных точках напряженного поля при контакте цилиндров.

Работа не закончена.

Тема № 10. Исследование прочности при повторных контактных напряжениях в связи с пластическими деформациями и износом (Б. Д. Грозин. Сроки: 1 января [19]40 г. – 1 марта [19]41 г.).

За отчетный период разработана методика эксперимента и конструкция новой испытательной машины. Проведена серия испытаний при трении скольжения.

В связи с изменением содержания работы в направлении изучения вопроса о замене дефицитных бронз и баббитов, работа должна быть проделана до 1 октября [19]41 г.

Тема № 11. Изучение усталостных характеристик мягких сортов строительной и котельной стали при повторном изгибе и растяжении (Н. Н. Афанасьев[83] – рук[оводитель], Л. Д. Нейгауз, конс[ультант] Н. Н. Давиденков. Сроки: 1939 – 15 декабря [19]40 г.).

Получены усталостные характеристики четырех сортов судостроительной стали. Для трех сортов стали получены величины предела текучести при переменной нагрузке.

В соответствии с полученными результатами вносятся коррективы в расчет на усталостную прочность судовых конструкций (по отношению к принятым в существующих стандартах).

Разработана статистическая теория усталостной прочности.

Тема № 12. Разработка установки для изучения вибраций коленчатых валов (С. В. Серенсен – рук[оводитель], А. И. Комай. Сроки: 1 апреля – 1 июля [19]40 г.).

Разработана конструкция и расчет установки для определения частот собственных изгибных и продольных колебаний коленчатых валов звездообразных моторов. Составлена схема расчета частот собственных изгибных одноколенчатых валов. Результаты работы являются предпосылкой для составления рабочего проекта и постройки установки для опытных исследований валов.

Работа закончена в срок.

Тема № 13. Исследование условий ударной текучести в случае продольного и поперечного удара (Ф. П. Белянкин – рук[оводитель]. Сроки: 1 января – 15 декабря [19]40 г.).

По разделу «а» (Ф. П. Белянкин). Получена новая качественная характеристика в виде энергетического предела текучести при ударном растяжении и ударном изгибе, которая даст не только качественную оценку металла, но может быть непосредственно положена в основу энергетического расчета на прочность деталей, работающих в условиях ударного растяжения и ударного изгиба. Замена обычного статического расчета на прочность при ударе является шагом вперед в деле уточнения величины запасов прочности деталей при ударе.

Работа по этому разделу выполнена в срок.

По разделу «б» (С. Э. Гарф). Выполнена вся подготовительная часть работы. Изготовлены все образцы и установка и произведена тарировка последней.

Эксперименты и обработка результатов будут произведены в начале 1941 г.

По разделу «в» (А. Е. Ловко). Получены данные об изменении энергетических характеристик в зависимости от формы образца и метод построения диаграммы напряжений и деформаций при испытании на удар.

Работа по этому разделу закончена в полном объеме в срок.

Тема № 14. Разработка методов определения деформаций и характеристик прочности сталей при больших скоростях деформирования (Н. Н. Давиденков – рук[оводитель], Н. И. Черняк. Сроки: 1 января – 15 декабря [19]40 г. – [19]41 г.).

Разработаны предпосылки для проектирования экспериментальной установки. Выполнен эскизный проект и рабочие чертежи скоростного ротационного копра (скорость до 150 м/сек).

Изготовлены основные узлы копра. Изготовлена модель и собрана схема пьезокварцевого динамометра для измерения ударных усилий.

Запланированная на 1940 г. часть работы выполнена на 90 процентов.

Тема № 15. Изучение вредных потерь в маятниковых копрах (Ф. П. Белянкин – рук[оводитель], С. Э. Гарф. Сроки: 1 января – 1 июня [1940 г.]).

Изготовлен баллистический копер для выявления потерь энергии в маятниковых копрах. Определены потери в маятниковом копре ГЗИП.

Разработан метод расчета потерь энергии в копрах с жесткими штангами и с фундаментом.

Работа выполнена в намеченном объеме.

Тема № 16. Влияние волосовин на динамическую прочность осевой стали 1938–1940 гг. (Ф. П. Белянкин – рук[оводитель], А. Е. Ловко. Сроки: 1 января – 1 мая [1940 г.]).

В проведенных экспериментах влияние продольных волосовин на динамическую прочность не выявлено.

Работа выполнена в намеченном объеме.

Тема № 17. Экспериментальное исследование гнутарного процесса древесины (К. И. Коленчук. Сроки: 1 февраля – 15 декабря [1940 г.]).

Разработана конструкция установки и проведены пробные испытания на моделях. Дальнейшая разработка этой темы, рассчитанной на 2 года (на [19]40 – [19]41 гг.), временно прерывается в связи с загрузкой исполнителя другой работой.

Тема № 18. Разработка проекта нормальной методики испытания прочности качественной стали (С. В. Серенсен – рук[оводитель]. Сроки: 1 июня [19]40 г. – 15 декабря [19]41 г.) – в части, намеченной на 1940 г., подготовительные работы выполнены в соответствии с планом.

Тема № 19. Развитие методов нелинейной механики в связи с учетом случайных факторов (схоластические процессы). (Чл.-кор. Боголюбов Н. Н. Сроки: 1 января – 15 декабря [1940 г.]).

Полученные теоретические результаты могут быть использованы для расчета вибрационных систем, находящихся под влиянием случайных сил, например, в тех областях радиотехники, акустики и физики, где изучаются вопросы хаотических движений (вопросы борьбы с шумами в радиоприемниках, проблемы точности в измерительных инструментах).

Работа выполнена в соответствии с намеченным планом.

Кроме того, вне плана выполнена работа «Построение резонансных кривых в системах с нелинейными муфтами» (С. В. Серенсен – рук[оводитель], И. М. Тетельбаум).

В результате этой работы получен способ упрощенного построения резонансных кривых для системы с нелинейными упругими связями.

Произведен расчет вибратора крутильных колебаний с постоянным возбуждающим моментом.

Работа произведена в порядке подготовки тематики 1941 г. и имеет значение для анализа работы авиационных моторов.

Издательская работа Института

План сдачи работ в Издательство АН не выполнен.

Вместо 11 работ на 58 авторских листах сданы Издательству две работы на 8 листах. Вышло из печати из работ, сданных в 1939 г. и предыдущие годы, три работы – 38 печ. листов. Недовыполнение издательского плана частично компенсируется напечатанием сотрудниками Института в специальных журналах 13 статей.

Кооперирование и научные связи в научно-исследовательской работе

Разработка тем совместно с другими учреждениями АН УССР не проводилась.

Работа по *теме № 7* – Влияние пластических деформаций асимметричного цикла на прочность валов при крутильных колебаниях – координировалась с Институтом механики АН СССР и Центральным институтом авиационного моторостроения (ЦИАМ).

Тема № 8 – Исследование прочности пакетов турболопаток в связи с демпфированием и усталостью стали – координировалась с Институтом механики АН СССР.

Тема № 14 – Разработка методов определения деформаций и характеристик прочности сталей при больших скоростях деформирования – координировалась с Ленинградским физико-техническим институтом.

Тема № 18 – Разработка проекта нормальной методики испытания прочности качественной стали – координировалась с Институтами механики и машиностроения АН СССР.

Консультационная работа

За отчетный период Институтом выполнено 24 крупных консультаций и экспертиз и около 50 мелких для научно-исследовательских организаций и промышленности. В том числе:

Консультация для Главспецстали по изучению 2 марок легированных сталей при действии переменных напряжений.

Для ЦНИИТМАШ – по изучению влияния совместного действия факторов концентрации в валах.

Для Центрального бюро стандартизации строительной промышленности – по проекту общесоюзных норм и технических условий проектирования стальных конструкций.

Кроме того, выполнено 25 тарировок испытательных машин и около 200 механических испытаний и металлографических исследований.

Научные конференции

В отчетном году проведено созванное по инициативе Института Всесоюзное совещание по динамической прочности. В совещании принимали участие представители следующих организаций: АН СССР (Физико-техн[ический] ин[ститу]т, Ин[ститу]т машиноведения, Ин[ститу]т механики), АН УССР (Ин[ститу]т строительной механики, Ин[ститу]т электросварки, Ин[ститу]т энергетики и др.), Всес[оюзный] ин[ститу]т авиац[ионных] материалов (Москва), Центр[альный] ин[ститу]т авиац[ионного] моторостроения (Москва), НИИ ВВС КА, Военно-возд[ушная] акад[емия] (Москва), Научно-иссл[едовательский] ин[ститу]т ж[елезно]д[орожного] транспорта (Москва), Научно-исследовательский ин[ститу]т – НИИ 13 (Ленинград).

Заводы – № 112 НКСП (Горький), Первый ГПЗ (Москва), им. Коминтерна (Харьков), Кировский (Ленинград) и др.

Вузы – индустриальн[ые] ин[ститу]ты (Ленинград, Киев), Механико-машиностроит[ельный] (Харьков), Механический (Сталинград) и др.

Совещание заслушало 24 доклада (из них 9 было представлено Институтом строительной механики) и приняло резолюцию, направленную на развитие и координирование работ в области исследования динамической прочности в Союзе и помощи промышленности.

Совещание укрепило и развило связи Института строительной механики с научно-исследовательскими и промышленными организациями Союза. На совещании представителями научно-исследовательских организаций и заводов подчеркивалась ведущая роль Института в области изучения прочности металлов и конструкций.

Экспериментально-техническая база Института

Серьезными причинами, тормозящими развитие работ Института, являются следующие:

Экспериментально-техническая база Института не отвечает в достаточной степени его нуждам. Расширение и улучшение помещений Института, несмотря на многочисленные обращения к Президиуму АН, получило до сих пор только частичное разрешение. Общая полезная площадь Института (без коридоров) в зданиях по ул.Ленина, 15 и Чудновского, 2 составляет лишь около 800 м^2. Около 85 процентов этой площади приходится на лаборатории и мастерские, переполненные испытательными установками и станками.

При таких условиях для работы дирекции, научного и административного персонала (включая канцелярию и бухгалтерию) остается только около 120 м^2, что составляет в среднем меньше 2,3 м^2 на сотрудника, т. е. в несколько раз меньше, чем это необходимо для удовлетворения минимальных нужд. Такое положение с помещениями мешает росту лабораторного и производственного хозяйства Ин[ститу]та, нужного для разрешения задач, поставленных перед Ин[ститу]том промышленностью, и создает положение, при котором некоторые научные сотрудники и аспиранты Ин[ститу]та не имеют постоянных рабочих мест.

Поскольку расширение экспериментальной базы за счет собственного производства Ин[ститу]та может удовлетворить нужды Ин[ститу]та только частично, необходимо обеспечить возможность приобретения нужного отечественного и импортного оборудования, в частности, оптической установки и некоторых импортных испытательных машин, предусмотренных планом расширения лабораторной базы, напр[имер] 100-тонный пресс для испытания колонн, пульсаторную установку и машину на повторное кручение.

Институт испытывает значительный недостаток в штатных единицах, главным образом вспомогательного персонала. Из 130 постоянно работающих сотрудников, в штате Института состоит только 69.

На 26 научных сотрудников имеется только 10 штатных лаборантов, остальной вспомогательный персонал содержится за счет операционных средств, что является нарушением имеющихся по этому вопросу положений, без чего, однако, невозможно выполнение экспериментальных работ.

Бюджет Института

Бюджет Института в 1940 г. состоял по всем статьям из суммы 950000 руб. Этот бюджет как по своей приходной, так и по расходной части реализован полностью.

Финансирование по договорным работам в 1940 г. составляло 270000 руб., или

28 процентов к общему бюджету. Выполнено договорных работ на 200000 р[уб]. и перенесено на 1941 год работ на 70000 р[уб].

Большие затруднения в отчетном году Институт испытывал из-за недостаточности ассигнований по ст. ст. 11 (на пополнение научного инвентаря), 12 (пополнение хозяйственного инвентаря) и ст. 1 (по фонду заработной платы внештатных сотрудников).

Контрольные цифры бюджета на 1941 год, спущенные бюджетной комиссией, показывают некоторое усиление ассигнований по статьям 11 и 12 и в недостаточной степени – по фонду зарплаты для внештатных сотрудников.

Отчетный год прошел в первой своей половине под знаком организационной перестройки, внесения четкости и ясности в работу отдельных структурных единиц Института. Эта перестройка не могла не отразиться на выполнении тематического плана. Отставание, обусловленное замедленными темпами I полугодия, было в значительной степени перекрыто интенсивной работой во II полугодии, что дало возможность выполнить годовой план на 90 процентов.

За 1940 год связи Ин[ститу]та с научно-исследовательскими организациями и промышленностью значительно расширились и окрепли, в результате чего перед Ин[ститу]том на 1941 год выдвинут ряд ответственных тем, значительная часть которых имеет оборонное значение. Развитию этих связей способствовало в значительной степени созванное Институтом в июне м[еся]це совещание по динамической прочности *.

В отчетном году начала работать инженерная лаборатория, оснащенная к концу года четырьмя испытательными установками.

По механической лаборатории пущены в ход 2 установки для углубленного изучения ударной прочности металлов.

Из этих 6 установок – 5 изготовлены в мастерских Ин[ститу]та. Кроме того, освоена новая машина для усталостных испытаний консольных образцов крупного сечения.

В 1940 году продолжался рост научных кадров Ин[ститу]та и несколько пополнился состав научно-вспомогательного персонала.

Основные работы Ин[ститу]та, выполненные в отчетном году, найдут свое применение как в строительстве, так и в промышленности, в частности авиационной.

Объем поставленных на 1941 год перед Ин[ститу]том работ и их большое народно-хозяйственное и оборонное значение требует значительного расширения производственной и лабораторной базы Ин[ститу]та и площади его помещений.

Основными кадрами Ин[ститу]т располагает. Вспомогательные кадры должны быть приведены в соответствие с поставленными перед Институтом задачами.

Директор Института *Н. Корноухов*
Ученый секретарь [2]*

Архів Інституту механіки ім. С. П. Тимошенка НАН України, оп. 1, спр. 65, арк. 1–28. Копія. Машинопис.

---

* Див. док. № 101.

[2]* Підпис відсутній.

№ 124*

ДОПОВІДЬ ГОЛОВИ ПЛАНОВОЇ КОМІСІЇ ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТА АН УРСР АКАД. А. О. САПЄГІНА ПРО ПІДСУМКИ РОБОТИ АКАДЕМІЇ ЗА 1940 р. [2]*

*[1940 р.] [3]**

1940 рік багатий великими подіями історичного значення.

Народне господарство Радянської країни за звітний період помітно просунулося вперед. На основі послідовного здійснення сталінського вчення про соціалістичну індустріалізацію зросла економічна і оборонна міць Радянського Союзу. СРСР ще більш зміцнів як могутня індустріальна соціалістична держава. Минулий рік є також історичним роком і щодо піднесення міжнародної ролі Радянського Союзу. Зміцнена безпека наших кордонів. Склад СРСР поповнився п'ятьма братніми радянськими соціалістичними республіками.

В капіталістичному світі лютує пожежа другої імперіалістичної війни, яка загрожує поширитися на всю нашу планету. Міжнародна обстановка багата всілякими несподіванками й небезпеками для країни соціалізму. Ця обставина зумовлює потребу ще вище піднести роль науки в розвитку народного господарства, у зміцненні соціалістичної індустрії і озброєних сил Радянського Союзу.

XVIII Всесоюзна партійна конференція поставила перед нами завдання ще більше наблизити науково-дослідну роботу до потреб виробництва і розвитку культури.

Головні умови роботи Академії наук УРСР в 1940 р.

Поряд з усім народним господарством помітно просунулася вперед за звітний рік і радянська наука, для розвитку якої уряд СРСР і партія Леніна-Сталіна створювали нові сприятливі умови.

1940 р. в житті Академії позначився тим, що більшість новообраних академіків і членів-кореспондентів включилась у роботу інститутів, унаслідок чого зміцнено цілий ряд ділянок роботи АН, а також розгорнуто роботу в нових напрямках. Академія наук УРСР має тепер у своєму складі 66 академіків і 68 членів-кореспондентів.

Одною з найважливіших умов роботи минулого року є дальший якісний ріст кадрів АН. Колектив Академії становив на початок 1941 р. 3100 чол., з них наукових працівників 1200 і понад 900 чол. науково-допоміжного персоналу. Якісний зріст кадрів АН виявився, зокрема, в збільшенні питомої ваги групи старших наукових працівників і в абсолютному збільшенні кількості осіб, що одержали науковий ступінь. Кількість наукових працівників зросла за рік з 927 до 1200 чол., а кількість старших наукових співробітників – з 409 до 606 – у півтора рази. Кількість наукових працівників, що мають вчений ступінь, зросла з 379 до 495 чол. Важливим показником поліпшення діяльності Академії, наближення її роботи до потреб соціалістичної промисловості є збільшення питомої ваги групи співробітників Академії, які працюють у галузі фізико-хімічних і технічних наук. Кількість наукових і науково-допоміжних працівників цих двох Відділів збільшилась з 37 до 50 відсотків загального складу наукових співробітників і науково-допоміжного персоналу АН УРСР.

Поліпшилася справа підготовки кадрів. Поряд з ростом загального числа аспірантів збільшилась питома вага докторантської аспірантури: загальна кількість ас-

---

* Див. док. № 131.

[2]* Доповідь затверджена Загальними зборами АН УРСР 2–5 квітня 1941 р. і заслухана на сесії АН УРСР 21 травня 1941.

[3]* Дату встановлено за змістом документа.

пірантів збільшилась з 192 до 268, кількість докторантів зросла з 34 до 52 чол. Роботою минулих років підготовлено перший масовий випуск аспірантів у цьому році.

В 1940 р. уряд УРСР вперше розглянув план науково-дослідних робіт Академії наук і дав свої вказівки про напрями їх, що сприяло дальшому піднесенню роботи АН.

Організовано три нових інститути, які повинні вивчати проблеми соціалістичної важкої індустрії: металургії, енергетичного господарства і промислового використання мінеральної сировини.

Створено відділи інститутів суспільних наук у Львові, які повинні сприяти піднесенню суспільних наук у західних областях УРСР.

Отже, замість 23 інститутів у 1939 р. Академія наук мала в 1940 р. 26 інститутів і ряд нових відділів у Львові, Харкові і Дніпропетровську.

Дуже важливою обставиною для поліпшення роботи Академії на протязі двох останніх років були зміни в територіальному розташуванні наукових закладів. Кілька років тому всі інститути АН зосереджувалися в Києві. Тепер маємо нові центри розміщення академічних закладів: Харків (Інститут енергетики, Інститут чорної металургії, Відділ місцевих видів палива Інституту органічної хімії і технології і ін.), Дніпропетровськ (Інститут фізичної хімії, Інститут гірничої механіки, Дніпропетровський відділ Інституту чорної металургії і ін.) і Львів (відділи інститутів суспільних наук, Інституту математики, Інституту органічної хімії і технології, Природничий музей і ін.).

	На 1 січня 1939 р.	**На 1 січня 1940 р.**	**На 1 січня 1941 р.**
По кадрах: Кількість наукових співробітників АН УРСР	772	972	1200
В тому числі: В позакиївських інститутах абс[олютна] вел[ичина] у відсотках до заг[альної] кількості	63 8,2	141 14,5	301 25,0
По бюджету	1939 р.	1940 р.	1941 р. (останній варіант плану)
Бюджет АН УРСР в тис. крб.	21511,0	29009,0	35813,7
В тому числі: Позакиївських інститутів абс[олютна] вел[ичина] у відсотках до бюдж[ету] АН	2081,5 9,7	7053,2 24,3	9439,5 26,4

Щодо кількості співробітників інститути, розташовані в нових центрах, посідають помітне місце серед колективу АН. Витрати на ці інститути становлять значну суму в загальному бюджеті Академії.

У зв'язку з поширенням роботи і розгортанням нових напрямів її створено в ряді інститутів АН 20 нових відділів і секторів і 5 нових груп.

Уперше в 1940 р. розгорнуто комплексні роботи з важливих народногосподарських проблем.

Поліпшилась експериментально-технічна база багатьох інститутів. Введено в експлуатацію ряд нових лабораторій.

Фінансування робіт Академії за держбюджетом збішилось з 17,8 млн. крб. в 1938 р., 21,5 млн. крб. в 1939 р. до 29 млн. крб. в 1940 р.

Найважливіші наукові досягнення Академії наук УРСР в 1940 р.

Академія наук має за минулий рік ряд важливих досягнень теоретичного і практичного значення. Про це докладно доповідали нам Відділи Академії і Рада по вивченню продуктивних сил. Нагадаємо коротко основне.

В 1940 р. опрацьовано 434 теми, випущено з друку понад 100 робіт, обсягом 1,4 тис. аркушів.

Президія АН організувала минулого року комплексні роботи по проблемах: нафтоносності УРСР, народногосподарського використання місцевих видів палива, боротьби з шкідниками сільського господарства, освоєння малих річок, народногосподарського використання соляних водойм УРСР, рідкісних елементів і кольорових металів, боротьби з корозією металів і ін.

В галузі теорії конструювання машин і споруд розроблено всім тепер відомий новий метод швидкісного автоматичного зварювання під шаром флюсу.

Дано наукове обгрунтування запасу міцності конструкцій каркасу Палацу Рад СРСР.

Опрацьовувалася нова технологічна схема гідромеханізації гірничих робіт (замість гідромонітора застосовано комбайн з двома окремими гідромоніторами).

Розгорнуто нові роботи в галузі чорної металургії і енергетики.

Опрацьовувалися питання вторинної електронної емісії, знайдено новий фотоелемент, важливий для практики.

Дослідження в галузі вивчення атомного ядра, розробка методів одержання та застосування сантиметрових і дециметрових хвиль, вивчення надпровідності металів і стопів при низьких температурах і високих тисках, дослідження фізичних явищ у кристалах і ін. – сприяли розвиткові науки у відповідних ділянках фізики і знайшли належну високу оцінку.

Значні успіхи маємо в галузі ізотопів, каталітичних процесів і нових методів фізико-хімічного аналізу, які запроваджено на багатьох заводах.

Наслідки наукової роботи в галузі одержання рідкісних та кольорових металів, боротьби з корозією металів і досліджень катодних явищ знайшли відповідну оцінку на конференціях і нарадах фахівців.

Позитивні наслідки одержано в галузі органічної хімії і технології щодо гідрування бурого вугілля, одержання синтетичного дубила з торфу, дослідження нових засобів боротьби з буряковим довгоносиком, впровадження в текстильну промисловість досягнень по дослідженню української текстильної сировини і ін.

В 1940 р. маємо помітне просування вперед у галузі досліджень природничих ресурсів країни. Завдяки багаторічним роботам Інституту геологічних наук в кооперації з розвідковими організаціями, встановлена наявність промислової нафти в Ромнах, виявлені нові перспективні райони для промислового розвідування на нафту в межах Дніпровсько-Донецької западини.

Встановлено наявність залізорудних структур на великих площах у Кременчуцькому районі, які геологічною структурою подібні до родовищ криворізького типу.

Виявлено нові родовища різних кам'яних порід, пегматитів, жильного кварцу, потрібного для алюмінієвої промисловості УРСР.

Опрацьовано ряд питань промислового використання мінеральних ресурсів (технологія топлення базальтів, виготовлення керамічних газових горілок і ін.).

З водогосподарських проблем розроблено розрахункові схеми побудови річних гідрографів, питання автоматизації і вибору раціональних типів турбін для гідростанцій малої і середньої потужності; закінчено роботи по вивченню режиму стоку басейнів Північного Дінця та Північного Приазов'я.

В галузі сільського господарства, зокрема в справі боротьби з буряковим довгоносиком, розгорнуто роботи по розробленню нових біологічних і хімічних методів боротьби з шкідником. Знайдено ефективні принадні препарати для оббризкування і обпилювання рослин, розроблено методику вивчення хемотаксисів і досліджено дію різних отрут. Удосконалено технологію одержання і застосування відомих інсектицидів-кремнефторидів натрію. Одержано нові ефективні засоби боротьби з буряковим довгоносиком на базі відходів органічних виробництв. Деякі з цих інсектицидів є одночасно добривом.

Одержано важливі наслідки по підвищенню продуктивності сільськогосподарських культур.

Для боротьби з бруцельозом сільськогосподарських тварин виготовлено новий діагностичний препарат – антиген за Буавеном, кращий за досі відомі. Виготовлено антиретикулярну цитотоксичну сироватку для лікування і профілактики бруцельозу.

В галузі вивчення біохімізму мускульної роботи закінчено детальні дослідження причин сприятливого впливу кислої годівлі на працездатність мускулів.

Підготовлено для передачі харчовій промисловості ефективний метод відновлення хлібопекарських властивостей муки з зерна, ураженого клопом-черепашкою, і поліграфічний – новий метод виготовлення клею шляхом часткової заміни солоду тваринною амілазою з відходів бійні. Після півзаводського випробування підготовлено до передачі харчовій промисловості вилучені активні терморезистентні штами оцтовокислих бактерій. Опрацьовано для передачі Наркомрибпрому наслідки роботи по вивченню основних промислових риб Дніпра.

В галузі теоретичної медицини з великим успіхом продовжено в клінічних умовах застосування антиретикулярної цитотоксичної сироватки при захворюванні на рак, ревматизм, шизофренію і при переламах кісток. Підготовлено умови до застосування в 1941 р. антиретикулярної цитотоксичної сироватки для старих людей. Виявлено ефективні наслідки трансплантації консервованої холодом шкіри при захворюванні на рак і т. д.

Проведена велика робота по застосуванню в установах НКОЗ УРСР коклюшного і стафілококового бактеріофагів.

В галузі теоретичних питань біології розпочато дослідження механізму реакції Пастера, вивчено групу активаторів катепсину, виявлено нові особливості структури нервової системи і особливості обміну вуглеводів у ній, закінчено групу робіт по вивченню закономірностей онтогенезу (за роботу автор нагороджений премією ім. Ковалевського). Закінчено нові етапи у вивченні закономірностей історичних змін у формі і функціях тваринних органів.

В галузі суспільних наук продовжувалася підготовка підручників і учбових посібників для вузів, зокрема закінчено складання економічної географії УРСР для

середньої школи та самоосвіти, посібника з історії України з найдавніших часів до XIII ст., курсу сучасної української мови, першого тому курсу історії української літератури, короткого курсу історії України.

Проведено значну роботу по складанню словників: російсько-українського, українсько-російського, польсько-українського, російсько-єврейського, німецько-українського і англо-українського.

Підготовлено III і IV томи академічного видання творів Т. Г. Шевченка. Здано до друку тринадцять томів ювілейного видання творів І. Франка, решта дванадцять томів має бути закінчена в 1941 р.

Вивчено розміщення окремих галузей народного господарства УРСР і виявлено хиби розміщення, що затримують його розвиток.

З археології та історії УРСР, на підставі опрацювання археологічних розкопів, опубліковано вперше нові матеріали з найдавніших часів до XIII ст. Виконано роботи з історії революційного руху в XIX ст. і громадянської війни на Україні.

Вперше по-новому освітлено питання історії української живої народної мови, зокрема споріднені явища в слов'янських мовах. На підставі опрацювання матеріалів діалектологічних експедицій по окремих районах УРСР вивчено особливості української живої мови.

Виконано роботи по систематизації і вивченню народних мелодій, зокрема про вплив народної пісні на творчість І. Франка.

Значний інтерес має укладання першої частини атласу матеріальної культури західних областей УРСР.

Досліджено мову і стиль єврейських письменників: Шолом Алейхема і Бергельсона; виконано також роботу з історії єврейського народного театру.

Укладено ряд бібліографічних покажчиків творів Й. В. Сталіна, більшовицьких прокламацій періоду громадянської війни і ін.

Виконання тематичного плану за 1940 р.

Маючи ряд наукових досягнень, інститути АН УРСР відстають, проте, від вимог практики соціалістичного будівництва. Тематичний план Академії в 1940 р. не можна вважати цілком виконаним. За планом мали опрацьовувати 889 тем, опрацьовувалось же 873. Закінчити в звітному році треба було 557 тем, фактично ж закінчено 434.

Серед невиконаних планових тем ми маємо кілька важливих робіт як от:

«Вивчення технологічних властивостей роменської нафти і розробка промислових методів одержання бензинів, лігроїнів, мастильних масел» (Інститут органічної хімії і технології).

«Півкоксування бурого вугілля Олександрійського родовища» (Інститут органічної хімії і технології).

«Застосування дециметрових хвиль у медицині» (Фізико-технічний інститут).

В Інституті мікробіології через відсутність сільськогосподарської бази не розпочато роботу по чотирьох темах з бруцельозу; не закінчені дві теми по вивченню бактеріофагії, дві теми по бруцельозу і дві теми по вивченню мінливості мікроорганізмів.

В Інституті зоології не закінчено кілька тем з питань боротьби за існування, генетики і ін.

В Інституті української літератури ім. Т. Г. Шевченка не закінчено другий том підручника з історії української літератури для вузів, підготовку ювілейного видан-

ня творів І. Франка (з 25 томів здано до друку лише 13) і п'ятого тому академічного видання творів Т. Г. Шевченка.

В Інституті українського фольклору не закінчено курс українського фольклору для вузів.

В Інституті будівельної механіки не закінчено такі роботи: 1) «Дослідження стійкості за границями пружності рамних каркасів інженерних та промислових споруд», 2) «Вплив пластичних деформацій асиметричного циклу на міцність валів при крутильних коливаннях».

В Інституті гірничої механіки не закінчено тему «Гідромеханічний спосіб видобутку кам'яного вугілля на пологих шарах з рухомим гідромонітором і гідромеханізація вскришних робіт на буровугільних кар'єрах».

Розглядаючи кількісні показники виконання плану, треба мати на увазі, що в науковій роботі особливе значення має якісна оцінка підсумків робіт по суті одержаних наслідків. Треба пам'ятати, що не завжди кількісні показники відповідають дійсним наслідкам роботи щодо їх теоретичного і практичного значення.

Крім того, мають бути враховані і позапланові роботи. Поза планом установи Академії наук опрацьовували минулого року 201 роботу, серед яких є багато важливих і великих. Так: Фізико-технічний інститут розробив і виготував апаратуру для одержання важких іонних токів з метою поділу ізотопів; Інститут фізичної хімії працював над каталітичним очищенням повітря від домішок ацетилену; Інститут будівельної механіки розробляв статистичну теорію втоми металів; Інститут економіки виконав роботи з питань організації колгоспного виробництва, які буде вміщено в посібнику з сільського господарства; Інститут історії України працював над визначенням дат утворення міст УРСР і обласного районування північної Буковини і Бесарабії. Але більшість позапланових робіт – це дрібні роботи.

	1939 р.				1940 р.			
	Заплановано	Виконано	Відсотки виконання	Позапланових робіт	Заплановано	Виконано	Відсотки виконання	Позапланових робіт
Всього по АН*	437	365	81,5	138	557	434	78,0	201
В тому числі: Відділ фізико-хімічних і математичних наук	135	115	85,2	39	173	133	76,9	95
Відділ біологічних наук	148	135	91,2	45	185	159	85,9	40
Відділ технічних наук	36	27	75,0	19	64	43	67,2	11
Відділ суспільних наук	109	84	77,1	30	122	86	70,5	55

З цього видно, що боротьба за виконання тематичного плану АН УРСР в 1940 р. була недостатня.

Виконання плану в частині тематики, яку треба було закінчити у звітному році, по різних Відділах неоднакове.

---

* Упорядником підраховано цифри по графі «Всього по АН»: за 1939 р. – заплановано – 428, виконано – 361, відсотки – 82,1, позапланових робіт – 133; за 1940 р. – заплановано 544, виконано – 421, відсотки – 75,1.

У Відділі біологічних наук фактично закінчено 86 відсотків кількості тем, які треба було закінчити за планом, у Відділі фізико-хімічних і математичних наук – 77 відсотків; у Відділі суспільних наук – 71 відсоток. На останньому місці стоїть Відділ технічних наук, що закінчив 67 відсотків кількості тем, які заплановано було закінчити; бюро Відділів повинні зробити висновки з цих показників.

Проте сумарні дані по Відділах не є показовими. В центрі нашої уваги має бути інститут як основна науково-організаційна ланка в системі Академії. З 30 установ АН тематичні плани виконано в основному в 20 одиницях. 10 установ, що недовиконали плану, – це велика частина всієї Академії; до того ж часто неповне виконання плану припадає на важливі роботи, замість яких опрацьовано позапланові завдання.

Неповне виконання тематичного плану в 1940 р. маємо по таких інститутах:

По Відділу фізико-хімічних і математичних наук: Інститут органічної хімії і технології (крім відділу волокнистих речовин), Інститут мінеральної сировини.

По Відділу біологічних наук: Інститут зоології, Інститут мікробіології і Карадагська біологічна станція.

По Відділу технічних наук: Інститут будівельної механіки, Інститут гірничої механіки, Інститут чорної металургії.

По Відділу суспільних наук: Інститут української літератури ім. Т. Г. Шевченка, Інститут українського фольклору.

З другого боку, маємо інститути, наслідки роботи яких можуть бути прикладом передової радянської науки.

Інститут клінічної фізіології, керований лауреатом Сталінської премії акад. О. О. Богомольцем, має, як відомо, на протязі ряду років великі досягнення в області вивчення реактивності організму при нормальних і патологічних умовах. Інститут розробляє величезні щодо їх значення для теоретичної і клінічної медицини проблеми. Наприклад, проблема ролі фізіологічної системи сполучної тканини в патологічному процесі, проблема боротьби з передчасним старінням організму і проблема лікувальної тканевої трансплантації. Внаслідок дослідної роботи Інституту ним запропоновано і розроблено новий метод лікування ряду хвороб за допомогою антиретикулярної цитотоксичної сироватки. Всебічно вивчено питання теорії і практики переливання крові. Інститут систематично скликає наукові конференції, які мають всесоюзне значення. В 1940 р. Інститут цілком виконав свій тематичний план. Надрукував 11 робіт – коло 300 арк. Весь склад старших наукових співробітників має вчені ступені. Три члени Інституту одержали Сталінські премії.

Інститут електрозварювання, керований лауреатом Сталінської премії акад. Є. О. Патоном, має загальновідомі досягнення. Основою цих досягнень було правильне наукове керівництво і найщільніша ув'язка теорії і практики. Практичне застосування наукових робіт – головний критерій їх якості. Другою особливістю організації роботи цього Інституту є комплексна розробка наукових питань у самому Інституті. Кооперування співробітників, їх об'єднання провадилось по об'єктах роботи; наприклад, група зварних вагонів, група зварного суднобудівництва і ін., що забезпечувало всебічне розв'язання питання.

Інститут електрозварювання має досягнення великого державного значення. Він виконав свій тематичний план, план впровадження робіт у практику та видавничий план. Робота Інституту широко відома; його консультаціями користуються багато заводів, трестів і науково-дослідних установ. Роботи Інституту по швидкісному авто-

матичному зварюванню наведені на XVIII конференції ВКП(б) як приклад передової радянської науки.

Тому дуже важливим є завдання усунути хиби в роботі Інституту щодо підготовки наукових кадрів і одержання ними вчених ступенів.

Особливо уважно нам треба розглянути причини невиконання тематичного плану і відставання по окремих інститутах.

Інститут органічної хімії і технології не забезпечив виконання плану провідних проблем – нафтоносності і місцевих видів палива (газифікації торфу і напівкоксування бурого вугілля). Лише відділ волокнистих речових цілком виконав свої завдання.

Інститут мінеральної сировини опрацював кілька позапланових завдань, що мають практичне значення (питання про глинисті суспензії, технологічний процес топлення базальтів, виготовлення керамічних газових горілок і ін.), але не закінчив запланованих шести тем. У четвертому кварталі Інститут зняв з плану, без затвердження Президією, тематику акад. Б. С. Лисіна. Три невиконані теми опрацьовував у м. Харкові акад. П. П. Будников; лише наприкінці року, коли вже треба було складати звіт, Інститут одержав повідомлення, що теми ці помилково вважались за такі, які треба закінчити в 1940 р., а в дійсності це роботи перехідні. Таким чином, на протязі цілого року Інститут не знав, яка саме робота провадиться по цілій групі тем, і лише при складанні звіту зацікавився цим питанням. Цілком зрозуміло, що таке планування робіт і перевірка їх виконання не можуть забезпечити виконання тематичного плану.

Інститут будівельної механіки – один з тих інститутів Академії наук, які мають важливі наукові здобутки *.

Проте, складаючи план 1940 р., Інститут не урахував своїх можливостей і з 13 запланованих тем закінчив лише 7. Серед невиконаних маємо такі роботи, як експериментальне дослідження стійкості моделей висотної частини каркасу Палацу Рад, випробування моделей колон і ін.

Правда, одною з причин невиконання плану Інституту будівельної механіки є зміна об'єктів роботи замовником, але основна причина все ж полягає в недоліках експериментально-технічної бази Інституту і частково у незадовільній організації експериментальних робіт.

Незадовільно виконано план по Інституту гірничої механіки. Інститут не був забезпечений науковим керівництвом: майже протягом усього 1940 р. він не мав директора. Інститут не згуртував кадрів і не керував їх роботою так, щоб забезпечити ефективні наслідки. Сумісництво, організаційний розлад заважали роботі. Київський відділ був відірваний від Інституту в Дніпропетровську. Взаємини між ними складалися ненормальні. Тепер з призначенням нового директора справа значно поліпшала. Треба і далі налагоджувати систематичне наукове керівництво, консолідувати колектив наукових працівників, направити його на розв'язання найактуальніших проблем кам'яновугільної і буровугільної промисловості і видобутку нерудних копалин. Треба також створити експериментальну базу Інституту.

Помітне поліпшення роботи маємо в інститутах Відділу суспільних наук.

Інститут економіки у звітному році виконав свій план. Підготовлено учбовий посібник з економічної географії УРСР для вузів. Для обговорення проспекту цього посібника було проведено відповідну конференцію. Виконано кілька робіт про роз-

* Див. док. № 123.

міщення важливих галузей народного господарства. Надруковано вісім книг (94 авт. арк.) з питань стахановського руху і підвищення продуктивності праці, використання водних ресурсів Донбаса і ін., а також здано до друку сім книг (124 авт. арк.). Проведено значну роботу по підвищенню наукової кваліфікації співробітників. Десять наукових працівників захистили кандидатські дисертації.

Проте перед Інститутом економіки стоїть важливе завдання: розгорнути опрацювання теоретичних проблем соціалістичної економіки. Інститут повинен приділити максимум уваги вивченню економіки заводів, колгоспів і окремих районів для узагальнення досвіду передових підприємств і досягнень передових людей соціалістичного виробництва.

Успішно виконав свій тематичний план Інститут історії України. Значним досягненням його є надрукований короткий курс історії України, де вперше дано марксистсько-ленінський систематизований виклад історії України. Інститут закінчив авторську роботу по підготовці перших трьох томів підручника з історії України для вузів і написав один розділ останнього, четвертого тому. У звітному році вийшли з друку 8 робіт (70 авт. арк.) і здано до друку 7 робіт (76 авт. арк.), підготовлених Інститутом, зокрема роботи про визвольну боротьбу українського народу проти шляхетської Польщі, книга про громадянську війну на Україні (1918–1920 рр.) і ін. Три наукові співробітники захистили кандидатські дисертації, а один – докторську. Інститут поширив кооперування і зв'язки з науковими установами. В 1940 р. Інститут провів сесію, присвячену питанням історії радянського періоду УРСР.

Як зазначено, деякі інститути Відділу суспільних наук не виконали своїх тематичних планів (Інститут української літератури ім. Т. Г. Шевченка, Інститут українського фольклору).

Інститут української літератури провів значну роботу, але за планом він мав закінчити 11 тем, фактично ж закінчив лише 5. Серед незакінчених тем маємо вищезгадані провідні роботи. Основна причина невиконання плану – це хиби у плануванні роботи, особливо переоцінка своїх сил. Для ряду важливих тем не було графіка виконання робіт, не було потрібного контролю над науковими співробітниками та виконання дорученого їм завдання, що викликало зрив календарних планових термінів. В Інституті немає керівників по двох основних відділах: шевченкознавства і української радянської літератури. Керівники окремих відділів не забезпечили повсякденного керівництва науковою роботою. Трудова дисципліна була не на достатньому рівні.

Інститут українського фольклору з намічених до закінчення в 1940 році 15 робіт своєчасно виконав лише 7. Інститут не мав постійного адміністративно-наукового керівництва, бо акад. Ю. М. Соколов, що багато дав Інститутові щодо загального спрямування наукової діяльності Інституту, жив у Москві. Робота по підвищенню кваліфікації наукових кадрів не провадилась. Це привело до того, що, крім трьох висококваліфікованих спеціалістів-професорів: чл.-кор. П. М. Попова, проф. М. О. Грінченка і проф. В. П. Петрова, – решта співробітників не має ні ступенів, ні звань. В організації наукової роботи є істотні хиби, головна з них – це відсутність глибокої колективної критики наукової продукції Інституту. При наявності професорів керівництво окремими секторами Інституту доручено співробітникам, які не мають відповідної кваліфікації.

Боротьба за цілеспрямований план науково-дослідних робіт

Аналізуючи причини невиконання плану, треба насамперед звернути увагу на питання керівництва науковою роботою.

Вказівки XVIII конференції ВКП(б) щодо хиб у роботі промисловості цілком стосуються наукової роботи.

Формальне керівництво, яке має місце в багатьох випадках, відсутність систематичної перевірки виконання тематичних планів, розпоряджень директорів, ухвал учених рад, постанов Президії АН, незадовільна організація експериментально-технічної бази – це найважливіші причини незадовільного виконання планів в деяких інститутах. Є випадки, коли керівники установ АН живуть поза Києвом і фактично відірвані від роботи своєї установи, а тому керівництво їх має іноді формальний характер. Так, два керівники важливих відділів Інституту мінеральної сировини живуть поза Києвом – один у Харкові, другий в Москві. Відділ шевченкознавства та відділ радянської літератури Інституту української літератури, група історії України радянського періоду Інституту історії України, сектор етнографії Інституту українського фольклору і інші зовсім не мають наукових керівників.

Іноді керівництво секторами, групами доручається менш кваліфікованим науковим працівникам, академіки ж і члени-кореспонденти стоять осторонь від керівної роботи в інститутах.

Інститут органічної хімії і технології досі не спромігся оформити чл.-кор. П. В. Головіна керівником відділу. Не залучені в потрібній мірі до керівної наукової роботи такі видатні фахівці, як чл.-кор. П. П. Карпухін і чл.-кор. А. І. Кіпріанов. В Інституті хімії чл.-кор. В. О. Ізбеков теж не використаний на керівній роботі. Інститут електрозварювання не залучив до керівної роботи чл.-кор. М. О. Короткевича, не зважаючи на те, що деякими групами керують наукові співробітники, які не мають ступеня кандидата наук.

Налагодити правильне керівництво і планомірно розподілити кадри іноді трудно через хиби внутрішньої структури деяких інститутів: роздрібненість відділів і секторів, громіздкість, відірваність одного відділу від другого, іноді наявність зайвих, невиправданих структурних одиниць. Структурна комісія, призначена для впорядкування цієї справи, ще і досі не одержала потрібних матеріалів від багатьох інститутів.

Своєю громіздкістю відзначаються окремі установи Відділу біологічних наук. Деякі структурні одиниці мають лише завідувача. В Інституті зоології, поряд із складністю і роздрібненістю структури, є групи, представлені тільки одним науковим співробітником. Інститут ботаніки —це механічне об'єднання секторів, які по суті можуть бути окремими інститутами, а поряд з цим частина відділів надто роздрібнена. Все це значно ускладнює наукове керівництво роботою.

В Інституті геологічних наук і досі не розв'язано питання про організацію робіт з геохімії. Конференція по рідкісних і кольорових металах і конференція з питань хімії дали свої вказівки в цій справі; треба сподіватися, що вони будуть враховані, і важливе питання про правильну організаційну побудову робіт з геохімії буде розв'язане.

Як відомо, в Харкові є спеціальний вуглехімічний Інститут, який вивчає всі питання, зв'язані з коксуванням, отже, незрозуміло, з яких міркувань Інститут чорної металургії організує цю справу у себе, а бюро Відділу технічних наук у своїй ухвалі від 13 березня 1941 р. затверджує штатну посаду завідувача коксохімічної групи Інституту і тим самим схвалює це ненормальне становище. Взагалі треба сказати, що Інститут чорної металургії, організований лише наприкінці 1939 р., вже тепер має громіздку структуру. Він складається з п'ятьох секторів, з них один (доменний) – в Харкові,

другий (загальної металургії) – в Києві, а три (сталетопний, металознавчий і прокатки та волочіння) – в Дніпропетровську. Доменний сектор, що міститься в Харкові, має групу рафінування чавуну, більшість співробітників якої працює в Києві, при чому наукове керівництво співробітниками цієї групи на місці було покладене не на керівника групи, що живе в Москві, а на завідувача сектору загальної металургії. Взаємини між Інститутом і Дніпропетровським відділом були ненормальні. Час уже зрозуміти, що в нас є єдиний Інститут і всі його частини мають скеровувати свою роботу в одному напрямі.

В Інституті мовознавства існував сектор української діалектології в складі одного керівника. А тим часом питання української живої народної мови є складовою частиною при вивченні української мови. Тому відокремлювати сектор української діалектології від сектору української мови недоцільно. Їх треба злити, організувавши групу української діалектології в секторі української мови.

Отже, треба переглянути внутрішню структуру інститутів Академії наук, забезпечити правильне наукове керівництво і зосередити сили на провідних ланках наукової роботи. Інститути, які не подали структурній комісії потрібних матеріалів, повинні зробити це негайно.

Важливою хибою в організації наукової праці, науковому керівництві є багатотемність, багатопроблемність, що веде до розпорошення сил. Від цього знижується якість роботи, не забезпечується потрібна ефективність її, роботи затягуються на кілька років, переходячи з року в рік без істотних результатів.

На протязі останніх років, особливо ж у звітному році, Академія провадила боротьбу з багатотемністю, намагаючись зосередити сили навколо центральних проблем і провідної тематики. Проведена робота дала певні позитивні наслідки. По всіх інститутах можна відзначити краще пов'язання робіт з актуальними проблемами практики соціалістичного буівництва і більше зосередження наукових сил на найважливіших ланках. По більшості інститутів АН стабілізовано основні напрями; розвинено комплексні роботи по ряду важливих проблем; ліквідовано в основному багатотемність; внесено значні зміни в розміщення кадрів і в розподіл матеріальних ресурсів; збільшилась питома вага інститутів фізико-хімічних і технічних наук в загальній масі наукових працівників і в бюджеті Академії наук.

Питома вага інститутів фізико-хімічних і технічних наук у загальній масі наукових співробітників Академії і в загальному її бюджеті

	На 1 січня 1939 р.	На 1 січня 1940 р.	На 1 січня 1941 р.
По кадрах			
Кількість наукових співробітників АН УРСР.....	772	972	1200
В тому числі:			
В інститутах фізико-хімічних наук абс[олютна] вел[ичина].....	163	238	320
у відсотках до заг[альної] кільк[ості].....	21,1	24,5	26,7
В інститах технічних наук абс[олютна] вел[ичина].....	87	112	189
у відсотках до заг[альної] кільк[ості].....	11,3	11,5	15,8

По бюджету	1939 р.	1940 р.	1941 р. (останній варіант плану)
Бюджет АН в тис. крб.....	21511,0	29009,0	35813,7
В тому числі:			
Інститути фізико-хімічних наук			
абс[олютна] вел[ичина].....	3344,9	7314,6	8445,3
у відсотках до бюдж[ету] АН....	15,5	25,2	23,6
Інститути технічних наук			
абс[олютна] вел[ичина].....	1982,4	3510,1	5706,7
у відсотках до бюдж[ету] АН...	9,2	12,1	15,9

Все це свідчить про поліпшення роботи і підсилення її цілеспрямованості. Однак, все ще занадто багато тем опрацьовується і [в] кожному інституті, занадто багато розгортається напрямів досліджень. Зосередження сил ще не піднесено на таку височінь, щоб наукові колективи інститутів могли швидко, з найменшими витратами сил і засобів і максимальними наслідками, розв'язувати складні наукові проблеми.

Так, в Інституті геологічних наук група академіків, членів-кореспондентів і старших наукових працівників становила на початок звітного року 54 особи, а опрацьовувалося коло 100 тем; в Інституті ботаніки ця група становила 35 осіб, опрацьовувалося 55 тем; в Інституті зоології 28 осіб опрацьовували коло 80 тем.

Для зосередження наукових сил на провідних проблемах треба відповідно розмістити кадри. А тим часом в ряді інститутів АН сили роздрібнені, і часто другорядні ділянки краще забезпечені кадрами і в кількісному, і в якісному відношенні, ніж провідні ділянки.

Цілеспрямованість плану забезпечується не тільки відповідним розміщенням наукових сил, а також і єдністю всієї тематики, реальними взаємозв'язками між темами, наявністю стрижневих ліній, які скріпляють всю тематику інституту. Але часто плани по проблемі являють собою механічне складання не зв'язаних між собою тем.

Розпорошення сил виявляється також у неповному виконанні плану за рахунок позапланових, іноді дрібних робіт.

Як уже зазначалося, по Академії наук не закінчено в 1940 р. понад 120 планових тем, замість того виконано більше 200 позапланових різних завдань, з яких багато – дрібних, що не мають важливого або принципового значення для інститутів АН. Загальні збори мають сказати тут своє рішуче слово і заборонити інститутам розпочинати будь-яку позапланову роботу за рахунок планової без ухвали Президії. Розпорошення сил приводить до затягування робіт на тривалий період. Теми, що можуть бути виконані за рік, часто розтягуються на кілька років.

Перед Академією наук УРСР стоїть головне завдання – визначити провідні напрями своєї роботи і намітити найважливіші для потреб народного господарства теми, відповідно до вказівок XVIII конференції ВКП(б). Отже, кожний інститут повинен ще раз переглянути свій тематичний план, поповнити й змінити його. Треба зосередити сили на великих роботах, спрямованих на реальну допомогу з боку Академії господарському і культурному будівництву нашої країни. Провідні роботи мають бути поставлені під особливий контроль директорів інститутів, Президії і всієї громадськості АН.

Багато шкодить також нерівномірна робота багатьох наукових працівників протягом року. В окремих інститутах спостерігається певна сезонна динаміка продуктивності наукової праці, хоча робота ніяк не зв'язана ні з кліматом, ні з порою року. Дуже часто перший квартал витрачається на різні підготовчі заходи: складання звіту, програми тощо. Часто і в другому кварталі робота провадиться мляво. Зате після профвідпустки, десь у четвертому кварталі, починається штурмівщина. Не треба доводити, що такий, з дозволу сказати, графік не сприяє піднесенню якості наукової роботи і своєчасному розв'язанню поставлених наукових завдань. У науковій роботі особливо потрібна рівномірність, методичність, наполегливість. Лише ці умови забезпечують успіх наукового дослідження. Інститути повинні покінчити з безплановістю, нерівномірністю, штурмівщиною і забезпечити планомірне розгортання наукової роботи – за певним календарним планом, за заздалегідь опрацьованим графіком.

Оцінюючи наслідки наукової роботи, ми ставимо в центрі нашої уваги питання про якість наукової продукції, про її теоретичну і практичну цінність. Проте, не в усіх інститутах провадиться боротьба за якість наукової продукції. Іноді зовсім недостатня увага приділяється навіть доброякісності самих звітів. У цьому відношенні дуже характерні звіти окремих інститутів, де є які завгодно дані, але нема головного – висвітлення змісту самої суті здобутого і його наукового, народногосподарського і соціально-культурного значення. [...]*

В річних звітах багатьох інститутів, особливо Відділу суспільних наук, не дано якісної характеристики виконання плану, тобто оцінки тематики по суті, переважають лише кількісні показники [2]*.

Боротьба за якість наукової продукції вимагає насамперед правильного обліку роботи за її змістом, правильного висвітлення наслідків її і перспектив практичного та наукового застосування. Інститутам треба покінчити з загальними формами відповідей, безпредметними шаблонами. Звіт про наукову роботу повинен бути дійсно науковим звітом. Дати науковий звіт про досягнуті наслідки за їх змістом – це перший обов'язок кожного директора інституту і кожного наукового працівника перед Академією, перед державою і громадськістю.

Про комплексні роботи

В 1941 р. були організовані комплексні роботи по Академії наук. Опрацьовувались проблеми важливого народногосподарського значення. Ми вже говорили про позитивні наслідки цих робіт у 1940 р. В цьому році ці роботи розвиваються, поширюються старі і розгортаються нові. 40 відсотків колективу наукових співробітників Академії працює над комплексними темами.

Одночасно слід відзначити і хиби в організації комплексних робіт. По проблемі нафтоносності УРСР керівництво бригадою фактично не здійснюється; бригада її досі не зорганізувалась. Робота по дослідженню нафти УРСР, які провадить Інститут геологічних наук, не пов'язана з роботою Інституту органічної хімії і технології.

По проблемі місцевих видів палива бригада має ряд досягнень в питаннях гідрології, осушення тощо. Гальмує цю роботу розрив у термінах виконання завдань Інституту геологічних наук, з одного боку, і Інституту гірничої механіки, з другого. Завдання, поставлені перед Інститутом органічної хімії і технології щодо півкоксування, не виконані, хоч Інститут має певні досягнення лабораторного масштабу.

По проблемі рідкісних елементів і кольорових металів не включені були в загальний комплекс важливі роботи по алюмінію і міді, зокрема не досліджувалася у

---

* Далі знято текст з наведенням прикладів зі звітів інститутів.

[2]* Див. док. № 120.

геологічному відношенні найважливіша проблема створення сировинної бази алюмінійової промисловості на Україні (вишукання порід, багатих глиноземом).

По проблемі боротьби з корозією металів не було єдиного керівництва, і роботи інститутів: Хімії, Фізичної хімії і Фізики фактично не погоджувались. Тепер, після наради по корозії, що відбулася на початку 1941 р., цю справу налагоджено.

По комплексу водогосподарських питань треба відзначити багатотемність, недостатню цілеспрямованість. У 1941 р. виділені вузлові питання господарського освоєння малих річок, але робота не забезпечена постійним науковим керівництвом.

По проблемі каталізу робота інститутів Фізичної хімії і Хімії не була комплексно ув'язана, велась цілком розрізнено.

По проблемі боротьби з шкідниками сільського господарства розгорнуто велику роботу, але в ній є значні хиби, які треба усунути: немає потрібного зв'язку між деякими частинами бригади, не опрацьований чіткий план польових робіт у 1941 р.; недостатня пропускна здатність токсикологічної лабораторії.

До проблеми еволюції внесено найрізноманітніші питання; комплексної роботи по цій проблемі фактично не було налагоджено.

Основна причина хиб в організації комплексних робіт полягає в недостатньому і по ряду проблем незадовільному керівництві з боку бригадирів. Відділи цій справі теж не приділяли потрібної уваги.

Відділ суспільних наук, не зважаючи на наявність ряду тем (по вивченню історичних проблем, класиків української літератури і ін.), які могли б опрацьовуватися комплексно, фактично не організував жодної комплексної роботи. Відділ технічних наук не перетворив спільну для ряду інститутів дуже важливу роботу по якісних сталях в комплексну. По Відділу фізико-хімічних і математичних наук є цілий ряд спільних робіт великого теоретичного і народногосподарського значення, зокрема по фізико-хімічних методах аналізу, вивченні властивостей речовин при високих тисках, по проблемах каталізу, по сучасних проблемах фізики і фізичної хімії – ізотопії і по проблемі урану і т. д. Але Відділ не займався організацією комплексних проблем.

Перед Відділом біологічних наук стоїть завдання організувати комплексну міжінститутську роботу по вивченню ряду проблем охорони здоров'я людини. Назріла також проблема в організації ряду спільних робіт між відділами – Технічних і Фізико-хімічних та математичних наук, а також між відділами – Біологічних і Фізико-хімічних та математичних наук.

Кожний інститут і Академія наук у цілому повинні виявити велику ініціативу в розгортанні комплексних робіт, об'єднанні наукових сил для всебічного опрацювання провідних наукових проблем третього п'ятирічного плану.

У зв'язку з цим слід відзначити позитивну діяльність Ради по вивченню продуктивних сил у справі організації комплексних робіт, скликання наукових конференцій з питань розвитку продуктивних сил і налагодження зв'язків з плановими і господарськими організаціями. Але треба усунути чималі хиби в організації комплексних досліджень, зокрема, треба доповнити Раду, щоб це була Рада багатьох осіб, а не двохтрьох; налагодити дійове конкретне керівництво Ради й Відділів по всіх комплексних бригадах АН УРСР, особливо ж по проблемі нафти, боротьби з довгоносиком, промислового використання природних газів, малих річок, боротьби з корозією металів, боротьби з ерозією ґрунтів; налагодити постійне керівництво роботою в процесі її виконання, поставити на потрібну височінь перевірку виконання затверджених планів і робочих програм всіх комплексних проблем і встановити щільний зв'язок з наркоматами, Держпланом і підприємствами.

Кооперування наукової праці по основних проблемах не може обмежуватися лише інститутами АН. Потрібне об'єднання наукових сил у масштабі СРСР, а тим часом питання про налагодження співробітництва з Академією наук СРСР ще не зовсім розв'язане. По багатьох проблемах встановлені ділові зв'язки інститутів АН УРСР з інститутами АН СРСР: по проблемах міцності, місцевої енергетики, гідрології і ін. Але цього ще занадто мало. Є ще багато спільних проблем, по яких не налагоджена потрібна координація і кооперування. Ряд інститутів фізико-хімічних наук встановив контакт з окремими установами АН СРСР в питаннях: вивчення атомного ядра, моторного палива, геохімії, корозії металів, кольорових і рідкісних металів, по проблемі урану, ізотопії і ін. Але планомірного кооперування не налагоджено. Немає потрібного кооперування з АН СРСР в питаннях електро-металургічного одержання алюмінію (інститути: Металургії, Загальної і неорганічної хімії АН СРСР і ін.), одержання ацетилену з природних і промислових газів, в питаннях органічного синтезу в цілому (Інститут органічної хімії АН СРСР) і ін. У Відділі біологічних наук можна вказати чимало проблем, які є спільними для АН СРСР і АН УРСР, проте, вони не опрацьовуються спільно. Не координовані спільні проблеми Інституту гірничої механіки в галузі автоматизації, Інституту чорної металургії в галузі використання бідних руд, відновлення хромистих руд при витоплюванні феростопів, вишукання нових марок спеціальних сталей і феростопів і ін.

Об'єднання наукових сил Радянського Союзу, спільне опрацювання методами різних галузей науки найважливіших проблем – один з основних принципів радянської науки. Президія АН цього року вжила всіх потрібних заходів до координації напрямів роботи і налагодження кооперування з інститутами АН СРСР. Але ми ще не маємо потрібних наслідків, бо бюро Відділів і в цьому році не виявили потрібної в цій справі активності. В інтересах піднесення якості роботи і її ефективності треба, нарешті, в цьому питанні досягти корінного перелому. Таке завдання стоїть перед Академією наук УРСР, а також перед Академією наук СРСР.

Треба зазначити, що Президія АН УРСР організовано надіслала всі тематичні плани до відповідних відділів і інститутів АН СРСР з проханням провести ряд спільних нарад для координації робіт. Проте, такі наради не організовано і навіть своїх планів більшість інститутів АН СРСР нам не надіслала.

Видавнича робота

В 1940 р. інститути АН УРСР здали до друку 160 робіт, обсягом 1758 авт. арк., проти 1939 р. більше на 345 арк.

По всіх Відділах АН, крім Відділу технічних наук, здача продукції до друку збільшилась:

	1939 р.	1940 р.	Збільш. у %
Відділ фізико-хімічних і математичних наук.....	210	353	68,1
Відділ біологічних наук.....	555	735	32,4
Відділ технічних наук.....	108	108	–
Відділ суспільних наук.....	363	441	21,5
По всіх Відділах.....	1413	1758	24,4

У звітному році надруковано ряд важливих наукових праць, як от: збірник «Й. Сталіну АН УРСР», в якому взяли участь всі Відділи АН, подавши 50 статей керівних наукових співробітників АН; збірник робіт, присвячений пам'яті акад. Л. В. Писаржевського; перший том відомого тритомного видання «Руководство по патологической физиологии» за редакцією акад. О. О. Богомольця; другий том видання «Флора УРСР»; атлас бактерій; ряд книжок з питань автозварювання; короткий курс історії України; роботи з питань росту продуктивності праці і економіки УРСР; збірник досліджень з історії греко-скіфського міста Ольвії і багато важливих праць у журналах і окремими монографіями.

Не зважаючи на зазначені позитивні моменти, видавничий план минулого року не виконаний.

План випуску друкованої продукції і його виконання

	Кількість авт. арк.		% виконання	Кількість видань		% виконання
	Заплановано	Виконано		Заплановано	Виконано	
Разом по АН УРСР.....	2100	1380	65,7	194	106	54,6
Відділ фізико-хімічних і математичних наук.....	387	152	39,3	43	12	27,9
Відділ біологічних наук....	737	578	78,4	49	29	59,2
Відділ технічних наук.....	171	113	66,1	24	9	37,5
Відділ суспільних наук.....	599	338	56,4	46	27	58,7

Заплановано було випустити 194 роботи, фактично ж випущено 106. Треба було за планом надрукувати 2100 арк., надруковано 1380 арк. Не випущено коло 90 робіт, не надруковано 720 арк. Отже, план по кількості аркушів виконаний на 65,7 відсотків, а по кількості назв – на 54,6 відсотків.

Найбільше недовиконання видавничого плану маємо по Відділу фізико-хімічних і математичних наук: по кількості назв план виконано на 28 відсотків, по кількості аркушів на 39 відсотків.

По Інституту фізики замість 5 наукових робіт надруковано одну, по Інституту геологічних наук замість 16 робіт лише 4, по Інституту гідрології замість 5 випущено 2 роботи. По Інституту мовознавства замість 4 надруковано 1 роботу. По Інституту електрозварювання Видавництво випустило з друку замість 9 лише 3 роботи. По Фізико-технічному інституту і по Інституту органічної хімії і технології (без відділу волокнистих речовин) у Видавництві АН не надруковано за весь рік жодної роботи. Перевиконано план лише по загальних виданнях Президії АН. Так, за планом Президії треба було здати загальноакадемічних видань 27 назв на 154 арк., а здано 28 назв на 196 арк.

Основні причини невиконання видавничого плану такі: 1) У багатьох інститутах незадовільно керують справою просування робіт до друку і не здають своєчасно рукописів до Видавництва. 2) Видавнича робота Академії наук не забезпечена папером. За даними Видавництва, в минулому році АН одержала в плановому порядку лише 17 відсотків потрібної кількості паперу. 3) Організація роботи в самому Видавництві має багато хиб.

Спинимося детальніше на першій причині. З числа видань, запланованих до випуску в 1940 р., до Видавництва не здано 44 назви – 388 авт. арк. По окремих Відділах вони розподіляються так:

Відділ фіз[ико]-хім[ічних] і мат[ематичних] наук	18 назв, 142 авт. арк.
Відділ біологічних наук	5 назв, 53 авт. арк.
Відділ технічних наук	11 назв, 85 авт. арк.
Відділ суспільних наук	7 назв, 83 авт. арк.
Бібліотека АН	1 назва, 10 авт. арк.
Загальні видання АН	2 назви, 15 авт. арк.

Серед незданих видань є ряд дуже важливих робіт, як от: монографії про електродні процеси (Інститут хімії), дифузія в металах (Інститут фізики), розрахунок стійкості рамних каркасів (Інститут будівельної механіки), збірник з питань зварювання в суднобудівництві; збірник праць Інституту математики, збірник праць Інституту чорної металургії, збірник праць Інституту енергетики, періодичні видання: Фізичні записки, Вісті Інституту фізичної хімії, Труди Гідробіологічного інституту, Труди Інституту мовознавства і ін.

Видавнича справа стала гальмом у розвитку діяльності Академії наук в пристосуванні її здобутків для широких мас, в практику соціалістичного будівництва. Треба, нарешті, усунути хиби у видавничій роботі, покласти край грубому порушенню намічених завдань і навчитися виконувати видавничий план. Треба пам'ятати, що публікація роботи часто має вирішальне значення для просування наукових здобутків у життя, в практику, у виробництво.

Експериментально-технічна база

Одною з найважливіших передумов розвитку робіт Академії наук є зміцнення експериментально-технічної бази. Ряд ділянок не забезпечений потрібним устаткуванням, в інших потрібна модернізація, перебудова експериментальної бази на основі новітньої техніки. Поширення експериментально-технічної бази здійснюється часто безпланово. Потрібний чіткий перспективний план капітального будівництва, відповідно до основних науково-дослідних завдань, що стоять перед АН.

Загальні збори вже зазначали, що для скорішого і більш успішного розв'язання основних проблем Академії наук УРСР на 1941 р. інститутам Відділу фізико-хімічних і Відділу технічних наук не вистачає належного сучасного устаткування, що вимірні прилади і устаткування, які є тепер у розпорядженні деяких інститутів Академії (Хімії, Фізики, Будівельної механіки, Органічної хімії і технології), морально застаріли і в значній мірі гальмують виконання важливої провідної тематики.

Не створено ще експериментальної бази в новоорганізованих інститутах: Чорної металургії, Енергетики і Мінеральної сировини; нові інститути не забезпечені приміщеннями. Приміщення, що їх займають інститути Відділу фізико-хімічних і математичних наук і деякі інститути Відділу технічних наук в повній мірі не відповідають умовам, які потрібні для проведення науково-дослідної роботи, і не можуть забезпечити розгортання нових лабораторій.

По Відділу біологічних наук є дуже велика потреба в створенні сільськогосподарської бази і поширенні віварію для дрібних тварин, щоб розгорнути роботи по боротьбі з бруцельозом. Треба збільшити пропускну здатність токсикологічної лабораторії. Гостру потребу в лабораторних приміщеннях відчуває Інститут ботаніки.

Розширення наукової роботи Академії вимагає поліпшення справи постачання інститутам матеріалів і устаткування.

Треба звернути особливу увагу на збутові організації, які ставлять Академію наук у групу другорядних споживачів і отоварюють виділені їй фонди в останню чергу, і домогтися, щоб всім постачальникам було дано вказівки про припинення цієї практики.

Тут слід також відмітити іноді підвищені і часто зовсім не обгрунтовані заявки на матеріально-технічне постачання. Вартість замовленого всіма інститутами устаткування і матеріалів на 1941 р. становить орієнтовно понад 6 млн. крб., а тим часом фактичні фінансові можливості на придбання устаткування і матеріалів дорівнюють лише 3 млн. крб.

Зокрема, Інститут геологічних наук в додаток до наявних у нього 6 автомашин подав заявку ще на 7 автомашин і 3 мотоцикли, на загальну суму 64,9 тис. крб.; Інститут ботаніки замовив 24 *т* бензину, в той час, коли при справності трьох його машин і при умові пробігу по 50 *км* в день йому на весь рік потрібно коло 13 *т*; Інститут мінеральної сировини теж замовив 14 *т* бензину при потребі в 1–2 *т* максимум.

Наведені факти свідчать про те, що господарська частина інститутів часто безвідповідально ставиться до заявок, передовіряючи цю важливу справу другорядним особам.

Ставлячи завдання зміцнити експериментальну базу інститутів АН на основі новітніх досягнень науки, треба разом з тим приділити увагу правильному використанню наявного устаткування.

В ряді інститутів іноді цінне й дефіцитне устаткування використовується дуже мало, а тим часом інші інститути відчувають у ньому гостру потребу. Наприклад, у Полтавській обсерваторії є п'ять токарних верстатів, всі вони використовуються лише на 5–10 відсотків. Однак Обсерваторія не включила жодного з них у списки лишків – для передачі іншим інститутам. Зокрема, Інститут чорної металургії не має жодного токарного верстата, хоч вони йому дуже потрібні.

В Інституті органічної хімії і технології з 1933 р. не використовується цінний, добрий компресор високого тиску; тепер цей компресор навіть винесено з будинку Інституту в сарай у дворі «за браком місця для нього» (за заявою співробітників Інституту), де він псується, бо сарай холодний і протікає. І це тоді, коли ряду інститутів конче потрібні компресори, як от Інституту фізичної хімії. В тому ж Інституті органічної хімії довгий час (2–3 роки) не використовуються міцний умформер, великі електромотори, потрібні іншим інститутам.

Тому ми просимо Загальні збори дати Президії директиву організувати перегляд матеріалів і апаратури по підлеглих Академії наук установах для виявлення лишків і передачі їх тим інститутам, яким вони потрібні.

Про поліпшення роботи Відділів

Часто виникає перед нами дуже важливе питання про роботу бюро Відділів, і Президія АН цьому питанню приділяє немало уваги. Загальні збори повинні ще раз звернути увагу на цей важливий фактор у всій нашій організаційній роботі. Безперечно, бюро Відділів щодалі поліпшують свою роботу, особливо це стосується бюро Відділу суспільних наук, але, на жаль, в їх роботі ще немає того корінного повороту, який потрібний. Серед хиб роботи бюро Відділів треба відзначити основну, найважливішу – це відсутність активного впливу бюро Відділу на роботу інститутів, на її зміст і напрями.

Відділ розглядає тематичні плани інститутів, але він ще не відіграє активної ролі у визначенні напрямів роботи інституту і його провідних тем; він не організовує роботи по спільних комплексних проблемах у межах Відділу і між Відділами; не орга-

нізовує впровадження наукових досягнень у практику соціалістичного будівництва. Відділи заслухують звіти інститутів, але в недостатній ще мірі виявляють потреби і хиби в їх роботі, щоб дійсно допомогти інститутам поліпшити свою роботу і більш наблизити її до актуальних господарських і культурних завдань.

Відділи повинні стати вирішною* ланкою в організації керівництва науковою роботою щодо її суті і якості. Тепер, після організації вчених рад Відділів, треба сподіватися, що останні зможуть розв'язати ці найважливіші завдання.

Про перспективний план

Центральний Комітет ВКП(б) поставив перед Держпланом СРСР завдання опрацювати генеральний план розвитку народногосподарського будівництва на п'ять років. Перспективний план, розрахований на тривалий час, потрібний і в науковій роботі. Відсутність такого плану заважає цілеспрямованому керівництву і зосередженню наукових сил на провідних ланках наукової роботи. Кожний інститут і Академія наук у цілому повинні скласти перспективний план робіт, нерозривно зв'язаний з загальним планом соціалістичного будівництва.

Перспективний план наукових робіт має бути складений при участі широких мас наукових працівників УРСР. В ньому повинні найти відбиток вимоги Держплану і наркоматів, їх запити до вищого наукового закладу УРСР – Академії наук.

Академія має взяти участь в опрацюванні величезного п'ятнадцятирічного плану народногосподарського будівництва. Зокрема, потрібно по багатьох питаннях узагальнити довгорічні досліди і на цій основі зробити практичні висновки, що їх можна було б використати при складанні генерального плану народногосподарського будівництва.

Вісті Академії наук УРСР. – 1941. – № 4. – С. 5–27.

№ 125

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО ТЕМАТИЧНОГО ПЛАНУ ІНСТИТУТУ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА АН УРСР

[Не пізніше січня 1941 р.] [2]*

Робота Інституту української літератури в 1941 році концентрується навколо дев'яти проблем, і в них Інститут опрацьовуватиме сорок окремих самостійних тем.

Щоб сумарно схарактеризувати кількісні показники роботи Інституту в 1941 році, можна навести такі цифри:

Інститут в 1941 році мусить написати оригінальних науково-дослідних праць загальним обсягом 225 авторських аркушів; до цього треба додати до 70 аркушів роботи, яку підготовить бібліографічна група – наукову бібліографію і рукописний відділ – науковий опис рукописів, що зберігаються в Інституті.

Крім оригінальних науково-дослідних праць, Інститут зобов'язаний написати два томи підручника історії української літератури – це вже характеризується як науково-популярна підручна література – загальний об'єм цих томів сягає до 120 авторсь-

* Так у документі.

[2]* Дату встановлено за змістом документа та суміжними документами в архівній справі.

ких аркушів. Хоч по характеру результативному ця робота є вже науково-популярною, але при цьому обов'язково слід мати на увазі, що, зважаючи на абсолютно недостатню опрацьованість фактичного матеріалу по історії української літератури, пишучи підручники, наукові співробітники Інституту мимоволі зобов'язані провадити велику оригінальну науково-дослідну роботу. Правда, результатів своїх досліджень вони не записують в повному обсязі, а подають у формі підручника.

Друга половина тематичного плану Інституту складає роботи не оригінальні науково-дослідчі, а науково-видавничі. Це книжки хрестоматійного характеру та видання науково перевірених, з коментарями, текстів класиків української літератури. В плані цього року Інститутом продовжується робота над науковим виданням творів Т. Шевченка, І. Франка і В. Стефаника і розпочинається робота над науковим виданням творів Лесі Українки.

Зважаючи на те, що на Україні немає другої такої інституції, яка б могла займатися науковим виданням творів класиків української літератури, а видавництва, які існують, за відсутністю відповідних кадрів неспроможні цією роботою займатися самі й завжди звертаються за допомогою до Інституту (важливість такої справи як популяризація науково-перевірених текстів творів класиків української літератури з відповідним науковим апаратом – безсумнівна), то Інститут не може їх обминати і ставить в плані своєї роботи як важливі, державної ваги завдання.

Кількісні показники цієї частини роботи Інституту в 1941 році характеризуються такими цифрами: Інститут підготовлює дві хрестоматійних книжки загальним обсягом до 80 авторських аркушів; ці книжки складаються з текстів творів українських письменників, наступних статей і відповідних приміток. Наукових видань творів класиків української літератури в 1941 році Інститут мусить підготувати до 250 авторських аркушів; 10 відсотків цієї кількості складають наукові примітки до текстів. Зверх цього Інститут, порядком закінчення робіт 1940 року, мусить опрацювати, а це значить: провести повторну перевірку уже проведеної роботи – до 800 авторських аркушів коректур ювілейного видання творів Івана Франка і творів Т. Шевченка.

Планом Інституту в 1941 році передбачається також скликання і проведення 8 загально-інститутських наукових сесій, присвячених визначним датам історії української літератури. На цих сесіях мають бути прочитані до 50 доповідей. Частина доповідей буде повторювати теми, що передбачені тематичним планом, але значна частина має бути – оригінальні праці зверх тематичного плану.

Такий, в загальних рисах, об'єм роботи Інституту на 1941 рік.

Порівняно з 1940 роком, план 1941 року в значній мірі збільшений, майже в два рази.

Реальність виконання цього плану забезпечується збільшенням контингенту наукових співробітників в штаті Інституту. На кінець 1940 року Інститут має 20 старших наукових співробітників, разом з керуючим персоналом, в Києві і 10 наукових співробітників у Львівському відділі. На цю частину – 30 наукових співробітників – падає виконання основної частини тематичного плану. Крім цього, в штаті Інституту є 5 мол[одших] наукових співробітників у Києві і 5 мол[одших] наукових співробітників у Львові, які, безперечно, візьмуть на себе велику частину виконання тематичного плану в допомогу до першої групи. Значно піднявся рівень наукової кваліфікації співробітників Інституту в 1940 році. В штаті Інституту працюють: 4 дійсних члени АН УРСР, близько стоять до роботи Інституту, хоч не працюють у

штаті Інституту, ще 3 члени Академії наук ([П. Г.] Тичина, [О. Є.] Корнійчук, [А. Ю.] Кримський), в штаті Інституту працює і член-кореспондент Академії наук УРСР. Зверх цих висококваліфікованих товаришів в штаті Інституту є (в Києві і Львові) 4 доктори наук і 10 кандидатів філологічних наук.

Крім того, в 1941 році Інститут ще збільшує залучення до роботи і до виконання тематичного плану нештатних наукових співробітників, кваліфікованих літературознавців м. Києва, Харкова, Москви і Ленінграда та інших міст Радянського Союзу. В самому тематичному плані вже значиться ряд прізвищ нештатних наукових співробітників. В тематичному плані названо 43 прізвища виконавців певних тем, але в плані називаються лише відповідальні керівники і провідні виконавці. Решта осіб, що буде виконувати план, не називаються в плані з технічних причин і через те, що багато нештатних наукових співробітників ще тільки будуть залучатися до роботи, хоча попередня договореність з ними є.

Збільшити завдання Інституту на 1941 рік ми мусіли і порядком виконання Указу Президії Верховної Ради СРСР про збільшення робочого тижня і робочого дня.

Інститут поза цим має ще на увазі хоч трохи збільшити в 1941 році кількість штатних наукових співробітників.

Всі ці дані плюс краща організація наукової роботи, ніж до цього часу, ущільнення робочого часу наукових співробітників, підвищення продукційності праці як по кількості, так і по якості, забезпечують реальність виконання цього тематичного плану в 1941 році.

Директор Інституту акад[емік] *О. І. Білецький*
Заст[упник] директора Ін[ституту]ту
по наук[овій] частині *Д. [Д.] Коніця*

НБУВ, ІА, ф. 244, оп. 1, спр. 20, арк. 9–11. Копія. Машинопис.

№ 126

ПОСТАНОВА ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ПРОВЕДЕННЯ ЮВІЛЕЮ АКАДЕМІКА-ПОЕТА П. Г. ТИЧИНИ*

6 січня 1941 р. [2*]

В зв'язку з п'ятидесятиріччям з дня народження і тридцятиріччям літературної діяльності академіка-поета П. Г. Тичини, ЦК КП(б)У постановляє:

1. Дозволити президії Спілки радянських письменників УРСР провести в січні місяці 1941 року ювілей П. Г. Тичини.

2. Зобов'язати РНК УРСР асигнувати 17 тисяч карбованців на проведення ювілею.

3. Зобов'язати Спілку радянських письменників УРСР провести літературно-художні вечори, присв'ячені літературній діяльності П. Г. Тичини в містах: Києві, Харкові, Дніпропетровську, Сталіно, Львові, Одесі.

---

* Заголовок документа.

[2*] Дата затвердження ПБ ЦК КП(б)У, протокол від 6 січня 1941 р.

4. Доручити редакціям республіканських газет освітити на сторінках газет літературну діяльність академіка-поета П. Г. Тичини.

Секретар ЦК КП(б)У *М. О. Бурмистенко*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 637, арк. 11. Оригінал. Машинопис.

№ 127

ПОСТАНОВА ПОЛІТБЮРО ЦК КП(б)У ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ 70-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ АКАДЕМІКА А. Ю. КРИМСЬКОГО

8 січня 1941 р. *

На відзначення 70-річчя з дня народження А. Ю. Кримського ЦК КП(б)У постановляє:

1. Зобов'язати Академію наук УРСР видати вибрані праці А. Ю. Кримського, а Держлітвидав – вибрані художні твори.

2. Зобов'язати всю пресу широко відмітити 70-річний ювілей А. Ю. Кримського.

3. Зобов'язати РНК УРСР виділити Академії наук 5000 крб. на проведення урочистого вечора з приводу 70-річного ювілею А. Ю. Кримського.

[М. О. Бурмистенко] [2]*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 637, арк. 20. Оригінал. Машинопис.

№ 128 [3]*

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО ПРОВЕДЕННЯ ЮВІЛЕЮ АКАДЕМІКА А. Ю. КРИМСЬКОГО [4]*

14 січня 1941 р.

На відзначення 70-річчя з дня народження академіка А. Ю. Кримського Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

1. Дозволити Академії наук УРСР провести ювілей академіка А. Ю. Кримського.

2. Зобов'язати Наркомфінансів УРСР видати Академії наук УРСР на проведення ювілею 5000 карбованців за рахунок асигнувань на 1941 рік.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР *Л. Корнієць*

Керуючий справами РНК УРСР *М. Нижник*

Оригіналові відповідає: *Шолох*

На документі помітка: «Не підлягає оголошенню».

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 86, арк. 2. Засвідчена копія. Машинопис.

---

* Дата прийняття ПБ ЦК КП(б)У постанови, протокол від 2 січня–11 лютого 1941 р.

[2]* Підпис встановлено за документами в архівній справі.

[3]* Див док. № 127.

[4]* Заголовок документа.

№ 129

ІЗ ДОПОВІДІ АКАД. Є. О. ПАТОНА ПРО МЕТОД ШВИДКІСНОГО ЗВАРЮВАННЯ МЕТАЛІВ ПІД ШАРОМ ФЛЮСУ*

20 січня 1941 р. [2]*

Метод электродуговой сварки металлическим электродом, изобретенный русским горным инженером Славяновым в 1890 году, очень долго оставался без практического приложения. Лишь во время мировой войны 1914–[19]18 гг., после удачного и весьма эффективного применения электросварки для ремонта германских судов, интернированных в американских портах, электросварка стала приобретать промышленное значение.

В нашем Союзе серьезное применение электросварки в промышленности началось 12–13 лет тому назад. Как тогда, так и сейчас сварка производится вручную[3]* и является тяжелым видом ручного труда.

Согнувшись над свариваемым предметом, через темное защитное стеклышко сварщик напряженно следит за отложением каждой капли расплавляемого металла электрода. От такой напряженной работы сварщик быстро утомляется, вследствие чего падает его производительность и ухудшается качество шва.

Итак, при ручной сварке ее качество зависит не только от квалификации и способностей сварщика, но и от его настроения и бодрости; поэтому при работе вручную трудно добиться однородного качества сварных швов.

Эту возможность дает только механизация процесса сварки, причем одновременно повышается и производительность.

Для автоматической сварки требуется: 1) сварочная головка, 2) электродная проволока, обмазанная так, чтобы при прохождении проволоки через головку получался непрерывный электрический контакт, 3) станок для передвижения головки по свариваемому изделию или для передвижения изделия относительно неподвижной головки и 4) нужно освоить технологию автоматической сварки.

Чтобы с успехом проводить внедрение автосварки на заводах, необходимо располагать практически годными решениями по указанным четырем вопросам. Поэтому Институт электросварки занимался всеми этими вопросами.

Работу по автосварке издавна проводил также завод «Электрик» в Ленинграде; однако он ограничивался конструированием сварочных головок и в небольшом масштабе занимался станками для сварки; электродному делу, а также технологии автосварки завод «Электрик» не уделял внимания. Поэтому на заводах он встречал еще большие трудности, чем Институт электросварки, и в результате разочаровался в возможности внедрения электросварки и даже перестал ею заниматься.

Институт электросварки пошел по другому пути. Занимаясь всеми вопросами, нужными для автосварки, он имел возможность оказывать заводам всестороннюю техническую помощь по автосварке. Несмотря на большие трудности и неудачи, которые Институт испытывал на протяжении целого ряда лет работы с заводами, мы продолжали верить в успех наших начинаний.

---

* Доповідь заслухана на Загальних зборах АН УРСР 2–5 квітня 1941 р.

[2]* Дата написання доповіді.

[3]* Підкреслено в документі.

Опишем вкратце работы по автосварке, проделанные Институтом до 1940 г. Работа началась с конструирования механизма сварочной головки. Еще в 1929 г., за 4–5 лет до основания Института электросварки, работал в сварочной лаборатории, организованной мной при бывшей Кафедре инженерных наук АН УССР, П. П. Буштедт, который составил свой первый проект сварочной головки и представил его в Комитет по изобретательству на предмет получения охранного свидетельства. Последовал отказ. Несмотря на это, из скромных средств лаборатории я выделил сумму, необходимую для изготовления головки. Ее испытание дало неплохие результаты и П. П. Буштедт стал работать над усовершенствованием головки. На протяжении 8 лет сменилось три типа головок. Наконец в 1939 г., воспользовавшись принципом двухмоторного дифференциального механизма, П. П. Буштедт сконструировал четвертую модель, которая при значительной простоте и устойчивости механизма отличалась высокой чувствительностью. Из головок отечественного производства эта головка является наилучшей.

Для управления работой сварочной установки до 1939 г. мы применяли два простых щита с рубильниками: один щит служил для управления сварочной головкой, а другой щит – для управления станком. С 1939 г. мы начали применять объединенные щиты с кнопочным управлением и блокировкой работы головки и станка, причем нажатием кнопки включается в работу как головка, так и станок.

В части изготовления обмазанной электродной проволоки для автосварки Институтом проделана большая и оригинальная работа, причем разработаны не только составы обмазок, но и механизированные способы нанесения обмазки на проволоку, обеспечивающие непрерывный контакт при прохождении проволоки через головку.

Для сварки обыкновенных швов Институт разработал тонкообмазанную проволоку со стабилизующим покрытием, а для сварки качественных швов – толстообмазанную проволоку крестового профиля с качественным покрытием.

В тонкообмазанной проволоке покрытие имеет целью стабилизировать дугу; на 1 тонну проволоки достаточно 3 кг обмазки, содержащей 2,4 кг двуокиси титана. Для нанесения столь небольшого количества обмазки в проволоке прорезываются 4 желобка небольшой глубины и набиваются обмазкой. Станок, разработанный Институтом, выполняет все необходимые операции и за 8 час[ов] перерабатывает 800 кг проволоки диам[етром] 5 мм.

Для изготовления толстообмазанной электродной проволоки Институт выработал оригинальный метод. Круглая проволока, нагретая электричеством, прокатывается в специальном станке для придания ей крестового профиля и после остывания спрессовывается обмазкой в другом станке. Выступающие четыре ребра крестовой проволоки обеспечивают непрерывный контакт с токоподводящими роликами головки.

В части технологии автоматической сварки Институтом разработаны основные данные и режимы, необходимые для автосварки угловых и стыковых швов тонко и толстопокрытой проволокой. Для стыковых швов разработаны режимы для случаев сварки листов разной толщины, для случаев сварки без скоса кромок и со скосом, наконец, для случаев односторонней и двусторонней сварки.

Несмотря на большую работу по автосварке, проделанную нами в течение почти 10 лет, все же нам не удалось добиться большого эффекта. Можно отметить лишь небольшое количество заводов, на которых автосварка действительно закрепилась, среди них на первом месте стоит завод «Красный профинтерн», который ежедневно выпускает с потока по 3 котла цистерн.

Внедрение автосварки на заводах представляло очень большие трудности, главным образом вследствие косности заводских руководителей и их нежеланием заняться этим новым и непростым делом, сулящим им лишние хлопоты и неприятности. К тому же их не соблазнял тот сравнительно скромный эффект, который давала автосварка в смысле повышения производительности в 2–2,5 раза сравнительно с ручной сваркой.

В последние годы, когда волна стахановского движения охватила также сварочное производство, положение автосварки стало еще более трудным, так как, повышая силу сварочного тока и применяя электроды большого диаметра, стахановцы-сварщики добились резкого повышения производительности и явились опасными конкурентами сварочных автоматов.

Институт электросварки принужден был искать выход из создавшегося затруднительного положения и изыскать меры для повышения производительности автосварки. Обратив внимание на новый метод скоростной автосварки, предложенный американской фирмой Линде, при котором сварка производится голым электродом под слоем флюса, Институт перестроил свою работу.

Судя по распространявшимся слухам и по журнальным статьям, инспирированным названной фирмой, разработка состава флюса изображалась как сложнейшая проблема, на разрешение которой американцы потратили 7 лет. Несмотря на это, в феврале 1940 г. Институт электросварки приступил к разработке состава флюса и несколько позже – аппаратуры, необходимой для сварки, для подачи флюса к месту сварки и для отсоса неиспользованного флюса в бункер после сварки. [...]*

В феврале 1940 г. Институт приступил к освоению скоростной австосварки под слоем флюса. В течение трех месяцев удалось разработать состав флюса для сварки малоуглеродистой стали, а также аппаратуру, нужную для полной механизации процесса сварки.

Чтобы ознакомить работников ряда заводов с результатами этой работы, в июне 1940 г. Институт созвал у себя небольшую конференцию, на которой демонстрировал скоростную сварку стыкового шва листов толщиной 13 мм, причем сварка производилась в один проход с большой скоростью – 30 м в час – и при том вполне автоматически. При указанной скорости и толщине металла новая скоростная сварка оказалась в 11 раз производительнее ручной сварки.

Итак, за короткий срок нам удалось намного перегнать стахановцев, догонявших автоматическую сварку обмазанной проволокой. Мы высоко ценим услугу, оказанную нам стахановцами, которые обратили наше внимание на отставание и заставили нас повысить производительность наших сварочных автоматов. Этот случай из жизни Института электросварки является ярким примером того значения, какое стахановские достижения могут иметь для нас, научных работников, той помощью, какую стахановцы могут оказать научной работе.

Учитывая громадные преимущества нового метода скоростной сварки, в июне 1940 г. Институт предложил применить его для изготовления элементов строящегося в Киеве большого моста через Днепр, где объем сварочных работ составляет не менее 120 километров сварных швов. В месячный срок Институт разработал проект станка для автосварки под слоем флюса длинных элементов ферм одновременно

---

* Далі знято частину тексту з описанням технології методу швидкісного автозварювання голим електродом під шаром флюсу.

двумя сварочными головками и проект кантователя для поворота этих элементов. В июле 1940 г. этот проект сдан заводу им. Молотова в Днепропетровске, которому поручена постройка металлического пролетного строения Киевского моста. В октябре завод приступил к изготовлению этой установки. Институт изготовил заводу нужные 4 сварочные головки и обязался оказать заводу всемерную помощь при постройке станков, при изготовлении флюса, при наладке и пуске всей установки и при обучении всего персонала, обслуживающего эту установку. В ноябре 1940 г. на завод выехала специальная бригада сотрудников Института, сроком на 2–3 месяца, для руководства работами по изготовлению станков и электроаппаратуры и по пуску всей установки. Этой же бригаде поручено организовать на заводе изготовление флюса и контроль качества сварных швов.

В период изготовления установки я дважды выезжал на завод. Параллельно с работами на заводе группа научных сотрудников во главе с В. И. Дятловым в Институте срочно разрабатывала технологию и режимы скоростной сварки швов с тем, чтобы облегчить освоение этих вопросов на заводе.

Учитывая, что на постройке Киевского моста впервые и, притом, в крупном масштабе (более 100 км швов) применяется новый скоростной метод автосварки под слоем флюса, Институт решил мобилизовать все свои ресурсы и принять самое живое участие в осуществлении этого большого дела, так как успешным его окончанием будет достигнут решительный сдвиг в деле внедрения скоростной автосварки под слоем флюса.

Талантливый руководитель большевиков Украины тов. Хрущев Н. С., живо интересующийся всеми вопросами, касающимися постройки Киевского моста, выразил желание ознакомиться с новым методом скоростной автосварки и для этой цели во второй половине октября [19]40 г. посетил Институт электросварки. Тов. Хрущев Н. С. сразу понял все значение этого нового метода сварки и ту большую роль, какую он может сыграть в деле ликвидации тяжелого и кустарного ручного труда сварщиков и переключения на механизированный и индустриальный метод сварочных работ. Признав необходимость скорейшего внедрения этого вида сварки на больших заводах Союза, тов. Хрущев Н. С. обещал по этому вопросу лично переговорить с тов. Сталиным И. В. и предложил нам изложить ему те мероприятия, которые потребуются для скорейшего внедрения нового метода сварки на крупных заводах Союза.

Коллектив сотрудников Института электросварки с воодушевлением приступил к выполнению этого задания, так как он понял, что в лице тов. Хрущева Н. С. новый способ сварки приобрел сильного покровителя, с помощью которого увенчаются успехом многолетние труды Института по внедрению автоматической сварки.

Вскоре после посещения нашего Института тов. Хрущев Н. С. был на заводе им. Молотова в Днепропетровске. Он настоял на том, чтобы в месячный срок завод изготовил станки для автосварки, которые до того завод находил невозможным выполнить своими средствами. В начале декабря тов. Хрущев Н. С. отправился в Москву и 14 декабря по телефону вызвал меня. Когда я прибыл в Москву, он сообщил мне, что тов. Сталин И. В. очень заинтересовался новым методом сварки и считает необходимым срочно, в течение первых двух кварталов 1941 г., внедрить этот метод на 20 заводах Союза, и для общего руководства этим делом предлагает мне переехать в Москву на один год.

Тов. Хрущев Н. С. указал, что имеется проект постановления о внедрении скоростной автосварки, с которым я могу ознакомиться в Совнаркоме. Я ответил, что приложу все старания выполнить возлагаемое на меня поручение, тем более что оно дает возможность осуществить мою мечту о скорейшем внедрении автоматической сварки на наших заводах. Я обещал оправдать оказанное мне доверие и просил дать мне возможность не порывать связь с руководимым мной Институтом, для чего ежемесячно 10 дней работать в Киеве. Затем я отправился в Совнарком ознакомиться с проектом постановления, которое сводится к следующему. В течение первой половины 1941 г. двадцать крупных заводов обязаны освоить скоростную автосварку под слоем флюса. Этим заводам предоставляются нужные сварочные головки, щиты управления, пылесосы, мощные трансформаторы, кремнистая электродная проволока, флюс, моторы, провода и рабочие проекты установок; наконец, заводам оказывается техническая помощь при наладке и пуске установки, а также при обучении сварщиков. Ассигнуется 1,2 млн. рублей на премирование отличившихся заводских работников.

Институту электросварки и ЦНИИТМАШ поручается:

1) организовать техническую помощь заводам, внедряющим новый метод сварки;

2) провести целый ряд исследовательских работ по уточнению состава флюса и электродной проволоки, а также по технологии сварки под флюсом малоуглеродистой и легированной стали как малой, так и большой толщины;

3) провести курсы по подготовке руководителей автосварки на заводах.

Институту электросварки поручается расширить его экспериментальную базу и проектное бюро, для чего в 1941 г. ему отпускается 3 млн. рублей на расширение помещений Института, на постройку квартир и на приобретение ценного лабораторного и производственного оборудования.

Отмечается большая работа, проделанная Институтом электросварки Академии наук УССР по разработке аппаратуры и технологии скоростной автоматической сварки.

Выделяется 100 000 руб. на премирование особо отличившихся работников.

На академика [Е. О.] Патона возлагается руководство работами по внедрению автоматической скоростной сварки на заводах, для чего он назначается членом Хозяйственного совета по машиностроению при Совнаркоме СССР и директором отдела сварки ЦНИИТМАШ. Академик [Е. О.] Патон премируется крупной суммой.

Нарком, директора и главные инженеры заводов обязываются взять под личное наблюдение и обеспечить выполнение настоящего постановления.

Для сварочного дела постановление от 20 декабря имеет историческое значение. Оно является первым решительным и серьезным шагом к ликвидации тяжелого ручного труда рабочих сварщиков и к переводу сварки на механизированные и индустриальные методы работы. [...]*

Академик *Е. Патон*

Архів Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України, оп. 1, спр. 72, арк. 1–14. Оригінал. Машинопис.

---

* Далі знято частину тексту з описанням методу ручного зварювання та з закликом до інститутів АН збагатити народне господарсвто важливими досягненнями.

№ 130
ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО ПЕРЕДАЧУ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР УСТАТКУВАННЯ ХІМІЧНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ТА ФІЗИЧНОГО КАБІНЕТУ ХАРКІВСЬКОГО ПЛАНОВОГО ІНСТИТУТУ ДЕРЖПЛАНУ УРСР*

31 березня 1941 р.

Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

1. Передати Академії наук УРСР устаткування хімічної лабораторії та фізичного кабінету (балансова вартість майна – 65,8 тис. крб.) Харківського планового інституту Держплану УРСР.

2. Передачу провести відповідно до чинного законодавства.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР *Л. Корнієць*
Керуючий справами РНК УРСР *М. Нижник*
Оригіналові відповідає: *Шолох*

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 86, арк. 71. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 131 [2]*

РЕЗОЛЮЦІЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АН УРСР НА ДОПОВІДЬ ГОЛОВИ ПЛАНОВОЇ КОМІСІЇ АКАД. А. О. САПЄГІНА ПРО РОБОТУ АКАДЕМІЇ У 1940 р.

2–5 квітня 1941 р.

Загальні збори Академії наук УРСР, заслухавши звітні доповіді голів бюро Відділів: Суспільних наук – акад. М. Я. Калиновича, Фізико-хімічних і математичних наук – акад. П. П. Будникова, Технічних наук –акад. О. М. Динника, Біологічних наук – акад. М. М. Гришка, в. о. голови Ради по вивченню продуктивних сил – чл.-кор. Є. С. Буркcера і голови Планової комісії – віце-президента АН УРСР А. О. Сапєгіна про роботу АН УРСР в 1940 р., ухвалюють:

Доповідь голови Планової комісії віце-президента АН УРСР А. О. Сапєгіна про роботу АН УРСР у 1940 р. затвердити.

Загальні збори вважають, що для поліпшення науково-дослідної і організаційної роботи АН треба здійснити такі заходи:

1. Беручи на увагу нові питання господарського будівництва, поставлені в доповіді тов. Маленкова і тов. Вознесенського на XVIII Всесоюзній партійній конференції, доручити науково-дослідним установам АН на протязі квітня переглянути тематичні плани на 1941 р. відповідно до вказівок XVIII Всесоюзної партійної конференції і не пізніше 1 травня подати доповнення і зміни на затвердження Президії АН. Загальні збори підкреслюють потребу концентрувати сили і ресурси навколо найбільш актуальної тематики, що потребує швидкого розв'язання.

2. Звернути увагу Президії на велику кількість позапланових тем, які виконуються в інститутах за рахунок планової тематики. Категорично заборонити інститутам за

* Заголовок документа.

[2]* Див. док. № 124.

рахунок держбюджетної планової тематики і робочого часу виконувати, без дозволу Президії, тематику позапланову.

3. Доручити інститутам і Президії скласти загальноакадемічний план відзначення 25-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції і поставити про це питання на чергових Загальних зборах.

Доручити Президії приступити до організації загальноакадемічної виставки «Досягнення науки в УРСР» до двадцять п'ятих роковин Великої Жовтневої соціалістичної революції.

4. У зв'язку з складанням перспективного п'ятнадцятирічного генерального плану, доручити Президії приступити до організації складання перспективного плану науково-дослідних робіт.

5. Звернути увагу Президії і бюро Відділів на потребу посилити конкретне керівництво науковою роботою інститутів АН УРСР, звернувши особливу увагу на поліпшення якості наукових робіт.

Доручити Президії звернути особливу увагу на потребу поліпшити організацію роботи бюро Відділів, насамперед бюро Відділу фізико-хімічних і математичних наук, а також бюро Відділів Біологічних і Технічних наук; зокрема, укомплектувати склад бюро Відділів членами, які можуть відповідним чином забезпечити роботу Відділів.

6. Доручити Президії в найближчий час вжити заходів до призначення директорів у тих інститутах Академії наук, де їх немає.

7. Зобов'язати бюро Відділів і директорів інститутів забезпечити систематичний контроль за ходом виконання плану науково-дослідних робіт.

8. Доручити Президії і дирекції інститутів переглянути структуру інститутів і усунути роздрібненість секторів, загальну громіздкість і відірваність одного відділу від іншого.

9. Звернути увагу бюро Відділів і Ради по вивченню продуктивних сил на те, що ряд бригад по комплексних проблемах несистематично збирається для обговорення своїх робіт, і доручити їм систематично перевіряти роботу комплексних бригад і направляти її.

10. Доручити Президії переглянути склад Ради по вивченню продуктивних сил з тим, щоб організувати працездатну Раду для керування роботою по вивченню продуктивних сил країни.

11. Зобов'язати інститути і Відділи складати звіти про свою роботу так, щоб наслідки робіт визначалися за їх суттю, якістю і ефективністю роботи. Зобов'язати бюро Відділів давати оцінку роботи інститутів саме з цього погляду.

12. Доручити Президії розвинути роботу в галузі систематичної пропаганди наукових досягнень Академії серед широких мас трудящих робітників, колгоспників, Червоної Армії та інтелігенції нашої країни.

Загальні збори закликають академіків і членів-кореспондентів прийняти активну участь у цій роботі.

13. Звернути увагу Президії на потребу поліпшити видавничу роботу.

Доручити Президії вжити заходів до забезпечення потрібними паперовими фондами друкування наукової продукції.

Збільшити об'єм видання «Доповідей АН УРСР» і випускати його двічі на місяць.

14. Щоб поліпшити справу організації впровадження наслідків наукової роботи в соціалістичну практику, доручити Президії організувати для цього спеціальне бюро при Президії.

15. Доручити Президії розглянути питання про утворення єдиного Природничого музею при Президії АН і вивчити питання про організацію Політехнічного музею.

16. Доручити Президії поставити питання перед союзними організаціями про утворення комплексної металургічної станції, де провадилась би робота ряду інститутів АН.

17. Звернути увагу директорів інститутів і наукових керівників на потребу переглянути свої кадри у зв'язку з потребою підвищити якість науково-дослідних робіт.

18. Доручити Президії провести роботу по скороченню адміністративно-господарського апарату і звільнені вакансії переключити на наукову роботу.

19. Доручити Президії поліпшити умови праці наукового персоналу, збільшивши кількість науково-допоміжних працівників.

20. Доручити Президії звернути увагу на роботу відділу підготовки наукових кадрів, на випадки невдалого добору аспірантів і на незавжди критичний підхід до цієї справи.

21. Доручити Президії піднести клопотання від імені Загальних зборів АН УРСР перед РНК СРСР про утворення в Академії наук УРСР загальноакадемічного преміального фонду.

22. Доручити Президії піднести питання перед РНК УРСР про виділення спеціальних фондів по технічному постачанню.

Звернути увагу всіх директорів інститутів на потребу давати цілком реальні заявки на матеріальне устаткування.

Доручити Президії переглянути наявні матеріальні фонди по інститутах з метою деякого потрібного перерозподілу невикористовуваних ресурсів, що їх мають установи АН.

23. Звернути особливу увагу Президії на потребу зміцнення експериментальної бази інститутів АН УРСР, зокрема новоутворених.

Вісті Академії наук УРСР. – 1941. – № 4. – С. 28–31.

№ 132

РЕЗОЛЮЦІЯ НАРАДИ З ПРОБЛЕМИ ПРОМИСЛОВОЇ НАФТОНОСНОСТІ УРСР

16–21 квітня 1941 р.

Решения XVIII партконференции в части, касающейся составления, а значит и осуществления 15-летнего плана, налагают особые обязанности на нефтяников. Эти обязанности обуславливаются не только теми повышенными требованиями, которые будут предъявляться к нефти со стороны ее непосредственных потребителей, как автомобильная, авиационная, тракторная промышленность, но и теми возрастающими требованиями, которые предъявляются сейчас к ней дорожным строительством и особенно химической промышленностью.

Созванное Институтом геологических наук АН УССР совещание, в присутствии представителей Академии наук СССР, Совета производительных сил Академии наук СССР, Ленинградского геолого-разведочного нефтяного института, Наркомата нефтяной промышленности, общественных и партийных организаций широко обсудило вопросы, касающиеся проблемы промышленной нефти на Украине.

С несомненностью можно констатировать, что фонд заведомо нефтеносных земель на Украине чрезвычайно возрос за последние годы. Мы имеем сейчас полное право говорить о промышленном значении не только Роменского поднятия, где потенциальный суточный дебит превышает 100 тонн нефти, но и целого ряда структур, подготовленных разведкой к глубокому бурению (Исачки, Дмитровка, Талалаевка, Поздняки). Этим, конечно, дело не ограничится.

Имеющийся в настоящее время материал позволяет говорить, что основными фондами тектоники Днепровско-Донецкой впадины являются сравнительно спокойные складки, осложненные лишь локальными интенсивными нарушениями с внедрением соляных масс. Это обстоятельство в значительной степени увеличивает перспективность промышленной нефтеносности впадины.

Вынос керна, покрытого нефтью разбуриваемой структуры, в Кременной и новые данные разведочного бурения в БССР дают полное основание говорить не только о возможной нефтеносности всей северной и северо-западной окраины Донбасса, на которой известен уже целый ряд поднятий, число которых несомненно будет увеличиваться по мере расширения изучения этой территории, но и о возможной нефтеносности всей обширной территории Днепровско-Донецкой впадины.

Не подлежит также сомнению и то, что Приазовский район, который в настоящее время является только газоносным, при более широком изучении и более глубоком бурении перейдет в нефтеносный.

Весьма богат фонд заведомо нефтеносных земель Западной Украины и северной части Буковины. 40 действующих в настоящее время нефтеносных промыслов и три эксплоатирующихся газовых площади расположены на участке, имеющем протяженность около 300 километров и около 60 километров в ширину. Среди освоенных нефтяных участков находятся многочисленные нефтепроявления, свидетельствующие о потенциальных возможностях тех земель, которые сейчас еще совершенно не изучены. Неизученной остается вся полоса, примыкающая к Подольскому поднятию, неизученной оказывается почти вся западная часть, так наз[ываемая] «центральная депрессия», и совершенно не изучена поднадвиговая часть зоны распространения Карпатского флиша, даже на большей части старых промысловых площадей. Что же касается нефтеносных земель Северной Буковины, то их почти совершенно не коснулась рука геолога.

Богатство нефтяными фондами, большая сложность и разнообразие геологического строения и огромная территория распространения нефтепроявлений требуют от геологов максимального напряжения в своей работе и привлечения всех методов исследования и всех видов геологической специальности.

Вновь организованный при Институте геологических наук АН УССР Совет по изучению нефтеносности земель Прикарпатской зоны, куда входят геологи АН СССР во главе с академиком П. И. Степановым и представители Ленинградского нефтяного института и будут привлечены представители Наркомнефти и др[угих] организаций, широкое привлечение лабораторных исследований и геофизическое изучение нефтеносных земель будет поставлено на должную высоту – необходимо только все это расширить, лучше оборудовать, оснастить и предать всему делу другие темпы. На созданный Совет необходимо возложить обязанности не только координирования деятельности различных геологических организаций, производящих свою работу, но и апробирование программ; кроме того, на созываемых конференциях необходимо давать оценку произведенным работам. Заслушав доклады геологов, сове-

щание одобряет предложенные ими программы, но в то же время считает необходимым обратить внимание на следующее:

1. *По Роменскому району*

а) Обратить особое внимание на форсирование буровых работ на восточном и западном продолжении Роменской складки, скважин №№ 18, 41 и промежуточной между №№ 10 и 11, на крыльях структуры – разведку карбона и девона скв[ажин] 24, 20 как могущих скорее всего дать окончательный ответ не только о характере самой структуры, но и ее нефтеносности.

б) Считая весьма ценным факт нахождения бурых углей в районе Роменской структуры, обратить внимание соответствующих организаций на возможность их комплексного использования, в частности в качестве средства для проведения вторичных методов эксплоатации.

в) Считать необходимым увеличение объема исследовательских работ по сейсмическому каротажу, на что обратить внимание Главгеологии.

г) Возможно скорее приступить к изучению сейсмическим методом Исачковского поднятия с целью выбора места для заложения роторных скважин как могущих дать самый быстрый ответ на определение характера, мощности и нефтеносности слагающих структуру отложений.

д) Отметить, что на ближайший период времени надо концентрировать разведочные и эксплоатационные работы на Роменской и Дмитровской структурах.

е) Ускорить изучение геофизикой Глинского поднятия с последующим заложением роторных скважин как представляющего максимальный интерес в виду пологого характера выявленной геофизикой складки.

ж) Не ограничиваться на Дмитровской и Талалаевской структуре заложением только одиночных роторных скважин, ибо это слишком затягивает разведку и приход к основной цели – промышленной эксплоатации.

з) Поставить дело геофизических разведок так, чтобы к [19]42 году было освещено строение всей площади между Ромнами – Исачками, Поздняками – Дмитровской и изучен район Полтавы – Ахтырки и Решетиловки, где градиент силы тяжести испытывает наибольшие колебания.

и) Совещание отмечает крайне медленный темп буровых работ в тресте Нефтепромразведка, связанный с большим количеством аварий и несвоевременным вводом в бурение роторных скважин, и недостаточное внимание к улучшению технологии бурения и усилению разведки кадрами квалифицированных буровиков.

к) Учитывая особый геологический характер коллекторов нефти в структурах Днепропетровско-Донецкой впадины, считать необходимой разработку геологических и техно-экономических обоснований рациональной методики эксплоатации нефти, в первую очередь в зоне брекчий Роменского, Дмитровского и Исачковского поднятий.

2. *По Приазовскому району*

Совещание считает необходимым:

а) Разработать методику бурения скважин, обеспечивающую получение устойчивых газовых струй из четвертого газового горизонта для промышленной эксплоатации.

б) Продолжить ряд геофизических профилей в пределах Причерноморской впадины для изучения глубинной геологии, включив сюда и исследования дна Азовского моря.

в) Для изучения глубинной геологии и поисков нефти в юго-западной части Приазовья пробурить две структурных скважины в районе сел Ново-Михайловка и Ново-Дмитровка, а также пробурить ряд крелиусных скважин на косах, глубоко впадающих в Азовское море.

г) Отметить важность изучения Подольского силура для разрешения проблемы нефтеносности Причерноморской впадины.

3. По району Северного и Северо-Западного Донбасса.

а) Обнаруженные работами треста Укрнефтеразведка и НГРИ в области Донецкого бассейна пологие поднятия контакта мела и палеогена у селений Веселогорск, Епифановка, Поповка, Катанье, Невское, Юрьевка и Карповка представляют интерес для дальнейших работ по изучению нефтеносности этих районов.

В данном отношении необходимо предусмотреть выяснение более точного характера предполагаемых здесь погребенных поднятий карбона методами детальной геофизики и крелиусного бурения и дать им сравнительную оценку. Одновременно поиски подобных погребенных поднятий необходимо распространить и далее к северу и востоку.

б) Подвергавшиеся детальному картированию в области северо-западной окраины Донецкого бассейна структуры Краснооскольская, Терновская, Шандриголовская, Петровская и Корульская привлекают к себе определенное внимание как структуры, благоприятные для поисков нефти, что нашло себе подтверждение в находке нефтяных битумов в зоне брекчии Петровского купола.

По своему геологическому характеру эти структуры подразделяются на две группы, в одной из которых выделяется в качестве первоочередного объекта для поисков нефти структура Петровская, а во второй – Краснооскольская.

Для уточнения характера строения этих структур следует предусмотреть постановку крелиусного бурения, а на Петровском – еще и детальные геофизические работы. Одновременно для выявления новых объектов следует поставить маршрутные геофизические исследования на обширной территории к северо-западу от Петровского купола на продолжении той же антиклинальной зоны. Параллельно намечается необходимость производства детальных геологических съемок в районе Славянского купола, на площади Б[ольшая] Камышеваха – Спеваковка, а также на продолжении главного антиклинала в районе ст[анции] Барвенково.

в) В случае подтверждения наличия нефти в скважине в Кременной, считать необходимым как форсировать бурение этой скважины, так и постановку вопроса об увеличении плана разведки этой структуры.

г) Считать первоочередной задачей промышленное освоение Ворошиловградского и Кременского газовых месторождений, учитывая близость последних к промышленным предприятиям союзного значения.

д) Обратить внимание на увязку плана работы по разведочному глубокому бурению Петровского месторождения, проводимого Углеразведкой, с планами разведочных на нефть исследований.

е) Просить Укрнефтеразведку пересмотреть вопрос о кернах.

4. По Белорусской ССР

Проводившиеся 1937 г. в южной и юго-восточной части БССР по проблеме нефти работы дали исключительно ценные теоретические и практические результаты не только для охваченной работами области, но и для всей Днепровско-Донецкой впадины в целом.

а) Открытая и изученная геофизическими исследованиями Давыдовско-Кореневская структура на фоне глубокого погружения кристаллического ложа Шацилковско-Ельской депрессии карбона и вскрытые скважиной отложения карбона и солей свидетельствуют, что этот район является продолжением Днепровско-Донецкой впадины.

б) В связи с тем, что имеются геологические предпосылки для нахождения антиклинальных структур в палеозое в других местах Шацилковско-Ельской депрессии, считать необходимым продолжение в пределах депрессии комплексных геофизических работ и их усиление.

в) Ввиду наличия признаков битумов в кернах бурящейся скважины, считать необходимым заложение дополнительных структурных роторных скважин близ д[еревни] Корени на Давыдовско-Кореневской структуре.

г) С целью общеструктурного изучения северо-западной части Днепровско-Донецкой впадины, необходимо в северной зоне разлома (Глусск-Паричи) на месте выхода минеральных вод близ Глусска провести детальную сейсмическую разведку с последующим заложением глубокой скважины.

д) Считать необходимым обратиться в Наркомнефть СССР с просьбой о всемерной помощи белорусским геологическим организациям в проведении намеченных по проблеме нефти работ, в частности об отпуске роторных станков, горючего, оборудования, проведения геофизических работ и проч[ее].

В то же время, в связи с общностью задач по изучению Днепровско-Донецкой впадины, считать необходимым оказание действенной помощи со стороны Академии наук УССР, Упр[авления] отд[еления] ГСГТ, Украинского геологического управления[84] – в предоставлении консультации, выполнении лабораторных анализов, петрографических, палеонтологических и др[угих] исследований.

5. По западным областям Украины

а) Считать, что полученные результаты разведки (скважины в Лубенцы, Ходоновичи, Майдане, Небылове) вполне подтверждают представление об огромных потенциальных возможностях края и требуют интенсивного развития как исследовательских, так и, особенно, буровых работ. Исследовательские работы должны быть направлены по двум путям – изучению условий режима нефтеносных пластов с целью повышения дебита скважин (введения вторичных методов эксплоатации) и по палеонтолого-петрографическому изучению стратиграфического разреза для решения вопроса тектоники.

б) Геофизические работы в зоне распространения флиша должны вестись в комплексе с геологическими и обязательно опираться на геологический разрез скважин, ибо явление надвига чрезвычайно затрудняют процесс интерпретации.

Считать намеченный план работ треста Укрнефтеразведка правильным.

Основной задачей треста Укрнефтеразведка в 1941 г. должно являться выяснение наличия структур Бориславского типа и установление их нефтеносности в районах Лубенца, Волянка и Луковица.

г) Отметить необходимость постановки работ по разведке газовых площадей Богородчаны и Тлумачек.

д) Отметить правильное направление геолого-съемочных работ в 1941 г., предусматривающих детальную сплошную съемку на площади распространения прикарпатской соленосной формации.

е) Отметить значительную перспективность в нефтеносном отношение полосы распространения плиоценовых отложений и провести подготовительные рабо-

ты для проектирования глубокого разведочного бурения на нефть в газовой полосе.

ж) Геолого-геофизические работы в Сев[ерной] Буковине прежде всего должны быть поставлены в районе Предгорья Карпат и распространения отложений миоцена, а бурение произвести в районе Сергие и Дахтиниц в местах, предварительно с этой целью обследованных геологически.

Резолюция

по разделу научно-исследовательских работ

Совещание отмечает высокую актуальность и большое практическое значение научно-исследовательских работ по отдельным вопросам проблемы нефтеносности: стратиграфии, палеографии, тектонике, геохимии, проводящихся в Институтах геологических наук АН УССР и АН СССР, в Нефтяном геолого-разведочном институте, ГПК Нефтеразведки, Роменской Нефтепромразведке, Львовской Укрнефтеразведке, Геофизическом тресте[85], Харьковском университете и Геологическом институте АН БССР.

Только на базе научно-исследовательской работы возможно будет построить рациональный план разведочных и поисковых работ и скорейшим образом разрешить практическую проблему.

Совещание отмечает значительный сдвиг в смысле увязки и координирования работ различных организаций Киева, Львова, Москвы, Ленинграда, занятых разрешением проблемы промышленной нефти на Украине, и считает необходимым дальнейшее углубление этой связи между научно-исследовательскими учреждениями и промышленными организациями.

При изучении геологических структур Днепровско-Донецкой впадины и Прикарпатья необходимо использовать также геоморфологический метод.

По отношению к областям окраин Донбасса:

а) Геологические обоснования проблемы нефтеносности северной и сев[еро]-зап[адной] окраины Донецкого бассейна заставляют считаться здесь с возможной нефтеносностью отложений каменноугольного возраста и, в частности, с осадками их карбонатной фации. Полученные данные о коллекторских свойствах пород не исключают вероятности скопления нефти и в более высоких горизонтах палеозоя. Имеются также указания, позволяющие говорить о возможной нефтеносности девонских отложений. Этим предположениям не противоречат структурные условия области, складывающиеся в данном отношении в достаточно благоприятном виде. В равной мере, технически достижимой представляется здесь глубина залегания перспективных нефтеносных горизонтов. В совокупности это позволяет квалифицировать рассматриваемую область как возможно нефтеносную.

б) Детальное изучение литологии и микрофауны по разрезам верхнего палеозоя Донбасса и смежных областей (от Ромен на западе до Доно-Медведицкого междуречья и Тепловки на востоке) подтверждает представление о существовании здесь единого бассейна в каменноугольное время и уточняет картину распространения различных зон седиментации в зависимости от изменяющейся конфигурации этого бассейна.

В частности удалось выяснить, что наступление каменноугольного моря шло с северо-востока на юго-запад, от Поволжья к Донецкому бассейну. Одновременно детальное изучение фауны фораминифер верхнего палеозоя Донбасса и Роменско-

го района установило наличие в последнем верхневизейских и нижненамюрских слоев, а также аналогов свит $C_2^2 - C_2^7$ Донецкого бассейна.

в) Признавая принятое направление научно-исследовательских работ по изучению нефтеносности окраин Донбасса правильным, совещание подчеркивает актуальность поставленных в плане работ Нефтяного геолого-разведочного института (НГРИ) следующих работ тематического характера, а именно: 1) выработке новой методики аналитического исследования легкокипящих битумов для тех случаев, когда эти битумы проявляют себя в породе лишь запахом нефти; 2) изучение типов осадков палеозоя в связи с характером их битуминозности для более точного выяснения признаков возможно нефтеносных фаций и 3) завершение сравнительного стратиграфического исследования фауны фораминифер и остракод из каменноугольных и девонских отложений Донбасса, Ромен и Исачек путем монографического описания изученной фауны с параллельным использованием новых материалов по смежным районам.

г) Одновременно конференция обращает внимание Нефтяного геолого-разведочного института (НГРИ) на необходимость усилить работы по выяснению перспектив нефтеносности окраин Донбасса далее в восточном и северо-восточном направлениях и увязать полученные данные с данными нефтеносности Поволжья (Тепловка).

Несмотря на значительный объем исследовательских работ, проведенных в прошлом, констатировать недостаточную изученность геологического строения и нефтеносности В[еликих] Карпат и предгорий, что тормозит развитие разведочных работ и добычи нефти.

Учитывая сложность задач по изучению В[осточных] Карпат, считать необходимым организацию и проведение широких исследовательских работ Геологическим институтом АН УССР и АН СССР в этой области.

Признать желательным и необходимым полное координирование всех научно-исследовательских работ, производимых в В[осточных] Карпатах и предгорьях, в том числе производственных организаций, работающих по нефти.

При планировании научно-исследовательской тематики учесть необходимость комплексного изучения основных вопросов стратиграфии, петрографии и палеонтологии В[еликих] Карпат и предгорий и выснение закономерностей тектонических проявлений в зоне развития глубинных структур типа Бориславской складки и центральной депрессии, что может дать наискорейший эффект с точки зрения расширения нефтяной базы.

Обратить особое внимание на изучение физических свойств нефтяных пластов и, особенно, условий отдачи ими нефти.

По геофизическим работам:

а) По Днепровско-Донецкой впадине

1. Совещание отмечает, что геофизические разведки на территории Днепровско-Донецкой впадины в последние 2 года дали исключительно ценные результаты. Особо большой разворот геофизические работы получили после XVIII партийного съезда. Если ассигнования на геофизические работы во впадине до XVIII партсъезда не превышали ежегодно 500000 р[уб]., то в 1940 г. они составили около 1500000 р[уб]., а в 1941 г. составили 2400000 р[уб]. Исключительное внимание партии и правительства к проблеме украинской нефти дало возможность в наиболее короткий срок решить основные вопросы методики геофизических поисков и разведки структур различного типа.

2. К основным достижениям следует отнести разработку методики изучения тектоники палеозойских отложений методом отраженных волн, разработку методики поисков сравнительно пологих структур, создание фонда подготовленных структур к бурению и обнаружению вероятных структур.

В результате геофизических работ были выявлены следующие структуры:

1) Структуры соляные:

Ромны и Исачки – обнаружены по геологическим данным и затем подготовлены, сданы в бурение геофизическими методами;

Дмитриевка, Позняки – обнаружены геофизикой и подготовлены к бурению;

Луговники, Петровцы, Вишняки, Новосельцы, Богачки, Леман – обнаружены магнитометрией.

2) Пологие структуры :

Талалаевка – обнаружена и подготовлена геофизическими методами к бурению;

Глинская – обнаружена и частично подготовлена геофизическими методами к бурению;

Хмеловская, Калайдинская, Рейзеровская, Переволочанская – обнаружены геофизикой, но еще не разведаны.

3. Совещание отмечает, что план УОГСГТ на 1941 г. составлен целесообразно и отвечает разведочным задачам. В результате работ 1941 г. предполагается значительное увеличение фонда подготовленных к бурению структур.

4. Сектор геофизики Ин[ститу]та геологических наук АН УССР в последнее время активно выполняет работы, связанные с проблемой нефти на Украине. Закончено обобщение геофизических материалов по Днепровско-Донецкой впадине до 1939–1940 г. г., развернуты широкие лабораторные исследования, проводится изучение применения новых видов каротажа в условиях Роменского района, обнаружены вблизи Киева аномалии типа Роменской, разрабатываются отдельные вопросы, связанные с методикой геофизической разведки Днепровско-Донецкой впадины.

5. Необходимо следующее:

а) Окончательно решить вопрос о возможности применения гравиметрии для поисков структур типа Талалаевки и Глинска.

б) Изучить магнитные свойства осадочных пород Днепровско-Донецкой впадины.

в) Продолжать изучение плотности пород, слагающих Днепровско-Донецкую впадину.

г) Продолжить исследовательские работы по применению каротажа в Роменском районе, обратив особое внимание на изучение новых видов его.

д) Разработать методику каротажных исследований для выявления в скважинах горизонтов нефтеносной брекчии.

е) Разработать генеральный план и проект комплексных геофизических исследований Днепровско-Донецк[ой] впадины.

ж) Начатые работы на окраинах Донбасса продолжить систематической съемкой по направлению к Днепровско-Донецкой впадине.

6. Рациональному и планомерному исследованию Роменского района мешает значительное отставание от геофизических работ контрольных буровых работ, которые должны бы были давать опорный материал для интерпретации результатов полевых геофизических измерений.

Следует отметить отставание региональных геофизических исследований на территории от Донбасса до Ромен.

б) По западным областям УССР

Совещание отмечает, что в области методики геофизических разведок нефтеносных районов Восточных Карпат существует целый ряд нерешенных вопросов. Неразработанными являются:

а) методика сейсморазведки отраженных волн;

б) вопросы комплексной геофизической разведки геологических структур Восточных Карпат;

в) вопросы территориального изменения физических свойств горных пород.

Необходимо следующее:

а) при применении сейсмической разведки методов отраженных волн в Восточных Карпатах использовать все технические достижения КСГТ (комбинированное группирование и т. д.);

б) продолжить электроразведочные и поставить сейсмические работы по изучению газоносной полосы;

в) организовать опытные электроразведочные работы на структурах типа Бориславской складки;

г) организовать систематическое изучение физических свойств горных пород. В первую очередь необходимо построить плотностный график по всему нормальному разрезу Восточных Карпат и изучить закон изменения плотности третичных пород при переходе от Карпат к Подольской плите;

д) разработать методику применения гравиметрии для поиска структур различного типа;

е) приступить к разработкам методики комплексной геофизической разведки в условиях Карпат и Предгорья;

ж) особое внимание уделить каротажу и вообще каротажу крелиусных скважин, чтобы по возможности скорее изучить состояние старых скважин.

Председатель Оргкомитета совещания академик *[Б. И.] Чернышев*
Зам[еститель] председателя проф. *[В. Б.] Порфирьев*

Архів Інституту геологічних наук НАН України, оп. 1, спр. 49 а, арк. 218–233. Копія. Машинопис.

№ 133

ПРОТОКОЛ ЗБОРІВ НАУКОВОГО І НАУКОВО-ДОПОМІЖНОГО ПЕРСОНАЛУ ЛЬВІВСЬКИХ ВІДДІЛІВ ІНСТИТУТІВ АН УРСР*

25 квітня 1941 р.

м. Львів

На залю входить акад. [О. В.] Палладін, якого присутні вітають оплесками. Перший вітає його акад. [К. Й.] Студинський як найстарший член колективу АН. Опісля тов. [І. К.] Ольховий вітає його від МК і складає йому побажання з нагоди відзначення його орденом Червоного Трудового Прапора. (На залі оплески).

* Заголовок документа.

В президію вибирають як провідника акад. [О. В.] Палладіна, далі – керівників інститутів: проф. [Ю. І.] Полянського – директора Музею і тов. [І. Н.] Зеленко – директора Бібліотеки. Секретарюють І. Карпинець і В. Лев.

Акад. [О. В.] Палладін, приймаючи провід зборів, дякує присутнім за привітання і побажання. Його відзначення є стимулом оцінки працівників науки, якими опікується Радянська влада, а головно – великий опікун науки тов. [Й. В.] Сталін. Акад. [О. В.] Палладін піднімає оклик на честь партії, уряду і тов. [Й. В.] Сталіна. (Бурхливі оплески).

В своїй промові представляє акад. [О. В.] Палладін, як зростає наука в АН УРСР, завдяки зростаючим щороку фондам, відводженим на науку, і кадрам. Тут подає він цифрові зіставлення грошових видатків на окремі відділи АН та зростання наукових кадрів. Керівники інститутів створюють науковим робітникам умовини для успішної праці і для підвищення їхніх кваліфікацій. В АН є аспірантура для нових робітників і для докторантів. Крім того, наукові лаборанти (з закінченою вищою освітою) автоматично стають аспірантами для підвищення кваліфікацій. І там, де немає аспірантури, керівники інститутів уможливлюють молодим співробітникам підвищити свою кваліфікацію. Ці факти підтверджує акад. [О. В.] Палладін власним досвідом – що можна зробити в справі виховання кадрів. Більш 20 учнів його є професорами по різних вузах – учні Біохімічного інституту є в різних республіках і містах СРСР. Такі ж умовини створено і у Львові у АН.

Наша АН має великі досягнення. Серед наших членів є ряд нагороджених або орденами або і Сталінською премією. Всі ці відзначення є прикладом, як треба працювати для науки.

Щороку складається Академією план наукової роботи, який саме служить на те, як можна успішно працювати. Можна натхненно працювати тільки тоді, коли є план; коли ми знаємо зразок нашої теоретичної роботи.

Проф. [І. П.] Крип'якевич. Вітає рішення Президії [АН УРСР] про окреме керівництво львівськими інститутами та висловлює побажання: 1) для успішної праці в інститутах треба нав'язати безпосередній зв'язок з Києвом з метою негайного одержування усіх нових книжок, видаваних Академією наук; 2) треба також постаратися, щоб і інші наукові центри (як Москва) присилали у Львів свої записки та видання.

Дир[ектор] [І. Н.] Зеленко. У Львові до тепер окремо живуть Бібліотека і інститути, тому що Бібліотека не дістає більшої кількості видань АН. Треба, щоб Київ приділив нам по 15 примірників всіх видань і попередніх, і нових. Пропонує, щоб до Бібліотеки надсилати обов'язково по одному примірникові всіх видань, які виходять в СРСР; а також, щоб кожний інститут виділив одного співробітника, який стежив би за новими виданнями і виписував їх для свойого інституту.

Акад. [К. Й.] Студинський. Представляє, які перешкоди були зі сторони директора Львівського відділу суспільних наук. Після його усунення і установлення керівництва інститутами з окрéма*, відносини поправилися. Потреба тільки, щоб сходилися керівники інститутів для спільного порозуміння в керівництві, а також усі наукові робітники інститутів для спільного обговорення наукових питань.

Проф. [В. І.] Сімович. Стверджує, що Академія не дістає окремих обласних газет і через те нічого не знає про місцеве життя. Тому апелює до Президії Академії, щоб допомогла виписати для львівських інститутів усі газети.

---

* Наголос поставлено упорядником.

Проф. [Ю. І.] Полянський. Дякує Президії Академії та урядові за опіку над музеями. Просить, щоб допомогти Музеєві зав'язати широкі зв'язки з іншими музеями для обміну виданнями і уможливити Львівському музеєві видати окремі записки.

Проф. [К. Й.] Кисілевський[86]. Говорить про Словникову комісію. Труднощі у словниковій праці, які спочатку були великі, усунено. Ще до тепер годі дістати деякі словники, хоч інші інституції їх дістають. Він прохає від імені всіх співробітників словникового сектора, щоб Київ прислав ще якнайбільше словників. Крім того, нам потрібні лаборанти, щоб постачали нас в новітнє словництво.

Байгер – робітник Музею, питається, чи є новіший словник термінології природописних наук, якого потребують працівники Музею. Йому виясніює проф. [К. Й.] Кисілевський, що такі словники є в Інституті мовознавства та в Бібліотеці АН.

[М. Д.] Деркачева * – бібліотекарка, яка керує відділом Франкових рукописів, стверджує, що Бібліотека не має відповідного приміщення, ані шаф і через це умови праці в цьому відділі важкі. Просить допомогти в цій справі.

На всі запити і бажання відповідає акад. [О. В.] Палладін. Він стверджує, що вирішення Президії АН щодо керівництва львівськими інститутами правильне. Тов. [І. Н.] Зеленку поручає зібрати нараду керівників інститутів для обговорення бібліотечних справ, тов. Борисенку поручає постаратися про обласні газети. В часі роботи сесій АН належить запланувати графік роботи наукових співробітників по чотири години зранку і по полудні, щоб вони могли взяти участь у працях сесій. Будинок Музею зремонтується. Болюче питання словників порушити у Києві, щоб забезпечити працю співробітників словникового сектора. В справі забезпечення спадщини Франка Президія вирішить питання скоро і позитивно.

Президія ужиє всіх заходів, щоб зв'язки львівських інститутів з київськими і з Президією були наладнані якнайкраще. Всіх членів Київської Академії, а головно Президії, що приїздять до Львова, належить трактувати не як гостей, а як співробітників або керівників.

На закінчення акад. [О. В.] Палладін ще раз завзиває усіх львівських наукових робітників до успішної роботи і співпраці з Києвом, щоб робота йшла ударно, так як це належить у радянському Львові. (Оплески).

ЦДІАЛ України, ф. 362, оп. 1, спр. 61, арк. 150–152. Оригінал. Машинопис.

№ 134

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ЦІН НА ЖУРНАЛИ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР [2*]

30 квітня 1941 р.

Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

1. Затвердити такі ціни на журнали, що їх видає Академія наук УРСР:

Вісті Академії наук УРСР	2 крб.	за екз.
Медичний журнал	15 –«–	–«–

* Так у документі. Потрібно: «Деркач».

[2*] Заголовок документа.

Доповіді Академії наук УРСР	2 крб. 50 к.	–«–
Біохімічний журнал	7 –«–	–«–
Мікробіологічний –«–	8 –«–	–«–
Ботанічний –«–	9 –«–	–«–
Геологічний –«–	8 –«–	–«–

Затвердити такі ціни на видання інститутів Академії наук УРСР:

Збірник Інституту математики	8 крб.	за екз.
Записки Інституту хімії	6 –«–	–«–
Фізичні записки	7 –«–	–«–
Вісті Інституту фізичної хімії	6 –«–	–«–
Наукові записки Інституту мовознавства «Мовознавство»	8 –«–	–«–
Наукові записки Інституту літератури «Радянське літературознавство»	9 –«–	–«–

2. Видавництву Академії наук УРСР протягом місяця провести відповідні розрахунки з передплатниками, з яких одержані суми більші, ніж визначені цією постановою.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР *Л. Корнієць*
Керуючий справами РНК УРСР *М. Нижник*
Оригіналові відповідає: *Шолох*

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 87, арк. 110. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 135

ПОСТАНОВА РАДИ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ УРСР ПРО ПРОВЕДЕННЯ ЮВІЛЕЮ В ЗВ'ЯЗКУ З 60-РІЧЧЯМ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ АКАДЕМІКА БОГОМОЛЬЦЯ О. О. *

20 травня 1941 р.

Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

Виділити Академії наук УРСР з резервного фонду Раднаркому УРСР 20 тисяч карбованців на проведення ювілею в зв'язку з 60-річчям з дня народження академіка Богомольця О. О.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР *Л. Корнієць*
Заст[упник] Керуючого справами РНК УРСР *С. Сулима*
Оригіналові відповідає: *Шолох*

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 87, арк. 117. Засвідчена копія. Машинопис.

* Заголовок документа.

№ 136

ВИТЯГ ІЗ ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПОЛІТБЮРО ЦК КП(Б)У ПРО ВИЛУЧЕННЯ З БІБЛІОТЕК ТА КНИГОТОРГОВЕЛЬНОЇ МЕРЕЖІ УРСР ЗАБОРОНЕНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

28 травня 1941 р.

Слухали: Про вилучення з бібліотек та книготорговельної мережі політично-шкідливої літератури.

Постановили: Затвердити список Головліту УРСР* № 85 на вилучення з бібліотек та книготорговельної мережі політично-шкідливої літератури. (Список додається) [2*].

[Члени Політбюро]: *М. Бурмистенко*
Д. Коротченко
М. Гречуха
Л. Корнієць

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 16, спр. 22, арк. 136. Оригінал. Машинопис.

№ 137 [3*]

СПИСОК № 85 ГОЛОВЛІТУ УРСР ПРО ВИЛУЧЕННЯ ОКРЕМИХ КНИЖОК ТА ЗБІРНИКІВ, В ЯКИХ ВМІЩЕНО СТАТТІ, ПРОМОВИ, ЦИТАТИ ТА ПОРТРЕТИ ВОРОГІВ НАРОДУ [4*]

[28 травня 1941 р.] [5]*

14. «Всеукраїнська Академія наук на службі соціалістичного будівництва». Праці ювілейної сесії ВУАН, присвяченої 15-літтю Жовтневої революції. – Вид[авництв]во ВУАН. – Київ, 1933. – С. 141.

Примітка: 1) На стор. 7, 8, 9, 10, 11 популяризуються вороги народу: Скрипник М., Затонський [В.], Демченко М., Василенко М., Мусульбас, Семковський С., Кравчук [М.], Світальський [М.], Сенченко [І.], Левік А., Лукін, Косіор [С.], Птуха [М.], Юринець [В.], Оппоков [Є.].

2) На ст. 9, 11 – привітальний лист ворогам народу Косіору [С.] та Чубарю [В.].

3) На стор. 49–77, 107–115 вміщено наукові доповіді ворогів народу Семковського [С.] та Оппокова [Є.].

20. Грушевський Мих[айло]. «На порозі нової України (Гадки і мрії)». Вид[ано] друк[арнею] Акц[іонерного] т[овариства]ва «Петро Барський у Київві». – Київ, 1918. – С. 120.

---

* Головне управління в справах літератури та видавництв, створене у 1922 р. при Народному комісаріаті освіти як вищий цензурний орган.

[2*] Див док. № 137.

[3*] Див. док. № 136.

[4*] В документі упорядником подані відомості тільки про видання Академії наук.

[5*] Дату встановлено за док. № 136.

Примітка: Вся книжка з початку до кінця націоналістична, контрреволюційна. Грушевський [М.] закликає боротися з більшовиками, які українців арештовують, розстрілюють, на його думку, тільки за те, що вони українці. Червоноармійців автор називає бандитами, ворога народу Троцького [Л.] прирівнює до Леніна [В.]. Переяславську угоду (Хмельницького) Грушевський [М.] характеризує, як велику руїну України, а тому він кличе покінчити з московською орієнтацією й взяти курс на західне.

У такому дусі написана вся книжка.

27. «Звідомлення Всеукраїнської Академії наук у Київі за 1923 рік». Вид[авницт]во Всеукр[аїнської] Акад[емії] наук. – Київ, 1924. – С. 165.

Примітка: 1) На стор. 4, 6, 7, 8, 9, 19, 36, 37, 38, 106, 149, 150, 152 популяризуються вороги народу: Затонський [В.], Гринько [Г.], Єфремов [С.], Птуха [М.], Синявський [О.], Гермайзе [Й.] та Рулін [П.].

2) На стор. 42–99, 119–146 вміщено статті ворогів народу: Єфремова [С.] та Птухи [М.].

28. «Звідомлення Української Академії наук у Київі за 1924 рік». Вид[авницт]во Українська Академія наук. – Київ, 1925. – С. 94.

1) На стор. 4, 27, 34, 71, 74, 75 популяризуються вороги народу Єфремов [С.], Ніковський [А.], Яната [О.], Птуха [М.] та Гермайзе [Й.].

2) На стор. 8 вміщено фото з ворогами народу Єфремовим [С.] та Птухою [М.].

3) На стор. 35–45, 52–64 статті цих ворогів.

29. «Звідомлення Всеукраїнської Академії наук у Київі за 1927 рік». Вид[авницт]во Всеукраїнська Академія наук. – Київ, 1928. – С. 146.

1) На стор. 7, 8, 14, 15, 41, 106, 107, 108 та інших популяризуються вороги народу Любченко П., Єфремов [С.], Птуха [М.], Кравчук [М.], Ніковський [А.] та інші.

2) На стор. 17–30, 64–98 вміщено статті ворогів народу Єфремова [С.] та Птухи [М.].

30. «Звіт про науково-дослідну роботу Київської філії Ін[ституту]ту Т. Шевченка за 1928–[19]29 академічний рік (з 1 жовтня [19]28 до 1 жовтня [19]29)». Вид[авницт]во Інституту. – Київ, 1930. – С. 30.

1) На стор. 1 вміщено цитату з промови ворога народу Скрипника [М.].

2) На стор. 2, 3, 15, 19, 20, 21, 22, 28, 29 популяризуються вороги народу: Елан [В.], Лазоришак, Михайличенко, Лакиза І., Синявський [О.], Савченко Я., Якубовський Б., Коваленко, Щупак [С.], Козоріс [М.], Загул Д. та Зеров [М.].

37. Кирилюк Євген[87]. Бібліографія праць П. О. Куліша та писань про нього. Українська бібліографія. Випуск 2. Вид[авницт]во Всеукраїнська Академія наук. – Київ, 1929. – С. 120.

На стор. 6, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 88, 89, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 117 популяризуються вороги народу: Єфремов [С.], Крушельницький А., Зеров [М.], Гермайзе [Й.], Вороний Микола, Рулін [П.], Ніковський [А.], Плевако [М.], Коряк [В.], Шамрай А.

41. «Коротке звідомлення про діяльність Української Академії наук у Кисві за 1919–1924 рр. ». Вид[авницт]во Українська Академія наук. – Київ, 1925. – С. 34.

На стор. 14, 15, 19, 22, 29 популяризуються вороги народу Єфремов [С.], Оппоков [Є.], Птуха [М.].

55. «Наукові записки», вип. 2. Педагогічна та педологічна секції. За редакцією проф. М. Задериголови. Дніпропетров[ське] наук[ове] при УАН т[оварист]во. – Дніпропетровськ, 1930. – С. 62.

1) Книжку побудовано на педологічних засадах (ст. 13, 17, 18).

2) На стор. 13, 17, 18, 22 популяризується ворог народу Блонський.

3) Стара, шкідлива орфографія.

96. «Українська бібліографія». Вип. 1. Методологічний збірник. – Всеукр[аїнська] Акад[емія] наук. Бібліографіч[на] комісія. – Київ, 1928. – С. 245.

На стор. 52, 55, 11, 132, 133, 134, 156, 174 популяризуються вороги народу Єфремов [С.], Загул Д., Ніковський [А.], Бухарін [М.], Преображенський, Кухаренко [І.], Яворський [М.].

Начальник Головліту УРСР *А. Ільїн*

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 16, спр. 22, арк. 140–141, 143–144, 146–147, 150, 159. Оригінал. Машинопис.

№ 138

ЗВІТ ПРО РОБОТУ АН УРСР ЗА ПЕРШЕ ПІВРІЧЧЯ 1941 Р.

*[14 червня 1941 р.]**

Одна из самых молодых Академий наук, Академия наук УССР, выросла, в особенности за годы сталинских пятилеток, в одно из крупнейших научно-исследовательских учреждений мира.

Основной структурной единицей Академии наук являются научно-исследовательские институты. В настоящее время, не считая филиалов и отделений, в Академии наук УССР насчитывается 29 институтов.

Для осуществления конкретного руководства работой институтов институты объединяются в 4 Отдела: Отдел общественных наук, Отдел физико-химических и математических наук, Отдел биологических наук и Отдел технических наук.

В состав Отдела общественных наук входят институты: Ин[ститу]т археологии, Ин[ститу]т истории Украины, Ин[ститу]т украинской литературы им. Т. Г. Шевченко, Ин[ститу]т языковедения, Ин[ститу]т украинского фольклора, Ин[ститу]т экономики и Кабинет по изучению еврейской советской литературы, языка и фольклора.

Отдел физико-химических и математических наук объединяет институты: Ин[ститу]т математики, Ин[ститу]т физики, Физико-технический институт в Харькове, Ин[ститу]т химии, Ин[ститу]т органической химии и технологии, Ин[ститу]т физической химии в Днепропетровске, Ин[ститу]т минерального сырья, Ин[ститу]т геологических наук и Полтавскую гравиметрическую обсерваторию с филиалом – Карпатская обсерватория.

В состав Отдела биологических наук входят институты: Ин[ститу]т ботаники, Ин[ститу]т зоологии, Ин[ститу]т гидробиологии, Ин[ститу]т микробиологии, Ин[ститу]т биохимии, Карадагская биологическая станция и Ин[ститу]т клинической физиологии.

Четвертый отдел – Отдел технических наук – объединяет следующие институты: Ин[ститу]т электросварки, Ин[ститу]т строительной механики, Ин[ститу]т черной металлургии в Харькове с филиалом в Днепропетровске и Киеве, Ин[ститу]т гидро-

---

* Документ датовано за поміткою: «14.VI.41. Здано в «Більшовик України».

логии, Ин[ститу]т энергетики в Харькове с Киевским филиалом и Ин[ститу]т горной механики в Днепропетровске.

Как самостоятельное учреждение при Академии наук – Библиотека Академии наук УССР, одна из богатейших в мире, насчитывающая свыше 6 миллионов томов.

Из года в год растет бюджет Академии наук. За последние 11 лет он вырос почти в 50 раз и в настоящее время составляет 36097000 рублей.

Растет и количество научных сотрудников. Только за прошлый год, в связи с пополнением Академии четырьмя новыми крупными институтами, количество научных сотрудников возросло с 972 до 1200 человек. В числе их 495 сотрудников имеют ученую степень доктора и кандидата наук. Число сотрудников, имеющих ученую степень, за 1940 год возросло на 116 чел[овек], свидетельствуя о качественном росте научных кадров Академии наук.

Велика работа Академии наук и по подготовке аспирантских кадров. Количество аспирантов кандидатской аспирантуры составляет в 1941 году 205, количество аспирантов-докторантов – 54.

Стремясь как можно лучше выполнить задания правительства и партии и указания товарища Сталина, Академия наук УССР при составлении своих планов научной работы руководится прежде всего необходимостью способствовать разрешению важнейших проблем народно-хозяйственного значения.

При определении тематики на 1941 год, при утверждении плана работ на 1941 год Общее собрание Академии наук руководствовалось прежде всего указаниями XVIII конференции ВКП(б), выдвинувшей перед промышленностью и сельским хозяйством ряд первоочередных важнейших задач. Составляя план своей работы на 1941 год, Академия наук УССР стремилась оказать возможно большую помощь своей исследовательской работой разрешению заданий партии и правительства.

Когда дело идет о разрешении сложных проблем крупного народно-хозяйственного значения, то обычно возникает необходимость привлечь к разработке каждой отдельной проблемы ряд институтов для того, чтобы по возможности всесторонне охватить и разрешить все вопросы, относящиеся к области данной проблемы. Такой подход вызывает необходимость комплексирования работ институтов и создания междуинститутских комплексных бригад, которым и поручается разработка запланированных Академией наук проблем.

Для всесторонней проработки проблемы, для критической оценки полученных результатов, для того, чтобы окончательно формулировать вытекающие из научной работы практические выводы, невозможно, однако, ограничиваться рамками работы хотя бы и многочисленной комплексной бригады. Необходимо поделиться достигнутыми результатами с[о] специалистами, работающими вне Академии наук УССР, сотрудниками Академии наук Союзной и республиканских Академий наук, сотрудниками многочисленных научно-исследовательских институтов. С этой целью в Академии наук УССР широко практикуются созываемые независимо от сессии Общего собрания Академии наук и Отделов многочисленные конференции, посвященные отдельным проблемам, так называемые моно-проблематические конференции. Таких конференций запланировано Академией наук на 1941 год свыше 40. Некоторые из них созываются в начале года и уже состоялись. Это те конференции, которые созываются с целью путем всестороннего обсуждения обеспечить наибольший эффект намеченного конкретного плана разработки той или иной проблемы. В других случаях конференции собираются среди года для того, чтобы сообщить о получен-

ных результатах и посоветоваться относительно дальнейшего направления работы, или же в самом конце года, и тогда на конференциях докладываются полученные результаты и подвергаются всестороннему рассмотрению в порядке критики и самокритики.

Опыт показывает, что в таких конференциях Академии наук УССР охотно принимают участие крупнейшие ученые нашего Союза. Немногочисленные по составу участников конференции представляют большой интерес благодаря их авторитетности.

Приведу несколько примеров. В феврале этого года по инициативе Ин[ститу]та химии состоялась конференция по коррозии металлов и способов борьбы с ней, в которой, кроме институтов Физики, Электросварки, Ин[ститу]та физической хими, Ин[ститу]та металлургии Академии наук УССР, приняли участие Коллоидно-электрохимический институт, Ин[ститу]т общей и неорганической химии и Ин[ститу]т металлургии Академии наук СССР, а также ряд различных крупных заводских предприятий.

В марте по инициативе Отдела физико-химических и математических наук и согласно указания Президиума Академии наук УССР была созвана конференция для обсуждения наиболее актуальных направлений работ в области химии и определения основных задач, стоящих на ближайшие годы перед химическими институтами Академии наук УССР. В этой конференции приняли участие авторитетнейшие сотрудники институтов: Химии, Физической химии, Органической хими и технологии Академии наук УССР, Ин[ститу]та геологических наук, Ин[ститу]та минерального сырья Академии наук УССР, химических институтов Академии наук Союза ССР и Белорусской Академии наук, ряда университетов, химических институтов, представители соответствующих отделов некоторых народных комиссариатов т. д. Конференция обсудила причины отставания химической науки в ряде областей, имеющих существенное значение для нашей промышленности и сельского хозяйства, здравоохранения и т. д., и определила ближайшие задачи, на которых должны сосредоточить свое внимание как в Академии наук УССР, так и вне ее.

Успешно прошла созванная в марте Советом по изучению производительных сил Украины Академии наук УССР конференция по редким и цветным металлам. В ней приняли участие, кроме Ин[ститу]та геологических наук, Ин[ститу]та химии, Ин[ститу]та минерального сырья, Ин[ститу]та металлургии Академии наук УССР, сотрудники Академии наук СССР, Государственного ин[ститу]та редких металлов, Народный комиссариат цветных металлов и др.

В апреле месяце Ин[ститу]т геологических наук провел комплексную конференцию по вопросам дальнейшего изучения нефтеносности УССР, определившую объем и характер исследовательской работы в этой области в летний сезон 1941 года.

Не имея возможности перечислять проблематику всех запланированных конференций, приведу еще только несколько примеров для того, чтобы показать, что проблематика конференций, созываемых Академией наук УССР, относится как к различным областям техники и природоведения, так и к области развития украинской культуры, национальной по форме, социалистической по содержанию.

Отдел технических наук созывает в конце сентября конференцию по вопросам производства и использования высококачественных сталей, в которой примут участие, кроме институтов Металлургии, Строительной механики и Электросварки Академии наук УССР, также Институт металлургии Академии наук СССР, Харьковский

институт металлов, Институт стали имени товарища Сталина в Москве, Днепропетровский металлургический институт и др.

По Отделу биологических наук состоялась в мае месяце конференция по флоре и фауне, имеющая всесоюзный характер. Такой же всесоюзный характер имеет и конференция, созываемая по инициативе Ин[ститу]та клинической физиологии и Института биохимии в конце года по практически весьма важному вопросу об адаптации организма человека к повышенному и пониженному атмосферному давлению.

Многочисленные конференции из области археологии, истории Украины, языковедения, истории литературы и по изучению украинского фольклора созывает в 1941 году Отдел общественных наук Академии наук. Некоторые из этих конференций уже состоялись.

Характер конференций имеют и выездные сессии Отделов Академии наук УССР в[о] Львове, где уже организован ряд отделов институтов общественных наук и организуется живая связь и привлечение к совместной работе с Академией наук УССР наиболее выдающихся специалистов западных областей Украины по наукам техническим и по природоведению.

Инициативную роль в созыве конференций по проблемам большого народно-хозяйственного значения играет Совет по изучению производительных сил Украины. Кроме уже осуществленных им конференций, во второй половне 1941 года будет созвана конференция по проблеме реконструкции Днепра, в которой примут активное участие институты Гидрологии, Геологических наук, Энергетики и Экономики Академии наук УССР, а также Укргидроэлектропроект, Академия наук БССР, Наркомвод и Наркомзем УССР, Госплан УССР и Союза ССР, а также конференция по эрозии почв и борьбе с нею и некоторые другие.

Ежегодно Академия наук УССР созывает 3–4 раза в год Общее собрание Академии наук для заслушивания и утверждения отчета о проделанной работе, плана работ на следующий год и ряда отчетных докладов о достигнутых результатах в области наиболее важных в научном и практическом отношении исследований, выполненных в институтах Академии наук.

Отделы Академии наук созывают свои сессии значительно чаще, чем Общие собрания Академии наук. На этих сессиях обычно заслушивается ряд научных докладов, выполненных в институтах Отдела, и таким образом весь коллектив научных сотрудников данного Отдела получает возможность судить о результатах научной работы входящих в состав Отдела институтов.

Кроме того, Отделы созывают сессии, посвященные отдельным вопросам, способствуя активации коллективной разработки институтами важных в научно-практическом отношении проблем, а также, сессии, посвященные историческим датам крупнейших деятелей науки и культуры или открытий, имеющих в истории науки ведущее значение.

Нет никакой возможности в кратком докладе изложить план Академии наук на 1941 год в деталях. Печатный план этих работ с указанием их исполнителей занимает в сокращенном виде книжку в 200 страниц.

О направлении работ Академии наук прежде всего можно составить себе представление по комплексным проблемам, разработка которых намечена и проводится институтами Академии наук в 1941 г.

Приведу названия некоторых из этих комплексных проблем.

Над проблемой нефти в УССР Академия наук работает уже в течение ряда лет. Работы Академии наук в этой области указали ряд нефтеносных районов на Украине и дали ряд практических консультаций по разработке нефти в районе Ромны–Исачки. Как известно, данные исследований геологов Академии наук целиком подтвердились на практике. В декабре 1940 года в Ромнах начал действовать первый мощный нефтяной фонтан. Однако, это еще вторичная нефть. Разведка еще не преодолела слоев, отделяющих буровые скважины от глубоких нефтяных озер, расположенных, по-видимому, на глубине около 2 км. Около Исачек Полтавской области академические геологи установили наличность нефти на относительно небольшой глубине. Весьма желательна интенсификация этих работ, принимая во внимание огромное народно-хозяйственное значение промышленной разработки нефти на Украине, как с точки зрения энергетического ресурса, так и в целях разгрузки транспорта, перевозящего нефть с далеких нефтяных промыслов.

В 1941 году будут проведены обследования новых геологических нефтеносных структур и научное обоснование промышленной разведки нефти в новых районах УССР. Одновременно Ин[ститу]т органической химии и технологии установит характеристику украинской нефти и наиболее целесообразные методы переработки ее, а Ин[ститу]т минерального сырья и Ин[ститу]т химии разработают способы цементации соленосных пород, что имеет большое значение для борьбы с обвалами при бурении нефтяных скважин.

К проблеме нефти примыкает запланированная на 1941 год проблема промышленного использования природных газов УССР. В этой работе примут участие, кроме Ин[ститу]та геологических наук, Ин[ститу]т минерального сырья, уже давший способ выработки труб для газопроводов из недефицитного сырья, заменяющих металлические трубы, и Ин[ститу]т химии, который наметил разработку методов каталитического получения ацетилена из метана и синтез[а] этанола и высших спиртов.

Большое место среди комплексных проблем в плане 1941 года занимает проблема использования местных видов топлива на Украине. Бригада, которая разрабатывает эту проблему, насчитывает около 40 научных сотрудников институтов: Геологических наук, Минерального сырья, Горной механики, Гидрологии, Энергетики и Органической химии и технологии. В задачу бригады входит изучение новых районов залегания местного топлива, проблема газификации местных видов топлива, разработка методов гидрирования бурого угля для получения одновременно с моторным топливом циклического химического сырья, а также полукоксования угля с последующим крекингом смолы. Параллельно Ин[ститу]т минерального сырья будет изучать глины и каолины буроугольных месторождений, а институты Горной механики и Гидрологии разрабатывают способы осушения при прохождении шахт и методы горизонтального дренажа плывунов в карьерах, а также другие вопросы техники добывания бурых углей.

К этой же проблеме примыкает успешно разрабатываемая проблема использования битуминозных сланцев. Весьма большое значение для народного хозяйства имеет проблема редких и цветных металлов. Основным заданием институтов Академии наук УССР на 1941 год в этой области является обнаружение новых ресурсов сырья для развития цветной металлургии на Украине и разработка рациональных методов выделения редких элементов и металлов из отходов производства и природного сырья.

В этой проблеме кооперируются институты Геологических наук, Минерального сырья, Ин[ститу]т химии, а также вне Академии наук – Геологическое управление УССР и Ин[ститу]т редких металлов.

Работы в этой области так же, как и в области проблемы по использованию местных видов топлива, явятся продолжением и дальнейшим развитием работ, частично уже выполенных в 1940 году. Есть основания предолагать, что по окончании этих работ в 1941 году Академия наук будет иметь возможность вынести на обсуждение соответствующих организаций ряд практических предложений.

Серьезное народно-хозяйственное значение будет иметь также разработка проблемы соленых водоемов и соляных отложений на Украине.

Большая бригада в составе 50 научных работников – сотрудников институтов: Зоологии, Биохимии, Ботаники, Микробиологии, Огранической химии и технологии, Ин[ститу]та химии, Физико-технического института, работает над проблемой борьбы с вредителями сельско-хозяйственных растений и, в частности, над разработкой наиболее эффективных методов борьбы с свекловичным долгоносиком.

Предварительные работы, проведенные в 1940 году, дали возможность в 1941 году уже на больших опытных участках свекловичных плантаций подвергнуть сравнительному изучению эффективность различных методов (химического, биологического), разработанных экспериментально в лабораториях институтов Академии наук. Брагада надеется, что на основании этих опытов на будущий 1942 год она получит возможность рекомендовать соответствующим сельско-хозяйственным организациям ряд дешевых и эффективных методов борьбы с долгоносиком.

Назову еще одну из комплексных проблем, разрабатываемых в Академии наук УССР, – проблему эрозии почв и способов борьбы с ней. Здесь главная работа падает на институты Ботаники, Геологических наук и Гидрологии.

Еще одна комплексная проблема – использование малых рек УССР – объединяет институты Гидрологии, Энергетики, Гидробиологии и Ботаники.

Мы говорили о комплексных проблемах, в разработке которых принимают участие различные институты Отделов Академии наук. Однако, метод комплексирования работы практикуется также и между институтами, относящимися к одному Отделу.

Такова, например, комплексная проблема изучения коррозионных процессов и способов борьбы с коррозией металлов, включающих 10 тем, разработку которых будет вести бригада в составе 18 научных сотрудников институтов: Химии, Физической химии и Ин[ститу]та физики.

Равным образом и в каждом институте существует целый ряд вопросов (проблем и тем), которые разрабатываются комплексно, т. е. в разработке которых принимают участие сотрудники различных отделов института.

Несомненная целесообразность такого комплексного внутриинститутского изучения какого-нибудь сложного и актуального вопроса заключается в том, что дает возможность изучить этот вопрос с помощью различных методов и, таким образом, охватить вопрос всесторонне.

Я уже указал на невозможность в краткой статье охарактеризовать не только отдельные темы, но даже и все проблемы, разработка которых стоит в плане институтов Академии наук на 1941 год. Остановлюсь поэтому только на некоторых проблемах отдельных институтов, чтобы, таким образом, наметить основные характерные черты общего плана работ институтов Академии наук УССР.

Так, в Ин[ституту]те математики намечены для разработки в 1941 году две ведущих проблемы: одна из них имеет большое значение для применения в физике, механике, теории упругости. Это область функционального анализа. Другая проблема относится к области математической физики и должна дать широкие теоретические исследования в области гидродинамики, расчета движения почвенных вод под гидротехническими сооружениями, в задачах электронной оптики и т. д. Ряд других отдельных работ связан с задачами, выдвинутыми перед Институтом хозяйственными организациями. – Коломенским машино-строительным заводом, Куйбышевским гидроузлом и др.

Среди многих тем, изложение сущности которых в виду их специального характера в немногих словах было бы затруднительным, имеются и такие, значение которых не требует пояснения. Таковы, например, темы, относящиеся к теории прочности и стойкости сооружений и конструкций, среди которых ведущее значение имеет тема «Динамічна міцність та стійкість пружного ланцюгу авіаційного двигуна».

В Институте физики весьма большое значение имеет исследование в области физики полупроводников, а именно изучение физических явлений на границе полупроводников и металла в зависимости от тока, температуры и других факторов. Работа эта имеет большое значение для физики выпрямителей, фотоэлементов и др.

В области металлофизики укажу на темы по изучению явлений диффузии в металлах, имеющие значение для разрешения проблемы борьбы с коррозией.

В Институте физической химии разрабатываются весьма важные работы по вопросам кинетики и механики химических реакций, разрабатываются методы физико-химического анализа, химия изотопов, проблема урана. Большое внимание уделено в тематике этого Института вопросам катализа, играющего, как известно, большую роль в химической технологии.

Успешная работа Физико-технического института в области ядерной физики в этом году получает новый стимул и возможности дальнейшего развития благодаря разрешению строительства циклотрона.

В Институте химии, наряду с проблемами, носящими более теоретический характер (неводные растворы), разрабатываются в 1941 году проблемы изучения коррозионных процессов и методов борьбы с коррозией металлов, исследования электродных процессов при выделении металлов, вопросы кинетики и катализа, методы получения и изучения малоизученных неорганических соединений и др.

В Институте органической химии и технологии, кроме уже указанных работ, которые будут проводиться в порядке участия Института в разработке комплексных проблем по химическому использованию бурого угля, по проблеме борьбы с свекловичным долгоносиком и др., разрабатывается ряд тем по вопросам синтеза различных типов ненасыщенных спиртов, изучение свойств различных видов текстильного сырья, темы, связанные с участием Института в комплексной проблеме по использованию шелкового волокна дубового шелкопряда, изучение влияния химических обработок и окраски на хлопчатобумажное волокно, вопросы синтеза прочных красящих веществ и т. д.

Весьма велика программа работ Института геологических наук. Кроме участия в комплексных проблемах, о которых уже было сказано, запланирован ряд комплексных внутриинститутских тем, задача которых сконцентрирована на выяснении геологической структуры УССР и выяснении запасов ее полезных ископаемых.

Недавно организованный Ин[ститу]т минерального сырья среди других тем в 1941 году особое внимание уделит работе по получению глинозема из каолинов и глин для потребностей алюминиевой промышленности. Перед Институтом поставлены также задачи разработки новых эффективных методов производства строительных материалов.

Полтавская обсерваторя заканчивает составление гравиметрической карты УССР, по свидетельству геологов Академии наук являющейся по своей детальности и точности, среди подобных карт других стран, одной из лучших.

Несколько слов о работе институтов Отдела биологических наук.

Ведущей проблемой для своей работы в 1941 году Институт микробиологии избрал проблему бруцеллеза. Чрезвычайно трудная для своего разрешения в полном объеме проблема бруцеллеза, ввиду его распространения, требует систематической работы над диагностикой, химиотерапией, изучения значения бактериофагии при бруцеллезе для его лечения и профилактики. В Институте одновременно будет продолжаться работа по изучению бактериофагов и их практическому применению в борьбе с различными инфекциями.

Институт биохимии в 1941 году много внимания уделяет вопросам влияния пониженного атмосферного давления на биохимические процессы в тканях, комплексируя свою работу с группой Ин[ститу]та клинической физиологии, изучающей проблему адаптации организма к пониженному атмосферному давлению. Кроме того, в проблематике Института необходимо отметить участие его в комплексной проблеме по борьбе с вредителями сельско-хозяйственных растений, работы в области ферментов, имеющие значение для управления ферментативными процессами в промышленности и сельском хозяйстве, ряд работ по эволюционной биохимии и др.

Весьма важные задачи стоят перед Институтом ботаники Академии наук УССР. Ин[ститу]т уже имеет большие достижения в работе по проблеме управления онтогенетическим развитием растительных организмов с целью увеличения их продуктивности. Работы Института в области фитогормонов пользуются широкой известностью и авторитетом как в СССР, так и за его пределами. Эта новая область чрезвычайно перепективна и обещает в дальнейшем своем развитии весьма важные результаты в области повышения урожайности. Весьма важные работы намечены также в Институте ботаники в области трансплантации и вегетативной гидридизации растений. Институт обеспечен многочисленными высококвалифицированными кадрами, среди которых ряд имен, пользующихся заслуженным всесоюзным авторитетом. Необходимое дальнейшее расширение работ этого Института требует оказания ему помощи в отношении дополнительного оборудования и, в особенности, создания специальных теплиц, вегетационных домиков и лабораторий при них. Частичное удовлетворение этих потребностей обеспечено уже ассигнованиями на этот год. Эти ассигнования необходимо на 1942 год значительно увеличить, так как не приходится сомневаться в продуктивности и пользе для народного хозяйства тех результатов, которые будут получены. Приближается к концу и обширная работа Института над изучением флоры УССР.

Институт зоологии Академии наук УССР уже давно приобрел авторитет своими исследованиями в области механики развития. Дальнейшая разработка будет продолжаться и в 1941 году и выяснит ряд закономерностей в области эволюции организмов. В 1940 году Институт зоологии широко развернул работу по изучению ус-

ловий развития важнейших вредных для сельского хозяйства насекомых и по обоснованию новых методов борьбы с ними. В 1941 году эта проблема занимает в Институте зоологии ведущее место.

План Института гидробиологии на 1941 год предусматривает дальнейшее изучение водоемов УССР, их растительных и животных ресурсов и тесно увязан с проблемами рыбного хозяйства на Украине, а также с рядом задач, выдвинутых санитарными организациями наших крупнейших городских центров.

Институт клинической физиологии намечает ряд работ, весьма важных как для развития теоретической медицинской науки, так и для клинической практики. Из обширной тематики Института, выполнение которой обеспечивается многочисленными высококвалифицированными кадрами, укажу на работы по тканевой трансплантации, уже давшие в области пересадки роговицы от трупа и пересадки трупной кожи весьма важные практические результаты, далее – работы по изучению физиологии нервной системы, работы по патологии системы кровообращения, в частности по изучению генеза, профилактики и терапии гипертонической болезни, столь часто являющейся причиной преждевременного изнашивания человеческого организма и смерти, работы по генезу старости и профилактике преждевременного старения организма, а также уже упомянутые выше работы по адаптации организма к изменениям атмосферного давления.

Институт тесно увязывает свою работу с многочисленными клиниками и крупнейшими больницами не только УССР, но и Союза ССР.

Состоявшаяся в конце 1940 года конференция по физиологической системе соединительной ткани, а также недавние доклады выдающихся профессоров-клиницистов по вопросу о практическом применении антиретикулярной цитотоксической сыворотки на заседании Бюро Ученого медицинского совета Наркомздрава УССР показали большое научно-практическое значение проводимых в Институте работ в указанной области.

Среди работ институтов Отдела технических наук укажу прежде всего на работы Института электросварки, предусматривающие дальнейшее усовершенствование и внедрение в практику разрабатываемых Институтом методов повышения эффективности сваривания путем механизации и автоматизации его процессов. Успешная работа Института в указанной области получила высокую оценку правительства и в дальнейшем своем развитии обещает чрезвычайно плодотворные результаты для различных отраслей промышленности и большие миллионы рублей экономии.

Весьма значительных результатов добился в своей работе и Институт строительной механики, пользующийся заслуженным доверием и авторитетом в СССР. Его работы в области расчета конструкций, динамической прочности металла и деталей конструкции, рационализации конструкций и расчета пространственных систем, а также в области проблем нелинейной механики обещают и в 1941 году ряд чрезвычайно интересных и практически важных результатов.

Еще не вышедший из периода организации Институт горной механики обещает дать в 1941 году ряд практически важных работ в области автоматизации управления применяемыми в горном деле механизмами, а также в области вскрытия и разработки полезных ископаемых. В этом же Институте успешно разрабатывается проблема стойкости упругих систем, теория и расчет инженерных сооружений и их отдельных частей на устойчивость.

Недавно созданные институты Черной металлургии и Энергетики, хотя еще и не вышли из периода организации, однако, уже начали разработку некоторых весьма важных вопросов в области получения повышенного качества металла и теории расчета конструкций агрегатов металлургических заводов – в Институте металлургии, а также в области повышения использования материалов и коэффициента полезного действия энергетических машин и передачи электрической энергии постоянным током – в Институте энергетики.

Одако, этим двум молодым институтам еще немало придется поработать над организацией своей работы для того, чтобы занять подобающее им, как академическим институтам, ведущее место среди других научно-исследовательских институтов нашего Союза, работающих в этих же областях знания.

Полезная и интересная работа запланирована небольшим Институтом гидрологии Академии наук УССР. Значительная часть работ относится к изучению процесса стока речных систем и входит в состав комплексной проблемы использования малых рек УССР. Запланированные работы в области гидрологии и гидравлики должны дать ряд весьма нужных данных для народного хозяйства Украины как в области гидротехнических сооружений, так и в области энергетического использования энергии рек, а также в области борьбы с почвенными водами.

В связи с организацией отделов институтов общественных наук в[о] Львове работа этих институтов Академии наук УССР в 1941 году значительно расширяется. Работа институтов Отдела общественных наук весьма разнообразна по своему характеру и имеет большое значение для развития украинской культуры, национальной по форме, социалистической по содержанию.

Планом предусмотрена комплексная работа институтов в области изучения творчества и окончания подготовки научного издания произведений Т. Г. Шевченко, подготовка научного издания произведений И. Франко, юбилейные издания – в связи с 85-летием со дня рождения И. Франко, которые характеризуют И. Франко не только как художника, но также дадут очерки, посвященные И. Франко как историку, как фольклористу, а также очерк особенностей стиля и языка И. Франко.

Большую работу предстоит закончить в 1941 году Институту истории Украины и Институту украинской литературы в области подготовки систематических курсов истории Украины для высших учебных заведений, истории революционного движения на Украине в XIX–XX столетиях, истории Украины советского периода и т. д.

В плане Института украинской литературы на 1941 год: 1) учебник и хрестоматия по истории украинской литературы для высших учебных заведений, 2 т.; 2) изучение древней украинской литературы (сборник); 3) история украинской литературы XIX столетия; 4) западно-европейское влияние на украинскую литературу XIX–XX столетия. Институт начинает также работу над общим очерком русско-украинских литературных взаимных влияний в их историческом развитии. О работе Института по изданию произведений классиков украинской литературы – Т. Г. Шевченко и И. Франко – уже было сказано. В 1941 году намечается также подготовка научного академического издания произведений Леси Украинки, а также подготовка к изданию произведений Василя Стефаника в трёх томах. Институтом запланирована подготовка полной научной библиографии по истории украинской литературы с начала XIX столетия и до советского периода.

В плане Института украинского фольклора на 1941 год поставлен курс украинского фольклора для высших учебных заведений, история украинского фольклора,

развитие украинско-советского фольклора (сборник), украинский музыкально-песенный фольклор, работы в области этнографии и др.

Институт языковедения Академии наук УССР главное внимание в плане 1941 года уделяет продолжению работы по составлению словарей. В 1941 году будет закончено около 60 авторских листов Украинско-русского словаря, Львовский отдел Института подготовит краткий Польско-украинский словарь и др. Запланированы работы по подготовке словарей лексики Т. Г. Шевченко и М. Коцюбинского. Ряд работ запланирован в области научной грамматики современного украинского и русского литературных языков и их истории, расширена будет работа по изучению живого украинского народного языка.

По проблеме разработки вопросов общего языковедения запланирована дальнейшая разботка очерков истории языковедения как учебника для высших учебных заведений, необходимого для подготовки высококвалифицированных кадров в области языковедения. Ряд тем посвящен изучению языка одного из наиболее выдающихся классиков украинской литературы И. Франко, две работы имеют в виду популяризацию наследства выдающегося языковеда [А.] Потебни.

К работам Института языковедения примыкают и работы, запланированные на 1941 год Кабинетом по изучению еврейской советской литературы, языка и фольклора. Таковы лексика и грамматика современного еврейского языка и его истории, а также относящиеся к истории языка исследования лексики и фразеологии классика еврейской литературы И.-Л. Переца*. Намечена также подготовка сборника лучших образцов дореволюционных и современных народных песен и сказок для популяризации еврейского фольклора.

Институт археологии продолжит в 1941 году работу по изучению памятников материальной культуры и истории Украины с древнейших времен до 13 столетия нашей эры.

Институтом экономики запланирован ряд тем, имеющих существенное значение для разрешения некоторых вопросов народного хозяйства УССР, а также работы в области подготовки учебников и руководств, научно-популярные работы, работа по истории статистики в СССР и другие. Основным заданием для Института должно было бы быть научное обоснование основ экономического районирования УССР в системе народного хозяйства СССР и выяснения основных линий дальнейшего развития Советской Украины.

Однако, место, уделяемое этой проблеме в общей тематике Института на 1941 год, несомненно недостаточно. По-видимому, в 1941 году в области этого основного задания Института он вынужден будет ограничиться подготовительной работой с тем, чтобы в 1942 году подготовить специальные материалы, сосредоточить на ней максимум внимания, одновременно увязавши эту свою работу с Госпланом УССР и соответственными народными комиссариатами.

Как видно из сказанного, тематический план Академии наук УССР на 1941 год предусматривает разработку ряда вопросов весьма большого научного и научно-практического значения.

Следует отметить, как положительную сторону этого плана, значительное количество комплексных междуинститутских и внутриинститутских проблем, которые

---

* Перец Іцхок-Лейбуш Юдович (1851–1915) – єврейський письменник. З 1889 р. жив у Варшаві, де й помер. Творчість мовою ідиш направлена проти релігійного фанатизму й клерикалізму. У ній присутні антикапіталістичні мотиви, відтворено життя знедоленої єврейської бідноти.

одновременно представляют большой научный интерес и имеют большое народнохозяйственное значение.

Для продуктивной научной работы, конечно, прежде всего необходим хороший план этой работы. Однако, само собой разумеется, не менее важное значение имеет обеспечение выполнения этого плана на высоком научном уровне. Выполнение плана потребует большой напряженной работы. Нужно ли говорить, что многое будет тут зависеть от правильной организации этой работы. На этом последнем вопросе – на организации исследовательской работы в институтах Академии наук, я и хотел бы остановиться в заключение.

К сожалению нельзя не признать, что еще и сейчас в некоторых из академических институтов организация исследовательской работы не находится на должной высоте. По самой своей природе научная работа требует затраты большого количества времени, требует сосредоточения на ней всех способностей и внимания исследователя.

Напомню, что когда гениальные работы Пастера получили, наконец, после долгих лет настойчивой работы общее признание, Ренан, поздравляя Пастера в Парижской Академии наук подчеркнул, что «наука – чернорабочая, и природа открывает свои тайны лишь рукам, покрытым мозолями».

Систематическое руководство и контроль со стороны руководителей – вот что крайне необходимо обеспечить во всех наших институтах, особенно в тех, где эта важнейшая сторона научной работы недостаточно обеспечена.

Кое-что о количественных показателях научной работы. Они, конечно, обязательны. Мы все, научные работники, знаем как много так называемой черной работы нужно исполнить, особенно для того, чтобы обосновать, утвердить какое-нибудь значительное обобщение. И когда речь идет о государственной организации научной работы так, как это у нас в Сосетском Союзе делается, то, разумеется, эта подготовительная работа должна прежде всего быть правильно организованной в отношении определенных количественных ее показателей, конечно, каждый раз давая этим количественным показателям то выражение, которое наиболее целесообразно для данной науки. В одних случаях речь будет идти о листаже, в других – о протоколах опытов, об определенном количестве исследований и т. д.

Я думаю, что на вопросы количественных и качественных показателей работы сотрудников Академии наук нужно не только обратить внимание, но и конкретно разрешить этот вопрос, прежде всего, конечно, руководителям институтов, ученым советам институтов, а потом и бюро Отделов Академии наук.

К сожалению, далеко еще не во всех институтах в этом отношении проведена достаточная работа. Можно, напр[имер], прийти к концу дня в какой-нибудь институт, и попытка ориентироваться в том, что делалось сегодня в институте, будет затруднительна. На протяжении многих лет стараемся внедрить в сознание научных работников необходимость порядка в работе. Но, к сожалению, еще не получено тех результатов, каких можно и нужно было достигнуть.

Считаю, что этот момент очень важный. Надо уже перейти в окончательную фазу разрешения этого вопроса, т. е. достигнуть такого положения, чтобы план находил себе выявление не только в виде конечной цели – результата, к которому стремится данная научная работа, а предусматривал бы до известной степени и объем научной работы, которую нужно проделать для получения намеченного планом результата.

Я хотел бы остановиться еще на одном организационном дефекте в работе инсти-

тутов Академии наук. Задача советских ученых состоит прежде всего в том, чтобы поднять науку на очень большую высоту. Для этой цели правительство, партия и товарищ Сталин предоставляют абсолютно все возможности. Нигде в мире нет таких безграничных возможностей для научной работы, как в нашем Советском Союзе. И все же наша наука, которая на многих участках хотя и начинает быть передовой наукой, далеко еще не на всех участках завоевала себе первенство в мировой науке.

Каковы причины этого?

Мне кажется, что кроме недостаточно четкой организации труда, кроме недостаточной борьбы за качество научной продукции, – одной из причин является то обстоятельство, что мы не уделяем необходимого внимания воспитанию научных кадров. Это дело трудное, дело сложное. Каждый из нас, старых научных работников, прекрасно знает, что при наличии даже очень больших способностей у ученика, – лет 10 необходимо в серднем для того, чтобы при систематической работе с этим молодым ученым сделать его самостоятельным ученым, настолько поставить его на ноги методически, методологически и теоретически, чтобы он мог уже самостоятельно проявить далее максимум свойственных ему способностей в работе, максимум научной инициативы.

К сожалению, мы нередко выращиваем в наших институтах кадры, нашу смену небрежно, безсистемно. Мы их используем часто, я бы сказал, эгоистически. Часто бывает так, что выдающиеся ученые, а таких в Академии наук много, на то это и Академия, выдвинув свою ведущую идею, подчиняют ей работу всего своего окружения. Это, конечно, неплохо, это необходимо, но надо при этом, чтобы исполнители идеи все же не превращались в простых лаборантов, чтобы они в разрешении проблемы, во внедрении ее в жизнь включались в творческую работу. Только тогда мы научим их научному анализу и синтезу, сделаем из них инициативных, творческих научных работников, создадим школу. Сама молодежь, естественно, не может выдвигать вопросы с надлежащею научною глубиною. Ей надо помогать, надо ее приобщать к процессу творческого научного мышления. А этого, к сожалению, часто нет.

Эту неправильность в воспитании научных кадров необходимо устранить. Естественно, кадры растут. Нельзя и сравнивать и качество, и количество научных кадров сейчас с тем, что было до Октябрьской революции. Кадры чрезвычайно выросли и количественно, и качественно. Но это не тот рост, который мог бы быть, если бы на протяжении всех 10 лет, необходимых для подготовки самостоятельного научного работника, над растущей молодежью проводилась бы систематическая подготовительная работа. Это вовсе не значит водить на помочах, но необходимо внимательно следить не только за выполнением задания, а и за ростом самого научного работника.

Вопрос о научных кадрах, о правильной подготовке кадров – очень важный вопрос; надо поставить этот вопрос перед руководителями всей массы научных работников.

Как идет у нас в Академии наук работа?

Я бы сказал, что общее впечатление неплохое. И качественные и количественные показатели выполненной работы из года в год постепенно улучшаются. Академия наук может насчитать в своем активе ряд разрешенных ею вопросов и серьезного теоретического значения, и ряд разрешенных проблем крупного народно-хозяйственного значения. Но можно ли, однако, считать, что как в одной, так и в другой области мы работаем вполне удовлетворительно? Нет, так считать нельзя.

Мне кажется, что у нас, например, много начатых работ и сравнительно мало работ оконченных. Я прекрасно понимаю, что целиком законченных вопросов в научной работе вообще почти не бывает, так как каждое новое достижение науки неизменно ставит ряд новых вопросов. Прогресс науки потому и безграничен. Но все же нельзя ограничиваться из года в год только накоплением материалов. От массы фактов надо, наконец, переходить к обобщениям, ибо только, когда в результате накопленных фактов можно сделать необходимое обобщение, только тогда можно найти научную истину. Это, я думаю, не требует объяснения. Это естественный вывод из того, чему учит нас диалектика. А таких законченных работ по Академии наук меньше, чем должно было бы быть как в области теоретической, так и в области научно-практической.

Весьма важной задачей, стоящей перед Академией наук, является внедрение в производственную практику научно-практических достижений исследовательской работы.

Ряд институтов Академии наук УССР достаточно успешно разрешил эту нелегкую задачу. Таковы институты Электросварки, Строительной механики, в известной части своих работ – Институт ботаники, Ин[ститу]т клинической физиологии, Ин[-ститу]т микробиологии, Ин[ститу]т биохимии и другие.

Нельзя, однако, считать, что проблема внедрения в практику достижений научной работы нашей Академии была б разрешена в полной мере. В этом отчасти виноваты наши институты. От пробирки, в которой протекает успешно та или иная химическая реакция, до производственного процесса, до наших гигантов химии и металлургии расстояние немалое. Часто здесь остается большой шаг, который кто-то должен сделать. Необходима самая тесная связь наших институтов с производственными организациями, ибо этот шаг практические работники на местах часто не могут сделать вследствие недостаточной научной подготовки. Метод же, разработанный в лаборатории, не всегда можно прямо перенести в условия крупного производства.

Для разрешения проблемы внедрения большую роль могла бы сыграть организация при некоторых институтах полузаводских установок. Это уже доказано опытом таких институтов, как Электросварки и Строительной механики, оборудование которых и масштаб постановки эксперимента приближаются к производственным. Такие полупроизводственные установки должны быть созданы в первую очередь при институтах химии Академии наук УССР. Особенно большое значение имеет наличность специального оборудования для работ в области химического синтеза, приобретающих с каждым годом все большее значение для нашей промышленности, сельского хозяйства, обороны, здравоохранения.

Необходимо значительно расширить оборудование конструкторских мастерских при Институте физики. Весьма важные задачи работ институтов Ботаники и Зоологии над проблемами, имеющими народнохозяйственное значение, – повышения урожайности, борьбы с вредителями сельскохозяйственных растений, разрешались бы много успешнее при наличности хорошо оборудованных баз для экспериментальной работы в условиях природной обстановки.

Если сравнить план Академии наук на 1941 год с планами предшествующих лет, то можно отметить в этом плане ряд положительных сдвигов. Прежде всего в этом плане широко применяется комплексирование работ по проблемам большого народно-хозяйственного значения.

Я напомню, что еще не так давно было время, когда выдающиеся ученые возражали против самой возможности планирования науки. Это было одним из пережитков капитализма, пережитков буржуазной науки в сознании. Это уже пройденный этап. В настоящее время вряд ли можно найти научных работников, которые бы думали, что можно вести научную работу без плана, не только в условиях целого коллектива, но и для отдельного, индивидуального научного работника.

Вторым этапом был вопрос о связи научной теории с практикой социалистического строительства. Можно сказать, что и в этом вопросе пережитки старых традиций в сознании научных работников уже преодолены. Связь теории с практикой в настоящее время не только никого из научных работников не пугает, но, напротив, привлекает к себе, и в этой связи они уже ищут вдохновения для своей научной творческой работы и обеспечения ее успеха.

Наконец, коллективизация научной работы, дающая возможность всесторонне охватить важную проблему, является той новостью в научной работе, которая, хотя уже и применяется довольно широко в практике научной работы, но еще требует от Президиума Академии наук систематического руководства.

Подводя итоги всему сказанному, я хотел бы подчеркнуть, что Академия наук УССР, которая является высшим учебным учреждением в республике, за последнее десятилетие сделала большие успехи в организации своей работы, перестройке этой работы соответственно требованиям к передовой социалистической науке. Однако, работа над дальнейшей организацией Академии наук еще ни в каком случае не может считаться законченной. Следует, однако, признать, что Академия наук УССР в настоящее время уже прочно вступила на правильный путь своего развития и можно надеяться, что в дальнейшей работе она оправдает себя как высшее научное учреждение передовой Украинской Советской Социалистической Республики как на фронте непосредственной помощи практике нашего социалистического строительства, так и в области развития украинской науки и украинской культуры, национальной по форме, социалистической по содержанию.

Президент Академии наук УССР
академик *А. Богомолец*

ЦДАВО України, ф. 4708, оп. 1, спр. 87, арк. 28–62. Оригінал. Машинопис.

Академіки О. О. Богомолець, Є. О. Патон серед молодих наукових співробітників АН УРСР. Київ, 1938.

Віце-президент АН УРСР О. В. Палладін з групою вчених зустрічають президента АН УРСР О. О. Богомольця, що повернувся з сесії Верховної Ради СРСР. Київ, 1938.

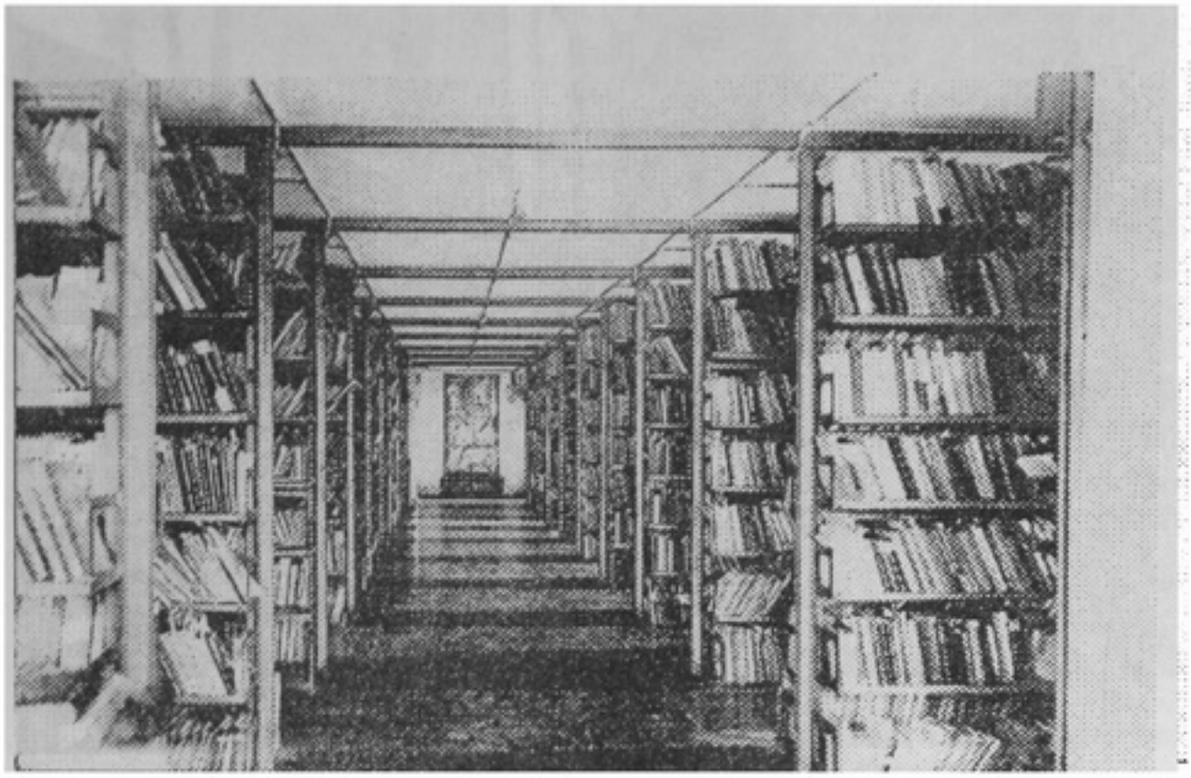

Книгосховище бібліотеки АН УРСР. Київ, 1938.

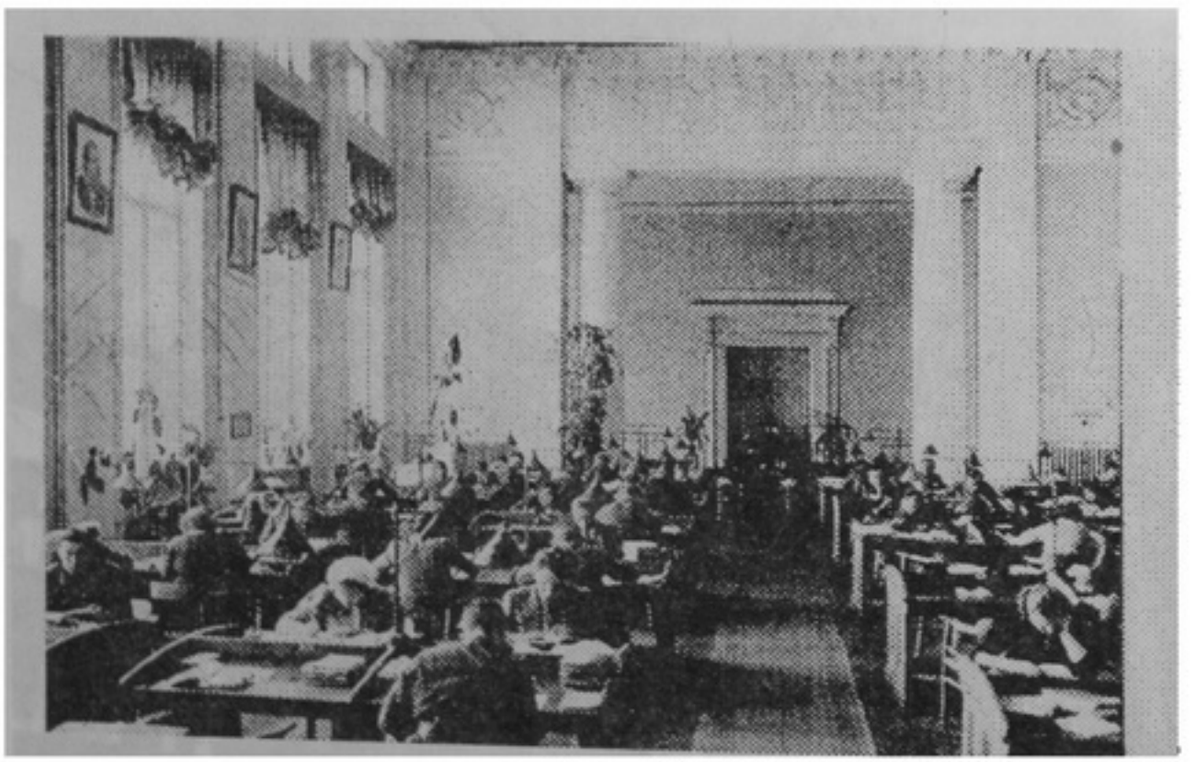

Загальний вигляд читальної зали Бібліотеки АН УРСР. Київ, 1938.

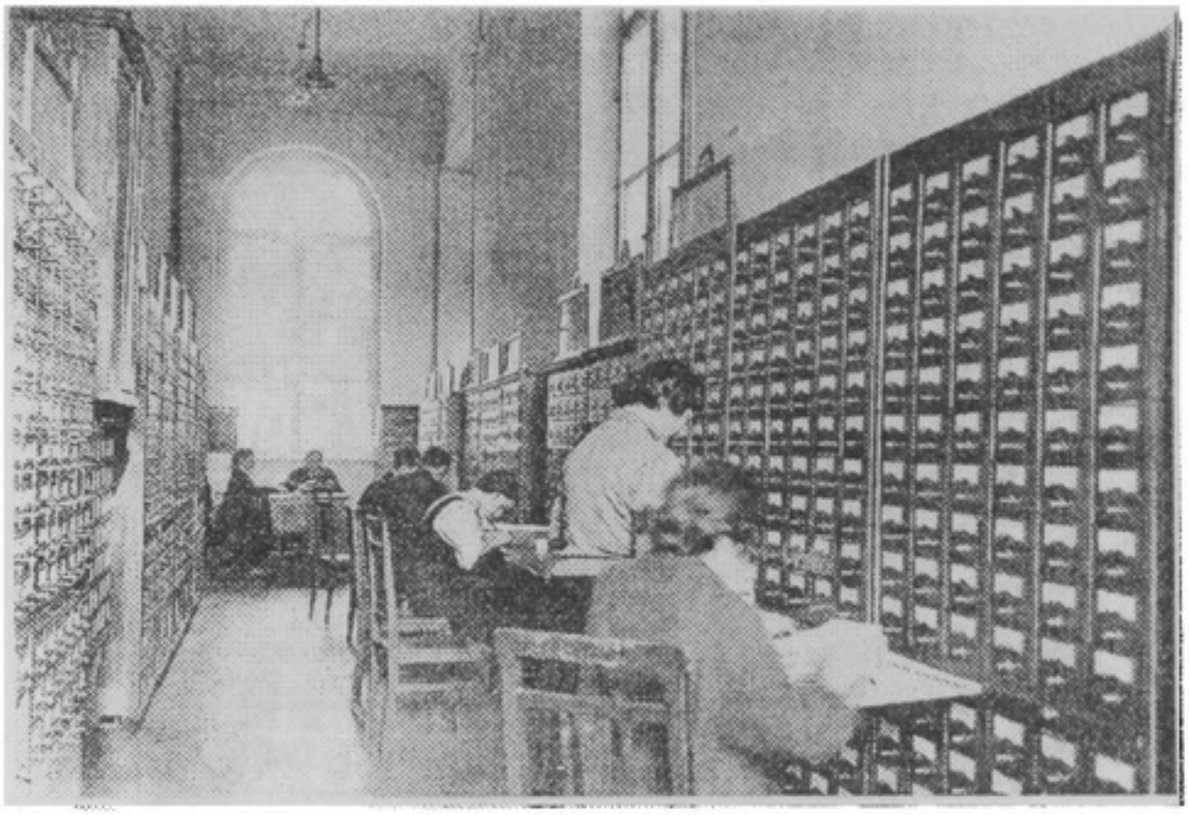

Загальний вигляд абонемента Бібліотеки АН УРСР. Київ, 1938.

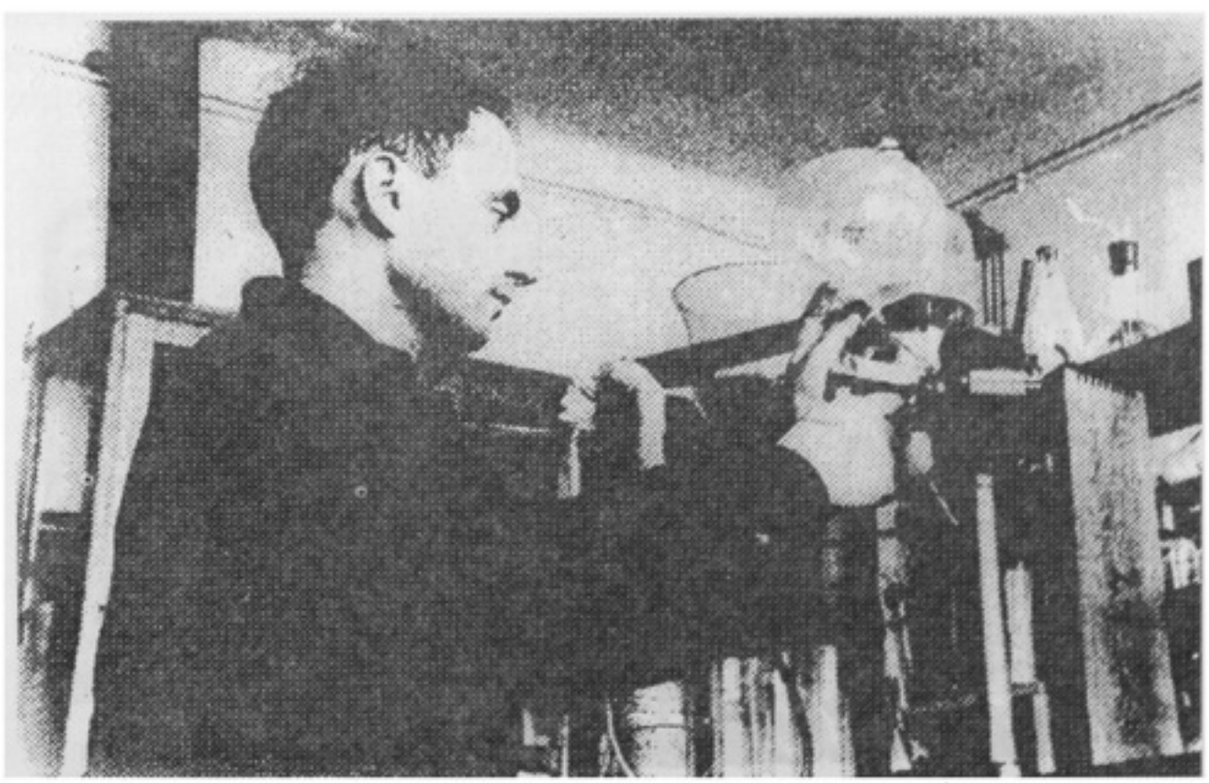

Старший науковий співробітник Інституту хімії АН УРСР кандидат хімічних наук П. С. Пелькіс за роботою в лабораторії. Київ [1938—1939].

Президент Академії наук УРСР академік О. О. Богомолець, віце-президент АН СРСР академік О. Ю. Шмідт, Неодмінний секретар Академії наук УРСР академік О. В. Палладін у приймальні Президента АН УРСР. 1939.

Академік П. Г. Тичина під час засідання Президії АН УРСР. Київ, 1939.

Директор Інституту геологічних наук АН УРСР академік Б. І. Чернишов. 1939.

Президія Загальних зборів АН УРСР під час виборів нових академіків і членів-кореспондентів АН УРСР. Виступає президент АН УРСР О. О. Богомолець, ліворуч — О. Г. Шліхтер, праворуч — О. В. Палладін. Київ, 1939.

Академік О. В. Палладін опускає до урни бюлетень під час виборів академіків членів-кореспондентів АН УРСР у присутності членів комісії Г. В. Пфейффера (праворуч) та А. О. Сапєгіна (ліворуч). Київ, 1939.

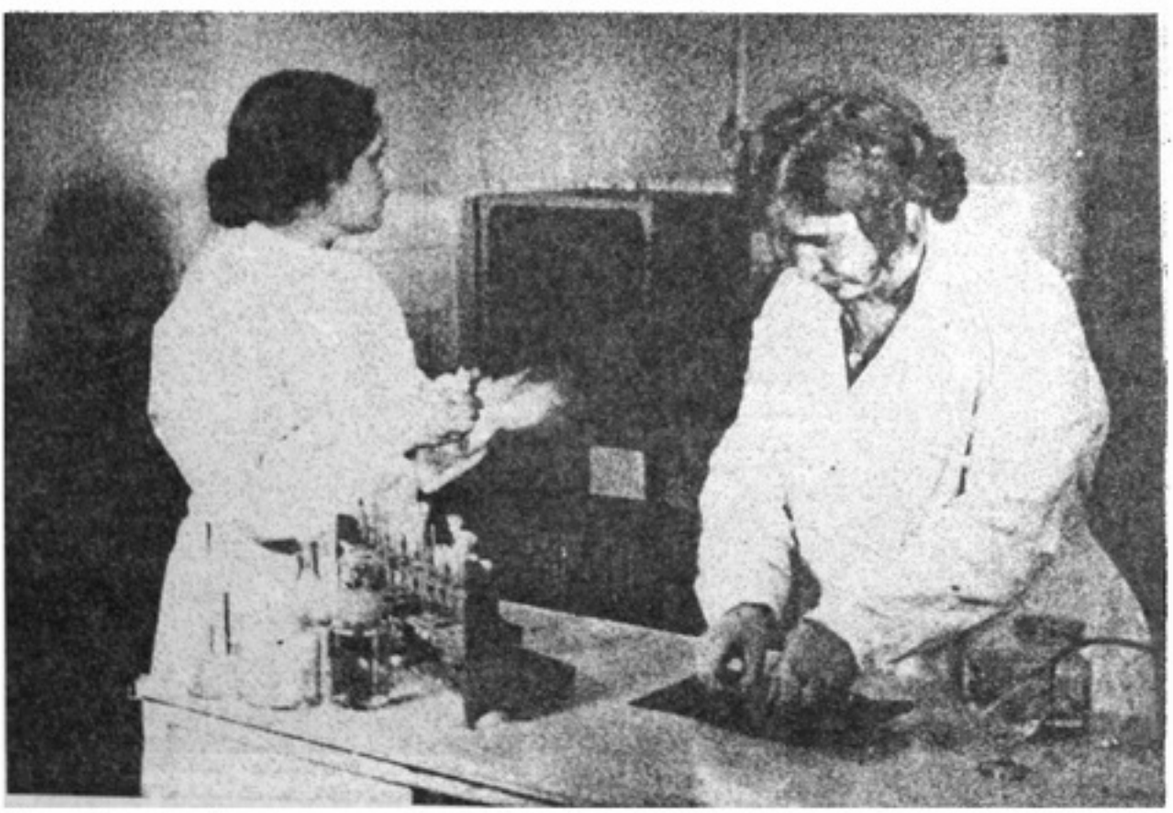

Наукові співробітники Інституту мікробіології АН УРСР Б. Ю. Айзенман (ліворуч) і Д. Г. Кудлай у лабораторії. Київ, 1939.

Президент АН УРСР академік О. О. Богомолець (праворуч)
та перший віце-президент АН УРСР академік О. В. Палладін (ліворуч). 1939.

К. Й. Студинський, В. Г. Щурат, І. І. Стебун, С. І. Маслов, Ф. М. Колесса, О. С. Величков,
М. С. Возняк серед співробітників Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР.
Київ, 2 січня 1940.

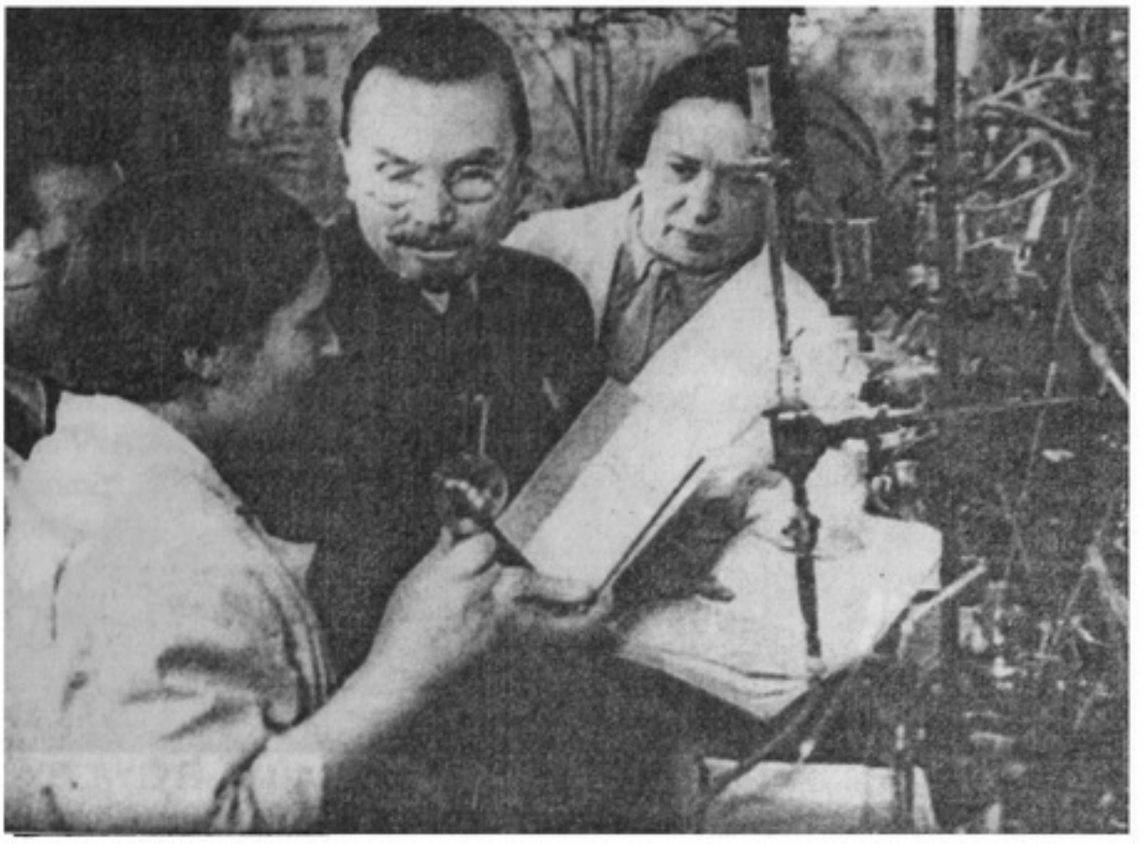

Директор Інституту біохімії АН УРСР академік О. В. Палладін
у лабораторії. Київ, 1940.

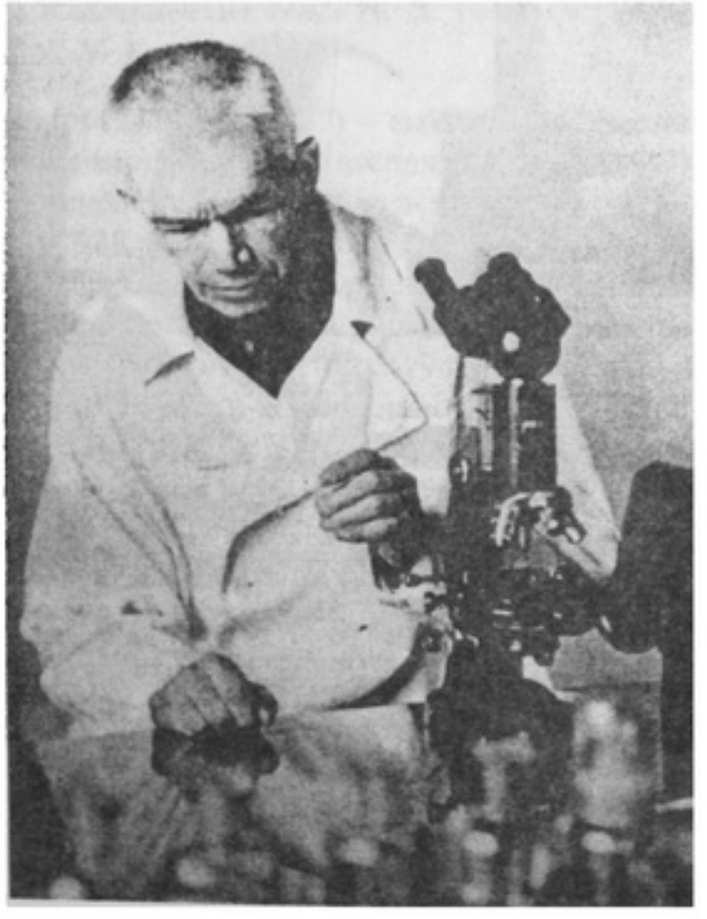

Президент АН УРСР,
директор Інституту
клінічної фізіології АН УРСР
О. О. Богомолець у лабораторії.
Київ, 1941.

В. Г. Дроботько (сидить другий зліва) з групою наукових співробітників Інституту мікробіології АН УРСР, нагороджених орденами СРСР за заслуги у лікуванні хвороб коней. 1941.

Винахідник апарату точної прокатки металів професор Дніпропетровського металургійного інституту О. П. Чекмарьов біля апарату. Дніпропетровськ. До 1941.

ПРИМІТКИ

1. Іофанов Давид (Данило) Михайлович (28. 04. 1903–03. 12. 1965) – літературознавець, кандидат філологічних наук. Народився у м. Харкові. У 1920–1923 рр. працював у органах ЧК–ДПУ. У 1923–1926 рр. навчався на фінансово-економічному факультеті Харківського ІНО. У 1926–1930 рр. працював у Всеукраїнській конторі промбанку та Економічному управлінні ДПУ УРСР у містах Харкові та Артемівську. У 1930–1934 рр. – декан та викладач факультету легкої промисловості Укрпромакадемії ім. Сталіна у м. Харкові. У 1934–1948 рр. працював у системі АН УРСР: старший науковий співробітник та виконуючий обов'язки вченого секретаря Ради по вивченню виробничих сил України (1934–1939), помічник голови Відділення суспільних наук АН УРСР (1939–1941), аспірант Інституту української літератури АН УРСР (1939–1941, 1946–1948). У воєнні роки – голова колгоспу «Восток» Кемінського р-ну Фрунзенської обл. Киргизької РСР (1942–1944) та завідувач відділу редакції газети «Советская Киргизия» (1944–1946). У 1948–1958 рр. працював у Державній публічній бібліотеці УРСР на посаді завідувача відділу рукопису, потім – на посаді старшого наукового співробітника Державного музею Т. Г. Шевченка (до 1964). Автор монографій «Новые материалы о жизни и творчестве М. Ю. Лермонтова» (1947), «Детские и юношеские годы Н. В. Гоголя» (1951), «Творчество А. П. Чехова» (1954). – *Док. № 3.*

2. Середенко Михайло Миколайович (21. 10. 1906–?) – економіст. Народився у м. Харкові. Працював у Харківських паровозних майстернях (1922–1928). У 1934 р. закінчив Інститут червоної професури. У 1935–1938 рр. – заступник завідувача відділу науки ЦК КП(б)У. 28 травня 1938 р. заарештований як учасник антирадянської націоналістичної терористичної організації та засуджений до 10 років виправно-трудових робіт з конфіскацією майна. Звільнений 11 листопада 1940 р. Працював в установах АН УРСР: старший науковий співробітник (1941–1942), вчений секретар (1943–1947), завідувач відділу економіки промисловості (1944–1964) Інституту економіки АН УРСР. Також викладав у вузах Києва. Кандидат (1942), доктор (1959) економічних наук, професор (1961). З грудня 1964 р. працював у Науково-дослідному інституті Держплану УРСР. Наукові праці присвячені питанням економіки промисловості, зокрема проблемам чорної металургії. – *Док. № 5.*

3. Бойко К. О. У липні 1937 р. призначений тимчасово виконуючим обов'язки директора Інституту геології (до липня 1938 р.). У 1938–1939 рр. працював у Дніпропетровському науково-дослідному гірничо-рудному інституті. До кола його наукових досліджень у 1938–1939 рр. входили вивчення запасів і якісних характеристик залізних руд Криворізького басейну, прогнозування промислових нафтових родовищ на території Донецької, Полтавської, Харківської та Чернігівської областей тощо.– *Док. № 7.*

4. Група АН УРСР. Кожен Відділ поділявся на групи, що відповідали науковим спеціальностям. Відповідно до статуту ВУАН групи були новою структурною організацією Відділів, склад яких затверджувався Президією АН. До складу групи входили академіки, члени-кореспонденти, директори установ з даної спеціальності, представники інших наукових установ та наукові співробітники. На чолі групи стояла президія, яка складалася з голови, його заступника та вченого секретаря. Група була підзвітна Відділові. Групи були створені аналогічно циклам, які існували в структурі ВУАН з квітня 1931 р. до лютого 1934 р. Відміна в тому, що до циклів входила низка кафедр, комісій, інститутів. Науково-дослідні інститути організовувалися шляхом введення до їх складу існуючих у ВУАН кафедр, комісій, лабораторій, які очолювали академіки, члени-кореспонденти. На виконання положень статуту Президія АН УСРР 15 квітня 1936 р. затвердила орієнтовний проект розподілу інститутів по Відділах. Тимчасове виконання обов'язків академіків-секретарів Відділів доручила: по Відділу суспільних наук – акад. О. Г. Шліхтеру, по Відділу математичних і природничих наук – акад. О. Г. Гольдману, по Відділу технічних наук – акад. Є. О. Патону. На підставі обговорення питання про групи було прийнято орієнтовний проект груп з таким розподілом до них інститутів: 1) Математична група (Інститут математики); 2) Фізична група (Інститут фізики); 3) Хімічна група (Інститут хімії, Інститут фізичної хімії); 4) Біохімічна група (Інститут біохімії), 5) Біологічна група (Інститут зоології та біології, Інститут ботаніки, Інститут мікробіології, Гідробіологічна станція); 6) Медична група (Інститут клінічної фізіології); 7) Геолого-географічна група (Інститут геології, Геофізична обсерваторія, Полтавська гравіметрична обсерваторія, Інститут водного господарства). По Відділу технічних наук: 1) Група технічної механіки (Інститут будівельної механіки, Інститут транспортної механіки, Інститут електрозварювання); 2) Група гірничої справи (Інститут гірничої механіки); 3) Група хіміко-технологічна (Інститут хімічної технології). Такий розподіл Відділів на групи існував до кінця червня 1936 р., коли Президією було затверджено по Відділу математичних та природничих наук – математичну, фізичну, хімічну, біохімічну, біологічну, медичну, геолого-географічну та сільськогосподарську групи; по Відділу технічних наук – групи технічної механіки та гірничої справи. Відділ суспільних наук не мав груп. У 1938 р. групи було ліквідовано. – *Док. № 20.*

5. Посада **Неодмінного секретаря** існувала в УАН–ВУАН відповідно до її статутів (від 24 листопада 1918 р., 14 червня 1921 р. та проекту статуту від 7 червня 1930 р.) – з 24 листопада 1918 р. до грудня 1938 р. Неодмінний секретар обирався на Спільному зібранні (з 1928 р. – Раді ВУАН, з 1936 р. – Загальних зборах) з-поміж дійсних членів строком на 3 роки. До 1928 р. вибори відбувалися шляхом закритого голосування (з 1928 – відкритим голосуванням). Вибори вважалися дійсними, якщо голосувало 2/3 дійсних членів Академії. Відповідно до статутів 1918 р. та 1921 р. кандидатуру Неодмінного секретаря АН затверджував уряд, з 1928 р. достатнім було обрання на Раді (Загальних зборах) АН та подальше затвердження Президією Академії наук. Всі кандидатури в цей період проходили попереднє обговорення в Політбюро ЦК КП(б)У. Неодмінний секретар вів листування від імені Академії з науковими установами, в його компетенції знаходилися справи Спільного зібрання (Ради) та Відділів, складання щорічних звітів про роботу Академії. За згодою Президента ВУАН він установлював порядок постановки обговорення питань на Спільному зібранні (Раді) та вів протоколи їх засідань, сповіщав про всі питання, що були у виданні

Спільного зібрання (Ради) УАН–ВУАН. Він керував Редакційно-видавничою комісією (Редакційно-видавничою радою) УАН–ВУАН та підписував до друку усі видання Академії. У Неодмінного секретаря знаходилася велика і мала печатка Академії, відповідно він підписував всі папери, що виходили від імені Академії. При Неодмінному секретареві знаходилася канцелярія з відповідною до штатного розпису кількістю службових осіб, які затверджувалися Президентом на подання Неодмінного секретаря. Крім цього, у віданні Неодмінного секретаря знаходився архів Академії. За проектом від 7 квітня 1930 р. було закріплено посаду вченого секретаря Президії. До складу Президії входили: Неодмінний секретар, академіки-секретарі Відділів АН, член Президії, який керував установами при Президії, та вчений секретар Президії. Секретаріат Президії працював під керівництвом Неодмінного секретаря і колегіально відав вченою частиною АН, Відділів та установ, справами персонального наукового складу, призначенням конкурсів на заміщення вакантних посад, переміщенням наукового персоналу, наданням відпусток, відряджень тощо. Неодмінний секретар секретарював на засіданнях Ради; вчений секретар – на засіданнях Президії та Секретаріату й готував до друку матеріали Президії. Першим Неодмінним секретарем УАН–ВУАН був А. Ю. Кримський (1918–1928), другим – О. В. Корчак-Чепурківський, третім – І. Й. Агол. З арештом останнього у 1935 р. Неодмінним секретарем було обрано О. В. Палладіна. Посада Неодмінного секретаря відмінена за рішенням березневої сесії Загальних зборів АН УРСР у 1939 р. – *Док. № 20.*

6. Каргер Микола Костянтинович (17(30). 05. 1903 – ?) – археолог та мистецтвознавець, спеціаліст зі слов'яно-руської археології та історії давньоруської культури й мистецтва. Народився у м. Казані (Татарстан, Росія). Закінчив Петроградський університет (1923). Працював у Російському музеї в Ленінграді (1922–1930, 1935–1936) та Інституті історії матеріальної культури АН СРСР (1929–1941). Науковий співробітник (з 1945), завідувач відділу (з 1964) Інституту археології АН СРСР. Професор Ленінградського держуніверситету (з 1949), доктор історичних наук (1959). Досліджував давньоруські пам'ятники. Керував археологічними розкопами та реставраційними роботами у Києві, Переяславі-Хмельницькому, Володимирі-Волинському, Ізяславі, Галичі, Новгороді, Полоцьку, Турові та інших містах України, Росії, Білорусії. Лауреат Державної премії СРСР (1952), нагороджений орденом Леніна. Автор праць з історії матеріальної культури та мистецтва Київської Русі: «Древний Киев», т. 1–2 (1958–1961); «Новгород Великий» (1961); «Зодчество древнего Смоленска (XII–XIII вв.)» (1964). – *Док. № 24.*

7. Пустоход Петро Іванович (25. 06. 1893–08. 04. 1992) – демограф, статистик. Народився в с. Житин Бобруйського пов. Мінської губ. (Білорусь). Закінчив економічний факультет Київського інституту народного господарства (1922). У 1916–1917 рр. працював у комісії з обстеження біженців на посаді статистика. У 1918 р. – статистик Всеросійської спілки міст і Київського міськстатбюро. У 1919–1938 рр. – старший науковий співробітник Інституту демографії ВУАН–АН УРСР, у 1938–1941 рр. – старший науковий співробітник Інституту економіки АН УРСР. Кандидат економічних наук (1940). У вересні – жовтні 1941 р. працював старшим науковим співробітником Інституту суспільних наук АН УРСР (м. Уфа). Начальник відділу населення, охорони здоров'я і культури обласного статистичного управління

(листопад 1941 – листопад 1942) та завідувач кафедри статистики Московського планового інституту в м. Самарканді (Узбекистан) (1942 – жовтень 1943). У жовтні 1943 р. повернувся до Києва та продовжив роботу в Інституті економіки до виходу на пенсію (липень 1953). Одночасно з науковою вів і педагогічну діяльність у Київських вузах: університеті, Інституті народного господарства, Фінансово-економічному та Кооперативному інститутах, Академії радянської торгівлі, яку продовжив після виходу на пенсію. Основні наукові праці: «Демографічні особливості людності України наприкінці XIX та на початку XX віку» (1926), «Шлюбність на Україні» (1930, спільно з М. М. Трацевським), «Переписи населения в СССР, их история и организация» (1940), «Очерки по статистике населения Украины» (1949) та ін. – *Док. № 26.*

8. Дядиченко Вадим Архипович (17(30). 05. 1909–24. 08. 1973) – історик. Народився у м. Чернігові. У 1929 р. закінчив соціально-економічний відділ Чернігівського ІНО. Викладав у Миколаївському педагогічному інституті (1929–1935). Був асистентом Інституту історії ВУАМЛІН (1935–1936). З 1936 р. – в Інституті історії АН УРСР. Спочатку аспірант, з 1938 р. – молодший науковий співробітник, у 1940–1948 рр. – старший науковий співробітник. У 1940 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Семен Палій». У роки війни разом з Інститутом перебував у евакуації у м. Уфі (Башкортостан, Росія). З 1961 р. – завідувач відділу історії феодалізму цього ж Інституту. Доктор історичних наук (1961), професор (1962). Водночас – доцент (1935–1959), професор (1962–1973) Київського державного університету. Автор праць, присвячених дослідженню суспільно-політичної історії Лівобережної України XVII–XVIII ст., серед яких: «Антифеодальні повстання в Росії і на Україні в XVII–XVIII ст. » (1954), «Суд і судочинство на Лівобережній Україні в кінці XVII на початку XVIII ст. » (1958), «Нариси суспільно-політичного устрою Лівобережної України XVII–поч. XVIII ст. » (1959). – *Док. № 26.*

9. Лойцкер Хаїм (1898–1970) – педагог, лінгвіст та літературознавець, фахівець в галузі мови та літератури ідіш. Народився у м. Каневі (нині Черкаська обл.). У 1930 р. закінчив педагогічний факультет 2-го Московського державного університету. У 1930-х рр. викладав у єврейській школі у Києві, читав лекції на секції лінгвістики Кабінету єврейської радянської літератури, мови та фольклору при УАН. Брав участь у складанні Російсько-єврейського (ідіш) словника. Автор учбових посібників з мови ідіш для середньої школи. У 1948 р. заарештований, реабілітований у 1950-х рр. Помер у Києві. – *Док. № 26.*

10. Зарецький Айзик (1891–1956) – лінгвіст, професор. Народився у м. Пінську (Білорусь). Закінчив Юр'ївський (нині – Тартуський) університет (1917). Член Московської та Харківської філологічних комісій, активний учасник орфографічної реформи мови ідиш. Розробив термінологію елементарної математики на ідиш, автор понад 300 книг і статей з орфографії та синтаксису ідиш, методів її викладання та підручників, у тому числі «Идише граматик», яка витримала декілька видань. У 1921–1923 рр. викладав математику та ідиш на трьохрічних педагогічних курсах у Харкові. З 1924 р. працював на філологічних кафедрах єврейських наукових центрів Москви та Мінська. У 1934–1939 рр. – співробітник Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови та фольклору. Після Другої світової війни жив у м. Курську (Росія), де і помер. – *Док. № 26.*

11. Береговський Мойсей (Моше Ахарон) Якович (1892–1961) – музикознавець, фольклорист. Народився на Київщині. Навчався у Київській (1916–1920) та Петроградській (1922–1924) консерваторіях. У 1928–1936 рр. – завідувач Кабінету музичної фольклористики Інституту єврейської пролетарської культури ВУАН–АН УСРР. У 1936–1949 рр. – науковий співробітник Інституту мови та літератури; завідувач фольклорного відділу Кабінету єврейської культури АН УРСР; завідувач Кабінету музичної етнографії. З 1947 р. – викладач Київської консерваторії. Помер у Києві. Активний збирач єврейського музичного фольклору. Автор наукових праць: «Еврейский музыкальный фольклор» (1934), «Еврейская инструментальная народная музыка» (1937), «Еврейские народные песни» (1938) та ін. – *Док. № 26.*

12. Шека Іван Арсенович (16. 10. 1907–13. 11. 1999) – хімік, член-кореспондент АН УРСР (1967). Народився у с. Гайчул Запорізької обл. Навчався у Миколаївському ІНО (1925–1929). Трудова і наукова діяльність пов'язана з Інститутом загальної та неорганічної хімії ім. В. І. Вернадського НАН України: аспірант (1930–1933), науковий співробітник (1930–1937), старший науковий співробітник (1937–1941). Кадидат хімічних наук (1937). У роки Великої Вітчизняної війни (1941–1945) воював на Південно-Західному, Сталінградському, Донському та І Білоруському фронтах. Разом із П. С. Пелькисом розробив склад та методи самозапалювальних протитанкових та вогнеметних сумішей, що були прийняті на озброєння і застосовувалися протягом усієї війни. У 1945–1946 рр. служив у групі радянських військ у Німеччині. У 1946 р. повернувся до роботи в Інституті загальної та неорганічної хімії. Доктор хімічних наук (1952), професор (1954). У 1954–1987 рр. керував відділом хімії комплексних сполук рідкісних елементів, останні роки – на посаді радника при дирекції. Наукова діяльність присвячена дослідженню розчинів комплексних сполук галогенідів алюмінію; розробці фізико-хімічної методики вимірювання діелектричних сталих розчинів – діелькометрії; систематизації та узагальненню даних по електричному вилученню металів з неводних розчинів; теоретичним та практичним питанням щодо впровадження наукових розробок у виробництво. Як результат у виробництво впроваджені методи концентрування галію, германію, ренію, молібдену та вилучення їх з різних відходів; методи одержання індію, особливо чистого діоксиду цирконію тощо. Автор понад 500 публікацій, в т. ч. 5 монографій. Наукову роботу поєднував з педагогічною (викладав у КДУ, завідував кафедрою неорганічної хімії Київського технологічного інституту харчової промисловості) та громадською (заступник голови Українського хімічного товариства, член хімічної секції Комітету по державних преміях в галузі науки і техніки при Раді Міністрів України, голова Наукової ради НАН України з проблеми «Неорганічна хімія»). Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (1986). Нагороджений орденом Вітчизняної війни І і ІІ ступенів, орденом Червоної Зірки, польським орденом «Хрест Хоробрих», двома орденами Трудового Червоного Прапора, багатьма медалями. – *Док. № 26.*

13. Делімарський Юрій Костянтинович (06. 05. (23. 04.) 1904–04. 06. 1990) – хімік, академік АН УРСР (1957). Народився у с. Краснопілці на Вінниччині. Закінчив Київський ІНО (1928). У 1932–1934 рр. викладав у Київському політехнічному інституті. З 1934 р. працював у Інституті загальної і неорганічної хімії НАН України (тоді – Інститут хімії): науковий співробітник, завідувач лабораторії електрохімії (з 1945), директор (1960–1973), завідувач відділу електрохімії розплавлених солей

(1973–1987). Професор Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (з 1950). У 1957–1959 рр. – академік-секретар Відділу хімії і хімічної технології АН УРСР. Голова Наукової ради АН СРСР з фізичної хімії іонних розплавів та твердих електролітів. Основні дослідження присвячені електрохімії розплавлених солей (теорія електродних потенціалів, термодинаміка, дифузійна кінетика та полярографія). Розробив фізико-хімічні основи електролізу розплавів для одержання рідкісних металів та електролітичного рафінування свинцю. Автор багатьох відкриттів, серед яких явище електролітичного переносу металів з катода на анод та понад 120 наукових праць: «Электродные процессы и методы исследования в полярографии» (1960), «Электрохимия расплавленных солей» (1960), «Электролитическое лужение из расплавов» (1967), «Электрохимическое рафинирование тяжелых цветных металлов в расплавленных солях» (1971) та ін. Лауреат премії ім. Л. В. Писаржевського (1972) за цикл праць з дослідження кінетики та механізму електродних реакцій та Державної премії УРСР (1988). Заслужений діяч науки УРСР (1974). Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора. – *Док. № 26.*

14. Ашкіназі Мар'ям Соломонівна (1901 – ?) – хімік. Народилася у м. Проскурові (нині м. Хмельницький). Закінчила жіночу гімназію та курси соцвиховання (1919). У 1920–1927 рр. працювала керівником у дитячих установах та викладачем у школах лікнепу. Закінчила хімічний відділ Дніпропетровського ІНО (1927). Водночас працювала в лабораторії проф. Ю. В. Коршуна як спеціаліст з технічної хімії, була інструктором з якісного та спеціального аналізу в Гірничому інституті (1926), на фармацевтичних курсах (1926–1927) та хімічному й агробіологічному відділах ІНО (1927–1928). З 1928 р. – аспірант Фізико-хімічного інституту, викладач органічної хімії Дніпропетровського фармацевтичного технікуму. – *Док. № 26.*

15. Занько Анатолій Михайлович (серпень 1885–1948) – фахівець з аналітичної хімії. Народився у с. Потурині кол. Люблінської губ. (нині Польща). Закінчив металургійне відділення Ленінградського політехнічного інституту (1942). Наукову діяльність розпочав ще студентом у лабораторії відомого російського металурга і хіміка (пізніше академіка) О. О. Байкова, під керівництвом якого виконав роботу «Рафинированные медные шлаки». З 1912 р. – асистент аналітичної хімії Дніпропетровського гірничого інституту, в якому під керівництвом академіка Л. В. Писаржевського проводив лабораторні заняття зі студентами з технічного аналізу і фізичної хімії і виконував різні аналізи за замовленням гірничо-металургійної промисловості півдня Росії. Займався вивченням кінетики каталітичного окислення аміаку. У 1920–1945 рр. викладав аналітичну хімію в Дніпропетровському держуніверситеті (з 1925 – завідувач кафедри аналітичної хімії); у 1930–1945 рр. очолив кафедру аналітичної хімії Дніпропетровського хіміко-технологічного інституту, у 1945–1948 рр. – кафедру аналітичної хімії Львівського політехнічного інституту. Водночас працював у Дніпропетровському гірничому інституті (1924–1927), керував відділенням фізико-хімічних методів аналізу Інституту фізичної хімії ВУАН–АН УРСР (1927–1941). Професор (1935). Розробляв і впроваджував у практику учбових і заводських лабораторій електрометричні та оптичні методи аналізу. Розробив методику застосування інтерферометричного методу в об'ємному аналізі для визначення концентрацій розбавлених розчинів електролітів, які застосовуються в аналітичній практиці. Був консультантом заводських лабораторій Придніпров'я, на-

даючи велику допомогу в розвитку і посиленні наукових основ хімічного контролю гірничо-металургійних і хімічних лабораторій. Надзвичайно цінними є і оглядові праці вченого, присвячені теорії, практиці і пропаганді фізико-хімічних методів аналізу. – *Док. № 26.*

16 . Ройтер Володимир Андрійович (26. 07. 1903–06. 08. 1973) – фізико-хімік, академік АН УРСР (1961). Народився у с. Нижньодніпровськ (тепер у межах м. Дніпропетровська). Закінчив Дніпропетровський ІНО (1926), де ще з 1924 р. розпочав свою науково-педагогічну діяльність як асистент акад. Л. В. Писаржевського. Закінчив аспірантуру в Інституті фізичної хімії (1929); залишився працювати там на посадах наукового співробітника, вченого секретаря, завідувача відділу кінетики та каталізу (1944–1954), гетерогенного каталізу (1954–1973), заступника директора з наукової роботи (1951–1965). Водночас викладав у вищих учбових закладах м. Дніпропетровська (Металургійному інституті, Держніверситеті, Інституті інженерів транспорту, Хіміко-технологічному інституті). Професор (1934), доктор хімічних наук (1948), член-кореспондент АН УРСР (1957). Наукові праці присвячені гетерогенному каталізу, зокрема механізму каталітичного прискорення, теорії макрокінетики на пористих каталізаторах, кінетики і механізму конкретних каталітичних процесів у хімічній промисловості. Один із засновників макрокінетики. Заслужений діяч науки України (1964). Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора (1967). Лауреат премії ім. Л. В. Писаржевського (1968). – *Док. № 26.*

17. Ткачук Лук'ян Григорович (28. 10. 1902–20. 06. 1981) – вчений у галузі геолого-мінералогічних наук, академік АН УРСР (1972). Народився в с. Немиренці Ружинського р-ну Житомирської обл. Закінчив факультет професійної освіти геолого-географічного циклу Київського ІНО (1926) та аспірантуру при Інституті геології ВУАН (1929), вів педагогічну діяльність. У 1938 р. очолив сектор петрографії Інституту геологічних наук АН УРСР. Доктор геологічних наук (1945). У 1945–1961 рр. – викладач і завідувач кафедри геології і петрографії Львівського педагогічного інституту, водночас працював в Інституті геології корисних копалин АН УРСР, де проводив науково-дослідну роботу в галузі літології. У 1961–1968 рр. повернувся до Києва, очолив відділ літології і корисних копалин в Інституті геологічних наук АН УРСР. З 1969 р. – завідувач відділу Інституту геохімії і фізики мінералів. Один з керівників Карпато-Балканської геологічної асоціації (КБГА) – голова седиментологічної комісії, заступник голови Радянського комітету КБГА (з 1961). Очолював Українську літологічну комісію, член комісії по осадкових породах при Відділенні наук геології, геофізики АН СРСР, член комісії АН СРСР по геологічній вивченості. Брав участь у складанні перших геологічних, тектонічних і літолого-палеографічних карт України. Автор наукових праць в галузі мінералогії і петрографії: «О генезисе чарнокитов Украинского щита» (1966), «Об изверженной горной породе из Краснодонского района Донецкого бассейна» (1967), «Дослідження соленосних формацій Передкарпаття» (1975), «Осадочные и осадочно-вулканогенные формации Украины и связанные с ними полезные ископаемые» (1975) та ін. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора (1976). – *Док. № 26.*

18. Усенко Іван Степанович (27. 03. 1906–17. 11. 1987) – учений-петрограф, член-кореспондент АН УРСР (1967). Народився в с. Келеберда на Черкащині. За-

кінчив Київський гірничий інститут (1932) і аспірантуру при ньому. У 1936–1939 рр. – молодший науковий співробітник Інституту геології АН УРСР, асистент кафедри петрографії Київського державного університету. Після захисту дисертації – старший науковий співробітник Інституту геологічних наук, доцент КДУ. Військовий геолог (1941–1943). З 1949 р. – завідувач відділу петрографії Інституту геологічних наук АН УРСР, водночас – завідувач кафедри петрографії КДУ (1949–1956). З 1968 р. очолював відділ петрографії Інституту геохімії і фізики мінералів АН УРСР. Досліджував основні і ультраосновні породи докембрію, займався проблемами стратиграфії і тектоніки докембрію, петрографії магматичних, метаморфічних і дайково-ефузних порід, проблемами метаморфізму і металогенії, породоутворюючими мінералами. Основні наукові праці: «Метабазиты Приднепровья» (1948), «Основные и ультраосновные горные породы бассейна Южного Буга» (1958), « Основные и ультраосновные породы Западного Приазовья» (1960), «Биотиты докембрия» (1972). Лауреат премії імені В. І. Вернадського (1975), Державної премії УРСР (1981). Заслужений діяч науки України (1986). Нагороджений орденами «Знак Пошани» (1954), Трудового Червоного Прапора (1976). Помер у Києві. – *Док. № 26.*

19. Товстоліс Дмитро Іванович (27. 08. (09). 1877–29. 07. 1939) – лісознавець, фахівець з організації лісового господарства. Народився у м. Чернігові. Закінчив Петербурзький лісовий інститут (1902), залишений стипендіатом для підготовки до наукової діяльності. З 1903 р. – асистент на кафедрі лісовпорядкування і лісової таксації (оцінки лісу) у проф. М. М. Орлова. У 1906–1910 рр. керував практичними заняттями студентів в Охтенському навчально-дослідному лісництві. З 1908 р. викладав таксацію та лісовпорядкування на сільськогосподарських курсах у Петербурзі, з 1912 р. – професор. Водночас – ревізор лісовпорядкування при Спеціальному лісовому комітеті (1910–1916), вчений спеціаліст Петроградського сільськогосподарського наукового комітету (1917). З 1918 р. – в Україні: завідувач відділу лісовпорядкування Чернігівського губернського лісоуправління, викладач у Чернігівському ІНО, Агрономічному технікумі, Вечірньому народному університеті. Організував курси підвищення кваліфікації лісівників Чернігівщини. З 1923 р. – професор Білоруського сільськогосподарського і лісового інститутів у Мінську, у 1925–1939 рр. – Київського сільськогосподарського, згодом лісогосподарського інститутів. Тісно співробітничав з АН УРСР – науковий співробітник Інституту ботаніки (з 1936). Разом з Є. П. Вотчалом розробив метод організації тривалої підсочки сосни в умовах вирубок та догляду за приростом соснових насаджень, систему лісопаркового господарства. Наукові праці з питань лісівництва, таксації і теорії приросту дерев і лісостанів. – *Док. № 46.*

20. Ардатьєв Максим Михайлович (05. 02. 1894 – ?) – агроном-садівник, землемір. Народився в с. Ляшковиці Кам'янецької округи на Поділлі. До 1917 р. і на початку 1920-х рр. працював писарем у Подільському селянському поземельному банку. У 1915–1918 рр. перебував на військовій службі у Київській місцевій бригаді. З 1918 р. – у м. Красноярську (Росія): рахівник на цегляному заводі та у військово-промисловому комітеті (1918–1919), інструктор позашкільної освіти відділу Наросвіти (1919–1920). З 1920 р. – у Києві, працював рахівником у Залізничному лісозаготівельному комітеті. У 1923 р. закінчив землемірні курси і 1926 р. – Кам'янець-Подільський сільськогосподарський інститут. Керував практичними заняттями

на землемірних курсах (1923–1924), лаборант на кафедрі садівництва (1923–1925), молодший асистент (1925) і викладач (з 1926) Сільськогосподарського інституту. – *Док. № 46.*

21. Морочковський Семен Филимонович (13. 01. 1897–1962) – міколог. Народився в м. Сміла Черкаської обл. Закінчив Черкаську вчительську семінарію (1919). У 1919–1924 рр. вчителював у семирічних трудових школах. Закінчив агробіологічне відділення Київського ІНО (1928) та аспірантуру при Всесоюзному науково-дослідному інституті цукрової промисловості (ВНДІЦП) у Києві з фаху мікологія і фітопатологія у проф. Г. С. Невадовського (1930). Під час навчання в аспірантурі виїжджав до Ленінграда для роботи в мікологічній лабораторії і для консультації з проф. А. А. Ячевським. Після закінчення аспірантури залишений науковим співробітником при Лабораторії мікології і фітопатології ВНДІЦП, де вивчав мікрофлору кагатної гнилі цукрового буряка. У 1936 р. захистив кандидатську дисертацію. З 1938 р. – старший науковий співробітник відділу мікології, з 1939 р. – завідувач відділу, водночас – заступник директора Інституту ботаніки АН УРСР (1939–1946). Доктор наук (1943). Займався вивченням мікофлори України. Особливу увагу приділяв дослідженню хвороб сільськогосподарських рослин, лісових порід і полезахисних лісонасаджень. Водночас – асистент, доцент, професор кафедри нижчих рослин, завідувач (1944–1950) організованої ним кафедри мікології та фітопатології Київського держуніверситету (1935–1960), читав лекції на курсах агрономів і фітопатологів. Опублікував понад 60 наукових праць, провів велику роботу з підготовки до друку рукопису «Визначник грибів України» (в 5 томах). Брав активну участь в громадській роботі: член ЦК профспілки Вищої школи і наукових установ СРСР, з 1944 р. – член президії Республіканського комітету цієї профспілки. У 1939–1964 рр. – депутат Радянської райради м. Києва 1–7 скликань, де постійно працював у шкільній комісії. Був членом правління Всесоюзного ботанічного товариства, членом редколегії «Українського ботанічного журналу», брав активну участь у створенні Української радянської енциклопедії. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора (1954), медаллю «За трудовое отличие» (1939) та ін. – *Док. № 46.*

22. Акліматизаційний сад – науково-дослідна установа УАН–АН УРСР, в якій проводилася інтродукція та акліматизація південних плодових, лікарських, технічних, декоративних рослин. Заснований у 1915 р. на території Київського політехнічного інституту М. Ф. Кащенком. З 1918 р. – у системі УАН, де академік М. Ф. Кащенко займав Кафедру акліматизації. Саме тут почала формуватися акліматизація як окремий науковий напрямок. Основну увагу було зосереджено на акліматизації таких рослин, як персик, абрикос, айва, актинідія, виноград, обліпиха та ін. З 1921 р. за рішенням Наукового комітету Укрголовпрофосвіти НКО УСРР Акліматизаційний сад перебував у складі науково-дослідних кафедр НКО, а у ВУАН створено Кабінет акліматизації (з 1929 – Музей акліматизації). У 1922 р. Сад був перенесений на Лук'янівку (сучасна адреса – вул. Мельникова), де у М. Ф. Кащенка був власний будинок та 0,5 га саду. Завдяки його старанням та допомозі керівництва УАН земельна ділянка поступово збільшувалась. У 1930 р. Сад складався з 5 ділянок загальною площею 12 га, на яких було представлено близько 500 видів і форм різних рослин. Особливе значення мали дослідження М. Ф. Кащенка з селекції плодових культур, зокрема персика, абрикоса, айви. Теоретичні основи і практичні прийоми

акліматизації, які він розробив, стали класичними. Згідно з постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. Сад увійшов до складу Інституту ботаніки, а після утворення у 1936 р. Ботанічного саду увійшов до його складу на правах відділу. У 1953 р. Садові присвоєно ім'я його засновника. Протягом 1950-х рр. шляхом аналітичної та синтетичної селекції одержано нові форми і сорти персика, абрикоса, айви, аличі, кизилу, лимонника, актинідії, що були районовані в багатьох регіонах України. В 1975 р. у зв'язку з будівництвом ВПШ при ЦК КПУ колекцію Акліматизаційного саду (близько 6 тис. рослин) перенесено на територію Центрального республіканського ботанічного саду АН УРСР (нині Національний ботанічний сад ім. М. М. Гришка НАН України) у відділ акліматизації плодових рослин. Старі дерева, які посадив М. Ф. Кащенко, знищені при будівництві. – *Док. № 46.*

23. Занкевич Єлисей Хрисанфович (15. 04. 1894 – ?) – ботанік. Народився у с. Кошево Таращанського пов. на Київщині. Закінчив природничий відділ фізико-математичного факультету Київського університету (1916). Водночас (1915–1918) працював помічником представника уповноваженого Міністерства землеробства УД з доставки худоби в діючу армію. У 1916–1918 рр. перебував на військовій службі у запасних частинах. У 1917–1918 рр. займався самоосвітою в галузі суспільних наук. З квітня 1918 р. – у Москві, коректор газети «Известия ЦИК РСФСР Московского Совета». З кінця 1918–1919 рр. працював в різних продовольчих органах на Курщині, Харківщині та Херсонщині. У 1920–1922 рр. – учитель Баришівської семирічної школи на Київщині та київських трудшкіл (1922–1928). У 1924–1928 рр. навчався на агробіологічному відділі факультету профосвіти Київського ІНО. Захистив кандидатську дисертацію, для чого здійснив подорож до Закавказзя з метою спостереження типової ксерофільної рослинності тамтешніх напівпустель та зібрав великий гербарій. – *Док. № 46.*

24. Топачевський Олександр Вікторович (01(13). 03. 1897–01. 12. 1975) – ботанік, гідробіолог, академік АН УРСР (1972), заслужений діяч науки УРСР (1966). Народився на хут. Бобрівка Таращанського пов. на Київщині. Закінчив Київський ІНО (1930); у 1935–1959 рр. працював у Київському держуніверситеті (з 1959 – професор) і водночас – в Інституті ботаніки АН УРСР (1932–1952). З 1959 р. – директор Інституту гідробіології АН УРСР. У 1962–1966 рр. – академік-секретар Відділення АН УРСР. Наукові праці присвячені питанням морфології, систематики і філогенії водоростей. – *Док. № 46.*

25. Кузнєцов Володимир Іванович (15. 06. 1886 – ?) – фахівець з хімічної технології волокнистих речовин. Народився у м. Плесі Іваново-Вознесенської (кол. Костромської) губ. (Росія). Закінчив хімічний факультет Харківського технологічного інституту (1913), де спеціалізувався з технології волокнистих речовин та цукрового виробництва. У 1913–1915 рр. – степендіат Донського політехнічного інституту по кафедрі технології органічних речовин. Працював у Москві в лабораторії органічних речовин Московського вищого технічного училища, вивчав методи контролю різних виробництв (1913–1914), виконував обов'язки асистента технології органічних речовин у Новочеркаську, де проводив практичні заняття з усіх відділів органічної технології (1914–1915). З вересня 1915 р. – асистент Кафедри цукрового виробництва Харківського технологічного інституту. У 1917–1918 рр. завідував лабораторією цукрового виробництва, проводив проектування та керував диплом-

ними роботами з цукрового виробництва. Також виконував обов'язки асистента з аналітичної хімії (1919–1920). З 1920 р. – на кафедрі технології води і палива. З 1921 р. – викладач кафедри сільськогосподарської та лісової технології при Харківському сільськогосподарському інституті, з 1927 р. – завідувач лабораторії. З 1922 р. – співробітник Науково-дослідної кафедри технології харчових речовин, з 1925 р. – Науково-дослідної кафедри цукрового виробництва. З 1927 р. – викладач Харківського технологічного інституту. Влітку 1922 р. і 1923 р. брав безпосередню участь в організації з проф. В. В. Шкателовим підсочки сосни в Чугуєво-Бабчанському лісництві Харківського сільськогосподарського інституту. Працював в галузі дослідження та технічної переробки цукроносних рослин. У 1927 р. разом з іншими співробітниками Науково-дослідної кафедри цукрового виробництва ХТІ організував і провів роботи з дослідження й технології переробки цукрового буряка різних районів СРСР: України, Кубані, Сибіру та Киргизстану. Наслідки дослідження доповіли на Технічній нараді в Києві в травні 1927 р. – *Док. № 50.*

26. Лавров Федір Іванович (24. 02. 1908–09. 12. 1980) – фольклорист. Народився у с. Вереміївці Золотоніського пов. Полтавської губ. Закінчив Золотоніський педагогічний технікум (1925). Працював районним та окружним інспектором політосвіти у м. Золотоноші, директором трудшколи, Золотоніського педтехнікуму, редактором районної газети. У 1932–1935 рр. навчався у Всесоюзному комуністичному інституті журналістики, у 1935–1937 рр. – в Інституті червоної професури літератури у Москві. Директор видавництва «Мистецтво» у Києві (1937), завідувач відділу газети «Советская Украина» (1937–1938). Заступник директора (1938–1948), старший науковий співробітник (1949–1950 та з 1962), завідувач відділу етнографії (1951–1952) та відділу словесного фольклору (1952–1962) Інституту етнографії і фольклору АН УРСР (з 1944 р. – Інститут мистецтвознавства, фольклору і етнографії). Ініціатор проведення Республіканської наради кобзарів і лірників України (1939) та Республіканської наради збирачів фольклору (1957). Досліджував творчість народних співців, опублікував чимало статей і брошур (деякі у співавторстві) про кобзарів – Ф. Кушнерика, П. Носача, Є. Мовчана, В. Перепелюка та ін. Внеском у вивчення українського кобзарства стали його монографії «Кобзар Остап Вересай» (1955), а також «Кобзарі» (1980), над якою автор працював протягом кількох десятиліть. Опублікував низку методичних посібників – «Порадник по фольклору» (1940), «Як збирати фольклор» (1941), «Пам'ятка юного фольклориста» (1949), «Посібник по збиранню народно-поетичної творчості» (1951), «Посібник записувача народної поетичної творчості» (1957). – *Док. № 50.*

27. Чирвінський Володимир Миколайович (27. 11. 1883–29. 02. 1942) – геолог. Народився у Петровсько-Разумовському під Москвою. Закінчив природниче відділення фізико-математичного факультету Київського університету (1907), був залишений стипендіатом для підготовки до професорського звання по кафедрі мінералогії. З 1911 р. – приват-доцент Київського університету, екстра-ординарний професор Київського жіночого медичного інституту. У 1915 р. захистив магістерську дисертацію. У 1916–1942 рр. керував кафедрою мінералогії і геології Київського політехнічного інституту як послідовник першого професора з цієї кафедри А. В. Нечаєва. Водночас брав участь у роботі Українського геологічного комітету (Геологічного управління): начальник відділу геологічної зйомки України, головний геолог, керівник нау-

кової частини (з 1918). Викладав курс корисних копалин у Київському гірничо-геологічному інституті (1930–1935). З 1939 р. – доктор геолого-мінералогічних наук. Підготував понад 100 наукових праць з кристалографії, мінералогії, петрографії виверженних і осадкових порід, геології, геоморфології і корисних копалин України. Як керівник відділу зйомки Українського геологічного управління і безпосередній виконавець, що зняв значну територію Українського кристалічного масиву, керував складанням і підготовкою до видання численних геологічних карт України. Велику увагу надавав експертизам, особливо щодо боротьби зі зсувами у Києві та інших регіонах. – *Док. № 51.*

28. Фізико-технічний інститут. Створений у м. Харкові як Український фізико-технічний інститут у 1928 р. До 1939 р. підпорядковувався Наркомату важкої промисловості СРСР. Згідно з постановою Президії АН УРСР від 25 жовтня 1939 р. Інститут включено до складу АН УРСР під назвою Фізико-технічний інститут. Директорами Інституту були: – А. І. Лейпунський (1932–1937), А. І. Шпетний (1937–1944). У довоєнні часи в Інституті працювали: О. І. Ахієзер, А. К. Вальтер, Л. Ф. Верещагін, Б. І. Вєркін, О. О. Галкін, І. В. Курчатов, Л. Д. Ландау, Г. Д. Латишев, І. М. Ліфшиць, А. Ф. Прихотько, К. Д. Синельников, А. О. Слуцкін, О. Я. Усиков. У довоєнний період Фізико-технічний інститут став центром теоретичної фізики. У ньому розроблено теорію розсіювання світла світлом і розсіювання фотонів ядрами (1934–1935); теоретичні основи фізики і плазми; теорію низькопровідності матеріалів при низьких температурах; теорію комбінаційного розсіювання в складних молекулах; теорію поглинання звуку в діелектриках і металах. У 1939 р. створено перший в СРСР радіолокатор на базі дециметрового магнетрону та електростатистичний прискорювач заряджених частинок. Нині Інститут діє у м. Харкові під назвою Національний науковий центр «Харківський фізико-технічний інститут». – *Док. № 62.*

29. Інститут енергетики створений у м. Харкові згідно з постановою РНК УРСР від 16 листопада 1939 р. Першим директором Інституту був академік І. Г. Швець (1939–1945). У довоєнні роки в Інституті працювали академіки АН УРСР В. М. Хрущов, І. Г. Швець, член-кореспондент АН УРСР В. М. Майзель. Інститут здійснював дослідження з проблем передачі постійного струму на великі відстані, складних енергосистем, регулювання напруги синхронних генераторів; режимів електромереж; комплексного використання місцевих ресурсів енергії (торфу, бурого вугілля, енергії малих річок і вітру). З 1944 р. Інститут знаходився у Києві. Згідно з постановою Ради Міністрів УРСР від 5 травня 1947 р. Інститут енергетики було ліквідовано і на його базі створено дві наукові установи: Інститут теплоенергетики (тепер – технічної теплофізики) та Інститут електротехніки (тепер – електродинаміки). – *Док. № 65.*

30. Інститут чорної металургії створений за постановами РНК УРСР від 16 листопада 1939 р. та Президії АН УРСР від 27 квітня 1939 р. Діяльність Інституту спрямовувалась на наукові дослідження з проблеми вилучення миш'яку з руд Керченського родовища і використання магнезіальних шлаків у доменному процесі; статистичної теорії процесів, що відбуваються в доменних печах; впровадження у виробництво офлюсованого агломерату; дослідження в галузі теплотехніки мартенівських печей, виплавлення і розливання сталі. Першим директором Інституту був академік АН УРСР М. В. Луговцов (1939–1951). Інститут чорної металургії в системі АН УРСР функціонував до 1951 р., після чого перейшов до відання Міністерства

чорної металургії СРСР. З 1992 р. Інститут діє в системі НАН України у м. Дніпропетровську. Сучасна назва – Інститут чорної металургії ім. З. І. Некрасова. – *Док. № 66.*

31. Величков Олекса Стойцевич (1890–1943) – болгарський і український літературознавець, кандидат філологічних наук (з 1934). Старший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР (з 1936). Автор досліджень «Христо Смирненський» (1930), «Шевченко і болгарська література 60–70 років XIX ст. » (1939) та ін. – *Док. № 70.*

32. Зеленко Ілля Наумович (20. 09. 1903 – ?). Народився у м. Одесі. Навчався у Харківській губпартшколі (1922–1923), Харківському ІНО (1927–1928). Працював викладачем і політсекретарем фабзавуча Харківської кондитерської фабрики «Октябрь» (1923–1924), викладачем економічних дисциплін в Сумській партшколі (1924–1927), завідувачем окружного кабінету агітації і пропаганди в м. Сумах (1928–1930), завідувачем видавництва бібліотечного колектора «Книгоспілки» (1930–1931), редактором політехнічної літератури видавництва «Молодой большевик» (1931–1933), директором центрального бібліотечного колектора (1934–1937), редактором журналу «Бібліотекар у соцбудівництві» (1937–1938). Заступник директора Бібліотеки АН УРСР (1938–1940); директор Львівської філії Бібліотеки АН УРСР (1940–1941). Брав участь у Великій Вітчизняній війні та у війні з Японією. Після війни – співробітник Державної публічної бібліотеки УРСР: старший редактор, головний бібліотекар, завідувач відділу госпрозрахункового обслуговування та сектору відділу обробки, систематизатор відділу каталогізації (1947–1953). Заарештований 7 березня 1953 р. за звинуваченням у шкідництві. Звільнений 7 квітня 1953 р. за відсутністю складу злочину. Нагороджений орденом Чевоної Зірки та бойовими медалями. – *Док. № 70.*

33. Швець Іван Трохимович (25. 05. 1901–05. 09. 1983) – вчений у галузі енергетики, академік АН УРСР (1950). Народився у с. Хутір Михайлівський Чернігівської губ. (нині м. Дружба Сумської обл.). Закінчив Київський політехнічний інститут (1927), був залишений в ньому аспірантом і викладачем. Водночас виконував обов'язки заступника директора науково-дослідного технічного бюро Науково-технічного управління ВРНГ УСРР. З листопада 1928 р. – у науковому відрядженні в Німеччині та Швейцарії, де вивчав виробництво парових турбін та іншого енергетичного устаткування. З червня 1929 р. відновив викладання у Київському політехнічному інституті. З 1930 р. – заступник директора Київського машинобудівного інституту, водночас викладав у Київському інституті цукрової промисловості (до початку Великої Вітчизняної війни). З 1931 р. – професор, завідувач кафедри теплотехніки Київського машинобудівного інституту. У 1933 р. – декан енергетичного факультету Київського енергетичного інституту. У 1934 р. – декан теплотехнічного факультету та завідувач кафедри теплотехніки Київського індустріального інституту. З 1939 р. – директор Київського філіалу організованого в Харкові Інституту енергетики АН УРСР. З липня 1941 р. перебував у Червоній Армії, потім – у розпорядженні ЦК КП(б)У в м. Харкові, де брав участь у роботі Наукового комітету з розробки проблем оборонного характеру. З кінця 1941 р. – директор евакуйованого на Урал Інституту енергетики АН УРСР. У листопаді 1943 р. у Києві створив групу Інституту енергетики АН УРСР. Доктор наук (1947). У 1948–1955 рр. – директор Інституту теплоенергетики АН УРСР. У 1950–1953 рр. обраний головним ученим секретарем

Президії АН УРСР. У 1955–1970 рр. – ректор Київського держуніверситету ім. Т. Г. Шевченка, у 1970–1978 рр. – академік-секретар Відділення фізико-технічних проблем енергетики АН УРСР. На початку 1980-х рр. очолював відділ теплових процесів енергетичних пристроїв Інституту технічної теплофізики АН УРСР. Автор наукових праць з загальної теплотехніки, аерогазодинаміки, вивчення енергетичних ресурсів України: «Современное состояние проблемы газовых турбин и реактивных двигателей» (1952), «Вопросы нестационарного теплообмена в роторах турбин» (1960), учбових посібників «Общая теплотехника» (1960), «Энергетика» (1962) та ін. Заслужений діяч науки і техніки України (1959). Обирався депутатом та заступником Голови Верховної Ради УРСР (1967). Нагороджений орденами Леніна (1967), Жовтневої революції, Трудового Червоного Прапора (1961), «Знак Пошани» (1944, 1948), багатьма медалями. Удостоєний премії ім. Г. Ф. Проскури (1977). Почесний доктор Братіславського університету ім. Коменського (Чехословаччина), Дебреценського університету ім. Кошута (Угорщина), Майсорського університету (Індія). – *Док. № 70.*

34. Кульський Леонід Адольфович (10. 04. 1903–25. 11. 1993) – учений в галузі очистки промислових, природних і стічних вод, академік АН УРСР (1969). Народився у м. Новорадомську (нині Польща). Закінчив фізико-математичне відділення Київського ІНО (1925) та хімічний факультет Ленінградського держуніверситету (1928). Водночас (з 1925) працював інженером-хіміком на Південно-Західній залізниці, де й почав займатися науковою і винахідницькою діяльністю. З 1930 р. – керівник лабораторії хімії й санітарної техніки, організованої ним у Київському філіалі Науково-дослідного інституту споруд (КФІС), старший науковий співробітник і керівник лабораторії технології води Київського індустріального інституту (з 1933 р.), утвореної з лабораторії хімії і санітарної техніки після ліквідації КФІС. У 1934 р. працював за сумісництвом в Інституті хімічної технології АН УРСР, де керував групою хімії і технології води, з 1937 р. – лабораторією хімії і технології води Інституту хімії АН УРСР, реорганізованою з лабораторії Київського індустріального інституту. Кандидат наук (1937). У 1941–1944 рр. знаходився в евакуації разом з Інститутом хімії АН УРСР у м. Уфі. Професор (1948), викладав у Київському інженерно-будівельному інституті. У 1948–1954 рр. під його керівництвом розроблено і успішно впроваджено на Київському Дніпровському водопроводі змішаний алюмозалізний коагулянт. У 1953–1958 рр. – керівник Координаційної комісії з проблеми «Охорона водоймищ і поліпшення якості води» при Раді по вивченню продуктивних сил України АН УРСР. З 1962 р. – завідувач лабораторії процесів і апаратів по обробці води й заступник директора Інституту загальної та неорганічної хімії по групі водних лабораторій (з 1965 р. – Сектор хімії і технології води АН УРСР), з 1965 р. – завідувач відділу процесів і апаратів по обробці води, заступник голови кваліфікаційної ради Інституту колоїдної хімії та хімії води. У 1962–1964 рр. – голова Наукової ради з проблеми «Охорона водоймищ і поліпшення якості води» Державного комітету Ради Міністрів УРСР по координації науково-дослідних робіт, а також член наукових рад Державного комітету Ради Міністрів СРСР і Державного комітету Ради Міністрів РРФСР по координації науково-дослідних робіт. З 1968 р. – заступник голови Міжвідомчої ради при Раді Міністрів УРСР по координації наукових досліджень по очищенню промислових і природних вод та впровадженню їх результатів в народне господарство. З 1970 р. – член бюро Комісії з

проблем комплексного використання і охорони природних вод Президії АН СРСР та член Наукової ради з проблеми «Вивчення навколишнього середовища людини та раціональне використання ресурсів біосфери» Президії АН СРСР. Протягом 1968–1973 рр. – заступник директора Інституту колоїдної хімії і іхмії води з наукової роботи. Автор наукових праць в галузі хімії і технології очищення води: «Физико-химические основы очистки воды коагуляцией» (1950), «Активная кремнекислота и проблема качества воды» (1969), «Теоретические основы и технология кондиционирования воды (процессы и аппараты)» (1971) та ін. Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1968), нагороджений двома орденами «Знак Пошани» (1944, 1972), орденом Трудового Червоного Прапора (1954), лауреат Державної премії України (1976), премії ім. Л. В. Писаржевського (1985). – *Док. № 70.*

35. Природничий (природознавчий) музей НТШ у Львові. Музей, що діяв при Науковому товаристві імені Т. Шевченка у Львові, складався із двох відділів – археологічно-етнографічного та природничого, заснованого 1912 р. членами Фізіологічної комісії та Математично-природничо-лікарської секції НТШ І. Рудницьким, Ю. Полянським, С. Полянським та ін. Зібраний під час наукових експедицій в околицях Львова і Карпатах геологічно-петрографічний матеріал спочатку нагромаджувався у приміщенні Етнографічного музею. Події І світової війни відсунули розбудову музею на дальші часи. Лише 1924 р. після одержання з Пшибрама геологічно-петрографічних і палеонтологічних зразків, зібраних членами Мінералогічної комісії та Гуртка українських гірничих і гутничих студентів «Каменярі», було відновлено роботу зі створення Музею. Зібрання матеріалів продовжувалось до 1927 р., коли було відновлено діяльність природничого відділу Музею НТШ, збірки впорядковано й заінвентаризовано. У 1929 р. Музей одержав власний статут як автономний інститут НТШ – Природознавчий (Природописний) музей. За 1927–1933 рр. збірки Музею значно поповнились приватними лісоботанічними, орнітологічними, геологічними колекціями. У Музеї зберігалась цінна збірка мотилів, подарована родиною І. Верхратського, гербарій проф. Є. Волощака, чимала збірка українських птахів. В тісному зв'язку з Природничим музеєм був спеціальний заповідник для охорони рідкісної рослинності, зокрема тису, розташований у маєтку митрополита А. Шептицького в Підлютому. Опікувалась заповідником окрема комісія НТШ. У Музеї працювали: його засновники – вчені-природознавці В. Левицький, М. Мельник, І. Раковський, зоолог Едвард Жарський (займався іхтіологією України), ентомолог Володимир Лазорко (студіював хрущів України), геолог-мінералог Северин Пастернак (займався геологічною будовою Східних Карпат та впорядкуванням петрографічних збірок західно-українських земель і чеського масиву), геолог-палеонтолог Іван Олексишин (працював над третинними відкладами Північного Поділля й Південної Волині), ботанік Ольга Мриц (над систематикою рослин) та ін. У цей період почалась його розбудова, зросла наукова діяльність. Після ліквідації НТШ у 1939 р. збірки Природничого музею увійшли до новоствореного Науково-природничого музею АН УРСР (1940). Директором Музею був призначений Ю. Полянський, його помічником – Є. Чайковський. – *Док. № 70.*

36. Музей Дідушицьких (Дзєдушицьких) – природничо-етнографічний музей Західної України. Створений у Львові польським зоологом-орнітологом В. Дзєдушицьким (22. 06. 1825–18. 09. 1899) як приватне зібрання ентомологічних, зоологічних, ботанічних колекцій Галичини та етнографічних матеріалів Гуцульщини. До

1939 р. Музей очолював Я. Г. Кінель. Музей мав відділи: зоологічний, ботанічний, геологічно-палеонтологічний, етнографічний і преісторичний. При ньому працювала бібліотека, яка поділялась на загальну та геологічну. У 1940 р. після створення на його базі Науково-природничого музею АН УРСР більшість зібрань бібліотеки перейшла до Львівської філії Бібліотеки АН УРСР (нині Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України). В роки II світової війни частину зібрання в складі Єдиної Державної бібліотеки, створеної німецькою окупаційною владою, було евакуйовано спочатку до Кракова, потім до Нижньої Сілезії (Аделін), а згодом – до Варшави, де вони й зберігаються у фондах Національної бібліотеки Польщі. – *Док. № 70.*

37. Бібліотека НТШ у Львові – українознавча бібліотека, створена 1892 р. після реорганізації колишнього літературного товариства ім. Т. Шевченка на наукове, оскільки всі книги, що належали йому, ще 1886 р. були передані товариству «Просвіта», де й залишилися. Одним з фундаторів Бібліотеки був О. Кониський, який передав їй збірку рідкісних українських книжок, що лягли в основу Бібліотеки. До її складу увійшли також приватні збірки О. Барвінського, О. Бородая, В. Лесевича, К. Паньківського, І. Франка, М. Павлика. М. Грушевський, який став головою НТШ у 1894 р., подарував Бібліотеці книгозбірку свого батька. Бібліотека одержала також посмертні книгозбірки І. Франка, Є. Олесницького, Ю. Медвецького, О. Барвінського, І. Верхратського, П. Крип'якевича, І. Мандичевського, М. Менціńського. 1895 р. М. Грушевський запровадив систему обміну виданнями з науковими товариствами та видавництвами. З 1922 р. за постановою РНК УСРР Бібліотека одержувала обов'язковий примірник всіх українських видань, опублікованих в Радянській Україні, а з 1934 р. – й виданих у Польщі. До її зібрань входила цінна збірка україніки – видання українською мовою та українознавчі іноземними мовами, в основному російською, з історії Наддніпрянщини, Галичини, Буковини, Закарпаття, Зеленого Клину та українських колоній в Америці. Серед них – комплект перших видань українських класиків та збірка передвоєнної (до I світової війни) періодичної преси. Серед фондів Бібліотеки – збірка українських стародруків XVI–XVIII ст. від «Апостола» І. Федорова (Львів, 1574) до «Енеїди» І. Котляревського (СПб., 1798), цінна збірка наукової літератури з українознавства різними мовами, переважно російською, серед яких комплекти видань наукових установ як центральних, так і провінційних (товариств, університетів, архівних комісій, з'їздів, приватних видавництв і редакцій). У рукописному відділі Бібліотеки зібрані українські рукописи від XIV до XX ст., переважно церковні (євангелія, мінеї, тріоди тощо). Дуже добре представлене закарпатське українське письменство XVII–XVIII ст. Тут зберігалась також збірка листів та ін. паперів визначних галицько-українських діячів. Крім того – архіви різних галицько-українських товариств та установ, передусім студентських, документи з історії українських січових стрільців, УГА, Армії УНР тощо. Бібліотека зберігала автографи багатьох українських письменників нової доби – С. Руданського, І. Нечуя-Левицького, Лесі Українки, М. Коцюбинського, В. Винниченка, Д. Мордовця, цінну збірку карт України XVI–XVIII ст. тощо. Фонди Бібліотеки з кінця 1894 р. – 600 томів – зросли на початок I світової війни до 70 тис., а на 1936 р. складали (за даними В. Дорошенка, див. «Українська Національна бібліотека (Бібліотека Наукового товариства ім. Шевченка у Львові)», Львів, 1936) 184974 томи книг та 1452 рукописи. Крім того, окремий відділ І. Франка зберігав 5893 томи та 535 рукописів, разом –

190867 томів та 1987 рукописів, з незакаталогізованими виданнями ця цифра складала близько 250 тис. томів. У Бібліотеці працювали в різні роки: К. Паньківський, М. Вороний, Й. Маковей (складали й описували книжки). М. Павлик як штатний бібліотекар у 1898 р. склав перший інвентар Бібліотеки, упорядкував і вів каталог. Згодом до них приєдналися: І. Кревецький, І. Созанський, І. Джиджора, М. Залізняк, О. Назаріїв, В. Дорошенко, які займались комплектуванням і консервацією фондів, а згодом – Ф. Дудко, М. Андрусяк. На початок ІІ світової війни у ній працювало чотири службовці. З приєднанням Бібліотеки НТШ до Бібліотеки АН УРСР склад її значно збільшився. – *Док. № 70.*

38. Культурно-освітнє товариство під назвою Руський народний інститут «Народний дім» засноване у Львові 1849 р. При ньому діяли музей і бібліотека, віддані до громадського користування у 1861 р. Розвивав також видавничу діяльність та утримував бурсу для учнівської молоді. У своїй діяльності дотримувався москвофільської орієнтації. Припинив діяльність у 1939 р. Бібліотека «Народного дому» мала велику збірку (5000 томів) українських стародруків та збірку українських друків XIX ст. з Галичини і Буковини, а також чимало російських видань та цінний архів. Всього при відкритті для громадського користування налічувала близько 100000 томів. Але з розвитком у Галичині національно-визвольного руху і занепадом москвофільства майже припинилось поповнення її фондів за рахунок пожертв. До 1940 р. вона залишалась цінним доповненням до Бібліотеки НТШ. Відповідно до постанови РНК УРСР від 2 січня 1940 р. Бібліотека «Народного дому» увійшла до складу Львівської філії Бібліотеки АН УРСР (нині Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України). Внаслідок складних переміщень, пов'язаних з ІІ світовою війною, більша частина її рукописів опинилась й нині зберігається в Центральному державному історичному архіві м. Львова. – *Док. № 70.*

39. «Оссолінеум» («Ossolineum») – культурно-наукова інституція, головний центр польської культури в Галичині, що існував у Львові до 1939 р. Заснована 1817 р. польським ученим – магнатом Юзефом-Максиміліаном Оссолінським як музейно-бібліотечне зібрання. У її складі зберігалися багатющі матеріали з історії Польщі, а також історії Західної України, зокрема Галичини: рідкісні експонати, рукописні та книжкові колекції, збірки карт, медалей, ікон, старожитностей тощо. Крім того, «Оссолінеуму» належали також друкарні, палітурня, книгарні у Львові, Варшаві, Кракові і видавництво. Як бібліотека відкрилася до загального користування 1833 р. Протягом усього періоду існування зібрання поповнювалися рукописами, архівними та книжковими колекціями, як приватними, так і зібраннями різних наукових і просвітницьких товариств. Першим директором інституції, який заклав її підвалини, був визначний історик і географ Франц Сярчинський, другим – Костянтин Слотвинський, який зробив збірки доступними, відкривши 1833 р. при закладі, хоч не надовго, прилюдну читальню. Серед інших – Август Бєльовський, Войцех Кентишинський, Людвик Бернадський, які зміцнювали й підтримували наукове значення інституції, значно збільшивши збірки. 2 січня 1940 р. архівно-бібліотечне зібрання, яке становило близько 430 тис. одиниць зберігання, стало основою Львівської філії Бібліотеки АН УРСР. Під час нацистської окупації у липні 1941 р. «Оссолінеум» було виокремлено із українських структур, а в листопаді

Донецького університету (з 1965). Друкуватись почав з 1934 р. Автор праць з історії української літератури: монографій про М. М. Коцюбинського (1938), І. П. Котляревського (1938), Т. Г. Шевченка (1939), нарисів про творчість В. Сосюри (1940), Л. Первомайського (1948), М. Рильського (1960). Автор книг: «Українські класики» (1940), «Горький та українська література» (1946). Розробляв також проблеми естетики та теорії літератури. Статті «Критика буржуазно-націоналістичних концепцій Грушевського і його «школи» в питаннях історії української літератури» (1947), а також «Проти ворожих теорій в українському літературознавстві» спрямовані проти відомих літературознавців, зокрема Є. Кирилюка, С. Маслова та ін. за виданий ними «Нарис історії української літератури» (К., 1945). – *Док. № 70.*

42. Копиця Давид Демидович (24. 06. (07. 07.) 1906–15. 12. 1965) – літературознавець, критик. Народився у с. Слободі (тепер у складі м. Хмільника) Вінницької обл. Закінчив Харківський інститут професвіти (1930). У 1936–1937 рр. – старший науковий співробітник, у 1938 р. – вчений секретар, а у 1939–1941 рр. – заступник директора Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. З 1953 р. – голова Комітету у справах мистецтв при РМ УРСР, заступник міністра культури УРСР. Працював директором Київської кіностудії художніх фільмів ім. О. Довженка, головним редактором журналів «Україна», «Вітчизна». Помер у Києві. Статті: «Найважливіші питання шевченкознавства» (1949),«Історична доля Шевченкової спадщини» (1954), а також про творчість І. Франка, Я. Галана, Івана Ле, Н. Рибака та ін. Автор передмови і редактор збірника «Т. Г. Шевченко в документах і матеріалах» (1950). За сценарієм Д. Копиці на Київській кіностудії ім. Довженка поставлено фільм «Коні не винні» (1956), «Максим Рильський» (1961) та ін. – *Док. № 70.*

43. Парамонов Сергій Якович (21. 10. 1894–22. 09. 1967) – зоолог, орнітолог, ентомолог. Народився у м. Харкові. Закінчив природниче відділення фізико-математичного факультету Київського університету (1917). У 1917–1919 рр. – практикант на Київській станції по боротьбі зі шкідниками рослин. Водночас викладав у гімназії робітникам «Арсеналу», школі для дорослих тощо (1917–1918). Штатний співробітник Зоологічного музею ВУАН (1920–1939), його директор (1939–1945). Також – асистент відділу прикладної ентомології на Київській сільськогосподарській станції (1922–1924). Викладав зоологію у Київському ІНО (1922–1924), з 1924 р. – аспірант кафедри зоології. Член Київського товариства природознавців, його другий секретар (з 1925). Дійсний член Російського ентомологічного товариства (1922). Доктор біологічних наук (1939), професор (1941). Керував підготовкою аспірантів у галузі екології, систематики, палеонтології та прикладної ентомології. Упродовж 1914–1933 рр. здійснив безліч наукових екскурсій для збору матеріалів до Бесарабії, Херсонської губернії, Криму, Вірменії, Туркменії, Кавказу. Зібрана ним колекція двокрилих, що містила багато цікавих видів, була на той час на території України найбільшою колекцією по Diptera. Опублікував низку розвідок з орнітології в російських журналах і збірниках «Орнитологический вестник» (1915), «Любители природы» (1917), «Материалы по изучению фауны юго-западного края» (1918), «Ежегодник Зоологического музея РАН» та «Зоологічному журналі України», «Записках Фізично-математичного відділу ВУАН», «Працях Зоологічного музею», а також закордонних (Німеччина, Англія, Франція, Іспанія, Австрія та ін.). У 1941 р. як директор Зоологічного музею су-

проводжував евакуйовані нацистами колекції спочатку до Польщі (Познань), потім – до Німеччини (Мінбен). Після їх повернення у 1945 р. залишив посаду директора Музею й продовжив наукові дослідження у Британському музеї в Лондоні (1946). У 1947–1959 рр. – науковий співробітник відділу ентомології Державної науково-дослідної організації (CSYRO) в м. Канберра (Австралія); професор Канберрського університету. Помер у м. Канберра. – *Док. № 71.*

44. Котов Михайло Іванович (08. 11. 1896 – ?) – ботанік, систематик, ботаніко-географ, знавець рослинного ресурсознавства, доктор біологічних наук, професор. Народився у м. Задонську Воронезької губ. (тепер Липецька обл., Росія). Закінчив природничий відділ фізико-математичного факультету Харківського ІНО (1922) та аспірантуру (1925). Працював в установах Народного комісаріату земельних справ УРСР (Сільськогосподарський науковий комітет, Інститут прикладної ботаніки, Інститут рослинництва і соціалістичного землеробства в м. Харкові). Проводив флористичні та геоботанічні дослідження, вивчав дикорослі лікарські, кормові, технічні рослини. Багато уваги приділяв вивченню адвентивних рослин і бур'янів. У 1933 р. взяв участь у комплексній експедиції до південної частини Центрального Тянь-Шаню. Брав участь в організації заповідників України. У 1934–1937 рр. очолював Український комітет по охороні пам'яток природи. З 1938 р. у Києві: старший науковий співробітник відділу систематики вищих рослин Інституту ботаніки АН УРСР. Тут у 1938–1940 рр. він опрацював родину Cruciferae для «Флори УРСР». Ця праця покладена в основу докторської дисертації, яку він захистив у Київському держуніверситеті (1940). У роки Великої Вітчизняної війни керував групою систематики рослин та геоботаніки Інституту ботаніки АН УРСР, евакуйованого до Башкирії. Підготував низку публікацій: «Ефіроолійні рослини УРСР» (у співавторстві з С. В. Гончаровим, Є. Д. Карнаух, С. С. Смолко), «Определитель растений Башкирской АССР», «Дикорастущие лекарственные растения Башкирии» (у співавторстві з Я. А. Фіалковим). У 1944–1972 рр. – завідувач відділу вищих рослин Інституту ботаніки. Член правління і президії Українського ботанічного товариства (з 1964), де очолював секцію флори і рослинності, організатор різних ботанічних з'їздів та нарад. У 1944–1958 рр. брав участь в роботі Товариства охорони природи у Києві як керівник його ботанічної секції. Здійснив численні наукові експедиції до Карпат, Донбасу, Закавказзя тощо, в яких зібрав близько 80 тис. гербарних аркушів – значну частину колекцій Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України. Опублікував понад 320 наукових праць: «Флора крейдяних відслонень в басейні Сіверського Дінця в межах УРСР, в зв'язку з геологічним віком та літологічним складом порід» (1953), «Рослинність Карпат та його околиць» (1956), «Основные черты флоры и растительности Украинских Карпат» (1960), «Флора Криму та її зв'язки з флорами Балкан і Кавказу» (1965). Лауреат Державної премії (1950) за створення «Визначника рослин УРСР» – першого повного зведення з флори України, куди увійшли відомості з флори Закарпатської і західних областей УРСР. Нагороджений орденами Леніна, «Знак Пошани», медалями. – *Док. № 71.*

45. Чорногорський високогірний заповідник – Карпатський природний заповідник, що знаходився під горою Говерла – найвищою точкою України (2061 м), яка є вершиною головного хребта гірського масиву Українських лісових Карпат –

Чорногори. Цей гірський масив простягається на 40 км між долинами річок Чорна Тиса та Чорний Черемош у межах Закарпатської та Івано-Франківської обл. України. Чорногора має вигляд крутосхилого середньогір'я, вкритого ялинковими та буковими лісами, на вершинах якого розташовані гірські луки – полонини. Тут збереглася первісна чорногорська пуща, а на полонинах ендемічна альпійська флора і фауна. У 1912–1914 рр. на південних схилах Чорногори був створений невеликий резерват хвойних лісів: І світова війна завдала великої шкоди навколишній природі, було вирубано значні площі цінної деревини, знищено мисливську фауну. Після її закінчення активізувалась діяльність вчених, спрямована на поліпшення заповідної справи. Зусиллями вченого В. Шафера у 1921 р. на Чорногорі створено невеликий резерват (заповідник) площею 447,5 га. У 1940 р. за рішенням Президії АН УРСР він був підпорядкований Науково-природничому музеєві, створеному на базі колишнього Музею Дідушицьких та Природничого музею НТШ. – *Док. № 71.*

46. Кедринівський (Кедриновий) заповідник – заповідник первісної Карпатської природи, що знаходився на горі Яйце Перегінське в центральній частині Східних Карпат в Україні – Горганах («горгани» – кам'яні розсипи). Як заповідник утворений в період між двома світовими війнами. Знаходився під наглядом НТШ у Львові, отриманий від митрополита А. Шептицького як дар. Заповідник мав на меті збереження та охорону унікальної місцевої флори, зокрема кедрів, та фауни – ведмедів, оленів тощо. – *Док. № 71.*

47. Крип'якевич Іван Петрович (25. 06. 1886–21. 04. 1967) – історик, академік АН УРСР (1958). Народився у м. Львові. Закінчив філософський факультет Львівського університету (1908). З 1911 р. – член НТШ у Львові, доктор філософії (1911). Учителював у гімназіях м. Львова (1912–1928, 1934–1939) та м. Нестерова на Львівщині (1934–1939). Керував історично-філософською секцією НТШ (1934–1939). У 1940–1941 рр. – завідувач Львівського відділу Інституту історії України АН УРСР. Доктор історичних наук (1939), професор (1941). Завідувач кафедри історії України і декан історичного факультету Львівського університету (1944–1946). З 1951 р. – завідувач відділу історії України Інституту суспільних наук АН УРСР у Львові, його директор (1953–1962). Помер у Львові. Автор праць з історії України доби феодалізму, зокрема з історії визвольної війни 1648–1654 рр.: «Богдан Хмельницький» (1954), «Зв'язки Західної України з Росією до середини XVII ст. » (1953). – *Док. № 72.*

48. Вайнберг Давид Веніамінович (1905–1973) – фахівець з теоретичної механіки, доктор технічних наук, професор. Народився у с. Новоселиці на Волині. У 1928–1929 рр. навчався у Київському політехнічному, з 1930 р. – Київському інженерно-будівельному інституті. У 1931 р., за рік до закінчення інституту, почав викладацьку діяльність з теоретичної механіки. У наступні роки вів курси теоретичної механіки, опору матеріалів, будівельної механіки і теорії пружності. Наукову діяльність почав у студентські роки. Його ранні праці присвячені статиці і динаміці криволінійних стрижнів на пружній основі, розвитку теорії просторових рам. З 1939 р. – кандидат, з 1950 р. – доктор технічних наук. Працював у Інституті будівельної механіки АН УРСР. У 1952 р. за монографію «Напряженное состояние составных дисков и пластин» удостоєний премії ім. Б. Г. Гальоркіна. У 1961 р. за ініціативою вченого в Київському інженерно-будівельному інституті створена лабораторія тонко-

стінних конструкцій. Опублікував 150 наукових праць, в тому числі декілька монографій з теорії пружності. – *Док. № 73.*

49. Жудін Микола Дмитрович (15. 12. 1891–05. 12. 1968) – фахівець в галузі металевих та дерев'яних конструкцій і будівельної механіки. Народився в м. Бердичеві. Закінчив Київський політехнічний інститут (1918). З 1914 р. працював техніком Київського округу шляхів сполучень. У 1918–1919 рр. – інженер, начальник розвідувальної партії в Управлінні по забудові Києва. У 1921–1922 рр. – в лавах Червоної Армії. У 1922–1930 рр. – старший викладач, доцент Київського політехнічного інституту. Один із організаторів Київського інженерно-будівельного інституту, у 1930–1967 рр. керував кафедрою металевих і дерев'яних конструкцій. Водночас – старший науковий співробітник та завідувач відділу Інституту будівельної механіки АН УРСР (1933–1957). Професор, член-кореспондент Академії будівництва і архітектури УРСР (1958). У 1940–1941 рр. під керівництвом М. Д. Жудіна в Інституті будівельної механіки АН УРСР виконано велике експериментальне дослідження моделей колон Палацу Рад СРСР. Був також постійним консультантом на великих будовах і в проектних організаціях Києва. В роки Великої Вітчизняної війни керував кафедрою будівельних конструкцій Куйбишевського інженерно-будівельного інституту (Росія). Помер у Києві. Автор понад 30 наукових праць, в тому числі п'яти монографій, присвячених дослідженню пластичних деформацій в стальних конструкціях. Основні з них відносяться до 1933–1939 рр. Книга «Стальные конструкции» рекомендована Міністерством вищої освіти як підручник для вузів. – *Док. № 73.*

50. Дятлов Володимир Іванович (28. 11. 1907–31. 03. 1969) – фахівець в галузі електрозварювання. Закінчив Київський політехнічний інститут (1930). Працював на заводах (1931–1934). У 1935–1944 рр. – в Інституті електрозварювання АН УРСР, де створив технологічний відділ і розробив вперше в СРСР флюси, створив основи технології автоматичного зварювання під флюсом. У 1941–1943 рр. працював на Уралі. Запропонував і впровадив разом із співробітниками Інституту технологію зварювання танкової броні. У 1942 р. відкрив явище саморегулювання зварювальної дуги і дав основну ідею простих і надійних зварювальних апаратів з постійною швидкістю подачі електродного дроту, які одержали широке застосування. У 1944–1954 рр. працював в ЦНДІ «Прометей» (Ленінград), де займався технологією зварювання кораблів, атомних реакторів, за що був нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора, орденом «Знак Пошани» і медаллю. У 1935–1940 рр. і 1954–1969 рр. викладав у Київському політехнічному інституті (з 1954 р. – доцент). У 1964 р. доктор технічних наук, професор. Очолив кафедру зварювального виробництва. Створив і читав курси «Теоретичні основи зварювання», «Технологія автоматичного зварювання»; виконав ряд досліджень з плавки електродів, процесів, що відбуваються у зварювальній ванні. Автор понад 50 наукових праць. – *Док. № 75.*

51. Сороковський Федір Юхимович (1902–09. 10. 1952) – фахівець в галузі технології автоматичного зварювання. Народився на станції Бірзула Херсонської губ. (нині м. Котовськ Одеської обл.). У 1922–1925 рр. навчався в Київському технікумі шляхів сполучень. У 1925–1927 рр. та 1928–1931 рр. працював зварником, майстром, начальником зварювального цеху Київського паровозоремонтного заводу (КПРЗ). У

1927–1928 рр. перебував на службі у Червоній Армії. З 1931 р. – інженер зі зварювання Електрозварювальної лабораторії ВУАН. У 1932–1935 рр. – аспірант Кафедри інженерних споруд (з 1934 р. – Інституту електрозварювання). З 1936 р. – науковий співробітник, завідувач групи контролю якості зварних швів, старший науковий співробітник Інституту. В роки Великої Вітчизняної війни очолював роботу бригади, яка впроваджувала автоматичне зварювання під флюсом на уральських заводах. У післявоєнні роки під його керівництвом проводились роботи по застосуванню зварювання під флюсом і контролю якості зварних з'єднань. Проводив також дослідження в галузі наплавних робіт. Нагороджений медаллю «За трудовую доблесть» і «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг. ». – *Док. № 75.*

52. Інститут органічної хімії та хімічної технології. Створений згідно з постановою Президії АН УРСР від 1 липня 1939 р. на базі сектору органічної хімії Інституту хімії АН УРСР та Інституту хімічної технології АН УРСР. Першим директором Інституту (1939–1941) був академік В. П. Яворський. У 1939–1941 рр. Інститут проводив дослідження в галузі хімії магнійорганічних сполук; хімії й технології целюлози; вивчення природних ресурсів України (бавовни, бурого вугілля, торфу, нафти); удосконалення технології виробництва цукру. В Інституті у довоєнні часи працювали академік АН УРСР В. Г. Шапошников (у 1934–1938 рр. – керівник сектору органічної хімії Інституту хімії АН УРСР), член-кореспондент АН УРСР П. В. Головін. В наш час Інститут діє під назвою Інститут органічної хімії. – *Док. № 77.*

53. Львівський відділ Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка, створений за цією постановою, містився у будинку управи НТШ. Його керівником було призначено акад. М. Возняка, але через особисті непорозуміння з акад. К. Студинським він відмовився від керівництва і Відділ очолив як заступник завідувача В. Гуфельд, надісланий з Києва. У 1941 р. Відділом керував акад. М. Возняк. У Відділі працювали: акад. В. Щурат, В. Радзикевич, М. Тершаківець, Я. Ярема та ін. фахівці, молодші наукові співробітники – Степан Щурат, Юрій Стефаник, Г. Лужницький, М. Соневицький та С. Олексюк, а також фахівці з Києва. Вони досліджували творчість І. Франка, П. Куліша, В. Стефаника, історію західно-української преси. Головним завданням Відділу була підготовка до друку зібрання творів І. Франка в 36 томах, а також окремих розвідок про його творчість. Акад. М. Возняк працював над складанням життєпису до зібрання, редагування здійснював В. Дорошенко. Передбачалась велика робота зі складання бібліографії видань творів І. Франка та літератури про нього. – *Док. № 78.*

54 Львівський відділ Інституту мовознавства, створений за цією постановою, очолив акад. К. Студинський. Його заступником був В. Сімович. Тут працювали також А. Генсьоровський, К. Кисілевський, М. Пшепюрська, І. Свєнціцький та ін. Вони опрацьовували такі теми: «Вплив наддністрянського та бойківського говорів на мову Івана Франка», «Мова Стефаникових персонажів», «Мова «Руської трійці», «Мова Устияновича», «Надпрутський говір», «Ізголоси південного Наддністров'я», «Перехідні говори в лемківсько-бойківсько-надсянському пограниччі», «Діалектологічні поділи української мовної території в історичному висвітленні», «Бажальні речення» тощо. Крім того, розроблявся діалектологічний запитальник для екскурсій, організовувались наукові екскурсії, зокрема для об-

слідування мови північного Підкарпаття. У 1941 р. при Інституті утворилася окрема словникова група для підготовки польсько-українського словника, в якій працювало понад 30 наукових співробітників. Польські науковці, серед яких проф. Курилович, проф. Ташицький, вибрали для перекладу на українську мову 120 тис. слів, а українські переклали близько 40 тис. слів. Розміщувався Відділ у будинку товариства «Просвіта». – *Док. № 78.*

55. Львівський відділ Інституту українського фольклору розташувався в Закладі ім. Оссолінських, який зайняла Академія наук. Очолив відділ акад. Ф. Колесса. В ньому працювали: Й. Роздольський, Р. Гарасимчук. Його завдання полягали у збиранні й опрацюванні матеріалів українського фольклору й етнології Західної України. З цією метою працівники відділу влаштовували наукові екскурсії, зокрема до Галичини й Волині. Сам акад. Ф. Колесса опрацьовував українські пісні й думи. При Відділі був утворений спеціальний архів, до якого передавались всі матеріали, зібрані працівниками або членами Відділу. Крім того, його співробітники складали бібліографію праць з українського фольклору. – *Док. № 78.*

56 Львівський відділ Інституту історії України, створений за цією постановою, розмістився у василіанському монастирі (св. Онуфрія). До нього перейшли дорогоцінний архів та бібліотека монастиря, що сприяло їх збереженню від розбазарювання та знищення. Керівником відділу було призначено відомого українського історика, дослідника козаччини, проф. І. П. Крип'якевича. Першими співробітниками були: проф. О. А. Терлецький, В. І. Гарасимчук, Т. Л. Голійчук, І. І. Карпинець, О. О. Пріцак, С. Т. Білецький та ін. Відділ мав розробляти проблеми з історії Західної України, зокрема: Комунікаційні і торгові шляхи і їх вплив на розвиток держав Східної Європи до XVI ст. (з особливою увагою на Західну Україну); Територія Галицько-Волинської держави; Зв'язки Західної України з козаччиною; Суспільно-політичні відносини Галичини від кінця XVIII до половини XIX ст. Однією з тем, над якою працював Відділ, була історія революції 1848 р. в Галичині. – *Док. № 78.*

57. Львівський відділ Інституту археології містився спочатку в кімнатах культурно-історичного музею будинку НТШ, а з осені 1940 р. – у приміщенні колишньої друкарні часопису «Діло», розташованої у будинку товариства «Просвіта». Керівником відділу був доктор М. Смішко, старшими науковими співробітниками – відомий галицький археолог Я. Пастернак і поляк з Варшави, доктор С. Круковський, а молодшими – І. Старчук і К. Маєвський. Крім них, тут працювали два асистенти і художник. Члени Відділу займалися розкопками й вивченням добутого матеріалу, опрацьовували різні теми з археології Галичини. Я. Пастернаку було доручено також складання археологічної карти західно-українських земель, яка мала увійти до загальної карти України. Співробітники Відділу брали участь в археологічних експедиціях, організованих Інститутом археології АН УРСР, зокрема І. Старчук брав участь в розкопках Ольвії. – *Док. № 78.*

58. За свідченням сучасників (див. В. Дорошенко «Огнище української науки Наукове товариство імені Шевченка») окремого **відділу Інституту економіки** у Львові спочатку створено не було, а був відділ суспільних наук, який розташовувався у будинку НТШ. Його керівником був спочатку місцевий науковець В. Огоновсь-

кий. Невдовзі почав діяти Відділ Інституту економіки, який очолив Д. Гак, призначений з Києва. Тут працювали: Іван Грабар, Василь Ольховий, Олена Степанів та ін. – *Док. № 78.*

59. Олексюк (літ. псевдонім **Тудор**) **Степан Йосипович** (13 (25). 08. 1892–22. 06. 1941) – український письменник, літературознавець і український діяч. Народився в с. Поникві (тепер Бродівського р-ну Львівської обл.). Закінчив Львівський університет (1926). Друкувався з 1925 р. Один з керівників літературного об'єднання «Горно». З 1930 р. – редактор журналу «Вікна». Доктор філософії (1932). Учасник Антифашистського конгресу діячів культури у Львові (1936), у 1939 р. – депутат Народних Зборів Західної України. З 1940 р. – керівник Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. Загинув під час бомбардування м. Львова. Літературні твори: збірник оповідань «Народження» (1929); повісті «Марія» (1928), «Молочне божевілля» (1930); роман «День отця Сойки» (1932–1941). Як популяризатор діалектичного матеріалізму в Західній Україні створив філософські твори: «Імпресія та ідея у Юма», «Століття Гегеля», «Філософія в СРСР» (1931) тощо. Відомий як публіцист і критик: «В обороні тенденційності» (1928), «Ще про «партійне» в лівій літературі» (1929), «Про літситуацію на західноукраїнських землях» (1929), «Народження куркуля». Стаття «Кілька схвильованих уваг про генія» (1939) присвячена творчості Т. Шевченка. У творчості письменника – статті про людей оновленого краю: «Крок у жовтень» (1939), «Друге народження» (1939), «У бистрині» (1940), ряд поетичних творів. – *Док. № 85.*

60. Гуфельд Веніамін Абрамович (25. 08. 1912 – ?) – літературознавець. Народився у м. Яготині Київської обл. Закінчив літературний відділ Київського держуніверситету (1937), аспірантуру (1939). Працював на комсомольській та педагогічній роботі, редактором у Держлітвидаві. З грудня 1939 р. викладав українську літературу у Львівському університеті, доцент. Працював як голова виборчої дільниці по виборах до Українських Народних Зборів. З 1940 р. – старший науковий співробітник, заступник завідувача, завідувач Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. Наукові праці з питань літературознавства (творчість Т. Шевченка, П. Куліша та інших українських письменників). – *Док. № 85.*

61. Тершаковець Михайло Іванович (11. 06. 1883–1978) – історик літератури, педагог. Народився в с. Кліцко колишньої Дрогобицької обл. (нині Львівської). Навчався у Львівському (1902–1905) та Віденському (1905–1906) університетах, студіював українську, слов'янську класичну та романську філологію. Зі студентських років займався науковою працею. З 1914 р. – дійсний член філологічної секції НТШ, член професійного товариства «Учительська громада». У 1906–1944 рр. працював учителем української мови і літератури в Державній академічній гімназії у Львові, з 1940 р. – доцент кафедри української літератури Львівського держуніверситету та старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. У 1944 р. емігрував. З 1949 р. – у Філадельфії, де й помер. Наукові праці з історії культури Галичини І пол. XIX ст. : «Матеріали й замітки до історії національного відродження Галицької Руси в рр. 1830 та 1848» (1907), «Галицько-руське літературне відродження» (1908), «До життєпису Маркіяна Шашкевича» (1912); літератури княжої доби: «Переказ про князя Кия, Щека

і Хорива та їх сестру Либідь» (1928); літературознавчі студії про Т. Г. Шевченка, хорватського історика-славіста В. Ягича, інших літературних діячів. – *Док. № 85.*

62. Ярема Яким Якимович (23. 09. 1884–15. 12. 1964) – літературознавець, педагог, психолог, філософ, культурно-освітній і громадський діяч. Народився в с. Арлаківська Воля Мостиського пов. на Львівщині. Навчався на філософському факультеті Львівського університету (1903–1906) та філологічному в університеті м. Грац (Австрія) (1906–1908), де студіював німецьку і класичну філологію, психологію та філософію, одержав диплом учителя (1908). З 1909 р. вчителював у польській державній гімназії в м. Самборі, у 1910–1918 рр. – Української державній гімназії м. Тернополя (з 1913 – професор). Викладав пропедевтику філософії (тобто логіку й психологію), керував учнівським науковим гуртком, завідував учительською бібліотекою, працював секретарем філії товариства вчителів середніх і вищих шкіл «Українська громада». Під час польсько-української війни 1918–1919 рр. потрапив до Чехословаччини, інтернований у таборі в Німецькому Яблонному (тоді – Дойчгабель). Працював тут учителем на шкільноосвітніх курсах для інтернованого вояцтва (1919–1921). У 1921–1922 рр. студіював філологію у Карловому університеті в Празі. Доктор філософії (1922). У 1923–1925 рр. – професор кафедри філософії, у 1925–1930 рр. – кафедри педагогічної психології Українського педагогічного інституту ім. М. Драгоманова в Празі, також – директор Української гімназії в Ржевницях (1925–1928). З 1930 р. повернувся в Галичину. Учителював у приватній гімназії товариства «Рідна школа» у м. Тернополі (1930–1935). Заснував тут український правознавчий музей. З вересня 1939 р. – директор новоствореної української повної середньої школи, з січня 1940 р. – старший викладач німецької мови Львівського державного університету ім. І. Франка. Член НТШ. У 1940 р. зарахований в. о. старшого наукового співробітника Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. В часи нацистської окупації Львова на прохання Українського видавництва укладав Німецько-український словник, викладав німецьку мову на Державних технічних фахових курсах (кол. Політехнічний інститут), писав наукові статті. З серпня 1944 р. – на старих посадах в університеті та Львівському відділі Інституту літератури, після ліквідації якого у 1946 р. переїхав до Києва. Працював у Інституті літератури. У 1947 р. повернувся до Львова. Кандидат філологічних наук (1948). Досліджував творчість В. Стефаника, складав хронологію життя та творчості І. Франка. З 1950 р. – керівник кафедри іноземних мов Львівського зооветеринарного інституту, доцент. У 1953 р. висувався у члени-кореспонденти АН УРСР. Праці з педагогічної психології й філософії: «Вступ до філософії» (1924), «Психографія в школі» (1925), «Педагогічна психологія» (1926), «Українська духовність у її культурно-історичних виявах» (1937). Крім того, студії про Т. Шевченка, І. Франка, зокрема його зв'язки з німецькою літературою, М. Шашкевича, короткий словник української мови (1942) тощо. – *Док. № 85.*

63. Деркач Марія Дем'янівна (25. 06. 1896 – ?) – літературознавець. Народилася у м. Струсові Тернопільської обл. Закінчила гімназію у Перемишлі, з 1916 р. – учитель народної школи. У 1926 р. закінчила Празький університет, одержала ступінь доктора філософії. У 1926–1930 рр. – редактор журналу «Нова хата». Працювала також у рукописному відділі Українського національного музею та бібліотеці НТШ. Після 1939 р. – завідувачка Львівської філії Бібліотеки АН УРСР. З 1940 р. – стар-

ший науковий співробітник Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. Наукова праця над рукописною спадщиною І. Франка, Лесі Українки, розвідки про О. Кобилянську, М. Павлика, публікації невідомих літературознавчих матеріалів. – *Док. № 85.*

64. Стефаник Юрій Васильович (псевдоніми: Ю. Гаморак, Ю. Клиновий) (24. 07. 1909 – ?) – письменник, літературний критик, громадсько-політичний діяч. Син В. Стефаника. Народився в с. Стецева Снятинського р-ну на Івано-Франківщині. Закінчив правничий факультет Львівського університету (1930–1935), одержав вчений ступінь магістра права. З 1936 р. був слухачем правничих факультетів Нью-Йоркського та Альбертійського університетів (США). У 1936–1937 рр. – співредактор газети «Українські вісті» в Едмонтоні (Канада). У січні 1939 р. повернувся до Львова, служив у пропагандистському відділі Промбанку, опрацьовуючи економічно-статистичні теми Карпатської України. З 1939 р. викладав українську мову у Львівському ветеринарному інституті, займався літературно-критичною діяльністю. З 1940 р. – молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. З 1944 р. – в еміграції в Німеччині, з 1948 р. – у Канаді. Очолював канадське об'єднання українських письменників «Слово» (1971), співредактор літературного збірника «Слово». Статті й розвідки про В. Стефаника, Т. Шевченка, Л. Мартовича, літературно-критичні – про Т. Осьмачку, Г. Косинку та ін. – *Док. № 85.*

65. Лужницький Григорій Леонідович (псевдоніми: Л. Нигрицький, Меріям, Б. Полянич, П. Корнич, С. Ордівський) (27. 08. 1903–1990) – письменник, театрознавець, історик культури, публіцист, перекладач. Дійсний член НТШ. Народився у м. Львові. У 1921–1922 рр. був слухачем філософського відділу Українського таємного університету у Львові, з 1922 р. студіював слов'янську філологію в університеті м. Грац (Австрія), а після закриття кафедри слов'янської філології у 1923 р. переїхав до Праги, де 1926 р. отримав вчений ступінь доктора слов'янських наук у Карловому університеті. З 1926 р. – у Львові. Працював у редакції «Літературно-наукового додатку» часопису «Новий час» (з 1926) як літературно-театральний референт, редактор та рецензент журналу «Поступ», при театрі «Заграва» В. Блаватського (з 1935). До 1939 р. також – літературний редактор у видавництві «Українська преса», завідувач українського державного театру, з 1939 р. викладав у Львівському державному університеті та єврейській гімназії, з 1940 р. – молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. У 1944 р. емігрував до Австрії, а 1949 р. – до США. З 1950 р. – головний редактор газети «Америка», з 1959 р. – професор історії української літератури Пенсільванського університету у Філадельфії. Помер у штаті Нью-Джерсі (США). Праці в галузі драматургії та театрознавства, літературознавства, зокрема українознавства: «Українська література в рамцях світової літератури» (1961), з історії західноукраїнського театру від 90-х рр. XIX ст. до 1920 р.; статті на історичні й культурні теми, театральні рецензії, а також п'єси, кримінальні повісті. – *Док. № 85.*

66. Щурат Степан (Ігор) Васильович (07. 01. 1909–1990) – літературознавець, викладач української літератури і мови. Син акад. В. Г. Щурата. Народився у м. Львові. Закінчив філософський факультет Львівського університету (1931), студіював слов'янську філологію, у 1934 р. одержав диплом магістра філософії в га-

лузі слов'янської філології, у 1936 р. – диплом учителя. У 1935–1937 рр. працював управителем шкільного інтернату філії Державної академічної гімназії у Львові, з 1939 р. викладав українську мову у Львівському університеті, також займався журналістською роботою – видавав журнал «Світло і тінь» (з 1933), редагував щомісячник «Наша Батьківщина» (з 1937). З 1940 р. – молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. Брав участь у виданні творів І. Франка. Кандидат наук (1954), доктор (1971). У 1958–1977 рр. – завідувач відділу української літератури Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича АН УРСР. Наукові праці в галузі франкознавства. – *Док. № 85.*

67. Приступа Докія Харитонівна (08. 02. 1905 – ?) – літератор, викладач. Народилася на ст. Гоголеве Полтавської обл. У 1920 р. закінчила соціально-економічну профшколу у м. Миргороді. З 1922 р. – на педагогічній роботі: викладач української мови в Миргородській, у 1925–1927 рр. – в Полтавській трудшколах. У 1928 р. вступила до Харківського інституту профосвіти, одночасно займаючись викладацькою діяльністю. З 1931 р. – у Києві, закінчила Київський інститут профосвіти (перший випуск Держуніверситету 1933 р.). З 1933 р. – асистент кафедри літератури Сумського педінституту, у 1935–1937 рр. – викладач Полтавського педінституту, у 1937–1940 рр. – викладач школи КОВО (Київської особливої військової округи). У 1940 р. відряджена викладачем до Львівського педінституту, з лютого 1940 р. – молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. Наукові праці з теорії та практики української мови та літератури для учнів шкіл, переклади творів О. С. Пушкіна, рецензій на підручники тощо. – *Док. № 85.*

68. Чума Ярослав Лонгинович (1905 – ?) – літературознавець. Народився у с. Мільно Тернопільської обл. Закінчив Львівський університет, магістр філософії (1936). У 1931–1940 рр. працював управителем в Управі Бурси у Львові, Бібліотеці АН УРСР (1939) та викладав у Педагогічному інституті (1939–1940). З 1940 р. – молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. Наукові зацікавлення – творчість І. Франка. – *Док. № 85.*

69. Інститут мінеральної сировини створений відповідно до постанови РНК УРСР від 3 лютого 1940 р. Розташовувався у Києві. Директором Інституту був академік АН УРСР Б. С. Лисін (1940–1941), членами ученої ради – академіки П. П. Будников, К. Г. Воблий, Є. І. Орлов, В. О. Плотников, член-кореспондент Є. С. Бурксер та ін. У довоєнний час Інститут вів наукові дослідження в галузі хімії силікатів і неорганічних матеріалів; здійснював пошуки мінеральної сировини на території України та вивчення її фізико-хімічних властивостей. Широко розгорнути свою діяльність не встиг. У 1941 р. припинив існування в зв'язку з евакуацією АН УРСР, деякі його функції були передані лабораторії з вивчення силікатів Інституту хімії. – *Док. № 86.*

70. Полянський Юрій Іванович (06. 03. 1892–19. 07. 1975) – геолог, географ і археолог, дійсний член НТШ, академік АН Аргентини, почесний член Аргентинського геологічного товариства та інших наукових товариств. Народився у

с. Жовтанці на Львівщині. Закінчив Львівський університет. Учителював в Державній академічній гімназії Львова (1921–1937), інспектор середніх шкіл (1937–1939). Водночас – професор Греко-Католицької Богословської Академії у Львові, директор Природознавчого музею НТШ (з 1928). У 1939–1941 рр. – професор географії у Львівському університеті. Під час нацистської окупації був головою Тимчасового управління Львова. З 1944 р. – в еміграції: у Німеччині, професор УВУ (1945–1947); в Аргентині, геолог Державного геологічного інституту (1947–1956), професор Державного університету в Буенос-Айресі (з 1956). В Україні займався вивченням четвертинної геології, археології та геоморфології Поділля і Полісся, в еміграції – геологією, геоморфологією та неотектонікою Аргентини. Його науковий доробок складає близько 50 наукових праць, 18 з яких присвячені території України: «Подільські етюди»; «Тераси, леси і морфологія Галицького Поділля над Дністром» (1929), «Реконструкція географічних умов раннього палеоліту Подільської-Бесарабської провінції» (1935) та безліч іноземними мовами (польською, німецькою, французькою). – *Док. № 87.*

71. Корнієць Леонід Романович (21. 08. 1901 – ?) – державний і партійний діяч. Народився у м. Бобринці Кіровоградської обл. До 1922 р. служив по найму та вчився. У 1922–1925 рр. служив у Червоній Армії. В 1925–1930 рр. працював в органах народної освіти. З 1926 р. – член КПУ. У 1930–1938 рр. – на керівній радянській та партійній роботі у Кіровоградській, Запорізькій та Дніпропетровській обл. У 1938–1939 рр. – Голова Президії Верховної Ради УРСР, у 1939–1944 рр. – Голова РНК УРСР. В роки Великої Вітчизняної війни – член Військових рад ряду фронтів. У 1944–1953 рр. – перший заступник Голови РНК (з 1946 р. – Ради Міністрів УРСР). У 1953–1958 рр. – міністр заготівель, міністр хлібопродуктів СРСР; 1959–1961 рр. – Голова Держкомітету РМ СРСР по хлібопродуктах, з 1961 р. – перший заступник Голови Держкомітету заготівель РМ СРСР – міністр СРСР. Член ЦК ВКП(б) (1939), кандидат у члени ЦК КПРС (1952, 1961), член Політбюро ЦК КПУ (1938–1953). – *Док. № 95.*

72. Коротченко Дем'ян Сергійович (29. 11. 1894 – ?) – радянський партійний і державний діяч. Народився у с. Погрібках Чернігівської губ. (нині – Сумська обл.). У 1919–1920 рр. – політпрацівник у Червоній Армії. З 1921 р. – секретар Шосткинського повітового комітету КП(б)У. У 1923–1924 рр. вчився на курсах партпрацівників при ЦК КП(б)У в Харкові. У 1924–1928 рр. – секретар Чернігівського та Первомайського окружкому КП(б)У. Закінчив курси марксизму-ленінізму при ЦК ВКП(б) у Москві (1930). Працював головою виконкому райради та секретарем райкомів партії у Москві (1931–1937). З кінця 1937 р. – в Україні: перший секретар Дніпропетровського обкому КП(б)У (1937–1938), Голова РНК УРСР (1938–1939), секретар ЦК КП(б)У (1939–1947). У роки Великої Вітчизняної війни – один з організаторів і керівників партизанського руху і партійного підпілля. У 1947–1954 рр. – Голова Ради Міністрів УРСР, з 1954 р. – Голова Президії Верховної Ради УРСР. Делегат партійних з'їздів, член ЦК КПУ та ЦК КПРС, кандидат у члени Президії ЦК КПРС та член Президії ЦК КПУ. Депутат Верховної Ради УРСР та СРСР. – *Док. № 95.*

73. Гречуха Михайло Сергійович (19. 09. 1902–1976) – державний і партійний діяч УРСР. Народився в с. Мошнах Черкаської обл. У 1922–1931 рр. – на керівній комсомольській, профспілковій та радянській роботі на Черкащині. Закінчив Харківський автодорожний інститут (1936). У 1936–1938 рр. – інженер-механік в Управлінні Південної залізниці, на керівній роботі в Харківському облвиконкомі; у 1938–1939 рр. – перший секретар Житомирського обкому і міському КП(б)У. З 1939 р. – Голова Президії Верховної Ради УРСР, з 1954 р. – перший заступник, а з 1959 р. – заступник Голови Ради Міністрів УРСР. Делегат партійних з'їздів та конференцій, кандидат в члени ЦК КПРС, член ЦК КП України, член Політбюро (з 1939), член Президії ЦК КП України (з 1953). Депутат Верховної Ради УРСР та СРСР. – *Док. № 95.*

74. Старченко Василь Федорович (20. 03. 1904–17. 07. 1948) – аграрник, радянський державний і громадський діяч, член-кореспондент АН УРСР (1945). Народився в с. Темрюк Український (нині с. Старченкове) Донецької обл. Закінчив Київський сільськогосподарський інститут (1929). У 1934–1938 рр. – директор і науковий керівник Миронівської дослідно-селекційної станції, у 1938 р. – голова Київського обласного виконкому. З грудня 1938 р. – заступник Голови РНК УРСР (з 1946 – РМ УРСР). З 1939 р. – кандидат у члени ЦК КП(б)У, з 1940 р. – член ЦК КП(б)У. Депутат Верховної Ради СРСР, Верховної Ради УРСР, низки партійних з'їздів. Нагороджений двома орденами Леніна та іншими орденами і медалями. Наукові дослідження в галузі агротехніки й селекції сільськогосподарських культур. – *Док. № 95.*

75. Редько (Рідько) Федір Андрійович (1905–1981) – історик, літературознавець. Народився на Чернігівщині. Служив добровольцем у царській армії (1915), в українському полку (1917). Учасник боїв проти гетьмана та більшовиків (1918). Добровільно перейшов на бік радянської влади (1921). Викладав у комуністичному університеті в Києві (з 1932), завідувач райвно; займав керівні посади в Наркомосвіти і Раднаркомі УРСР (1932–1943). Директор Полтавського педагогічного інституту (1944–1949), директор Чернівецького учительського інституту (1949–1955), викладач історичних наук в Чернівецькому університеті (з 1955). – *Док. № 95.*

76. Фефер (Зорін) Іцик (Ісак) Соломонович (23(10). 09. 1900–12. 08. 1952) – єврейський літератор. Народився у м. Шполі Черкаської обл. До 1917 р. працював друкарським робітником та в кооперативних організаціях. Потім – на профспілковій роботі (голова спілки Робмис Київщини) та різних редакційних посадах. Брав участь у літературних гуртках. Друкувався з 1920 р. З 1926 р. – аспірант Кафедри єврейської культури при ВУАН. У 1932–1941 рр. очолював єврейську секцію при Спілці письменників України, був членом правління СП, редагував журнал «Проліт». З початку Великої Вітчизняної війни друкувався у фронтовій пресі, виступав по всесоюзному радіо. З 1942 р. працював у Єврейському антифашистському комітеті спочатку в Москві, згодом – у США. З 1944 р. – знову в Москві. 24 грудня 1948 р. заарештований і засланий. У поетичних творах оспівував героїку громадянської та Великої Вітчизняної воєн, висвітлював процеси соціалістичного будівництва, життя українського народу. – *Док. № 95.*

77. Єфімчук-Дячук Уляна Василівна – депутат, член Повноважної комісії Народних Зборів Західної України (1939–1940), кандидат у депутати Верховної Ради УРСР (з Ровенщини). – *Док. № 95.*

78. Чеканюк Андрій Терентійович (29. 10. 1906–22. 12. 1992) – історик, громадський діяч, член-кореспондент АН УРСР (1964). Народився у с. Кам'янці (тепер Липовець) Вінницької обл. У 1925–1928 рр. – на комсомольській і профспілковій роботі. Закінчив Вінницьку радпартшколу (1928–1930) та Інститут червоної професури в Києві (1934–1937). У 1930–1934 рр. – на партійній роботі на Вінниччині, у 1937–1943 рр. – завідувач відділу, відповідальний редактор газети «Комуніст», згодом – «Радянської України». Заступник завідувача відділу пропаганди ЦК КП(б)У (1943–1945), заступник начальника управління пропаганди і агітації ЦК КП(б)У (1945–1946), директор Республіканської партійної школи при ЦК КП(б)У (1946–1948). З 1948 р. – ректор ВПШ при ЦК КП України, одночасно викладав історію партії, професор. Був депутатом Верховної Ради УРСР. Нагороджений орденом Леніна та іншими орденами і медалями. Наукові праці стосуються політичної історії. – *Док. № 95.*

79. Інститут гідробіології. Рішення про створення Інституту гідробіології на базі Гідробіологічної станції АН УРСР, гідробіологічних станцій Дніпропетровського та Харківського університетів і Інституту рибного господарства Наркомхарчпрому УРСР Президія АН УРСР прийняла на своєму засіданні 27 липня 1937 р. Фактично він був створений за постановою РНК УРСР від 23 травня 1940 р. Першим директором Інституту був член-кореспондент Я. В. Ролл (1940–1959). Діяльність Інституту спрямовувалась на розвиток комплексних іхтіологічних досліджень, вивчення гідробіологічного і гідрохімічного режиму Середнього Дніпра. Інститут гідробіології діє в даний час. – *Док. № 99.*

80. Бухало Сергій Максимович (1906–1988) – економіст, доктор економічних наук, професор. Народився у с. Верховцево Криничанського р-ну Дніпропетровської обл. Закінчив Дніпропетровський гірничий інститут (1931), працював у ньому на викладацькій роботі. У 1939–1950 рр. – заступник наркома, нарком освіти УРСР, начальник управління в справах вищої школи при Раді Міністрів УРСР. У 1960–1967 рр. працював у Академії наук УРСР заступником голови та головою Ради по вивченню продуктивних сил України. Автор понад 80 наукових праць. Нагороджений трьома орденами Трудового Червоного Прапора, багатьма медалями. – *Док. № 102.*

81. Грунський Микола Кузьмич (10. 10. 1872–13. 08. 1951) – мовознавець-славіст. Народився в м. Сумах. Закінчив історико-філологічний факультет Харківського університету (1896), залишений стипендіатом по кафедрі слов'янської філології. За студентські роботи на історично-літературні теми («Культурний рух Русі XVI–XVII вв.» за ред. Д. Багалія та «Наполеон I в русской художественной литературе» за ред. М. Сумцова) удостоєний золотої медалі та премії ім. О. Потебні (1897). Приват-доцент (1900–1903), доцент (1904–1907), професор (1907–1915) Харківського університету. Доктор слов'янської філології (1912). З 1915 р. – професор Київського університету (з 1920 р. – ІНО). Водночас працював у інших вузах Києва: ректор Робітничо-селянського університету (1921–1922), завідувач підготовчих курсів Київської губпрофосвіти (1922–1923), викладач на Вищих жіночих курсах, Археологічному інституті, Інституті зовнішніх зв'язків. Був керівником Комісії історичного словника української мови при ВУАН, членом Державної правописної комісії (1925–1927) та Науково-дослідної кафедри мовознавства (з 1926). Старший науковий співробітник Інституту мовознавства АН УРСР. Наукові праці з історії старо-

слов'янських мов, російської мови і літератури, а також педагогіки. З 1925 р. викладав і друкувався українською мовою. Опублікував підручники з української мови (фонетики, морфології, синтаксису), українського правопису та літератури. Заслужений діяч науки УРСР (1941). – *Док. № 102.*

82. Черняк Микола Ілліч (19. 05. 1907 – ?) – вчений в галузі механіки. Народився у Києві. Закінчив механічний факультет Київського політехнічного інституту (1930). Працював асистентом на Кафедрі опору матеріалів під керівництвом академіка АН УРСР К. К. Симінського. У 1933–1941 рр. – доцент Київського політехнічного і Київського авіаційного інститутів. Науково-дослідну діяльність проводив у Інституті будівельної механіки АН УРСР (нині – Інститут механіки ім. С. П. Тимошенка НАН України). Основні праці присвячені питанням міцності і пластичності матеріалів, деталей машин і елементів конструкцій при дії різних навантажень, в різноманітних умовах випробувань відповідно до завдань машинобудування. У 1939 р. захистив кандидатську дисертацію «Влияние скорости деформирования на характеристики напряженного состояния». Як учасник Великої Вітчизняної війни нагороджений орденом Червоної Зірки і медалями. У 1946 р. повернувся до наукової діяльності в Інститут механіки: завідувач відділом динамічної міцності, заступник директора Інституту з наукової роботи. У цей період проводив дослідження впливу малих пружно-пластичних деформацій на механічні характеристики сталей, втомленої міцності жаростійких матеріалів відповідно до завдань газотурбобудування. Доктор технічних наук (1962). Очолив відділ металознавства і контактної міцності, а з 1963 р. – відділ пластичності матеріалів. Продовжував педагогічну діяльність: професор кафедри конструкцій літальних апаратів Київського інституту інженерів цивільної авіації і керівник Об'єднаної наукової лабораторії Інституту механіки АН УРСР і КІІЦА. – *Док. № 116.*

83. Афанасьєв Микола Миколайович (10(23). 07. 1907–24. 12. 1945) – механік. Народився у Києві. Закінчив Київський політехнічний інститут (1930). З 1929 р. працював в Інституті будівельної механіки ВУАН: лаборант, аспірант, молодший та старший науковий співробітник, з 1936 р. – завідувач лабораторії, з 1944 р. – заступник директора з наукової роботи. Одночасно, з 1930 р., викладав у Київському політехнічному інституті, Київському університеті, Інституті цивільної авіації. В роки Великої Вітчизняної війни виконував у м. Уфі відповідальне завдання у галузі оборонної промисловості. Працював начальником відділу спецробіт АН УРСР. Доктор технічних наук (1945), професор. У серпні 1945 р. разом із бригадою відряджений Президією АН УРСР до Німеччини для отримання наукового устаткування в порядку репарацій, загинув під час виконання цього завдання. Досліджував втомну міцність металів, міцність котельної сталі, розробив критерії оцінки сталі, експериментуючи з методами дослідження металів, створив оригінальні конструкції випробувальних машин та приладів. – *Док. № 123.*

84. Українське геологічне управління – основна геологічна установа, що здійснювала в межах України геологічні дослідження, розвідку та розшук корисних копалин, а також підземних вод для водопостачання. Створене за ініціативою В. І. Лучицького 1 лютого 1918 р. під назвою Український геологічний комітет (УГК), який у 1922–1929 рр. діяв як Українське відділення Геологічного комітету СРСР. У жовтні 1929 р. Українське відділення перейменоване в Українське районне геологорозвідувальне управління, яке підпорядковувалось Головному

геологорозвідувальному управлінню СРСР, а в квітні 1931 р. реорганізоване в Український районний геологорозвідувальний трест. 28 липня 1938 р. на базі тресту створене Українське геологічне управління (УГУ), яке мало союзне підпорядкування. У 1957 р. воно було реорганізоване в Київське геологічне управління (з 1958 р. – Київський геологорозвідувальний трест). Того ж, 1957 року, створене Головне управління геології УРСР, яке об'єднувало всі геологічні установи та відомства УРСР. До основних функцій Укргеології належало керівництво геолого-пошуковими та геолого-розвідковими роботами, що здійснювались на території України. – *Док. № 132.*

85. Трест «Укрнафтопромрозвідка», Геофізичний трест. До 1940 р. в Україні самостійної організації, яка займалася геофізичною розвідкою, не існувало. Частково ці завдання виконувало Українське геологічне управління. Після реорганізації геолого-розвідкової служби в СРСР відповідно до постанови РНК СРСР від 3 липня 1939 р. були розділені функції Укргеології, від якої відокремився Трест «Укрнафторозвідка», що займався промисловою розвідкою нафтових родовищ. З цього ж часу (з 1940 р.) почало діяти Українське відділення Державного союзного геофізичного тресту, на яке покладались завдання геофізичного дослідження нафтових родовищ в Україні. У 1949 р. воно було перейменоване на Державну союзну українську геофізичну контору, що підпорядковувалась Головнафтогеофізиці Міністерства нафтової промисловості СРСР. І лише 1951 р. на її базі був створений Український розвідковий геофізичний трест «Укрнафтогеофізика», який 1959 р. під назвою Український геофізичний розвідковий трест «Укргеофізрозвідка» перейшов до відання Державного виробничого геологічного комітету УРСР, а з 1965 р. – Міністерства геології УРСР. – *Док. № 132.*

86. Кисілевський Костянтин Йосипович (1890 – ?) – мовознавець, педагог. Закінчив Віденський університет (1912), одержав диплом доктора філософії. Працював учителем гімназії та учительської семінарії (1912–1931). З 1937 р. – професор польського педагогіуму м. Львова. З 1940 р. – професор і завідувач кафедри української мови й літератури Львівського педагогічного інституту, старший науковий співробітник, завідувач словникової групи Львівського відділу Інституту мовознавства (1940–1941). – *Док. № 133.*

87. Кирилюк Євген Прохорович (18. 03. 1902–24. 06. 1989) – літературознавець, історик літератури, славіст, член-кореспондент АН УРСР (1957). Народився у Варшаві. Працював у Вінницькому повітовому, з 1920 р. – губернському відділах народної освіти. У 1919–1923 рр. навчався у Вінницькому ІНО. Закінчив Київський ІНО (1926) та аспірантуру (1931). У 1925–1928 рр. працював завідувачем відділу редакції київської газети «Молодий більшовик», з 1927 р. – в Київській філії Науково-дослідного інституту ім. Тараса Шевченка НКО УСРР: старший науковий співробітник (1931–1934). Водночас викладав українську літературу у вузах Києва: асистент, доцент ІНО (1931–1936), завідувач кафедри української літератури Педагогічного інституту (1936–1941). У 1939–1941 рр. – старший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. Кандидат наук (1940). З 1941 р. працював у Інституті суспільних наук АН УРСР. У 1941–1943 рр. брав участь у Великій Вітчиз-

няній війні. У 1943–1944 рр. – директор Музею Т. Г. Шевченка АН УРСР, у 1944–1983 рр. – завідувач відділу шевченкознавства Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. У 1944–1946 рр. також – учений секретар Відділення суспільних наук АН УРСР, водночас у 1944–1958 рр. читав курс історії української літератури у Київському держуніверситеті. Доктор наук (1952), професор (1953). Досліджував творчість Т. Шевченка, І. Котляревського, І. Франка, І. Нечуя-Левицького. П. Мирного, М. Кропивницького, П. Грабовського, С. Васильченка, О. Кобилянської. Шевченкознавчі праці грунтувалися на архівному та музейному матеріалі. Автор розділів фундаментальних видань з історії українського письменства, окремих статей в енциклопедичних та інших виданнях. Лауреат Ленінської премії (1964) за дослідження «Тарас Шевченко: життя і творчість», Державної премії (1980) за участь у створенні «Шевченківського словника» у двох томах. Член Українського комітету славістів. Нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора (1971), Дружби народів (1982) та медалями. Заслужений діяч науки УРСР (1972). – *Док. № 137.*

ДОДАТКИ

РЕГЕСТИ ПРОТОКОЛІВ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР

1938

Протокол № 1
засідання Президії Академії наук УРСР

від 3 січня 1938 р.

1. Заслухавши доповідь Неодмінного секретаря акад. О. В. Палладіна, ухвалили звільнити від обов'язків директора Інституту мовознавства П. С. Мустяцу та тимчасове виконання обов'язків директора Інституту покласти на Д. Ю. Письменного.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 1. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 2
засідання Президії Академії наук УРСР

від 7 січня 1938 р.

1. Ознайомились з інформацією акад. О. В. Палладіна щодо видання Російсько-українського словника.

2. Заслухавши доповідь акад. О. Г. Гольдмана щодо структури Інституту хімічної технології, ухвалили організувати в Інституті відділ органічної технології і відділ неорганічної технології та затвердили такі групи: води, палива, органічної технології (пластмаси, лакофарби і розчинники), волокнуватих речовин і фарбників з рентгенографічною лабораторією та підгрупою целюлози.

3*

5. Ознайомившись з інформацією керуючого справами О. А. Качанова щодо будинку відпочинку на території Карадазької біологічної станції, констатували недоцільність його існування на території Станції.

7. Постановили включити до видавничого плану на 1938 р. збірник з описом методів вимірів та інші праці Інституту фізичної хімії.

8. Затвердили на посадах: 1) заступника директора Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка Д. Ю. Письменного; 2) вченого секретаря Інституту геології К. О. Бойка; 3) вченого секретаря Інституту хімічної технології В. К. Висоцького; 4) завідувача гідрохімічної лабораторії Гідробіологічної станції М. В. Товбіна.

11. Підтримали клопотання Полтавської гравіметричної обсерваторії про надання звання Героя Праці вченому-механіку Обсерваторії Г. А. Фрейбергу-Кондратьєву.

---

* Тут і далі упорядниками вилучено пункти та підпункти з затвердженням співробітників на посадах, крім директорів, їх заступників з наукової роботи, завідувачів відділів, секторів і груп, а також знято пункти про розгляд господарських питань та профвідпустки. Крім того, упорядниками зроблено власну нумерацію підпунктів.

13. Заслухавши інформацію виконувача обов'язків завідувача фінсектору М. С. Мейтіна про бюджет Академії наук на 1938 р., констатували, що намічений бюджет цілком забезпечує можливості наукової роботи інститутів Академії наук, та доручили фінсектору разом з директорами інститутів скласти проект розподілу бюджету поміж інститутами.

14. Виділили 5000 крб. на проведення конференції з питань біохімії нервової системи, яку проводить 25 січня Інститут біохімії.

15. Погодились з пропозицією Інституту зообіології щодо організації в УРСР виробу ентомологічних шпильок та вирішили звернутися до РНК УРСР за допомогою в цій справі.

19. Надали виконувачу обов'язків директора Інституту економіки В. П. Теплицькому наукове відрядження до Москви для ознайомлення з роботою Інституту економіки АН СРСР.

22. Прийняли рішення створити комісію для перегляду фондів Президії АН УРСР в складі акад. О. Г. Гольдмана (голова), чл.-кор. С. В. Серенсена і В. П. Теплицького.

23. Зобов'язали директорів інститутів АН УРСР виділити відповідальних представників для перегляду наукової продукції інститутів.

26. Взяли до відома заяву Інституту українського фольклору щодо заміни назви журналу «Український фольклор» на «Радянський фольклор».

27. Доручили Керуванню справами АН УРСР забезпечити регулярне фінансування Карадазької біологічної станції.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 3–13. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 3
засідання Президії Академії наук УРСР

від 10 січня 1938 р.

1. Заслухавши доповідь акад. О. В. Палладіна про Російсько-український словник, постановили: а) вважати правильною критику газети «Правда» Російсько-українського словника та його складників; б) вважати правильним припинення випуску додаткового тиражу Словника; в) зобов'язати Інститут мовознавства забезпечити у 1938р. переробку Словника для нового видання; г) звільнити з посади виконувача обов'язків директора Інституту П. С. Мустяцу, який не забезпечив відповідного керівництва.

2. Прийняли рішення скликати 17 січня урочисте засідання АН УРСР, присвячене пам'яті М. О. Некрасова – 60-річчя від дня смерті, з таким порядком денним: вступне слово Віцепрезидента АН УРСР акад. О. Г. Шліхтера, доповіді акад. П. Г. Тичини, акад. О. І. Білецького; організацію вечора поклали на Інститут української літератури ім. Т. Г. Шевченка.

4. В зв'язку з від'їздом Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця на сесію Верховної Ради СРСР, виконання обов'язків Президента Академії наук поклали на акад. О. Г. Шліхтера.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 14–17. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 4
засідання Президії Академії наук УРСР

від 24 січня 1938 р.

1. Д. О. Белінга з 28 жовтня 1937 р. призначили на посаду керівника іхтіологічного відділу Гідробіологічної станції, звільнивши його з посади виконувача обов'язків директора Станції.

2. Прийняли рішення про виключення зі складу дійсних членів АН УРСР П. М. Супруненка як «ворога народу, заарештованого органами НКВС».

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 24. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 5
засідання Президії Академії наук УРСР

від 29 січня 1938 р.

1. Заслухавши доповідь голови комісії з обстеження роботи Інституту водного господарства акад. Є. О. Патона, погодились з висновками комісії про незадовільний стан наукової роботи в Інституті; затвердили структуру Інституту в складі двох відділів: гідрології і гідрогеології; роботу в галузі гідравліки вирішили зосередити у відділі гідрології; прийняли рішення поповнити лабораторно-експериментальну базу Інституту, утворивши лабораторію річного русла з гідрологічною станцією; запропонували Інституту протягом 10 днів подати тематичний план на 1938 р., а також намітити напрям роботи на 3 п'ятирічку.

2. Взяли до відома заяву декана юридичного факультету Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка про повернення до університету юридичної бібліотеки, переданої раніш Бібліотеці АН УРСР.

3. Заслухавши доповідь акад. О. В. Палладіна про наслідки обстеження Полтавської гравіметричної обсерваторії, прийняли рішення: а) в основному погодитись з висновками комісії; б) вжити всіх заходів для підсилення Обсерваторії кваліфікованими керівництвом та кадрами; в) призначити М. К. Мігаля виконувачем обов'язків завідувача сектору гравіметрії, в зв'язку з чим просити Харківський будівельний інститут дати можливість М. К. Мігалю негайно переїхати до м. Полтави; г) погодитись з думкою комісії, що виконувач обов'язків директора Обсерваторії не забезпечує керівництво нею ні з наукового, ні з адміністративного боку, в зв'язку з чим визнали за необхідне мати окремого директора Полтавської обсерваторії; доручили М. К. Мігалю після переїзду до м. Полтави виконувати обов'язки її директора; д) всю роботу по лінії гравіметрії зосередити в м. Полтаві.

4. Ухвалили утворити комісію для обслідування роботи сектору металургії Інституту в складі акад. Є. О. Патона (голова), чл.-кореспондентів С. В. Серенсена і І. М. Францевича, проф. В. Ю. Васильєва і Б. Д. Грозіна.

7. Взяли до відома поданий Інститутом хімічної технології такий розподіл груп на підгрупи: 1) група технології води; 2) група технології палива з підгрупами: а) торфу; б) бурого вугілля; 3) група технології органічних речовин з бригадами: а) пластмас; б) лакофарб; в) препаратів і розчинників; г) харчових продуктів; 4) група технології волокнуватих і барвних речовин з підгрупами та рентгенустановкою: а) волокнуватих речовин; б) целюлози; 5) група технології неорганічних речовин з бригадою основної хімічної промисловості.

8. Погодились з проханням Інституту хімічної технології щодо проведення необхідних експериментальних робіт з вивчення прядильних властивостей волокна пастовня, включивши цю роботу до тематичного плану Інституту на 1938 р.

9. Ознайомившись з доповідною запискою Інституту хімічної технології в справі робіт лабораторії технології води, якою керує Л. А. Кульський, ухвалили: а) вважати зайвим організацію механічної майстерні для Інституту в зв'язку з тим, що в інститутах Фізики, Електрозварювання, Будівельної механіки та при господарському секторі вже є добре устатковані механічні майстерні; в) доручити комісії в складі акад. Є. О. Патона, чл.-кор. С. В. Серенсена і керуючого справами О. А. Качанова детально вивчити питання, пов'язані з роботою сектору технології води та доповісти про це на наступному засіданні Президії АН УРСР.

10. Заслухали лист чл.-кор. В. О. Поггенполя про його бажання проводити наукову роботу в Академії наук та прийняли рішення: а) доручити Інституту ботаніки ознайомитись з зібраним В. О. Поггенполем науковим матеріалом та в разі цінності поставити питання про його видання; б) просити НКО УРСР надати В. О. Поггенполю можливість проводити наукову роботу на Уманщині в Софіївському заповіднику із забезпеченням його необхідним приміщенням.

11. Прийняли рішення про влаштування наукових засідань, присвячених пам'яті акад. В. П. Воробйова та М. Ф. Мельникова-Разведенкова, організацію яких доручили Інституту клінічної фізіології.

18. Ухвалили звільнити з посади директора Карадазької біологічної станції К. О. Виноградова як заарештованого органами НКВС, призначивши тимчасово виконувачем обов'язків директора Станції В. С. Торопова.

19. Затвердили: а) склад редколегії медичного журналу Інституту клінічної фізіології: відповідальний редактор – акад. О. О. Богомолець, члени редколегії – акад. О. В. Леонтович і акад. М. Д. Стражеско, відповідальний секретар – проф. Н. Б. Медведєва; б) склад редколегії журналу Гідробіологічної станції: відповідальний редактор – проф. Я. В. Ролл, члени редколегії – М. В. Єрмаков, П. П. Сабанєєв, Ю. М. Марковський, секретар – М. Д. Білий.

21–23. Надали наукові відрядження: а) акад. М. П. Кравчуку до Москви для підготовки до видання його праць; б) виконувачу обов'язків директора Гідробіологічної станції Я. В. Роллу до м. Харкова з 28 січня до 2 лютого для погодження з харківськими установами та науково-дослідними інститутами тематичного плану Станції; в) акад. О. В. Палладіну до Москви з 31 січня до 5 лютого для читання лекцій на декаднику для професорів і викладачів вишів.

24–25. Призначили: а) М. Ф. Бойко заступником директора Інституту мовознавства; б) П. Є. Візіря вченим секретарем Інституту мікробіології.

26. Дозволили Інституту геології передати Головміді розвідку Мало-Янісольських родовищ разом з буровим устаткуванням, доручивши виконувачу обов'язків директора Інституту І. Т. Шамеці сповістити про це Головмідь.

29. Погодились з проханням О. І. Білецького про звільнення його з посади заступника директора Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка, залишивши керівником секції західної літератури.

30. Доручили інститутам АН УРСР терміново перевірити звільнення співробітників у 1937 р. згідно постанови січневого пленуму ЦК ВКП(б) 1938 р. та створити з цього питання комісію у складі: голова – акад. О. В. Палладін, члени комісії – С. М. Белоусов і О. А. Качанов.

31. Ухвалили: а) виключити акад. О. Г. Гольдмана зі складу дійсних членів АН УРСР; б) зняти його з посад члена Президії Академії наук і секретаря Відділу математичних та природничих наук, посади директора Інституту фізики, а також з головування в аспірантській комісії як заарештованого органами НКВС.

33. Звільнили І. Т. Шамеку від виконання обов'язків директора Інституту геології; тимчасове виконання обов'язків директора поклали на вченого секретаря Інституту К. О. Бойка.

35. Виконання обов'язків редактора «Вістей» Інституту водного господарства поклали на тимчасово виконувача обов'язків директора Інституту М. М. Уласовича.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 25–40. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 6
засідання Президії Академії наук УРСР

від 17 лютого 1938 р.

1. Виділили представником від АН УРСР до обласної комісії з шефства над Червоною Армією виконувача обов'язків директора Інституту економіки В. П. Теплицького.

2. Взяли до відома повідомлення Інституту мовознавства про виділення до складу урядової правописної комісії при НКО УРСР співробітників Інституту М. Ф. Бойко і М. К. Грунського.

4. Затвердили редколегію журналу «Фізичні записки» в складі: відповідальний редактор – проф. Н. Д. Моргуліс, заступник відповідального редактора – Д. С. Гейхман, секретар редколегії – М. П. Лукасевич.

5. Призначили головою комісії з перегляду фондів Президії АН УРСР при Видавництві АН УРСР В. П. Теплицького та доручили йому підібрати ще одну кандидатуру до складу членів комісії по лінії медико-біологічних наук.

6. Надали наукове відрядження акад. К. Г. Воблому в березні до Бібліотеки ім. В. І. Леніна у Москві.

9. Затвердили склад Бюджетної комісії АН УРСР: голова – акад. О. В. Палладін, члени – акад. Є. О. Патон, О. А. Качанов, М. С. Мейтін, Б. М. Гарцман-Брук та Балансової комісії АН УРСР: акад. Є. О. Патон – голова, О. А. Качанов – заступник голови, члени – М. С. Мейтін, Сторожевський, Б. М. Гарцман-Брук.

10. Затвердили висновки комісії в справі господарсько-розрахункових договірних робіт інститутів АН УРСР.

11. Заслухавши інформацію акад. О. В. Палладіна про статтю в газеті «Комуніст» – «Хлестаков в науковому чині», прийняли рішення докладно обговорити матеріали, вміщені в ній та інших журналах Академії наук щодо наукової продукції Інституту історії матеріальної культури, та утворили з цього питання комісію в складі: М. І. Марченко (Інститут історії), Ф. М. Сморшко (Інститут економіки) і К. О. Бойко (Інститут геології).

12. Затвердили вчену раду Інституту зообіології та доручили акад. О. В. Палладіну і акад. Є. О. Патону розробити проект положення про вчені ради інститутів АН УРСР і подати його на затвердження Президії АН УРСР.

13. Схвалили структуру Інституту геології; доручили дирекції Інституту проробити питання щодо роботи в галузі геофізики, зв'язавшись у цій справі з Геофізичною обсерваторією, та переглянути склад наукового і науково-допоміжного персоналу.

14. Взяли до відома лист президії астрономічної групи АН СРСР про відрядження до Києва чл.-кор. АН СРСР проф. О. Я. Орлова для з'ясування питання про положення служби широти на паралелі м. Полтави (Полтавська гравіметрична обсерваторія) та для доповіді в цій справі на Президії АН УРСР.

15. Прийняли рішення включити до видавничого плану Інституту фольклору збірник фольклорних матеріалів акад. Д. І. Яворницького.

16. Дозволили Видавництву АН УРСР друкувати праці конференції з проблеми шоку українською та російською мовами.

17. Задовольнили прохання В. П. Теличка звільнити його від виконання обов'язків директора Інституту фольклору.

19. Ознайомившись із заявкою Геофізичної обсерваторії щодо асигнування 32540 крб. для виконання теми «Вітровий режим УРСР з точки зору використання вітру як джерела енергії», визнали за бажане проведення зазначеної теми та доручили Бюджетній комісії АН УРСР врахувати заявку Обсерваторії при складанні бюджету.

21. Ухвалили звернутися до РНК УРСР з проханням поновлення будівництва Інституту клінічної медицини.

23. На лист ЦК вищої школи і наукових установ УРСР прийняли рішення виділити представником від Академії наук до складу Центральної військово-шефської комісії при ЦК Спілки вищої школи та наукових установ акад. О. В. Палладіна, його заступником – директора Інституту економіки В. П. Теплицького.

24. Заслухавши заяву Інституту матеріальної культури з проханням встановити посаду заступника директора з наукової частини, ухвалили: а) з метою підсилення керівництва науково-дослідною роботою Інституту встановити посаду заступника директора з наукової частини; б) звернутися до Президії АН СРСР з проханням призначити на цю посаду Л. М. Славіна – старшого наукового співробітника Інституту матеріальної культури АН СРСР, який фактично виконує науково-дослідну роботу в Інституті історії матеріальної культури АН УРСР.

25. Прийняли рішення доручити Бібліотеці АН УРСР повернути до юридичного факультету Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка юридичну бібліотеку колишнього юридичного факультету КІНО, згідно розпорядження РНК УРСР.

26. Взяли до відома лист Видавництва АН УРСР про видання серії науково-популярної бібліотеки та визнали, що ця робота Академією наук проводиться недостатньо.

29. Затвердили склад редколегії журналу Інституту фізичної хімії: відповідальний редактор – акад. Л. В. Писаржевський, заступник відповідального редактора – проф. О. І. Бродський, відповідальний секретар – І. О. Хризман.

30. Прийняли рішення розширити площу Інституту будівельної механіки за рахунок добудови будинку по вул. Леніна, 15.

31. Доручили фінсектору АН УРСР виділити Керуванню справами на влаштування вечора, присвяченого 20-річчю існування Червоної Армії, кошти в сумі 5000 крб.

32. Прийняли рішення влаштувати спільно з Українським товариством фізіологів, біохіміків і фармакологів 28 лютого урочисте засідання, присвячене пам'яті акад. І. П. Павлова.

35. Ухвалили надіслати від імені Президії Академії наук адресу-привітання чл.-кор. В. П Філатову з нагоди 40-річного ювілею його наукової діяльності.

41. Затвердили проект капітального будівництва на 1938 рік.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 66–81. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 7
засідання Президії Академії наук УРСР

від 23 лютого 1938 р.

1. Взяли до відома лист Будинку Червоної Армії в справі організації зустрічі академіків та наукових співробітників АН УРСР з представниками Червоної Армії 1 березня.

2. Заслухавши інформацію акад. І. І. Шмальгаузена про структуру Інституту зообіології, ухвалили: а) визнати за недоцільне утворення секторів в Інституті; б) погодитись з пропозицією І. І. Шмальгаузена щодо організації відділу паразитології як самостійного; в) вважати зообіологічний музей організаційною одиницею в складі Інституту.

3. Відхилили прохання Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка щодо передачі книжкового фонду колишнього Інституту ім. Т. Г. Шевченка та про вилучення з бібліотеки Інституту застарілої картотеки.

5. Прийняли рішення звернутися до РНК УРСР з проханням вжити відповідних заходів щодо охорони Уманського парку та використання його для наукових потреб.

6. Заслухавши заяву М. М. Ткаченка щодо видання атласу з історії України, прийняли рішення порадити йому звернутися до видавництва «Радянська школа».

7. Взяли до відома лист НКО УРСР про літературні музеї М. М. Коцюбинського в м. Чернігові та м. Вінниці.

8. Взяли до відома лист генерального консульства Чехословацької республіки від 14 лютого 1938 р. за № 279/38 про надіслання до Бібліотеки АН УРСР книги та висловили за це подяку консульству.

9. Ознайомились з листом І. П. Цешківського щодо надіслання до АН УРСР наслідків його роботи доведення теореми Ферма та прийняли рішення передати працю «Докази теореми Ферма» на висновок Інституту математики.

10. Заслухавши доповідь та висновки комісії з вивчення робіт Інституту гірничої механіки, а також пояснення та пропозиції з цього приводу директора Інституту акад. М. М. Федорова, доручили акад. О. В. Палладіну організувати комісію для вироблення остаточної резолюції.

11. Взяли до відома висновки чл.-кор. АН СРСР проф. О. Я. Орлова щодо ознайомлення його з роботою Полтавської гравіметричної обсерваторії.

15. Надали відрядження виконувачу обов'язків директора Інституту геології К. О. Бойку до Москви та Ленінграда для особистих переговорів з геологами, яких бажано було б запросити на роботу до Інституту геології АН УРСР.

17. Ухвалили вивести зі складу дійсних членів АН УРСР М. П. Кравчука і М. В. Птуху, заарештованих органами НКВС; вирішили акад. М. В. Птуху також зняти з посади директора Інституту демографії.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 87–92. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 8*

від 27 лютого 1938 р.

6–7. Взяли до відома заяви Видавництва АН УРСР та Інституту фольклору про надання їм нових приміщень.

36. Задовольнили прохання Інституту історії матеріальної культури АН СРСР щодо надіслання йому всіх томів книги М. С. Грушевського «Історія України-Руси».

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 93–102. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 9
засідання Президії Академії наук УРСР

від 10 березня 1938 р.

1. Заслухавши доповідь Неодмінного секретаря акад. О. В. Палладіна, ухвалили звільнити директора Інституту фольклору В. П. Теличка; тимчасове виконання обов'язків директора Інституту поклали на М. С. Родіну.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 103. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 10
засідання Президії Академії наук УРСР

від 15 березня 1938 р.

4. Затвердили положення про Редакційно-видавничу раду АН УРСР та інструкцію про порядок подання і затвердження до друку академічних видань.

5. Прийняли рішення звернутися до Відділу науки ЦК КП(б) У з проханням про дозвіл розпочати видання «Доповіді Академії наук УРСР».

6. Винесли подяку акад. М. М. Крилову щодо передачі в подарунок АН УРСР особистої бібліотеки.

7. Ухвалили надіслати від імені Президії Академії наук УРСР привітання героям-папанінцям.

8. Погодились із висновками комісії з перевірки друкованої наукової продукції вченого секретаря Інституту історії матеріальної культури В. П. Теличка, що «друковані роботи В. П. Теличка є надзвичайно низької якості та носять антинауковий характер», в зв'язку з чим ухвалили звільнити його з посади наукового співробітника і вченого секретаря Інституту; звернули увагу директора Інституту М. І. Ячменьова на недостатню увагу з його боку до своїх обов'язків редактора «Наукових записок» Інституту; питання про подальше видання «Наукових записок» ухвалили вирішити на наступному засіданні Президії Академії наук; визнали за необхідне провести обслідування роботи Інституту історії матеріальної культури.

9. Погодились з пропозицією КСМ комітету АН УРСР про організацію в Академії наук змагання молодих учених та утворили оргкомітет у складі акад. О. В. Палладіна (голова), П. І. Альтмана (Інститут української літератури ім. Т. Г. Шевченка), О. Г. Міселюка, О. Т. Нагорського (Інститут фізики), В. В. Бондаренка (Інститут економіки), М. В. Товбіна (Інститут зообіології), І. В. Смирнова-Замкового (Інститут хімічної технології).

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 104–110. Оригінал. Машинопис.

---

* Протокол розпорядчого засідання Президії АН УРСР.

Протокол № 11
засідання Президії Академії наук УРСР

від 20 березня 1938 р.

1. Ухвалили організувати 28 березня разом зі Спілкою письменників України та Управлінням в справах мистецтв урочисте засідання, присвячене пам'яті М. Горького.

2. Підтримали клопотання Інституту економіки перед РНК УРСР щодо дозволу на комплексне обстеження з науковою метою одного з районів Київської області.

3. Прийняли рішення надіслати від імені Президії АН УРСР листа героям-папанінцям – І. Д. Папаніну, Е. Т. Кренкелю, Є. К. Федорову та П. П. Шершову з запрошенням до АН УРСР прочитати доповідь про роботу експедиції.

4. Прийняли рішення піднести клопотання перед РНК УРСР щодо одержання від УНГО, НКЗС, НКЛП, НКМП і НКХП необхідних Інституту економіки для наукової роботи статистичних матеріалів.

5. Заслухавши доповідь щодо розмежування робіт в галузі палеонтології та про використання палеонтологічних фондів, ухвалили: а) вирішити це питання після призначення до Інституту геології відповідного фахівця палеонтолога; б) вважати за потрібне провести інвентаризацію палеонтологічних фондів; в) зобов'язати Інститут зообіології задовольнити потреби Інституту матеріальної культури в галузі виділення відповідних зразків матеріалів; г) з метою уникнення паралелізму в роботі інститутів Геології та Зообіології в галузі палеонтології запропонувати їм погоджувати між собою свою наукову тематику.

6. Схвалили доповідь комісії з обстеження роботи Лабораторії технології води Інституту хімічної технології.

8–10. Прийняли рішення затвердити наукових співробітників на посадах в інститутах АН УРСР.

12. Затвердили протокол засідання комісії з розгляду заяв звільнених співробітників АН УРСР.

13. Прийняли рішення затвердити редакторів редколегії видань Інституту літератури, Гідробіологічної станції, а також збірника пісень про Червону Армію та радянську жінку.

14. Заслухавши лист РНК УРСР та доповідну записку проф. В. А. Мовчана про організацію науково-дослідної роботи з риборозведення, погодились з відповіддю Гідробіологічної станції про неможливість її об'єднання з Інститутом рибного господарства.

15. Прийняли рішення звернутися до РНК УРСР з проханням щодо передачі Інституту ботаніки гербарію від Харківського УНДІСОЗ.

16. Прийняли рішеня повідомити Відділ технічних наук АН СРСР про неможливість в даний період проведення акустичної конференції.

17. Доручили проф. Н. Д. Моргулісу під час його перебування в Москві вирішити питання щодо перенесення до Києва виїзної сесії фізичної групи АН СРСР спільно з Інститутом фізики АН УРСР.

18. Надали наукові відрядження: а) директору Інституту хімічної технології акад. В. Г. Шапошникову з 13 до 20 березня до Москви на засідання групи технічної хімії АН СРСР; б) науковим співробітникам Інституту фізики Н. Д. Моргулісу і Д. С. Гейхману до Москви для добору керівних кадрів для Інституту; в) акад. Л. М. Яснопольському до Ленінграда.

19. Ухвалили затвердити П. А: Кривов'язко на посаді виконувача обв'язків заступника директора Інституту ботаніки.

20. Прийняли рішення утворити комісію для обстеження роботи Геофізичної обсерваторії в складі виконувача обов'язків директора Інституту геології К. О. Бойка, вченого секретаря Планової комісії АН УРСР Б. М. Гарцмана-Брука та наукового співробітника Інституту фізики О. Г. Міселюка.

21–22. Затвердили вчені ради: а) Інституту геології тимчасово в складі: голова – директор Інституту *, члени – вчений секретар Інституту К. О. Бойко, завідувач мінерало-петрографічно-

---

* Прізвище в протоколі відсутнє.

го сектору П. П. П'ятницький, виконувач обов'язків завідувача сектору стратиграфії і палеонтології К. Й. Новик, завідувач хімічної лабораторії М. В. Тананаєв, завідувач відділу геохімії Ю. Ю. Юрк, завідувач сектору інженерної геології (вакансія), Н. В. Піменова, М. О. Мельник, Л. Г. Ткачук та представники від громадських організацій Скориков і Синявська; б) Інституту фізики в складі: голова – директор Інституту*, секретар – М. П. Бернардінер, члени – В. К. Бернацький, Н. Д. Моргуліс, С. Д. Герцрікен, В. Є. Дяченко, Н. Й. Розен, Ш. Г. Полонський, Д. С. Гейхман, О. Г. Міселюк.

23. Прийняли рішення звернутися до РНК УРСР з проханням про передачу сектору гідрогеології Інституту водного господарства до Інституту геології.

24. Ухвалили виділити представниками від АН УРСР на нараду групи історії АН СРСР директора Інституту історії АН УРСР С. М. Бєлоусова і проф. М. Н. Петровського.

25. Призначили виконувачем обов'язків директора Геофізичної обсерваторії І. К. Половка.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 141–154. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 12
засідання Президії Академії наук УРСР

від 23 березня 1938 р.

1. Затвердили протокол Бюджетної комісії про бюджет АН УРСР на 1939 р. з деякими змінами та доповненнями.

2. Прийняли рішення відрядити до м. Дніпропетровська на похорон акад. Л. В. Писаржевського делегацію від АН УРСР у складі акад. Є. О. Патона, проф. В. О. Ізбекова і М. Ф. Бойко.

3. Заслухавши інформацію акад. Є. О. Патона про стан будівництва Інституту фізики, ухвалили звернутися до РНК УРСР з проханням зобов'язати «Донбастяжстрой» в найкоротший термін закінчити його будівництво.

4. Ознайомившись зі статтею в газеті «Комуніст» щодо Геофізичної обсерваторії, ухвалили: а) створити комісію для обстеження роботи Обсерваторії; б) надіслати телеграму Пулківській обсерваторії з проханням прискорити надіслання висновків щодо приладу К. Г. Бронштейна.

5. Прийняли рішення утворити комісію для організації урочистого засідання, присвяченого 120-річчю від дня народження Карла Маркса.

9. Взяли до відома інформацію акад. О. В. Палладіна, що розгляд питання про прийняття резолюції в справі обстеження роботи Інституту гірничої механіки згідно прохання акад. М. М. Федорова переноситься на наступне засідання Президії АН УРСР.

14. Надали наукове відрядження акад. О. В. Палладіну до Москви на пленум Всесоюзного товариства фізіологів, біохіміків та фармакологів з 24 до 27 березня.

15. Ухвалили на час від'їзду Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця до Москви виконання обов'язків Президента доручити Віце-президенту акад. О. Г. Шліхтеру.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 160–166. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 13
засідання Президії Академії наук УРСР

від 3 квітня 1938 р.

1. Ухвалили виключити зі складу дійсних членів АН УРСР В. П. Затонського як «ворога народу, заарештованого органами НКВС».

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 189. Оригінал. Машинопис.

---

* Прізвища в протоколі відсутні.

Протокол № 14
засідання Президії Академії наук УРСР

від 8 квітня 1938 р.

1. Взяли до відома клопотання Гідробіологічної станції АН УРСР про дозвіл придбати для проведення наукової роботи мотокатер та про відпуск потрібних для цієї мети коштів.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 190. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 15
засідання Президії Академії наук УРСР

від 14 квітня 1938 р.

1. Ухвалили утворити комісію в складі академіків О. М. Динника (голова), М. М. Федорова, Є. О. Патона, а також М. Й. Цейтліна, В. Б. Уманського, П. Г. Ващенка, якій доручили розробити пропозиції щодо доцільності переведення Інституту гірничої механіки до м. Дніпропетровська, після чого підняти клопотання з цього питання перед РНК УРСР.

2. Затвердили положення про інститути АН УРСР та їх вчені ради.

3. Прийняли рішення щодо організації Видавничо-редакційної ради АН УРСР; затвердили склад Ради: а) президія – академіки О. О. Богомолець, О. Г. Шліхтер, О. В. Палладін, Є. О. Патон, О. В. Леонтович, директор Видавництва АН УРСР С. М. Фуксман та В. П. Теплицький; б) члени пленуму – всі члени президії, академіки: В. Г. Шапошников, І. І. Шмальгаузен, В. О. Плотников, М. Г. Холодний, М. М. Федоров, Д. О. Граве, Г. В. Пфейффер,члени-кореспонденти С. В. Серенсен, Я. В. Ролл та С. М. Бєлоусов, М. Ф. Бойко, П. Є. Марусенко, в) обов'язки голови Ради вирішили покласти на Неодмінного секретаря АН УРСР акад. О. В. Палладіна, відповідальним секретарем призначили Й. Л. Турбовського.

6. Ухвалили провести виїзне засідання фізичної групи АН СРСР у Києві в травні та утворити Оргкомісію в складі наукових співробітників Інституту фізики.

8. Прийняли рішення затвердити наукові звання науковим співробітником Інституту клінічної фізіології.

9. Заслухавши інформацію Інституту фізичної хімії в справі увічнення пам'яті акад. Л. В. Писаржевського, ухвалили: а) встановити щорічну премію АН УРСР за кращу радянську хімічну роботу в галузі неорганічної хімії та стипендію ім. Л. В. Писаржевського; б) утворити комісію, якій доручити оформити літературну спадщину академіка та видати спеціальний том «Вістей Інституту фізичної хімії», присвячений пам'яті Л. В. Писаржевського.

10. Прийняли рішення просити акад. І. І. Шмальгаузена переговорити з головою ВЦРПС М. М. Шверником або його заступником Ніколаєвою з питання розторгнення угоди на аренду будинків Карадазької біологічної станції під будинок відпочинку.

11. Доручили інститутам Економіки та Ботаніки взяти на себе виконання постанови РНК УРСР щодо участі АН УРСР в організації Всесоюзної сільськогосподарської виставки.

13–14. Затвердили вчені ради: а) Інституту клінічної фізіології в складі академіків О. О. Богомольця (голова), О. В. Леонтовича, М. Д. Стражеска та Н. Б. Медведєвої, Р. Є. Кавецького, М. М. Сиротиніна, О. М. Горєва, І. В. Базилевича, О. І. Смирнової-Замкової, заступника директора Інституту Б. В. Краюхіна, вченого секретаря Інституту П. Д. Марчука; б) Інституту водного господарства тимчасово в складі виконувача обов'язків директора Інституту М. М. Уласовича (голова), вченого секретаря М. Л. Киселя, завідувача сектору гідрології А. В. Огієвського, завідувача сектору гідрогеології К. І. Макова, Г. Й. Сухомела, А. К. Корчагіна.

16. Затвердили редколегію «Мікробіологічного журналу»: П. Є. Марусенко (відповідальний редактор), П. Є. Візір (відповідальний секретар), М. Ю. Колесник (секретар), члени редколегії – акад. М. Г. Холодний, В. Г. Дроботько, М. Н. Непомняща, М. Д. Богопольський, Г. М. Френкель, Г. С. Барг.

17. Затвердили на посадах наукових співробітників інститутів АН УРСР.

22. Заслухавши інформацію Українського філіалу Центрального музею В. І. Леніна, ухвалили передати з Бібліотеки АН УРСР у тимчасове користування Музею карти залізничого і морського шляхів сполучення за 1913 р. та адміністративну карту за 1922 р.

23. Відмовили у проханні Відділу образотворчого мистецтва щодо передачі до Харківської картинної галереї літератури з шевченкознавства.

24. Заслухавши лист Музею російського мистецтва щодо передачі йому картин М. В. Нестерова та В. М. Васнецова з колишнього Володимирського собору, відмовили в проханні Музею до з'ясування питання подальшої долі Володимирського собору.

26. Виконання обов'язків Президента АН УРСР на час відпустки акад. О. О. Богомольця ухвалили покласти на Віце-президента акад. О. Г. Шліхтера.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 191–203. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 16
засідання Президії Академії наук УРСР

від 19 квітня 1938 р.

1. Затвердили з зауваженнями тематичний план Інституту ботаніки на 1938 р. та доручили Інституту: а) визначити більш конкретні терміни тем, звернувши особливу увагу на завдання 1938 р.; б) уточнити напрями робіт з проблеми «Синтез органічних речовин, що мають значення для промисловості»; в) за провідні вважати такі роботи: «Флора УРСР», «Фізіологічні роботи в частині гормонізації посівного матеріалу»; г) взяти до відома, що Інститут доповнив тематичний план роботами, запропонованими сектором сільського господарства Держплану: «Дослідження впливу на сіянці рослин угноєння, внесеного в період весінньої сівби» та випробування на Київщині культури бавовника; д) запропонувати Інституту разом з Інститутом ботаніки СРСР координувати роботу з питання вивчення флори УРСР; є) звернутися до голови Держплану з проханням провести нараду з теми прогнозу врожаю; ж) затвердити скликання Інститутом ботаніки в IVкв. конференції з питань вивчення флори і рослинності УРСР та наради з обміркування проекту нового Ботанічного саду; з) запропонувати Інституту розробити проект нової структури Інституту та план впровадження наслідків наукової роботи в практику; к) взяли до відома інформацію про визначення Інститутом шляхів для переходу від практики експедиційних відряджень окремих співробітників до системи комплексних експедицій.

2. Взяли до відома інформацію про попередні наслідки та подальший напрям роботи з теми Інституту ботаніки, яка пов'язана з прогнозом урожаю пшениці; визнали за потрібне організацію Інститутом опорних пунктів для дослідження та перевірки методів з прогнозу врожаю у Веселo-Подолянській та Одеській дослідних станціях; доручили Інституту ботаніки вжити відповідних заходів щодо скликання в цій справі наради при Держплані УРСР.

3. Затвердили тематичний план Інституту клінічної фізіології на 1938 р.: 1) до плану включили такі проблеми: а) генезу артеріальної гіпертонії, що пов'язується з проблемою старіння організму; б) бластомного росту; в) ендемічного вола; 2) за провідні визначили проблеми: а) старіння та продовження життя; б) генезу артеріальної гіпертонії; в) адаптації працюючого організму в умовах зниженого атмосферного тиску; г) нейрон як апарат змінного струму; 3) в зв'язку з ліквідацією сектору нормальної анатомії доручили Інституту уточнити термін закінчення робіт цього сектору; 4) взяли до відома інформацію про організацію наради з питань фізіології нервової системи спільно з сектором науки НКОЗ УРСР; 5) затвердили скликання Інститутом у IV кв. конференції з проблеми старіння і конференції з питання артеріальної гіпертонії; 6) підтримали клопотання Інституту перед РНК УРСР щодо створення власної клінічної бази.

4. Прийняли рішення про організацію 25 квітня урочистих зборів, присвячених 25-річчю від дня смерті М. Коцюбинського.

5. Надали наукове відрядження до Москви з 25 до 28 квітня директору Інституту електрозварювання акад. Є. О. Патону для консультації в справі електрозварювання каркасу при будівництві Палацу Рад.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 208–213. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 17
засідання Президії Академії наук УРСР

від 7 травня 1938 р.

1. Затвердили тематичний план Інституту зообіології на 1938 р.: 1) відзначили такі риси в плані Інституту: а) в галузі розвитку механіки – сформулювання нової проблеми «Вивчення змін запаса формотвірних можливостей частин зародка в залежності від стадії розвитку і від взаємовідношення частин і цілого»; б) постановку двох важливих з теоретичного погляду проблем генетики: «Проблема генетичних процесів у природних популяціях» і «Проблема хімічної природи генетичних процесів»; в) виділення робіт з паразитології в окремий відділ Інституту з окремою проблематикою і керівництвом; г) подальший розвиток робіт з фізіології комах; поширення робіт з проблеми інвентеризації фауни й історії фауни; 2) за провідні проблеми Інституту вирішили вважати такі: а) «Вивчення змін запасу формотвірних можливостей частин зародка в залежності від стадії розвитку і від взаємовідношень частин і цілого»; б) «Проблема генетичних процесів у природних популяціях»; в) «Вивчення осередків масових розмножень шкідників сільського господарства»; 3) зазначили, що робота з теми «Фауна УРСР» досі не розгорнута; 4) взяли до відома заяву Інституту щодо вживання заходів до зміцнення відділу фауністики і його наукового керівництва; доручили Інституту розробити загальну перспективну програму з даної роботи і поставити це питання на Президії АН УРСР у III кв.; 5) доручили Інституту опрацювати основні напрями роботи і тематику новоутвореного відділу паразитології; 6) згідно з пропозицією секції сільського господарства УРСР прийняли рішення дати свої міркування щодо запровадження тематичних досліджень на об'єктах тваринництва; 7) доручили Інституту: а) розробити і подати до Планової комісії не пізніше 20 травня план впровадження наслідків роботи в практику; б) розробити проект організації радгоспу як експериментальної бази Інституту.

2. Заслухавши доповідь комісії з обстеження Геофізичної обсерваторії, ухвалили її висновки: 1) керівництво роботою Обсерваторії було незадовільне, а наукове – зовсім відсутнє (директор П. А. Степашко, вчений секретар Тарасенко); 2) в колективі створилися нездорові взаємовідносини між співробітниками, особливо в Дніпровсько-Донецькій експедиції; 3) тематика Обсерваторії не виконувалась, деякі теми дублювали теми інших установ; в зв'язку з вищезгаданим, прийняли рішення: а) звільнити з посади директора Обсерваторії П. А. Степашка і вченого секретаря Тарасенка; б) поставити перед колективом завдання об'єднати зусилля на виконання плану, підвищення трудової дисципліни; в) поновити на роботі старшого наукового співробітника К. Г. Бронштейна та доручити йому закінчити роботу з опрацювання наслідків магніто-метричної частини Волинської та Дніпровсько-Донецької експедицій; г) доручити виконувачу обов'язків директора Обсерваторії І. К. Половку вжити заходів щодо закінчення розпочатих робіт; д) підтвердити попереднє рішення Президії АН УРСР про зосередження в Полтавській гравіметричній обсерваторії всіх робіт з гравіметрії і астрономії, в Києві залишити роботу з геофізики; е) доручити Геофізичній обсерваторії переробити тематичний план та подати його на затвердження Президії АН УРСР.

3. Погодились з проханням Відділу пропаганди і агітації ЦК КП(б)У про передачу до Музею В. І. Леніна в тимчасове користування книжок.

4. Затвердили В. Б. Порфир'єва завідувачем сектору загальної геології Інституту геології.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 214–219. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 18
засідання Президії Академії наук УРСР

від 10 травня 1938 р.

2. Затвердили тематичний план Інституту мікробіології на 1938 р. та прийняли рішення: а) доручити Інституту опрацювати засоби більш щільної ув'язки між собою робіт з комплексних проблем; б) обговорити в III кв. на засіданні Президії АН УРСР доповідну записку Інституту щодо перебудови його структури та основні напрями роботи; в) встановити зв'язки з відповідними керівними органами промисловості: по групі тем про мінливість дизентерійних і тифозних бактерій – з НКОЗ; по групі тем про бактерії, що діють в цукровому, оцетовому, молочному виробництвах – з Наркомхарчпромом; по групі тем із застосування бактеріофагу – з НКОЗ і НКЗС УРСР; крім того, встановити зв'язки з галузевими інститутами; г) доручити Інституту розробити план втілення робіт на практиці та подати його до відповідних наркоматів (НКОЗ, Наркомхарчпром, НКЗС); подати до Держплану УРСР (сектор харчової промисловості) доповідну записку про забезпечення ефективного закінчення робіт з добору рас оцетово-кислих і ацидофільних бактерій.

3. Затвердили тематичний план Інституту біохімії на 1938 р. та прийняли рішення: 1) зазначити, що проблематика Інституту цього року більш конкретизована, порівнюючи з минулим щодо напряму та об'єктів роботи в галузі біохімії мускульної діяльності і ензимології; замість загальної проблеми «Біохімія тренування мускулів і мускульна втома» поставлена проблема «Вплив різних факторів (внутрішніх і зовнішніх) на біохімію мускульної діяльності»; замість загальної проблеми «Біохімія тканинних протеаз» – проблема «Зв'язок поміж хімічною природою і біохімічною функцією ферментів»; 2) за провідні проблеми Інституту вважати: «Вплив різних факторів (внутрішніх і зовнішніх) на біохімію мускульної діяльності», «Біохімія нервової системи та зміни її за різних функціональних станів», «Залежність поміж хімічною природою та біологічною функцією ферментів», «Еволюція мінерального обміну»; 3) констатувати значний розвиток комплексності в роботі Інституту; 4) відзначити, що Інститут грунтовно розробляє питання про подальший напрям роботи і профіль відділу зоотехнічної біохімії, доповнив тематичний план трьома темами з проблеми шоку, пов'язавши цю роботу з Інститутом клінічної фізіології; 5) поповнити план втілення наслідків наукової роботи в практику; 6) затвердити скликання Інститутом у 1938 р. двох наукових конференцій: з проблеми порівняльної біохімії та біохімії мускульної діяльності.

4. Затвердили вчені ради інститутів у складі: а) Літератури – акад. П. Г. Тичина (голова), члени – Д. Ю. Письменний, О. І. Білецький, П. І. Альтман, О. С. Велічков, Ф. В. Коваль, А. К. Косіонов; б) Хімії – акад. В. О. Плотников (голова), члени – акад. В. П. Яворський, В. О. Ізбеков, Я. А. Фіалков, С. Д. Шаргородський, М. М. Граціанський, П. С. Пелькіс, С. Й. Якубсон, І. А. Шека; в) Гідробіологічної станції – Я. В. Ролл (голова), члени – Д. О. Белінг, М. В. Єрмаков, П. П. Сабанєєв, Ю. М. Марковський; г) Математики – акад. Д. О. Граве (голова), члени – акад. Г. В. Пфейффер, чл.-кор. В. Є. Дяченко, Ю. Д. Соколов, І. Я. Штаєрман, Є. Я. Ремез, К. А. Бреус; д) Біохімії – акад. О. В. Палладін (голова), члени – В. В. Ковальський, Б. М. Колдаєв, Б. І. Гольдштейн, С. Є. Боржковський, С. О. Епельбаум, Р. В. Чаговець, М. Ф. Гулий.

5. Ухвалили передати до президії Редакційно-видавничої ради АН УРСР справу про затвердження редакційної колегії.

7. Взяли до відома інформацію про відповідальність фізичної групи АН СРСР за розгляд тез доповіді на виїзній сесії.

8. Затвердили відповідальним редактором журналу «Мовознавство» М. Ф. Бойко.

9. Взяли до відома лист Інституту етнографії АН СРСР з проханням виділити представників від АН УРСР на пленум Інституту, присвячений вивченню етнографії й фольклору народів СРСР.

10. Заслухавши постанову оргкомітету Миколаївської області щодо державного заповідника «Ольвія», ухвалили просити РНК УРСР передати цей заповідник у відання АН УРСР як базу для роботи Інституту матеріальної культури.

11. Ознайомившись з листом Інституту ботаніки щодо збільшення обсягу збірника, присвяченого пам'яті акад. В. М. Любименка, вирішили це питання передати на розгляд президії Редакційно-видавничої ради АН УРСР.

12. Прийняли рішення відрядити акад. П. Г. Тичину до Казахстану на святкування 75-річчя творчої діяльності казахського народного поета Джамбула Джабаєва та доручили йому привітати ювіляра від імені АН УРСР.

13. Заслухавши інформацію Інституту будівельної механіки щодо передачі йому у користування цокольного поверху новозбудованого приміщення по вул. Леніна, 15, ухвалили піднести клопотання перед РНК УРСР про потребу будівництва нового будинку для Інституту.

15. Ухвалили пропозиції заступника директора Інституту літератури Д. Ю. Письменного про відзначення ювілею з нагоди 750-річчя «Слова о полку Ігоревім».

21. Надали відрядження виконувачу обов'язків директора Гідробіологічної станції Я. В. Роллу з 5 до 8 травня до м. Харкова для погодження з УкрГІДЕП тематики Станції по Середньо-Дніпровському водосховищу.

22. Доручили Інституту фізики виділити представника на сесію групи енергетики АН СРСР, яка відбудеться 25 травня у Москві.

23. Ухвалили рішення щодо організації відділу підготовки наукових кадрів при Президії АН УРСР; затвердили на посаді завідувача відділу Т. Григоровича та доручили йому розробити проект положення про відділ.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 230–242. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 19
засідання Президії Академії наук УРСР

від 14 травня 1938 р.

1–6. Заслухавши доповідь акад. О. В. Палладіна щодо реорганізації інститутів Демографії і санітарної статистики, Економіки, Літератури, Фольклору, Історії матеріальної культури, Водного господарства, Геофізики, Гірничої механіки та Ради по вивченню продуктивних сил УРСР, ухвалили: а) Інститут демографії і санітарної сатистики ліквідувати, розробку економічних питань перепису населення і статистики передати до Інституту економіки, сектор санітарної статистики Інституту передати до Наркомздоров'я; на базі Ради по вивченню продуктивних сил УРСР організувати в Інституті економіки відділ вивчення виробничих сил; доручити комісії в складі акад. О. Г. Шліхтера, В. П. Теплицького, О. А. Качанова розробити та подати до Президії АН УРСР проект структури, штатів і кошторису Інституту; б) на базі інститутів Літератури і Фольклору організувати Інститут літератури і фольклору; доручити комісії в складі Д. Ю. Письменного, А. К. Косінова, М. С. Родіної розробити і подати до Президії АН УРСР проект структури, штатів і кошторису Інституту; в) Інститут історії матеріальної культури реорганізувати в Інститут археології; доручити дирекції Інституту розробити і подати до Президії АН УРСР пропозиції щодо структури, штатів і кошторису Інституту; г) Інститут водного господарства реорганізувати в Інститут гідрології, передавши сектор гідрогеології до Інституту геології; доручити комісії в складі акад. Є. О. Патона, Я. В. Ролла, виконувача обов'язків директора Інституту геології К. О. Бойка, виконувача обов'язків директора Інституту водного господарства М. Л. Киселя розробити і подати до Президії АН УРСР проект структури, штатів і кошторису Інституту; д) щодо реорганізації Геофізичної обсерваторії, визнати за потрібне залишити в Києві тільки сектор геофізики; доручити комісії в складі виконувача обов'язків директора Геофізичної обсерваторії І. К. Половка, виконувача обов'язків директора Інституту геології К. О. Бойка та представника Інституту фізики подати пропозиції щодо структури, штатів і профілю роботи сектору геофізики; доручити дирекції Полтавської гравіметричної обсерваторії подати пропозиції щодо

додаткового будівництва і устаткування Обсерваторії та поставити це питання на вирішення РНК УРСР; ж) перевести Інститут гірничої механіки до м. Дніпропетровська.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 243–248. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 20
засідання Президії Академії наук УРСР

від 4 червня 1938 р.

1. Заслухавши доповідь акад. СРСР А. Ф. Йоффе про роботу Інституту фізики та перспективи його подальшого розвитку, висловили від імені Президії АН УРСР подяку акад. А. Ф. Йоффе за допомогу в справі перебудови й налагодження роботи Інституту фізики і реконструкції наукової роботи в галузі фізики УРСР; погодились з пропозицією комісії щодо спрямування робіт Інституту на вивчення проблем: а) сплавів; б) катоду; в) фізики напівпровідників; г) оптики; визнали за потрібне передати до АН УРСР Дніпропетровський фізико-технічний інститут.

2. Заслухавши висновки комісії з реорганізації Інституту водного господарства та про структуру Інституту гідрології, ухвалили: а) затвердити структуру Інституту гідрології з двох відділів – річкового стоку та річкової гідравліки з гідравліко-гідрологічною лабораторією, лабораторією насосів та комплексної гідрологічної станції; б) доручити комісії в складі виконувача обов'язків директора Інституту гідрології М. М. Уласовича, виконувача обов'язків директора Інституту геології К. О. Бойка та О. А. Качанова розглянути питання штатів Інституту гідрології та подати свої пропозиції до Президії АН УРСР; в) доручити Інституту гідрології до 10 червня подати остаточний тематичний план на 1938 р.

3. Заслухавши висновки комісії з реорганізації Геофізичної обсерваторії, затвердили проект штату сектору геофізики в складі 19 штатних одиниць та його структуру з двох груп: фізики земної кори та фізики атмосфери і кліматології та намітили їх завдання: а) група фізики земної кори має опрацьовувати теоретичні питання геофізики в напрямі узагальнення наслідків геофізичних зйомів на території УРСР і розробки проблем фізики земної кори шляхом вивчення геоелектричних і магнітних явищ з метою пізнання причин різних типів магнітних аномалій, сейсмічності УРСР, геотерміки та ін.; б) група фізики атмосфери і кліматології має працювати над вивченням клімату і кліматоутворюючих факторів для УРСР, над класифікацією клімату окремих районів УРСР за ознаками, вивченням питань мікроклімату та ін.

4. Прийняли рішення звернутися до РНК УРСР з проханням виділити кошти на капітальне будівництво Полтавської гравіметричної обсерваторії та затвердили на посаді виконувача обов'язків директора Обсерваторії М. К. Мігаля.

5. Відрядили до м. Дніпропетровська комісію для остаточного вирішення всіх питань, пов'язаних з переведенням Інституту гірничої механіки до м. Дніпропетровська.

6. Взяли до відома заяву інженера Пальчуна в справі організації в Києві постійної архітектурно-будівельної виставки та вирішили поставити це питання перед РНК УРСР.

7. Затвердили вчені ради інститутів АН УРСР у складі: 1) Мікробології – директор Інституту П. Є. Марусенко (голова), члени – вчений секретар Інституту П. Є. Візір, акад. М. Г. Холодний, В. Г. Дроботько, Г. С. Барг, М. Д. Богопольський, М. Н. Непомняща, В. М. Шульц; 2) Ботаніки – виконувач обов'язків директора Інституту Я. С. Модилевський (голова), В. А. Любинський (секретар), члени – акад. М. Г. Холодний, акад. А. О. Сапєгін, акад. Т. Д. Лисенко, Є. І. Бордзиловський, Д. К. Зеров, Я. В. Ролл, О. М. Льовшин, В. В. Фінн, П. Ф. Оксіюк, А. М. Окснер, Ю. Д. Клеопов, А. А. Кузьменко, В. І. Брянцев, А. А. Піонтковський, В. Е. Шмідт; 3) Електрозварювання - акад. Є. О. Патон (голова), члени – вчений секретар Інституту К. Й. Дзевалтовський, П. П. Буштедт, Б. М. Горбунов, В. В. Шеверницький, В. І. Дятлов, О. М. Сидоренко; Фізичної хімії – виконувач обов'язків директора Інституту С. С. Бондаренко (голова), члени – В. А. Ройтер, О. І. Бродський, М. А. Розенберг, А. М. Занько, М. В. Поляков, Б. Я. Дайн, Ф. І. Березовська, Т. В. Заболоцький, І. О. Хризман; 5) Бібліотеки АН УРСР – директор О. Б. Михай-

личенко (голова), члени – вчений секретар Л. І. Кухаренко, Г. А. Торштейн, З. М. Ільницька, М. М.Городков, Ожаровська.

9–10. Прийняли рішення про скликання чергової сесії АН УРСР 2–5 липня та виборчої сесії Академії наук у жовтні.

13. Затвердили чл.-кор. Є. С. Бурксера завідувачем геохімічного відділу Інституту геології.

17. Виключили зі складу дійсних членів АН УРСР О. Н. Соколовського як заарештованого органами НКВС та вирішили поставити це питання на затвердження Загальних зборів АН УРСР.

20. Прийняли рішення про переведення акад. О. В. Корчака-Чепурківського до Інституту клінічної фізіології в зв'язку з об'єднанням Інституту демографії і санітарної статистики з Інститутом економіки.

22. Заслухали інформацію акад. Є. О. Патона про хід будівництва інститутів Фізики, Геології та Ботаніки.

23. Прийняли до відома заяву виконувача обов'язків директора Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенка щодо передачі вдовою акад. М. П. Василенка колекції рукописів академіка до Академії наук УРСР та доручили йому разом із вдовою М. П. Василенка розробити умови цієї передачі.

26. Погодились з пропозицією акад. О. В. Палладіна про скликання наради директорів, вчених секретарів та завідувачів відділів АН УРСР, на якій заслухати інформацію академіка про наукові збори АН СРСР для обговорення звітів і тематичних планів.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 255–269. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 21
засідання Президії Академії наук УРСР

від 11 червня 1938 р.

1–2. Ухвалили зняти з посади заступника директора Інституту фізики В. К. Бернацького та заступника директора Інституту літератури і фольклору Д. Ю. Письменного і виключити їх зі складу співробітників АН УРСР як заарештованих органами НКВС.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 295. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 22
засідання Президії Академії наук УРСР

від 19 червня 1938 р.

1–3. Виключили зі складу дійсних членів АН УРСР О. І. Лейпунського, зі складу членів-кореспондентів АН УРСР Г. О. Хармадар'яна, зняли з посади виконувача обов'язків директора Інституту економіки В. П. Теплицького як заарештованих органами НКВС.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 296. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 23
засідання Президії Академії наук УРСР

від 25 червня 1938 р.

1. Прийняли пропозиції комісії в справі об'єднання Інституту економіки, Інституту демографії і санітарної статистики, Ради по вивченню виробничих сил УРСР в Інститут економіки та ухвалили: а) сектор санітарної статистики Інституту демографії передати до Наркомздоров'я

УРСР; б) на базі Ради створити відділ вивчення виробничих сил УРСР; в) створити групу з перепису населення та статистики на базі існуючого відділу Інституту демографії; г) затвердити таку структуру Інституту в складі двох відділів і груп: 1) відділ економіки з групами: теоретичної економіки, промисловості, сільського господарства та перепису населення і статистики; 2) відділ вивчення виробничих сил з групами: вивчення корисних копалин, вивчення місцевих водних ресурсів та розміщення продуктивних сил УРСР; д) сектор металургії передати до Інституту хімії; е) доручити акад. О. Г. Шліхтеру взяти на себе догляд за роботою Інституту економіки та затвердити його завідувачем відділу вивчення виробничих сил Інституту.

2. Утворили комісію з питання реорганізації Інституту літератури та фольклору в складі акад. П. Г. Тичини (голова), членів – О. Є. Корнійчука, Ф. В. Коваль, С. М. Бєлоусова, якій доручили не пізніше 5 липня подати пропозиції на розгляд Президії АН УРСР.

3. Доручили Неодмінному секретареві АН УРСР акад. О. В. Палладіну та виконувачу обов'язків директора Геофізичної обсерваторії І. К. Половку остаточно розробити питання щодо створення в Києві Геофізичної обсерваторії.

4. Виконання обов'язків директора Інституту фізики тимчасово поклали на О. Г. Міселюка.

5. Затвердили директора Інституту історії України С. М. Бєлоусова членом президії Редакційно-видавничої ради АН УРСР.

6. Прийняли рішення організувати мікрокліматичну станцію для дослідження мікроклімату, проведення експериментальних робіт з вивчення гідрометеорів, обліку сонячної енергії тощо.

7. Затвердили вчену раду Інституту будівельної механіки в складі акад. М. М. Крилова, чл.-кор. С. В. Серенсена, Ф. П. Бєлянкіна, М. М. Боголюбова, М. В. Корноухова, М. Д. Жудіна, Б. Д. Грозіна, Л. Д. Нейгауза.

8. Прийняли рішення звернутися до Президії АН СРСР з пропозицією про спільне погодження питання з координації роботи в галузі будівельної механіки та розвитку відповідних інститутів.

9. Взяли до відома інформацію акад. Д. К. Третьякова щодо друкування палеонтологічних матеріалів та висновки з цього приводу Інституту геології.

10. Відмовили Президенту АН СРСР акад. В. Л. Комарову надіслати до Москви в тимчасове користування оригінал рукопису оповідання М. В. Гоголя «Шинель» в зв'язку з його великою цінністю.

11. Погодились з інформацією виконувача обов'язків директора Гідробіологічної станції проф. Я. В. Ролла щодо створення в Конче-Заспі заповідника та доручили йому разом з проф. Я. С. Модилевським від імені Президії АН УРСР скласти доповідну записку Голові РНК УРСР в цій справі.

12–13. Затвердили зміст XII тому «Вістей Інституту фізичної хімії», присвяченого пам'яті акад. Л. В. Писаржевського, та призначили П. Є. Марусенка відповідальним редактором «Праць Інституту мікробіології та епідеміології».

14. Прийняли рішення звернутися до РНК УРСР з проханням дати розпорядження УНГО та обласним виконавчим комітетам про надіслання відомостей про осіб віком понад 90 років до Інституту клінічної фізіології.

15. Заслухавши інформацію Президента АН УРСР О. О. Богомольця щодо приміщення для Інституту будівельної механіки та про розподіл приміщень поміж інститутами, прийняли рішення: а) половину 5 поверху будинку по вул. Короленка, 55, збудованого для Інституту геології, передати Інституту будівельної механіки; вважати, що Інститут будівельної механіки, після звільнення Інститутом ботаніки приміщень по вул. Чудновського, 2, повинен бути цілком переведений до цього приміщення; б) з переходом Інституту геології до нового приміщення, теперішнє його приміщення по вул. Короленка, 44, передати Гідробіологічній станції, а приміщення, що займає Станція – Інституту зообіології; в) приміщення Інституту демографії і санітарної статистики передати Інституту ботаніки, приміщення Інституту гірничої механіки після переведення до м. Дніпропетровська – Інституту математики.

16. Ознайомившись з листом Бібліотеки АН УРСР у відповідь на відношення Всесоюзної Пушкінської виставки про передачу їм оригіналу листа О. С. Пушкіна до М. В. Гоголя, ухвалили надіслати фотокопію листа.

20. Взяли до відома інформацію виконувача обов'язків директора Інституту ботаніки проф. Я. С. Модилевського про затвердження плану будівництва Ботанічного саду.

22. Надали наукове відрядження О. І. Білецькому до Москви та Ленінграда з 5 липня до 5 серпня.

26. Ухвалили організувати в складі Керування справами Відділ підготовки наукових кадрів як робочий апарат Аспірантської комісії Президії та затвердили Н. В. Кареліна на посаді завідувача відділу.

27. Звільнили П. І. Альтмана від обов'язків вченого секретаря Інституту літератури; виконання обов'язків вченого секретаря Інституту поклали на Ф. В. Коваля.

28. Затвердили порядок денний липневої сесії АН УРСР.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 297–308. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 24
засідання Президії Академії наук УРСР

від 1 липня 1938 р.

1. Прийняли рішення про видання Російсько-українського словника; для остаточного редагування Словника утворили комісію в складі співробітників Інституту мовознавства: І. М. Кириченка (голова), членів – І. В. Шаровольського, М. К. Грунського і М. Я. Калиновича та встановили остаточний термін здачі його до друку – 1 вересня 1938 р.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 309. Оригінал Машинопис.

Протокол № 25
засідання Президії Академії наук УРСР

від 16 липня 1938 р.

1. Заслухавши доповідь комісії з переведення Інституту гірничої механіки до м. Дніпропетровська в складі академіків О. В. Палладіна, Є. О. Патона, М. М. Федорова, О. М. Динника, а також П. О. Сарафанова, вирішили повідомити РНК УРСР про необхідність будівництва для Інституту нового приміщення; для тимчасового розміщення Інституту просити РНК УРСР підтримати клопотання перед Наркомважпромом звільнити корпус, який займає Хіміко-технологічний інститут; вважати за потрібне підібрати групу кваліфікованих працівників із Дніпропетровського гірничого інституту для роботи їх в Інституті гірничої механіки.

2. Взяли до відома інформацію про видання Російсько-українського і Українсько-російського словників не пізніше 1 грудня 1938 р.

3. Заслухали інформацію акад. О. В. Палладіна про сектор металургії в складі Інституту хімії та про підпорядкування його акад. Є. І. Орлову.

4. Задовольнили прохання директора Інституту хімічної технології акад. В. Г. Шапошникова звільнити його з посади директора за станом здоров'я.

5. Затвердили проект положення про конкурс на премію імені акад. Л. В. Писаржевського за кращу науково-дослідну роботу в галузі неорганічної хімії.

6. Розглянувши заяву проф. І. К. Кікоїна, вирішили піднести клопотання перед Наркомважпромом в справі переведення його на роботу до Інституту фізики та передачі Інституту «агрегата сверхсильных магнитных полей», що будується за завданням І. К. Кікоїна.

8. Затвердили положення про інститути Хімічної технології та Фізичної хімії.

9. Затвердили І. І. Стебуна відповідальним редактором «Наукових записок Інституту літератури», П. С. Лисенка вченим секретарем Інституту мовознавства.

10. Заслухавши заяву В. А. Ройтера щодо звільнення його від обов'язків заступника директора з наукової частини Інституту фізичної хімії, прийняли рішення задовольнити прохання після засідання Президії АН УРСР, на якому буде заслуханий його звіт про роботу Інституту.

11. Затвердили чл.-кор. Є. С. Буркcера виконувачем обов'язків директора Інституту геології.

13. Прийняли рішення вважати за потрібне подальше видання журналів «Мовознавство», «Мікробіологічний журнал»; щодо видань Інституту математики і Інституту фізики — залишити їх «Записками».

17. Затвердили вчену раду Інституту археології в складі М. І. Ячменьова, Л. М. Славіна, М. К. Харитонова, А. А. Кульської, В. П. Петрова, М. К. Каргера, Т. С. Пассек.

18. Взяли до відома лист Спілки радянських письменників України про відзначення 25-річчя від дня смерті Лесі Українки та виділили до комісії з відзначення цієї дати акад. П. Г. Тичину як представника від АН УРСР.

20. Виділили співробітника Інституту геології Д. К. Біленка до складу президії Радянської секції Міжнародної асоціації з вивчення четвертинного періоду як представника від АН УРСР.

21. Взяли до відома прохання редакції Учпедвидав рекомендувати авторів для складання нарису з географії УРСР для видання 1939–1940 рр.

22. Ухвалили включити сектор геофізики до складу Інституту геології.

23. Звільнили Д. А. Дейча від обов'язків заступника директора Інституту фізики та затвердили на цій посаді Л. Д. Перельмана.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 70, арк. 310–322. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 26
засідання Президії Академії наук УРСР

від 20 липня 1938 р.

1. Затвердили вчені звання співробітників по інститутах АН УРСР: Мікробіології, Зообіології, Математики, Гірничої механіки, Фізичної хімії.

2. Взяли до відома лист Астрономічної групи АН СРСР та відповідь Полтавської гравіметричної обсерваторії про організацію служби широти.

3. Заслухавши лист Інституту фізичної хімії про неотримання ним протягом 1938 р. жодного іноземного хімічного реферативного журналу та прохання щодо виділення лімітів валюти у 1939 р. для придбання іноземних журналів, ухвалили зобов'язати Бібліотеку АН УРСР забезпечити Інститут даними журналами та передбачити виділення окремої суми для безпосереднього замовлення.

4. Погодились щодо видання Інститутом ботаніки «Карти рослинності УРСР».

5. Взяли до відома лист Інституту геології та ухвалили надіслати до РНК УРСР прохання розглянути це питання.

7. Заслухали лист РНК УРСР, заяву наукового співробітника Інституту хімічної технології В. Н. Айзенберга, відповідні рецензії НКХП УРСР та інститутів щодо створення умов для впровадження в практику триоксиглутарової кислоти.

8. Затвердили план наукових робіт Карадазької біологічної станції на 1938 р. та призначили І. М. Шаронова на посаду виконувача обов'язків директора Станції.

11. Взяли до відома заяву акад. Є. О. Патона про негайну потребу в найближчий час закінчити будівництво будинку по вул. Тимофіївській, 13, та доручили головному інженеру АН УРСР вжити заходів для скорішого вирішення цього питання.

14. Взяли до відома доповідну записку механічної майстерні про виділення коштів на експериментальні роботи з освоєння хлоратів й іонаторів та виготовлення виробничих зразків.

15. Заслухали інформацію акад. О. В. Палладіна про складання тематичних планів інститутів АН УРСР на 1939 р.

18. Відмовили в проханні М. Ф. Бойко щодо звільнення її від виконання обов'язків директора Інституту мовознавства.

19. Закріпили за Інститутом будівельної механіки будинок по вул. Чудновського, 2.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 71, арк. 2–15. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 27
засідання Президії Академії наук УРСР

від 2 серпня 1938 р.

1. Заслухавши висновки комісії Президії АН УРСР щодо реорганізації інститутів Літератури й Фольклору, погодились про недоцільність злиття двох інститутів; в зв'язку з цим ухвалили: а) звернутись до РНК УРСР з проханням переглянути свою постанову про об'єднання даних інститутів; б) перейменувати Інститут фольклору на Інститут етнографії й фольклору; в) затвердити в складі Інституту етнографії й фольклору два відділи – етнографії та фольклору; г) затвердити структуру Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка.

2. Затвердили виконувачем обов'язків вченого секретаря Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка Д. Д. Копицю.

3. Прийняли рішення про участь АН УРСР у проведенні 125-річного ювілею від дня народження Т. Г. Шевченка; в зв'язку з цим утворили ювілейну комісію в складі акад. О. В. Палладіна (голова), Д. Д. Копиці (секретар), членів – академіків О. О. Богомольця, О. Г. Шліхтера, П. Г. Тичини, Т. Д. Лисенка, Д. О. Граве, Д. І. Яворницького, Г. Ф. Проскури, А. О. Сапєгіна, директора Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенка, директора Інституту історії С. М. Бєлоусова, директора Кабінету єврейської культури Е. Г. Співака, виконувача обов'язків директора Інституту етнографії й фольклору М. С. Родіної, М. К. Грунського, М. М. Хрєнова, Є. М. Ємчук, якій доручили розробити план заходів ювілею; зобов'язали Бібліотеку АН УРСР підготувати бібліографію видань Т. Г. Шевченка та виставку про життя поета, його революційну діяльність і творчість.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 71, арк. 16–18. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 28
засідання Президії Академії наук УРСР

від 8 серпня 1938 р.

1. Взяли до відома та виконання постанову РНК УРСР про передачу до АН УРСР заповідника «Ольвія».

2. Прийняли рішення про скликання наради з проблем освоєння соляних ресурсів озера Сиваш.

3. Заслухали інформацію виконувача обов'язків директора Інституту геології чл-кор. Є. С. Бурксера щодо придбання геологічної колекції інженера Міклашевського та доручили йому відрядити співробітника музею Інституту П. Й. Сушицького для з'ясування цінності, а також умов придбання цієї колекції.

4. Прийняли рішення про складання нарису з географії України.

5. Прийняли рішення щодо передачі сектору металургії з Ради по вивченню виробничих сил УРСР до Інституту хімії.

6. Відрядили від АН УРСР для участі в зльоті юних натуралістів 10–12 серпня акад. М. Г. Холодного, проф. Я. С. Модилевського, проф. М. В. Шарлеманя, М. Д. Тарнавського й І. К. Половко.

7. Взяли до відома інформацію директора Інституту будівельної механіки чл.-кор. С. В. Серенсена щодо координації роботи в галузі стійкості конструкцій.

8. Взяли до відома зміни у видавничому плані Інституту будівельної механіки та ухвалили зняти тему І. М. Тетельбаума «Вібраційний розрахунок валів» та внести тему Білоуса «Власні

та вимушені коливання рам».

9. Доручили директору Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенку з'ясувати в Москві питання щодо обміну з закордоном літератури і скласти доповідну записку для розгляду цього питання до Президії АН УРСР.

10. Заслухавши пояснення директора Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенка щодо передачі оригіналу листа О. С. Пушкіна до М. В. Гоголя Всесоюзному Пушкінському музею, зазначили, що це значною мірою порушило б систему зібраних Бібліотекою матеріалів про М. В. Гоголя, тому вирішили переслати до Музею фотокопію цього листа, а в подальшому – остаточно погодити це питання.

12. Заслухавши заяву акад. В. П. Яворського щодо додаткового приміщення для роботи його групи, ухвалили: а) вважати за потрібне забезпечити роботу групи акад. В. П. Яворського додатковим приміщенням; б) звернутися з проханням до РНК УРСР про надання групі окремого приміщення.

13. Ознайомившись з листом Прилуцької міськради за № 22 від 16 липня 1938 р., прийняли рішення: а) доручити Інституту археології, зокрема директору М. І. Ячменьову, вжити заходів для повного обстеження підземних ходів у м. Прилуки, про які повідомляє Р. А. Радченко; про наслідки повідомити Президію АН УРСР; б) включити до комісії з обстеження підземних ходів представника Інституту історії України О. П. Оглоблина.

15. Піднесли клопотання перед РНК УРСР про перегляд його постанови щодо об'єднання Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка та Інституту фольклору.

16. Взяли до відома інформацію директора Інституту будівельної механіки про затвердження наукових звань працівникам Інституту.

19. Призначили керівником групи динамічної міцності Інституту будівельної механіки Ф. П. Белянкіна.

20. Погодились на переведення наукового співробітника Н. Д. Полонської-Василенко з Інституту економіки до Інституту історії України.

22. Ухвалили проект Ботанічного саду АН УРСР та подали його на затвердження до РНК УРСР.

23. Призначили В. В. Рудницького заступником директора Інституту економіки.

24. Взяли до відома повідомлення РНК УРСР про порушення клопотання перед РНК СРСР в справі передачі Дніпропетровського фізико-технічного інституту до АН УРСР.

40. Заслухавши заяву головного інженера АН УРСР І. І. Бурвікова про стан будівництва інститутів Геології та Фізики, прийняли рішення просити акад. Є. О. Патона разом з директором Інституту геології чл.-кор. Є. С. Бурксером і заступником директора Інституту фізики Л. Д. Перельманом повідомити Управління справами РНК УРСР про незадовільний стан будівництва інститутів.

42. Ознайомившись з заявою НІТТ будівельників в м. Харкові щодо участі АН УРСР в конференції з проблем застосування доменних шлаків у будівництві, ухвалили відкласти це питання на наступне засідання Президії Академії наук та доручити акад. Є. О. Патону скласти відповідні пропозиції з цього приводу.

44. Заслухали повідомлення Віце-президента АН УРСР акад. О. Г. Шліхтера про перевірку ним інститутів Літератури, Мовознавства, Археології, Фольклору та Економіки, яка виявила поруч з досягненнями в їх роботі й цілу низку недоліків.

45. Взяли до відома заяву акад. О. О. Богомольця, що в зв'язку з його від'їздом на сесію Верховної Ради СРСР, яка розпочинається 10 серпня, виконання обов'язків Президента АН УРСР на цей час необхідно покласти на акад. О. Г. Шліхтера.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 71, арк. 26–40. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 29
засідання Президії Академії наук УРСР

від 13 вересня 1938 р.

1. Дозволили Інституту геології скликати в жовтні конференцію з питань використання мінеральних ресурсів озера Сиваш; про скликання конференції вирішили повідомити РНК УРСР.

2. Погодились з клопотанням директора Інституту математики акад. Д. О. Граве про поновлення видання журналу Інституту математики та вирішили просити Відділ преси ЦК КП(б)У затвердити цю постанову.

3. Заслухавши лист директора музею Грузії в справі участі в роботах музею Зообіологічного інституту АН УРСР, ухвалили дозволити Інституту взяти участь в цих роботах.

4. Ознайомившись з інформацією Інституту археології про обстеження підземних ходів у м. Прилуки на місці розташування колишнього палацу князів Вишневецьких, ухвалили: а) доповідь Інституту археології, який визнає, що зазначені підземні ходи з точки зору археології не мають наукового інтересу, взяти до відома; б) доручити Інституту археології повідомити про свою думку та наслідки обстеження Прилуцьку міськраду.

5. Прийняли рішення звернутися до РНК УРСР з проханням оголосити територію колишньої Десятинної церкви та садиби Петровського історичним заповідником.

6. Затвердили редколегію «Трудов Карадагской биологической станции» в складі акад. І. І. Шмальгаузена (відповідальний редактор), членів – М. В. Єрмакова, В. В. Ковальського, заступника директора з наукової частини Г. О. Булатова, директора Карадазької біологічної станції та ін.

11. Прийняли рішення звернутися до РНК УРСР та відділу науки ЦК КП(б) У з проханням про переведення доктора фізичних наук Б. М. Вула на посаду директора Інституту фізики.

12. Ухвалили забезпечити Інститут ботаніки приміщенням для гербарію, переданого Інститутом соцземлеробства.

14. Підтримали прохання завідувача клінічного відділу Інституту клінічної фізіології акад.М. Д. Стражеска про надання приміщення для відділу та вирішили звернутися до РНК УРСР з проханням поновити будівництво Інституту клінічної медицини НКОЗ УРСР.

16. На лист Київської міськради з проханням виділити кваліфікованих консультантів для участі в роботі з перейменування вулиць Києва, представництво у цій роботі доручили акад. К. Г. Воблому та співробітникам Інституту історії України М. І. Супруненку й К. Г. Гуслистому.

17. Взяли до відома інформацію акад. Є. О. Патона про хід будівництва Інституту фізики.

21. Прийняли рішення звільнити з посади виконувача обов'язків вченого секретаря Інституту економіки Г. М. Козлова як заарештованого органами НКВС.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 71, арк. 41–50. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 30
засідання Президії Академії наук УРСР

від 22 вересня 1938 р.

1. Затвердили редколегію Інституту літератури з видання творів Т. Г. Шевченка в складі О. Є. Корнійчука (голова), членів – заступника наркома освіти УРСР Ф. А. Редька, акад. П. Г. Тичини, директора Інституту літератури М. Т. Рильського та вченого секретаря Інституту Д. Д. Копиці.

2. Взяли до відома інформацію вченого секретаря Інституту гірничої механіки В. Д. Антоненка та акад. М. М. Федорова про переведення Інституту до м. Дніпропетровська.

4. Заслухали інформацію акад. О. О. Богомольця про роз'єднання Відділу природничих і математичних наук на два Відділи – Фізико-хімічних і математичних наук й Біологічних наук та прийняли рішення утворити комісію в складі акад. О. В. Палладіна (голова), членів – акад. Є. О. Патона, акад. О. В. Леонтовича, В. В. Рудницького, Б. Д. Грозіна, І. М. Подорвана, Є. М. Ємчук, О. А. Качанова, Чернявського, якій доручили до 15 жовтня переглянути статут

АН УРСР та подати свої пропозиції щодо внесення до нього відповідних змін.

5. Ухвалили проект положення про Програмно-плановий відділ; доручили комісії з внесення змін до статуту АН УРСР остаточно скласти проект положення та подати його Президії АН УРСР для затвердження.

7. Заслухали інформацію директора Старосільського заповідника М. І. Самілова про роботу заповідника та прийняли рішення утворити вчену раду Заповідника в складі акад. М. Г. Холодного (голова), членів – Я. В. Ролла, В. Ю. Пархоменка, Таранова, М. І. Самілова, якій доручили подати до Президії АН УРСР пропозиції щодо профілю Заповідника, визначення його статусу та організації в Старосіллі науково-дослідних робіт.

10. Надіслали привітальну телеграму Томському державному медичному інституту з нагоди його 50-річчя.

11. Затвердили співробітників Інституту біохімії та Гідробіологічної станції в наукових званнях.

12. Взяли до відома інформацію Інституту електрозварювання щодо змін в тематичному плані на 1938 р.: зняли з тематичного плану Інституту частину теми «Визначення коефіцієнту розширення різних шлаків» та внесли тему О. А. Казимирова «Автозварювання секцій та переробок корпусів річкових суден».

13. Прийняли рішення утворити в Інституті хімічної технології відділ целюлози і пластмаси.

15. На лист Інституту будівельної механіки з проханням визначення терміну та порядку переїзду Інституту до будинку по вул. Чудновського, 2, ухвалили: а) підтвердити постанову Президії Академії наук від 20 липня 1938 р. про передачу всіх без винятку приміщень по вул. Чудновського, 2 Інституту будівельної механіки; б) в зв'язку з закінченням добудови будинку по вул. Леніна, 15, для Інституту геології перевести сюди частину Інституту геології, що розміщений в будинку по вул. Чудновського, 2; частину Інституту ботаніки, розташовану по вул. Чудновського, 2 – до будинку по вул. Леніна, 15; в) доручити Інституту ботаніки на наступне засідання Президії подати календарний план з освоєння нового приміщення на території Ботанічного саду.

16. Заслухавши інформацію Неодмінного секретаря О. В. Палладіна щодо виконання бюджету установами АН УРСР за 8 місяців, ухвалили: а) зазначити незадовільне використання кредитів більшістю установ Академії наук, що є наслідком невиконання тематичних планів; б) зобов'язати фінсектор АН УРСР до 1 жовтня переглянути розподіл асигнувань по ст. 4 між окремими установами.

18. Надали відрядження чл.-кор. С. В. Серенсену до Москви на засідання групи механіки АН СРСР, що відбудеться 23 вересня.

20. На час відпустки акад. О. О. Богомольця, виконання обов'язків Президента АН УРСР поклали на акад. О. В. Палладіна.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 71, арк. 51–62. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 31
засідання Президії Академії наук УРСР

від 2 жовтня 1938 р.

1. Погодились з висновками комісії з обстеження Карадазької біологічної станції та ухвалили: а) розторгнути договір з Харківським обкомом Спілки вищих шкіл та науково-дослідних установ; б) доручити Керуванню справами АН УРСР провести цю постанову в життя; в) звернутись до Харківського обкому з заявою, що згідно договору Президія АН УРСР не дозволяє проводити на території Станції будівельні роботи; г) передбачити в наступному році на Станції посаду техніка-будівельника для забезпечення будівельних робіт; д) затвердили акт про прийняття майна та наукового обладнання Станції.

2. Утворили комісію для перевірки стану Друкарні АН УРСР та роботи її директора в складі О. А. Качанова, Чернявського і Й. Л. Фраймовича.

3. Затвердили чл.-кор. АН СРСР, проф. О. Я. Орлова директором Полтавської гравіметричної обсерваторії та дозволили йому наукове відрядження на Далекий Схід для вибору місця для іншої станції.

5. Взяли до відома інформацію директора Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенка та виконувача обов'язків директора Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови та фольклору Е. Г. Співака про стан бібліотеки колишнього Інституту єврейської культури та погодились з проханням Кабінету про передачу йому дублетів тих книжок, які він просить.

6. Затвердили вчені звання співробітникам інститутів Хімії, Фізики, Біохімії та Гідрогеології.

7. Затвердили вчену раду Інституту хімічної технології в складі виконувача обов'язків директора Інституту В. І. Кузнєцова (голова), членів – вченого секретаря Інституту В. К. Висоцького, акад. В. Г. Шапошникова, акад. Є. І. Орлова, І. К. Мацуревича, М. І. Кузнєцова (Харків), А. А. Кірова, Д. О. Чернобаєва.

9. Заслухали інформацію акад. О. В. Палладіна про обстеження роботи Інституту фізичної хімії та ухвалили наприкінці листопада заслухати на Президії АН УРСР доповіді Інституту про стан наукової роботи; утворили комісію в складі акад. В. О. Плотникова, акад. О. Н. Фрумкіна, акад. М. М. Семенова, Сиркіна та Єсіна, яку вирішили запросити до м. Дніпропетровська 20 листопада для обстеження роботи Інституту.

11. Дозволили виконувачці обов'язків директора Інституту фольклору М. С. Родіній відрядження до Москви та Ленінграда 5 жовтня в справі добору фахівців на керівну роботу в Інститут.

12. Прийняли рішення звернутись до РНК УРСР з проханням надати Інституту фольклору приміщення, оскільки Музей російського мистецтва вимагає звільнити своє приміщення.

14. Надали відрядження вченому секретарю Відділу суспільних наук АН УРСР В. В. Рудницькому до Москви з 29 вересня до 10 жовтня в справах Інституту економіки та Відділу.

17. Затвердили І. П. Терещенка на посаді завідувача фінсектору АН УРСР.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 71, арк. 63–67. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 32
засідання Президії Академії наук УРСР

від 17 жовтня 1938 р.

1. Заслухали інформацію вченого секретаря Інституту гірничої механіки В. Д. Антоненка щодо переведення Інституту до м. Дніпропетровська та ухвалили: а) затвердити на посадах завідувачів секторів Інституту: В. В. Уманського – завідувачем сектору електромеханіки; К. І. Татомира – сектору гірничої справи; Є. Я. Іванченка – сектору гірничого машинобудування; б-в) запропонувати Інституту подати на наступне засідання Президії АН УРСР конкретні пропозиції щодо нових штатних одиниць на 1939 р. та погодити з Керуванням справами АН УРСР питання про майно Інституту, яке було залишене при переїзді; г) дозволити Інституту передати Бібліотеці АН УРСР журнали і періодичну літературу, що не може бути використана Інститутом, та домовитись з Бібліотекою про надіслання до Інституту іноземної літератури; д) зняти з тематичного плану Інституту тему «Провітрювання шахт декількома вентиляторами» В. С. Пака, репресованого органами НКВС як «ворог народу»; ж) затвердити вчену раду Інституту в складі акад. М. М. Федорова (голова), членів – академіків О. М. Динника, О. О. Скочинського, О. М. Терпигорєва, а також В. В. Уманського, К. І. Татомира, Є. Я. Іванченка.

4. Взяли до відома інформацію акад. Є. О. Патона та І. П. Терещенка про стан проходження бюджету АН УРСР на 1939 р. та про асигнування на капіталовкладнення; прийняли рішення піднести клопотання перед РНК УРСР про збільшення асигнувань по зарплаті для збільшення штату наукових співробітників на 50 осіб, на ремонти 200 тис. крб. та про виділення в 1939 р. 500 тис. крб. на позалімітні капітальні ремонти.

5. Слухали про затвердження перерозподілу асигнувань та ухвалили: а) збільшити асигнування: інститутам Археології (для Ольвії), Гідрології, Будівельної механіки, Електрозварювання,

Гірничої механіки, Фізичної хімії, Біохімії, Фольклору, сектору металургії на організацію конференції з питання проблеми озера Сиваш; б) зменшити асигнування: Керуванню справами АН УРСР та інститутам Економіки, Ботаніки, Української літератури.

6. Прийняли рішення звернутися до міськради з мотивованим листом про асигнування коштів на викуп садиб, що знаходяться на території Ботанічного саду, для нового насадження саду та запропонувати Інституту ботаніки скласти такий лист до міськради; щодо асигнувань на будівництво теплиці – вирішення цієї справи залишити відкритим до затвердження асигнувань з капіталовкладень.

7. Взяли до відома постанову РНК УРСР про утворення Сектору енергетики АН УРСР та доручили В. В. Рудницькому і Й. Л. Фраймовичу до наступного засідання проробити це питання та подати свої пропозиції.

8. Задовольнили клопотання Інституту фізики щодо утворення лабораторії адсорбційного й ілюмінаційного аналізу; затвердили на посаді керівника лабораторії О. А. Шишловського.

9. Затвердили вчені звання науковим співробітникам Інституту фізики.

10. Ухвалили взяти участь у проведенні конференції з питань видобутку та комплексного використання бурого вугілля України; доручили директору Інституту геології чл. кор. Є. С. Бурксеру і директору Інституту гірничої механіки акад. М. М. Федорову розробити програму конференції.

11. Прийняли рішення звернутись до міськради з проханням закріпити за Інститутом хімії ділянку для будівництва по вул. Польовій, 82.

13. Дозволили Інституту зообіології придбати наукову бібліотеку від Київського лісотехнічного інституту.

15. Доручили вченому секретарю Відділу суспільних наук АН УРСР В. В. Рудницькому визначити відповідні кандидатури для рецензування Російсько-українського словника.

17. Затвердили Н. С. Рибака керівником відділу радянської літератури Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка.

20. Заслухали звіт В. В. Рудницького про його відрядження до Москви.

30. Надали акад. О. В. Палладіну відрядження з 22 до 27 жовтня до Ленінграда на відкриття пам'ятника акад. І. П. Павлову та до Москви на засідання президії Правління Всесоюзного товариства фізіологів, біохіміків і фармакологів.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 71, арк. 68–75. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 33
засідання Президії Академії наук УРСР

від 17 листопада 1938 р.

1. Взяли до відома інформацію Неодмінного секретаря акад. О. В. Палладіна про розгляд тематичних планів інститутів АН УРСР на 1939 р.

2. Заслухали лист РНК УРСР про утворення в системі АН УРСР Інституту силікатів і висновки з цього приводу Інституту хімічної технології та піднесли клопотання перед РНК УРСР про передачу АН УРСР приміщення по вул. Михайличенка, 5 для Інституту силікатів.

4. Заслухавши інформацію Інституту зообіології щодо затвердження структури зоологічного музею та його керівників, ухвалили: 1) затвердити таку структуру музею Інституту зообіології: а) група з вивчення хребетних тварин; б) група з вивчення безхребетних тварин; в) група палеозоології; г) виставочна частина; 2) призначити виконувачем обов'язків директора зоологічного музею С. Я. Парамонова; 3) керівником групи з вивчення хребетних тварин призначити М. В. Шарлеманя; а) керівництво групою з вивчення безхребетних тварин покласти на С. Я. Парамонова; 5) виконання обов'язків керівника групи палеозоології покласти на І. Г. Підоплічка; 6) наукове керівництво виставочною частиною покласти на В. О. Караваєва.

5. Прийняли рішення порушити клопотання перед РНК УРСР про дотермінове скасування арендного договору Харківського обкому Спілки вищих шкіл з Карадазькою біологічною станцією.

6. Взяли до відома лист Інституту економіки про видання довідника корисних копалин УРСР і затвердження редакційної комісії та доручили В. В. Рудницькому подати до Президії АН УРСР відповідні пропозиції.

7. Задовольнили прохання Інституту геології про включення до плану робіт Інституту роботи щодо складання нарисів з географії України; утворили редакційну комісію для проведення цієї роботи в складі предетавників інститутів Геології, Економіки, Ботаніки.

8. Заслухали доповідну записку Інституту геології про розвиток геофізичних робіт в Інституті; прийняли рішення на керівну роботу до сектору геофізики запросити В. О. Сельського.

10. Ухвалили організувати в Інституті клінічної фізіології відділ експериментальної і клінічної офтальмології; керівником відділу затвердили чл.-кор. В. П. Філатова.

11. Затвердили вчені ради інститутів у складі: а) Економіки – виконувача обов'язків директора Інституту В. В. Рудницького, акад. О. Г. Шліхтера, акад. Л. М. Яснопольського, А. Я. Радченка (заступник наркома земельних справ), О. Я. Штода (заступник начальника Управління народно-господарського обліку УРСР), С. Г. Геліса (завідувача звітного економічного сектору Наркомхарчпрому УРСР), А. Ю. Шевченка, П. Ф. Нагорного, П. І. Пустохода, Ю. І. Савчука, І. Л. Кравчука; б) Фольклору – виконувачки обов'язків директора Інституту М. С. Родіної, М. О. Грінченко, Д. М. Ревуцького, П. М. Попова, Ю. М. Соколова, М. В. Нагорного, Ф. І. Лаврова; доручили М. С. Родіній на наступне засідання Президії АН УРСР подати мотивовану заяву на скасування попередього рішення Президії Академії наук про приєднання Інституту фольклору до Інституту української літератури та про залишення його окремим Інститутом, а також подати відповідні пропозиції щодо структури Інституту фольклору з метою порушення відповідного клопотання перед РНК УРСР.

17. Взяли до відома лист Президента АН СРСР акад. В. Л. Комарова про скликання наради для обговорення науково-дослідних робіт з хімії і геохімії; ухвалили від Інституту фізичної хімії призначити учасниками наради В. А. Ройтера і О. І. Бродського; вирішили просити Інститут хімії і Інститут геології обміркувати та подати список кандидатур для участі в зазначеній нараді.

18. Розглянули постанови президії Редакційно-видавничої ради АН УРСР; затвердили список журналів АН УРСР на 1939 р.: 1) «Вісті АН УРСР», «Доповіді АН УРСР» (Президія АН УРСР); 2) «Медичний журнал» (Інститут клінічної фізіології); 3) «Біохімічний журнал» (Інститут біохімії), 4) «Записки Інституту хімії» (Інститут хімії); 5) «Математичний журнал» (Інститут математики); 6) «Ботанічний журнал» (Інститут ботаніки); 7) «Мовознавство» (Інститут мовознавства); 8) «Радянське літературознавство» (Інститут літератури); 9) «Мікробіологічний журнал» (Інститут мікробіології); 10) «Геологічний журнал» (Інститут геології); 11) «Фізичні записки» (Інститут фізики); погодились з постановою президії Редакційно-видавничої ради про видання календаря-довідника АН УРСР та затвердили комісію для організації цієї справи в складі О. А. Качанова, С. М. Фукемана і Й. Л. Турбовського.

19. Прийняли рішення підтримати ініціативу наукового співробітника Інституту фізичної хімії проф. О. І. Бродського направити лист до Президії АН СРСР про відзначення 10-річчя з моменту відкриття ефекта Рамана.

21. Ухвалили порушити клопотання перед РНК УРСР про встановлення пам'ятника на могилі акад. Л. В. Писаржевського.

22. Ознайомившись з інформацією виконувача обов'язків директора Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенка щодо замовлення журналів для Інституту фізичної хімії, ухвалили: а) вважати незадовільною систему постачання літературою Інститут; б) піднести клопотання перед РНК УРСР про виділення відповідних лімітів на літературу для Інституту фізичної хімії; в) запропонувати Керуванню справами АН УРСР передбачити потребу асигнування 25 тис. крб. для внесення авансу «Міжнародній книзі».

23. Заслухавши інформацію акад. О. В. Палладіна про утворення комісії для вивчення роботи Інституту фізичної хімії, ухвалили поставити на Президії АН УРСР в перших числах грудня доповідь Інституту фізичної хімії про свою роботу без доповідей членів комісії в зв'язку з тим, що члени комісії, за низкою причин, не можуть брати участь у цій роботі,

24. Ухвалили ще раз поставити питання перед інститутами Геології і Гірничої механіки про потребу взяти участь в конференції з проблем видобутку та використання бурого вугілля.

25. Призначили представником від АН УРСР до Науково-методичної ради Антирелігійного музею наукового співробітника Інституту археології М. К. Харитонова.

28. Доручили Інституту ботаніки погодити справу опрацювання гербарію Карадазької біологічної станції безпосередньо з вченою радою Станції.

29. Затвердили наукових співробітників Карадазької біологічної станції та ввели до складу вченої ради Станції директора І. М. Шаронова та його заступника з наукової частини Г. О. Булатова.

35. Прийняли рішення про скликання Інститутом біохімії з 20 до 24 грудня конференції з біохімії мускульної діяльності.

36. Ухвалили скликати наукову сесію АН УРСР, присвячену 125-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка та доручили шевченківській комісії разом з Інститутом української літератури розробити проект організації сесії.

37. Затвердили на посаді директора Друкарні АН УРСР І. М. Титова.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 71, арк. 77–90. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 34
засідання Президії Академії наук УРСР

від 20 листопада 1938 р.

1. Ухвалили зміни в статуті АН УРСР та доручили акад. О. В. Палладіну скласти з цього приводу пояснювальну записку до РНК УРСР.

2. Прийняли рішення про скликання у грудні Загальних зборів АН УРСР.

3. Ухвалили утворити при АН УРСР Відділ наукових кадрів та обрали комісію в складі вчених секретарів Відділів Б. Д. Грозіна, В. В. Рудницького, І. М. Подорвана, С. М. Бєлоусова, О. А. Качанова і Н. В. Кареліна для остаточної розробки проекту положення про цей Відділ.

5. Зобов'язали інститути АН УРСР подати до 1 грудня відомості про кандидатів у дійсні члени і члени-кореспонденти Академії наук.

6. Прийняли рішення звернутись до РНК УРСР з проханням забезпечити 20 дійсних членів і 42 членів-кореспондентів АН УРСР, які будуть обрані під час виборчої сесії, квартирами.

7. Взяли до відома інформацію акад. О. В. Палладіна щодо доопрацювання тематичних планів інститутів АН УРСР згідно постанови ЦК ВКП(б) про постановку партійної пропаганди в зв'язку з випуском короткого курсу історії ВКП(б); утворили по групах наук бригади: по групі біологічних наук – під головуванням акад. І. І. Шмальгаузена; фізико-математичних – акад. Є. О. Патона; хмічних – Є. С. Бурксера; для установ Відділу суспільних наук – В. В. Рудницького.

8. Враховуючи політичне значення існування окремого Інституту фольклору в АН УРСР, ухвалили звернутися з проханням до РНК УРСР відмінити попереднє рішення щодо об'єднання Інституту фольклору з Інститутом літератури.

11. Дозволили Інституту гідрології скласти договір з Укргідроелектропроектом на виконання робіт, пов'язаних з електропостачанням.

12–16. Надали відрядження: 1) виконувачу обов'язків директора Інституту гідрології М. М. Уласовичу до Москви та Ленінграда з 1 до 10 грудня з питання кадрів для Інституту; 2) директору Інституту будівельної механіки С. В. Серенсену на заводи ім. Й. В. Сталіна та ім. С. Орджонікідзе з 18 до 22 листопада для прочитання лекцій з питань динамічної міцності; 3) акад. О. В. Палладіну до Москви для погодження тематичних планів Інституту біохімії з Інститутом біохімії АН СРСР та для участі в засіданні президії Всесоюзного товариства фізіологів, біохіміків і фармакологів; 4) виконувачу обов'язків директора Інституту хімічної технології В. І. Кузнєцову до м. Олександрії з 22 до 28 листопада для участі в конференції з питань видобутку та використання бурого вугілля; 5) виконувачу обов'язків директора Інституту економіки В. В. Рудницькому до Москви з 6 до 10 грудня в науково-організаційних справах.

17. Задовольнили прохання Інституту ботаніки порушити клопотання перед ЦК КП(б)У про передачу, в зв'язку з реорганізацією Київської комуністичної сільсько-господарської школи, вегетаційного будинку зі всім майном, який належав кафедрі рослинництва цієї школи.

18. Заслухавши інформацію акад. Є. О. Патона про будинок по вул. Тимофіївській, прийняли рішення просити міськраду передати будинок АН УРСР в такому стані, в якому він зараз знаходиться, при умові передачі Академії 42 тис. крб.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 71, арк. 121–124. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 35
засідання Президії Академії наук УРСР

від 8 грудня 1938 р.

1. Заслухали повідомлення Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця про смерть дійсного члена АН УРСР О. М. Гілярова, що сталася 7 грудня, та ухвалили організувати його поховання за рахунок Академії наук.

2. Ознайомившись з інформацією акад. О. О. Богомольця про хід підготовки інститутів АН УРСР до виборів дійсних членів і членів-кореспондентів, констатували, що ціла низка інститутів Академії наук дуже повільно висувають кандидатури для майбутніх виборів; запропонували інститутам, які не подали кандидатур, подати ці матеріали не пізніше 11 грудня.

3. Прийняли рішення піднести клопотання перед Комітетом в справах вищої школи про надання права присудження вчених ступенів кандидатів і докторів наук інститутам Відділу суспільних наук АН УРСР: Історії України, Економіки, Української літератури і Мовознавства.

5. Надали наукові звання співробітникам Інституту електрозварювання.

6. Дозволили Інституту хімії зняти з тематичного плану 1938р. тему «Розробка гальванічних методів блискучого цинкування».

8. Заслухали звіт про Сивашську конференцію та ухвалили: а) взяти звіт до відома; б) організувати при Інституті геології Комітет з вивчення і освоєння озера Сиваш та суміжних з ним солоних водоймищ; вважати, що Комітет повинен концентрувати складання єдиного плану науково-дослідних робіт, що проводяться різними відомствами й інститутами на території СРСР; до функцій Комітету віднести проведення робіт щодо комплексного вивчення питань з освоєння озера Сиваш; Комітет повинен взяти на себе постановку перед урядовими організаціями питань в справі будівництва підприємств на базі озера; в) піднести через Держплан УРСР перед РНК УРСР клопотання, що без відома і затвердження Комітету не повинні проводитись ніякі науково-дослідні або реконструктивні роботи на території озера; г) до складу пленуму Комітету повинні увійти представники найбільших дослідних установ, що проводять роботи на озері Сиваш; президія Комітету складається з трьох членів, що постійно перебувають у Києві; д) склад Комітету та його президія затверджується на подання його до РНК УРСР; е) передбачити в бюджеті Інституту геології на 1939 р. асигнування в сумі 65 тис. крб. на витрати Комітету з освоєння озера Сиваш.

10. Затвердили О. О. Вопілкіна на посаді вченого секретаря Інституту гірничої механіки.

11. Заслухавши інформацію акад. Є. О. Патона з приводу листа Держплану УРСР в справі утворення при АН УРСР Інституту індустріалізації будівництва, прийняли рішення звернутися до Держплану УРСР з листом про доцільність організації такого Інституту, проте зазначити, що серед вчених АН УРСР відсутні фахівці в даній галузі, тому утворення такого Інституту можливе лише після позитивного розв'язання питання про запрошення РНК УРСР для організації і роботи в Інституті наукових кадрів.

12. Взяли до відома інформацію Неодмінного секретаря акад. О. В. Палладіна щодо замовлення закордонної літератури для Інституту фізичної хімії.

14. Дозволили Карадазькій біологічній станції передати книги до Сімферопольського педагогічного інституту.

15. Розглянули та затвердили постанови вченої ради Карадазької біологічної станції: а) про порядок затвердження відряджень наукових співробітників АН УРСР; б) про відзначення 25-річного ювілею існування Карадазької біологічної станції та затвердження кошторису витрат

на його проведення; вирішили піднести клопотання перед відповідними органами УРСР та Кримської АРСР про дозвіл проведення ювілею.

16. Звільнили К. О. Бойка з посади заступника директора з наукової роботи Інституту геології за його проханням.

20. Запропонували всім інститутам АН УРСР подати остаточно перероблені тематичні плани не пізніше 11 грудня.

21. Прийняли рішення піднести ще раз перед РНК УРСР клопотання щодо будівництва будинку для Інституту гірничої механіки в м. Дніпропетровську.

22. Задовольнили прохання Інституту будівельної механіки зняти з видавничого плану 1938 р. тему «Нові методи розрахунку стальних та дерев'яних конструкцій»; замість неї надрукувати роботу В. Г. Чудновського «Частоти вільних коливань та динамічний критерій стійкості стрижнів та рам».

23. Надали відрядження до Москви директору Інституту будівельної механіки для участі в нараді з деталей машин в Інституті машинознавства АН СРСР, що має відбутися 25 грудня.

24. Ознайомившись з листом Держплану УРСР в справі підготовки доповіді про технологію і економіку виробництва спеціальних кисневих чавунів, ухвалили повідомити Держплан, що виконавець роботи з виробництва спеціальних кисневих чавунів М. Л. Мозговий на даний момент знаходиться у відрядженні в Москві і тому не зможе підготувати доповідь до 15 грудня; прийняли рішення доручити М. Л. Мозговому після повернення до Києва зайнятися цим питанням.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 71, арк. 135–147. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 36
засідання Президії Академії наук УРСР

від 11 грудня 1938 р.

1. Заслухавши звіт про роботу Інституту фізичної хімії, зазначили, що доповідь Інституту дає повну картину стану його роботи, який має значні досягнення в науково-дослідній роботі та самокритично оцінює недоліки; в зв'язку з цим прийняли рішення: а) доручити Бюджетній комісії АН УРСР: урахувати гостру потребу в усуненні існуючої в Інституті диспропорції між науковим і науково-допоміжним персоналом; піднести у відповідних інстанціях клопотання в справі перегляду ставок для цілої низки посад; б) піднести клопотання перед РНК УРСР про будівництво протягом 2–3 років спеціального будинку для Інституту; в) підтримати подану Інститутом заявку на капітальне обладнання; доручити Бюджетній комісії врахувати потреби Інституту в асигнуваннях на капітальне обладнання та звернутися до РНК УРСР з проханням надати Інституту для цього кошти в сумі 150 тис. крб.; г) доручити Бюджетній комісії врахувати потребу в збільшенні асигнувань Інституту для придбання іноземної літератури та періодики; б) задовольнити прохання В. А. Ройтера звільнити його від обов'язків заступника директора Інституту з наукової частини; призначити на цю посаду І. О. Хрізмана.

2. Прийняли до відома доповідь виконувача обов'язків директора Інституту геології чл.-кор. Є. С. Бурксера про нараду в Москві представників хімічних інститутів Академій наук УРСР, СРСР і БРСР в справі погодження тематичних планів.

3. Визнали за потрібне організувати при АН УРСР філіал вечірнього Університету марксизму-ленінізму для наукових працівників; доручили завідувачу Відділу підготовки наукових кадрів Н. В. Кареліну розробити заходи в справі організації зазначеного філіалу.

4. Взяли до відома лист заступника наркома освіти СРСР Н. К. Крупської в справі участі АН УРСР у святкуванні 125-річчя існування Бібліотеки імені М. Є. Салтикова-Щедріна.

5. Взяли до відома телеграму директора Карадазької біологічної станції, в якій повідомляється, що 14 грудня в м. Сімферополі відбудеться арбітражний суд у справі скасування договору з Харківським обкомом Спілки вищих шкіл та ухвалили відрядити до м. Сімферополя представником від АН УРСР Б. І. Балінського.

6. Доручили інститутам Літератури, Історії України й Бібліотеці АН УРСР виділити своїх представників для складання експозиційного плану Шевченківської виставки, присвяченої 125-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 71, арк. 148–154. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 37
засідання Президії Академії наук УРСР

від 17–20 грудня 1938 р.

1. Затвердили на посаді вченого секретаря Інституту фольклору Ф. І. Лаврова.

2. Погодились з пропозицією акад. О. М. Динника про створення під його керівництвом в складі Інституту гірничої механіки в м. Дніпропетровську сектору теорії пружності.

4. Заслухавши доповідь директора Інституту хімії акад. В. О. Плотникова про роботу Інституту, визнали, що робота Інституту не дає потрібних наслідків, в зв'язку з чим вирішили: а) внести організаційні зміни для налагодження роботи Інституту, розробку яких доручили комісії в складі чл.-кор. Є. С. Бурксера, Й. Л. Фраймовича, Г. Ф. Ромса і Є. С. Антоненка; б) переглянути кадри Інституту; в) розглянути питання, пов'язані з двома проблемами Інституту – щодо метанольних каталізторів та рафінування алюмінію.

3. Надали відрядження акад. М. М. Федорову з 19 до 31 грудня до м. Дніпропетровська в справах керівництва Інститутом гірничої механіки.

5. Включили до штату АН УРСР академіка АН СРСР Є. І. Орлова, який бере участь в роботах інститутів Хімічної технології та Хімії АН УРСР.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 71, арк. 155–157. Оригінал. Машинопис.

1939

Протокол № 1
засідання Президії Академії наук УРСР

від 3 січня 1939 р.

1–2. Взяли до відома лист Інституту математики АН СРСР про налагодження більш тісного зв'язку з Інститутом математики УРСР та лист Відділу технічних наук АН СРСР про зв'язок з Відділом технічних наук УРСР; ухвалили повідомити Президію АН СРСР про підтримку пропозиції союзної Академії наук щодо відрядження до АН УРСР групи її співробітників для обміркування відповідних заходів з налагодження тісного зв'язку в роботі.

8. Заслухали лист обкому Спілки вищих шкіл щодо обговорення наслідків наукової роботи АН УРСР за 1938 р.

9. Прийняли рішення затвердити теми і доповідачів на сесії АН УРСР, присвяченій 125-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка.

10. Заслухавши інформацію вченого секретаря Відділу суспільних наук АН УРСР В. В. Рудницького про участь АН УРСР у святкуванні 125-річного ювілею Бібліотеки імені М. Є. Салтикова-Щедріна, ухвалили: а) звернутися до Бібліотеки з привітальним листом від імені Президії АН УРСР; б) вмістити в газетах «Советская Украина» і «Комуніст» статті, присвячені ювілею Бібліотеки; в) влаштувати в Бібліотеці АН УРСР виставку, присвячену цій події, та відрядити до Москви представників від АН УРСР на святкування ювілею.

11. Заслухавши інформацію вченого секретаря Відділу суспільних наук В. В. Рудницького про видання єдиного журналу для всіх інститутів Відділу, ухвалили в цьому році обмежитись лише виданням «Записок» окремих інститутів Відділу.

12. Взяли до відома повідомлення виконувача обов'язків директора Інституту геології проф. Є. С. Бурксера про організацію вечора, присвяченого пам'яті акад. П. М. Козлова; доручили проф. Є. С. Бурксеру погодити з відповідними організаціями справу щодо перейменування одного з міст на місто Козлов та про встановлення пам'ятника академіку.

14. Затвердили Бюджетну комісію АН УРСР на 1939 р.

16. Задовольнили клопотання Інституту економіки про організацію таємної частини в Інституті.

21. Взяли до відома лист АН СРСР про відзначення 10-річчя відкриття ефекта Рамана та повідомили про цю подію Інститут фізичної хімії імені акад. Л. В. Писаржевського.

22. Заслухавши лист Київської кіностудії про покращення виробництва наукових і учбово-технічних кінофільмів, констатували необхідність створення таких кінофільмів та виділили від АН УРСР для участі в цій справі Б. Д. Грозіна і В. Ю. Пархоменка.

23. Дозволили Інституту археології скликати 7–9 січня конференцію з вивчення Трипільської культури.

25. Санкціонували прийняття шефства АН УРСР над Палацом піонерів та запропонували інститутам Академії наук на засіданнях вчених рад обміркувати форми шефства та виділити для цього відповідних наукових співробітників.

26. Заслухавши доповідь виконувача обов'язків директора Інституту ботаніки проф. Я. С. Модилевського про те, що затримка будівництва Інституту негативно відбивається на виконанні його тематики, ухвалили піднести клопотання перед РНК УРСР про початок будівництва Інституту у 1939 р., зазначивши, що це пов'язано також з розвитком і упорядкуванням Ботанічного саду, який є базою важливих експериментальних робіт, що мають значення для низки проблем сільського господарства.

28. Затвердили Комітет з вивчення і освоєння озера Сиваш у складі проф. Є. С. Бурксера, наукових співробітників Інституту геології П. К. Заморія і Г. І. Молявко, Інституту хімії – Й. Л. Фраймовича, Інституту ботаніки – М. І. Котова, Інституту археології – Л. Д. Дмитрова, Гідробіологічної станції – проф. Я. В. Ролла і Українського курортного управління – Альперовича.

29. Ухвалили просити РНК УРСР кошти для організації при АН УРСР філіалу Університету марксизму-ленінізму.

30. Взяли до відома рішення Держарбітражу при РНК Криму про скасування договору між Карадазькою біологічною станцією й Харківським обкомом Спілки вищих шкіл і науково-дослідних установ та доручили Станції прийняти відповідні приміщення від Спілки.

31. Ознайомившись з листом Інституту електрозварювання про дозвіл надрукувати російською мовою праці наукових співробітників Інституту В. І. Дятлова і Н. А. Горпенюка «Разработка типа электрода и режима на плавке изношенных крестовин» та Ф. Ю. Сороковського «Выявление трещин в наплавленных крестовинах», ухвалили видати їх російською мовою, оскільки зазначені роботи мають суто практичне значення для залізничного транспорту та висвітлюють важливі, мало висвітлені в літературі, питання.

33. Заслухавши інформацію виконувача обов'язків директора Інституту геології проф. Є. С. Бурксера про стан з нафторозробками на території УРСР, прийняли рішення звернутися до РНК УРСР з проханням про поширення робіт з розвідки нафти в Україні.

34. Заслухавши інформацію акад. О. В. Палладіна щодо проекту змін в статуті АН УРСР, вирішили проект, опрацьований відповідно до зауважень, зроблених на Загальних зборах Академії наук, затвердити та надіслати на затвердження до РНК УРСР.

35. Дозволили Видавництву АН УРСР надіслати до Інституту історії АН СРСР на його прохання нові видання АН УРСР, зокрема М. С. Грушевського «Історія України-Руси», X том, П. Д. Юркевича «Заселення східньої України» і «Переписки книги 1666 р.».

41. Погодились з пропозицією головної редколегії ювілейного видання творів Т. Г. Шевченка про доповнення складу редколегії кваліфікованими науковими співробітниками, а саме: проф. П. М. Поповим, проф. С. І. Масловим, проф. О. І. Білецьким і М. В. Геппенером.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 74, арк. 1–11. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 2
засідання Президії Академії наук УРСР

від 19 січня 1939 р.

1. Затвердили склад експертних комісій з розгляду кандидатур у дійсні члени АН УРСР та в члени-кореспонденти АН УРСР: а) з технічних наук: акад. О. В. Палладін (голова), Г. Ф. Ромс (секретар), члени комісії – академіки В. П. Яворський, Д. О. Граве, Г. В. Пфейффер, а також І. М. Подорван; в) з біологічних наук: акад. О. О. Богомолець (голова), Б. В. Краюхін (секретар), члени комісії – академіки М. Г. Холодний, І. І. Шмальгаузен, М. Д. Стражеско, Т. Д. Лисенко, А. О. Сапєгін; г) з суспільних наук: акад. О. В. Леонтович (голова), В. В. Рудницький (секретар), члени комісії – академіки П. Г. Тичина, К. Г. Воблий, Л. М. Яснопольський.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 74, арк. 12–13. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 3
засідання Президії Академії наук УРСР

від 29 січня 1939 р.

1. Заслухали інформацію ювілейної комісії АН УРСР зі святкування 125-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка щодо забезпечення своєчасної здачі до друку і закінчення друкування ювілейного збірника, присвяченого цій даті; затвердили редакційну комісію ювілейного збірника в складі проф. О. І. Білецького, директора Інституту історії України С. М. Бєлоусова і старшого наукового співробітника Інституту літератури І. І. Стебуна, яка має остаточно встановити зміст збірника та переглянути всі статті, подані інститутами; зобов'язали дирекції інститутів Літератури, Історії України, Фольклору і Мовознавства здати статті до ювілейного збірника ювілейній комісії, ретельно їх відредагувати та виправити.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 74, арк. 15–16. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 4
засідання Президії Академії наук УРСР

від 3 лютого 1939 р.

1. Заслухавши інформацію виконувача обов'язків директора Інституту ботаніки проф. Я. С. Модилевського та комісії з обслідування роботи Інституту, ухвалили: а) висновки комісії в основному затвердити; б) запропонувати дирекції Інституту подати конкретний план реорганізації його роботи; в) зробити висновки, що організаційна робота з освоєння Ботанічного саду поставлена незадовільно та доручити дирекції Ботанічного саду подати конкретний план її покращення.

2. Взяли до відома інформацію керуючого справами О. А. Качанова про хід виконання постанови ЦК ВКП(б), РНК СРСР і ВЦРПС від 28 лютого 1938 р. про трудову дисципліну та констатували, що перевіркою її виконання в інститутах виявлено ряд порушень трудової дисципліни; в зв'язку з цим: а) доручили О. А. Качанову скласти проект наказу про порядок обліку явки на роботу співробітників Академії наук та подати на затвердження Президії; б) прийняли рішення попередити всіх директорів інститутів та установ АН УРСР, що систематична боротьба за виконання постанови РНК СРСР, ЦК ВКП(б) і ВЦРПС є важливим державним обов'язком кожного керівника.

4. Взяли до відома календар засідань експертних комісій та виборчих засідань Відділів і Загальних зборів АН УРСР; доручили експертним комісіям закінчити перший тур роботи до 5 лютого; 16–17 лютого провести останні засідання з розгляду кандидатур в дійсні члени та

члени-кореспонденти АН УРСР; призначили засідання Відділів на 20–21 лютого, Загальні збори на 22 лютого.

9. Призначили О. С. Велічкова виконувачем обов'язків заступника директора з наукової частини Інституту української літератури.

10. Надали директору Інституту української літератури акад. П. Г. Тичині творчу відпустку з 5 лютого до 5 квітня; виконання обов'язків директора Інституту на цей час поклали на О. С. Велічкова.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 74, арк. 20–24. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 5
засідання Президії Академії наук УРСР

від 15 лютого 1939 р.

1. Взяли до відома інформацію акад. О. В. Палладіна та С. М. Бєлоусова про стан друкування академічного видання творів Т. Г. Шевченка і ювілейного збірника.

2. Затвердили календар виборчих засідань Відділів та Загальних зборів АН УРСР: 19 лютого – засідання Відділу суспільних наук, 20 лютого – Відділу природничих та математичних наук, 21 лютого – Відділу технічних наук, 22 лютого – Загальні збори АН УРСР.

3. Взяли до відома постанову РНК УРСР про дозвіл АН УРСР провести вибори 30 дійсних членів та 60 членів-кореспондентів Академії наук.

5. Ухвалили постанову РНК УРСР від 31 січня 1939 р. про те, що Інститут фольклору залишається як окремий Інститут АН УРСР.

7. Затвердили постанову Відділу технічних наук АН УРСР в справі налагодження зв'язків в роботі між інститутами Відділу технічних наук АН УРСР і Відділу технічних наук АН СРСР та про зв'язок з виробничими організаціями.

8. На прохання Інституту археології затвердили акт передачі Ольвійського державного історико-археологічного заповідника від Наркомосвіти УРСР до відання АН УРСР згідно з постановою РНК УРСР за № 1043 від 29 лютого 1938 р.

9. Взяли до відома інформацію про затвердження вчених звань наукових співробітників інститутів Ботаніки, Хімії, Фізичної хімії і Гідробіологічної станції.

10. Задовольнили клопотання Інституту геології щодо скликання в травні наради з питання вивчення пегматитів УРСР і родовищ рідкісних елементів та ухвалили наприкінці березня скликати поширену нараду з питань гідрогеології, а також спільно з Гравіметричною обсерваторією скликати в м. Полтаві сесію з питань геофізики.

11. Взяли до відома інформацію про затвердження складу президії Комітету з вивчення і освоєння озера Сиваш, а саме: чл.-кор. Є. С. Бурксер (голова), Й. Л. Фраймович (заступник голови), П. К. Заморій (вчений секретар).

12. Заслухавши інформацію директора Полтавської гравіметричної обсерваторії О. Я. Орлова, ухвалили звернутися з клопотанням до РНК УРСР щодо передачі Полтавській обсерваторії зеніт-телескопу з Одеської гравіметричної обсерваторії; дозволили Полтавській обсерваторії провести в травні Всесоюзну нараду з проблеми широт.

14. Взяли до відома повідомлення Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця про нагородження групи співробітників Інституту мікробіології орденами за виконання важливого завдання народно-господарського і політичного значення.

16. Задовольнили клопотання Одеської обласної дитячої технічної станції про присвоєння їй імені АН УРСР; прийняли рішення просити Відділ технічних наук АН УРСР подати пропозиції щодо надання шефської допомоги дітям.

17. Ознайомившись з листом Київського Палацу піонерів в справі здійснення над ним шефства, доручили науковому співробітнику Інституту геології Я. П. Страду за консульта-

цією чл.-кор. Є. С. Бурксера утворити комісію для виконання всіх вимог з боку Палацу піонерів в цій справі та про наслідки повідомити Президію АН УРСР.

18. Ознайомились з листом міської Спілки безвірників про виділення Академією наук співробітників для прочитання циклу наукових лекцій та передали цей лист Відділу суспільних наук АН УРСР для реалізації прохання Спілки.

19. Задовольнили прохання керівника «Осводу» про допомогу в розробці засобів швидкого розшукування й рятування потопаючих та доручили І. В. Базилевичу зв'язатися з цього питання з Інститутом фізики та керівником «Осводу» Присяжником.

20. Дозволили Інституту українського фольклору скликати наприкінці березня нараду кобзарів.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 74, арк. 46–53. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 6
засідання Президії Академії наук УРСР

від 17 лютого 1939 р.

1. Заслухали інформацію щодо преміювання групи співробітників АН УРСР, які брали активну участь в роботі бригади Академії наук, що виконувавала спеціальні дослідні роботи за завданням Уряду, та виділили для цього 10 тис. крб.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 74, арк. 54. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 7
засідання Президії Академії наук УРСР

від 5 березня 1939 р.

1. Заслухавши інформацію директора Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови і фольклору чл.-кор. Е. Г. Співака про відзначення 80-річчя від дня народження єврейського класика Шолом-Алейхема, ухвалили утворити комісію для організації святкування ювілею в складі акад. П. Г. Тичини, чл.-кор. Е. Г. Співака, В. В. Рудницького, М. Ф. Бойко, Ф. І. Лаврова, якій доручили розробку плану проведення ювілею.

2. Заслухали доповідь виконувача обов'язків директора Інституту хімічної технології проф. В. І. Кузнєцова про необхідність піднести перед РНК УРСР клопотання щодо виділення коштів на закінчення установки для досліджень газифікації торфу.

3. Ознайомились з листом Інституту хімічної технології до Наркомхарчпрому УРСР про обладнання дослідної установки для одержання триоксиглутарової кислоти та про фінансування цієї роботи.

4. Заслухавши висновки виконувача обов'язків директора Інституту хімічної технології В. І. Кузнєцова по доповідній записці Яхонтова в справі раціоналізації використання бурого вугілля УРСР, ухвалили скликати протягом березня спільну нараду з цієї проблеми із співробітниками інститутів Хімічної технології й Геології.

5. Погодились з постановою наукової ради Інституту зообіології щодо його перейменування на Інститут зоології.

6. Заслухали інформацію про постанови вченої ради Карадазької біологічної станції від 26 лютого та прийняли рішення: а) звіт про роботу Карадазької біологічної станції за 1938 р. визнати задовільним; б) для забезпечення виконання плану робіт Станції на 1939 р. доручити фінсектору Академії наук перерахувати Станції 10–12 тис. крб. для устаткування біохімічної лабораторії; в) звіт про видавничу діяльність Станції затвердити, відповідальним редактором геологічного збірника призначити О. І. Спасокукоцького; ж) доручити Карадазькій біологічній станції подати

програму і кошторис святкування її 25-річного ювілею на затвердження Президії АН УРСР; до складу ювілейного комітету ввести представника Кримського виконкому, представника Президії АН УРСР акад. О. В. Палладіна, представниками від вченої ради Станції акад. І. І. Шмальгаузена та М. В. Єрмакова, від дирекції І. М. Шаронова; просити РНК УРСР виділити свого представника.

7. Взяли до відома інформацію завідувача фінсектору АН УРСР І. П. Терещенка щодо бюджету Академії наук на 1939 р.

8. Прийняли рішення видавати для бібліотеки Будинку вчених по 1 примірнику всіх видань АН УРСР.

9. Ознайомились з постановами вченої ради Інституту електрозварювання щодо поповнення складу вченої ради (К. К. Хренов, А. С. Огієвський) та про відзначення 5-річного ювілею Інституту.

10. Затвердили склад вченої ради Інституту літератури в складі академіків П. Г. Тичини (голова), О. Є. Корнійчука, О. І. Білецького, чл.-кор. С. І. Маслова, І. І. Стебуна, О. С. Величкова, Н. С. Рибака, Д. Д. Копиці і Ф. В. Коваль.

11. Заслухали постанову комісії зі святкування 125-річного ювілею від дня народження Т. Г. Шевченка про об'єднання ювілейної сесії АН УРСР з пленумом Спілки радянських письменників СРСР та про скликання 9 березня спільного урочистого засідання АН УРСР і Спілки письменників УРСР, присвяченого вшануванню пам'яті Т. Г. Шевченка.

12. Взяли до відома постанови Редакційно-видавничої ради АН УРСР про розмір авторського гонорару та про надсилання Видавництвом Академії наук 2 примірників кожного видання до Ради.

13. Погодились з проханням проректора Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка про передачу до університету дублетів з фонду західно-європейської літератури Бібліотеки АН УРСР.

14. Дозволили Інституту мовознавства, в зв'язку з наближенням закінчення роботи з рецензування Російсько-українського словника, запросити двох рецензентів, у тому числі М. С. Пилинського.

17. Обрали до Військової обласної шефської комісії предстаником від АН УРСР В. В. Рудницького.

18. Заслухавши лист М. В. Шарлеманя про відзначення 130-річного ювілею від дня народження Чарльза Дарвіна, доручили Інституту зоології й Інституту ботаніки подати конкретні пропозиції з приводу відзначення ювілею, який відбудеться в листопаді.

19. Доручили акад. Є. О. Патону передати вагоно-динамічну установку Московському інституту транспорту.

24. Затвердили акт Інституту літератури про тимчасову передачу шевченківських автографів, документів і портрета М. М. Коцюбинського до комітету ювілейної виставки.

25. Взяли до відома лист РНК УРСР в справі клопотання АН УРСР щодо зведення нового будинку в м. Дніпропетровську для Інституту гірничої механіки; заслухали роз'яснення Держплану УРСР про те, що це питання можливо розглянути після встановлення Академії наук лімітів на 3 п'ятирічку, без чого до плану 1939 р. це будівництво внести не можна.

27. Заслухали і ухвалили інформацію акад. О. О. Богомольця про те, що в зв'язку з потребою в будинку по вул. Короленка, 54, розгорнути всі кабінети Президії і Відділи АН УРСР, необхідно Інститут математики перевести до приміщення Інституту фізики.

28–29. Прийняли рішення затвердити: а) Я. П. Страда на посаді завідувача відділу популяризації Інституту геології; б) І. П. Піддубного виконувачем обов'язків вченого секретаря Інституту геології, звільнивши з цієї посади О. І. Спасокукоцького, якого перевести на посаду завідувача гідрогеологічного сектору.

33. Затвердили членами вченої ради Інституту хімії чл.-кор. В. Ю. Васильєва, М. М. Вороніна, О. К. Кудру.

34. Прийняли рішення передати на вирішення Редакційно-видавничій раді АН УРСР лист Інституту електрозварювання з проханням дозволити друкувати російською мовою збірник по зварних рейкових стиках.

36. Прийняли рішення звернутися до РНК УРСР для підтримки клопотання Бібліотеки АН УРСР про присвоєння їй імені Н. К. Крупської.

37. На лист Бібліотеки АН УРСР про необхідність додаткових асигнувань для підготовки робіт у зв'язку з проведенням НКО УРСР наради з погодження основної роботи наукових бібліотек, ухвалили звернутися з цим до РНК УРСР.

38. Ухвалили передати директору Інституту економіки В. В. Рудницькому лист Держплану УРСР з пропозицією поставити перед Інститутом економіки розробку теми «Сочетание различных видов транспорта в 3 пятилетке» та подати на наступне засідання Президії АН УРСР свої міркування з цього питання.

39. Дозволили Інституту економіки продовжити розробку теми «Комплексне народногосподарське використання р. Південного Донця» до 1 жовтня.

40. Доручили Редакційно-видавничій раді АН УРСР в найближчий термін з'ясувати причини затримки друкування «Карти рослинності УРСР» та доповісти про це Президії Академії наук.

41. Заслухали листи академіків В. М. Хрущова, Б. С. Лисіна, М. І. Кузнєцова та членів-кореспондентів М. С. Кондратьєва і М. Г. Крейна з висловлюванням подяки за обрання та ухвалили плани їх роботи, зобов'язавши передати їх до Планової комісії АН УРСР.

42. В зв'язку з потребою включитися до розробки питань, пов'язаних з будівництвом Палацу Рад у Москві, дозволили Інституту електрозварювання замінити проблему тематичного плану 1939 р. «Про определіення зварності низько лігірованих сталей за їх хемскладом» проблемою «Зварка корозійно-стійких трубопроводів Палацу Рад», що складається з трьох тем: а) «Розробка зварних і інших сполучень труб для будівництва Палацу Рад»; б) «Розробка методів зварки корозостійких сталей для трубопроводів ДС»; в) «Дослідження корозійної стійкості зварних і інших сполучень труб для ДС».

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 74, арк. 55–70. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 8
засідання Президії Академії наук УРСР

від 14 березня 1939 р.

1. Затвердили запропонований Бюджетною комісією АН УРСР розподіл штатів та асигнувань між установами Академії наук на 1939 р.; погодились з думкою комісії про необхідність збільшення штатів (в зв'язку з довиборами дійсних членів та членів-кореспондентів) наукового, науково-допоміжного і адміністративного персоналу в установах АН УРСР; прийняли рішення просити РНК УРСР дозволити таке збільшення штатів та виділити відповідний фонд зарплати.

2. Заслухали інформацію акад. О. О. Богомольця про організацію в АН УРСР згідно рішення Загальних зборів Академії на нових основах Ради по вивченню продуктивних сил УРСР; головою Ради затвердили акад. О. Г. Шліхтера та доручили йому подати список співробітників в кількості 3–4 осіб і календарний план роботи Ради для затвердження; прийняли рішення, що базою для роботи Ради має бути Інститут економіки.

4–5. Затвердили: а) акад. О. М. Фролова членом вченої ради Інституту гідрології; б) акад. Б. С. Чернишова завідувачем сектору стратиграфії та палеонтології Інституту геології.

6. Взяли до відома лист акад. О. Я. Орлова з інформацією, що астрономічна група АН СРСР не заперечує проти скликання в травні конференції в справах служби широти в містах Полтаві та Києві.

8. На лист акад. О. Я. Орлова ухвалили піднести перед Верховною Радою УРСР клопотання щодо присвоєння звання Героя Соціалістичної Праці механіку Полтавської гравіметричної обсерваторії Г. А. Фрейбергу-Кондратьєву за його 60-річну трудову діяльність.

9. Заслухали лист Бібліотечного управління НКО УРСР про надходження до них доповідної записки начальника Київського облліту щодо відсутності в Бібліотеці АН УРСР інвентаризації

книжкового фонду та перевірки кадрів, які працюють над обробкою книжкового фонду; в зв'язку з цим запропонували виконувачу обов'язків директора Бібліотеки О. Б. Михайличенку подати до Президії Академії наук пояснення з цього приводу.

11. Ознайомившись з листом директора Інституту історії України С. М. Бєлоусова щодо передачі до Інституту бібліотеки, яка належала В. Б. Антоновичу, ухвалили передати її Інституту; непотрібні для бібліотеки Інституту книжки передати Бібліотеці АН УРСР.

13. Затвердили договір, складений між Інститутом електрозварювання та будівництвом Палацу Рад у Москві й ухвалили подати його на затвердження до Наркомфіну УРСР.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 74, арк. 71–77. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 9
засідання Президії Академії наук УРСР

від 19 березня 1939 р.

1. Затвердили розподіл обов'язків між членами Президії АН УРСР: а) перший Віце-президент акад. О. В. Палладін заміщує Президента на час його відсутності; б) другий Віце-президент акад. А. О. Сапєгін керує справами планування науково-дослідної роботи Академії наук і діяльністю Планової комісії; в) третій Віце-президент акад. Б. С. Чернишов керує видавничою діяльністю Академії наук та очолює Редакційно-видавничу раду АН УРСР; г) акад. О. В. Леонтович керує справами підготовки наукових кадрів (аспірантурою) АН УРСР; д) акад. В. П. Філатов є представником Президії АН УРСР в м. Одесі і виконує окремі доручення Президії; є) акад. Г. В. Курдюмов – представник Президії АН УРСР в м. Дніпропетровську в справах інститутів Академії наук, які знаходяться в м. Дніпропетровську та виконує окремі доручення Президії; ж) члени Президії АН УРСР – голови Відділів Академії наук, академіки С. В. Серенсен, М. Я. Калинович, І. К. Мацуревич, В. П. Поспєлов керують діяльністю відповідних Відділів і очолюють ради Відділів, які здійснюють наукове керівництво установами Відділів.

2. Призначили Й. Л. Фраймовича секретарем Президії АН УРСР.

3. Заслухавши інформацію акад. О. О. Богомольця про заступників голів та вчених секретарів Відділів АН УРСР, доручили членам Президії – головам Відділів в найближчий час подати свої пропозиції щодо кандидатур на заступників голів Відділів і вчених секретарів; у зв'язку з розподілом Відділу природничих і математичних наук на Відділ біологічних наук і Відділ фізико-хімічних і математичних наук І. М. Подорвана, згідно з його проханням, звільнили від виконання обов'язків вченого секретаря Відділу; виконання обов'язків вченого секретаря Відділу біологічних наук поклали на заступника директора Інституту зоології В. Ю. Пархоменка, а вченого секретаря Відділу фізико-хімічних і математичних наук – на заступника директора Інституту хімічної технології Г. Ф. Ромса.

4. Ухвалили призначити виконувачем обов'язків директора інститутів: Мовознавства – акад. М. Я. Калиновича; Фольклору – акад. Ю. М. Соколова; Гідрогеології – акад. О. М. Фролова; Фізичної хімії – О. І. Бродського; Геології – акад. Б. С. Чернишова; Хімічної технології – чл.-кор. П. В. Головіна; Економіки – В. В. Рудницького.

5. Ознайомились із заявою чл.-кор. Я. С. Модилевського про звільнення його від виконання обов'язків директора Інституту ботаніки та вирішили просити Я. С. Модилевського залишитись на цій посаді до травневої сесії АН УРСР.

6. Заслухали інформацію про підведення підсумків сесії АН УРСР.

7. Заслухавши доповідну записку акад. П. П. Будникова про організацію Інституту технології силікатів, ухвалили: а) організувати Інститут відповідно до рішення Загальних зборів АН УРСР від 17 березня 1939 р. з центром в Києві та філіалом у м. Харкові; б) просити РНК УРСР затвердити вищезазначене рішення АН УРСР.

8. Визнали за доцільне на базі існуючого Інституту хімічної технології й органічного сектору Інституту хімії утворити Інститут органічної хімії та технології; доручили комісії, обраній на За-

гальних зборах, під керівництвом Відділу фізико-хімічних і математичних наук розробити остаточний проект утворення Інституту та подати його на затвердження Президії АН УРСР.

9. Заслухавши інформацію акад. В. М. Свєчникова про утворення Інституту чорної металургії, ухвалили вжити всіх необхідних заходів для реалізації постанови Загальних зборів АН УРСР щодо утворення даного Інституту в м. Харкові з філіалом у м. Дніпропетровську та порушити клопотання перед РНК УРСР з цього питання; доручили комісії в складі акад. М. В. Луговцова (голова), акад. М. М. Доброхотова (заступник), чл.-кор. П. Т. Ємельяненка (секретар) і акад. В. М. Свєчникова (член комісії) проробити всю підготовчу роботу з організації Інституту чорної металургії.

10. Ознайомившись з доповіддю акад. О. О. Богомольця про утворення Інституту енергетики, ухвалили відповідно до постанови Загальних зборів АН УРСР організувати даний Інститут та доручили комісії в складі акад. В. М. Хрущова (голова), акад. Г. Ф. Проскури і чл.-кор. В. М. Майзеля розробити остаточний проект організації Інституту енергетики і прикладної механіки та подати його на затвердження Президії; доручили зазначеній комісії піднести клопотання перед РНК УРСР і відповідними наркоматами щодо організації такого Інституту.

11. Взяли до відома інформацію директора Полтавської гравіметричної обсерваторії акад. О. Я. Орлова про справи Обсерваторії та ухвалили: а) піднести клопотання перед РНК УРСР щодо асигнування 16 тис. крб. для виселення сторонніх осіб з приміщення Обсерваторії; б) для урегулювання та налагодження господарських справ Обсерваторії відрядити В. Д. Антоненка до м. Полтави терміном на один місяць; в) підтримати пропозицію О. Я. Орлова зробити екскурсію Академії наук до м. Полтави під час конференції в справах служби широти.

12. Ознайомившись з інформацією виконувача обов'язків директора Інституту економіки В. В. Рудницького щодо реорганізації структури Інституту, ухвалили: а) затвердити утворення в Інституті замість відділу економіки і відділу виробничих сил секторів: 1) політичної економії; 2) історії народного господарства; 3) економгеографії; 4) промисловості; 5) сільського господарства; 6) радянської торгівлі; б) розробку теми «Розміщення кирпичної і черепичної промисловості» припинити, тему «Комплексне народногосподарське використання водних басейнів Південного Донця, малих річок і прудів УРСР» передати на розробку до Інституту гідрології; в) ввести до складу вченої ради Інституту економіки акад. К. Г. Воблого, членів -кореспондентів Я. Г. Фейгіна і П. О. Хромова.

13. На заяву вченого секретаря Відділу суспільних наук АН УРСР В. В. Рудницького ухвалили ввести до складу оргкомітету зі святкування ювілею єврейського письменника Шолом-Алейхема замість В. В. Рудницького акад. М. Я. Калиновича.

14. Взяли до відома лист Держплану УРСР у справі включення до тематичного плану АН УРСР на 1939 р. питань в галузі енергетики та електрифікації УРСР та прийняли рішення: а) повідомити Держплан, що питання техніко-економічного дослідження з визначення оптимальної міцності, режиму, розмірів затоплення та транспортних умов, пов'язаних з розробкою проблеми будівництва Кременчуцької гідроелектростанції на р. Дніпрі, будуть передані на консультацію академікам О. М. Фролову і В. М. Хрущову; б) з питань техніко-економічного комплексного дослідження, з використання міцних торфяних масивів, розташованих у зоні Києва, утворити комісію в складі чл.-кор. П. В. Головіна (голова) та представників інститутів Хімічної технології, Економіки і Геології, якій доручити розробку зазначених питань; в) з питань вивчення малих річок України з точки зору їх енергетичного використання та будівництва малих гідростанцій, використання наявних гідротехнічних споруд і місцевого палива утворити комісію в складі представників інститутів Гідрології і Економіки та чл.-кор. О. К. Котельникова для розробки цих питань; г) просити голів вищезазначених трьох комісій безпосередньо увійти в контакт з Держпланом для реалізації даних робіт.

15. Заслухавши заяву виконувача обов'язків директора Інституту економіки В. В. Рудницького про одержання Інститутом від Держплану УРСР пропозиції щодо включення до тематичного плану Інституту теми з питань транспорту, прийняли рішення повідомити Держплан, що Інститут не займається питанням транспорту, не має відповідних кадрів в цій галузі й тому не може взяти на себе розробку запропонованої Держпланом теми.

16. Прийняли рішення повідомити Наркомлегпром УРСР щодо включення Інститутом економіки до тематичного плану теми «Розміщення легкої промисловості на 3 п'ятирічку».

18. Ознайомились з листом Київського відділу Всесоюзного наукового інженерно-технічного гірничого товариства про скликання 27 березня конференції в справах видобутку та переробки торфу, на якій буде заслухано доповідь наукового співробітника Інституту хімічної технології К. О. Бушмана.

20. Ознайомившись з положенням про конкурс на премію імені Л. В. Писаржевського за кращу науково-дослідну роботу в галузі неорганічної хімії, ухвалили: а) затвердити положення в цілому; б) внести поправку щодо участі в конкурсі: беруть участь окремі наукові співробітники і групи співробітників не СРСР, а УРСР; в) редакцію положення передати на висновок юрисконсульта АН УРСР, після цього – на затвердження РНК УРСР.

21. Затвердили такий склад розпорядчих засідань Президії АН УРСР: перший Віце-президент АН УРСР акад. О. В. Палладін (голова), другий Віце-президент акад. А. О. Сапєгін, акад. І. К. Мацуревич, керуючий справами АН УРСР О. А. Качанов, секретар Президії АН УРСР Й. Л. Фраймович, з запрошенням голів Відділів Академії наук в разі, коли розглядаються ті чи інші питання, пов'язані з відповідними Відділами.

22–23. Надали відрядження: а) директору Інституту будівельної механіки акад. С. В. Серенсену до Москви на конференцію ЦАДИ з 22 до 30 березня; акад. Б. С. Чернишову до м. Ленінграда з 21 березня до 4 квітня для влаштування справ, пов'язаних з переїздом до Києва.

24. Прийняли рішення звернутися до Президії АН СРСР з проханням про переведення акад. А. О. Сапєгіна, обраного другим Віце-президентом АН УРСР, на роботу до АН УРСР з 31 березня.

25. Прийняли рішення надати творчу відпустку акад. О. В. Палладіну в зв'язку з потребою терміново переробити підручник «Біологічна хімія», згідно доручення КВШ і вимоги «Медгиз».

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 74, арк. 83–98. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 10
засідання Президії Академії наук УРСР

від 7 квітня 1939 р.

1. Затвердили заступником голови Ради по вивченню продуктивних сил УРСР чл.-кор. Є. С. Бурксера.

2–3. Затвердили заступником голови Відділу суспільних наук В. В. Рудницького, вченим секретарем чл.-кор. Л. М. Славіна; заступником голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук чл.-кор. Є. С. Бурксера, вченим секретарем Г. Ф. Ромса.

4. Затвердили вчену раду Відділу фізико-хімічних і математичних наук у складі академіків І. К. Мацуревича, В. О. Плотникова, Г. В. Пфейффера, Є. І. Орлова, О. І. Бродського, Б. С. Чернишова, П. П. Будникова, Д. О. Граве, В. П. Яворського; членів-кореспондентів Є. С. Бурксера, П. В. Головіна, Н. Д. Моргуліса; наукових співробітників А. Ю. Шевченка, О. Г. Міселюка, Г. Ф. Ромса; представників Держплану УРСР, Наркоммісцевпрому, Наркомату будівельних матеріалів.

5. Затвердили заступником директора з наукової частини Інституту хімії Г. Ф. Ромса.

7. Затвердили план проведення святкування 80-річчя від дня народження єврейського письменника Шолом-Алейхема: 1) видати збірник, присвячений пам'яті Шолом-Алейхема «Афн шпрахфронт» зі статтями: Е. Співак «Народність мови Шолом-Алейхема по його лексиці і фразеології»; Х. Лойцкер «Мовні засоби юмору Шолом-Алейхема»; М. Шапіро «Проявлення «просторечия» в синтаксі Шолом-Алейхема»; Л. Лернер «Стилістично-інтонаційні засоби мови Шолом-Алейхема»; М. Шульман «Фонетичні особливості мови Шолом-Алейхема в зв'язку з проблемою дослідження фонетики єврейської мови»; 2) провести літературно-мовну сесію 24–25 квітня, присвячену пам'яті Шолом-Алейхема; 3) провести 23 квітня урочистий вечір ра-

зом зі Спілкою письменників УРСР з доповідями про життя, творчість і мову Шолом-Алейхема, концертом; 4) доручити Е. Г. Співаку подати тези доповідей не пізніше 15 квітня.

8. Погодились з пропозицією Казахського філіалу АН СРСР про встановлення зв'язку в роботі з вивчення історії Казахстану та сусідніх братніх республік; доручили Відділу суспільних наук АН УРСР домовитись з відповідними інститутами про їх участь у цій справі.

9. Погодились з пропозицією Державного видавництва політичної літератури при РНК УРСР щодо видання силами АН УРСР книжок про Радянську Україну та вирішили передати це питання на остаточне вирішення до президії Редакційно-видавничої ради АН УРСР.

10. Прийняли рішення дозволити Інституту археології скликати в квітні конференцію з вивчення скіфських і сарматських питань та в травні – з вивчення питань неоліту і погодити це з директором Інституту геологічних наук акад. Б. С. Чернишовим.

11. Ухвалили задовольнити клопотання Відділу суспільних наук АН УРСР та вченої ради Інституту мовознавства щодо піднесення клопотання перед Комітетом у справах вищої школи про надання М. К. Грушському ступеню доктора філологічних наук замість одержаного ним у 1912 р. ступеню доктора слов'янської філології.

13. Дозволили Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР скликати конференцію з питань палива.

14. Взяли до відома клопотання Інституту фізичної хімії щодо проведення трьох конференцій з питань каталізу, аналітичної хімії та хімії ізотопів.

15–16. Взяли до відома інформацію секретаря Президії АН УРСР Й. Л. Фраймовича щодо поповнення складу вчених рад: Інституту хімії – акад. І. К. Мацуревич; Інституту зоології – акад. В. П. Поспєлов, чл.-кор. Є. В. Звєрозомб-Зубовський, С. Я. Парамонов, І. Г. Підоплічко.

18–19. Затвердили на посаді вченого секретаря Інституту фізичної хімії І. С. Новосельського, Інституту фольклору – М. С. Родіну.

21–22. Надали наукові звання співробітникам Інституту гірничої механіки та Інституту мікробіології.

29–30. Затвердили авторський колектив І тому курсу «Історії української літератури» у складі акад. О. І. Білецького, членів-кореспондентів С. І. Маслова і П. М. Попова, а також І. І. Стебуна; журналу «Записки Інституту хімії АН УРСР» – в складі академіків В. О. Плотникова (голова), В. П. Яворського, І. К. Мацуревича, чл.-кор. В. О. Ізбекова, Я. А. Фіалкова, Ю. Я. Горенбейна і В. П. Чалого.

31. Затвердили склад пленуму Редакційно-видавничої ради АН УРСР: академіки – О. О. Богомолець, О. І. Білецький, О. І. Бродський, П. П. Будников, Д. О. Граве, М. Я. Калинович, О. В. Леонтович, І. К. Мацуревич, О. В. Палладін, В. О. Плотников, В. П. Поспєлов, Г. В. Пфейффер, А. О. Сапєгін, П. Г. Тичина, М. М. Федоров, В. П. Філатов, О. М. Фролов, М. Г. Холодний, Б. С. Чернишов, О. Г. Шліхтер, І. І. Шмальгаузен; члени-кореспонденти – П. В. Головін, Я. С. Модилевський, Я. В. Ролл, Е. Г. Співак, Л. М. Славін та М. І. Ячменьов, Б. М. Гарцман-Брук, С. М. Белоусов, Ф. І. Лавров, П. Є. Марусенко, О. Б. Михайличенко, В. В. Рудницький, Й. Л. Турбовський, М. С. Фукс-ман; б) склад президії Редакційно-видавничої ради: акад. Б. С. Чернишов (голова), члени – академіки О. О. Богомолець, М. Я. Калинович, І. К. Мацуревич, В. П. Поспєлов, С. В. Серенсен, О. В. Леонтович, Є. О. Патон та С. М. Белоусов, М. С. Фукеман, Й. Л. Турбовський.

32. Ухвалили склад редакційної колегії видань Президії АН УРСР – журналу «Вісті АН УРСР» і «Доповіді АН УРСР»: акад. Б. С. Чернишов (голова і відповідальний редактор), А. С. Кабалкін (заступник редактора), академіки М. Я. Калинович, І. К. Мацуревич, В. П. Поспєлов, С. В. Серенсен і Й. Л. Фраймович.

33. Прийняли рішення надсилати по одному безкоштовному примірнику кожного видання АН УРСР всім членам Президії Академії наук і членам президії Редакційно-видавничої ради, які не є членами Президії Академії наук.

34. Ухвалили друкувати збірник Інституту електрозварювання «Зварка рейкових стиків» російською мовою.

35–36. Затвердили нову структуру, вчену раду Інституту геологічних наук у складі академіків Б. С. Чернишова (голова), В. О. Сельського, членів-кореспондентів Є. С. Буркссра, О. А. Ду-

бянського, М. П. Семененка, М. А. Аганіна та вченого секретаря Інституту І. П. Піддубного, П. П. П'ятницького, І. К. Половка, Г. В. Закревської, Л. Г. Ткачука, О. І. Спасокукоцького, К. І. Макова, Д. К. Біленка, С. П. Родіонова, В. Б. Порфир'єва.

37. Доручили Інституту геологічних наук взяти на себе виконання та закінчення науково-дослідної роботи з дослідження «Кипучої криниці» та повідомити про наслідки роботи Президію Академії наук та Держплан УРСР.

38. Заслухавши доповідну записку виконувача обов'язків директора Інституту економіки В. В. Рудницького про передачу роботи зі складання довідника корисних копалин Інституту геологічних наук до Ради по вивченню продуктивних сил УРСР та пропозицію з цього приводу акад. О. Г. Шліхтера, ухвалили передати роботу зі складання довідника Раді.

40. Прийняли рішення ввести до складу вченої ради Інституту клінічної фізіології акад. В. П. Філатова та членів-кореспондентів Є. О. Татаринова і О. Ю. Лур'є.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 74, арк. 99–117. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 11
засідання Президії Академії наук УРСР

від 17 квітня 1939 р.

1. В зв'язку з необхідністю термінового закінчення будівництва приміщеня Інституту фізики, дозволити Інституту закінчити будівництво господарським способом.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 74, арк. 118. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 11*
засідання Президії Академії наук УРСР

від 27 квітня 1939 р.

1. Заслухавши інформацію акад. М. В. Луговцова щодо організації Інституту чорної металургії АН УРСР, зробили висновок, що організація такого Інституту дозволить розв'язати народно-господарські проблеми чорної металургії та ухвалили: просити РНК УРСР дозволити утворити Інститут чорної металургії в м. Харкові з філіалом в м. Дніпропетровську, виділити на це необхідні кошти, тематичний план науково-дослідної роботи з проблем чорної металургії на 1939 р. затвердити.

2. Взяли до відома інформацію Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця щодо організації Інституту енергетики та ухвалили це питання відкласти в зв'язку з одержанням листа від голови комісії з організації Інституту енергетики акад. В. М. Хрущова про неможливість його приїзду в даний час до Києва.

3. Прийняли рішення передати Відділу суспільних наук АН УРСР для попереднього ознайомлення лист Держплану УРСР від 23 квітня 1939 р. про організацію Інституту географії при АН УРСР, після чого з його пропозиціями поставити це питання на розгляд Президії АН УРСР.

4. Затвердили вчену раду Відділу суспільних наук АН УРСР у складі акад. М. Я. Калиновича (голова), В. В. Рудницького (заступник), чл.-кор. Л. М. Славіна (вчений секретар), академіків Ю. М. Соколова, П. Г. Тичини, О. Г. Шліхтера, чл.-кор. Е. Г. Співака, С. М. Бєлоусова, М. І. Ячменьова, М. Ф. Бойко, Ф. І. Лаврова, О. С. Величкова, представників від Держплану УРСР, НКО УРСР, представника Управління в справах мистецтв при РНК УРСР.

5. Затвердили структуру Інституту мікробіології: 1) відділи: а) патогенних мікроорганізмів, б) фітопатогенних мікроорганізмів в складі групи мікології та бактеріозів, в) грунтових мікроор-

*В даній справі два протоколи за номером 11.

ганізмів, г) промислової мікробіології в складі групи дріжджових грибків та анаеробних мікроорганізмів; 2) лабораторії: а) біохімії мікроорганізмів, б) фільтрабельних вірусів, в) бактеріофагії; визнали за необхідне утворення водної групи як самостійної.

6. Затвердили на посаді заступника голови Відділу технічних наук АН УРСР чл.-кор. В. Ю. Васильєва.

7. Ухвалили виділити 12 тис. крб. для виконання тем акад. В. М. Свєчникова «Вивчення фазових перетворень і концентраційних змін при нагріві вуглеродистих доевтектоїдних сталей».

12. Затвердили кошторис Редакційно-видавничої ради АН УРСР у сумі 29020 крб.

13. Дозволили друкувати російською мовою матеріали конференції Інституту клінічної фізіології з проблеми генези старіння і профілактики передчасного старіння організму в зв'язку з тим, що значна кількість доповідачів конференції була з РСФСР.

14. Прийняли рішення монографію акад. О. В. Леонтовича друкувати російською мовою після того, як вона буде надрукована українською.

15–16. Ухвалили друкувати збірник акад. О. І. Білецького «Політична сатира М. Є. Салтикова-Щедріна» та збірник, присвячений пам'яті акад. Л. В. Писаржевського, українською мовою.

17. Дозволили Інституту ботаніки змінити назву журналу «Журнал ботаніки АН УРСР» на «Ботанічний журнал АН УРСР», попередньо погодивши це питання з відповідними інстанціями.

18. Взяли до відома повідомлення голови Редакційно-видавничої ради АН УРСР акад. Б. С. Чернишова, що «Карта рослинності УРСР», яка протягом довгого часу не виходить з друку, буде надрукована в травні.

19. Затвердили зміст збірника Інституту зоології, присвяченого 130-річчю від дня народження Чарльза Дарвіна.

21. Ознайомившись з клопотанням Українського комітету охорони пам'ятників природи в справі збереження за степним заповідником «Чаплі» його статусу, ухвалили звернутися з проханням в цій справі до Голови РНК УРСР.

22. Прийняли рішення погодитись з проханням акад. О. М. Динника залишити керівництво кафедрою теорії пружності при Інституті гірничої механіки.

23. Задовольнили прохання акад. П. Г. Тичини про звільнення його від обов'язків директора Інституту літератури; тимчасове виконанання обов'язків директора доручили О. С. Велічкову.

26. Взяли до відома інформацію керуючого справами АН УРСР О. А. Качанова про відокремлення Ради по вивченню продуктивних сил УРСР від Інституту економіки та виділення коштів на її утримання.

27. Затвердили склад Ради по вивченню продуктивних сил УРСР: акад. О. Г. Шліхтер (голова), чл.-кор. Є. С. Бурксер (заступник), академіки Б. С. Лисін, В. О. Плотников, В. П. Поспєлов, Г. Ф. Проскура, В. О. Сельський, Б. С. Чернишов, О. М. Фролов, В. М. Хрущов, Л. М. Яснопольський, А. О. Сапєгін; члени-кореспонденти В. Ю. Васильєв, П. А. Власюк, а також В. В. Рудницький, І. Т. Шамека, представники Держплану УРСР, Наркомзему УРСР, Наркомлегпрому УРСР, Укрнафторозвідки і Укргеологоуправління.

28. Взяли до відома інформацію голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР акад. І. К. Мацуревича про скликання 13 травня конференції з проблем пегматитів і рідкісних елементів.

29. Прийняли рішення скликати конференцію з проблем пегматитів і рідкісних елементів 13 травня та затвердили її програму, подану Відділом фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР.

32. Дозволили Інституту хімії внєсти зміни до тематичного плану з проблеми «Вивчення каталітичних реакцій», а також додати до проблеми неводних розчинів тему «Анотований бібліографічний покажчик літератури з неводних розчинів» за 1924–1938 рр.

33. Заслухавши інформацію акад. О. О. Богомольця про аналітичну лабораторію Інституту хімічної технології, вирішили її закрити з тим, щоб в разі потреби необхідні аналізи виконувались відповідними відділами Інституту за фахом; існування аналітичних лабораторій, що діють на госпрозрахунку по інших інститутах, вважати неприпустимим та запропонувати тим інститутам, де вони існують, негайно їх закрити.

34. Ознайомившись з інформацією акад. О. О. Богомольця щодо реалізації проекту реорганізації Інституту хімічної технології на Інститут органічної хімії і технології, ухвалили нагадати Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР, що цей проект потрібно подати на затвердження Президії Академії наук УРСР для реалізації.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 74, арк. 119–135. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 12
засідання Президії Академії наук УРСР

від 8 травня 1939 р.

1. Заслухавши інформацію акад. В. М. Хрущова щодо організації Інституту енергетики, ухвалили вважати за потрібне організацію такого Інституту в складі АН УРСР з центром у м. Харкові; передбачити включення до бюджету наступного 1940 р. асигнувань, потрібних на початок будівництва та устаткування Інституту; затвердити проблематику науково-дослідної роботи в галузі енергетики на 1939 р.

2. Ухвалили провести разом зі Спілкою радянських письменників України 10 травня вечір, присвячений 50-річчю від дня смерті М. Є. Салтикова-Щедріна.

3. Затвердили постанову Відділу суспільних наук АН УРСР про утворення в Інституті фольклору замість сектору збирання відділу фольклорних фондів.

4. Прийняли рішення про скликання Інститутом історії України сесії, присвяченої 230-річчю розгрому шведів під м. Полтавою 8–11 липня в м. Полтаві.

8. Ухвалили план роботи Відділу суспільних наук АН УРСР на 1939 р.

9. Прийняли рішення про скликання 19–20 травня сесії АН УРСР, присвяченої пам'яті Т. Г. Шевченка.

10. Дозволили Гідробіологічній станції організувати хімічну групу та затвердили на посаді завідувача цієї групи М. В. Товбіна.

11. Погодились з думкою вченої ради Інституту геологічних наук про недоцільність передачі Дніпропетровського науково-дослідного геологічного інституту при Держуніверситеті у відання АН УРСР.

13. Ознайомившись з проханням Інституту гідрології щодо перегляду постанови Президії АН УРСР від 19 березня 1939 р., п. 9, про передачу теми Інституту економіки «Комплексне народно-господарське використання водних басейнів Північного Донця, малих річок і прудів УРСР» до Інституту гідрології, ухвалили: а) постанову відмінити; б) утворити комісію в складі акад. В. М. Хрущова, акад. Г. Ф. Проскури і В. В. Рудницького, якій доручити детально ознайомитись з цією справою та подати свої пропозиції до Президії АН УРСР.

14. Взяли до відома інформацію директора Інституту біохімії акад. О. В. Палладіна, що 4–7 травня в Інституті відбулася конференція з питань порівняльної біохімії, яка стала першою конференцією в СРСР з таких питань.

15. Ухвалили піднести клопотання перед Президією Верховної Ради УРСР про надання П. П. П'ятницькому звання заслуженого діяча науки в зв'язку з 50-річчям його науково-педагогічної діяльності.

18. Ухвалили скликати 15 червня сесію АН УРСР з таким порядком денним: 1) звіт АН УРСР за 1938 р. та перше півріччя 1939 р.; 2) вибори директорів інститутів АН УРСР; 3) наукові доповіді; запропонували Відділам Академії наук до 20 травня подати всі матеріали, необхідні для звіту Академії за 1938 р.

19–20. Призначили: а) Р. С. Панчешнікова вченим секретарем Ради по вивченню продуктивних сил УРСР; б) А. С. Богаєвського заступником директора Видавництва АН УРСР.

22. Затвердили список осіб і установ, яким повинні безкоштовно розсилатись примірники видань АН УРСР, та доручили Редакційно-видавничій раді з'ясувати у новообраних академіків, які видання АН УРСР вони бажають одержувати безкоштовно.

25. Надали директору Полтавської гравіметричної обсерваторії акад. О. Я. Орлову наукове відрядження до Ленінграда в Пулковську обсерваторію з 14 до 17 травня для ув'язки робіт з широтних питань та для організації правильної телеграфної інформації Полтавської обсерваторії про найновіші відкриття в галузі астрономії.

26. Прийняли рішення ще раз повідомити Держплан УРСР, що оскільки в системі АН УРСР і в Інституті економіки немає фахівців в галузі питань транспорту, Академія наук позбавлена можливості взяти участь в розробці наукової теми «Об'єднання робіт різних видів транспорта в аспекті 3 п'ятирічки».

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 74, арк. 136–148. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 13
засідання Президії Академії наук УРСР

від 23 травня 1939 р.

1. Заслухавши постанову РНК УРСР і ЦК КП(б)У за № 466 від 8 травня 1939 р. в справі промислової розвідки і розробки нафти в Роменському районі України та пропозиції щодо реалізації цієї постанови Інститутом геологічних наук, ухвалили взяти постанову до відома та виконання, затвердити проект змін в тематичному плані, поданий Інститутом, та погодити його з Держпланом УРСР, після чого подати до РНК УРСР.

2. Затвердили, в основному, поданий Відділом фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР проект організації на базі Інституту хімічної технології Інституту органічної хімії і технології АН УРСР та його структуру: а) відділ загального органічного синтезу (керівник акад. В. П. Яворський); б) відділ палива (керівник акад. М. І. Кузнєцов); в) відділ високомолекулярних сполук (керівник акад. І. К. Мацуревич); г) відділ волокнуватих та барвних речовин (керівник акад. В. Г. Шапошников); доручили Відділу фізико-хімічних і математичних наук разом з Інститутом хімії проробити питання щодо організації на базі Інституту хімії Інституту загальної та неорганічної хімії, його профіль, структуру та напрям роботи і подати в місячний термін свої пропозиції в цій справі до Президії АН УРСР.

3. Прийняли рішення затвердити в цілому положення про Раду по вивченню продуктивних сил УРСР, відповідно до зроблених зауважень, та поданий Радою тематичний план.

4. Взяли до відома інформацію голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР чл.-кор. Є. С. Бурксера про наслідки наради з питань місцевих видів палива, проведеної Відділом, та прийняли рішення: а) доручити Інституту органічної хімії і технології зайнятися всебічним вивченням торфів УРСР, зокрема смоли, золи і шлаків, погодивши відбір масивів і порядок дослідження з плануючими організаціями; б) поставити ще раз перед РНК УРСР питання про термінову організацію Інституту енергетики; в) організувати в Інституті геологічних наук роботи з вивчення петрографії бурого вугілля УРСР, в Інституті органічної хімії і технології – роботи з вивчення природних органічних речовин бурого вугілля; г) організувати в Інституті геологічних наук вивчення мінеральних частин бурого вугілля; д) доручити Раді по вивченню продуктивних сил УРСР організувати спеціальну комісію з даної проблеми, розробити та разом з відповідними інститутами уточнити тематику на друге півріччя 1939 р. та на 1940 р. по місцевих видах палива; є) заслухати доповідь Інституту гірничої механіки про роботу з експлуатації буровугільних родовищ та подати пропозиції щодо ефективних методів підготовки буровугільних родовищ до експлуатації; ж) просити акад. Г. Ф. Проскуру розробити проект щодо використання енергетики вітру та подати пропозиції в цій справі Раді по вивченню виробничих сил УРСР; з) доручити Інституту геологічних наук включити до тематики 1940 р. розробку методики геофізичних розвідок буровугільних родовищ; і) вважати за потрібне видати «Труди конференції в справі місцевих видів палива».

5. Заслухавши лист члена Держплану УРСР Бичкова про залишення в Інституті хімічної технології госпрозрахункової лабораторії аналізів, вирішили повідомити його про неможливість залишення цієї лабораторії; підтвердили попередню постанову Президії АН УРСР від 27 квітня 1939 р., що в разі потреби необхідні аналізи можуть виконуватися відповідними відділами Інституту, але тільки ті, що їх не можуть виконати лабораторії відповідних заводів.

6. Ознайомившись з листом Київського облНІТТ будівельників, товариства «Освод» і Спілки радянських архітекторів України про організацію в Інституті будівельної механіки лабораторії випробувань інженерних конструкцій, ухвалили вирішення цієї справи відкласти.

9. Ухвалили затвердити постанову вченої ради Заповідника АН УРСР «Гористе» про включення до складу ради М. В. Шарлеманя та про видання науково-популярного збірника, присвяченого природі Заповідника.

10. Затвердили постанову вченої ради Інституту ботаніки про введення до складу ради Інституту акад. О. Н. Висоцького, акад. М. М. Гришка, чл.-кор. П. А. Власюка, С. Ф. Морочковського і Д. Я. Афанасьєва.

11. Затвердили постанову вченої ради Інституту геологічних наук про введення до складу ради Інституту С. Ю. Бліндмана та Б. А. Борнемана.

12. Заслухавши інформацію виконувача обов'язків директора Інституту економіки з питань гідроенергетики та малих річок України, погодились з висновками комісії в складі акад. Г. Ф. Проскури, акад. В. М. Хрущова і В. В. Рудницького про залишення зазначеної теми в тематиці Інституту для її закінчення на інше засідання.

13. Перенесли розгляд питання про організацію комплексного Архітектурно-будівельного інституту при АН УРСР на інше засіданеня.

14. Взяли до відома повідомлення Шведської Королівської Академії наук з запрошенням АН УРСР взяти участь у святкуванні 200-річчя заснування Академії.

15. Взяли до відома інформацію про зміни в тематичному плані Інституту клінічної фізіології на 1939 р.: замість теми «Реакція кровотворчих органів на різні підразнення в старості» включили тему «Вплив різних видів рода Brassica на щитовидну залозу у кролів» (виконавець Н. Д. Юдіна) та замість теми «Вивчення нервових токів при відведенні їх індуктивним шляхом» включили тему «Вплив симпатичної нервової системи на електрограму поперечно-полосатих мишць» (виконавець Б. В. Краюхін).

16. Ухвалили не заперечувати проти піднесення клопотання перед відповідними організаціями щодо надання чл.-кор. П. П. Буштедту закордонного відрядження; запропонували Інституту електрозварювання визначити місце та тематику цього відрядження.

18. Погодились з проханням Гідробіологічної станції АН УРСР щодо звільнення М. Д. Білого від обов'язків вченого секретаря Станції, залишивши його на посаді старшого наукового співробітника; призначили на посаду вченого секретаря О. М. Алмазова.

19. Дозволили виконувачу обов'язків директора Гідробіологічної станції АН УРСР чл.-кор. Я. В. Роллу виїхати до м. Переяслава 23–27 травня для проведення наукової роботи з дослідження хімічного та біологічного стану р. Дніпра.

20. Ухвалили вивести зі складу вченої ради Інституту економіки О. Я. Штода.

21. Затвердили на посаді заступника директора з наукової частини Бібліотеки АН УРСР І. Н. Зеленка.

22. Скасували посаду заступника відповідального редактора редколегії журналу «Вісті АН УРСР» і «Доповіді АН УРСР», звільнивши з цієї посади А. С. Кабалкіна, та утворили посаду відповідального секретаря редколкегії, затвердивши на ній В. Я. Чернявського.

24–25. Надали акад. О. В. Леонтовичу та акад. О. В. Палладіну відрядження до м. Дніпропетровська на III Український з'їзд фізіологів, біохіміків та фармакологів з 26 травня до 4 червня.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 74, арк. 149–160. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 14
засідання Президії Академії наук УРСР

від 13 червня 1939 р.

1. Зняли з повістки денної питання Інституту хімії про стан робіт з рафінування в зв'язку з неявкою доповідача – директора Інституту акад. В. О. Плотникова.

2. Заслухавши інформацію чл.-кор. Є. С. Бурксера та представників Українського фізико-технічного інституту у м. Харкові щодо його передачі у відання АН УРСР, зробили висновок, що передача Інституту до системи Академії наук є доцільною; Президія АН УРСР вважає, що разом з передачею Інституту повинна бути передана також і лабораторія ударних напруг, що знаходиться в його приміщенні; ухвалили звернутися до РНК УРСР з проханням вжити заходів до прискорення вирішення цієї справи; про рішення АН УРСР з приводу передачі Українського фізико-технічного інституту до її відома вирішили повідомити АН СРСР.

3. Доручили Відділу суспільних наук АН УРСР детально проробити справу видання збірника, присвяченого 60-річчю від дня народження Й. В. Сталіна.

7. Ухвалили підпорядкувати Відділ підготовки наукових кадрів безпосередньо Президії АН УРСР.

9. Затвердили створення при Раді по вивченню виробничих сил УРСР комісії в справах водного господарства УРСР у складі представників від інститутів Геологічних наук, Гідрогеології, Економіки та Гідробіологічної станції, Наркомату рибної промисловості, Держплану УРСР, Управління малих річок, Гідромеліоративного інституту, Гідрометслужби; затвердили бюро комісії в складі проф. А. В. Огієвського (голова), членів – акад. Л. М. Яснопольського, Д. І. Товстоліса, інженера Бернштейна (Держплан УРСР).

10. Підтримали клопотання Київської міськради перед РНК УРСР про додаткове асигнування для закінчення розкопок Заповідника колишньої Десятинної церкви, оскільки в бюджеті АН УРСР відповідних коштів для вищезазначеної роботи не передбачено.

11. Затвердили протокол вченої ради Відділу технічних наук АН УРСР від 22 травня 1939 р. та запропонували Інституту гірничої механіки включити до тематичного плану тему «Причини низької циклічності на кам'яновугільних шахтах Донбаса».

12. Заслухавши доповідну записку Бібліотеки АН УРСР з опротестуванням постанови Президії АН УРСР від 14 березня 1939 р. про передачу до Інституту історії України колишньої бібліотеки проф. В. Б. Антоновича, ухвалили залишити в силі попередню постанову Президії АН на підставі висновку Відділу суспільних наук АН УРСР.

13. Затвердили склад вченої ради Інституту фізичної хімії: акад. О. І. Бродський (голова), проф. Ф. І. Березовська, проф. Б. Я. Дайн, проф. А. М. Занько, проф. М. В. Поляков, проф. М. А. Розенберг, проф. В. А. Ройтер, І. А. Хрізман, І. С. Новосельський і А. Л. Давидов.

14. На прохання Бібліотеки АН УРСР в справі постачання міжнародного книгообміну виданнями АН УРСР, доручили вченому секретарю Інституту клінічної фізіології П. Д. Марчуку і відповідальному секретарю Редакційно-видавничої ради АН УРСР Й. Л. Турбовському перевірити справу зі станом міжнародного обміну виданнями АН УРСР, після чого поставити це питання на вирішення Президії АН УРСР.

15–16. Дозволили Інституту геологічних наук: а) зняти з тематичного плану Інституту тему «Вивчення підземних вод окремих районів Причорноморської западини»; б) утворити комісію з вивчення місцевого палива в складі Б. А. Бориемана, П. К. Заморія, І. К. Половка і Є. Ф. Тамма; науковим керівником комісії запросили В. М. Чирвінського.

17. Заслухавши інформацію директора Інституту геологічних наук акад. Б. С. Чернишова про наслідки проведення наради з проблем зсувів, організованої Інститутом 16–19 травня, затвердили її резолюцію.

18. Взяли до відома інформацію директора Інституту геологічних наук Б. С. Чернишова в справі тематики щодо пегматитів; прийняли рішення включити до тематики Інституту роботу з проблеми газів.

19. Заслухавши інформацію акад. Б. С. Чернишова про організацію Українського географічного товариства, ухвалили вважати за потрібне організацію такого товариства; затвердили його оргкомітет в складі акад. Б. С. Чернишова (голова), акад. К. Г. Воблого, О. Н. Вознесенського, І. К. Половка, Д. Я. Афанасьєва, від Держплану УРСР – Л. Д. Розова, від Комітету фізичної культури при РНК УРСР – Погребецького, від університету – Пяртлі, від Міськвно – Подібну.

20. Взяли до відома інформацію акад. Б. С. Чернишова про хід друкування академічних видань творів Т. Г. Шевченка.

22. Ухвалили ввести до вченої ради Гідробіологічної станції АН УРСР чл.-кор. Д. О. Свиренка, директора Рибного інституту В. А. Мовчана, а також М. В. Товбіна, А. В. Огієвського і держінспектора Києва з водного сектору Б. В. Дунаєвського.

23–25. Затвердили наукові звання співробітникам інститутів Хімічної технології та Фізичної хімії.

27. Звільнили від обов'язків вченого секретаря Інституту української літератури Д. Д. Копицю та призначили на цю посаду М. М. Савицьку.

30. Ухвалили скликати 5 липня в Києві Загальні збори АН УРСР, присвячені 230-річчю Полтавської битви.

31. Надали акад. В. Г. Шапошникову творчу відпустку для написання підручника з 1 липня до 1 серпня.

32. Затвердили програму сесії АН УРСР, присвяченої 230-річчю Полтавської битви: 1) скликати 5 липня в Києві Загальні збори АН УРСР, присвячені цій даті з порядком денним: а) вступне слово Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця; б) доповіді: О. П. Оглоблина «Боротьба російського і українського народу проти шведської навали в 1708–1709 рр.»; чл.-кор. С. В. Юшкова «Зовнішній і внутрішній стан Росії перед війною 1708–1709 рр.»; В. А. Дядиченка «Розгром шведів під Полтавою»; 2) 8 липня провести Загальні збори в м. Полтаві з вищезазначеним порядком денним, після чого провести в м. Полтаві сесію Інституту історії України.

33. Прийняли рішення скликати 25–29 червня сесію АН УРСР; порядок денний сесії доручили розробити на спеціальній нараді членів Президії та Бюро Відділів АН УРСР.

34. Ознайомившись з листом Інституту фізичної хімії з проханням переглянути постанову Президії АН УРСР щодо друкування збірника, присвяченого пам'яті акад. Л. В. Писаржевського, українською мовою, оскільки академік був дійсним членом не тільки АН УРСР, але й АН СРСР, ухвалили залишити її в силі в зв'язку з тим, що Видавництво АН УРСР вже підготувало до друку збірник українською мовою.

35. Дозволили комсомольському комітету АН УРСР видати збірник, присвячений 20-річчю ЛКСМУ, де будуть вміщені кращі роботи, подані на конкурс молодих учених АН УРСР.

37–38. Надали наукові відрядження з 14 до 22 червня: а) виконувачу обов'язків директора Інституту гідрології А. В. Огієвському до Москви та Ленінграда в справі погодження тематики Інституту; б) чл.-кор. Я. В. Роллу до Молочного лиману *.

39. Взяли до відома лист Управління лісами Кримської АРСР щодо висловлення подяки В. Ю. Пархоменку, старшому науковому співробітнику Інституту зоології, який надавав консультації в справі боротьби з непарним шовкопрядом.

40. Надали акад. О. В. Палладіну відрядження до Москви на Всесоюзну конференцію в справі вітамінів 19–23 червня.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 74, арк. 167–182. Оригінал. Машинопис.

* Так у документі.

Протокол № 15
засідання Президії Академії наук УРСР

від 1 липня 1939 р.

1. Затвердили програму сесії АН УРСР та виїзної сесії Інституту історії України, присвячених 230-річчю Полтавської битви.

2. Прийняли рішення затвердити постанову Відділу суспільних наук АН УРСР щодо кваліфікаційного складу наукових працівників інститутів Відділу та зобов'язали дійсних членів та членів-кореспондентів Академії наук взяти безпосередню участь в науково-дослідній роботі інститутів та підготовці наукових кадрів.

3. Заслухали повідомлення Інституту мовознавства про помилки, допущені молодшим науковим співробітником Інституту Бендеровським в запропонованому Верховною Радою СРСР перекладі на українську мову «Ведомостей» Верховної Ради СРСР.

4. Взяли до відома лист Держплану УРСР про розробку питання щодо переведення комунального господарства і промисловості Києва на місцеві види палива та доручили розробку цього питання Раді по вивченню виробничих сил УРСР.

5. Затвердили положення про Раду по вивченню виробничих сил УРСР.

6. Взяли до відома звернення сектору промисловості РНК УРСР про включення дослідних робіт з газифікації торфу до тематичного плану АН УРСР на 1939 р. та інформацію виконувача обов'язків директора Інституту хімічної технології М. І. Кузнєцова з цього приводу.

7. Задовольнили прохання директора Інституту гірничої механіки чл.-кор. П. С. Кучерова про затвердження акад. М. М. Федорова завідувачем сектору гірничого машинобудування.

8. Затвердили акад. Д. О. Граве завідувачем сектору алгебри і теорії чисел Інституту математики.

9. Задовольнили прохання акад. М. Г. Холодного щодо виділення коштів на будівництво теплиці Інституту ботаніки.

10–11. Дозволили: а) Інституту електрозварювання перенести тему «Автозварка металічним електродом з гранульованим флюсом» на 1940 р., замість неї включити до тематичного плану на 1939 р. тему «Підвищення стабільності дуги при автоматичній зварці перемінним струмом»; б) Інституту ботаніки зняти з тематичного плану тему «Стаціонарне вивчення динаміки і екології рослинності лугів р. Десни».

12. Ухвалили скликати в Києві у липні пленум Всесоюзного астрономічного товариства.

13. Погодились на переведення чл.-кор. Б. М. Горбунова з Інституту електрозварювання до Інституту будівельної механіки.

14. Заслухавши заяву Л. М. Яснопольського щодо надання йому наукового відрядження до Ленінграда та ознайомившись з поясненням з цього приводу директора Інституту економіки В. В. Рудницького, прийняли рішення відмовити Л. М. Яснопольському та запропонувати йому більш ув'язати тематику своїх робіт з роботами Інституту економіки, дійсним членом якого він є.

16–18. Затвердили наукові звання співробітникам інститутів Ботаніки, Мовознавства та Геологічних наук.

19. Підтримали прохання Дніпропетровського гірничого інституту та Інституту гірничої механіки щодо клопотання перед Наркоматом паливної промисловості про відзначення 40-річного ювілею Дніпровського гірничого інституту.

23. Задовольнили прохання виконувача обов'язків директора Інституту хімічної технології В. І. Кузнєцова щодо звільнення його з посади та зобов'язали передати всі справи акад. В. П. Яворському.

24. Взяли до відома інформацію Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця про святкування 70-річчя від дня народження, 45-річчя науково-педагогічної діяльності акад. О. В. Леонтовича; утворили комісію в складі акад. О. О. Богомольця (голова), членів – акад. О. В. Палладіна, акад. В. П. Поспєлова, заступника директора Інституту клінічної фізіології Б. В. Краюхіна і вченого секретаря Інституту П. Д. Марчука, якій доручили розробку заходів проведення ювілею.

25. Взяли до відома інформацію акад. О. В. Палладіна про необхідність заслухати на Президії АН УРСР доповідь керуючого справами Академії наук О. А. Качанова про стан господарської роботи Академії та про утворення комісії з обслідування цієї роботи в складі чл.-кор. Б. Д. Грозіна (голова), Н. В.Кареліна (заступник), членів – Г. Ф. Ромса, З. М. Сафіра, І. П. Піддубного і С. С. Коровкіна.

26. Ухвалили виділити Інституту клінічної фізіології кошти на проведення святкування 5-річного ювілею Інституту.

27. Заслухали доповідь акад. А. О. Сапєгіна про складання тематичного плану на 1940 р. та проблематики на 3 п'ятирічку по інститутах і установах АН УРСР; прийняли рішення звернутись з проханням до Президії АН СРСР щодо спільного опрацювання по Відділах двох Академій проблематики на 3 п'ятирічку і тематичного плану на 1940 р.

28. Погодились з пропозицією Інституту геологічних наук про доцільність передачі комітету з проблем озера Сиваш у відання Ради по вивченню виробничих сил УРСР, а роботи по добривах – до Інституту мінеральної сировини, який планується організувати в системі АН УРСР.

29. Затвердили чл.-кор. Я. В. Ролла виконувачем обов'язків заступника голови Відділу біологічних наук АН УРСР.

30. Утворили комісію в складі акад. А. О. Сапєгіна (голова), представника від партійного та комсомольського комітетів, від Планової комісії Академії наук – З. М. Сафіра для розробки питань в справі організації соцзмагання з АН БРСР.

32. Визнали за доцільне організацію інженерної лабораторії при Інституті будівельної механіки по вул. Чудновського, 2.

33. Взяли до відома звіт редакційної колегії зі складання Російсько-українського словника щодо закінчення підготовчої роботи зі складання Словника та доручили Видавництву АН УРСР вжити негайних заходів до прискорення його видання.

34. Надали відрядження старшому науковому співробітнику Інституту зоології І. Г. Підоплічку до області вічної мерзлоти для проведення наукової роботи за темою «Леднікова фауна півдня СРСР і фауна сучасної Арктики».

35–36. Утворили при Президії АН УРСР посаду відповідального секретаря журналу «Вісті АН УРСР» і «Доповіді АН УРСР» та призначили на цю посаду В. Я. Чернявського.

37. Взяли до відома лист Наркомзему УРСР про включення до тематичного плану АН УРСР на 1939–1940 рр. питань, пов'язаних з проблемою утворення сировинної бази каучука в УРСР.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 75, арк. 1–17. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 16
засідання Президії Академії наук УРСР

від 10 липня 1939 р.

1. Взяли до відома інформацію акад. Б. С. Чернишова про поповнення складу редакції «Вісті АН УРСР»; вивели зі складу редколегії акад. С. В. Серенсена й акад. І. К. Мацуревича та ввели акад. Б. С. Лисіна й чл.-кор. В. Ю. Васильєва.

3. Ухвалили утворити редколегію з видання ювілейного збірника АН УРСР, присвяченого 60-річчю від дня народження Й. В. Сталіна, в складі академіків О. О. Богомольця, О. В. Палладіна, А. О. Сапєгіна, Б. С. Чернишова, М. Я. Калиновича, Б. С. Лисіна, В. П. Поспєлова, О. В. Леонтовича та ін.

4. Заслухали інформацію акад. Б. С. Чернишова про зміни в тематичному плані Інституту геологічних наук: зняли з плану тему «Габрові породи Київської області» та розширили – «Дослідження контактної зони основних порід з гранітами Житомирської області».

5. Взяли до відома інформацію щодо участі Інституту геологічних наук у розв'язанні питання про видобуток нафти в м. Ромни та констатували той факт, що Інститут бере активну участь в галузі наукових розвідок, разом з Інститутом органічної хімії і технології забезпечує

хімічне вивчення добутих зразків нафти; відзначили невиконання складеного під керівництвом акад. В. О. Сельського плану академічних розвідкових робіт через відсутність відповідного устаткування та недостатньо обладнаного приміщення Інституту.

6. Заслухали доповідь завідувача іноземного відділу Бібліотеки АН УРСР Я. П. Ряшо про стан книгообміну закордонної літератури та зробили висновок щодо поліпшення роботи в цій справі; відзначили недостатню увагу з боку Видавництва АН УРСР до цієї справи та запропонували йому разом з іноземним відділом Бібліотеки побудувати надалі свою роботу таким чином, щоб не було зриву в забезпеченні обмінним фондом.

7. Заслухавши інформацію голови Відділу суспільних наук АН УРСР акад. М. Я. Калиновича щодо видання «Київських Глаголічних листків», прийняли рішення про необхідність такого видання.

8. Взяли до відома інформацію акад. О. О. Богомольця про участь Академії наук у з'їзді юних натуралістів і дослідників УРСР 25–29 липня.

9. Заслухавши доповідь голови Відділу суспільних наук АН УРСР акад. М. Я. Калиновича щодо організації при Академії наук Інституту географії, зробили висновок про необхідність організації такого Інституту в Україні.

10. Затвердили проф. І. Т. Швеця консультантом Ради по вивченню виробничих сил УРСР.

11. Задовольнили прохання Бібліотеки АН УРСР надіслати Львівському університету в порядку обміну з фондів Президії Академії наук один примірник видань «Листи Коцюбинського до Аплаксиної» та «Хронологія історії України».

12. Взяли до відома доповідь керуючого справами АН УРСР О. А. Качанова про стан господарства в Академії наук та визнали висновки комісії з обслідування апарату Управління справами Академії правильними; констатували потребу частіше заслуховувати на Президії АН УРСР звіти Управління справами Академії.

13. Утворили комісію в складі членів розпорядчої Президії АН УРСР під головуванням акад. О. В. Палладіна, якій доручили проробити справу з матеріальними залишками та подати свої пропозиції на наступне засідання Президії АН УРСР.

15. Затвердили О. А. Рибалкіна членом вченої ради Інституту економіки.

16. Прийняли рішення дозволити завідувачу відділу механіки розвитку Інституту зоології Б. І. Балінському написати для Кембриджського університету і видно з проханням професора цього університету Джозефа Нідхема монографію та піднести клопотання перед Облітом про її видання за кордоном.

17. Задовольнили прохання акад. М. Г. Холодного про друкування його роботи «Фітогормони» російською мовою в зв'язку з великою зацікавленістю до неї вчених СРСР.

18. Затвердили список керівних наукових співробітників Інституту геологічних наук для заочної участі в XVIII Міжнародному геологічному конгресі в складі академіків Б. С. Чернишова та В. О. Сельського, чл.-кор. М. Т. Семененка та С. С. Буркєєра.

21. Ознайомившись з листом редакційної колегії «Большой Советской Энциклопедии» з проханням рекомендувати авторів для складання фізико-географічного і економічного нарисів УРСР, ухвалили передати лист акад. Б. С. Чернишову та В. В. Рудницькому для подання своїх пропозицій в цій справі.

22–23. Затвердили на посадах помічника голови: Відділу суспільних наук АН УРСР – Д. М. Іофанова; Відділу біологічних наук АН УРСР – С. Є. Боржковського.

25. Надали наукове відрядження чл.-кор. В. Ю. Васильєву до Запорожсталі з 16 до 27 липня для з'ясування тематичного плану на 1940 р. та проблематики на 3 п'ятирічку.

26. Утворили при Президії АН УРСР дві посади референтів з наукового персоналу.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 75, арк. 47–60. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 17
засідання Президії Академії наук УРСР

від 20 липня 1939 р.

1. Заслухавши доповідь директора Інституту ботаніки акад. М. М. Гришка щодо забезпечення роботи Ботанічного саду та про будівництво приміщення для Інституту, ухвалили звернутися з клопотанням до РНК УРСР та Держплану УРСР вирішити ці питання та визнали, що: а) територія, яка відведена для будівництва Інституту і його експериментальної бази на Звіринці, не може забезпечити нормальної роботи Інституту; найбільш доцільно розгорнути роботи Інституту в Голосієво, де вже є експериментальна дільниця; б) на Звіринці доцільно організувати лише Ботанічний сад; в) оскільки Ботанічний сад, крім проведення наукової роботи, буде одним із місць відпочинку киян, потрібно покласти на міськраду фінансування утримання та її участь в будівництві Саду вже в 1940 р.; г) для організації експериментальної бази Інституту ботаніки використати Голосіївську дільницю площею в 27 га, збільшивши її до 115 га; д) на даній території збудувати приміщення для Інституту, всіх науково-допоміжних споруд і організувати польову експериментальну дільницю, експериментальний сад і інтродукційну дільницю.

2. Затвердили заступником директора Інституту ботаніки з наукової частини Ю. Д. Клеопова.

3. Заслухавши доповідь директора Інституту історії України С. М. Бєлоусова про стан роботи щодо випуску «Короткого курсу історії України», зробили висновок про незадовільну підготовку до друку видання; затвердили редколегію у складі С. М. Бєлоусова, М. І. Супруненка, М. І. Марченка, О. П. Оглоблина і Ф. О. Ястребова.

4. Ознайомившись з інформацією чл.-кор. С. І. Маслова щодо складання курсу історії української літератури, визнали, що стан підготовки до друку І тому курсу є незадовільним; доручили дирекції Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка та редколегії вжити заходів щодо завершення та здачі до редакції рукопису І тому до 1 серпня.

6. Взяли до відома інформацію акад. А. О. Сапєгіна про хід складання тематичного плану на 1940 р. та проблематики на 3 п'ятирічку по інститутах і установах АН УРСР.

7. Задовольнили прохання виконувача обов'язків директора Карадазької біологічної станції І. М. Шаронова про звільнення його з посади та затвердили на цій посаді М. В. Єрмакова.

8–9. Надали вчені звання співробітникам інститутів Ботаніки та Біохімії.

10. Взяли до відома листи РНК УРСР у справі будівництва приміщень Інституту гірничої механіки в м. Дніпропетровську та Інституту електрозварювання в Києві.

12. Ознайомившись з листом НКО УРСР про перегляд постанови Президії АН УРСР щодо передачі бібліотеки В. Б. Антоновича до Інституту історії, ухвалили скасувати цю постанову; погодились з пропозицією наркома освіти УРСР Ф. А. Редька, що бібліотека В. Б. Антоновича повинна залишатися як окрема – дар професора – в складі Бібліотеки АН УРСР.

13. Прийняли рішення затвердити постанови Відділу технічних наук АН УРСР: 1) дозволили Інституту будівельної механіки включити до тематичного плану 1939 р. три госпрозрахункові теми: а) «Експериментальне дослідження стійкості схематизованих моделей каркаса Палаца Рад СРСР»; б) «Дослідження міцності 6 марок конструктивних сталей при перемінних навантаженнях»; в) «Розрахунок стійкості конструкцій молотовидного крана»; 2) внесли до тематичного плану 1939 р. тему «Проектування, виготовлення та випробування машин для вивчення міцності»; 3) перенесли на 1940 р. підтеми: а) «Розробка методів визначення характеристик міцності конструктивних сталей при великих швидкостях» (виконавець М. І. Черняк); б) «Вивчення міцності рельсової та каткової сталі в умовах повторних контактних напруг» (виконавець Б. Д. Грозін); в) «Експериментальний досвід стиснення стальних стрижнів в загальному випадку просторового ексцентриситету» (виконавець І. М. Кисель); 4) зняли з плану 1939 р. підтему «Розрахунок стійкості окремих стальних стрижней ексцентрично-стиснених» (виконавець П. М. Варвак); 5) термін закінчення теми «Експериментальний досвід несної здатності балок з якісної сталі» перенести на 1 серпня 1940 р.; 6) дозволили Інституту гірничої механіки виключити з плану 1939 р. з теми «Підйом з шахт великої глибини» розділ «Утворення експериментальної установки і розробка методології проведення

експериментів» та поширити розділ «Вибор електропривода для підйома з шахт великої глибини».

14. Ознайомились з листом Інституту мікробіології стосовно змін в тематичному плані Інституту на 1939 р: а) дозволили замість тематики з дизентерії затвердити тематику з бруцельозу, яка складається з трьох тем з питань: діагностики бруцельозу, мікробіології збудника бруцельозу, розробки заходів боротьби з бруцельозом; б) погодились з розширенням тематики з проблеми «Гомоз бавовника та боротьба з ним».

15. Запропонували Інституту мікробіології організувати водну групу без додаткових штатів силами своїх співробітників та подати на наступне засідання Президії АН УРСР проект організації цієї групи.

16. На лист директора музею Грузії ухвалили дати дозвіл співробітниці Інституту зоології В. Й. Бурчак-Абрамович взяти участь в розкопках з метою збору фауни хребетних тварин.

17. Прийняли рішення ввести до складу вченої ради Інституту економіки В. М. Ісаковича.

19. Надали наукове відрядження акад. А. О. Сапегіну з 27 липня до 1 серпня до Москви до Інституту генетики.

21. Затвердили план підготовки до 25-річного ювілею Карадазької біологічної станції та короткий зміст кінофільму з історії і сучасного стану Станції; прийняли рішення друкувати «Труди Карадазької біологічної станції» українською мовою з докладним резюме російською.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 75, арк. 67–81. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 18
засідання Президії Академії наук УРСР

від 29 липня 1939 р.

1. Заслухавши доповідь акад. К. Г. Воблого про стан підготовки роботи до випуску підручника з економгеографії, доручили відділу економгеографії Інституту економіки скласти курс з економгеографії України; зобов'язали інститути Геології, Зоології, Ботаніки, Гідрології, Гідробіології після затвердження проспекту взяти участь в складанні фізико-географічного нарису УРСР.

2. Взяли до відома інформацію директора Інституту геології акад. Б. С. Чернишова про стан роботи над темою «Кіпуча криниця», про надіслання ним доповідної записки голові Держплану щодо прийняття відповідних заходів з приводу розгортання робіт з цієї теми, доручили Інституту мікробіології виділити бригаду для розв'язання разом з Інститутом геології питання про санітарний стан «Кіпучої криниці».

3. Заслухавши доповідь виконувача обов'язків директора Інституту літератури Ф. В. Ковальчука щодо стану академічних видань творів Т. Г. Шевченка, зробили висновки про систематичне невиконання Видавництвом АН УРСР розпоряджень Президії Академії наук, зокрема щодо видання творів Т. Г. Шевченка; доручили Редакційно-видавничій раді встановити точний термін виходу І і ІІ томів академічного видання творів Кобзаря.

4. Заслухали інформацію головного бухгалтера АН УРСР М. С. Мейтіна про хід виконання бюджету АН УРСР за перше півріччя 1939 р. та відмітили, що розподіл коштів між інститутами в окремих випадках не відповідав потребам, тому прийняли рішення утворити комісію в складі акад. О. О. Богомольця, акад. Б. С. Чернишова, Й. Л. Фраймовича, М. С. Мейтіна, Б. М. Гаримана-Брука, О. В. Варченко для перерозподілу штатних одиниць та коштів на наукову роботу.

9. Призначили відповідальним редактором двох видань Інституту геології по Донбасу і монографії Ю. Ю. Юрка «Золоторудне родовище «Гострий Бугор» в Донбасі» акад. Б. С. Чернишова.

12. Затвердили на посаді керівника групи фізики напівпровідників Інституту фізики проф. В. Є. Лашкарьова, який переїхав із м. Архангельська до Києва.

15. На прохання комсомольського комітету АН УРСР до 60-річчя від дня народження Й. В. Сталіна затвердили видання збірника «Молоді вчені АН УРСР» та редколегію у складі акад. Б. С. Чернишова, С. М. Белоусова, М. Ф. Гулого, Л. Л. Альошинського та В. Я. Черняївського.

16. Взяли до відома інформацію акад. О. В. Палладіна про участь АН УРСР у Всесоюзній сільськогосподарській виставці та доручили розподіл місць на виставці акад. М. М. Гришку та Й. Л. Фраймовичу.

17. Надали чл.-кор. Є. С. Бурксеру наукове відрядження з 27 липня до 15 серпня до Приазов'я.

21. Підтримали звернення групи професорів Харківського Менделєєвського товариства з проханням підняти перед ЦК КП(б)У та РНК УРСР клопотання про організацію в м. Харкові будинку хіміків.

25. Погодились з пропозицією Видавництва АН УРСР про його перехід на повну госпрозрахункову і бездотаційну роботу у 1939 р., ухвалили затвердити видавничо-фінансовий план на 1939 р. без дотації НКФ УРСР, для чого зобов'язали Видавництво скоротити план шляхом зменшення витрат та збільшення прибуткових видань АН УРСР.

26. Погодились з висновками Ради по вивченню виробничих сил УРСР щодо переведення підприємств та комунального господарства Києва на місцеві види палива, ухвалили надіслати висновки Ради до Держплану УРСР.

27. Задовольнили прохання директора Гравіметричної обсерваторії акад. О. Я. Орлова про надання йому наукового відрядження на Далекий Схід для участі в організації широтної станції на Далекому Сході на паралелі м. Полтави.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 75, арк. 82–90. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 19
засідання Президії Академії наук УРСР

від 10 вересня 1939 р.

1. Ознайомившись з проханням директора Полтавської гравіметричної обсерваторії акад. О. Я. Орлова про скликання в м. Полтаві широтної конференції, ухвалили скликати її 15 жовтня.

2. Взяли до відома повідомлення РНК УРСР про встановлення двох аспірантських стипендій та щорічної премії імені акад. Л. В. Писаржевського, доручили Інституту фізичної хімії оголосити конкурс на кращу науково-дослідну роботу в галузі неорганічної хімії.

3. Заслухавши повідомлення Віце-президента АН СРСР акад. О. Ю. Шмідта, що згідно з постановою РНК СРСР лабораторія ударних напруг при Українському фізико-технічному інституті у м. Харкові передається до АН УРСР, ухвалили відрядити для з'ясування умов передачі Інституту до АН УРСР комісію в складі акад. Г. В. Курдюмова, директора Інституту фізики О. І. Мисєлюка, чл.-кор. Н. Д. Моргуліса, до складу комісії включити також дійсних членів АН УРСР, що перебувають у м. Харкові, В. М. Хрущова, М. В. Луговцова і Г. Ф. Проскуру.

4. Затвердили О. І. Бершову на посаді керівника водної групи відділу грунтової мікробіології Інституту мікробіології.

6. Затвердили чл.-кор. Д. І. Блохінцева на посаді консультанта Інституту фізики.

10. Надали акад. О. В. Леонтовичу наукове відрядження до Москви з 20 вересня до 1 жовтня.

12. Взяли до відома інформацію акад. О. О. Богомольця про виділення представників від АН УРСР до Вірменської РСР для участі в ювілейних святах, присвячених тисячоліттю народного епосу Давида Сасунського, ухвалили відрядити делегацію від Відділу суспільних наук АН УРСР та доручили голові Відділу акад. М. Я. Калиновичу визначити склад делегації.

14. Ознайомившись з листом Інституту українського фольклору, прийняли рішення піднести клопотання перед РНК УРСР щодо залишення Інституту в його приміщенні або надання йому іншого.

16. Затвердили кошторис на централізовані витрати по Редакційно-видавничій раді при Президії АН УРСР на 1939 р.

17. В зв'язку з ювілеєм Президента АН СРСР акад. В. Л. Комарова, доручили Інституту ботаніки скласти нарис його наукової та громадської діяльності для вміщення від імені Президії АН УРСР та Інституту ботаніки до збірника Інституту ботаніки, присвяченого ювілею акад. В. Л. Комарова.

19–20. Прийняли рішення: а) виконання обов'язків старшого бухгалтера Гідробіологічної станції покласти на О. В. Варченко в зв'язку з відбуттям старшого бухгалтера І. Т. Духовного до лав

Червоної Армії; б) виконання обов'язків директора Видавництва АН УРСР покласти на Скомського в зв'язку з відбуттям директора Видавництва С. М. Фуксмана до лав Червоної Армії.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 75, арк. 91–97. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 20
засідання Президії Академії наук УРСР

від 25 вересня 1939 р.

1. Погодились з висновками комісії з обстеження Українського фізико-технічного інституту та прийняли рішення: а) звернутися до РНК УРСР з проханням терміново розглянути справу передачі Інституту до АН УРСР; б) запропонувати Українському фізико-технічному інституту подати до Планової комісії Академії наук план робіт на 1940 р.

2. Взяли до відома доповідь директора Інституту мікробіології про організацію робіт щодо боротьби з бруцельозом та план робіт Інституту з цього питання; зобов'язали Інститут через півтора місяці знову зробити доповідь на Президії АН УРСР про стан робіт з даної теми.

4. Включили до плану Відділу технічних наук АН УРСР тему акад. М. М. Доброхотова «Економіка основних фондів мартенівського виробництва Півдня СРСР в 1939–1940рр. »

5. На лист Держплану УРСР у справі розробки питання про перехід на місцеве паливо електростанцій УРСР, ухвалили повідомити Держплан, що для розв'язання цієї проблеми АН УРСР доручає його розробку акад. В. М. Хрущову; зважаючи на те, що академік не має жодної наукової бази для роботи, в зв'язку з чим ним було піднесено клопотання щодо організації Інституту енергетики, внести в план робіт цього Інституту на 1940 р. розв'язання проблеми місцевого палива в УРСР.

6. Задовольнили клопотання Відділу суспільних наук АН УРСР та Інституту літератури щодо масово-популярного видання вибраних творів українських письменників про життя та боротьбу українського народу Західної України, доручивши Відділу погодити це питання з відповідними організаціями щодо тематики творів, їх авторів та тиражу видань.

7. Затвердили чл.-кор. О. І. Смирнову-Замкову на посаді завідувачки відділу патоанатомії Інституту клінічної фізіології.

8. В зв'язку з відбуттям до лав Червоної Армії директора Інституту економіки В. В. Рудницького ухвалили тимчасово затвердити на час його відсутності виконувачем обов'язків директора Інституту В. М. Ісаковича.

16. Затвердили поданий Карадазькою біологічною станцією кошторис адміністративно-господарських витрат на капітальне будівництво морського водогону.

18. Погодились з пропозицією акад. Г. Ф. Проскури в справі розробки нових турбін малої міцності.

19. В зв'язку з відбуттям до лав Червоної Армії помічника директора Інституту хімії М. І. Самілова ухвалили тимчасово призначити на цю посаду К. Я. Маркевича.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 75, арк. 99–104. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 21
засідання Президії Академії наук УРСР

від 28 вересня 1939 р.

1. Заслухавши інформацію директора Інституту гірничої механіки чл.-кор. П. С. Кучерова про роботу Інституту в 1939 р. та план і перспективи робіт на 1940 р., зробили висновки про активну наукову роботу, яку проводить Інститут, та що новий метод видобутку кам'яного вугілля на пологопадаючих пластах гідромеханізованим способом є кроком вперед у порівнянні з проектами інших науково-дослідних інститутів; запропонували Відділу технічних наук АН УРСР

розглянути план робіт Інституту в разом з іншими інститутами Відділу, зокрема з Інститутом гідрології; відмітили, що Дніпропетровська міськрада не забезпечила належних умов для існування Інституту і його співробітників, в зв'язку з чим прийняли рішення просити акад. Г. В. Курдюмова, у віданні якого знаходяться інститути та кафедри Академії наук в м. Дніпропетровську, звернути особливу увагу на необхідність забезпечення як Інституту, так і його співробітників відповідним приміщенням та надати йому максимальну підтримку перед відповідними організаціями м. Дніпропетровська.

2. Утворили редакційну комісію з видання збірника, присвяченого 60-річчю від дня народження Й. В. Сталіна у складі акад. Б. С. Чернишова (голова), С. М. Белоусова (відповідальний секретар) та академіків О. О. Богомольця, О. В. Палладіна, А. О. Сапегіна.

3. Взяли до відома постанову РНК СРСР про дозвіл приймати матеріали з захисту кандидатських дисертацій інститутами Української літератури ім. Т. Г. Шевченка, Зообіології, Ботаніки, Геології, Економіки та Історії України.

4. Заслухавши лист технічної ради Наркомату електростанцій та електропромисловості в справі прийому Українського фізико-технічного інституту, ухвалили повідомити її про те, що Держплан УРСР до цього часу не дав свого висновку РНК УРСР, без керівної вказівки якого Академія наук позбавлена можливості виконати пропозицію Наркомату електростанцій та електропромисловості щодо виділення комісії для прийому УФТІ, оскільки необхідно з'ясувати, які саме перспективи будуть для роботи цього Інституту в системі Академії наук, його фінансування та постачання.

5. Зобов'язали всі установи АН УРСР своєчасно надсилати повідомлення до Планової комісії Академії наук про час скликання ними конференцій, нарад, вчених рад, наукових зборів та окремих комісій з важливих питань, а також протоколи цих засідань.

6. Взяли до відома лист помічника голови РНК УРСР Нарбута та лист Укрдержплану в справі будівництва Інституту ботаніки та зробили висновок, що в листі Укрдержплану до РНК є цілий ряд питань, які не відповідають дійсності.

7. Дозволили Інституту гірничої механіки до кінця 1939 р. витрати, пов'язані з переїздом директора Інституту чл.-кор. П. С. Кучерова з м. Сталіно до м. Дніпропетровська, покривати за рахунок Інституту.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 75, арк. 109–117. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 22
засідання Президії Академії наук УРСР

від 3 жовтня 1939 р.

1. Взяли до відома інформацію членів-кореспондентів Є. С. Бурксера та Я. В. Ролла щодо організації науково-дослідної станції в м. Генічеську.

2. Затвердили проф. В. Є. Лашкарьова на посаді завідувача групи біофізики при відділі нормальної фізіології Інституту клінічної фізіології.

4. Підтримали перед Комітетом в справах вищих шкіл клопотання Інституту електрозварювання та Відділу технічних наук АН УРСР про надання Інституту електрозварювання права приймати захист дисертацій на вчений ступінь кандидата та доктора технічних наук зі зварної спеціальності.

5. У зв'язку з відбуттям заступника директора Інституту українського фольклору М. В. Нагорного до лав Червоної Армії ухвалили тимчасово призначити на цю посаду Ф. І. Лаврова.

6. Заслухали інформацію про хід підготовки тематичних планів по АН УРСР на 1940 р. та визнали, що робота в цьому напрямі проводиться незадовільно, в зв'язку з цим вирішили: а) встановити тісний зв'язок між відповідними відділами АН УРСР та АН СРСР з метою спільної розробки та складання тематичних планів, б) доручити акад. О. В. Палладіну на наступне засідання Президії АН УРСР подати проект доукомплектування Бюро Відділів та інститутів Академії.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 75, арк. 118–121. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 23
засідання Президії Академії наук УРСР

від 15 жовтня 1939 р.

1. Заслухали доповіді голів Відділів АН УРСР про хід підготовки тематичних планів на 1940 р. та ухвалили: а) запропонувати Відділу фізико-хімічних і математичних наук розробити питання з проблеми добрива та включити його до плану після вирішення справи з організацією Інституту мінеральної сировини, який повинен бути провідним у цій галузі; б) по Відділу біологічних наук вважати за потрібне, щоб проблема водопостачання Донбасу була конкретно оформлена та забезпечена, а проблема боротьби зі шкідниками сільського господарства знайшла також відображення в плані; в) по Відділу технічних наук включити до плану питання щодо використання енергії малих річок, енергії вітру та конструкції малих турбін; г) по Відділу суспільних наук пов'язати тематичний план Інституту економіки з основними питаннями продуктивних сил УРСР.

2. Взяли до відома інформацію акад. А. О. Сапєгіна щодо соціалістичного змагання між інститутами АН УРСР та АН БРСР і ухвалили: а) затвердити поданий акад. А. О. Сапєгіним договір по соцзмаганню; б) утворити комісію в складі акад. А. О. Сапєгіна (голова), членів – П. Є. Марусенка, М. Ф. Гулого, З. М. Сафіра і Й. Л. Турбовського; в) встановити перехідний червоний прапор Президії АН УРСР для вручення його кращому з колективів інститутів Академії наук; г) доручити редколегії журналу «Вісті АН УРСР» періодично висвітлювати хід соціалістичного змагання на його сторінках; д) доручити акад. О. В. Палладіну вишукати кошти для преміювання кращих колективів науковців.

3. Ухвалили проект розподілу приміщень для забезпечення потреб інститутів Хімії, Органічної хімії і технології, Будівельної механіки і Ради по вивченню виробничих сил УРСР: 1) для забезпечення робіт відділу загального органічного синтезу акад. В. П. Яворського передати Інституту органічної хімії і технології приміщення патолого-анатомічної лабораторії по вул. Короленка, 55, для чого перевести її в приміщення Інституту фізики по вул. Чудновського, 3; 2) бібліотеку Інституту органічної хімії і технології перевести до приміщення бібліотеки Інституту геологічних наук; 3) групу води Інституту органічного хімії і технології, керовану Л. А. Кульським, передати Інституту хімії та перевести до його приміщення (вул. Короленка, 54); 4) для Ради по вивченню виробничих сил УРСР виділити дві кімнати в приміщенні Інституту геологічних наук; 5) звільнене Радою приміщення по вул. Чудновського, 2, передати Інституту будівельної механіки; 6) бібліотеку Інституту математики перевести до приміщення бібліотеки Інституту фізики; 7) питання про виділення кімнати для кабінету акад. М. М. Федорова відкласти та просити акад. О. В. Палладіна вирішити цю справу в погодженні з Інститутом зоології.

4. Взяли до відома та виконання постанову РНК УРСР про передачу Українського фізико-технічного інституту у відання АН УРСР та доручили акад. О. В. Палладіну утворити бригаду для приймання Інституту.

5. Взяли до відома та виконання постанову РНК УРСР про поширення досліджень АН УРСР щодо розвідок нафти в Україні; ухвалили повідомити Інститут геологічних наук про потребу вжити з цього приводу негайних заходів.

6. Взяли до відома інформацію акад. О. В. Палладіна про проходження бюджету АН УРСР на 1940 р.

7. Затвердили проф. М. Н. Петровського виконувачем обов'язків завідувача сектору історії України феодального періоду та проф. О. П. Оглоблина виконувачем обов'язків завідувача сектору історії України періоду капіталізму й імперіалізму Інституту історії України.

8–10. Прийняли рішення про надання вчених звань співробітникам інститутів Фізичної хімії, Клінічної фізіології та Гідробіологічної станції.

11. Заслухавши інформацію вченої ради Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка про проведення ювілею М. Г. Чернишевського, ухвалили утворити ювілейну комісію в складі академіків М. Я. Калиновича, О. В. Палладіна, О. І. Білецького, а також С. М. Бєлоусова, О. С. Велічкова і В. М. Ісаковича.

12. Підтримали ініціативу Інституту українського фольклору в справі видання антології фольклору Західної України.

13. Затвердили розклад занять сесії Відділів АН УРСР та ухвалили: а) просити Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця очолити керівництво роботою сесії Відділу технічних наук; акад. О. В. Палладіна – Відділу суспільних наук; акад. А. О. Сапєгіна – Відділу біологічних наук; акад. Б. С. Черишова – Відділу фізико-хімічних і математичних наук.

14. Звільнили А. С. Кабалкіна згідно з його заявою з посади заступника відповідального редактора журналу «Вісті АН УРСР».

15. Задовольнили клопотання Відділу технічних наук АН УРСР щодо асигнування для проведення сесії Відділу з питань автоматики.

16. Затвердили протокол засідання комісії в справі проведення 70-річного ювілею від дня народження та 45-річного ювілею науково-педагогічної діяльності акад. О. В. Леонтовича.

17. Взяли до відома інформацію акад. О. О. Богомольця про відзначення в листопаді 40-річчя науково-педагогічної діяльності акад. М. Д. Стражеска; ухвалили піднести клопотання перед РНК УРСР та НКОЗ УРСР про відповідне відзначення ювілею.

18. Заслухавши заяву акад. М. Д. Стражеска про відсутність у клінічному відділі Інституту клінічної фізіології власної бази, що негативно відбивається на роботі відділу, ухвалили піднести клопотання перед ЦК КП(б)У про передачу у відання Народного комісаріату охорони здоров'я УРСР будинку по бульвару Шевченка, 16.

19. Дозволили Інституту зоології придбати бібліотеку відомого в СРСР орнітолога В. В. Бутурліна в зв'язку з її великою науковою цінністю.

20. Надали відрядження акад. С. В. Серенсену до Москви з 15 до 20 жовтня в справах наукової роботи.

21. Затвердили ескізний проект будівництва Інституту ботаніки.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 75, арк. 122–137. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 24
засідання Президії Академії наук УРСР

від 25 жовтня 1939 р.

1. Заслухали доповіді голів Відділів АН УРСР про підсумки жовтневої сесії з розгляду тематичних планів Академії наук на 1940 р. та доповідь голови Ради по вивченню продуктивних сил УРСР акад. О. Г. Шліхтера про підсумки роботи засідання Ради з комплексних проблем та прийняли рішення: а) зобов'язати Відділи Академії наук активізувати роботу щодо керівництва інститутами, зокрема зі складання ними тематичних планів з комплексних проблем; б) доручити Раді по вивченню виробничих сил УРСР уточнити участь всіх інститутів з даного питання; в) запропонувати Відділам усунути недоліки планування, відзначені на сесії; г) запропонувати Відділу фізико-хімічних і математичних наук уточнити профіль Інституту силікатів та подати його на затвердження Президії; д) погодитись з пропозицією Фізико-технічного інституту про включення до плану робіт теми з виготовлення радіоактивних речовин; є) доручити Відділу біологічних наук розробку питання організації під керівництвом чл.-кор. Л. Й. Рубенчика лабораторії з вивчення мікрофлори солоних водоймищ; ж) підтримати пропозицію Відділів біологічних наук та фізико-хімічних і математичних наук щодо необхідності спорудження в Україні циклотрона та подати доповідну записку з цього питання до РНК УРСР; з) запропонувати Відділу технічних наук подати пропозиції щодо організації гідротехнічного сектору Інституту гідрології.

2. Взяли до відома інформацію акад. О. В. Палладіна щодо доукомплектування складу бюро Відділів АН УРСР: 1) на час хвороби голови Відділу суспільних наук акад. М. Я. Калиновича доручили виконання обов'язків голови Відділу директору Інституту історії України С. М. Бєлоусову; 2) в зв'язку зі звільненням акад. Б. С. Лисіна від обов'язків голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук доручили виконання обов'язків голови Відділу чл.-кор. Є. С. Буркссру;

3) на час хвороби вченого секретаря Відділу фізико-хімічних і математичних наук Г. Ф. Ромса виконання обов'язків вченого секретаря Відділу поклали на співробітника Планової комісії АН УРСР З. М. Сафіра; 4) виконання обов'язків голови Відділу технічних наук доручили акад. О. М. Диннику.

5. Затвердили чл.-кор. Є. В. Звєрозомба-Зубовського на посаді заступника директора Інституту зоології з наукової частини.

7. Прийняли рішення про переведення чл.-кор. Д. О. Свиренка з Інституту ботаніки до Гідробіологічної станції.

9. Ознайомились з доповідною запискою Інституту фізичної хімії щодо пропозицій з проведення конкурсу на премію імені акад. Л. В. Писаржевського за кращу науково-дослідну роботу в галузі неорганічної хімії та затвердили журі в складі академіків М. С. Курнакова, І. А. Каблукова, В. О. Плотникова, О. І. Бродського і проф. М. А. Розенберга.

10. Доручили Інституту геологічних наук організацію роботи зі складання генеральної схеми водопостачання Донбасу, включивши в цю роботу представників Гідробіологічної станції, Інституту мікробіології, Інституту гідрології і Інституту економіки, та прийняли рішення подати конкретний план цих робіт на наступне засідання Президії АН УРСР для затвердження.

11. На лист Держплану УРСР з проханням надсилати для них по одному примірнику звітів про діяльність інститутів АН УРСР та наукових праць, що видаються, доручили Відділам надсилати звіти до сектору культури Держплану.

13. Розглянувши матеріали, подані Видавництвом АН УРСР та погоджені з обкомом Спілки робітників поліграфпромисловості Київської області щодо перегляду норм виробітку та впорядкування оплати працівників Друкарні АН УРСР на підставі Економради при РНК СРСР, погодились з розробленим проектом; ухвалили звернутися до Ради профспілок УРСР щодо затвердження даних розрахунків.

14. Ознайомились з постановами Астрономічної ради при АН УРСР та передали їх на висновок до Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР.

15. Заслухавши заяву акад. О. Я. Орлова про потребу в організації при АН УРСР Астрономічної обсерваторії, прийняли рішення щодо створення такої Обсерваторії та ухвалили звернутися з клопотанням до РНК УРСР про передачу Академії наук недобудованого будинку на Звіринці для влаштування в ньому Астрономічної обсерваторії.

16. Заслухавши інформацію акад. Б. С. Чернишова про проведення археологічних робіт в місці розташування катакомб на Звіринці, доручили Інституту археології ознайомитися з їх станом та подати на затвердження Президії АН УРСР відповідне клопотання перед Міськрадою про дозвіл на проведення в катакомбах археологічних робіт.

17. Затвердили акт приймання Фізико-технічного інституту до відання АН УРСР; ухвалили включити його до Відділу фізико-хімічних і математичних наук.

18–22. Надали наукові відрядження до Москви: 1) акад. О. В. Леонтовичу з 27 жовтня до 7 листопада; 2) акад. А. О. Сапєгіну з 29 жовтня до 4 листопада; 3) акад. О. В. Палладіну на засідання Правління Всесоюзного товариства фізіологів, біохіміків та фармакологів з 27 до 30 жовтня; 4) Президенту АН УРСР акад. О. О. Богомольцю на сесію АН СРСР; на час його відсутності виконання обов'язків Президента поклали на Віце-президента акад. Б. С. Чернишова

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 75, арк. 138–149. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 25
засідання Президії Академії наук УРСР

від 11 листопада 1939 р.

1. Заслухавши інформацію виконувача обов'язків голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР чл.-кор. Є. С. Буркера про стан та перспективи роботи групи технології води, доручили Відділу подати конкретні пропозиції з цього питання.

2. Взяли до відома інформацію акад. О. О. Богомольця про відрядження бригади АН УРСР до Західної України для вивчення стану її науково-дослідних організацій.

3. Затвердили заступником директора з наукової роботи Інституту хімії Ю. К. Делімарського.

4. Прийняли рішення влаштувати від імені АН УРСР, Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка та Спілки радянських письменників України 19 листопада урочисте засідання, присвячене 145-річчю від дня смерті філософа-письменника Г. С. Сковороди; для проведення ювілею утворили комітет в складі акад. П. Г. Тичини, чл.-кор. П. М. Попова, О. С. Велічкова та представників Державного університету ім. Т. Г. Шевченка та Спілки радянських письменників України.

5. Взяли до відома інформацію Л. Й. Фраймовича про скликання 1–4 грудня чергової сесії з порядком денним: а) 1 грудня – розгляд і затвердження проблематики та тематики АН УРСР на 1940 р. (доповідач акад. А. О. Сапєгін); б) 2 грудня – обговорення тематичного плану і проблематики АН УРСР на 1940 р.; в) 3 грудня – засідання Відділів АН УРСР з науковими доповідями; загальні збори з науковими доповідями: акад. І. І. Шмальгаузен «Рушійні фактори еволюції», акад. М. М. Гришко «Дарвінізм і селекція»; г) 4 грудня – засідання Відділів АН УРСР з науковими доповідями.

6. Ухвалили звільнити А. В. Огієвського згідно з поданою заявою від обов'язків заступника директора з наукової частини та виконувача обов'язків директора Інституту гідрології після його звіту про роботу Інституту; прийняли рішення виконання обов'язків заступника директора з наукової частини та виконувача обов'язків директора Інституту покласти на В. М. Засса.

7. Прийняли рішення відрядити в грудні до АН СРСР на Всесоюзну конференцію з питання «Тертя та зношування в машинах» чл.-кор. Б. Д. Грозіна.

8. Затвердили В. М. Чирвінського членом вченої ради Інституту геологічних наук.

9. Взяли до відома постанову президії Редакційно-видавничої ради про затвердження списку журналів АН УРСР на 1940 р.: 1) «Медичний журнал» (Інститут клінічної фізіології, 5 номерів); 2) «Мікробіологічний журнал» (Інститут мікробіології, 4 номери); 3) «Ботанічний журнал» (Інститут ботаніки, 4 номери); 4) «Біохімічний журнал» (Інститут біохімії, 6 номерів); 5) «Геологічний журнал» (Інститут геологічних наук, 4 номери); 6) «Вісті АН УРСР» (10 номерів); 7) «Доповіді АН УРСР» (12 номерів); 8) «Журнал Інституту хімії» (4 номери); 9) «Математичний журнал» (Інститут математики, 4 номери).

10. Ухвалили включити до Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР Одеське товариство аматорів світознавства та просити РНК УРСР санкціонувати його включення до системи Академії наук.

11. Запропонували Інституту хімії забезпечити негайне виконання теми «Дослідження по електролітичному виділенню міді з мідястих песчаників» та включити її до складу тем, прийнятих для розробки комплексною бригадою по боротьбі зі шкідниками сільського господарства.

12–13. Дозволили видати російською мовою: а) Інституту археології – науково-популярну книжку «Перекоп»; б) Інституту геологічних наук – збірник з питань нафти.

14. Надали акад. С. В. Серенсену відрядження до Москви на Всесоюзну нараду з питань будівельної механіки, яка відбудеться 22–26 листопада.

16. Затвердили І. О. Хрізмана на посаді заступника директора з наукової частини Інституту фізичної хімії.

17. Взяли до відома клопотання Відділу технічних наук АН УРСР щодо будівництва Інституту енергетики.

18. На клопотання Ради по вивченню виробничих сил УРСР про повернення Інститутом економіки до Ради всіх матеріалів по довіднику з корисних копалин запропонували Інституту економіки повернути ці матеріали.

19. Дозволили Інституту історії України скликати 25–30 листопада сесію, присвячену проблемам історії Західної України.

21. Включили тематику акад. Г. В. Курдюмова до Відділу технічних наук АН УРСР.

23. На звернення Держплану УРСР ухвалили утворити в АН УРСР аспірантуру без відриву від виробництва та доручили Аспірантській комісії провести її розподіл по інститутах АН УРСР.

25. Звільнили П. С. Лисенка від обов'язків вченого секретаря Інституту мовознавства та призначили на цю посаду В. С. Ільїна.

26. Взяли до відома інформацію акад. О. В. Палладіна про включення Українського товариства фізіологів, біохіміків і фармакологів у відання АН УРСР та доручили акад. О. В. Палладіну як голові Товариства відповідно оформити його передачу та передбачити в бюджеті АН УРСР забезпечення Товариства відповідними асигнуваннями.

27. Дозволили скликати на початку грудня Астрономічну сесію та погодити з відповідними установами запрошення на сесію учасників зі Львівських астрономічних організацій.

28. Затвердили редколегію журналу Інституту математики у складі академіків С. Н. Бернштейна, Д. О. Граве, М. О. Лаврентьєва, Г. В. Пфейффера, Д. М. Синцова, членів-кореспондентів Н. І. Ахієзера, Є. Я. Ремеза та І. Я. Штаєрмана.

29. Затвердили склад вченої ради інститутів: а) Органічної хімії – акад. В. П. Яворський (голова), Г. Ф. Ромс (заступник), В. К. Висоцький (секретар), академіки В. Г. Шапошников, М. І. Кузнєцов, члени-кореспонденти П. В. Головін, П. П. Карпухін, а також А. І. Кіпріанов, О. П. Оскерко, П. С. Пелькіс, В. І. Кузнєцов, К. О. Бушман, В. С. Кобзаренко, представник Держплану та Міськкомгоспу з питань газифікації Києва; б) Математики – академіки М. О. Лаврентьєв (голова), Д. О. Граве, Г. В. Пфейффер, Д. М. Синцов, члени-кореспонденти В. Є. Дяченко, Ю. Д. Соколов, Є. Я. Ремез, І. Я. Штаєрман, Н. І. Ахієзер, М. Г. Крейн та К. А. Бреус; запропонували Інституту включити до вченої ради акад. С. Н. Бернштейна; в) Фізико-технічного інституту – директор Інституту О. Й. Шпетний (голова), акад. О. І. Лейпунський, члени-кореспонденти А. О. Слуцкін, Н. І. Ахієзер, а також М. Г. Манов, К. Д. Синельников, А. К. Вальтер, Ф. Ф. Лянге, М. І. Форсунський, П. І. Стрельников, Р. І. Гарбер, Б. Г. Лазарєв, П. П. Леляков, Є. А. Копилович, С. Я. Брауде, О. Я. Усиков, О. П. Майданов, Г. П. Борисов, М. Д. Борисов, Н. П. Борисов, Г. Д. Латишев, Г. Д. Шепелєв, С. Я. Шавло, А. Ф. Прихотько, Я. С. Кан, В. І. Костянець, Б. Я. Пінес, Б. М. Варшавський.

30. Згідно з листом Інституту геологічних наук та висновком Планової комісії АН УРСР ухвалили продовжити термін виконання теми »Режим карстових вод південно-західної частини Донецького басейну».

31. Дозволили Я. А. Фіалкову регулярно відвідувати засідання бюро і пленумів Фармацевтичного комітету, що відбуваються раз на місяць у Москві.

32. Взяли до відома повідомлення чл.-кор. Я. В. Ролла щодо організації в м. Одесі відділу з вивчення мікрофлори моря та солоних водойм при Одеському державному університеті і передали цю справу для оформлення акад. О. В. Палладіну.

33. Надали наукове відрядження чл.-кор. М. М. Сиротиніну та старшому науковому співробітнику Інституту біохімії О. Я. Рашбі до Ленінграда на конференцію з питань військової медицини.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 75, арк. 150–155. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 26
засідання Президії Академії наук УРСР

від 19 листопада 1939 р.

1. Ухвалили звернутися до РНК УРСР і Держплану УРСР з проханням, згідно з пропозицією голови Дніпропетровського облвиконкому Караваєва, включити до плану будівництва по Дніпропетровській області будівництво приміщення для Інституту гірничої механіки.

2. Доручили Відділу біологічних наук АН УРСР разом з Інститутом мікробіології розробити проект щодо вшанування пам'яті колишнього Президента АН УРСР акад. Д. К. Заболотного та подати його на розгляд Президії Академії наук.

3–4. Затвердили заступника директора Інституту хімії Ю. К. Делімарського членом вченої ради Інституту, членом і відповідальним секретарем редколегії журналу «Записки Інституту хімії».

6. Дозволили Інституту хімії організувати сектор з вивчення корозії та затвердили виконувачем обов'язків керівника сектору М. М. Граціанського.

7–8. Затвердили: а) заступника директора Бібліотеки АН УРСР І. Н. Зеленка та керівника відділу наукової бібліографії Є. М. Жезмер-Петриченко членами вченої ради Бібліотеки замість Л. І. Кухаренко та Р. М. Жаровської; б) С. Є. Боржковського консультантом Планової комісії АН УРСР.

9. Заслухавши інформацію акад. А. О. Сапєгіна щодо змін у тематичному плані Бібліотеки АН УРСР на 1939 р., ухвалили включити до тематичного плану «Анотований бібліографічний покажчик літератури з питань швидкісного будівництва» та «Анотований бібліографічний покажчик літератури з питання підземної газифікації вугілля»; тему «Нові культури в сільському господарстві» включити до тематичного плану 1940 р.

10. Затвердили акад. М. М. Федорова науковим консультантом Інституту гірничої механіки.

11. Надали наукове відрядження чл.-кор. Є. С. Буркеру до Москви для участі в роботі комісії з визначення абсолютного віку гірських порід.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 75, арк. 165–169. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 27
засідання Президії Академії наук УРСР

від 9 грудня 1939 р.

1. Заслухавши інформацію акад. О. В. Палладіна про наслідки відрядження до Західної України, прийняли рішення: а) вважати перехід Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка у м. Львові в існуючому стані до АН УРСР недоцільним; б) для забезпечення робіт в галузі гуманітарних наук організувати у м. Львові сектори таких інститутів Відділу суспільних наук АН УРСР: Історії України, Української літератури ім. Т. Г. Шевченка, Мовознавства, Українського фольклору, Археології та Економіки; в) на базі музеїв НТШ та музею Дідушицьких утворити музеї Академії наук як базу для роботи академічних інститутів; г) на базі бібліотеки НТШ, бібліотеки Народного дому і бібліотеки «Оссолінеума» організувати філіал Бібліотеки АН УРСР у м. Львові; д) на базі друкарні НТШ і друкарні «Оссолінеума» організувати поліграфічну базу Академії наук у м. Львові; є) доручити Відділу біологічних наук виявити і вивчити об'єкти в Західній Україні, які було б доцільно перетворити в заповідники Академії наук; ж) включити до складу АН УРСР Астрономічну обсерваторію, яка знаходиться в Карпатах на горі Піп Іван; з) з метою налагодження зв'язків у науковій діяльності Академії наук з науковцями Західної України вважати за потрібне відрядити наукових співробітників інститутів АН УРСР до м. Львова та інших центральних областей Західної України для зачитання наукових доповідей та ознайомлення з науковою роботою місцевих наукових співробітників; і) доручити Відділам АН УРСР для ознайомлення з роботою щодо вивчення природних ресурсів Західної України визначити склад бригад з наукових співробітників інститутів Ботаніки, Зоології, Хімії, Геологічних наук і Енергетики.

2–3. Затвердили на посадах: а) директора Інституту металургії акад. В. М. Хрушова, б) директора Інституту енергетики акад. М. В. Луговцова, в) виконувача обов'язків директора Фізико-технічного інституту О. Й. Шпетного; керівником відділу гідромеханіки та теплотехніки Інституту призначили акад. Г. Ф. Проскуру, керівником Київської філії Інституту – І. Т. Швеця.

4. Ухвалили згідно з постановою Загальних зборів АН УРСР від 3 грудня 1939 р. поновити в званні дійсних членів К. Й. Студинського, В. Г. Щурата, М. С. Возняка і Ф. М. Колессу та ввести їх до штату АН УРСР.

5. Затвердили В. М. Ісаковича заступником директора з наукової частини Інституту економіки, вченим секретарем Інституту – В. В. Бондаренка.

7. Ухвалили організувати експедицію наукових співробітників інститутів Ботаніки, Економіки, Геологічних наук і Зоології в Донбас з метою вивчення ерозійних процесів разом з представ-

никами Київського інституту соціалістичного землеробства, Харківського агролісомеліоративного інституту та Ворошиловградського сільськогосподарського інституту.

8. Затвердили постанову Відділу технічних наук АН УРСР про утворення постійної комісії з якісних сталей в складі академіків М. М. Давиденкова, М. М. Доброхотова, Г. В. Курдюмова, В. М. Свєчникова, С. В. Серенсена, членів-кореспондентів Б. М. Горбунова, І. М. Францевича, старшого наукового співробітника Інституту будівельної механіки С. В. Малашенка і старшого наукового співробітника Інституту електрозварювання В. В. Шеверницького; ухвалили постанову Відділу про скликання Інститутом будівельної механіки в березні 1940 р. наради з питань динамічної міцності; прийняли рішення: а) провести в м. Дніпропетровську Інститутом гірничої механіки 20 грудня наради з питання родовищ кам'яного вугілля; б) організувати в Інституті буровугільний сектор та в Інституті гідрології – сектор гідротехніки та комплексної гідрологічної станції.

9. Ознайомившись з доповідною запискою виконувача обов'язків голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР чл.-кор. Є. С. Бурксера щодо відрядження представників Інституту хімії та Інституту геологічних наук до Західної України з метою вивчення соляних покладів та ознайомлення з мінеральними джерелами, прийняли рішення: а) відрядити 10 грудня до Західної України групу в складі членів-кореспондентів Є. С. Бурксера та П. В. Головіна, а також Й. Л. Фраймовича й А. Є. Бабинця; б) організувати в Інституті хімії солеву лабораторію.

11–12. Затвердили пропозицію Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР про передачу кліматологічної групи зі складу Інституту геологічних наук до Полтавської астрономічної обсерваторії, оскільки ця група не відповідає профілю Інституту геологічних наук та погодились з пропозицією Відділу щодо організації при ньому Комітету з метеоритів і затвердили його склад: акад. О. Я. Орлов (голова), члени – чл.-кор. Є. С. Бурксер і П. Й. Сущицький.

13. Взяли до відома звернення Всесоюзної астрометричної конференції до АН УРСР з проханням взяти на себе організацію та додаткове фінансування робіт щодо спостереження слабких зірок обсерваторіями УРСР та прийняли рішення: а) поставити на 1940р. в план робіт АН УРСР по Полтавській астрономічній обсерваторії організацію і ведення спостережень над слабкими зірками; б) повідомити про це НКО УРСР і просити його представити Академії наук матеріали астрономічних обсерваторій державних університетів в містах Києві, Одесі, Харкові, що стосуються цього питання; в) організувати при Академії наук під Києвом Астрометричну обсерваторію; г) для керівництва наміченими роботами організувати при Відділі фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР астрометричну комісію у складі акад. О. Я. Орлова (голова), М. С. Звєрєва (секретар), професорів Київського державного університету О. К. Всехсвятського, Одеського університету – К. Д. Покровського, Харківського університету – М. М. Євдокимова; д) передбачити в кошторисі на 1940 р. кошти, необхідні на астрометричні роботи.

14. Прийняли рішення щодо створення комісії зі складання проектних завдань нового будинку для інститутів Хімії, Органічної хімії і технології, Мінеральної сировини у складі академіків В. П. Яворського, В. О. Плотникова, Б. С. Лисіна, В. Г. Шапошникова, М. І. Кузнєцова, чл.-кор. Є. С. Бурксера та наукових співробітників Я. А. Фіалкова, В. І. Кузнєцова, А. М. Куришка, К. О. Бушмана, Г. Ф. Ромса, Ю. К. Делімарського та М. С. Мейтіна.

15. Заслухавши доповідь чл.-кор. Є. С. Бурксера про групу технології води, вирішили: а) визнати цикл робіт щодо конструювання хлораторів, дозаторів і йонаторів, що провадились в колишньому Інституті хімічної технології, закінченим і готовим до впровадження; б) піднести клопотання перед РНК УРСР щодо виділення на це відповідних асигнувань та просити Київську міську раду дати розпорядження Київському водогону про забезпечення відповідного приміщення для проведення запроектованих робіт на території Дніпровського водогону; в) групу технології води на чолі з Л. А Кульським перевести до Інституту хімії для розробки теми «Вивчення хімічної сорбції газів рідинами в змішувачі ЛК, стосовно до содового виробництва», а Інституту хімії включити цю тему до свого тематичного плану.

16. Заслухавши резолюцію Загальних зборів Відділу суспільних наук АН УРСР по доповіді старшого наукового співробітника Інституту економіки Д. Ф. Вірника на тему «Комплексне на-

родно-господарче використання водних ресурсів Донбаса», вирішили заслухати думку Ради по вивченню виробничих сил УРСР та інститутів, пов'язаних з роботою над цим питанням.

17. Дозволили Інституту мовознавства організувати в грудні урочисте засідання, присвячене пам'яті видатного радянського лінгвіста М. Я. Марра.

18. Попередню постанову Президії АН УРСР від 11 листопада 1939 р. про звільнення А. В. Огієвського згідно його заяви від виконання обов'язків директора Інституту гідрології ухвалили у такій редакції: «звільнити його від обов'язків директора Інституту, залишивши на посаді завідувача відділу річного стоку».

20. Підтримали прохання науково-технічної ради Фізико-технічного інституту піднести клопотання перед Комітетом в справах вищої школи щодо надання Інституту права проведення захисту дисертацій на вчений ступінь кандидатів і докторів фізико-математичних наук.

21. Погодились з проханням Бібліотеки АН УРСР щодо організації при Бібліотеці відділу зовнішніх робіт на госпрозрахункових засадах з оформленням цієї справи на розпорядчому засіданні Президії АН УРСР.

23. Погодились з пропозицією акад. О. В. Палладіна щодо заміни посади помічника директора інститутів Геологічних наук, Зоології і Ботаніки на посаду заступника директора з адміністративно-господарської частини та затвердити на цих посадах Ф. С. Скорикова, Г. Д. Малашенка та Борисенка.

24. Затвердили договір Інституту мікробіології з Запорізьким оргкомітетом з вивчення невідомого захворювання коней.

25. Ознайомившись з листом Українського комітету охорони пам'яток природи щодо збереження заповідника «Чаплі», прийняли рішення довести його до відома Інституту зоології.

26. Надали голові Відділу суспільних наук АН УРСР акад. М. Я. Калиновичу творчу відпустку з 10 грудня 1939 р. до 10 лютого 1940 р.; виконання обов'язків голови Відділу поклали на В. В. Рудницького.

28. Підтримали прохання Гідробіологічної станції про надбудову будинку Станції та вирішили звернутися з цим питанням до РНК УРСР.

29. В зв'язку з кончою потребою в придбанні приладів, що не виробляються в СРСР, прийняли рішення звернутись до РНК УРСР з проханням підтримати клопотання АН УРСР перед РНК СРСР щодо призначення ліміту для замовлення закордонного обладнання на суму 400 тис. крб. та доручили Бюджетній комісії АН УРСР при затвердженні бюджету поставити окремо це питання на розгляд РНК УРСР.

31–32. Надали наукові відрядження до Москви: а) акад. А. О. Сапєгіну з 7 до 11 грудня на засідання наукових рад інститутів Генетики і Фізіології рослин АН СРСР; б) акад. О. О. Богомольцю з 16 до 20 грудня на засідання Наркомздоров'я СРСР в справі лікування шизофренії антиретикулярною сироваткою.

33. Доручили акад. О. В. Палладіну від імені Президії АН УРСР привітати акад. М. Д. Стражеска з нагоди 40-річного ювілею його науково-педагогічної діяльності.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 74, арк. 171–190. Оригінал. Машинопис.

Протокол №28
засідання Президії Академії наук УРСР

від 19 грудня 1939р.

1. Взяли до відома повідомлення Віце-президента АН УРСР акад. О. В. Палладіна про смерть 19 грудня заслуженого діяча науки, дійсного члена АН УРСР і почесного члена АН СРСР Д. О. Граве; для проведення похорону створили комісію в складі академіків А. О. Сапєгіна (голова), Г. В Пфейффера, чл.-кор. Ю. Д. Соколова, К. А. Бреуса, О. А. Качанова та доручили Інституту математики подати проект щодо увічнення пам'яті померлого.

2. Прийняли рішення скликати 20–21 грудня урочисте засідання Загальних зборів АН УРСР, присвячене 60-річчю від дня народження Й. В. Сталіна.

3. Затвердили постанови засідання вченої ради Карадазької біологічної станції від 25 вересня 1939 р. та доручили дирекції Станції подати докладну доповідну записку до Президії АН УРСР в справі створення на території Карадагу заповідника; ввели до складу вченої ради Станції представника від Криму – В. П. Лук'янова.

4. Заслухавши доповідну записку Інституту зоології про зміни в його структурі та штатному розкладі, затвердили на посадах: а) завідувача відділу екології – чл.-кор. Є. В. Звєрозомба-Зубовського; б) керівника лабораторії біометоду та групи вивчення мікроорганізмів – акад. В. П. Поспєлова; в) керівника групи фізіології комах – В. Л. Ціопкало; г) керівника групи вивчення таксисів – Б. І. Бєльського; д) керівника групи з вивчення комах – І. Д. Білановського; є) керівника групи комах-хижаків, що винищують шкідників сільськогосподарських культур – М. А. Теленгу; ж) керівника групи обліку – О. О. Любищева.

5. Взяли до відома постанову Відділу біологічних наук АН УРСР про вшанування пам'яті колишнього Президента АН УРСР акад. Д. К. Заболотного та ухвалили: а) на початку січня 1940 р. провести спільне засідання Академії наук з Київським мікробіологічним товариством з доповідями про життя і наукову діяльність академіка та про роботу Інституту мікробіології ім. Д. К. Заболотного за 10 років після смерті фундатора Інституту; б) доручити Інституту мікробіології створити меморіальний музей акад. Д. К. Заболотного.

6. Заслухавши інформацію вченого секретаря Відділу біологічних наук АН УРСР щодо організації в м. Львові та західних областях України заповідників АН УРСР, ухвалили відрядити до західних областей України бригаду в складі: від Інституту ботаніки – М. І. Котова і Д. Я. Афанасьєва; від Інституту зоології – М. В. Шарлеманя, І. Г. Підоплічка і Є. Г. Решетняк; представника від Інституту геологічних наук; доручили бригаді з'ясувати на місці всі питання, що стосуються організації заповідників.

7. Заслухавши інформацію секретаря Президії АН УРСР Й. Л. Фраймовича щодо впорядкування роботи Президії, констатували її завантаження непринциповими адміністративно-технічними питаннями, в зв'язку з цим ухвалили: 1) затвердження у званні молодшого наукового співробітника проводиться директорами інститутів після розгляду вченими радами інститутів; 2) матеріали щодо присудження звання старшого наукового співробітника подаються директорами інститутів до відповідних Відділів АН УРСР, які після розгляду подають їх на затвердження Президії; 3) питання, що стосуються річного бюджету, штатів і фінансування, подаються директорами інститутів на розгляд розпорядчого засідання Президії, з наступним затвердженням Президією; 4) питання, що ставляться на розгляд Президії, подаються через секретаріат за 3 дні до засідання; 5–6) приймання на роботу лаборантів і молодших наукових співробітників проводиться директорами інститутів без розгляду на Президії, а старших наукових співробітників – з затвердженням Президії; 7) питання відряджень наукових співробітників вирішуються безпосередньо директорами інститутів, за винятком відряджень до Москви, які затверджуються Президентом або Віце-президентом Академії наук; відрядження директорів інститутів затверджуються Президією; 8) протоколи засідань вчених рад інститутів подаються по одному примірнику до відповідного Відділу та Президії Академії наук; постанови і протоколи Бюро Відділів затверджуються Президією.

8. Заслухали інформацію вченого секретаря Планової комісії АН УРСР Б. М. Гарцмана-Брука про стан налходження тематичних планів інститутів на 1940 р. і на 3 п'ятирічку.

10. На доповідь секретаря Президії АН УРСР Й. Л. Фраймовича щодо заяви директора Інституту економіки В. В. Рудницького, вирішили піднести клопотання перед ВАК Всесоюзного комітету в справах вищої школи при РНК УРСР про дозвіл В. В. Рудницькому захистити дисертацію на вчений ступінь доктора економічних наук без попереднього захисту кандидатської дисертації.

11. Затвердили доктора хімічних наук М. Ф. Єрмоленка завідувачем групи відділу з дослідження інсектицидів Інституту хімії.

12. Затвердили А. М. Куришка членом вченої ради Інституту органічної хімії і технології.

14. Дозволили Інституту мікробіології відрядити до м. Львова бригаду в складі директора Інституту П. Є. Марусенка, чл.-кор. В. Г. Дроботька, Ф. О. Сергієнка для зачитання наукових

доповідей і для налагодження зв'язку з лабораторією проф. Р. Вейгля та ухвалили погодити це питання з Відділом біологічних наук АН УРСР.

15. Заслухавши інформацію секретаря Президії АН УРСР Й. Л. Фраймовича про доповідну записку директора Інституту економіки В. В. Рудницького стосовно передачі журналів ліквідованого Інституту демографії та санітарної статистики до Бібліотеки АН УРСР, прийняли рішення дозволити Інституту економіки передати до Бібліотеки ці журнали.

16. Прийняли рішення про реалізацію постанови Президії АН УРСР 15 жовтня 1939 р. щодо розподілу приміщень між інститутами АН УРСР, в зв'язку з чим ухвалили: а) звільнити кімнату по вул. Чудновського, де знаходиться бухгалтерія господарської частини, та передати її Інституту будівельної механіки; б) звільнити кімнату, де знаходиться кабінет акад. М. М. Федорова, підшукавши йому нове приміщення; в) звернутися до РНК УРСР з клопотанням про виселення виставки, що знаходиться в приміщенні Інституту геології, та про надання Академії наук приміщення, що займає НКО УРСР, або надати їй інше приміщення.

17. Доручили Керуванню справами АН УРСР остаточно проробити питання щодо передачі майстерні Академії наук до Інституту будівельної механіки.

18–19. Заслухали: а) прохання проектної контори Центроморпроект Наркомату морського флоту СРСР про дозвіл ознайомитись з розробкою проблеми з економіки басейну р. Північного Донця; б) про дозвіл акад. С. В. Серенсену взяти участь в роботі ЦІАМ як консультанта в роботах з питань динамічної міцності й про включення в тематику Інституту будівельної механіки відповідних питань та прийняли рішення не заперечувати проти цього прохання.

20. Затвердили бюджет на 1939 р. новоутворених інститутів: Металургії і Енергетики.

23. Надали відрядження до м. Львова бригаді Відділу технічних наук АН УРСР у складі академіків Г. Ф. Проскури, В. М. Хрущова, С. В. Серенсена, чл.-кор. Б. Д. Грозіна, проф. А. В. Огієвського і вченого секретаря Л. Д. Нейгауза для зачитання наукових доповідей та ознайомлення з обладнанням і бібліотекою Політехнічного інституту.

24. Взяли до відома інформацію директора Інституту геологічних наук акад. Б. С. Чернишова про зміни в тематичному плані Інституту в зв'язку з роботою, пов'язаною з дослідженням західних областей України та ухвалили включити до тематичного плану Інституту на 1940 р. теми: 1) «Умови утворення нафтових родовищ Прикарпатської зони в комплексі – нафта, газ, озокерит»; 2) «Стратиграфія, фації і тектоніка палеозоя Подольського склона української платформи»; 3) «Кам'яновугільні поклади України»; 4) «Палеогенові і неогенові поклади України»; 5) «Соляні родовища України»; 6) «Партія по опробованню і збору матеріала по природних горючих газах»; 7) «Партія по збору матеріалів по технологічній характеристиці нафти та по методиці її переробки»; 8) Тема з геофізики Західної України; 9) «Докембрій УРСР».

25. Ознайомившись з інформацією акад. Б. С. Чернишова щодо листа Інституту математики про доцільність збереження видання математичного журналу у м. Львові, який видається там з 1929 р., прийняли рішення передати лист Інституту на висновок Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР.

26. Взяли до відома лист Інституту фізики з проханням затвердити перетворення видання «Фізичні записки Інституту фізики АН УРСР» на періодичний журнал «Фізичні записки АН УРСР», про який доповів акад. Б. С. Чернишов, та визнали доцільним таке перетворення з періодичністю 4 номери на рік з 1 січня 1940р; затвердили редколегію журналу в складі акад. О. І. Лейпунського, чл.-кор. Н. Д. Моргуліса (відповідальні редактори), М. П. Лукасевича (секретар редколегії) та Д. С. Гейхмана.

27. На доповідь Віце-президента АН УРСР акад. Б. С. Чернишова про організацію архітектурно-будівельної виставки, прийняли рішення повідомити РНК УРСР, що Академія наук не може взяти на себе організацію такої виставки, оскільки в складі Академії немає відповідних фахівців, які могли б дати кваліфіковану консультацію в цій справі; щодо організації виставки будівельних матеріалів, в якій зацікавлений Інститут геологічних наук, доручили Відділу фізико-хімічних і математичних наук разом з Інститутом геологічних наук остаточно вивчити це питання.

28. Звільнили Н. В. Кареліна з посади завідувача Відділу підготовки наукових кадрів АН УРСР з 25 грудня 1939 р. в зв'язку з переведенням його на роботу до апарату ЦК КП(б)У; виконання обов'язків завідувача Відділу тимчасово поклали на Я. А. Зайцева.

30. Ознайомившись з інформацією керуючого справами АН УРСР О. А. Качанова, прийняли рішення: в зв'язку з організацією згідно з постановою РНК УРСР від 16 листопада 1939 р., № 1491, нового Інституту енергетики в м. Харкові з відділом в м. Дніпропетровську, який має самостійний баланс, надати йому право мати гербову печатку та штамп.

Архів Президії АН УРСР, ф. 251, оп. 1, спр. 75, арк. 191–207. Оригінал. Машинопис.

1940

Протокол № 1
засідання Президії Академії наук УРСР

від 10 січня 1940 р.

1. Прийняли рішення відрядити до м. Львова: а) бригаду наукових співробітників АН УРСР у складі заступника голови Відділу суспільних наук, директора Інституту економіки В. В. Рудницького (голова), наукового співробітника Інституту літератури Д. Д. Копиці, керуючого справами АН УРСР О. А. Качанова, Й. Л. Турбовського, А. С. Богаєвського для ознайомлення з науковими установами АН УРСР, а також для прийняття львівських друкарень з метою організації поліграфічної бази Академії наук у м. Львові; б) для організації відділів інститутів та Бібліотеки АН УРСР акад. Б. С. Чернишова, акад. М. Я. Калиновича, директора Інституту археології М. І. Ячменьова, наукового співробітника Інституту археології В. П. Петрова, директора Інституту історії С. М. Бєлоусова, директора Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенка, наукового співробітника Бібліотеки Я. І. Зайкіна, заступника директора Інституту фольклору Ф. І. Лаврова, від Інституту ботаніки М. І. Котова, від Інституту зоології М. В. Шарлеманя і І. Г. Підоплічка, а також М. І. Самілова, головного інженера І. І. Бурвікова, завідувача фінансового сектору І. П. Терещенка та бухгалтера І. П. Андрєєва.

2. Взяли до відома телеграму від дирекції Львівського національного музею з привітанням з нагоди 60-річчя від дня народження Й. В. Сталіна.

3. Заслухали лист управління справами РНК УРСР від 9 січня 1940 р. за № 23024 з проханням подати йому на затвердження інструкцію щодо боротьби з грибковими ураженнями деревини та ухвалили повідомити Раду Народних Комісарів, що на основі висновку Відділу біологічних наук інструкцію перевірено тільки в частині мікробіологічній, щодо частини будівельної – АН УРСР не має фахівців, які б могли дати на цю частину інструкції відповідну рецензію, тому Академія вважає за потрібне дану частину інструкції надіслати компетентній в цій справі організації в Москві.

4. Взяли до відома лист Слов'янського арматурно-ізоляторного заводу з проханням повідомити про можливість розробки в АН УРСР питання щодо закономірності впливу термічної обробки фарфору на його властивості та передали лист на висновок акад. Б. С. Лисіну.

5. Затвердили вчену раду Інституту фізики у складі виконувача обов'язків директора Інституту О. Г. Міселюка (голова), керівника відділу фізики електровакуумних процесів Н. Д. Моргуліса, керівника відділу фізики напівпровідників В. Є. Лашкарьова, керівника відділу металофізики С. Д. Герцрікена, керівника відділу оптики О. А. Шишловського, вченого секретаря Інституту М. П. Бернадінера, Д. С. Гейхман, М. В. Пасічника, Г. А. Федоруса, а також консультанта з теоретичних робіт чл.-кор. Д. І. Блохінцева, акад. Г. В. Курдюмова, акад. О. І. Лейпунського та представника від заводу «Більшовик».

6. Дозволили Інституту фізики скликати в квітні-травні Всесоюзну конференцію з питань катодних явищ у вакуумі та розріджених газах і затвердили оргкомітет конференції в складі

чл.-кор. Н. Д. Моргуліса (голова), П. П. Борзяка (відповідальний секретар), П. С. Тартаковського (Ленінград), П. В. Тимофєєва (Москва), М. П. Бернадінера (Інститут фізики).

7. Взяли до відома лист Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка у м. Львові з висловленням співчуття з приводу смерті акад. Д. О. Граве.

8. Ознайомившись з листом комітету ювілейної Шевченківської виставки з проханням дозволити передати комітету два оригінали малюнків, які зберігаються у Львівському музеї «Оссолінеум», прийняли рішення повідомити комітет виставки, що це питання буде вирішене після прийняття АН УРСР музею «Оссолінеум».

9. Відмінили наказ заступника директора Інституту гірничої механіки М. Л. Дінабурга від 9 грудня 1939 р. про звільнення з роботи вченого секретаря Інституту О. О. Вопілкіна за порушення трудової дисципліни як неправильний і попередили, що звільнення вчених секретарів інститути не мають права проводити без санкції на це Президії АН УРСР.

10. Затвердили Г. Д. Смирнова вченим секретарем та членом вченої ради Інституту археології.

13. Затвердили Ю. М. Марковського на посаді виконувача обов'язків вченого секретаря Гідробіологічної станції та дозволити йому тимчасове сумісництво обов'язків завідувача лімнологічного сектору.

18. Вирішили підтримати клопотання директора Інституту ботаніки акад. М. М. Гришка перед РНК УРСР щодо передачі до АН УРСР будинку та дільниці Інституту наукових методів сіву.

19. Заслухавши заяву виконувача обов'язків директора Інституту економіки В. В. Рудницького з проханням затвердити таку назву наукових записок Інституту: «Соціалістичне господарство УРСР», вирішили просити Редакційно-видавничу раду АН УРСР розглянути цю справу та подати на Президію Академії наук свої висновки.

20. Затвердили Бюджетну комісію АН УРСР у складі Віце-президента акад. О. В. Палладіна (голова), Віце-президента акад. А. О. Сапєгіна, представника Планової комісії АН УРСР по відповідному Відділу, керуючого справами О. А. Качанова, завідувача фінансового сектору І. П. Терещенка, головного бухгалтера М. С. Мейтіна, голів або заступників голів відповідних Відділів з запрошенням директорів відповідних інститутів.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 81, арк. 1–8. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 2
засідання Президії Академії наук УРСР

від 21 січня 1940 р.

1. У зв'язку з організацією згідно з постановою РНК УРСР за № 39 від 2 січня 1940 р. в західних областях УРСР наукових установ АН УРСР (Львівська філія Бібліотеки, Карпатська астрономічна обсерваторія, Львівський науковий природознавчий музей) прийняли рішення надати їм право мати власні гербові печатки та штампи.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 81, арк. 9. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 3
засідання Президії Академії наук УРСР

від 25 січня 1940 р.

1. Заслухавши постанову РНК УРСР від 2 січня 1940 р. за № 39 щодо організації в західних областях УРСР наукових установ АН УРСР, прийняли рішення: 1) на підставі даної постанови, організувати у м. Львові такі установи Академії наук: а) відділ Інституту археології; б) відділ

Інституту економіки; в) відділ Інституту історії України; г) відділ Інституту української літератури; д) відділ Інституту мовознавства; е) відділ Інституту українського фольклору; ж) Природознавчий науковий музей; з) філію Бібліотеки АН УРСР; 2) прийняти в систему АН УРСР Карпатську астрономічну обсерваторію в урочищі «Зелена Долина» Станіславської області; 3) для обслуговування 6 Відділів гуманітарних інститутів Академії наук у м. Львові організувати спеціальне господарсько-фінансове управління, на яке покласти обов'язки фінансового та господарського обслуговування Відділів; 5) майно, будівлі, наукове обладнання та книжкові фонди, передані до АН УРСР бібліотекою Товариства ім. Т. Г. Шевченка у м. Львові, бібліотекою товариства «Оссолінеум» і «Народного Дому», музеєм Дідушицьких та музеєм Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка, доручили прийняти не пізніше 25 лютого комісії у складі В. В. Рудницького, О. А. Качанова, М. І. Самілова, О. Б. Михайличенка, М. В. Шарлеманя, І. І. Бурвікова, І. П. Терещенка, І. П. Андрєєва.

2. Затвердили: 1) заступником керівника з господарсько-фінансових справ Львівського відділу Інституту мовознавства М. І. Самілова; 2) на посаді головного бухгалтера Львівського відділу Інституту мовознавства – І. П. Андрєєва; 3) тимчасово виконувачем обов'язків помічника директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР М. І. Самілова; 4) виконувачем обов'язків головного бухгалтера Львівської філії Бібліотеки АН УРСР І. П. Андрєєва; 5) виконувачем обов'язків помічника директора з господарсько-фінансових справ Природознавчого наукового музею АН УРСР у м. Львові М. І. Самілова; 6) виконувачем обов'язків головного бухгалтера Природознавчого наукового музею І. П. Андрєєва.

3. Затвердили бюджет для установ АН УРСР у м. Львові в розмірі 3700000 крб. на 1940 р. та 400 штатних одиниць.

4. Заслухали інформацію директора Інституту українського фольклору акад. Ю. М. Соколова та чл.-кор. П. М. Попова про стан роботи щодо складання підручника українського фольклору та відмітили, що керівництво Інституту українського фольклору не забезпечило в достатній мірі роботу зі складання підручника, до цього часу не складено проспекта, не виділено редколегії з редагування підручника, в зв'язку з чим прийняли рішення: а) запропонувати дирекції Інституту негайно забезпечити авторами роботу зі складання підручника; б) до 1 березня подати проспект підручника для обговорення його не пізніше 15 березня на вченій раді Інституту та 25 березня на нараді за участю представників НКО, Педагогічного інституту, Державного університету та ін.; в) забезпечити в цілому складання підручника до 1 січня 1941 р.; г) доручити Відділу суспільних наук АН УРСР до 1 квітня перевірити виконання постанови Президії АН УРСР; д) затвердити редколегію з редагування підручника у складі: по І тому – акад. Ю. М. Соколов, чл.-кор. П. М. Попов, В. П. Петров, Ф. І. Лавров та М. М.Плисецький (секретар); по ІІ тому – акад. Ф. М. Колесса, Б. Д. Грінченко, М. О. Кільчевський, К. В. Волошин (секретар); відповідальним редактором з редагування всього підручника затвердили акад. Ю. М. Соколова.

6. Дозволили акад. В. Г. Шапошникову разом зі співробітниками відділу волокнуватих речовин контори «Союззаготвовна» зробити обстеження умов зберігання вовни на складах, не порушуючи виконання основної тематики за планом.

7. Заслухавши доповідь вченого секретаря Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР Г. Ф. Ромса, погодились реорганізувати Харківський інститут математики на філію Інституту математики.

9. Заслухавши інформацію вченого секретаря Планової комісії АН УРСР Б. М. Гарцмана-Брука про підготовку звіту Академії наук за 1939 р., ухвалили: 1) констатувати, що багато інститутів (Хімії, Геологічних наук, Зоології, Біохімії, Будівельної механіки, Електрозварювання, Гідрології, Історії України, Археології, Полтавська гравіметрична обсерваторія, Карадазька біологічна станція, Кабінет по вивченню єврейської радянської літератури, мови та фольклору, Бібліотека АН УРСР) не виконали постанову Президії АН УРСР та не подали звітів про роботу в зазначений термін; 2) зобов'язати інститути та установи, що не подали своїх звітів, подати їх до 1 лютого; 3) зобов'язати Відділи АН УРСР негайно приступити до розгляду звітів та подати їх до Планової комісії не пізніше 13 лютого.

10. Ознайомившись з доповідною запискою виконувача обов'язків директора Видавництва АН УРСР А. С. Богаєвського щодо надання приміщення для Друкарні АН УРСР, прийняли рішення: 1) в зв'язку з передачею до Академії наук поліграфічної бази у м. Львові, справу з приміщенням для Друкарні відкласти; 2) звернутися з проханням до Обкому Спілки поліграфічної промисловості про дозвіл продовжувати роботу Друкарні в старому приміщенні в зв'язку з терміновою роботою; 3) доручити Видавництву разом з Редакційно-видавничою радою, Керуванням справами та Друкарнею розробити питання щодо налагодження роботи Друкарні та подати свої пропозиції на розгляд наступного засідання Президії АН УРСР.

11. Ознайомились з листом Інституту гірничої механіки про затвердження М. Л. Дінабурга виконувачем обов'язків заступника директора Інституту та ухвалили передати лист Інституту на розгляд Відділу технічних наук АН УРСР.

12. Схвалили ініціативу комсомольського комітету АН УРСР організувати конкурс молодих науковців Академії наук на кращу роботу в 1940 р. та утворили оргкомітет у складі акад. А. О. Сапєгіна (голова), Ю. І. Савчука (секретар), членів – Б. В. Краюхіна, В. В. Бондаренка, А. Є. Бабинця і М. Ф. Гулого, якому доручили розробити та подати на затвердження Президії АН УРСР правила проведення конкурсу.

13. Затвердили керівний склад Інституту енергетики: 1) О. М. Андріанов – керівник групи по електротехнічному відділу; 2) Л. С. Шмугляков – керівник групи по відділу гідромеханіки; 3) С. Б. Перлі – виконувач обов'язків керівника групи вітроенергетики відділу гідромеханіки; 4) Г. В. Буханцев – виконувач обов'язків керівника групи теплотехнічного відділу; 6) проф. О. М. Рабінович – керівник групи відділу теплотехніки; 11) С. Ф. Сергеєв – помічник директора Інституту з адміністративно-господарської частини; 12) Л. В. Цукернік – завідувач групи електротехнічного відділу; 13) інженер Д. Я. Алексопольський – виконувач обов'язків завідувача групи гідромеханічного відділу; 14) склад вченої ради Інституту енергетики: академіки В. М. Хрущов, Г. Ф. Проскура, члени-кореспонденти В. М. Майзель, Л. П. Крамаренко, О. К. Котельников, А. О. Василенко, П. М. Василенко, А. О. Слуцкін і проф. І. Т. Швець; 15) по Київській філії Інституту на посаді завідувачів груп затвердили М. Й. Цейтліна та М. І. Чорнобильського.

14. Заслухавши доповідь заступника голови Відділу технічних наук АН УРСР чл.-кор. В. Ю. Васильєва, вирішили затвердити керівний склад Інституту чорної металургії: 1) чл.-кор. І. М. Францевича на посаді заступника директора з наукової частини; 2) проф. Л. С. Длугача вченим секретарем Інституту; 3) С. Л. Вольмира керівником групи техніко-економічних досліджень та виконувачем обов'язків заступника директора з організаційної та технічної частини; 4) проф. П. П. Козакевича керівником групи фізико-хімічних досліджень; 5) С. П. Лейбу*; 6) чл.-кор. В. Ю. Васильєва керівником сектору загальної металургії; 8) акад. М. М. Доброхотова керівником сталеплавильного сектору; 9) акад. В. М. Свєчникова керівником сектору металознавства; 10) чл.-кор. П. Т. Ємельяненка керівником сектору прокатки; 11) М. С. Червакова начальником адміністративно-господарської частини Дніпропетровської філії Інституту; 12) Є. П. Шевченка вченим секретарем Дніпропетровської філії; затвердили також вчену раду Інституту в складі академіків М. В. Луговцова, М. М. Доброхотова, В. М. Свєчникова, членів-кореспондентів П. Т. Ємельяненка, І. М. Францевича, В. Ю. Васильєва, а також П. Г. Рубіна, В. А. Можарова, І. П. Терещенка, проф. А. М. Похвіснева, М. Ф. Леве, П. П. Козакевича, В. О. Тиховського, П. Г. Кушніра, С. Л. Вольмира; як представників у вченій раді затвердили: від АН СРСР – академіків І. П. Бардіна, М. О. Павлова, О. О. Байкова, Е. В. Брицке; членів-кореспондентів С. С. Штейнберга, А. А. Бочвара, М. А. Мінкевича; від АН УРСР – академіків О. М. Динника, Б. С. Чернишова, Г. Ф. Проскуру, П. П. Будникова, М. І. Кузнєцова, О. І. Лейпунського, чл.-кор. Б. Д. Грозіна; від Харківського вуглехімічного інституту – інженера А. Г. Борца, директора Гіпросталі І. А. Кривоносова.

15. Надали акад. С. В. Серенсену творчу відпустку з 1 лютого до 1 травня; виконання обов'язків директора Інституту будівельної механіки на цей час поклали на чл.-кор. М. В. Корноухова, помічника директора з наукової частини – на М. І. Черняка.

---

* Не вказано на яку посаду.

17. Взяли до відома інформацію акад. Є. О. Патона про організацію в УРСР постійної архітектурно-будівельної виставки.

18. Звільнили М. С. Родіну згідно з її заявою з посади вченого секретаря Інституту українського фольклору та призначили на цю посаду М. В. Нагорного.

19. Заслухавши інформацію директора Інституту українського фольклору акад. Ю. М. Соколова, затвердили членом вченої ради Інституту акад. Ф. М. Колессу.

22. Прийняли рішення перейменувати збірник, присвячений 50-річчю наукової діяльності акад. Д. О. Граве, на збірник пам'яті академіка та внести відповідні зміни до нього, про що повідомити Держтехвидав.

24–25. Надали наукові відрядження до м. Львова: а) акад. М. О. Лаврентьєву і чл.-кор. М. Г. Крейну з 22 лютого до 1 березня; б) акад. Б. С. Чернишову з 25 січня до 10 лютого.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 81, арк. 10–25. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 4
засідання Президії Академії наук УРСР

від 5 лютого 1940 р.

1. Заслухавши доповідь заступника директора Інституту хімії Ю. К. Делімарського про стан роботи з проблеми втілення рафінування алюмінію, прийняли рішення: 1) посилити групу рафінування алюмінію з тим, щоб робота по втіленню даного методу була повністю закінчена у 1940 р.; 2) затвердити У. П. Шварцмана керівником групи; 3) збільшити штати Інституту на 10 одиниць та асигнування на науково-операційні роботи на 100000 крб.; 4) затвердити структуру Інституту хімії на 1940 р.

2. Взяли до відома інформацію про стан роботи щодо боротьби зі шкідниками сільського господарства та ухвалили: 1) вважати за потрібне проведення цієї роботи у двох напрямах: розробка пропозицій на основі відомих у науці найбільш ефективних заходів боротьби з довгоносиком та запровадження даних пропозицій в життя; 2) доручити Раді по вивченню виробничих сил УРСР виділити бригаду, склад якої подати на затвердження Президії АН УРСР, та розробити план конкретних заходів її роботи; 3) вважати за потрібне, щоб водночас в інститутах Хімії, Ботаніки, Мікробіології спільно з відповідними відділами Інституту зоології, проводилась робота з вивчення нових методів як хімічної, так і біологічної боротьби з довгоносиком; 4) забезпечити експериментальну базу для вивчення хімічно-біологічних впливів на довгоносика в Інституті зоології, для чого організувати там екологічну камеру та постачання її відповідним обладнанням.

4–5. Прийняли рішення поновити в дійсних членах АН УРСР О. Н. Соколовського та М. В. Птуху.

6. Взяли до відома лист РНК УРСР від 22 грудня 1939 р. за № 260105 з повідомленням, що питання про встановлення лімітів на капітальне будівництво АН УРСР в 1940 р. буде розглянуте на засіданні РНК УРСР при розгляді плану капітальних робіт УРСР на 1940 р.

8–9. Звільнили О. С. Велічкова згідно з його проханням з посади виконувача обов'язків директора Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка та призначили директором Інституту акад. О. І. Білецького; заступником директора Інституту затвердили Д. Д. Копицю.

10. Запропонували організувати при РНК УРСР курси медсестер; справу організації доручили заступнику директора Інституту клінічної фізіології Б. В. Краюхіну; Керуванню справами АН УРСР доручили забезпечити курси обслуговуючим персоналом і обладнанням.

11. Ухвалили звернутися до РНК УРСР з клопотанням задовольнити прохання сільської ради с. Заболотного щодо увічнення пам'яті акад. Д. К. Заболотного.

12. Заслухавши інформацію вченого секретаря Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР, прийняли рішення надіслати 6 лютого привітальну телеграму акад. Є. І. Орлову з нагоди 75-річчя від дня його народження.

14. Затвердили П. К. Заморія виконувачем обов'язків вченого секретаря Інституту геологічних наук.

16. Затвердили комісію для керівництва організацією планетаріїв на території УРСР у складі академіків О. Я. Орлова (голова), Б. С. Чернишова, О. В. Палладіна і проф. К. Д. Покровського.

17. Прийняли рішення вважати за доцільне організацію республіканського Відділу ВАГО при Відділі фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР та просити РНК УРСР його затвердити.

23. Затвердили скорочену назву Фізико-технічного інституту – ФТІ АН УРСР.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 81, арк. 26–38. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 5
засідання Президії Академії наук УРСР

від 15 лютого 1940 р.

1. Заслухавши звіт про роботу Інституту фізики за 1939 р., зазначили: а) позитивні риси в роботі Інституту – за останні два роки Інститут виконав низку робіт серйозного наукового та науково-практичного значення, зросла кількість кваліфікованих молодих наукових кадрів, Інститут одержав нове приміщення; б) недоліки організаційного характеру, серед яких недостатній зв'язок з виробничими організаціями; в) бажане поєднання по лінії проблематики відділів Інституту, багато яких існують як самостійні лабораторії, не пов'язані в своїй роботі з іншими відділами; Президія АН УРСР вважає за потрібне: 1) поширити роботу з галузі фізики металів; 2) допомогти Інституту в покращанні матеріальної бази, для чого закінчити обладнання трансформаторного кіоску та забезпечити силові установки Інституту; 3) розширити майстерню Інституту; 4) після переїзду до Києва проф. І. К. Кікоїна, забезпечити для його роботи 4 штатні наукові одиниці, 5 науково-технічних одиниць та необхідні кошти для розвитку його лабораторії.

2. Ознайомившись з інформацією директора Інституту мовознавства акад. М. Я. Калиновича про стан складання Українсько-російського словника: 1) зазначили, що редколегія в нинішньому складі на даному етапі не може виконати завдання зі складання Українсько-російського словника; затвердили нову редколегію у складі І. М. Кириченка (редактор), М. С. Пилинського (редактор-рецензент), членів – В. С. Ільїна, В. І. Масальського і Є. І. Старинкевич-Шеверьова; 2) доручили Видавництву АН УРСР скласти договір з авторами Українсько-російського словника; 3) зобов'язали Видавництво прискорити друкування Словника; 4) погодились з акад. М. Я. Калиновичем, що сучасні штати Інституту недостатні для накресленого обсягу його роботи на 1940 р.

3. Взяли до відома інформацію директора Інституту історії України С. М. Бєлоусова про хід виконання постанови Президії АН УРСР щодо складання підручника історії України та ухвалили: 1) констатувати, що постанова Президії АН УРСР від 20 липня 1939 р. про підготовку «Короткого курсу історії України» Інститутом не виконана в зв'язку з тим, що Інститут змушений був переключатись на роботу з питань щодо Західної України; 2) запропонувати Інституту історії України закінчити підготовку та редагування підручника до 15 квітня; 3) доручити дирекції Інституту остаточно з'ясувати з НКО УРСР зміст підручника «Короткий курс історії України» відповідно до потреб викладання історії в середній школі; 4) зобов'язати Бюро Відділу суспільних наук АН УРСР перевірити виконання постанови та доповісти про це на Президії АН УРСР.

4. Заслухавши постанову РНК УРСР за № 135 від 3 лютого 1940 р., прийняли рішення: 1) організувати в складі АН УРСР Інститут мінеральної сировини; 2) затвердити такі відділи Інституту з відповідними лабораторіями: мінерально-петрографічний, технології силікатів, вогнетривів; 3) піднести клопотання перед РНК УРСР про передачу Інституту мінеральної сировини лабораторій та експериментальних установок колишнього галузевого Інституту мінеральної сировини (вул. Михайличенка); 5) затвердити на посаді виконувача обов'язків директора Інституту акад. Б. С. Лисіна; перевести Г. Ф. Ромса з Інституту органічної хімії до Інституту мінеральної сировини та затвердити заступником директора з наукової частини; 6) затвердити: а) на

посаді завідувача мінерально-петрографічного відділу акад. Є. І. Орлова; б) завідувача відділу технології силікатів акад. Б. С. Лисіна; в) завідувача відділу вогнетривів акад. П. П. Будникова; 7) подану структуру, штати і кошторис Інституту затвердити після погодження з акад. О. В. Палладіним та піднести клопотання перед РНК УРСР про затвердження бюджету Інституту.

5. Взяли до відома інформацію І. Т. Швеця про виконання постанови Президії АН УРСР від 5 лютого 1940 р. щодо забезпечення роботи з проблеми боротьби зі шкідниками сільського господарства: 1) досліджено і намічено першочергові, вже опробовані заходи щодо боротьби зі шкідниками буряка; 2) уточнено тематику та методику комплексної проробки нових засобів боротьби зі шкідниками буряка; 3) до складу інститутів, які беруть участь у розробці цієї проблеми, включився Інститут біохімії; 4) уточнено питання забезпечення роботи щодо проблеми боротьби зі шкідниками сільського господарства новими лабораторіями та додатковими науковими співробітниками; Президія АН УРСР ухвалила: 1) запропонувати комісії з боротьби зі шкідниками сільського господарства протягом лютого та березня скласти і погодити з відповідними організаціями найбільш ефективні методи боротьби з буряковими шкідниками; 2) затвердити бригаду для проведення цього плану в життя в складі акад. В. П. Поспєлова (бригадир), чл.-кор. Є. В. Звєрезомба-Зубовського і Б. І. Бєльського; 3) дозволити директору Інституту зоології організацію нових лабораторій: з вивчення таксисів у комах та біологічних і токсикологічних методів боротьби.

7. Ухвалили заяву директора Київської філії Інституту енергетики І. Т. Швеця про включення до Інституту групи, яка працює за завданням ЦК КП(б)У з проблеми напівгазових установок під керівництвом Л. К. Колерова.

8. Затвердили подані комісією з відзначення ювілею акад. Є. О. Патона пропозиції та вирішили піднести перед РНК УРСР клопотання щодо присвоєння Є. О. Патону звання заслуженого діяча науки.

9. Затвердили акад. О. Я. Орлова на посаді виконувача обов'язків голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР на відміну попередньої постанови Президії АН УРСР від 19 грудня 1939 р. (протокол № 28) про його затвердження на час хвороби чл.-кор. Є. С. Бурксера.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 81, арк. 42–52. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 6
засідання Президії Академії наук УРСР

від 17 лютого 1940 р.

1. Заслухавши доповідь директора Інституту енергетики акад. В. М. Хрущова: 1) затвердили тематичний план, штати, положення про Інститут і його Київську філію та структуру Інституту на 1940 р.: електро-технічний відділ (керівник акад. В. М. Хрущов) з групами: а) автоматизації електроустановок; б) передачі електроенергії; відділ гідромеханіки (керівник акад. Г. Ф. Проскура) з групами: а) вітроенергетики; б) гідротурбомашин; в) компресорів та насосів; г) динаміки машин; теплотехнічний відділ (керівник акад. Г. Ф. Проскура) з групами: а) зі спалення місцевого палива; б) автоматизації теплосилових установок; Київська філія Інституту енергетики (керівник І. Т. Швець) з групами: а) загальних проблем енергетики; б) моделювання теплових процесів; 2) запропонували чл.-кор. Л. П. Крамаренку, А. О. Василенку і П. М. Василенку представити Відділу технічних наук АН УРСР теми наукових робіт на 1940 р.; 3) включили до штату відділу гідромеханіки на посаду завідувача групи чл.-кор. В. М. Майзеля та виділили асигнування в розмірі 10000 крб. для його теми «Методика експериментального вивчення розподілу напруг за допомогою трьох-компонентного тензометра»; тему «Вивчення роботи валів за кількістю оборотів більш першою критичною» дозволили проводити як госпрозрахункову; 4) затвердили подану директором Інституту акад. В. М. Хрущовим госпрозрахункову тематику по групі вітроенергетики: а) «Проектування, дослідження пересувного

вітродвигуна для водойм»; б) «Утворення вітродвигуна для автоматичної метеорадіостанції та сигнальних маяків на трасах»; 5) ухвалили піднести клопотання перед РНК УРСР надати дозвіл Інституту розпочати в 1940 р. проектування будівництва лабораторії як підготовчу роботу будівництва Інституту в 1941 р.

2. Заслухавши доповідь директора Інституту гірничої механіки чл.-кор. П. С. Кучерова, вирішили організувати у Києві буро-вугільний відділ Інституту як самостійну одиницю; затвердили завідувачем відділу О. О. Вопілкіна.

3. Прийняли рішення затвердити бригадирів та їх заступників для опрацювання комплексних проблем з: а) нафти – В. Б. Порфир'єв (бригадир), акад. В. О. Сельський (заступник); б) рідкісних елементів – чл.-кор. Є. С. Бурксер (бригадир), Я. Н. Фіалков (заступник); в) місцевого палива та природної енергії – І. Т. Швець (бригадир), О. О. Вопілкін (заступник); г) водного господарства та водопостачання – акад. О. Г. Шліхтер (куратор), А. В. Огієвський (бригадир), Г. Й. Сухомел (заступник); д) солоних водойм – чл.-кор. Є. С. Бурксер (бригадир), чл.-кор. Я. В. Ролл (заступник); є) боротьби зі шкідниками сільського господарства акад. В. П. Поспєлов (бригадир), чл.-кор. Є. В. Звєрезомб-Зубовський (заступник); ж) еволюційної проблеми – акад. І. І. Шмальгаузен (бригадир), Б. І. Балінський (заступник); з) проблеми корозії – М. М. Граціанський (бригадир).

4. Затвердили такий порядок звітування інститутів АН УРСР: всі інститути звітуються за роботу в 1939 р. на пленумах відповідних Відділів: 1) Відділ біологічних наук – 2–4 березня; 2) Відділ технічних наук – 25–27 лютого; 3) Відділ фізико-хімічних і математичних наук – 2–4 березня; 4) Відділ суспільних наук – 2–4 березня; Загальні збори вважати за доцільне скликати 25 березня.

5. Заслухавши доповідь Віце-президента акад. О. В. Палладіна, затвердили склад штатів Інституту чорної металургії в кількості 25–27 одиниць.

6. Прийняли рішення передати заяву акад. В. Г. Шапошникова щодо надання дозволу організувати урочисте засідання відділу волокнуватих та фарбувальних речовин Інституту органічної хімії і технології, присвячене 10-річчю його існування, на висновок Відділу фізико-хімічних і математичних наук, після чого поставити на розгляд Президії АН УРСР.

8. Ухвалили відрядити від АН УРСР на нараду з питань виробництва технічного хлор-магнію, окису магнію та інше, яка відбудеться 20 лютого в Народному комісаріаті кольорової металургії СРСР, акад. П. П. Будникова і П. К. Заморія.

10. Вирішили створити комісію з питань організації у Києві Гірничого інституту в складі акад. Б. С. Чернишова (голова), чл.-кор. П. С. Кучерова, акад. М. М. Федорова, О. О. Вопілкіна та завідувача відділу мінеральної сировини Держплану УРСР Л. Д. Розова.

11. Затвердили чл.-кор. Є. В. Звєрезомба-Зубовського членом вченої ради Інституту зоології та членом редколегії журналу Інституту.

12. Дозволили Інституту чорної металургії організувати при Інституті арбітражну лабораторію та просити акад. М. В. Луговцова подати проект положення про лабораторію.

13. Затвердили акад. Г. В. Курдюмова членом вченої ради Інституту чорної металургії.

15. Вирішили організувати Бюро з постачання інститутів АН УРСР імпортним обладнанням при Керуванні справами АН УРСР, яке б підпорядковувалось Віце-президенту акад. Б. С. Чернишову; доручили акад. Б. С. Чернишову разом з Відділом технічних наук АН УРСР на наступне засідання Президії АН УРСР подати план роботи та проект штатів Бюро.

16. Погодились з висновками Відділу технічних наук АН УРСР щодо переведення чл.-кор. Б. М. Горбунова з Інституту електрозварювання до Інституту будівельної механіки в зв'язку з важливістю теми з питань вагонобудівництва.

18. Ухвалили постанову Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР про відзначення 175-річчя від дня смерті М. В. Ломоносова та утворили комісію в складі академіків О. Я. Орлова (голова), В. О. Плотникова, Б. С. Чернишова, О. В. Палладіна, В. П. Яворського, О. І. Бродського, В. Г. Шапошникова, якій доручили розробити план щодо проведення цієї дати.

19. На інформацію вченого секретаря Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР

Г. Ф. Ромса щодо ювілею акад. А. Я. Фаворського прийняли рішення надіслати від імені Президії АН УРСР дійсному члену АН СРСР А. Я. Фаворському привітальну телеграму з нагоди 80-річчя від дня його народження та взяти участь у відзначенні ювілею.

20–22. Затвердили наукові звання співробітникам інститутів Фізичної хімії та Фізики.

24. Затвердили на посаді референта Ради по вивченню продуктивних сил УРСР А. Г. Копелєва.

25. Ухвалили прохання Народного комісаріату шляхів СРСР видати працю Інституту електрозварювання з питань міцності зварних вагонних конструкцій російською мовою, оскільки вона має значний інтерес для всього СРСР.

26. Затвердили положення щодо проведення конкурсу молодих учених; ввели до складу оргкомітету з проведення цього конкурсу співробітника Інституту електрозварювання Р. В. Мамонова.

27. Доручили Інституту гірничої механіки скласти додатковий кошторис з розробки підземної газифікації.

30. Для відзначення 70-річчя від дня народження акад. Є. О. Патона прийняли рішення утворити комісію в складі академіків О. В. Палладіна (голова), С. В. Серенсена, членів-кореспондентів Б. М. Горбунова, П. П. Буштедта, а також В. В. Шеверницького і Ф. Ю. Сороковського, якій доручити розробку плану проведення ювілею і затвердження його Президією АН УРСР.

31. Доручили Видавництву АН УРСР надсилати до партійного комітету Академії наук по одному примірнику всіх видань з соціально-економічних наук і «Вісті АН УРСР».

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 81, арк. 53–63. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 7
засідання Президії Академії наук УРСР

від 25 лютого 1940 р.

1. Взяли до відома повідомлення Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця, що бюджет АН УРСР на 1940 р. ще не затверджений, тому всі інститути Академії наук, за винятком новостворених, при затвердженні нового бюджету повинні виходити з бюджету 1939 р.

2. Заслухавши доповідь чл.-кор. В. Г. Дроботька та співдоповідь директора Інституту мікробіології П. Є. Марусенка про стан роботи щодо боротьби з бруцельозом, ухвалили: 1) констатувати, що Інститут мікробіології провів значну роботу як в галузі уточнення методів розпізнавання бруцельозу, так і в галузі його лікування; 2) визнати за потрібне проведення з максимальною увагою подальших пошуків найбільш ефективних хіміко-терапевтичних препаратів; 3) вважати за доцільне організувати експериментальний пункт для проведення дослідів на великих сільськогосподарських тваринах; звернутися до РНК УРСР з проханням вжити заходи в справі організації такої експериментальної бази.

3. Заслухавши інформацію директора Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови і фольклору чл.-кор. Е. Г. Співака про роботу Кабінету за 1939 р., відзначили, що: а) Кабінет повністю виконав тематичний план 1939 р., крім того виконав низку робіт поза планом; б) роботи Кабінету мають велике значення в справі вивчення єврейської культури; Кабінет встановив зв'язки з широкою громадськістю (Спілка письменників, Спілка композиторів, школи та ін.); поширив коло читачів шляхом друкування своїх робіт українською та російською мовами; виходячи з цього прийняли рішення: а) збільшити штати Кабінету за рахунок вільних штатних одиниць Відділу суспільних наук і встановити посаду вченого секретаря Кабінету та збільшити площу його приміщення; б) запропонувати директору Бібліотеки АН УРСР виділити з дублетного фонду єврейського відділу Бібліотеки потрібні книги для поповнення бібліотеки Кабінету.

4. Заслухали інформацію чл.-кор. Є. В. Звєрезомба-Зубовського про стан роботи щодо боротьби зі шкідниками сільського господарства та ухвалили: 1) визнати, що всі інститути вже включились в роботу бригади; 2) розглянути на розпорядчому засіданні Президії АН УРСР поданий чл.-кор. Є. В. Звєрезомбом-Зубовським кошторис необхідних додаткових штатів та

асигнувань для забезпечення роботи бригади; 3) організувати на базі однієї з лабораторій, розташованої в бурякових районах Київської області, дослідну базу для роботи бригади для боротьби з буряковим довгоносиком; 4) доручити Керуванню справами АН УРСР приступити до будівництва інсектарію та термогігрокамери, необхідних для проведення експериментів з вивчення дії різних отрут на довгоносиків; 5) запропонувати інститутам Ботаніки (біохімічній лабораторії) та Біохімії включитися в роботу бригади та подати на наступне засідання Президії АН УРСР конкретний план робіт; 6) доручити чл.-кор. Є. В. Звєрезомбу-Зубовському подати на наступне засідання Президії робочий календар бригади.

5. Ознайомившись з інформацією заступника голови Відділу суспільних наук АН УРСР В. В. Рудницького про утворення у м. Львові Відділів інститутів Економіки, Історії України, Археології, Української літератури ім. Т. Г. Шевченка, Мовознавства і Фольклору, прийняли рішення: 1) доручити Відділу суспільних наук разом з директорами інститутів подати на наступне засідання Президії АН УРСР для затвердження список кандидатур заступників завідувачів, а також персональні кандидатури; 2) доручили директорам інститутів Відділу на засіданнях вченої ради розглянути тематику наукових робіт утворених у м. Львові Відділів і подати її після розгляду на Бюро Відділу до Планової комісії та на затвердження Президії АН УРСР; 3) вважати за доцільне організувати у м. Львові адміністративно-господарський відділ, який підпорядковуватиметься безпосередньо Керуванню справами Академії наук; 4) все майно етнографічного та археологічного музеїв бажано передати до НКО УРСР для утворення у м. Львові єдиної системи НКО державних музеїв; 5) доручити виконувачу обов'язків директора Видавництва АН УРСР Й. Л. Турбовському зв'язатися з відповідними організаціями для реалізації пропозиції Відділу суспільних наук для забезпечення видавничої роботи АН УРСР у м. Львові; 6) звернутися до РНК УРСР з проханням передати будинок у м. Львові по вул. Секстуській, 33, для розташування там Друкарні АН УРСР.

7. Взяли до відома заяву акад. О. Я. Орлова, що Гідрометеорологічний комітет при РНК СРСР підніс клопотання перед РНК СРСР про включення гідрометеорологічної частини Обсерваторії на горі Піп Іван до відання Комітету та ухвалили повідомити РНК УРСР, що спільне існування Гідрометеорологічної обсерваторії, Гідрометеорологічного комітету та Астрономічної обсерваторії АН УРСР на горі Піп Іван цілком можливе і тому АН УРСР залишає за собою тільки організацію в цій Обсерваторії астрономічної частини роботи.

9. На інформацію директора Інституту хімії і технології акад. В. П. Яворського про можливість у зв'язку з реорганізацією системи постачання хімічних науково-дослідних інститутів у Москві придбати імпортні хімічні реактиви, прийняли рішення доручити Інституту органічної хімії і технології й Інституту хімії відрядити до Москви висококваліфікованих хіміків для ознайомлення з цими реактивами та умовами їх придбання.

10. Заслухавши лист Польського наукового товариства у м. Львові з проханням прийняти товариство у відання АН УРСР, прийняли рішення повідомити товариство, що його наукові співробітники можуть взяти участь в роботі або працювати у новостворених відділах інститутів АН УРСР.

11. Ознайомившись з листом Львівської Академії ветеринарної медицини з проханням надати роботу в АН УРСР своїм науковим співробітникам, ухвалили повідомити її, що АН УРСР організувала у м. Львові тільки відділи інститутів у галузі суспільних наук.

12. Звільнили М. Ф. Гулого від обов'язків вченого секретаря Інституту біохімії згідно з його проханням та затвердили на цій посаді Ю. В. Лахна.

13. Ознайомились з листом акад. О. М. Динника про доцільність знаходження Інституту чорної металургії в м. Дніпропетровську, а не в м. Харкові та вирішили передати цей лист на висновок Відділу технічних наук АН УРСР.

15. Заслухали лист голови Відділу технічних наук АН УРСР акад. О. М. Динника з інформацією про звільнення в м. Дніпропетровську приміщення Будинку вчених, де можна розмістити Інститут гірничої механіки, та ухвалили звернутися з цього питання до РНК УРСР.

17. Дозволили Інституту мовознавства скликати у березні конференцію з питань Російсько-українського словника та прийняли рішення зобов'язати Видавництво АН УРСР видати 100 примірників Російсько-українського словника і запропонувати інститутам АН УРСР, зокрема Зо-

ології, Хімії, Ботаніки, ознайомитись з відповідною термінологією Словника та подати пропозиції з цього приводу директору Інституту мовознавства акад. М. Я. Калиновичу до початку конференції.

19. Затвердили редколегію другого тому курсу історії української літератури в складі акад. О. І. Білецького, акад. М. С. Возняка, І. І. Стебуна та С. М. Шаховського.

20. Прийняли рішення ввести до складу вченої ради Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка акад. К. Й. Студинського, М. С. Возняка, В. Г. Щурата та вченого секретаря Інституту О. І. Кисельова.

21. Визнали за бажане заслухати на Загальних зборах АН УРСР, які відбудуться 25 березня, такі наукові доповіді: акад. В. М. Хрущова з проблеми енергетики та акад. Є. С. Варги з економічних питань.

24. Заслухавши лист Управління Справами Президії Верховної Ради УРСР від 9 лютого 1940 р. за № у-117 щодо заяви співробітника Інституту мовознавства Бендеровського, доручили директору Інституту акад. М. Я. Калиновичу дати відповідь Президії Верховної Ради УРСР.

25. Ознайомившись з заявою чл.-кор. Н. Д. Моргуліса про звільнення його з посади заступника директора з наукової частини Інституту фізики, ухвалили передати його заяву на вирішення Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 81, арк. 64–82. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 8
засідання Президії Академії наук УРСР

від 5 березня 1940 р.

1. Заслухали інформацію чл.-кор. Є. В. Звєрезомба-Зубовського про боротьбу з сільськогосподарськими шкідниками та ухвалили: 1) просити чл.-кор. Є. В. Звєрезомба-Зубовського якнайскоріше подати плани термогігрокамери та інсектарію з тим, щоб приступити до їх конструювання; запропонувати І. І. Бурвікову негайно зайнятися складанням проектів цих споруд; 2) запропонувати Інституту ботаніки разом з Інститутом біохімії не пізніше 15 березня розпочати на території Інституту біохімії роботи, передбачені планом бригади; керівництво роботами доручити А. А. Кузьменку за консультацією академіків О. В. Палладіна і М. Г. Холодного.

2. Ознайомились з інформацією директора Інституту біохімії акад. О. В. Палладіна про стан роботи з вивчення біохімічних змін у борошні з зерна, ураженого клопом-черепашкою, і біохімічних методів його покращення.

3. Заслухали доповідь голови Редакційно-видавничої ради акад. Б. С. Чернишова про роботу Видавництва АН УРСР та ухвалили: 1) констатувати, що Видавництво провело велику роботу щодо випуску продукції та домоглося в цьому відношенні деяких успіхів; 2) разом з цим, в роботі Видавництва є низка недоліків: недостатня увага до видань, затягування в багатьох випадках випуску цих видань; 3) визнати за незадовільну роботу сектору розповсюдження; 4) звернути увагу Видавництва на неприпустиме ставлення його до збірника Інституту мовознавства, присвяченого 125-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка, видання якого затрималось більш, ніж на рік; 5) доручити розпорядчому засіданню Президії АН УРСР вирішити питання про організацію робіт академічної друкарні у м. Львові; 6) затвердити обсяг всього видавничого плану на 1940 р. в кількості 2600 авторських аркушів.

4. Прийняли рішення надіслати В. М. Молотову від імені Президії АН УРСР привітання з нагоди 50-річчя від дня його народження; скликати 9 березня Загальні урочисті збори Академії наук, присвячені цій події.

5. Запропонували інститутам, які мають свої Відділи у м. Львові, подати пропозиції щодо персонального складу наукових співробітників Відділів інститутів суспільних наук у м. Львові.

6. Ознайомились з інформацією директора Інституту геологічних наук акад. Б. С. Чернишова про роботу Інституту в галузі вугільних сланців та зазначили, що в Україні є величезні запаси

вугільних сланців, що за своєю якістю перевищують аналогічні сланці за кордоном, визнали за потрібне прискорити лабораторну розробку цього питання, після закінчення чого вирішили подати відповідні пропозиції до РНК УРСР.

7. Вирішили створити комісію для перегляду бюджету та структури АН УРСР на 1940 р. у складі академіків О. В. Палладіна (голова), А. О. Сапєгіна (заступник), Б. С. Чернишова, Є. О. Патона, чл.-кор. Б. Д. Грозіна, В. В. Рудницького, В. Ю. Пархоменка, Г. Ф. Ромса, О. Г. Міселюка, О. А. Качанова, І. П. Терещенка; перше засідання комісії скликати у березні.

8. Прийняли рішення заслухати на Президії АН УРСР 15 березня доповідь з питань місцевих видів палива; для ознайомлення з роботою в цій галузі відрядити до м. Харкова І. Т. Швеця і Я. Н. Фіалкова; доручили Раді по вивченню виробничих сил УРСР перевірити, як працюють інститути над цим питанням та доповісти про це на наступному засіданні Президії.

10. У відповідь на лист РНК УРСР від 29 лютого 1940 р. за № 260105 з повідомленням, що в 1940 р. будівництво планетаріїв не передбачене, в зв'язку з чим АН УРСР разом з НКО УРСР повинна розробити заходи щодо будівництва планетарію в 1941 р. в м. Києві та подати їх на розгляд РНК УРСР, доручили Відділу фізико-хімічних і математичних наук Академії наук в погодженні з НКО УРСР і Всесоюзним астрономо-геодезичним товариством розробити такі заходи та подати їх на затвердження Президії АН УРСР.

11. Взяли до відома лист РНК СРСР від 21 лютого 1940 р. за № 040–19 з повідомленням про відхилення РНК СРСР клопотання РНК УРСР щодо виділення коштів на будівництво в 1940 р. дослідних установ для Інституту металургії АН УРСР.

12. Взяли до відома лист РНК УРСР від 25 лютого 1940 р. за № 260105 з повідомленням про відхилення прохання АН УРСР в справі повернення до Академії наук в 1940 р. вилучених приміщень.

14. Ознайомившись з листом РНК УРСР від 25 лютого 1940 р. за № 260105 з повідомленням про неможливість виділити додатково в 1940 р. 37000 крб. для придбання іноземної літератури через відсутність відповідних лімітів, прийняли рішення звернутись до голови РНК УРСР Л. Р. Корнійця з проханням допомогти Академії наук у цій справі.

15. Ознайомившись із заявою заступника директора Інституту хімії Ю. К. Делімарського в справі організації заводської установки для рафінування алюмінію, вирішили просити голову РНК УРСР Л. Р. Корнійця ознайомитись з даною заявою та сприяти вирішенню цього питання.

16. Ухвалили піднести перед НК хімічної промисловості СРСР клопотання щодо передачі до Інституту чорної металургії рентгенівської лабораторії (разом з приміщенням) Інституту прикладної хімії в м. Харкові.

17. Взяли до відома повідомлення Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця про діяльність бюро відділів та запропонували Відділам подати на наступне засідання Президії пропозиції щодо покращання роботи бюро.

18. Прийняли рішення просити акад. Т. Д. Лисенка зробити доповідь на Загальних зборах АН УРСР, які відбудуться 25–28 березня.

20. Прийняли рішення надіслати до РНК УРСР доповідну записку та її копію секреатрю ЦК КП(б)У Д. С. Коротченку в справі організації в Києві Інституту нерудних копалин.

21. Відмовили в проханні Й. Л. Фраймовича щодо виведення його зі складу редколегії журналу «Вісті АН УРСР».

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 81, арк. 83–97. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 9.
засідання Президії Академії наук УРСР

від 19 березня 1940 р.

1. Заслухавши доповідь бригади з вивчення місцевих видів палива, констатували, що багато інститутів АН УРСР (Органічної хімії, Гідрології, Гірничої механіки та ін.) недостатньо уявляють провідне значення проблематики Академії наук з комплексних проблем, робота в цьому напрямі розгорнута незадовільно, а в деяких частинах взагалі не розпочата; в зв'язку з цим прийняли рішення: 1) запропонувати бригаді з комплексної проблеми разом з директорами відповідних інститутів, що беруть участь в роботі бригади, забезпечити всебічну розробку взятих інститутами тем; 2) під час Загальних зборів АН УРСР скликати нараду під головуванням І. Т. Швеця з метою повного забезпечення подальшої роботи в цій галузі; 3) в квітні скликати конференцію з питань видобутку, проробки та використання місцевих видів палива за участю фахівців в галузі цієї проблеми з СРСР, на якій розглянути питання: а) сучасного стану використання бурого вугілля і торфу в СРСР і за кордоном; б) перспективи подальшого розвитку наукової і практичної роботи в цій галузі; скликання конференції покласти на Раду по вивченню виробничих сил УРСР.

2. Прийняли рішення запропонувати Відділу технічних наук та Керуванню справами АН УРСР забезпечити відповідним приміщенням роботу сектору бурого вугілля Інституту гірничої механіки.

3. Взяли до відома повідомлення Інституту фізичної хімії про присудження премії ім. Л. В. Писаржевського чл.-кор. АН СРСР І. І. Черняєву; ухвалили це повідомлення передати на висновок Відділу фізико-хімічних і математичних наук та доручити Відділу подати з цього приводу свої пропозиції на засідання Президії АН УРСР 21 травня.

4. Дозволили Інституту економіки скликати 29–30 березня сесію з обговорення проспекту підручника з економічної географії.

6. Заслухавши лист Інституту будівельної механіки, прийняли рішення ввести до складу вченої ради Інституту акад. М. М. Давиденкова, М. І. Черняка, С. В. Малашенка, А. Д. Коваленка, В. Г. Чудновського, М. М. Афанасьєва та В. С. Семенюченка.

7. Дозволили організувати в квітні збори відділу волокнуватих та фарбувальних речовин Інституту органічної хімії і технології з нагоди 10-річчя його існування; доручили Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР остаточно затвердити порядок денний зборів.

9. Ухвалили не заперечувати проти скликання в квітні Інститутом геологічних наук разом з геологами Львівського університету наукової конференції та запропонували Інституту подати до Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР програму конференції.

10. Прийняли до відома лист оборонного сектору РНК УРСР від 7 березня 1940 р. за № 1020 про надання військовому лікарю С. Д. Рождественському двотижневої відпустки для коректури «Атласу бактерій».

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 81, арк. 98–104. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 10
засідання Президії Академії наук УРСР

від 21–23 березня 1940 р.

1 . Заслухали доповіді Відділів АН УРСР про підсумки роботи сесій Відділів: акад. М. Я. Калиновича – голови Відділу суспільних наук, Г. Ф. Ромса – вченого секретаря Відділу фізико-хімічних і математичних наук, чл.-кор. Я. В. Ролла – заступника голови Відділу біологічних наук, чл.-кор. Б. Д. Грозіна – секретаря Відділу технічних наук та прийняли рішення: 1) по Відділу суспільних наук констатувати: а) Бюро Відділу провело значну роботу з організації наукової діяль-

ності інститутів, які входять до складу Відділу; б) з боку інститутів Відділу, зокрема їх директорів, зроблено значний крок вперед у своїй науковій діяльності; в) поруч з позитивними рисами в роботі Бюро Відділу та існуючих в його складі інститутів були недоліки: вносились зміни в тематичні плани окремих інститутів без попереднього погодження з Президією АН УРСР, недостатньо притягувались до роботи новообрані академіки і члени-кореспонденти; г) Видавництво АН УРСР недостатньо уважно ставилось до випуску наукових робіт та наукових досліджень; д) Бібліотека АН УРСР потребує постійного систематичного керівництва її роботою з боку Президії Академії наук, в зв'язку з чим доручили керівництво роботою Бібліотеки акад. Б. С. Чернишову та зобов'язали його разом з директором Бібліотеки зробити доповідь на засіданні Президії про стан роботи Бібліотеки; є) доручити Бюро Відділу проробити питання організації журналу як органу Бюро та подати розроблений проект на розгляд Президії АН УРСР; ж) доручити Відділу подати до Планової комісії Академії наук проект в справі утворення групи філософії та групи держави і права; з) організувати сектор етнографії в складі Інституту фольклору; і) просити РНК УРСР забезпечити інститути Відділу відповідними приміщеннями, яких вони були позбавлені при передачі до НКО УРСР будинку Академії наук по бульвару Шевченка, 14; 2) по Відділу фізико-хімічних і математичних наук визнати: а) недостатність керівництва і контролю з боку Бюро Відділу за виконанням робіт інститутів, які входять до його складу, в зв'язку з чим поставили питання про обрання нового керівництва Відділу; б) відсутність зв'язку інститутів Відділу з інститутами Відділу технічних наук; г) недостатній зв'язок у роботі позаміських академіків і членів-кореспондентів з Академією наук; 3) по Відділу біологічних наук констатувати: а) задовільну роботу Бюро Відділу в організації його роботи: організована звітна сесія інститутів, що входять до складу Відділу, дала певні позитивні наслідки, виявивши як ряд досягнень в науковій роботі інститутів, так і ряд організаційних недоліків, таких як: недостатнє керівництво і консультація науково-дослідної роботи інститутів, недостатня організація наукових сесій Відділу; б) необхідність звернути увагу Відділу на популяризацію досягнень інститутів Відділу; 3) по Відділу технічних наук зазначити: а) Бюро Відділу добре ознайомлено зі станом робіт інститутів Відділу, щодо керівництва цією роботою з боку Відділу – за звітний період воно недостатнє; б) недостатню участь директорів інститутів Відділу в його роботі, а також недостатній зв'язок між інститутами; в) стовідсоткове виконання тематичного плану з усіх інститутів Відділу лише Інститутом електрозварювання; г) виконання інститутами Відділу ряду позапланових тем народно-господарського значення; д) необхідність переїзду акад. О. М. Фролова до Києва для забезпечення керівництва Інститутом гідрології, або доручити виконання обов'язків директора Інституту чл.-кор. Г. Й. Сухомелу; є) щодо пропозиції Відділу технічних наук в справі керівництва Інститутом будівельної механіки, утворити комісію в складі акад. Є. О. Патона (голова), акад. С. В. Серенсена, чл.-кор. В. Ю. Васильєва, чл.-кор. Б. Д. Грозіна і О. Г. Міселюка, якій доручити вивчити цю справу та подати свої висновки Президії АН УРСР не пізніше 26 березня; ж) затвердити постанову пленуму Відділу технічних наук щодо розподілу галузевих робіт з комплексної розробки теми «Дослідження безнікельових сталей 40 СХ і ХСГ-1» та запропонувати інститутам Чорної металургії, Будівельної механіки і Електрозварювання проводити цю роботу за рахунок бюджетних асигнувань.

3. Затвердили постанову журі конкурсу ім. Л. В. Писаржевського про присудження премії ім. Л. В. Писаржевського чл.-кор. АН СРСР І. І. Черняєву.

4. Заслухавши доповідь голови Відділу суспільних наук АН УРСР акад. М. Я. Калиновича, затвердили штати по львівських Відділах інститутів.

5. Призначили Я. В. Лободька директором друкарень АН УРСР у м. Львові.

6. Ознайомившись з листом Ради по вивченню виробничих сил УРСР та листом Інституту енергетики в справі вивчення проблеми підземної газифікації українського бурого вугілля, ухвалили передати ці листи на висновок Планової комісії АН УРСР.

7. Ознайомившись з листом РНК УРСР від 22 березня 1940 р. за № 260601 з проханням надіслати зауваження та пропозиції на лист Уповноваженого наркомзв'язку СРСР при РНК УРСР Кириленку в справі організації при Інституті енергетики АН УРСР групи радіотехніки, ухвалили передати цей лист на висновок Відділу технічних наук АН УРСР.

8–9. Прийняли рішення: а) запропонувати Раді по вивченню виробничих сил УРСР скликати нараду з питання Великого Дніпра відповідно до пропозиції Голови Держплану УРСР; б) просити акад. Г. Ф. Проскуру зробити в Наркоммісцевпромі доповідь щодо підготовки проекту стандартних гідроспоруд середньої та малої потужності.

10. Затвердили тимчасове типове положення Дніпропетровського відділу Інституту чорної металургії.

11. Взяли до відома проблематику VII Всесоюзного з'їзду фізіологів, біохіміків та фармакологів.

12. Заслухавши доповідь директора Карадазької біологічної станції М. В. Єрмакова про організацію комісії для обстеження Станції, утворили комісію у складі головного інженера АН УРСР І. І. Бурвікова, наукового співробітника Інституту геологічних наук Ю. Ю. Юрка.

14. Надали наукове відрядження акад. А. О. Сапєгіну до Москви з 1 до 5 квітня.

16. Затвердили керівником буровугільного відділу Інституту гірничої механіки О. О. Вопілкіна.

17. Ухвалили утворити комісію для складання резолюції по звітній доповіді акад. А. О. Сапєгіна на Загальних зборах АН УРСР в складі чл.-кор. Б. Д. Грозіна (голова), акад. А. О. Сапєгіна, чл.-кор. Я. В. Ролла, В. В. Рудницького, О. Г. Міселюка.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 81, арк. 105–123. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 11
засідання Президії Академії наук УРСР

від 5 квітня 1940 р.

1. Заслухавши доповідь І. Г. Підоплічка та співдоповідь заступника голови Відділу біологічних наук АН УРСР чл.-кор. Я. В. Ролла і М. І. Котова у справі організації Природознавчого музею у м. Львові, констатували, що Львівський природознавчий музей є закладом Академії наук, який має бути її базою для вивчення геології, флори та фауни західних областей УРСР; затвердили структуру Музею у складі відділів: геології, палеонтології, зоології і ботаніки; прийняли рішення: піднести клопотання перед РНК УРСР щодо передачі бібліотеки колишнього Польського ентомологічного товариства Львівському природознавчому музею; доручити Бібліотеці АН УРСР подати на засідання Президії АН УРСР пропозиції щодо доцільності передачі Львівській філії Бібліотеки Академії наук бібліотеки колишнього товариства ім. Коперніка.

2. Заслухавши доповідь директора Інституту української літератури акад. О. І. Білецького та співдоповідь голови Відділу суспільних наук АН УРСР акад. М. Я. Калиновича, прийняли рішення: 1) констатувати, що постанова Президії АН УРСР щодо закінчення редагування І тому підручника історії української літератури до 15 листопада 1939 р. не виконана; 2) зобов'язати дирекцію Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка закінчити редагування І тому підручника до 1 травня та забезпечити одержання кваліфікованих рецензій по підручнику; провести його обговорення з відповідними фахівцями для подання його до друку.

3. Дозволили передати Спілці письменників УРСР у тимчасове користування деяких експонатів музею АН УРСР у м. Львові для організації виставки «Українська народна творчість західних областей УРСР».

4. Ухвалили скликати 15 квітня Загальні збори АН УРСР, присвячені пам'яті М. В. Ломоносова.

5. Затвердили кандидатури керівників на роботу у Відділах інститутів АН УРСР у Львові: Д. В. Гака – на посаду завідувача Відділу Інституту економіки; В. І. Кузнєцова – виконувачем обов'язків заступника завідуючого Відділу Інституту археології; П. С. Мустяцу – заступником завідувача Відділу Інституту мовознавства; Ф. Є. Лося – до відділу Інституту історії (тимчасово).

6. Затвердили членів комітету з метеоритів у складі директора Одеської астрономічної обсерваторії Покровського, директора Київської астрономічної обсерваторії О. К. Всехсвятського, завідувача кафедри мінералогії при Дніпропетровському технічно-геологічному інституті

Л. Л. Іванова, доктора геологічних наук та представника Комітету метеоритів АН СРСР В. М. Чирвінського.

7. Прийняли рішення просити РНК УРСР дозволити Інституту фізики скликати Всесоюзну конференцію з питань катодних явищ у вакуумі та розріджених газів у травні та доручили Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР подати до Президії Академії наук план проведення конференції і список її учасників.

9. Затвердили Ф. М. Жежеля на посаді помічника директора з адміністративно-господарської частини Інституту мінеральної сировини.

10. Дозволили Інституту фольклору скликати конференцію в квітні для обміркування проекту підручника українського фольклору за участю фахівців-фольклористів міст Львова, Москви та Ленінграда.

11. Заслухавши доповідь голови Відділу суспільних наук АН УРСР акад. М. Я. Калиновича, ухвалили затвердити вчену раду Інституту мовознавства у складі академіків М. Я. Калиновича, Л. А. Булаховського, А. Є. Кримського, К. Й. Студинського, доктора філологічних наук М. К. Грунського, чл.-кор. Е. Г. Співака, І. В. Шаровольського, В. І. Сімовича, заступника директора Інституту мовознавства М. Ф. Бойко, завідувача відділу словників І. М. Кириченка, П. С. Мустяци, вченого секретаря Інституту В. С. Ільїна.

12. Дозволили Інституту мовознавства відкрити з 2 квітня два нових сектори – російської мови і загального мовознавства в межах наявних штатів та асигнувань Інституту.

13. Визнали за потрібне видання Інститутом археології неперіодичного друкованого органу «Короткі повідомлення в археології України».

16. Заслухавши клопотання музею народів СРСР щодо надіслання до музею для експонування видань та портретів учених АН УРСР, які є депутатами Верховної Ради СРСР і УРСР, прийняли рішення виділити комісію під головуванням акад. А. О. Сапєгіна в складі голів Відділів АН УРСР, якій доручити вирішити цю справу.

18. Дозволили Раді по вивченню виробничих сил УРСР скликати в травні конференцію з питань місцевих видів палива та доручити Раді погодити програму конференції з Плановою комісією АН УРСР.

20. Для вибору місця спорудження інсектарію для робіт бригади з боротьби зі шкідниками сільського господарства ухвалили утворити комісію в складі заступника голови Відділу біологічних наук АН УРСР чл.-кор. Я. В. Ролла, чл.-кор. Є. В. Звєрезомба-Зубовського та О. А. Качанова.

21. Затвердили акад. М. І. Кузнєцова і акад. О. І. Лейпунського членами вченої ради Інституту енергетики.

22. Затвердили висновки Планової комісії та Бюро Відділу суспільних наук АН УРСР щодо змін у тематичному плані на 1940 р. Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка та Інституту українського фольклору.

24. Заслухавши заяву директора Інституту економіки В. В. Рудницького про забезпечення комплексної розробки теми «Розвиток та розміщення важливіших галузей народного господарства УРСР», ухвалили просити В. В. Рудницького подати до Планової комісії АН УРСР доповідну записку з цього питання.

25. Призначили С. Й. Толкача заступником директора з адміністративно-господарської частини Інституту електрозварювання.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 81, арк. 124–137. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 12
засідання Президії Академії наук УРСР

від 16 квітня 1940 р.

1. Прийняли рішення скликати Загальні збори АН УРСР, присвячені 70-річчю від дня народження В. І. Леніна.

2. Заслухали лист заступника голови Держплану УРСР Скульського з проханням забезпечити реалізацію постанови щодо групи хімії води Інституту хімії та виписку з протоколу наради

при секторі культури Держплану в справі перегляду тематики Інституту хімії на 1940 р.; ухвалили повідомити Скульського про таке: 1) Л. А. Кульський та його безпосередні співробітники під керівництвом акад. В. О. Плотникова приступили до виконання запланованої на 1940 р. теми «Вивчення хімічної сорбції газів рідинами в змішувачі ЛК, пристосовно до виробництва соди та соляної кислоти»; 2) Президія АН УРСР вважає за потрібне довести до відома Держплану заяву директора Інституту хімії акад. В. О. Плотникова про готовність Інституту включитися в роботу з проблеми знешкоджування води всіх видів водопостачання з точки зору хімії, біології і сантехніки в разі одержання відповідних директив від уряду.

3. Ознайомившись з доповідною запискою голови Відділу технічних наук АН УРСР О. М. Динника, акад. Г. В. Курдюмова і директора Інституту гірничої механіки чл.-кор. П. С. Кучерова щодо незабезпечення лабораторними приміщеннями Інституту в м. Дніпропетровську, прийняли рішення звернутися до РНК УРСР з проханням перевести Інститут гірничої механіки з м. Дніпропетровська до м. Сталіно, де є всі умови для роботи Інституту.

4. Заслухавши доповідь голови Бюджетної комісії АН УРСР акад. О. В. Палладіна, прийняли рішення затвердити розподіл бюджетних асигнувань по системі Академії наук.

5. Вирішили утворити у складі Карпатської астрономічної обсерваторії теоретичну групу у складі проф. С. С. Банаха (керівник групи), С. Т. Мазура, Ю. С. Шаудера, Г. Б. Стейнгауса і М. О. Зарицького.

6. Затвердили чл.-кор. М. Г. Крейна завідувачем сектору функціонального аналізу і алгебри Інституту математики.

7–8. Дозволили: а) Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка скликати 25–26 квітня сесію, присвячену 100-річчю від дня випуску «Кобзаря»; б) Відділу біологічних наук АН УРСР скликати 27 квітня Загальні збори Відділу, присвячені пам'яті К. А. Тимирязєва.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 81, арк. 138–146. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 13
засідання Президії Академії наук УРСР

від 19 квітня 1940 р.

1. Засхухавши інформацію голови бригади з місцевих видів палива І. Т. Швеця, прийняли рішення: а) затвердити тематичний план з проблеми місцевих видів палива на 1940 р. та внести додатково такі теми: «Установление механизированной системы разработки буро-угольных месторождений западных областей УССР», «Попередні досліди по проблемі підземної газифікації бурого вугілля УРСР»; б) скликати конференцію інститутів АН УРСР 20–25 травня з проблеми місцевих видів палива за участю представників виробничих і позаакадемічних науково-дослідних установ; в) орієнтовно затвердити подану бригадою програму роботи конференції.

2. Прийняли рішення: а) задовольнити прохання директора Інституту будівельної механіки акад. С. В. Серенсена звільнити його від обов'язків директора Інституту за станом здоров'я, призначивши на посаду завідувача групи динамічної міцності при змінних навантаженнях; виконання обов'язків директора Інституту покласти на чл.-кор. М. В. Корноухова; б) справу щодо уточнення структури Інституту та розподіл його на відділи винести на вчену раду Інституту та через Відділ технічних наук подати на затвердження Президії АН УРСР; в) звільнити директора Інституту гідрології акад. О. М. Фролова з посади; виконання обов'язків директора Інституту доручили Г. Й. Сухомелу.

4. Заслухавши доповідь Віце-президента АН УРСР акад. О. В. Палладіна про затвердження нового складу бюро Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР, вирішили: 1) звільнити голову Відділу акад. О. Я. Орлова і призначити на цю посаду акад. П. П. Будникова; 2) звільнити заступника голови Відділу чл.-кор. Є. С. Буркcера і призначити на цю посаду чл.-кор. І. Я. Штаєрмана; 3) звільнити вченого секретаря Відділу Г. Ф. Ромса і призначити на цю посаду наукового співробітника Ю. Ю. Юрка.

5. Взяли до відома інформацію акад. О. В. Палладіна щодо висунення кандидатур на присудження стипендії імені Й. В. Сталіна.

6. Вирішили утворити комісію для розробки та уточнення статуту АН УРСР під головуванням Віце-президента АН УРСР акад. О. В. Палладіна у складі голови Планової комісії Віце-президента акад. А. О. Сапєгіна (заступник голови), голів Відділів АН УРСР і секретаря Президії АН УРСР.

7. Підтримали прохання Інституту геологічних наук піднести клопотання перед РНК УРСР про передачу геологічному музею Інституту зразка топаза, знайденого в грудні 1939 р. під час експлуатаційних робіт тресту № 13 Народного комісаріату авіаційної промисловості СРСР, оскільки він викликає великий інтерес з наукового боку як мінералогічний унікум.

8. Дозволили опублікувати роботу Інституту будівельної механіки з випробування моделей колон основного каркасу Палацу Рад російською мовою, оскільки ця робота має велике значення для широкого кола інженерно-технічних та наукових працівників СРСР.

9. Затвердили наукові звання співробітникам Інституту історії України.

11. Заслухали висновки Відділу технічних наук АН УРСР в справі організації при Академії наук групи радіотехніки і електрозв'язку відповідно до пропозиції уповноваженого Наркомзв'язку СРСР при РНК УРСР та погодились з думкою Відділу про передчасність організації такої групи.

12. Взяли до відома лист РНК УРСР від 9 квітня 1940 р. за № 17144 в справі включення до складу Інституту енергетики групи інженерів Л. К. Колерова і В. П. Джуваго.

13. Заслухавши постанову Бюджетної комісії АН УРСР в справі перегляду попереднього висновку Бюджетної комісії про фонд зарплати для Бібліотеки АН УРСР на 1940 р., вирішили встановити фонд зарплати (ст. 1-а) у розмірі 930 тис. крб., в тому числі кошторис у її Львівському філіалі; кількість штатних співробітників встановити у кількості 38 осіб.

14–15. Взяли до відома лист РНК УРСР від 31 березня 1940 р. за № 260105 з повідомленням про неможливість виділення на 1940 р. додаткових лімітів для реконструкції приміщення Друкарні АН УРСР та на придбання іноземної літератури.

18. Дозволили Інституту математики скликати 20–25 червня нараду з питань теорії аналітичних функцій та функціонального аналізу і затвердили оргкомітет у складі акад. М. О. Лаврентьєва, членів-кореспондентів Н. І. Ахієзера, М. Г. Крейна, Є. Я. Ремеза, вченого секретаря Інституту математики К. А. Бреуса і Ю. І. Гросберга.

19. Заслухавши доповідь секретаря Президії АН УРСР Й. Л. Фраймовича щодо створення кліматологічної групи, вирішили створити комісію у складі академіків Б. С. Чернишова (голова), О. Я. Орлова і чл.-кор. І. Я. Штаєрмана, якій доручили ознайомитись зі станом роботи групи кліматології та подати свої пропозиції щодо доцільності її існування.

20–21. Ухвалили: а) пропозицію Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР щодо створення при Академії Астрономічного інституту передати на висновок Планової комісії Академії наук; б) справу про асигнування коштів на організацію лабораторії проф. І. К. Кікоїна відкласти до остаточного з'ясування питання про його перехід на роботу до Інституту фізики.

22. Заслухавши повідомлення секретаря Президії АН УРСР Й. Л. Фраймовича про заяву чл.-кор. Н. Д. Моргуліса щодо звільнення його з посади заступника директора з наукової частини Інституту фізики, запропонували вченій раді Інституту висунути відповідну кандидатуру на цю посаду і звільнити чл.-кор. Н. Д. Моргуліса.

24. На лист Фізико-технічного інституту з проханням рекомендувати доповідача з доповіддю щодо боротьби зі шкідниками сільського господарства на засіданні науково-технічної ради Інституту прийняли рішення передати це питання на розгляд бригалі з боротьби зі шкідниками сільського господарства.

25. Надали відрядження директору Інституту історії України С. М. Бєлоусову до м. Львова для організації там роботи філії Інституту.

27. Дозволили директору Інституту фізичної хімії акад. О. І. Бродському виїхати у відрядження до Москви на конференцію з питань ізотопів при АН СРСР з 15 до 20 квітня та з 20 до 27 квітня для зачитання доповідей про роботу Інституту у Москві та м. Харкові.

28. Доручили акад. О. В. Палладіну подати пропозиції на засідання Президії АН УРСР в справі координації діяльності інститутів Академії наук, що знаходяться в м. Харкові.

29. Заслухавши доповідь керуючого справами О. А. Качанова щодо затвердження змін у структурі Керування справами АН УРСР, вирішили: 1) ліквідувати адміністративно-господарський сектор та відділ постачання, замість яких організувати «Техснаб»; 2) перевести рембюро АН УРСР на господарський розрахунок.

30. Погодились з пропозицією комісії для визначення місця будівництва інсектарію Інституту зоології щодо його розміщення у дворі будинку по вул. Короленка, 55.

31. Прийняли рішення надіслати від імені Президії АН УРСР привітальну телеграму Азербайджанській філії АН СРСР з нагоди 20-річчя встановлення Радянської влади в Азербайджані.

32. Заслухавши доповідь Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця про скликання чергових Загальних зборів Академії наук, погодились провести збори з 31 травня до 2 червня 1940 р. і доручили головам Відділів Академії подати на затвердження на найближчому засіданні Президії програму її роботи.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 81, арк. 147–163. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 14
засідання Президії Академії наук УРСР

від 25 квітня 1940 р.

1. Ознайомились з інформацією директора Інституту економіки В. В. Рудницького щодо організації наукової ради з проблеми «Розвиток і розміщення основних галузей народного господарства УРСР» та прийняли рішення: а) доручити Раді по вивченню виробничих сил УРСР скликати спеціальну нараду для конкретизації питань кооперування низки інститутів з Інститутом економіки в розробці цієї проблеми; висновок наради подати на наступне засідання Президії АН УРСР; б) просити РНК УРСР дати відповідні вказівки низці наркоматів для сприяння в забезпеченні відповідними матеріалами розробки даної проблеми.

2. Заслухавши доповідь директора Інституту економіки В. В. Рудницького про стан підготовки підручника з економічної географії, вирішили схвалити заходи щодо його підготовки та ухвалили: а) затвердити редколегію підручника в складі акад. К. Г. Воблого, чл.-кор. Я. Г. Фейгіна і Б. Г. Бабаєва та робочу редколегію в складі Я. О. Шевченка, Г. Г. Махова, П. Ф. Нагорного, М. А. Блажанова, М. Т. Яновського; б) дозволити Інституту економіки скликати у вересні конференцію з обговорення підручника «Економічна географія УРСР»; в) рекомендувати дирекції Інституту економіки домовитись з НКО УРСР та видавництвом «Радянська школа» про його видання.

3. В зв'язку з переходом Г. Ф. Ромса на іншу роботу, вирішили звільнити його з посади заступника директора з наукової частини Інституту органічної хімії і технології та призначити на цю посаду В. С. Кобзаренка.

5. Взяли до відома висновки Бюро Відділів про висунуті кандидатури на одержання стипендії імені Й. В. Сталіна.

6. Заслухавши постанову Бюро Відділу суспільних наук АН УРСР про видання журналу «Вісник Відділу суспільних наук», вирішили звернутися до Відділу агітації і пропаганди ЦК КП(б)У з проханням про дозвіл на видання такого журналу.

7. Затвердили в тематичному плані Інституту економіки на 1940 р. роботу акад. М. В. Птухи «Нариси дореформеної статистики в Росії».

8. Погодились з постановою Бюро Відділу суспільних наук АН УРСР про дозвіл Інституту українського фольклору видавати свої неперіодичні «Наукові записки» за рахунок ліміту Інституту.

9. Погодились з клопотанням Інституту мовознавства щодо затвердження на посадах: завідувача відділу російської мови акад. Л. А. Булаховського і завідувача відділу загального мовознавства акад. М. Я. Калиновича.

10. Заслухали доповідь голови Відділу суспільних наук АН УРСР акад. М. Я. Калиновича про зміни в тематичному плані Інституту мовознавства та Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови і фольклору та вирішили: по Інституту мовознавства – а) включити в план 1940 р. роботу з друкування Російсько-українського словника; б) зменшити кількість запланованих карток з 50000 до 20000 за темою «Картотека лексики Т. Г. Шевченка»; по Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови і фольклору – замінити тему «Мова сучасної єврейської прози» на тему «Про мову Д. Бергельсона».

11. Прийняли рішення провести 14 травня засідання, присвячене пам'яті акад. Г. М. Висоцького.

12. Затвердили вчені звання співробітникам Інституту зоології.

14. Прийняли рішення звернутися до заступника керуючого справами РНК УРСР С. Сулими з проханням вжити заходів щодо забезпечення Інституту мікробіології експериментальною базою для роботи з проблеми боротьби з бруцельозом і про скликання наради для об'єднання робіт, що проводяться різними установами з цього питання.

15–16. Ухвалили постанови Відділу технічних наук АН УРСР: а) щодо включення до плану роботи Київської філії Інституту енергетики теми «Енергетичні ресурси і районування енергогосподарства УРСР»; б) про необхідність передачі на висновок Плановій комісії АН УРСР плану роботи з дослідження бесемерівської сталі як госпрозрахункової договірної тематики Інституту чорної металургії.

17. Доручили Керуванню справами АН УРСР терміново забезпечити приміщенням буровугільний сектор Інституту гірничої механіки.

20. На зміну попередньої постанови Президії АН УРСР від 5 квітня 1940 р. (протокол № 11, § 16) вирішили покласти на акад. Б. С. Чернишова обов'язки головування в комісії у справі надсилання до Музею народів СРСР видань і портретів учених АН УРСР, які є депутатами Верховних Рад.

21. Вирішили поновити С. М. Фукемана з 25 квітня 1940 р. на посаді директора Видавництва АН УРСР в зв'язку зі звільненням його з лав Червоної Армії.

23. Взяли до відома інформацію Ю. Ю. Юрка з обстеження Карадазької біологічної станції.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 81, арк. 167–177. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 15
засідання Президії Академії наук УРСР

від 5 травня 1940 р.

1. Заслухавши доповідь голови бригади з боротьби зі шкідниками сільського господарства, прийняли рішення: а) детальний план робіт бригади з зазначенням тем, термінів їх закінчення та виконавців передати Плановій комісії АН УРСР; б) просити Наркомат хімічної промисловості дати вказівки Константинівському хімічному заводу, Одеському і Вінницькому суперфосфатним заводам щодо відрядження до АН УРСР відповідальних робітників кремнефторидних цехів на нараду з питання вишукання засобів збільшення випуску кремнефториднатрію до 25 травня; в) доручити Керуванню справами АН УРСР разом з інститутами Академії наук до 7 травня остаточно вирішити питання про місце спорудження інсектарію.

2. Ознайомившись з телеграмою заступника наркома НК лісового господарства СРСР Лопухова з повторним проханням відрядити ентомолога В. Л. Ціопкало для участі в роботах експедиції проти сибірського шовкопряда, ухвалили повідомити Лопухова про неможливість даного відрядження в зв'язку з великим навантаженням В. Л. Ціопкало.

3. Ознайомившись з листом Головного управління шовківництва «Головшовкосировина» про небажаність припинення робіт, що проводяться в АН УРСР з проблеми дубового шовкопряда, прийняли рішення повідомити Головне управління шовківництва, що роботи з цього питання не передбачено припиняти; доручили Відділу біологічних наук АН УРСР обміркувати питання про подальший напрям робіт з цієї проблеми та ув'язати її з відділом акад. В. Г. Шапошникова Інституту органічної хімії.

4. Вирішили скликати чергові Загальні збори АН УРСР 31 травня – 2 червня з таким порядком денним: 31 травня – Загальні збори АН УРСР: 1) доповідь акад. Є. С. Варги «Проблеми другої імперіалістичної війни»; 2) доповідь акад. О. І. Лейпунського за темою «Циклотрон і одержання радіоактивних елементів»; 1 та 2 червня – наукові сесії Відділів АН УРСР.

6. Заслухавши доповіді заступника голови Відділу суспільних наук АН УРСР В. В. Рудницького, заступника голови Відділу біологічних наук АН УРСР чл.-кор. Я. В. Ролла, заступника голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР чл.-кор. І. Я. Штаєрмана та заступника голови Відділу технічних наук АН УРСР чл.-кор. В. Ю. Васильєва, погодились з позиціями Відділів щодо надання права інститутам Відділів присуджувати вчені ступені кандидатів і докторів наук; для узгодження цих питань з АН СРСР надали Віце-президенту акад. О. В. Палладіну з 11 травня відрядження до Москви.

7. Заслухавши заяву директора Гравіметричної обсерваторії акад. О. Я. Орлова про вияснення питання щодо підпорядкування Астрономічної обсерваторії на горі Піп Іван, констатували, що астрономічна частина Обсерваторії є філіалом Полтавської гравіметричної обсерваторії АН УРСР і підпорядковується директору Гравіметричної обсерваторії акад. О. Я. Орлову.

8. Прийняли рішення передати на висновок Планової комісії АН УРСР клопотання інститутів Історії України і Археології щодо внесення змін в їх тематичні плани.

9. Затвердили П. І. Альтмана вченим секретарем та виконувачем обов'язків керівника літературної секції Кабінету єврейської радянської літератури, мови і фольклору.

10. Заслухавши постанову Відділу суспільних наук АН УРСР в справі передачі до Академії наук бібліотеки і матеріалів з античної історії і археології, що залишились після смерті професора Турцевича у віданні Ніжинського фінвідділу, прийняли рішення просити акад. Б. С. Чернишова подати свої пропозиції в цій справі на наступне засідання Президії АН УРСР.

11. Заслухавши доповідь заступника голови Відділу біологічних наук АН УРСР чл.-кор. Я. В. Ролла, вирішили додатково ввести до складу вченої ради Інституту біології: а) членів-кореспондентів АН УРСР Д. Л. Фердмана, А. М. Утєвського, І. М. Буланкіна, М. М. Сиротиніна та вченого секретаря Інституту біології Є. В. Дахно; б) членів-кореспондентів АН СРСР В. О. Енгельгардта (Інститут біохімії АН СРСР), О. І. Опаріна.

13. Заслухавши інформацію заступника голови Відділу біологічних наук АН УРСР чл.-кор. Я. В. Ролла щодо заяви Гідробіологічної станції, вирішили затвердити П. Й. Павлова завідувачем Генічеського опорного пункту Станції.

14. Заслухали заяву заступника голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР чл.-кор. І. Я. Штаєрмана та прийняли рішення ввести до складу вченої ради Інституту геологічних наук кандидатів геологічних наук П. К. Заморія (замість І. П. Піддубного), Ю. Ю. Юрка й І. Т. Шамеку.

16–17. Затвердили О. К. Кудру на посаді завідувача відділу електрохімії Інституту хімії, У. П. Шварцмана – на посаді завідувача лабораторії фізико-хімічного аналізу Інституту хімії.

19. Поновили Р. С. Панчешнікова на посаді вченого секретаря Ради по вивченню виробничих сил УРСР.

20. Включили І. Т. Швеця до складу Ради по вивченню виробничих сил УРСР і доручили йому виконання обов'язків заступника голови Ради на час хвороби чл.-кор. Є. С. Буркєєра.

22. Запропонували Інституту будівельної механіки негайно виконати постанову Президії АН УРСР про надання приміщення буровугільному сектору.

24. Вирішили прийняти друкарню товариства «Оссолінеум», наукову книгарню колишнього Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка з усіма її філіями у м. Львові та книжкові фонди, підпорядкувавши їх безпосередньо Видавництву АН УРСР.

27. Вирішили надіслати Одеському держуніверситету від імені Президії АН УРСР привітання з нагоди 75-річчя його існування.

28. Прийняли рішення ввести В. Ю. Пархоменка до складу вченої ради Інституту зоології.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 81, арк. 178–190. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 16
засідання Президії Академії наук УРСР

від 22 травня 1940 р.

1. Заслухали доповіді директора Інституту геологічних наук акад. Б. С. Чернишова про роботу Інституту та ухвалили: 1) визнати, що: а) Інститутом пророблена велика і важлива робота в галузі вивчення загальної геологічної структури Донбасу, Дніпродонецької западини, петрографії кристалічної смуги, в галузі вивчення нафтоносності УРСР, покладів кольорових і рідкісних металів; б) не розгорнута робота щодо місцевих видів палива і бурого вугілля; 2) основним недоліком в роботі Інституту вважати відсутність належної ув'язки роботи його секторів: геофізики, геохімії, гідрогеології; 3) запропонувати Інституту в найближчий час перебудувати роботу секторів геофізики, геохімії, гідрогеології; 4) відзначити цілу низку недоліків в керівництві науковою діяльністю Інституту – нерегулярні засідання вченої ради і проведення конференцій; 5) доручити комісії з вивчення структури інститутів допомогти Інституту геологічних наук в перебудові його структури; 6) запропонувати Інституту на найближче засідання Президії АН УРСР подати пропозиції щодо кандидатур на заступника директора і вченого секретаря.

2. Заслухали інформацію І. Т. Швеця про скликання конференції щодо проблеми місцевих видів палива та ухвалили прийняти план її проведення.

3. Заслухали доповідь голови Планової комісії АН УРСР акад. А. О. Сапєгіна про хід виконання тематичного плану інститутами АН УРСР в першому кварталі 1940 р. та констатували, що в основному виконання плану проходить відповідно до термінів затвердженого річного плану, проте в низці інститутів (Фізики, Органічної хімії, Зоології, Хімії, Геологічних наук, Ботаніки, Біохімії, Гідрології і Мовознавства) ще не приступили до розробки всіх запланованих тем; в зв'язку з цим прийняли рішення: а) запропонувати Бюро Відділів АН УРСР подати не пізніше 1 червня на затвердження Президії АН УРСР уточнений тематичний план по всіх інститутах, до 3 червня перевірити та накреслити необхідні заходи щодо втілення наукових робіт на практиці та доповісти про це на засіданні Президії АН УРСР; б) зобов'язати дирекцію інститутів скласти календарні плани з кожної теми із зазначенням основних етапів роботи, термінів виконання та виконавців.

4. Заслухавши доповідь голови Планової комісії АН УРСР акад. А. О. Сапєгіна про перегляд структури інститутів Академії наук, вирішили створити комісію під головуванням акад. А. О. Сапєгіна в складі В. В. Рудницького (заступник голови), акад. В. Г. Шапошникова, акад. О. І. Бродського, акад. О. І. Лейпунського, чл.-кор. Б. Д. Грозіна і О. Г. Міселюка.

5. Ввели до складу комітету з проведення конкурсу молодих учених АН УРСР акад. О. І. Лейпунського.

7. Взяли до відома пояснення директора Інституту ботаніки акад. М. М. Гришка з приводу замітки в газеті «Комуніст» від 5 травня 1940 р. під назвою «Грибок» та вирішили пояснення директора Інституту з цього приводу та висновки комісії надіслати до редакції газети «Комуніст» і повідомити редакцію, що факти, зазначені в статті, не відповідають дійсності.

8. Заслухавши заяву директора Інституту ботаніки акад. М. М. Гришка щодо невідповідності профілю лабораторії по боротьбі з домовим грибком, керованої В. І. Брянцевим, до завдань Інституту, вирішили передати її до однієї з будівельних організацій або до науково-дослідної установи з будівництва, погодивши це питання з керівними органами.

9. Вирішили затвердити М. І. Черняка на посаді заступника директора з наукової частини Інституту будівельної механіки.

11–12. Заслухавши доповідь вченого секретаря Відділу технічних наук АН УРСР чл.-кор. Б. Д. Грозіна, затвердили: а) членами вченої ради Інституту електрозварювання членів-кореспондентів М. О. Короткевича, І. М. Францевича; б) О. М. Кузнєцова на посаді вченого секретаря Інституту гірничої механіки і ввели його до складу вченої ради Інституту.

15. Дозволили Інституту будівельної механіки скликати з 4 червня конференцію з питань динамічної міцності.

18. Заслухали та ухвалили інформацію секретаря Президії АН УРСР Й. Л. Фраймовича щодо затвердження М. С. Фортунатова на посаді завідувача групи з рафінування алюмінію Інституту хімії.

19. Ознайомились з листом Обласної дитячої технічної станції в справі шефства АН УРСР над Станцією та прийняли рішення просити акад. О. В. Палладіна на наступне засідання Президії АН УРСР подати свої пропозиції про порядок здійснення шефства.

20–21. Заслухали листи: а) директора ювілейної Шевченківської виставки з проханням передати її для демонстрації оригінал автопортрета Т. Г. Шевченка, який зберігається в колишньому Науковому товаристві ім. Т. Г. Шевченка у м. Львові та шевченківську літературу з книжкового фонду філіалу Бібліотеки АН УРСР у м. Львові; б) НКО УРСР з проханням передати рукописні матеріали і листування Івана Франка, що зберігаються в архівах Бібліотеки АН УРСР, до літературно-меморіального музею Івана Франка у м. Львові; ухвалили передати ці листи на висновок Відділу суспільних наук АН УРСР для подальшого вирішення цих питань.

23. Заслухали інформацію акад. Б. С. Чернишова про висновки комісії щодо ознайомлення зі станом робіт групи кліматології та про її ліквідацію з 1 червня.

24. Дозволили Інституту геологічних наук скликати нараду з питань палеонтології хребетних тварин.

25. Заслухавши доповідь голови Редакційно-видавничої ради АН УРСР акад. Б. С. Чернишова про введення до складу членів президії Ради чл.-кор. В. Ю. Васильєва, чл.-кор. Я. В. Ролла і директора Інституту економіки В. В. Рудницького, прийняли рішення ввести їх до складу президії Редакційно-видавничої ради.

26. Заслухавши доповідь голови Редакійно-видавничої ради АН УРСР акад. Б. С. Чернишова про встановлення назви наукових записок Інституту економіки, затвердили постанову Ради і встановили таку назву: «Питання соціалістичного господарства».

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 82, арк. 1–15. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 17
засідання Президії Академії наук УРСР

від 24 травня 1940 р.

1. Заслухавши доповідь Президента АН УРСР О. О. Богомольця про сесію Львівських відділів інститутів Академії наук, вирішили: 1) скликати у м. Львові з 7 до 11 червня наукову сесію Відділів інститутів Економіки, Історії України, Археології, Мовознавства, Літератури і Фольклору; 2) затвердити план наукових доповідей по Відділах інститутів; 3) направити до м. Львова для доповідей з галузі технічних, біологічних і медичних наук академіків Є. О. Патона, А. О. Сапегіна, М. М. Гришка, О. О. Богомольця, В. П. Філатова, М. Д. Стражеска, членів-кореспондентів М. В. Корноухова, Н. Б. Медведєву, професорів Р. Є. Кавецького, Ф. Я. Примака.

2. Заслухавши доповідь голови бригади по боротьбі зі шкідниками сільського господарства акад. В. П. Поспєлова, вирішили: 1) звернутися до РНК УРСР з пропозицією організувати урядову комісію по боротьбі з довгоносиком для координації роботи всіх бригад, що працюють над цією проблемою; 2) до складу урядової комісії включити бюро бригади по боротьбі з довгоносиком; 3) поповнити склад бюро бригади Є. М. Ємчук і М. А. Теленгою; 4) зобов'язати Керування справами АН УРСР негайно приступити до будівництва інсектарію; 5) зобов'язати «Техснаб» АН УРСР виділити всі потрібні матеріали для виготовлення політермостату; 6) зобов'язати фінсектор АН УРСР забезпечити фінансування Інституту зоології для роботи комісії по боротьбі з довгоносиком; 8) виділити для Інституту зоології площу для проведення досліджень у дворі будинку по вул. Короленка, 55; 9) звернутися до РНК УРСР з проханням про додаткове асигнування 75000 крб.; 10) забезпечити бригаду по боротьбі з довгоносиком закордонною літературою; 11) порушити питання про надання квартир для 2 співробітників, яких запрошено з Ленінграда для роботи в бригаді.

3. Заслухавши заяву голови вченої ради Карадазької біологічної станції акад. І. І. Шмальгаузена, вирішили поновити К. О. Виноградова на посаді старшого наукового співробітника Карадазької біологічної станції.

4. Заслухали доповідь акад. О. О. Богомольця про клопотання Інституту клінічної фізіології та вирішили асигнувати Інституту 6000 крб. на обладнання барокамери за рахунок зменшення асигнувань за цією статтею Львівському природознавчому музею.

5. Заслухавши заяву голови Відділу біологічних наук АН УРСР акад. В. П. Поспєлова про звільнення його від обов'язків голови Відділу в зв'язку з перевантаженністю роботою з проблеми боротьби зі шкідниками сільського господарства, прийняли рішення виконання обов'язків голови Відділу тимчасово доручити акад. М. М. Гришку.

8. Ознайомились з листом виконавчого комітету Київської обласної ради депутатів за № ОВ-18 від 17 травня 1940 р. щодо проведення в червні-жовтні Всесоюзної сільськогосподарської виставки та доручили Відділу біологічних наук АН УРСР розробити графік відвідувань виставки і скласти список її учасників.

10. Надали директору Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенку і завідувачці відділу комплектування К. М. Грибівській відрядження до м. Львова для проведення відповідної роботи по філіалу Бібліотеки.

11. Заслухали лист РНК УРСР від 23 травня 1940 р. за № 260105 з інформацією про дозвіл Академії наук утворити при Бібліотеці відділ зовнішніх робіт з метою кращого обслуговування широких кіл читачів та повідомили про це Бібліотеку.

12. Надали директору Київської філії Інституту енергетики І. Т. Швецю та науковому співробітнику Інституту М. Й. Цейтліну з 15 червня до 1 липня відрядження до західних областей УРСР для ознайомлення з промислово-економічними і енергетичними особливостями областей Західної України.

13. Ознайомились з листом народного комісара хімічної промисловості СРСР Денисова про передачу рентгенівської лабораторії Українського інституту прикладної хімії до Інституту металургії АН УРСР.

14. Прийняли рішення за пропозицією директора Київської філії Інституту енергетики І. Т. Швеця відчислити з Інституту з 1 червня групу з газифікації в зв'язку з тим, що вона не приступила до роботи та повідомили про це відповідний сектор при РНК УРСР.

15. Зобов'язали секретаря Президії АН УРСР Й. Л. Фраймовича систематично давати інформацію про наукові конференції, сесії, наукові доповіді до журналу «Советская наука».

16. На прохання голови Технічної ради Наркомату чорної металургії СРСР Бурого продовжили відрядження співробітнику АН УРСР М. Л. Мозговому з питання його важливого винаходу.

17. Заслухавши прохання директора Інституту мінеральної сировини акад. Б. С. Лисіна про забезпечення Інституту приміщенням, вирішили звернутися до РНК УРСР з клопотанням надати Інституту частину приміщення, яке займає Українське геологічне управління (вул. Чекістів, 5), а в разі надання Інституту хімії будинку колишніх жіночих курсів, яке зараз займає Управління КВО, Інститут мінеральної сировини може бути розміщений разом з Інститутом хімії в цьому ж будинку.

19. Затвердили вчену раду Бібліотеки у складі: О. Б. Михайличенка, Р. А. Бухіної, Г. А. Торштейна, Є. М. Жезмер-Петриченко, М. М. Городкова, З. М. Ільницької і директора Львівської філії Бібліотеки.

20. Надали відрядження терміном на 2 місяці співробітниці Бібліотеки АН УРСР Л. І. Губській до Карадазької біологічної станції для впорядкування бібліотеки Станції.

21–23. Задовольнили прохання Відділу біологічних наук АН УРСР: а) про дозвіл видати основні роботи акад. Г. М. Висоцького в «Сільгоспвидаві» в серії «Класики природознавства»; б) присвятити черговий номер журналу Інституту ботаніки пам'яті акад. Г. М. Висоцького.

26. Погодились з думкою Бюро Відділу біологічних наук АН УРСР: а) про можливість надання дирекції Львівського природознавчого музею дозволу на обмін дублетів музею з музеями АН УРСР, АН СРСР та музеями Київського і Московського університетів; б) щодо обміну дублетів в першу чергу з природознавчими музеями АН УРСР.

27. Взяли до відома організацію аспірантури в Інституті чорної металургії.

28. Ознайомились з проектом положення Інституту чорної металургії та прийняли рішення передати проект акад. О. В. Палладіну для остаточного розгляду і погодження з тимчасовим положенням про Дніпропетровську філію Інституту чорної металургії.

29. Взяли до відома пропозицію акад. М. М. Доброхотова щодо відпуску асигнувань на оренду будинку сталеплавильної лабораторії Дніпропетровського металургійного інституту та на його пристосування до потреб Інституту чорної металургії.

30. Затвердили наукові звання співробітникам Інституту будівельної механіки.

31. Затвердили госпрозрахункову договірну тематику Інституту електрозварювання і включили її до тематичного плану Інституту.

32. Доручили Бібліотеці АН УРСР виписати для інститутів Фізичної хімії і Органічної хімії по одному примірнику «Gmelins Handbuch des anorganishen chemie».

35. На час від'їзду Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця і Віце-президента АН УРСР акад. А. О. Сапєгіна на сесію Академії наук до м. Львова обов'язки Президента Академії наук поклали на акад. Б. С. Чернишова.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 82, арк. 16–32. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 18
засідання Президії Академії наук УРСР

від 25 червня 1940 р.

На початку засідання Президії АН УРСР акад. А. О. Сапєгін від імені Президії оголосив привітання Президенту Академії наук акад. О. О. Богомольцю з нагоди нагородження його орденом Леніна.

1. Заслухали постанову РНК УРСР від 31 травня 1940 р. за № 773 по доповіді АН УРСР про план її роботи на 1940 р. та доручили Бюро Відділів АН УРСР ознайомити всі інститути Академії наук з цією постановою.

2. Заслухали доповіді голови Відділу суспільних наук АН УРСР акад. М. Я. Калиновича, заступника голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР чл.-кор. І. Я. Штаєрмана, вченого секретаря Відділу біологічних наук АН УРСР В. Ю. Пархоменка, заступника голови Відділу технічних наук АН УРСР чл.-кор. В. Ю. Васильєва про підсумки травневої сесії АН УРСР та ухвалили: 1) доповіді Відділів взяти до відома; 2) визнати, що сесії Відділів пройшли задовільно; 3) доручити Бюро Відділів подати звітні дані про найбільш цікаві доповіді, заслухані на сесії, секретарю Президії АН УРСР Й. Л. Фраймовичу для вміщення їх у «Вістях АН УРСР»; 4) підтримати ініціативу Відділу фізико-хімічних і математичних наук про необхідність заслухати на найближчій сесії Відділу доповідь з втілення в практику робіт Інституту фізичної хімії, пов'язаних з синтезом аміаку; 5–6) доручити: а) Бюро Відділів визначити термін скликання чергової сесії Відділів та орієнтовний порядок денний сесій; б) Відділу фізико-хімічних і математичних наук сприяти науковій роботі чл.-кор. П. П. Карпухіна; 7) скликати наприкінці листопада чергові Загальні збори АН УРСР для розгляду тематичного плану Академії наук на 1941 р.

3. Заслухали доповіді голови Відділу суспільних наук АН УРСР акад. М. Я. Калиновича, вченого секретаря Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР Ю. Ю. Юрка, вченого секретаря Відділу технічних наук АН УРСР чл.-кор. Б. Д. Грозіна, вченого секретаря Відділу біологічних наук АН УРСР В. Ю. Пархоменка про зміни в тематичних планах інститутів Академії наук на 1940 р.

4. Заслухавши інформацію директора Інституту мінеральної сировини акад. Б. С. Лисіна про затвердження вченої ради Інституту, прийняли рішення затвердити її у складі академіків Б. С. Лисіна, Є. І. Орлова, П. П. Будникова, Б. С. Чернишова, К. Г. Воблого, В. О. Плотникова, чл.-кор. Є. С. Бурксера, доктора геологічних наук В. М. Чирвінського, кандидата геологічних наук С. І. Назаревича, кандидатів технічних наук І. П. Романкевича, Г. Я. Слободяника,

І. І. Морачевського, Г. Ф. Ромса, інженера Сергєєва.

5. Ознайомившись з інформацією секретаря Президії АН УРСР Й. Л. Фраймовича, прийняли рішення створити при Президії Бюро наукової пропаганди у складі голови, заступника голови та вченого секретаря.

6. Заслухавши інформацію голови Відділу суспільних наук АН УРСР акад. М. Я. Калиновича щодо заяви директора Інституту мовознавства про затримку видання Російсько-українського словника в зв'язку з відсутністю нового українського правопису, ухвалили звернутися до заступника Голови РНК УРСР Ф. А. Редька з проханням дати згоду на видання Російсько-українського словника за старим правописом.

7. Заслухали доповідь голови Відділу суспільних наук АН УРСР акад. М. Я. Калиновича про затвердження вченої ради Львівської філії Бібліотеки АН УРСР та прийняли рішення затвердити її у складі директора Філії Я. І. Зайкіна, акад. К. Й. Студинського, акад. М. С. Возняка, заступника завідувача Львівського відділу Інституту економіки Д. В. Гака, заступника завідувача Львівського відділу Інституту історії України І. П. Крип'якевича, помічника директора Львівської філії В. В. Дорошенка, вченого секретаря Львівської філії В. І. Висоцького, керівника відділу Львівської філії Бібліотеки Академії наук М. Д. Деркач, директора Львівського музею АН УРСР Ю. І. Полянського, директора Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенка та Гімбаровича.

8. Вирішили виконання обов'язків заступника директора Інституту українського фольклору до повернення з лав Червоної Армії Ф. І. Лаврова покласти на М. О. Грінченка.

9. Дозволили співробітникам Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови та фольклору М. Я. Береговському і С. М. Шнайдер відрядження до західних областей України для збирання матеріалів з єврейської народної творчості.

11–12. Затвердили наукові звання співробітникам інститутів Мовознавства та Економіки.

13–14. Погодились з постановою Відділу суспільних наук АН УРСР: а) про недоцільність передачі рукописних матеріалів і листування Івана Франка, що зберігаються в архівах Бібліотеки АН УРСР, до літературно-меморіального музею Івана Франка у м. Львові; б) вважати недоцільною передачу до музею імені Адама Міцкевича у м. Львові його речей і творів з львівських установ АН УРСР, поки не буде рішення союзного уряду щодо утворення єдиного музею Адама Міцкевича.

15. Взяли до відома повідомлення голови Відділу суспільних наук АН УРСР акад. М. Я. Калиновича щодо дозволу взяти для виставки на час сесії Академії наук у м. Львові з республіканської ювілейної виставки дублети шевченківської літератури.

16–17. Затвердили наукові звання співробітникам інститутів Хімії та Фізичної хімії.

18. Ознайомились з листом акад. О. Я. Орлова щодо організації в м. Комсомольську широтної станції та вирішили звернутися до Президії АН СРСР з підтримкою пропозиції акад. О. Я. Орлова з цього приводу.

19. Заслухавши доповідь вченого секретаря Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР Ю. Ю. Юрка, затвердили вчену раду Полтавської гравіметричної обсерваторії у складі академіків О. Я. Орлова, В. О. Сельського, чл.-кор. АН СРСР К. Д. Покровського, чл.-кор. АН УРСР М. А. Аганіна, директора Київської обсерваторії О. К. Всехсвятського, професора Харківської астрономічної обсерваторії Б. П. Остащенка-Кудрявцева, завідувача астрономічного відділу Карпатської обсерваторії проф. Є. С. Рибки, а також М. К. Мігаля, З. М. Аксентьєвої, представника парторганізації та представника Обкому профспілки працівників вищої школи та науково-дослідних установ.

20. Ознайомившись з інформацією вченого секретаря Відділу біологічних наук АН УРСР В. Ю. Пархоменка про затвердження вченої ради Львівського природознавчого музею, затвердили її у складі акад. Б. С. Чернишова (голова), П. Й. Сушицького (Інститут геологічних наук), М. В. Шарлеманя, І. Г. Підоплічка (Інститут зоології), чл.-кор. Д. К. Зерова, М. І. Котова, Д. Я. Афанасьєва (Інститут ботаніки), директора Львівського природознавчого музею Ю. І. Полянського.

21. Взяли до відома повідомлення директора Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенка щодо відкриття 26 червня виставки, присвяченої 500-річчю книгодрукування та доручили

акад. Б. С. Чернишову від імені Президії АН УРСР взяти участь у її відкритті.

22. Надали відрядження директору Інституту археології М. І. Ячменьову та В. П. Петрову до м. Львова для організації та участі в експедиційній роботі в західних областях України Львівського відділу Інституту археології.

23. Взяли до відома лист Всесоюзного комітету в справі вищої школи від 16 травня 1940 р. з повідомленням, що вчена ступінь кандидата наук без захисту дисертації не присуджується.

24. Заслухали лист РНК УРСР від 5 червня 1940 р. за № 266601 з повідомленням про дозвіл РНК УРСР асигнувати Президії АН УРСР за бюджетом Академії на 1940 р. 75 тис. крб. на витрати з проектування циклотрону при Харківському науково-дослідному фізико-технічному інституті.

29–30. Надали: а) чл.-кор. Я. В. Роллу наукове відрядження на р. Дніпро * з 23 до 26 червня; б) акад. В. Г. Шапошникову творчу відпустку з 1 липня до 1 серпня.

32. Заслухавши лист Сейсмологічного інституту АН СРСР з проханням організації Інститутом у м. Львові регіональної сейсмічної станції, погодились з цією пропозицією і доручили її реалізацію директору Інституту геологічних наук акад. Б. С. Чернишову.

33. Доручили директору Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенку з'ясувати справу з відповідними установами про організацію в Бібліотеці Кабінету «Военной книги» та доповісти про це на засіданні Президії АН УРСР.

34–37. Дозволили Редакційно-видавничій раді АН УРСР друкувати російською мовою: а) черговий номер «Записок Інституту фізики», присвячений конференції з катодних явищ, оскільки конференція мала всесоюзне значення; б) збірник з проблеми гіпертонії; в) працю співробітника Інституту електрозварювання Чаталбашьяна; г) збірник Інституту електрозварювання «Якісні електроди Інституту електрозварки АН УРСР».

38. Ввели до складу редколегії «Вісті АН УРСР» замість акад. С. В. Серенсена чл.-кор. В. Ю. Васильєва.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 82, арк. 33–75. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 19
засідання Президії Академії наук УРСР

від 5 липня 1940 р.

2. Заслухавши доповідь Віце-президента АН УРСР акад. О. В. Палладіна про тривалість робочого дня в Академії наук, вирішили відповідно до Указу Президії Верховної Ради СРСР від 26 липня 1940 р. та враховуючи наказ НКОЗ СРСР від 1 липня 1940 р. про тривалість робочого дня в наукових установах НКОЗ СРСР встановити тривалість робочого дня для наукових співробітників і лаборантів всіх наукових установ Академії 7 год.; для адміністративно-управлінського персоналу, науково-допоміжного і молодшого технічного персоналу – 8 год.

3. Ознайомились з заявою директора Карадазької біологічної станції М. В. Єрмакова з проханням звільнити його від обов'язків директора Станції та прийняли рішення: 1) задовольнити прохання М. В. Єрмакова; 2) доручити виконання обов'язків директора Станції К. О. Виноградову; 3) доручити Віце-президенту акад. О. В. Палладіну протягом серпня-вересня особисте обстеження роботи Станції разом з головою її вченої ради акад. І. І. Шмальгаузеном та подати свої пропозиції про подальшу роботу Станції.

4. Заслухавши заяву вченого секретаря Відділу біологічних наук АН УРСР В. Ю. Пархоменка щодо звільнення його від обов'язків вченого секретаря, призначили на цю посаду Є. М. Ємчук.

5. Доручили акад. О. В. Палладіну очолити оргкомітет з проведення конференції молодих учених та призначили заступником голови оргкомітету акад. Є. О. Патона.

6. Відмітили велике значення роботи спецлабораторії Інституту органічної хімії та технології

* Так у документі.

під керівництвом акад. В. П. Яворського в складі П. С. Пелькіса, К. А. Корнєва, С. Г. Фрідман, А. М. Куришка, М. З. Перетяжки, О. Д. Грабенка, Ц. С. Дунаєвської і Воспітаніка для оборони і що ця робота є значним вкладом у військово-хімічну справу РСЧА і заслуговує загальної позитивної оцінки, як зазначено в листі Науково-дослідного інституту хімії НКО СРСР від 21 лютого 1940 р.

8. Погодились з постановою Відділу суспільних наук АН УРСР про призначення проф. Б. М. Грекова (Москва), замість І. В. Фабриціус, керівником скіфської експедиційної групи.

9. Підтвердили призначення М. К. Каргера керівником Київської археологічної експедиції на 1940 р.

10. Надали відрядження до західних областей України акад. Б. С. Лисіну, інженеру І. Б. Лисіній, Г. Ф. Фолку, М. Г. Кричевському, Г. Я. Слободянику з метою вивчення і збирання матеріалів щодо сировинних ресурсів.

11. Затвердили наукові звання співробітникам Інституту будівельної механіки.

12. Заслухавши доповідь вченого секретаря Відділу технічних наук АН УРСР чл.-кор. Б. Д. Грозіна про поповнення складу вченої ради Інституту гідрології, затвердили її склад: акад. О. М. Фролов, Г. Ф. Проскура, чл.-кор. Г. Й. Сухомел, А. В. Огієвський, В. М. Засс, А. К.Корчагін, М. В. Мялковський, І. В. Журавель, І. Л. Золотарьов, завідувач лабораторії насосів М. М. Уласович і вчений секретар Інституту М. Л. Кіссель.

14. На лист Управління лісами при РНК Кримської АРСР прийняли рішення надати В. Ю. Пархоменку відрядження до Криму для консультаційної допомоги Управлінню лісами в справі обслідування лісів, заражених шкідниками, та складання плану боротьби з ними.

15. Ознайомившись з листом наукового співробітника С. Я. Парамонова щодо подальшого існування природничо-історичного музею в м. Кишиневі, організованого А. Ф. Остерманом, та про можливість включення його до АН УРСР, прийняли рішення доручити М. К. Харитонову зібрати необхідні відомості про музей та надіслати їх голові вченої ради Львівського музею акад. Б. С. Чернишову.

16. Заслухали лист РНК УРСР від 2 липня 1940 р. за № 260105 з повідомленням про дозвіл РНК УРСР провести АН УРСР витрати в межах кошторису Академії на 1940 р. у сумі 50000 крб. для влаштування дослідної газогенераторної установки в м. Харкові та ухвалили повідомити про це Управління справами АН УРСР і акад. М. І. Кузнєцова.

17. Взяли до відома інформацію директора Інституту економіки В. В. Рудницького про висновки експертної комісії з перевірки роботи співробітників колишнього сектору виробничих сил АН УРСР та погодились з думкою комісії про недоцільність проведення такої роботи в інститутах АН УРСР.

24. Доручили Інституту фізики дати свої висновки щодо пропозиції чл.-кор. В. Є. Дяченка з виготовлення електронного мікроскопа.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 82, арк. 76–92. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 20
засідання Президії Академії наук УРСР

від 15 липня 1940 р.

1. Заслухали доповідь голови Відділу технічних наук АН УРСР акад. О. М. Динника про роботу інститутів Відділу у 1 півріччі та: а) зазначили, що по тематичних планах проведена низка нарад за участю широких кіл наукової громадськості та установ не тільки українського, а й союзного значення з питань динамічної міцності (Інститут будівельної механіки), полегшення ваги вагонів, нового методу автозварки голим електродом під товстим шаром флюсу (Інститут електрозварювання), відкриття і розробки кам'яновугільних родовищ (Інститут гірничої механіки); б) відмитили недоліки в роботі інститутів Відділу: 1) всі інститути надіслали звіти про роботу у 1 півріччі з великим запізненням (Інститут енергетики взагалі не подав звіт); 2) звіти інститутів

не розглянуто на засіданнях їх вчених рад; 3) окремі інститути внесли зміни до тематичного плану (Інститут гірничої механіки) без дозволу і затвердження Президії АН УРСР; в зв'язку з цим запропонували: а) надсилати звіти за 1 півріччя в кінці червня; б) перед надсилкою звітів до Відділів або Президії АН УРСР розглядати їх на вчених радах інститутів; в) Інституту будівельної механіки уточнити координацію його робіт з роботами Інституту механіки АН СРСР.

2. Ознайомились з інформацією співробітника Планової комісії АН УРСР Л. Я. Мільштейна про зміни в тематичному плані Інституту металургії на 1940 р. та прийняли рішення: 1) зняти з тематичного плану тему «Дослідження кристалізації та розливу жароупорних та теплостійких сортів сталі» (акад. М. М. Доброхотов); 2) внести до тематичного плану тему «Вплив складу металу і умов розливання на процес створення гарячих тріщин у стальному литті» (акад. М. М. Доброхотов – керівник, В. І. Лапицький); 3) внести до плану 1940 р. 5 госпрозрахункових договірних тем: а) «Добір, порівняння і критична оцінка результатів робіт, проведених різними науково-дослідними організаціями і заводами над виплавкою глиноземистих шлаків з додатковим вивченням окремих суперечливих за висновками, не досить висвітлених, або зовсім не порушених у цих роботах моментів» (акад. М. В. Луговцов – керівник, П. П. Козакевич, С. П. Лейба, І. В. Малашенко); б) «Вивчення покладів Криворожських магнетитових кварцитів» (акад. М. В. Луговцов – керівник, І. В. Малашенко); в) «Обстеження покладів крейди, придатної для виготовлення кальцінованого коксу» (акад. М. В. Луговцов – керівник, Л. М. Майєр, С. Г. Аронов); г) «Дослідження виплавки бесемерівської сталі для труб без шва» (акад. М. М. Доброхотов – керівник, С. Т. Афанасьєв, В. І. Жигулін); д) «Дослідження впливу розкиснення алюмінієм на якість томасовської сталі» (акад. М. М. Доброхотов – керівник, Л. М. Лисенко); 4) утворити комісію в складі акад. М. М. Доброхотова (голова), членів – Ю. К. Делімарського (Інститут хімії), К. І. Ващенка (завод «Більшовик») для виявлення стану робіт з кислородного дуття.

3. Заслухали доповідь І. Т. Швеця про підсумки конференції з місцевих видів палива та ухвалили: 1) звернути увагу бригади з місцевих видів палива на своєчасну підготовку відповідних заходів для впровадження у промисловість підсумків наукових робіт за 1940 р.; 2) погодитись з рішенням конференції, що відсутність в АН УРСР відповідної експериментальної бази не дає можливості охопити належним чином всі важливі науково-дослідні завдання з проблеми місцевого палива та інших видів природної роботи; вважати за потрібне організувати і розвинути такі лабораторно-експериментальні устаткування в інститутах АН УРСР: а) по Інституту органічної хімії – спорудити в Києві установку з газифікації й хімічної переробки бурого вугілля і торфу; б) по буровугільному сектору Інституту гірничої механіки – установку з вивчення кровлі при підземній газифікації бурого вугілля; в) по Інституту енергетики – спорудити в м. Харкові експериментальну гідроустановку та стенд для випробувань вітродвигунів, а також установку для спалювання бурого вугілля; в Київському філіалі – установку з газогенераторних силових станцій і для спалювання місцевого палива; г) запропонувати Раді по вивченню продуктивних сил УРСР представити на затвердження Президії Академії наук доповідну записку до РНК УРСР з питань рішень конференції, реалізація яких залежить від урядових і промислових організацій; д) доручити Редакційно-видавничій раді надрукувати в «Вістях АН УРСР» підсумки роботи пленуму та секцій конференції, а також її окремі найбільш важливі доповіді і резолюції.

4. Заслухали інформацію Віце-президента АН УРСР акад. А. О. Сапєгіна про складання інститутами АН УРСР тематичних планів на 1941 р.

5. Заслухавши доповідь директора Інституту геологічних наук акад. Б. С. Чернишова щодо організації при Інституті Українського палеонтологічного товариства, ухвалили представлений статут Товариства подати до РНК УРСР на затвердження.

8. Затвердили наукові звання співробітникам Інституту ботаніки.

10. Заслухали інформацію співробітника Планової комісії АН УРСР З. М. Сафіра про висновки комісії, створеної Президією Академії наук 25 червня в зв'язку зі змінами в тематичному плані Інституту хімії у 1940 р., та прийняли рішення звернути увагу дирекції Інституту на неможливість без попереднього погодження з Відділом фізико-хімічних і математичних наук змін у тематичному плані Інституту.

11. Ознайомившись з листом Управління в справах мистецтв при РНК УРСР щодо набли-

ження 100-річного ювілею від дня народження українського композитора М. В. Лисенка, ухвалили запропонувати Відділу суспільних наук АН УРСР дати свої висновки Президії Академії наук щодо необхідності подачі відомостей з опису речей і матеріалів, які знаходяться в розпорядженні Академії.

12. Ознайомившись з листом НКО УРСР щодо передачі з дублетного фонду Бібліотеки АН УРСР літератури за фахом історичної бібліотеки в зв'язку з організацією Республіканської центральної історичної бібліотеки, дозволили Бібліотеці Академії наук передати дублети до Республіканської історичної бібліотеки.

13. Ознайомившись з листом директора Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенка з проханням підтвердити інститутам АН УРСР необхідність ведення книжкового обміну з закордоном через відділ міжнародного книжкового обміну Бібліотеки, а не через УТОКЗ, запропонували інститутам Академії наук додержуватись попереднього порядку книжкового обміну, одночасно встановити контроль над роботою сектору обміну Бібліотеки по кожному з інститутів; для перевірки роботи сектору обміну Бібліотеки призначили комісію у складі представників Відділів під головуванням чл.-кор. Л. М. Славіна.

14. Дозволили Видавництву АН УРСР організувати в книгарні АН УРСР у м. Львові букіністичний відділ.

15. Надали акад. О. В. Палладіну з 15 до 19 липня наукове відрядження до Ленінграда.

21. Ознайомившись з листом Стелецького щодо видання книги «Пещерный человек на заре металлургии по данным спелеологии», ухвалили передати лист на висновок Редакційно-видавничій раді АН УРСР.

22. Взяли до відома заяву Стелецького про необхідність розробки родовища золота в долині р. Рось та прийняли рішення передати заяву на висновок Інституту геології.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 82, арк. 93–112. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 21
засідання Президії Академії наук УРСР

від 25 липня 1940 р.

1. Заслухали звіти виконувача обов'язків голови Відділу суспільних наук АН УРСР В. В. Рудницького і співробітниці Планової комісії АН УРСР Т. О. Времевої про роботу інститутів Відділу за І півріччя та прийняли рішення: а) погодитись з висновками Бюро Відділу, що в роботі інститутів Відділу є цілий ряд як позитивних моментів, так і недоліків; б) запропонувати директорам інститутів Відділу негайно вжити заходів для усунення зазначених в доповіді Бюро та Планової комісії недоліків; в) зобов'язати директора Інституту української літератури акад. О. І. Білецького подати на розгляд та затвердження Президії Академії наук календарний графік робіт з видання творів Івана Франка; г) доручити Керуванню справами АН УРСР негайно вжити заходів для забезпечення переведення Інституту фольклору до будинку по бульвару Шевченка, 14, та в терміновому порядку провести ремонт приміщення і переустаткування Кабінету єврейської радянської літератури, мови і фольклору.

2. Заслухали інформацію директора Інституту української літератури акад. О. І. Білецького про хід роботи щодо підготовки до святкування 85-річчя від дня народження Івана Франка та прийняли рішення: а) утворити ювілейний комітет в складі директора Інституту української літератури акад. О. І. Білецького (голова), заступника директора Інституту Д. Д. Копиці (секретар), директора Інституту мовознавства акад. М. Я. Калиновича, директора Інституту історії України С. М. Бєлоусова, директора Інституту фольклору акад. Ю. М. Соколова, директора Інституту економіки В. В. Рудницького, акад. А. Ю. Кримського, акад. М. С. Возняка, від партбюро Академії наук – М. С. Максимчука; б) доручити ювілейному комітету подати Президії на затвердження порядок денний Загальних зборів Академії наук, присвячених 85-річчю від дня на-

родження Івана Франка, які скликати восени.

3. Ухвалили надіслати 28 липня від АН УРСР привітання Чорноморському флоту.

4. Заслухали доповідь завідувача фінсектору І. П. Терещенка про виконання бюджету АН УРСР за І півріччя.

5. Заслухавши доповідь секретаря Президії АН УРСР Й. Л. Фраймовича про затвердження тематичного плану Інституту економіки на 1940 р., затвердили план з внесеними Інститутом змінами.

6. Задовольнили прохання Інституту зоології щодо надання наукового відрядження старшому науковому співробітнику Інституту В. В. Совінському до західних областей УРСР для збору фауністичного матеріалу.

7. Заслухали інформацію заступника голови Відділу технічних наук АН УРСР чл.-кор. В. Ю. Васильєва про затвердження складу вченої ради Інституту гірничої механіки: а) постійними членами – академіків М. М. Федорова, О. М. Динника, Г. В. Курдюмова, членів-кореспондентів П. С. Кучерова, К. І. Татомира, проф. В. Б. Уманського, проф. В. Г. Стальманова, О. О. Вопілкіна, О. С. Фіделєва, О. М. Кузнєцова, С. І. Баженова; б) членами представниками – академіків АН СРСР О. М. Терпигорєва, О. О. Скочинського, О. П. Германа, чл.-кор. АН СРСР О. С. Ільїчова.

9. На прохання директора Інституту геологічних наук акад. Б. С. Чернишова призначили заступником директора Інституту з наукової частини С. П. Родіонова.

10. Заслухавши доповідь Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця про виділення представника від АН УРСР до Всесоюзного геологічного комітету при РНК СРСР, прийняли рішення призначити представником директора Інституту геологічних наук акад. Б. С. Чернишова.

11. Ознайомились з доповідною запискою чл.-кор. В. Є. Дяченка з проханням асигнувати 4000 крб. на збудування у 1940 р. електронного мікроскопа та ухвалили виділити для цього кошти з бюджету Інституту математики.

12. Затвердили договірну тематику Інституту геологічних наук з різними установами у 1940 р. на 700000 крб.

14. Погодились з проханням голови бригади по боротьбі з буряковим довгоносиком акад. В. П. Поспєловим щодо виключення цієї бригади з відання Ради по вивченню виробничих сил УРСР і підпорядкування її безпосередньо Президії АН УРСР.

15. Дозволили скликати при Інституті зоології в першій половині серпня агротехнічну нараду з розробки заходів, пов'язаних з використанням яйцеїда проти бурякового довгоносика.

16. Погодились з висновками чл.-кор. Я. В. Ролла про неможливість задовольнити прохання облконтори Головшовкотресту щодо виділення 25 га лісу в заповіднику АН УРСР для промислового розведення там дубового шовкопряда.

19. Задовольнили прохання Інституту української літератури дозволити директору Інституту акад. О. І. Білецькому та його заступнику Д. Д. Копиці відрядження до м. Львова для перевірки і консультації роботи Львівського відділу, зокрема підготовки ювілейного видання творів Івана Франка.

25. Заслухавши доповідь керуючого справами АН УРСР О. А. Качанова щодо надання приміщень інститутам Мінеральної сировини та Фольклору, прийняли рішення: 1) запропонувати Інституту фізики перевести співробітника Інституту Зименка з кімнати № 29 будинку по вул. Короленка, 54, до приміщення Інституту фізики; 2) Раду по вивченню виробничих сил УРСР перевести з вул. Чудновського, 2, до кімнати № 29 будинку по вул. Короленка, 54; 3) приміщення Ради (2 кімнати) передати Інституту мінеральної сировини; 4) запропонувати директору Бібліотеки АН УРСР перевести відділ народів Сходу в основний корпус Бібліотеки, а звільнену кімнату (3 поверх) в будинку по бульвару Шевченка, 14, передати Інституту фольклору; 5) бібліотеку Інституту фольклору розмістити в бібліотеці Інституту історії України.

26. Погодились з пропозицією О. А. Качанова щодо об'єднання адміністративно-господарських служб 5 інститутів, що містяться в будинку по бульвару Шевченка, 14.

28. Ознайомились із висновками комісії з обслідування роботи відділу міжнародного книгообміну Бібліотеки АН УРСР.

29. Затвердили склад Бюро наукової пропаганди: Віце-президент АН УРСР акад. А. О. Сапєгін

(голова), П. Є. Візір (заступник), Й. Л. Фраймович (вчений секретар).

30. Вирішили організувати при Президії АН УРСР протокольну частину; на посаду заступника протокольної частини призначили В. М. Раскіну.

31. Прийняли рішення відрядити на 15 днів з 29 липня до Бесарабії та Північної Буковини для ознайомлення зі станом наукової роботи Віце-президента АН УРСР акад. О. В. Палладіна, директора Інституту української літератури акад. О. І. Білецького та заступника голови Відділу суспільних наук АН УРСР, директора Інституту економіки В. В. Рудницького.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 82, арк. 113–126. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 22
засідання Президії Академії наук УРСР

від 13 серпня 1940 р.

1. Заслухавши доповідь Віце-президента акад. О. В. Палладіна про наслідки відрядження бригади АН УРСР у складі акад. О. В. Палладіна, акад. О. І. Білецького і В. В. Рудницького до м. Чернівці, прийняли рішення: а) запропонувати Бібліотеці АН УРСР негайно надіслати за рахунок обмінного фонду Академії академічні видання за останні 5 років до бібліотеки Чернівецького університету.

2. Заслухавши лист Держплану УРСР від 9 серпня 1940 р. за № 0–70 з приводу виділення приміщення для організації клініки під керівництвом М. Д. Стражеска, прийняли рішення: а) звернутися до РНК УРСР з проханням про прискорення виконання постанови РНК від 20 червня 1940 р. за № 872 щодо утворення лікарні на Батиєвій горі, оскільки роботи клінічного відділу Інституту клінічної фізіології гальмуються через відсутність власної клінічної бази; б) просити акад. М. Д. Стражеска уповноважити одного із своїх старших наукових співробітників безпосередньо зайнятися цією справою.

3. Погодились з пропозицією РНК УРСР щодо передачі недобудованої церкви-пам'ятника на Звіринці для використання цієї будівлі під Астрономічну обсерваторію.

5. Заслухали доповідь заступника директора Інституту археології чл.-кор. Л. М. Славіна про Ольвійський заповідник та прийняли рішення: 1) на початку IV кв., відповідно до поданого Інститутом кошторису, виділити на роботи по Ольвійському заповіднику 30000 крб.; 2) просити РНК УРСР при складанні кошторису на 1941 р. забезпечити кошти по Заповіднику як для окремої бюджетної одиниці Інституту; 3) доручити Інституту в найближчий час розробити проект і кошторис щодо охорони заповідника – Десятинної церкви для представлення до РНК УРСР; 4) звернути увагу Інституту на потребу проведення інвентаризації по УРСР всіх пам'ятників старовини, зокрема архітектурних.

6. Ознайомились з листом заступника директора Інституту металургії акад. М. М. Доброхотова про піднесення клопотання перед Наркоматом чорної металургії СРСР щодо передачі Інституту чорної металургії в м. Дніпропетровську недобудованого будинку сталеливарної лабораторії, яка знаходиться у віданні Інституту чорної металургії ім. Сталіна.

7. Заслухавши доповідь секретаря Президії АН УРСР Й. Л. Фраймовича про лист РНК УРСР від 26 липня 1940 р. за № 19153 з повідомленням, що АН УРСР має надіслати свої пропозиції щодо проекту РНК УРСР про ботанічні сади УРСР, постановили просити РНК винести таку ухвалу: 1) покласти на Академію наук організаційне і науково-методичне керівництво всіма ботанічними садами УРСР; 2) вилучити з адміністративно-господарського відання Київської міської ради депутатів Ботанічний сад ім. акад. О. В. Фоміна та передати його в безпосереднє відання Академії наук; 3) залишити у віданні Харківського, Дніпропетровського і Одеського державних університетів ботанічні сади; ботанічні сади в містах Житомирі, Кам'янці-Подільському залишити у віданні виконавчих комітетів обласних рад депутатів.

8. Заслухали доповідну записку дирекції Інституту ботаніки в справі подальшого будівництв-

ва Ботанічного саду АН УРСР на Звіринці.

10. Заслухали доповідь Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця про будівництво в Академії наук у 1941 р.

11. Взяли до відома повідомлення Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця про намір РНК УРСР передати для розміщення хімічних інститутів будинок по вул. Чкалова, 55, який належав штабу КВО.

12. Запропонували інститутам АН УРСР в п'ятиденний термін подати до Президії АН УРСР заявки на додаткове устаткування та обладнання як вітчизняного, так і закордонного виробництва.

13. Заслухали повідомлення Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця про будівництво лабораторії Інституту ботаніки на території Голосієва.

14. Заслухали інформацію голови бригади по боротьбі з довгоносиком акад. В. П. Поспєлова про хід її робіт та ухвалили: а) просити бригаду в найближчий час виділити з великої кількості хімічних речовин, що вивчаються, найбільш ефективні; б) звернути особливу увагу на біологічні методи боротьби з довгоносиком, а також на засоби боротьби за допомогою грибкових і бактерійних інфекцій довгоносика.

15. Заслухали інформацію акад. К. Г. Воблого від комісії з увічнення пам'яті акад. Д. І. Яворницького та ухвалили: а) спорудити монумент на могилі академіка; б) піднести клопотання про надання музею в м. Дніпропетровську імені Д. І. Яворницького; в) просити виконавчий комітет міськради про перейменування однієї з вулиць м. Дніпропетровська на вулицю імені Д. І. Яворницького; г) піднести клопотання про встановлення стипендії імені Д. І. Яворницького в Дніпропетровському держуніверситеті на факультеті історії й археології.

16. Взяли до відома постанову РНК УРСР від 26 червня 1940 р. за № 991 про підготовку до складання народно-господарського плану на 1941 р. та доручили: а) Інституту геологічних наук протягом серпня підготувати і подати до Держплану УРСР перевірені та остаточно опрацьовані матеріали про корисні копалини промислового значення, використання яких може бути організоване в 1941 р.; б) Інституту енергетики розробити питання про поширення електроенергетичної бази республіканського господарства УРСР, зокрема щодо організації електростанції, та подати свої пропозиції Держплану до 1 жовтня.

17. Затвердили К. П. Мощинського на посаді завідувача Гідрологічної станції Інституту гідрології.

18. Вирішили виділити штатну одиницю Інституту ботаніки для запрошення на постійну роботу чл.-кор. П. А. Власюка на посаду завідувача лабораторії мінерального харчування Сектору фізіології рослин АН УРСР.

19. Заслухали лист Всесоюзного Комітету в справах вищої школи з проханням дати вказівки директорам інститутів АН УРСР про необхідність подання на затвердження Президії АН УРСР персонального складу вчених рад інститутів, яким РНК СРСР надала право прийому до захисту дисертацій на здобуття вчених ступенів кандидатів і докторів наук.

20. Ознайомились з листом Віце-президента АН СРСР акад. О. Ю. Шмідта з повідомленням, що на думку Президії АН СРСР організація Широтної станції в м. Комсомольську недоцільна та ухвалили повідомити про це акад. О. Я. Орлова.

21. Дозволили Інституту зоології надати відрядження до західних областей УРСР старшому науковому співробітнику Б. І. Бєльському для збору матеріалів за темою «Мінуючі двокрильці УРСР».

23. Заслухавши доповідну записку заступника директора Інституту хімії Ю. К. Делімарського в справі передачі сектору металургії Інституту хімії до Інституту металургії у м. Харкові та про передачу з сектором двох штатних одиниць, вирішили з цією пропозицією погодитись.

35. Дозволили скликати на початку жовтня пленум астрономічної ради і виділити для цього 3000 крб.

36. Надали Віце-президенту АН УРСР акад. О. В. Палладіну з 15 до 20 вересня наукове відрядження до Карадазької біологічної станції.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 82, арк. 127–145. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 23
засідання Президії Академії наук УРСР

від 10 вересня 1940 р.

1. Заслухали доповідь Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця про виконання установами та інститутами Академії наук указу Президії Верховної Ради СРСР від 26 червня 1940 р. про збільшення робочого дня.

2. Вирішили поставити на Загальних зборах Академії наук питання щодо обрання письменниці Ольги Кобилянської дійсним членом АН УРСР.

3. Ознайомившись з листом Київського інженерно-будівельного інституту з повідомленням про згоду прийняти від Інституту ботаніки лабораторію по боротьбі з грибковими хворобами споруд, доручили дирекції Інституту ботаніки довести до відома про це сектор науки і культури РНК УРСР.

4. Взяли до відома постанову РНК УРСР від 5 вересня 1940 р. за № 1184 про план прийому аспірантів до вузів і науково-дослідних установ республіканського підпорядкування УРСР на 1940–1941 навчальні роки.

5. Взяли до відома лист РНК УРСР щодо інструкції по боротьбі з домовим грибком.

6. Заслухали лист вдови акад. Д. І. Яворницького С. Д. Яворницької з повідомленням, що згідно з бажанням покійного академіка вся його бібліотека дарується АН УРСР, та вирішили відрядити до м. Дніпропетровська комісію для приймання бібліотеки у складі представників інститутів Мовознавства, Історії України і Українського фольклору.

7. Прийняли рішення відрядити до м. Львова на конференцію, присвячену 500-річчю виникнення друкарства, директора Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенка, вченого секретаря Р. А. Бухіну та наукових співробітників М. М. Городкова і Б. І. Зданевича.

8. Взяли до відома телеграму ЦК КП Казахстану про бажання зробити в АН УРСР доповідь, присвячену ювілею Казахської республіки.

9. Прийняли рішення надіслати від Президії АН УРСР через редакцію газети «Вільна Україна» привітання трудящим західних областей України на честь річниці возз'єднання Західної України з Радянською Україною та скликати 17 вересня збори АН УРСР, на яких заслухати доповідь В. В. Рудницького за цією темою.

13. Надали відрядження науковому співробітнику Інституту зоології О. М. Стрижиусу до західних областей України та м. Чернівців для збирання палеонтологічних матеріалів по молюсках.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 82, арк. 146–153. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 24
засідання Президії Академії наук УРСР

від 18 вересня 1940 р.

2. Затвердили проект бюджету АН УРСР на 1941 р.

3. Ознайомились з інформацією Віце-президента АН УРСР акад. А. О. Сапєгіна про надходження тематичних планів на 1941 р. та прийняли рішення запропонувати інститутам Академії наук, які ще не подали своїх тематичних планів (інститути Економіки, Енергетики, Геологічних наук, Гірничої механіки, Фізико-технічний, Полтавська гравіметрична обсерваторія), подати їх до 19 вересня.

4. Заслухали лист РНК УРСР від 17 вересня 1940 р. за № 261302 про визначення історично-доведених меж території стародавнього Києва і оголошення її заповідною та прийняли рішення взяти у чл.-кор. Л. М. Славіна пояснення з приводу невиконання доручення РНК УРСР від 7 липня 1939 р. з цього питання і доручити йому в найкоротший термін виконати дане завдання.

5. Взяли до відома лист голови Комітету зі Сталінських премій в галузі науки, військових знань та винахідництва акад. О. М. Баха з проханням повідомити, які роботи подані АН УРСР для представлення на премію імені Й. В. Сталіна.

6. Заслухали повідомлення Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця, що за заявою акад. В. О. Сельського закінчено роботи експедиції з вивчення корисних копалин західних областей України і Північної Буковини та доручили Інституту геологічних наук обміркувати наслідки роботи експедиції та доповісти 25 вересня Президії АН УРСР про план подальшої роботи Інституту в цій галузі, врахувавши водночас спільну розробку цієї проблеми з АН СРСР.

7. Взяли до відома повідомлення акад. О. О. Богомольця про смерть народного артиста СРСР П. К. Саксаганського та ухвалили вмістити в газетах від імені Президії АН УРСР статтю, присвячену його пам'яті.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 83, арк. 1–6. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 25
засідання Президії Академії наук УРСР

від 20 вересня 1940 р.

1. Заслухали доповідь заступника голови Відділу суспільних наук АН УРСР В. В. Рудницького про роботу Львівських відділів інститутів АН УРСР і про наслідки обстеження стану їх наукової і організаційної діяльності та прийняли рішення: а) з висновками Відділу суспільних наук погодитись; б) встановити посаду другого заступника голови Бюро Відділу з постійним перебуванням його у м. Львові та доручити йому загальне керівництво науковою і адміністративною роботою філій; затвердити на цій посаді К. В. Максимчука, водночас затвердивши його завідувачем відділу Інституту історії у м. Львові, звільнивши з цієї посади виконувача обов'язків І. П. Крип'якевича; в) відрядити наукових співробітників з київських інститутів на посади заступників завідувачів Львівських відділів інститутів Мовознавства, Археології, Фольклору; г) зобов'язати директора Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенка негайно надіслати до Львівських відділів інструкцію з усіх адміністративних та фінансових питань, погодивши її з Бюро Відділу суспільних наук і затвердивши на Президії АН УРСР.

2. Звільнили чл.-кор. П. С. Кучерова згідно з його проханням від обов'язків директора Інституту гірничої механіки та призначили на цю посаду акад. О. М. Динника; виконання обов'язків заступника директора з наукової частини поклали на чл.-кор. К. І. Татомира.

3. На клопотання Відділу технічних наук АН УРСР прийняли рішення організувати в Інституті гірничої механіки групу механіки гірничих порід та призначити керівником групи Г. М. Савіна.

4. Затвердили членами вченої ради Інституту чорної металургії О. П. Чекмарьова, П. І. Нікольського та Л. М. Майєра.

5. Затвердили на 1941 р. три госпрозрахункові теми по Інституту чорної металургії: 1) «Переробка мартенівської печі завода ім. Петровського на отоплення холодними коксовальними газами»; 2) «Засвоєння методики вимірювання слабих інтенсивностей рентгенівського монохроматичного пучка счотчиком Гейгера-Мюллера»; 3) «Розробка методики встановлення спектральних рентгенівських характеристик сплавів».

6. Затвердили А. Л. Вайнера вченим секретарем Інституту енергетики.

10. Ознайомились з листом Дніпропетровської філії Інституту чорної металургії з клопотанням про виділення додаткових коштів на добудову і устаткування приміщення сталеливарної лабораторії та доручили Інституту подати деталізовану доповідну записку з цього приводу, з одержанням якої піднести клопотання перед РНК УРСР щодо додаткових асигнувань.

11. Заслухали клопотання Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР і висновки Планової комісії АН УРСР про зміни в тематичному плані Інституту геологічних наук та прийняли рішення: замість теми «Геологія і літологія буровугільних родовищ Правобережжя р. Дніпра»

(виконавець В. М. Чирвінський) включити тему «Старі маловідомі родовища бурих вуглей та їх ознаки в східних областях УРСР з точки зору їх перспективності».

15. Погодились з пропозицією Відділу біологічних наук АН УРСР щодо організації в Інституті клінічної фізіології групи з патології дихання, керівником якої призначили В. Х. Василенка.

17. Взяли до відома постанову РНК УРСР від 31 серпня 1940 р. за № 1193 щодо організації Комітету охорони та збереження історико-культурних, архітектурних і археологічних пам'ятників УРСР.

18. Утворили комісію в справі соцзмагання між Академіями наук УРСР і БРСР в складі Віце-президента АН УРСР О. В. Палладіна (голова), Корчагіна (секретар), членів – Б. М. Гарцмана-Брука, О. Г. Міселюка, П. Є. Марусенка.

19. Прийняли рішення відрядити до м. Львова на посаду директора Львівської філії Бібліотеки АН УРСР І. Н. Зеленка та відкликати Я. І. Зайкіна, який тимчасово виконував обов'язки директора філії, в розпорядження Бібліотеки АН УРСР на посаду, що займав раніше.

20. Дозволили Інституту гідрології виконувати роботи в лабораторії аналізу грунтів за замовленням військових організацій в позаурочні години.

21–22. Надали відрядження до Москви: 1) чл.-кор. Є. В. Звєрезомбу-Зубовському на Всесоюзну нараду по боротьбі з буряковим довгоносиком з 24 вересня до 5 жовтня; 2) акад. А. О. Сапєгіну до Інституту генетики для наукової роботи з 8 до 15 жовтня, з 17 до 21 листопада до АН СРСР для контролю за дослідами його роботи, які там проводяться.

23. Звільнили акад. В. О. Плотникова від обов'язків члена вченої ради Інституту мінеральної сировини згідно з його проханням.

25. Запропонували Відділам АН УРСР скликати протягом жовтня сесії з обговорення тематичних планів інститутів АН УРСР на 1941 р. із заслуханням наукових доповідей.

26. Ухвалили виділити Дніпропетровській філії Інституту чорної металургії додаткові асигнування для закінчення будівельних робіт приміщення сталеливарної лабораторії 30000 крб. з коштів, передбачених для Карадазької біологічної станції на прісний водогін та 2000 крб. з коштів, передбачених на інсектарій Інституту зоології.

30. Надали акад. Б. С. Чернишову 25 вересня наукове відрядження до с. Стайки для геологічної роботи.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 83, арк. 7–21. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 26
засідання Президії Академії наук УРСР

від 5 жовтня 1940 р.

1. Заслухавши доповідь голови Планової комісії АН УРСР акад. А. О. Сапєгіна щодо тематичного плану АН УРСР на 1941 р., прийняли рішення затвердити пропозиції, подані акад. А. О. Сапєгіним щодо тематичного плану Академії наук на 1941 р., а саме: 1) проекти поданих тематичних планів інститутів мають значні недоліки; 2) деякі інститути ще і досі не уточнили свого профілю для зосередження наукових сил на важливіших роботах в своїй галузі; 3) в планах деяких інститутів (Зоології, Мінеральної сировини, Української літератури, Українського фольклору) проблематика сформульована занадто загально, відбивається розрізненість робіт по відділах інститутів, в зв'язку з цим план робіт побудовано не за провідними проблемами, а за структурними одиницями (інститути Енергетики, Металургії); в зв'язку з цим вирішили: а) доручити Бюро Відділів АН УРСР, директорам інститутів разом з зацікавленими наркоматами, секторами Держплану УРСР, галузевими інститутами та інститутами АН СРСР протягом жовтня переглянути тематичні плани на 1941 р. і визначити провідні роботи по кожному інституту; б) звернути увагу директорів інститутів на необхідність визначити найбільш важливу, конкретну науково-дослідну тематику академіків і членів-кореспондентів; в) звернути увагу Бюро Відділів і Ради по вивченню продуктивних сил УРСР на необхідність розвитку комплексних робіт з питань розміщення

продуктивних сил і економічного районування УРСР, проблеми Великого Дніпра, використання природних газів УРСР, проблеми органічного синтезу, використання мінеральної сировини, зокрема одержання алюмінію з каолінів; г) зобов'язати дирекцію інститутів Мовознавства і Українського фольклору звернути увагу на зв'язок тематичних планів філій з основною тематикою інститутів; вважати за потрібне провести у м. Львові сесію філій інститутів Відділу суспільних наук з розгляду тематичних планів на 1941 р.; 5) звернути увагу Бібліотеки АН УРСР на необхідність узгодження бібліографічних робіт з тематикою науково-дослідних робіт інститутів; 6) доручити Відділам Академії наук до 12 листопада скликати сесії Відділів з обговорення тематичного плану на 1941 р.

4. Затвердили постанову розпорядчого засідання Президії АН УРСР від 4 жовтня 1940 р. про перерозподіл штатних вакантних одиниць між установами АН УРСР.

5. Прийняли рішення відрядити від АН УРСР з 11 до 18 жовтня для участі в святкуванні 175-річного ювілею Московського мединституту акад. О. В. Палладіна.

6. На період відпустки акад. О. О. Богомольця з 17 жовтня до 22 листопада виконання обов'язків Президента АН УРСР покласти на Віце-президента акад. О. В. Палладіна.

7–9. Надали відрядження: а) акад. О. О. Богомольцю до Москви з 14 до 16 жовтня для доповіді в АН СРСР та для участі в святкуванні 175-річчя Московського мединституту; з 21 до 25 листопада для участі в сесії ВІЕМ і АН СРСР; б) заступнику директора Інституту клінічної фізіології Б. В. Краюхіну і вченому секретарю Інституту П. Д. Марчуку до м. Кишинева для з'ясування характеру та цінності робіт Інституту по боротьбі зі старінням, керованого доцентом Кацовським, відповідно побажання Наркомздоров'я СРСР, Президії АН СРСР та інших організацій, та до м. Львова і м. Чернівці у справі застосування на практиці антиретикулярної сироватки.

10–11. Дозволили: а) Інституту біохімії скликати 9–11 листопада ювілейну наукову сесію Інституту в зв'язку з 15-річчям його існування; б) Інституту біохімії скликати в січні 1941 р. конференцію з біохімії біокаталізаторів та доручили Відділу біологічних наук АН УРСР взяти участь в цій сесії.

12. Доручили Раді по вивченню продуктивних сил УРСР разом з інститутами Гідрології, Енергетики, Гідробіології і Геологічних наук до 15 жовтня проробити питання щодо включення АН УРСР до розробки проблеми «Наукові основи комплексного використання водних ресурсів СРСР», повідомивши про це Водогосподарчу комісію АН СРСР; пропозиції з цього приводу вирішили подати на затвердження наступного засідання Президії АН УРСР.

13. Заслухавши повідомлення акад. О. О. Богомольця щодо незадовільного стану будинку колишнього Володимирського собору, в якому розміщена значна частина Бібліотеки АН УРСР, прийняли рішення доручити дирекції Бібліотеки АН УРСР на найближче розпорядче засідання Президії АН УРСР подати кошторис на проведення ремонту будинку, після чого піднести клопотання перед РНК УРСР про виділення необхідних для ремонту коштів і матеріалів.

14–16. Прийняли до відома: а) постанову РНК УРСР від 20 вересня 1940 р. за № 1287 щодо організації в Києві Центрального державного музею Т. Г. Шевченка та доручили Інституту української літератури та Бібліотеці АН УРСР увійти в контакт з Радою музею для передачі йому матеріалів, пов'язаних з життям і творчістю Т. Г. Шевченка; б) постанову РНК СРСР від 11 вересня 1940 р. за № 1671 про випуск продукції з відходів виробництва та вторинної сировини; в) лист Київського обласного комітету МОПР зі зверненням до всіх працівників науки та мистецтва СРСР про популяризацію цього листа серед широких кіл громадськості та доручили Бюро наукової пропаганди АН УРСР погодити питання про організацію інтернаціонального вечора, присвяченого питанню участі науковців в інтернаціональному вихованні мас.

17. Заслухали лист заступника наркома охорони здоров'я УРСР Калиниченка про термінове друкування наукової праці Інституту ботаніки щодо отруйних грибів та прийняли рішення повідомити Калиниченка, що книжка може бути надрукована за умови, коли Наркомздоров'я УРСР відпустить на це видання папір.

18. Ознайомились з листом заступника голови РНК УРСР В. Ф. Старченка щодо потреби у виданні посібника з сільського господарства, в зв'язку з чим для складання розділу «Бо-

ротьба з шкідниками сільськогосподарчих рослин» РНК просить створити відповідні умови чл.-кор. Є. В. Звєрезомбу-Зубовському, якому доручено цю роботу.

19. Надали відрядження В. М. Челомею до м. Запоріжжя на завод № 29 для проведення там спеціального завдання, згідно з його пропозицією.

21. Надали наукове відрядження до західних областей України з 1 до 12 жовтня заступнику директора Інституту українського фольклору Ф. І. Лаврову.

23. Дозволили Інституту чорної металургії скласти угоду з Народним комісаріатом важкого машинобудування УРСР для роботи інженера М. Л. Мозгового.

24. Надали наукове відрядження до Москви з 21 жовтня до 1 листопада вченому секретарю Президії АН УРСР Й. Л. Фраймовичу.

27. Взяли до відома лист Інституту геологічних наук з повідомленням щодо направлення копії листа голови Київського відділу гірничого товариства про унікальні базальтові родовища в Рівненській області начальнику Рівненської геологічної експедиції Л. Г. Ткачуку з розпорядженням оглянути родовища і дати свої висновки, після чого питання про збереження частини базальтового кар'єра як заповідника буде поставлено на засідання вченої ради Інституту та повідомлено Президію АН УРСР.

28. Ознайомились з інформацією директора Інституту геологічних наук акад. Б. С. Чернишова щодо організації в Києві Сейсмічної станції.

29. Прийняли рішення організувати в 1941 р. випуск академічного хімічного журналу трьома інститутами АН УРСР: Хімії, Органічної хімії і технології та Фізичної хімії обсягом 6 випусків на рік; затвердили редколегію журналу в складі академіків О. І. Бродського, П. П. Будникова, М. І. Кузнєцова, В. О. Плотникова, В. П. Яворського, В. Г. Шапошникова і чл.-кор. Є. С. Бурксера.

30. Вирішили за необхідне виїхати до м. Львова з 26 листопада до 1 грудня членам наукової ради Львівського природознавчого музею акад. Б. С. Чернишову, чл.-кор. Д. К. Зерову, П. Й. Сушицькому, М. І. Котову, Д. Я. Афанасьєву, М. В. Шарлеманю, І. Г. Підоплічку для проведення річного засідання ради разом зі співробітниками Музею.

31. Доручили науковому співробітнику АН УРСР М. Й. Бурчаку-Абрамовичу оглянути колекцію І. М. Сухова, що звернувся з проханням щодо передачі Палеонтологічному інституту АН СРСР колекції викопних ссавців, які знаходяться в м. Кишиневі, та зробити висновки з цього приводу і довести їх до відома Президії АН СРСР.

32. На лист РНК УРСР від 4 жовтня 1940 р. за № 22. 24. 60 з проханням повідомити РНК про заходи, вжиті АН УРСР щодо забезпечення розгляду питань, пов'язаних зі складанням Харківським відділом Водоканалпроекту генеральної схеми водопостачання та каналізації Донбасу і Криворіжжя, доручили вченій раді Інституту економіки дати свої висновки в цій справі та повідомити про це РНК.

33. Ознайомились з постановою Бюро Відділу біологічних наук АН УРСР про заповідник «Асканія Нова» та прийняли рішення затвердити постанову Відділу про визначення заповідника як всесоюзного, в зв'язку з чим вважати за потрібне вилучити з завідування Інституту гібридизації тварин заповідний степ зоопарку, ботанічний парк, музей та ділянку землі, які необхідні для забезпечення кормової бази для тварин заповідника, а також виділити помешкання для лабораторії; доручили комісії під головуванням М. В. Шарлеманя в складі С. М. Гершензона, М. І. Котова скласти відповідь Управлінню заповідниками, зоопарками та зоосадами і надіслати її заступнику Голови РНК УРСР Ф. А. Редьку, попередньо подавши на затвердження до Президії АН УРСР.

34. Надали наукове відрядження чл.-кор. Я. В. Роллу з 10 до 15 жовтня до Великого Дніпра *.

35. Прийняли рішення утворити сектор функціонального аналізу Інституту математики у м. Львові в складі тих львівських математиків, яких вже зараховано співробітниками АН УРСР від 16 квітня 1940 р. (протокол № 12 засідання Президії АН УРСР).

---

* Так у документі.

36. Ознайомились з листом акад. П. П. Будникова з проханням піднести клопотання перед відповідними організаціями про передплату для Бібліотеки АН УРСР та Інституту хімії журналу «Хемішер централь блат» на 1940 р. та передбачити його передплату і у 1941 р.

37. Затвердили Г. В. Буханцева керівником групи теплотехнічного відділу Інституту енергетики.

40. Взяли до відома лист заступника директора Інституту гірничої механіки О. М. Кузнєцова щодо затвердження в тематичному плані Інституту таких тем: «Дослідження механічних властивостей порід в залежності від умов розробки», «Механізовані засоби проведення стволів шахт в умовах буровугільних родовищ УРСР».

41. Затвердили проект положення про Науково-дослідний інститут металургії, вчену раду Інституту та положення про філію Інституту металургії в м. Дніпропетровську.

42. Затвердили порядок денний сесії Відділу суспільних наук АН УРСР з 30 жовтня до 2 листопада: 1) обговорення тематичних планів Відділу на 1941 р.; 2) наукові доповіді.

43. Доручили Відділу суспільних наук разом з іншими Відділами АН УРСР провести підготовчу роботу щодо організації сесії Академії наук, присвяченої 120-річчю від дня народження Ф. Енгельса, яка має відбутися в листопаді.

44. Прийняли рішення організувати в Україні економічний та історичний журнали та піднести про це клопотання перед відповідними організаціями.

45. Ознайомились з листом РНК УРСР від 26 жовтня 1940 р. з пропозицією музикознавця Довженко щодо утворення при АН УРСР Інституту української музики та прийняли рішення вважати за неможливе організацію такого Інституту, оскільки в Академії не існує інституту, який міг би бути базою для організації робіт в цьому напрямі; на думку Академії наук такий Інститут може бути організований в системі Управління мистецтв при РНК УРСР.

46–47. Затвердили вчені звання співробітникам Інституту української літератури та Інституту історії України.

49. Взяли до відома інформацію акад. О. В. Палладіна щодо його відрядження до Карадазької біологічної станції для обстеження стану її роботи; затвердили К. О. Виноградова, який виконував обов'язки директора Станції, її директором.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 83, арк. 22–48. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 27
засідання Президії Академії наук УРСР

від 22 жовтня 1940 р.

1. Прийняли рішення: а) призначити виконувачем обов'язків директора Карпатської астрономічної обсерваторії на горі Піп Іван акад. О. Я. Орлова (за сумісництвом), заступника директора з наукової і адміністративної частин – М. Б. Коросторенка; б) зберегти Обсерваторію як окрему науково-дослідну установу в системі АН УРСР, підпорядковану безпосередньо Академії наук, а не Полтавській гравіметричний обсерваторії, як це передбачалося в постанові Президії АН УРСР від 5 травня 1940 р.; в) доручити дирекції Обсерваторії в найближчий час підібрати відповідні кадри наукових й інших співробітників; г) затвердити попереднє погодження з високогірською геофізичною обсерваторією УУМС про порядок розподілу і спільне користування приміщеннями, обладнанням й іншим майном на горі Піп Іван; д) просити акад. О. Я. Орлова скласти та подати на засідання Президії АН УРСР тематичний план робіт на 1941 р., а також на найближчий час 1940 р.; ж) відрядити акад. О. Я. Орлова до Ленінграда для з'ясування можливості замовлення в 1941 р. оптичного обладнання до астрографа Обсерваторії.

2. Прийняли рішення: а) начальнику господарсько-фінансового управління АН УРСР у Львові М. І. Самілову дозволити, крім основної роботи, сумісництво в Львівському природознавчому музеї на посаді помічника директора з господарсько-фінансових справ, звільнивши його з посади помічника директора з господарсько-фінансових справ у філії Бібліотеки АН УРСР у м. Львові;

б) головному бухгалтеру господарсько-фінансового управління АН УРСР у м. Львові І. П. Андрєєву дозволити сумісництво на посаді головного бухгалтера Львівського науково-природознавчого музею, звільнивши його з посади головного бухгалтера філії Бібліотеки АН УРСР у м. Львові; в) виконувачем обов'язків головного бухгалтера філії Бібліотеки Академії наук затвердити Й. Є. Премінгера.

5. Виділили філії Інституту енергетики в Києві для виконання спеціальної тематики додатково одну штатну одиницю інженера-конструктора за рахунок зняття незаміщеної посади старшого наукового співробітника по Львівських установах.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 83, арк. 58–63. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 28
засідання Президії Академії наук УРСР

від 26 жовтня 1940 р.

1. Заслухали інформацію Ради по вивченню виробничих сил УРСР щодо складання комплексних проблем Академії наук на 1941 р. та ухвалили: 1) прийняти такі комплексні проблеми: а) використання місцевих видів палива (Інститут енергетики); б) рідкісних і кольорових металів (Інститут хімії); в) о. Сиваш, солоних водойм і солоних покладів (Інститут геологічних наук); г) використання природних багатств малих річок (Інститут гідрології); д) природних газів (Інститут геологічних наук); є) дубового шовкопряда (Інститут зоології); ж) боротьби з ерозією грунту (Інститут ботаніки); 2) доручити директорам інститутів негайно закінчити остаточне оформлення тем, що входять до комплексних проблем і подати їх Відділам і Плановій комісії АН УРСР не пізніше 30 жовтня; 3) доручити Раді по вивченню виробничих сил УРСР скликати нараду з зацікавленими організаціями для з'ясування стану проблеми Великого Дніпра і Дністра; 4) заслухати на наступному засіданні Президії АН УРСР доповідь Інституту економіки з проблеми «Економічне районування УРСР» і питання участі в її розробці інститутів Академії наук; 5–6) доручити Раді по вивченню виробничих сил УРСР: а) скликати в грудні нараду за участю відповідних зацікавлених установ для з'ясування напрямів роботи з проблеми природних газів та рідкісних і кольорових металів; б) після закінчення сесій Відділів скласти остаточний комплексний тематичний план, погодивши його з Відділами і Плановою комісією та подати на затвердження Президії і Загальних зборів Академії наук.

3–7. Взяли до відома: а) постанову РНК УРСР від 4 жовтня 1940 р. за № 1346 щодо будівництва республіканського Ботанічного саду та доручили її виконання Інституту ботаніки разом з Керуванням справами АН УРСР; б) лист РНК УРСР від 5 жовтня 1940 р. за № 260601 з повідомленням про згоду РНК УРСР з пропозицією АН УРСР щодо передачі лабораторії по боротьбі з грибковими хворобами в спорудах Київському інженерно-будівельному інституту; в) лист Центральної ради Спілки войовничих безбожників України від 9 жовтня 1940 р. в справі посилення організації науково-дослідної роботи з історії релігії і атеїзму в АН УРСР; прийняли рішення передати його на висновок Відділу суспільних наук АН УРСР та доручили Відділу разом з Плановою комісією розробити відповідні заходи і подати їх на затвердження Президії АН УРСР; г) лист Всесоюзного астрономо-геодезичного товариства з повідомленням про ознайомлення з інформацією акад. О. Я. Орлова про постанову АН УРСР щодо організації Українського республіканського відділу Всесоюзного астрономо-геодезичного товариства; д) лист РНК УРСР від 7 жовтня 1940 р. з проханням сприяння науковим співробітникам Інституту економіки В. В. Бондаренку, Климку, М. Т. Стеценку у виконанні доручення – складання розділу «Організація виробництва в колгоспах і МТС» до посібника з сільського господарства для обласних і районних керівних працівників, директорів МТС, голів колгоспів та фахівців сільського господарства.

8. Дозволили Інституту гідробіології скликати в грудні конференцію з проблеми хімічного дослідження прісних водойм і організмів, що їх населяють, та доручили Інституту скласти кошторис необхідних на це витрат, який подати на розпорядче засідання Президії АН УРСР.

9. Заслухавши заяву А. В. Огієвського з проханням звільнити його від обов'язків бригадира з проблеми водного господарства, прийняли рішення розгляд заяви відкласти до остаточного складання плану комплексних робіт.

11. Зняли з тематичного плану Інституту українського фольклору 1940 р. тему «Нариси з історії української народної пісні».

12. Прийняли рішення надіслати від імені Президії АН УРСР привітання акад. А. Ф. Йоффе з нагоди 60-річчя від дня народження та 35-річчя наукової діяльності.

13. Затвердили договір на соцзмагання з АН БРСР та ухвалили водночас надіслати їй виклик на соцзмагання в 1941 р.

14. Затвердили членами вченої ради Інституту енергетики вченого секретаря Інституту А. Л. Вайнера і В. Є. Спроге.

16–17. Затвердили: а) тематичний план госпрозрахункових робіт Дніпропетровського відділу Інституту металургії на 1941 р.; б) договір госпрозрахункових робіт Інституту гірничої механіки.

18–21. Дозволили: а) Фізико-технічному інституту скликати сесію, присвячену 10-річному існуванню Інституту та підготувати до друку ювілейний збірник; б) Редакційно-видавничій раді АН УРСР друкувати видання Полтавської гравіметричної обсерваторії «Труды широтной конференции» російською мовою; монографію Б. І. Гольдштейна «Внутриклеточная регуляция действия и химическая природа активной группы катепсина» – українською мовою; праці Інституту хімії «Анотована бібліографія по електролітним неводним розчинам» (С. Й. Якубсон, І. Л. Кацнельсон) і «Дослідження катодних процесів» (О. К. Кудра) – російською мовою.

22–23. Затвердили членами вченої ради: а) М. І. Нахмановича – Інституту органічної хімії і технології; б) М. С. Ашкіназі, Ф. Г. Демиденка, О. К. Скарре – Інституту фізичної хімії.

24. Дозволили Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови та фольклору скликати наукову сесію, присвячену творчості класика єврейської літератури І.-Л. Ю. Переца.

27–28. Надали: а) виконувачу обов'язків директора Інституту археології Л. М. Славіну наукове відрядження до м. Львова; б) акад. О. Я. Орлову до м. Комсомольська-на-Амурі.

29. Заслухали лист Центрального науково-дослідного інституту геодезії, аерозйомки та картографії з проханням сприяння в справі одержання координат полюса з 1935 р. по 1940 р. та прийняли рішення: 1) доручити Полтавській гравіметричній обсерваторії вжити заходів для одержання координат полюса на основі як закордонних, так і радянських спостережень широти; 2) повідомити Інститут геодезії, аерозйомки та картографії, що відповідне доручення з цього питання дано Полтавській гравіметричній обсерваторії; щодо організації Широтної станції в м. Комсомольську-на-Амурі – відрядити акад. О. Я. Орлова на місце в справі реалізації даного рішення.

30. Заслухавши заяву заступника директора Інституту ботаніки С. Ф. Морочковського з проханням піднести перед РНК УРСР клопотання щодо затвердження Інституту ботаніки учасником широкого показу своїх досягнень на сільськогосподарській виставці 1941 р. в Москві, прийняли рішення: 1) піднести клопотання перед РНК УРСР з цього приводу та повідомити про це директора українського павільйону та Наркомзем; 2) одночасно піднести клопотання перед облвиставкомом про затвердження Інституту ботаніки та інших інститутів учасниками Всесоюзної сільськогосподарської виставки 1941 р.

31. Затвердили В. В. Астаф'єва заступником директора з адміністративно-господарської частини Інституту мікробіології.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 83, арк. 64–72. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 29
засідання Президії Академії наук УРСР

від 5 листопада 1940 р.

1. Обговорили передову статтю в газеті «Правда» від 29 вересня 1940 р. «Наука на службі у радянського народу» та прийняли рішення: 1) запропонувати всім академічним інститутам та Бюро Відділів АН УРСР обговорити дану статтю на загальних зборах наукових співробітників інститутів, вчених радах, Бюро Відділів; 2) проекти тематичних планів інститутів погодити з відповідними відомствами, наркоматами та господарськими органами; 3) доручити всім інститутам та Бюро Відділів після сесій Відділів провести остаточне обміркування тематичних планів, виходячи з зазначених рішень Президії АН УРСР та відповідно до вказівок газети «Правда».

2. Заслухали інформацію акад. Б. С. Чернишова щодо 15-річного ювілею Інституту біохімії та відзначили, що за час свого існування Інститут, зокрема його директор акад. О. В. Палладін, провів значну роботу наукового і народногосподарського значення; доручили акад. Б. С. Чернишову привітати від імені Президії АН УРСР Інститут під час святкування ювілею.

4. Заслухавши інформацію директора Інституту органічної хімії і технології про виконання Інститутом пропозиції РНК УРСР щодо питання використання некарчової рослинної сировини для виробництва спиртів, прийняли рішення: 1) тематичний план Інституту на 1941 р. по даній проблемі затвердити; 2) доручити Інституту приступити до виконання цієї тематики з 1 січня 1941 р.; 3) доручити дирекції Інституту виділити максимальну кількість співробітників для виконання цієї теми за рахунок кадрів Інституту; 4) доручити Техпостачу АН УРСР в декадний термін скласти разом з дирекцією Інституту список обладнання, необхідного для виконання даної тематики, після чого підносити клопотання перед відповідними організаціями про його придбання.

5. Заслухали інформацію акад. О. В. Палладіна про забезпечення виконання співробітниками Інституту економіки доручення РНК УРСР щодо складання розділу посібника з сільського господарства УРСР та ухвалили зобов'язати Інститут економіки виконати цю роботу; наукових співробітників В. В. Бондаренка, П. Ф. Нагорного, М. Т. Стеценка, Климка, які будуть її виконувати, звільнити від виконання їх планової роботи.

6. Взяли до відома інформацію голови Відділу біологічних наук АН УРСР акад. М. М. Гришка про участь Академії наук у Всесоюзній сільськогосподарській виставці та прийняли рішення доповнити список інститутів і осіб, який поданий Бюро Відділу біологічних наук для участі у виставці, інститутами Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР.

7. Затвердили зміни в тематичному плані Інституту біохімії на 1940 р.: зняли з тематичного плану тему «Біохімічні показники крові бруцельозної рогатої худоби» в зв'язку з відсутністю бази для утримання бруцельозних тварин.

10. Затвердили Л. П. Калиниченка завідувачем сектору етнографії Інституту українського фольклору та включили його до складу вченої ради Інституту.

13. Надали акад. М. В. Птусі наукове відрядження до Москви з 10 до 30 листопада на нараду з математичної статистики в Інституті математики АН СРСР та для роботи зі збирання матеріалів для його планової теми.

15. Заслухали постанову Відділу технічних наук АН УРСР про зняття з тематичного плану буровугільного сектору Інституту гірничої механіки на 1940 р. теми «Встановлення механізованої системи обробки буровугільних родовищ західних областей УРСР» в зв'язку з тим, що ця тема розробляється Українським інститутом палива.

16. Відповідно до постанови Президії АН УРСР від 25 січня 1940 р. (протокол № 3) перевели чл.-кор. Б. М. Горбунова з Інституту електрозварювання до Інституту будівельної механіки.

17. Затвердили 8 договірних тем Інституту електрозварювання.

18. Відповідно до постанови Президії АН УРСР від 13 вересня 1940 р. встановили ненормований робочий день для Президента АН УРСР, Віце-президента та вченого секретаря Президії АН УРСР.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 83, арк. 106–118. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 30
засідання Президії Академії наук УРСР

від 19 листопада 1940 р.

1. Заслухавши доповіді голів Відділів суспільних наук і біологічних наук АН УРСР та вчених секретарів Відділів технічних наук та фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР про підсумки роботи Відділів, прийняли рішення доручити комісії в складі академіків Б. С. Чернишова (голова), М. М. Гришка, членів-кореспондентів Б. Д. Грозіна, Л. М. Славіна, виконувача обов'язків директора Інституту фізики О. Г. Міселюка, вченого секретаря Відділу фізико-хімічних і математичних наук Ю. Ю. Юрка, вченого секретаря П. Є. Візіра вивчити резолюції сесій Відділів і розробити проект постанови Президії АН УРСР, який подати на наступне засідання Президії для затвердження.

2. Прийняли рішення скликати 28–29 листопада Загальні збори АН УРСР, присвячені 120-річчю від дня народження Ф. Енгельса.

3. На прохання акад. О. М. Динника щодо звільнення його від обов'язків директора Інституту гірничої механіки, прийняли рішення призначити виконувачем обов'язків директора Інституту Г. М. Савіна.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 83, арк. 119–123. Оригінал Машинопис.

Протокол № 31
засідання Президії Академії наук УРСР

від 7 грудня 1940 р.

1. Розглянули проекти тематичних планів інститутів АН УРСР на 1941 р. та прийняли рішення запропонувати відповідним установам Академії наук з метою усунення недоліків, що є в планах, вжити відповідних заходів: 1) доручити директорам інститутів Енергетики, Металургії, Мінеральної сировини переглянути тематичні плани на 1941 р. для встановлення відповідності накреслених робіт і фінансових ресурсів; 2) запропонувати інститутам Гірничої механіки, Ботаніки, Енергетики (Харків), Української літератури, Карпатській обсерваторії негайно подати скореговані тематичні плани на 1941 р. з відповідними пояснюючими записками; 3) запропонувати інститутам до 10 грудня завершити роботу щодо визначення їх участі в опрацюванні комплексних проблем і встановлення провідних проблем; 4) скликати на початку 1941 р. конференцію хімічних інститутів АН УРСР із залученням відповідних інститутів АН СРСР для спільного визначення напрямів науково-дослідних робіт з проблем хімії; 5) доручити Плановій комісії АН УРСР на основі планів Бюро Відділів та Ради по вивченню виробничих сил УРСР закінчити підготовку до сесії загальноакадемічного плану комплексних робіт на 1941 р.; 6) поставити перед відповідними органами питання щодо виділення необхідного паперу для випуску академічних видань; 7) доручити Відділам АН УРСР негайно зайнятися ліквідацією недоліків у планах та до 12 грудня повідомити про результати Планову комісію АН УРСР.

2. Взяли до відома інформацію акад. О. І. Лейпунського щодо спорудження циклотрону та ухвалили просити РНК УРСР дозволити здійснити це у Фізико-технічному інституті.

3. Утворили Бюджетну комісію АН УРСР в складі академіків О. В. Палладіна, А. О. Сапєгіна, Б. С. Чернишова, Є. О. Патона, чл.-кор. Б. Д. Грозіна, О. А. Качанова, В. В. Рудницького, Ю. К. Делімарського, О. Г. Міселюка, І. П. Терещенка, Ю. Ю. Юрка, Є. М. Ємчук та доручили їй до 12 грудня скласти орієнтовні контрольні числа для інститутів АН УРСР.

4. Прийняли рішення скликати Загальні збори АН УРСР 18 грудня з порядком денним: 1) обговорення тематичних планів інститутів АН УРСР на 1941 р.; 2) наукові доповіді: а) «Проблема урана» (акад. О. І. Лейпунський); б) «Проблема кольорових та рідкісних металів» (Інститут хімії).

5. Затвердили резолюцію на доповідь про підсумки листопадової сесії Відділів АН УРСР (протокол № 30 від 19 листопада 1940 р.).

6. Ознайомились з листом Інституту фізики про те, що журнал «Фізичні записки» не видається протягом року та взяли до відома повідомлення директора Видавництва АН УРСР С. М. Фуксмана, що незабаром вийдуть три номери журналу; прийняли рішення піднести клопотання перед відповідними організаціями щодо перетворення журналу «Фізичні записки» в 1941 р. на періодичне видання.

7–9. Взяли до відома: а) постанову РНК УРСР від 23 листопада 1940 р. за № 1607 про утворення музеїв у Чернівецькій та Акерманській областях; б) повідомлення РНК УРСР, що в зв'язку з обмеженістю капіталовкладень на 1941 р., не передбачено будівництво планетаріїв в містах Києві, Одесі, Харкові, Львові.

10. Ознайомились з листом директора Фізико-технічного інституту про виконану роботу чл.-кор. А. О. Слуцкіним і керованою ним групою наукових співробітників лабораторії електромагнітних коливань Інституту щодо розв'язання важливої оборонної проблеми.

11. Прийняли рішення вважати за неможливе відпустити чл.-кор. М. М. Боголюбова до м. Чернівці на постійну роботу в університеті, оскільки він виконує важливу роботу в Інституті будівельної механіки в Києві і не заперечує проти періодичних виїздів до Чернівецького університету для прочитання лекцій; вирішили повідомити про це рішення НКО УРСР.

12–13. Дозволили наукове відрядження до Москви: а) Віце-президенту АН УРСР акад. О. В. Палладіну з 12 до 17 грудня для погодження тематики Інституту біохімії з тематикою Інституту біохімії АН СРСР і для погодження тематики Інституту біохімії по вітамінах з відповідними установами; б) Президенту АН УРСР акад. О. О. Богомольцю з 11 до 16 грудня для участі в роботі Комітету по переливанню крові.

16. Взяли до відома повідомлення Інституту мінеральної сировини щодо випробування складу глинястого розчину, який забезпечує стабільність і малу фільтраційну здатність в процесі буріння.

17. Заслухали інформацію акад. О. В. Палладіна про смерть акад. О. Г. Шліхтера та доручили: а) директору Інституту економіки В. В. Рудницькому виділити двох наукових співробітників для розбору і підготовки до видання наукових праць академіка; б) Бібліотеці АН УРСР скласти бібліографію наукових праць академіка та звернутись до РНК УРСР з проханням виділити кошти для встановлення пам'ятника на його могилі.

18. Взяли до відома наказ Всесоюзного комітету в справах вищої школи при РНК СРСР про роботу вчених рад інститутів щодо присудження вчених ступенів і звань.

19. Прийняли рішення встановити посаду консультанта сектору гідротехніки Інституту гідрології; призначити на цю посаду доктора технічних наук М. В. Терпугова за сумісництвом з його роботою в Київському гідромеліоративному інституті та вирішили ввести його до складу вченої ради Інституту гідрології.

20. Прийняли рішення піднести клопотання перед РНК УРСР щодо передачі у власність Інституту гірничої механіки будинку по вул. Лагерній, 1, в м. Дніпропетровську.

21. Ознайомившись з заявою Інституту електрозварювання щодо структурних змін у складі Інституту, прийняли рішення погодитись з пропозицією Відділу технічних наук АН УРСР і затвердити такі групи: 1) зварних вагонів; 2) термічних напруг; 3) зварки в судобудуванні; 4) технології зварки; 5) дугових зварочних машин; 6) контактних зварочних машин; 7) контролю якості швів; 8) втілення і при ній проектне бюро.

22. Погодились з пропозицією Бюро Відділу технічних наук АН УРСР і затвердили такі госпрозрахункові теми Інституту електрозварювання на 1941 р.: 1) «Автозварка голим електродом під шаром гранульованого флюсу»; 2) «Розробка проекту установки для автоматичного зварювання під шаром гранульованого флюсу»; 3) «Розробка лабораторної установки для автозварки голим електродом під шаром флюсу зразків»; 4) «Дослідницька робота по випробуванню середнього вузла рам тележек на вібраційне навантаження»; 5) «Дослідницька робота по дослідженню вібраційної міцності вузлів мостів».

23. Заслухали інформацію чл.-кор. Б. Д. Грозіна щодо приміщення і устаткування для роботи групи рафінування чавуну киснем Інституту чорної металургії та ухвалили: в зв'язку з тимчасовим, протягом 1941 р., розміщенням групи в Києві, надати їй на орендних засадах з Інститутом лабораторію, в якій ця група досі працювала, а також запропонувати Інституту хімії передати Інституту чорної металургії все лабораторне і заводське устаткування, з яким працювала досі група; нагадати директору Інституту акад. М. В. Луговцову, що керівництво групою залишається за Інститутом чорної металургії в м. Харкові.

25. Погодились з пропозицією Відділу біологічних наук АН УРСР затвердити в складі Інституту біохімії групу з вивчення проблеми «Механізм біологічної оксидації».

27. На прохання Бюро Відділу суспільних наук АН УРСР, на підставі клопотання Інституту економіки та Інституту історії щодо видання економічного та історичного журналів, ухвалили піднести клопотання перед відповідними організаціями для вирішення цього питання.

28. Ознайомившись з інформацією акад. В. О. Сельського щодо будування сейсмічних станцій в Україні, прийняли рішення просити його представити докладні матеріали з обгрунтуванням необхідності такого будівництва та піднести клопотання перед РНК УРСР про будівництво сейсмічної станції в Києві в 1941 р.

29. В зв'язку зі смертю акад. О. Г. Шліхтера тимчасове виконання обов'язків голови Ради по вивченню виробничих сил УРСР поклали на чл.-кор. Є. С. Бурксера.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 83, арк. 124–139. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 32
засідання Президії Академії наук УРСР

від 17 грудня 1940 р.

1. Взяли до відома інформацію голови Бюджетної комісії АН УРСР акад. О. В. Палладіна щодо розподілу коштів між установами Академії на 1941 р.

2. Зобов'язали всі інститути АН УРСР не пізніше 10 січня подати до Відділів АН УРСР звіти з тим, щоб Відділи до 25 січня подали їх Плановій комісії АН УРСР; остаточний термін затвердження звітів Президією АН УРСР – 15 лютого 1941 р.

4–5. Затвердили наукові звання співробітникам інститутів Історії України та Мовознавства.

6. Прийняли рішення залишити у фондах Бібліотеки АН УРСР бібліотеку і архівні матеріали покійного акад. Д. І. Яворницького; доручили інститутам Історії України, Археології, Українського фольклору зайнятися підготовкою до видання його рукописних та неопублікованих матеріалів.

7. Підтримали клопотання Інституту мовознавства перед Хабаровським крайкомом ВКП(б) щодо зняття з партійного обліку в м. Хабаровську Сторчака для зарахування його на роботу в Інститут мовознавства для складання Українсько-російського словника.

9. Утворили комісію під головуванням акад. О. В. Палладіна в складі академіків М. Я. Калиновича, О. Є. Корнійчука, Ю. М. Соколова, К. Й. Студинського, а також проф. [В. П.] Петрова, Д. Д. Копиці, М. Ф. Бойко для відзначення ювілею акад. А. Ю. Кримського – 70-річчя від дня народження та 40-річчя наукової діяльності.

10. Утворили комісію в складі академіків М. Я. Калиновича, О. О. Богомольця, О. І. Білецького, А. Ю. Кримського, О. Є. Корнійчука, К. Й. Студинського, Ф. І. Лаврова та Є. Г. Адельгейма для відзначення 50-річного ювілею від дня народження акад. П. Г. Тичини та 30-річчя літературної і наукової діяльності.

11. На інформацію заступника голови Відділу суспільних наук АН УРСР В. В. Рудницького прийняли рішення дозволити Інституту українського фольклору скликати нараду майстрів оповідального фольклору.

13. Заслухавши повідомлення члена Президії АН УРСР акад. О. В. Леонтовича, що в грудні відбудеться 80-річний ювілей від дня народження акад. М. С. Курнакова, ухвалили надіслати

йому від імені Президії АН УРСР привітальну телеграму та доручили Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР розробити план участі Відділу у відзначенні ювілею.

14. Доручили Раді по вивченню виробничих сил УРСР під час Загальних зборів АН УРСР скликати нараду бригади з місцевих видів палива за участю акад. М. І. Кузнєцова, чл.-кор. П. П. Карпухіна та інших відповідних фахівців для розробки конкретного плану роботи установ Академії наук з цієї проблеми та про рішення наради доповісти на найближчому засіданні Президії АН УРСР.

15–16. Дозволили Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР скликати: а) наприкінці січня в м. Дніпропетровську нараду з гетерогенного каталізу; головою оргкомітету затвердили акад. О. І. Бродського, заступником В. А. Ройтера; б) в лютому нараду в Києві з проблеми корозії; головою оргбюро затвердили акад. В. О. Плотникова, заступником М. М. Граціанського.

17. Взяли до відома лист Інституту мінеральної сировини про затвердження наукового персоналу Інституту.

18. Утворили Комітет для організації Астрономічної обсерваторії в Києві в складі акад. Б. С. Чернишова (голова), Ю. Ю. Юрка (секретар), членів – академіків О. Я. Орлова, С. В. Серенсена.

19. Взяли до відома лист директора Інституту фізичної хімії акад. О. І. Бродського про включення до складу журі конкурсу імені Л. В. Писаржевського на кращу роботу з неорганічної хімії акад. АН СРСР В. Г. Хлопіна.

20. Доручили Інституту хімії передбачити в плані Інституту на 1941 р. всі ті потреби, що можуть сприяти виконанню тематики відділу корозії металів, запропонованої Економрадою УРСР.

21. Затвердили Д. П. Зосимовича завідувачем лабораторії електрохімічних покриттів.

22–23. Затвердили: а) членами вченої ради Інституту хімії П. З. Фішера і І. М. Подорвана; б) завідувача * відділу моторного палива Інституту органічної хімії.

24–25. Завтердили наукові звання співробітникам Інституту органічної хімії і технології.

27. Заслухавши заяву акад. В. О. Сельського щодо передачі Янівської магнітної станції, яка знаходиться у віданні Львівського університету, у відання Інституту геологічних наук, прийняли рішення піднести клопотання перед РНК УРСР щодо вирішення цього питання.

29. Дозволили комісії з якісних сталей продовжити роботу в 1941 р.

30. Дозволили Відділу технічних наук АН УРСР і комісії з якісних сталей скликати в 1941 р. Всесоюзну нараду з питань збільшення ресурсів якісної сталі за участю інститутів Металургії і Хімії.

31. Прийняли рішення не заперечувати проти організації групи сільськогосподарської механіки при Бюро Відділу технічних наук АН УРСР і передати це питання на розгляд Президії Академії наук.

32. Взяли до відома клопотання Інституту чорної металургії щодо включення до переліку господарсько-розрахункових тем теми «Дослідження причин брака виробництва вантажної сталі для транспорта» та ухвалили передати це питання на розгляд Президії АН УРСР.

33. Вирішили передати прохання Інституту гірничої механіки розпочати тему «Дослідження та вишукання схем автоматизації нівелювання», заплановану в тематичному плані 1941 р. з 1 грудня 1940 р. на розгляд Планової комісії АН УРСР.

34. Ознайомившись з заявою директора Радієвого інституту АН СРСР акад. В. Г. Хлопіна про бажаність переведення на роботу до Інституту акад. О. І. Лейпунського, констатували неможливість такого переведення; прийняли рішення дозволити акад. О. І. Лейпунському бути консультантом фізичного відділу Радієвого інституту, для чого дозволити йому періодичні виїзди до Ленінграда; вирішили повідомити про це рішення акад. В. Г. Хлопіна.

35. Запропонували інститутам АН УРСР, які одержали право взяти участь у Всесоюзній сільськогосподарській виставці, висунути кандидатури наукових співробітників як учасників виставки.

---

* В документі прізвище відсутнє.

36. Ознайомились з листом виконувача обов'язків директора Інституту фізики О. Г. Міселюка про підтримку клопотання Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка перед Комітетом в справах вищої школи про переведення проф. Д. Д. Іваненка з м. Свердловська на посаду завідувача кафедри теоретичної фізики Київського держуніверситету ім. Т. Г. Шевченка.

38. Прийняли рішення повідомити акад. О. І. Бродського про виділення розпорядчим засіданням Президії АН УРСР додаткового асигнування на 1940 р. Інституту фізичної хімії у сумі 400000 крб., куди увійшли кошти на роботи з проблеми урану.

39. Ознайомившись з заявою чл.-кор. І. Я. Штаєрмана з проханням звільнити його з посади заступника голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР, ухвалили просити його залишитися на посаді до підшукання нової кандидатури та доручили Відділу на наступне засідання Президії АН УРСР подати кандидатуру на цю посаду.

40. Ввели додатково до складу вченої ради Бібліотеки АН УРСР акад. В. Г. Шапошникова (від Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР), чл.-кор. С. І. Маслова і Ліповецьку (від Відділу суспільних наук АН УРСР), чл.-кор. Ф. П. Бєлянкіна (від Відділу технічних наук АН УРСР) і чл.-кор. Я. С. Модилевського (від Відділу біологічних наук АН УРСР).

41. Надали з 15 грудня акад. Є. О. Патону наукове відрядження до Москви на 5 днів.

42. Взяли до відома інформацію голови Редакційно-видавничої ради АН УРСР акад. Б. С. Чернишова про встановлення розміру авторського та редакторського гонорару авторам та редакторам за видання АН УРСР на 1941 р.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 83, арк. 140–159. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 33
засідання Президії Академії наук УРСР

від 24 грудня 1940 р.

1. Заслухали доповідь голови Планової комісії АН УРСР акад. А. О. Сапєгіна і співдоповідь Віце-президента АН УРСР акад. О. В. Палладіна про підсумки грудневої сесії АН УРСР та прийняли рішення: 1) звернути увагу інститутів Академії наук на потребу подальшого посилення комплектування робіт; 2) в зв'язку з великим значенням проблеми місцевих видів палива, зокрема питання про енергетичне і хімічне використання бурого вугілля, утворити в складі Інституту органічної хімії відділ з вивчення місцевих видів палива в м. Харкові, завідувачем призначити акад. М. І. Кузнєцова, включивши до складу відділу членів-кореспондентів П. П. Карпухіна і А. І. Кіпріанова; запропонувати Бюджетній комісії АН УРСР забезпечити відділ відповідними штатними співробітниками та асигнуванням; 3) беручи до уваги актуальність проблеми нафти в Україні, доручити Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР, зокрема інститутам Геологічних наук і Органічної хімії, подати проект організації при Інституті органічної хімії і технології відділу з вивчення української нафти; проект організації зазначеного відділу подати на затвердження Президії АН УРСР; 4) беручи до уваги провідне місце в галузі фізичних наук проблеми ядерної фізики, приступити в 1941 р. до будівництва в Фізико-технічному інституті циклотрона за проектом акад. О. І. Лейпунського; 5) запропонувати Відділу технічних наук подати до Президії АН УРСР проект організації групи сільськогосподарської механіки при Інституті будівельної механіки; включити до складу групи членів-кореспондентів Л. П. Крамаренка, А. О. Василенка, П. М. Василенка; 6) констатуючи успішне проведення в Інституті хімії деяких робіт з рідкісних і кольорових металів, вважати за потрібне для подальшого розвитку цих робіт утворити при Інституті хімії напівзаводську установку; доручити Інституту подати Президії АН УРСР проект даної установки; 7) звернути увагу інститутів Академії наук на потребу приділення більшої уваги написанню брошур та літератури науково-популярного характеру з метою популяризації наукових досягнень як світової науки, так і робіт, виконаних відповідними інститутами Академії; 8) просити РНК УРСР щодо виділення одного з механічних заводів Києва (наприклад, завод ім. Лепсе), доручивши йому виконання нових конструкторських приладів за зав-

данням інститутів АН УРСР; 9) звернути увагу Відділів АН УРСР та керівників науковою роботою інститутів на потребу приділяти значну увагу питанню підготовки наукових кадрів; 10) просити РНК УРСР додаткове асигнування до бюджету АН УРСР на 1941 р.: а) на створення преміального фонду; б) на додаткове обладнання інститутів; в) дати вказівки Держплану УРСР щодо забезпечення Академії наук фондовими матеріалами відповідно до поданих заявок; г) виділити додатково до бюджету Академії наук на 1941 р. 1300000 крб. на будівництво Ботанічного саду; д) асигнувати Бібліотеці АН УРСР на придбання закордонної літератури в 1941 р. не менше як 50000 крб., на журнали та придбання радянської літератури також 50000 крб.; є) на капітальний ремонт 300000 крб.; 11) просити РНК УРСР про надання окремого будинку для хімічних інститутів та Інституту мінеральної сировини.

3. Заслухали інформацію виконувача обов'язків голови Ради по вивченню виробничих сил УРСР чл.-кор. Є. С. Буркссра про стан вивчення проблеми місцевих видів палива УРСР та прийняли рішення: 1) з газифікації місцевих видів палива провести досліди на газогенераторі безперервної дії з парокисневим дуттям: газифікацію торфу (відповідальний – В. І. Кузнєцов, Інститут органічної хімії); газифікацію бурого вугілля Александрійського родовища (відповідальний – акад. М. І. Кузнєцов); газифікацію бурого вугілля Кіровоградського родовища (відповідальний – В. І. Кузнєцов); 2) з півкоксування бурого вугілля Александрійського родовища з наступним крекінгом смоли на безперервно діючій лабораторній установці для одержання потрібних даних для складання проектного завдання на дослідну промислову установку (відповідальний – В. І. Кузнєцов); провести досліди первісної буровугільної смоли для одержання основних технічних покажчиків (відповідальний – чл.-кор. П. П. Карпухін); провести дослідне півкоксування бурого вугілля Александрійського родовища на вертикальній камерній печі безперервної дії Харківського дослідного коксового заводу (відповідальний – акад. М. І. Кузнєцов); 3) з гідрування бурого вугілля провести досліди гідрування в укрупненій лабораторній установці Харківського вуглехімічного інституту для проробки технологічного процесу гідрування для одержання разом з моторним паливом нижчих фенолів (відповідальний – акад. М. І. Кузнєцов); відрядити з цією метою до м. Харкова заступника директора Інституту органічної хімії і технології В. С. Кобзаренка.

4. Прийняли рішення просити Наркомфін УРСР, зважаючи на важливість тематики Інституту електрозварювання, дозволити витратити прибуток Інституту з господарсько-договірних робіт на доустаткування та обладнання.

5. Задовольнили прохання директора Інституту електрозварювання акад. Є. О. Патона передбачити в штаті Інституту на 1941 р. посаду заступника директора з наукової роботи в зв'язку з призначенням його членом Ради машинобудівництва при РНК СРСР і необхідністю щомісяця виїжджати до Москви на 20 днів; призначили на посаду заступника директора Інституту електрозварювання з наукової роботи В. В. Шевернцького.

6. Дозволили видати працю чл.-кор. П. П. Буштедта «Автомат для дугового зварювання» російською мовою та зобов'язали Видавництво АН УРСР прискорити видання цієї роботи.

7. Взяли до відома постанову РНК СРСР за № 2499 від 11 грудня 1940 р. про тривалість робочого дня медичних працівників та вирішили поширити її на медичних працівників інститутів Клінічної фізіології, Мікробіології та Біохімії.

8. Ознайомились із заявою директора Видавництва АН УРСР С. М. Фуксмана з проханням виділити комісію для обслідування справи, пов'язаної зі ввозом і поширенням антирадянської літератури та утворили комісію в складі чл.-кор. Л. М. Славіна (голова), членів – А. Ю. Шевченка, М. І. Супруненка.

10. Прийняли до відома доповідну записку Керуючого справами АН УРСР О. А. Качанова про порушення Інститутом українського фольклору наказу Верховної Ради щодо трудової дисципліни та запропонували заступнику директора Інституту Ф. І. Лаврову терміново подати пояснення з цього приводу до Президії АН УРСР.

11. Запропонували всім інститутам АН УРСР через відповідні Відділи Академії наук подати не пізніше 26 грудня рекомендації на Сталінську премію; для представлення зазначених матеріалів терміново відрядити до Москви до Комітету по Сталінських преміях Ю. Ю. Юрка.

12. Дозволили Відділу Фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР скликати 1–3 лютого 1941 р. хімічну конференцію та затвердили оргкомітет в складі акад. В. О. Плотникова (голова), чл.-кор. Є. С. Бурксера (заступник), академіків П. П. Будникова, В. Г. Шапошникова, О. І. Бродського, В. П. Яворського, М. І. Кузнєцова, Є. І. Орлова, чл.-кор. В. О. Ізбекова, Й. Л. Фраймовича, В. С. Кобзаренка та З. М. Сафіра.

13. Затвердили акад. М. В. Птуху керівником групи статистики Інституту економіки.

15. Ввели до складу вченої ради Інституту клінічної фізіології В. Х. Василенка.

17. Включили до тематичного плану 1940–1941 рр. Інституту чорної металургії договірну тему «Вивчення технологічного виробництва бандажної сталі з метою покращення її якості» (керівник – акад. М. М. Доброхотов).

18. Дозволили Інституту гірничої механіки тему «Створення нового нівеліра», заплановану на 1941 р., розпочати з 1 грудня 1940 р.

19 Прийняли рішення створити самостійну групу Інституту гірничої механіки в м. Сталіно під керівництвом чл.-кор. П. С. Кучерова.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 83, арк. 160–182. Оригінал. Машинопис.

1941

Протокол № 1
засідання Президії Академії наук УРСР

від 6 січня 1941 р.

1. Заслухали звіт начальників об'єктів № 4, 5 ППО АН УРСР про роботу та зазначили: 1) оперативні документи по об'єктах повністю не розроблені; 2) бойова підготовка формувань унітарних команд регулярно не проводиться і облік не ведеться; 3) не розгорнуто політико-масової роботи, в зв'язку з чим, прийняли рішення: а) запропонувати в 20-денний термін всім начальникам об'єктів закінчити розробку оперативних планів з ППО; б) доручити штабу МППО АН УРСР перевіряти 3 рази на місяць проведення занять з особовим складом формувань; в) запропонувати начальникам об'єктів ППО розгорнути масово-оборонну роботу серед колективу; г) вважати за потрібне для підсилення і забезпечення роботи об'єкту, який об'єднує оборонну роботу з ППО 6 інститутів, призначити начальником об'єкту № 1 заступника директора Інституту мінеральної сировини Г. Ф. Ромса; д) начальникам об'єктів № 1, 4, 5, що не виконали наказу про здачу норм 1 ступеня, повністю закінчити здачу норм до 10 лютого; є) запропонувати начальнику штабу МППО АН УРСР практикування проведення учбових тривог як в робочий, так і в неробочий час по кожному об'єкту не менш як 1 раз в 3 місяці.

2. Ознайомившись з інформацією про підсумки наради з природних газів УРСР, прийняли рішення: 1) відзначити задовільну організацію проведення наради, в роботі якої взяли участь інститути АН УРСР, галузеві інститути СРСР, урядові й промислові організації, науково-технічна громадськість; 2) зазначити, що на нараді було заслухано 14 доповідей і 2 співдоповіді, на яких підведено підсумки сучасного стану вивчення газових родовищ УРСР, їх використання в різних галузях народного господарства, їх хімічну переробку, хіміко-енергетичне використання, використання природних газів УРСР в металургії і нафтовій техніці, питання подальшого газопостачання, газифікації Києва та ін.; 3) констатувати, що по всіх доповідях прийняті рішення, які накреслюють шляхи втілення закінчених робіт, перспективи подальших науково-дослідних і геолого-розвідувальних робіт; 4) піднести клопотання перед РНК УРСР щодо організації в м. Бориславі на базі Прикарпатського геологічного інституту відділу або групи Інституту геологічних наук; 5) доручити Раді по вивченню продуктивних сил УРСР розширити тематику з проблеми природних газів; 6) вияснити у директора Інституту енергетики акад. В. М. Хрущова можливість утворення наукового центру в формі дослідно-проектної групи з газових турбін із залученням до

цієї роботи групи газових турбін кафедри парових турбін Харківського механіко-будівельного інституту; 7) доручити Редакційно-видавничій раді АН УРСР включити до плану видань I кв. 1941 р. видання збірника праць наради з природних газів; подати до «Вістей АН УРСР» повідомлення про підсумки роботи наради; 8) вважати за потрібне видати окремою збіркою резолюції наради та надіслати їх всім зацікавленим організаціям СРСР.

3. Доручили Раді по вивченню продуктивних сил УРСР скликати нараду відповідних інститутів для розробки питання комплексного вивчення р. Дністра за участю інших зацікавлених організацій.

4. Дозволили Відділу суспільних наук АН УРСР скликати в лютому сесію Відділу.

5. Ухвалили надіслати акад. Л. А. Булаховському привітання від імені Президії АН УРСР з нагоди 30-річчя наукової і педагогічної діяльності та відрядити для участі у відзначенні ювілею делегацію в складі акад. О. І. Білецького, чл.-кор. Е. Г. Співака, М. Ф. Бойко.

6. Доручили розпорядчому засіданню Президії АН УРСР остаточно проробити положення про права заступника голови Відділу суспільних наук АН УРСР у м. Львові, після чого подати на затвердження Президії АН УРСР.

7. Доручили Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР подати на наступне засідання Президії АН УРСР план і програму проведення хімічної конференції.

8. Ознайомились з листом Спілки радянських письменників України від 4 січня 1941 р. за № 1920 з повідомленням про відзначення 27 січня 50-річчя від дня народження і 30-річчя творчої діяльності акад. П. Г. Тичини та ухвалили довести до відома Спілку радянських письменників України щодо створення академічної комісії з відзначення ювілею академіка.

9. Взяли до відома лист акад. О. Ю. Шмідта з підтримкою пропозиції щодо організації широтної станції в м. Комсомольську та ухвалили повідомити про цей лист акад. О. Я. Орлова і запропонувати йому подати свої пропозиції з цього питання.

13. Ознайомившись з листом виконавчого комітету Київської міськради від 24 грудня 1940 р. за № 252/5 з побажанням щодо включення до тематичного плану Київської філії Інституту енергетики розробки типів конструкцій тепломагістралей і тепломереж для Києва та висновками з цього приводу голови Планової комісії АН УРСР акад. А. О. Сапєгіна і директора Київської філії Інституту енергетики І. Т. Швеця, погодились з їх висновками, що тематика з розробки типів конструкцій тепломагістралей і тепломереж для Києва не може бути включена до тематичного плану Інституту енергетики, оскільки там відсутня група теплофікації і фахівці в цій галузі.

14. Запропонували інститутам, які потребують закордонного устаткування, протягом 10 днів подати заявки на потрібне для їх роботи закордонне устаткування з детальним обгрунтуванням специфікації, не включаючи до списку приладів, що виготовляються в СРСР.

15. Прийняли рішення забезпечити всі Відділи АН УРСР виданнями інститутів за рахунок кошторисів Відділів.

16. Затвердили постанову президії Редакційно-видавничої ради АН УРСР від 26 грудня 1940 р., § 19, і доручили комісії з перевірки роботи Видавництва АН УРСР щодо реалізації видань, що надійшли з м. Львова, перевірити стан роботи Видавництва та про наслідки перевірки доповісти на засіданні Президії АН УРСР.

17. Дозволили друкувати ювілейний збірник Фізико-технічного інституту російською мовою, оскільки він містить низку статей, що мають значення для всього СРСР.

18–19. Відмовили в проханні Інституту гідрології друкувати «Повідомлення» Інституту російською мовою; дозволили друкувати роботу Інституту електрозварювання «Електроди для багатошарової направки литих крестовин» російською мовою.

20. Дозволили Видавництву АН УРСР передати книгарню Академії наук у м. Львові зі складами одній із книготорговельних організацій.

21. Доручили акад. Б. С. Чернишову детально ознайомитись з доповідною запискою директора Бібліотеки АН УРСР та розробити проект будівництва Бібліотеки.

22. Погодились з пропозицією директора Інституту геологічних наук акад. Б. С. Чернишова щодо доцільності передачі АН УРСР Карпатського геологічного інституту в м. Бориславі як

відділу до Інституту геологічних наук та запропонували йому подати на наступне засідання Президії АН УРСР конкретні пропозиції в цій справі.

23. Прийняли рішення запропонувати Інституту органічної хімії і технології подати в 5-денний термін на розпорядче засідання Президії АН УРСР міркування щодо організації відділів інститутів: в м. Харкові – з місцевих видів палива, в м. Львові – з хімії нафти.

25. Надали Віце-президенту АН УРСР акад. А. О. Сапєгіну з 7 по 14 січня наукове відрядження до АН СРСР.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 1–13. Оригінал Машинопис.

Протокол № 2
засідання Президії Академії наук УРСР

від 13 січня 1941 р.

1. Заслухали інформацію ювілейної комісії з підготовки до ювілею акад. А. Ю. Кримського та ухвалили: 1) схвалити постанову ювілейної комісії щодо скликання 15 січня разом зі Спілкою радянських письменників України та Київським державним університетом ім. Т. Г. Шевченка урочистого засідання, присвяченого 70-річчю від дня народження і 50-річчю наукової і літературної діяльності акад. А. Ю. Кримського; 2) підготувати від імені Президії АН УРСР адресу і просити Президента Академії наук акад. О. О. Богомольця привітати ювіляра на ювілейному засіданні; 3) видати в 1941 р. вибрані наукові праці акад. А. Ю. Кримського.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 14. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 3
засідання Президії Академії наук УРСР

від 16 січня 1941 р.

1. Заслухали повідомлення Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця про смерть акад. Ю. М. Соколова та прийняли рішення щодо організації похорону й увічнення пам'яті академіка створити комісію в складі акад. О. В. Палладіна, акад. М. Я. Калиновича, чл.-кор. П. М. Попова, Ф. І. Лаврова, О. А. Качанова.

2. Заслухали доповідь Бюро Відділу технічних наук АН УРСР про роботу Відділу у 1940 р. та прийняли рішення: 1) звернути увагу Бюро в своїй роботі в 1941 р. на такі моменти: а) концентрацію сил в окремих інститутах на проблемах, які мають велике практичне і наукове значення; б) посилення зв'язку з інститутами Математики, Фізики і Хімії в розробці проблем, пов'язаних з питаннями, що можуть бути розв'язані методами більш глибокого наукового аналізу, зокрема на потребу концентрації наукових сил у провідних проблемах новоутворених інститутів Металургії і Енергетики, а також розробку Інститутом гірничої механіки питань в галузі добування нерудних копалин, зокрема місцевих видів палива; 2) доручити Бюро Відділу разом з інститутами Академії наук скласти план впровадження в практику досягнень науково-дослідної роботи.

3. Ознайомившись з інформацією директора Інституту органічної хімії і технології акад. В. П. Яворського про хід виконання постанови Президії АН УРСР від 24 грудня 1940 р. щодо організації Відділів Інституту органічної хімії і технології у містах Львові і Харкові, ухвалили: 1) запропонувати Інституту органічної хімії і технології подати: а) конкретні пропозиції щодо організації в м. Харкові Відділу Інституту з хімії бурого вугілля і торфу з детальним зазначенням потрібних для цього асигнувань; б) проект організації робіт Інституту з нафти і природних газів з урахуванням потреби залучення до цієї роботи проф. О. Т. Пілята і його співробітників у м. Львові на правах Відділу Інституту органічної хімії і технології.

4. Взяли до відома інформацію акад. А. О. Сапєгіна про хід підготовки звіту АН УРСР за 1940 р.

5. Заслухавши доповідь директора Астрономічного інституту АН СРСР Морфора щодо виготовлення обладнання для Київської астрономічної обсерваторії, ухвалили: а) звернутися до РНК УРСР з проханням піднести клопотання перед РНК СРСР дати вказівку заводу № 349 ім. ОДПУ виготовити для АН УРСР вертикальний круг, пасажний інструмент і астрограф для обладнання Київської астрономічної обсерваторії; б) висловити подяку Астрономічному інституту АН СРСР за сприяння в справі організації Київської астрономічної обсерваторії та просити Президію АН СРСР надати Астрономічному інституту АН СРСР термінову допомогу для роботи з будування приладів, необхідних для Обсерваторії.

6. Утворили комісію в складі акад. А. О. Сапєгіна (голова), акад. М. Г. Холодного, акад. М. М. Гришка, С. М. Гершензона і І. М. Полякова (м. Харків) для розслідування за заявою акад. І. І. Шмальгаузена справи щодо звинувачення його Г. А. Машталером в плагіаті.

7. Прийняли рішення надіслати від імені Президії АН УРСР Всесоюзному інституту експериментальної медицини ім. Горького привітальну телеграму з нагоди 50-річчя його існування.

10. Заслухали інформацію акад. О. В. Палладіна щодо святкування ювілею акад. П. Г. Тичини та ухвалили провести святкування разом зі Спілкою радянських письменників України 28 січня; просити Спілку включити до програми доповідь акад. О. І. Білецького.

12. Вирішили дати Бібліотеці АН УРСР додатково 25 штатних одиниць на 1941 р.; доручили директору Бібліотеки подати на розпорядче засідання Президії АН УРСР проект розподілу штату по секторах.

13. Доручили Видавництву АН УРСР задовольнити прохання Книготорговельного об'єднання державних видавництв РРФСР щодо відпуску літератури, що видається АН УРСР російською мовою для продажу її в торговельній мережі «КОГИЗ» та інших книготорговельних організаціях

14. Затвердили постанову президії Редакційно-видавничої ради АН УРСР щодо передачі до архівного фонду Президії АН УРСР примірників кожного видання Академії наук; ухвалили вважати за потрібне місцезнаходження фонду у Видавництві АН УРСР.

15. Дозволили друкувати резолюції наради з природних газів УРСР російською мовою.

16. Вирішили збільшити номінал на періодичні і передплатні видання АН УРСР на 1941 р. в зв'язку з підвищенням собівартості видань книжкової продукції; доручили Редакційно-видавничій раді АН УРСР подати на наступне засідання Президії Академії наук проект збільшеного номіналу зазначених видань.

17. Дозволили Відділу біологічних наук АН УРСР скликати у квітні конференцію з вивчення флори і фауни УРСР.

18. Дозволили чл.-кор. Я. В. Роллу відрядження до м. Харкова з 18 до 25 січня на сесію з нагоди 100-річчя існування Сільськогосподарського інституту.

21. Затвердили П. С. Савченка завідувачем гідрохімічної групи Інституту гідробіології.

22. Постановили організувати при Будинку пропаганди МПК КП(б)У Бюро консультацій АН УРСР.

23. Вирішили встановити посаду вченого секретаря Полтавської і Карпатської обсерваторій.

24. Звільнили акад. О. Я. Орлова, згідно з його проханням, від обов'язків голови Комітету по метеоритах.

26. Дозволили Відділу суспільних наук АН УРСР скликати з 29 січня до 1 лютого наукову конференцію, присвячену епохам неоліту і бронзи.

27. Задовольнили прохання акад. В. О. Плотникова щодо звільнення його від обов'язків голови оргкомітету зі скликання хімічної конференції.

28. Підтримали клопотання Відділу технічних наук АН УРСР щодо організації при Відділі групи сільськогосподарської механіки.

29. Затвердили новий склад вченої ради Інституту гірничої механіки в зв'язку з реорганізацією Інституту: акад. О. М. Динник, акад. М. М. Федоров, чл.-кор. К. І. Татомир, чл.-кор. М. П. Семененко, чл.-кор. П. С. Кучеров, Г. М. Савін, В. Б. Уманський, І. Я. Айзеншток, О. О. Вопілкін, О. Н. Щербань, А. М. Цейтлін, вчений секретар О. М. Кузнєцов; члени –

представники від АН СРСР: академіки О. М. Терпигорєв, О. О. Скочинський, О. П. Герман, чл.-кор. О. С. Ільїчов.

30. Ознайомившись з листом директора Інституту чорної металургії акад. М. В. Луговцова про тимчасове залишення в Києві сектору рафінування чавуну, прийняли рішення запропонувати акад. М. В. Луговцову з'ясувати питання щодо повернення на роботу до АН УРСР інженера М. Л. Мозгового; в разі його неповернення до Академії наук, вважати за потрібне ліквідацію сектору.

32. Прийняли до відома інформацію акад. О. В. Палладіна про порядок прибуття на засідання Президії АН УРСР.

33. Заслухали інформацію про видання науково-популярної літератури та запропонували директорам науково-дослідних установ АН УРСР скласти план видань науково-популярної літератури та подати його на розгляд Президії АН УРСР.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 15–27. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 4
засідання Президії Академії наук УРСР

від 25 січня 1941 р.

1. Заслухали звіт Бюро Відділу біологічних наук АН УРСР про роботу за 1940 р. та прийняли рішення: 1) посилити керівну роботу інститутами, що входять до його складу, забезпечивши їх проблематикою, яка має особливо актуальне значення; 2) звернути увагу на організацію правильного обліку роботи окремих співробітників; 3) організувати при Бюро Відділів Ради Відділів; 4) подати на наступне засідання Президії АН УРСР пропозицію щодо складу Рад Відділів.

2. Ухвалили пропозиції Ради по вивченню продуктивних сил УРСР у справі комплексного вивчення р. Дністра та доручили їй разом з відповідними інститутами узгодити це питання з Держпланом УРСР та подати остаточні пропозиції на наступне засідання Президії АН УРСР.

4. Заслухали інформацію вченого секретаря Президії АН УРСР Й. Л. Фраймовича про видання бібліографічної літератури згідно з постановою ЦК ВКП(б) та ухвалили: а) доручити Бюро Відділів разом з Плановою комісією АН УРСР скликати нараду директорів відповідних інститутів, представників вчених рад для з'ясування участі інститутів АН УРСР в цій роботі з притягненням Редакційно-видавничої ради і Бібліотеки АН УРСР; б) подати Президії АН УРСР конкретні пропозиції в справі видання бібліографічної літератури.

5. Продовжили термін подачі праць на конкурс молодих учених до 20 лютого.

6. Заслухали повідомлення голови Планової комісії АН УРСР акад. А. О. Сапєгіна, що до цього часу не подали звіти про роботу за 1940 р. інститути Української літератури і Будівельної механіки та ухвалили звернути увагу дирекції даних інститутів на неприпустиме їх ставлення до подачі звітних матеріалів і зобов'язали в 1-денний термін подати Плановій комісії необхідні матеріали.

7. Зобов'язали Інститут української літератури в 10-денний термін подати через Бюро Відділу суспільних наук АН УРСР програму курсу історії української літератури для університетів, вишів та через Президію АН УРСР надіслати до НКО УРСР; Бюро Відділу суспільних наук Академії наук доручили простежити за виконанням цієї постанови.

9. Прийняли до відома доповідь заступника голови Відділу суспільних наук АН УРСР В. В. Рудницького щодо плану словникової роботи Інституту мовознавства на найближчий період та ухвалили: а) зобов'язати Інститут мовознавства здати до друку І том Українсько-російського словника, а також Польсько-українського, Німецько-українського і Англо-українського словників; б) доручити розпорядчому засіданню Президії АН УРСР передбачити потребу розширення штатів Інституту мовознавства.

10. Погодились з клопотанням Інституту хімії щодо включення до їх тематичного плану на 1941 р. теми «Термічна дисоціація сульфата стронція» (виконавець Й. Л. Фраймович).

11. Прийняли рішення затвердити чл.-кор. А. О. Василенка завідувачем групи сільськогосподарської механіки з моменту одержання Академією наук додаткових штатних одиниць від РНК УРСР.

12. Вирішили перевести буровугільний сектор Київського Інституту гірничої механіки до м. Дніпропетровська.

13. Затвердили Д. С. Селіхова керівником групи по відділу теплотехніки Інституту енергетики.

14. Запропонували директору Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенку виділити Бібліотеці АН УРСР у м. Львові необхідну літературу.

15. Заслухавши постанову Бюро Відділу суспільних наук АН УРСР, що в інститутах Фольклору і Мовознавства у м. Львові не заміщені посади заступників завідувачів, запропонували П. С. Мустяці негайно виїхати до м. Львова для виконання обов'язків заступника завідувача відділу Інституту мовознавства, М. С. Родіній – заступника завідувача Відділу Інституту українського фольклору.

16. Запропонували директорам інститутів Відділу суспільних наук АН УРСР систематично направляти керівників своїх відділів на допомогу в роботі Відділів інститутів у м. Львові.

17. Прийняли рішення висловити подяку акад. В. Г. Щурату за цінний дар Бібліотеці АН УРСР – неопублікованих рукописів І. Я. Франка.

18. Ознайомились з листом Всесоюзного наукового інженерно-технічного товариства силікатної промисловості в Москві з проханням взяти участь у проведенні 30-річного ювілею науково-педагогічної і громадської діяльності акад. П. П. Будникова та відрядили до Москви для участі в урочистостях акад. Є. І. Орлова.

19. Доручили Видавництву АН УРСР забезпечити можливість одержання Київською науковою медичною бібліотекою за готівку друкованої продукції інститутів Клінічної фізіології, Біохімії, Мікробіології і Зоології.

22. Вирішили надсилати примірники видань АН УРСР секретарю Президії Верховної Ради УРСР та заступнику голови Державної планової комісії УРСР.

23. Доручили Відділу технічних наук АН УРСР надіслати привітальну телеграму Донецькому індустріальному інституту з нагоди 20-річчя його існування.

24. На час від'їзду Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця до Москви на Загальні збори АН СРСР, для участі в роботі Президії АН СРСР та для зачитання лекцій в Бюро пропаганди Московського міського комітету партії виконання обов'язків Президента АН УРСР поклали на Віце-президента акад. А. О. Сапєгіна.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 28–40. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 5
засідання Президії Академії наук УРСР

від 6 лютого 1941 р.

1. Заслухали звіт Інституту хімії про роботу за 1940 р. та констатували: а) план робіт на 1940 р. Інститутом виконаний; б) темпи втілення досягнень Інституту в практику недостатні, не приділяється достатня увага популяризації одержаних Інститутом наслідків через недостатній інтерес практичних організацій до нових методів хімічної роботи та відсутність в Інституті напівзаводських установок; в) необхідне посилення робіт з каталізу та з проблеми «Розробка нових методів кріплення свердловин при бурінні на нафту (безтрубне кріплення); г) вважати за потрібне, щоб Відділи АН УРСР глибше цікавились роботою інститутів, що входять до їх складу і робили співдоповіді при заслуховуванні на Президії АН УРСР звітів і планів інститутів.

2. Підтримали клопотання Інституту хімії про відзначення його 10-річного ювілею, який відбудеться 1 листопада, та доручили подати на розгляд Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР програму проведення ювілею та видання ювілейного збірника.

3. Затвердили склад Ради Відділу фізико-хімічних і математичних наук: академіки П. П. Будников, Б. С. Чернишов, В. Г. Шапошников, В. О. Плотников, В. П. Яворський, Б. С. Лисін, М. О. Лаврентьєв, О. І. Бродський, О. Я. Орлов, М. І. Кузнєцов; члени-кореспонденти І. Я. Штаєрман, Є. С. Бурксер, В. О. Ізбеков та О. Г. Міселюк, О. Й. Шпетний, Ю. К. Делімарський, Г. Ф. Ромс, В. С. Кобзаренко, С. П. Родіонов.

4. Прийняли рішення скликати сесію Відділу фізико-хімічних і математичних наук на 3 дні раніше Загальних зборів АН УРСР та присвятити її науковим доповідям, що відповідають постанові РНК УРСР і ЦК ВКП(б)У від 9 січня 1941 р. про заходи щодо збільшення виробництва товарів широкого вжитку з місцевої сировини, а також доповіді за закінченими у 1940 р. та на початку 1941 р. темами з провідних проблем інститутів.

7. Погодились з клопотанням голови Планової комісії АН УРСР акад. А. О. Сапєгіна щодо перейменування Планової комісії в Науково-плановий відділ.

8. Доручили Відділам АН УРСР поставити на засіданні Президії АН УРСР питання про підготовчу роботу щодо відзначення 25-річчя встановлення радянської влади.

9. Заслухали клопотання Інституту зоології щодо видання зоологічного журналу та ухвалили передати клопотання на висновок Відділу біологічних наук АН УРСР.

10. Ухвалили віддати до друку наукові твори акад. А. Ю. Кримського.

11. Взяли до відома постанову РНК УРСР від 31 січня 1941 р. за № 260105 про дозвіл провести АН УРСР в межах затверджених штатних контингентів перерозподіл посад між підвідомчими установами Академії наук.

12. Заслухали лист наркома освіти УРСР С. М. Бухало з приводу замовлення Інститутом української літератури програми з історії української літератури для вузів та ухвалили: а) констатувати, що рішення Президії АН УРСР від 26 січня 1941 р. про негайне надіслання програми з курсу історії української літератури для вишів НКО Інститутом літератури не виконане і що Бюро Відділу суспільних наук АН УРСР не простежило за виконанням даної постанови; б) за невиконання постанови Президії АН УРСР винести заступнику директора Інституту української літератури Д. Д. Копиці зауваження; в) зобов'язати дирекцію Інституту української літератури в 5-денний термін надіслати програму історії української літератури для вишів до НКО УРСР.

13. Взяли до відома лист РНК УРСР від 6 лютого 1941 р. за № 260601 з повідомленням, що механічні заводи, які могли б виконувати замовлення складних конструкцій машин і апаратури за завданнями інститутів АН УРСР, є лише в наркоматах союзної підпорядкованості, в тому числі на заводі ім. Ленсе.

14. Ознайомились з листом РНК УРСР від 30 січня 1941 р. за № 260601 з проханням повідомити про наслідки звернення до заводу № 349 ім. ОДПУ в справі виготовлення обладнання для Київської астрономічної обсерваторії.

15. Взяли до відома лист РНК УРСР від 4 лютого 1941 р. за № 260507 про порядок розрахунків наркоматів (відомств) з вузами і технікумами за витратами на відправлення молодих фахівців до місця роботи.

18. Звільнили В. М. Ісаковича від обов'язків заступника директора Інституту економіки згідно з його заявою.

19. Ознайомившись з доповідною запискою директора Інституту органічної хімії та технології акад. В. П. Яворського і керівника відділу волокнуватих та фарбних речовин акад. В. Г. Шапошникова щодо створення самостійного відділу волокнуватих і фарбних речовин, відхилили дане прохання, оскільки створення самостійного відділу не відповідає структурі інститутів АН УРСР.

20. Затвердили завідувачем сектору мінералогії і петрографії Інституту геологічних наук Л. Г. Ткачука, замість померлого П. П. П'ятницького.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 41–51. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 6
засідання Президії Академії наук УРСР

від 7 лютого 1941 р.

1. Заслухали висновки комісії, створеної за протоколом Президії АН УРСР від 24 грудня 1940 р. № 33 під головуванням чл.-кор. Л. М. Славіна в складі М. І. Супруненка, А. Ю. Шевченка щодо розслідування питання, пов'язаного з ввозом Видавництвом АН УРСР з м. Львова до м. Києва антирадянської літератури та її поширенням, та в зв'язку з цим звільнили С. М. Фуксмана, А. С. Богаєвського і Й. Л. Турбовського з посад, залишивши їх на інший роботі в АН УРСР; доручили голові Редакційно-видавничої ради АН УРСР разом з акад. Б. С. Чернишовим подати на наступне засідання Президії АН УРСР відповідні кандидатури на посади директора Видавництва Академії наук, заступника директора і вченого секретаря Редакційно-видавничої ради.

2. Затвердили план робіт Президії АН УРСР на перший квартал 1941 р.

3. Звільнили Й. Л. Фраймовича від виконання обов'язків вченого секретаря Бюро наукової пропаганди згідно з його проханням та призначили на цю посаду Я. П. Солодченка.

4. Дозволили Віце-президенту акад. А. О. Сапєгіну наукове відрядження до АН СРСР з 10 до 16 лютого.

5. Звільнили чл.-кор. А. О. Василенка від обов'язків члена вченої ради Інституту енергетики згідно з його проханням.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 53–56. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 7
засідання Президії Академії наук УРСР

від 17 лютого 1941 р.

1. Заслухавши звіт Інституту будівельної механіки про роботу за 1940 р., прийняли рішення: а) констатувати, що Інститут у 1940 р. провів значну науково-практичну роботу; б) відзначити великий зв'язок Інституту з відповідними промисловими установами та наркоматами, що утворився внаслідок робіт Інституту з господарсько-розрахункової тематики; в) звернутися до РНК УРСР щодо необхідного доповнення обладнання та устаткування інженерної і механічної лабораторій Інституту відповідними машинами, а також просити відповідні наркомати СРСР, що зацікавлені в тематиці Інституту, допомогти йому в цій галузі; г) констатувати невиконання Інститутом видавничого плану; д) запропонувати дирекції Інституту звернути увагу на потребу публікації окремих наукових робіт у виданнях АН УРСР; є) встановити тісний зв'язок в роботах Інституту з інститутами Математики і Фізики.

2. Запропонували Бюро Відділів АН УРСР в 10-денний термін підготувати плани участі інститутів Відділів у відзначенні 25-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції.

3. Заслухали доповіді Бюро Відділів АН УРСР про план видання бібліографічної літератури та прийняли рішення: 1) організувати з 1 березня у всіх періодичних журналах та неперіодичних наукових записках АН УРСР постійні критико-бібліографічні відділи; 2) доручити Редакційно-видавничій раді АН УРСР подати пропозиції: а) щодо організації роботи бібліографічного сектору Бібліотеки АН УРСР та подати до 1 березня на затвердження Президії АН УРСР тематичний план його роботи; б) видавати бібліографічні огляди літератури, що видаються в УРСР з важливих галузей знань, зокрема історії, економіки і культури УРСР.

4. Дозволили інститутам Відділу технічних наук АН УРСР виконувати господарсько-розрахункову тематику в позаурочні години за особливими нарядами і за додаткову оплату науковим співробітникам.

5. Ухвалили надіслати від імені Президії АН УРСР вітальну телеграму Президії Верховної Ради Грузинської РСР з нагоди її 20-річного існування та відрядити з 18 лютого до 10 березня на ювілейну сесію Верховної Ради Грузинської РСР від АН УРСР акад. О. В. Палладіна.

6. Прийняли рішення відрядити з 22 лютого до 5 березня на Першу сесію Академії наук Грузинської РСР від АН УРСР делегацію в складі академіків О. В. Палладіна (голова), М. О. Лаврентьєва, П. Г. Тичини; доручили акад. О. В. Палладіну від імені Президії АН УРСР вітати створення АН Грузинської РСР.

8. Дозволили Інституту гідрології виконувати в позаурочні години аналізи грунтів за замовленням військових організацій силами штатних лаборантів Інституту.

9. Затвердили договір, складений Інститутом гідрології з Сільелектропроектом, та дозволили проводити цю роботу силами штатних співробітників Інституту в позаурочні години.

10. Затвердили договірні роботи Інституту електрозварювання: 1) «Проведення попередніх дослідів по зварці углових швів під слоєм флюса, вібраційних випробувань швелерів, розробку методів просвічування стикового шва, спільну розробку організації зварочних робіт по мосту» (договір з Управлінням будівництва Київського моста через р. Дніпро); 2) «Дослідження 15 листів середньо-марганцевістої сталі 7 різних плавок на чутливість до тріщин при електродуговій зварці» (договір з науково-дослідним інститутом ГУМПР; 3) «Розробка проекта верстата для автозварки хребтових і бокових балок платформ» (договір з Уральським вагонобудівним заводом); 4) «Виготовлення напівавтоматів для зварки вугільним електродом» (договір з VI монтажним трестом в Москві).

12. Звільнили О. О. Вопілкіна від обов'язків завідувача буровугільного сектору Інституту гірничої механіки в зв'язку з переведенням сектору до м. Дніпропетровська та призначили на цю посаду чл.-кор. К. І. Татомира.

14. Затвердили наукову раду Відділу біологічних наук АН УРСР у складі академіків О. О. Богомольця, О. В. Палладіна, І. І. Шмальгаузена, А. О. Сапєгіна, О. В. Леонтовича, М. Г. Холодного, В. П. Поспєлова, М. М. Гришка; членів-кореспондентів Н. Б. Медведєвої, В. Г. Дроботька, Є. В. Звєрозомба-Зубовського, Д. К. Зерова, П. А. Власюка, Я. В. Ролла, П. Є. Візіра, К. О. Виноградова; професорів Б. І. Балінського, Є. М. Ємчук, Б. В. Краюхіна та П. Є. Марусенка.

16. Затвердили програму роботи сесії Відділу суспільних наук АН УРСР, яка відбудеться 19–22 лютого.

17. Затвердили висновки Відділу суспільних наук АН УРСР з обслідування стану роботи щодо підготовки до друку творів І. Я. Франка й академічного видання творів Т. Г. Шевченка в Інституті української літератури та доручили Відділу скликати представників редакційних колегій цих видань і погодити з ними висновки.

18. Слухали про відрядження до Москви на сесію, яка відбудеться 24–26 лютого, директора Інституту історії С. М. Бєлоусова, чл.-кор. С. В. Юшкова, О. П. Оглоблина, М. Н. Петровського, В. П. Петрова; доручили С. М. Бєлоусову виступити на сесії з доповіддю про стан історичної науки в УРСР.

19. Затвердили редакційну колегію «Наукових записок Інституту історії України» у складі С. М. Бєлоусова (відповідальний редактор), О. П. Оглоблина, М. Н. Петровського, М. І. Марченка і М. І. Супруненка.

20. Затвердили наукові звання співробітникам Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови і фольклору.

22. Погодились виділити представником від АН УРСР до Лекційного бюро при НКО УРСР чл.-кор. С. І. Маслова.

23. Підтримали клопотання Бюро секції наукового кіно про створення в Києві кінотеатру науково-технічного фільму.

25. Надали акад. М. М. Гришку з 24 лютого до 2 березня наукове відрядження до м. Глухова на науково-методичну конференцію Всесоюзного науково-дослідного інституту конопляі.

27. Взяли до відома рапорт Друкарні АН УРСР щодо перевиконання нею плану до проведення XVIII Всесоюзної партійної конференції.

28. Відхилили прохання заступника редактора «Вісті АН УРСР» Й. Л. Фраймовича щодо звільнення його з посади в зв'язку з перевантаженістю.

29. Заслухали доповідь чл.-кор. Є. С. Бурксера про підготовчу роботу до скликання наради з рідкісних і кольорових металів та вирішили: 1) скликати нараду 10–14 березня; 2) затвер-

дити план роботи наради; 3) дозволити скликати хімічну конференцію після закінчення наради.

30. Надали акад. О. В. Леонтовичу наукове відрядження до Ленінграда з 23 лютого до 3 березня для участі в роботі сесії АН СРСР, присвяченій акад. І. П. Павлову.

31. Заслухали лист Народного комісаріату вугільної промисловості СРСР про передачу Інституту чорної металургії в м. Харкові під лабораторне приміщення будинку по вул. Мархлевського, 18.

32. Затвердили рішення про будівництво житлового будинку для працівників АН УРСР по вул. Франка, 7.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 57–92. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 8
засідання Президії Академії наук УРСР

від 27 лютого 1941 р.

1. Заслухавши звіт директора Інституту електрозварювання акад. Є. О. Патона про роботу за 1940 р., прийняли рішення: 1) констатувати розробку Інститутом основної тематики в галузі автоматизації і механізації зварного процесу; 2) зазначити, що постановою РНК СРСР і ЦК ВКП(б) від 20 грудня 1940 р. за № 2609 відзначено досягнення Інституту і передбачено низку заходів, що зобов'язують ряд великих заводів перейти на нові методи автоматичного зварювання, висунуті Інститутом; 3) винести директору Інституту акад. Є. О. Патону і всьому колективу подяку за успішну роботу; 4) затвердити пропозицію Інституту щодо будівництва для нього нового будинку; 5) піднести клопотання перед КВШ щодо надання Інституту права прийому до захисту і присудження вчених ступенів кандидатів і докторів технічних наук; 6) присвятити роботам Інституту електрозварювання черговий номер «Вісті АН УРСР» та взагалі широко популяризувати досвід робіт Інституту.

2. Затвердили зміни в тематичному плані Інституту електрозварювання на 1941 р.

3. Взяли до відома лист РНК УРСР від 20 лютого 1941 р. за № 260601 з повідомленням, що Карпатський науково-дослідний геологічний інститут передано у відання Комітету в справах геології при РНК СРСР, в зв'язку з чим передати його до АН УРСР неможливо.

4. Ознайомились з листом РНК УРСР від 22 лютого 1941 р. за № 260105 про передачу приміщення Української Академії радянської торгівлі по бульвару Шевченка, 86 відповідно до рішення РНК СРСР від 18 січня 1941 р. за № 119 для ленінських курсів.

5. Звільнили акад. В. П. Яворського з посади директора Інституту органічної хімії і технології за станом здоров'я; тимчасове виконання обов'язків директора Інституту поклали на його заступника – В. С. Кобзаренка.

6. Затвердили А. Ю. Шевченка заступником директора Інституту економіки.

7. Затвердили постанову президії Редакційно-видавничої ради АН УРСР від 12 лютого 1941 р. про затвердження до друку видання «Академія Наук УРСР у 1941 р.».

8. Вирішили відповідно до постанови президії Редакційно-видавничої ради АН УРСР від 12 лютого 1941 р. збільшити номінал на періодичні і передплатні видання АН УРСР на 1941 р.

9. Прийняли рішення видати монографію О. К. Кудри «Дослідження народних процесів» російською мовою.

10. Затвердили поданий Бюро наукової пропаганди АН УРСР на березень план науково-популярних лекцій.

12. Затвердили склад Ради Відділу суспільних наук АН УРСР: акад. М. Я. Калинович – голова Відділу, директор Інституту мовознавства; В. В. Рудницький – заступник голови Відділу, директор Інституту економіки; К. В. Максимчук – заступник голови Відділу, завідувач Львівського відділу Інституту історії України; чл.-кор. Л. М. Славін – вчений секретар Відділу, директор Інституту археології; акад. О. І. Білецький – директор Інституту української літератури; акад. К. Й. Студинський – завідувач Львівського відділу Інституту мовознавства; акаде-

міки К. Г. Воблий, О. Є. Корнійчук, П. Г. Тичина, А. Ю. Кримський, М. В. Птуха; чл.-кор. Е. Г. Співак – директор Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови і фольклору; члени-кореспонденти С. І. Маслов, П. М. Попов; С. М. Бєлоусов – директор Інституту історії України; М. Ф. Бойко – заступник директора Інституту мовознавства; А. Ю. Шевченко – заступник директора Інституту економіки; Д. Д. Копиця – заступник директора Інституту української літератури; Ф. І. Лавров – заступник директора Інституту українського фольклору; М. К. Грунський – доктор історичних наук; О. П. Оглоблин – доктор історичних наук; М. Н. Петровський – доктор історичних наук; проф. М. О. Грінченко; старший науковий співробітник П. П. Курінний; Х. Б. Лойцкер.

13. Дозволили Відділу технічних наук АН УРСР скликати 10–12 березня сесію, присвячену підсумкам роботи за 1940 р.

14. Заслухали повідомлення голови Аспірантської комісії акад. О. В. Леонтовича про зрив термінів захисту дисертації аспірантами третього року навчання та про недоліки в підготовці аспірантів по Фізико-технічному інституту.

17. Заслухали зміни в тематичному плані Інституту економіки: а) затвердили висновки Планової комісії АН УРСР щодо змін в тематичному плані Інституту економіки з історії народного господарства УРСР, історії статистики СРСР, політичної економії та науково-популярних виданнях; б) погодились з пропозицією Інституту щодо включення до плану вивчення питання з економіки і планування місцевої та промкооперативної промисловості (швейної, шкіряної, взуттєвої, текстильної і харчової) та доручили дирекції Інституту подати Плановій комісії до 7 березня пропозиції щодо поєднання цієї роботи з підготовкою учбових посібників зі згаданих галузей легкої та харчової промисловості.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 93–101. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 9
засідання Президії Академії наук УРСР

від 7 березня 1941 р.

1. Заслухали звіт про роботу бригади по боротьбі з довгоносиком (голова бригади акад. В. П. Поспєлов), співдоповідачі: Л. Л. Середенко, чл.-кор. Є. В. Звєрозомб-Зубовський, О. Є. Максимович, Я. В. Ролл, М. Ф. Єрмоленко та ухвалили: а) визнати, що бригада провела за звітний період велику роботу, зокрема відзначити роботу токсилогічної лабораторії Інституту зоології, Інституту хімії, Інституту органічної хімії і технології з виготовлення отрутохімікатів та Інституту біохімії з вироблення речовин, що приваблюють комах; вважати, що в роботі бригади були організаційні недоліки, зокрема в узгодженні роботи окремих груп, які входять до її складу, в) зобов'язати бригаду закінчити всю роботу з планування, як експериментально-лабораторної частини, так і польової, до 20 березня і подати цей план на затвердження Президії; 2) в справі практичного застосування наслідків роботи з приманок, поліхлоридів, кремнефтористих сполук та інших препаратів, що вже випробувані в лабораторії і визнані ефективні, зобов'язати бригаду навесні провести польові досліди щодо впровадження одержаних наслідків в практику; д) звернути увагу Інституту зоології на велику актуальність подальшого вивчення питання про можливість практичного використання паразитів довгоносика-яйцеїда та запропонувати Інституту подати окремий план робіт в цій галузі не пізніше 20 березня; є) запропонувати Інституту зоології вжити заходів до посилення комплексної роботи токсикологічної лабораторії і бригади Інституту органічної хімії і технології з тим, щоб ця робота повністю задовольняла вимоги токсикологічної перевірки одержуваних препаратів; ж) запропонувати бригаді вжити всіх заходів до забезпечення виготовлення поліхлоридів на Рубіжанському заводі і пиловидних приманок на Бахмацькому і Вінницькому заводах; з) запропонувати бригаді для інструктажу співробітників по боротьбі з довгоносиком у Сумській області відрядити досвідченого фахівця.

2. Взяли до відома інформацію акад. О. В. Леонтовича щодо контингента набору до аспірантури інститутів АН УРСР і розподіл аспірантських вакансій на 1941–1942 учбові роки.

4–6. Дозволили друкування: а) збірника праць конференції Інституту клінічної фізіології з питань фізіологічної системи сполучної тканини російською мовою, оскільки конференція мала всесоюзне значення; б) праці акад. К. Г. Воблого «Організація праці наукового співробітника» українською мовою; в) збірника з якісних сталей російською мовою.

7. Вирішили надати можливість Інституту мовознавства організувати у Львівському відділі Інституту дві групи: української мови і словника; керівниками груп відповідно затвердити старшого наукового співробітника відділу Інституту В. І. Сімовича і старшого наукового співробітника К. Й. Кисілевського.

8. Заслухали доповідну записку директора Інституту мовознавства акад. М. Я. Калиновича про неможливість виконання рішення Президії АН УРСР від 25 січня 1941 р. (протокол № 3) щодо закінчення укладання і редагування першого тому Українсько-російського словника у 1941 р. через нез'ясованість деякої термінології та через брак відповідних фахівців.

9. Задовольнили прохання наукового співробітника Інституту українського фольклору М. С. Родіної залишити її на роботі в Інституті в Києві, оскільки вона за станом здоров'я не може на даний час виїхати до м. Львова.

12. Постановили організувати 11 березня ювілейний вечір, присвячений 80-річчю від дня смерті Т. Г. Шевченка разом зі Спілкою радянських письменників України, на якому заслухати доповіді акад. А. Ю. Кримського і Д. М. Косарика.

13. Прийняли рішення скликати Загальні збори АН УРСР 2–4 квітня; програму вирішили затвердити на наступному засіданні Президії АН УРСР.

15. Надали наукове відрядження директору Інституту економіки В. В. Рудницькому до Москви з 13 до 21 березня.

16. Заслухали заяву директора Інституту історії України С. М. Бєлоусова щодо придбання бібліотеки померлого проф. Турцевича та доручили директору Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенку вжити заходів щодо вирішення даного питання.

17. Зобов'язали акад. Б. С. Чернишова і директора Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенка до 27 березня подати необхідні матеріали щодо реалізації постанови Президії Академії наук від 17 лютого 1941 р. про організацію бібліографічних відділів при виданнях АН УРСР.

18. Заслухавши заяву директора Інституту економіки В. В. Рудницького і заступника директора Інституту зоології чл.-кор. Є. В. Зверозомба-Зубовського про відсутність у бюджеті інститутів асигнувань на оплату робіт із захисту дисертацій, прийняли рішення запропонувати Бюджетній комісії АН УРСР при остаточному розподілі асигнувань врахувати потребу інститутів з даного питання.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 102–110. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 10
засідання Президії Академії наук УРСР

від 17 березня 1941 р.

Перед початком засідання привітали Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця з одержанням Сталінської першої премії за видатні наукові праці в галузі медицини.

1. Заслухали доповідь Інституту українського фольклору про роботу за 1940 р. (доповідач – заступник директора Інституту Ф. І. Лавров; співдоповідач – заступник голови Відділу суспільних наук АН УРСР В. В. Рудницький) констатували, що: 1) Інститут спрямував свою роботу в основному на згуртування кадрів спеціалістів і накопичення досвіду й відповідних фольклорних джерел і матеріалів та став на шлях організації дослідної роботи; 2) Інститут українського фольклору – єдина в Україні інституція, завданням якої є як організація власних досліджень, так і керівництво великою кількістю науковців-фольклористів і відповідних установ, не став ще

справжнім науково-академічним центром; основні причини, які це зумовили, такі: а) відсутність постійного адміністративно-наукового керівництва; б) недоліки в організації науковою роботою, головний з яких – відсутність колективної наукової критики, як продукції Інституту, так і робіт; в) перевантаження позаплановими завданнями, внаслідок чого – недостатність спеціалістів з вченими званнями. Виходячи з цього, Президія Академії наук зобов'язує дирекцію Інституту: а) вжити негайних заходів щодо усунення недоліків у роботі; б) усвідомити, що головним завданням Інституту є забезпечення високої якості наукової продукції; в) провести перебудову роботи Інституту: забезпечити зміцнення керівництва секторів, встановити чіткий план захисту кандидатських дисертацій, запровадити в практику роботи систематичні сесії для обговорення важливих теоретичних проблем науки з фольклору та етнографії.

2. Ознайомились з інформацією голови Редакційно-видавничої ради АН УРСР акад. Б. С. Чернишова щодо виконання постанови Президії АН УРСР від 17 лютого 1941 р. (протокол № 7, § 3) про утворення бібліографічних відділів при виданнях АН УРСР та ухвалили: 1) зобов'язати редакції всіх журналів, які видаються в Академії наук (крім «Вісті АН УРСР»), вміщати в кожному номері систематичні критичні огляди літератури з проблем, що розробляються у відповідному Інституті; б) доручити редколегії «Вісті АН УРСР», починаючи з третього номера, утворити в журналі критико-бібліографічний відділ, в якому друкувати анотовані списки всіх видань Академії наук та критичні статті на окремі видання інститутів; в) встановити авторський гонорар за критичні статті і матеріали, що будуть вміщені в виданнях Академії наук у розмірі 1000 крб. за авторський аркуш.

3. Надали наукове відрядження акад. О. В. Леонтовичу з 22 до 25 березня до м. Дніпропетровська.

4. Визнали за потрібне знаходження Карпатської астрономічної обсерваторії у віданні Полтавської астрономічної обсерваторії та вирішили просити РНК УРСР затвердити з цього питання постанову.

6. Заслухали інформацію акад. О. В. Палладіна щодо будівництва в Києві астрономічної обсерваторії.

7. Дозволили директору Полтавської астрономічної обсерваторії акад. О. Я. Орлову наукове відрядження до м. Комсомольська на 2 місяці для організації там служби широти.

8. Доручили Відділу біологічних наук АН УРСР разом з інститутами Зоології, Геологічних наук та Керуванням справами під головуванням акад. М. М. Гришка розробити проект щодо можливості організації природознавчого музею в будинку колишньої церкви на Звіринці.

9. Доручили директору Інституту енергетики акад. В. М. Хрушову скласти угоду з управлінням будівництва Рогозянського комплексу на передачу до Інституту в експлуатаційне відання Рогозянської гідростанції з метою організації науково-дослідної роботи з вивчення турбін малої та середньої потужності.

12. Взяли до відома лист Наркомфіну СРСР від 13 березня 1941 р. за № 13-40/2 з повідомленням, що постановою РНК СРСР від 4 червня 1938 р. за № 716 заборонено підвищення окладів без дозволу Економради при РНК СРСР, в зв'язку з чим Наркомфін УРСР відмінив попередню реєстрацію штатів та знижує незаконно підвищені оклади окремим співробітникам АН УРСР у 1940 р.

13. Затвердили положення про Бюро наукової консультації АН УРСР при Київському будинку пропаганди.

14. Затвердили порядок денний Загальних зборів АН УРСР, що відбудуться 2–4 квітня: 1) 2 квітня – звіт голів Відділів АН УРСР про роботу установ Відділів за 1940 р.; 2) 3 квітня – доповідь голови Планової комісії акад. А. О. Сапєгіна про роботу АН УРСР за 1940 р.; обговорення доповіді; доповідь акад. А. О. Сапєгіна про план втілення наукових досягнень АН УРСР та обговорення доповіді; 3) 4 квітня – доповідь акад. Є. О. Патона про нові досягнення в галузі електрозварювання.

15. Відмовили Інституту ботаніки у друкуванні збірника, присвяченого пам'яті акад. М. Ф. Кащенка, російською мовою.

16. Взяли до відома лист РНК УРСР від 7 березня 1941 р. за № 260502 з повідомленням про неможливість передачі Янівської магнітної станції, яка знаходиться у віданні Львівського державного університету, до АН УРСР.

17. Заслухали лист Об'єднання державних видавництв при РНК РРФСР від 6 березня 1941 р. з повідомленням, що заводськими лабораторіями проводяться роботи щодо виявлення і відбору природних кольорових грунтів, які можуть бути пристосовані для виготовлення кольорових друкарських фарб, в зв'язку з чим, доручили Інституту геологічних наук надати Об'єднанню на його прохання відповідні відомості та необхідну кількість зразків із зазначенням родовищ та адрес організацій, що займаються їх розробкою.

18. Затвердили І. Т. Мінакова директором Видавництва АН УРСР.

22. Затвердили М. К. Шматька керівником групи з виконання теми «Мінералогія УРСР» сектору мінералогії та петрографії Інституту геологічних наук.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 111–125. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 11
засідання Президії Академії наук УРСР

від 31 березня 1941 р.

1. Заслухали звіт директора Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка акад. О. І. Білецького про роботу за 1940 р. та прийняли рішення: 1) констатувати, що Інститут провів значну роботу з підготовки до друку та видання творів Т. Г. Шевченка, І. Я. Франка та ін., а також з підготовки до друку трьохтомного підручника з історії української літератури; 2) визначити в роботі Інституту низку серйозних недоліків: а) недостатньо чітке планування науково-дослідної роботи; б) недостатня розробка загальних проблем літературознавства; 3) вважати за потрібне для усунення недоліків та покращання роботи Інституту провести такі заходи: а) встановити чіткі терміни виконання робіт з провідної наукової теми у 1941 р. – видання 25-томної збірки творів Івана Франка; б) встановити остаточний термін здачі до видавництва V тому академічного видання творів Т. Г. Шевченка – до 13 травня; в) зобов'язати Видавництво видати III том творів Т. Г. Шевченка не пізніше 1 липня, IV том не пізніше 1 жовтня, V том не пізніше 1 листопада; г) звернути увагу дирекції Інституту на потребу покращити планування роботи Інституту; д) запропонувати Інституту в місячний термін подати на затвердження кандидатури завідувачів відділів шевченкознавства і української радянської літератури; є) доручити Бюро Відділу суспільних наук АН УРСР і дирекції Інституту подати свої міркування щодо роботи Львівського відділу Інституту української літератури; ж) зобов'язати Бюро Відділу суспільних наук і Планову комісію здійснювати систематичний контроль над роботою Інституту.

2. Ознайомившись з доповіддю голови Бюджетної комісії АН УРСР акад. О. В. Палладіна щодо розподілу бюджету Академії на 1941 р., ухвалили: 1) затвердити остаточний варіант контрольних чисел бюджету для установ Академії наук; 2) доручити Редакційно-видавничій раді та Керуванню справами АН УРСР уточнити суму потрібних асигнувань на здійснення міжнародного і внутрішнього книжкового обміну, а також на поновлення книжкових фондів Президії АН УРСР та безкоштовну розсилку видань Академії наук академікам та директивним організаціям, після чого суму потрібних асигнувань передати Бібліотеці АН УРСР; 3) доручити фінансово-плановому сектору повідомити всі установи щодо затвердження їм остаточних контрольних чисел бюджету.

3. Доручили комісії у складі заступників голів Відділів АН УРСР під головуванням чл.-кор. Я. В. Ролла, розробити проект про правове положення Ради Відділу біологічних наук АН УРСР та про склад Ради.

4. Постановили ввести до складу вченої ради Карадазької біологічної станції директора Станції К. О. Виноградова.

5. Затвердили Я. Д. Кривченка вченим секретарем Львівського природознавчого музею.

7. Затвердили господарсько-розрахункові теми Інституту електрозварювання: 1) «Механічні випробування зварних зразків станків арматури для залізобетонної конструкції та інструктаж по налагодженню апаратури»; 2) «Виготовлення одного комплекта регулюючої апаратури з кно-

почним управлінням»; 3) «Розробка ескізних проектів установки для зварювання голим електродом під шаром флюса – зварка верстата кантователя для балок, маніпулятора для циліндричних виробів».

8. Затвердили договірні теми Інституту будівельної механіки: 1) «Дослідження стійкості 3 моделей колон стилобата Палацу Рад»; 2) «Випробування спрощених моделей каркаса Палацу Рад»; 3) «Виготовлення досвідного примірника універсальної машини»; 4) «Проведення механічних випробувань і металографічних досліджень».

9. Заслухавши інформацію вченого секретаря Відділу технічних наук АН УРСР чл.-кор. Б. Д. Грозіна щодо змін у тематичному плані Інституту гірничої механіки та про затвердження господарсько-договірної тематики на 1941 р., прийняли рішення: 1) погодитись зі зняттям з тематичного плану Інституту таких тем: а) «Дослідження шахтних підйомних машин і канатів за допомогою індикаторів ускорення»; б) «Застосування дизелевозів в підземному транспорті»; в) «Заміна победита для армовки сверл недефіцитними твердими сплавами»; г) «Розробка управління гірничими механізмами за допомогою регуляторів прискорення;» 2) замінити тему «Вибор раціонального способа комплексної механізації буровугільних кар'єрів УРСР» на тему «Вибор типа механізму для селективної виємки бурого вугілля з кар'єрів великої міцності»; 3) погодитись з розробкою в 1941 р. господарсько-договірної теми «Електропривод підйомних машин глибоких шахт і автоматизація його управління», що виконується за договором з Наркоматом вугільної промисловості та теми «Розрахунок розстрілів» з Кривбаспроектом.

10. Погодились перейменувати кафедру теорії пружності Інституту гірничої механіки на сектор теорії пружності.

11. Затвердили: а) І. Я. Айзенштока завідувачем сектору гірничого машинобудування Інституту гірничої механіки; б) О. О. Суслова заступником завідувача буровугільного сектору Інституту гірничої механіки.

12. Затвердили наукові звання співробітникам інститутів Гірничої механіки, Чорної металургії, Енергетики.

21. Заслухали доповідь вченого секретаря Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР Ю. Ю. Юрка про скликання наради з нафти 15–19 квітня та затвердили склад її організаційного комітету: акад. Б. С. Чернишов (голова), члени – акад. В. О. Сельський, проф. В. Б. Порфир'єв, С. М. Зелекман (ГПК нафторозвідки), В. С. Завістовський (Геофізичний трест), І. Б. Слензак (Геологічне управління), Л. Д. Розов (Держплан), Ю. Ю. Юрк.

24. Затвердили зміни в тематичному плані Інституту органічної хімії та технології на 1941 р.: 1) внесли тему «Газифікація торфу Бучанського родовища на паракислородному дутті»; 2) зняли підтему «Розподіл сірки в продуктах напівкоксування і крекінгу» та теми: а) «Раціональні методи зблагороджування місцевих видів палива»; б) «Вивчення впливу факторів тиснення і температури на процес розчинення органічної маси бурого вугілля»; в) «Диференційний гідроліз полісахаридів рослинної сировини»; г) «Сільськогосподарчі відходи і можливості їх промислового використання».

25. Заслухали інформацію вченого секретаря Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР Ю. Ю. Юрка щодо змін в тематичному плані Інституту фізичної хімії: 1) зняли з тематичного плану тему «Кінетика і динаміка каталітичного окиснення оксиду вуглеця» і включили тему «Кінстика синтеза амоніака»; 2) уточнили формулювання теми № 6 в такій редакції: «Вплив твердих і газуватих домішок на температуру сполоху вибухових речовин».

26. Ознайомились з інформацією вченого секретаря Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР Ю. Ю. Юрка та прийняли рішення зняти з тематичного плану Інституту фізики на 1941 р. тему «Термоелектронна емісія порошкуватих шарів», оскільки вона буде виконуватись як господарсько-договірна.

27. Ознайомились з інформацією Ю. Ю. Юрка щодо змін в тематичному плані Інституту мінеральної сировини на 1941 р. та прийняли рішення зняти з тематичного плану Інституту такі теми: 1) «Розробка раціонального процесу виготовлення кислототривких емалей»; 2) «Вивчення сировини для заміни дефіцитних матеріалів та окислів в глазурях»; 3) «Одержання безклінкерного шлакового цементу»; 4) «Одержання водостійких міцних виробів з гипсу»; внесли до тема-

тичного плану тему «Одержання гіпсових в'яжучих та водостійких речовин з солей Сиваша та доломіту».

28. Прийняли рішення піднести клопотання перед «Главанилинкраской» щодо потреби проведення робіт з підвищення виходу двуокситринафтойної кислоти в виробничому масштабі за участю в цій роботі її автора чл.-кор. П. П. Карпухіна.

29. Заслухавши лист голови Державної планової комісії УРСР від 25 березня з повідомленням про те, що РНК СРСР своєю постановою від 19 лютого 1941 р. за № 34 «Про державний бюджет Союзу СРСР на 1941 рік» зобов'язала РНК союзних республік подати Економраді при РНК СРСР пропозиції зі скорочення витрат на утримання науково-дослідних установ, прийняли рішення повідомити, що Президія АН УРСР вважає за неможливе будь-яке скорочення витрат на фінансування науково-дослідних установ АН УРСР.

30. Ухвалили скликати 1–2 квітня сесію Відділу суспільних наук АН УРСР та затвердити її порядок денний.

31. Затвердили склад редколегії «Наукових записок» Інституту економіки: В. В. Рудницький (відповідальний редактор), А. Ю. Шевченко (заступник), Л. Е. Горелік (відповідальний секретар), акад. К. Г. Воблий (редактор з питань економічної географії), акад. М. В. Птуха (редактор з питань статистики), М. А. Блажанов (редактор з питань політекономії, історії, народного господарства і радянської торгівлі), Д. Ф. Вірник (редактор з питань економіки промисловості), В. В. Бондаренко (редактор з питань економіки сільського господарства), Л. Е. Горелік (редактор розділів «Критика та бібліографія» та інформаційного).

32. На клопотання Інституту українського фольклору прийняли рішення скликати 20 квітня сесію Відділу суспільних наук АН УРСР, присвячену пам'яті акад. Ю. М. Соколова.

34. Дозволили Інституту українського фольклору провести урочисте засідання, присвячене 50-річчю від дня смерті кобзаря Остапа Вересая та прийняли рішення видати спеціальний ювілейний збірник, присвячений його творчості.

35. Затвердили редколегію підручника «Український фольклор» Інституту українського фольклору у складі акад. П. Г. Тичини (голова), акад. Ф. М. Колесси, чл.-кор. П. М. Попова, В. П. Петрова, проф. М. О. Гриченка, М. М. Плисецького і Ф. І. Лаврова.

36. Затвердили склад вченої ради Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови і фольклору: чл.-кор. Е. Г. Спивак (голова), акад. М. Я. Калинович, акад. О. І. Білецький, поети І. С. Фефер і Д. Н. Гофштейн, вчений секретар Кабінету П. І. Альтман, завідувач фольклорної секції М. Я. Береговський, Х. Б. Лойцкер, М. Н. Майданський, М. І. Дебілет, заслужений артист УРСР М. І. Гольдблат.

38. Скасували посаду другого заступника голови Відділу суспільних наук АН УРСР у м. Львові; К. В. Максимчука, який займав цю посаду, відкликали з м. Львова та поновили на попередній роботі в Інституті історії України.

39. Для відзначення 35-річного ювілею наукової діяльності Віце-президента АН УРСР акад. О. В. Палладина утворили ювілейний комітет у складі акад. О. О. Богомольця, акад. М. М. Гришка, чл.-кор. Я. В. Ролла, ректора Київського державного університету О. М. Руська, проф. Б. М. Колдаєва і вченого секретаря Ю. В. Лахна (Інститут біохімії), секретаря партбюро Академії наук В. М. Ісаковича.

40. Доручили Бюро Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР підшукати відповідну кандидатуру на посаду директора Інституту фізики та подати свої пропозиції в цій справі Президії АН УРСР, в зв'язку з проханням О. Г. Міселюка звільнити його з посади виконувача обов'язків директора Інституту.

41. Взяли до відома постанову Економради при РНК УРСР від 14 березня 1941 р. за № 113 щодо поширення виробництва дубителів в УРСР та доручили виконання даної постанови Інституту ботаніки.

42. Взяли до відома постанову РНК УРСР за № 306 від 24 січня 1941 р. про організацію Комітету охорони та збереження історично-культурних, архітектурних та археологічних пам'яток УРСР при НКО УРСР.

46. Заслухали лист державних видавництв при РНК РРФСР від 24 березня 1941 р. за № 326 з проханням сприяти акад. М. В. Птусі в підготовці ним до кінця 1941 р. «Історії статистики» ч. 1.

48. Взяли до відома висновки комісії Президії АН УРСР у складі академіків А. О. Сапєгіна, М. М. Гришка, М. Г. Холодного і проф. С. М. Гершензона з розгляду заяви акад. І. І. Шмальгаузена в зв'язку з обвинуваченням його проф. Г. А. Машталером у плагіаті.

49. Затвердили план наукової пропаганди та допомоги АН УРСР Чернівецькому державному університету.

50. Затвердили план лекцій Бюро наукової пропаганди АН УРСР на квітень для партійно-радянського активу.

51. Доручили Віце-президенту акад. А. О. Сапєгіну поставити перед Загальними зборами АН УРСР питання щодо утворення комісії з наукових фільмів.

52. Надали відрядження Президенту АН УРСР акад. О. О. Богомольцю з 6 квітня до АН СРСР та на актив працівників Наркомздоров'я СРСР; на час відсутності акад. О. О. Богомольця обов'язки Президента поклали на першого Віце-президента акад. О. В. Палладіна.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 126–152. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 12
засідання Президії Академії наук УРСР

від 14 квітня 1941 р.

1. Заслухали звіт директора Інституту економіки В. В. Рудницького про роботу за 1940 р. та ухвалили: 1) констатувати досягнення Інститутом значних успіхів в науково-дослідній роботі; 2) зазначити низку недоліків в роботі: а) недостатнє приділення уваги справі безпосереднього вивчення фактів і явищ економічного життя, надмірне використання відомчих матеріалів і як результат – не завжди правильність наукових висновків; б) недостатній зв'язок академіків і членів-кореспондентів з молодшими науковими співробітниками; в) недостатній зв'язок з іншими інститутами Академії наук; г) недостатнє керівництво з боку Інституту Львівським відділом; 3) запропонувати дирекції Інституту суворо додержуватись затвердженого Президією плану захисту дисертацій на здобуття вченого ступеня кандидатів і докторів наук; 4) звернути увагу дирекції Інституту на несвоєчасну та недостатню популяризацію закінчених робіт.

2. Заслухали інформацію голови бригади по боротьбі зі шкідниками сільського господарства акад. В. П. Поспєлова про виконання постанови Президії АН УРСР від 7 березня 1941 р. (протокол № 9, § 1) і заступника голови Відділу біологічних наук АН УРСР чл.-кор. Я. В. Ролла про результати перевірки виконання бригадою зазначеної постанови та ухвалили затвердити подані плани експериментальної роботи бригади в лабораторіях і польових умовах.

3. Затвердили на посаді виконувача обов'язків директора Інституту українського фольклору проф. В. П. Петрова.

4–5. Ввели до штатного розкладу: а) Інституту української літератури чл.-кор. В. П. Адріанову-Перетц; б) Інституту історії України чл.-кор. М. О. Максимейка.

6. Надали акад. О. І. Лейпунському і чл.-кор. С. С. Уразовському на 10 днів у квітні наукове відрядження до м. Чернівці для прочитання лекцій.

7. Дозволили Раді по вивченню продуктивних сил УРСР взяти участь в скликанні наради в м. Одесі з питань розвитку продуктивних сил Побужжя; на нараді вирішили заслухати доповіді наукових співробітників інститутів Геологічних наук, Гідробіології, Економіки і Ботаніки.

8. Заслухали інформацією виконувача обов'язків голови Ради по вивченню продуктивних сил УРСР чл.-кор. Є. С. Буркссра про хід роботи бригади з комплексної проблеми «Ерозія грунту та боротьба з нею» та прийняли рішення: 1) на наступному засіданні Президії АН УРСР заслухати доповідь бригади про роботу; 2) доручити інститутам Гідрології і Геологічних наук забезпечити тематику з даної проблеми виконавцями та переглянути напрям роботи з метою узгодження її з вивченням ерозії грунту в Донбасі; 3) Інституту геологічних наук включити до тематичного

плану групи акад. О. Н. Соколовського роботи з вивчення грунтів Донбасу; 4) інститутам Гідрології і Геологічних наук забезпечити виїзд наукових співробітників, які працюють з даної проблеми, разом з працівниками Інституту ботаніки до Донбасу.

10. Постановили ліквідувати в Інституті мовознавства відділ діалектології й організувати при відділі української мови групу діалектології та призначити І. В. Губаржевського її завідувачем.

11. Затвердили наукові звання співробітникам Інституту мікробіології.

12. Затвердили премію імені акад. Л. В. Писаржевського співробітнику Інституту фізичної хімії проф. А. А. Грінбергу.

13. Взяли до відома інформацію директора Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенка про хід роботи з підготовки проекту будівництва книгосховища і проекту організації рукописного відділу.

14. Ознайомились з листом Інституту мінеральної сировини з проханням включити до тематичного плану Інституту тему завідувача кафедри технології скла Харківського хіміко-технологічного інституту проф. Крамаренка з науково-дослідної розробки скла, придатного для виготовлення посуду для зберігання крові донорів.

15. Взяли до відома лист НКОЗ Молдавської РСР щодо умови продовження наукової роботи доцента Кацовського в АН УРСР та про його відрядження до Києва до Інституту фізіології для прочитання доповіді про свою роботу.

18. Прийняли рішення повідомити Відділ фізико-хімічних і математичних наук і Відділ біологічних наук АН УРСР про святкування 50-річчя науково-педагогічної діяльності проф. К. Д. Покровського і проф. С. Г. Попруженка та 60-річчя науково-педагогічної діяльності проф. О. О. Брауера.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 158–166. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 13
засідання Президії Академії наук УРСР

від 23 квітня 1941 р.

1. Заслухали звіт Інституту органічної хімії та технології АН УРСР про роботу у 1940 р. та прийняли рішення: 1) констатувати, що Інститут, не зважаючи на значні досягнення деяких відділів, більш ніж на рік затягнув період своєї організації, що несприятливо відбилось на розвитку роботи деяких його відділів; 2) відзначити значні досягнення в галузі хімічної технології волокнуватих речовин (відділ волокнуватих і барвних речовин під керівництвом акад. В. Г. Шапошникова); 3) визнати задовільною роботу спецлабораторії, очолюваної акад. В. П. Яворським; 4) визнати, що основним дефектом у роботі Інституту є відсутність чіткого профілю і чіткої спрямованості робіт; вважати за необхідне підсилити розробку проблем в галузі органічного синтезу та підготовку кадрів хіміків-синтетиків; 5) встановити чіткі напрями в роботі, запропоновані Президією Академії наук, а саме: а) хімічна переробка місцевих видів палива; б) моторного палива і мастильних масел; в) хімічна технологія волокнуватих і барвних речовин; г) хімічна переробка сільськогосподарських відходів і сировини, що вміщують вуглеводи; б) звернути особливу увагу на виконання таких урядових завдань: а) на проблему одержання моторного палива; б) на хімічну переробку бурого вугілля; в) на тему по дубовому шовкопряду; 7) звернути увагу наукового керівництва Інституту на потребу не менше двох разів на місяць скликання конференцій, на яких заслуховувати доповіді наукових співробітників про закінчені роботи та їх наслідки.

2. Заслухали звіти про роботу комплексної бригади з проблеми нафти та ухвалили: 1) визнати роботу бригади незадовільною; 2) запропонувати керівникам бригади подати чіткий план робіт, план узгодження робіт бригади з окремими академічними групами та іншими організаціями; 3) звернути увагу директора Інституту геологічних наук акад. Б. С. Чернишова на постійний контроль за роботою бригади.

3. Підвели підсумки конференції з проблеми корозії металів та ухвалили: 1) вважати роботу конференції задовільною; 2) взяти до уваги побажання конференції про доцільність поширення робіт в галузі корозії; 3) запропонувати всім інститутам, що беруть участь в роботі бригади з проблеми корозії металів, висловити міркування з приводу тематики робіт, запропонованої конференцією; 4) видати праці конференції українською мовою з коротким резюме російською.

4. Запропонували Редакційно-видавничій раді та Видавництву АН УРСР всю наукову продукцію Академії наук друкувати українською мовою, керуватися актуальністю робіт, забезпечити в короткий термін випуск III і IV томів академічного видання творів Т. Г. Шевченка.

5. Заслухавши інформацію директора Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенка про хід підготовчої роботи з організації рукописного відділу Бібліотеки, запропонували закінчити цю роботу в найкоротший термін і проект організації відділу подати на затвердження Президії АН УРСР.

6. Запропонували Бібліотеці АН УРСР з'ясувати через «Міжнародну книгу», які із замовлень інститутів Академії наук прийняті до реалізації і виписати необхідну закордонну літературу, в першу чергу забезпечивши Інститут електрозварювання.

7–10. Ухвалили рішення щодо друкування: а) праці наукового співробітника Інституту будівельної механіки С. Е. Гарфа українською мовою; б) праці Інституту електрозварювання «Автоматичне контактне зварювання на транспорті» російською мовою; в) збірника Відділу технічних наук АН УРСР українською мовою; г) видання «Праці Полтавської обсерваторії» українською мовою.

11. Доручили Раді по вивченню продуктивних сил УРСР розробити пропозицію і дати свої висновки щодо налагодження контактів в роботі з комісією при РВС АН СРСР з природничо-історичного районування СРСР з метою обліку різноманітності і географічного розміщення природних ресурсів сільського господарства.

12. Затвердили план науково-популярних лекцій, поданий Бюро наукової пропаганди АН УРСР *.

13. Вирішили утворити Раду з вивчення низов'я Прикарпаття у складі акад. Б. С. Чернишова (голова), проф. В. Б. Порфир'єва та представника Держплану УРСР Л. Д. Розова; оскільки ця робота має союзне значення, склад Ради ухвалили погодити з Президією АН СРСР і просити виділити від неї свого представника.

14. Доручили Відділу технічних наук АН УРСР подати пропозиції в справі організації при Інституті гірничої механіки гірничої групи, погодивши це питання з Інститутом гірничої механіки.

15. Звернулись до Президії АН СРСР з проханням організувати нараду представників Академій наук СРСР і УРСР для погодження чергових питань будівництва Інституту чорної металургії АН СРСР і Інституту чорної металургії АН УРСР; як представника від АН УРСР на нараду призначили директора Інституту чорної металургії акад. М. В. Луговцова.

16. Взяли до відома постанову РНК УРСР від 14 квітня 1941 р. за № 530 про затвердження положення і штатів Управління по заповідниках, зоопарках і зоосадах при РНК УРСР та ухвалили повідомити про неї Відділ біологічних наук АН УРСР.

17. Взяли до відома лист Віце-президента АН СРСР акад. О. Ю. Шмідта з повідомленням про відбір кандидатів на стипендію імені Сталіна та ухвалили ознайомити з цим листом Відділи АН УРСР та запропонувати їм до 5 травня подати всі необхідні матеріали.

18. Взяли до відома лист Президента АН СРСР акад. В. Л. Комарова від 17 квітня 1941 р. з повідомленням про неможливість Астрономічного інституту АН СРСР взяти замовлення для виготовлення необхідних Київській астрономічній обсерваторії астрономічних приладів і повідомили про це акад. О. Я. Орлова.

19. Надали акад. О. В. Леонтовичу наукове відрядження з 25 квітня до 15 травня до м. Севастополя до Біологічної станції.

20. Дозволили виконувачу обов'язків директора Інституту будівельної механіки М. І. Черняку наукове відрядження з 26 квітня до 11 травня до Москви та Ленінграда в справах тематики Інституту.

---

* План лекцій додається.

22. Дозволили Інституту мікробіології реорганізувати відділ грунтових мікроорганізмів і організувати відділ агро-грунтової мікробіології та призначили чл.-кор. Л. Й. Рубенчика керівником відділу; вирішили організувати самостійну лабораторію санітарної мікробіології та призначити на посаду завідувача лабораторії кандидата біологічних наук М. Д. Богопольського.

23. Ухвалили рішення Інституту енергетики скликати Всесоюзну конференцію з автоматизації гідроелектричних і насосних станцій.

24. Дозволили Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка скликати наукову сесію, присвячену 100-річчю з часу виходу поеми Тараса Шевченка «Гайдамаки» 25–26 квітня.

25. В зв'язку з викликом Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця до Москви до Комітету у справах вищої школи, виконання обов'язків Президента на цей час поклали на Віце-президента акад. А. О. Сапєгіна.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 168–180. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 14
засідання Президії Академії наук УРСР

від 5 травня 1941 р.

Привітали акад. О. В. Палладіна з врученням йому Ордена Трудового Червоного Прапора.

1. Заслухали доповідь керівника з комплексного використання місцевих видів палива проф. І. Т. Швеця та прийняли рішення: 1) відзначити задовільну роботу Інституту геологічних наук з виявлення ресурсів та розробки питань гідрогеології та незадовільну роботу в цій галузі Інституту гірничої механіки; 2) запропонувати бригаді та керівникам окремих її груп – акад. М. І. Кузнєцову, проф. І. Т. Швецю, директору Інституту гірничої механіки виступити на Загальних зборах АН УРСР, які відбудуться в червні, з доповідями про роботу бригади.

2. Доручили дирекції Харківського фізико-технічного інституту і акад. О. І. Лейпунському приступити до будівництва циклотрону згідно з постановою РНК СРСР від 22 квітня 1941 р.; зазначену постанову довести до відома Держплану УРСР.

3. Затвердили генеральний кошторис на будівництво житлового будинку АН УРСР по вул. Франка, 17, приміщень Інституту електрозварювання, Інституту ботаніки; ухвалили план робіт на пристосування під лабораторію приміщення колишньої церкви на території Ботанічного саду, на приведення в порядок бібліотек, конференцзалів, вестибюлів будинку по вул. Короленка, 54 та ін.

4. Заслухали інформацію акад. А. О. Сапєгіна про наслідки конкурсу молодих учених АН УРСР та прийняли рішення: 1) затвердити список молодих учених, яким присуджено премії першого, другого та третього ступенів*; 2) провести зустріч з молодими ученими, під час якої видати їм премії та відповідні грамоти; 3) піднести клопотання перед КВШ про звільнення від кандидатських іспитів наукового співробітника Інституту економіки К. А. Свєченовського, якому призначена за видатну роботу премія першого ступеню.

5. Ознайомились з інформацією акад. О. В. Палладіна про наслідки обслідування Львівських відділів інститутів АН УРСР та прийняли рішення: 1) зміцнити керівництво відділів; 2) вважати за необхідне сприяння Відділу суспільних наук АН УРСР в справі організації учених рад Львівських відділів інститутів і Бібліотеки Академії наук; 3–4) звернути увагу завідувача Львівського відділу Бібліотеки Академії наук І. Н. Зеленка на необхідність систематичної інформації про одержувану літературу, доручити йому негайно подбати про влаштування охорони книгосховища по вул. Петра Скарба та використати це приміщення для збереження рукописів; 5) запросити в червні на сесію АН УРСР для доповідей видатних учених м. Львова.

7. Нагадали Відділу суспільних наук АН УРСР та директору Бібліотеки АН УРСР О. Б. Михайличенку негайно подати проект організації в Бібліотеці рукописного відділу.

---

* Список додається.

8. З метою ознайомлення широких кіл з кількістю та напрямом робіт дійсних членів і членів-кореспондентів АН УРСР, доручили редколегії у складі акад. Б. С. Чернишова (голова), вченого секретаря Президії АН УРСР Й. Л. Фраймовича (заступник) та директора Видавництва АН УРСР І. Т. Мінакова видання брошур; звернулися до дійсних членів і членів-кореспондентів Академії наук з проханням подати до редколегії список своїх наукових праць з анотацією.

10. Задовольнили прохання чл.-кор. І. Я. Штаєрмана, звільнивши його від обов'язків заступника голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук; виконання обов'язків заступника голови Відділу доручили проф. М. Ф. Єрмоленку.

11. Взяли до відома висновки Інституту мінеральної сировини про неможливість включити до тематичного плану Інституту тему проф. Крамаренка з підбору стійкого скла для виготовлення посуду для зберігання крові донорів у зв'язку з відсутністю асигнувань на цю роботу в 1941 р.; ухвалили повідомити про це проф. Крамаренка та запропонувати йому звернутися до Центрального інституту переливання крові у Москві для складання договору на виконання зазначеної теми.

12. Заслухавши лист Ради по вивченню продуктивних сил УРСР щодо пропозиції затвердити бригадиром бригади з проблем природних газів Г. Ф. Ромса, доручили Плановій комісії АН УРСР вирішити це питання після перевірки стану робіт і складу бригади.

13–14. Затвердили: а) чл.-кор. М. С. Кондратьєва відповідальним редактором збірника, присвяченого пам'яті акад. В. П. Воробйова; б) акад. М. Д. Стражеска відповідальним редактором збірника з проблем гіпертонії.

15. Дозволили Раді по вивченню продуктивних сил УРСР скликати у червні в Києві нараду з питань низової енергетики.

16. Заслухали доповідь голови Бюро наукової пропаганди Віце-президента акад. А. О. Сапєгіна про видання масової науково-популярної літератури та доручили Бюро скласти на 1941 р. план її видання.

17. Заслухавши постанову РНК УРСР від 25 квітня 1941 р. за № 575 про передачу Народному комісаріату комунального господарства УРСР Лабораторії по боротьбі з домовим грибком Інституту ботаніки у м. Києві по вул. Мельника, 45, з усім майном, устаткуванням, будинком і садибою, вирішили просити РНК УРСР передати тільки лабораторію з обладнанням, оскільки будинок по вул. Мельника, 45, з садибою належить (по праву наслідування) вдові і доньці акад. М. Ф. Кащенка, де вони на даний момент і проживають.

19. Прийняли рішення піднести клопотання перед НКО УРСР про передачу до Інституту хімії одного комплекта журналу «Chem. Zentral. Blatt» та перед Київським індустріальним інститутом про передачу до Інституту хімії журналу «Zeit. Electrochem».

20. Вирішили надрукувати резолюції хімічної конференції в кількості 100 примірників і просити Відділ фізико-хімічних і математичних наук щодо виділення для цього відповідних коштів.

21. Затвердили редколегію для IV-томного збірника «Історія України» у складі проф. М. Н. Петровського (відповідальний редактор I тому), К. Г. Гуслистого (відповідальний редактор II тому), проф. О. П. Оглоблина (відповідальний редактор III тому) і С. М. Бєлоусова (відповідальний редактор IV тому).

24. Дозволили Інституту гірничої механіки скликати в кінці травня конференцію з проблеми стійкості у м. Дніпропетровську.

25. Погодились з думкою Відділу біологічних наук АН УРСР про недоцільність прийняття до системи АН УРСР Дніпропетровського інституту фізіології.

28. Надали відрядження акад. Б. І. Чернишову до Москви і Ленінграда з 14 до 25 травня в справах Ради по виченню Прикарпаття.

29. Заслухавши заяву Віце-президента АН УРСР акад. О. В. Палладіна, вирішили надати йому відрядження до Москви з 6 до 12 травня в зв'язку з викликом Президії Верховної Ради СРСР та запрошенням Московського університету зробити 2 наукові доповіді.

30. На час відрядження акад. О. О. Богомольця до Москви на конференцію з проблем переливання крові з 9 до 16 травня виконання обов'язків Президента АН УРСР доручили Віце-президенту АН УРСР акад. О. А. Сапєгіну.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 183–191. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 15
засідання Президії Академії наук УРСР

від 17 травня 1941 р.

1. На повідомлення Віце-президента АН УРСР акад. О. В. Палладіна про відзначення 60-річчя від дня народження Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця ухвалили провести 25 травня урочисті збори, присвячені ювілею академіка та утворили оргкомітет у складі академіків О. В. Палладіна (голова), А. О. Сапєгіна (заступник), М. М. Гришка, М. Я. Калиновича, О. Є. Корнійчука, Є. О. Патона, членів-кореспондентів Н. Б. Медведєвої, Є. О. Татаринова, проф. Р. Є. Кавецького, П. Д. Марчука та Й. Л. Фраймовича.

2. Взяли до відома інформацію про хід виконання постанов Президії АН УРСР по Інституту українського фольклору від 17 березня 1941 р. (протокол № 10), доповідач – виконувач обов'язків директора Інституту проф. В. П. Петров; по Інституту української літератури від 31 березня 1941 р. (протокол № 11), доповідач – заступник директора Інституту Д. Д. Копиця та по Інституту економіки від 14 квітня 1941 р. (протокол № 12), доповідач – директор Інституту В. В. Рудницький.

4. Затвердили план роботи бригади з проблеми нафти.

5. Заслухали доповідь Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця щодо листа РНК СРСР від 10 травня 1941 р. за № 542-11 з пропозицією до АН УРСР провести у 1941 р. за договором з Комітетом у справах геології оцінку родовищ бітумінозних сланців у Сороцькому повіті МРСР і Чернівецькій області та доручили директору Інституту геологічних наук акад. Б. С. Чернишову подати на засідання Президії АН УРСР план робіт з виконання пропозицій РНК СРСР.

7. Доручили Відділу біологічних наук АН УРСР подати на наступне засідання Президії Академії наук план відзначення 25-річчя від дня смерті І. І. Мечникова.

8. Дозволили Відділу суспільних наук АН УРСР скликати в м. Львові 3–6 червня сесію та затвердили її порядок денний.

9. Дозволили Інституту мовознавства скликати 20–23 травня діалектологічну конференцію і виділити на її проведення 4000 крб.

10. Постановили передати Київській обласній конторі «Головнафтозбут» 6 гектарів саду Українського плодоягідного інституту за постановою РНК УРСР від 13 травня 1941 р. за № 375-44 та доручили Інституту археології її виконання.

11. Вирішили перевести на господарський розрахунок відділ по виконанню договірних робіт Інституту електрозварювання за наказом РНК УРСР від 16 травня 1941 р. за № 260601.

12. На лист НКО УРСР щодо надання науковим співробітникам Інституту математики С. І. Зуховицькому, Й. Б. Погребинському та Д. Б. Тополянському відрядження до периферії, оскільки їх обрано на голів державних іспитових комісій.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 194–199. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 16
засідання Президії Академії наук УРСР

від 23 травня 1941 р.

1. Заслухавши доповідь заступника голови Відділу суспільних наук АН УРСР В. В. Рудницького щодо утворення архіву рукописних фондів з історії науки, літератури і мистецтва як самостійної установи в системі Академії наук, вирішили: 1) просити РНК УРСР ухвалити дане рішення; 2) покласти на архів рукописних фондів такі завдання: а) концентрацію, збір та придбання всіх рукописних фондів, архівів та окремих документів, що відповідають профілю утворюваного архіву, з найдавніших часів до нинішніх та знаходяться як в межах УРСР, так і поза ними; б) організацію зберігання, реставрацію і консервацію рукописних фондів; в) каталогізацію і пер-

вісну наукову обробку рукописних фондів; г) організацію разом з відповідними науково-дослідними інститутами Академії наук наукової розробки і публікації рукописних фондів; 3) зобов'язати всі державні установи, науково-дослідні інститути, наукові, обласні і місцеві публічні бібліотеки, літературно-меморіальні музеї і архівні заклади УРСР передавати архіву рукописних фондів ті рукописні фонди, що відповідають його профілю (рукописи давньої письменності, архіви і рукописи вчених, письменників, громадсько-політичних і культурних діячів, а також рукописи їх окремих творів, листування та ін.); 4) просити РНК СРСР дати вказівки державним установам союзних республік, що зберігають матеріали з історії науки, літератури і мистецтва України, передати їх науковому архіву АН УРСР; 5) дати розпорядження відповідним організаціям щодо забезпечення архіву рукописних фондів відповідним приміщенням і коштами та доручити АН УРСР подати план штатів і роботи архіву на другу половину 1941 р. та початок 1942 р.; 6) встановити такий штат співробітників архіву: директор, його заступник з наукової частини, вчений секретар, 6 старших і 6 молодших наукових співробітників; 7) дозволити Президії АН УРСР у разі потреби створювати в культурних центрах УРСР філіали архіву рукописних фондів.

2. Заслухали доповідь голови Планової комісії АН УРСР Віце-президента акад. А. О. Сапєгіна щодо перегляду структури інститутів Академії наук та прийняли рішення: 1) при встановленні структури виходити з єдиного для всіх інститутів положення; 2) основною науково-організаційною структурною одиницею всередені інституту вважати відділ, який: а) будується з галузей або за розділами науки; б) займається розробкою значних наукових проблем; в) організується на основі спільності проблематики і тематики; 4–5) зазначити, що відділ є основним структурним підрозділом, що організує та контролює наукову роботу за затвердженим тематичним планом та може мати свою лабораторію або експериментально-технічну базу; 6–7) наступними підрозділами є бригади та групи.

3. Взяли до відома інформацію заступника голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР М. Ф. Єрмоленка щодо змін у тематичному плані Інституту органічної хімії і технології: 1) внесли додатково тему «Синтез вуглеводів типу мастив і порівняння їх властивостей з властивостями мастив (виконавці: проф. О. Т. Пілят, О. О. Віскунський); 2) доповнити тему № 8 новим пунктом «б» – «Розробка схеми технологчного процесу гідрування вугілля на укрупненій установці безперервного діяння» (виконавці: акад. М. І. Кузнєцов і бригада Харківського вуглехімічного інституту; 3) доповнити тему № 9 новим пунктом «в» «Активування напівкоксу бурого вугілля як каталізатора для крекінгу буровугільної смоли» (виконавці: чл.-кор. С. С. Уразовський і Ш. Г. Полонський) та новим пунктом «д» «Напівкоксування бурого вугілля на напівзаводській печі при Харківському дослідному коксохімзаводі» (виконавці: акад. М. І. Кузнєцов і бригада Харківського вуглехімічного інституту); 4) уточнити формулювання теми № 5 в такій редакції: «Дослідження бензинової фракції Роменської нафти і одержання з цієї нафти фракцій мастильних масел шляхом молекулярної перегонки» (виконавці: проф. О. Т. Пілят і В. І. Кісельов).

4. Заслухали інформацію заступника голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР М. Ф. Єрмоленка щодо змін у тематичному плані Інституту хімії та прийняли рішення: 1) зняти з тематичного плану підтему «в» теми № 28 «Встановлення основних закономірностей динаміки речовин при полувідкритій фумігації»; 2) доповнити тему № 1 підтемою «ж» «Електрохімічні дослідження розчинів в бромі та вуглець сульфіді» (виконавці: Діброва та К. М. Айзенберг); 3) доповнити тему № 14 підтемою «б» «З'ясування оптимальних умов електролітичного вилучення алюмінію з потрійних хлоридних систем» (виконавці: У. П. Шварцман і Й. Л. Фраймович); 4) замінити тему «Дослідження умов осадження кобальта» на тему «Розробка нового методу анодного рафінування кадмія і свинця»; 5) щодо заміни формулювання підтеми «б» теми «Синтез ацетона, метана і фосгена» на «Взаємодія метана с фосгеном» утриматися; доручити Бюро Відділу фізико-хімічних і математичних наук з'ясувати питання про стан роботи та доцільність існування сектору каталізу, переглянути його тематику та подати свої пропозиції на наступне засідання Президії; 6) щодо теми «Глинисті суспензії як засіб боротьби з обвалами при свердлінні на нафту» – доручити Інституту хімії провести підготовчу роботу в напрямі розгортання досліджень в цій галузі.

5. Дозволили Відділу біологічних наук АН УРСР скликати в м. Львові наукову сесію Відділу 9–14 червня та затвердили її порядок денний.

6. Вирішили задовольнити прохання Інституту історії України щодо введення до вченої ради Інституту доктора історичних наук Н. Д. Полонської-Василенко і кандидата історичних наук М. І. Марченка.

7–8. Затвердили наукові звання співробітникам Інституту історії України та Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка

10. Заслухавши повідомлення Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця про упорядкування наукової спадщини акад. Д. І. Яворницького, доручили Відділу суспільних наук АН УРСР почати упорядкування його наукової спадщини.

11. Доручили Раді по вивченню продуктивних сил УРСР організувати проведення наради з питань паливних ресурсів західних областей УРСР та їх використання.

13. Ухвалили передати заяву директора Карпатської обсерваторії акад. О. Я. Орлова про звільнення його з посади на вирішення розпорядчого засідання Президії АН УРСР.

14. Заслухали пояснення директора Інституту геологічних наук акад. Б. С. Чернишова про роботу заступника завідувача сектору геофізики В. С. Федуковича і наукового співробітника В. С. Завістовського по надісланому від НК державного контролю анонімного листа щодо недоліків у роботі відділу геофізики.

15. На лист НК державного контролю з приводу скарги Соболевського на роботу в Інституті фольклору ухвалили просити директора Інституту В. П. Петрова дати пояснення з цього приводу.

16. На лист НК соціального забезпечення від 17 травня 1941 р. щодо виділення представника від АН УРСР для участі в засіданні, яке відбудеться 26 травня, з обговорення змін і додатків до діючого положення та інструкції про академічні пенсії, вирішили виділити представниками акад. К. Г. Воблого та юрисконсульта Академії наук.

21. Заслухали заяву завідувача гірничо-механічного сектору Інституту гірничої механіки І. Я. Айзенштока про зняття дирекцією Інституту з тематичного плану його теми та вирішили передати його заяву на висновок Відділу технічних наук АН УРСР.

22. Взяли до відома інформацію директора Видавництва АН УРСР про роботу Видавництва та ухвалили: 1) виділити Видавництву потрібні кошти; 2) звернути увагу на незадовільну роботу сектору поширення видань Видавництва та книжкового магазину; 3) звернутися до Голови РНК Ф. А. Редька з заявою щодо ухилення «КОГИЗ» від розповсюдження видань Академії, що перешкоджає впровадженню в практику її наукових досягнень.

23. Заслухавши інформацію керуючого справами АН УРСР О. А. Качанова про хід капітального будівництва та ремонтів в Академії, ухвалили: 1) доповідь О. А. Качанова взяти до відома; 2–3) звернутися до голови Київського обласного виконавчого комітету з проханням про термінове забезпечення потрібними матеріалами будівництва Академії; в зв'язку цим звернутися до заступника голови Держплану СРСР Дегтяра з проханням дати відповідні вказівки щодо вирішення цього питання.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 201–215. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 17
засідання Президії Академії наук УРСР

від 4 червня 1941 р.

1. Заслухали план підготовчої роботи з відзначення 25-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції та ухвалили: а) утворити комісію в складі 5 осіб з представників Відділів АН УРСР та Редакційно-видавничої ради для остаточного уточнення плану підготовчої роботи; б) доручити Відділам після їх сесій в остаточному вигляді подати на затвердження Президії АН УРСР зазначені плани.

2. На доповідь Віце-президента АН УРСР акад. О. В. Палладіна щодо обговорення передової статті в газеті «Правда» від 16 травня 1941 р. під заголовком «Наука і промисловість» вирішили: 1) доручити Бюро Відділів АН УРСР організувати в інститутах загальні збори колективів, на яких заслухати та обговорити цю статтю; 2) протоколи зборів з зауваженнями Бюро Відділів подати на засідання Президії для подальшої доповіді з цього питання на Загальних зборах Академії в червні.

3. Ухвалили проект положення про набір до аспірантури, попередньо заслухавши на Бюро Відділів АН УРСР, після чого на наступному засіданні Президії Академії наук заслухати доповідь голови Аспірантської комісії та співдоповіді Відділів у цій справі.

4. Затвердили склад Ради по вивченню продуктивних сил УРСР: академіки О. В. Палладін, А. О. Сапєгін, Б. С. Чернишов, К. Г. Воблий, В. М. Хрущов і В. Г. Шапошников; члени-кореспонденти Є. С. Бурксер, Б. Д. Грозін, Я. В. Ролл і Г. Й. Сухомел; В. В. Рудницький, проф. Я. А. Фіалков, А. В. Огієвський, проф. І. Т. Швець, Р. С. Панчешніков, С. П. Родіонов, Є. Ф. Тамм, Б. М. Гарцман-Брук, Й. Л. Фраймович і від Держплану УРСР Л. Д. Розов.

5. Заслухавши доповідь голови Ради по вивченню продуктивних сил УРСР чл.-кор. Є. С. Бурксера, погодились з пропозицією Ради в справі організації робіт в Академії наук з природничо-історичного районування та утворення комісії з цього питання в складі акад. К. Г. Воблого (голова), акад. Б. С. Чернишова, проф. А. В. Огієвського (Інститут гідрології), чл.-кор. Я. В. Ролла (Інститут гідробіології), проф. Г. Г. Махова (Ундісоз), проф. І. К. Половка та проф. Мукомела (Держуніверситет), проф. П. К. Погребняка (Інститут географії), проф. Ю. Д. Клеопова (Інститут ботаніки) і М. Т. Яновського («Економатлас» Держплану УРСР).

6. Підтримали перед РНК УРСР клопотання Українського товариства фізіологів, біохіміків і фармакологів щодо скликання в листопаді в м. Харкові IV Українського з'їзду фізіологів, біохіміків і фармакологів.

7. Погодились на проведення заходів із вшанування та увічнення пам'яті акад. В. Ю. Чаговця, в зв'язку з цим вирішили: а) скликати в червні наукове засідання, присвячене пам'яті академіка, за участю Відділу біологічних наук АН УРСР та Київського відділу Товариства фізіологів, біохіміків і фармакологів; б) звернутися до НКОЗ з проханням перейменування кафедри другого Київського мединституту, яку очолював академік, на кафедру його імені; в) піднести перед Президією Верховної Ради УРСР клопотання про утворення в другому Київському мединституті стипендії імені В. Ю. Чаговця; г) піднести перед РНК УРСР та міськрадою клопотання про закріплення за родиною академіка квартири та призначення персональної пенсії його вдові; д) звернутися до НКОЗ УРСР з проханням вжити заходи щодо закінчення будівництва лікарні в с. Зарудді, розпочатого на кошти В. Ю. Чаговця; є) звернути увагу НКОЗ на лист лікаря Мацнєва, в якому повідомляється про недбайливе ставлення до цього питання місцевої адміністрації с. Зарудця; ж) закріпити садибу академіка в с. Зарудді згідно з його бажанням за майбутньою лікарнею, яку назвати іменем акад. В. Ю. Чаговця.

8. Ознайомились з телеграмою акад. О. Я. Орлова про звільнення його з посади директора Полтавської і Карпатської обсерваторій.

9. Заслухавши доповідь акад. Б. С. Чернишова, затвердили склад Ради по вивченню Прикарпаття: а) від Інституту геологічних наук – акад. Б. С. Чернишов, акад. В. О. Сельський, проф. В. Б. Порфир'єв; б) від Ради по вивченню продуктивних сил УРСР – чл.-кор. Є. С. Бурксер; в) від Українського геологічного управління – І. Є. Слензак; г) від Геофізичного управління – В. С. Завістовський; д) від Держплану УРСР – Л. Д. Розов; є) від ЦК КП(б)У – Мінченко; ж) від АН СРСР – академіки П. П. Степанов, О. Є. Ферсман, Григор'єв, М. І. Варенцов, заступник голови Ради продуктивних сил СРСР – Г. А. Ушаков, доктор геологічних наук Н. С. Шацький; з) від Науково-дослідного геологорозвідувального інституту – доктор геологічних наук В. В. Вебер; і) від Львівської нафторозвідки – Старобінець; к) від Карпатського нафтового інституту – проф. Толвінський; від Всесоюзного геологічного інституту Н. А. Биховер.

10. Затвердили склад редколегії журналів «Вісті АН УРСР» і «Доповіді АН УРСР»: акад. Б. С. Чернишов, Й. Л. Фраймович, члени-кореспонденти Л. М. Славін, Ф. П. Бєлянкін, С. І. Маслов, П. А. Власюк і проф. М. Ф. Єрмоленко; акад. М. Я. Калиновича згідно з його

заявою та за станом здоров'я вивели зі складу президії Редакційно-видавничої ради і редколегії журналів «Вісті АН УРСР» і «Доповіді АН УРСР».

11. Перейменували посаду секретаря Редакційно-видавничої ради АН УРСР на посаду вченого секретаря за призначенням С. З. Вінарського.

12. Дозволили друкування збірника з геології Карадага за редакцією проф. О. І. Спасокукоцького російською мовою.

13. На прохання Інституту гідрології щодо друкування праці проф. А. В. Огієвського «Основні закономірності формування половодних гідрографів» російською мовою дозволили друкувати половину її тиражу українською, а половину російською мовами.

14. Дозволили друкувати російською мовою збірник статей Інституту електрозварювання зі швидкісного електрозварювання голим електродом під шаром флюса та працю О. А. Казимирова «Автозварювання в суднобудівництві».

15. Заслухали клопотання Товариства любителів світознавства щодо включення їх до складу Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР та вирішили повідомити Товариство про недоцільність його включення до системи Академії наук.

16. Вирішили просити Управління картографічної промисловості при РНК СРСР щодо включення додатково до списку на видання у 1942–1947 рр. низки карт, які відсутні в зазначеному списку.

17–18. Надали акад. Б. С. Чернишову відрядження до Москви в справах Комітету Прикарпаття з 16 до 20 червня та на 1 місяць до Донбасу в наукових справах після закінчення червневої сесії АН УРСР.

19. Взяли до відома інформацію акад. О. О. Богомольця щодо заслухання на Президії АН УРСР доповіді акад. Б. С. Чернишова про роботу Бібліотеки АН УРСР та бібліотечної ради.

20. Заслухавши доповідь голови Відділу біологічних наук АН УРСР акад. М. М. Гришка про проведення у 1942 р. II наради фізіологів рослин, вирішили дозволити проведення наради і затвердили її оргкомітет у складі академіків М. Г. Холодного (голова), Т. Д. Лисенка, М. М. Гришка, О. В. Палладіна, О. М. Баха, А. О. Сапєгіна, Д. М. Прянишникова, Т. Н. Годнєва, професорів В. Г. Александрова, А. В. Благовещенського, О. А. Вальтера, П. А. Власюка, П. А. Генкеля, А. А. Кузьменка, О. М. Льовшина, С. Д. Львова, Н. А. Максимова, Ф. П. Мацькова, А. С. Оканенка, О. І. Опаріна, Ф. М. Породка, Д. А. Сабініна, А. Т. Щербакова та Л. І. Джапарідзе, М. А. Коломійця, В. І. Разумова, О. С. Серейського, М. Я. Школьника.

21. Заслухавши доповідь акад. М. М. Гришка про наслідки роботи конференції з вивчення флори і фауни УРСР, прийняли рішення: а) організувати постійну комісію республіканського масштабу з вивчення історії флори і фауни УРСР при Відділі біологічних наук АН УРСР; б) утворити Всеукраїнське товариство охорони природи і доручити інститутам Ботаніки і Зоології виділити комісію для складання проекту статуту цього Товариства; в) провести роботу з організації мережі заповідників; г) організувати науково-керівний центр у вигляді Постійної фауністичної комісії при Інституті зоології; д) підтримати ініціативу конференції про видання «Зоологічного журналу» АН УРСР.

22. Погодились з пропозицією голови Відділу біологічних наук АН УРСР акад. М. М. Гришка щодо організації при АН УРСР Українського товариства ботаніків.

23. Прийняли рішення скликати в м. Одесі разом з Відділом біологічних наук АН СРСР виїзну сесію, присвячену 25-річчю від дня смерті І. І. Мечникова, на якій заслухати доповіді: а) акад. О. О. Богомолець «Мечников в боротьбі зі старінням»; б) чл.-кор. М. М. Сиротиніна «Роль Мечникова як творця порівняльної патології»; в) чл.-кор. В. Г. Дроботько «Мечников про імунітет; г) проф. Б. І. Клейн «Мечников та його школа».

24. Задовольнили прохання Інституту фізичної хімії щодо включення до тематичного плану Інституту на 1941 р. замість теми «Вивчення процесів розкладу перманганатів срібла і амонія» тему «Вивчення процесу каталітичного окислення метану».

26. Заслухавши доповідь вченого секретаря Відділу фізико-хімічних та математичних наук АН УРСР Ю. Ю. Юрка, ввели до складу Ради Відділу заступника голови Відділу проф. М. Ф. Єрмоленка.

27. Вирішили скликати 30 червня – 2 липня сесію АН УРСР з таким порядком денним: 1) Загальні збори – доповідь акад. М. І. Кузнєцова «Про стан та перспективи хімічного використання місцевих видів палива»; доповідь про роботу Інституту фізичної хімії з галузі каталізу та перспективи подальшої роботи; доповідь Віце-президента акад. О. В. Палладіна «Про завдання науково-дослідчої роботи АН УРСР відповідно до вимог народного господарства»; 2) сесії.

28. Доручили розпорядчому засіданню Президії АН УРСР встановити ліміти на госпдоговірні роботи інститутів Академії наук та при наявності висновків відповідного Відділу та Планової комісії на ці роботи розглядати їх в кожному окремому випадку на розпорядчому засіданні.

29. Ухвалили порядок затвердження в званні старшого наукового співробітника.

30. Заслухавши зачитаний вченим секретарем Президії АН УРСР Й. Л. Фраймовичем лист заступника Голови РНК УРСР Ф. А. Редька від 3 липня 1941 р. за № 260601, погодились взяти під нагляд Інституту ботаніки цінну колекцію тюльпанів та інших квіткових рослин селекціонера Г. Р. Тютюнникова.

31. Погодились з клопотанням Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови і фольклору щодо затвердження експедиційного плану на 1942 р. і організацію двох фольклорних експедицій: до Пінської області, куди відрядити наукових співробітників Д. Х. Курлянда і С. М. Шнайдер та до м. Чернівці і м. Кишинева, куди відрядити наукового співробітника М. Я. Береговського.

32. Взяли до відома лист Комітету в справах мір та вимірювальних приладів при РНК СРСР щодо участі АН УРСР в роботі філіалу Всесоюзної виставки контрольно-вимірювальних приладів, яку буде організовано в Україні, та вирішили повідомити Комітет, що АН УРСР не має змоги надати зазначеному філіалу ні відповідного приміщення, ні коштів за їх відсутністю.

33. Доручили директору Львівської філії Бібліотеки АН УРСР І. Н. Зеленку прийняти до Бібліотеки архів та бібліотеку єврейського письменника Й. Перлі.

34. Затвердили в Інституті органічної хімії і технології з 1 липня посаду завідувача відділу хімії вуглеводів і призначили на цю посаду чл.-кор. П. В. Головіна.

35. Дозволили акад. С. В. Серенсену працювати два тижні на місяць в Москві в системі АН СРСР та Наркомату авіаційної промисловості для забезпечення керівництва темами, запланованими Інститутом будівельної механіки.

36–38. Надали відрядження: а) акад. А. О. Сапєгіну до АН СРСР з 6 до 13 червня; б) акад. О. В. Палладіну, директору Інституту ботаніки М. М. Гришку і директору Інституту гідробіології чл.-кор. Я. В. Роллу до м. Львова з 7 до 14 червня на сесію Відділу біологічних наук АН УРСР.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 217–233. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 18
засідання Президії Академії наук УРСР

від 14 червня 1941 р.

1. Взяли до відома інформацію завідувача Відділу підготовки наукових кадрів АН УРСР М. К. Харитонова про контингент набору аспірантів на 1941 р.

2. Заслухали інформацію акад. О. І. Лейпунського про стан спорудження циклотрону, відповідно до рішення РНК УРСР від 25 квітня 1941 р. та вирішили: а) відповідальність за спорудження циклотрону покласти на дирекцію Фізико-технічного інституту; б) дозволити Фізико-технічному інституту проектування низки елементів циклотрону, для чого організувати в Інституті спеціальне проектне бюро на господарсько-розрахункових засадах.

3. Доручили Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР дати висновок на лист НКО УРСР від 23 травня 1941 р. за № 11–01 в справі організації астрономічного комітету.

4. Вирішили надіслати до Держплану Молдавської РСР інформацію про план робіт геологічної пошукової партії з дослідження родовищ бітумінозних сланців в Сороківській області Молдавської РСР та Чернівецької області.

5. Затвердили склад президії Редакційно-видавничої ради АН УРСР: академіки Б. С. Чернишов (голова), О. О. Богомолець, М. М. Гришко, О. В. Леонтович, Є. О. Патон, члени-кореспонденти В. Ю. Васильєв, Л. М. Славін, Н. Д. Моргуліс, Я. В. Ролл, а також В. В. Рудницький, С. М. Белоусов, І. Т. Мінаков, С. З. Вінарський (вчений секретар).

6. Дозволили друкувати російською мовою праці Інституту будівельної механіки з випробування моделей каркасу і колон Палацу Рад.

7. Заслухавши лист РНК УРСР про подання конкретних пропозицій з можливого скорочення деяких установ АН УРСР, вирішили просити голову комісії з раціоналізації структури інститутів Академії наук акад. А. О. Сапєгіна та директорів інститутів подати 25 червня свої пропозиції в цій справі на засідання Президії АН УРСР.

10. Ознайомились з висновками Ради по вивченню продуктивних сил УРСР в справі організації робіт в АН УРСР з проблеми використання р. Дністра та організації наради щодо реконструкції р. Дніпра і вирішили висновки Ради ще раз переглянути за участю зацікавлених інститутів та Інституту економіки й остаточні висновки подати на засідання Президії 25 червня.

11. Погодились з висновками Бюро Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР щодо перейменування відділу кінетики та каталізу Інституту хімії у відділ каталітичного синтезу з залишенням при ньому лабораторії високих тиснень.

12. Доручили Інституту мінеральної сировини в погодженні з Бюро Відділу фізико-хімічних та математичних наук АН УРСР надіслати Воронезькому обкому партії звіт про роботу з добування глинозему з глини.

13–14. Затвердили наукові звання співробітникам Інституту геологічних наук.

15. На клопотання Інституту історії України затвердили зміни в складі вченої ради Інституту: замість представників від парторганізації Шерстюка і від місцевого комітету Білика ввели О. С. Сенченка і Є. М. Черкаську.

16. Дозволили Відділу технічних наук АН УРСР скликати 29 червня – 2 липня сесію Відділу та затвердили її порядок денний.

18. Взяли до відома повідомлення РНК УРСР від 14 червня 1941 р. про відпуск 800000 крб. на спорудження циклотрону.

19. Взяли до відома постанову наради заступників наркомів з кадрів в справі підготовки до нового навчального 1941–1942 рр. та доручили Відділу підготовки наукових кадрів інформувати РНК УРСР про хід підготовки до навчального року та про набір аспірантів.

20. Ознайомились із заявою акад. К. Й. Студинського і проф. І. С. Свенціцького в справі пошкодження колекції пам'ятників українського народного мистецтва в колишньому Львівському національному музеї та доручили Бюро Відділу суспільних наук АН УРСР подати свої пропозиції в цій справі на засідання Президії 25 червня.

21. Доручили Інституту археології виділити представника для проведення досліджень в с. Більче-Золоте Борщівського району Тернопільської області.

22. Звільнили чл.-кор. Н. Д. Моргуліса згідно з його проханням з посади заступника директора з наукової частини Інституту фізики та призначили на цю посаду М. В. Пасічника.

23. Взяли до відома заяву акад. К. Г. Воблого з проханням звільнити його від роботи в секторі економічної географії Інституту економіки, оскільки йому доручено головування в комісії по природно-історичному районуванню УРСР та доручили Бюро Відділу суспільних наук АН УРСР подати свої пропозиції в цій справі на наступне засідання Президії.

25. Прийняли рішення звернутися до наркома освіти УРСР С. М. Бухала з проханням звільнити акад. Ф. М. Колессу в зв'язку з тяжким станом здоров'я з посади директора Львівського державного етнографічного музею.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 234–247. Оригінал. Машинопис.

Протокол № 19
засідання Президії Академії наук УРСР

від 30 червня 1941 р.

1. Затвердили зміни в тематичних планах інститутів АН УРСР відповідно до вказівок Президії АН УРСР від 25 червня 1941 р.

2. Взяли до відома інформацію Президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця про виявлення в інститутах Академії наук осіб, які володіють іноземними мовами.

3. Взяли до відома інформацію акад. О. О. Богомольця про потребу вжити негайних протипожежних заходів в АН УРСР та її установах.

4. На інформацію акад. О. О. Богомольця щодо потреби перегляду розподілу бюджету АН УРСР в зв'язку з відповідними змінами в тематичних планах інститутів утворили комісію в складі акад. О. В. Палладіна (голова), акад. А. О. Сапєгіна, Керуючого справами О. А. Качанова, вченого секретаря Президії Й. Л. Фраймовича і головного бухгалтера М. С. Мейтіна.

5. На лист Виконавчого комітету Вінницької обласної ради депутатів трудящих з проханням доручити Інституту гідробіології взяти на себе виконання в 1941 р. роботи по самоочистці вод р. Південний Буг та його притоків доручили Інституту гідробіології зв'язатися в цій справі з виконавчим комітетом Вінницької області.

6. Ознайомились з листом Всесоюзного інституту експериментальної медицини з проханням прискорити роботи з обладнання колонки і масспектрометра для одержання й вимірювання тяжкого ізотопу азоту, що будуються в Фізико-хімічному інституті в м. Дніпропетровську та прийняли рішення надіслати цей лист директору Інституту фізичної хімії з проханням подати свої пропозиції в цій справі.

8. Затвердили В. К. Висоцького виконувачем обов'язків директора Інституту органічної хімії та технології.

Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 1, спр. 88, арк. 249–255. Оригінал. Машинопис.

СПИСОК ДІЙСНИХ ЧЛЕНІВ ТА ЧЛЕНІВ-КОРЕСПОНДЕНТІВ АН УРСР, ОБРАНИХ У 1939 р.

Дійсні члени АН УРСР

Білецький Олександр Іванович (02. 11. 1884–02. 08. 1961) – літературознавець. Академік АН УРСР (22. 02. 1939), АН СРСР (1958). Віце-президент АН УРСР (1946–1948). Викладач, професор Харківського університету (1912–1941). З 1936 працював в Інституті української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР, з 1937 – заступник директора; у 1940–1941, з 1944 та до кінця життя – директор. Заслужений діяч науки УРСР (1941).

Бродський Олександр Ілліч (19. 06. 1895–21. 08. 1969) – фізико-хімік. Академік АН УРСР (22. 02. 1939), член-кореспондент АН СРСР (1943). З 1927 працював в Інституті фізичної хімії АН УРСР науковим співробітником, завідділу, у 1939–1969 – директор. Одночасно працював в Дніпропетровському інституті народної освіти (1922–1934), завідувач кафедри Дніпропетровського хіміко-технологічного інституту (1930–1941). Лауреат Державної премії СРСР (1946), заслужений діяч наук УРСР (1965), Герой Соціалістичної Праці (1969).

Будников Петро Петрович (21. 10. 1885–06. 12. 1968) – вчений в галузі хімії та технології силікатів. Академік АН УРСР (22. 02. 1939), АН СРСР (1939), дійсний член Польської АН (1956). Працював в Іваново-Вознесенському політехнічному інституті (1918–1926). Завідувач кафедри Харківського (1926–1941) та Московського (1944–1968) хіміко-технологічних інститутів. Лауреат Державної премії СРСР (1942, 1950, 1952), заслужений діяч науки і техніки УРСР (1943) та РРФСР, Герой Соціалістичної Праці (1965).

Булаховський Леонід Арсенійович (14. 04. 1888–04. 04. 1961) – мовознавець. Академік АН УРСР (22. 02. 1939), член-кореспондент АН СРСР (1946). Професор Пермського (з 1917), Харківського (з 1921), Московського (1943–1944) університетів. Старший науковий співробітник (1936–1937), директор (1944–1961) Інституту мовознавства АН УРСР, одночасно завідувач кафедри Київського університету (1946–1960). Заслужений діяч науки УРСР (1941).

Варга Євген Самійлович (06. 11. 1879–07. 10. 1964) – економіст. Академік АН УРСР (22. 02. 1939), АН СРСР (1939). Директор Інституту світового господарства і світової політики АН СРСР (1927–1947). Одночасно очолював редколегію журналу «Мировое хозяйство и мировая политика». Лауреат Ленінської премії (1963).

Висоцький Георгій Миколайович (19. 02. 1865–06. 04. 1940) – вчений в галузі лісівництва, ґрунтознавства, геоботаніки, гідрології. Академік АН УРСР (22. 02. 1939).

Дійсний член ВАСГНІЛ (1934). Завідувач кафедри Таврійського університету (1919–1923), професор Білоруського сільськогосподарського інституту (1923–1926), завідувач кафедри Харківського інституту сільського і лісового господарств (1926–1930). Консультант Всесоюзного науково-дослідного інституту лісового господарства і агролісомеліорації у Харкові (1930–1940).

Гришко Микола Миколайович (06. 01. 1901–03. 01. 1964) – ботанік, генетик і селекціонер. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). Голова Відділу АН УРСР (1945–1948). Працював завідувачем відділу Всесоюзного науково-дослідного інституту коноплі (Глухів Сумської обл., 1932–1939). Директор Інституту ботаніки АН УРСР (1939–1944), Ботанічного саду АН УРСР (1944–1958). Одночасно завідувач кафедри Глухівського та Київського сільськогосподарських інститутів (1932–1941), професор Київського університету (1944–1948).

Давиденков Микола Миколайович (26. 03. 1879–29. 09. 1962) – вчений в галузі механіки. Академік АН УРСР (22. 02. 39). Працював у Ленінградському політехнічному інституті (з 1925) та одночасно керівник лабораторії Фізико-технічного інституту АН СРСР. Лауреат Державної премії СРСР (1943).

Доброхотов Микола Миколайович (26. 03. 1889–15. 10. 1963) – учений в галузі металургії. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). Голова Відділу АН УРСР (1948–1952). Працював завідувачем кафедри Дніпропетровського металургійного інституту (з 1935), в Інституті чорної металургії АН УРСР (1939–1950), одночасно в Київському політехнічному інституті (1945–1949). З 1949 – в Інституті використання газу в комунальному господарстві і промисловості АН УРСР (1949–1952 – директор). Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1951).

Калинович Михайло Якович (13. 10. 1888–16. 01. 1949) – мовознавець. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). Голова Відділу АН УРСР (1939–1944). З 1916 працював (з перервами) в Київському університеті (з 1924 – професор, з 1944 – завідувач кафедри). З 1930 працював в Інституті мовознавства АН УРСР науковим співробітником, заввідділу, у 1939–1944 – директор.

Корнійчук Олександр Євдокимович (25. 05. 1905–14. 05. 1972) – письменник-драматург. Академік АН УРСР (22. 02. 1939), АН СРСР (1943). Голова Спілки письменників України (1939–1941, 1946–1953). Заступник наркома закордонних справ СРСР (1943), нарком закордонних справ УРСР (1944), голова Комітету у справах мистецтв при Раді Міністрів УРСР (1944–1945), заступник Голови Ради Міністрів УРСР (1953–1954). Голова Верховної Ради УРСР 2, 3, 5–7 скликань. Лауреат Державної премії СРСР (1941, 1942, 1943, 1949, 1951), Міжнародної Ленінської премії «За зміцнення миру між народами» (1960), Герой Соціалістичної Праці (1967), лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1971).

Кузнєцов Мефодій Іванович (червень 1879–09. 11. 1959) – хімік-технолог. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). Працював завідувачем кафедри Харківського хіміко-технологічного інституту (з 1930). В роки Великої Вітчизняної війни вивезений німецькими окупантами до Кракова, пізніше до Потсдама, Берліна. У 1945 репатрійований, продовжив роботу у Харківському хіміко-технологічному інституті.

Курдюмов Георгій В'ячеславович (14. 02. 1902–07. 07. 1996) – металофізик. Академік АН УРСР (22. 02. 1939), АН СРСР (1953), член ряду академій наук. Працював науковим співробітником в Ленінградському (1924–1932) та Дніпропетровському (1933–1944) фізико-технічних інститутах. Директор Лабораторії металофізики АН УРСР (1945–1951), Інституту металознавства і фізики металів (Москва, 1944–1978), Інституту фізики твердого тіла АН СРСР (1962–1973). Лауреат Державної премії СРСР (1949), Герой Соціалістичної Праці (1969), лауреат Державної премії УРСР (1984).

Лаврентьєв Михайло Олексійович (19. 11. 1900–15. 10. 1980) – математик і механік. Академік АН УРСР (22. 02. 1939), АН СРСР (1946). Віце-президент АН УРСР (1945–1949), віце-президент АН СРСР та голова її Сибірського відділення (1957–1976). Працював у вузах Москви (1922–1939). Завідувач відділу Математичного інституту АН СРСР (1935–1960). Директор Інституту математики АН УРСР (1939–1941 та 1945–1948), Інституту гідродинаміки АН СРСР (з 1957). Одночасно професор Новосибірського університету. Лауреат Державної премії СРСР (1946, 1948), Ленінської премії (1958), Герой Соціалістичної Праці (1967).

Лисін Борис Савелійович (04. 08. 1883–22. 11. 1970) – хімік. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). Працював у Київському політехнічному інституті (1909–1956). Лауреат Державної премії СРСР (1950).

Луговцов Максим Власович (11. 05. 1885–07. 06. 1956) – учений в галузі металургії. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). Директор і завідувач відділу Інституту чорної металургії АН УРСР (1939–1951). З 1952 – завідувач відділу Інституту гірничої справи ім. М. М. Федорова. Заслужений діяч науки УРСР (1945).

Маркелов Григорій Іванович (07. 02. 1880–08. 04. 1952) – невропатолог. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). З 1918 працював в Одеському медичному інституті, одночасно науковий керівник Одеського науково-дослідного психоневрологічного інституту (1930–1952). Заслужений діяч науки УРСР (1948).

Мацуревич Іполит Купріянович (січень 1882–22. 07. 1939) – хімік. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). Голова Відділу АН УРСР (1939). Після закінчення Київського університету (1907) працював там же (з 1935 – професор).

Орлов Олександр Якович (06. 04. 1880–28. 01. 1954) – астроном. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). Вперше обрано академіком у 1919, а в 1922 відмовився від звання за власним бажанням. Директор Полтавської гравіметричної обсерваторії ВУАН (1926–1934 та 1938–1951). Професор Астрономічного інституту ім. Штернберга і Інституту картографії і геодезії в Москві (1934–1938). Директор Головної астрономічної обсерваторії АН УРСР (1944–1949, 1951–1952). Заслужений діяч науки УРСР (1950).

Поспєлов Володимир Петрович (23. 03. 1872–01. 02. 1949) – зоолог. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). Голова Відділу АН УРСР (1939–1946). Професор Воронезького (1913–1920) і Ленінградського (1930–1938) сільськогосподарських інститутів, Саратовського університету (1927–1930). Одночасно завідувач лабораторії Інституту захисту рослин в Ленінграді (1929–1940). Завідувач кафедри Київського

університету (1944–1945). Директор Інституту ентомології і фітопатології АН УРСР (1946–1949).

Свєчников Василь Миколайович (06. 01. 1891–20. 08. 1981) – учений в галузі металознавства. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). Викладав у вузах (1929–1941). Працював в Інституті чорної металургії АН УРСР (1940–1953, з перервами). Завідувач відділу Інституту металофізики АН УРСР (1953–1975), науковий консультант (з 1975). Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1951), Лауреат Державної премії УРСР (1980).

Сельський Володимир Олександрович (13. 10. 1883–18. 02. 1951) – геофізик, геолог. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). Працював (з 1921) у створеному ним Нафтовому інституті в Грозному (1922–1928 – директор), нафтових установах СРСР (1928–1938). Завідувач відділу Інституту геологічних наук АН УРСР (з 1939).

Серенсен Сергій Володимирович (29. 08. 1905–02. 05. 1977) – учений в галузі механіки. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). Голова Відділу АН УРСР (1939–1946). Працював (1926–1940) в Інституті будівельної механіки ВУАН (1934–1940 – директор), у Центральному інституті авіаційного моторобудування (1941–1967), Державному інституті машинознавства (1967–1977). Одночасно професор Київського авіаційного інституту (1934–1941), Московського авіаційного технологічного інституту (1934–1977). Приймав участь у роботах Інституту машинознавства і сільськогосподарської механіки АН УРСР (1945–1961), Інституту механіки АН УРСР (1962–1966). Лауреат Державної премії СРСР (1949).

Синцов Дмитро Матвійович (21. 11. 1867–28. 01. 1946) – математик. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). Завідувач кафедри Харківського університету (з 1903), одночасно (з 1923) – Харківської науково-дослідної кафедри геометрії. Заслужений діяч науки УСРР (1935).

Соколов Юрій Матвійович (20. 04. 1889–15. 01. 1941) – фольклорист і літературознавець. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). Викладав у вузах Москви, Саратова, Києва (з 1912). Директор Інституту українського фольклору АН УРСР (з 1939).

Філатов Володимир Петрович (27. 02. 1875–30. 10. 1956) – офтальмолог. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). З 1903 працював у Новоросійському (Одеському) університеті (з 1911 – професор), одночасно (з 1936) – директор Українського науково-дослідного інституту очних хвороб і тканинної терапії (зараз Одеський науково-дослідний інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В. П. Філатова). Заслужений діяч науки УСРР (1935), лауреат Державної премії СРСР (1941), Герой Соціалістичної Праці (1950).

Фролов Олександр Матвійович (06. 09. 1870–15. 07. 1964) – учений в галузі гідротехніки. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). Викладач Петербурзького політехнічного інституту (1909–1936). Працював (з 1911) в Петербурзькому інституті інженерів шляхів (пізніше – Ленінградський інститут інженерів залізничного транспорту). Заслужений діяч науки і техніки РРФСР (1947).

Хрущов Василь Михайлович (12. 06. 1882–19. 12. 1941) – учений в галузі електротехніки. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). Викладач Томського технологічного

інституту (1908–1923). Професор Харківських технологічного (1923–1930) та електротехнічного (з 1930) інститутів. Директор Інституту енергетики АН УРСР (з 1939).

Чаговець Василь Юрійович (30. 04. 1873–19. 05. 1941) – фізіолог. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). Викладач Військово-медичної академії в Петербурзі (1903–1909). Професор Київських університету (з 1910) та медичного інституту (з 1921).

Чернишов Борис Ісидорович (27. 01. 1888–31. 08. 1950) – геолог і палеонтолог. Академік АН УРСР (22. 02. 1939). Віце-президент АН УРСР (1939–1946). Професор Дніпропетровського університету (з 1923). Працював у Геологічному комітеті (1926–1939). Одночасно (з 1930) викладав у Ленінградському університеті. З 1939 працював в Інституті геологічних наук АН УРСР (1939–1946 – директор). Заслужений діяч науки УРСР (1943).

Члени-кореспонденти АН УРСР

Аганін Марко Абрамович (1876 – ?) – геофізик. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). З 1918 спостерігач Одеської магнітометеорологічної обсерваторії та викладач Одеських університету і політехнічного інституту.

Альперн Данило Овсійович (15. 12. 1894–24. 08. 1968) – патофізіолог. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював (з 1919) у Харківському медичному інституті (з 1930 – завідувач кафедри). Одночасно завідувач відділу Українського науково-дослідного психоневрологічного інституту (1923–1954) і Українського інституту експериментальної медицини (1935–1941). Заслужений діяч науки УРСР (1948).

Бєлянкін Федір Павлович (05. 01. 1892–21. 05. 1972) – вчений в галузі механіки. Член-кореспондент (22. 02. 1939), академік АН УРСР (1948). Викладач Київського політехнічного інституту (1923–1952), завідувач кафедри Київського інженерно-будівельного інституту (з 1953). Директор Інституту механіки АН УРСР (1944–1958), завідувач відділу (з 1958). Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1964).

Блохінцев Дмитро Іванович (11. 01. 1908–27. 01. 1979) – фізик-теоретик. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939), АН СРСР (1958). Член багатьох академій наук і наукових товариств. Викладав у Московському університеті (з 1930). Працював у Фізичному інституті АН СРСР (1935–1950). Директор Науково-дослідної лабораторії в Обнінську (1950–1956), Об'єднаного інституту ядерних досліджень в Дубні (1956–1965), лабораторії теоретичної фізики цього інституту (з 1965). Лауреат Державної премії СРСР (1952, 1971), Герой Соціалістичної Праці (1956), лауреат Ленінської премії (1957).

Боголюбов Микола Миколайович (21. 08. 1909–13. 02. 1992) – фізик-теоретик, математик. Член-кореспондент (22. 02. 1939), академік АН УРСР (1948), академік АН СРСР (1953), почесний член багатьох академій наук та наукових товариств. Працював старшим науковим співробітником Кафедри математичної фізики ВУАН (1925–1943) та Інституту будівельної механіки АН УРСР (1935–1941). Професор, завідувач кафедри Київського університету (1936–1950). Завідувач відділу Математичного інституту ім. В. А. Стеклова в Москві (з 1949), завідувач кафедри Московського університету (з 1953). Одночасно працював (з 1956) в Об'єднаному інституті ядерних

досліджень в Дубні (1965–1989 – директор) та Інституті теоретичної фізики АН УРСР (1966–1973 – директор). Лауреат Державної премії СРСР (1947, 1953, 1984), Ленінської премії (1958), премії імені М. М. Крилова (1965), Герой Соціалістичної Праці (1969, 1989), заслужений діяч науки УРСР (1970).

Бордзиловський Євген Іванович (10. 08. 1875–08. 11. 1948) – ботанік. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював на Київській обласній сільськогосподарській станції (1916–1923) та одночасно (1916–1939) у Київському інституті народної освіти (з 1932 – Київський університет). Працював науковим співробітником Кафедри ботаніки ВУАН (1926–1931), науковим співробітником та завідділу Інституту ботаніки ВУАН (1931–1948), одночасно завідувач кафедри Київського фармацевтичного інституту.

Буланкін Іван Миколайович (03. 02. 1901–31. 10. 1960) – біохімік. Член-кореспондент (22. 02. 1939), академік АН УРСР (1951). Професор Харківського університету (1934–1941), завідувач кафедри Томського університету (1941–1944). Ректор і завідувач кафедри Харківського університету (1944–1960). Заслужений діяч науки УРСР (1951).

Буштедт Петро Петрович (1902 – ?) – учений в галузі електрозварювання. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював старшим науковим співробітником, зав. групи Інституту електрозварювання ВУАН (з 1932), одночасно (з 1937) – професор Київського індустріального інституту. У період німецької окупації України виїхав за кордон.

Василенко Андрій Овер'янович (24. 10. 1891–05. 07. 1963) – учений в галузі машинобудування і сільськогосподарської механіки. Член-кореспондент (22. 02. 1939), академік АН УРСР (1948). Викладав у ряді вузів СРСР (1924–1944). Директор Інституту машинобудування і сільськогосподарської механіки АН УРСР (1944–1958), одночасно професор Київського автомобільно-дорожнього інституту (1946–1959). Лауреат Державної премії СРСР (1950).

Василенко Петро Мефодійович (17. 10. 1900–21. 10. 1999) – учений в галузі машинознавства і сільськогосподарської механіки. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював у Київському сільськогосподарському інституті (1929–1941), Інституті машинознавства і сільськогосподарської механіки АН УРСР (1944–1956), з 1962 – професор Української сільськогосподарської академії (зараз – Національний аграрний університет).

Васильєв Василь Юхимович (01. 04. 1890–14. 08. 1956) – учений в галузі металургії. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Голова Відділу АН УРСР (1939–1941). Викладач (з 1918) Київського політехнічного інституту (з 1926 – завідувач кафедри, заступник директора). Працював старшим науковим співробітником, зав. сектору Інституту чорної металургії АН УРСР (1939–1949), завідувачем відділу Інституту машинознавства і сільськогосподарської механіки АН УРСР (1950–1956).

Власюк Петро Антипович (03. 02. 1905–18. 03. 1980) – фізіолог рослин, агрохімік і грунтознавець. Член-кореспондент (22. 02. 1939), академік АН УРСР (1948). Голова Відділу АН УРСР (1948–1956), президент Української академії сільськогос-

подарських наук (1956–1962). Був керівником лабораторії Всесоюзного науково-дослідного інституту цукрового буряка в м. Києві (1931–1941 та 1945–1947), заступником директора Інституту ботаніки АН УРСР (1944–1946). Працював (1946–1980) в Інституті фізіології рослин АН УРСР (1946–1952 – заступник директора, 1952–1973 – директор). Заслужений діяч науки УРСР (1956).

Воронцов Данило Семенович (23. 12. 1886–12. 07. 1965) – фізіолог. Член-кореспондент (22. 02. 1939), академік АН УРСР (1957). Працював в Новоросійському (Одеському) університеті (1916–1922), професор Смоленського (з 1923), Казанського (з 1930) університетів. Працював у Київському медичному інституті (1935–1941); професор Київського університету (1944–1956); завідувач лабораторії Інституту фізіології АН УРСР (з 1956).

Головін Павло Васильович (03. 07. 1885–22. 01. 1964) – хімік. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). У 1919–1932 – на інженерній та викладацькій роботі у Москві. Працював в Центральному інституті цукру в Києві (1932–1938). Завідувач лабораторії Інституту органічної хімії АН УРСР (1939–1961). Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1951).

Горбунов Борис Миколайович (04. 02. 1901–22. 07. 1944) – вчений в галузі механіки. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював в Інституті технічної механіки ВУАН (1926 –1930); Електрозварювальному комітеті ВУАН (1932–1934); Інституті електрозварювання ВУАН (1934–1941); Інституті будівельної механіки АН УРСР (з 1941). Одночасно викладав у Київських політехнічному, художньому (з 1926) та інженерно-будівельному (з 1932) інститутах.

Грозін Борис Дмитрович (16. 10. 1898–28. 10. 1962) – вчений в галузі металознавства. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Керував відділом Українського науково-дослідного інституту машинознавства і металообробки (з 1930). Працював старшим науковим співробітником, заввідділу в Інституті будівельної механіки ВУАН (з 1935).

Дроботько Віктор Григорович (23. 11. 1885–10. 09. 1966) – мікробіолог. Член-кореспондент (22. 02. 1939), академік АН УРСР (1948). Працював в Київському бактеріологічному інституті (1925–1931), Інституті мікробіології і епідеміології ВУАН (з 1931). Директор Інституту мікробіології і вірусології АН УРСР (1944–1962). Заслужений діяч науки УРСР (1966).

Дубянський Олександр Андрійович (15. 03. 1880–22. 01. 1974) – геолог. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Завідував геологічними кафедрами вузів Владикавказу і Воронежу (з 1920). Працював у Воронезькому сільськогосподарському інституті та Інституті геологічних наук АН УРСР. Лауреат Ленінської премії (1959).

Ємельяненко Павло Терентійович (05. 07. 1905–13. 11. 1947) – учений в галузі металургії. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Викладач Дніпропетровського металургійного інституту (1931–1941). Працював головним інженером Всесоюзного науково-дослідного трубного інституту (1941–1945); завідувач лабораторії Центрального науково-дослідного інституту чорної металургії (з 1945). Лауреат Державної премії СРСР (1943).

Звєрезомб-Зубовський Євген Васильович (03. 03. 1890–21. 04. 1967) – ентомолог. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Заступник директора Інституту зоології АН УРСР (1939–1945). Одночасно професор Київського університету (1944–1945). Працював в Інституті ентомології і фітопатології АН УРСР (1946–1948 – заступник директора; 1949–1950 – директор; 1950–1956 – завідувач лабораторії).

Зеров Дмитро Костянтинович (20. 09. 1895–21. 12. 1971) – ботанік. Член-кореспондент (22. 02. 1939), академік АН УРСР (1948). З 1931 працював в Інституті ботаніки ВУАН (1931–1946 і 1963–1971 – завідувач відділу, 1946–1963 – директор); одночасно завідувач кафедри Київського університету (1933–1957). Заслужений діяч науки УРСР (1965), лауреат Державної премії УРСР (1969).

Ізбеков Володимир Олексійович (20. 07. 1881–20. 03. 1963) – хімік. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Викладач, завідувач кафедри Київського політехнічного інституту (1909–1941 і 1944–1962), професор, завідувач кафедри Київського університету (1933–1941 і 1944–1950). Одночасно працював науковим співробітником, зав. сектору в Інституті загальної і неорганічної хімії АН УРСР (1931–1941 і 1945–1952).

Карпухін Петро Прохорович (26. 09. 1902–31. 05. 1974) – хімік. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював асистентом, доцентом, професором, завідувачем кафедри Харківського хіміко-технологічного інституту (з 1926). Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1954).

Кіпріанов Андрій Іванович (16. 07. 1896–29. 09. 1972) – хімік. Член-кореспондент (22. 02. 1939), академік АН УРСР (1945). Віце-президент АН УРСР (1946–1948), голова Відділу АН УРСР (1948–1957). Професор, завідувач кафедри (1919–1941) та директор Інституту хімії (1938–1941) Харківського університету. Директор об'єднаного Інституту хімії АН УРСР в Уфі (1942–1945), Інституту органічної хімії АН УРСР (1945–1960) та керівник відділу цього інституту (1961–1972). Одночасно професор Київського університету (з 1944). Лауреат Державної премії СРСР (1942), заслужений діяч науки УРСР (1957).

Кондратьєв Микола Сергійович (02. 01. 1888–09. 03. 1951) – анатом. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював у Харківському університеті (з 1912). Завідувач кафедри Одеського медичного інституту (1923–1951).

Короткевич Михайло Олексійович (1879–1942) – учений в галузі техніки. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював у навчальних закладах Києва і Москви (1919–1932), з 1932 – професор, заступник директора Інституту транспортного машинобудування (Бєжиця Брянської обл.).

Корноухов Микола Васильович (23. 10. 1903–02. 06. 1958) – вчений в галузі механіки. Член-кореспондент (22. 02. 1939), академік АН УРСР (1951). Голова Відділу АН УРСР (1952–1954). Викладав (1931–1958) у Київському інженерно-будівельному інституті (з 1934 – завідувач кафедри). Одночасно (з 1935) працював в Інституті будівельної механіки АН УРСР (1940–1944 – директор). Лауреат Державної премії СРСР (1950), заслужений діяч науки і техніки УРСР (1954).

Котельников Олександр Костянтинович (18. 03. 1877–23. 01. 1964) – учений в галузі електротехніки. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Викладач Київського політехнічного інституту (1913–1931), Одеського інституту інженерів зв'язку (1931–1938), Київського інституту харчової промисловості (1938–1944). Працював в Інституті енергетики АН УРСР (1944–1947), Інституті електротехніки АН УРСР (1947–1950).

Крамаренко Леонід Петрович (15. 12. 1881–14. 05. 1960) – учений в галузі сільськогосподарського машинобудування. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Викладач, завідувач кафедри Київського політехнічного інституту (1915–1924); викладач, професор Харківського механіко-машинобудівельного інституту (1929–1941). Працював у Харківському науково-дослідному інституті тваринництва (1945–1960).

Крейн Марк Григорович (03. 04. 1907–17. 10. 1989) – математик. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Викладав у вузах Одеси і Донецька (1929–1933). Професор, завідувач кафедри Одеського університету (1933–1941), одночасно працював у Науково-дослідному інституті математики при Харківському університеті (1934–1940). Завідувач кафедрами Індустріального та Авіаційного інститутів у Куйбишеві (1941–1944). Завідувач відділу Інституту математики АН УРСР (1940–1941 і 1944–1951), одночасно професор Одеського інституту інженерів морського флоту (1944–1954). Завідувач кафедри Одеського інженерно-будівельного інституту (1954–1974), науковий консультант Фізико-хімічного інституту АН УРСР (з 1978). Лауреат премії ім. . М. М. Крилова (1979), Державної премії УРСР (1987).

Кучеров Пантелеймон Степанович (01. 08. 1902–25. 06. 1973) – учений в галузі гірничої механіки. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Викладач, завідувач кафедри Донецького гірничого інституту (1933–1944). Директор (1939–1940 і 1945–1958), завідувач відділу, заступник директора (1944–1945) Інституту гірничої механіки АН УРСР. Працював у секторі історії техніки і природознавства Інституту історії АН УРСР (1958–1966).

Лур'є Олександр Юдимович (12. 10. 1897–24. 05. 1958) – акушер-гінеколог. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Науковий керівник Уральського інституту охорони материнства і дитинства (з 1930), одночасно (з 1932) завідувач кафедри Свердловського медичного інституту та Київського медичного інституту (з 1938). Головний акушер-гінеколог Міністерства охорони здоров'я УРСР (з 1945). Лауреат Державної премії СРСР (1941), заслужений діяч науки УРСР (1958).

Майзель Веніамін Михайлович (20. 06. 1900–28. 02. 1943) – вчений в галузі механіки. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював у ВРНГ УСРР та викладав у вузах Харкова (1925–1927). Завідувач кафедри Харківського університету (з 1933), одночасно працював старшим науковим співробітником в Інституті енергетики АН УРСР та Інституті будівельної механіки АН УРСР.

Маслов Сергій Іванович (28. 11. 1880–11. 01. 1957) – літературознавець. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював (з 1914) у Київському університеті (з 1935 – професор). Завідувач відділу Інституту літератури АН УРСР (з 1939).

Медведєва Ніна Борисівна (27. 12. 1899–26. 05. 1969) – патофізіолог. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працювала у Саратовському (1921–1925), Другому Московському університетах (1925–1931), одночасно в Інституті переливання крові в Москві (1927–1931). Завідувач відділу Інституту експериментальної біології і патології Міністерства охорони здоров'я УРСР (1931–1951). Одночасно працювала старшим науковим співробітником в Інституті клінічної фізіології ВУАН (1934–1948), Інституті фізіології АН УРСР (1952–1957). Заслужений діяч науки УРСР (1941).

Модилевський Яків Самуїлович (28. 01. 1883–08. 03. 1968) – цитолог і ембріолог рослин. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). З 1922 працював у ВУАН. Вчений секретар, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії, завідувач відділу (1931–1966) Інституту ботаніки АН УРСР (1937–1939 – директор). Одночасно викладав у Київському університеті та інших вузах (1937–1941 та 1946–1949).

Моргуліс Наум Давидович (14. 05. 1904–01. 09. 1976) – фізик. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював старшим науковим співробітником, завідувачем групи в Інституті фізики АН УРСР (1929–1961), одночасно в Київському університеті (з 1932 – професор, з 1952 – завідувач кафедри).

Попов Павло Миколайович (28. 07. 1890–04. 04. 1971) – літературознавець, фольклорист, мистецтвознавець. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював (з 1916) у Київському університеті (з 1934–професор), Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР (1944–1952).

Ремез Євген Якович (17. 02. 1896–31. 08. 1975) – математик. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Викладав у вузах Києва (1928–1935). Працював в Інституті математики ВУАН (з 1935), одночасно завідувач кафедри Київського педагогічного інституту (1933–1955).

Ролл Яків Володимирович (02. 11. 1887–03. 11. 1961) – ботанік і гідробіолог. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Викладач Харківських вузів (1915 – 1930). Працював завідувачем відділу, заступником директора, науковим співробітником Дніпровської гідробіологічної станції (1934–1938). Директор Інституту гідробіології АН УРСР (1939–1959), одночасно професор Київського лісогосподарського інституту (1930–1959) і Київського університету (1945–1953). Заслужений діяч науки УРСР (1948).

Рубенчик Лев Йосипович (03. 04. 1896–14. 12. 1988) – мікробіолог. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював у Одеських інститутах народної освіти (1922–1927), технології зерна (1927–1931), університеті (1933–1941) та одночасно в Українському інституті курортології і бальнеології (1929–1941). Науковий співробітник Інституту мікробіології і епідеміології (1935–1938), завідувач відділу Інституту мікробіології і вірусології АН УРСР (1944–1968) та одночасно професор Київського університету (1946–1956).

Семененко Микола Пантелеймонович (16. 11. 1905–25. 08. 1996) – геолог, петрограф. Член-кореспондент (22. 02. 1939), академік АН УРСР (1948). Академік-секретар Президії АН УРСР (1948–1950), віце-президент АН УРСР (1950–1970). Працював (1927–1941) у Дніпропетровському гірничому інституті (з 1937 – про-

фесор). Завідувач відділу Інституту геологічних наук АН УРСР (1944–1968) та одночасно завідувач кафедри Київського університету (1944–1952). Організатор і директор Інституту геохімії і фізики мінералів АН УРСР (1969–1977), завідувач відділу цього інституту (1978–1987), радник при дирекції (з 1987). Заслужений діяч науки УРСР (1957), лауреат Державної премії УРСР (1973), премії імені В. І. Вернадського (1981).

Синельников Кирило Дмитрович (29. 05. 1901–16. 10. 1966) – фізик. Член-кореспондент (22. 02. 1939), академік АН УРСР (1948). Працював у Ленінградському фізико-технічному інституті (1924–1930), з 1930 у Харківському фізико-технічному інституті ВУАН (з 1944 – директор), одночасно професор Харківського університету (з 1936). Лауреат Державної премії СРСР (1948), заслужений діяч науки УРСР (1951).

Сиротинін Микола Миколайович (26. 11. 1896–04. 04. 1977) – патофізіолог. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював у Другому Московському медичному інституті (з 1925), Казанському університеті (1929–1934). Завідувач відділу Інституту експериментальної біології та патології Міністерства охорони здоров'я УСРР та Інституту клінічної фізіології ВУАН (1934–1953), Інституту інфекційних захворювань АМН СРСР (1950–1956), Інституту фізіології АН УРСР (з 1956). Одночасно завідувач кафедри Київського медичного інституту. Заслужений діяч науки УРСР (1941), лауреат премії імені О. О. Богомольця (1976).

Славін Лазар Мойсейович (11. 07. 1906–30. 11. 1971) – археолог. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював в Інституті історії матеріальної культури ВУАН (з 1928) та Інституті археології АН УРСР (1938 – 1941 та 1944–1945 – директор, з 1946 – заступник директора). Завідувач кафедри Київського університету (з 1953). Лауреат Державної премії УРСР (1977, посмертно).

Слуцкін Абрам Олександрович (17. 07. 1891–13. 07. 1950) – радіофізик. Член-кореспондент (22. 02. 1939), академік АН УРСР (1948). Працював (з 1916) у Харківському університеті (з 1929 – професор), одночасно завідувач сектору Харківського фізико-технічного інституту (з 1930).

Смирнова-Замкова Олександра Іванівна (31. 05. 1880–22. 09. 1962) – патолого-анатом. Член-кореспондент (22. 02. 1939), академік АН УРСР (1951). Працювала на Вищих жіночих медичних курсах у Києві (1908–1920), у Київському медичному інституті (1920–1930), Інституті клінічної фізіології ВУАН (1931–1953), Інституті фізіології АН УРСР (1953–1962). Одночасно завідувала кафедрою Другого Київського медичного інституту (1933–1941). Заслужений діяч науки УРСР (1944).

Соколов Юрій Дмитрович (26. 05. 1896–02. 02. 1971) – математик і механік. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював (1921–1971) на Науково-дослідній кафедрі математики ВУАН старшим науковим співробітником, заввідділу (з 1934 – Інститут математики ВУАН).

Співак Ель Гершович (22. 10. 1890–04. 04. 1950) – мовознавець. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював у середніх учбових закладах Києва, Харкова, Одеси, Чернігівщини (з 1919). Професор Одеського інституту народної освіти (1927–1930), Київського інституту профосвіти (1930–1932). Працював (1931–1936) в Інституті єврейської культури ВУАН (з 1933 – його керівник). Директор Кабінету

єврейської мови, літератури і фольклору АН УРСР (з 1936). Заарештований 13. 01. 1949 як учасник антирадянської націоналістичної організації і вивезений до Москви. Помер 04. 04. 1950 у тюрмі Міністерства державної безпеки СРСР. Реабілітований 24. 01. 1956.

Сухомел Георгій Йосипович (11. 09. 1888–18. 07. 1966) – учений в галузі гідравліки і гідромеханіки. Член-кореспондент (22. 02. 1939), академік АН УРСР (1951). Працював (з 1927) в Інституті гідрології і гідротехніки ВУАН (1940–1958 – директор). Одночасно викладав у Київських політехнічному (1914–1948) та гідромеліоративному (з 1916) інститутах. Лауреат Державної премії СРСР (1951), заслужений діяч науки і техніки УРСР (1957).

Татаринов Євген Олександрович (02. 03. 1892–10. 05. 1950) – патофізіолог. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Професор Пермського (1923–1925), Саратовського (1925–1936) університетів, Саратовського медичного інституту (з 1930). Завідувач відділу Інституту клінічної фізіології ВУАН (1934–1950). Одночасно завідувач кафедри Київського медичного інституту (з 1931). Заслужений діяч науки УРСР (1943).

Татомир Костянтин Іванович (16. 03. 1900–24. 02. 1979) – учений в галузі гірничої справи. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював у Дніпропетровському інституті по проектуванню шахт (1925–1945, з перервою), в Інституті гірничої справи АН УРСР (1938–1963, з перервою), Донецькому науково-дослідному вугільному інституті (1963–1965), Інституті економіки промисловості АН УРСР (з 1965). Одночасно викладав у Дніпропетровському гірничому інституті (1929–1941 та 1945 – 1950).

Тимофєєвський Олександр Дмитрович (20. 02. 1887–15. 09. 1985) – патофізіолог. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював (1912–1934) у Томському університеті (з 1922 – завідувач кафедри). Завідувач відділу Харківського рентгеноонкологічного інституту (1934–1941), завідувач лабораторії Інституту клінічної фізіології АН УРСР (1941–1955), завідувач відділу Інституту експериментальної і клінічної онкології АМН СРСР (1956–1963). Заслужений діяч науки УРСР (1947), лауреат Державної премії СРСР (1948).

Уразовський Сергій Степанович (08. 10. 1903–13. 01. 1961) – фізико-хімік. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював у Харківському хіміко-технологічному інституті (1930–1950). Завідувач відділу Інституту фізичної хімії АН УРСР (1941–1942), завідувач кафедри Харківського політехнічного інституту (з 1950).

Утєвський Арон Михайлович (03. 07. 1904–03. 09. 1988) – біохімік. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював в Українському біохімічному інституті (1925–1930), Харківському медичному інституті (1930–1975, з 1932 – завідувач кафедри), Інституті проблем кріобіології і кріомедицини АН УРСР (з 1975). Заслужений діяч науки УРСР (1984), лауреат Премії імені О. В. Палладіна (1977).

Фейгін Яків Григорович (12. 05. 1903–19. 08. 1973) – економіст. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював в Інституті економіки АН СРСР (1932–1941 та з 1949). Учасник Великої Вітчизняної війни. Директор Інституту економіки АН УРСР (1947–1948). Керівник Далекосхідної експедиції АН СРСР (1951–1954).

Фердман Давид Лазарович (07. 01. 1903–11. 01. 1970) – біохімік. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939), член-кореспондент АН СРСР (1946). Працював в Українському біохімічному інституті (1925–1931), Українському науково-дослідному інституті праці (1931–1937), одночасно завідував кафедрою Харківського медичного інституту (1930–1943). Завідувач відділу Інституту біохімії АН УРСР (1944–1970), одночасно професор Київського університету (з 1944).

Хромов Павло Олексійович (15. 10. 1907–09. 04. 1987) – економіст. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Працював (з 1936) в Інституті економіки АН СРСР (1943–1948 – директор). Професор Московського університету (1943 – 1957), Академії суспільних наук (1946 – 1978). Заслужений діяч науки РРФСР (1969).

Штаерман Ілля Якович (10. 04. 1891–24. 07. 1962) – математик і механік. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939). Викладач і завідувач кафедри Київського політехнічного інституту (1918–1941) та Київського університету (1930–1941). Працював (1920–1943) старшим науковим співробітником, зав. сектору у Комісії прикладної математики ВУАН (з 1934 – Інститут математики), професор Московського інженерно-будівельного інституту (з 1943).

Юшков Серафим Володимирович (04. 05. 1888–14. 08. 1952) – історик держави і права, юрист. Член-кореспондент АН УРСР (22. 02. 1939), академік АН Казахської РСР (1946). Професор вузів Саратова, Ленінграда, Самарканда, Дагестана (1919–1943). Одночасно завідувач кафедри Свердловського педагогічного інституту, професор Свердловського і Московського юридичних інститутів (1935–1937), Московського університету (з 1944). Працював у Всесоюзному інституті юридичних наук (1943), Інституті історії і археології АН УРСР (1943–1949), Інституті історії України АН УРСР (1949–1950). Заслужений діяч науки РРФСР.

СПИСОК
НАУКОВИХ СПІВРОБІТНИКІВ
АН УРСР (1938–1941) *

Аблямітова Зоре Аблякімівна (1916–1989) – біолог; науковий співробітник Карадазької біологічної станції (1938–1941).

Абрамович Юрій Михайлович (1889) – зоолог, науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Адаменко Анастасія Григорівна (1914) – головний бібліотекар відділу рукопису Бібліотеки АН (1938–1940).

Адельгейм Євген Георгійович (1907–1981) – старший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940–1941).

Айзенберг Володимир Наумович (1902) – хімік; старший науковий співробітник групи харчової технології відділу целюлози і пластмаси Інституту хімічної технології (1938), науковий співробітник Інституту органічної хімії і технології (1939–1940).

Айзенман Берта Юхимівна (1903–1997) – мікробіолог, кандидат біологічних наук; завідувачка відділу хіміотерапії, старший науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941).

Айзеншток Ієремія Якович (1900–1980) – літературознавець, кандидат філологічних наук; науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1941).

Айзеншток Ізраїль Якович (1900–1949) – кандидат технічних наук; старший науковий співробітник, завідувач групи, завідувач сектору машинобудування Інституту гірничої механіки (1938–1941).

Аксентьєва Зінаїда Миколаївна (1900–1969) – астроном, геофізик, гравіметрист; вчений секретар, старший науковий співробітник, завідувачка сектору горизонтальних маятників (1939), виконуюча обов'язки директора (1941) Полтавської гравіметричної обсерваторії.

Александрович Віталій Олександрович (1904) – фізико-хімік; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу хімії ізотопів Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Алексапольський Давид Якович (1901–2000) – кандидат технічних наук; науковий співробітник, старший науковий співробітник, виконуючий обов'язки завідувача групи гідромеханічного відділу Інституту енергетики (1940–1941).

---

* До списку включені штатні та нештатні співробітники, академіки та члени-кореспонденти, які займали наукові посади в академічних наукових установах, а також Бібліотеці АН УРСР у 1938–1941 рр. Не включено до списку адміністративно-технічний персонал (заступники директорів інститутів з адміністративно-фінансової частини, з будівництва; завідувачі господарства інститутів, лаборанти, секретарки, завідувачі канцеляріями, викладацький склад аспірантури, аспіранти, докторанти, завідувачі відділів кадрів, інженери, конструктори та технічний персонал).

Альбова Євгенія Олексіївна (Олександрівна) (1891) – науковий співробітник Інституту гідробіології (1939–1940).

Алькевіц Луїза Карлівна (1876) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1938).

Альтман Петро Ізраїлевич (Срулевич) (1904–1941) – літературознавець, письменник; старший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1939).

Амбургер Володимир Павлович (1902) – геолог, петрограф, кандидат геологічних наук; старший науковий співробітник мінералого-петрографічного сектору Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Андрєєв Михайло Йосипович (1881) – інженер-технолог; молодший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938).

Андрєєва Софія Борисівна (1894) – головний бібліотекар відділу наукової бібліографії Бібліотеки АН (1938–1940).

Антоненко Василь Данилович (1895) – інженер шляхів сполучень; учений секретар Інституту гірничої механіки (1938–1939); помічник директора Полтавської гравіметричної обсерваторії (1939).

Антонович Агафія Володимирівна (1900) – головний бібліотекар відділу іноземного комплектування Бібліотеки АН (1938–1940).

Антонович Марія Наумівна (1912) – геолог; молодший науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939).

Аргіропуло Анатолій Іванович (1906–1941) – зоолог; науковий співробітник Інституту зоології (1941).

Ардатьєв Максим Михайлович (1894) – ботанік,вчений в галузі садівництва, та городництва; старший науковий співробітник сектору генетики і селекції Інституту ботаніки (1938–1940).

Аронов Самуїл Григорович (1903) – науковий співробітник Інституту чорної металургії (1941).

Архимович Олександр Зиновійович (1892–1958) – ботанік; науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1941).

Асніс Авраам Юхимович (1908) – молодший науковий співробітник Інституту електрозварювання (1938–1941).

Афанасьєв Данило Якович (1902–1990) – біолог-геоботанік; член Комітету по організації Українського географічного товариства АН (1939); старший науковий співробітник, виконуючий обов'язки завідувача відділу геоботаніки Інституту ботаніки (1938–1941).

Афанасьєв Микола Миколайович (1907–1945) – інженер-механік, кандидат технічних наук, доцент; старший науковий співробітник, керівник лабораторії, заступник директора з наукової роботи Інституту будівельної механіки (1938–1941).

Афанасьєв Олексій Сергійович (1902–1982) – хімік-матеріалознавець; кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник відділу електрохімії Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Ахієзер Наум Ілліч (1901–1980) – математик, доктор математичних наук, член-кореспондент (1934), старший науковий співробітник Інституту математики (1938–

1941); завідувач відділу Українського фізико-технічного інституту (1938–1941).

Ахієзер Олександр Ілліч (1911–2000) – фізик-теоретик; науковий співробітник, завідувач теоретичного відділу Українського фізико-технічного інституту (1938–1941).

Ашкіназі Маріам Соломонівна (1901) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук, доцент; старший науковий співробітник відділу аналітичної хімії Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Бабаєв Борис Григорович (1913) – кандидат геологічних наук; старший науковий співробітник Інституту економіки (1939–1941).

Бабаєва Ганна Григорівна (1910) – економіст-фінансист; молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту економіки (1940).

Бабак Володимир Михайлович (1910) – мовознавець; учений секретар, науковий співробітник Інституту мовознавства (1938–1939).

Бабинець Андрій Євтихійович (1911–1982) – гідрогеолог, дослідник радіоактивних вод; старший науковий співробітник відділу гідрогеології, Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Бабко Анатолій Кирилович (1905–1968) – хімік, доктор хімічних наук; завідувач лабораторії, старший науковий співробітник відділу електрохімії Інституту хімії (1938–1941); старший науковий співробітник, завідувач відділу аналітичної хімії Інституту органічної хімії і технології (1938–1941); старший науковий співробітник сектору археологічних технологій Інституту археології (1938–1941).

Бадер Отто Миколайович (1903–1972) – археолог, фахівець з історії первісного суспільства, доктор історичних наук; старший науковий співробітник, керівник Азово-Чорноморської експедиції Інституту археології (1938–1941).

Бажан Микола Платонович (1904–1983) – поет, літературознавець; старший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940).

Базилевич Іван Вікторович (1899) – терапевт, доктор медичних наук, професор; старший науковий співробітник, керівник групи відділу клінічної медицини Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Байгер Іван Іванович (1867) – природознавець; молодший науковий співробітник Львівського науково-природничого музею АН УРСР (1940).

Балабай Павло Павлович (1904–1961) – фахівець з порівняльної морфології, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Балабушевич І.Л. (1913–1968) – геофізик; науковий співробітник сектору геофізики Інституту геологічних наук (1941).

Балінський Борис Іванович (1905) – біолог, ембріолог, доктор біологічних наук, професор, член вченої ради Відділу біологічних наук АН (1941); старший науковий співробітник, завідувач відділу механіки розвитку і порівняльної морфології Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941); емігрував.

Банах Степан Степанович (1892–1945) – математик, професор; старший науковий співробітник, керівник сектору алгебри і функціонального аналізу Львівського відділу Інституту математики (1940–1941); науковий співробітник, керівник теоретичної групи Карпатської астрономічної обсерваторії АН (1940).

Бандрівський Дмитро Григорович (1897) – мовознавець; молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту мовознавства (1940).

Барановський Полікарп Полікарпович (1897–1963) – акустик; молодший науковий співробітник Інституту електрозварювання (1938–1939).

Барбарич Андрій Іванович (1903–1979) – геоботанік, дендролог; науковий співробітник (1938–1941), учений секретар (1941), Інституту ботаніки.

Бармашенко (Бормашенко) Ілля Бенціонович (1898) – електрохімік; старший науковий співробітник Інституту хімії (1938–1941).

Барташевський Василь Іванович (1910) – молодший науковий співробітник Інституту геологічних наук (1940).

Бастамов Сергій Леонтійович (1884–1952) – геофізик; науковий співробітник Інституту геологічних наук (1939).

Бауер Надія Миколаївна (1879) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1938–1940).

Баумштейн Софія Емануїлівна (1904) – старший науковий співробітник Планової комісії при Президії АН (1940).

Бачинська Віра Володимирівна (1877) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1938–1940).

Бачуріна Ганна Федорівна (1908) – ботанік, кандидат біологічних наук; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту ботаніки (1939–1941).

Безвенглинський Борис Петрович (1893) – археолог; науковий співробітник Інституту археології (1939–1940).

Безкровний Олександр Матвійович (1893) – мовознавець; старший науковий співробітник, завідувач відділу Інституту мовознавства (1938–1940).

Безпалько (Беспалько) Іван Мойсейович (Мусійович) (1899–1942) – інженер-керамік; асистент Інституту археології (1938); науковий співробітник Інституту історії України (1939–1940); старший науковий співробітник Інституту геологічних наук (1941).

Безсонов Андрій Федорович (1890) – науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1940).

Бейліс Раїса Аронівна (1898) – кандидат біологічних наук; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник сектору фізіології рослин Інституту ботаніки (1939–1941).

Белінг Дмитро Євстахійович (Остапович) (1882–1949) – біолог, іхтіолог, доктор біологічних наук, професор; завідувач відділу іхтіології Гідробіологічної станції (1938–1939), директор Інституту гідробіології (1939–1941); емігрував.

Бельтюкова Клавдія Гнатівна (1900) – мікробіолог; науковий співробітник, керівник групи бактеріозів Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941).

Беневолинська Софія Володимирівна (1891) – молодший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1940).

Береговський Мойсей Якович (Арон-Мойша Янкелевич) (1892–1961) – фольклорист, музикознавець , кандидат мистецтвознавства, доцент; завідувач фольклорної секції, виконуючий обов'язки директора Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови і фольклору (1938–1941).

Березовська Фанні Ізраїлівна (1894) – фізико-хімік, фахівець з електронної хімії, кандидат хімічних наук, професор; науковий співробітник, завідувачка групи Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Беренблюм Любов Самійлівна (1904) – молодший науковий співробітник Інституту хімії (1938–1940).

Берлянд Рахіль Аронівна (1901) – бібліограф; головний бібліотекар відділу наукової бібліографії Бібліотеки АН (1939–1941)

Бернардинер Мойсей Петрович (1905) – електрофізик, кандидат фізико-математичних наук, професор; учений секретар, старший науковий співробітник відділу фізики електровакуумних процесів Інституту фізики (1938–1941).

Бернацький Віктор Костянтинович (1882–1938) – електрофізик, кандидат фізичних наук, професор; науковий співробітник, заступник директора Інституту фізики (1938); репресований.

Бернштейн Давид Йосипович (1906) – інженер-будівельник; науковий співробітник Інституту електрозварювання (1938–1941).

Бернштейн Михайло Давидович (1911) – літературознавець, доктор філологічних наук; старший науковий співробітник відділу нової української літератури XIX–XX ст. Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1941).

Бершова Ольга Іполитівна (1901) – агрохімік; старший науковий співробітник відділу грунтових мікроорганізмів, керівник водної групи відділу грунтової мікробіології Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1940); науковий співробітник Інституту органічної хімії і технології (1940–1941).

Беспалова-Короткевич Олександра Павлівна (1889) – науковий співробітник Інституту ботаніки (1940).

Бєлов Василь Іванович (1879) – гірничий інженер, професор; старший науковий співробітник Інституту гірничої механіки (1938–1939).

Бєлоусов (Білоусов) Сергій Михайлович (1897–1985) – історик, дослідник історії України, член президії Редакційно-видавничої ради АН (1938–1939), член Ради Відділу суспільних наук АН (1941); старший науковий співробітник (1940–1941), директор Інституту історії України (1938–1941).

Бєльський (Більський) Борис Іванович (1887) – фахівець сільськогосподарської ентомології, кандидат сільськогосподарських наук; керівник групи, старший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Бєлянкін Федір Павлович (1892–1972) – механік, доктор технічних наук, професор, член-кореспондент (1939); науковий співробітник, керівник групи динамічної міцності Інституту будівельної механіки (1938); старший науковий співробітник Інституту електрозварювання (1938–1940).

Бистренко Петро Пантелеймонович (1900) – старший науковий співробітник Інституту історії України (1939–1941).

Білай Віра Йосипівна (1908–1994) – лікар-мікробіолог; старший науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941).

Білановський (Бєлановський) Іван Димитрович (1878–1959) – ентомолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Білейкін Лев Абрамович (1874) – фахівець з одонтології; науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1940).

Біленко Дорош (Дорофій) Кононович (1894) – геолог, доктор геологічних наук; старший науковий співробітник відділу геології антропогену, завідувач сектору четвертинної геології Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Білецький Олександр Іванович (1884–1961) – літературознавець, професор, академік (1939), член Ради Відділу суспільних наук АН (1941); керівник секцій: західної літератури, російської літератури та літератури народів СРСР, світової літератури (1938–1940), заступник директора (1938), директор (1940–1941) Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка.

Білецький Степан Теодорович (1904) – історик, географ-картограф; молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту історії України (1940–1941).

Білий Микола Данилович (1900–1972) – біолог, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник, учений секретар (1939), Гідробіологічної станції (1938–1939), Інституту гідробіології (1939–1941).

Білик Гаврило Іванович (1904) – геоботанік; учений секретар, старший науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1941).

Білик Олександра Яківна (1906) – бібліограф; бібліотекар, головний бібліотекар відділу опрацювання, науковий співробітник відділу бібліографії творів діячів науки і літератури радянської України Бібліотеки АН (1938–1941).

Білик Порфирій Антонович (1900) – історик; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник сектору історії України періоду капіталізму Інституту історії України (1938–1941).

Біловод Софія Андріївна (1900) – бібліограф; молодший науковий співробітник Інституту українського фольклору (1940).

Більд Йосип Айзикович (1908) – молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту економіки (1940–1941).

Білявський (Бєлявський) Олександр (Олексій) Якович (1899) – гідрогеолог, кандидат геологічних наук; науковий співробітник Інституту гідрології і гідрогеології, старший науковий співробітник сектору гідрології та інженерної геології Інституту геологічних наук (1940–1941).

Блажанов Микола Андрійович (1905) – старший науковий співробітник Інституту економіки (1939–1941).

Бланкштейн Олександр Готлібович (1907) – науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1939–1940).

Блекте Микола Едуардович (1907) – молодший науковий співробітник Інституту геологічних наук (1940).

Блехер-Поляцька Тетяна Аронівна (1900) – завідувачка відділу спецфондів Бібліотеки АН (1938–1940).

Бліндман Софія Юліївна (1904) – геохімік; завідувачка музею Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Бліфельд Давид Ісакович (1908–1966) – археолог, кандидат історичних наук; старший науковий співробітник Інституту археології (1941).

Блохінцев Дмитро Іванович (1908–1979) – фізик-теоретик, член-кореспондент (1939); консультант, старший науковий співробітник відділу металофізики Інституту фізики (1939–1940).

Богданов Гурій Миколайович (1892) – мікробіолог; науковий співробітник, заступник директора Інституту мікробіології та епідеміології (1938).

Боголюбов Микола Миколайович (1909–1992) – фізик-теоретик, математик, доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент (1939); старший науковий співробітник Інституту математики (1938–1941); старший науковий співробітник Інституту будівельної механіки (1938–1941).

Богомолець Олег Олександрович (1911–1991) – патофізіолог, кандидат медичних наук; старший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1941).

Богомолець Олександр Олександрович (1881–1946) – патофізіолог, академік (1929), президент АН (1934–1946), член президії Редакційно-видавничої ради АН (1938–1939); член вченої ради Відділу біологічних наук АН (1941); директор Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Богомолець-Снєжкова Зоя В'ячеславівна (1912) – молодший науковий співробітник Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Богопольський Мойсей Давидович (1895) – мікробіолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник, завідувач відділу грунтових мікроорганізмів Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941).

Богун Олександра Лаврентіївна (1902) – науковий співробітник Гідробіологічної станції (1938–1939), Інституту гідробіології (1939–1940).

Бодрова Ніна Володимирівна (1908) – фізіолог; старший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938–1940); старший науковий співробітник Інституту гідробіології (1941).

Бойко Іван Захарович (1908–1970) – бібліограф, літературознавець; консультант відділу наукової бібліографії (1938–1940), науковий співробітник відділу бібліографічних покажчиків творів видатних діячів науки і літератури радянської України Бібліотеки АН (1941).

Бойко Любов Гаврилівна (1904–1945) – літературознавець; молодший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1940).

Бойко Марія Федорівна (1902) – мовознавець, член Ради Відділу суспільних наук АН (1941); виконуюча обов'язки директора (1938), заступник директора з наукової роботи Інституту мовознавства (1938–1941).

Бойко Микита Тимофійович (1900) – електрофізик, кандидат фізичних наук, старший науковий співробітник Інституту фізики (1938).

Болсунов Ігор Іванович (1898) – агроном, селекціонер, ботанік, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник сектору генетики і селекції Інституту ботаніки (1938–1941).

Болтенко Михайло Федорович (1888–1959) – археолог; науковий співробітник сектору археології скіфсько-сарматських і античних колоній Інституту археології (1941).

Бондарєва Софія Петрівна (1908) – біохімік; молодший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1940).

Бондаренко Андрій Петрович (1910) – науковий співробітник Геофізичної обсерваторії (1938–1939).

Бондаренко Анатолій Сидорович (1907) – завідувач відділу фольклорних фондів Інституту українського фольклору (1940).

Бондаренко Віктор Вікторович (1907) – економіст, кандидат економічних наук; старший науковий співробітник, завідувач відділу економіки сільського господарства (1938–1941), учений секретар (1939), Інституту економіки.

Бондаренко Марк Михайлович (1900) – науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1939–1940).

Бондаренко Онуфрій Петрович (1910) – молодший науковий співробітник Інституту біохімії (1940).

Бондарчук Володимир Гаврилович (1905–1993) – геолог; науковий співробітник, завідувач відділу геології антропогену Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Бордзиловська Надія Петрівна (1897–1997) – зоолог; науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Бордзиловський Євген Іванович (1875–1948) – ботанік, систематик, доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент (1939); завідувач відділу систематики вищих рослин і геоботаніки Інституту ботаніки (1938–1941).

Боржковський Сергій Євгенович (1900) – біохімік, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник, завідувач відділу зоотехнічної біохімії Інституту біохімії (1938–1941); консультант Планової комісії при Президії АН (1939).

Борзяк Петро Григорович (1903–2000) – електрофізик, професор; старший науковий співробітник відділу електровакуумних процесів Інституту фізики (1938–1941).

Борисковський Павло Йосипович (1911–1991) – археолог, дослідник палеоліту і неоліту України, доктор історичних наук, професор; науковий співробітник, старший науковий співробітник сектору археології докласового суспільства Інституту археології (1939–1941).

Борисов Микола Д. (1901) – хімік; старший науковий співробітник Українського фізико-технічного інституту (1941).

Борнеман Борис Андрійович (1897) – геолог; член Комісії по вивченню місцевих видів палива (1939), завідувач відділу, завідувач сектору стратиграфії та палеонтології Інституту геологічних наук (1939–1941).

Бочківський Феодосій Олександрович (1896) – геолог; виконуючий обов'язки завідувача відділу, науковий співробітник сектору стратиграфії і палеонтології Інституту геологічних наук (1940–1941).

Боярський Яків Іванович (1895) – селекціонер і генетик рослин; науковий співробітник Інституту ботаніки (1939–1940).

Брадіс Єлизавета Модестівна (1900) – біолог, болотознавець, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник завідувачка Ботанічного музею Інституту ботаніки (1939–1941).

Бражникова Ніна Євгенівна (1908) – палеонтолог; старший науковий співробітник сектору стратиграфії і палеонтології палеозойських відкладів Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Брауде Семен Якович (1911) – радіофізик, засновник радіоокеанографії; старший науковий співробітник Українського фізико-технічного інституту (1938–1941).

Бреслер Ісаак Самійлович (1907) – науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1940).

Бреус Кіндрат (Конрад) Артемович (1904) – математик; вчений секретар (1938–1940), старший науковий співробітник (1938–1941) Інституту математики.

Бродовська Олена Захарівна (1882) – головний бібліотекар відділу опрацювання фондів, науковий співробітник Бібліотеки АН (1938–1941).

Бродський Андрій Васильович (1910–1942) – літературознавець, письменник; молодший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1941).

Бродський Олександр Ілліч (1895–1969) – фізико-хімік, доктор хімічних наук, професор, академік (1939); науковий співробітник, завідувач відділу хімії стабільних ізотопів, директор Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Бронський Андрій Васильович (1910–1942) – літературознавець, письменник; науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938).

Бронштейн Ізраїль Абрамович (1882–1940) – доктор хімічних наук; завідувач хіміотерапевтичної групи Інституту мікробіології та епідеміології (1940).

Бронштейн Калман Гершович (1895) – геофізик-магнітолог; науковий співробітник, завідувач сектору магнітометрії Геофізичної обсерваторії (1938); старший науковий співробітник сектору геофізики, завідувач відділу Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук наук (1939–1941).

Брунст Вікторович Вікторович (1903) – зоолог; науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938).

Брянцев Василь Іванович (1900) – міколог; завідувач лабораторії, завідувач відділу мікології, директор Інституту ботаніки (1938–1941).

Бубнова Неоніла Ігнатівна (1912) – молодший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Будников Петро Петрович (1885–1968) – хімік, академік (1939), академік АН СРСР (1939); завідувач відділу вогнетривких матеріалів Інституту мінеральної сировини (1941).

Булаховський Леонід Арсенійович (1888–1961) – мовознавець, академік (1939); старший науковий співробітник Інституту мовознавства (1938–1941).

Бурачинський Олексій Михайлович (1907) – фізіолог; молодший науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1941).

Бурвассер Фаїна Григорівна (1900) – хімік; молодший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Буркер Василиса Василівна (1891) – старший науковий співробітник, завідувачка лабораторії Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Буркер Євген Самійлович (1887–1965) – геохімік, дослідник мінеральних радіоактивних вод, професор, член-кореспондент (1925), заступник голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН (1939); завідувач відділу геохімії, завідувач відділу

абсолютного віку гірських порід, виконуючий обов'язки директора (1938–1939), старший науковий співробітник (1938–1941), голова Комітету по вивченню і освоєнню Сиваша (1939) Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941); заступник голови (1939), виконуючий обов'язки голови (1941) Ради по вивченню виробничих сил України.

Бурсук Олександра Яківна (1904) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник відділу аналітичної хімії Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Бурчак-Абрамович Віктор Йосипович (1912) – зоолог; науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1940).

Бурчак-Абрамович Микола Йосипович (1900–1993) – геолог-палеонтолог; науковий співробітник сектору стратиграфії і палеонтології Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Буслова Єфросинія Данилівна (1897) – фізіолог; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1941).

Бутенко Григорій Олексійович (1900) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук, доцент; старший науковий співробітник відділу фізико-хімічних методів аналізу Інституту фізичної хімії (1938–1939).

Бухіна Розалія Анатоліївна (1895) – бібліограф, бібліотекознавець; науковий співробітник кабінету бібліотекознавства, учений секретар (1940) Бібліотеки АН (1938–1941).

Буцик Мусій (Мойсей) Григорович (1905) – рентгенофізик; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу металофізики Інституту фізики (1938–1941).

Бушман Костянтин Олександрович (1887) – хімік-технолог, кандидат хімічних наук; науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Буштедт Петро Петрович (1902) – інженер-електрик, фахівець з електрозварювання, доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент (1939); старший науковий співробітник, завідувач відділу зварювальної апаратури Інституту електрозварювання (1938–1941); емігрував.

Вагнер Анастасія Адамівна (1908) – молодший науковий співробітник Інституту органічної хімії і технології (1939–1940).

Вадимович Іван Іванович (1893) – хімік, кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник відділу волокнуватих і фарбуючих речовин Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Вайнберг Давид Веніамінович (1905–1973) – фахівець в галузі механіки; учений секретар, старший науковий співробітник Інституту будівельної механіки (1939–1941).

Вайнштейн Фаїна Мойсеївна (1910) – фізико-хімік; молодший науковий співробітник відділу вибухових процесів Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Вальтер Антон Карлович (1905–1965) – фізик, доктор фізико-математичних наук, професор; учений секретар, завідувач високовольтної лабораторії Українського фізико-технічного інституту (1938–1941).

Вальшонок Абрам Самійлович (1907) – економіст; молодший науковий співробітник Інституту економіки (1938–1940).

Варвак Петро Маркович (1907) – інженер-шляховик, кандидат технічних наук; старший науковий співробітник Інституту будівельної механіки (1938–1941).

Василенко Володимир Харитонович (1897–1977) – терапевт, доктор медичних наук, професор; старший науковий співробітник, завідувач групи патології дихання Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Васильєв Андрій Петрович (1906) – лікар-мікробіолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938).

Васильєв Василь Юхимович (1890–1956) – учений в галузі металургії, професор, член-кореспондент (1939), голова Відділу технічних наук АН (1939–1941), член Ради по вивченню виробничих сил України (1939); завідувач сектору загальної металургії Інституту чорної металургії (1939–1941).

Васильєва Євгенія Володимирівна (1907) – науковий співробітник Інституту біохімії (1939–1940).

Ващенко Костянтин Ілліч (1901–1992) – фахівець в галузі ливарництва, кандидат технічних наук; завідувач механічного сектору Інституту чорної металургії (1940–1941).

Ващенко Петро Георгійович (1905) – гірничий інженер, доктор технічних наук, професор; старший науковий співробітник, завідувач гірничого сектору Інституту гірничої механіки (1938–1941).

Веледницька Ася Михайлівна (1904) – науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1939–1940).

Величківський Микола Іванович (1890) – економіст, фахівець в галузі сільськогосподарської кооперації та колективізації, професор; науковий співробітник Інституту економіки (1941); репресований.

Велічков Олександр (Олекса) Стойцевич (1890–1943) – літературознавець, письменник, кандидат філологічних наук; старший науковий співробітник, завідувач секції світової літератури (1938–1941), заступник директора з наукової роботи, виконуючий обов'язки директора (1939–1940) Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка.

Вельтер Софія (Шейндла) Лазарівна (1902) – лікар; старший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Венгржановська Надія Семенівна (1894) – історик, мистецтвознавець; науковий співробітник, завідувачка кабінету образотворчого мистецтва Бібліотеки АН (1940–1941).

Винокуров Сергій Ісайович (1899) – біохімік; науковий співробітник Інституту біохімії (1938).

Виродов-Готьє Гаврило Пилипович (1909) – молодший науковий співробітник Інституту математики (1938–1940).

Висоцький Володимир Казимирович (1905) – вчений секретар, тимчасово виконуючий обов'язки директора (1938), старший науковий співробітник відділу хімії і технології місцевих видів палива Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Вишкварок Раїса Дементіївна (1910) – науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1940).

Вишнепольська Клара Мойсеївна (1906) – головний бібліотекар, завідувачка кабінету дитячого читання Бібліотеки АН (1939–1940).

Візір Петро Євтихійович (1892) – біолог, член вченої ради Відділу біологічних наук АН (1941); учений секретар, старший науковий співробітник, заступник директора з наукової роботи Інституту мікробіології і епідеміології (1938–1941).

Вільчинський Тадеуш Феліксович (1888) – ботанік; науковий співробітник, виконуючий обов'язки керівника відділу Львівського науково-природничого музею АН (1940).

Вірник Давид Федорович (1898) – економіст, кандидат економічних наук; старший науковий співробітник, завідувач сектору економіки соціалістичної промисловості Інституту економіки (1938–1941).

Вісюліна Олена Дмитрівна (1892–1972) – морфолог і систематик; старший науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1941).

Вітвицький Василь В. (1901) – старший науковий співробітник Львівського відділу Бібліотеки АН (1940–1941); науковий співробітник сектору фольклорних фондів Львівського відділу Інституту українського фольклору (1941).

Влайкова-Чернова Єлизавета Георгіївна (1900) – економіст; науковий співробітник Інституту економіки (1938–1940).

Власов Леонтій Йосипович (1897) – старший науковий співробітник відділу волокнуватих і фарбуючих речовин Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Воблий Вадим Костянтинович (1905–1956) – економіст-демограф, кандидат економічних наук, член Комітету з організації Українського географічного товариства АН (1939), член Ради Відділу суспільних наук АН (1941); старший науковий співробітник Інституту економіки (1938–1941).

Воблий Костянтин Григорович (1876–1947) – економіст, академік (1919), член організаційного комітету з організації Українського географічного товариства АН (1939); завідувач відділу, завідувач сектору економічної географії Інституту економіки (1939–1941).

Вовк Галина Федорівна (1896) – головний бібліотекар Відділу наукової бібліографії Бібліотеки АН (1938–1940).

Вовкогон Андрій Павлович (1908) – молодший науковий співробітник Інституту хімії (1938–1941).

Воєводський Михайло Вацлавович (1903–1948) – археолог; науковий співробітник сектору археології докласового суспільства Інституту археології (1941).

Вознесенський Олексій Ничипорович (1898) – геолог, кандидат геолого-мінералогічних наук, голова Комітету з організації Українського географічного товариства АН (1939); науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Возняк Михайло Степанович (1881–1954) – літературознавець, академік (1929); завідувач Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940–1941).

Волк (Вовк) Вадим Олексійович (1913) – науковий співробітник Інституту будівельної механіки (1940).

Волкова Олена (Олександра) Іванівна (1913) – науковий співробітник Інституту хімії (1940–1941).

Волобуєва Тамара Григорівна (1893) – бібліотекар-консультант, науковий співробітник відділу бібліографії творів діячів науки і літератури радянської України Бібліотеки АН (1938–1941).

Воловник Марія Романівна (1896) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1940).

Володарська Євгенія Марківна (1910) – головний бібліотекар відділу наукової бібліографії Бібліотеки АН (1940–1941).

Волошина Есфірь Давидівна (1892) – головний бібліотекар відділу наукової бібліографії Бібліотеки АН (1940–1941).

Волошина Ольга Володимирівна (1896) – головний бібліотекар кабінету наукової бібліографії відділу наукової бібліографії Бібліотеки АН (1938–1939).

Вольфман Ілля Юхимович (1914) – головний бібліотекар, науковий співробітник-консультант, заступник завідувача відділу спеціальних фондів Бібліотеки АН (1938–1939).

Вопілкін Олексій Олексійович (1887) – гірничий інженер, кандидат технічних наук; учений секретар (1938), старший науковий співробітник, завідувач буровугільного відділу Інституту гірничої механіки (1938–1941).

Воронова Наталія Олександрівна (1909) – старший науковий співробітник сектору металургії Інституту хімії (1940); науковий співробітник сектору рафінування чавуну Інституту чорної металургії (1941).

Воскобойников Михайло Михайлович (1873–1942) – зоолог і морфолог, фахівець в галузі зоології хребетних і еволюційної морфології, доктор біологічних наук, професор; завідувач відділу порівняльної морфології, завідувач сектору Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939).

Времєва Тетяна Олексіївна (1907) – економіст; старший науковий співробітник Планової комісії при Президії АН (1938–1940).

Габович Марк Давидович (1914) – старший науковий співробітник відділу електровакуумних процесів Інституту фізики (1938–1941).

Гаєвський Степан Юхимович (1876) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1940).

Гайдай Михайло Петрович (1878–1965) – етнограф, композитор, хоровий диригент, музикознавець, фольклорист; старший науковий співробітник сектору музичного фольклору Інституту українського фольклору (1938–1941).

Гак Дмитро Васильович (1904) – економіст, кандидат економічних наук; молодший науковий співробітник Ради по вивченню виробничих сил України (1938); Інституту економіки (1938); директор Львівського відділу Інституту економіки (1940–1941).

Галич Дмитро Захарович (1908) – археолог; науковий співробітник Інституту археології (1938–1940).

Галкін Олександр Олександрович (1914–1982) – фізик; науковий співробітник Українського фізико-технічного інституту (1938–1941).

Галушко Павло Якович (1909) – маркшейдер-геодезист; старший науковий співробітник, завідувач відділу Геофізичної та гравіметричної обсерваторії (1938); науковий співробітник Інституту геологічних наук (1939).

Гарасимчук (Герасимчук) Василь Іванович (1880–1944) – історик, географ; старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту історії України (1940–1941).

Гарасимчук Роман Іванович (1900) – фольклорист, етнограф; старший науковий співробітник, керівник етнографічної групи, заступник директора Львівського відділу Інституту українського фольклору (1940–1941).

Гарф Сергій Ернестович (1908) – старший науковий співробітник Інституту будівельної механіки (1938–1941).

Гарцман-Брук Борис Мойсейович (1901) – економіст, кандидат економічних наук; учений секретар Планової комісії при Президії АН (1938–1940), старший науковий співробітник Інституту економіки (1938–1941), Ради по вивченню виробничих сил України (1938), Ради по вивченню продуктивних сил України (1939–1941).

Гаухман Софія Самійлівна (Соломонівна) (1907) – фізико-хімік; старший науковий співробітник відділу каталізу Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Гейзер Георгій Костянтинович (1887) – хімік, інженер-технолог; старший науковий співробітник, завідувач групи інсектисидів відділу органічного синтезу Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941); науковий співробітник групи харчової технології Інституту біохімії (1941).

Гейхман Діна Соломонівна (1906) – фізіко-хімік; науковий співробітник-консультант відділу наукової бібліографії та систематичного каталогу Бібліотеки АН (1938), старший науковий співробітник відділу фізики напівпровідників Інституту фізики (1938–1940).

Геллер Анатолій Григорович (1914) – науковий співробітник Інституту фізики (1938–1941).

Геллер Борис Якович (1911) – фізико-хімік; молодший науковий співробітник відділу аналітичної хімії Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Гельман Розалія Миронівна (1903) – біохімік; молодший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1941).

Генсьоровський Антін Іванович (1890–1970) – мовознавець, кандидат філологічних наук; завідувач відділу Львівської філії Бібліотеки АН (1939); старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту мовознавства (1940–1941).

Геппенер Микола Володимирович (1901–1971) – книгознавець, бібліограф, археограф, архівіст, кандидат філологічних наук; старший бібліотекар, науковий співробітник, завідувач відділу рукописів Бібліотеки АН (1938); старший науковий співробітник відділу історії давньої української літератури Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1941).

Герцрікен Соломон Давидович (1901–1961) – рентгенофізик, доктор фізико-математичних наук, професор; старший науковий співробітник, завідувач секції, завідувач відділу металофізики Інституту фізики (1938–1941).

Гершензон Сергій Михайлович (1906–1998) – учений в галузі молекулярної біології та генетики, кандидат біологічних наук; завідувач відділу генетики Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Гершойг Юрій Григорович (1904–1973) – геолог; науковий співробітник Інституту геології (1938).

Гетманчук (Гатманчук) Петро Сільвестрович (1900) – науковий співробітник Інституту мовознавства (1940–1941).

Гжицький Степан Зенонович (1900–1976) – біохімік; науковий співробітник Інституту біохімії (1940).

Гіжицька Ніна Костянтинівна (1890) – головний бібліотекар відділу наукової бібліографії Бібліотеки АН (1938–1941).

Гімельфарб Ганна Марківна (1906) – науковий консультант відділу наукової бібліографії Бібліотеки АН (1940–1941).

Гіммельрейх Єлизавета Василівна (1890–1955) – науковий співробітник Інституту біохімії (1938).

Гінцбург Марія Борисівна (1909) – біохімік; старший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1941).

Гітерман Герш Лейбович (1900) – історик; консультант, старший науковий співробітник відділу наукової бібліографії і систематичного каталогу Бібліотеки АН (1938–1940).

Гітман Євгенія Борисівна (1907) – молодший науковий співробітник Інституту хімії (1938–1940).

Глезіна Ольга Марківна (1901) – біохімік; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1941).

Глейберман Овсій (Ієшуа) Якович (1895–1963) – молодший науковий співробітник відділу офтальмології Інституту клінічної фізіології (1938–1940).

Глікман Тамара Соломонівна (1905) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук; науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938).

Глотов Павло Семенович (1896) – молодший науковий співробітник Інституту хімії (1938–1939).

Говорова Раїса Павлівна (1904) – науковий співробітник Інституту органічної хімії і технології (1939–1940).

Гозенпуд Абрам Якимович (1908) – літературознавець, кандидат мистецтвознавчих наук; старший науковий співробітник секції світової літератури Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1941).

Голігер-Шапіро Натан Якубович (1900) – історик-географ; молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту економіки (1940–1941).

Голійчук Федір Якович (1879) – історик-географ; старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту історії України (1940–1941).

Головін Павло Васильович (1885–1964) – хімік, член-кореспондент (1939); керівник групи хімії і технології вуглеводів, завідувач лабораторії цукрових речовин (1939–1941), виконуючий обов'язки директора (1939) Інституту органічної хімії і технології.

Голодникова Фрима Емануїлівна (1900) – головний бібліотекар, бібліограф відділу наукової біблографії Бібліотеки АН (1938–1940).

Голубенко Зінаїда Петрівна (1912) – молодший науковий співробітник Інституту фізики (1938–1941).

Гольдман Клара Йосипівна (1906) – науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939); Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1940).

Гольдман Олександр Генріхович (1884–1971) – фізик, доктор філософії, доктор фізико-математичних наук, професор, академік (1929), член Президії АН (1938–1939); керівник відділу експериментальної фізики, директор Інституту фізики (1938).

Гольдштейн Борис Ілліч (1902–1967) – біолог, фізіолог, кандидат біологічних наук, професор; старший науковий співробітник, завідувач відділу ферментології та ензимології Інституту біохімії (1938–1941); науковий консультант Інституту зоології (1940).

Гольдштейн Ніна Ісаївна (1899) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1939–1940).

Гомоляко Софія Юхимівна (1902) – науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1940).

Гонтаренко Павло Федорович (1914) – молодший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1940).

Гончаренко Іван Іванович (1908–1988) – літературознавець, письменник; науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1941).

Гончаров Володимир Кирилович (1909–1987) – археолог, дослідник давньоруських міст і городищ; старший науковий співробітник сектору археології дофеодальної та ранньофеодальної епохи Інституту археології (1938–1941).

Гончаров Степан Валентинович (1893) – хімік-органік, доцент; науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938).

Горбачевська Варвара Георгіївна (Юріївна) (1898) – біохімік; молодший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1940).

Горбик Григорій Федорович (1906) – бібліотекознавець; головний бібліотекар-консультант відділу наукової бібліографії і систематичного каталогу Бібліотеки АН (1938–1939).

Горбовський Олександр Григорович (1907) – біолог; науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1940).

Горбунов Борис Миколайович (1901–1944) – фахівець з будівельної механіки, доктор технічних наук, професор, член-кореспондент (1939); завідувач групи зварних конструкцій, старший науковий співробітник Інституту електрозварювання (1938–1941), Інституту будівельної механіки (1939).

Гордон Борис Юхимович (1910) – фізик; науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941); молодший науковий співробітник Інституту фізики (1939–1940).

Горелик (Горелік) Леопольд Емануїлович (1899) – економіст, кандидат економічних наук; старший науковий співробітник Інституту економіки (1940).

Горенбейн Юхим Якович (1901) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук, доцент; старший науковий співробітник Інституту хімії (1938–1941).

Горєв Микола Миколайович (1900) – патофізіолог, доктор медичних наук, професор; старший науковий співробітник, завідувач групи Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Городиський Володимир Іванович (1903) – хімік; науковий співробітник Інституту хімії (1938–1941).

Городков Микола Михайлович (1904) – бібліотекознавець, бібліограф; вчений секретар, помічник завідувача відділу наукової біблографії, завідувач кабінету бібліотекознавства Бібліотеки АН (1938); керівник бібліографічної групи Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940–1941).

Горський Олександр Миколайович (1899) – молодший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938–1940).

Грабар Іван Григорович (1894) – молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту економіки (1940).

Грабенко Олександр Дмитрович (1908) – хімік; молодший науковий співробітник Інституту хімії (1938–1940).

Граве Дмитро Олександрович (1863–1939) – математик, доктор математичних наук, професор, академік (1920); директор, завідувач сектору алгебри і теорії чисел Інституту математики (1938–1939).

Грагерова Рахіль Мордухівна (1899) – патофізіолог; молодший науковий співробітник, науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938–1940).

Граков Борис Миколайович (1889 – 1970) – археолог, доктор історичних наук; науковий співробітник сектору археографії скіфсько-сарматських і античних колоній Інституту археології (1941).

Граціанський Микола Миколайович (1903–1967) – електрохімік, кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник, завідувач відділу корозії Інституту хімії (1938–1941); науковий співробітник Інституту будівельної механіки (1938–1941).

Гребенік (Гребенник) Лука Йосипович (1909) – біохімік, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1941).

Грибівська Катерина Михайлівна (1907) – бібліотекознавець; завідувачка відділу комплектування, науковий співробітник Бібліотеки АН (1938–1941).

Гринь (Грінь) Федір Олександрович (1902–1960) – геоботанік, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник, керівник групи Інституту ботаніки (1938–1941).

Гришко Микола Миколайович (1901–1964) – генетик, ботанік, доктор біологічних наук, професор, академік (1939), член вченої ради Відділу біологічних наук АН (1941); завідувач сектору генетики і селекції, відділів інтродукції і методики селекції нових плодових технічних і зернових рослин, цитології і анатомії рослин, директор Інституту ботаніки (1939–1941).

Гріднєв Віталій Никикфорович (1908–1990) – фізик; науковий співробітник Інституту чорної металургії (1941).

Грінберг Раїса Львівна (1914) – молодший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940).

Грінченко (Гринченко) Микола Олексійович (1888–1942) – музичний етнограф, історик, професор, член Ради Відділу суспільних наук АН (1941); науковий співробітник, завідувач сектору музично-пісенного фольклору Інституту українського фольклору (1938–1941).

Грозін Борис Дмитрович (1898–1962) – інженер-механік, металознавець, член-кореспондент (1939), учений секретар Відділу технічних наук АН (1938–1941); старший науковий співробітник, завідувач відділу металознавства контактної міцності Інституту будівельної механіки (1938–1940).

Громов Валеріан Інокентійович (1896–1978) – геолог, археолог, палеонтолог, доктор геолого-мінералогічних наук; науковий співробітник сектору докласового суспільства Інституту археології (1938–1941).

Грудницька Марія Семенівна (1907) – молодший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940).

Грунський Микола Кузьмич (1872–1951) – мовознавець, доктор філологічних наук, професор, член Ради Відділу суспільних наук АН (1941); науковий співробітник Інституту мовознавства (1938–1941).

Губаржевський Ігор Володимирович (1905) – мовознавець; науковий співробітник сектору української мови, завідувач групи діалектології Інституту мовознавства (1938–1941).

Губська Лідія Іванівна (1898) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1939).

Гудима Леонід Іванович (1911) – молодший науковий співробітник Інституту електрозварювання (1939–1941).

Гужовська Ольга Яківна (1894) – біохімік; старший науковий співробітник відділу порівняльної біохімії Інституту біохімії (1938–1941).

Гузенко Іван Пантелеймонович (1911) – молодший науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1940).

Гук Микола Ілліч (1889) – науковий співробітник Геофізичної обсерваторії (1938–1939); старший науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1940).

Гулий Максим Федотович (1905) – біохімік, доктор біологічних наук; старший науковий співробітник відділу біохімії мускульної і нервової діяльності Інституту біохімії (1938–1941).

Гуменюк Петро Устимович (1898) – науковий співробітник Інституту економіки (1938–1940).

Гургула Ірина Володимирівна (1904–1967) – фахівець з прикладного мистецтва; науковий співробітник Львівського відділу Інституту українського фольклору (1939–1941).

Гуревич Самуїл Маркович (1917) – молодший науковий співробітник Інституту електрозварювання (1940–1941).

Гурильова Марія Антонівна (1909) – ботанік, кандидат сільськогосподарських наук; молодший науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1941).

Гурмаза Андрій Максимович (1908–1955) – ботанік; науковий співробітник Інституту ботаніки (1938).

Гурович Марко Григорович (1903) – економіст, кандидат економічних наук; старший науковий співробітник, виконуючий обов'язки завідувача сектору радянської торгівлі Інституту економіки (1938–1941).

Гуслистий Костянтин Григорович (1902–1973) – історик, дослідник історії України, української культури і етнографії, кандидат історичних наук; старший науковий співробітник, завідувач відділу історії феодалізму Інституту історії України (1938–1941).

Гутман Лія Миронівна (1913–1994) – науковий співробітник Інституту електрозварювання (1939–1941).

Гуфельд Веніамін Абрамович (1912) – літературознавець; старший науковий співробітник, заступник завідувача Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940).

Давидов Олександр Лукич (1906–1941) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук, доцент; старший науковий співробітник відділу аналітичної хімії Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Дайн Борис Якович (1900–1973) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук, професор; завідувач відділу Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Дайчман (Дейчман) Борис Соломонович (1909) – теплофізик, доцент; молодший науковий співробітник Інституту фізики (1938–1941).

Данилевська Марія Сергіївна (1909) – молодший науковий співробітник Інституту ботаніки (1939–1940).

Даниленко Ганна Іванівна (1903) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1938–1939).

Данченко Єфросинія Михайлівна (1903) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1940).

Делімарський Юрій Костянтинович (1904–1990) – хімік, кандидат хімічних наук, доцент; старший науковий співробітник відділу електрохімії, завідувач відділу розплавлених солей, заступник директора з наукової роботи Інституту хімії (1938–1941).

Демиденко Савелій (Савва) Єгорович (1903) – фізико-хімік; старший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Деркач Марія Дем'янівна (1895–1971) – філософ, доктор філософії; завідувачка Львівського філії Бібліотеки АН (1940–1941); старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940–1941).

Джуваго Василь Прокопович (1891) – фахівець з теплотехніки; старший науковий співробітник, завідувач групи газофікації Інституту енергетики (1941).

Дзбановський Євген Олександрович (1892) – філолог, фахівець з слов'яно-руської філології; завідувач бібліотеки Інституту археології (1938–1940).

Дзбановський Олександр Тихонович (1870–1938) – композитор, музичний критик; науковий співробітник, завідувач відділу музичної літератури та нот Бібліотеки АН (1938).

Дзевалтовський Карл Йосипович (Осипович) (1898) – фахівець з електрозварювання, інженер шляхів сполучень, кандидат технічних наук, професор; старший науковий співробітник, учений секретар, помічник директора (1938) Інституту електрозварювання (1938–1941).

Дзюбенко Катерина Кузьмівна (1886) – науковий співробітник каталогу іноземних журналів, завідувачка відділу радянського комплектування Бібліотеки АН (1938–1941).

Дзюбенко Лариса Кузьмівна (1899) – молодший науковий співробітник Інституту ботаніки (1939–1940).

Дикова Марія Юріївна (Георгіївна) (1903) – фізико-хімік; молодший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Динник Олександр Миколайович (1876–1950) – механік, доктор технічних наук, академік (1929); завідувач відділу, завідувач сектору теорії пружності Інституту гірничої механіки (1938–1941).

Дідковський Валентин Якович (1914–1995) – геолог; старший науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Дідковський Михайло Мефодійович (1903) – енергетик; старший науковий співробітник Інституту гідрології (1938–1941).

Дінабург Ганна Давидівна (1899) – патологоанатом, кандидат медичних наук; старший науковий співробітник (1938–1941), заступник директора (1939–1940) Інституту клінічної фізіології.

Длугач Лев Самійлович (1887–1957) – інженер-металург, професор; учений секретар Інституту чорної металургії (1940–1941).

Дмитров Леонід Дмитрович (1885–1965) – археолог, дослідник пам'яток стародавнього Києва, кандидат історичних наук; науковий співробітник сектору археології скіфсько-сарматських і античних колоній Інституту археології (1938–1941), відділу по вивченню і освоєнню озера Сиваш Інституту геологічних наук (1939).

Добрєцов Леонтій Миколайович (1904–1968) – фахівець в галузі радіотехніки; науковий співробітник Інституту фізики (1941).

Добровольський Аркадій Вікторович (1885–1956) – археолог, кандидат історичних наук; старший науковий співробітник сектору археології докласового суспільства, завідувач відділу Інституту археології (1938–1941).

Довженок Василь Йосипович (1909–1976) – археолог, фахівець з історії і археології слов'ян та Київської Русі, кандидат історичних наук; науковий співробітник Інституту археології (1938–1941).

Дорошенко Володимир Вікторович (1879–1969) – літературознавець, бібліограф, архівознавець; науковий співробітник групи зведенного каталогу закордонної літератури сектору наукової бібліографії, помічник директора Львівської філії Бібліотеки АН (1940).

Дорошенко Міліца Вікторівна (1892) – головний бібліотекар відділу опрацювання Бібліотеки АН (1938–1940).

Драгомиров Михайло (Микола) Іванович (1905) – зоолог, ембріолог, доктор біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938).

Драко Ольга Федорівна (1904) – хімік-неорганік; науковий співробітник сектору археологічної технології Інституту археології (1938–1941).

Дранішніков Павло Іванович (1894) – інженер водних шляхів, інженер-гідрогеолог; старший науковий співробітник Інституту гідрології (1938); науковий співробітник сектору гідрології та інженерної геології Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Дрінфельд Гершон Іхілевич (1908) – математик, доктор математичних наук; старший науковий співробітник сектору алгебри і функціонального аналізу Інституту математики (1938–1941).

Дроботько Віктор Григорович (1885–1966) – мікробіолог і епідеміолог, доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент (1939); учений секретар Відділу біологічних наук АН (1941); науковий співробітник, завідувач відділу медичної мікробіології, завідувач відділу патогенних організмів Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941).

Дрозд Нафанаїл Йосипович (1901) – гідролог; науковий співробітник Інституту гідрології (1938–1940).

Дубина (Дубіна) Надія Антонівна (1916) – головний бібліотекар відділу стародруків Бібліотеки АН (1938–1939).

Дубовик М.В. (1903) – ботанік, науковий співробітник Інституту ботаніки (1938).

Дубянський Олександр Андрійович (1880–1974) – геолог, член-кореспондент (1939); старший науковий співробітник сектору стратиграфії та палеонтології Інституту геологічних наук (1940–1941).

Дульнєва Віра Борисівна (1906) – молодший науковий співробітник Інституту ботаніки (1939–1940).

Думанський Анатолій Володимирович (1880–1967) – хімік; науковий співробітник, завідувач лабораторії Інституту хімії (1938–1941).

Думаревська Варвара Миколаївна (1898) – молодший науковий співробітник Інституту хімії (1938–1941).

Дунаєвська Цира Семенівна (1914) – хімік; молодший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1940).

Дупленко Костянтин Федорович (1909–1990) – демограф; науковий співробітник Інституту демографії і санітарної статистики (1938); науковий співробітник Інституту економіки (1939–1940).

Духіна Фаїна Савеліївна (Самійлівна) (1900) – фізико-хімік; науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1941).

Дядиченко Вадим Архипович (1909–1973) – історик, дослідник історії України, кандидат історичних наук; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту історії України (1938–1941).

Дятлов Володимир Іванович (1907–1969) – фахівець з проблем електрозварювання, інженер-механік, кандидат технічних наук; старший науковий співробітник, керівник групи технології зварювання Інституту електрозварювання (1938–1941).

Дятловицька Бася Ісааківна (1914) – теплофізик; молодший науковий співробітник Інституту фізики (1938–1941).

Дяченко Вадим Євгенович (1896–1954) – математик-фізик, професор, член-кореспондент (1934); старший науковий співробітник, завідувач сектору Інституту математики (1938–1941); старший науковий співробітник, завідувач групи Інституту фізики (1938–1940).

Дяченко Сергій Степанович (1898–1992) – мікробіолог; науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1940).

Дьомін Василь Іванович (1901) – молодший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1941).

Елькенбард Абрам Григорович (1903) – фізико-хімік, доцент; молодший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Епельбаум Софія Овсіївна (1900) – біохімік, кандидат біологічних наук, професор; старший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1941).

Епштейн Віра Борисівна (1902) – молодший науковий співробітник Гідробіологічної станції (1938), Інституту гідробіології (1939–1940).

Епштейн Юлій Григорович (1878) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1939–1940).

Ерез Бела Миколаївна (1911) – молодший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1940).

Ерлер Зінаїда Йосипівна (1906) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1940).

Євдокимов Петро Олександрович (1898) – лікар; науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938).

Євтухова Марія Леонтіївна (1899) – старший науковий співробітник клінічного відділу Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Єльяшкевич Есфірь Самсонівна (1907) – старший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1941).

Ємельяненко Павло Терентійович (1905–1947) – учений в галузі металургії, член-кореспондент (1939); науковий консультант Інституту чорної металургії (1941).

Ємчук Єлизавета (Лисавета) Миронівна (1902) – ентомолог, учений секретар Відділу біологічних наук АН (1940–1941); науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Єрмаков Микола Володимирович (1897) – гідробіолог, доктор біологічних наук, професор; старший науковий співробітник, завідувач відділу гідрофізіології Гідробіологічної станції (1938), Інституту гідробіології (1939–1941); старший науковий співробітник, директор Карадазької біологічної станції (1938–1940).

Єрмоленко Микола Федорович (1900–1972) – хімік, доктор хімічних наук, професор, заступник голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН (1941); завідувач відділу інсектицидів Інституту хімії (1939–1941).

Єрьомін Ігор Петрович (1904–1963) – літературознавець, доктор історичних і філологічних наук; старший науковий співробітник відділу стародавньої української літератури Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940–1941).

Єсельсон Борис Наумович (1917) – фізик; науковий співробітник Українського фізико-технічного інституту (1940-1941).

Єфіменко Петро Петрович (1884–1969) – історик-археолог, дослідник палеоліту слов'янської археології та етнографії; науковий співробітник Інституту археології (1939–1941).

Жебрун Михайло Максимович (1900) – літературознавець; старший науковий співробітник, завідувач секції Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1941).

Жезмер-Петриченко Євгенія Монойлівна (1902) – консультант, завідувачка відділу наукової бібліографії Бібліотеки АН (1938–1940).

Жилко Федот Трохимович (1908–1995) – мовознавець; науковий співробітник Інституту мовознавства (1938–1973).

Жудін Микола Дмитрович (1891–1968) – фахівець в галузі металоконструкцій, інженер-будівельник, кандидат технічних наук, професор; старший науковий співробітник, завідувач групи пластичних деформацій Інституту будівельної механіки (1938–1941).

Жукова Ольга Ігнатівна (1880) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1939–1940).

Журавель Іван (Ілля) Васильович (1895) – інженер-гідравлік, кандидат технічних наук, доцент; старший науковий співробітник групи гідротехніки Інституту гідрології (1938–1941).

Журавська Іда Хаїмівна (Юхимівна) (1911) – літературознавець; молодший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1939–1940).

Заболоцький Тодос (Теодосій) Васильович (1903) – фізико-хімік, професор; старший науковий співробітник, завідувач прикладного відділу Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Зайкін Яків Ісаєвич (1907) – завідувач сектору підготовки та перепідготовки кадрів кабінету бібліотекознавства Бібліотеки АН (1938); завідувач відділу опрацювання (1939), директор (1940–1941) Львівської філії Бібліотеки АН.

Зайцев Яків Андрійович (1897) – економіст; консультант Бібліотеки АН (1939); старший науковий співробітник Інституту економіки (1938–1941).

Зак Арон Менделевич (1900) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник відділу каталізу Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Закревська Ганна Василівна (1894–1974) – геолог, палеонтолог, доктор геологічних наук; виконуюча обов'язки завідувача сектору загальної геології (1938), старший науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Зеленін Володимир Пилипович (1981–1968) – науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938).

Заморій Петро Костянтинович (1906–1975) – геолог, кандидат геологічних наук; виконуючий обов'язки ученого секретаря (1940), науковий співробітник Комісії по

вивченню місцевих видів палива АН (1939); старший науковий співробітник мінерало-петрографічного сектору, завідувач відділу геології антропогену Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Занкевич Єлисей Хрисанфович (1894) – фітофізіолог, кандидат біологічних наук; науковий співробітник, старший науковий співробітник сектору фізіології рослин Інституту ботаніки (1938–1941).

Занчевський Дмитро Іванович (1904) – старший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1940–1941).

Занько Анатолій Михайлович (1885–1948) – фізико-хімік, професор; завідувач відділу аналітичної хімії Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Зарецький Айзик (1891–1956) – лінгвіст, професор; науковий співробітник Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови та фольклору (1938–1939).

Зарубаєв (Зарубайло) Трохим Якович (1907) – ботанік; науковий співробітник Інституту ботаніки (1938).

Засс Віктор Мойсейович (1884) – інженер-механік з експлуатації водного транспорту, кандидат технічних наук; старший науковий співробітник, заступник директора з наукової роботи Інституту гідрології (1938–1941).

Захарченко Ніна Львівна (1893) – молодший науковий співробітник Інституту зоології (1939–1940).

Звєрезомб-Зубовський Євген Васильович (1890–1967) – ентомолог, член-кореспондент (1939), член вченої ради Відділу біологічних наук АН (1941); заступник директора з наукової роботи (1939–1941), завідувач відділу екології (1941) Інституту зоології.

Зданевич Борис Іванович (1886–1966) – мовознавець, орієнталіст, книгознавець, бібліограф; науковий співробітник відділу стародруків, завідувач відділу стародруків Бібліотеки АН (1938–1941); старший науковий співробітник Інституту мовознавства (1941).

Зеленко Ілля Наумович (1903) – бібліотекознавець; старший науковий співробітник, заступник директора з наукової роботи Бібліотеки АН (1938–1940); директор Львівської філії Бібліотеки АН (1940–1941).

Зеленко Олександр Юхимович (1894) – гідрогеолог, кандидат геологічних наук, професор; науковий співробітник, завідувач сектору гідробіології, завідувач сектору гідрогеології Інституту гідрології (1938–1941).

Зеров Дмитро Костянтинович (1895–1971) – ботанік, професор, член-кореспондент (1939), член вченої ради Відділу біологічних наук АН (1941); старший науковий співробітник, завідувач лабораторії, завідувач сектору нижчих рослин, завідувач відділу бріології, ліхенології, альгології і мікології Інституту ботаніки (1938–1941).

Зеров Костянтин Костянтинович (1897) – молодший науковий співробітник, науковий співробітник, завідувач лабораторії гідробіологічного відділу Гідробіологічної станції (1938), Інституту гідробіології (1939–1940).

Зерова Марія Яківна (1902) – міколог; молодший науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1941).

Зехцер Наум Йосипович (1901) – літературознавець; завідувач відділу Бібліотеки АН (1938–1939), завідувач відділу Львівської філії Бібліотеки АН (1939).

Зинов'єва Христина Гаврилівна (1898) – мікробіолог, агрохімік, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1940).

Зільберман Михайло Самійлович (1907) – молодший, старший науковий співробітник Інституту органічної хімії і технології (1939–1940).

Зільберман Ріва Олександрівна (1905) – генетик; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938).

Зосимович Дмитро Павлович (1901–1989) – електрохімік, доцент; науковий співробітник Інституту електрозварювання (1938–1940); старший науковий співробітник відділу корозії, завідувач лабораторії електрохімічного покриття Інституту хімії (1938–1941).

Зоткіна Антоніна Михайлівна (1904) – фізико-хімік; молодший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Зубарєва Валентина Іванівна (1913) – молодший науковий співробітник Інституту зоології (1939–1940).

Зубцов Дмитро Матвійович (1903) – геолог; учений секретар Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Зуховицький Симон Ізраїлевич (1906) – математик; старший науковий співробітник Інституту математики (1938–1940).

Іванов Олексій Васильович (1884) – фахівець з прикладної механіки; науковий співробітник Українського фізико-технічного інституту (1940–1941).

Іванов Сергій Петрович (1906) – ентомолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938).

Іванова Галина Сергіївна (1901) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1938–1940).

Івантишин Михайло Миколайович (1896–1969) – геохімік; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту геологічних наук (1939–1941).

Іванцов Іван Овсійович (1904) – археолог; науковий співробітник сектору дофеодальної і ранньофеодальної епохи Інституту археології (1938–1941).

Ізбеков Володимир Олександрович (1881–1961) – хімік, професор, член-кореспондент (1939); науковий співробітник відділу неводних розчинів, завідувач сектору неорганічної хімії Інституту хімії (1938–1941).

Ільїн Василь Семенович (1901–1963) – мовознавець; старший науковий співробітник, учений секретар Інституту мовознавства (1939–1941).

Ільницька Зінаїда Миколаївна (1893) – бібліотекознавець; науковий співробітник, завідувачка науково-методичного відділу, завідувачка відділу опрацювання, завідувачка кабінету бібліотекознавства Бібліотеки АН (1938–1941).

Іофанов (Йофанов) Давид (Данило) Михайлович (1903–1965) – економіст; старший науковий співробітник Планової комісії при Президії АН (1938); помічник го-

лови Відділу суспільних наук АН (1939); завідувач відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940).

Ісакович Володимир Миколайович (1893–1966) – економіст; заступник директора Інституту демографії і санітарної статистики (1938); старший науковий співробітник, виконуючий обов'язки директора, заступник директора з наукової роботи Інституту економіки (1939–1941).

Ісаченко Борис Лаврентійович (1871–1948) – мікробіолог; науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941).

Йосифова (Іосіфова) Марія Антонівна (1908) – хімік; науковий співробітник відділу порівняльної біохімії Інституту біохімії (1938–1940).

Кабалкін Анатолій Семенович (1900) – економіст; старший науковий співробітник Інституту економіки (1938–1941).

Кавецький Ростислав Євгенович (1899–1978) – патофізіолог, доктор медичних наук, професор; старший науковий співробітник, керівник групи Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Каган (Коган) Бенціон Йосипович (1903) – мікробіолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник, завідувач відділу, завідувач лабораторії Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941); науковий співробітник Інституту зоології (1939).

Кагановський Олександр Маркович (1912) – молодший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Каденська Варвара Сергіївна (1905) – молодший науковий співробітник Інституту хімії (1939–1940).

Казимиров Олександр Андрійович (1911–1987) – фахівець з проблем електрозварювання; старший науковий співробітник групи зварного суднобудування Інституту електрозварювання (1938–1941).

Калиниченко Лука Петрович (1898–1968) – художник-реставратор, мистецтвознавець; науковий співробітник, завідувач сектору етнографії Інституту українського фольклору (1940–1941).

Калинович Володимир Сидорович (1884–1945) – філолог; старший науковий співробітник словникового сектору Львівського відділу Інституту мовознавства (1940–1941).

Калинович Михайло Якович (1888–1949) – мовознавець, професор, академік (1939), член президії Редакційно-видавничої ради АН (1939), голова Відділу суспільних наук АН (1939–1941), член Президії АН (1941); науковий співробітник, завідувач відділу, директор Інституту мовознавства (1938–1941).

Калинчук Юхим Михайлович (1909) – науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1939–1940).

Калитаєва Любов Семенівна (1896) – молодший науковий співробітник Гідробіологічної станції (1938), Інституту гідробіології (1939–1940).

Калюжна Парасковія Федорівна (1907) – молодший науковий співробітник Інституту хімії (1940).

Капран Степан Карпович (1897) – патофізіолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Каптаренко-Чорноусова Ольга Костянтинівна (1899) – геолог, палеонтолог, доктор геолого-мінералогічних наук; старший науковий співробітник, завідувачка сектору стратиграфії і палеонтології кайнозойських відкладів Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Капустін Микола Петрович (1900) – геолог; науковий співробітник сектору геохімії, завідувач лабораторії Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Караваєв Володимир Опанасович (1864–1939) – зоолог, ентомолог, мірмеколог, доктор біологічних наук; старший науковий співробітник, науковий керівник виставочної частини Зоомузею Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939).

Каргер Михайло Костянтинович (1903) – археолог; старший науковий співробітник Інституту археології (1938–1941).

Карлаш Катерина Василівна (1902) – ентомолог; науковий співробітник Інституту зоології (1938–1941).

Карлов Микола Миколайович (1906–1968) – інженер-геолог, палеонтолог; науковий співробітник Інституту геології (1938).

Карнаух Єфимія Данилівна (1901) – науковий співробітник Інституту ботаніки (1939–1940).

Карпенко Марта Кіндратівна (1905) – молодший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1940).

Карпинець Іван Іванович (1898–1954) – історик, доктор історичних наук; старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту історії України (1940-1941).

Карпухін Петро Прохорович (1902–1974) – хімік, член-кореспондент (1939); старший науковий співробітник відділу хімії і технології місцевих видів палива Інституту органічної хімії і технології (1940–1941).

Карташова Іраїда Костянтинівна (1912) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1940).

Карханіна Неоніла Яківна (1912) – фізик; молодший науковий співробітник, науковий співробітник Інституту фізики (1939–1941).

Каткова (Коткова) Клавдія Іванівна (1901–1968) – біохімік, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1941).

Кацнельсон Ісаак Львович (Лейбович) (1903) – хімік, кандидат хімічних наук, доцент; старший науковий співробітник відділу корозії Інституту хімії (1938–1941).

Кащенко Маргарита Миколаївна (1890) – науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1940).

Кекух Олексій Митрофанович (1899) – ботанік, фахівець з фізіології сільськогосподарських рослин; науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1940).

Кирдо Іван Вікторович (1915) – старший науковий співробітник Інституту електрозварювання (1939–1941).

Кирилюк Євген Прохорович (1902–1989) – літературознавець; старший науковий співробітник відділу нової української літератури XIX–XX ст. Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1939–1941).

Кириченко Ілля Микитович (1889–1955) – мовознавець, кандидат філологічних наук; старший науковий співробітник, завідувач словникового відділу Інституту мовознавства (1938–1941).

Кириченко Олена Іллівна (1909) – інженер-електрохімік; старший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Кирпиченко Михайло Якович (1902) – науковий співробітник Гідробіологічної станції (1938), Інституту гідробіології (1939–1941).

Кисельов Олександр Іванович (1903–1967) – літературознавець; старший науковий співробітник, учений секретар Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1939–1941).

Кисілевський Костянтин Йосипович (1890–1974) – філолог, професор; старший науковий співробітник, завідувач словникової групи Львівського відділу Інституту мовознавства (1940–1941).

Кисіль Іван Михайлович (1906) – інженер-механік; науковий співробітник Інституту будівельної механіки (1938–1941).

Кільчевський Микола Олександрович (1909–1979) – математик, механік, доктор математичних наук, професор; старший науковий співробітник сектору прикладної математики Інституту математики (1938–1941).

Кінель Іван (Ян) Гнатович (1886) – зоолог; директор, виконуючий обов'язки директора Львівського науково-природничого музею АН (1939–1941).

Кісель Микола Леонтійович (1908) – інженер шляхів сполучень, гідролог; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник, учений секретар Інституту гідрології (1938–1941).

Клейбс Еміль Маркович (1903–1971) – хімік, кандидат хімічних наук; науковий співробітник Інституту хімії (1938–1941).

Клейбс Георгій Соломонович (1913) – молодший науковий співробітник Інституту хімії (1939–1941).

Клейн Борис Ілліч (1874) – мікробіолог, бактеріолог, доктор медицини, професор; завідувач відділу Інституту зоології (1940–1941); завідувач відділу загальної біології мікроорганізмів Інституту мікробіології та епідеміології (1941).

Клейнер Костянтин Юхимович (1909–1961) – хімік; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту хімії (1938–1941).

Клеопов Юрій Дмитрович (1902–1943) – геоботанік, кандидат біологічних наук, професор; старший науковий співробітник, завідувач лабораторії, заступник директора з наукової роботи Інституту ботаніки (1938–1941).

Клименко Пилип Васильович (1880–1955) – історик; науковий співробітник Інституту економіки (1938–1941).

Коваленко Анатолій Дмитрович (1905–1973) – механік, кандидат технічних наук; старший науковий співробітник Інституту будівельної механіки (1938–1941).

Коваленко Вікторія Григорівна (1887) – ботанік; науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1941).

Коваленко Катерина Олефірівна (1907) – консультант Бібліотеки АН (1939–1940).

Ковалик Іван Іванович (1907) – мовознавець; молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту мовознавства (1940).

Коваль Федір Васильович (1904–1943) – літературознавець; учений секретар, старший науковий співробітник, завідувач рукописного відділу (1938–1941), виконуючий обов'язки директора (1938–1939) Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка.

Ковальський Віктор Владиславович (1885) – біохімік, доктор біологічних наук, професор; старший науковий співробітник, завідувач відділу порівняльної біології Інституту біохімії (1938–1941).

Кожина Зоя Федорівна (1908) – ботанік, кандидат біологічних наук; молодший науковий співробітник Інституту ботаніки (1939–1940).

Кожич-Зеленко Марія Платонівна (1894) – науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Козакевич Павло Павлович (1868) – гірничий інженер, фахівець з хімії і хімічної технології, професор; науковий співробітник, керівник групи фізико-хімічних досліджень Інституту чорної металургії (1940–1941).

Козачек Георгій Сидорович (1899) – геолог, геофізик; молодший науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1940).

Козлов Володимир Сергійович (1903) – інженер-гідротехнік, кандидат технічних наук, доцент; старший науковий співробітник Інституту гідрології (1938–1941); старший науковий співробітник Інституту гірничої механіки (1938–1941).

Козлов Григорій Миколайович (1899) – економіст; науковий співробітник, виконуючий обов'язки вченого секретаря Інституту економіки (1938).

Козловська Валерія Євгенівна (1886–1956) – археолог; старший науковий співробітник Інституту археології (1938–1941).

Козловська Ганна Миколаївна (1895) – геолог; старший науковий співробітник Інституту геологічних наук (1939–1940).

Козубовський Федір Андрійович (1895–1938) – археолог; директор Інституту археології (1938).

Колдаєв Борис Михайлович (1893) – біохімік, кандидат біологічних наук, професор; старший науковий співробітник відділу мускульної і нервової діяльності Інституту біохімії (1938–1941).

Коленчук Кузьма Іванович (1906) – механік, кандидат технічних наук; старший науковий співробітник Інституту будівельної механіки (1938–1941).

Колесник Микола Юрійович (Георгійович) (1899) – лікар-мікробіолог, ветеринарний лікар; науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1939).

Колесник Ольга Данилівна (1903) – геолог; молодший науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Колесса Філарет Михайлович (1871–1947) – фольклорист, музикознавець, літературознавець, професор, академік (1929); директор Львівського етнографічного музею (1940); директор Львівського відділу Інституту українського фольклору (1940–1941).

Колкунов Володимир Володимирович (1866–1939) – ботанік-селекціонер; науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1939).

Коломійченко Марія Андріївна (1909) – біохімік; молодший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1941).

Колпаков Євген Вікторович (1902) – біолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Комарова Марія Степанівна (1900) – молодший науковий співробітник Інституту зоології (1939–1941).

Копиця Давид Демидович (1906) – літературознавець; старший науковий співробітник, учений секретар, заступник директора з наукової роботи Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1941).

Корабельник Розалія Костянтинівна (1898) – фізико-хімік; науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Кордик Юлія Григорівна (1900) – науковий співробітник-консультант Бібліотеки АН (1938–1940).

Кордиш Неоніла Леонівна (1902) – археолог; науковий співробітник сектору археології докласового суспільства Інституту археології (1938–1941).

Корзухіна Галина Федорівна (1906) – археолог; молодший науковий співробітник Інституту археології (1939–1940).

Корнєв Костянтин Арсенійович (1908–1974) – хімік, кандидат хімічних наук (1939); старший науковий співробітник відділу органічного синтезу Інституту хімії (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Корнійчук Олександр Євдокимович (1905–1972) – письменник, драматург, академік (1939), член Ради Відділу суспільних наук АН (1941); старший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1939–1940).

Корноухов Микола Васильович (1903–1958) – механік, інженер-шляховик, професор, член-кореспондент (1939); старший науковий співробітник, керівник групи стійкості споруд (1938–1941), директор (1940–1941) Інституту будівельної механіки.

Коровицька Марія Ярополківна (1908) – хімік; науковий співробітник групи харчової технології Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Коросторенко Михайло Карпович (1910) – геофізик; науковий співробітник сектору гравіметрії Полтавської гравіметричної обсерваторії (1938).

Коротун Михайло Макарович (1889) – старший науковий співробітник Гідробіологічної станції (1938), Інституту гідробіології (1939–1941).

Корсунський Мойсей Ізраїлевич (1903–1976) – фізик, професор; науковий співробітник, заступник завідуючого лабораторією ударних напружень Українського фізико-технічного інституту (1940–1941).

Корчагін Андрій Костянтинович (1897) – гідролог, інженер шляхів сполучень, кандидат технічних наук, доцент; старший науковий співробітник, завідувач сектору гідрології і транспортного використання річок Інституту гідрології (1938–1941).

Корчагін Леонід Володимирович (1907) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник відділу каталізу Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Корчак-Чепурківський Овксентій Васильович (1857–1947) – епідеміолог, гігієніст, доктор медичних наук, академік (1921); завідувач санітарно-демографічного та санітарно-статистичного відділу Інституту демографії і санітарної статистики (1938); старший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938).

Коршиков Олександр Аркадійович (1889–1945) – ботанік, альголог; науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1941).

Косарик-Коваленко Дмитро Михайлович (1904–1992) – письменник, літературознавець; старший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1941).

Косець Микола Іларіонович (Ларіонович) (1908–1966) – геоботанік; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту ботаніки (1939–1941).

Косінов Андрій Костянтинович (1902) – старший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938).

Косоногова Ксенія (Оксана) Михайлівна (1881) – фізик, кандидат фізичних наук; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу фізики напівпровідників Інституту фізики (1938–1941).

Костенко Надія Костянтинівна (1904) – молодший науковий співробітник Інституту економіки (1939).

Костржицький (Косторжицький) Костянтин Онуфрійович (1904) – виконуючий обов'язки наукового співробітника Інституту електрозварювання (1938–1941).

Кострюкова Євгенія Петрівна (1917) – молодший науковий співробітник Інституту хімії (1939–1940).

Костюк Юрій Григорович (1910–1995) – літератор, драматург, мистецтвознавець; учений секретар, науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1941).

Костюха Іван Онуфрійович (1909) – економіст-аграрник; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту економіки (1938–1941).

Котенко Катерина Іванівна (1911) – молодший науковий співробітник Інституту органічної хімії і технології (1939–1940).

Котов Михайло Іванович (1896) – ботанік; старший науковий співробітник Ботанічного саду Інституту ботаніки (1938–1941).

Котуков Григорій Никанорович (1891) – селекціонер; науковий співробітник, старший науковий співробітник сектору генетики і селекції Інституту ботаніки (1938–1941).

Коцевалов Андрій Степанович (1892–1960) – археолог, доктор історичних наук, доктор філологічних наук, професор; старший науковий співробітник сектору археології скіфсько-сарматських і античних колоній Інституту археології (1938–1941); науковий співробітник Інституту історії України (1941).

Коцюбинська Катерина Яківна (1893) – літературознавець, молодший науковий співробітник відділу рукописів Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1941).

Кравченко Іван Іванович (1899–1953) – історик; заступник директора з наукових питань Бібліотеки АН (1938); науковий співробітник Львівського відділу Інституту історії України (1941).

Кравчук Іван Лукич (1895) – економіст; старший науковий співробітник, завідувач групи по вивченню місцевих водних ресурсів Інституту економіки (1938–1939).

Кравчук Михайло Пилипович (1892–1942) – математик, доктор математичних наук, академік (1929); завідувач відділу Інституту математики (1938).

Крашенінніков Сергій Михайлович (1895) – зоолог, паразитолог, кандидат біологічних наук; науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Краюхін Борис Васильович (1901) – фізіолог, кандидат біологічних наук, член вченої ради Відділу біологічних наук АН (1941); старший науковий співробітник, заступник директора з наукової роботи Інституту клінічної фізіології (1938–1941); старший науковий співробітник Гідробіологічної станції (1938), Інституту гідробіології (1939–1941).

Крейн Марк Григорович (1907–1989) – математик; член-кореспондент (1939), завідувач сектору алгебри і функціонального аналізу Інституту математики (1940–1941).

Крживанек Георгій Антонович (1898) – науковий співробітник Геофізичної та гравіметричної обсерваторії (1938); молодший науковий співробітник Інституту геологічних наук (1939–1940).

Кривов'язенко Павло Андрійович (1900) – ботанік; науковий співробітник, виконуючий обов'язки заступника директора Інституту ботаніки (1938–1939).

Кривченко (Крившенко) Яків Дмитрович (1906) – генетик; науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941); учений секретар Львівського науково-природничого музею АН (1941).

Крижанівський Степан Андрійович (1910–2002) – поет, літературознавець, кандидат філологічних наук; старший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940–1941).

Крилов Микола Митрофанович (1879–1955) – математик, доктор математичних наук, академік (1922); завідувач відділу Інституту будівельної механіки (1938); завідувач Кафедри математичної фізики Інституту математики (1938–1941).

Кримський Агатангел Юхимович (1871–1942) – філолог, орієнталіст, історик української мови і літератури, славіст, поет, письменник, академік (1918), член Ради Відділу суспільних наук АН (1941); завідувач сектору української мови Інституту мовознавства (1940–1941).

Криницька Софія Євгенівна (1913) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1939–1940).

Крип'якевич Іван Петрович (1886–1967) – історик-медієвіст, краєзнавець, фахівець в галузі сфрагістики, археології і дипломатики, нумізматики, доктор філософії, доктор історичних наук, професор; директор, заступник директора Львівського відділу Інституту історії України (1940–1941).

Кристер Едмунд Едмундович (1892) – терапевт, патофізіолог; науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938).

Кришталь Олександр Пилипович (1908) – ентомолог; молодший науковий співробітник Інституту зоології (1939).

Криштофович Африкан Миколайович (1885–1953) – геолог, палеоботанік; науковий співробітник Інституту ботаніки (1941).

Круковський Степан Адамович (1890) – старший науковий співробітник сектору археології докласового суспільства Львівського відділу Інституту археології (1940–1941).

Крупник Аврам Срулевич (1913) – економіст; молодший науковий співробітник Інституту економіки (1939–1941).

Крутікова Ніна Євгенівна (1912) – літературознавець; старший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1941).

Кручакова Феодосія Абрамівна (1911) – молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу порівняльної біохімії Інституту біохімії (1938–1941).

Кубанський (Кубановський, Ширинцен) Ілля Григорович (1897) – старший науковий співробітник, завідувач сектору історії народного господарства Інституту економіки (1939–1941).

Куда Григорій Іванович (1901) – молодший науковий співробітник, науковий співробітник Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Кудлай Дора Гаврилівна (1907) – науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1939).

Кудра Онуфрій Кирилович (1898) – хімік, доктор хімічних наук; старший науковий співробітник, завідувач відділу електрохімії Інституту хімії (1938–1941).

Кудрицький Ілля Лукич (1893) – геолог, економіст; старший науковий співробітник Інститут економіки (1938).

Кузнєцов Володимир Іванович (1886) – хімік, інженер-технолог, дослідник історії науки і техніки, кандидат хімічних наук, професор; старший науковий співробітник відділу хімії і технології місцевих видів палива (1938–1941), виконуючий обов'язки директора Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939); старший науковий співробітник відділу історії техніки Інституту історії України (1939–1941).

Кузьменко Андрій Архипович (1903) – біолог, кандидат біологічних наук, професор; старший науковий співробітник сектору фізіології рослин, завідувач відділу хімічної фізіології рослин Інституту ботаніки (1938–1941).

Кузьменко Василь Іванович (1904–1972) – геолог; старший науковий співробітник сектору гідрогеології та інженерної геології Інституту геологічних наук (1941).

Кузьменко Ганна Овксентіївна (1908) – хімік, кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник Інституту хімії (1938–1940).

Кулешина (Кулішина) Людмила Павлівна (1911) – фізико-хімік; молодший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Кулик Катерина Пилипівна (1911) – молодший науковий співробітник Інституту зоології (1940).

Кульська Алла Адольфівна (1905) – хімік, кандидат хімічних наук; науковий співробітник, завідувачка сектору археологічної технології Інституту археології (1938–1941).

Кульський Леонід Адольфович (1903–1993) – хімік, кандидат технічних наук; завідувач лабораторії технології води Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941); старший науковий співробітник відділу кінетики та каталізу Інституту хімії (1941).

Куп'янський Йосип Якович (1904–1966) – літературознавець; молодший науковий співробітник відділу нової української літератури XIX–XX ст. Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1941).

Куренський Максим Каленикович (1895–1940) – математик; науковий співробітник Інституту математики (1938–1940).

Куришко Аркадій Михайлович (1902) – хімік-органік, кандидат хімічних наук, доцент; науковий співробітник відділу хімічних технологій місцевих видів палива, старший науковий співробітник відділу органічного синтезу Інституту хімії (1938–1941).

Курінний Петро Петрович (1894–1972) – історик культури, історіограф, археолог, етнограф, мистецтвознавець, професор, член Ради Відділу суспільних наук АН (1941); старший науковий співробітник Інституту археології (1938–1941), Інституту історії України (1938–1941).

Курносова Парасковія Василівна (1904) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук, доцент; старший науковий співробітник відділу теоретичної і прикладної електрохімії Інституту фізичної хімії (1938).

Куршаков Микола Олександрович (1886–1973) – фізіолог, доктор медицини; науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938).

Кухаренко Лідія Іванівна (1905–1971) – економіст; вчений секретар Бібліотеки АН (1938); виконуюча обов'язки старшого наукового співробітника Інституту економіки (1939).

Куциба Олексій Макарович (1907) – геолог, дослідник проблеми нафтогазоносності Дніпровсько-Донецької западини; науковий співробітник сектору палеонтології і стратиграфії палеозойських відкладень Інституту геології (1938) Інституту геологічних наук (1939–1940).

Кучеров Пантелеймон Степанович (1902–1973) – учений в галузі гірничої механіки та історії гірничої справи, член-кореспондент (1939); старший науковий співробітник (1938–1941), директор (1939–1940) Інституту гірничої механіки.

Кушнаренко Данило Олександрович (1909) – старший науковий співробітник Інституту українського фольклору (1939–1941).

Лаврентьєв Михайло Олексійович (1900–1980) – математик, механік, академік (1939); завідувач сектору теорії функції, директор Інституту математики (1939–1941).

Лавров Федір Іванович (1903–1980) – фольклорист, член Ради Відділу суспільних наук АН (1941); учений секретар, заступник директора Інституту українського фольклору (1938–1941).

Лагодовська Олена Федорівна (1899–1958) – археолог, кандидат історичних наук; старший науковий співробітник, завідувачка сектору археології докласового суспільства Інституту археології (1939–1941).

Лагошна Раїса Матвіївна (1908) – інженер-хімік; молодший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938).

Лазарєв Борис Георгійович (1906–2001) – фізик; завідувач лабораторії, завідувач відділу низьких температур Українського фізико-технічного інституту (1938–1941).

Лазаревська Катерина Олександрівна (1879–1940) – історик; науковий співробітник відділу рукописів, головний бібліотекар Бібліотеки АН (1938–1939).

Лазарєва Олександра Володимирівна (1902) – молодший науковий співробітник Гідробіологічної станції (1938), Інституту гідробіології (1939–1940).

Лазаренко Андрій Созонтович (1901–1979) – ботанік, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1941).

Лазицька Ірина Миколаївна (1906) – старший науковий співробітник Гідробіологічної станції (1938), Інституту гідробіології (1939–1941).

Лазорко Володимир Михайлович (1909) – ентомолог; старший науковий співробітник зоологічного відділу Львівського науково-природничого музею АН (1940).

Ланде Іван Іванович (1910) – молодший науковий співробітник Інституту геологічних наук (1939–1940).

Лапа Ніна Костянтинівна (1907) – головний бібліотекар відділу наукової бібліографії і систематичного каталогу Бібліотеки АН (1938–1940).

Лапчик Текля (Фекла) Юхимівна (1904) – геолог, мінералог, кандидат геологічних наук; старший науковий співробітник сектору стратиграфії і палеонтології палеозойських відкладень Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Латишев Георгій Дмитрович (1907–1973) – фізик, професор; науковий співробітник, завідувач лабораторії гама-випромінювань Українського фізико-технічного інституту (1938–1941).

Лахно Юхим Володимирович (1897) – біохімік, кандидат біологічних наук; учений секретар, старший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1941).

Лашкарьов Вадим Євгенович (1903–1974) – фізик, доктор фізичних наук; науковий співробітник, завідувач відділу фізики напівпровідників Інституту фізики (1939–1941); керівник групи біофізики відділу нормальної фізіології Інституту клінічної фізіології (1939).

Лебедєва Ольга Павлівна (1902) – мікробіолог; старший науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941).

Лебединцева Ольга Костянтинівна (1910) – молодший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Лев Василь Михайлович (1903–1991) – філолог, мовознавець, професор; старший науковий співробітник сектору української мови Львівського відділу Інституту мовознавства (1940–1941).

Левитська Олена Іванівна (1896) – молодший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1940).

Левицький Іван Федорович (1896–1952) – археолог, музеєзнавець; старший науковий співробітник Інституту археології (1940–1941).

Левіна Фаїна Яківна (1898) – ботанік; науковий співробітник Інституту ботаніки (1938).

Левітт Михайло Михайлович (1903) – зоолог, ентомолог, кандидат біологічних наук; завідувач відділу, заступник директора з наукової роботи Інституту зоології та біології (1938).

Лейнік Михайло Володимирович (1909–1960) – гігієніст; науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1941).

Лейпунський Олександр Ілліч (1903–1972) – фізик, доктор біологічних наук, академік (1934); старший науковий співробітник, завідувач радіоактивної лабораторії, директор Українського фізико-технічного інституту (1938–1941); старший науковий співробітник Інституту фізики (1941).

Леонтович Олександр Васильович (1869–1943) – фізіолог, нейрогістолог, академік (1929), член Редакційно-видавничої ради (1938), член Президії АН (1939–1941), член вченої ради Відділу біологічних наук АН (1941); завідувач відділу нормальної фізіології Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Леперсон Магда Германівна (1908) – фізико-хімік; молодший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Лепікаш Іларіон (Ларіон) Автономович (1904) – геолог, дослідник четвертинної геології, кандидат геологічних наук; старший науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1940); репресований.

Лерман Ізраїль Юрійович (1885) – економіст, кандидат економічних наук (1940); старший науковий співробітник Інституту економіки (1938–1940).

Лернер Рувим Якович (1902) – педагог, кандидат філологічних наук; науковий співробітник лінгвістичного сектору Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови і фольклору (1938–1941).

Леутський Корнелій Матвійович (1901) – біохімік, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1941).

Липа Олексій Лаврович (1907) – ботанік, систематик; старший науковий співробітник ботанічного саду Інституту ботаніки (1938–1941).

Лисенко Панас Силович (Фролович) (1912) – мовознавець; учений секретар, науковий співробітник, завідувач сектору діалектології Інституту мовознавства (1938–1941).

Лисін Борис Савелійович (1883–1970) – хімік, доктор технічних наук, професор, академік (1939), член Ради по вивченню виробничих сил України АН (1939); завідувач відділу технології силікатів, директор Інституту мінеральної сировини (1940-1941).

Лифанов Юхим Васильович (1909) – фізико-хімік; молодший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Личак Іван Лазаревич (1905) – геолог, кандидат геологічних наук; старший науковий співробітник Інституту геологічних наук (1939–1941).

Ліберман Лариса Абрамівна (1903) – лікар-мікробіолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941).

Лінник Пилип Опанасович (1902) – лікар-мікробіолог; старший науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941).

Лірцман Розалія Ісаківна (1898) – біохімік; старший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1944).

Лісовська Наталія Миколаївна (1911) – молодший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1940).

Ліф-Шаїнська Іта Менделівна (1898) – мікробіолог; старший науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941).

Ліфшиц Ілля Михайлович (1917–1982) – фізик-теоретик; старший науковий співробітник лабораторії електромагнітних коливань, лабораторії кристалів, завідувач відділу Українського фізико-технічного інституту(1938–1941).

Ліхарєв Б. (1887–1973) – геолог; науковий співробітник Інституту геології (1938).

Лобачевська Ольга Володимирівна (1909) – біохімік; молодший науковий співробітник, науковий співробітник відділу порівняльної біохімії Інституту біохімії (1938–1940).

Лобко Антон (Андрій) Омелянович (1892) – інженер-механік; науковий співробітник Інституту будівельної механіки (1938–1941).

Лойцкер (Хаїм Беркович) Юхим Борисович (1898–1970) – педагог, лінгвіст, літературознавець, кандидат філологічних наук, член Ради Відділу суспільних наук АН (1941); старший науковий співробітник лінгвістичної секції, завідувач Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови і фольклору (1938–1941).

Лоначевський Олександр Олександрович (1885) – ботанік, систематик квіткових рослин, кандидат біологічних наук; молодший науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1939).

Лось Федір Євдокимович (1908–1980) – історик, кандидат історичних наук; молодший науковий співробітник сектору історії України Інституту історії України (1938–1939); старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту історії України (1940–1941).

Лотоцька Ганна Федорівна (1893) – завідувачка Петрівського філіалу Бібліотеки АН (1939–1940).

Луганов Борис Костянтинович (1896) – хімік; науковий співробітник групи харчової технології, науковий співробітник відділу волокнуватих і фарбуючих речовин Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Луговцов Максим Власович (1885–1956) – учений в галузі металургії, академік (1939); директор Інституту чорної металургії (1939–1941).

Лужний Григорій Леонідович (1903) – літературознавець; молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940).

Лужницький Григорій (Григір) Леонідович (1903–1990) – літературознавець, письменник, доктор слов'янської філології; молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940-1941).

Лукасевич Михайло Павлович (1906) – фізик; молодший науковий співробітник Інституту фізики (1938–1940).

Лунгерсгаузен Лев (Лео-Генріх) Фрідріхович (1910–1966) – інженер-геолог; науковий співробітник, старший науковий співробітник сектору стратиграфії і палеонтології Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Лундашева Євгенія Володимирівна (1917) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1940).

Лур'є Олександр Юдимович (1897–1958) – акушер-гінеколог, член-кореспондент (1939); науковий консультант Інституту клінічної фізіології (1939).

Льовочкіна (Левочкіна) Ольга Андріївна (1905) – молодший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1940).

Льовшин Олександр Михайлович (1878–1945) – фізіолог, доктор біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1941).

Любинський Микола Архипович (1902–1979) – фізіолог; старший науковий співробітник сектору фізіології рослин Інституту ботаніки (1938–1941).

Любищев Олександр Олександрович (1890) – біолог, доктор біологічних наук, доктор сільськогосподарських наук, професор; завідувач групи відділу екології, старший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Людкевич Станіслав Пилипович (1879–1979) – композитор, музикознавець, фольклорист, доктор музикознавства, професор; старший науковий співробітник сектору фольклорних фондів Львівського відділу Інституту українського фольклору (1940-1941).

Лютман Адам Францішкович (1908) – історик; молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту історії України (1940).

Лянге Франц Францевич (1900) – фізик, доктор фізико-математичних наук; завідувач лабораторії ударних напружень Українського фізико-технічного інституту (1940-1941).

Ляшенко Василь Іванович (1902) – електрофізик, кандидат фізичних наук, професор, старший науковий співробітник відділу фізики напівровідників Інституту фізики (1938–1941).

Ляшенко Олександр Федорович (1905) – гідробіолог; старший науковий співробітник Гідробіологічної станції (1938), Інституту гідробіології (1939); науковий співробітник Інституту гідрології (1940).

Ляшенко Олена Михайлівна (1892) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1936–1940).

Майданський Мойсей Ноєвич (1899) – педагог, кандидат філологічних наук; старший науковий співробітник лінгвістичної секції Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови і фольклору (1940-1941).

Майзель Веніамін Михайлович (1900–1943) – механік, член-кореспондент (1939); старший науковий співробітник Інституту будівельної механіки (1938–1941); старший науковий співробітник, завідувач відділу динаміки енергетичних машин Інституту енергетики (1939–1941).

Макаревич Михайло Леонтійович (1901–1988) – археолог, дослідник пам'яток Трипільської культури; науковий співробітник сектору археології докласового суспільства Інституту археології (1938–1941).

Макарова Поліна Тимофіївна (1905) – біохімік; молодший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1940).

Маков Костянтин Іванович (1911–1948) – гідрогеолог, доктор геологічних наук; старший науковий співробітник, завідувач відділу гідрогеології Інституту гідрології (1938); старший науковий співробітник сектору стратиграфії і палеонтології, завідувач відділу гідрогеології Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Маковська Галина Феліксівна (1909) – молодший науковий співробітник сектору пристосовної математики, старший науковий співробітник Інституту математики (1938–1941).

Малаховська Євгенія Вікторівна (1911) – молодший науковий співробітник Інституту геологічних наук (1939–1940).

Малашенко Сергій Васильович (1907–1987) – механік, кандидат технічних наук; старший науковий співробітник Інституту будівельної механіки (1938–1941).

Малевицька Марія Олександрівна (1900) – зоолог, паразитолог; науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Малий Пилип Опанасович (1899) – геолог, кандидат геологічних наук; науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічих наук (1939–1941).

Малишко Андрій Самійлович (1912–1970) – поет, літературознавець; завідувач відділу шевченкознавства Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938).

Малкін Йосип Мойсеєвич (1900) – фізико-хімік; науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу електрохімії Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Мальнєв Антон Федорович (1896) – фізик, фахівець з оптики; молодший науковий співробітник Інституту фізики (1938–1941).

Мандрика Михайло Кіндратович (1904–1938) – економіст; учений секретар, старший науковий співробітник Інституту економіки (1938).

Мандровська Ольга Борисівна (1902) – молодший науковий співробітник Інституту геологічних наук (1939–1940).

Манусова Фаїна Абрамівна (1907) – фізико-хімік; молодший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Маранц Іда Соломонівна (1902) – консультант, науковий співробітник Бібліотеки АН (1939–1941).

Марвін Володимир Олександрович (1907) – гідротехнік, інженер шляхів сполучень; науковий співробітник Інституту гідрології (1938–1941).

Маркевич Костянтин Якович (1908) – хімік, кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник відділу кінетики і каталізу (1938–1941), помічник директора (1939) Інституту хімії.

Маркевич Олександр Прокопович (1905–1999) – зоолог, паразитолог, доктор біологічних наук, професор; науковий консультант, старший науковий співробітник Карадазької біологічної станції (1938); старший науковий співробітник, завідувач сектору паразитології, завідувач відділу паразитології Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Марковська-Маслянікова Тетяна Михайлівна (1899) – головний бібліотекар, науковий співробітник Бібліотеки АН (1938–1940).

Марковський Пилип Титович (1899) – інженер-електрик, доцент; старший науковий співробітник групи загальних проблем енергетики Київської філії Інституту енергетики (1939–1941).

Марковський Юрій Михайлович (1904–1954) – гідробіолог, кандидат біологічних наук; учений секретар, старший науковий співробітник, завідувач сектору Гідробіологічної станції (1938), Інституту гідробіології (1939–1941); науковий співробітник Інституту гідрології (1939–1941).

Мартур Володимир Григорович (1911) – молодший науковий співробітник Інституту фізики (1939–1940).

Марусенко Петро Єфремович (1906) – член вченої ради Відділу біологічних наук АН (1941); директор Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941).

Мархасова Віра Аронівна (1907) – науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1939–1940).

Марченко Василь Павлович (1900) – економіст; старший науковий співробітник Інституту економіки (1939–1941).

Марченко Михайло Іванович (1902–1983) – історик, дослідник історії України, кандидат історичних наук; старший науковий співробітник, завідувач відділу історії України періоду феодалізму Інституту історії України (1938–1941).

Марчук Павло Дорошевич (1901–1970) – лікар-імунолог, патофізіолог, геронтолог, кандидат біологічних наук; учений секретар (1938–1940), старший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Мар'янчик Фаня Ізраїлівна (1917) – головний бібліотекар відділу образотворчого мистецтва Бібліотеки АН (1938–1940).

Масальський Володимир Іванович (1896–1979) – мовознавець, професор; науковий співробітник словникового сектору Інституту мовознавства (1938–1941).

Маслов Василь Іванович (1884–1959) – літературознавець, фахівець з російської літератури, кандидат філологічних наук, професор; старший науковий співробітник Інституту українського фольклору (1938); науковий співробітник, завідувач відділу історії давньої української літератури Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1941).

Маслов Сергій Іванович (1880-1957) – книгознавець, палеограф, архівіст, літературознавець, доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент (1939), член Ради Відділу суспільних наук АН (1941); завідувач відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1939).

Маслянникова Катерина Михайлівна (1884) – головний бібліотекар музичного відділу Бібліотеки АН (1938–1940).

Матвієнко Оникій Матвійович (1899–1938) – мовознавець; науковий співробітник Інституту мовознавства (1938).

Мацков Федір Пилипович (1897–1977) – фізіолог; науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1939).

Мацуревич Іполит Купріянович (1881–1939) – хімік, кандидат хімічних наук, академік (1939), член Президії АН (1939), голова і член вченої ради Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН (1939), член президії Редакційно-видавничої Ради АН (1939); старший науковий співробітник, керівник відділу високомолекулярних сполук Інституту хімічних наук (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939).

Маяковський Яків Лукич (1870) – молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту мовознавства (1938–1941).

Медведєва Ніна Борисівна (1899–1969) – патофізіолог, доктор біологічних наук, доктор медичних наук, професор, член-кореспондент (1939), член вченої ради Відділу біологічних наук АН (1941); старший науковий співробітник, керівник групи Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Медвинська Люція Юліївна (Лія Юдківна) (1898) – мікробіолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941).

Медовар Борис Ізраїльович (1916–2000) – учений в галузі металургії і технології металів; науковий співробітник Інституту електрозварювання (1941).

Мейтін Яків Мойсейович (1905) – хімік; старший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інститутуорганічної хімії і технології (1939–1940).

Мельник Анатолій Степанович (1903) – молодший науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1940).

Мельник Мотрина Омелянівна (1902) – геолог, кандидат геологічних наук; старший науковий співробітник сектору стратиграфії та палеонтології кайнозойських відкладень Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Мельниченко Володимир Дмитрович (1902) – патофізіолог; науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938–1940).

Миклашевська Єфросинія Іванівна (1905) – молодший науковий співробітник Інституту гідробіології (1940).

Микуш Анастасія Омелянівна (1910) – генетик; молодший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1940).

Михайличенко Олександр Борисович (1877) – археолог, економіст; директор Бібліотеки АН (1938–1940).

Михайлова Віра Василівна (1902) – біохімік; молодший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1940).

Михайловська Віра Іванівна (1909) – молодший науковий співробітник Інституту органічної хімії і технології (1940).

Мігулін Олексій Олексійович (1893) – зоолог; науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938).

Мізецька Ірина Борисівна (1911) – науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938); молодший науковий співробітник Інституту фізики (1940).

Мізрухін І.А. (1905–1971) – науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938).

Міклухін Гліб Пантелеймонович (1912–1955) – хімік; науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1941).

Міллер Валентина Давидівна (1902) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1939–1940).

Міловзорова Ольга Миколаївна (1913) – молодший науковий співробітник Інституту хімії (1940).

Мільграм Лея (Єлизавета) Юліївна (1896) – біохімік; молодший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1941).

Мільштейн Лев Якович (1906) – економіст; старший науковий співробітник Планової комісії при Президії АН (1938–1941).

Мірошниченко Кирило Сергійович (1899) – хімік; науковий співробітник, виконуючий обов'язки старшого наукового співробітника Інституту хімії (1938–1940).

Міселюк Омелян Гервасійович (1904–1989) – електрофізик, кандидат фізичних наук, професор; старший науковий співробітник, директор Інституту фізики (1938–1941); тимчасово виконуючий обов'язки вченого секретаря Комісії філософії АН (1938–1941).

Міхньов Анатолій Львович (1909–1970) – науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938).

Міщенко Іван Полікарпович (1894) – науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938).

Мовчан Василь Архипович (1903–1964) – зоолог, іхтіолог; консультант, завідувач відділу Інституту гідробіології (1939–1941).

Могила Марія Терентіївна (1903) – молодший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1940).

Могилевський Соломон Мануїлович (1907) – гірничий інженер-електромеханік; науковий співробітник Інституту гірничої механіки (1938–1939).

Модилевський Яків Самуїлович (1883–1968) – цитолог і ембріолог рослин, доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент (1939); старший науковий співробітник, завідувач лабораторії, завідувач відділу цитології і ембріології (1938–1941), виконуючий обов'язки директора (1938–1939) Інституту ботаніки.

Мозговий Микола Іларіонович (Ларіонови) (1901) – хімік, інженер-технолог; науковий співробітник Ради по вивченню виробничих сил України (1938); науковий співробітник Інституту хімії (1938–1940); молодший науковий співробітник сектору рафінування чавуну Інституту чорної металургії (1941).

Мойсеєва Л.Л. (1889) – фахівець з анатомії рослин, кандидат біологічних наук, доцент; науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1939).

Мойсеєва Марія Ничипірівна (1889) – ботанік, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1941).

Мокляк Владислав Іванович (1909) – науковий співробітник Інституту гідрології (1938–1941).

Молотковський Георгій Хрисанфович (1899) – ботанік; науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1941).

Молявко Григорій Іванович (1901) – геолог; старший науковий співробітник відділу антропології антропогену (1938–1941), член Комітету по вивченню і освоєнню озера Сиваш (1939) Інституту геологічних наук.

Морочковський Семен Филимонович (Пилипович) (1897–1962) – міколог, фізіолог, фітопатолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник сектору генетики і селекції, завідувач групи фітопатології, завідувач відділу, заступник директора Інституту ботаніки (1938–1941).

Моргуліс Наум Давидович (1904–1976) – фахівець в галузі фізичної електроніки, доктор фізичних наук, професор, член-кореспондент (1939), член вченої ради Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН (1939); старший науковий співробітник, завідувач відділу фізичної електроніки та фізики, завідувач групи фізики катодів, завідувач відділу фізики електровакуумних процесів, заступник директора з наукової роботи Інституту фізики (1938–1941).

Мордухай-Болтовський Дмитро Дмитрович (1876–1952) – математик; науковий співробітник Інституту математики (1938).

Москаленко Артем Амвросійович (1901–1980) – мовознавець, кандидат філологічних наук; науковий співробітник сектору української мови Інституту мовознавства (1941).

Москович Симон Мойсейович (1903) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук, доцент; старший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1940).

Мочульська Лідія Олексіївна (1904) – головний бібліотекар відділу опрацювання Бібліотеки АН (1938–1940).

Мощинський Костянтин Петрович (1898) – старший науковий співробітник, завідувач гідрологічної станції Інституту гідрології (1939–1941).

Музика Іван Дмитрович (1911) – молодший науковий співробітник Інституту хімії (1940).

Музиченко Юрій Олександрович (1905) – ентомолог; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу екології Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Мулярчук Марк Дорофейович (1909) – молодший науковий співробітник, науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1940).

Мустяца Павло Спиридонович (1901) – мовознавець; директор (1938), науковий співробітник Інституту мовознавства (1938–1941); заступник директора Львівського відділу Інституту мовознавства (1941).

Мялковський Михайло Васильович (1908–1941) – гідролог, інженер-меліоратор, кандидат технічних наук, доцент; старший науковий співробітник відділу гідрології, завідувач сектору, Інституту гідрології (1938–1941).

Нагорний Панас Федотович (Федорович) (1899) – економіст, кандидат економічних наук, доцент; старший науковий співробітник, завідувач сектору економіки сільського господарства Інституту економіки (1938–1940); старший науковий співробітник Інституту гірничої механіки (1938–1939).

Нагорський Олексій Тимофійович (1908) – електрофізик; молодший науковий співробітник Інституту фізики (1938–1940).

Назаревич Семен Іванович (1887–1943) – геолог, доктор геологічних наук; завідувач лабораторії Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941); старший науковий співробітник фізико-механічної лабораторії Інституту мінеральної сировини (1940-1941).

Назаревський Олександр Андрійович (Андріанович) (1887–1977) – літературознавець, кандидат філологічних наук; старший науковий співробітник відділу стародавньої української літератури Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1941).

Наровіч-Вайнерова Галина Лазарівна (1900) – науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1940).

Натансон Еміль Маркович (1903) – хімік, кандидат хімічних наук; науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941)

Наумов Адольф Львович (1900) – математик, професор, кандидат математичних наук, старший науковий співробітник Інституту математики (1938–1941).

Невкрита Олександра Миколаївна (1900) – науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Нейгауз Леонард Давидович (1895) – механік; учений секретар (1938), науковий співробітник Інституту будівельної механіки (1938–1941).

Неймарк Ізраїль Овсійович (1907) – фізико-хімік; старший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Непомняща Міна Лазарівна (1895–1966) – мікробіолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник, завідувачка відділу промислової мікробіології Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941).

Нестеров Павло Петрович (1903–1978) – учений в галузі гірничої механіки; науковий співробітник Інституту гірничої механіки (1938).

Нижник Олександра Тихонівна (1906) – хімік, кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник відділу електрохімії Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Ничкевич Ольга Нилівна (1897) – геофізик, дослідник мінеральних радіоактивних вод; науковий співробітник Геофізичної обсерваторії (1939); старший науковий співробітник сектору геохімії відділу гідрогеологічних проблем Інституту геологічних наук (1939–1941).

Ніколаєва Олена Іванівна (1905) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1938–1940).

Німчинов Інокентій Андріанович (1892) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1938–1940); завідувач бібліотеки Інституту гідрології (1938).

Новик Катерина Йосипівна (1898–1984) – геолог, палеонтолог, кандидат геологічних наук; старший науковий співробітник, завідувачка кабінету Донбасу сектору палеонтології і стратиграфії палеозойських відкладень, заступник завідувача сектору палеонтології і стратиграфії Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Новікова Ніна Самійлівна (1902) – мікробіолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник, завідувачка відділу Інституту мікробіології та епідеміології (1938).

Новосельський Іван Семенович (1907) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник відділу електрохімії (1938–1941), учений секретар (1939) Інституту фізичної хімії.

Носаль Панас Дмитрович (1898) – біолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Гідробіологічної станції (1938), Інституту гідробіології (1939–1941).

Носенко Дора Семенівна (1900) – фізико-хімік; молодший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Овчаренко Анастасія Антонівна (1911) – молодший науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Огієвецький Ісаак Юхимович (1889–1956) – математик, доктор математичних наук; науковий співробітник Інституту математики (1938).

Огієвський Анатолій Володимирович (1894–1952) – гідролог, доктор технічних наук, професор; заступник директора з наукової роботи (1938), виконуючий обов'язки директора (1938–1939), завідувач сектору річного стоку, завідувач відділу гідрології, завідувач відділу річного стоку (1938–1941) Інституту гідрології.

Оглоблин Олександр Петрович (1899–1992) – історик, архівіст, історіограф, доктор історичних наук, професор, член Ради Відділу суспільних наук АН (1941); завідувач відділу історії капіталізму, завідувач сектору історії України періоду капіталізму й імперіалізму Інституту історії України (1938–1941).

Огоновський Володимир Петрович (1896) – економіст-географ; заступник директора Львівського відділу Інституту економіки (1940).

Ожевський-Олешко Павло Григорович (Георгійович) (1900) – економіст; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту економіки (1938–1941).

Ойшан (Ойраш) Берта (Беба) Григорівна (1910) – біохімік; молодший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1940).

Оксіюк Петро Федорович (1896–1960) – ботанік, доктор біологічних наук, професор; старший науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1941).

Окснер Альфред Миколайович (1898–1973) – ботанік, ліхенолог, кандидат біоло-

гічних наук, професор; завідувач відділу ліхенології та альгології, старший науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1941).

Олексюк Тудор (Степан) Йосипович (1892–1941) – письменник, літературознавець; керівник групи радянської української літератури Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940-1941).

Ольховий Ілярій Климович (1896) – молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту економіки (1940-1941).

Онопа Тимофій Федорович (1902) – мистецтвознавець; молодший науковий співробітник сектору музично-пісенного фольклору Інституту українського фольклору (1938–1941).

Орлик Федір Мойсейович (1910) – геолог; молодший науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Орлов Єгор Іванович (1865–1944) – хімік, академік (1929), член Ради Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН (1939); консультант, старший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938); завідувач мінералого-петрографічного відділу Інституту мінеральної сировини (1941).

Орлов Олександр Якович (1880–1954) – учений-астроном, фахівець в галузі теоретичної астрономії, геодезії, сейсмометрії і гравіметрії, професор, академік (1939); директор Полтавської гравіметричної обсерваторії (1938–1941).

Оскерко Олександр Пилипович (1886) – хімік, фахівець з органічної хімії, кандидат хімічних наук, професор; старший науковий співробітник відділу хімії і технології місцевих видів палива Інституту хімії (1938–1941).

Острер Григорій Давидович (1913) – фізико-хімік; молодший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Островська Софія Аркадіївна (1915–1998) – науковий співробітник Інституту електрозварювання (1938–1941).

Павленко Аврам Маркович (1900-1950) – кандидат фізичних наук, професор; старший науковий співробітник відділу фізики напівпровідників, виконуючий обов'язки керівника теплової групи Інституту фізики (1938–1941).

Павлій Павло Данилович (1912) – літератор, фольклорист; вчений секретар (1938), виконуючий обов'язки старшого наукового співробітника, завідувач сектору оповідального фольклору (1938–1941), тимчасово виконуючий обов'язки директора (1938) Інституту українського фольклору.

Павлов Петро Йосипович (1898–1970) – іхтіолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник, завідувач морського опорного пункту в м. Генічеську Інституту гідробіології (1941).

Павлова Варвара Василівна (1910) – головний бібліотекар відділу соціально-економічних наук Бібліотеки АН (1938–1940).

Павлович Юрій Юрійович (1872) – археолог; науковий співробітник Інституту археології (1940).

Пазенко Зоя Микитівна (1913) – хімік; молодший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Пак Вітольд Степанович (1888–1965) – учений в галузі гірничої механіки; старший науковий співробітник Інституту гірничої механіки (1938).

Паламарчук Глафіра Петрівна (1908) – молодший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1939–1940).

Палладін Олександр Володимирович (1885–1972) – біохімік, доктор біологічних наук, академік (1929), Неодмінний секретар Президії АН (1938), член Редакційно-видавничої ради АН (1938), віце-президент АН (1939–1941), член вченої ради Відділу біологічних наук АН (1941); директор Інституту біохімії (1938–1941).

Палладіна Лідія Ісаківна (1896) – біохімік, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник відділу біохімії мускульної і нервової діяльності Інституту біохімії (1938–1941).

Панасенко Василь Трохимович (1896) – міколог, ботанік, фітопатолог; науковий співробітник Інституту ботаніки (1938).

Панащенко Іван Петрович (1903) – старший науковий співробітник, завідувач сектору промисловості Інституту економіки (1938–1941).

Парамонов Олексій Якович (1903–1968) – лісознавець; науковий співробітник, старший науковий співробітник Зоологічного музею Інституту зоології (1938–1941).

Парамонов Сергій Якович (1894–1967) – ентомолог, доктор біологічних наук; старший науковий співробітник, керівник групи по вивченню безхребетних тварин, завідувач Зоологічного музею Інституту зоології (1938–1941).

Парташников Михайло Борисович (1897–1952) – лікар-терапевт, кандидат медичних наук; старший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Пархоменко Володимир Юстинович (1903) – ентомолог, кандидат біологічних наук, вчений секретар Відділу біологічних наук АН (1939); старший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), старший науковий співробітник (1939–1941), заступник директора (1939) Інституту зоології.

Пасічник Митрофан Васильович (1912–1996) – рентгенофізик, фахівець в галузі ядерної фізики, металофізики, професор; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інстчтуту фізики (1938–1941).

Пастернак Поліна Абрамівна (1906) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1938–1940).

Пастернак Северин Іванович (1899) – гірничий інженер; тимчасово виконуючий обов'язки старшого наукового співробітника Львівського науково-природничого музею АН (1940).

Пастернак Ярослав Іванович (1892–1969) – історик, археолог, професор; старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту археології (1940-1941).

Пат Віра Веніамінівна (1900) – науковий співробітник, головний бібліотекар Бібліотеки АН (1938–1940).

Патон Євген Оскарович (1870-1953) – учений в галузі мостобудування та зварювання, доктор технічних наук, академік (1929), член президії Редакційно-видавничої ради (1938–1939); директор Інституту електрозварювання (1938–1941).

Пауфер Марк Володимирович (1910) – науковий співробітник Інституту електрозварювання (1939–1941).

Пекар Соломон Ісакович (1917–1985) – фізик-теоретик, фахівець в галузі теорії неметалічних кристалів; старший науковий співробітник Інституту фізики (1938–1941).

Пекарський Саул Йосипович (1894) – старший науковий співробітник фізико-хімічної та аналітичної лабораторії Інституту мінеральної сировини (1939–1941); Планової комісії АН (1940); Інституту геологічних наук (1941).

Пелькіс Перец Соломонович (Шльомович) (1908) – хімік-органік, кандидат хімічних наук, доцент; старший науковий співробітник відділу органічного синтезу Інституту хімії (1938–1941).

Пеньков Олександр Михайлович (1906–1968) – механік; старший науковий співробітник, завідувач групи сектору теорії пружності Інституту гірничої механіки (1941).

Перетяжко Марія Захарівна (1909) – хімік; молодший науковий співробітник Інституту хімії (1940).

Перлін Григорій Ісайович (1881) – економіст; старший науковий співробітник Планової комісії АН (1938).

Пермякова Євгенія Яківна (1889) – молодший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Персидський Дмитро Якович (1889) – цитолог, кандидат біологічних наук, професор; старший науковий співробітник сектору фізіології рослин Інституту ботаніки (1938–1941).

Петрикевич Віра Спиридонівна (1904) – консультант Бібліотеки АН (1939–1940).

Петров Віктор Платонович (1894–1971) – історик, археолог, етнограф, фольклорист, літературознавець, доктор історичних наук, професор; старший науковий співробітник, завідувач відділу археології дофеодальної і феодальної доби Інституту археології (1938–1940); науковий співробітник, старший науковий співробітник, завідувач відділу етнографії, директор Інституту українського фольклору (1938–1941).

Петрова Єлизавета Іванівна (1912) – геолог; молодший науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1940).

Петровський Євген Петрович (1887) – геолог; молодший науковий співробітник Інституту геологічних наук (1939–1940).

Петровський Микола Неонович (1894–1951) – історик, фахівець з історії України, археограф, доктор історичних наук, професор; член Ради Відділу суспільних наук АН (1941); старший науковий співробітник відділу феодалізму, завідувач відділу археографії, завідувач сектору історії України феодального періоду Інституту історії України (1938–1941).

Пивоваров Микола Пилипович (1910) – літературознавець; старший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1941).

Пилинський Микола Станіславович (1901) – мовознавець; науковий співробітник словникового сектору Інституту мовознавства (1938–1941).

Пилипенко Людмила Сергіївна (1914) – хімік; молодший науковий співробітник Інституту хімії (1940).

Писаренко Георгій Степанович (1910–2000) – механік, фахівець в галузі теорії міцності матеріалу; науковий співробітник Інституту будівельної механіки (1939–1941).

Писаренко Людмила Сергіївна (1914) – хімік; молодший науковий співробітник Інституту хімії (1940).

Писаржевський Лев Володимирович (1874–1938) – хімік, доктор хімічних наук, професор, академік (1925); директор Інституту фізичної хімії (1938).

Письменний Дмитро Юхимович (1904–1938) – мовознавець; старший науковий співробітник, заступник директора, тимчасово виконуючий обов'язки директора Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938); тимчасово виконуючий обов'язки директора Інституту мовознавства (1938).

Піддубний Іван Павлович (1906) – геолог; старший науковий співробітник сектору геохімії, учений секретар Інституту геології (1938), учений секретар (1939), старший науковий співробітник сектору геохімії (1939–1941) Інституту геологічних наук.

Підоплічко Іван Григорович (1905–1975) – зоолог, палеонтолог, археолог, кандидат біологічних наук, доцент; старший науковий співробітник, завідувач групи палеонтології, керівник групи палеозоології Зоологічного музею Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941); старший науковий співробітник сектору археології докласового суспільства Інституту археології (1938–1941).

Підоплічко Микола Макарович (1904–1975) – міколог, мікробіолог, кандидат біологічних наук; науковий співробітник, завідувач відділу мікології Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941); науковий співробітник Інституту ботаніки (1938–1941).

Піменова Ніна Василівна (1888) – геолог, фахівець з біостратиграфії, кандидат геологічних наук; старший науковий співробітник сектору стратиграфії та палеонтології кайнозойських відкладів Інституту геологічних наук (1940–1941).

Піонтковський Аполінарій Адамович (1881) – ботанік, генетик, селекціонер, кандидат біологічних наук, професор; завідувач відділу, старший науковий співробітник сектору генетики і селекції Інституту ботаніки (1938–1941).

Пітковська Цецилія Наумівна (1904) – петрограф, геолог; виконуюча обов'язки старшого наукового співробітника Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1940).

Плотников Володимир Олександрович (1873–1947) – фізико-хімік, доктор хімічних наук, професор, академік (1920), член вченої ради Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН (1939), член Ради по вивченню виробничих сил України (1939); директор (1938–1941), завідувач відділу неводних розчинів, завідувач відділом кінетики та каталізу (1941) Інституту хімії.

Плотникова Тетяна Володимирівна (1905) – цитолог, ботанік; науковий співробітник Інституту ботаніки (1938).

Погребиський Йосип Бенедиктович (1906–1971) – математик, доцент; науковий співробітник Інституту математики (1938–1940).

Подковирін Яків Федорович (1907) – фізико-хімік; молодший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1940).

Подорван Іларіон Михайлович (1905) – хімік, кандидат хімічних наук, учений секретар Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН (1938–1939); старший науковий співробітник Інституту хімії (1938–1941).

Позднякова Таїсія Дмитрівна (1908) – фізико-хімік; науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Поліщук Ганна Борисівна (1904) – молодший науковий співробітник Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Полканов Олександр Олексійович (1888–1963) – геолог, петрограф, доктор геологічних наук, професор; старший науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939).

Половко Іван Кирилович (1887–1967) – геофізик, метеоролог, професор, член Комітету з організації Українського географічного товариства АН (1939); старший науковий співробітник, керівник сектору фізики атмосфери і кліматології (1938–1939), виконуючий обов'язки директора (1938) Геофізичної обсерваторії; старший науковий співробітник відділу по вивченню місцевих видів палива Інституту геологічних наук (1939–1941).

Полозов Андрій Павлович (1901) – інженер-технолог; старший науковий співробітник групи харчової технології Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1940).

Полонська-Василенко Наталія Дмитрівна (1882–1973) – історик, археолог, архівіст, доктор історичних наук; науковий співробітник Інституту економіки (1938); старший науковий співробітник відділу феодалізму сектору історії України періоду феодалізму Інституту історії України (1938–1941).

Полонський Шая Гедалійович (1909) – теплофізик; молодший науковий співробітник Інституту фізики (1938–1940).

Полуян Олена Стефанівна (1910) – фізико-хімік; молодший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1940).

Поляков Михайло Володимирович (Міхель Вульфович) (1894–1966) – фізико-хімік, доктор хімічних наук, професор; старший науковий співробітник, завідувач відділу вибухових процесів Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Полянський Юрій Іванович (1892–1975) – геолог, географ, археолог, професор; директор Львівського Науково-природничого музею (1939–1940).

Понько Костянтин Васильович (1894) – гірничий інженер, доктор технічних наук, професор; завідувач сектору гірничої механіки Інституту гірничої механіки (1938).

Попов Борис Михайлович (1913) – молодший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1940).

Попов Микола Андрійович (1910) – фізик; науковий співробітник (1938–1941), виконуючий обов'язки заступника директора (1938) Полтавської гравіметричної обсерваторії.

Попов Павло Миколайович (1890-1971) – літературознавець, славіст, книгознавець, фольклорист, мистецтвознавець, професор, член-кореспондент (1939), член Ради Відділу суспільних наук АН (1941); старший науковий співробітник, консультант, керівник сектору образотворчого мистецтва відділу етнографії Інституту українського фольклору (1938–1941).

Порфир'єв Володимир Борисович (1899–1982) – геолог, доктор геологічних наук; завідувач сектору загальної геології Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Поспєлов Володимир Петрович (1872–1949) – зоолог, академік (1939), голова Відділу біологічних наук АН (1939–1941), член президії Редакційно-видавничої ради (1939), член вченої ради Відділу біологічних наук АН (1941), член Ради по вивченню виробничих сил України (1939); завідувач відділу біометодів боротьби зі шкідниками сільськогосподарських культур Інституту зоології (1941).

Поспєхов Дмитро Олександрович (1902) – інженер-технолог, доцент; старший науковий співробітник Інституту хімії (1938).

Потієвська Поліна Давидівна (1913) – молодший науковий співробітник Інституту геологічних наук (1939–1940).

Премислер Ілля Мойсейович (Михайлович) (1904–1969) – історик, дослідник історії революційного руху в Україні, кандидат історичних наук; старший науковий співробітник групи історії України радянського періоду Інституту історії України (1938–1940).

Пригродський Микола Іванович (1908) – ботанік; молодший науковий співробітник Львівського науково-природничого музею АН (1940).

Примак Федір Якович (1899–1981) – терапевт, доктор медичних наук, професор; старший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Приступа Докія Харитонівна (1905) – літературознавець; молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940-1941).

Приходченко Віра Гаврилівна (1915) – науковий співробітник Інституту електрозварювання (1939–1941).

Прихотько Антоніна Федорівна (1906–1995) – фізик; науковий співробітник лабораторії кристалів Українського фізико-технічного інституту (1938–1941); науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1941).

Пріцак Омелян Йосипович (1919) – історик, мовознавець, тюрколог-сходознавець; науковий секретар, молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту історії України (1940-1941).

Проскура Георгій Федорович (1876–1958) – учений в галузі гідродинаміки та гідромашинобудування, академік (1929), член Ради по вивченню виробничих сил України (1939); завідувач відділу теплотехніки та гідромеханіки Інституту енергетики (1939–1941).

Прядченко Андрій Іванович (1903) – гідролог, інженер-меліоратор; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу річного стоку Інституту гідрології (1938–1941).

Птіцин К.Л. (1893) – дендролог; науковий співробітник, завідувач Ботанічного саду Інституту ботаніки (1938–1940).

Птуха Михайло Васильович (1884–1961) – економіст, демограф-статистик, доктор суспільних наук, академік (1920), член Ради Відділу суспільних наук АН (1941); директор Інституту демографії та санітарної статистики (1938); завідувач відділу статистики Інституту економіки (1940-1941).

Пузенкін Євген Сергійович (1907) – фізико-хімік; науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Пустоход Петро Іванович (1893) – статистик-демограф, кандидат економічних наук, доцент; старший науковий співробітник (1938–1940), керівник групи перепису населення та статистики (1938) Інституту економіки.

Пухальський В'ячеслав Костянтинович (1904) – електрофізик; молодший науковий співробітник Інституту фізики (1938).

Пучківська Надія Олександрівна (1908–2001) – офтальмолог; науковий співробітник лабораторії відділу експериментальної і клінічної офтальмології Інституту клінічної фізіології (1941).

Пфасман Есфірь Мойсеївна (1907) – науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1939–1940).

Пфейффер Георгій Васильович (1872–1946) – математик, доктор математичних наук, академік (1920), член вченої ради Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН (1939); старший науковий співробітник, завідувач сектору математичного аналізу Інституту математики (1938–1941).

Пшепюрська-Овчаренко Марія Андріївна (1909–1998) – мовознавець, літературознавець, філолог; молодший науковий співробітник словникового сектору Львівського відділу Інституту мовознавства (1940).

П'ятницький Порфирій Петрович (1859–1941) – геолог, професор; завідувач мінералого-петрографічного сектору Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Рабінович Ася Сендерівна (1913) – молодший науковий співробітник Інституту органічної хімії і технології (1939–1940).

Рабкін Данило Маркович (1912) – науковий співробітник Інституту електрозварювання (1939–1941).

Рабчинська Олена Вікентівна (1899) – науковий співробітник-консультант, головний бібліотекар-консультант Бібліотеки АН (1938–1940).

Радзикевич Володимир Петрович (1886) – літературознавець; старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940-1941).

Радзимовський Дмитро Олександрович (1903–1985) – гідробіолог; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник Гідробіологічної станції (1938), Інституту гідробіології (1939–1941).

Радзимовський Євген Іванович (1905) – науковий співробітник, керівник проектного бюро Інституту будівельної механіки (1938–1941).

Радченко Андрій Якимович (1900) – економіст; старший науковий співробітник Інституту економіки (1938–1940).

Радченко Варвара Валентинівна (1909) – головний бібліотекар відділу опрацювання Бібліотеки АН (1938–1940).

Радченко Володимир Олександрович (1906–1991) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Раєвський Георгій (Юрій) Володимирович (1909–1975) – інженер-мостобудів-

ник, фахівець в галузі електрозварювання; молодший науковий співробітник, керівник групи зварних вагонів, завідувач відділу Інституту електрозварювання (1938–1941).

Разумов Віктор Костянтинович (1899) – хімік; старший науковий співробітник відділу кінетики і каталізу Інституту хімії (1938–1941).

Раковіцан Олександр Петрович (1898) – науковий співробітник Інституту будівельної механіки (1938–1940).

Рапп Лідія Борисівна (1908) – хімік; науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Рашба Олена Яківна (1910) – біохімік; молодший науковий співробітник відділу біохімії мускульної і нервової діяльності Інституту біохімії (1938–1941).

Рашковський Лазар Соломонович (1903) – старший науковий співробітник Планової комісії при Президії АН (1939–1941).

Ревуцький Дмитро Миколайович (1881–1941) – фольклорист, етнограф, музикознавець; старший науковий співробітник Інституту українського фольклору (1938–1940).

Ремез Євген Якович (1896–1975) – математик, доктор математичних наук, професор, член-кореспондент (1939); старший науковий співробітник Інституту математики (1938–1941).

Решетняк Євдокія Григорівна (1903) – зоолог; науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Рєзніков Ісай Йосипович (1901) – старший науковий співробітник Інституту економіки (1938–1941).

Рибак Натан Самійлович (1913–1978) – письменник; керівник відділу радянської української літератури Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938).

Рибалкін Олександр Якимович (1900) – економіст, кандидат економічних наук; старший науковий співробітник, завідувач сектору політекономії Інституту економіки (1938–1941).

Рибкін Олександр Данилович (1901) – гірничий інженер; науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту гірничої механіки (1938–1941).

Риженко Михайло Арсенович (1898) – геолог; старший науковий співробітник Інституту геології (1938).

Рижков Віталій Леонідович (1896) – зоолог; старший науковий співробітник Інституту зоології (1941).

Рильський Максим Тадейович (1895–1964) – поет, літературознавець, мовознавець, фольклорист; директор (1938), науковий співробітник (1938–1941) Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка.

Робінзон Лев Рувимович (1898) – літературознавець; завідувач відділу літератури народів Сходу, науковий співробітник Бібліотеки АН (1939–1940).

Родіна Марія Савівна (1901) – мистецтвознавець; тимчасово виконуюча обов'язки директора Інституту українського фольклору (1938); науковий співробітник, завідувачка відділу (1938–1941), учений секретар (1939–1940), заступник завідувача (1938–1941) Львівського відділу Інституту українського фольклору.

Родіонов Сергій Петрович (1898–1961) – геолог, петрограф; завідувач відділу Великого Кривого Рогу, заступник директора з наукової роботи Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Рождественський Володимир Сергійович (1903–1942) – лікар, мікробіолог, кандидат біологічних наук, доцент; старший науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938).

Роженко Семен Петрович (1914) – науковий співробітник Інституту хімії (1939–1940).

Роздольський Йосип Іванович (1872–1945) – етнограф, перекладач; керівник групи фондів, керівник фольклорної експедиції, старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту українського фольклору (1940–1941).

Розен Натан Йосипович (1909) – фізик-теоретик, доктор фізичних наук; старший науковий співробітник Інституту фізики (1938–1939).

Розенберг Клара Аронівна (1899) – історик; завідувачка кабінету революційної преси, науковий співробітник відділу рукописів Бібліотеки АН (1938–1941).

Розенберг Мальвіна Асирівна (1880-1965) – фізико-хімік, доктор хімічних наук, професор; старший науковий співробітник, завідувачка групи Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Розет Григорій Львович (1903) – молодший науковий співробітник Інституту економіки (1939).

Ройтер Володимир Андрійович (1903–1973) – фізико-хімік, професор; учений секретар (1938), завідувач відділу каталізу (1938–1941), заступник директора з наукової роботи (1938), директор (1938–1939) Інституту фізичної хімії.

Ройтберг Іда Шмульшаївна (1889) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1940).

Ролл Яків Володимирович (1887–1961) – ботанік, гідробіолог, доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент (1939), заступник голови Відділу біологічних наук АН (1939–1941); науковий співробітник, член Комітету по вивченню і освоєнню озера Сиваш Інституту геологічних наук (1939); виконуючий обов'язки директора Гідробіологічної станції (1938), виконуючий обов'язки директора (1939), директор (1939–1941) Інституту гідробіології.

Романенко-Араджіоні Ніна Михайлівна (1900) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1938–1940).

Романенко-Араджіоні Христина Михайлівна (1892) – головний бібліотекар, помічник завідувача сектору фондів Бібліотеки АН (1938–1940).

Романкевич Михайло Якович (1902) – хімік; старший науковий співробітник відділу хімії і технології місцевих видів палива Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Романовська Цецилія Наумівна (1904) – геолог; виконуюча обов'язки старшого наукового співробітника Інституту геологічних наук (1940).

Романченко Іван Савич (1894) – літературознавець, кандидат філологічних наук; старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940–1941).

Ромаш Олена Лук'янівна (1896) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1938–1939).

Ромінський Іван Родіонович (1898) – хімік, професор; старший науковий співробітник відділу хімії і технології місцевих видів палива Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Ромс Григорій Федотович (Федорович) (1895) – хімік, учений секретар Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН (1939); старший науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941); заступник директора з наукової роботи Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1940); заступник директора з наукової роботи Інституту мінеральної сировини (1940-1941).

Рубанік Михайло Якович (1904) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук, доцент; старший науковий співробітник відділу каталізу Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Рубенчик Лев Йосипович (1896–1988) – мікробіолог, член-кореспондент (1939); старший науковий співробітник (1938–1941), завідувач лабораторії з вивчення мікрофлори солоних водоймищ (1939) Інституту мікробіології та епідеміології.

Руднєв Дмитро Федорович (1902) – зоолог, кандидат біологічних наук; науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1940).

Рудницький Василь Васильович (1902) – економіст, вчений секретар Відділу суспільних наук АН (1938–1939), заступник голови Відділу суспільних наук АН (1939–1941), член Ради по вивченню виробничих сил України (1939); заступник директора (1938), директор (1939–1941) Інституту економіки.

Рудницький Євген Миколайович (1883) – мовознавець; науковий співробітник Інституту мовознавства (1938–1940).

Ружечкова-Козицька Власта Іванівна (1900) – мікробіолог, кандидат біологічних наук; науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1940).

Русаков Сергій Васильович (1894) – інженер-будівельник, гідротехнік; науковий співробітник Інституту гідрології (1938–1940).

Русанівський Макар Олексійович (1904–1941) – літературознавець; старший науковий співробітник відділу нової української літератури Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940-1941).

Русов Михайло Терентійович (1905) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник відділу каталізу (1938–1941), учений секретар (1941) Інституту фізичної хімії.

Ряппо Анфіса Йосипівна (1889) – літературознавець, перекладач; науковий співробітник, завідувачка відділу іноземного комплектування та міжнародного книгообміну Бібліотеки АН (1938–1941); старший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1941).

Сабанєєв Петро Петрович (1893) – гідробіолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник, завідувач відділу санітарної гідробіології Гідробіологічної станції (1938), Інституту гідробіології (1939–1941).

Савельєв Ігор Володимирович (1913–1999) – фізик; науковий співробітник лабораторії низьких температур Українського фізико-технічного інституту (1940-1941).

Савицька Зоя Миколаївна (1907) – ентомолог; молодший науковий співробітник відділу екології Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1940).

Савицька Меланія Митрофанівна (1906) – літературознавець; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник (1938–1941), учений секретар (1939) Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка.

Савін Гурій Миколайович (1907–1975) – механік; завідувач відділу, директор Інституту гірничої механіки (1940–1941).

Савінов Борис Григорович (1903) – науковий співробітник, завідувач лабораторії групи хімії і технології вуглеводів Інституту хімії (1938–1941).

Савченко Федір Андронікович (1905) – електрофізик; науковий співробітник Інституту фізики (1938).

Савчук Юхим Іванович (1904) – економіст; старший науковий співробітник Ради по вивченню виробничих сил України (1938); керівник групи по вивченню корисних копалин, старший науковий співробітник Інституту економіки (1938–1941).

Самойловський Ілля Михайлович (1881–1973) – археолог, дослідник пам'яток давніх слов'ян та періоду Київської Русі, кандидат історичних наук; науковий співробітник сектору археології дофеодальної і ранньофеодальної епохи Інституту археології (1938–1941).

Сапєгін Андрій Опанасович (1883–1946) – ботанік, доктор біологічник наук, академік (1929), віце-президент АН (1939), керуючий справами планування науково-дослідної роботи АН (1939), голова Планової комісії при Президії АН (1939–1941), член Ради по вивченню виробничих сил України (1939); виконуючий обов'язки Президента АН (1941), член вченої ради Відділу біологічних наук АН (1941); науковий співробітник, завідувач відділу генетики Інституту ботаніки (1938–1941).

Сарафанов Петро Олексійович (1904) – гірничий інженер-електромеханік, професор; науковий співробітник Інституту гірничої механіки (1938).

Сахаров Іван Іванович (1899) – електрофізик, кандидат фізичних наук, професор; старший науковий співробітник відділу металофізики Інституту фізики (1938–1941).

Свєнціцький Іларіон Семенович (1876–1956) – мовознавець, філолог; старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту мовознавства (1940–1941).

Свєченовський Костянтин Арсенович (1905) – старший науковий співробітник Інституту економіки (1938–1941).

Свєчников Василь Миколайович (1891–1981) – металознавець, академік (1939); науковий співробітник Інституту чорної металургії (1940).

Свинцов Анатолій Володимирович (1912) – науковий співробітник Інституту гідрології (1938).

Свиренко (Свіренко) Дмитро Онисифорович (1888–1944) – ботанік, гідробіолог, член-кореспондент (1934); науковий співробітник Гідробіологічної станції (1938), Інституту гідробіології (1939); старший науковий співробітник Інституту ботаніки (1939).

Севбо Платон Іванович (1900–2001) – старший науковий співробітник, завідувач науково-консультаційної групи Інституту електрозварювання (1938–1941).

Сельський Володимир Олександрович (1983–1951) – геофізик, академік (1939), член Ради по вивченню виробничих сил України (1939); старший науковий співробітник сектору геофізики, керівник сектору геофізики, завідувач відділу геофізики Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Семененко Микола Пантелеймонович (1905–1996) – геолог, член-кореспондент (1939); науковий співробітник, старший науковий співробітник мінералого-петрографічного сектору, завідувач відділу Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Семенов Володимир Володимирович (1911) – молодший науковий співробітник Ради по вивченню виробничих сил України (1938); молодший науковий співробітник Інституту економіки (1938).

Семихатова Ольга Миколаївна (1884) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938).

Сенатор Сергій Трохимович (1907) – інженер-геолог; учений секретар Інституту геології (1938).

Сергеєв Олександр Дмитрович (1897) – старший науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Сергієнко Филимон Омелянович (1897) – лікар-мікробіолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник, завідувач лабораторії бактеріофагу Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941).

Середа Єлизавета Омелянівна (1907) – бібліограф, літературознавець, мистецтвознавець; молодший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1940).

Середенко Леонід Лукич (1898) – біохімік; науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938); науковий співробітник Інституту ботаніки (1938).

Середенко Михайло Миколайович (1906) – економіст, професор; науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту економіки (1940-1941).

Серейський О.С. (1907–1943) – ботанік, доцент; старший науковий співробітник сектору фізіології рослин Інституту ботаніки (1941).

Серенсен Сергій Володимирович (1905–1977) – механік, доктор технічних наук, професор, академік (1939); старший науковий співробітник, директор Інституту будівельної механіки (1938–1940).

Сєдельникова Амалія Лонгінівна (1883) – головний бібліотекар відділу наукової бібліографії та систематичного каталогу Бібліотеки АН (1938–1940).

Сибільов Микола Вікентійович (1873–1943) – археолог, дослідник старожитностей Донеччини; науковий співробітник сектору археології докласового суспільства Інституту археології (1938–1941).

Сидоренко Олександр Михайлович (1902) – кандидат технічних наук, професор; старший науковий співробітник, керівник групи контактних зварних машин Інституту електрозварювання (1938–1941).

Сингаєвська Катерина Іванівна (1902) – біолог; молодший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Синельников Кирило Дмитрович (190-1966) – фізик, професор; старший науковий співробітник, завідувач високовольтної лабораторії Українського фізико-технічного інституту (1938–1941).

Синельников Рафаїл Давидович (1896) – патофізіолог, кандидат медичних наук; старший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938).

Синицький Володимир Андрійович (1902) – молодший науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1940).

Синьов Микола Васильович (1873) – інженер-економіст; молодший науковий співробітник Ради по вивченню виробничих сил України (1938); молодший науковий співробітник Інституту економіки (1938).

Сиротинін Микола Миколайович (1896–1977) – патофізіолог, доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент (1939); старший науковий співробітник, керівник групи, завідувач відділу Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Сиротіна Марія Іванівна (1901) – цитолог, ентомолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Ситько Панас Онуфрійович (1906) – генетик; старший науковий співробітник, керівник бригади селекції китайського та усурійського шовкопряду Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Сігаловський Ківа Кельманович (1900) – хімік; старший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Сімашкевич Єлизавета (Лисавета) Іполитівна (1882) – головний бібліотекар, завідувачка відділу абонемента Бібліотеки АН (1938–1939).

Сімейкіна Євгенія Миколаївна (1902) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1939–1940).

Сімзен-Сичевська Єлизавета Олексіївна (1914) – молодший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939).

Сімович Василь Іванович (1878–1944) – літературознавець, мовознавець, професор; старший науковий співробітник, керівник групи української мови Львівського відділу Інституту мовознавства (1941).

Скарбан Марія Кіндратівна (1901) – генетик; молодший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Скарре Оскар Карлович (1906) – фізіко-хімік, кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник відділу хімії ізотопів Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Сквирська Етель Берківна (Етя Борисівна) (1907) – біохімік; старший науковий співробітник відділу біохімії мускульної і нервової діяльності Інституту біохімії (1938–1941).

Скловська Ольга Семенівна (1899) – науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1940).

Славін Лазар Мойсейович (1906–1971) – археолог, фахівець в галузі античної археології, член-кореспондент (1939), учений секретар Відділу суспільних наук АН (1939–1941); старший науковий співробітник Інституту історії України (1939); керівник Ольвійської експедиції (1938), старший науковий співробітник (1938–1941), за-

ступник директора з наукової роботи, директор (1941) Інституту археології.

Слободян Роман Тихонович (1906) – інженер-гідротехнік; старший науковий співробітник Інституту гідрології (1938); старший науковий співробітник Інституту геологічних наук (1939–1940).

Слуцкін Абрам Олександрович (1891–1950) – радіофізик, фахівець в галузі електромагнітних коливань, професор, член-кореспондент (1939); завідувач сектору Українського фізико-технічного інституту (1938–1941).

Слуцька Марія Марківна (1907) – фізико-хімік; науковий співробітник Інституту ботаніки (1939).

Слуцька Серафима Марківна (1904) – хімік; молодший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1940).

Слуцька Тамара Маркусівна (1907–1987) – фахівець в галузі електрозварювання, інженер-мостовик; науковий співробітник Інституту електрозварювання (1938–1941).

Слуцький Олександр Борисович (1915–1967) – історик, дослідник історії робітничого класу України; старший науковий співробітник групи історії радянського періоду Інституту історії України (1938–1941).

Смалій Василь Трохимович (1904) – біолог, мікробіолог; науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1940).

Смирнов Григорій (Георгій) Дмитрович (1903) – археолог; старший науковий співробітник (1938–1941), учений секретар (1939) Інституту археології.

Смирнова-Замкова Олександра Іванівна (1880-1962) – патологоанатом, доктор медичних наук, професор, член-кореспондент (1939); старший науковий співробітник лабораторії вивчення проблем патології, завідувачка відділу патологічної анатомії Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Смирнова Іраїда Іванівна (1909–1965) – хімік; старший науковий співробітник Інституту органічної хімії і технології (1941).

Смішко Маркіян Юліанович (1900-1981) – археолог, фахівець в галузі ранньослов'янської археології, доктор історичних наук; завідувач відділу археології, заступник директора Львівського відділу Інституту археології (1940-1941).

Сморшко Федір Митрофанович (1901) – економіст; старший науковий співробітник Інституту економіки (1938–1941).

Снігуровська Юлія Олексіївна (1905) – фізико-хімік; молодший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Совинський Вадим Васильович (1881–1957) – ентомолог; старший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Сокол Микола Єлисейович (1899) – молодший науковий співробітник Інституту гідробіології (1940).

Соколинський Давид Аронович (1900) – терапевт, кандидат медичних наук; науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938–1940).

Соколов В.А. (1900–1971) – геолог; науковий співробітник Інституту геології (1938).

Соколов Юрій Дмитрович (1896–1981) – математик, механік, доктор фізико-

математичних наук, професор, член-кореспондент (1939); старший науковий співробітник, завідувач сектору механіки, завідувач відділу Інституту математики (1938–1941).

Соколов Юрій Матвійович (1889–1941) – фольклорист, літературознавець, академік (1939); директор Інституту українського фольклору (1939–1941).

Соколова Б.А. (1900-1971) – молодший науковий співробітник Інституту мінеральної сировини (1940).

Соколовський Олексій Никанорович (1884–1959) – фахівець в галузі грунтознавства, доктор геологічних наук, академік (1929); старший науковий співробітник Інституту геологічних наук (1938–1941).

Солодченко Яків Пантелеймонович (1902) – молодший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1939–1941); учений секретар Бюро з наукової пропаганди при Президії АН (1941).

Сольський Віктор Аполінарійович (1896) – молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту гідрології (1938–1941).

Соневицький Михайло Климентович (1892) – філософ, доктор філософії; молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940-1941).

Сорені Емеріх Теодорович (1905–1959) – біохімік, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник, керівник групи по вивченню механізмів біологічних оксидацій Інституту біохімії (1938–1941).

Сорока Броня Григорівна (1908) – завідувачка спецсектору, завідувачка відділу книгосховища Бібліотеки АН (1938–1940).

Сорока Клара Пінхусівна (1911) – молодший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1940).

Сороковський Федір Юхимович (1903–1952) – інженер-електрик, фахівець в галузі електрозварювання; молодший науковий співробітник, керівник групи контролю якості зварних швів, науковий співробітник Інституту електрозварювання (1938–1941).

Сосюра Володимир Миколайович (1898–1965) – поет; старший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1941).

Сотченко Олександр Миколайович (1908) – інженер-меліоратор, гідролог, кандидат технічних наук; старший науковий співробітник відділу річного стоку Інституту гідрології (1938–1941).

Спасокукоцький Олександр Іванович (1878) – учений секретар (1938–1939), старший науковий співробітник, завідувач сектору гідрогеології та інженерної геології Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Спасокукоцький Юрій Олександрович (1906) – патофізіолог, кандидат медичних наук; науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Спатир Микола Григорович (1900) – консультант, бібліограф Бібліотеки АН (1939–1940).

Співак Ель Гершович (1900–1950) – мовознавець, член-кореспондент (1939), член

Ради Відділу суспільних наук АН (1941); директор Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови і фольклору (1938–1939).

Співаковський Олександр Онисійович (1898) – фахівець з гірничої справи; науковий співробітник Інституту чорної металургії (1941).

Стадниченко Микола Васильович (1893) – лікар-мікробіолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник, завідувач лабораторії Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941).

Старинкевич-Шеверьова Єлизавета Іванівна (1890-1966) – історик; науковий співробітник Інституту мовознавства (1941).

Старчук Іван Данилович (1894–1950) – археолог, мистецтвознавець, дослідник археологічних та етнографічних пам'яток Прикарпаття, доктор історичних наук; старший науковий співробітник сектору археології скіфсько-сарматських і античних колоній Львівського відділу Інституту археології (1940-1941).

Старцев Валеріян Іванович (1914) – фізик; науковий співробітник лабораторії кристалів Українського фізико-технічного інституту (1940-1941).

Сташевський Євген Дмитрович (1884–1938) – історик, фахівець з економічної історії Росії, України, Західної Європи, доктор історичних наук; старший науковий співробітник-консультант Інституту історії України (1938).

Стебловський А.М. (1897) – науковий співробітник Інституту електрозварювання (1938–1941).

Стебун (Кацнельсон) Ілля Ісакович (1911) – літературознавець, кандидат філологічних наук, доцент; науковий співробітник, завідувач відділу історії української літератури XIX-XX ст. Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1941).

Стефаник Юрій Васильович (1909) – магістр права; молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940); емігрував.

Стефановський Володимир Федорович (1902) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук, професор; старший науковий співробітник відділу аналітичної хімії Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Стеценко Микола Тимофійович (1905) – економіст, кандидат економічних наук; старший науковий співробітник відділу економіки сільського господарства Інституту економіки (1938–1941).

Стецюк Катерина Ісаківна (1905) – історик, дослідник історії України, кандидат історичних наук; молодший науковий співробітник Інституту історії України (1938–1941).

Стражеско Микола Дмитрович (1876–1952) – терапевт, доктор медичних наук, академік (1934); завідувач клінічного відділу Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Стрельбицька Олександра Іванівна (1905) – фахівець з будівельної механіки, кандидат технічних наук; науковий співробітник Інституту будівельної механіки (1938–1941).

Стрижиус Олексій Макарович (1903) – молодший науковий співробітник Інсти-

туту ботаніки (1939–1941).

Стругацький Геннадій Зиновійович (1903) – консультант кабінету технічної інформації, головний бібліотекар, науковий співробітник Бібліотеки АН (1938–1941).

Студинський Кирило Йосипович (1868–1941) – літературознавець, академік (1929), член Ради Відділу суспільних наук АН (1941); керівник групи по вивченню історії української літератури XIX і поч. XX ст., директор Львівського відділу Інституту мовознавства (1940-1941).

Субботін Серафим Іванович (1906–1976) – геофізик; науковий співробітник сектору геофізики Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Сульженко Костянтин Петрович (1905) – бібліограф; консультант, науковий співробітник відділу наукової бібліографії та систематичного каталогу Бібліотеки АН (1938–1939).

Сунцова Ірина Петрівна (1904–1995) – мовознавець, науковий співробітник Інституту мовознавства (1941).

Супрун Олександр Антонович (1909) – науковий співробітник Інституту електрозварювання (1938–1941).

Супруненко Микола Іванович (1900-1984) – історик; учений секретар, науковий співробітник (1938–1941), заступник директора (1938) Інституту історії України.

Сухомел Георгій Йосипович (1888–1966) – учений в галузі гідравліки і гідромеханіки, професор, член-кореспондент (1939); науковий співробітник Інституту гірничої механіки (1938); завідувач сектору річної гідравліки, директор Інституту гідрології (1940-1941).

Сушицький Павло Йосипович (1890) – старший науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1940).

Тамарченко Давид Овсійович (1907) – літературознавець, кандидат історичних наук, доктор філологічних наук, професор; завідувач секції російської літератури і літератури народів СРСР, старший науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940-1941).

Тамм Євген Федорович (1867) – інженер з водопостачання і сантехніки; старший науковий співробітник відділу по вивченню місцевих видів палива Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Тананаєв Микола Володимирович (1902) – агрохімік, професор; завідувач хімічної лабораторії Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Тарануха Клавдія Хомівна (1903) – науковий співробітник Інституту зоології (1939–1940).

Тарануха Максим Данилович (1902) – ентомолог; молодший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Тарасенко Михайло Олександрович (1903–1938) – науковий співробітник Музею Інституту археології (1938).

Тарнавський Вадим Петрович (1905) – бібліотекознавець; головний бібліотекар Бібліотеки АН (1939–1940); старший науковий співробітник бібліографічної групи Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1939–1941).

Тарнавський Микола Дмитрович (1906) – генетик, кандидат сільськогосподарсь-

ких наук; учений секретар, завідувач лабораторії, старший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Татаринов Євген Олександрович (1892–1950) – патофізіолог, член-кореспондент (1939); старший науковий співробітник, завідувач відділу Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Татарко Костянтин Іларіонович (1903) – зоолог, морфолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939); науковий співробітник Карадазької біологічної станції (1941).

Татомир Костянтин Іванович (1900-1979) – учений в галузі гірничої справи, член-кореспондент (1939); старший науковий співробітник, завідувач сектору гірничої справи, завідувач буровугільного сектору Інституту гірничої механіки (1938–1941).

Теленга Микола Абрамович (1905–1956) – ентомолог; науковий співробітник Інституту зоології (1940-1941).

Теличко Віталій Прокопович (1907) – історик, археолог; учений секретар, старший науковий співробітник Інституту археології (1938); виконуючий обов'язки директора Інституту українського фольклору (1938).

Тенета Мстислав Федорович (1886) – старший науковий співробітник Інституту економіки (1939–1941).

Теплицький Василь Пахомович (1902–1993) – економіст, доктор економічних наук; тимчасово виконуючий обов'язки директора Інституту демографії і санітарної статистики (1938); старший науковий співробітник (1938–1941), виконуючий обов'язки директора (1938) Інституту економіки.

Терлецький Омелян Антонович (1873–1958) – історик, дослідник соціальної історії Галичини XIX ст., професор; старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту історії України (1940-1941).

Терпугов Микола Васильович (1877) – механік, інженер шляхів сполучень, кандидат технічних наук, професор; старший науковий співробітник, керівник групи гідротехніки Інституту гідрології (1941).

Тершаковець Михайло Іванович (1883–1978) – літературознавець, історик літератури, доцент; старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940-1941).

Тидельська Ірина Львівна (1911) – науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1939).

Тимофєєвський Олександр Дмитрович (1887–1985) – патофізіолог, член-кореспондент (1939); науковий співробітник, завідувач лабораторії Інституту клінічної фізіології (1941).

Тимошенко Яків Васильович (1898) – інженер-гідротехнік; молодший науковий співробітник Інституту гідрології (1938).

Тихвинська Віра Дмитрівна (1899) – ботанік; науковий співробітник Інституту ботаніки (1938).

Тихвинський Всеволод Михайлович (1881) – хімік-органік; науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938).

Тичина Павло Григорович (1891–1967) – поет, літературознавець, мовознавець, перекладач, академік (1929); директор Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1939).

Ткаченко Микола Михайлович (1892–1965) – історик, дослідник історичної географії, історіографії, шевченкознавства; науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940).

Ткаченко-Таїрова Тамара Карпівна (1908) – молодший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939).

Ткачук Валентина Георгіївна (1902) – гідролог, кандидат геологічних наук; старший науковий співробітник відділу гідрогеології Інституту гідрології (1938); старший науковий співробітник, завідувач сектору Інституту геологічних наук (1939).

Ткачук Лук'ян Григорович (1903–1981) – геолог, петрограф, дослідник геології Українського щита, кандидат геологічних наук, доцент; науковий співробітник, завідувач мінералого-петрографічного сектору Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Товбін Мойсей Володимирович (1913) – хімік, кандидат хімічних наук; молодший науковий співробітник, завідувач хімічної групи, завідувач гідрохімічної лабораторії Гідробіологічної станції (1938), Інституту гідробіології (1939–1941).

Товстоліс Дмитро Іванович (1877–1939) – фізіолог, лісознавець, професор, член Ради по вивченню виробничих сил України (1938–1939).

Толмацький Ісаак (Олександр) Мойсейович (1900) – економіст; молодший науковий співробітник Інституту гідрології (1938–1939).

Толубинський Всеволод Іванович (1904–1988) – теплофізик, теплоенергетик; завідувач відділу, завідувач лабораторії теплообміну та теплового моделювання Київського філіалу Інституту енергетики (1939–1941).

Томілін Сергій Аркадійович (1877–1952) – фахівець з санітарної статистики, доктор медичних наук, професор; старший науковий співробітник Інституту демографії і санітарної статистики (1938); старший науковий співробітник Інституту економіки (1939).

Топачевський Олександр Вікторович (1897–1975) – гідробіолог, кандидат біологічних наук; науковий співробітник, завідувач відділу Інституту ботаніки (1938–1941).

Тополянська Софія Ізраїлівна (Гіся Срулівна) (1904) – лікар-мікробіолог; науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1939).

Тополянський Давид Борисович (1901) – математик, доцент; науковий співробітник Інституту математики (1938–1941).

Торштейн Ганна Абрамівна (1903) – старший науковий співробітник, завідувачка відділу книжкових фондів та обслуговування читачів Бібліотеки АН (1938–1940).

Трахтенберг Фаїна Ісаківна (1904) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Трейтман Фаїна Соломонівна (1902) – ентомолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Інститут зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Третяк Костянтин Васильович (1901) – лікар-мікробіолог, кандидат біологічних

наук, доцент; старший науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1939).

Третьяков Дмитро Костянтинович (1878–1950) – зоолог, доктор біологічних наук, академік (1929); завідувач відділу іхтіології Інституту зоології (1941).

Туровець Ісаак Маркович (1894) – лікар-терапевт, кандидат медичних наук; старший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Тур'ян Віра Петрівна (1912) – науковий співробітник-консультант, головний бібліотекар, завідувачка відділу Бібліотеки АН (1938–1940).

Уласович Микола Михайлович (1906) – гідролог; виконуючий обов'язки директора (1938–1939), завідувач лабораторії (1939–1940) Інституту гідрології.

Ульянов Леонід Дмитрович (1876–1953) – фахівець з санітарії і гігієни, доктор медичних наук, професор; науковий співробітник Інституту демографії і санітарної статистики (1938).

Уманський Віктор Борисович (1905–1947) – фахівець в галузі гірничої механіки, доктор технічних наук, професор; завідувач сектору гірничої електромеханіки, завідувач відділу Інституту гірничої механіки (1939–1941).

Усенко Іван Степанович (1906–1987) – інженер-геолог, петрограф, кандидат геолого-мінералогічних наук; молодший науковий співробітник, завідувач відділу петрографії Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Усиков Олександр Якович (1904–1995) – радіофізик; науковий співробітник Українського фізико-технічного інституту (1938–1941).

Устьянова Поліна Василівна (1902) – фізико-хімік; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Фабриціус-Кономопуло Ірина Василівна (1882–1966) – історик, археолог; науковий співробітник сектору археології скіфсько-сарматських і античних колоній Інституту археології (1938–1941).

Файнгольд Матвій Аронович (1913) – науковий співробітник Інституту фізики (1939–1941).

Файншмідт Ольга Ісаківна (1902–1951) – біохімік; науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1941).

Федейко Ольга Ілярівна (1909) – етнограф; молодший науковий співробітник етнографічної групи Львівського відділу Інституту українського фольклору (1940).

Федоров Михайло Михайлович (1867–1945) – учений в галузі гірничої механіки, академік (1929); завідувач сектору гірничого машинобудування, директор Інституту гірничої механіки (1938–1939).

Федорова Зоя Михайлівна (1908) – гірничий інженер-електромеханік; молодший науковий співробітник Інституту гірничої механіки (1938).

Федорова Ніна Михайлівна (1899) – геолог; молодший науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1940).

Федорус Григорій Аврамович (1909) – електрофізик; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту фізики (1938–1941).

Фейгін Яків Григорович (1903–1973) – економіст, фахівець в галузі економічної

географії, член-кореспондент (1939); науковий співробітник Інституту економіки (1938–1941).

Фельдштейн Розалія Григорівна (1902) – мікробіолог, бактеріолог; науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1940).

Фещенко Іван Михайлович (1900) – археолог; науковий співробітник сектору археології скіфсько-сарматських і античних колоній Інституту археології (1938–1941).

Фещенко Степан Федорович (1903) – математик, доцент; науковий співробітник Інституту математики (1938–1941).

Фіалков Яків Анатолійович (Нафтулович) (1895–1958) – фахівець з неорганічної хімії, кандидат хімічних наук, професор; старший науковий співробітник, завідувач відділу неорганічної хімії Інституту хімії (1938–1941).

Фіголь Ярослава Василівна (1909) – географ; молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту українського фольклору (1940).

Філатов Володимир Петрович (1875–1956) – офтальмолог, професор, академік (1939); завідувач лабораторії відділу експериментальної і клінічної офтальмології Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Фінкельштейн Борис Миколайович (1902) – науковий співробітник Інституту фізики (1938).

Фінкельштейн Любов Яківна (1906) – помічник завідувача відділу опрацювання, головний бібліотекар Бібліотеки АН (1938–1940).

Фінн Володимир Васильович (Вільгельмович) (1878–1957) – ботанік, морфолог, систематик рослин, ембріолог, доктор біологічних наук, професор; старший науковий співробітник, завідувач лабораторії Інституту ботаніки (1938–1941).

Фоменко Василь Іванович (1895) – палеогеограф; науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1940); науковий співробітник Інституту геологічних наук (1939–1941).

Фоменко Ганна Савівна (1911) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу електрохімії Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Фортунатов Микола Сергійович (1898) – хімік, кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник відділу електрохімії, завідувач групи рафінування алюмінію Інституту хімії (1938–1941).

Фраймович Йосип Львович (1908) – хімік; учений секретар Президії (1939–1941), учений секретар бюро з наукової пропаганди АН (1941); старший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1941); Інституту хімії (1941).

Францевич Іван Микитович (1905–1985) – фізико-хімік і матеріалознавець, член-кореспондент (1934); науковий співробітник Інституту електрозварювання (1940).

Фрейберг-Кондратьєв Г.А. (1855) – учений-механік Полтавської гравіметричної обсерваторії (1938).

Фремд Григорій Максимович (1917–1963) – геолог; науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1940).

Френкель Гута Марківна (1896–1959) – мікробіолог, кандидат біологічних наук; молодший науковий співробітник, завідувачка анаеробної лабораторії, завідувачка відділу Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941).

Фрідман Пилип Лазарович (1901) – економіст; старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту економіки (1940-1941).

Фрідман Сара Гедалівна (1906) – хімік-органік; науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу органічного синтезу Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1940).

Фролов Олександр Матвійович (1870-1964) – гідротехнік, академік (1939), член Ради по вивченню виробничих сил України (1939); виконуючий обов'язки директора Інституту гідрології (1939).

Фрумгарц Марія Захарівна (1901) – епідеміолог, мікробіолог; науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1939).

Фрумін Сидір Ілліч (1912) – молодший науковий співробітник Інституту електрозварювання (1938–1941).

Фурса Олександра Юхимівна (1905) – геолог; молодший науковий співробітник Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939).

Хайкіна Белла Йосипівна (1906) – біохімік; молодший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1940).

Харитонов Михайло Костянтинович (1880) – учений секретар, старший науковий співробітник Інституту археології (1938).

Харків Володимир Йосипович (1900-1974) – фахівець в галузі музичного фольклору; молодший науковий співробітник Інституту українського фольклору (1938).

Харкова Ольга Йосипівна (1901) – головний бібліотекар, помічник завідувача відділу фондів Бібліотеки АН (1938–1940).

Хитрік Спиридон (Свирид) Йосипович (1895) – фахівець в галузі металургії; науковий співробітник Інституту чорної металургії (1941).

Ходос Лідія Федорівна (1909) – хімік; молодший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938), Інституту органічної хімії і технології (1939–1940).

Холодний Григорій Іванович (1874) – головний бібліотекар відділу комплектування Бібліотеки АН (1938–1940).

Холодний Микола Григорович (1882–1953) – ботанік, доктор біологічних наук, професор, академік (1929), член вченої ради Відділу біологічних наук АН (1941); старший науковий співробітник, завідувач відділу загальної і хімічної фізіології Інституту ботаніки (1938–1941).

Хоменко Арсен Петрович (1891–1939) – демограф; науковий співробітник Інституту демографії і санітарної статистики (1938).

Хоткевич Володимир Гнатович (1913–1982) – фізик; науковий співробітник, старший науковий співробітник лабораторії низьких температур Українського фізико-технічного інституту (1941).

Хохол Парасковія Григорівна (1896) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1938–1940).

Храновський Павло Андрійович (1903) – біолог, кандидат біологічних наук; молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1940).

Хризман Ілля Онисимович (1901) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук, доцент; заступник директора з наукової роботи (1938–1939), старший науковий співробітник відділу каталізу (1938–1941) Інституту фізичної хімії.

Хрущов Василь Михайлович (1882–1941) – учений в галузі електротехніки, професор, академік (1939), член Ради по вивченню виробничих сил України (1939); завідувач електротехнічного відділу, директор Інституту енергетики (1939–1941).

Ципа Олексій Лаврентійович (1907) – ботанік, кандидат біологічних наук; науковий співробітник Інституту ботаніки (1941).

Циперович Олександр Соломонович (1910-1976) – біохімік; молодший науковий співробітник, завідувач відділу Інституту біохімії (1938–1941).

Цитович Георгій Вадимович (1913) – іхтіолог; молодший науковий співробітник Інституту зоології (1939–1940).

Ціопкало Василь Лаврентійович (1902) – ентомолог, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Цукерник Лев Веніамінович (1907–1988) – фахівець в галузі електротехніки; науковий співробітник, завідувач групи електротехнічного відділу Інституту енергетики (1939–1941).

Цфасман Есфірь Мусіївна (Мойсеївна) (1907) – фармацевт; науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1940).

Чаговець Ростислав Всеволодович (1904–1982) – біохімік, кандидат біологічних наук; старший науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1941).

Чайка Євген Іванович (1902–1976) – патологоанатом, доктор медичних наук; старший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Чалий Василь Прохорович (1911) – хімік, кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник Інституту хімії (1938–1939).

Чаталбашьян Михайло Іванович (1896) – інженер-електрик, фахівець в галузі електрозварювання; старший науковий співробітник Інституту електрозварювання (1938–1941).

Чекалов Федір Максимович (1893) – головний бібліотекар, науковий співробітник відділу стародруків Бібліотеки АН (1939–1941).

Чекмарьов Олександр Петрович (1902–1975) – учений в галузі обробки металів тиском; науковий співробітник Інституту чорної металургії (1941).

Челомей Володимир Миколайович (1914–1984) – старший науковий співробітник сектору прикладної математики Інституту математики (1938–1941).

Чепінога Ольга Петрівна (1907) – біохімік; молодший науковий співробітник, науковий співробітник Інституту біохімії (1938–1941).

Червіна Нехама Мойсеївна (Мусіївна) (1903) – завідувачка відділу каталогів, на-

уковий співробітник, завідувачка сектору опрацювання Бібліотеки АН (1939–1940).

Черкасова Лідія Семенівна (1909) – біохімік; молодший науковий співробітник, науковий співробітник відділу зоотехнічної біохімії Інституту біохімії (1938–1939).

Черкаська Євгенія Михайлівна (Миколаївна) (1909) – історик, дослідник історії селянського руху в Україні в XIX ст.; молодший науковий співробітник сектору історії України періоду капіталізму Інституту історії України (1938–1941); консультант Бібліотеки АН (1939–1940).

Чернецова Софія Леонтіївна (1898) – головний бібліотекар сектору опрацювання Бібліотеки АН (1938–1940).

Черников Євген Абрамович (1882) – терапевт, професор; науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938).

Чернишов Борис Ісидорович (Сидорович) (1888–1950) – геолог, палеонтолог, професор, академік (1939), віце-президент АН (1939–1941), голова Редакційно-видавничої ради (1939), член Ради по вивченню виробничих сил України (1939), голова Комітету з організації Українського географічного товариства АН (1939); директор Інституту геологічних наук (1939–1941).

Чернишова Парасковія Степанівна (1905) – мікробіолог; науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1939).

Чернова Єлизавета Юхимівна (1909) – головний бібліотекар, завідувачка відділу соціально-економічних наук Бібліотеки АН (1938–1939).

Чернявська Зоя Петрівна (1902) – лікар-мікробіолог; науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1939).

Черняк Микола Ілліч (1907) – інженер-механік, кандидат технічних наук; заступник директора з наукової роботи, науковий співробітник Інституту будівельної механики (1938–1941).

Чирвінський Володимир Миколайович (1883–1942) – геолог, доктор геологічних наук, професор; науковий співробітник, керівник комісії по вивченню місцевих видів палива Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Чіппінг Галина Олександрівна (1906) – науковий співробітник Інституту гідрології (1939–1940).

Чорнобаєв Дмитро Олександрович (1873) – інженер-технолог, кандидат хімічних наук, професор; старший науковий співробітник Інституту хімічної технології (1938); консультант, старший науковий співробітник Інституту мінеральної сировини (1941).

Чрелашвілі Софія Миколаївна (1900) – хімік; науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Чудновський Вольф Григорович (1908) – інженер-будівельник, кандидат технічних наук; старший науковий співробітник, завідувач лабораторії Інституту будівельної механіки (1938–1941).

Чума Ярослав Лонгинович (1905) – філософ; молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940-1941); Львівської філії Бібліотеки АН (1940).

Шаїнська Іта Менделівна (1898) – мікробіолог; науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941).

Шамека Іван Титович (1903) – інженер-геолог, дослідник проблеми нафтогазоносності Дніпровсько-Донецької западини, кандидат геологічних наук, член Ради по вивченню виробничих сил України (1939); виконуючий обов'язки директора, науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту геології (1938), старший науковий співробітник Інституту геологічних наук (1939–1941).

Шапіро Єва Мойсеївна (1902) – науковий співробітник Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1940).

Шапіро Мойсей (Мусій) Альтерович (1898) – філолог, кандидат філологічних наук; старший науковий співробітник лінгвістичної секції Кабінету по вивченню єврейської радянської літератури, мови і фольклору (1938–1941).

Шапошников Володимир Георгійович (1870–1952) – хімік, академік (1922); завідувач відділу волокнуватих і фарбуючих речовин, директор Інституту хімічної технології (1938); старший науковий співробітник, завідувач відділу волокнуватих та барвних речовин Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Шаравський Сергій Миколайович (1884) – невропатолог, доктор медичних наук; старший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Шаргородський Семен Данилович (1902) – хімік, фахівець з неорганічної і фармацевтичної хімії, кандидат хімічних наук; учений секретар, старший науковий співробітник відділу неводних розчинів Інституту хімії (1938–1941).

Шарлемань Микола Васильович (1887–1970) – біолог, орнітолог, доктор біологічних наук, професор; старший науковий співробітник, керівник групи по вивченню хребетних тварин, завідувач Зоологічного музею Інституту зоології та біології (1938), Інституту зоології (1939–1941).

Шаровольський Іван Васильович (1876–1954) – мовознавець, фахівець з історії західноєвропейських літератур і мов, доктор філологічних наук, професор; старший науковий співробітник, член словникової комісії Інституту мовознавства (1938–1941).

Шаховський Семен (Шнеєр) Михайлович (1909–1984) – літературознавець; старший науковий співробітник відділу нової української літератури XIX-XX ст. Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1938–1941).

Швайгер Марія Оскарівна (1907) – лікар-мікробіолог; науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941).

Шварц Ганна Самійлівна (Савєліївна) (1902) – фізико-хімік; молодший науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Шварцман Ушер Пятелевич (Йонтелевич) (1905) – хімік, інженер-технолог, кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник відділу електрохімії, завідувач лабораторії фізико-хімічного аналізу Інституту хімії (1938–1941).

Шварцштейн Клара Абрамівна (1908) – головний бібліотекар Бібліотеки АН (1939–1940).

Шведкова-Роше Тетяна Семенівна (1893) – патологоанатом, кандидат медичних наук; старший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Швець Григорій Іванович (1898) – старший науковий співробітник відділу річко-

наук; старший науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1941).

Шульц Катерина Іванівна (1887) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук, професор; науковий співробітник Інституту фізичної хімії (1938–1940).

Щаснєв І.Л. (1879) – науковий співробітник Інституту електрозварювання (1938–1941).

Щербаков Микола Михайлович (1898) – старший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Щурат Василь Григорович (1871–1948) – літературознавець, поет, академік (1929); директор Львівської філії Бібліотеки АН (1939–1941); керівник групи шевченкознавства Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940–1941).

Щурат Ігор-Стефан Васильович (1909–1990) – літературознавець; молодший науковий співробітник Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940–1941).

Юдіна Надія Дмитрівна (1890–1964) – патофізіолог, кандидат медичних наук, кандидат біологічних наук, доцент; старший науковий співробітник, керівник групи Інституту клінічної фізіології (1938–1941).

Юза Валерія Августівна (1903) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник відділу електрохімії Інституту фізичної хімії (1938–1941).

Юрк Юрій Юрійович (1905–1976) – геолог, мінералог, геохімік, кандидат хімічних наук, учений секретар Відділу фізико-хімічних та математичних наук АН (1940–1941); старший науковий співробітник геохімічного сектору, завідувач відділу геохімії Інституту геології (1938), Інституту геологічних наук (1939–1941).

Юфа Павла Айзиківна (1912) – науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1939–1940).

Юшков Серафим Володимирович (1888–1952) – учений в галузі права, фахівець з історії соціально-економічних відносин Київської Русі, член-кореспондент (1939); старший науковий співробітник сектору історії феодалізму Інституту історії України (1939–1941).

Ющенко Юрій Іванович (1900) – хімік; науковий співробітник Інституту хімії (1938).

Яворський Володимир Полікарпович (1876–1942) – хімік-органік, академік (1934); завідувач сектору Інституту хімії (1938–1939); завідувач відділу органічного синтезу, директор Інституту органічної хімії і технології (1939–1941).

Язєв Іван Наумович (1895) – астроном-геодезист, професор; старший астроном астрономічного сектору Полтавської гравіметричної обсерваторії (1938).

Якубсон Софія Йосипівна (1891) – фізико-хімік, кандидат хімічних наук; старший науковий співробітник відділу неводних розчинів Інституту хімії (1938–1941).

Якубський Борис Володимирович (1889–1944) – літературознавець, критик, професор; науковий співробітник Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1941).

Ямниченко Іван Мойсейович (1909) – молодший науковий співробітник Інституту геологічних наук (1939–1941).

Ямпольський Йосип Аронович (1910) – науковий співробітник Інституту будівельної механіки (1940).

Янкелевич Зінаїда Абрамівна (1908) – хімік, кандидат хімічних наук; науковий співробітник відділу електрохімії Інституту хімії (1938–1941).

Яновський Давид Наумович (1901) – терапевт; старший науковий співробітник Інституту клінічної фізіології (1940–1941).

Яновський Михайло Теофілович (1899) – фахівець з санітарної статистики; молодший науковий співробітник Інституту демографії і санітарної статистики (1938).

Ярема Яким Якимович (1884–1964) – психолог, філософ, літературознавець, кандидат філологічних наук, доктор філософії, професор; старший науковий співробітник секції світової літератури Львівського відділу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка (1940–1941).

Ярошевич Януш Гнатович (1894) – художник-ентомолог; молодший науковий співробітник Львівського науково-природничого музею АН (1940).

Ярунін Ісидор Ілліч (1912) – науковий співробітник Інституту електрозварювання (1938–1941).

Ястребов Федір Олександрович (1903–1973) – історик, дослідник історії України XIX ст., кандидат історичних наук; старший науковий співробітник сектору історії України періоду капіталізму Інституту історії України (1938–1941).

Ятель Прокіп Данилович (1897) – мікробіолог; науковий співробітник Інституту мікробіології та епідеміології (1938–1939).

Яценко Надія Олексіївна (1910) – науковий співробітник Інституту електрозварювання (1938–1941).

Ячменьов Микола Іванович (1893–1945) – археолог; виконуючий обов'язки директора Інституту історії матеріальної культури (1938), директор Інституту археології (1938–1940).

СПИСОК
ВИДАНЬ І НАУКОВИХ ПРАЦЬ СПІВРОБІТНИКІВ АН УРСР
(1938–1941)

1938

1. Авіосор М. Л. Зміни в складі цереброспінальної рідини у різних стадіях порушення // Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 229–237.

2. Авіосор М. Л. Кількість сечовини в цереброспінальній рідині в різних стадіях недостатності кровообігу // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 4. – С. 1159–1168.

3. Автоматичне зварювання балок і стрижнів: Зб. ст. / Ін-т електрозварювання АН УРСР; Відп. ред. Є. О. Патон. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 184 с.: ілюстр.

4. Автоматичне зварювання котлів і посудин: Зб. ст. / Ін-т електрозварювання АН УРСР; Відп. ред. Є. О. Патон. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 52 с.: ілюстр.

5. Аденський А. Д. Кислотно-лужні зрушення в сечі в різних стадіях декомпенсації // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 4. – С. 1179–1190.

6. Айзенберг А. А. До характеристики оксидаційно-відновних процесів при недостатності кровообігу // Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 239–258.

7. Академік Л. В. Писаржевський: [Некролог] // Вісті АН УРСР. – № 4. – С. 67–71.

8. Академік М. Ф. Мельников-Разведенков (1866–1937): [Видатний радян. патоморфолог: Некролог] // Там само. – № 1. – С. 72–74.

9. Аллергия: Сборник работ Конференции по аллергии, созванной в г. Киеве 1–4 февраля 1936 г. институтами клинической физиологии АН УССР и экспериментальной биологии и патологии НКЗ УССР / АН УССР; Отв. ред. А. А. Богомолец. – К.: Изд-во АН УССР, 1938. – 492 с.

10. Альперн Д. Е. Патологическая физиология. – М.; Л.: Медгиз, 1938. – 642 с.

11. Альтман П. І. Шота Руставелі: (Ст. і матеріали) / Ін-т укр. л-ри АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 214 с.

12. Амбургер В. П. Вихід виверженої породи коло с. Новопавлівки Донецької області // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 1/2. – С. 91–95.

13. Ангеницька Р. Б., Богопольський М. Д., Бершова О. І. Біологічна активність мікрофлори як фактор, що стимулює і прискорює підвищення пластичних властиво-

стей каолінів і глин в процесі вилежування // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 2. – С. 123–151.

14. Афанасьєв А. С. До термодинаміки гальванічного елемента: Вплив розчинника на електрорушні сили / Відп. ред. Л. В. Писаржевський; Ін-т фіз. хемії АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 88 с.: ілюстр.

15. Афанасьєв М. М. Вплив ударного навантаження на границю втоми нітрированих зразків / Відп. ред. Ф. П. Бєлянкін; Ін-т буд. механіки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 25 с.: ілюстр. – (Ін-т буд. механіки. Моногр. сер.; № 35).

16. Афанасьєв М. М. Причини виникнення тріщин у парових котлах / Відп. ред. С. В. Серенсен; Ін-т буд. механіки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 60 с.: ілюстр. – (Ін-т буд. механіки. Моногр. сер.; № 28).

17. Ахиезер А. И. О поглощении звука в металлах // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1938. – Т. 8, вып. 12. – С. 1330–1339.

18. Ахиезер А. И. О поглощении звука в твёрдых телах // Там само. – С. 1318–1329.

19. Ашкіназі М. С. , Курносова П. В. Раман-ефект розчинів сульфатної кислоти в металевому й етиловому спиртах // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 10. – С. 91–96.

20. Бабічев Н. І. Вплив втоми на ліпоїдний обмін при захворюваннях печінки // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 2. – С. 525–531.

21. Бабко А. К. Влияние концентрации Н-иона на реакции окисления-восстановления // Сб. науч.-исслед. работ Киев. индустр. ин-та. – 1938. – № 7. – С. 3.

22. Бабко А. К. Количественный микроанализ силиката // Завод. лаборатория. – 1938. – Т. 7. – С. 1121.

23. Баженова М. А. Тканинні культури замороженої рогівки // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 3. – С. 771–781.

24. Базилевич И. В. Малокровие / Отв. ред. Н. Д. Стражеско; Ин-т клинич. физиологии АН УССР. – К.: Изд-во АН УССР, 1938. – 108 с.: ил. – (Сер. науч.-попул.).

25. Базилевич І. В. До проблеми старості: (Клінічно-фізіологічні спостереження над винятково довгорічними стариками Абхазії): Повідомл. І. Про вік довгорічних стариків Абхазії // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 1. – С. 7–17.

26. Базилевич І. В. Те саме: Повідомл. ІІ. Клінічні спостереження над довгорічними стариками Абхазії // Там само. – С. 19–68.

27. Базилевич І. В., Туровець І. М. Те саме: Повідомл. ІІІ. Гемодинамика у винятково довгорічних стариків // Там само. – С. 69–75.

28. Базилевич І. В., Туровець І. М. Про гемодинамічні зрушення у невропатів при втомі // Там само. – Т. 8, вип. 2. – С. 499–506.

29. Базилевич І. В., Туровець І. М. Про зміни в організмі здорових людей під впливом зниженого атмосферного тиску // Недостатність кровообігу: Збірник праць

Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 239–258.

30. Базилевич І. В., Туровець І. М. Про зміни газового обміну при серцево-судинних захворюваннях під час фізичної роботи // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 2. – С. 487–497.

31. Балінський Б. І. Взаємовідношення між нормальним і індуктивним розвитком кінцівок // Зб. дослідів над індивід. розвитком тварин / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 11. – С. 23–50.

32. Балковський Б. Є., Савостьянов О. О. Матеріали до бріофлори Вінницької і Кам'янець-Подільської областей // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 18/19. – С. 157–172.

33. Бедарева О. Перевірка антигенного апарату паратифозних штамів, вирощуваних на агарі Чорного і Білого морів // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 1. – С. 167–174.

34. Бедельян И. Л. О строении устьиц у кактусов // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 18/19. – С. 177–186.

35. Безсонов А. Ф., Слуцька С. М., Бушман К. О. Хемічна і термічна характеристики торфів болота «Центральний Замглай». Ч. 1. Хемічна характеристики торфів болота «Центральний Замглай» // Зб. Ін-ту хем. технології АН УРСР. – 1938. – № 8. – С. 149–163.

36. Бейліс Р. А. До цитології і ембріології Solanum citrullifolium A. Br. і Solanum Balbisii hort. // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 17. – С. 113–119.

37. Беккер Е. Х. Ш. Вміст глютатіону в консервованій крові // Біохем. журн. – 1938. – Т. 11, № 3. – С. 435–447.

38. Бельтюкова К. Г. Вплив яровизації картопляних бульб на підвищення несприйнятливості їх до зараження гнильними бактеріями // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 2. – С. 153 -171.

39. Бельтюкова К. Г. Результати бактеорологічного аналізу картопляних бульб з ураженням кільця судинних пучків: Повідомл. І // Там само. – № 1. – С. 39–66.

40. Березовська Ф. І., Семихатова О. М. Кінетика розкладу похідних бензоїлпероксиду. Розклад бромпохідних // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 11. – С. 51–59.

41. Березовська Ф. І., Семихатова О. М., Острер Г. Д. Кінетика розкладу бензоїлпероксиду і її пара- і мета-нітропрохідних // Там само. – Т. 9. – С. 3–19.

42. Бернацький В. К., Гейхман Д. С. Фотоелементи срібло-сульфіду, чутливі до інфрачервоного проміння // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1938. – Т. 7, вип. 1. – С. 69 -75.

43. Бернацький В. К., Ляшенко В. І. Високовольтна поляризація Cu_2O при низьких температурах // Там само. – С. 23–31.

44. Бернацький В. К., Мальнєв А. Ф. Спектральна фотопровідність і оптична густина срібло-сульфіду // Там само. – С. 77–86.

45. Бернацький В. К., Федорус Г. А. Високовольтна поляризація в селені при низьких температурах // Там само. – С. 97–104.

46. Бернштейн С. Н. Деякі застосування параметричного методу до вивчення квадратурних формул // Зап. НДІ математики і механіки. Сер. 4. – 1938. – Т. 15, вип. 1. – С. 1–29.

47. Бернштейн С. Н. Конструктивная теория функций вещественной переменной // Математика и естествознание в СССР. – М.;Л., 1938. – С. 36–41.

48. Бернштейн С. Н. О базе системы Чебышева // Изв. АН СССР. Сер. математики. – 1938. – № 5/6. – С. 499–504.

49. Бернштейн С. Н. О наилучшем приближении $(x)^p$ при помощи многочленов весьма высокой степени // Изв. АН СССР. Сер. математики. – 1938. – № 2. – С. 169–190.

50. Бернштейн С. Н. О наилучшем приближении $(x - c)^p$ // Докл. АН СССР. – 1938. – Т. 18. – С. 379–384.

51. Бернштейн С. Н. О теории В. А. Маркова // Труды / Ленингр. индустр. ин-т. – 1938. – Т. 5, вып. 1. – С. 8–13.

52. Бернштейн С. Н. Ограничение модулей последовательных производных решений уравнений параболического типа // Докл. АН СССР. – 1938. – Т. 18. – С. 385–388.

53. Бернштейн С. Н. Примеры формул квадратур, аналогичных формуле Чебышева // Там само. – 1938. – Т. 5, вып. 1. – С. 3–7.

54. Бернштейн С. Н. Equations differentiales stochastiqus. – Paris, Herman, 1938. – 31 с.

55. Бернштейн С. Н. Limitation des modules des dervées successives des solutions des équations du type parabolique // C. R. Acad. Sci. de l'URSS. – 1938. – № 7. – С. 385–395.

56. Бернштейн С. Н. Sur la meilelure approximation de $(x - c)^p$ // Там само. – С. 379–385.

57. Бернштейн С. Н. Sur un systéme d'equations indeterminées // J. Math. pures et appl. – 1938. – Vol. 17. – P. 179–186.

58. Бєлянкін Ф. П. Вплив асиметричних циклів навантаження і концентрацій напруг на міцність деревини при повторних навантаженнях / Відп. Ред. С. В. Серенсен; Ін-т буд. механіки АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 40 с.: ілюстр. – (Ін-т буд. механіки. Моногр. сер.; № 34).

59. Бєлянкін Ф. П. Дослідження міцності деревяних балок: (Згин та ексцентричний стиск – розтяг) / Ін-т буд. механіки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 74 с.: ілюстр. – (Ін-т буд. механіки. Моногр. сер.; № 29).

60. Білай В. Й. Вплив температури та вологості повітря на мінливість діагностичних ознак видів Fusarium // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 1. – С. 175–204.

61. Білай В. Й., Підоплічко М. М. Матеріали до вивчення грибів Cladosporium // Там само. – № 2. – С. 179–194.

62. Білановський І. Д. Біотичні фактори, що обмежували в 1934–1936 рр. розмноження яблуневої молі (Hyponomenta malinellus Zell) на Київщині // Зб. праць Зоол. музею / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 21/22. – С. 153–166.

63. Білановський І. Д. Замітки про господарське значення деяких паразитних комах // Там само. – С. 167–169.

64. Біленко Д. К. Про деякі генетичні типи сировини корисних копалин четвертинного віку в околицях ст. Турчинки на Поліссі // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 1/2. – С. 213–216.

65. Білецький О. І. Анрі Барбюс (1874–1935) // Барбюс А. Огонь: (Щоденник одного взводу). – 2-е вид. – Одеса, 1938. – С. 7–17.

66. Білецький О. І. Античні літератури: Вступ до текстів // Антична література. Зразки старогрецької та римської художньої літератури. – К.; Х., 1938. – С. 13–45.

67. Білецький О. І. Визволений Пушкін // О. С. Пушкін: (Ст. та матеріали). – К., 1938. – С. 59–73.

68. Білецький О. І. Віктор Гюго і його роман «Знедолені» // Гюго В. Знедолені. Т. 1. – К., 1938. – С. V–XVI.

69. Білецький О. І. Горький і українська література // Літ. журн. – 1938. – № 4. – С. 120–122.

70. Білецький О. І. Горький і фольклор // Укр. фольклор. – 1938. – № 4. – С. 3–12.

71. Білецький О. І. До питання про вплив Пушкіна на російську літературу XIX ст. Пушкін і російські письменниці 1830–1860 рр. // О. С. Пушкін: (Ст. та матеріали) – К., 1938. – С. 116–149.

72. Білецький О. І. Західноєвропейська література: Хрестоматія для 7–10 кл. серед. шк. – 3-е вид. – К.; Х.: Радян. школа, 1938. – 456 с.

73. Білецький О. І. Іван Нечуй-Левицький (1838–1918–1938) // Нечуй-Левицький І. Повісті і оповідання. – К., 1938. – С. V – LXIV.

74. Білецький О. І. Те саме // Радян. літературознавство: Наук. записки / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1938. – № 8. – С. 148–179.

75. Білецький О. І. Класик пролетарської радянської літератури: (О. М. Горький) // Там само. – № 1. – С. 7–19.

76. Білецький О. І. Література Київської Русі // Українська література: Підруч. для серед. шк. 8 кл. – К.; Х., 1938. – С. 78–105.

77. Білецький О. І. Невмирущий Горький // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 4. – С. 27–32.

78. Білецький О. І. Некрасов і його співбесідники: [Доп. на урочистому засід. АН УРСР, присвяченому пам'яті М. О. Некрасова, 17 січ. 1938 р.] // Радян. літературознавство: Наук. записки / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 39–58.

79. Білецький О. І. Передмова // Антична література. Зразки старогрецької та римської художньої літератури. – К.; Х., 1938. – С. 5–10 .

80. Білецький О. І. Передмова // Коган П. С. Нариси з історії стародавніх літератур. Грецька література. – К.; Х, 1938. – С. 4–6.

81. Білецький О. І. Пушкін і Україна: (Пушкін і українська література) // О. С. Пушкін: (Ст. та матеріали). – К., 1938. – С. 29–58.

82. Білецький О. І. 750-річчя «Слова о полку Ігоревім» // Літ. журн. – 1938. – № 5. – С. 111–119.

83. Білецький О. І. «Слово о полку Ігоревім» і українська література // Радян. літературознавство: Наук. записки / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1938. – № 7. – С. 179–186.

84. Білецький О. І. Талановитіший поет нашої епохи: [В. Маяковський] // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 4. – С. 40–47.

85. Білецький О. І., Попов М. П. Проспект першого тому курсу української літератури: (проект). – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 64 с.

86. Білецький О. І. Творчий шлях О. М. Горького // Більшовик України. – 1938. – № 6. – С. 44–57.

87. Білий М. Д. Вплив температури на живлення і ріст окуня // Труди / Гідробіол. станція АН УРСР. – 1938. – № 16. – С. 99–107.

88. Білик Г. І. Рослинність засолених ґрунтів лівобережжя середнього Дінця // Геоботан. зб. / Ін-т ботаніки АН УРСР – 1938. – № 2. – С. 15–88.

89. Біохемічний журнал. Т. 11, № 1 / Біохем. ін-т АН УРСР; Ред. О. В. Палладін. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 120 с.

90. Те саме. № 2. – 151 с.

91. Те саме. № 3. – 211 с.

92. *Те саме. Т. 12, № 1.

93. *Те саме. № 2.

94. Те саме. № 3. – 214 с.

95. Богомолец А. А. Актуальные вопросы проблемы шока: (Речь на открытии конф.) // Шок: (Труды Конф. по пробл. шока), Киев, 25–27 дек. 1937 г. – К., 1938. – С. 5–8.

96. Богомолец А. А. Актуальные проблемы онкологии // Врачеб. дело. – 1938. – № 8. – С. 561–566.

---

* Тут і далі позиції, позначені астериксом, не перевірені de visu.

97. Богомолец А. А. Борьба за продление жизни // Гигиена и здоровье. – 1938. – № 20. – С. 3–4.

98. Богомолец А. А. Задачи экспериментальной медицины в борьбе с преждевременным старением организма // Врачеб. дело. – 1938. – № 11/12. – С. 809–814.

99. Богомолец А. А. Итоги конференции по аллергии: Заключ. слово // Аллергия: Сборник работ Конференции по аллергии, созванной в г. Киеве 1–4 февр. 1936 г. Ин-тами клинич. физиологии АН УССР и эксперим. биологии и патологии НКЗ УССР. – К., 1938. – С. 423–425.

100. Богомолец А. А. К вопросу о патогенезе посттрансфузионных реакций, не зависящих от кровяных групп // Арх. патол. анатомии и патол. физиологии. – 1938. – Т. 4, вып. 2. – С. 3–6.

101. Богомолец А. А. Надпочечный диабет // Врачеб. дело. – 1938. – № 6. – С. 407–412.

102. Богомолец А. А. О влиянии антиретикулярной цитотоксической сыворотки на заживление переломов // Там само. – № 8. – С. 565–570.

103. Богомолец А. А. О механизме стимулирующего действия трансфузии крови // Соврем. пробл. гематологии и переливания крови. – 1938. – Вып. 16. – С. 3–22.

104. Богомолец А. А. О некоторых спорных вопросах гемодинамики // Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 5–7.

105. Богомолец А. А. Те саме // Там само. – С. 10–12. – Фр.

106. Богомолец А. А. О цитотоксической стимуляции функций физиологической системы соединительной ткани: Сообщ. 5 // Совет. медицина. – 1938. – № 14/15. – С. 8–13.

107. Богомолец А. А. Продление жизни. – К.: Вид-во АН УРСР. – 1938. – 96 с.: ил.

108. Богомолец А. А. Сто вопросов по проблеме аллергии в современной патологии и клинике: Вступ. речь при открытии Конф. по аллергии в Академии наук УССР 1 февр. 1936 г. // Аллергия: Сборник работ Конференции по аллергии, созванной в г. Киеве 1–4 февр. 1936 г. Ин-тами клинич. физиологии АН УССР и эксперим. биологии и патологии НКЗ УССР. – К., 1938. – С. 9–22; С. 423–426.

109. Богомолець О. О. Забезпечимо Червону Армію кадрами донорів // Червоний хрест. – 1938. – № 2. – С. 9.

110. Богомолець О. О. Завдання експериментальної медицини в боротьбі з передчасним старінням організма // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 4. – С. 993–1004.

111. Богомолець О. О. За передову соціалістичну науку: (З вступ. слова акад. О. О. Богомольця на відкритті липневої сесії Акад. наук УРСР) // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 6. – С. 9–10.

112. Богомолець О. О. Звіт (29 січня 1938р.) перед колективом Академії наук УРСР // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 78.

113. Богомолець О. О. Надниркoвий діабет // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 1. – С. 1–3.

114. Богомолець О. О. Те саме // Там само. – С. 4–6. – Фр.

115. Богомолець О. О. Патологічна фізіологія // 20 років радянської медицини на Україні. – К., 1938. – С. 104–130.

116. Богомолець О. О. Перед виборами до Академії наук УРСР // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 8/9. – С. 8–13.

117. Богомолець О. О. Про вплив антиретикулярної сироватки на загоювання переломів // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 3. – С. 703–711.

118. Богомолець О. О. Про деякі спірні питання гемодинаміки: (Промова на відкритті Конф. з недостатності кровообігу 21 груд. 1936 р.) // Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 5–12.

119. Богомолець О. О. Про цитотоксичну стимуляцію функцій фізіологічної системи сполучної тканини: Повідомл. V // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 2. – С. 301–318.

120. Богомолець О. О. Продовження життя. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 88 с.

121. Богомолець О. О. Феномени автокаталізу і трансфузії крові // Зб. праць / Укр. центр. ін-т невідклад. хірургії й переливання крові. – Одеса, 1938. – Вип. 2. – С. 5–14.

122. Богомолець О. О. Institut de biologie et pathologie experimentale du Comissariat du peuple á la santé service de physiologie pathologique de l' institut e physiologie clinique de l' Academie des Sciences de la RSS d'Ukraine // Acta med. – 1938. – Vol. 1, № 3/4. – P. 664–673.

123. Богомолець О. О. Sur le mecanisme de l' action theraputique de la transfusion du sangdans les maladie infectienses // Там само. – P. 403–456.

124. Бодрова Н. В. Іннервація електричного органу Raja clavata: Повідомл. I / Вступ ст. О. В. Леонтовича // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 3. – С. 682–688.

125. Бойко К. О. Завдання Інституту геології та його структура // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 1/2. – С. 5–8.

126. Бойко К. О. Проблема Великого Кривого Рога // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 8/9. – С. 39–43.

127. Бойко К. О., Сафонова М. Ф. Характеристика залізистих кварцитів півдня Криворізького басейну за хемічним складом // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 3. – С. 23–47.

128. Бойко М. Т. Ковзні іскри на поверхні скляних трубок в розрідженому повітрі // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1938. – Т. 7, вип. 1. – С. 33–53.

129. Бондаренко А. П. Спроба застосування методу вимірювань природного поля для розшуку сульфідних руд на Волині // Зб. праць / Геофіз. обсерваторія АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 133–138.

130. Боржковський С. Є., Карпенко М. К. Обмін речовин у коней, хворих на трихорексис. І. Хемічний склад волосу хворих і здорових коней // Біохем. журн. – 1938. – Т. 12, № 3. – С. 591–599.

131. Боржковський С. Є., Коломійченко М. А. Вплив звичайного і хемічно-консервованого силосів на обмін речовин у тваринному організмі. І. Біохемічні особливості звичайного і хемічно-консервованого силосів // Там само. – Т. 11, № 2. – С. 201 –211.

132. Боржковський С. Є., Коломійченко М. А. Те саме. ІІІ. Зміни лужно-кислотної рівноваги у самок // Там само. – Т. 12, № 1. – С. 163–175.

133. Боржковський С. Є., Михайлова В. В., Коломійченко М. А. Вплив «лужної» і «кислої» годівлі на обмін речовин в організмі тварин. І. Можлива мінливість продуктивної дії крохмального еквівалента в умовах «лужної» і «кислої» годівлі. // Біохем. журн. – 1938. – Т. 11, № 3. – С. 405–423.

134. Боржковський С. Є., Смоляр В. О., Нечитайло М. К. Те саме. ІІ. Вплив «лужної» і «кислої» годівлі на перетравність // Там само. – № 3. – С. 424–435.

135. Бородин И. П. Курс анатомии растений / Под общ. ред. В. Н. Любименко. – 5-е изд., пересм. и доп. – М.;Л.: Сельхозгиз, 1938. – 312 с.

136. Брезер В. М. Досвід підрахунку клерків (частота поширення) елементів окремого родовища (смарагдових копалин) // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 4. – С. 87–112.

137. Бродский А. И. Жизнь, посвящённая родине и науке: Памяти академика Л. В. Писаржевского // Высш. школа. – 1938. – № 5. – С. 91–95.

138. Бродский А. И. Лев Владимирович Писаржевский: (1874–1938) // Техн. книга. – 1938. – № 6. – С. 30–33.

139. Бродский А. И. Спектры поглощения сернокислых меди, кобальта и никеля в тяжелой воде // Журн. физ. химии. – 1938. – Т. 11, вып. 5. – С. 733–736.

140. Бродский А. И. Те саме // Acta physicochim. URSS. – 1938. – Bd. 8, № 3. – P. 309–314. – Англ.

141. Бродский А. И. Стабильные изотопы лёгких элементов // Успехи физ. наук. – 1938. – Т. 20, вып. 2. – С. 153–196.

142. Бродский А. И., Слуцкая М. М. Обмен водорода на дейтерий в ацетоне // Журн. физ. химии. – 1938. – Т. 11, вып. 2. – С. 278.

143. Бродский А. И., Скарре О. К. Стабильные изотопы лёгких элементов // Докл. АН СССР. – 1938. – Т. 20. – С. 569–575.

144. Бродский А. И., Шершевер Ж. М., Филиппова Н. С. Рефракция в растворах // Труды / Днепропетр. хим.-технол. ин-т. – 1938. – С. 3.

145. Бродський О. І. Стабільні ізотопи легких елементів / Відп. ред. В. А. Ройтер; Ін-т фіз. хемії АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 88 с.: ілюстр.

146. Бродський О. І., Александрович В. О., Скарре О. К. Фракціонування ізотопів кисню перегонкою води: Поперед. повідомл. // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 9. – С. 45–48.

147. Бродський О. І., Дікова М. Г. Рефракція сумішей карбаміду і калій-броміду у водному розчині // Там само. – Т. 8. – С. 187–192.

148. Бродський О. І., Зак А. М. Раман-спектри рідких сумішей // Там само. – С. 155–158.

149. Бродський О. І., Скарре О. К. Концентрування важкого ізотопу кисню перегонкою води і ізотопний аналіз води // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 11. – С. 75–98.

150. Бродський О. І., Скарре О. К., Слуцька М. М., Донцова Е. І. Ізотопний склад снігу і води гірських річок // Там само. – Т. 9. – С. 49–60.

151. Бродський О. І., Трахтенберг Ф. І. Активність розчинів літій-хлориду в ізоаміновому спирті // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 9. – С. 61–69.

152. Бродський О. І., Трахтенберг Ф. І. Те саме // Acta physicochim. URSS. – 1938. – Vol. 8, № 2. – P. 227–235. – Фр.

153. Бронський А. В. Горький і Україна // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1938. – Кн. 2/3. – С. 25–38.

154. Бронштейн К. Г. Характер магнитного поля и магнитные хребты Западной области: (О распределении месторождений железных руд) // Магнитные аномалии Смоленской и Орловской областей. – Смоленск, 1938. – С. 61–73.

155. Брунст В. В. Вплив рентгенівського проміння на процес регенерації // Зб. дослідів над індивід. розвитком тварин / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 11. – С. 51–179.

156. Булаховский Л. А. Курс литературного языка: (Для филол. ф-тов ун-тов и фак. языка и лит. пед. ин-тов УССР). – 3-е изд. – К.;Х.: Радян. школа, 1938. – 383 с.

157. Бурксер Е. С. Сероводород в рапе славянских озёр // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вып. 5. – С. 76–78.

158. Бурксер Е. С. Технология, применение и экономика редких земель из ловгоррита // Химические редкие элементы и пирротины. – Л., 1938. – С. 117–130.

159. Бурксер Е. С. , Фельдман Р. В. Калориметрический метод опеределения цезия // Завод. лаборатория. – 1938. – Т. 7, № 2. – С. 166–168.

160. Бурксер Е. С. , Шапиро М. Я., Комар Н. В. и др. Итоги работ комплексной экспедиции по изучению озера Атмонайский Сивашик // Гидрохимические материалы. – 1938. – Т. 10. – С. 243–276.

161. Бурксер Є. С. Радянський літій, рубідій, цезій // Доп. АН УРСР. – 1938. – Т. 4, № 12. – С. 19–22.

162. Бурксер Є. С. Сиваш та його використання // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 8/9. – С. 25–29.

163. Бурксер Є. С., Комар Н. В., Капустін М. П. Гідрохемічні дослідження славянських водень-сульфідних вод // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 4. – С. 113–114.

164. Буслова Є. Д. До фізіології зародків при проростанні насіння // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 17. – С. 43–82.

165. Бутенко Г. О., Геллер Б. А. Визначення малих кількостей заліза хінальдинатною кислотою // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 9, вип. – С. 109–130.

166. Бухман С. С. , Ройтер В. А. Роль сорбції азоту в механізмі синтезу амоніаку на технічному залізному каталізаторі // Там само. – Т. 11, вип. 9. – С. 23–37.

167. Бушман К. О., Андреєв М. Й, Куда Г. І. Хемічна і термічна характеристики торфів болота «Трубайло». Ч. 2 . Термічна характеристика торфів болота «Трубайло» // Зб. Ін-ту хем. технології АН УРСР. – 1938. – № 8. – С. 137–147.

168. Бушман К. О., Кобзаренко В. С. , Романкевич М. Я. Те саме. Ч. 1. Хемічна характеристика торфів болота «Трубайло»// Там само. – С. 129–137.

169. Бушман К. О., Куда Г. І., Андреєв М. Й., Єдіневський П. І. Дослідження важкої і легкої торфової газогенераторної смоли // Там само. – С. 105–127.

170. Буштедт П. П. Технологические данные для проектирования установок автоматической сварки / Ин-т электросварки АН УССР. – К.:Изд-во АН УССР, 1938. – 37 с.

171. Буштедт П. П., Дятлов В. І. Автоматичне зварювання стрижневими електродами великого діаметра з якісним покриттям / Відп. ред. Є. О. Патон; Ін-т електрозварювання АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР,1938. – 48 с.: ілюстр.

172. Буштедт П. П., Дятлов М. І. Автоматичне зварювання якісних швів електродним дротом діаметром до 6 см. / Відп. ред. Є. О. Патон; Ін-т електрозварювання АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 55 с.: ілюстр.

173. Вавилов Н. И. Академик Дмитрий Николаевич Прянишников: (К 50-летию науч. деятельности) // Доклады ВАСХНИЛ. – 1938. – Вып. 23/24. – С. 3–6.

174. Вавилов Н. И. Значение межвидовой и межродовой гибридизации в селекции и эволюции // Изв. АН СССР. Сер. биол. – 1938. – № 3. – С. 543–563.

175. Вавилов Н. И. Межвидовая гибридизация: Всесоюз. совещ. по межвидовой и межродовой гибридизации при АН СССР // Фронт науки и техники. – 1938. – № 4/5. – С. 75–83.

176. Вавилов Н. И. Мировые растительные ресурсы и их использование в селекции // Математика и естествознание в СССР: Очерки развити мат. и естеств. наук за двадцать лет. – М.;Л., 1938. – С. 575–595.

177. Вавилов Н. И. Селекция устойчивых сортов как основной метод борьбы с ржавчиной // Ржавчина зерновых культур. – М., 1938. – С. 3–20.

178. Вагнер А. А. Про визначення ментолу в сумішах і розчинах методом обертання площини поляризації // Зб. Ін-ту хем. технології АН УРСР. – 1938. – № 7. – С. 97–101.

179. Вадимович І. І. Дослідження хемічних і фізико-механічних властивостей бавовни урожаю 1936 року // Там само. – № 9. – С. 3–17.

180. Вадимович І. І. Дослідження хемічного складу української бавовни врожаю 1934 і 1935 років // Там само. – № 7. – С. 83–95.

181. Вакулин Д. Я. Некоторые данные об испытании Eruca sativa Lam. в Одессе // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 18/19. – С. 231–237.

182. Валяєв І. Г. Річкова мережа на території УРСР, її густота та коефіцієнти густоти // Вісті Ін-ту гідрології. – 1938. – Т. 1. – С. 115–129: карти.

183. Вальтер А. К. Про роботу Українського фізико-технічного інституту // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1938. – Т. 7, вип. 1. – С. 105–125.

184. Василенко В. Х. Про деякі особливості обміну речовин при недостатності кровообігу // Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 177–186.

185. Васильєв А. П., Шаїнська І. М. Біохемічні властивості оцтовокислих бактерій групи Schnellessigbakterien // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 3. – С. 63–74.

186. Ващенко П. Г. Вплив розмірних співвідношень деталей ротаційного компресора на його продуктивність та процес стиску газу // Зап. / Ін-т гірн. механіки АН УРСР. – 1938. – № 3. – С. 89–109.

187. Ващенко П. Г. До питання про збільшення швидкості відкочування безконечним канатом // Там само. – № 2. – С. 15–33.

188. Ващенко П. Г. Залежність об'єму міжпластиночної камери від кута повороту ротора і теоретична продуктивність ротаційного компресора // Там само. – № 3. – С. 61–88.

189. Ващенко П. Г. Механічні втрати в ротаційному компресорі // Там само. – С. 111–170.

190. Ващенко П. Г. Про роботу Інституту гірничої механіки Академії наук УРСР // Там само. – № 2. – С. 3–14.

191. Вернадский В. И. Биохимическая роль алюминия и кремния в почвах // Докл. АН СССР. – 1938. – Т. 21, № 3. – С. 127–129.

192. Вернадский В. И. О земных алюмофосфорных и алюмосерных аналогах каолиновых алюмосиликатов // Там само. – № 4/5. – С. 287–294.

193. Вернадский В. И. О некоторых ближайших задачах исследования льда арктических областей // Там само. – Т. 19, № 8. – С. 619–622.

194. Вернадский В. И. О некоторых основных проблемах биогеохимии // Изв. АН СССР. Сер. геол. – 1938. – Т. 18, № 1. – С. 19–34.

195. Вернадський В. І. Bio chemical role of the aluminium and silicon in soils // C. R. Acad. Sci de l'URSS. – 1938. – Vol. 21, № 3. – P. 126–128.

196. Вернадський В. І. On some current problem in the Study of the ice of the arctic regions // Там само. – Vol. 19, № 8. – P. 625–628.

197. Вернадський В. І. On the alumophosphorous and alumosulphurous analogues of kaolinic alumosilicates // Там само. – Vol. 18, № 4/5. – P. 287–294.

198. Ветухова А. О. О внутренних факторах морозоустойчивости озимых растений // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 18/19. – С. 57–79.

199. Виноградова Є. А. До питання про патогенез перніціозної анемії // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 4. – С. 1131–1138.

200. Винокуров С. І. Вплив температурних факторів на вміст у тканинах аскорбінової і дегідроаскорбінової кислот // Біохем. журн. – 1938. – Т. 11, № 1. – С. 89–102.

201. Винокуров С. І., Босенко З. С. Про достовірність хемічного методу визначення аскорбінової кислоти в сечі: Повідомл. І // Там само. – С. 103–116.

202. Винокуров С. І., Бутом М. Л. Відновлення дегідроаскорбінової кислоти печінкою в зв'язку з розпадом аскорбінової кислоти в організмі щурів // Там само. – Т. 12, № 3. – С. 551–571.

203. Візір П. Є., Гаркаві Л. Бактеріальне забруднення бринзи, методи її знешкодження і показники оцінки: Повідомл. 2. Динаміка бактеріальних і фізико-хемічних процесів // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 4. – С. 77–102.

204. Візір П. Є., Гаркаві Л., Рутман Р. Те саме: Повідомл. 1. Про харчові отруєння, спричинені бринзою // Там само. – С. 65–76.

205. Вісті Академії наук Української Радянської Соціалістичної Республіки. № 1 / Відп. ред. О. В. Палладін. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 88 с.

206. Те саме. № 2/3. – 102 с.

207. Те саме. № 4. – 87 с.

208. Те саме. № 5. – 104 с.

209. Те саме. № 6. – 60 с.

210. Те саме. № 7. – 52 с.

211. Те саме. № 8/9. – 76 с.

212. Вісті Інституту водного господарства. Т. 7 / АН УРСР; Відп. ред. М. М. Уласович. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 275 с. – (Праці Ін-ту водного госп-ва; Вип. 3).

213. Вісті Інституту гідрології. Т. 1 / АН УРСР; Відп. ред. М. М. Уласович. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 198 с.

214. Вісті Інституту фізичної хемії. Т. 8 / АН УРСР; Ред. Л. В. Писаржевський. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 251 с.: ілюстр.

215. Те саме. Т. 9. – 132 с.: ілюстр.

216. Те саме. Т. 10. – 110 с.: ілюстр.

217. Те саме. Т. 11 / Ред. О. І. Бродський. – 136 с.: ілюстр.

218. Власов Л. Й. Апарат «Дефорзенк» і його використування // Зб. Ін-ту хем. технології АН УРСР. – 1938. – № 9. – С. 35–76.

219. Власов Л. Й. Наслідки дослідження фізично-механічних властивостей української бавовни врожаю 1935 року // Там само. – № 7. – С. 43–81.

220. Воблый К. Г. УССР: [Достиж. нар. хоз-ва] // Наша страна. – 1938. – № 5. – С. 7–12.

221. Вознесенський О. Н. До питання про геохронологію четвертинних відкладів // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 3. – С. 212–214.

222. Волинець І. Т. Регенерація білків плазми крові після великої крововтрати // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 3. – С. 783 -790.

223. Вопілкін О. О. Шарова система разробки потужних буровугільних родовищ УРСР // Зап. / Ін-т гірн. механіки АН УРСР. – 1938. – № 2. – С. 107–139.

224. Воробйов В. П. Короткий підручник анатомії людини. Т. 2. – К.: Держ. мед. вид-во, 1938. – С. 662.

225. Воробьев В. П. Атлас анатомии человека. Т. 1. – М.;Л.: Медгиз, 1938. – 351 с.

226. Воробьев В. П. Те саме. Т. 2. – 252 с.

227. Вотчал Е. Ф. Жизнь растений К. А. Тимирязева: Особенности и значение этой книги // Тимирязев К. А. Сочинения: В 10 т. – М., 1938. – Т. 4. – С. 344–359.

228. Вотчал Є. П. Теорія виробничих властивостей цукрових буряків // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 16. – С. 3–35.

229. Вотчал Є. П., Мельник А. С. Дослідження з фізіології і фізіологічної технології терпентинної системи // Там само. – С. 87–113.

230. Гаврилова Л. Г. Опыт физиологического названия чеканки виноградной лозы // Там само. – № 18/19. – С. 97–110.

231. Гальперін С. І. Гормональна стерилізація інсуліном: Повідомл. III // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 3. – С. 763–769.

232. Гальперін С. І. Інсулінізація кроликів: Повідомл. II. Гормональна стерилізація інсуліном // Там само. – Вип. 1. – С. 169–177.

233. Гейзер Г. К., Коровицька М. Я. Сульфування бензолу купоросним маслом під вакуумом з каталізаторами // Зб. Ін-ту хем. технології АН УРСР. – 1938. – № 9. – С. 135–149.

234. Гейзер Г. К., Коровицька М. Я., Смірнов-Замков І. В. Одержання змочуючих і емульсуючих речовин антрацену // Там само. – № 7. – С. 103–120.

235. Гейзер Г. К., Смірнов-Замков І. В. До питання про виділення резорцину з сухих солей після нейтралізації лужного топу // Там само. – № 9. – С. 127–134.

236. Геллер Б. Я. До конструкції крапельного електрода // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 11. – С. 131–134.

237. Геоботанічний збірник. № 2 / Ін-т ботаніки АН УРСР; Відп. ред. Ю. Д. Клеопов. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 191 с.: ілюстр.

238. Герцрікен С. Д., Буцик М. Г. Рентгенографічне дослідження дифузії з суміші порошків міді і нікелю, спресованих при різних тисках // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1938. – Т. 7, вип. 2. – С. 231–238.

239. Герцрікен С. Д., Голубенко З. П. Вплив розміру зерна на дифузію // Там само. – Вип. 1. – С. 87–96.

240. Герцрікен С. Д., Шаталов А. А. Дослідження внутрішньої дифузії за методом електропровідності в системах з пресованих порошків мідь-нікель // Там само. – Вип. 2. – С. 213–230.

241. Гершойг Ю. Г. Галуазит з Кривого Рога і його парагенезис // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 1/2. – С. 209–211.

242. Гімельрейх Є. В. Вплив С-авітамінозу на ферменти (катепсин, ліпазу) тканин тваринного організму: Повідомл. II. Вплив С-авітамінозу на зміст ліпази в тканинах. // Біохем. журн. – 1938. – Т. 12, № 1. – С. 63–89.

243. Гімельрейх Є. В. Вплив С-авітамінозу на ферменти (катепсин, ліпазу) тканин тваринного організму: Повідомл. I // Там само. – Т. 11, № 3. – С. 357–385.

244. Глезіна О. М. Вікові зміни оксидаційно-відновного потенціала мускулів птахів // Там само. – № 2. – С. 293–309.

245. Глейберман Є. Я., Баженова М. А. Випадок впливу пересадження консервованої шкіри кроликів з експериментальним шкірним туберкульозом // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 3. – С. 875–878.

246. Глікман Т. С. Про мішану провідність розчину натрію в рідкому амоніаку // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 8. – С. 145–154.

247. Гольдштейн Б. І. Исследования по биохимии тканевых протеиназ (катепсина) / Отв. ред. А. В. Палладин; Биохем ин-т АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 202 с.: ил.

248. Гольдштейн Б. І., Бондарєва С. П. До питання про зв'язок між аскорбіновою кислотою і печінковою ліпазою // Біохем. журн. – 1938. – Т. 12, № 1. – С. 91–109.

249. Гольдштейн Б. І., Гінцбург М. Б. Протеінази (катепсин) в тканинах курячого ембріона: Повідомл. II // Там само. – Т. 11, № 1. – С. 65–71.

250. Гольдштейн Б. І., Гінцбург М. Б., Мільграм Є. Ю. Проблема специфічності тканинних протеіназ (катепсину) // Там само. – № 3. – С. 327–356.

251. Гольдштейн Б. І., Гінцбург М., Шевес Г. Катепсин і глютатіон в печінці кроликів у нормі і при гіпертиреозі // Там само. – Т. 12, № 2. – С. 385–411.

252. Гольдштейн Б. І., Гольденберг М. Г., Скловська О. С. Вивчення можливості застосування тваринної амілази для зацукровування зерно-картопляних заторів // Там само. – № 3. – С. 573–590.

253. Гольдштейн Б. І., Єльяшкевіч Е. С. Ліпаза і жир в печінці ростучого організму // Там само. – Т. 12, № 2. – С. 279–292.

254. Гольдштейн Б. І., Циперович О. С. Тканинні протеінази (катепсин) в ростучих тканинах // Там само. – Т. 11, № 1. – С. 53–63.

255. Гончаренко Н. З творчої лабораторії Шевченка // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1938. – Кн. 2/3. – С. 61–83.

256. Гончаров С. В., Бурвассер Ф. Г. Вплив додавання різних реагентів на процес набрякання і розчинення целюлози в мідно-амоніакових розчинах // Зб. Ін-ту хем. технології АН УРСР. – 1938. – № 9. – С. 101–126.

257. Гончаров С. В., Бурвассер Ф. Г. До питання про мікроструктуру бавовняних волокон // Там само. – С. 77–100.

258. Гончаров С. В., Бурвассер Ф. Г. Експрес-метод визначення l-целюлози: Поперед. повідомл. // Там само. – № 7. – С. 129–143.

259. Гончаров С. В., Бурвассер Ф. Г. Новий хемічний спосіб визначення загальної засміченості целюлозних матеріалів // Там само. – С. 145–149.

260. Горбунов Б. М. Автоматичне зварювання балок прогоном 12 м. при серійному виробництві в існуючому цеху / Ін-т електрозварювання АН УРСР // Автоматичне зварювання балок і стрижнів. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – С. 93–104.

261. Горбунов Б. М., Бериштейн Д. Й. Деформації двотаврових балок і коробчастих стрижнів, спричинені автоматичним зварюванням балок і стрижнів // Там само. – С. 105–182.

262. Горбунов Б. М., Расвський Г. В. Способи автоматичного зварювання балок // Там само. – С. 5–24.

263. Горенбейн Є. Я., Славутська І. М. Кріоскопічне дослідження галоїдних солей міді і срібла в бензоловому і бром-етиленовому розчинах алюміній-броміду // Зап. / Ін-т хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 5, вип. 1. – С. 23–38.

264. Горомосов М. С. Санітарна впорядкованість міст УРСР до 20-річчя Великої пролетарської революції // Збірник з питань санітарної статистики. – К., 1938. – С. 97–121. – (Праці Ін-ту демографії АН УРСР; Т. 14).

265. Граве Д. А. Трактат по алгебраическому анализу. Т. 1. Начала науки. – К.: Изд-во АН УССР, 1938. – 196 с.

266. Граве Д. О. Про загальну показникову функцію // Журн. Ін-ту математики АН УРСР. – 1938. – № 4. – С. 43–45.

267. Граве Д. О. Про задачу Гольдбаха // Там само. – № 1. – С. 77–79.

268. Граве Д. О. Про неможливість алгебраїчного розв'язання загального рівняння вище четвертого степеня // Там само. – № 4. – С. 3–8.

269. Граве Д. О. Про прості числа // Там само. – № 1. – С. 3–16.

270. Граве Д. О. Трактат з алгебраїчного аналізу. Т. 1. Початок науки / Відп. ред. К. А. Бреус; Ін-т математики АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 198 с.

271. Граве Д. О. Те саме. Т. 2. Історичний огляд / Відп. ред. К. А. Бреус; Ін-т математики АН УРСР. – К., 1938. – 400 с.

272. Грагерова Р. М. До питання про фагоцитарну активність лейкоцитів // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 4. – С. 1041–1062.

273. *Грагерова Р. М. До проблеми старості: (Клінічно-фізіологічні спостереження над винятково довгорічними стариками Абхазії): Повідомл. V. Морфологія крові стариків Абхазії // Там само. – Вип. 1.

274. Граціанський М. М. Одиниці визначення хемічної стійкості металів і стопів // Зап. / Ін-т хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 5, вип. 4. – С. 457–477.

275. Гребінник Л. Й. Вплив тривалої кислої і лужної годівлі на тваринний організм. III. Вплив кислої і лужної годівлі на вміст води, всього азоту і всього фосфору в тканинах кроликів // Біохем. журн. – 1938. – Т. 12, № 3. – С. 517–530.

276. Гребінник Л. Й. Те саме. I. Вплив кислої і лужної годівлі на зміну ваги дослідних тварин // Там само. – С. 487–502.

277. Гребінник Л. Й. Те саме. II. Обмін азоту і фосфору у кроликів при кислій і лужній годівлі // Там само. – С. 503–515.

278. Гринь Ф. О. До питання про динаміку рослинності крейдяних відслонень // Геоботан. зб. / Ін-т ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 2. – С. 89–100.

279. Грунський М. К. До вивчення старослов'янських пам'яток // Мовознавство. – 1938. – № 13/14. – С. 23–31.

280. Грунський М. К. Історичний словник української мови і робота над ним // Там само. – С. 77–104.

281. Губаржевський І. Діалектологічні спостереження над мовою с. Паланки Тульчинського району Вінницької області // Там само. – С. 33–49.

282. Гужовська О. Я. Протеолітичні процеси в м'ясі при обробці його різними способами на виробництві // Біохем. журн. – 1938. – Т. 11, № 2. – С. 227–242.

283. Гук М. І. Добові максимуми опадів на Україні за 1881–1930 рр. // Зб. праць / Геофіз. обсерваторія АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 33–68.

284. Гук М. І. Про грозову діяльність на Україні 1881–1930 рр. // Там само. – С. 5–32.

285. Гулий М. Ф. Гліколітичні здатності і зміни проникності клітинних мембран у втомлених мускулів в умовах кислого і лужного харчування // Біохем. журн. – 1938. – Т. 11, № 2. – С. 141–169.

286. Гулий М. Ф. Гліколітичні процеси в тренованих мускулах // Там само. – № 3. – С. 297–306.

287. Гулий М. Ф. Гліколітичні процеси у втомлених мускулах при харчуванні раціонами з великим надвишком кислот і лугів // Там само. – Т. 12, № 1. – С. 31–39.

288. Гулий М. Ф. Утворення молочної кислоти і зміни проникності клітинних мембран у втомлених мускулах // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 6. – С. 38–43.

289. Гулий М. Ф., Новікова С. І. Дослідження глікогену мускулів при втомі в умовах «кислого» і «лужного» корму // Біохем. журн. – 1938. – Т. 12, № 3. – С. 473–486.

290. Гурмаза А. М. Вплив температури грунту на розвиток і врожай картоплі // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 17. – С. 83–95.

291. Гуслистий К. Г., Ястребов Ф. Боротьба українського народу проти шляхетської Польщі і приєднання України до Росії: Корот. огляд // Комуніст. освіта. – 1938. – № 6. – С. 61–75.

292. Давидов О. Л. Фотоелектричний метод визначення нітритів // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 8. – С. 145–154.

293. Дайн Б. Я., Баштавенко В. І., Шварц А. С. Автооксидація оксалатів і питання про природу так званої активної оксалатної кислоти // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 8. – С. 111–124.

294. Дайн Б. Я., Шварц А. С. Автооксидация оксалатов и вопрос о природе так называемой активной щавелевой кислоты // Проблемы кинетики. – М., 1938. – С. 480–482.

295. Дайн Б., Баштавенко В., Шварц А. Autooxidation der Oxalat und die Frage ьber die Natur der sogenanten aktiven Oxalsure // Acta physicochim. URSS. – 1938. – Vol. 9, № 3/4. – P. 649–664.

296. Данилевский В. Я. Лецитин: Материалы для физиологии и фармакологии / Укр. центр. ин-т эндокринологии и органотерапии. – Х.: Б. и.,1938. – 98 с.

297. Данилевский В. Я. О состоянии эффектов и эндокринии // Клинич. медицина. – 1938. – Т. 16, № 6. – С. 596–606.

298. Данилевський В. Я. Кілька зауважень з приводу співвідношення ефектів і ендокринії // Радян. медицина. – 1938. – № 5. – С. 3–12.

299. Делімарський Ю. К. Дослідження рівноваги Pb + $SnBr_2$ $PbBr_2$ + Sn в алюмінійброміді як в розчинниках // Зап. / Ін-т хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 4, вип. 4. – С. 443–458.

300. Делімарський Ю. К., Беренблюм Л. С. Концентраційні ланцюги амальгамного типу в розтоплених солях // Там само. – Т. 5, вип. 4. – С. 479–485.

301. Деняк В. І. Вплив температури і відної вологості повітря на мінливість діагностичних ознак Fusarium solani (Mart). App. et Wr. і Fusariumculmorum (W. Sm.) Sacc // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 1. – С. 175–204.

302. Динник А. Н. Кручение: Теория и приложение. – М.;Л.: Объед. науч.-техн. изд-во, 1938. – 156 с.

303. Динник А. Н., Моргальський А. Б., Савин Г. Н. Распределение напряжений вокруг подземных горных выработок // Труды Совещ. по упр. горн. давлением. – М.;Л., 1938. – С. 7–55.

304. Дінабург Г. Д. Пухлини головного мозку // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 2. – С. 445–467.

305. Дінабург Г. Д. Ретикуло-ендотерміальна система (мікрологія) при пухлинах мозку // Там само. – Вип. 3. – С. 737–749.

306. Дінерман Я. Б. Матеріали до застосування антиретикулярної цитотоксичної сироватки // Там само. – Вип. 1. – С. 143–148.

307. До 25-річчя педагогічної діяльності: [доктора с.-г. наук С. І. Воробйова] // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 2/3. – С. 88–89.

308. Донскова Т. Н. Вплив зміни внутрішньочерепного тиску на перебіг анафілактичного шоку // Там само. – Вип. 3. – С. 729–735.

309. Драгомиров М. І. Гістогенез і формотворення закладкового матеріалу в залежності від його в очному бокалі // Зб. дослідів над індивід. розвитком тварин / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 11. – С. 3–21.

310. Дрінфельд Г. І. Про інтегральні рівняння Lie // Журн. Ін-ту математики АН УРСР. – 1938. – № 4. – С. 19–24.

311. *Дрінфельд Г. І., Пфейффер Г. В. Інтегрування диференційних рівнянь. – К.: Вид-во КДУ, 1938.

312. Дроботько В. Г. Етюди з живлення й дихання бактерій кишкової групи // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 2. – С. 3–29.

313. Дроздов Н. С. К вопросу о природе тепловой декатурации белков // Біохем. журн. – 1938. – Т. 12, № 2. – С. 435–441.

314. Дубовик М. В. Деревні насадження Київського зоопарку // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 17. – С. 179–190.

315. Дупленко К. Ф. Право на отдых. – К.: Медиздат УССР, 1938. – 30 с.

316. Дупленко К. Ф. Санаторно-курортна сіть УРСР за даними перепису на 1. 01. 1937 р. // Збірник з питань санітарної статистики. – К., 1938. – С. 297–325. – (Праці Ін-ту демографії АН УРСР; Т. 14).

317. Дятлов В. І., Фрумкін І. І. Виготовлення товстих електродних покрить з синтетичних шлаків / Відп. ред. Є. О. Патон; Ін-т електрозварювання АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 68 с.: ілюстр.

318. Дяченко В. Є. Про один клас звичайних лінійних диференціальних рівнянь з раціональними коефіцієнтами // Журн. Ін-ту математики АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 17–40.

319. Дяченко В. Є., Бреус К. А. Застосування циклічних координат до рівнянь Лапласа // Там само. – № 4. – С. 9–18.

320. Дяченко В. Є., Сахаров І. І. Визначення оптичних параметрів електричних електронних лінз // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1938. – Т. 7, вип. 2. – С. 175–191.

321. Дяченко В. Є., Сахаров І. І. Потенціальні поля електронних електричних лінз // Там само. – Вип. 1. – С. 3–21.

322. Дяченко С. С. Антиген вірулентності (Vi-антиген) // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 1. – С. 67–70.

323. Ейхенвальд О. О. Електрика. – Х.: Держ. наук. – техн. вид-во, 1938. – 756 с.

324. Ельберг В. О. Вегетативна нервова система при недостатності кровообігу / / Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу,

скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 171–175.

325. Ельперін М. А. Нова нематода з роду Syngamus Siebold – паразит трахеї cura (Athene noctua) // Зб. праць Зоол. музею / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 21/22. – С. 197–204.

326. Епельбаум С. Є. Конференція з питань біохемії нервової системи // Біохем. журн. – 1938. – Т. 11, № 3. – С. 623–627.

327. Епельбаум С. Є., Хайкіна Б. І. Фосфатні сполуки в головному мозку на різних ступенях ембріонального і постембріонального розвитку // Там само. – С. 277–295.

328. Епштейн С. Ф. Дані про вміст вітаміну С в органах зимосплячих тварин // Там само. – Т. 12, № 3. – С. 543–550.

329. Євтухова М. Л. Біохемічні зміни крові і спинномозкової рідини при дремії / Відп. ред. М. Д. Стражеско; Ін-т клініч. медицини НКОЗ УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 167 с.

330. Євтухова М. Л., Гусева В. Діагностичне значення реакції Takata-Ara при захворюваннях печінки // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 3. – С. 841–861.

331. Ємчук Є. М. Динаміка каталази у непарного (Porthetria dispar) і соснового (Dendrolimus pini) шовкопряда за час їх розвитку // Зб. праць Від. екології наземних тварин. – 1938. – № 5. – С. 161–180.

332. Єрмаков М. В. Вплив ендогенних факторів на дифузійний тип дихання у безхребетних // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 4. – С. 1099–1113.

333. Єрмаков М. В. Нервова система і вуглеводний обмін у безхребетних / Ред. О. О. Богомолець; Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 96 с.: ілюстр.

334. Єрмаков М. В. Новий прилад для колориметричного визначення розчиненого кисню у малих кількостях води // Труди / Гідробіол. станція АН УРСР. – 1938. – № 16. – С. 41–50.

335. Єрмаков М. В. Про вплив «фактора кількості» на деякі фізіологічні функції особини в монозооценозах // Там само. – № 16. – С. 131–142.

336. Єрмаков М. В. Проблеми і методи біоценологічної фізіології (ценофізіології) // Там само. – С. 81–98.

337. Єрмаков М. В. Теплопровідність шкірних покривів у риб // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 4. – С. 1075–1097.

338. Єрусалімський Б. М., Лисенко Г. А. Вплив гемотрансфузії на реакцію осідання еритроцитів при скарлатині // Там само. – С. 1123–1129.

339. Єфімов А. З. До вивчення фауни паразитичних червів свійських м'ясоїдних тварин УРСР // Зб. праць Зоол. музею / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 21/22. – С. 177 -186.

340. Журавель І. В. До питання про розміри водобійного колодця і довжину кріплення у нижньому б'єфі // Вісті Ін-ту гідрології. – 1938. – Т. 1. – С. 95–113.

341. Журнал Інституту ботаніки Академії наук УРСР. № 16 / Відп. ред. М. Г. Холодний. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 215 с.

342. Те саме. № 17. – 220 с.

343. Те саме. № 18/19. – 293 с.

344. Журнал Інституту математики. № 1 / АН УРСР; Відп. ред. Д. О. Граве. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 121с.

345. *Те саме. № 2.

346. *Те саме. № 3.

347. Те саме. № 4. – 124 с.

348. Зак А. М., Бродський О. І. Раман-спектри рідких сумішей. III. Розчини $AsCl_3SbCl_3$ в спиртах і вуглець-сульфіді // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 8. – С. 187–192.

349. Закревська Г. В. До тектоніки лівобережного пониззя Дніпра // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 1/2. – С. 191–201.

350. Занько А. М., Стефановський В. Ф. Про кінетику і механізм реакції оксидації-відновлення. II. Кінетика реакції оксидації арсенітної кислоти хлоратом // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 8. – С. 125–144.

351. Записки Інституту гірничої механіки. № 2 / Ред. М. М. Федоров. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 140 с.: ілюстр.

352. Записки Інституту хемії. Т. 4, вип. 4 / Відп. ред. В. О. Плотников. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 365–511 с.: ілюстр.

353. Те саме. Т. 5, вип. 1. – 1938. – 115 с.: ілюстр.

354. Те саме. Вип. 2. – С. 119–196: ілюстр.

355. Те саме. Вип. 3. – С. 199–359: ілюстр.

356. Те саме. Вип. 4. – С. 363–520: ілюстр.

357. Засс В. М. Про опір води при русі суден по малих річках // Вісті Ін-ту гідрології. – 1938. – Т. 1. – С. 31–46.

358. Збірник дослідів над індивід. розвитком тварин. № 11 / Ін-т зоології та біології АН УРСР; Відп. ред. І. І. Шмальгаузен. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 180 с.: ілюстр.

359. Збірник Інституту хемічної технології. № 7 / АН УРСР; Відп. ред. В. Г. Шапошников. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 152 с.: ілюстр.

360. Те саме. № 8. – 174 с.: ілюстр.

361. Те саме. № 9. – 238 с.: ілюстр.

362. Те саме. № 10. – 199 с.: ілюстр.

363. Збірник праць Відділу екології наземних тварин. №. 5 / Ін-т зоології та біології АН УРСР; Відп. ред. І. І. Шмальгаузен. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 209 с.: ілюстр.

364. Збірник праць з генетики. № 2 / Ін-т зоології та біології АН УРСР; Відп. ред. І. І. Шмальгаузен. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 161 с.: ілюстр.

365. Збірник праць Зоологічного музею. № 21/22 / Ін-т зоології та біології АН УРСР; Відп. ред. І. І. Шмальгаузен. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 204 с. – (Труди Ін-ту зоології та біології АН УРСР; № 19).

366. Збірник праць Інституту математики. № 1 / АН УРСР; Відп. ред. Д. О. Граве. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 132 с.

367. Збірник праць, присвячений пам'яті академіка В. М. Любименка / Ін-т ботаніки АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 480 с.: ілюстр.

368. Збірник праць, присвячений пам'яті академіка О. В. Фоміна / Ін-т ботаніки АН УРСР; Відп. ред. М. Г. Холодний. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 379 с.

369. Зеленін В. П. Електрокардіографія як метод функціональної діагностики // Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 309–318.

370. Зеров Д. К. Болота УРСР: Рослинність і стратиграфія. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 164 с.

371. Зеров Д. К. Околиці заповідника АН УРСР «Гористе»: Загальний нарис // Труди / Гідробіол. станція АН УРСР. – 1938. – № 17. – С. 3–10.

372. Зерова М. Я. Новий рід гриба з Далекосхідного краю // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 18/19. – С. 165–175.

373. Зінов'єва Х. Г. Вплив люпину і гною на життєдіяльність азотобактера // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 1. – С. 153–165.

374. Зінов'єва Х. Г. Вплив мергелю на азотобактер в піщаному грунті // Там само. – С. 173–177.

375. Зміст «Записок Інституту хемії АН УРСР». Т. 4 за 1937 р. // Зап. / Ін-т хемії. АН УРСР. – 1938. – Т. 5, вип. 1. – С. 1–5.

376. Те саме. Т. 5 за 1938 р. // Там само. – Т. 5, вип. 4. – С. 517 -520.

377. Зміст тома XII: [«Біохем. журн. » за 1938 р.: З дод. Алфавит покажчика авторів] // Біохем. журн. – 1938. – Т. 12, № 3. – С. 1–7.

378. Зоз І. Г. Хорольські болота: (Фітоценол. нарис) // Геоботан. зб. / Ін-т ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 2. – С. 111–166.

379. Зуховицький С. І. Про апроксимацію функцій поліноми Геродовнесення // Журн. Ін-ту математики АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 25–40.

380. *Зуховицький С. І. Про мінімальне наближення системи несумісних лінійних рівнянь в зв'язку з деякими іншими мінімум-проблемами // Там само. – С. 25–33.

381. Зуховицький С. І. Про мінімальне наближення системи несумісних лінійних рівнянь в зв'язку з деякими мінімум-проблемами // Там само. – № 4. – С. 83–95.

382. Институт строительной механики к XX-летию Великой социалистической революции / Ин-т строит. механики АН УССР. – К., 1938. – 39 с.: ил.

383. Исаченко Б. Л. Витамин С в молоке // Природа. – 1938. – № 11/12. – С. 89–90.

384. Исаченко Б. Л. Обзор работ по микробиологии грязей и минеральных источников (1917–1937) // Микробиология. – 1938. – Т. 7, вып. 4. – С. 385–410.

385. Исследование устойчивости пространственного каркаса по типу высотной части Дворца Советов СССР / Ин-т строит. механики АН УССР; Ред. Н. В. Корноухов. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 241 с.: ил.

386. Іванов С. П. Про значення індексів холодостійкості // Зб. праць Відд. екології наземних тварин. – 1938. – № 5. – С. 181–195.

387. Іванов С. П., Левітт М. М., Ємчук Є. М. Масові розмноження тварин і теорії градації. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 252 с.

388. Іофанов Д. М. Обговорення тематичних планів Інститутів суспільних наук [на Груд. сесії АН УРСР] // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 36–40.

389. Кавецкий Р. Е. К вопросу о феномене канцеролиза и его значении // Врачеб. дело. – 1938. – № 8. – С. 577–582.

390. Кавецкий Р. Е. Роль активной мезенхимы в диспозиции организма к злокачественным новообразованиям / Ин-т клинич. физиологии АН УССР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 180 с.: ил.

391. Кавецький Р. Є. Запалення: (Попул. нарис) / Відп. ред. О. О. Богомолець; Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 32 с.

392. Кавецький Р. Є. Перший з'їзд онкологів УРСР (Київ, 25–30 травня 1938: Огляд роботи // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 6. – С. 52–56.

393. Кавецький Р. Є. Про вплив екзогенних і ендогенних факторів на функціональний стан фізіологічної системи сполучної тканини: Повідомл. I // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 3. – С. 633–644.

394. Кавецький Р. Є. Рак, його причини та шляхи лікування і профілактики: Попул. нарис / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 40 с.: ілюстр.

395. Каган Б. Й. Біохемічні властивості S- та O-варіантів Leuconostoc mesenterioides: Друге повідомл. // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 2. – С. 33–55.

396. Каган Б. Й., Стадніченко М. Вміст пуринових основ у дріжджів при рості їх на різних середовищах // Там само. – С. 93–105.

397. Каган С. С. Двадцятирічний шлях радянської охорони народного здоров'я на Україні // Збірник з питань санітарної статистики. – К., 1938. – С. 5–41. – (Праці Ін-ту демографії АН УРСР; Т. 14).

398. Каган С. С. Про питання плану охорони здоров'я на третю п'ятирічку // Радян. медицина. – 1938. – № 1. – С. 8–11.

399. Каган С. С. , Кривченко Г., Яновський М. Т. та ін. Лікувальна сіть УРСР за XX років Великої пролетарської революції // Збірник з питань санітарної статистики. – К., 1938. – С. 155–296. – (Праці Ін-ту демографії АН УРСР; Т. 14).

400. Казимиров А. А. Механизация изготовления котлов железнодорожных цистерн / Отв. ред. Е. О. Патон; Ин-т електросварки АН УССР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 80 с.

401. Калинович М. Я. Наука проти релігії в питанні про походження мови // Мовознавство. – № 13/14. – С. 59 -76.

402. Кальфа С. Ф. Нові відкриття в галузі офтальмології: (До 40-річчя наук. діяльн. засл. діяча науки проф. В. П. Філатова) // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 5. – С. 53–59.

403. Караваєв В. О. Викопні раси людини і процес олюднення її предків // Біологію в маси. – 1938, вип. 3. – С. 15–21.

404. Карлаш К. В. Матеріали до біології та акліматизації китайського дубового шовкопряда (Antheraea pernyi Onér. Mén) // Зб. праць Від. екології наземних тварин / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 5. – С. 105–115.

405. Карлов М. М. Нові дані про склад і поширення крейдяних відкладів у межах південно-західної окраїни Донецького басейну // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 3. – С. 141–156.

406. Карлов М. М., Бойко К. О. Сліди льодовикової морени в м. Дніпродзержинську Дніпропетровської області // Там само. – С. 201–208.

407. Кацнельсон І. Л. Електрохемічні дослідження системи $AlBr_3$-C_2H_5Br і $AlBr_3$-C_2H_5Br – Kj // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 4, вип. 4. – С. 385–392.

408. Кацнельсон І. Л., Айзенберг Х. М. Електрохемічне дослідження систем: алюміній-бромід-етил- йодид-галогеніди літію, натрію, калію // Там само. – Вип. 2. – С. 137–164.

409. Кацнельсон І. Л.,Якубсон С. І. Роботи Інституту хемії Академії наук УРСР в галузі неводних розчинів // Зап. / Ін-т хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 5, вип. 4. – С. 387–450.

410. Кашпур О. М. Допоміжні таблиці для обчислення РН за хінгідронним методом // Біохем. журн. – 1938. – Т. 11, № 3. – С. 449–463.

411. Кедров К. П. До характеристики оксидаційно-відновних процесів у кишках // Там само. – № 2. – С. 243–257.

412. Кекух О. М. Методика і деякі результати вивчення фотосинтезу і транспірації в природних умовах // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 16. – С. 71–80.

. 413. Кириченко І. М. Об'ємні втрати в ротаційному компресорі від витоку крізь зазори // Зап. / Ін-т гірн. механіки АН УРСР. – 1938. – № 3. – С. 171–194.

414. Кільчевський М. О. Нова теорія механіки суцільних середовищ // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 17–114.

415. Кільчевський М. О. Про перетворення метрики в неевклідовому просторі // Журн. Ін-ту математики АН УРСР. – 1938. – № 4. – С. 25–33.

416. Кладієнко Д. П. Вплив зменшення зябрової поверхні на вбирання кисню у Carassius auratus. I. Вплив ендогенних факторів на дихання риб // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 2. – С. 425–444.

417. Кладієнко Д. П. До проблеми імунітету у нижчих безхребетних // Там само. – Т. 8, вип. 2. – С. 407–423.

418. Клеопов Ю. Д. Ботаніко-географічні етюди. 1. Про нові знахідки Evonimus nana M. B. і Corolina elegans Panć в УРСР // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 17. – С. 137–165.

419. Клеопов Ю. Д., Лавренко Є. Легенда про карти рослинності УРСР // Геоботан. зб. / Ін-т ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 2. – С. 3–13.

420. Коваленко А. Д. Дослідження розподілу напруг в колесі турбокомпресора з лопатками, розміщеними по радіусу. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 100 с.

421. Коваленко В. Г. Дослідження ферментативного процесу утворення цукрози в головці цукрового буряка // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 16. – С. 71–80.

422. Коваленко В. Г. Порівняння трьох мікрометодів визначення цукру // Там само. – С. 81–86.

423. Козлов Г. М. Проблеми вивчення продуктивних сил // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 52–58.

424. Колесса Ф. М. Українська усна словісність. 1. Загальний огляд: (Із портр. укр. етнографів та нар. співців). II. Вибір творів із поясненнями та нотами. – Львів: Накладом фонду «Учитеся брати мої», 1938. – 645 с.

425. Колпаков Є. В. Рест-азот у собак з фістулою Екка в умовах зниженого атмосферного тиску // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 2. – С. 373–379.

426. Конференція з питань біохемії нервової системи 25–27 січня 1938: [Тези доп.] / Біохем ін-т АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 56 с.

427. Конференція з проблем шоку, Київ, 25–27 груд. 1937 р. / Ін-т клініч. фізіології // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 59–62.

428. Конференція по біохемії мускульної діяльності 20–23 груд. 1938.: Програма і тези доп. / Біохем ін-т АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 80 с.

429. Конференція по боротьбі з довгоносиками // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 8/9. – С. 69–70.

430. Кончаловський М. П. Недостатність кровообігу і вагітність // Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 277–283.

431. Короткий Й. І. Про причини загибелі риби в р. Самарі // Труди / Гідробіол. станція АН УРСР. – 1938. – № 16. – С. 157–163.

432. Корчагін А. К. Судноплавні глибини рік при регулюванні стоку // Праці / Ін-т водного госп-ва АН УРСР. – 1938. – Вип. 15. – С. 1–247.

433. Корчагін Л. В. Адднтивність раман-спектрів у розчинах // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 8. – С. 159–186.

434. Коршиков А. А. О некоторых видах семейств Phacotaceae // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – № 18/19. – С. 137–155.

435. Коршиков О. А. Визначник прісноводних водоростей УРСР. Volvocineae / Відп. ред. Я. В. Ролл. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 184 с.: ілюстр. – (Вип. 4).

436. Коршиков О. А. Готування препаратів з оболонок десмієлевих водоростей // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 17. – С. 195–196.

437. Костенко Ф. М. Лікування трахоматозного паннуса підсаджуванням трупної слизової оболонки, консервованої на холоді // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 2. – С. 533–545.

438. Костюк Ю. Г. Шевченко і казахська культура // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1938. – Кн. 2/3: – С. 85–98.

439. Костюченко А. А., Зарубайло Т. Я. Изменчивость биологических свойств растений в зависимости от условий выращивания семян // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 18/19. – С. 81–96.

440. Коткова К. І. Про тіоприроду папаїну й катепсину: (Літ. огляд) // Біохем. журн. – 1938. – Т. 11, № 2. – С. 259–266.

441. Коткова К. І. Специфічність катепсину при гіпертиреозі // Там само. – С. 171–199

442. Котов М. И. Новый вид флоры УССР. Peucedanum Lubimenko-anum Kotov, spec. nov. // Журн. Ин-та ботаники АН УССР. – 1938. – № 18/19. – С. 187–189.

443. Коцюбинська К. Я. Замітки і підкреслення М. Коцюбинського на книжках власних бібліотек // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1938. – Кн. 2/3. – С. 159–171.

444. Коцюбинська К. Я. Короткий опис бібліотеки М. Коцюбинського // Там само. – С. 149–158.

445. Краєвий І. М. Експериментальне одержання мутацій у курей діянням рентгенівського проміння// Зб. праць з генетики / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 2. – С. 109–160.

446. Краюхін Б. В. Електричний удар чорноморського ската (Raja clavata) / Вступ. ст. О. В. Леонтовича // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 3. – С. 675, 677–681.

447. Краюхін Б. В. Про новий метод відведення нервових струмів: (індуктивним шляхом): Повідомл. І / Передм. О. В. Леонтовича // Там само. – С. 695–702.

448. Кржижановский Г. М. За расцвет науки страны социализма // Вестн. АН СССР. – 1938. – № 1. – С. 4–12.

449. Кржижановский Г. М. Предисловие // Кукель-Краевский С. Я. Единая электроэнергетическая система Европейской части СССР. – М.;Л., 1938. – С. 3.

450. Кржижановский Г. М. [Читатель о газете] // Большевистская печать. – 1938. – № 7. – С. 8–9.

451. Кристер Е. Е. Поліпептидемія при недостатності кровообігу // Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 187–194.

452. Кручакова Ф. А. Вплив функціональних змін мускулів на вміст в них Na, K, Ca і Mg // Біохем. журн. – 1938. – Т. 12, № 2. – С. 311–335.

453. Куда Г. І., Бубнова Н. І., Бушман К. О. Хемічна і термічна характеристики торфів болота «Центральний Замглай». Ч. 3. Органічна маса торфів болота «Центральний Замглай» // Зб. Ін-ту хем. технології АН УРСР. – 1938. – № 8. – С. 163–171.

454. Куда Г. І., Бушман К. О. Те саме. Ч. 2. Термічна характеристика торфів болота «Центральний Замглай»// Там само. – С. 158–163.

455. Кудра О. К. Вплив температури на катодні процеси // Зап. / Ін-т хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 5, вип. 3. – С. 239–243.

456. Кудра О. К. Потенціали розкладу при різних густостях струму // Там само. – Т. 4, вип. 4. – С. 127–135.

457. Кудра О. К. Процеси біля катода і новий метод дослідження розчинів // Там само. – Вип. 2. – С. 385–392.

458. Кудра О. К. Теплові елементи // Там само. – Т. 5, вип. 3. – С. 245–249.

459. Кудрявцева Н. Г. Влияние миомизатов на азотистый обмен // Біохем. журн. – 1938. – Т. 12, № 3. – С. 601–608.

460. Кузнєцов В. І., Бушман К. О. Досліди по газифікації торфу під тиском на парокисневому дутті // Зб. Ін-ту хем. технології АН УРСР. – 1938. – № 8. – С. 3–24.

461. Кузнєцов В. І., Мізецька І. Б., Рапп Л. Б. та ін. Про жирні кислоти буровугільного воску з бурого вугілля Олександрійського родовища УРСР // Там само. – № 10. – С. 183–197.

462. Кузнєцов В. І., Ромінський І. Р. До питання про електрохемічну регенерацію використаних хроматних розчинів і про застосування їх для рафінування знесмоленого буровугільного воску // Там само. – С. 165–182.

463. Кузнєцов В. І., Ромінський І. Р. Рафінування буровугільного воску хромат-ангідридом // Там само. – С. 57–74.

464. Кузнєцов В. І., Трофімовський М. С. Знесмолювання сирового буровугільного воску // Там само. – С. 3–37.

465. Кузнєцов В. І., Трофімовський М. С. , Рапп Л. Б. До питання про розчинність сирового знесмоленого буровугільного воску в органічних розчинниках // Там само. – С. 39–55.

466. Кузьменко А. А. Біологічні особливості ластовня як технічної рослини // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 6. – С. 34–37.

467. Кузьменко А. А. Новий метод вирощування розсади тютюну // Там само. – № 2/3. – С. 64–69.

468. Кузьменко А. А. Про наукову діяльність акад. В. М. Любименка // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 18/19. – С. 5–11.

469. Кузьменко А. А., Тихвінська В. Д. Прискорення розвитку квітникових рослин // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 49–51.

470. Куліков М. С. До гельмінтофауни коня: (диктіокаульоз, пробстмаіріоз, аноплоцефалідози) // Зб. праць Зоол. музею / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 21/22. – С. 171 -176.

471. Курдюмов Г. В., Фінкельштейн Б. М. Про роботу Дніпропетровського фізико-технічного інституту // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1938. – Т. 7, вип. 2. – С. 239–243.

472. Куренський М. К. Про інтегрування однієї системи рівнянь з частинними похідними першого порядку, зв'язаної із згинанням ізотропної конгруенції // Журн. Ін-ту математики АН УРСР. – 1938. – № 4. – С. 47–60.

473. Куренський М. К. Три способи розв'язання задачі про згинання поверхень // Там само. – № 1. – С. 41–51.

474. Куришко А. М. Синтез високоненасичених гліколів: (Взаємодія ефірів двоосновних кислот з аліл-бромідом і магнієм): Повідомл. I // Зап. / Ін-т хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 4, вип. 4. – С. 481–509.

475. Курнаков Н. С. Об организации работ по аналитической химии // Завод. лаборатория. – 1938. – Т. 7, № 5. – С. 519–520.

476. Курнаков Н. С. [О работе Института общей и неорганической химии Академии наук СССР] // Вестн. знания. – 1938. – № 1. – С. 53.

477. Курнаков Н. С. Собрание избранных работ. Т. 1. – Л.: Объед. науч.-техн. изд-во, 1938. – 559 с.

478. Курнаков Н. С. , Воскресенская Н. К., Гольцман М. М. и др. Вискозиметрия двойных жидких систем, содержащих бром или воду и органические вещества // Изв. АН СССР. Сер. хим. – 1938. – № 2. – С. 379–390.

479. Курнаков Н. С., Воскресенская Н. К., Гурович Д. Внутреннее трение и плавкость двойных систем, содержащих трехбромистую сурьму и анилин (или его производные) // Там само. – С. 391–401.

480. Курнаков Н. С., Егоров В. С. О микродисперсном типе твердых растворов в системе $NiCl_2$-MH_4-H_2O // Изв. Сектора физ. и хим. анализа. – 1938. – Т. 11. – С. 101–134.

481. Курнаков Н. С., Жемчужный С. Ф. Давление истечения и твердость пластических тел // Там само. – С. 337–396.

482. Курнаков Н. С., Лепешков И. Н., Рябчиков Д. И., Буялов Н. И. Калийные месторождения южного бассейна Пермского моря и соляные озера Западного Казахстана // Изв. АН СССР. Сер. хим. – 1938. – № 1. – С. 13–32.

483. Курнаков Н. С., Лукьянова Е. И. Получение сульфата калия калий-магнезиальным методом // Там само. – С. 39–46.

484. Курнаков Н. С., Михеева В. И. Физико-химическое исследование системы алюминий-магний // Изв. Сектора физ. и хим. анализа. – 1938. – Т. 10. – С. 5–35.

485. Курнаков Н. С., Михеева В. И. Физико-химическое исследование системы алюминий-магний. Ч. 2. Диаграмма плавкости системы алюминий-магний // Там само. – С. 37–66.

486. Курнаков Н. С., Никитина Е. А. Ледяное поле в системе $FeCl_2$, HCl – H_2O // Изв. АН СССР. Сер. хим. – 1938. – № 2. – С. 433–436.

487. Курнаков Н. С., Николаев А. В. Изотерма 25°С четвертой системы $CaCl_2$ + $MgCl_2$ + NaCl + H_2O и перекопские хлоркальцевые озера // Там само. – С. 403–414.

488. Курнаков Н. С., Николаев А. В. Солнечное испарение морской воды и озерных рассолов // Изв. Сектора физ. и хим. анализа. – 1938. – Т. 10. – С. 333–366.

489. Курнаков Н. С., Равич М. И., Троицкий Н. В. Ледяные поля в системах основание-кислота-вода // Там само. – С. 275–304.

490. Курнаков Н. С., Черняев И. И., Корнилов И. И. Исследование в области комплексных соединений и физико-химического анализа // Математика и естествознание в СССР: Очерки развития мат. и естеств. наук за 20 лет. – М.;Л., 1938. – С. 336–363.

491. Курнаков Н. С. , Шайхет Д. М. Равновесие во взаимной системе хлористый кальций – серномагниевая соль при 25°С // Изв. Сектора физ. и хим. анализа. – 1938. – Т. 10. – С. 305–316.

492. Курносова П. В., Ашкіназі М. С. Раман-ефект неводних розчинів стибій-трихлориду III [1, 2] // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 9. – С. 71–75.

493. Куршаков М. О. Роль периферичної судинної системи у розладах кровообігу // Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 127–141.

494. Куциба О. М., Шульга П. Л. Девон Ісачківського соляного купола біля м. Лубен // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 3. – С. 91–95.

495. Кушнаренко Д. О., Павлій П. Д. Народна творчість про Сталінську Конституцію / Ін-т укр. фольклору АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 142 с.

496. Лазарєв Б. Г., Кікоїн А. К. Experiments with liquid helium II // Nature. – 1938. – Vol. 141, № 3577. – P. 912–913.

497. Лазарєв Б. Г., Кікоїн А. К. Further experiments on liquid helium II // Там само. – Vol. 142, № 3589. – P. 289–290.

498. Лазарєв Б. Г., Носков М. М. Change of resistance of Single crystals of zinc in a magnetic field // Phys. Zeitschr. Sowjet. – 1938. – Bd. 13, H. 1. – S. 130–132.

499. Ланг Г. Ф. [Заключне слово на Конф. з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р.] // Недостатність кровообігу: Збірник праць Кон-

ференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 343–345.

500. Лапчик Т. Ю. Попереднє повідомлення про наслідки польових робіт міднорудної геологічної партії в 1937 р. // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 3. – С. 214–216.

501. Лапчик Т. Ю. Про знахідку мінералу групи колумбіту-танталіту в Приазов'ї // Там само. – Вип. 1/2. – С. 219–221.

502. Лауер Н. В. До питання про роль центральної нервової системи в перебігу запального процесу: Повідомл. III. Вплив декортикації на перебіг вульгарного запалення у представників різних класів тварин // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 1. – С. 157–167.

503. Лахно Ю. В. Аргінін в окремих відділах мозку різних тварин // Біохем. журн. – 1938. – Т. 12, № 1. – С. 19–30.

504. Лахно Ю. В. Вплив утомної роботи на вміст креатинфосфатної кислоти в мускулах птиць // Там само. – № 2. – С. 129–140.

505. Лахно Ю. В. Дослідження хемічного складу нервової системи морських риб: Повідомл. I. Креатин і весь азот у мозку селяхій // Там само. – Т. 11, № 1. – С. 5–12.

506. Лахно Ю. В., Сквирська Е. Б. Те саме: Повідомл. II. Азотні речовини у мозку селяхій і костистих риб // Там само. – Т. 11, № 1. – С. 13–30.

507. Лебензон Є. Г. Діяння великих доз 1: 2: 5: 6 дибензатрацену на ріст і вуглеводний обмін у культурах тканини // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 3. – С. 719–727.

508. Левіна Ф. Я. Весняна рослинність Надсивашшя: (Додаткове обслідування 1928 р.) // Геоботан. зб. / Ін-т ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 2. – С. 167–190.

509. Лерман І. Ю. Проблема рослинного козеїну // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 8/9. – С. 49–51.

510. Липа О. Л. Згурівський парк на Полтавщині: (Матеріали до вивчення дендрофлори УРСР) // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 17. – С. 167–178.

511. Липа О. Л. Хвойні породи в садово-паркових насадженнях УРСР // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 6. – С. 44–51.

512. Лисенко Т. Д. Агротехніка літнього садіння картоплі // Сад та город. – 1938. – № 5. – С. 5–9.

513. Лисенко Т. Д. Агротехніка літнього садіння картоплі // Хата-лабораторія. – 1938. – № 5. – С. 8–11.

514. Лисенко Т. Д. Геніальний генетик і селекціонер: [І. В. Мічурин] // Сад та город. – 1938. – № 6. – С. 3–7.

515. Лисенко Т. Д. Літнє садіння картоплі: (Інструкт. вказівки). – К.;Х.: Держ. вид-во колгосп. і радгосп. л-ри, 1938. – 20 с.

516. Лисенко Т. Д. На дарвіновському шляху // Зернове госп-во. – 1938. – № 8. – С. 21–25.

517. Лисенко Т. Д. Напрямлена зміна природи рослин шляхом вирощування у відповідних умовах // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 5. – С. 24–35.

518. Лисенко Т. Д., Авак'ян А. А. Чеканка бавовника. – К.;Х.,: Держ. вид-во колгосп. і радгосп. л-ри, 1938. – 16 с.

519. Лысенко Т. Д. Агрономическая наука в борьбе с засухой // Социалистическое зерновое хозяйство. – 1938. – № 6. – С. 20–27.

520. Лысенко Т. Д. Внутрисортовое скрещивание и менделистский «закон» расщепления // Селекция и семеноводство. – 1938. – № 8/9. – С. 1–6.

521. Лысенко Т. Д. Те саме // Яровизация. – 1938. – № 1/2. – С. 114–126.

522. Лысенко Т. Д. К моим избирателям // Королев Д. С. , Назаренко М. П. Колхозники и наука. – Ростов-на-Дону, 1938. – С. 74–78.

523. Лысенко Т. Д. Летние посадки картофеля: (Инструктивные указания для степных, засушливых районов СССР). – М.: Сельхозгиз, 1938. – 28 с.

524. Лысенко Т. Д. Те саме. – Х.: Держ вид-во, 1938. – 20 с. – Укр.

525. Лысенко Т. Д. Ментор – могучее средство селекции // Яровизация. – 1938. – № 3. – С. 35–44.

526. Лысенко Т. Д. Мичуринскую теорию – в основу семеноводства // Там само. – № 4/5. – С. 24–39.

527. Лысенко Т. Д. На новых путях // Социалист. реконструкция сел. хоз-ва. – 1938. – № 5. – С. 38–42.

528. Лысенко Т. Д. Над чем будет работать Всесоюзный селекционно-генетический институт в 1939 году // Яровизация. – 1938. – № 6. – С. 21–26.

529. Лысенко Т. Д. О схеме производства семян элиты государственными селекционными станциями // Там само. – № 1/2. – С. 143–146.

530. Лысенко Т. Д. Переделка природы растений // Колхозное опытничество. – 1938. – № 1. – С. 10–17.

531. Лысенко Т. Д. Яровизация сельскохозяйственных растений. – Ижевск: Удмуртгосиздат, 1938. – 62 с. – Удмурт.

532. Лысенко Т. Д. Те саме. – Саранск: Мордгосиздат, 1938. – 85 с. – Морд.

533. Лысенко Т. Д. Яровизация озимой и яровой пшеницы. – М.: Сельхозгиз, 1938. – 6 с.

534. Лысенко Т. Д., Долгушин Д. А. Внутрисортовое скрещивание озимой и яровой пшеницы // Красная деревня. – 1938. – № 17. – С. 17–19; № 18/19. – С. 14–16.

535. Лысенко Т. Д., Долгушин Д. А. Те саме // Селекция и семеноводство. – 1938. – № 8/9. – С. 7–8.

536. Лысенко Т. Д., Долгушин Д. А. Руководство по внутрисортовому скрещиванию озимой и яровой пшеницы. – М.: Сельхозгиз, 1938. – 15 с.

537. Листи Лесі Українки до брата М. П. Косача (М. Обачного): Публ. Рукоп. від. Ін-ту укр. літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1938. – Кн. 2/3. – С. 39–58.

538. Листи М. М. Коцюбинського до О. І. Аплаксіної / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР; Ред., вступ. ст. і комент. І. І. Стебуна. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – XXII, 342 с.

539. Листування М. Горького з О. Скороходовою: Публ. Рукоп. від. Ін-ту укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1938. – Кн. 2/3. – С. 131–148.

540. Ліберман Л. А. Нові види аеробних газоутворюючих бацил Bac. Saccharolyticus n. sp. та Bac. colonars n. sp. // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 2. – С. 73–91.

541. Ліннік П. А., Колесник М. Ю. Реакція «Райта» в людей у вогнищах бруцельозу // Там само. – № 3. – С. 53–61.

542. Ліхарев Б. Матеріали до вивчення верхньокам'яновугільних брахіопод Донецького басейну // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 3. – С. 73–139.

543. Лічков Л. С. До питання про режим зсувових явищ в районі розташування м. Києва і його околиць // Там само. – Вип. 4. – С. 145–198.

544. Луганов Б. К. Порівняння вологості української бавовни перших зборів суміжних урожаїв за 1934–1936 рр. // Зб. Ін-ту хем. технології АН УРСР. – 1938. – № 7. – С. 29–42.

545. Луганов Б. К., Власов Л. І. Вологість української бавовни перших зборів урожаю 1936 р. // Там само. – С. 19–27.

546. Луговцов М. В. Способ продувки пылеуловителей доменных печей: Автор. свидетельство на изобретение № 5307, зарегистрир. 30 апр. 1938 г. – Выдано 11 апреля 1939 г.

547. Лунгергаузен Л. А. Фауна днестровских террас. Ч. 1 // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 4. – С. 199–257.

548. Льовшин А. М. Академік Євген Пилипович Вотчал (1864–1937): Біографія і огляд його робіт // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 16. – С. 197–209.

549. Маков К. І. Дренування напірних водоносних горизонтів Північно-української мульди та їх взаємний зв'язок між собою // Вісн. метеорології і гідрології. – 1938. – № 1/2. – С. 47–52.

550. *Маков К. І. Нові дані про куполоподібне підняття корінних порід у районі Полтави // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 1/2.

551. Маков К. І. Про геологічну будову Причорноморської западини // Там само. – Т. 5, вип. 4. – С. 5–44.

552. Маков К. І. Про гідрогеологічний атлас УРСР // Вісті Ін-ту гідрології. – 1938. – Т. 1. – С. 187–192.

553. Маков К. І. Про давній (крейдяний) розлив у районі Києва // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 3. – С. 216–218.

554. Малевицька М. О. До питання про наявність Metagonimus yokogawai Katsurada на території УРСР // Зб. праць Зоол. музею / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 21/22. – С. 187 -192.

555. Малевицька М. О. Про наявність Prohemistomum appendiculatum Ciure 1916 (Frematoda) на території УРСР // Там само. – С. 193 -195.

556. Малкін Й. М. Перенапруга при електролітичному виділенні ртуті на танталі // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 11. – С. 109–119.

557. Манусова Ф. А. Вплив алюміній-гідроксиду на перенапругу водню // Там само. – Т. 10. – С. 97–108.

558. Мар'їн В. А. Про хвилі в річкових водосховищах озерного типу // Вісті Ін-ту гідрології. – 1938. – Т. 1. – С. 47–94.

559. Маркевич О. П., Малевицька М. О. Риби України як джерело гельмінтозів людини // Боротьба з опісторхозом на Україні. – К., 1938. – С. 15–16.

560. Марковський Ю. М. Деякі зауваження про обчислення кількості планктону у водоймах // Труди / Гідробіол. станція АН УРСР. – 1938. – № 16. – С. 29–39.

561. Марковський Ю. М. Завдання досліджень морфології заплавних водойм в зв'язку з встановленням їх типів і продуктивності // Там само. – С. 51–80.

562. Марковський Ю. М. Морфологічні особливості заплавних водойм околиць заповідника «Гористе» // Там само. – № 17. – С. 85–126.

563. Марковський Ю. М. Термічні особливості заплавних водойм околиць заповідника «Гористе» // Там само. – С. 85–126.

564. Марр М. Я. Вибрані твори. Т. 1. Мова і мислення. – 2-е вид., випр. і доп. / Ін-т мовознавства АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 272 с.: ілюстр.

565. Марр М. Я. Вибрані твори. Т. 2. Проблеми граматики. – 2-е вид., випр. і доп. / Ін-т мовознавства АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 314 с.: ілюстр.

566. Марчук П. Д. Изогемотрансфузия как фактор десенсибилизации // Аллергия: Сборник работ Конференции по аллергии, созванной в г. Киеве 1–4 февр. 1936 г. / Ин-т клинич. физиологии АН УССР. – К., 1938. – С. 168–172.

567. Марчук П. Д. Інститут клінічної фізіології в третій п'ятирічці // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 5. – С. 76–80.

568. Марчук П. Д. Зміна реактивності організму при переливанні крові // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 1. – С. 117–120.

569. Марчук П. Д. Конференція з шоку // Радян. медицина. – 1938. – № 4. – С. 78–79.

570. Марчук П. Д. Проблематика Інституту клінічної фізіології на третю п'ятирічку // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 2. – С. 547–549.

571. Марчук П. Д. Робота медичної і біохемічної груп: [на груд. сесії АН УРСР] // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 27–32.

572. Марчук П. Д., Вайсберг Л. М. До питання про шкірні проби і про зв'язок їх з сироватковими явищами // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 4. – С. 1115–1122.

573. Марчук П. Д., Філіпова Н. Є. Матеріали до лікування скарлатини антиретикулярною цитотоксичною сироваткою // Там само. – Вип. 3. – С. 801–805.

574. Матвієнко О. М. Матеріали до вивчення водоростей УРСР. II. Нові водорості з околиць Харкова // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 18/19. – С. 157–163.

575. Матвієнко О. М. Те саме. III. Eutreptia pyrenoidifera sp. n. // Там само. – № 17. – С. 191–194.

576. Мацков Ф. П. До питання про прогноз урожаю хлібних злаків // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 17. – С. 3–21.

577. Медведева Н. Б. Гуморальная регуляция вегетативной системы и природа регулирующих веществ // Основы и достижения современной медицины. – 1938. – Т. 4. – С. 5–36.

578. Медведєва Н. Б. Біодинаміка протеїдів / Ред. О. О. Богомолець; Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 244 с.: ілюстр.

579. Медведєва Н. Б. Матеріали про еволюцію гуморальної регуляції функцій / Ред. О. О. Богомолець; Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 486 с.: ілюстр.

580. Медведєва Н. Б. Про автокаталітичну функцію печінки // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 3. – С. 617–624.

581. Медведєва Н. Б. Про вплив ліпоїдів на азотний та білковий склад тканин // Там само. – Вип. 2. – С. 351–356.

582. Медведєва Н. Б. Про зміни хемізму тканин при деяких формах шокового стану // Там само. – Вип. 4. – С. 1025–1039.

583. Медведєва Н. Б. Про феномен аутокаталізу в біології // Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 99–102.

584. Медведєва Н. Б. Проблема специфічної реактивності безхребетних на інкрети хребетних. VII. Про діяння фолікуліну на розмноження кишковопорожнинних (гідр) і комах (дрозофіл) // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 1. – С. 197–208.

585. Медведєва Н. Б. Цукровий обмін і його порушення / Відп. ред. О. О. Богомолець; Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 64 с.

586. Медвинська Л. Ю. Терморезистентність газоутворюючих бактерій B. polymyax saccharolyticus B. asterosporus у м'ясних консервах // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 1. – С. 113–144.

587. *Медичний журнал. Т. 8, вип. 1 / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР; Відп. ред. О. О. Богомолець. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938.

588. *Те саме. Вип. 2.

589. Те саме. Вип. 3. – 348 с.

590. Те саме. Вип. 4. – 429 с.

591. Медовой І. Перша допомога при ураженні задушливими газами // Шлях до здоров'я. – 1938. – № 14. – С. 22.

592. Меженний Я. П. Дослідження електрохемічних властивостей розтопів LiCl – $AlBr_3$–C_3H_5Br, NaCl – $AlBr_3$–CH_3CH_2Br, Kcl – $AlBr_2$–CH_3CH_2Br, AlCl – $AlBr_3$–CH_3CH_2Br // Зап. / Ін-т хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 4, вип. 4. – С. 427–442.

593. Меженний Я. Ф., Туров П. П. Кріоскопія системи $AlBr_3$–$C_6H_6NO_2$; NaCl – $AlBr_3$–$C_6H_6NO_2$ і Kcl – $AlBr_3$–$C_6H_5NO_2$ // Там само. – Т. 5, вип. 1. – С. 85–99.

594. Мельников-Разведенков М. Ф. Патоморфологія // 20 років радянської медицини на Україні. – К., 1938. – С. 144–171.

595. Мельников-Разведенков Н. Ф. Лентосептический гранулематоз (лентогранулематоз) из морфологических проявлений аллергии (развернутые тезисы докладов] // Аллергия: Сборник работ Конференции по аллергии, созванной в г. Киеве 1–4 февраля 1936 г. / Ин-т клинич. физиологии АН УССР. – К., 1938. – С. 49–73.

596. Мельников-Разведенков Н. Ф., Цейтлин А. З. Патоморфология аллергических процессов // Там само. – К., 1938. – С. 173–176.

597. Михайлова М. Г. Флора та рослинність УРСР: Бібліографія: Покажч. кн. і журн. ст. / Відп. ред. Є. І. Бордзиловський; Ін-т ботаніки АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 63 с.

598. Мігулін О. О. До перспектив господарського використання хохулі // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 2–3. – С. 70–73.

599. Мігулін О. О. Звірі УРСР: (Матеріали до фауни). – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 426 с.

600.* Мізрухін І. А. До проблеми старості: (Клінічно-фізіологічні спостереження над винятково довгорічними стариками Абхазії): Повідомл. VI. Матеріали до нейропсихіатричного дослідження довгорічних стариків // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 1.

601. Мікробіологічний журнал. Т. 5, № 1 / Ін-т мікробіології і епідеміології АН УРСР; Відп. ред. П. Є. Марусенко. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 227 с.

602. Те саме. № 2. – 216 с.

603. Те саме. № 3. – 158 с.

604. Те саме. № 4. – 187 с.

605. Міхньов А. Л. Азотистий обмін при гострих гепатитах // Там само. – Вип. 3. – С. 863–874.

606. Міщенко І. П. Матеріали про функціональне дослідження фізіологічної системи сполучної тканини: (ретикуло-ендотеміальної системи) // Там само. – С. 645–674.

607. Мовознавство: Наукові записки. № 13/14 / Ін-т мовознавства АН УРСР; Відп. ред. М. Ф. Бойко. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 117 с.

608. Могила М. Т. До питання про встановлення нервових центрів електричного органу чорноморського ската (Raja clavat) / Вступ. ст. О. В. Леонтовича // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 3. – С. 675–689.

609. Модилевський Я. С. Ботанічний сад Академії наук УРСР // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 2/3. – С. 56–63.

610. Модилевський Я. С. Цитогенетичне дослідження роду Nicotiana. VI. Цитологія і ембріологія амфідиплоїда Nicotiana disualovit // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 17. – С. 97–112.

611. Модилевський Я. С. , Бейліс Р. А. До ембріології і цитології пшениці. II. Стадії достигання зародка і зернівки, їх проростання і закладання колоса // Там само. – № 18/19. – С. 13–49.

612. Молотковський Г. Х. Вплив довжини дня на розвиток хмелю // Там само. – № 17. – С. 205–207.

613. Молявко Г. І. До стратиграфії пліоценових відкладів північно-східної частини Кримської АРСР // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 1/2. – С. 222–223.

614. Моргуліс Н. Д. До питання про вимірювання фотоелектронної емісії складних поверхень // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1938. – Т. 7, вип. 2. – С. 193–196.

615. Моргуліс Н. Д. До питання про вплив іонізації ударами другого роду на процеси в позитивній колоні розряду // Там само. – Вип. 1. – С. 61–68.

616. Моргуліс Н. Д., Нагорський О. Т. До питання про вторинну емісію електронних півпровідників // Там само. – Вип. 2. – С. 197–212.

617. Мордухай-Болтовський Д. Д. Про властивості косого чотирикутника і гексаедра, одержуваних проектуванням в чотиримірному просторі // Журн. Ін-ту математики АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 53–63.

618. Москович С. М. До питання про фотографічні властивості азидо-свинцевих желатинових суспензій // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 11. – С. 121–123.

619. Москович С. М. Фотохемія азидів важких металів. Будова і властивості желатинових суспензій азидів важких металів // Там само. – Т. 9. – С. 77–88.

620. Мошкевич Л. С. До питання про жовтяниці у холоднокровних // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 2. – С. 381–401.

621. Музиченко Ю. О. Деякі дані про фауну і екологію комах, що запилюють квіти махорки // Зб. праць Від. екології наземних тварин / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 5. – С. 61–74.

622. Музиченко Ю. О. Урочисте засідання, присвячене пам'яті акад. І. П. Павлова // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 2/3. – С. 81–84.

623. Наливайко Ю. С. Вплив вологості грунту на ріст і розвиток топінамбура // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 17. – С. 197–203.

624. Народні пісні про радянську жінку / Ін-т укр. фольклору АН УРСР; Упоряд. М. С. Родіна і С. А. Білова; Відп. ред. П. А. Альтман. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 175 с.: ілюстр.

625. Натансон Е. М. Стабілізація каолінових суспензій розчинними фосфатами // Зап. / Ін-т хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 5, вип. 2. – С. 165–175.

626. Наумов А. Л. Графічний метод розрахунку роботи моторів постійного струму // Журн. Ін-ту математики АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 115–120.

627. Наумов А. Л. Новий метод розрахунку магнітного поля в машинах з неявними полюсами // Там само. – № 4. – С. 73–82.

628. Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 350 с.: ілюстр.

629. Неймарк І. О., Кулешина Л. П., Поляков М. В. Кінетика повільної оксидації водню // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 11. – С. 43–50.

630. Неймарк І. О., Кулешина Л. П., Поляков М. В. The kinetics of the alow oxdation of hydrogen // Acta physicochim. URSS. – 1938. – Vol. 9, № 5. – P. 733–740. – Англ.

631. Неклієвич Б. О. Добування зв'язаного азоту при взаємодії лугу з елементарним азотом: Поперед. повідомл. // Зб. Ін-ту хем. технології АН УРСР. – 1938. – № 8. – С. 67–85.

632. Неклієвич Б. О. Карбуризація дерева // Там само. – С. 45–61.

633. Неклієвич Б. О., Бушман К. О. Добування сполук вуглецю дією на нього лугу: Поперед. повідомл. // Там само. – С. 87–104.

634. Неклієвич Б. О., Бушман К. О., Єдіневський П. І. та ін. Карбоцитування торфу: Поперед. повідомл. // Там само. – С. 25–44.

635. Непомняща М. Л., Ліберман Л. А. Консервування сливи високими концентраціями цукру без термічної обробки // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 1. – С. 145–152.

636. Непомняща М. Л., Ліберман Л. А. B. saccharoliticus n. sp. – новий вид осмотолерантної спороносної газоутворюючої палички // Там само. – № 2. – С. 57–71.

637. Непомняща М. Л., Рубанович А. Псування цукерок, спричинене дріжджами // Там само. – С. 107–121.

638. Нестеров П. П. Про продуктивність підземного транспорту з нерухомими двигунами // Зап. / Ін-т гірн. механіки АН УРСР. – 1938. – № 2. – С. 35–85.

639. Нічкевич О. Н. Ультрафіолетова сонячна радіація і спостереження її в Києві в 1935 р. // Зб. праць / Геофіз. обсерваторія АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 115–131.

640. Новик К. Й. Стратиграфія і межі за флорою верхньокам'яновугільних відкладів Кальміус-Торецької улоговини // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 1/2. – С. 9–64.

641. Новик К. Й. Схема розчленування за флорою верхньокам'яновугільних відкладів Кальміус-Торецької улоговини Донецького басейну // Там само. – С. 65–89.

642. Новицький О. Ю. Молюски Вінницької та Кам'янець-Подільської областей // Зб. праць Зоол. музею / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 21/22. – С. 139–152.

643. Новікова Н. С. , Попова О. О. Польові досліди застосування бактеріофага у боротьбі з бактеріальною рябухою N. rustica // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 3. – С. 75–82.

644. Новосельский И. С. Перенапряжение водорода и растворителей // Журн. физической химии. – 1938. – Т. 9, вып. 3. – С. 369–375.

645. Новосельський І. С. До питання про вплив розчинника на перенапругу водню // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 8. – С. 225–240.

646. Новосельський І. С. Перенапруга водню у водноспиртових і ефіроспиртових сумішах // Там само. – Т. 11. – С. 125–129.

647. Огієвецький І. Ю. Про методи сумації Тепліца і Перона // Журн. Ін-ту математики АН УРСР. – 1938. – № 4. – С. 65–68.

648. Огієвський А. В. Нова формула для обчислення весняних максимальних втрат у річках // Вісті Ін-ту гідрології. – 1938. – Т. 1. – С. 5–29.

649. Оканенко А. С. О вариациях количества хлорофилла в листьях свеклы // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 18/19. – С. 111–125.

650. Оксіюк П. Ф. Порівняльне цитолого-ембріологічне дослідження родини Resedaceae. II. Oligomeris glaucescens Cambess // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 18/19. – С. 51–56.

651. Окснер А. М. Нові і маловідомі для СРСР лишайники // Там само. – 1938. – № 18/19. – С. 217–227.

652. Омельяненко І. Ф. Із спостережень над мовою колгоспного села // Мовознавство. – 1938. – № 13/14. – С. 51–58.

653. Орлов Е. И. Глазури, эмали, керамические краски и массы. Ч. 2. – 3-е изд., испр. и доп. – М.;Л.: Изд-во Леноблисполкома и Ленсовета, 1938. – 108 с.

654. Осіпов П. Д. Шахтні води Кривбаса // Вісті Ін-ту гідрології. – 1938. – Т. 1. – С. 193–197.

655. Оскерко О. П. До питання про добування високомолекулярних алкен- і алкінгалогенідів // Зап. / Ін-т хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 5, вип. 3. – С. 251–270.

656. О. С. Пушкін. 1837–1938: (Ст. і матеріали) / Ін-т укр. л-ри АН УРСР; Ред. П. Г. Тичина і О. І. Білецький. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 260 с.: ілюстр.

657. Павленко А. М., Дятловицька Б. І. Тепловіддача в умовах вільної конвекції при зниженому тиску // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1938. – Т. 7, вип. 2. – С. 159 –173.

658. Палладин А. В. Механизм окислительных процессов в животном организме// Пробл. теорет. и практ. медицины. – 1938. – Вып. 7. – С. 165–181.

659. Палладин А. В., Рашба О. Я. Креатин головного мозга при эмбриональном развитии позвоночных животных // Физиол. журн. СССР. – 1938. – Т. 24, вып. 1/2. – С. 265–276.

660. Палладін О. В. Біохемія: Підручник для студентів і лікарів. – 5-е випр. і допов. вид. – К.: Держмедвидав, 1938. – 484 с.

661. Палладін О. В. Хемічна природа вітамінів / Ін-т біохемії АН УРСР. – 2-е вид., переробл. і доп. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 47 с. – (Сер. наук.-попул.).

662. Палладін О. В., Дубовцева Л. А. Вплив поліневриту на вміст молочної кислоти і глікогену в мускулах голубів при різних видах втомлювання // Біохем. журн. – 1938. – Т. 12, № 1. – С. 41–61.

663. Палладін О. В., Охрименко І. П. Вміст креатину в різних мускулах риб: (До питання про вплив тренування на вміст креатину в мускулах) // Там само. – № 3. – С. 449–472.

664. Панасенко В. Т. Розщеплення клітковими грибами // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 18/19. – С. 239–245.

665. Пархоменко В. Ю. Матеріали до пізнання фауни та екології пластинчастовусих жуків у Витяно-Трипільській дачі Київського лісгоспу // Зб. праць Від. екології наземних тварин / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 5. – С. 3–30.

666. Пархоменко В. Ю. Матеріали про склад та екологію грунтової фауни жуків (Coleoptera) в дачах Балтського лісгоспу МАРСР // Там само. – С. 31–59.

667. Пархоменко В. Ю. Основні наслідки і проблематика наукових робіт з зообіології // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 5. – С. 81–86.

668. Патон Е. О., Раевский Г. В. Новый способ испытания строительных ферм // Строит. пром-сть. – 1938. – № 7. – С. 26–27.

669. Патон Е. О., Раевский Г. В. Производство широкополочных двухтавров методом автоматической сварки // Там само. – № 8/9. – С. 57–60.

670. Патон Є. О., Шеверницький В. В. Механізація зварювання котла залізничної цистерни для бензину місткістю 25 тонн / Ін-т електрозварювання АН УРСР // Автоматичне зварювання котлів і посудин. – К., 1938. – С. 5–29.

671. Патон Є. О., Шеверницький В. В., Дзевалтовський К. І. Усадкові напруги в колових і повздовжніх швах барабанів при різних способах зварювання / Ін-т електрозварювання АН УРСР // Там само. – С. 29–41.

672. Пашаєв Т. Г. Перебіг експериментального рака при анафілактичній сенсибілізації // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 2. – С. 403–405.

673. Перлін Г. І. Засідання групи біологічних наук [на Грудневій сесії АН УРСР] // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 32–36.

674. Петровський М. Н. Хронологія історії України. Вип. 1. Докапіталістичний період. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 92 с.

675. Пидопличко И. Г. Новые данные о Новгород-Северской «смешанной» фауне // Природа. – 1938. – № 4. – С. 116–119.

676. Пидопличко И. Г. Фауна Ольвии: (По раскопкам 1935–1937 гг.) // Там само. – 1938. – № 11/12. – С. 113–116.

677. Підоплічко І. Г. Другий пленум Комісії викопної людини: [Ленінград, 24–27 груд. 1937 р.] // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 63–64.

678. Підоплічко І. Г. Ельдарська палеонтологічна експедиція Музею Грузії і АН УРСР // Там само. – № 8/9. – С. 44–48.

679. Підоплічко І. Г. Матеріали до вивчення минулих фаун УРСР. Вип. 1. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 176 с.

680. Підоплічко І. Г. Новгород-Сіверська верхньочетвертинна фауна // Матеріали до вивчення минулих фаун УРСР. Вип. 1. – К., 1938. – С. 3–95.

681. Підоплічко І. Г. Огляд палеонтологічних знахідок за 1917–1937 роки. Ч. 1. // Там само. – С. 3–95.

682. Підоплічко І. Г. Перша нарада палеонтологів [Москва, 13–16 квітня 1938 р.] // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 5. – С. 90–93.

683. Підоплічко М. М. Визначник грибів, шкідників культурних рослин / Відп. ред. В. Г. Дроботько; Ін-т мікробіології і епідеміології АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 597 с.: ілюстр.

684. Підоплічко М. М., Деняк В. І. Матеріали до вивчення роду Cladosporium: Повідомл. перше // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 2. – С. 179 -194.

685. Писаржевський Л. В., Чрелашвілі С. М., Савченко Г. До питання про можливість знищення дією випромінювань отруєння каталізатора // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 8. – С. 9–22.

686. Пісні про Червону Армію / Ін-т укр. фольклору АН УРСР; Упоряд. Д. Кушнаренко. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 88 с.

687. План роботи Правління Українського товариства фізіологів, біохеміків і фармакологів на 1938 р. [і протоколи засідань Т-ва] // Біохем. журн. – 1938. – Т. 11, № 3. – С. 471–481.

688. Плотников В. О. Неводні розчини. Ч. 1. Таблиці електропровідності // Зап. / Ін-т хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 5, вип. 3. – С. 271–358.

689. Плотников В. О., Бармашенко І. Б. Електрохемічне дослідження системи алюміній-бромід-амоній-галогенід-етил-бромід // Там само. – Вип. 4. – С. 363–374.

690. Плотников В. О., Бармашенко І. Б., Гітман Є. Б. Електрохемічне дослідження системи амоній-галогенід-алюміній-бромід-бензол // Там само. – Вип. 1. – С. 3–21.

691. Плотников В. О., Думаревська В. М. Електрохемічне дослідження системи алюміній і натрій-бромід в етил-броміді // Там само. – Вип. 3. – С. 199–212.

692. Плотников В. О., Кудра О. К. Електроліз розчинів калій і алюміній-хлоридів у нітробензолі // Там само. – Вип. 4. – С. 405–412.

693. Плотников В. О., Михайловська В. І. Фізико-хемічне дослідження систем бром-піридин і бром-хінолін // Там само. – С. 375–385.

694. Плотников В. О., Шека І. А., Янкелевич З. А. Діелектрична стала і дипольний момент алюміній-броміду // Там само. – Т. 4, вип. 4. – С. 363–383.

695. Плотников В. О., Якубсон С. Й. Теплоти розчинення бензолових і толуолових розчинів алюміній-броміду і його комплексної сполуки з калій-бромідом // Там само. – Т. 5, вип. 2. – С. 119–125.

696. Плотников В. О., Янкелевич З. А. Електролітичне виділення натрію з неводних розчинів // Там само. – Вип. 1. – С. 39–57.

697. Плотникова Т. В. Біологія цвітіння і плодоношення ваточника // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 17. – С. 121–126.

698. Плотникова Т. В. Опыт по самоопылению ваточника // Там само. – № 18/19. – С. 127–135.

699. Погребной О. Дослідження грунтів методом біоіндикаторів: (З досвіду хат-лабораторій) // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 8/9. – С. 59–62.

700. Половко І. К. Вклад станції «Північний полюс» у світову науку // Більшовик України. – 1938. – № 5. – С. 72–79.

701. Половко І. К. Про зведення кліматичних елементів Києва до польових умов // Зб. праць / Геофіз. обсерваторія АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 79–92.

702. Половко І. К. Про розподіл добових сум опадів // Там само. – С. 69–78.

703. Полозов А. П., Говорова Р. П. Добір пофарбовань, найбільш стійких до хлору // Зб. Ін-ту хем. технології АН УРСР. – 1938. – № 8. – С. 211–236.

704. Полозов А. П., Говорова Р. П. Підвищення кольоростійкості літопону добром зв'язуючих речовин і добавок // Там само. – № 9. – С. 151–176.

705. Полозов А. П., Лагошина Р. М. Вивчення стійкості органічних пігментів до тих впливів, яких зазнають пофарбовані поверхні // Там само. – С. 177–209.

706. Поляков М. В. Про механізм утворення воденьпероксиду при вибуху і каталіз гримучої суміші // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 8. – С. 99–109.

707. Поляков М. В., Вайнштейн Ф. М. До питання про механізм вибухової оксидації етилену // Там само. – Т. 9. – С. 85–90.

708. Поляков М. В., Вайнштейн Ф. М. К вопросу о механизме образования перекиси и альдегида при взрывном окислении этилена // Журн. физ. химии. – 1938. – Т. 12, вып. 1. – С. 137–139.

709. Поляков М. В., Гряненко К. К. До питання про роль твердої фази в механізмі термічного запалювання горючих сумішей // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 8. – С. 85–90; Т. 10. – С. 39–56.

710. Поляков М. В., Корнеева А. В. Кинетика медленного горения метана при низких давлениях // Журн. физ. химии. – 1938. – Т. 12, вып. 1. – С. 140–147.

711. Поляков М. В., Корнеєва О. В. Кінетика повільного горіння метану при низьких тисках // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 10. – С. 57–71.

712. Поляков М. В., Кулешина Л. П., Неймарк І. О. До питання про залежність адсорбційних властивостей силікагелю від характеру його пористості // Там само. – С. 81–98.

713. Поляков М. В., Лифанов Е. В., Носенко Д. С. К вопросу о получении перекиси водорода методом взрыва // Журн. физ. химии. – 1938. – Т. 12, вып. 2/3. – С. 326–331.

714. Поляков М. В., Ліфанов Ю. В., Носенко Д. С. До питання про добування водень-пероксиду за методом вибуху // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 10. – С. 73–83.

715. Поляков М. В., Неймарк І. Є. До питання про природу півострова займання гримучої суміші // Там само. – Т. 9. – С. 21–43.

716. Поляков М. В., Неймарк І. Е. Kinetics of alow combustion of methans at low pressures // Acta physicochim. URSS. – 1938. – Vol. 9, № 1. – P. 188–196.

717. Поляков М. В., Носенко Д. С. Кінетика каталітичного розкладу бертолетової солі // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 8. – С. 61–80.

718. Попов П. М. Маркс і Енгельс про «Слово о полку Игореве»: (До 750-річчя «Слова о полку Игореве») // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1938. – Кн. 2/3. – С. 7–23.

719. Попов П. М. Маркс і Енгельс про фольклор: Бібліографія висловлювань: До 120-річчя з дня народж. К. Маркса (1818–1938) // Укр. фольклор. – 1938. – № 5/6. – С. 125–145.

720. Попов П. М., Білецький О. І. Проспект першого тома курсу історії української літератури: (проект). Ч. 1. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 64 с.

721. Попов П. М., Білецький О. І. Те саме // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1938. – Кн. 2/3. – С. 175–233.

722. Порфирьев В. Б. Глубинная тектоника Прикаспийской низменности // Докл. АН СССР. – 1938. – Т. 19, № 9. – С. 715–716.

723. Порфирьев В. Б. Нефть в Таджикистане: (Условия нефтеобразования) / Таджик.-Памир. экспедиция АН СССР. – М.;Л.: Изд-во АН СССР, 1938. – 134 с. – (Сер. энергетика и полез. ископаемые; Вып. 82).

724. Порфир'єв В. Б. Нафтопрояви в районі м. Ізюма // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 4. – С. 262.

725. Поспєхов Д. О. Мідноцинкохромовий метанольний каталізатор // Зап. / Ін-т хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 5, вип. 4. – С. 507–515.

726. Праці Інституту демографії. Т. 14: Збірник з питань санітарної статистики / АН УРСР; Ред. С. С. Каган. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 328 с.

727. Примак Ф. Я. Дистрофія і регенерація тканин організму в термальній стадії недостатності кровообігу: (Клінічне значення гістол. особливостей м'язової, ниркової, печінкової і легеневої тканини в дистрофічній стадії недостатності) // Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 85–98.

728. Примак Ф. Я., Алексеєнко А. С. Значення ранньої діагностики геліотоксикозу // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 4. – С. 1169–1178.

729. *Програма Першого з'їзду онкологів. 25–30 травня 1938 р. / АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 48 с.

730. Птуха М. В. Antoine Déparcieux, le premier grand démographie francais (1703–1789) // Congres international de la Population, 1937. – Paris, 1938. – Т. 2. – P. 79–91. – (Démographie historique).

731. Пятницкий П. П. Генетические и возрастные соотношения метаморфических чорных пород украинского докембрия // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 4. – С. 45–63.

732. Радянська Україна за 20 років / Ін-т економіки АН УРСР. – К.: Держ. політ. вид-во УРСР, 1938. – 112 с.: ілюстр.

733. Радянське літературознавство: Наук. записки. Кн. 1 / Ін-т укр. л-ри АН УРСР; Відп. ред. Д. Ю. Письменний. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 152 с.: ілюстр.

734. Те саме. Кн. 2/3 / Відп. ред. І. І. Стебун. – 234 с.: ілюстр.

735. Радянський народ змете з свого шляху всяких ворогів! // Біохем. журн. – 1938. – Т. 11, № 2. – С. 125–128.

736. Раєвський Г. В. Кондуктори для збирання балок // Автоматичне зварювання балок і стрижнів / Ін-т електрозварювання АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – С. 25–51.

737. Раєвський Г. В., Мамонов Р. В. Виробництво зварних широкополичних двотаврів // Там само. – С. 53–91.

738. Рапопорт І. М. Обернена задача варіаційного обчислення продовження // Журн. Ін-ту математики АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 81–104.

739. Рапопорт І. М. Обернена задача варіаційного числення // Там само. – № 4. – С. 105–122.

740. Рашба О. Я. Зміни вмісту всього й небілкового аргініну в яйці під час розвитку ембріона і під впливом деяких факторів // Біохем. журн. – 1938. – Т. 11, № 3. – С. 395–403.

741. Рашба О. Я. Конференція з питань біохемії нервової системи // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 2/ 3. – С. 74–80.

742. Рашба О. Я. Молочна кислота в мускулах ембріонів курей при роботі // Біохем. журн. – 1938. – Т. 11, № 1. – С. 31–52.

743. Ремез Є. Я. Про деякі властивості конвексної оболонки точкової множини та про задачу мінімального наближення // Журн. Ін-ту математики АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 115–130.

744. Рибкін О. Д. Управління покрівлею при розробці бурого вугілля УРСР // Зап. / Ін-т гірн. механіки АН УРСР. – 1938. – № 2. – С. 87–105.

745. Родіна М. С. Конференція кореспондентів Інституту фольклору // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 8/9. – С. 66–68.

746. Рождественський В. С. , Медвинська Л. Ю. Феномен рухливості колоній у нового виду Bacillus migrans // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 1. – С. 97–111.

747. Розен Н. Й., Ількевич Г. П. Поправки до моделі атома Томаса-Фермі // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1938. – Т. 7, вип. 1. – С. 55–60.

748. Розенфельд Л. Є., Гольдман С. Я. Матеріали до вивчення оксидаційних процесів у філогенетичному розрізі // Біохем. журн. – 1938. – Т. 12, № 2. – С. 369–383.

749. Розклад занять Липневої сесії Академії наук УРСР 2–5 липня 1938 р. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 15 с.

750. Ройтер В. А., Радченко В. А. Кінетика процесів хемічної взаємодії газів з твердими тілами // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 11. – С. 3–10.

751. Ролл Я. В. Альгологічні нотатки. III. Деякі нові та рідкі водорості // Збірник праць, присвячений пам'яті акад. О. В. Фоміна. – К., 1938. – С. 136–145.

752. Ролл Я. В. Дев'ять місяців гідрологічних і гідробіологічних робіт на дрейфуючій крижині // Більшовик України. – 1938. – № 5. – С. 57–71.

753. Ромінський І. Р. До питання про вибілювання буровугільного воску (монтанвоську) активованим вугіллям // Зб. Ін-ту хем. технології АН УРСР. – К., 1938. – № 10. – С. 133–163.

754. Ромінський І. Р. Про застосування калій-перманганату і манган-пероксиду дря рафінування буровугільного воску // Там само. – С. 119–131.

755. Ромінський І. Р. Рафінування буровугільного воску калій- і натрій- біхроматом // Там само. – С. 95–118.

756. Ромінський І. Р. Рафінування буровугільного воску хромат-ангідридом // Там само. – С. 75–94.

757. Рубанік М. Я. Активність каталізаторів і енергія активації в гетерогенному каталізі: (про логарифмічний зв'язок між константами рівняння Арреніуса) // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 11. – С. 11–32.

758. Рубанік М. Я. Вплив спікання мідного каталізатора на його активність і енергію активації дегідрогенізації етилового спирту // Там само. – С. 33–40.

759. Рудий І. М. Про властивості функцій Коші та їх застосування до розв'язку інтегральних рівнянь // Журн. Ін-ту математики АН УРСР. – 1938. – № 4. – С. 95–103.

760. Русов М. Т., Ройтер В. А. До питання про кінетику каталітичного синтезу амоніаку // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 10. – С. 5–22.

761. Русов М. Т., Ройтер В. А. К вопросу о кинетике каталитического синтеза аммиака // Журн. физ. химии. – 1938. – Т. 11, вып. 3. – С. 390–399.

762. Сабанєєв П. П. Ревізія методів кількісного вивчення планктонів: Повідомл. І. Зауваження до методу вивчення планктону з допомогою кількісної сітки Апштейна // Труди / Гідробіол. станція АН УРСР. – 1938. – № 16. – С. 3–26.

763. *Савин Г. Н. Изгиб криволинейной тонкостенной трубы эллиптического поперечного сечения с учетом сплющивания // Труды / Днепропетр. инженер.-строит. ин-т. – 1938. – С. 1–32.

764. Савин Г. Н., Динник А. Н., Моргаевский А. Б. Распределение напряжений вокруг подземных горных выработок // Труды совещания по управлению горным давлением. – К, 1938. – С. 7–56.

765. Савін Г. М. Основна плоска статична задача теорії пружності для анізотропного середовища (однозв'язна нескінченна область). – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – № 32. – С. 1–59. – (Ін-т буд. механіки АН УРСР. Моногр. сер.; № 32).

766. Савицька З. М. Динаміка води та жиру в тілі комах в зв'язку з їх холодостійкістю // Зб. праць Від. екології наземних тварин / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 5. – С. 145–160.

767. Савченко Є. М. Матеріали до фаун УРСР. Пластинчатовусі жуки (Coleoptera, Scaraba cidae). – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 208 с.

768. Савченко Ф. А. Експериментальне визначення оптичних характеристик електричної електронної лінзи // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1938. – Т. 7, вип. 2. – С. 147–157.

769. Савчук Ю. І. Нарада в питаннях нафти при Раді по вивченню продуктивних сил УРСР // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 5. – С. 87–90.

770. Сапегин А. А. Особенности расщепления межвидовых гибридов между мягкой и твердой пшеницей // Труды / Ин-т генетики АН СССР. – 1938. – Т. 12. – С. 5–58.

771. Сапегин А. А. Те саме: (Тезисы) // Изв. АН СССР. – 1938. – № 3. – С. 641.

772. Сапегин А. А. Ход развития колоса пшеницы // Докл. АН СССР. – 1938. – Т. 18, № 3. – С. 191–193.

773. Сарафанов П. О. Спадання напруги. Число живильних пунктів і розташування підстанції шахтної електровозної відкатки / Ред. М. М. Федоров; Ін-т гірн. механіки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 65 с.: ілюстр.

774. Сафаров А. И. Влияние затемнения и освещения на редокспотенциал зрительной зоны коры головного мозга // Біохем. журн. – 1938. – Т. 12, № 1. – С. 177–187.

775. Сафаров А. И. Сезонная изменчивость электролитного состава плазмы крови и эритроцитов // Там само. – № 3. – С. 609–619.

776. Сахно І. І. До вивчення фауни звірів і птахів полезахисних смуг Одеської і Миколаївської областей і впливу фауни на прилеглі поля // Зб. праць Зоол. музею / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 21/22. – С. 97–138.

777. Свіренко Д. О. Визначник прісноводних водоростей УРСР. Euglaninul. Вип. 2. / Відп. ред. Я. В. Ролл. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 176 с.: ілюстр.

778. Свіренко Д. О. Попередні підсумки досліджень Папанівської експедиції в галузі гідробіології // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 4. – С. 21–24.

779. Свіренко Д. О. Фітопланктон водосховища і його заток // Дніпровське водосховище: (Гідробіол. дослідж.). – 1938. – Т. 2, вип. 1. – С. 3–92.

780. Серенсен С. В. Гіпотези міцності при змінному навантаженні. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 30 с.

781. Серенсен С. В. О гипотезах прочности и расчетных формулах // Вестн. инженеров и техников. – 1938. – № 7. – С. 430–433.

782. Серенсен С. В. О прочности деталей машин при действии переменных нагрузок. – М.;Л.: Изд-во АН СССР, 1938. – 39 с.

783. Серенсен С. В. Предисловие // Исследование устойчивости пространственного каркаса по типу высотной части Дворца Советов СССР. – К., 1938. – С. 3–5.

784. Семененко Н. П. Про магматичний процес у Криворіжжі // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 3. – С. 49–72.

785. Сергієв О. Д. Попередні наслідки газового здіймання в Присивашському районі УРСР в 1936 році // Там само. – Вип. 1/2. – С. 177–190.

786. Сергієнко Ф. О. Вивчення механізму регенерації бактеріофага in vitro // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 1. – С. 11–38.

787. Сергієнко Ф. О. Наслідки перевірки даних роботи J. Le Mar-a and Myers-a «Про природу бактеріофага» // Там само. – С. 91–95.

788. Сидоренко О. М. Визначення фізичних властивостей контактів при точковому зварюванні маловуглецевої сталі / Відп. ред. Є. О. Патон; Ін-т електрозварювання АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 59 с.: ілюстр.

789. Сидоренко О. М. Електричний підігрів металу перед дуговим зварюванням / Відп. ред. Є. О. Патон; Ін-т електрозварювання АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 25 с.: ілюстр.

790. Синельников Р. Д. В. П. Воробйов (1876–1936): [Найвизначніший анатом Радянського Союзу: Некролог] // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 68–71.

791. Сиротіна М. І. Цитологічне вивчення Drosophila busckii Coqu // Зб. праць з генетики / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – №. 2. – С. 61–90.

792. Сиротінін М. М. До питання про безкисневу профілактику хвороби висоти // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 2. – С. 319–334.

793. Сиротінін М. М. Про гіпоергію новонароджених // Там само. – Вип. 4. – С. 1005–1024.

794. Ситько П. О. Залежність мутаційного процесу від перебудов хромосом при транслокаціях // Зб. праць з генетики / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – №. 2. – С. 31–49.

795. Ситько П. О. Мутації і аберації в інвертованих Х-хромосомах // Там само. – С. 31–49.

796. Ситько П. О. Про походження життя на Землі // Біологію в маси. – 1938. – Вип. 3. – С. 3–14.

797. Скарбан М. К. Вплив віку на мутаційний процес Drosophila melanoqaster // Зб. праць з генетики / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – №. 2. – С. 51–60.

764. Савин Г. Н., Динник А. Н., Моргаевский А. Б. Распределение напряжений вокруг подземных горных выработок // Труды совещания по управлению горным давлением. – К, 1938. – С. 7–56.

765. Савін Г. М. Основна плоска статична задача теорії пружності для анізотропного середовища (однозв'язна нескінченна область). – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – № 32. – С. 1–59. – (Ін-т буд. механіки АН УРСР. Моногр. сер.; № 32).

766. Савицька З. М. Динаміка води та жиру в тілі комах в зв'язку з їх холодостійкістю // Зб. праць Від. екології наземних тварин / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 5. – С. 145–160.

767. Савченко Є. М. Матеріали до фаун УРСР. Пластинчатовусі жуки (Coleoptera, Scaraba cidae). – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 208 с.

768. Савченко Ф. А. Експериментальне визначення оптичних характеристик електричної електронної лінзи // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1938. – Т. 7, вип. 2. – С. 147–157.

769. Савчук Ю. І. Нарада в питаннях нафти при Раді по вивченню продуктивних сил УРСР // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 5. – С. 87–90.

770. Сапегин А. А. Особенности расщепления межвидовых гибридов между мягкой и твердой пшеницей // Труды / Ин-т генетики АН СССР. – 1938. – Т. 12. – С. 5–58.

771. Сапегин А. А. Те саме: (Тезисы) // Изв. АН СССР. – 1938. – № 3. – С. 641.

772. Сапегин А. А. Ход развития колоса пшеницы // Докл. АН СССР. – 1938. – Т. 18, № 3. – С. 191–193.

773. Сарафанов П. О. Спадання напруги. Число живильних пунктів і розташування підстанції шахтної електровозної відкатки / Ред. М. М. Федоров; Ін-т гірн. механіки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 65 с.: ілюстр.

774. Сафаров А. И. Влияние затемнения и освещения на редокспотенциал зрительной зоны коры головного мозга // Біохем. журн. – 1938. – Т. 12, № 1. – С. 177–187.

775. Сафаров А. И. Сезонная изменчивость электролитного состава плазмы крови и эритроцитов // Там само. – № 3. – С. 609–619.

776. Сахно І. І. До вивчення фауни звірів і птахів полезахисних смуг Одеської і Миколаївської областей і впливу фауни на прилеглі поля // Зб. праць Зоол. музею / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 21/22. – С. 97–138.

777. Свіренко Д. О. Визначник прісноводних водоростей УРСР. Euglaninul. Вип. 2. / Відп. ред. Я. В. Ролл. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 176 с.: ілюстр.

778. Свіренко Д. О. Попередні підсумки досліджень Папанівської експедиції в галузі гідробіології // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 4. – С. 21–24.

779. Свіренко Д. О. Фітопланктон водосховища і його заток // Дніпровське водосховище: (Гідробіол. дослідж.). – 1938. – Т. 2, вип. 1. – С. 3–92.

780. Серенсен С. В. Гіпотези міцності при змінному навантаженні. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 30 с.

781. Серенсен С. В. О гипотезах прочности и расчетных формулах // Вестн. инженеров и техников. – 1938. – № 7. – С. 430–433.

782. Серенсен С. В. О прочности деталей машин при действии переменных нагрузок. – М.;Л.: Изд-во АН СССР, 1938. – 39 с.

783. Серенсен С. В. Предисловие // Исследование устойчивости пространственного каркаса по типу высотной части Дворца Советов СССР. – К., 1938. – С. 3–5.

784. Семененко Н. П. Про магматичний процес у Криворіжжі // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 3. – С. 49–72.

785. Сергієв О. Д. Попередні наслідки газового здіймання в Присивашському районі УРСР в 1936 році // Там само. – Вип. 1/2. – С. 177–190.

786. Сергієнко Ф. О. Вивчення механізму регенерації бактеріофага in vitro // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 1. – С. 11–38.

787. Сергієнко Ф. О. Наслідки перевірки даних роботи J. Le Mar-a and Myers-a «Про природу бактеріофага» // Там само. – С. 91–95.

788. Сидоренко О. М. Визначення фізичних властивостей контактів при точковому зварюванні маловуглецевої сталі / Відп. ред. Є. О. Патон; Ін-т електрозварювання АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 59 с.: ілюстр.

789. Сидоренко О. М. Електричний підігрів металу перед дуговим зварюванням / Відп. ред. Є. О. Патон; Ін-т електрозварювання АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 25 с.: ілюстр.

790. Синельников Р. Д. В. П. Воробйов (1876–1936): [Найвизначніший анатом Радянського Союзу: Некролог] // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 68–71.

791. Сиротіна М. І. Цитологічне вивчення Drosophila busckii Coqu // Зб. праць з генетики / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – №. 2. – С. 61–90.

792. Сиротінін М. М. До питання про безкисневу профілактику хвороби висоти // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 2. – С. 319–334.

793. Сиротінін М. М. Про гіпоергію новонароджених // Там само. – Вип. 4. – С. 1005–1024.

794. Ситько П. О. Залежність мутаційного процесу від перебудов хромосом при транслокаціях // Зб. праць з генетики / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – №. 2. – С. 31–49.

795. Ситько П. О. Мутації і аберації в інвертованих Х-хромосомах // Там само. – С. 31–49.

796. Ситько П. О. Про походження життя на Землі // Біологію в маси. – 1938. – Вип. 3. – С. 3–14.

797. Скарбан М. К. Вплив віку на мутаційний процес Drosophila melanoqaster // Зб. праць з генетики / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – №. 2. – С. 51–60.

798. Сквирська Е. Б. Гліколітична здатність частин нервової системи в залежності від субстрату // Біохем. журн. – 1938. – Т. 12, № 1. – С. 5–17.

799. Скобець Є. М. Електродні потенціали розкладу розчинів галогенів в ацетоні // Зап. / Ін-т хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 5, вип. 2. – С. 177–195.

800. Славін Л. М. Ольвія / Відп. ред. М. І. Ячменьов; Ін-т історії матеріал. культури АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 88 с.: ілюстр. – (Наук.-попул. сер.).

801. Слободян Р. Т. Ефективність шпунтів у флютбетах гідротехнічних споруд // Вісті Ін-ту гідрології. – 1938. – Т. 1. – С. 167–186: кресл.

802. Смаль-Стоцький С. Й. Достойно єсть // Олександр Мишуга: Митець і людина. – Львів, 1938. – С. 125–128.

803. Смертенко Л. Я. До наслідків обробки даних порівняння прилада Бронштейна К. Г. з вагами Шмідта в Ромнах на профілі № 16 // Зб. праць / Геофіз. обсерваторія АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 139–142.

804. Соболєв В. С. , Салтиков Г. С. Про знахідку лужних сієнітів на Волині: Поперед. повідомл. // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 1/2. – С. 218–219.

805. Совинський В. В. Молі (Lepidoptera: Tineidae; s. lat) центральної частини Київської області // Зб. праць Зоол. музею / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 21/22. – С. 3–95.

806. Соколинський Д. А. Ревматизм і боротьба з ним / Ін-т клініч. медицини АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 50 с.

807. Соколов В. А. До питання про інтерпретацію газового здіймання // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 3. – С. 218–219.

808. Соколов Ю. Д. О прямолинейном движении трех материальных точек, взаимно притягивающихся обратно пропорционально произвольным степеням расстояний // Сб. научн.-исслед. работ кожевен. пром-сти. – 1938. – № 3. – С. 231–235.

809. Соколов Ю. Д. Про один мемуар М. Ęivéliovitsch-a // Журн. Ін-ту математики АН УРСР. – 1938. – № 4. – С. 69–72.

810. Соколов Ю. Д. Про особливі точки інтегралів прямолінійної задачі трьох тіл, які взаємно притягаються обернено пропорціонально довільному степенові віддалення // Там само. – № 1. – С. 3–16.

811. Солнцев В. І. Про лікування порушень кровообігу на курортах // Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 297–307.

812. Сорені Е. Т., Чепінога О. П. Про HCN-резистентну частину дихання мускулів // Біохем. журн. – 1938. – Т. 11, № 3. – С. 307- 326.

813. 40 років наукової діяльності заслуженого діяча науки проф. В. П. Філатова // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 2/3. – С. 85–87.

814. Сороківський Ф. Ю. Металічні екрани для просвічування зварних швів / Відп. ред. Є. О. Патон; Ін-т електрозварювання АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 23 с.: ілюстр.

815. Спасокукоцький Ю. О. Зміни функціонального стану активної мезенхеми при алергії і ріст злоякісних новотворів // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 2. – С. 357–372.

816. Станкевич Л. О. До питання про нікеленосність основних порід УРСР // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 1/2. – С. 203–207.

817. Стебун І. І. Котляревський: Критич.-біогр. нарис / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – К.: Держ. літ. вид-во України, 1938. – 111 с.: портр.

818. Стебун І. І. Михайло Коцюбинський: Життєвий і творчий шлях / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – К.: Держ. літ. вид-во України, 1938. – 168 с.

819. Стефановський В. Ф., Занько А. М. Про кінетику і механізм реакції оксидаційно-відновних реакцій. II. Кінетика реакції оксидації заліза хлоратом // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 9. – С. 61–74.

820. Стефановський В. Ф., Занько А. М. Ьber die Kinetik den Mechanismus der Oxidatione-Reduktionresktion // Acta physicochim. URSS. – 1938. – Bd. 9, № 3/4. – P. 635–648.

821. Стешенко О. Ясній пам'яті товариша: (Матеріали до біографії Лесі Українки) // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1938. – Кн. 2/3. – С. 101–115.

822. Стражеско М. Д. Внутрішня медицина // 20 років радянської медицини на Україні. – К., 1938. – С. 212–225.

823. Стражеско М. Д. [Дебати на Конференції з недостатності кровообігу] // Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 327–329, 340–343.

824. Стражеско М. Д. [Дебати на Конференції з проблем шоку] // Шок: (праці Конф. з проблем шоку), Київ, 25–27 груд. 1937. – К., 1938. – С. 281–282.

825. Стражеско М. Д. Первинний рак легень // Тези. доп. на Першому з'їзді онкологів УРСР, Київ, 25–30 травня 1938 р. – К., 1938. – С. 102–106.

826. Стражеско М. Д. Первинний рак легень // Тези. доп. 1-ої обл. онкол. та рентгенол. конференції. – К., 1938. – С. 7–8.

827. Стражеско М. Д. Передмова // Дерр Ф. Алергічні феномени. – Х., 1938. – С. 5.

828. Стражеско М. Д. Передмова // Євтухова М. Л. Біохемічні зміни крові і спинномозкової рідини при уремії. – К., 1938. – С. 3.

829. Стражеско М. Д. Про особливості перебігу внутрішніх захворювань у стариків // Тези доповідей Конференції з проблеми генеза старості і профілактики передчасного старіння організму, Київ, 17–19 груд. 1938 р. – К., 1938. – С. 8–10.

830. Стражеско М. Д. Спірні питання в проблемі недостатності кровообігу: [Доп. і дебати на Конф. з недостатності кровообігу] // Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд.

1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 13–52; 327–329; 340–343.

831. Стражеско М. Д. Шок у клініці внутрішніх хвороб // Шок: (праці Конф. з проблем шоку), Київ, 25–27 груд. 1937. – К., 1938. – С. 23–47.

832. Стражеско Н. Д. Шок во внутренней медицине: Выступление на Конференции по проблемам шока (Киев, 25–27 дек. 1937г.) // Клинич. медицина. – 1938. – Т. 16, № 1. – С. 127.

833. Стражеско Н. Д. Место и значение аллергии в клинике // Аллергия: Сборник работ Конференции по аллергии, созванной в г. Киеве 1–4 февраля 1936 г. / Ин-т клинич. физиологии АН УССР. – К., 1938. – С. 23–48.

834. Стражеско Н. Д. Предисловие // Эппингер Г. Серозное воспаление (патология проницаемости). – К., 1938. – С. 3.

835. Стражеско Н. Д., Примак Ф. Я. Изменения кровеносных капилляров кожи человека в период анафилакто-аллергических состояний // Аллергия: Сборник работ Конференции по аллергии, созванной в г. Киеве 1–4 февр. 1936 г. / Ин-т клинич. физиологии АН УССР. – К., 1938. – С. 267–275.

836. Супруненко М. І. Буржуазні націоналісти – люті вороги народу // Більшовик України. – 1938. – № 7. – С. 41–54.

837. Сухомел Г. Й. Про нерівномірний рух рідин у відкритих водотоках і спорудах на них. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 140 с.

838. Тарануха М. Д. Кормові норми непарного шовкопряда в природних умовах // Зб. праць Від. екології наземних тварин / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – К., 1938. – № 5. – С. 75–102.

839. Тарнавський М. Д. Вплив рентгенівського проміння на ембріональний розвиток курячих яєць // Зб. праць з генетики / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – №. 2. – С. 91–107.

840. *Тези доповідей на Конференції з проблеми генеза старості і профілактики передчасного старіння організму, Київ, 17–19 груд. 1938 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР; Ін-т эксперим. біології та патології; Ін-т клініч. медицини НКОЗ УРСР. – К., 1938. – 136 с.

841. Тези доповідей на Першому з'їзді онкологів УРСР, Київ, 25–30 травня 1938 р. / Т-во онкологів УРСР Нар. ком. охорони здоров'я УРСР; Відп. ред. Р. Є. Кавецький. – К., 1938. – 181 с.

842. *Тезисы докладов на Первом съезде онкологов УССР, Киев, 25–30 мая 1938 г. / О-во онкологов УССР Нар. ком. здоровья УССР. – К., 1938.

843. Ткачук Л. Г. Докембрійські кристалічні породи верхньої течії р. Південного Буга до гирла р. Івки // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 4. – С. 65–85.

844. Товстоліс Д. І. Дослідження над приростом сосни // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 16. – С. 131–196.

845. Товстоліс Д. І. Підсочування в системі лісового господарства: (Дослід орг. тривалого підсочування сосни) // Там само. – С. 115–129.

846. Товстоліс М. І. Застосування методу Екгардта до річкових триангуляцій: (З практики дослідж. судноплав. рік Дніпр. басейну) // Вісті Ін-ту вод. госп-ва АН УРСР. – 1938. – Т. 7. – С. 199–221.

847. Товстоліс М. І. Принципи організації і провадження лісопаркового господарства // Там само. – С. 213–228.

848. Товстоліт М. Л. Здоров'я колгоспників УРСР за даними спеціальних кон'юнктурних спостережень: (Поперед. повідомл.) // Збірник з питань санітарної статистики. – К., 1938. – С. 123–153. – (Праці Ін-ту демографії АН УРСР; Т. 14).

849. Томілін С. А. До проблеми старості: (Клінічно-фізіологічні спостереження над винятково довгорічними стариками Абхазії): Повідомл. VII. Спроба санітарно-демографічного вивчення довгорічних осіб в Абхазії // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 1. – С. 103–107.

850. Тонконогий І. Г., Туровець І. М. Про основний обмін при захворюваннях печінки // Там само. – Вип. 4. – С. 1139–1149.

851. Трахтенберг Ф. І. Потенціал амальгами літію і активність іона літію в ізоаміловому спирті // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 11. – С. 99–108.

852. Трахтенберг Ф. І., Бродський О. І. Активність розчинів літій-хлориду в ізоаміловому спирті // Там само. – Т. 9. – С. 61–69.

853. Трейман Ф. С. Кількість гусениць, що вилупились з яєць непарного шовкопряда, та виживання їх у молодих фазах залежно від умов харчування материнського покоління // Зб. праць Від. екології наземних тварин / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 5. – С. 117–144.

854. Третьяков Д. К. Внешние канальцы боковой линии рыб // Докл. АН СССР. Н. С. – 1938. – Т. 18, № 7. – С. 483–485.

855. Третьяков Д. К. Кореляційні співвідношення між носовою дуплиною й оком у кефалі добана // Труди / Одеськ. держ. ун-т. Біологія. – 1938. – Т. 3, вип. 1. – С. 167–180.

856. Третьяков Д. К. Кореляція між формою тіла і організацією носової дуплини й оком сарана // Там само. – С. 181–188.

857. Третьяков Д. К. Сейсмосенсорные каналы летучей рыбы // Докл. АН СССР. Н. С. – 1938. – Т. 18, № 7. – С. 487–490.

858. Третьяков Д. К. Сейсмосенсорные каналы сельдевых // Зоол. журн. – 1938. – Т. 17, вып. 5. – С. 763–776.

859. Труди Гідробіологічної станції. № 16 / АН УРСР; Відп. ред. Я. В. Ролл. – К.: Вид-во АН УРСР. – 164 с.

860. Туровець І. М. Деякі дані про газовий обмін і біохемічні зрушення крові в літньому віці // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 3. – С. 819–826.

861. Туровець І. М. До проблеми старості: (Клінічно-фізіологічні спостереження над винятково довгорічними стариками Абхазії): Повідомл. IV. Газообмін і біохемічні зміни крові у винятково довгорічних стариків // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 1. – С. 17–85.

862. Туровець І. М. Про зміни в організмі невропатів під час втоми // Там само. – Вип. 3. – С. 807–818.

863. Туровець І. М., Тонконогий І. Г. Гемодинамічні зрушення під час втоми при захворюваннях печінки // Там само. – Вип. 2. – С. 515–524.

864. Туровець І. М., Харитонська Р. М. Про зміни кислотно-лужної рівноваги в організмі під час втоми при печінкових захворюваннях // Там само. – С. 507–514.

865. *Український фольклор. Кн. 1 / Ін-т укр. фольклору АН УРСР; Управління в справах мистецтв при РНК УРСР; Макет оформлення Я. Руденського. – К.: Мистецтво, 1938.

866. Те саме. Кн. 2. – 160 с.

867. Те саме. Кн. 3. – 164 с.

868. Те саме. Кн. 4. – 148 с.

869. Те саме. Кн. 5/6. – 148 с.

870. Український хемічний журнал. Т. 13, , кн. 1. / Відп. ред. Н. А. Валяшко. – Х.: Держ. вид-во України. – 45 с.

871. Те саме. Кн. 2. – 45 с.

872. Те саме. Кн. 3. – 61 с.

873. Ульянов Л. Д. Боротьба за знищення інфекцій в Українській Радянській Соціалістичній Республіці // Збірник з питань санітарної статистики. – К., 1938. – С. 79–95.

874. Ульянов Л. Д. Епідемії на Україні під час імперіалістичної війни і інтервенції // Там само. – С. 43–78.

875. Федулов П. Є. Про дослідження універсального магнітного теодоліта АН УРСР у Слуцькій магнітній обсерваторії // Зб. праць / Геофіз. обсерваторія АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 109–114.

876. Федченко Б. А. Секція Tamias B ge рода Astragalus // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1938. – № 18/19. – С. 229–230.

877. Федюшин М. П. Моноцитоз як показник цитотоксичної стимуляції активної мезінхеми у ракових хворих // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 3. – С. 791–800.

878. Федюшин М. П. Спроба застосування антиретикулярної цитотоксичної сироватки у ракових хворих // Там само. – Вип. 1. – С. 121–142.

879. Фельдштейн Р. Г. Мінливість біохемічних властивостей бактерій тифу і паратифу «Ф» під впливом бактеріофага // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 2. – С. 21–31.

880. Филатов В. П. Гомотрансплантация трупной консервированной кожи при язве двенадцатиперстной кишки: Предварит. сообщ. // Науч. материалы Укр. ин-та эксперим. офтальмологии. – Одесса, 1938. – Кн. 2. – С. 4–5.

881. Филатов В. П. Итоги нашей работы за 20 лет Советского здравоохранения // Совет. медицина. – 1938. – № 14/15. – С. 21–28.

882. Филатов В. П. К вопросу о лечебной пересадке тканей // Врачеб. дело. – 1938. – № 11/12. – С. 813–822.

883. Филатов В. П. Лечебная тканевая пересадка при внутриглазных заболеваниях // Вестн. офтальмологии. – 1938. – Т. 12, № 2. – С. 157–159.

884. Филатов В. П. Лечение уплотненных рубцов кожи аутотрансплантацией консервированной кожи: Предварит. сообщ. // Науч. материалы Укр. ин-та эксперим. офтальмологии. – Одесса, 1938. – Кн. 2. – С. 7.

885. Филатов В. П. Мероприятия при выпадении стекловидного тела во время операции частичной сквозной пересадки роговицы // Сборник трудов, посвященный 40-летию деятельности профессора К. Х. Орлова. – Ростов-на-Дону, 1938. – С. 9–13.

886. Филатов В. П. О лечебной гомопластической пересадке консервированной на холоде слизистой оболочки // Вестн. офтальмологии. – 1938. – Т. 12, № 3. – С. 307–310.

887. Филатов В. П. От оптической пересадки роговицы к лечебной трансплантации тканей // Архив биол. наук. – 1938. – Т. 50, вып. 3. – С. 21–35.

888. Филатов В. П., Вассерман И. А. Лечебная гетеропластическая пересадка кожи при люпусе: Предварит. сообщ. // Науч. материалы Укр. ин-та эксперим. офтальмологии. – Одесса, 1938. – Кн. 2. – С. 17–18.

889. Филатов В. П., Вельтер С. Л. Пересадка трупной консервированной кожи при близорукости: Предварит. сообщ. // Там само. – С. 39–40.

890. Филатов В. П., Вельтер С. Л., Петросян В. М. Лечебная пересадка роговицы при кератоконусе // Там само. – С. 43–44.

891. Филатов В. П., Вербицкая К. О. Лечение пигментного ретинита внутримышечными инъекциями рыбьего жир: Предварит. сообщ. // Там само. – С. 83–85.

892. Филатов В. П., Волокитенко А. О. Осмотерапия как профилактика миопических хореоретинитов: Предварит. сообщ. // Там само. – С. 93–94.

893. Филатов В. П., Ершкович И. Г. Аутопрактическая пересадка консервированной кожи при рубцовом вывороте век // Там само. – С. 26–27.

894. Филатов В. П., Ершкович И. Г. Лечебная пересадка консервированной кожи при глазных заболеваниях: Предварит. сообщ. // Там само. – С. 34–37.

895. Филатов В. П., Ершкович И. Г., Вербицкая К. О. Витамин «В» при глаукоме: Предварит. сообщ. // Там само. – С. 89–91.

896. Филатов В. П., Кан Т. Д. Гомотрансплантация трупной консервированной кожи при туберкулезе легких // Там само. – С. 9–11.

897. Филатов В. П., Костенко Ф. М. Лечение трахоматозного паннуса пересадкой консервированной кожи: Предварит. сообщ. // Там само. – С. 58–60.

898. Филатов В. П., Костенко Ф. М. Лечение трахомы пересадкой консервированной на холоде конъюнктивы и хряща трупа: Предварит. сообщ. // Там само. – С. 65–67.

899. Филатов В. П., Скородинская В. В. Гетеротрансплантация консервированной роговицы // Там само. – С. 55–56.

900. Филатов В. П., Скородинская В. В. Просветляющая частичная несквозная пересадка роговицы при бельмах: Предварит. сообщ. // Там само. – С. 48–49.

901. Филатов В. П., Шейн Я. С. Лечение трахоматозного паннуса пересадкой консервированной склеры: Предварит. сообщ. // Там само. – С. 62–63.

902. Філатов В. П. Гомотрансплантація консервованої шкіри з лікувальною метою при туберкульозі гортані // Там само. – С. 22.

903. Філатов В. П. До питання про справжню гомотрансплантацію шкіри // Там само. – Кн. 1. – С. 18–20.

904. Філатов В. П. Лікувальне тканинне пересаджування при внутрішньоочних захворюваннях // Там само . – С. 14–17.

905. Філатов В. П. Офтальмологія // 20 років радянської медицини на Україні. – К., 1938. – С. 249–272.

906. Філатов В. П. [Пересадка рогівки] // Bul. practical ophtalmology. – 1938. – Vol. 8, № 2. – P. 27–28.

907. *Філатов В. П. Підсумки роботи керованої мною школи до 20-х роковин Жовтня // Наук. матеріали Укр. ін-ту експерим. офтальмології. – Одеса, 1938. – Кн. 1. – С. 11–13.

908. *Філатов В. П. Про лікувальне голопластичне пересадження консервованої на холоді слизової оболонки // Там само. – С. 14–17.

909. *Філатов В. П. [Про оптичну пересадку рогівки та лікувальну пересадку тканин] // Acta med. – 1938. – Vol. 8, № 2. – P. 412–444. Фр.

910. *Філатов В. П., Кальфа С. Ф. Шви як метод фіксації повік при внутрішньоочних операціях // Наук. матеріали Укр. ін-ту експерим. офтальмології. – Кн. 1. – С. 31–33.

911. Філатов В. П., Роговська С. Б. Добові зміни еластонометричної кривої // Збірник, присвячений 40-літтю науково-педагогічної і лікарської діяльності Заслуженого діяча науки професора Володимира Петровича Філатова. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – С. 268–275.

912. Фіалков Я. А., Шаргородський С. Д. Добування алюміній-оксиду з продуктів спікання натрій-сульфату з каоліном // Зап. / Ін-т хемії. АН УРСР. – 1938. – Т. 5, вип. 4. – С. 487–505.

913. *Фіалков Я. Н. Методи дослідження лікарських речовин. – 2-е вид., допов. – К.: Держмедвидав, 1938. – 460 с.

914. Фізичні записки. Т. 7, вип. 1 / Ін-т фізики АН УРСР; Відп. ред. Н. Д. Моргуліс. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 143 с.

915. Те саме. Вип. 2. – 113 с.

916. Флора УРСР. Т. 1 / Ін-т ботаніки АН УРСР; Гол. ред. Є. І. Бордзиловський. – 2-е вид. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 200 с.: ілюстр.

917. Фогельсон Л. І. Оцінка працездатності при деяких враженнях серцево-судинної системи // Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 269–276.

918. Фоменко А. С. Исследование кинетики процесса на аммиачном газовом электроде // Журн. физ. химии. – 1938. – Т. 11, вып. 4. – С. 578–583.

919. Фоменко Г. С. Дослідження кінетики процесу на амоніаковому електроді // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 10. – С. 207–224.

920. Франкфурт М. І. Про патогенетичну суть ліпоїдного нефрозу // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 4. – С. 1191–1216.

921. Хайкіна Б. Й. Активність каталази в мускулах при авітамінозі й голодуванні // Біохем. журн. – 1938. – Т. 11, № 1. – С. 73–88.

922. Холодний М. Г. Комахоїдні рослини: (Чарлз Дарвін і сучасне знання про комахоїдні рослини). – К., Вид-во АН УРСР, 1938. – 108 с.

923. Холодний М. Г. Учення про фітогормони і фізіологія розвитку рослин // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 7. – С. 13–20.

924. Холодний М. Г. Чарлз Дарвін і сучасне знання про комахоїдні рослини / Відп. ред. О. Льовшин; Ін-т ботаніки АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1938. – 108 с.

925. Холодный Н. Г. Исследования над ростовым гормоном растений в СССР // Бойсен-Иенсен П. Ростовые гормоны растений. – М.; Л., 1938. – С. 215–220.

926. Холодный Н. Г. Существует ли гормон цветения? // Успехи современной биологии. – 1938. – [Вып.] 8, № 3. – С. 503–514.

927. Хрізман І. О. Десятиліття Інституту фізичної хемії ім. акад. Л. В. Писаржевського і його досягнення на XX роковини Великої Жовтневої революції // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 8. – С. 3–7.

928. Хризман І. О. Про механізм амоніакового каталізу // Там само. – Т. 7. – С. 37–60.

929. Хронологія історії України. Вип. 1. Докапіталістичний період / Ін-т історії АН УРСР; Уклад. М. Н. Петровський; Відп. ред. С. М. Бєлоусов. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 92 с.

930. Циперович О. С. До питання про визначення пентозанів у мокрому матеріалі і в рідинах // Біохем. журн. – 1938. – Т. 11, № 3. – С. 465–470.

931. Цімблер М. Є. Об'ємно-аналітичне визначення кадмію в присутності деяких інших катіонів // Зап. / Ін-т хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 4, вип. 4. – С. 471–479.

932. Ціопкало В. Л. До фізіологічної характеристики самців та самок травневого хруща (Melolontha hippocastani Fabr.) // Зб. праць Від. екології наземних тварин / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1938. – № 5. – С. 197–209.

933. Ціопкало В. Л. Про перспективи заміни при боротьбі з шкідниками кишкових отрут контактними ? // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 5. – С. 69–75.

934. Цукерник М. В. Вплив зимової сплячки на вміст глікогену, молочної кислоти і кетонових тіл // Біохем. журн. – 1938. – Т. 12, № 3. – С. 531–542.

935. Чаговець Р. В. Зміна ваги і змісту сухої речовини в мускулах у зв'язку з їх функцією // Там само. – № 2. – С. 427–434.

936. Чаговець Р. В. Фізико-технічні зміни тканинних калоїдів, обумовлені мускульною діяльністю. Зміна адсорбційних властивостей мускулів // Там само. – С. 241–251.

937. Чаговець Р. В., Ковальова О. В., Шевко А. Д. Зміна редукційного потенціала сечі під впливом фізкультурних вправ // Там само. – С. 253–278.

938. Чаговець Р. В., Шейнкман Е. А. Відношення між вагою тканини у повітрі і у воді. До питання про прискорене визначення сухої речовини тканини // Там само. – № 1. – С. 209–232.

939. Чайка Є. І. Морфологічні зміни в міокарді при хронічних захворюваннях серця // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 3. – С. 751–761.

940. Чаталбашян М. І. Вольтова дуга в умовах зварювання вугільним електродом / Відп. ред. Є. О. Патон; Ін-т електрозварювання АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 28 с.: ілюстр.

941. Челомей В. М. Стійкість пластин у спеціальних випадках // Журн. Ін-ту математики АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 105–114.

942. Черкасова Л. С. , Лисенко Л. А. Вплив звичайного і хемічно-консервованого силосів на обмін речовин у тваринному організмі. II. Оксидаційні та синтетичні процеси при годуванні тварин звичайним і хемічно-консервованим силосом // Біохем. журн. – 1938. – Т. 11, № 2. – С. 213 -226.

943. Черников Є. А. До діагностики недостатності кровообігу // Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 259–267.

944. Черняєва О. О. Кров і кровотворні органи у собак при накладанні фістули Екка // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 4. – С. 1063–1074.

945. Черняхівський О. Г. Про іннервацію трансплянційної мишачої карциноми / / Там само. – Вип. 2. – С. 469–485.

946. Черняхівський О. Г. Про розвиток і закінчення депресора (n. aorticis) та про розвиток іннервації колосерцевих парагангліїв: paraganglion aorticum sypracardiale et glomus aorticum // Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 207–221.

947. Черняхівський О. Г. Про розвиток і закінчення n. depressoris (n. aorticis) та про розвиток іннервації колосерцевих парагангліїв: paraganglion aorticum

sypracardiale і glomus aorticum у людини // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 2. – С. 179–196.

948. Шамека І. Т. Геологічні дослідження глинистого гипсу Роменського соляного купола як сировини для виробництва цементу і алебастру // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 1/2. – С. 97–161: мал., схеми.

949. Шамека І. Т. Науково-дослідна робота в галузі геології // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 2/3. – С. 52–55.

950. Шамека І. Т. Нові соляні куполи на території УРСР// Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 4. – С. 260–261.

951. Шамека І. Т. Сіль і нафта на території УРСР / Відп. ред. В. Б. Порфир'єв; Ін-т геології АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 52 с.: ілюстр. – (Сер. наук.-попул.).

952. Шапошников В. Г. Про вологість бавовни як ознаку стандартизації // Зб. Ін-ту хем. технології АН УРСР. – 1938. – № 7. – С. 3–17.

953. Шаравський С. М. Вегетативна нервова система при розладі циркуляції // Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 163–169.

954. Шаргородський С. Д. Вплив каталізаторів на термічний розклад Na_2SO_4 // Зап. / Ін-т хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 4, вип. 4. – С. 459–470.

955. Шарлемань М. В. До історії сучасної фауни наземних хребетних УРСР // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 5. – С. 60–68.

956. Шарлемань М. В. Змії // Біологію в маси. – 1938. – Вип. 3. – С. 57–63.

957. Шарлемань М. Птахи УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 266 с.

958. Шарлемань М. Ріки УРСР, як зоогеографічні координати // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 8/9. – С. 34–38.

959. Шарлемань М. В. Фауна та мисливство навкруги Києва 900 років тому // Біологію в маси. – 1938. – Вип. 3. – С. 28–40.

960. Шаховський С. М. Поезія мужності і боротьби: (До 25-річчя з дня смерті Лесі Українки) // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1938. – Кн. 2/3. – С. 39–58.

961. Швайгер М. О. Рання діагностика коклюшу // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 1. – С. 3–9.

962. Шевлягін М. М. Дослідження донного тваринного населення Матвіївської затоки в зв'язку з виявленням ступени її забруднення // Труди / Гідробіол. станція АН УРСР. – 1938. – № 16. – С. 143–156.

963. Шелест С. М. Принцип дії, конструкція і характеристика ротаційних компресорів // Зап. / Ін-т гірн. механіки АН УРСР. – 1938. – № 3. – С. 5–59.

964. Шкляр Н. М. Вплив лужних і кислих еквівалентів мінеральної частини годівлі гусей на фізико-хемічні зміни в яйці під час ембріонального розвитку. Повідомл. І // Біохем. журн. – 1938. – Т. 12, № 2. – С. 141–162.

965. Шкляр Н. М. Вплив лужних і кислих еквівалентів мінеральної частини годівлі гусей на оксидаційні процеси в організмі під час розвитку // Там само. – № 1. – С. 413–425.

966. Шкляр Н. М. Про секреторні функції шлунка свійської птиці (курей, гусей) під час онтогенезу // Там само. – Т. 11, № 3. – С. 387–394.

967. Шліхтер О. Г. Виступ на 5 сесії ЦВК УРСР XIII скликання по обговоренню «Положення про вибори до Верховної Ради УРСР, 20 лютого 1938 р.» // V сесія Центр. Виконкому УРСР XIII скликання. – К., 1938. – С. 13–17.

968. Шліхтер О. Г. До питання про вивчення багатств Радянської України в третій п'ятирічці // Більшовик України. – 1938. – № 3. – С. 89–107.

969. Шліхтер О. Г. З спогадів про Леніна. – К.: Парт. вид-во, 1938. – 104 с.

970. Шмідт О. Ю. Крижана експедиція: [Завдання її і підсумки] // В серці Арктики. – [Х.], 1938. – С. 161–170.

971. Шмідт О. Ю. Чому ми прагнемо до полюса // Там само. – С. 5–21.

972. Шок: (Праці Конф. з пробл. шоку), Київ, 25–27 груд. 1937 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР; Відп. ред. О. О. Богомолець. – К.: Вид-во АН УРСР, 1938. – 360 с.: ілюстр.

973. Шок: (Труды Конф. по пробл. шока), Киев, 25–27 дек. 1937 г. / Ин-т клинич. физиологии АН УССР; Отв. ред. А. А. Богомолец. – К.: Изд-во АН УССР, 1938. – 351 с.: ил.

974. Шріро Е. Г. Визначення констант рівноваги процесу комплексо-утворення стабій III-хлориду з деякими ароматичними вуглеводнями методом кріоскопії // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 8. – С. 241–248.

975. Штаерман И. Я. Методы расчета конструкций на устойчивость. – К.: Укргизместпром, 1938. – 207 с.

976. Штаєрман І. Я. Деформації і стійкість криволінійних стрижнів двоякої кривини // Журн. Ін-ту математики АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 65–75.

977. Штаєрман І. Я. Розрахунок циліндричних оболонок на стійкість // Там само. – № 4. – С. 35–41.

978. Шультц В. М. Доповіді в питаннях вірусів і бактеріофагії на II Інтернаціональному мікробіологічному конгресі в Лондоні 25 лип. – 10 серп. 1936 р. // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 1. – С. 205–300.

979. Шульц К. І., Зоткіна А. М., Леперсон М. Г. Каталіз O_2 + H_2 сумішей на змоченій гладкій платині: Повідомл. III. Вплив на швидкість каталізу очистки платини і попередньої обробки її одним з компонентів реакції // Вісті Ін-ту фіз. хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 8. – С. 23–36.

980. Щупак Н. Б. Про шляхи звільнення організму від шлаків при розладі кровообігу // Недостатність кровообігу: Збірник праць Конференції з недостатності кровообігу, скликаної в м. Києві з 21 по 23 груд. 1936 р. / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К., 1938. – С. 223–228.

981. Щур І. Б., Кірюшин Ф. В. До методики визначення швидкості кровообігу в клініці // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 4. – С. 1151–1158.

982. Щурат В. Г. В соті роковини творчості Т. Шевченка // Життя і знання. – 1938. – Ч. 3. – С. 66.

983. Юдіна Н. Д. Зміни крові і кровотворних органів під впливом введення синтетичного канцерогенного агента – метилхолантрену // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 3. – С. 625–632.

984. Юдіна Н. Д. Лейкемії і саркоми у мишей під впливом введення 1: 2: 5: 6 дибезантрацену // Там само. – Вип. 1. – С. 149–156.

985. Юдіна Н. Д. Реактивність гемопоетичної системи щурів у зв'язку з віком при атиреозі і кастрації // Там само. – С. 109–115.

986. Юрк Ю. Ю. До проблеми рідких елементів у породах кристалічного масиву УРСР: Поперед. повідомл. // Геол. журн. – 1938. – Т. 5, вип. 3. – С. 181–200.

987. Юрк Ю. Ю. Короткий звіт геологічної партії по дослідженню рідких елементів на Приазов'ї і про наслідки польових робіт у 1937 році // Там само. – Вип. 1/2. – С. 217–218.

988. Юрк Ю. Ю. Рідкі метали в кристалічних породах УРСР // Вісті АН УРСР. – 1938. – № 4. – С. 53–60.

989. Юшков С. В. К вопросу о развитии крепостного права в Московском государстве в XIV – XVI вв. // Уч. зап. / Свердл. пед. ин-т. – Свердловск, 1938. – Вып. 1: Ист. – С. 43–63.

990. Юшков С. В. К вопросу об особенностях феодализма в Дагестане (до русского завоевания) // Там само. – С. 65–86.

991. Юшков С. В. Пушкин – историк // Там само. – 23 с.

992. Юшков С. В. Те саме. – Свердловск: Изд-во Свердл. гос. ун-та, 1938. – 23 с.

993. Ющенко Ю. І. Одержання ненасичених спиртів магній-органічним синтезом з l-дикетонів і аліл-броміду: Перше повідомл. // Зап. / Ін-т хемії АН УРСР. – 1938. – Т. 5, вип. 1. – С. 101–113.

994. Якубсон С. Й., Думаревська В. М. Про потенціали розкладу натрій- і калій-галогеніду в етил-бромідному розчині алюміній-броміду // Там само. – Вип. 3. – С. 225–230.

995. Янкелевич З. А., Шека І. А. Про молекулярну вагу деяких комплексних сполук алюміній-броміду // Там само. – Вип. 1. – С. 59–83.

996. Яновський Б. М. Універсальний магнітний теодоліт Академії наук УРСР // Зб. праць / Геофіз. обсерваторія АН УРСР. – 1938. – № 1. – С. 90–107.

997. Яновський Д. Н. Теорії кровотворення в світлі клінічних данних // Мед. журн. – 1938. – Т. 8, вип. 3. – С. 827–835.

998. Ятель П. Д. Результати досліджень грибів з родів Alternaria Macrosporium і Stemphilium // Мікробіол. журн. – 1938. – Т. 5, № 2. – С. 195–214.

1939

999. Айзенберг М. Ф. Ахтепатальна рентгенодіагностика багатоплідної вагітності // Педіатрія, акушерство і гінекологія. – 1939. – № 4/5. – С. 55–58.

1000. Алексенцева Е. С. Зміна кількості залишкового і білкового азоту в слині привушної залози при тривалій секреції // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 1. – С. 73–85.

1001. Альперн Д. Е. Химическая природа нервного возбуждения в организме человека / Укр. ин-т эксперим. медицины; Ред. С. Я. Штейнберг. – Х., 1939. – 232 с.: ил.

1002. Альперн Д. О. Хімічні фактори нервового збудження в експерименті і клініці // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 6. – С. 49–55.

1003. Амбургер В. П. Молібденіт у Житомирській області // Геол. журн. – 1939. – Т. 6, вип. 3. – С. 87–30.

1004. Ангеницька Р. Б., Богопольський М. Д., Драко О. Ф., Підоплічко М. М. Мікрофлора та фізико-механічні властивості глин при різних варіантах їх вилежування // Там само. – Вип. 1/2. – С. 305–322.

1005. Аргиропуло А. И. Остатки бобра (Amblycastor caucasicus sp. n.) из плиоцена Предкавказья // Докл. АН СССР. Н. С. – 1939. – Т. 25, № 7. – С. 638–640.

1006. Арнольді В. М., Ролл Я. В. Нові види роду Oedogonium // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 21/22. – С. 341–352.

1007. Аронов Б. В. Пневматический подъем пульпы при гидромеханизации угледобычи: (Докл. на Науч.-техн. совещании при ВУГИ 4–6 марта 1939 г.) // За гидромеханизацию угледобычи. – Х., 1939. – С. 66–86.

1008. Артемчук І. В. Про нові види Csaqea Salisb. для УРСР // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 23. – С. 205–207.

1009. Артемчук І. В., Березівська Р. О. До питання про поширення Ambrosia L. в УРСР // Там само. – № 20. – С. 193–194.

1010. Архимович О. З. Новий тип ізолятора для груп висадків цукрових буряків // Там само. – № 23. – С. 167–175.

1011. Архимович О. З. Про причини біологічної нерівноцінності насінин з одного клубочка цукрового буряка // Там само. – С. 161–166.

1012. Ахиезер А. И. Об изменении сопротивления металлов в магнитном поле // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1939. – Т. 9, вып. 4. – С. 426–431.

1013. Ахиезер А. И. О некоторых свойствах электронного газа в магнитном поле // Докл. АН СССР. – 1939. – Т. 29. – С. 872–875.

1014. Ахієзер О. І. On the absorption of sound in metals // J. Phys. USSR. – 1939. – Vol. 1, № 3. – P. 289–298.

1015. Бабієв Б. Західна Україна як колишня колонія панської Польщі // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 6/7. – С. 49–57.

1016. Бабко А. К. Вивчення комплексних галогенідів міді і вісмуту // Наук. зап. / Київ. держ. ун-т. – 1939. – № 4: Хім. зб. – С. 81–105.

1017. Бабко А. К. Диссоциация комплексов в водных растворах // Труды / Тбилис. гос. ун-т. – 1939. – Т. 9. – С. 167.

1018. Бабко А. К. К применению внутрикомплексных соединений в колориметрии: (Изучение определения алюминия посредством ауринтрикарбовой кислоты) // Журн. приклад. химии. – 1939. – Т. 12, вып. 10. – С. 1560–1567.

1019. Базилевич И. В. Синдром нормальной старости / Ин-т клинич физиологии АН УССР и др. // Старость: (Труды Конф. по пробл. генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.). – К., 1939. – С. 255–307.

1020. Балабай П. П. Вивчення роботи дишного апарату селахій // Зб. праць з морфології тварин / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1939. – № 5. – С. 73–110.

1021. Балабай П. П. Вивчення роботи дишного апарату Acipen – seridae // Там само. – С. 111–145.

1022. Балинский Б. И. Детерминация в трех зародышевых листках у амфибий // Успехи современной биологии. – 1939. – Т. 11, вып. 3. – 1939. – С. 396–419.

1023. Балінський Б. І. До питання про детермінацію ентодермальних органів у амфібій // Зб. дослідів над індивід. розвитком тварин / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1939. – № 12. – С. 3–36.

1024. Балінський Б. І. Індивідуальний розвиток тварин у світлі сучасних експериментальних досліджень // Біологію в маси. – 1939. – Вип. 4. – С. 51–64.

1025. Балінський Б. І. Про порушення в розвитку балансерів при дефектах в ентомезодермі у зародків тритона // Зб. дослідів над індивід. розвитком тварин / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1939. – № 12. – С. 73–96.

1026. Балковський Б. Є. Матеріали для флори Поділля // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 23. – С. 65–80.

1027. Балковський Б. Є., Савостьянов О. О. Матеріали до бріофлори Вінницької і Кам'янець-Подільської областей // Там само. – № 20. – С. 203–206.

1028. Балковський Б. Є., Савостьянов О. О. Матеріали до бріофлори Вінницької і Кам'янецької областей // Там само. – № 21/22. – С. 299–305.

1029. Барг Г. С. Культури вірусів як культури інфікованих вірусом тканин: (Методол. заув.) // Мікробіол. журн. – 1939. – Т. 5, № 4. – С. 27–41.

1030. Барг Г. С. Про діяння токсину b. Novyi (b. oedematiens Weinberg-Sequin) на культуру тканин // Праці / Київ. сан.-бактеріол. ін-т. – 1939. – Т. 2. – С. 87–156.

1031. Барский С. З. К вопросу об аналитической экстраполяции кривых нагревания и остывания электрических машин // Вестн. электропром-сти. – 1939. – № 12. – С. 34–35.

1032. Бахтін Н. Шевченко в російських перекладах. Розд. 1. Окремі видання // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1939. – Кн. 4. – С. 191–203.

1033. Бачуріна Г. Ф. До бріофлори басейну р. Єнісея (Краснояр. край) // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 23. – С. 81–116.

1034. Бачуріна Г. Ф. Рослинність і стратиграфія в районі між Києвом і Переяславом // Там само. – № 20. – С. 7–75.

1035. Безвенглинский Б. П., Пассек Т. С. Новые открытия Трипольской археологической экспедиции в 1939 г. // Вестн. древней истории. – 1939. – № 4. – С. 186–192.

1036. Белецкий А. И. Доклад [на 6 пленуме Правления Союза советских писателей СССР] // 6 пленум Правления Союза советских писателей СССР, посвященный 125-летию со дня рождения Т. Г. Шевченко. – К., 1939. – Бюл. № 3. – С. 132–144.

1037. Белецкий А. И. Творчество Георгия Шенгели // Шенгели Г. А. Избранные стихи, 1914–1939. – М., 1939. – С. 3–13.

1038. Белецкий А. И. Украинская литература до конца XVIII в. // Лит. энцикл. – М., 1939. – Т. 11. – Стб. 528–545.

1039. Белецкий А. И. Устная народная поэзия (украинская) // Там само. – Стб. 509–528.

1040. Белецкий А. И. Шевченко и мировая литература // Наук. зап. / Харк. пед. ін-т. – 1939. – Т. 2: (До 125-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка). – С. 7–24.

1041. Белецкий А. И. Шевченко и русская культура // Уч. зап. / Харк. ун-т. – 1939. – № 17: Труди філол. ф-ту, № 1: Збірник, присвячений 125-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка. – С. 1–7.

1042. Білецький О. І. «Давід Копперфільд» Чарльза Діккенса // Діккенс Ч. Давід Копперфільд / Скороч. пер. з англ. – 2-е вид. – К., 1939. – С. 339–347.

1043. Білецький О. І. Західноєвропейська література: Хрестоматія для 8–10 кл. серед. шк. – 4-е вид. – К.: Радян. школа., 1939. – 456 с.

1044. Білецький О. І. Іван Нечуй-Левицький (1838–1938) // Нечуй-Левицький І. С. Повісті і оповідання. – К., 1939. – С. V – LXII.

1045. Білецький О. І. Література Київської Русі // Українська література: Підруч. для 8 кл. серед. шк. 2-е вид. – К., 1939. – С. 79–105.

1046. Білецький О. І. Передмова // Вільям Шекспір: Зб. ст. – 1564–1939. – [К.:] Мистецтво, 1939. – С. 7–11.

1047. Білецький О. І. Романтизм і натуралізм у французькому театрі XIX сторіччя // Від романтизму до натуралізму в французькому театрі: Збірник. – К., 1939. – С. 5–22.

1048. Білецький О. І. Тарас Шевченко // Шевченко Т. Г. Вибрані твори. – Львів, 1939. – С. 3–16.

1049. Білецький О. І. Тарас Шевченко // Шевченко Т. Г. Вибрані твори. – Одеса, 1939. – С. 5–14.

1050. Білецький О. І. Шевченко і світова література // Збірник, присвячений 125-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка: 1814–1939. – К., 1939. – С. 207–226.

1051. Белінг Д. О. До вивчення біоценозів каміння і штучних кам'яних споруд у Дніпрі. Тваринне населення каміння коло порожистої частини і різних ділянок середньої течії р. Дніпра // Праці НДІ біології АН УРСР. – 1939. – Т. 2. – С. 7–47.

1052. *Белоусов С. Н. Методы обучения в педвузе // Уч. зап. / Моск. гос. пед. ин-т. Сер. пед. – 1939. – Вып. 1. – С. 9–58.

1053. Белоусова В. Т. Корреляционные признаки третичных и мезозойских отложений Роменского купола // Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук УССР. – К., 1939. – С. 287–292.

1054. Береговський М. Я. Шолом-Алейхем і фольклор // Бюлетень Сесії Відділу суспільних наук АН УРСР, присвячений творчості класика єврейської літератури Шолом-Алейхема. – К., 1939. – С. 10–12.

1055. Березовская Ф. И., Варфоломеева Е. К. Кинетика образования солей замещенного аммония ароматического ряда в связи с электрохимическим характером и положением заместителя // Журн. физ. химии. – 1939. – Т. 13, вып. 11. – С. 1586–1593.

1056. Бернштейн М. Д. Літературно-текстологічний аналіз поеми «Гайдамаки» Т. Г. Шевченка // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1939. – Кн. 4. – С. 3–49.

1057. Бернштейн С. Н. Исправление одного доказательства // Докл. АН СССР. – 1939. – Т. 25, № 2. – С. 705–707.

1058. Бернштейн С. Н. Несколько замечаний по поводу фуодельной теоремы Ляпунова // Там само. – Т. 24, № 1. – С. 3–7.

1059. Бернштейн С. Н. Определение ряда функций по экстремумам его последовательных остатков // Там само. – Т. 22, № 1. – С. 3–6.

1060. Бернштейн С. Н. Петербургская школа теории вероятностей // Природа. – 1939. – № 8. – С. 17–22.

1061. Бершова О. І. Адсорбція бактеріофага вбирним комплексом грунту // Мікробіол. журн. – 1939. – Т. 5, № 4. – С. 161 -180.

1062. Бершова О. І., Богопольський М. Д. Бактеріофаг до амоніфікуючих бактерій в різних типах грунту // Там само. – Т. 6, № 3. – С. 61–80.

1063. Бєлановський І. Д. Паразити гесенської мухи в УРСР і їх значення в регулюванні чисельності шкідника // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 5. – С. 21–25.

1064. Бєлоус А. А. Власні змушені коливання рам / Відп. ред. С. В. Серенсен; Ін-т буд. механіки АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 117 с.: ілюстр. – (Ін-т буд. механіки АН УРСР. Моногр. сер; № 36).

1065. Бєлоусов С. М. Полтавська битва (1709–1939) // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 6/7. – С. 68–75.

1066. Бєлянкін Ф. П. Енергетична границя текучості // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 1. – С. 29–35.

1067. Бєлянкін Ф. П. Механічні характеристики деревини дуба і сосни при різних гідротермічних станах її в зв'язку з теорією гнутарного процесу / Відп. ред. С. В. Серенсен; Ін-т буд. механіки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР 1939. – 124 с.: ілюстр. – (Ін-т буд. механіки АН УРСР. Моногр. сер.; № 38).

1068. Бєльський Б. І. Замітки про двокрилих мінерів (Diptera) (1) // Збірник праць Зоологічного музею / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1939. – № 23. – С. 89–103.

1069. Библиографический указатель литературы по вопросу скоростного строительства / Сост. Штрамберг. – К., 1939. – 71 с.

1070. Біленко Д. К. Матеріали до геологічної історії долини Верхнього і Середнього Дніпра / Відп. ред. Є. С. Бурксер; Ін-т геології АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 144 с.: ілюстр.

1071. Білик Г. І. Галофільна рослинність УРСР: Поперед. повідомл. // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 20. – С. 173–177.

1072. Білик Г. І. Наукова сесія Інституту ботаніки АН УРСР, присвячена XVIII з'їзду ВКП (б) // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 3/4. – С. 97–100.

1073. Білявський О. Я. До методики лабораторного визначення максимальної молекулярної вологоємності порід та їх водовіддачі // Гідрогеологічний збірник . – К., 1939. – С. 65–85.

1074. Біохімічний журнал. Т. 13, № 1 / Ін-т біохімії АН УРСР; Відп. ред. О. В. Палладін. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 204 с.

1075. Те саме. № 2. – 238 с.

1076. Те саме. № 3. – 688с.

1077. Те саме. Т. 14, № 1/2. – 320 с.

1078. Блок І. Б. Про інфекцію у комах: Літ. огляд // Мед. журн. – 1939. – Т. 4, вип. 1. – С. 169–184.

1079. Блохинцев Д. И. Гидродинамика электронного газа // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1939. – Т. 9, вып. 10. – С. 1166–1168.

1080. Боголюбов М. М. Деякі арифметичні властивості майже-періодів // Зап. / Каф. мат. фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 4. – С. 185–205.

1081. Боголюбов М. М. Про деякі ергодичні властивості суцільних груп перетворень // Наук. зап. / Київ. держ. ун-т. – 1939. – Т. 4, вип. 5: Фіз.-мат. зб., № 4. – С. 45–52.

1082. Боголюбов М. М. Про деякі проблеми ергодичної теорії стохастичних систем // Зап. / Каф. мат. фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 4. – С. 243–287.

1083. Боголюбов М. М., Крилов М. М. Про рівняння Фоккера-Планка, що виводяться в теорії пертурбацій методом, основаним на спектральних властивостях пертурбаційного гамільтоніана // Там само. – С. 5–80.

1084. Боголюбов Н. Н., Крылов Н. Н. О приложении метода наименьшего спуска к доказательству некоторых вспомогательных неравенств // Наук. зап. / Київ. держ. ун-т. – 1939. – Т. 4, вип. 5: Фіз.-мат. зб. – С. 45–52.

1085. *Богомолец А. А. Аутолизотерапия: Специфическая стимулирующая цитотоксикотерапия // Труды / НИИ физиотерапии. – 1939. – Вып. 4. – С. 147–155.

1086. Богомолец А. А. Вступительное слово: (На Конференции по проблемам генеза старости и профилактики преждевременного старения организма) // Старость: (Труды Конф. по пробл. генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.). – К., 1939. – С. 5–6.

1087. Богомолец А. А. Задачи экспериментальной медицины в борьбе с преждевременным старением организма // Там само. – С. 7–18.

1088. Богомолец А. А. К проблеме белковой совместимости крови при гемотрансфузиях: Сообщ. 2 // Врачеб. дело. – 1939. – № 12. – С. 701–706.

1089. Богомолец А. А. Основные принципы терапии инфекционных болезней // Труды 4 Украинского съезда терапевтов. – Х., 1939. – С. 146–163.

1090. Богомолец А. А. [Прения на конференции по проблеме генеза старости и профилактики преждевременного старения организма] // Старость: (Труды Конф. по пробл. генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.). – К., 1939. – С. 429–454.

1091. Богомолец А. А. Продление жизни. – К.: Изд-во АН УССР, 1939. – 126 с.: ил.

1092. Богомолец А. А. Экспериментальные и клинические данные о цитотоксической стимуляции функций физиологической системы соединительной ткани // Докл. АН СССР. – 1939. – Т. 23. – С. 76–79.

1093. Богомолец А. А. Те саме // C. R. Acad. Sci de l'URSS. – 1939. – Vol. 23. – P. 81–83.

1094. Богомолець О. О. В. І. Ленін і наука // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 1. – С. 5–6.

1095. Богомолець О. О. Геніальний поет і громадянин (М. Ю. Лермонтов): Вступ. слово на зборах АН УРСР і спілки письменників УРСР 15 жовт. 1939 р. // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 6/7. – С. 83–88.

1096. Богомолець О. О. До проблеми білкової сумісності крові при трансфузіях // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 3. – С. 643–655.

1097. Богомолець О. О. Наукову роботу – на рівень вимог Третьої Сталінської п'ятирічки // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 5. – С. 3–23.

1098. Богомолець О. О. Про механізм діяння трансфузії крові // Переливання крові: Корот. посіб. для лікарів і студ. – Дніпропетровськ, 1939. – С. 8–13.

1099. Богомолець О. О. Про стимулюючу дію антиретикулярної цитотоксичної сироватки на фізіологічну систему сполучної тканини // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 3. – С. 789–799.

1100. Богомолець О. О. Про терапевтичне значення цитотоксичної стимуляції фізіологічної системи сполучної тканини // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 3. – С. 3–7.

1101. *Богомолець О. О. A estimulacao citotoxica das funcoes to sistema fisiologico to tecido conjuntivo // Cas clin. – S. Paulo, 1939. – P. 5–12.

1102. Богомолець О. О. Sur la stimulation citotoxique de function du systéme fisiologique du tissu conjonctif et son zóle dans la lutte contre le cancer // Acta med. – 1939. – Vol. 2, № 1. – P. 65–73.

1103. Богопольський М. Д., Бершова О. І. Часткова стерилізація грунту за даними мікробіологічних і хімічних експериментальних досліджень // Мікробіол. журн. – 1939. – Т. 6, № 1/2. – С. 69–113.

1104. Богопольський М. Д., Бершова О. І. Те саме: Другий розд. // Там само. – С. 119–160.

1105. Бодрова Н. В. Про діяння ляхнофіліну на симпатичний апарат серця // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 3. – С. 843–845.

1106. Бойко К. А. Об итогах научно-исследовательских работ Института геологии по нефти и о плане на 1938 год // Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук УССР. – К., 1939. – С. 13–18; 293–304.

1107. Бойко Л. Г., Середа Л. О. Матеріали до бібліографії Т. Г. Шевченка // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1939. – Кн. 4. – С. 177–189.

1108. Болсунов И. И. К изучению гетерозиса у Nicotiana rustica L. // Труды / Всесоюз. НИИ табач. и махор. пром-сти. – 1939. – Вып. 139. – С. 44–68.

1109. Болсунов И. И. Конкурсное испытание новых селекционных сортов махорки: (на урожайность и качество) // Там само. – С. 32–43.

1110. Болсунов И. И. Экспериментально полученный гаплоид Nicotiana rustica L. // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 21/22. – С 197–199.

1111. Болсунов І. І. Дальші дослідження гібридів географічно віддалених рас у Nicotiana rustica L. // Праці / НДІ біології КДУ. – 1939. – Т. 2. – С. 135–148.

1112. Бордзиловська Н. П. Здатність ектодерми нейрули до самодиференціювання // Зб. дослідів над індивід. розвитком тварин / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1939. – № 12. – С. 63–71.

1113. Боржковський С. Є. Обмін речовин у коней-трихоректиків: Повідомл. 2 // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 4. – С. 11–17.

1114. Боржковський С. Є., Коломійченко М. А. Хімічний склад силосів, виготовлених різними способами. І. Вміст органічних кислот і цукру // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 2. – С. – 373–387.

1115. Борзяк П. Г. Нарада з питань вторинної електронної емісії і фотоефекту 20–22 січня 1939 р. (Ленінград) // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 8, вип. 1. – С. 97–105.

1116. Борзяк П. Г. Связь между проводимостью и эмиссионными характеристиками оксидно-цезиевых катодов // Журн. техн. физики. – 1939. – Т. 9, вып. 22. – С. 2032–2043.

1117. Бошко В. І. Аліментарний обов'язок дітей відносно їх батьків // Зб. робіт Укр. НДІ юрид. наук. – 1939. – Вип. 3. – С. 49–74.

1118. Бошко В. И. Регистрация брака и ее значение по советскому праву // Совет. юстиция. – 1939. – № 17/18. – С. 15–19.

1119. Боярський Я. І. Брунькові мутації у роду Nicotiana // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 21/22. – С. 217–219.

1120. Брадис Е. М. Распределение и рост осок на болоте в зависимости от физико-химических свойств торфа // Там само. – С. 267–298.

1121. Бражнікова Н. Є. До вивчення форамініфер Центрального району Донбаса: (Світи C_3^{is}, C_3^{sv} і низи араукаритової товщі) // Геол. журн. – 1939. – Т. 6, вип. 1/2. – С. 245–303.

1122. Брауде С. Я., Піткович Л. М. Вплив високочастотного поля дециметрового діапазону на експериментальний рак у щурів // Эксперим. медицина. – 1939. – № 2. – С. 66–73.

1123. Бродский А. И. Интерферометрический метод анализа // Завод. лаборатория. – 1939. – № 8. – С. 1282.

1124. Бродский А. И., Скарре О. К. Концентрирование тяжелого изотопа кислорода перегонкой воды и изотопный анализ воды // Журн. физ. химии. – 1939. – Т. 13, вып. 4. – С. 451–463.

1125. Бродский А. И., Скарре О. К. Концентрирование тяжелого изотопа кислорода перегонкой воды и изотопній анализ воды // Acta physicochim. URSS. – 1939. – Vol. 10, № 5. – P. 729–752. – Англ.

1126. Бродский А. И. Методы разделения изотопов // Труды / Ин-т им. Зелинского. – 1939. – Т. 3. – С. 1.

1127. Бродский А. И. Методы разделения изотопов // Современные проблемы физико-химии и химической технологии. – М., 1939. – С. 27.

1128. Бродский А. И. Обменные изотопные реакции // Там само. – С. 25.

1129. Бродский А. И. Применение интерферометра в химическом анализе // Труды Всесоюзной конференции по аналитической химии АН СССР. – М., 1939. – Т. 1. – С. 115.

1130. Бродский А. И. Реакции изотопного обмена // Современные проблемы физико-химии и химической технологии. – М, 1939. – С. 3.

1131. Бродский А. И., Зак А. Н., Корчагин Л. В. Раман-спектры // Proc. Indian Acad. Sci. A. – 1939. – Vol. 9, № 2. – P. 105–108.

1132. Бродський О. І. Важкий ізотоп кисню // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 5. – С. 39–48.

1133. Бронштейн К. Г. Магнитометрия при поисках нефти в УССР // Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук УССР. – К., 1939. – С. 179–186, 293–304.

1134. Будников П. П. Глино-гіпсовий цемент // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 5. – С. 27–37.

1135. Булаховский Л. А. Иностранные элементы в русской художественной литературе и отношение к ним в первой половине XIX века // Науч. зап. / Харьк. пед. ин-т иностр. языков. – 1939. – Т. 1. – С. 7–33.

1136. Булаховский Л. А. Исторический комментарий к литературному русскому языку. – 2-е изд., испр. и доп. – К.;Х., 1939. – 332 с.

1137. Булаховский Л. А. Словесные средства комического у русских писателей первой половины XIX века // Рус. язык в школе. – 1939. – № 5/6. – С. 44–58.

1138. Бурксер Е. С. Радиоактивная и марганцево-железная вода из скважины в Хмельнике // Геол. журн. – 1939. – Т. 6, вип. 2. – С. 17–24.

1139. Бурксер Е. С. Химические исследования процесса искусственного получения лечебной грязи // Искусственная лечебная грязь и ее терапевтические свойства: Сборник. – К., 1939. – С. 24–32.

1140. Бурксер Е. С., Бурксер В. В. Итоги физико-химического исследования ахтальских грязей // Гидрохимические материалы. – 1939. – Т. 11. – С. 232–243.

1141. Бурксер Е. С., Китаер Э. Ю., Фукс М. М. Соляный лиман: Гидрохим. очерк // Там само. – С. 244–254.

1142. Бурксер Є. С. Завдання науково-дослідної роботи в галузі хімії в третій п'ятирічці // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 6/7. – С. 62–67.

1143. Бурксер Є. С., Гернет Є. В. Спроба аерохімічного здіймання Євпаторійського і Мойнакського курортів // Геол. журн. – 1939. – Т. 6, вип. 3. – С. 5–21.

1144. Буслова Е. Д. К диагностике минерального голодания хлорозных растений // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 23. – С. 145–159.

1145. Бух Ф. Л. Виявлення Leptomonas davidi в соку молочая на Київщині // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 1. – С. 27–28.

1146. Бух Ф. Л. Гарячка / Відп. ред. Н. Б. Медведєва; Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 36 с.: ілюстр. – (Сер. наук.-попул.).

1147. Буштедт П., Чаталбашьян М. Автоматическая сварочная головка для дуговой сварки металлическим и угольным электродом / Отв. ред. Е. О. Патон; Ин-т электросварки АН УССР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 44 с.: ил.

1148. Бюлетень Сесії Відділу суспільних наук АН УРСР, присвяченої творчості класика єврейської літератури Шолом-Алейхема (24–26 квіт. 1939 р.) / Каб. євр. радян. літератури, мови і фольклору АН УРСР. Лінгвістична секція; Відп. ред. Е. Г. Співак. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 39 с.

1149. Вавилов Н. И. А. Д. Букинич: Некролог // Изв. Гос. геогр. о-ва. – 1939. – Т. 71, № 5. – С. 758–759.

1150. Вавилов Н. И. Великие земледельческие культуры доколумбовой Америки и их взаимоотношения // Там само. – № 10. – С. 1487–1515.

1151. Вавилов Н. И. Влажные субтропики СССР и их освоение // Совет. субтропики. – 1939. – № 1. – С. 13–18.

1152. Вавилов Н. И. Вступительное слово: [на торжественном заседании, посвященном 50-летию со дня смерти Н. Н. Миклухо-Маклая, 15 апреля 1938 г.] // Изв. Гос. геогр. о-ва. – 1939. – Т. 71, № 1/2. – С. 7–9.

1153. Вавилов Н. И. Выступление: [на совещании по генетике, 7–14 октября 1939 г. в Москве] // Под знаменем марксизма. – 1939. – № 11. – С. 127–140.

1154. Вавилов Н. И. Географическая локализация генов пшеницы на земном шаре // Докл. АН СССР. Сер. А. – 1939. – № 11. – С. 265–270.

1155. Вавилов Н. И. Ответ на статью Г. Шлыкова «Формальная генетика и последовательный дарвинизм» // Совет. субтропики. – 1939. – № 6. – С. 54–56.

1156. Вавилов Н. И. Первый ботаник Советской страны [В. Л. Комаров] // Вестн. АН СССР. – 1939. – № 10. – С. 22–26.

1157. Вавилов Н. И. Предисловие // Дарвин Ч. Действие перекрестного опыления и самоопыления в растительном мире. – М.;Л., 1939. – С. 8–10.

1158. Вайнберг Д. В. Кривой брус в упругой среде // Прикладная математика и механика. Н. С. – 1939. – Т. 3, вып. 4. – С. 85–106.

1159. Вайсберг Л. М., Лисенко Г. А., Петровська Н. В. Зміна картини крові скарлатинозних хворих, лікованих переливанням крові // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 2. – С. 471–475.

1160. Вакуленко Н. І. До методики кількісного визначення клітинного соку у рослин // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 23. – С. 189–193.

1161. Варфоломеева Е. К., Березовская Ф. И. Кинетика образования солей замещенного аммония ароматического ряда в связи с электрохимическим характером и положением заместителя // Журн. физ. химии. – 1939. – Т. 13, вып. 11/12. – С. 1586–1593.

1162. Василенко А. А. Нова система шарового основного обробітку грунту з внесенням мінеральних добрив // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 9/10. – С. 75–82.

1163. Василенко В. Х., Майзлиш Р. М. Колебания выделения пролана в связи с возрастом // Старость: (Труды Конф. по проблемам генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.). – К., 1939. – С. 417–456.

1164. Васильєв А. П. Кислотна аглютинація // Мікробіол. журн. – 1939. – Т. 6, № 1/2. – С. 179 -190.

1165. Васильєв А. П. Про деякі властивості стрептофага // Там само. – Т. 5, № 4. – С. 3–9.

1166. Веледницький А. М. Тематично-ідейні лекції драматургії Шолом-Алейхема // Бюлетень Сесії Відділу суспільних наук АН УРСР, присвячений творчості класика єврейської літератури Шолом-Алейхема. – К., 1939. – С. 13–16.

1167. Великому Сталіну – народ квітучої України: [Збірник. До 60-річчя з дня народження. 1879–1939] / Ін-т укр. фольклору АН УРСР; Упоряд.: П. Вільховий, П. Лебідь; Редкол.: М. Бажан, О. Білецький, І. Лисенко та ін. – К.: Держлітвидав УРСР, 1939. – 348 с.: ілюстр; портр.

1168. Велічков О. С. Шевченко і болгарська література 60-х – 70-х років XIX століття // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1939. – Кн. 4. . – С. 117–130.

1169. Венцківський М. К. Патолого-анатомічні зміни при безбілковій дієті у вагітних самиць кроликів // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 2. – С. 421–428.

1170. Вернадский В. И. О значении радиологии для современной геологии: (Определение геол. возраста) // Труды 17-й сессии Международ. геол. конф. СССР, 1937. – М., 1939. – Т. 1. – С. 215–239.

1171. Вернадский В. И. Проблемы биогеохимии. 2. О коренном материально-энергетическом отличии живых и косных естественных тел биосферы. – М.;Л.: Изд-во АН СССР, 1939. – 34 с.

1172. Виленский Д. Г. Новая почвенная карта США // Почвоведение. – 1939. – № 10. – С. 91–92.

1173. Від романтизму до натуралізму в французькому театрі: Збірник / Упоряд., пер. і прим. Є. Старинкевич; Вступ. ст. і заг. ред. О. І. Білецького. – К.: Мистецтво, 1939. – 299 с.

1174. Візір П. Є. Бактеріальне забруднення бринзи, методи її знешкодження і показники санітарної оцінки: Повідомл. III. Вплив різних концентрацій солі на життєдіяльність молочнокислих мікробів // Мікробіол. журн. – 1939. – Т. 6, вип. 4. – С. 75–91.

1175. Вінтер О. Про формулу прецесіт // Зап. / Каф. мат. фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 4. – С. 169–183.

1176. XVIII з'їзд ВКП (б) і завдання Академії наук: [Передмова] // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 3/4. – С. 86–93.

1177. Вісті Академії наук Української Радянської Соціалістичної Республіки. № 1/2 / Відп. ред. О. В. Палладін. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 134 с.

1178. Те саме. № 3/4 / Відп. ред. Б. С. Чернишов. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 104 с.

1179. Те саме. № 5. – 87 с.

1180. Те саме. № 6/7. – 132 с.

1181. Те саме. № 8. – 92 с.

1182. Те саме. № 9/10. – 92 с.

1183. Вісюліна О. Д. До систематики представників роду Pulsatilla Adans флори УРСР // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 21/22. – С. 257–266.

1184. Вісюліна О. Д. Новий вид роду Aconitum (Tourn) L. флори УРСР // Там само. – С. 253–255.

1185. Власов Л. И. Методика исследования упругих свойств шерсти // Шерстяное дело. – 1939. – № 9. – С. 10–13.

1186. Воблый К. Г. Сиваш и его богатства // Наша страна. – 1939. – № 8. – С. 44.

1187. Воблый К. Г. Чернигов // Там само. – № 1. – С. 38–40.

1188. Воблый К. Г. Чуфут-Кале: [Крым: Очерк о мертвом городе XIII в.] // Там само. – № 2. – С. 45–46.

1189. Водяницкий В. А. Имеются ли «яровые» и «озимые» расы у непроходных рыб? // Природа. – 1939. – № 3. – С. 72–74.

1190. Водяницкий В. А. К изучению биологии пелагической области Черного моря // Там само. – № 4. – С. 69–71.

1191. Вознесенський О. Н. Умови уложення меотичної фауни хребетних в с. Нова-Єметовка Одеського району УРСР // Геол. журн. – 1939. – Т. 6, вип. 1/2. – С. 185–197.

1192. *Возняк М. С. Ватрослав Ягіч про спір Пипіна з Огоновським. – Львів, 1939. – 8 с.

1193. Возняк М. С. Псевдо-Кониський і псевдо-Полетика: («Історія русов» у літературі і науці). – К.;Львів: Друк. Наук. т-ва ім. Шевченка у Львові, 1939. – 159 с.

1194. Волкенштейн Д. І. Центральні образи Шолом-Алейхема – Тев»є-молочник і Менахім-Мендл // Бюлетень Сесії Відділу суспільних наук АН УРСР, присвячений творчості класика єврейської літератури Шолом-Алейхема. – К., 1939. – С. 6–10.

1195. Волкова О. Ю. Железобактерии минеральных источников района Кавказских минеральных вод и их участие в образовании железистых осадков // Микробиология. – 1939. – Вып. 7. – С. 863–887.

1196. Воробйов В. П., Іванов Г. Ф. Короткий підручник анатомії людини. Т. 1. Вступ. Апарат опори і руху. – 2-е вид. – К.: Держмедвидав, 1939. – 567 с.

1197. Воробьев В. П. Атлас анатомии человека. Т. 3. Учение о внутренностях. – М.;Л.: Медгиз, 1939. – 382 с.

1198. Воскобойников М. М. Гіоїдна дуга і зяброві дуги нижчих Gnathostomata // Зб. праць з морфології тварин / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1939. – № 5. – С. 3–16.

1199. Вотчал Е. Ф. Физиология производственных свойств свеклы: (урожайность в условиях засухи, засухоустойчивость высоты урожаев) // Научн. зап. по сах. промсти. – 1939. – Вып. 3/4. Агроном. вып. – С. 12–60.

1200. Габович М. Д. Обратное зажигание в ручном выпрямителе: (Обзор) // Журн. техн. физики. – 1939. – Т. 9, вып. 23. – С. 2104–2119.

1201. Гак Д. В. Західна Україна і Західна Білорусія: (Політ.-екон. нарис) // Комсомол. пропагандист. – 1939. – № 11. – С. 27–34.

1202. Гак Д. В. Здійснення ленінсько-сталінського плану індустріалізації // Більшовик України. – 1939. – № 12. – С. 41–53.

1203. Гак Д. В. Здійснення сталінського плану соціалістичної індустріалізації // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 8. – С. 37–48.

1204. Галушко П. Я. Гравиметрия и тектоника // Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук УССР. – К., 1939. – С. 187–215.

1205. Галушко П. Я. О происхождении соляных куполов УССР // Там само. – С. 217–226.

1206. Гаухман С. С., Ройтер В. А. Сравнительная характеристика адсорбционных и каталитических свойств различно изготовленных железных катализаторов синтеза аммиака // Журн. физ. химии. – 1939. – Т. 13, вып. 5. – С. 539–599.

1207. Гацанюк М. Д. Про зміни ліпоцитичного коефіцієнта з віком // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 2. – С. 343–360.

1208. Геллер Б. Я., Занько А. М. Полярографическое определение алюминия в магниевых сплавах // Завод. лаборатория. – 1939. – Т. 8, № 10/11. – С. 1030–1032.

1209. Генкин Р. И., Поляков М. В. К вопросу о механизме образования окислов азота при взрыве горючих смесей. II // Журн. физ. химии. – 1939. – Вып. 10. – С. 1411–1415.

1210. Геологічний журнал. Т. 6, вип. 1/2 / Ін-т геології АН УРСР; Відп. ред. Є. С. Бурксер. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 335 с.

1211. Те саме. Вип. 3 / Відп. ред. Б. С. Чернишов. – 112 с.

1212. Геппенер М. В. Нові листи Т. Г. Шевченка // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1939. – Кн. 4. – С. 137–152.

1213. Герман В. Л. О поляризации и интенсивности света, рассеянного вблизи квадрупольной линии // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1939. – Т. 9, вып. 12. – С. 1415–1424.

1214. Герцрікен С. Д., Буцик М. Г., Голубенко З. П. Дослідження дифузії в стопах Ph – Hg і Al – Zn методом випарювання в вакуумі // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 8, вип. 1. – С. 55–65.

1215. Герцрікен С. Д., Голубенко З. П. Про вплив розміру зерна на дифузію в системі мідь-нікель // Там само. – Т. 7. – Вип. 3. – С. 255–261.

1216. Герцрікен С. Д., Голубенко З. П. Про дифузію водню в стопі міді і нікелю // Там само. – Т. 8, вип. 1. – С. 67–71.

1217. Герцрікен С. Д., Дехтяр І. Я. Дослідження внутрішніх напруг в ошурках. II // Наук. зап. / Київ. держ. ун-т. Н. С. – 1939. – Т. 4, вип. 5: Фіз. – мат. збірник, № 4. – С. 283–287.

1218. Герцрікен С. Д., Дехтяр І. Я. Спроба рентгенографічного дослідження втоми металів // Там само. – С. 265–272.

1219. Герцрікен С. Д., Дехтяр І. Я., Геллер А. Г. Дослідження напруг в ошурках. I // Там само. – С. 273–282.

1220. Гершензон С. М. Вызывание направленных мутаций у Drosophila melanogaster // Докл. АН СССР. – 1939. – Т. 25, № 3. – С. 224–227.

1221. Гершензон С. М. До викликання направлених мутацій за допомогою нуклеїнової кислоти // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 9/10. – С. 83–84.

1222. Гершензон С. М. Природа так званих генетично-інертних частин хромосом / Ін-т зоології АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 117 с.: ілюстр.

1223. Гершензон С. М. Drosophila species near Kiev // Drosophila information service. – 1939. – № 11. – P. 44.

1224. Гітерман Г. Л. Сталінська Конституція // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 8. – С. 29–36.

1225. Глезіна О. М. Вікові зміни оксидаційно-редукційних процесів у мускульній тканині птахів // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 1. – С. 105–117.

1226. Голобородько Т. А., Лейпунський А. И. Рассеяние фотонейтронов из дейтерия ядрами атомов легких элементов // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1939. – Т. 9, вып. 9. – С. 1027–1028.

1227. Гольдфарб М. О. До питання про вплив антиретикулярної цитотоксичної сироватки на ріст тканинних культур: Повідомл. I // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 2. – С. 371–382.

1228. Гольдштейн Б. І., Волькензон Д. В. Аскорбінова кислота в плаценті щурів // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 2. – С. 311–316.

1229. Гольдштейн Б. І., Єльяшкевич Е. С. Порівняння ліполітичної активності сульфатних і ацетонових препаратів печінки кролика // Там само. – № 3. – С. 559–574.

1230. Гольдштейн Б. І., Коломієць М. І., Книшенко П. І. До питання про методику визначення вмісту глютатіону в тканинах // Там само. – № 1. – С. 119–136.

1231. Горбачевська В. Г. Про вплив ціанідної кислоти і цистеїну на дезагрегуючу здатність екстракту з пророслого зерна пшениці // Там само. – С. 61–71.

1232. Горбачевська В. Г. Роль протеолітичних ферментів у промисловості // Там само. – С. 185–194.

1233. Горбунов Б. Н. Графическое построение моторов влияния для статически определимых пространственных систем // Исследования по теории сооружений. – 1939. – Сб. 3. – С. 3–16.

1234. Горбунов Б. Н. Приближенный расчет несущей способности двухшарнирных параболических арок при несимметричной нагрузке // Там само. – С. 54–61.

1235. Гордон Б. Ю., Шишловський О. А. Фотолюмінесценція розчинів електролітів. I // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 8, вип. 1. – С. 91–95.

1236. Горєв М. М. Про експериментальну артеріальну гіпертонію // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 2. – С. 317–324.

1237. Городисская Г. Я., Милотворская Л. Влияние изолированной мышцы на РН окружающей ее среды // Біохім. журн. – 1939. – Т. 14, № 1/2. – С. 59–68.

1238. Гофштейн Д. Н. Поема про дружбу / Авториз. пер. з євр. М. Рильського // Радян. література. – 1939. – Кн. 12. – С. 31–32.

1239. Граве Д. А. Трактат по алгебраическому анализу. Том 2. Исторический обзор / Отв. ред. К. А. Белоус. – К.: Изд-во АН СССР, 1939. – 412 с.

1240. Граве Д. О. Про один помилковий приклад в теорії простих чисел // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1939. – № 3. – С. 63–64.

1241. Грагерова Р. М., Медведєва Н. Б. До питання про долю парентерально введеного і депонованого чужорідного білка // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 2. – С. 339–342.

1242. Гребінник Л. Й. Вплив кислої і лужної годівлі на тваринний організм. IV. Залежність впливу кислої і лужної годівлі на тваринний організм від сезону // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 2. – С. 359–372.

1243. Гришко М. М. Досягнення і завдання радянської сільськогосподарської науки в світлі вказівок тов. Сталіна // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 8. – С. 49–59.

1244. Грінченко М. О. Музика українських народних пісень про Леніна і Сталіна // Народна творчість. – 1939. – № 4. – С. 28–40.

1245. Грінченко М. О. Музикальна творчість і музикальний фольклор Західної України // Радян. музика. – 1939. – № 6. – С. 22–32.

1246. Грінченко М. О. Український пісенний фольклор про Леніна і Сталіна // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 8. – С. 68–87.

1247. Гулий М. Ф. Дослідження стану гліколітичних ферментів у втомлених мускулах при лужній і кислій їжі // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 3. – С. 451–460.

1248. Гурмаза А. М. Подсолнечник х топинамбур // Яровизация. – 1939. – № 5/6. – С. 136–138.

1249. Гуслистий К. Г. Боротьба Західної України проти панської Польщі // Комуніст. освіта. – 1939. – № 11. – С. 32–41.

1250. Гуслистий К. Г. До історичного аналізу «Свята в Чигирині» в «Гайдамаках» Шевченка // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1939. – Кн. 4. – С. 51–66.

1251. Гуслистий К. Г. Коліївщина в творах Т. Г. Шевченка // Збірник пам'яті Т. Г. Шевченка. – К., 1939. – С. 121–157.

1252. Гуслистий К. Г. Наливайко // Молодий більшовик. – 1939. – № 6. – С. 121–129.

1253. Гуслистий К. Г. Повстання українського народу проти польської шляхти в 1768 р. в творах Т. Г. Шевченка // Збірник пам'яті Т. Г. Шевченка. – К., 1939. – С. 102–110.

1254. Гуслистий К. Г. Примітки // Шевченко Т. Г. Історичні поезії. – К., 1939. – С. 124–135.

1255. Гуслистий К. Г. Україна під литовським пануванням і захоплення її Польщею (з XVI ст. по 1569 р.) / Відп. ред. С. М. Бєлоусов; Ін-т історії України АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 195 с.: ілюстр. – (Нариси з історії України; Вип. 2).

1256. Гуслистий К. Г., Ястребов Ф. О. Шевченко – борець проти польського панства // Шевченко Т. Г. Історичні поезії. – К., 1939. – С. 5–20.

1257. Гуслистый К. Г. Пояснения к переводу поэмы // Шевченко Т. Г. Гайдамаки. – М., 1939. – С. 102–110.

1258. Дайчман Б. С., Полонський Ш. Г. Вимірювання великих швидкостей потоку перегрітої пари // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 7, вип. 3. – С. 313–319.

1259. Данилов В. Г. Т. Г. Шевченко на Аральському морі // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1939. – Кн. 4. – С. 103–115.

1260. Данилов В. И., Плужник Е. Е. Кристаллизация пиперина в ультразвуковом поле // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1939. – Т. 9, вып. 1. – С. 66–67.

1261. Данилов В. И., Левашевич М. А., Олифиренко И. З. Рентгенографическое определение трещиноватости кокса // Кокс и химия. – 1939. – № 4/5. – С. 50–51.

1262. Дибан П. А. Застосування антиретикулярної цитотоксичної сироватки при деяких очних захворюваннях // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 2. – С. 463–469.

1263. Динабург А. Д. Об изменениях подкорковых ганглиев в старческом возрасте (макро- и микроглия в corpus striatum) // Старость: (Труды Конф. по пробл. генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.). – К., 1939. – С. 405–410; 429–456.

1264. Динник А. Н. Продольный изгиб при пространственной кривой изгиба // Вестн. инженеров и техников. – 1939. – № 4. – С. 200–205.

1265. Динник А. Н. Продольный изгиб: Теория и приложение. – М.;Л.: Объед. науч.-техн. изд-во, 1939. – 238 с.

1266. Динник О. М., Павленко Г. Л. Досліди над стійкістю параболічних арок // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 4. – С. 53–61.

1267. Дінерман Я. Б. Клінічні спостереження над діяннями антиретикулярної цитотоксичної сироватки // Там само. – № 3. – С. 27–32.

1268. До питання про природу бактеріофага і про механізм його дії in vitro / Автори: Ф. О. Сергієнко, В. М. Шультц, З. П. Чернявська, С. І. Тополянська // Там само. – № 2. – С. 43–66.

1269. Доповіді Академії наук УРСР. № 1 / Відп. ред. Б. С. Чернишов. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 62 с.

1270. Те саме. № 2 / Відп. ред. О. О. Богомолець. – 78 с.

1271. Те саме. № 3. – 34 с.

1272. Те саме № 4 / Відп. ред. Б. С. Чернишов. – 72 с.

1273. Те саме. № 5. – 56 с.

1274. Те саме. № 6. – 56 с.

1275. Дослідження порівняльної ефективності імунізації проти дизентерії ентеровакциною за Безредка і бактеріофаговакциною у дітей / Автори: В. М. Шультц, Р. Г. Фельдштейн, С. І. Тополянська та ін. // Мікробіол. журн. – 1939. – Т. 6, № 1/2. – С. 225–247.

1276. Драгомиров Н. И. Корреляция в развитии эктофермальных зачатков глаза // Изв. АН СССР. Сер. биол. – 1939. – № 5. – С. 741–768.

1277. Дранішніков П. І. Дослідження коефіцієнта фільтрації залежно від температури води, тривалості досліду і хімічного складу води // Гідрогеологічний збірник / Ін-т гідрогеології АН УРСР. – К., 1939. – С. 119–158.

1278. Дранішніков П. І. Залежність величини коефіцієнта фільтрації в пісках і суглинках від домішки в них гравію // Там само. – С. 159–166.

1279. Дрінфельд Г. І. Про одну властивість групи, оберненої до даної неперервної групи перетворень // Зб. праць Ін-ту математики. – 1939. – №. 3. – С. 65–72.

1280. Дрінфельд Г. І. Про характеристичні функції Пірсонових законів розподілу // Наук. зап. / Київ. держ. ун-т. Н. С. – 1939. – Т. 4, вип. 5: Фіз.-мат. зб., № 4. – С. 75–82.

1281. Дроботько В. Г., Марчук П. Д., Айзенман Б. Ю. та ін. Спроба боротьби з гусінню мікробіологічними методами // Мікробіол. журн. – 1939. – Т. 5, № 4. – С. 11–26.

1282. Дроздов Н. С., Гофмейстер В. В., Докунихин Н. С. Опыт сравнения методов получения индигозолей // Промышленность органической химии. – 1939. – Т. 4. – С. 664–666.

1283. Дроздов Н. С., Дроздов С. С. Автоматические изменения мышечной ткани при низких температурах // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 3. – С. 679–692.

1284. Дроздов С. С., Дроздов Н. С. Биохимические изменения мышечной ткани при замораживании // Там само. – № 2. – С. 405–424.

1285. Дубілет М. І. Як працював Шолом-Алейхем // Бюлетень Сесії Відділу суспільних наук АН УРСР, присвячений творчості класика єврейської літератури Шолом-Алейхема. – К., 1939. – С. 30–33.

1286. Дупленко К. Ф. Організаційні питання підвищення кваліфікації лікарів периферії // Радян. медицина. – 1939. – № 4. – С. 61–66.

1287. Дядюша Г. Ф. Мезенхімальна реакція в селезінці в testis при цитотоксичній стимуляції і блокаді активної мезенхіми в умовах трансплантації пухлини // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 2. – С. 361–369.

1288. Дятлов В. И. Автоматическая сварка котлов // Сборник трудов конференции «Сварка в котловарении». – Л., 1939. – С. 91–98.

1289. Дяченко В. Є., Сахаров І. І. Визначення оптичних параметрів електричних електронних лінз // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 7, вип. 3. – С. 173–191.

1290. Дяченко В. Є., Сахаров І. І. Розподіл потенціала електричної лінзи з двох циліндрів // Там само. – Вип. 3. – С. 299–303.

1291. Дьомін В. І. Вплив сезонних факторів на ліпоіди мозку жаби // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 1. – С. 47–59.

1292. Ейдельман М. М. Стійкість аскорбінової кислоти в деяких кислотах // Там само. – № 3. – С. 715–732.

1293. Єрмаков М. В. Теплопровідність шкірних покровів у деяких безхребетних // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 2. – С. 429–435.

1294. Ермоленко Н. Ф., Добрушкин Ш. Л. Гидрофильные и гидрофобные суспензии как антинакипины // Труды АН БССР. – 1939. – Вып. 4. – С. 31–43.

1295. Ермоленко Н. Ф., Розова М. М. Смешанные адсорбенты карбосиликатов // Там само. – С. 45–57.

1296. Єрусалімський Б. М. Титр комплементу в крові хворих на скарлатину і кір // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 1. – С. 109–116.

1297. Єфименко М. С. Їжа крота і його народногосподарське значення в УРСР // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 5. – С. 3–11.

1298. Єфименко М. С. Про їжу жаб і ящірок, які селяться в канавках біля бурякових полів // Зб. праць Зоол. музею / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1939. – № 23. – С. 105–115.

1299. Жудін М. Д., Стрельбицька О. І. Пластичні деформації в стальних конструкціях. Експериментальне дослідження границі текучості при згині / Відп. ред.

С. В. Серенсен; Ін-т буд. механіки АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 148 с.: ілюстр. – (Ін-т буд. механіки АН УРСР. Моногр. сер.; № 37).

1300. Журнал Інституту ботаніки АН УРСР. № 20 / Відп. ред. М. Г. Холодний. – К.:Вид-во АН УРСР. – 1939. – 208 с.

1301. Те саме. № 21/22. – 447 с.

1302. Те саме. № 23. – 196 с.

1303. Завистовский В. С. Итоги геофизических работ по исследованию глубинной геологии в связи с проблемой нефтеносности некоторых районов УССР // Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук УССР. – К., 1939. – С. 163–178; 293–304.

1304. Загальні збори АН УРСР // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 3/4. – С. 94–96.

1305. Занько А. А., Сатуновский Я. А. Изменение поглощения света растворов сернокислой меди в тяжелой воде с температурой // Журн. физ. химии. – 1939. – Т. 13, вып. 10. – С. 1509–1511.

1306. Записки Інституту гірничої механіки. № 3 / Ред. М. М. Федоров. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 195 с.: ілюстр.

1307. Записки Інституту хімії. Т. 6, вип. 1 / Відп. ред. В. О. Плотников. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 80 с.: ілюстр.

1308. Збірник дослідів над індивідуальним розвитком тварин. № 12 / Ін-т зоології та біології АН УРСР; Відп. ред. І. І. Шмальгаузен. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 97 с.: ілюстр.

1309. Збірник праць Геофізичної обсерваторії. № 1 / Геофізична обсерваторія АН УРСР; Відп. ред. І. К. Половко. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 143 с.

1310. Збірник праць з генетики. № 3 / Ін-т зоології та біології АН УРСР; Відп. ред. І. І. Шмальгаузен. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 218 с.: ілюстр.

1311. Збірник праць з морфології тварин. № 5 / Ін-т зоології та біології АН УРСР; Відп. ред. І. І. Шмальгаузен. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 165 с.: ілюстр.

1312. Збірник праць Зоологічного музею. № 23 / Ін-т зоології та біології АН УРСР;Відп. ред. І. І. Шмальгаузен. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 116 с.: ілюстр.

1313. Збірник праць Інституту математики АН УРСР. № 2 / Відп. ред. Д. О. Граве. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 144 с.

1314. *Те саме. № 3.

1315. Збірник праць, присвячений пам'яті академіка М. Ф. Мельникова-Разведенкова / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР; Відп. ред. О. І. Смирнова-Замкова. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 474 с.: ілюстр.

1316. Зеленко О. Ю., Білявський О. Я. До питання про методику гідрогеологічних досліджень по охороні підземних вод // Гідрогеологічний збірник / Ін-т гідрогеології АН УРСР. – К., 1939. – С. 167–186.

1317. Зеров Д. К. Визначник печіночних мохів УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 151 с.

1318. Зерова М. Я. Антракноз Ligustrum vulgare L. в УРСР // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 21/22. – С. 325–335.

1319. Зерова М. Я. Хвороба ялини, викликана грибом Phomopsis piceae sp. n. // Там само. – № 20. – С. 137–143.

1320. Зерова М. Я. Coniothirium cheiranthi sp. nov. na cheirantus cheiri L. // Там само. – № 21/22. – С. 327–339.

1321. Зільберман Р. О. Аналіз популяції Drosophila funebris. 1. Видимі мутації // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 6. – С. 35–41.

1322. Змагання академій двох братських республік: (УРСР і БРСР) // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 6/7. – С. 125–128.

1323. Иванов А. В. Отпечаток Баумана и качество стали // Сб. науч.-техн. статей Кузнецкого металлургического завода. – 1939. – № 4. – С. 87–98.

1324. Иванов М. Ф. Новая порода свиней – украинская степная белая, выведенная в Аскания-Нова, и методы ее образования // Биология в школе. – 1939. – № 6. – С. 10–16.

1325. Иванов М. Ф. Порода и корм // Там само. – С. 7–10.

1326. Инструкция по кеттеризации ведомственной литературы: Проект / Б-ка АН УССР. – К.: Изд-во АН УССР, [1939]. – 6 с.

1327. *Информационное письмо Энергосбыта, Киевэнерго и Электросварочного института АН УССР: [Об элементарных правилах при электросварочных работах]. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 4 с.

1328. Исаченко Б. Л. Микробиология и народное хозяйство // Вестн. АН СССР. – 1939. – № 2/3. – С. 159–162.

1329. Исаченко Б. Л. О разложении хитина микробиологическим путем // Природа. – 1939. – № 2. – С. 97–98.

1330. Исаченко Б. Л. Общая микробиология и микробиология внешней среды // Отчет о научно-исследовательской работе Всесоюзного института экспериментальной медицины им. А. М. Горького за 1933–1937 гг. – М.;Л., 1939. – С. 119–127.

1331. Исаченко Б. Л. Огюст Фернбозе (1860–1938) и Моисей Шейн (1884–1938) // Природа. – 1939. – № 5. – С. 125–126.

1332. Исаченко Б. Л. Пол гриба и биохимические реакции // Там само. – № 4. – С. 48.

1333. Исаченко Б. Л. Пурпурные серобактерии с нижних границ биосферы // Президенту Академии наук СССР, академику Владимиру Леонтьевичу Комарову к семидесятилетию научной деятельности: Сб. статей. – М., 1939. – С. 320–330.

1334. Исаченко Б. Л., Егорова А. А. О бактериальной пластинке в Черном море // Сборник, посвященный научной деятельности почетного члена Академии наук СССР,

заслуженного деятеля науки и техники Николая Михайловича Книповича. – М.; Л., 1939. – С. 47–58.

1335. Итоги заседания Географической комиссии по вопросу нефти при Совете по изучению производительных сил УССР // Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук УССР. – К., 1939. – С. 305–309.

1336. Ишлинский А. Ю. Теория сопротивления перекатыванию (трение качения) и смежных явлений // Сборник докладов конференции по трению и износу в машинах. – М., 1939. – Т. 2. – С. 225–264.

1337. Іосифова М. А. Вплив сезонів року на вміст фосфатидів у мускулах жаби // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 3. – С. 495–513.

1338. Ісакович В. М. Великий натхненник і організатор перемог соціалізму (Й. В. Сталін) // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 8. – С. 8–28.

1339. Історія України в документах і матеріалах. Т. 1. Київська Русь і феодальні князівства XII – XIII століть / Ін-т історії України АН УРСР; Уклад. М. Н. Петровський; Відп. ред. С. М. Бєлоусов. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 299 с. – (Сер. наук.-попул.).

1340. Іщенко І. М., Лебедєва М. П. Застосування антиретикулярної цитотоксичної сироватки при генералізованій і локалізованій хірургічній інфекції // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 3. – С. 23–25.

1341. Іщенко І. М., Лебедєва М. П. Спроба застосування антиретикулярної цитотоксичної сироватки при генералізованій і локалізованій хірургічній інфекції // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 3. – С. 779–787.

1342. Кавецкий Р. Е. Старость и рак: (Докл. и прения на Конф. по пробл. генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, 17–19 дек. 1938 г.) // Старость: (Труды Конф. по пробл. генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.). – К., 1939. – С. 191–197, 429–454.

1343. Кавецький Р. Є. Канцеролітичні властивості при деяких внутрішніх захворюваннях // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 1. – С. 61–65.

1344. Кавецький Р. Є. Матеріали до питання про вплив на організм цитотоксичної антиретикулярної сироватки // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 3. – С. 13–18.

1345. Кавецький Р. Є. Проблема старості в сталінську епоху // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 8. – С. 60–67.

1346. Кавецький Р. Є. Спроба відновлення функції фізіологічної системи сполучної тканини старого організму // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 3. – С. 739–748.

1347. Каган Б. Й. Вплив бактеріофага на каталазу бактерій // Мікробіол. журн. – 1939. – Т. 6, № 3. – С. 39–59.

1348. Каган С. С. Охорона здоров'я в УРСР напередодні XXII роковин Великої Жовтневої соціалістичної революції // Радян. медицина. – 1939. – № 8/9. – С. 5–16.

1349. Каган С. С. Охорона народного здоров'я в УРСР: Цифри і факти: На допомогу агітаторові. – К.: Держ. мед. вид-во, 1939. – 46 с.: ілюстр.

1350. Каган С. С. Сталінське піклування про людей – яскрава риса соціалістичного гуманізму: (Перемоги соціалістичної охорони народного здоров'я) // Радян. медицина. – 1939. – № 12. – С. 5–12.

1351. Календар-довідник на 1939 рік. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 168 с.

1352. Каптаренко-Черноусова О. К. До питання про мікрофауну неогену Нікопольського марганцеворудного району // Геол. журн. – 1939. – Т. 6, вип. 1/2. – С. 199–228.

1353. Каптаренко-Черноусова О. К. О возрасте известняка Роменского соляного купола // Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук УССР. – К., 1939. – С. 269–286, 293–304.

1354. Капустін М. П. Рідкісні лужні метали в деяких мінералах пегматинових жил СРСР // Геол. журн. – 1939. – Т. 6, вип. 3. – С. 23–33.

1355. Карлаш К. В. Проблеми акліматизації та використання китайського дубового шовкопряда в СРСР // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 1/2. – С. 99–105.

1356. Київська Русь і феодальні князівства XII – XIII ст. / Ін-т історії України АН УРСР; Уклад.: Ф. Ястребов, К. Гуслистий; Ред. С. М. Бєлоусов. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 207 с.: ілюстр. – (Нариси з історії України; Вип. 1).

1357. Киселев А. А. Новые магнитные дефектоскопы типа МД-3, МД-4. (Описание конструкций) // Завод. лаборатория. – 1939. – Т. 8, № 12. – С. 1264–1268.

1358. Кисель И. М. Расчет эксцентрично сжатых стержней за пределами упругости // Вестн. инженеров и техников. – 1939. – № 2. – С. 495–499.

1359. Кисельов О. І. Про переклади П. Грабовського поезій Шевченка: (За неопублікованими матеріалами Рукопис. від. Б-ки АН УРСР) // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1939. – Кн. 4. – С. 67–80.

1360. *Кисельов О. І. Шевченко і П. Грабовський // Наук. зап. / Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – 1939. – № 1: Зб. Філол. ф-ту. – С. 81–105.

1361. Кіпріанов А. І., Петрунькін В. Є. До питання про вплив розчинника на забарвлення органічних барвних речовин // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 4. – С. 27–31.

1362. Клеопов Ю. Д. Новини флори Присивашшя // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 21/22. – С. 243–252.

1363. Ковальов І. Юбілей Т. Г. Шевченка при царизмі: (з матеріалів Центрального державного архіву внутр. культури та побуту) // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1939. – Кн. 4. – С. 153–176.

1364. Кожухар Є. М. Обмін речовин у качиному яйці під час ембріонального розвитку. III. Обмін кальцію і магнію в компонентах качиного яйця під час ембріонального розвитку // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 3. – С. 607–632.

1365. Колдаєв Б. М., Гельман Р. М. Вплив утомливої роботи на вміст аскорбінової кислоти і оксидаційно-редукційні процеси в мускулах при різному насиченні організму вітаміном С // Там само. – № 1. – С. 5–18.

1366. Колесса Ф. М. Народна музика на Поліссі // Українська музика. – 1939. – № 1. – С. 3–13.

1367. Колесса Ф. М. Студії над поетичною творчістю Т. Шевченка. – Львів, 1939. – 170 с.

1368. Корноухов М. В. Розрахунок за методом деформацій стійкості рам із стрижнями змінного перерізу // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 2. – С. 3–16.

1369. Корноухов Н. В. Приближенный расчет устойчивости плоских упругих рам по методу деформаций // Исследования по теории сооружений. – 1939. – Сб. 3. – С. 34–54.

1370. Короткевич М. А. Расчет и конструирование вагонов. Ч. 1. – М.;Л.: Машгиз, 1939. – 372 с.

1371. Короткевич М. А. Расчет и конструирование вагонов. Ч. 3: Теория вагона. – М.;Л.: Машгиз, 1939. – 304 с.

1372. Коршиков А. А. К морфологии и систематике рода Furcilla Stokes // Ботан. журн. – 1939. – № 5/6. – С. 397–408.

1373. Коршиков О. А. Нові види роду Pteromonas Seligo. // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 21/22. – С. 353–367.

1374. Косарик Д. М. Сталін на Україні // Молодий більшовик. – 1939. – Кн. 11/12. – С. 40–57.

1375. Кострюкова К. Ю. Сперматогенез у Crinum Aildebrandtii Vatke. Спостереження in vitro // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 21/22. – С. 157–175.

1376. Кострюкова К. Ю. Существуют ли бесплазменные спермии у высших растений // Яровизация. – 1939. – № 5/6. – С. 153–161.

1377. Коткова К. І. Фосфатаза мозкової тканини у різних тварин // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 1. – С. 19–34.

1378. Котов М. І. Рослинність крутих схилів і відслонень каменистих порід Донецького кряжу та освоєння їх сільським і лісним господарством // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 23. – С. 27–47.

1379. Котов М. І. Флора і рослинність крейдяних відслонень в Донецькому басейні та використання їх в сільському господарстві // Там само. – № 21/22. – С. 221–241.

1380. Котов М. І., Карнаух Є. Д. Геоботанічний нарис степів околиць м. Сталіно // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 20. – С. 147–154.

1381. Котуков Г. Н. Новий міжвидовий гібрід наперстника: (Digitalis lanata L. x Digitalis purspurea L.) // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 9/10. – С. 72–74.

1382. Краевская Л. Н. Палеонтологический кабинет ЗСГУ в 1939 г. // Вестн. Зап.-Сиб. геол. упр. – 1939. – № 6. – С. 102–106.

1383. Краєвий І. М. Міжвидове щеплення гарбузових рослин // Сад та город. – 1939. – № 10. – С. 9–11.

1384. Кратинова К. Р., Босіс Р. Б. Аскорбінова і дегідроаскорбінова кислоти в тканинах щурів і морських свинок різного віку // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 2. – С. 317–329.

1385. Краюхин Б. В., Щербаков Н. М. Двигательная хронаксия у долголетних стариков Абхазии // Старость: (Труды Конф. по пробл. генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.). – К., 1939. – С. 309–315, 429–456.

1386. Краюхін Б. В., Щербаков М. М. До 70-річчя з дня народження і 45-річчя науково-педагогічної діяльності акад. О. В. Леонтовича (фізіолог) // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 6/7. – С. 120–124.

1387. Краюхін Б. В., Щербаков М. М. Рухова хронаксія у довголітніх стариків Абхазії // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 1. – С. 117–128.

1388. Кржижановский Г. М. Памяти друга: [Н. К. Крупской] // Коммунист. – 1939. – № 3. – С. 49.

1389. Крившенко Я. Д. Порівняльно-генетичне вивчення Drosophila buski і Drosophila melanogaster // Зб. праць з генетики / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1939. – № 3. – С. 15–89.

1390. Крижанівський С. А. Білорусь: (Вірші) // Сузір'я республік. – [К.],1939. – С. 15–17.

1391. Крижанівський С. А. «Де б на землю не ступив радянську. . . »: (Вірші) // Літ. журн. – 1939. – № 10/11. – С. 41.

1392. Крижанівський С. А. Золота осінь: (Вірші) // Молодий більшовик. – 1939. – Кн. 11/12. – С. 173.

1393. Крижанівський С. А. Сталін: (Вірші) // Жовтеня. – 1939. – № 12. – С. 1.

1394. Крижанівський С. А. Тут стояла вождя колиска. . .: (Вірші) // Літ. журн. – 1939. – № 12. – С. 37–38.

1395. Крилов М. М. Про рівняння Фоккера-Планка, що виводяться в теорії пертурбацій методом, основаним на спектральних властивостях пертурбаційного гамільтоніана: (Застосування до класичної та квантової механіки) // Зап. / Каф. мат. фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 4. – С. 243–287.

1396. Крилов М. М., Боголюбов М. М. Про деякі проблеми ергодичної теорії стохастичних систем // Там само. – С. 5–157.

1397. Крылов Н. М. О приложении метода наименьшего спуска к доказательству некоторых ассимптотических неравенств // Наук. зап. / Київ. держ. ун-т. – 1939. – Т. 4, вып. 5.: Фіз.-мат. зб. – С. 221–250.

1398. Криштофович А. Н. К истории растительности бассейна Северной Двины и Закавказья: (Палеоботан. исслед.) // Ботан. журн. – 1939. – № 5/6. – С. 369–377.

1399. Крокос В. І. Хижаки з меотичних відкладів с. Гребінники МАРСР // Геол. журн. – 1939. – Т. 6, вип. 1/2. – С. 129–183.

1400. Кузнецов В. И. Молекулярные теплоемкости углеводородов различных степеней гидрогенизации // Журн. общей химии. – 1939. – Вып. 21. – С. 2009–2011.

1401. Кузнецов В. И. Получение кетолов жирного ряда действием индивидуальных магний-органических соединений на фурфурол // Там само. – Вып. 24. – С. 2263–2268.

1402. Кузнецов В. И. Фурановые соединения и их конденсация. XII. Полиеновые соединения: (жирные и фурановые) и их конденсация // Журн. общей химии. – 1939. – Т. 9, вып. 20. – С. 1901–1906.

1403. Кузьменко А. А. Нове в керуванні рослиною. – К.: Київ. обл. ін-т удосконалення вчителів, 1939. – 43 с.: ілюстр.

1404. Кузьменко А. А. Опыты с прививкой у картофеля: (Получение гибридных сортов) // Докл. АН СССР. Н. С. – 1939. – № 9. – С. 800–802.

1405. Кузьменко В. И. О топазах в гранитах восточной части Приазовского кристаллического массива // Материалы по геологии и гидрогеологии. – 1939. – Сб. 1. – С. 171–175.

1406. Куксін М., Наконечна Г. До вивчення продуктивності низинних лугів Полісся при різних строках і способах використання // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 23. – С. 49–60.

1407. Кулешина Л. П., Неймарк И. Е., Поляков М. В. Кинетика медленного окисления водорода // Журн. физ. химии. – 1939. – Т. 13, вып. 11. – С. 1581–1585.

1408. Кульберг Л. М., Горлинский А. К. Исследование комплексного роданида двухвалентной меди // Журн. общей химии. – 1939. – Т. 9, вып. 18. – С. 1707–1709.

1409. Кульберг Л. М., Пресман Ш. Э. Микро-фенолфталеинатформальный метод определения аминокислот в крови // Биохимия. – 1939. – Т. 4, вып. 5. – С. 542–547.

1410. Купала Я. Вітаю мудрае рашэніе ўрада: [Прысвечана вызваленню Заходняй Беларусі] // Вызваленым братам. – Мінск, 1939. – С. 12.

1411. *Купала Я. Прамова на VI юбілейным пленуме ССП СССР у Кіеве, прысвечаным 125-годдзю з дня народження Т. Г. Шэўчэнкі // Бюллетень. – Кіеў, 1939. – С. 45–46.

1412. Курдюмов Г. В., Ослон Н. Л. Структура отпущенного мартенсита и процент отпуска закаленной стали // Журн. техн. физики. – 1939. – Т. 9, вып. 21. – С. 1891–1909.

1413. *Курдюмов Г. В. «The martensitic transformation in beta copper-aluminium alloys» by A. B. Greninger // Frans. AJME Inst. Met. Division. – 1939. – Vol. 133. – P. 222–223.

1414. Курнаков Н. С. Собрание избранных работ. Т. 2. – Л.;М.: Гос. отд. науч.-техн. информ.: Ред. хим. лит-ры, 1939. – 636 с.

1415. Курнаков Н. С., Берг Л. Г., Лепешков И. Н. Применение метода кривых нагревания к исследованию характера природных солей и их смесей // Журн. прикладной химии. – 1939. – Т. 12, вып. 4. – С. 525–535.

1416. Курнаков Н. С., Заславский А. И., Васильев Б. Б. Физико-химический анализ в изучающихся в ГИПЭС проблемах технологии минеральных солей // Сборник статей к двадцатипятилетию Государственного института прикладной химии 1919–1939. – Л., 1939. – С. 29–41.

1417. *Курнаков Н. С., Клочко М. А. Некоторые вопросы теории физико-химического анализа // Докл. АН СССР. – 1939. – Т. 25, № 5. – С. 384–387.

1418. Курнаков Н. С., Клочко М. А. Некоторые вопросы теории физико-химического анализа // C. R. Acad. Sci de l'URSS. – 1939. – Vol. 25, № 5. – P. 383–386.

1419. Курнаков Н. С., Николаев В. И., Егоров В. С. и др. Проблема Кара-Богаз-Гола // Успехи химии. – 1939. – Т. 8, вып. 2. – С. 241–242.

1420. Курнаков Н. С., Фейгельсон И. Б., Бергман А. Г. Физико-химический анализ годичных циклов соляных озер. Озеро Эльтон, 1932–1938 гг. // Проблемы озера Эльтон. – Л., – 1939. – Ч. 2. – С. 51–72.

1421. Куцев В. П. Работы ВКГР (Всесоюзная контора геофизических разведок) на Роменском месторождении // Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук УССР. – К., 1939. – С. 77–83.

1422. Куцыба А. М. Материалы по геологии Исачковского соляного купола // Там само. – С. 67–75.

1423. Кушнаренко Д. О. Колгоспна поетеса Христя Литвиненко // Народна творчість. – 1939. – № 3. – С. 68–72.

1424. Лавренко Е. М. Вопрос о причинах безлесия степей как проблема исторической ботанической географии // Президенту Академии наук СССР, академику Владимиру Леонтьевичу Комарову к семидесятилетию научной деятельности: Сб. ст. – М., 1939. – С. 512–515.

1425. Лавренко Е. М. Значение работ акад. В. Л. Комарова для познания флоры Центральной Азии // Совет. ботаника. – 1939. – № 8. – С. 17–23.

1426. Лавров Ф. І. Пам'ятка збирача фольклору / Ін-т укр. фольклору АН УРСР // Народна творчість. – 1939. – № 3. – С. 48–62.

1427. Лазарев Б. Г., Нахимович Н. М., Парфенова Е. А. Электрическое сопротивление монокристаллов цинка и кадмия в магнитном поле при низких температурах // Докл. АН СССР. – 1939. – Т. 24, № 9. – С. 855–859.

1428. Лазаренко А. С. Реликты в бриофлоре Советского Дальнего Востока // Президенту Академии наук СССР, академику Владимиру Леонтьевичу Комарову к семидесятилетию научной деятельности: Сб. ст. – М., 1939. – С. 516–541.

1429. Лауер Н. В. До питання про роль центральної нервової системи в розвитку

запалення: Повідомл. IV. Вплив перерізування спинного мозку на розвиток вульгарного запалення: (в порівняльно-патологічному розрізі) // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 1. – С. 29–38.

1430. Лахно Ю. В. Вплив аскорбінової кислоти на процеси оксидації в центральній нервовій системі. I. Вплив зменшення кількості аскорбінової кислоти в їжі на процеси оксидації в мозку морських свинок // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 3. – С. 461–474

1431. Лебов В. А. О некоторых свойствах клубочка сахарной свеклы // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 21/22. – С. 429–436.

1432. Лейпунский О. И. Об искусственных алмазах // Успехи химии. – 1939. – Т. 8, вып. 10. – С. 1519–1534.

1433. Леонтович А. В. Ответ на критику Петрова // Физиол. журн. СССР. – 1939. – Т. 27, вып. 2. – С. 276.

1434. Леонтович О. В. Сучасна методика зажиттєвого фарбування нервів метиленовою синькою і іншими фарбниками / Відп. ред. О. О. Богомолець; Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 88 с.: ілюстр.

1435. Лернер Р. Я. Інтонаційно-стилістичні особливості мови Шолом-Алейхема // Бюлетень Сесії Відділу суспільних наук АН УРСР, присвячений творчості класика єврейської літератури Шолом-Алейхема. – К., 1939. – С. 25–27.

1436. Липа О. Л. Ботанічний парк в Асканія-Нова: Матеріали до вивчення дендрофлори паркових насаджень УРСР // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 20. – С. 155–171.

1437. Липа О. Л. Дендрофлора УРСР. Ч. 1. Хвойні породи садів і парників УРСР / Відп. ред. В. Є. Шмідт; Ін-т ботаніки АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 216 с.: ілюстр.

1438. Липковская А. В. К петрографии угленосных толщ каменноугольных отложений восточной части Центрального района Донецкого бассейна // Материалы по геологии и гидрогеологии. – 1939. – Сб. 1. – С. 113–146.

1439. Лисенко Т. Д. Цінний вклад в агрономічну науку: [З приводу засобу запилювання кукурудзи, соняшника, коноплі] // Зернове госп-во. – 1939. – № 5/6. – С. 31.

1440. Лысенко Т. Д. Агрономическая наука в борьбе с засухой // За устойчивость урожая на юго-востоке. – 1939. – № 1. – С. 21–26.

1441. Лысенко Т. Д. Агрономическую науку на борьбу с засухой // Социалист. зерновое хоз-во. – 1939. – № 6. – С. 20–27.

1442. Лысенко Т. Д. Внутрисортовое скрещивание и менделистский «закон» расщепления // Биология в школе. – 1939. – № 3. – С. 7–19.

1443. Лысенко Т. Д. [Выступление на Совещании по генетике и селекции] // Под знаменем марксизма. – 1939. – № 11. – С. 146–168.

1444. Лысенко Т. Д. За единство науки и практики // Колхозное опытничество. – 1939. – № 4. – С. 1–3.

1445. Лысенко Т. Д. За развитие культуры картофеля в засушливых районах // Овощеводство. – 1939. – № 1. – С. 36–37.

1446. Лысенко Т. Д. Значение отдельных факторов в комплексе внешних условий, требуемых растениями для прохождения стадии яровизации // Совет. агрономия. – 1939. – № 6. – С. 49–51.

1447. Лысенко Т. Д. Изучать и продолжать дело Мичурина // Мичурин И. В. Избранные труды. – Воронеж, 1939. – С. 3–11.

1448. Лысенко Т. Д. Ментор – могучее средство селекции // Биология в шк. – 1939. – № 1. – С. 30–39.

1449. Лысенко Т. Д. Направленное изменение наследственной природы растительных организмов // Вестн. АН СССР. – 1939. – № 11/12. – С. 120–126.

1450. Лысенко Т. Д. Те саме // Совет. агрономия. – 1939. – № 12. – С. 33–37.

1451. Лысенко Т. Д. О работе агронома А. С. Мусийко // Яровизация. – 1939. – № 1. – С. 74–75.

1452. Лысенко Т. Д. По поводу статьи Н. И. Вавилова // Там само. – 1939. – № 1. – С. 136–140.

1453. Лысенко Т. Д. Предисловие // Колесник И. Д. За урожай проса не меньше 15 центнеров с гектара. – М., 1939. – С. 3–6.

1454. Лысенко Т. Д. Предисловие // Мичурин И. В. Сочинения. – М., 1939. – С. VII–XVI.

1455. Лысенко Т. Д. Пути выведения зимостойких сортов озимых на востоке // Яровизация. – 1939. – № 2. – С. 55–60.

1456. Лысенко Т. Д. Статьи по селекции. – Воронеж: Облиздат, 1939. – 229 с.

1457. Лысенко Т. Д. Творец советской агробиологии: (К 4-летию со дня смерти И. В. Мичурина) // Яровизация. – 1939. – № 3. – С. 15–26.

1458. Лысенко Т. Д. Теоретические основы яровизации / Пер. со 2-го перераб. и доп. рус. изд. – Ереван: Армгиз, 1939. – 192 с.-Вірм.

1459. Лысенко Т. Д. Яровизация сельскохозяйственных растений. – М.: Дер эмес, 1939. – 58 с. – Євр.

1460. Лысенко Т. Д., Фаворов А. М. Летние посадки картофеля: Инструкт. указания. – 2-е изд., перераб. – М.: Сельхозгиз, 1939. – 32 с.

1461. Лист вчених Радянської України до наукових працівників Західної України: (прийнятий на Жовтн. сесії АН УРСР) // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 6/7. – С. 34–36.

1462. Лойцкер Х. Б. Мовні засоби гумору Шолом-Алейхема // Бюлетень Сесії Відділу суспільних наук АН УРСР, присвячений творчості класика єврейської літератури Шолом-Алейхема. – К., 1939. – С. 16–21.

1463. Лоначевский А. А. Новые формы шиповников из Армении // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 20. – С. 207.

1464. Луговой М. К методике учета смоляных ходов в древесине сосны // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 23. – С. 177–184.

1465. Лукасевич М. П. Випростувальні властивості срібло-сульфіду // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 7, вип. 3. – С. 321–327.

1466. Лунгерсгаузен Л. Ф. Этапы развития Подольской платформы и ее Причерноморского склона // Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук УССР. – К., 1939. – С. 107–148.

1467. Льовшин О. М., Сікорський Ю. А. До питання про діелектричний коефіцієнт, електропровідність і теплоутворення в насінні під дією електричного поля ультрависокої частоти // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 20. – С. 97–109.

1468. Майданський М. Н. Відмінювання іменників: (До методики вивч. іменників у 5 кл.) // Комуніст. освіта. – 1939. – № 11. – С. 64–75.

1469. Майданський М. Н. Про епітет у Шолом-Алейхема // Бюлетень Сесії Відділу суспільних наук АН УРСР, присвячений творчості класика єврейської літератури Шолом-Алейхема. – К., 1939. – С. 33–34.

1470. Майзель В. М. Визначення напруженого стану за допомогою «трикомпонентного тензометра» // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 6. – С. 19–26.

1471. Майтак Г. П. Деякі зауваження про перенапругу // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1939. – Т. 6, вип. 1. – С. 45–54.

1472. Майтак Г. П. Перенапруга водню на міді, осадженій електролізом з розчину сульфату // Там само. – С. 55–59.

1473. Маков К. И. К вопросу о геологической истории подземных вод Причерноморья // Изв. АН СССР. Сер. геол. – 1939. – № 6. – С. 105–118.

1474. Маков К. И. Новые данные о химизме глубоких подземных вод Днепровско-Донецкой впадины в связи с ее нефтеносностью // Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук УССР. – К., 1939. – С. 233–242.

1475. Маков К. И., Молявко Г. И. Палеогеографические схемы Причерноморья // Материалы по геологии и гидрогеологии. – 1939. – Сб. 1. – С. 3–16.

1476. Маков К. І. Етапи розвитку Причорноморської западини // Геол. журн. – 1939. – Т. 6, вип. 3. – С. 51–71.

1477. Маков К. І. Про гідрогеологічні передумови підземного живлення рік УРСР // Там само. – С. 35–50.

1478. Маков К. І. Про умови залягання понтичних відкладів у Північному Причорномор'ї // Там само. – С. 107–109.

1479. Маков К. І. Фізико-механічні властивості водоносних порід північно-української мульди // Гідрогеологічний збірник / Ін-т гідрогеології АН УРСР. – К., 1939. – С. 5–40.

1480. Малый Ф. А. Некоторые данные газовой съемки на территории УССР // Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук УССР. – К., 1939. – С. 89–105.

1481. Мальнєв А. В. Вплив розміру зерна на дифузію // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 7, вип. 3. – С. 77–86.

1482. Маркевич О. П. Еволюція кінцівок в онтогенезі Lernapodidae // Зб. праць з морфології тварин / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1939. – № 5. – С. 147–161.

1483. Марченко В. П. Питання правового регулювання надурочних робіт // Зб. робіт Укр. НДІ юрид. наук. – 1939. – Вип. 3. – С. 101–139.

1484. Марчук П. Д. Всесоюзна конференція мікробіологів, 25 січ. – 2 лют. 1939 р., Москва // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 2. – С. 485–487.

1485. Марчук П. Д. До оцінки функціональних змін при фізичному навантаженні // Там само. – С. 383–384.

1486. Марчук П. Д. Конференция по проблеме генеза старости и профилактики преждевременного старения организма [Киев, 17–19 дек. 1938 г.] // Врачеб. дело. – 1939. – № 4. – С. 273–276.

1487. Марчук П. Д. Конференція з проблеми генезу старості і профілактики передчасного старіння організму [Київ, 17–19 груд. 1938 р.] // Мед. журн. – 1939. – Т. 4, вип. 1. – С. 161–168.

1488. Марчук П. Д. Конференція з проблеми довголіття [Київ, 17–19 груд. 1938 р.] // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 1/2. – С. 110–117.

1489. Марчук П. Д. П'ятиріччя Інституту клініч. ної фізіології АН УРСР // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 3. – С. 637–641.

1490. Мар'янович О. В. До цитології та ембріології гібрида F_1 Nicotiana rustica (сорт Інтервальден) x Nicotiana quadrivalvis // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 21/22. – С. 187–195.

1491. Масюк П. Д. Вплив різних стимуляторів на ріст, розвиток і врожай арахіса // Там само. – № 23. – С. 185–188.

1492. Мацков Ф. Ф. Визначення врожаю зернових хлібів до їх збирання: (Передбачення або прогноз урожаю) / Відп. ред. М. Г. Холодний; Ін-т ботаніки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 60 с.: ілюстр.

1493. Мацков Ф. Ф. К вопросу о прогнозе урожая хлебных злаков: Сообщ. II // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 21/22. – С. 395–420.

1494. Мацуревич И. К. Некоторые новые данные относительно состава млечного сока ваточника // Журн. прикладной химии. – 1939. – Т. 12, вып. 11. – С. 1730–1737.

1495. Медведева Н. Б. Об изменениях водно-белкового состава тканей в старости // Старость: (Труды Конф. по пробл. генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.). – К., 1939. – С. 207–211.

1496. Медведєва Н. Б. До проблеми білкової сумісності при гемотрансфузії. Зміни білкового і азотного складу тканин після гомо- і гетеротрансфузії // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 3. – С. 657–686.

1497. Медведєва Н. Б. Про деякі есперимснтальні дані про вплив цитотоксичної сироватки // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 3. – С. 9–12.

1498. Медведєва Н. Б. Про захисні ферменти крові в умовах білкових специфічних і неспецифічних подразнень // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 3. – С. 687–702.

1499. Медведєва Н. Б. Про захисні ферменти проти білків ендокринних залоз у сироватці старих тварин // Там само. – Вип. 1. – С. 7–25.

1500. Медведєва Н. Б. Про зміни гідрофілії тканин в умовах деяких білкових подразнень // Там само. – Вип. 3. – С. 703–716.

1501. Медведєва Н. Б. Про старечі зміни азотного і білкового складу тканин і про вплив на ці зміни цитотоксичної антиретикулярної сироватки // Там само. – Вип. 2. – С. 325–338.

1502. Медведєва Н. Б. Реферати статей з питань патофізіології з закордонної періодики за 1933, 1938–1939 рр. // Там само. – Вип. 3. – С. 885–1020.

1503. Медведєва Н. Б. Роль сполучної тканини і видільних органів у водному тканинному обміні у Mollusca // Там само. – С. 815–841.

1504. Медведєва Н. Б. Теплопровідність шкірних покровів у щурів // Там само. – Т. 9, вип. 1. – С. 129–145.

1505. Медведєва Н. Б. Bacq L'acétylcholine et l'adrenaline. Leur rôle dans la transmission de l'influx nerveux: (Реферат) // Там само. – С. 272–277.

1506. Медведєва Н. Б. Courrier K. Phisiologie du sexe. Phisiologie dir Terroine. 1938. (Реферат) // Там само. – Т. 9, вип. 2. – С. 489–494.

1507. Медвинська Л. Ю., Рождественський В. С., Фрумгарц М. В. Методика визначення кишкової палички в пиві // Там само. – Т. 6, вип. 1/2. – С. 159–166.

1508. Медичний журнал. Т. 9, вип. 1 / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР; Відп. ред. О. О. Богомолець. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 278 с.

1509. Те саме. № 2. – 355 с.

1510. Те саме. № 3. – 388 с.

1511. Межирицький М. Є. Максим Горький і Шолом-Алейхем // Бюлетень Сесії Відділу суспільних наук АН УРСР, присвячений творчості класика єврейської літератури Шолом-Алейхема. – К., 1939. – С. 28–30.

1512. Методичні вказівки по організації та оформленню масової фотовиставки «Т. Г. Шевченко. Життя і творчість» / Ін-т укр. л-ри АН УРСР та ін.; Уклад.: М. М. Калушин і М. М. Савицька; Ред. Д. Д. Копиця і Л. А. Плотнік. – Львів;К.: 1939. – 31 с.

1513. Мефферт В. В. Новая гибридная роза – Rosa Kopetdagensis W. melb. hybrid nov. // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 20. – С. 189–191.

1514. Миселюк О. Г. Про фоточутливість беккерелівських мідь І-оксидних електродів // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 8, вип. 1. – С. 17–26.

1515. Михайлова В. В., Гутницька П. М. Хімічний склад силосів, виготовлених різними способами. II. Динаміка азотистих речовин при різних методах силосування // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 2. – С. – 389–403.

1516. Мікробіологічний журнал. Т. 6, № 1/2 / Ін- мікробіології і епідеміології АН УРСР: Відп. ред. М. Є. Марусенко. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 248 с.

1517. Те саме. № 3. – 234 с.

1518. Те саме. № 4. – 200 с.

1519. Мінливість мікробів і бактеріофагія / Відп. ред. М. Є. Марусенко. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 488 с.: ілюстр.

1520. Мітельман І. Бібліотечна справа на Західній Україні і в Західній Білорусії // Соціаліст. культура. – 1939. – № 11. – С. 64.

1521. Мітельман І. І., Надель Х. С. Епістолярна спадщина Шолом-Алейхема // Бюлетень Сесії Відділу суспільних наук АН УРСР, присвячений творчості класика єврейської літератури Шолом-Алейхема. – К., 1939. – С. 35–37.

1522. Мітін М. За передову радянську генетичну науку // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 9/10. – С. 15–26.

1523. Модилевський Я. С. Цитогенетичне дослідження роду Nicotiana. VII. Схрещування амфідиплоіда Nicotiana disualovii з деякими видами роду Nicotiana // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 21/22. – С. 107–137.

1524. Модилевський Я. С. Цитогенетичне дослідження роду Nicotiana. IX. Цитологія і ембріологія гаплоіда N. rustica // Там само. – С. 201–215.

1525. Модилевський Я. С., Бейліс Р. А. До ембріології і цитології пшениці. III. Ярі сорти пшениці і їх особливості // Там само. – С. 139–155.

1526. Модилевський Я. С., ДзюбенкоЛ. К. Цитогенетичне дослідження роду Nicotiana. VIII. До ембріології і цитології амфідиплоіда Nicotiana rustica var pumila x N. paniculata // Там само. – № 23. – С. 3–12.

1527. Модилевський Я. С., Мар'янович О. В. Ембріологічні процеси в зародкових мішках, обумовлені впливом поранень кастрованих зав'язей: Поперед. повідомл. // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 2. – С. 31–42.

1528. Мойсеєва М. Н. До анатомічної будови стебла кленів в зв'язку з їх філогенією// Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 23. – С. 13–26.

1529. Моргулис Н. Д. К вопросу о природе катодного распыления и кинетической эмиссии вторичных электронов // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1939. – Т. 9, вып. 12. – С. 1484–1494.

1530. Моргуліс Н. Д. До питання про вимірювання фотоелектронної емісії складних поверхень // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 8, вип. 1. – С. 193–196.

1531. Моргуліс Н. Д. До питання про вплив іонізації ударами другого роду на процеси в позитивній колоні розряду // Там само. – Вип. 1. – С. 61–68.

1532. Моргуліс Н. Д. До питання про залежність коефіцієнта вторинної емісії від сили первинного струму // Там само. – Т. 8, вип. 1. – С. 83–90.

1533. Моргуліс Н. Д. До питання про природу вторинної емісії // Там само. – Т. 7, вип. 3. – С. 329–336.

1534. Моргуліс Н. Д., Бернадінер М. П. Нейтралізація і іонізація цезію і калію на поверхні торированого вольфраму // Там само. – Т. 8, вип. 1. – С. 35–53.

1535. Моргуліс Н. Д., Дятловицька Б. І. Емісійні властивості стибійцезійових катодів: Поперед. повідомл. // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 4. – С. 33–43.

1536. Моргуліс Н. Д., Дятловицька Б. І. Іонізація атомів натрію на поверхні торированого вольфраму // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 7, вип. 3. – С. 295–298.

1537. Моргуліс Н. Д., Нагорський С. Т. До питання про вторинну емісію електронних поверхень // Там само. – Вип. 2. – С. 197–212.

1538. Моргуліс Н. Д., Нагорський С. Т. Залежність вторинної емісії оксидних катодів від температури // Там само. – Вип. 3. – С. 289–294.

1539. Моренець І. Шевченко і «Общество поощрения художников»: (Нові матеріали до біографії Т. Г. Шевченка) // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1939. – Кн. 4. – С. 89–101.

1540. Морочковський С. Ф. Нові види Diplodina, знайдені на Україні // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 21/22. – С. 323–324.

1541. Морочковський С. Ф. Monopodium verrucosum sp. n. на цукровому буряку // Там само. – № 20. – С. 145–146.

1542. Мулярчук М. Д. Вплив різної кількості білка в харчовому раціоні на активність тканинних протеіназ // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 3. – С. 515–540.

1543. Нагорний М. В. Фольклор Західної України // Народна творчість. – 1939. – № 3. – С. 11–18.

1544. Нагорний М. В. Шевченко і історична народна поезія // Наук. зап. / Київ. держ. ун-т. – 1939. – № 1: Філол. зб. – С. 141–162.

1545. Нагорний П. Ф. П'ятнадцятиріччя Молдавської АРСР // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 6/7. – С. 115–119.

1546. Народна творчість. № 2 / Ін-т укр. фольклору АН УРСР; Упр. в справах мистецтв при РНК. – К.: Мистецтво, 1939. – 96 с.

1547. Те саме. № 3. – 95 с.

1548. Те саме. № 4 / Відп. ред. Ф. Лавров. – 96 с.

1549. Нахимович Н. М., Лазарев Б. Г., Парфенова Е. А. Влияние магнитного поля на электрическое сопротивление монокристаллов цинка и кадмия при низких температурах: Попереч. эффект; Продол. эффект // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1939. – Т. 9, вып. 10. – С. 1169–1187.

1550. Невкрита О. М. Значення комах-запилювачів для врожайності баштанових культур // Біологію в маси. – 1939. – Вип. 4. – С. 43–50.

1551. Неймарк И. Е., Кулешина Л. П., Поляков М. В. Кинетика медленного окисления кислорода // Журн. физ. химии. – 1939. – Т. 13, вып. 11. – С. 1581–1585.

1552. Непомняща М., Гольдман К. Особливості спороносних бактерій в середовищі з значною концентрацією цукру // Мікробіол. журн. – 1939. – Т. 6, № 3. – С. 145–162.

1553. Новик К. Й. Стратиграфія і флора верхньої частини горлівської світи Кальміус-Торецької улоговини // Геол. журн. – 1939. – Т. 6, вип. 1/2. – С. 55–128.

1554. Новик К. Й. Стратиграфія і флора верхньої частини середнього карбону Кальміус-Торецької улоговини Донецького басейну // Труди Ін-ту геології по Донбасу. – 1939. – С. 1–80.

1555. Новик К. Й. Стратиграфія і флора намюрського і динантського ярусів Донецького басейну // Там само. – С. 81–143.

1556. Огиевский А. В. Новая формула для максимальных расходов от ливней // Метеорология и гидрология. – 1939. – № 9. – С. 58–70.

1557. Огієвський А. В. Нові формули для обчислення розрахункових максимальних витрат // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 6. – С. 3–17.

1558. Оглоблин А. П. К истории металлургии на Правобережной Украине в первой половине XIX ст.: (Истор. очерк: Прил.: «Описание существующих в Полесьи железных заводов, их устройства, способов добычи руд, их обработки и средства к лучшей выделке железа // Наук. зап. / Київ. держ. ун-т. – 1939. – Т. 1: Труди Істор. ф-ту. – С. 41–69.

1559. Оглоблін О. П. Україна в часи Петра І / Відп. ред. М. І. Супруненко; Ін-т історії АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 60 с.: ілюстр. – (Сер. наук.-популя.).

1560. Оксіюк П. Ф. Амфідиплоїдний гібрид Digitalis purpurea L. x D. ambigua Murr. // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 21/22. – С. 177–185.

1561. Окснер А. М. Епіфільні лишайники Кавказа на фоні їх загального поширення // Там само. – С. 307–321.

1562. Окснер А. М. Лишайники басейну рік Індігірки, Яни, Лени і Південного Прибайкалля // Там само. – № 23. – С. 117–139.

1563. Окснер А. М. Матеріали до ліхенофлори Середньої Азії // Там само. – № 20. – С. 111–136.

1564. Олійник Г. Ю. До методики визначення малих кількостей ефірних олій в рослинах // Там само. – С. 437–444.

1565. Орлов А. Я. О деформациях Земли по наблюдениям в Томске и Полтаве с горизонтальными маятниками // Изв. АН СССР. Сер. геогр. и геофиз. – 1939. – № 1. – С. 3–29.

1566. Орлов А. Я. Определение координат полюса по наблюдениям широты без цепного метода // Исследования по геодезии: Сб. – 1939. – № 5. – С. 62–87.

1567. Павленко А. М. Вплив обтікання на тепловіддавання пучка циліндрів // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 7, вип. 3. – С. 263–274.

1568. Павленко А. М. Гідродинамічний опір потоків при знижених тисках // Там само. – Т. 8, вип. 1. – С. 73–81.

1569. Павленко А. М., Дятловицька Б. І. Тепловіддача в умовах вільної конвенкції при зниженому тиску // Там само. – Т. 7, вип. 2. – С. 159–173.

1570. Павлій П. Д. Пісні радянського народу про Кірова: (До 5-ої річниці з дня злодійського вбивства т. Кірова) // Народна творчість. – 1939. – № 4. – С. 65–69.

1571. Палладин А. В. Химическая природа витаминов. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 64 с.: ил.

1572. Палладин А. В. Те саме. – 2-е изд., доп. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 68 с.: ил.

1573. Палладін О. В. Дослідження хімічного складу нервової системи // Конф. з питань біохімії нервової системи: Тези доп. – К., 1939. – С. 7–15.

1574. Палладіна Л. І., Дубовцева Л. А. Вплив роботи в умовах підвищеної температури зовнішнього середовища на вміст молочної кислоти і глікогену в мускулах кроликів і на їх дегідруючу здатність на реакцію // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 3. – С. 475–493.

1575. Пам'яті Т. Г. Шевченка: Зб. статей до 125-ліття з дня народження. 1814–1939 / АН УРСР; Редкол.: С. М. Бєлоусов (відп. ред.) та ін. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 584 с.

1576. Парамонов С. Я. Ископаемые насекомые и клещи из янтарей Канады // Природа. – 1939. – № 12. – С. 84–85.

1577. Парамонов С. Я. Критичний огляд сучасних і викопних родів Bombyliidae (Diptera) всього світу // Зб. праць Зоол. музею / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1939. – № 23. – С. 23–50.

1578. Парамонов С. Я. Нарис біології, поширення і економічного значення Bombyliidae (Diptera) // Там само. – С. 51–88.

1579. Парамонов С. Я. Новий рід підродини Anthracinae (Bombyliidae, Diptera) / / Доп. АН УРСР. – 1939. – № 6. – С. 43–48.

1580. Пасішник М. В. Температурний фактор при дифракції електронів // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 8, вип. 1. – С. 3–16.

1581. Пастернак М. Н. Динаміка порушень лужно-кислотної рівноваги при раку // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 1. – С. 147–160.

1582. Пейсик М. Результаты работ геологической партии ВКГР [Всесоюз. контора геофиз. разведок] в 1937 г. в районе между Ромнами и Лубнами // Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук АН УССР. – К., 1939. – С. 85–87.

1583. Пекар С. І. Про випростувальну дію півпровідників з запірними шарами // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 8, вип. 1. – С. 27–34.

1584. Персидський Д. Я. Еволюція гінецея в родині Caprifoliaceae // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 21/22. – С. 45–106.

1585. Петровський М. Н. Визвольна війна українського народу проти гніту шляхетської Польщі і приєднання України до Росії (1648–1654 рр.) – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 268 с.: ілюстр. – (Нариси з історії України; Вип. 4).

1586. Пивоваров М. П. Поет-демократ (Ю. Федькович) // Соціаліст. культура. – 1939. – № 2. – С. 43–47.

1587. Пидопличко И. Г. К истории фауны СССР // Докл. АН СССР. Н. С. – 1939. – Т. 23, № 6. – С. 609–612.

1588. Пидопличко И. Г. Нахождение представителя Murinae (Gires, Mammalia) в третичных отложениях СССР // Там само. – № 2. – С. 209–212.

1589. Пидопличко И. Г. Новые материалы по четвертичной палеонтологии Украинской ССР // Труды Совет. секции Международной ассоциации по изуч. четвертич. периода. – 1939. – Вып. 4. – С. 77–82.

1590. Пидопличко И. Г. Профессор В. И. Крокос. 1889–1936: [Некролог] // Бюл. комис. по изуч. четвертич. периода. – 1939. – № 5. – С. 5–10.

1591. Пидопличко И. Г., Аргиропуло А. И. Представители Ochotonidae (Duplicidenta, Mammalia) в плиоцене СССР // Докл. АН СССР. Н. С. – 1939. – Т. 24, № 7. – С. 723–728: ил.

1592. Підоплічко І. Г. Геологічні роботи Ч. Дарвіна та значення їх для геологів та біологів // Вісті АН УРСР. – № 9/10. – С. 60–67.

1593. Питковская Ц. Н. К петрографическому изучению «Кэпрока» Роменского соляного поднятия // Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук АН УССР. – К., 1939. – С. 255–263.

1594. Пітковська Ц. Н. Стронцій і барій у кепроках Роменського і Ісачківського соляних піднять // Там само. – Вип. 3. – С. 91–93.

1595. Піддубний І. П. Деякі дані до гідрогеологічної характеристики підземних вод у південно-східній частині Присивашшя – Кіровського району Кримської АРСР // Геол. журн. – 1939. – Т. 6, вип. 3. – С. 103–106.

1596. Піддубний І. П. Проблема зсувів на Україні // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 5. – С. 79–81.

1597. Піменова Н. В. Деякі зауваження щодо керамічних глин району Амвросіївки і Кутейнікова // Геол. журн. – 1939. – Т. 6, вип. 3. – С. 95–97.

1598. Піменова Н. В Ценоманська флора околиць м. Канева // Там само. – Вип. 1/2. – С. 229–243.

1599. Плотников В. О. Внутрішня, вільна і зв'язана енергії // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 6. – С. 5–10.

1600. Плотников В. О., Кіриченко О. І. Електролітичне виділення цирконію з розтоплених солей // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1939. – Т. 6, вип. 1. – С. 3–17.

1601. Половко І. К. Нарада з геофізики при АН УРСР // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 5. – С. 74–78.

1602. Полонський Ш. Г. Вимірювання температури потоків пари великих швидкостей // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 7, вип. 3. – С. 305–312.

1603. Поляков М. В., Генкина Р. И. К вопросу о механизме образования окислов азота при взрыве горючих смесей: [Повідомл.] 2 // Журн. физ. химии. – 1939. – Т. 13, вып. 10. – С. 1411–1415.

1604. Попов М. Г. Поразительная находка тропического папоротника в горах Аджарии // Совет. ботаника. – 1939. – № 8. – С. 100.

1605. Попов Н. А. Результаты гравиметрической экспедиции (1938 года) в районе Полтава – Ахтырка // Разведка недр. – 1939. – № 10/11. – С. 102.

1606. Попов П. М. Маркс і Енгельс про фольклор: [Бібліографія висловлювань. До 120-річчя з дня народження К. Маркса (1818–1938)] // Народна творчість. – 1939. – № 3. – С. 89–91.

1607. Попов П. М. Невтомний борець за процвітання народної творчості: Пам'яті Н. К. Крупської // Там само. – № 1. – С. 34–40.

1608. Попов П. М. Неопублікований лист Г. С. Сковороди // Літ. критика. – 1939. – Кн. 12. – С. 103–104.

1609. Попов П. М. Прислів'я і приказки в творах Сталіна // Народна творчість. – 1939. – № 4. – С. 49–64.

1610. Попов П. М. Програма з історії давньої української літератури // Програма з історії української літератури для філологічних факультетів університетів і пед-інститутів. – К., 1939. – С. 3–30.

1611. Попов П. М. Сталін і народно-пісенна творчість // Літ. критика. – 1939. – Кн. 12. – С. 42–60.

1612. Попов П. М. Шевченко і російський фольклор // Пам'яті Т. Г. Шевченка: Зб. ст. до 125-ліття з дня народження. 1814–1939. – К., 1939. – С. 385–428.

1613. Попов П. М. Шевченко і Сковорода // Наук. зап. / Київ. держ. ун-т. – 1939. – № 1: Зб. Філол. ф-ту: Пам'яті Т. Г. Шевченка. – С. 207–225.

1614. Порфирьев В. Б. К вопросу о значении теории «нефтепроизводящих свит» // Изв. АН СССР. Сер. геол. – 1939. – № 4. – С. 19–40.

1615. Порфирьев В. Б. О геохимических и геологических факторах образования нефти в условиях Днепровско-Донецкой впадины // Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук УССР. – К., 1939. – С. 149–161.

1616. Порфирьев В. Б. Основные факторы нефтеобразования // Изв. АН СССР. Сер. геол. – 1939. – № 3. – С. 84–102.

1617. Порфір'єв В. Б. Ленінський шлях радянської геології // Геол. журн. – 1939. – Т. 6, вип. 1/2. – С. 51–54.

1618. Праці Інституту гідробіології. № 17 / Відп. ред. Я. В. Ролл. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 197 с.

1619. Те саме. № 18. – 147 с.

1620. Премислер І. М. Й. В. Сталін – керівник визволення українського народу // Комуніст. освіта. – 1939. – № 2. – С. 8–24.

1621. Примак Ф. Я. Особенности лимфатической системы сердца в связи с возрастом и заболеваниями самого сердца // Старость: (Труды Конф. по пробл. генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.). – К., 1939. – С. 97–109.

1622. Прихотько А. Ф., Никитина АД. . О поглощении света кристаллами брома и других галоидов при 20. 4° К. // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1939. – Т. 9, вып. 10. – С. 1188–1193.

1623. Програми для філологічних факультетів мови, літератури педагогічних інститутів: Український фольклор / Ін-т укр. фольклору АН УРСР; Уклад. М. В. Нагорний, П. Д. Павлій; Ред. П. М. Попов. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 35 с.

1624. Прокудін Ю. Матеріали до пізнання роду Poa L. // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 20. – С. 195–202.

1625. Проскура С. С. Вплив мідних добрив на урожай цукрового буряка на осушених торфових грунтах УРСР // Там само. – № 21/22. – С. 421–427.

1626. Прядченко А. И. Об экстраполяции кривых Q – f (H) по методу И. Г. Стащука: (при определении средней скорости течения) // Метеорология и гидрология. – 1939. – № 9. – С. 58–70.

1627. Пустоход П. І., Воблий В. К. Всесоюзний перепис населення 1939 року / Відп. ред. В. В. Рудницький; Ін-т економіки АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 104 с.

1628. Пфейффер Г. В. Інтегрування лінійних рівнянь, систем лінійних рівнянь з частинними похідними першого порядку багатьох функцій, що задовольняють умови M. Hamburger'a, узагальнені умови M. Hamburger'a, в яких коефіцієнти при похідних сталі, вільні члени – функції незалежних змінних // Наук. зап. / Київ. держ. ун-т. Н. С. – 1939. – Т. 4, вип. 5: Фіз.-мат. зб., № 4. – С. 33–43.

1629. Пфейффер Г. В. Об интегралах уравнений с частными производными 1-го порядка одной неизвестной функции, не содержащих функции и однородных относительно производных // Докл. АН СССР. – 1939. – Т. 23, № 2. – С. 119–122.

1630. Пфейффер Г. В. Обобщенно-якобиевые системы линейных уравнений с частными производными 1-го порядка многих функций и особый способ их интегрирования // Математический сборник. – 1939. – Т. 5, вып. 2. – С. 251–268.

1631. Пфейффер Г. В. Особливий спосіб інтегрування нелінійних рівнянь з частинними похідними 1-го порядку однієї невідомої функції // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1939. – № 2. – С. 5–119.

1632. Пфейффер Г. В. Поширення обсягу застосування особливого способу інтегрування нелінійних рівнянь і повних систем нелінійних рівнянь з частинними похідними першого порядку однієї невідомої функції // Там само. – С. 120–143.

1633. Пфейффер Г. В. Пояснення незрозумілого P. Mansion'ом місця в роботі S. Lie // Наук. зап. / Київ. держ. ун-т. Н. С. – 1939. – Т. 4, вип. 5: Фіз.-мат. зб., № 4. – С. 7–28.

1634. Пфейффер Г. В. Про рівняння з частинними похідними другого порядку трьох незалежних змінних, що зводяться заміною незалежних змінних другого порядку двох незалежних змінних // Там само. – С. 53–64.

1635. *Пфейффер Г. В. Символічні форми. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939.

1636. Рабінович О. А., Дінабург Г. Д. Пухлини головного мозку у дитячому віці // Збірник праць, присвячений пам'яті акад. М. Ф. Мельникова-Разведенкова. – К., 1939. – С. 205–223.

1637. Радченко Н. П., Бродский А. И., Смоленская Б. Л. Изотопный состав арктических вод и льдов // Журн. физ. химии. – 1939. – Т. 13, вып. 10. – С. 1494–1501.

1638. Радянське літературознавство. № 4 / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР; Відп. ред. А. С. Велічков. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 204 с.: ілюстр.

1639. Раєвський С. Є. Т. Г. Шевченко і П. А. Федотов // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1939. – Кн. 4. – С. 81–88.

1640. Разработка типа электрода и режима наплавки изношенных крестовин / Ін-т электросварки АН УССР; Ред. Е. О. Патон. – К.: Изд-во АН УССР, 1939. – 48 с.: ил.

1641. Рашба О. Я. Глікоген і фосфорні сполуки мускулів ембріонів курей // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 3. – С. 575–589.

1642. Рашба О. Я. Деякі дані про вуглеводний обмін мускулів ембріонів курей // Там само. – С. 591–606.

1643. Рашба О. Я. Роль аденілпірофосфатної кислоти в анаеробному обміні вуглеводів у мускулах // Там само. – № 2. – С. 425–443.

1644. Рашба О. Я. Суха речовина мускулів курей під час онтогенетичного розвитку // Там само. – № 3. – С. 671–677.

1645. Ремез Є. Я. Системи наближень і основи теорії ірраціональних чисел // Наук. зап. / Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького. – 1939. – Ч. 2. – С. 5–16.

1646. Решетняк Є. Г. До систематики і географічного поширення сліпаків (Spalacidae) в УРСР // Зб. праць Зоол. музею / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1939. – № 23. – С. 3–21.

1647. Рильський М. Т. Із поеми // Радян. література. – 1939. – Кн. 12. – С. 15.

1648. Рильський М. Т. Пісня жовтенят про Сталіна: (Текст і ноти) // Жовтеня. – 1939. – № 12. – С. 4, 22.

1649. Рильський М. Т. Світле, як сонце, вождеве чело: Ораторія: (До 60-річчя з дня народження Й. В. Сталіна) // Молодий більшовик. – 1939. – Кн. 11/12. – С. 5–12.

1650. Рильський М. Т. Сьогодні: (Вірші) // Піонерія. – 1939. – № 11. – С. 5.

1651. Рильський М. Т. Ялинка: (Вірші) // За комуніст. виховання дошкільника. – 1939. – № 11. – С. 27.

1652. Ріст добробуту трудящих країн соціалізму: (В допомогу агітаторам і пропагандистам) / Ін-т економіки АН УРСР; Ред. В. В. Рудницький, В. М. Ісакович, В. Бондаренко та ін. – К.: Держ. вид-во політ. л-ри, 1939. – 84 с.: ілюстр.

1653. Родзевич С. Творчий шлях Лермонтова // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 6/7. – С. 89–101.

1654. Рождественський В. С. Ацидофільний сир // Мікробіол. журн. – 1939. – Т. 6, № 1/2. – С. 191 -209.

1655. Розен Н. Й. Елементарні частки в теорії поля // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 7, вип. 3. – С. 275–287.

1656. Розен Н. Й., Ількевич Г. П. Правки до моделі атома Томаса-Фермі // Там само. – Вип. 1. – С. 55–60.

1657. Розенберг М. А. Про деякі властивості лінійних функціональних рівнянь // Наук. зап. / Київ. держ. ун-т. Н. С. – 1939. – Т. 4, вип. 5: Фіз.-мат. зб., № 4. – С. 161–174.

1658. Розенфельд Л. О., Рухельман О. А., Журавська В. А. Матеріали до питання про природу ферментів. І. Амілаза, пепсин // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 3. – С. 541–558.

1659. Розклад занять Червневої сесії Академії наук УРСР 25–29 червня 1939 р. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 16 с.

1660. Ройтер В. А., Радченко В. А. Кинетика процессов химического взаимодействия газов с твердыми телами // Журн. физ. химии. – 1939. – Т. 13, вып. 7. – С. 896–900.

1661. Рубенчик Л. Й. До мікробіології слав'янських озер // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 4. – С. 3–9.

1662. Ручківський С. Н., Васильєв А. П., Мач В. П. Матеріали дослідження щурів на присутність збудників м'ясних отруєнь паратифозної групи // Праці / Київ. сан.-бактеріол. ін-т. – 1939. – Т. 2. – С. 71–75.

1663. Ручківський С. Н., Лінник П. О., Каменецька М. Матеріали зараження кроликів кров'ю та слизом з горла хворих на шкарлатину // Мікробіол. журн. – 1939. – Т. 6, № 1/2. – С. 115 -121.

1664. Рысс И. Г. О вязкости растворов хромата натрия и хроматных щелоков // Журн. прикладной химии. – 1939. – Т. 12, вып. 12. – С. 1787–1789.

1665. Савин Г. Н. Напряжения в упругой плоскости с бесконечным рядом равных вырезов // Докл. АН СССР. – 1939. – Т. 26, № 6. – С. 515–518.

1666. Савин Г. Н. Некоторые задачи теории упругости анизотропной среды // Там само. – Т. 32, № 3. – С. 217–220.

1667. Савін Г. М. Про один метод розв'язання основної плоскої задачі теорії пружності анізотропного середовища // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1939. – № 3. – С. 123–140.

1668. Савін Г. М. Тиск абсолютно твердого штампа на анізотропне середовище (плоска задача) // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 6. – С. 27–34.

1669. Савченко Е. Н. Полихлориды бензола как средство борьбы со свекловичным долгоносиком // Сб. науч.-исслед. работ [Всесоюз. НИИ сах. свеклы] по культуре сахарной свеклы и свеклович. семеноводству. – К.;Х., 1939. – С. 294–301.

1670. Савченко Ф. А. Експериментальне визначення оптичних характеристик електричної електронної лінзи // Фіз зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 7, вип. 2. – С. 147–157.

1671. Савченко Ф. А. Зависимости некоторых оптических параметров от электрических и геометрических параметров иммерсионного электрического объектива // Журн. техн. физики. – Т. 9, вып. 24. – 1939. – С. 2211–2219.

1672. Савченко Ф. А. Нова конструкція імерсійного електричного електронного об'єктива // Наук. зап. / Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького. – 1939. – Т. 2. – С. 58–62.

1673. Савченко Ф. А. Про імерсійний електричний електронний об'єктив // Там само. – С. 43–57.

1674. Сапегин А. А. Новые данные о развитии колоса пшеницы // Докл. АН СССР. – 1939. – Т. 22, № 6. – С. 364–367.

1675. Сапєгін А. О. Жовтнева сесія Відділів Академії наук УРСР // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 6/7. – С. 58–61.

1676. Свиренко Д. О. Визначник прісноводних водоростей УРСР. Вип. 2: Euglenineae. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 175 с.

1677. Северцов А. Н. Морфологические закономерности эволюции. – М.;Л.: Изд-во АН СССР, 1939. – 610 с.

1678. Селецький В., Гілула І., Чернявська З. П. Вплив черевно-тифозної інфекції на нервову систему // Мікробіол. журн. – 1939. – Т. 5, № 4. – С. 43–64.

1679. Сельский В. А. Выступление // Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук АН УССР. – К., 1939. – С. 302–304.

1680. Семененко Н. П. Гранитные пегматиты Украины // Труды XVII сессии Международ. геол. конгр. – М., 1939. – Т. 2. – С. 133–143.

1681. Серейский А. С. О действии гетероауксина на завязи некоторых растений // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 21/22. – С. 377–393.

1682. Серейський О. С. Про вплив гетероауксину на опадання зав'язей і ріст плодоніжок // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 5. – С. 13–19.

1683. Серенсен С. В. Новая конструкция прибора для определения состояния древесины в конструкциях методом сверления // Вестн. инженеров и техников. – 1939. – № 10. – С. 445–447.

1684. Серенсен С. В. Новые конструкции машин на усталость // Завод. лаборатория. – 1939. – Т. 8, вып. 12. – С. 1291–1297.

1685. Серенсен С. В. Современные предпосылки расчета прочности машинных валов и осей // Вестн. металлопром-сти. – 1939. – № 8. – С. 7–19.

1686. Сиротіна М. І. Визначення часу стадії леталей у статевій хромосомі Drosophila melanogaster // Зб. праць з генетики / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1939. – № 3. – С. 173–222.

1687. Сиротінін М. М. Алергія і туберкульоз // Питання вірусу і алергії при туберкульозі. – К., 1939. – С. 5–7.

1688. Сиротінін М. М. До питання про значення реактивності для перебігу туберкульозу // Там само. – С. 149–156.

1689. Сиротінін М. М. Життя на висотах і хвороба висоти. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 222 с.

1690. Сиротінін М. М. Про роль макроорганізму в інфекції // Праці / Київ. сан.-бактеріол. ін-т. – 1939. – Т. 11. – С. 5–20.

1691. Сиротінін М. М. Стан кислотно-лужної рівноваги крові на великих висотах і значення її у виникненні хвороби висоти // Радян. медицина. – 1939. – № 12. – С. 96–101.

1692. Скарре О. К., Фоменко А. С. Тормозящее действие ингибиторов при травлении металлов // Журн. физ. химии. – 1939. – Т. 13, вып. 9. – С. 1297–1303.

1693. Скобець Є. М., Абарбарчук І. Л. Напруга розладу хлоридів металів, розчинених у розтопленому кадмій-хлориді // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1939. – Т. 6, вип. 1. – С. 71–79.

1694. Славін Л. М. Конференція по вивченню скіфсько-сарматського періоду // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 5. – С. 63–73.

1695. Смалій В. Т. Розвиток азотобактера залежно від активної кислотності грунту (РН) при застосуванні препарата – азотоген // Мікробіол. журн. – 1939. – Т. 6, № 3. – С. 127 -143.

1696. Смаль-Стоцький С. Й. Останній рік Шевченкової поетичної творчості // Праці Українського історично-філологічного товариства у Празі. – Прага, 1939. – Т. 2. – С. 1–11.

1697. Смертенко Л. Я. Про Храмську магнітну аномалію // Геол. журн. – 1939. – Т. 6, вип. 3. – С. 99–102.

1698. Смирнова-Замкова А. И. Аргентофильная ткань и ее изменение в процессе старения организма // Старость: (Труды Конф. по пробл. генеза старости и профи-

лактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.). – К., 1939. – С. 81–89.

1699. Смирнова-Замкова О. І. Науково-громадська діяльність академіка М. Ф. Мельникова-Разведенкова // Збірник праць, присвячений пам'яті акад. М. Ф. Мельникова-Разведенкова. – К., 1939. – С. 5–10.

1700. Смогоржевський О. С. Елементи геометрії трикутника: Посіб. для мат. гуртків середн. шк. – К.: Радян. школа., 1939. – 88 с.: ілюстр.

1701. Смородинцев И. А. Химические изменения при замораживании мяса // Холод. пром-сть. – 1939. – № 5. – С. 11–16.

1702. Смородинцев И. А., Жигалов В. П. Ферментативный гидролиз мышечных белков // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 3. – С. 647–669.

1703. Соколинский Д. А. Возрастные изменения желудочной секреции // Старость: (Труды Конф. по пробл. генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.). – К., 1939. – С. 335–340.

1704. Соколинский Д. А. Шоковая терапия // Труды выездной конференции Украинского института клинической медицины, состоявшейся в г. Житомире 29–31 октября 1938 г. – К., 1939. – С. 39–46.

1705. Соколов Ю. Д. Про особливості інтегралів руху в симетричному випадку узагальненої задачі трьох тіл // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1939. – № 3. – С. 3–20.

1706. Соколов Ю. Д. Пространственные траектории с общим соударением в обобщенной задаче трех тел // Науч.-исслед. сектор Киевского инж.-строит. ин-та. – К., 1939. – С. 1–23.

1707. Солнцев В. И. Возрастные изменения липоидного обмена // Старость: (Труды Конф. по пробл. генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.). – К., 1939. – С. 395–404.

1708. Солнцев В. И. Гипертоническая болезнь (этиопатогенез и клиника в современном освещении) // Труды выездной конференции Украинского института клинической медицины, состоявшейся в г. Житомире 29–31 октября 1938 г. – К., 1939. – С. 47–56.

1709. Сосін П. До флори гіменоміцетів і гастероміцетів Миколаївської області // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 23. – С. 141–144.

1710. Сотченко А. М. Определение параметров кривой распределения Шарлье при отсутствии данных наблюдений: (К вопр. применения в гидрологии) // Метеорология и гидрология. – 1939. – № 7/8. – С. 85–90.

1711. Сотченко О. М. Визначення параметрів кривої розподілу Шарльє при відсутності даних спостережень // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 2. – С. 17–24.

1712. Социалистическое сельское хозяйство Советской Украины / Ін-т экономики АН УССР; Отв. ред. В. В. Рудницкий. – К.: Изд-во АН УССР. – 264 с.: ил.

1713. Співак Е. Г. Словесні новини // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 8. – С. 88–95.

1714. Співак Е. Г. Шолом-Алейхем і єврейська літературна мова // Бюлетень Сесії Відділу суспільних наук АН УРСР, присвячений творчості класика єврейської літератури Шолом-Алейхема. – К., 1939. – С. 4–6.

1715. Старинкевич Є. І. Гра в правду: (Театр в країнах капіталіст. світу) // Театр. – 1939. – № 6. – С. 36–38.

1716. Старость: (Труды Конференции по проблеме генеза старости и профилактики преждевременного старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.) / Ин-т клинич. физиологии АН УССР и др.; Отв. ред. А. А. Богомолец. – К.: Изд-во АН УССР, 1939. – 492 с.

1717. Стебун І. І. Література Західної України: «Руська трійця» // Літ. критика. – 1939. – Кн. 11. – С. 16–30.

1718. Стебун І. І. Михайло Коцюбинський. Життєвий і творчий шлях. – 2-е вид. / Ред. І. Мінаков; Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 172 с.: ілюстр.

1719. Стебун І. І. Основоположник нової української літератури: [Т. Г. Шевченко] // Літ. критика. – 1939. – Кн. 2/3. – С. 9–25.

1720. Стебун І. І. Тарас Григорович Шевченко: (Біограф. нарис) // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 1/2. – С. 25–39.

1721. Стебун І. І. Те саме // Соціаліст. культура. – 1939. – № 2. – С. 27–37.

1722. Стебун І. Те саме / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 68 с.: ілюстр.

1723. Степанов В. В. К вопросу о возможной нефтеносности Причерноморской впадины // Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук АН УССР. – К., 1939. – С. 227–232.

1724. Степанов Е. Поэты Западной Украины // Лит. обозрение. – 1939. – № 23. – С. 39–42.

1725. Стефановский В. Ф. О кинетике и механизме реакций окисления-восстановления. IV. Кинетика реакции окисления иона олова (II) хлоратом // Журн. общей химии. – 1939. – Т. 9, вып. 19. – 1939. – С. 1783–1795.

1726. Стеценко М. Т. Технічне переозброєння і ріст продуктивності праці в сільському господарстві УРСР // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 5. – С. 55–62.

1727. Стражеско М. Д. Спірні питання патогенезу гіпертонічної хвороби // Тези доп. Конф. з проблем гіпертонії. – К., 1939. – С. 8–10; 73–75.

1728. Стражеско Н. Д. Заключительное слово // Старость: (Труды Конф. по пробл. генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.). – К., 1939. – С. 455–456.

1729. Стражеско Н. Д. Лечение ревматизма салицилитами // Совет. медицина. – 1939. – № 14. – С. 8–13.

1730. Стражеско Н. Д. Об особенностях проявления и течения болезней у стариков // Старость: (Труды Конф. по пробл. генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.). – К., 1939. – С. 19–30.

1731. Стражеско Н. Д. [О лечебном применении УВЧ, УКВ: Выступления в прениях] // Труды 4-го Укр. съезда терапевтов. – Х., 1939. – С. 224.

1732. Стражеско Н. Д. О холестерине в старческом возрасте: Выступления в прениях // Старость: (Труды Конф. по пробл. генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.). – К., 1939. – С. 431–433.

1733. Стражеско Н. Д. (Отчет организационного комитета съезда. Итоги съезда. Резюме на закрытии съезда) // Труды 4-го Укр. съезда терапевтов. – Х., 1939. – С. 380–389.

1734. Стражеско Н. Д. Очаговая инфекция и ревматизм // Врачеб. дело. – 1939. – № 12. – С. 705–712.

1735. Стражеско Н. Д. Предисловие // Михнев А. Л. Азотистый обмен в клинике болезней печени. – К., 1939. – С. 3–4.

1736. Стражеско Н. Д. Предисловие // Труды выездной конференции Украинского института клинической медицины, состоявшейся в г. Житомире 29–31 октября 1938 года в Житомире. – К., 1939. – С. 3.

1737. Стражеско Н. Д. Предисловие // Щупак Н. Б. Ламблиоз. – Днепропетровск, 1939. – С. 3.

1738. Стражеско Н. Д. Шок и коллапс в клинике внутренних болезней // Труды выездной конференции Украинского института клинической медицины, состоявшейся в г. Житомире 29–31 октября 1938 года. – К., 1939. – С. 5–18.

1739. Студинский К. О. Сталин: (Проф. Львов. ун-та о встрече с т. Сталиным) // Інтернационал молодежи. – 1939. – № 12. – С. 27.

1740. Супруненко М. І. Інститут історії України в 1938 році // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 1/2. – С. 95–98.

1741. Сухомел Г. Й. Розмиви русла при стисненні з боків // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 4. – С. 63–70.

1742. Тарнавський М. Д. Вивчення впливу Y-хромосом на процес коньюгації II хромосом у Drosophila melanogaster // Там само. – № 2. – С. 67–76.

1743. Тарнавський М. Д. Вплив гіперплоідності по ділянках Х-хромосоми на кросинговер у Drosophila melanogaster // Зб. праць з генетики / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1939. – № 3. – С. 91–121.

1744. Тарнавський М. Д. Вплив делетованої Х-хромосоми та транслокації Х – IV (B^s) на кросинговер в II хромосомі у Drosophila melanogaster // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 1. – С. 54–60.

1745. Тарнавський М. Д. До питання про роль нуклеінової кислоти при викликанні направлених мутацій // Там само. – С. 47–51.

1746. Тарнавський М. Д. До питання про роль нуклеінової кислоти при кон'югації хромосом // Зб. праць з генетики / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1939. – № 3. – С. 3–14.

1747. Татарко К. Л. До питання про аномалії в будові зябрового віка у молоді дзеркального коропа // Праці НДІ біології КДУ. – 1939. – Т. 2. – С. 101–117.

1748. Татарко К. Л. Щелепна і гіоідна дуги та зяброве віко в Polypterini, Lepidosteoidei та Amioidei // Зб. праць з морфології тварин / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1939. – № 5. – С. 17–71.

1749. Тези доповідей на Конференції з питань порівняльної біохімії, Київ, 4–7 травня 1939 / Ін-т біохімії АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 80 с.

1750. Тези доповідей на Конференції з проблеми гіпертонії, 16–19 груд. 1939 р., Київ / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР та ін. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 144 с.

1751. Теленга Н. А. Опыт применения паразита трихограммы (Trichogramma evanescens Westur) для борьбы со сливяной плодожоркой (Laspeyresia funebrana Tr.) // Вестн. защиты растений. – 1939. – № 1. – С. 77–78.

1752. Тимофеев П. В. Свойства фотоэлементов с многокаскадным усилением фототока при работе их на переменном напряжении // Автоматика и телемеханика. – 1939. – № 3. – С. 97–108.

1753. Тимофеевский А. Д., Беневоленская С. В. Действие канцерогенных веществ на культуры тканей крысы // Архив биол. наук. – 1939. – Т. 56, вып. 3. – С. 23–31.

1754. Тимошенко С. П. Bending of rectancular plates with clamped edges // Roceedinss of the fifth International Congress for applied mechanics. Cambridge, Massachusets, September 12–16. 1938. – New Jork; London, 1939. – P. 40–43.

1755. Тичина П. Г. Ганусенька із Західної України: (Вірші) // Піонерія. – 1939. – № 11. – С. 1.

1756. Ткачук В. Г. До питання про фізико-механічні властивості та петрографічний склад третинних порід району Середнього Дніпра // Гідрогеологічний збірник / Ін-т гідрології АН УРСР. – К., 1939. – С. 41–64.

1757. Ткачук В. Г. Классификация песчано-глинистых грунтов на основании их физико-механических свойств // Почвоведение. – 1939. – № 11. – С. 62–75.

1758. Товбин М. В. К теории летучести // Журн. физ. химии. – 1939. – Т. 13, вып. 12. – С. 1852–1857.

1759. Толубинский В. И. Кафедра котельных установок Киевского индустриального института // Юбилейный сборник к 40-летию института. – К.,1939. – С. 242–245.

1760. Толубинский В. И. Компоновка конвекционных элементов котельного агрегата // Сб. науч.-исслед. работ Киевского индустр. ин-та. – 1939. – № 8. – С. 205–212.

1761. Толубинский В. И. Работа и расчет камерных топок. – К.: Изд-во Киев. политехн. ин-та, 1939. – 37 с.

1762. Томилин С. А. Статистика долговечности // Старость: (Труды Конф. по пробл. генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.). – К., 1939. – С. 247–253.

1763. Третьяков Д. К. Биологическая теория полового отбора // Советская наука. – 1939. – № 11. – С. 160–168.

1764. Третьяков Д. К. Источники эволюции хордовых: (Обзор новейших теорий) // Успехи соврем. биологии. – 1939. – Т. 10, вып. 1. – С. 3–22.

1765. Третьяков Д. К. Носовая полость и ее отверствия у голоцистра // Докл. АН СССР. Н. С. – 1939. – Т. 22, № 4. – С. 201–204.

1766. Третьяков Д. К. Обонятельный орган пеламиды // Там само. – С. 205–208.

1767. Третьяков Д. К., Савчук М. П. Сто років клітинної теорії: Доповіді, присвячені сторіччю клітинної теорії, на Пленумі біологічних кафедр Одеського державного університету. – Одеса: Вид-во Одеськ. ун-ту, 1939. – 36 с.

1768. Третьяков Д. К. Філогенія тканин // Третьяков Д. К., Савчук М. П. Сто років клітинної теорії: Доповіді, присвячені сторіччю клітинної теорії, на Пленумі біологічних кафедр Одеського державного університету. – Одеса, 1939. – С. 29–36. – (Труди Одеського держ. ун-ту: Біологія).

1769. Третьяков Д. К. Шлейден і Шванн – засновники клітинної теорії // Там само. – С. 3–10.

1770. Труди Гідробіологічної станції. № 17 / АН УРСР; Відп. ред. Я. В. Ролл. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 198 с.

1771. Те саме. № 18. – 148 с.

1772. Труди Інституту геології по Донбасу / Відп. ред. Б. С. Чернишов. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 206 с.: ілюстр.

1773. Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук АН УССР; Ред. В. Б. Порфирьев. – К.: Изд-во АН УССР, 1939. – 310 с.: ил.

1774. Туровец И. М. Кровообращение и его нарушения у беременных // Труды выездной конференции Украинского института клинической медицины, состоявшейся в г. Житомире 29–31 октября 1938 г. – К., 1939. – С. 57–64.

1775. Туровец И. М., Правдина Л. И. О некоторых особенностях обмена веществ у стариков // Старость: (Труды Конф. по пробл. генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.). – К., 1939. – С. 321–334.

1776. Туровець І. М. Гемодинаміка у довголітніх стариків: Повідомл. II // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 2. – С. 477–483.

1777. Український фольклор. Кн. 1 / Ін-т укр. фольклору АН УРСР. Управління в справах мистецтв при РНК УРСР. – К.:Мистецтво, 19339. – 168 с.: ілюстр

1778. Усанович М. И. Об отрицательном температурном коэффициенте электропроводности растворов // Докл. АН СССР. Н. С. – 1939. – Т. 25, № 7. – С. 603–605.

1779. Усанович М. И., Сумарокова Т., Удовенко В. Электропроводность, вязкость и поверхностное натяжение системы H_2SO_4–$HClO_4$ // Журн. общей химии. – 1939. – Вып. 21. – С. 1967–1975.

1780. Усенко І. С. Нові дані про вікові взаємовідношення зеленокам'яних порід Криворіжжя з вміщаючими їх плайоклазовими гранітами і аркозами // Геол. журн. – 1939. – Т. 6, вип. 3. – С. 243–252.

1781. Утевский А. М. Проблема «симплексов» в биохимии регуляторов внутриклеточного обмена // Успехи соврем. биологии. – 1939. – Т. 11, вып. 3. – С. 489–508.

1782. Фавар Ж. Про найкращі способи наближення // Зап. / Каф. мат. фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 4. – С. 159–168.

1783. Федорова З. М., Бусыгин А., Гудов И., Будный А. Чем мы обязаны великому Сталину // Машиностроитель. – 1939. – № 12. – С. 1–4.

1784. Федорова З. М., Нестеров П. П. Расчет прочных размеров шахтной подъемной машины: (Валы, барабаны и редуктор) / Отв. ред. М. М. Федоров / Ін-т горн. механики АН УССР. – К., 1939. – 10 с.: ил.

1785. Федорус Г. А., Бернацький В. К. Високовольтна поляризація в селені при низьких температурах // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 7, вип. 1. – С. 96–104.

1786. Филатов В. П. Деятельность Украинского института экспериментальной офтальмологии за 1938 г.: (Краткий обзор) // Науч. материалы Укр. ин-та эксперим. офтальмологии. – Одесса, 1939. – С. 3–13.

1787. Филатов В. П. К вопросу о лечении и профилактике миотических хориоретинитов // Вестн. офтальмологии. – 1939. – Т. 14, № 6. – С. 3–13.

1788. Филатов В. П. К технике удаления осколков стекла из передней камеры // Врачеб. дело. – 1939. – № 2/3. – С. 149–150.

1789. Филатов В. П. Лечебная пересадка консервированной кожи при бронхиальной астме // Казан. мед. журн. – 1939. – № 4. – С. 6–7.

1790. Филатов В. П. Лечебная пересадка тканей // Пробл. туберкулеза. – 1939. – № 6. – С. 8–13.

1791. Филатов В. П. Те саме // Советская наука. – 1939. – № 6. – С. 81–91.

1792. Филатов В. П. Лечение бронхиальной астмы внутримышечными инъекциями рыбьего жира // Науч. материалы Укр. ин-та эксперим. офтальмологии. – Одесса, 1939. – С. 92–93.

1793. Филатов В. П. Лечение хориоретинита имплантацией плаценты: (Предварит. сообщ.) // Там само. – С. 96–97.

1794. Филатов В. П. Улучшение функций второго, здорового глаза при тканевых пересадках: (Предварит. сообщ.) // Там само. – С. 94–95.

1795. Филатов В. П., Вассерман И. А. Феномен Arthus'а на глазу кролика // Там само. – С. 223–225.

1796. Филатов В. П., Вельтер С. Л. Лечение Acne vulgaris имплантацией консервированной плаценты: (Предварит. сообщ.) // Там само. – С. 82–83.

1797. Филатов В. П., Вельтер С. Л. Случай упорного хронического фурункулеза, излеченного пересадкой консервированной трупной кожи // Там само. – С. 76–77.

1798. Филатов В. П., Вельтер С. Л. Эритематозная волчанка, с успехом леченная пересадкой консервированной трупной кожи // Там само. – С. 80–81.

1799. Филатов В. П., Вербицкая Е. А. Имплантация консервированной печени при пигментном ретините // Там само. – С. 209–210.

1800. Филатов В. П., Глейберман Е. Я. Влияние трансплантации консервированной кожи на течение туберкулезного процесса у экспериментальных животных: Предварит. сообщ. // Там само. – С. 140–142.

1801. Филатов В. П., Ершкович И. Г. Внутримышечные инъекции рыбьего жира при глаукоме: Предварит. сообщ. // Там само. – С. 153–155.

1802. Филатов В. П., Ершкович И. Г. Лечебная имплантация консервированной плаценты при глаукоме: Предварит. сообщ. // Там само. – С. 156–158.

1803. Филатов В. П., Кранцфельд Б. И. Гомотрансплантация трупной консервированной кожи при язве желудка // Там само. – С. 78–79.

1804. Филатов В. П., Можаровская В. А. Случай лечебной пересадки кожи при диабете и глаукоме // Там само. – С. 114–115.

1805. Филатов В. П., Циклис И. Е. Лечебная пересадка консервированной кожи при бронхиальной астме: Предварит. сообщ. // Там само. – С. 90–91.

1806. Филатов В. П., Шевалев В. Е., Клопенко Л. Я. Опыт лечебной гомотрансплантации консервированной кожи у лепрозных больных // Там само. – С. 73–75.

1807. Філатов В. П. Трансплантація рогівки з оптичною метою і лікувальне пересадження тканин // Радян. медицина. – 1939. – № 12. – С. 102–109.

1808. Філатов В. П. Вербицька Є. А. Лікування пігментного ретиніту інтрамускулярними ін'єкціями риб'ячого жиру // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 3. – С. 847–855.

1809. Финкель А. М. О некоторых вопросах теории перевода // Науч. зап. / Харьк. пед. ин-т иностр. языков. – 1939. – Т. 1. – С. 59–82.

1810. Финкельштейн Б. Н., Беликов М. В. К вопросу о дисперсии диэлектрической постоянной растворов сильных электролитов. II // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1939. – Т. 9, вып. 10. – С. 1280.

1811. Фіалков Я. Н. Про дослідження хлороформу для наркозу // Фармацевт. журн. – 1939. – № 3. – С. 22–25.

1812. Фіалков Я. Н., Ямпольська М. М. Про раціональний метод виготовлення рідкого екстракту крушини // Там само. – № 4. – С. 20–23.

1813. Фізичні записки. Т. 7, вип. 3 / Ін-т фізики АН УРСР; Відп. ред. Н. Д. Моргуліс. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 144 с.

1814. Те саме. Т. 8, вип. 1. – 108 с.

1815. Фінн В. В. До історії розвитку чоловічого гаметофіта у Labiatae // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 20. – С. 77–96.

1816. Фольборт Г. В., Семернина А. В. Изменение работоспособности центральных элементов, обеспечивающих высшую нервную деятельность, при старении у собак // Старость: (Труды Конф. по пробл. генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.). – К., 1939. – С. 199–205.

1817. Фоменко В. И. Результаты предварительных исследований украинских нефтей // Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук АН УССР. – К., 1939. – С. 243–253.

1818. Фоменко В. І. Властивості українських нафт і перспективи їх використання // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 5. – С. 33–39.

1819. Фотовыставка: Т. Г. Шевченко. Жизнь и творчество. 1814–1861 / Ин-т лит-ры АН СССР; Ин-т укр. лит-ры АН УССР. – Л., 1939. – 7 с.: ил.

1820. Френкель Г. М., Тидельська І. Л. Значення анаеробів для контролю виробництва овочевих консервів // Мікробіол. журн. – 1939. – Т. 6, № 1/2. – С. 65 -102.

1821. Френкель Г. М., Швайгер М. О. До питання про реакцію зв'язування комплементу при коклюші // Там само. – № 3. – С. 163 -174.

1822. Френкель Г. М., Швайгер М. О., Ридзевська Н. А. та ін. Бактеріофагопрофілактика і терапія коклюша // Мікробіол. журн. – 1939. – Т. 6, № 1/2. – С. 167 -177.

1823. Френкель Я. И., Бреслер С. Е. О характере теплового движения длинных органических цепей и о причинах эластических свойств каучука // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1939. – Т. 9, вып. 9. – С. 1094–1106.

1824. Хайкіна Б. Й., Епельбаум С. Е. Аденілпірофосфатна кислота в мозку на різних етапах ембріонального і постембріонального розвитку // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 2. – С. 261–274.

1825. Хлебников Н. С. Работы А. Г. Соколова по фотоэффекту // Успехи физ. наук. – 1939. – Т. 22, вып. 4. – С. 384–394.

1826. Холодний М. Г. «Походження видів» і праці Дарвіна з фізіології рослин // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 9/10. – С. 41–51.

1827. Холодний М. Г., Бельтюкова К. І. Вплив фітогормонів на мінливість мікроорганізмів // Мікробіол. журн. – 1939. – Т. 6, № 1/2. – С. 49 -67.

1828. Холодний М. Г., Горбовський А. Г. Вплив гетероауксину на фотосинтез // Журн. Ін-ту ботаніки АН УРСР. – 1939. – № 21/22. – С. 369–375.

1829. Холодний М. Г., Смолій В., Піковська Р. Оксидація вільного амоніаку нітрофікуючими бактеріями // Мікробіол. журн. – 1939. – Т. 5, № 4. – С. 103–117.

1830. Холодный Н. Г. Фитогормоны. Очерки по физиологии гормональных явлений в растительном организме. – К.: Изд-во АН УССР, 1939. – 266 с.

1831. Холодний М. Г. Effect indole-3acetic acid on photosynthesis // Science. – 1939. – Vol. 90. – № 23/24. – P. 41.

1832. Холодний М. Г. The internal factor of flowering // Herbage Rev. – 1939. – Vol. 7. – № 4. – P. 223–247.

1833. Храновський П. А. Залежність частоти хромосомних аберацій від дози Х-проміння у Drosophila melanogaster // Зб. праць з генетики / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – 1939. – № 3. – С. 122–172.

1834. Хромов П. А. Амортизация в промышленности СССР. – М.: Соцэкгиз, 1939. – 104 с.

1835. Циперович О. С. Про наявність альдегідної групи в активній системі катепсину // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 4. – С. 19–25.

1836. Чаговець В. Ю., Нові В. [А.] Видозміни прихованого періоду м'язів і швидкості проведення збудження по нерву у жаби при змінах температури і стомленні // 3-й Український з'їзд фізіологів, біохіміків і фармакологів, присвячений пам'яті І. М. Сеченова, Дніпропетровськ, 28 трав. – 2 черв. 1939 р.: Тези. – 1939. – С. 108.

1837. Чайка Е. И. Возрастная морфология сердца // Старость: (Труды Конф. по пробл. генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г.). – К., 1939. – С. 89–95.

1838. Чайка Є. І. Зміни інтерстиціальної тканини міокарда при деяких інфекційно-токсичних станах // Радян. медицина. – 1939. – № 10/11. – С. 31–35.

1839. Чайка Є. І. Про деякі форми реакції організму на хронічну інфекцію // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 1. – С. 99–107.

1840. Чепинога О. П. Техника определения дыхания животных тканей по методу Варбурга // Біохім. журн. – 1939. – Т. 13, № 3. – С. 693–713.

1841. Чепінога О. П. Дегідрази мускульної тканини при тренуванні і втомі: Повідомл. І. Сукциндегідраза // Там само. – Т. 14, № 1/2. – С. 5–14.

1842. Чепінога О. П. Те саме: Повідомл. І. а-гліцерофосфатна дегідраза // Там само. – С. 15–29.

1843. Червона гвардія на Україні / Ін-т історії АН УРСР; Відп. ред. С. М. Белоусов. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 132 с.: ілюстр.

1844. Черняк М. І. Вплив швидкості деформування на характеристики напруженого стану / Відп. ред. Ф. П. Бєлянкін; Ін-т буд. механіки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 105 с.: ілюстр. – (Ін-т буд. механіки АН УРСР. Моногр. сер.; № 39).

1845. Черняхівський О. Г. Іннервація рака губи, язика і лейкоплакії у людини // Збірник праць, присвячений пам'яті акад. М. Ф. Мельникова-Разведенкова. – К., 1939. – С. 173–204.

1846. Черняхівський О. Г. Нова доцільна модифікація кахалівського методу імпрегнації срібло-нітратом для периферичних нервів // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 1. – С. 93–98.

1847. Чудновський В. Г. Частота власних коливань стрижнів і рам і динамічний критерій їх стійкості / Відп. ред. С. В. Серенсен; Ін-т буд. механіки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 72 с.: ілюстр. – (Ін-т буд. механіки АН УРСР. Моногр. сер.; № 40).

1848. Шамека И. Т. О нефтеносности Роменского соляного купола и прилегающих к нему районов // Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук АН УССР. – К., 1939. – С. 43–66.

1849. Шамека І. Т. До питання про розвідки нафти на Україні // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 5. – С. 26–32.

1850. Шапіро М. А. Синтаксичні особливості єврейської народної мови за мовою персонажів Шолом-Алейхема // Бюлетень Сесії Відділу суспільних наук АН УРСР, присвячений творчості класика єврейської літератури Шолом-Алейхема. – К., 1939. – С. 21–24.

1851. Шарлемань М. В. Основні зоогеографічні концепції Ч. Дарвіна в пристосуванні до фауни УРСР: До 80-річчя теорії дарвінізму // Вісті АН УРСР. – 1939, № 9/10. – С. 52–59.

1852. Шаталов А. А., Герцрікен С. Д. Дослідження внутрішньої дифузії за методом електропровідності в системах з пресованих порошків мідь-нікель // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1939. – Т. 7, вип. 2. – С. 193–196.

1853. Шаховський С. М. Образ Сталіна в українській і радянській поезії // Літ. журн. – 1939. – № 12. – С. 105–116.

1854. Шварц О. Я. Вплив температури на оксидаційно-редукційні процеси в мускулах жаби в різні сезони року // Біохім. журн. 1939. – Т. 13, № 2. – С. 347–358.

1855. Шведкова-Роше Т. С. До питання про гістогенез раків грудної залози при мастопатії // Збірник праць, присвячений пам'яті акад. М. Ф. Мельникова-Разведенкова. – К., 1939. – С. 225–243.

1856. Шеверницький В. В., Слуцька Т. М. Гарячі і холодні тріщини в зварних швах при електродуговому зварюванні маловуглецевої сталі / Відп. ред. Є. О. Патон; Ін-т електрозварювання АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1939. – 72 с.: ілюстр.

1857. Шевченко Т. Г. Гайдамаки / Ін-т укр. л-ри АН УРСР; Редкол.: О. Є. Корнійчук та ін. – К.: Держлітвидав України, 1939. – 108 с.: ілюстр.

1858. Шевченко Т. Г. Єретик / Ін-т укр. л-ри АН УРСР; Редкол.: О. Є. Корнійчук та ін. – К.: Держлітвидав України, 1939. – 20 с.: ілюстр.

1859. Шевченко Т. Г. Історичні поезії. Боротьба українського народу проти шляхетської Польщі в XVI – XVIII ст. / Ін-т укр. л-ри АН УРСР; Ред. С. Бєлоусов і О. Величков; Вступ. ст. і прим. Ф. Ястребова і К. Гуслистого. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 136 с.

1860. Шевченко Т. Г. Катерина / Ін-т укр. л-ри АН УРСР; Редкол.: О. Є. Корнійчук та ін. – К.: Держлітвидав України, 1939. – 32 с.: ілюстр.

1861. Шевченко Т. Г. Кобзар: Пов. зб. поезій. (До 125-річчя з дня народження. 1814–1839) / Редкол.: О. Є. Корнійчук та ін.; Відп. ред. О. І. Білецький. – К.: Держлітвидав України, 1939. – XXXIII, 752 с.: ілюстр.

1862. Шевченко Т. Г. Наймичка / Ін-т укр. л-ри АН УРСР; Редкол.: О. Є. Корнійчук та ін. – К.: Держлітвидав України, 1939. – 24 с.: ілюстр.

1863. Шевченко Т. Г. Повна збірка творів: В 5-ти томах. Т. 1. Поезії / Ін-т укр. л-ри АН УРСР; Редкол.: О. І. Білецький (відп. ред.) та ін. – К.: Держлітвидав України, 1939. – 426 с.: ілюстр.

1864. Шевченко Т. Г. Те саме. Т. 2. Поезії. – 406 с.: ілюстр.

1865. Шевченко Т. Г. Те саме. Т. 3. Повісті. – 406 с.: ілюстр.

1866. Шевченко Т. Г. Те саме. Т. 4. Драматичні твори. Повісті. – 549 с.: ілюстр.

1867. Шевченко Т. Г. Те саме. Т. 5. Щоденник / Відп. ред. О. П. Парадиський. – 322 с.: ілюстр.

1868. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів. В 10-ти томах: (До 125-ліття з дня народження. 1814–1839). Т. 1. Поезії 1837–1841 / Редкол.: О. І. Білецький (відп. ред.) та ін. – К.: Держлітвидав України, 1939. – 603 с.: ілюстр.

1869. Шевченко Т. Г. Те саме. Т. 2. Поезії 1847–1861. – 550 с.: ілюстр.

1870. Шевченко Т. Г. Сон. Кавказ / Ін-т укр. л-ри АН УРСР; Редкол.: О. Є. Корнійчук та ін. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 39 с.: ілюстр.

1871. Шереметьєва Є. А. Дослідження спонтанних опухів аксолотля (Sideron pisciformis). А. Пігментні опухи // Зб. дослідів над індивід. розвитком тварин / Ін-т зоології та біології АН УРСР. – К., 1939. – № 12. – С. 37–61.

1872. Шехтер М. Ю. На батьківщині вождя: Нарис // Радян. література. – 1939. – Кн. 12. – С. 17–23.

1873. Шишловський О. А. Люмінесцентний аналіз: Оптич. метод хім. аналізу, сортування тіл і контролю виробництва / Відп. ред. С. Д. Герцрікен; Ін-т фізики АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 66 с.: ілюстр.

1874. Шлихтер А. Г. Основные задачи научно-исследовательской работы по нефти в Роменском и других нефтеносных районах УССР // Труды Нефтяной конференции 1938 года / Ин-т геол. наук АН УССР. – К., 1939. – С. 7–12.

1875. Шмальгаузен І. І. Рушійні фактори еволюції // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 9/10. – С. 27–40.

1876. Штаерман И. Я. Основы теории устойчивости строительных конструкций. – М.; Л.: Госстройиздат, 1939. – 184 с.

1877. Штаерман И. Я. Выродов-Готье Г. Ф. Таблицы и графики для расчета резервуаров со стенкой прямоугольного и трапециевидного сечения // Исследования по теории сооружений: Сб. ст. – С. 3. – 1939. – С. 156–172.

1878. Штаєрман І. Я. Застосування сучасних методів теорії апроксимації функцій в будівельній механіці та в математичній фізиці // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1939. – № 3. – С. 77–112.

1879. Штромберг С. Я. Библиографический указатель литературы по вопросу скоростного строительства / Ред. Бухина; Б-ка АН УССР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 71 с.

1880. Щербаков М. М. До вегетативної теорії функціональних станів при мускульній діяльності // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 2. – С. 437–461.

1881. Щербаков М. М. Стадії втоми і парабіозу за зрушеннями крові: Повідомл. I // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 4. – С. 1456–1469.

1882. Щурат В. Г. Наші політичні партії в 1885р. в офіціальному освітленні // Календар для всіх: Альманах «Нового часу» за рік 1939. – Львів, 1939. – С. 37–43.

1883. Щурат В. Г. Хто будив культ наших заслужених // Життя і знання. – 1939. – Ч. 6. – С. 169–171.

1884. Щурат В. Г. Шевченкові «Поминки» // Своєчасне й минуле. – 1939. – № 3/4. – С. 95–103.

1885. Электросварка в вагоностроении / Ін-т электросварки АН УССР; Отв. ред. Е. О. Патон. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 48 с.: ил.

1886. Эльберг В. А. Патогенез и клиника отека легких // Труды выездной конференции Украинского института клинической медицины, состоявшейся в г. Житомире 29–31 октября 1938 г. – К., 1939. – С. 26–29.

1887. Элькенбард А. Г., Генкина Р. И., Поляков М. В. К вопросу о механизме образования окислов азота при взрыве горючих смесей // Журн. физ. химии. – 1939. – Т. 13, вып. 4. – С. 467–472.

1888. Юдина Н. Д. Реакция гемопоэтической системы крыс в связи з возрастом на различные раздражители // Старость: (Труды Конф. по пробл. генеза старости и профилактики преждеврем. старения организма, Киев, 17–19 дек. 1938 г. – К., 1939. – С. 187–190.

1889. Юдина Н. Д. Характеристика морфологического состава крови при физиологическом старении // Там само. – С. 173–185.

1890. Юдіна Н. Д. До питання про капустяне вуло // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 3. – С. 801–808.

1891. Юрк Ю. Ю. Геолого-мінералогічний нарис золоторудного родовища «Гострий бугор» у Нагольному кряжі / Ін-т геології АН УРСР; Відп. ред. К. О. Бойко. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 92 с.: ілюстр.

1892. Юрк Ю. Ю. Граніт у пегматитах західного Приазов'я // Геол. журн. – 1939. – Т. 6, вип. 3. – С. 73–79.

1893. Юрк Ю. Ю. Конференція по пегматитах і рідкісних елементах УРСР // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 6/7. – С. 76–82.

1894. Юрк Ю. Ю. Про знахідку молібденіту в Покровському районі Дніпропетровської області // Геол. журн. – 1939. – Т. 6, вип. 3. – С. 81–86.

1895. Юшков С. В. Нариси з історії виникнення і початкового розвитку феодалізму в Київській Русі / Відп. ред. С. М. Бєлоусов; Ред. К. Г. Гуслистий; Ін-т історії України АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 210 с.

1896. *Юшков С. В. Очерки по истории феодализма в Киевской Руси. – М.: Б. и., 1939. – 256 с.

1897. Юшков С. В. Русская Правда как кодекс русского феодального права // Проблемы социалистического права. – 1939. – № 4/5. – С. 72–89.

1898. Юшков С. В. Тезисы доклада «Русская Правда как кодекс русского феодального права». – М.: Юрид. изд-во НКЮ СССР, 1939. – 3 с.

1899. Яворницький Д. І. І. Ю. Рєпін про Т. Г. Шевченка // Образотворче мистецтво. – 1939. – № 2/3. – С. 70.

1900. Яворницький Д. І. Шевченко і Рєпін // Пам'яті Шевченка. – Дніпропетровськ, 1939. – С. 130–133.

1901. Янкелевич З. А. Електролітичне виділення мангану з сульфатних розчинів: [Повідомл. II.] // Доп. АН УРСР. – 1939. – № 1. – С. 11–21.

1902. Янкелевич З. А. Те саме // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1939. – Т. 6, вип. 1. – С. 19–43.

1903. Ярослав С. Ю., Глаголев В. П., Креймер Б. Я. Вплив вегетативної нервової системи на просвіт цистерни і грудної протоки: Повідомл. IV // Мед. журн. – 1939. – Т. 9, вип. 2. – С. 411–420.

1904. Ярослав С. Ю., Костенко А. С., Глаголев В. П. Лімфовиділення в ізольованих тестикулах при розширених кровоносних судинах: Повідомл. І. Лімфовиділення в ізольованих тестикулах при звужених кровоносних судинах. Повідомл. II. Нервово-гуморальна регуляція лімфатичних судин сім'яника. Повідомл. III // Там само. – Вип. 1. – С. 73–92.

1905. Ястребов Ф. О. Західна Україна: Істор. нарис // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 6/7. – С. 37–48.

1906. Ястребов Ф. О. Микола Гаврилович Чернишевський (До 50-ліття з дня смерті) // Там само. – С. 102–114.

1907. Ястребов Ф. О. Україна в першій половині XIX століття / Ін-т історії України АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 274 с.: ілюстр. – (Нариси з історії України; Вип. 8).

1908. Ястребов Ф. О. Т. Г. Шевченко в революційному русі 30-50 років XIX століття // Літ. критика. – 1939. – Кн. 2/3. – С. 73–97.

1909. Ястребов Ф. О. Шевченко в революційному русі тридцятих-п'ятидесятих років XIX століття // Вісті АН УРСР. – 1939. – № 1/2. – С. 40–50.

1940

1910. Авіосор М. Л. Недостатність кровообігу і центральна нервова система // Праці / Укр. ін-т клініч. медицини. – 1940. – Т. 1. – С. 132–140.

1911. Автоматическая сварка голым электродом под слоем флюса / Ин-т электросварки АН УССР и др.; Под. ред. Е. О. Патона. – К.: Изд-во АН УССР, 1940. – 32 с.

1912. Адельгейм Є. Г. Максим Рильський: (Огляд творчості поета) // Літ. критика. – 1940. – Кн. 7. – С. 59–80.

1913. Адельгейм Є. Г. Микола Бажан: (О творчестве украинского поэта) // Октябрь. – 1940. – Кн. 1. – С. 203–213.

1914. Аденский А. Д., Малыш К. А. Витамин С в реакции Фейль-Бухгольца: (К диагностике ревматизма) // Терапевт. архив. – 1940. – Т. 18, вып. 2/3. – С. 178–181.

1915. Аденский А. Д., Малыш К. А. Влияние витамина С на состояние комплементарного титра // Клинич. медицина. – 1940. – Т. 18, № 1. – С. 175–177.

1916. Аденський А. Д. Амоніак в сечі хворих при хронічній недостатності кровообігу // Праці / Укр. ін-т клініч. медицини. – 1940. – Т. 1. – С. 185–195.

1917. Адрианова-Перетц В. П. Из сатирической литературы XVIII в. Сатира на Феодосия Яновского // Труды / Отд-ние древнерус. лит. – 1940. – Т. 4. – С. 199–206.

1918. Адрианова-Перетц В. П. Новые материалы по истории русского школьного театра XVIII в. // Там само. – С. 207–222.

1919. Адрианова-Перетц В. П. Слово о полку Игореве: Библиография изданий переводов и исследований. – М.;Л.: Изд-во АН СССР, 1940. – 110 с.

1920. Адрианова-Перетц В. П., Покровская В. Ф. Древнерусская повесть. Вып. 1. – М.;Л.: Изд-во АН СССР, 1940. – 326 с.

1921. Айзенберг А. А. Про глютатіон крові при деяких алергічних захворюваннях // Праці / Укр. ін-т клініч. медицини. – 1940. – Т. 1. – С. 364–377.

1922. Айзенберг Д. Е. До характеристики кам'яновугільних відкладів району річки Сухі Яли: (південно-західний край Донбаса) // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 3. – С. 227–240.

1923. Айзеншток І. Я. Наукове узагальнення методу Блідмана в застосуванні до транспортування вскриші на буровугільних кар'єрах // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 11. – С. 47–58. – Текст парал. нім.

1924. Аксентьєва З. М. Попередні результати спостережень припливів з горизонтальними маятниками в Полтаві з 1930 по 1938 рр. // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 2. – С. 35–45.

1925. Александров А. А. Строительная стоимость иностранных кораблей // Судостроение. – 1940. – № 3. – С. 163–170.

1926. Александров А.,А. Харитонов В. Перспективы развития промышленности западных областей УССР // Плановое хоз-во. – 1940. – № 2. – С. 93–102.

1927. Александрович В. О., Шелудько М. К. Технологія добування важкої води // Вісті Ін-ту фіз. хімії. – 1940. – Т. 12. – С. 143–163.

1928. Алентьев А. А. Получение магнезитовых огнеупоров из рапы Сиваша // Труды Конференции по проблеме Сиваша. – К., 1940. – С. 87–94.

1929. Альперн Д. Е. Патологическая физиология. – 2-е изд., перераб. – М.; Л.: Медгиз, 1940. – 400 с.

1930. Амбургер В. П. Про сульфіди в габро-лабрадоритових породах Волині // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 3. – С. 201–220.

1931. Аранович Р. М., Тимофеев П. В. Кислородно-бариевые и кислородно-магниевые эмиттеры вторичных электронов // Журн. техн. физики. – 1940. – Вып. 1. – С. 32–38.

1932. Ардатьєв М. М. Просування промислової культури персика на північ // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 4/5. – С. 117–127.

1933. Артемчук І. В. До систематики Erythaea spicata Pers. // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 1. – С. 135–137.

1934. Афендик Л. Г. О концентрации напряжений за пределом упругости в плоских (строительных) элементах, ослабленных боковыми вырезами // Вестн. инженеров и техников. – 1940. – № 4. – С. 223–225.

1935. Ахиезер А. И. К кинетической теории теплопроводности диэлектрических кристаллов // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1940. – Т. 10, вып. 12. – С. 1354–1362.

1936. Ахиезер А. И., Лифшиц И. М. К теории электрического пробоя ионных кристаллов // Докл. АН СССР. – 1940. – Т. 27, № 8. – С. 785–787.

1937. Ахиезер Н. И. О построении потока, обтекающего тонкий профиль // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1940. – № 4. – С. 151–156.

1938. Ашкинази М. С., Трипольская Р. С. Спектральный анализ бронз на марганец, цинк и железо // Завод. лаборатория. – 1940. – № 2. – С. 179–182.

1939. Ашкіназі М. С. Кількісний спектральний аналіз бронз // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 6. – С. 37–42.

1940. Ашкіназі М. С., Трипольська Р. С. Спектральний аналіз бронз: 1. Визначення заліза цинку і марганцю. 2. Визначення алюмінію // Вісті Ін-ту фіз. хімії. – 1940. – Т. 13. – С. 149–169.

1941. Бабаєв Б. Г. До характеристики економіки Бесарабії // Більшовик України. – 1940. – № 8. – С. 39–48.

1942. Бабаєв Б. Г. Економічна політика партії більшовиків в початковий період НЕП'у: Консультація // Там само. – № 4. – С. 75–88.

1943. Базилевич І. В. Про водний обмін у довголітніх стариків // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 1. – С. 181–196.

1944. Базилевич І. В., Стальненко Є. С. Депонаційна терапія // Праці / Укр. ін-т клініч. медицини. – 1940. – Т. 1. – С. 153–169.

1945. Базилевич І. В., Стальненко Є. С. Про вплив діуретичних і серцевих засобів на перебіг гемодинамічних процесів, зокрема на легеневий кровообіг // Там само. – С. 170–184.

1946. Базилевич І. В., Стальненко Є. С., Тонконогий І. Г. Про вплив кровопускань на перебіг гемодинамічних процесів // Там само. – С. 141–152.

1947. Балинский Б. И., Гольдштейн Б. И., Лирцман Р. И. и др. К вопросу об индукции медуллярной пластинки при помощи экстрактов и синтетических препаратов // Докл. АН СССР. Н. С. – 1940. – Т. 27, № 5. – С. 508–511.

1948. Балясний С. С., Рохлін С. І., Старчевська А. Д., Шлосберг Е. М. Про зміну сірководню натрій-сульфідом у судовохімічних аналізах / // Фармацевт. журн. – 1940. – № 2. – С. 20–22.

1949. Балясний С. С., Старчевська А. Д., Шлосберг Є. Н. Про анабазин // Фармацевт. журн. – 1940. – № 3. – С. 29–31.

1950. Барбарич А. І. Декоративні рослини Донбаса // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 3/4. – С. 353–359.

1951. Барг Г. С. Антигенна структура B. botulinus // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 6, вип. 1/2. – С. 63–72.

1952. Барг Г. С., Матяш М. Л., Аскалонов С. П. К вопросу об антигенных свойствах бацилл ботулинус // Журн. микробиологии, эпидемиологии и иммунобиологии. – 1940. – № 4. – С. 17–27.

1953. Бахтін Н. Шевченко в російських перекладах: Пер., вміщені в журн. і зб. / / Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1940. – Кн. 5/6. – С. 341–364.

1954. Бездомний Б. Земляки: (Пісня) / Пер. з роС. С. Крижанівський // Літ. журн. – 1940. – № 2. – С. 4.

1955. Бейліс Р. А. До ембріології і цитології жита. І. Онтогенетичний розвиток жита (Secale cereale L.) // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 3/4. – С. 101–128.

1956. Бекман М. Ю. Фауна молюсків Чорного моря коло Карадага // Труди / Карадаг. біол. станція АН УРСР. – 1940. – Вип. 6. – С. 5–22.

1957. Белецкий А. И. Первый исторический роман В. Я. Брюсова // Науч. зап. / Харьк. пед. ин-т иностр. языков. – 1940. – Т. 3. – С. 5–32.

1958. Белецкий А. И. Проблема синтеза в литературоведении // Учені зап. / Харк. держ. ун-т. – 1940. – Т. 19. – С. 327–341.

1959. Білецький О. І. Західноєвропейська література: Хрестоматія для 8–10 кл. серед. шк. – 4-е вид. – К.: Радян. шк., 1940. – 456 с.

1960. Білецький О. І. Література Київської Русі // Українська література: Підруч. для серед. шк. – 3-е вид. – К.: Радян. шк., 1940. – С. 98–135.

1961. Білецький О. І. Пам'яті В. В. Маяковського: [до 10-ліття з дня смерті] // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 3. – С. 51–56.

1962. Білецький О. І. Передмова // Рибак Н. Помилка Оноре де Бальзака: Роман. – К., 1940. – С. 3–8.

1963. Білецький О. І. Проблема синтезу в літературознавстві // Літ. журн. – 1940. – № 10. – С. 98–112.

1964. Белінг Д. О. Рибне населення невеликих заплавних водойм // Труди / Гідробіол. станція АН УРСР. – 1940. – № 19. – С. 83–133.

1965. Белінг Д. О., Гіммельрейх К. П. Риби рр. Берди і Обиточної // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 10. – С. 3–8. – Текст парал. нім.

1966. Бельтюкова К. Г. Антагоністичний і стимулюючий вплив Bac. mesentericus на збудника гомозу бавовника B. malvacearum // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 1/2. – С. 209–222.

1967. Березовская Ф. И., Варфоломеева Е. К. Действие каталитических добавок на распад органических перекисей // Журн. физ. химии. – 1940. – Т. 14, вып. 7. – С. 936–940.

1968. Березовська Ф. І. Матеріали з робочих записів Л. В. Писаржевського. II. Будова і каталіз органічних проксидів та ізомерів // Лев Володимирович Писаржевський (1874–1938): Матеріали про життя і творчість. – К., 1940. – С. 79–89.

1969. Березюк С. О. Про учнівські відповіді з фізики // Комуніст. освіта. – 1940. – № 2. – С. 77–79.

1970. Бернштейн М. Д. Хрестоматія з української літератури: Для 8 кл. серед. шк. – К.: Радян. шк., 1940. – 331 с.

1971. Бернштейн М. Д., Бугайко Ф., Бугайко Т. Хрестоматія з української літератури: Для 7 кл. серед. шк. – К.: Радян. шк., 1940. – 368 с.

1972. Бернштейн С. Н. Задачи об урне с добавляемыми шарами // Докл. АН СССР. – 1940. – Т. 28, № 1. – С. 5–8.

1973. Бернштейн С. Н. К вопросу о локальном наилучшем приближении функций // Там само. – Т. 26, № 9. – С. 339–343.

1974. Бернштейн С. Н. Новые приложения почти независимых величин // Изв. АН СССР. Сер. мат. – 1940. – Т. 4. – С. 137–150.

1975. Бернштейн С. Н. Об одном классе функциональных уравнений с частными производными // Там само. – С. 17–26.

1976. Бернштейн С. Н. О «доверительных» вероятностях Фишера // Там само. – С. 85–94.

1977. Бернштейн С. Н. Первая заметка о линейных дифференциальных операторах // Докл. АН СССР. – 1940. – Т. 29, № 8/9. – С. 532–535.

1978. Бернштейн С. Н. Петербургская школа теории вероятностей // Уч. зап. / Ленингр. гос. ун-т. – 1940. – Т. 10. – С. 3–11.

1979. Бершова О. І. Залежність розвитку амоніфіксуючих бактерій від бактеріофага в ґрунті // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 4. – С. 97–119.

1980. Берштейн Д. О. Рационализация сборки и сварки легких сквозных ферм // Строит. пром-сть. – 1940. – № 5. – С. 18–20.

1981. Бєлановський І. Д. Паразити гессенської мухи і їх роль у регулюванні чисельності мухи в 1937–1938 рр. / Ін-т зоології АН УРСР. – К.; Львів: Вид-во АН УРСР, 1940. – 88 с.

1982. Бєлоусов С. М. Вступне слово: (на відкритті Наукової сесії Інституту історії України, присвяченій 230-літтю Полтавської битви) // Полтавська битва. – К., 1940. – С. 17–19.

1983. Бєлоусов С. М. 230-ліття Полтавської битви // Там само. – С. 5–12.

1984. Бєлоусов С. М. Непохитний борець за лінію партії Леніна-Сталіна: (В. М. Молотов) // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 2. – С. 5–9.

1985. Бєлоусов С. М. Розпад польської держави і з'єднання великого українського народу в єдиній Українській державі – УРСР // Західна Україна. – К., 1940. – С. 97–109.

1986. Бєльський Б. І. Про хімічні чуття (хемотаксиси) бурякового довгоносика (Bothinoderes punctiventris Germ.) // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 7. – С. 19–28.

1987. Білик Г. І. Екологічні ряди галофільних фітоценозів приморської смуги УРСР // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 3/4. – С. 325–331.

1988. Білявський О. Я. Геоморфологічна і геологічна характеристика районів УРСР у зв'язку з питанням замулювання водосховищ // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 1/2. – С. 53–76.

1989. Білявський О. Я. До питання про живлення підземних вод за рахунок інфільтрації атмосферних опадів і конденсації водяної пари // Там само. – Вип. 3. – С. 241–265.

1990. Біохімічний журнал. Т. 14, № 3 / Ін-т біохімії АН УРСР: Відп. ред. О. В. Палладін. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 282 с.

1991. •Те саме. Т. 15, № 1.

1992. •Те саме. № 2/3.

1993. •Те саме. Т. 16, № 1.

1994. •Те саме. № 2.

1995. •Те саме. № 3.

1996. Блохинцев Д. И., Вул Б. М., Парнас Я. М. Пробой в сжатом газе при больших давлениях и малых расстояниях // Журн. техн. физики. – 1940. – Вып. 5. – С. 357–368.

1997. Блохінцев Д. І. Гідродинаміка електронного газу // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1940. – Т. 7, вип. 2. – С. 143–147.

1998. Богатирчук Ф. П. Вазографія за літературними даними: Огляд // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 5. – С. 181–196.

1999. Боголюбов М. М. Микола Митрофанович Крилов: До 75-річчя науково-педагогічної діяльності: (Математик, фізик і інженер) // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 1. – С. 74–76.

2000. Богомолец А. А. Актуальные проблемы онкологии // Труды Первого съезда онкологов УССР. – М.;Л., 1940. – С. 9–14.

2001. *Богомолец А. А. II Международный конгресс по переливанию крови: (Париж, 1937) // Труды / Патофизиол. лаб. Центр. ин-та переливания крови. – М., 1940.

2002. Богомолец А. А. За долгую жизнь // Октябрь. – 1940. – Кн. 9. – С. 148–155.

2003. Богомолец А. А. К вопросу о лечении переломов стимулирующими фазами антиретикулярной цитотоксической сыворотки // Новый хирург. архив. – 1940. – Т. 58, кн. 1/2. – С. 122–127.

2004. Богомолец А. А. К вопросу о механизме действия цитотоксической антиретикулярной сыворотки // Труды Первого съезда онкологов УССР. – М.;Л., 1940. – С. 383–384.

2005. Богомолец А. А. К вопросу о патогенезе тяжелых посттрансфузионных реакций, не зависящих от кровяных групп // Труды / Патофизиол. отд-ние Центр. ин-та клинич. и эксперим. гематологии и переливания крови. – М.,1940. – С. 8–12.

2006. Богомолец А. А. Международный конгресс по переливанию крови (Париж, 29 сент. – 4 окт. 1937 г.) // Там само. – С. 96–107.

2007. Богомолец А. А. О механизме терапевтического действия трансфузии крови при инфекционных болезнях // Там само. – С. 3–7.

2008. Богомолец А. А. О происхождении и физиологическом значении давления крови в сосудах: К проблеме генеза артериальной гипертонии // Врачеб. дело. – 1940. – № 7/8. – С. 485–488.

2009. Богомолец А. А. Отек // Руководство по патологической физиологии. – К., 1940. – Т. 1, ч. 1. – С. 791–832.

2010. Богомолец А. А. Продление жизни. – К.: Изд-во АН УССР, 1940. – 144 с.

2011. Богомолец А. А. Рак и аллергия мезенхимы // Общая и частная онкология. – М.; Л., 1940. – Т. 1. – С. 389–392.

2012. Богомолец А. А. Шок и переливание крови // Основы и достижения современной медицины. – 1940. – Т. 7. – С. 32–54.

2013. Богомолець О. О. Академія наук УРСР до XXIII річниці Жовтня // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 4/5. – С. 11–19.

2014. Богомолець О. О. До питання про лікування переломів стимулюючими дозами антиретикулярної цитотоксичної сироватки: Повідомл. II // Мед. журн. – 1940. – Т. 9, вип. 5. – С. 645–650.

2015. Богомолець О. О. За довге життя // Шлях до здоров'я. – 1940. – № 10. – С. 18–19; № 11/12. – С. 6–8.

2016. Богомолець О. О. Над чим працює Академія наук УРСР // Більшовик України. – 1940. – № 11. – С. 27–35.

2017. Богомолець О. О. Продовження життя. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 120 С.

2018. Богомолець О. О. Про лікувальне діяння антиретикулярної цитотоксичної сироватки // Радян. медицина. – 1940. – № 6. – С. 3–15.

2019. Богомолець О. О. Те саме // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 3. – С. 737–780.

2020. Богомолець О. О. Про походження і фізіологічне значення тиску крові в судинах: (До пробл. генезу артеріальної гіпертонії) // Там само. – Вип. 1. – С. 23–32.

2021. Богомолець О. О. Шок при переливанні крові // Там само. – С. 1–21.

2022. Богомолець О. О. Явища сенсибілізації і десенсибілізації при ізогемотрансфузії // Там само. – Вип. 4. – С. 1061–1067.

2023. Богомолець О. О., Фрумкін Я. П., Грагерова Р. Б., Мізрухін І. А. Про лікування шизофренії антиретикулярною цитотоксичною сироваткою // Там само. – Вип. 2. – С. 349–362.

2024. Богомолець О. О., Фрумкін Я. П., Грагерова Р. Б., Мізрухін І. А. Те саме // Там само. – Вип. 4. – С. 781–791.

2025. Богомолець О. О., Фрумкін Я. П., Грагерова Р. Б., Мізрухін І. А. Те саме // Там само. – Вип. 5. – С. 1587–1603.

2026. Богомолець О. О. Causes de la pression sanquine et la signification phisiologique (Sur le probléme de lá dénése de l'hypertohie arterielle) // Acta med. URSS. – 1940, Vol. 3, № 1/2. – P. 16–21.

2027. Богопольський М. Д. Біологічна активність мікрофлори грунтів стахановських полів // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 4. – С. 79–95.

2028. Богопольський М. Д. Мікробіологічне дослідження грунтів методом занурювання камер при вивченні процесів мінералізації грунту і в зоні кореневої системи рослин // Там само. – Т. 6, вип. 4. – С. 141–173.

2029. Богопольський М. Д., Зінов'єва К. Г. Амоніфікуючі бактерії і підвищення плодючості грунту // Там само. – С. 111–139.

2030. Богопольський М. Д., Корнєєва Н. П. Дослідження дії бактеріофага B. denitrificans II: (в умовах лиективного середовища й грунту) // Там само. – Т. 7, вип. 4. – С. 75–84.

2031. Бодрова Н. В. Іннервація серця Rana esculenta: Повідомл. II. Atrium і додаток до відомостей про S. Venosus // Мед. журн. – 1940. – Т. 9, вип. 4. – С. 1057–1089.

2032. Бодрова Н. В. Те саме. Повідомл. III. (Ventriculum) // Там само. – С. 1091–1106.

2033. Бодрова Н. В. Про деякі алоритмії при впливі хвиль ультрависокої частоти на синус серця // Там само. – Т. 10, вип. 2. – С. 537–549.

2034. Бойко І. З. Кропивницький М. Л. До 100-річчя з дня народження (1840–1940): Бібліогр. покаж. л-ри за матеріалами виставки / Ред. Є. М. Петриченко; Б-ка АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 16 с.

2035. Бойко М. Ф. Тарас Григорович Шевченко в царській Росії – «тюрмі народів» // Мовознавство. – 1940. -- № 15/16. – С. 55–58.

2036. Болсунов И. И. Селекция махорочных табаков и ее успехи // Успехи соврем. биологии. – К., 1940. – Т. 13, вып. 2. – С. 336–349.

2037. Болсунов І. І. Вплив тривалого самозапилення на врожайність Nicotiana rustica L. // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 2. – С. 3–12.

2038. Болсунов І. І. Спроба закріплення гетерозису в старших гібридних поколіннях махорки і томатів // Там само. – № 12. – С. 31–40. – Текст парал. нім.

2039. Бордзиловська Н. П. Взаємодія ектодерми в експлантанті // Зб. дослідів над індивід. розвитком тварин / Ін-т зоології АН УРСР. – 1940. – № 13. – С. 51–66.

2040. Боржковський С. Є. Вплив звичайного і хімічно консервованого силосу на обмін речовин у тваринному організмі. V. Деякі дані, що характеризують приплід // Біохім. журн. – 1940. – Т. 16, № 1. – С. 143–157.

2041. Боржковський С. Є., Михайлова В. В., Коломійченко М. А. та ін. Про можливість надраннього вигодування гусениці китайського дубового шовкопряда (Antheraeae pernyi Guer.) з допомогою консервованого дубового листя // Там само. – Т. 15. – № 2/3. – С. 385–399.

2042. Борзяк П. Г. Емісія складних катодів під одночасним впливом електронного бомбардування і освітлення // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1940. – Т. 8, вип. 2. – С. 111–126.

2043. Борзяк П. Г. Зв'язок між провідністю і емісійними характеристиками оксидно-цезійових катодів // Там само. – Т. 9, вип. 1. – С. 3–18.

2044. Борзяк П. Г., Коваленко Ю. І. Лічильник електронів з алюмінійовим катодом // Там само. – Вип. 2. – С. 197–204.

2045. Борисенко А. До біології чорноморської султанки (Mullus borbatus L.) // Труди / Карадаг. біол. станція АН УРСР. – 1940. – Вип. 6. – С. 23–40.

2046. Борисковский П. И. Раскопки Боршевской второй палеолитической стоянки в 1936 г. (Гремяч. р-н Воронеж. обл.) // Совет. археология. – 1940. – Т. 5. – С. 281–285.

2047. Борисковський П. Й. Людина кам'яного віку на Україні / Відп. ред. Л. М. Славін; Ін-т археології АН УРСР. – К.:Вид-во АН УРСР, 1940. – 130 с.

2048. Борисов М. Д., Берлянд Г. С. Бинарный ртутно-водяной стандарт ЦКТИ // Совет. котлотурбостроение. – 1940. – № 2. – С. 59–63.

2049. Борисов М. Д., Браиловский В. П., Лейпунский А. И. Рассеяние быстрых электронов ядрами азота // Докл. АН СССР. Н. С. – 1940. – Т. 26, № 2. – С. 143–144.

2050. Боротьба українського народу проти панської Польщі: Істор. нарис / Ін-т історії України АН УРСР; Склали: С. М. Бєлоусов, М. Н. Петровський, Ф. О. Ястребов, І. М. Премислер). – К.: Держ. політ. вид-во УРСР, 1940. – 44 с.

2051. Борьба украинского народа против панской Польши: Истор. очерк / Ин-т истории Украины АН УССР; Сост.: С. Н. Белоусов, Н. Н. Петровский, Ф. А. Ястребов, И. М. Премыслер. – К.: Гос. полит. изд-во, 1940. – К., 1940. – 48 с.

2052. Ботанічний журнал. Т. 1, № 1 / Ін-т ботаніки АН УРСР; Відп. ред. М. Г. Холодний. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 188 с.

2053. Те саме. № 2. – 388 с.

2054. Те саме. № 3/4. – 361 с.

2055. Бочківський Ф. О. Гумусовосопропельове вугілля західної частини Донбаса – сировинна база рідкого топлива // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 3. – С. 93–132.

2056. Боярський Я. І. Вегетативне розмноження Nicotiana rustica L. // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 2. – С. 263–266.

2057. Боярський Я. І. До питання виведення високоврожайних і високоякісних сортів жовтих махорок // Там само. – С. 267–274.

2058. Боярський Я. І. Жовта махорка // Техн. культури. – 1940. – № 4. – С. 78–80.

2059. Брадис Е. М. К познанию торфяников юга Украины // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 3/4. – С. 267–274.

2060. Брауде С. Я. К вопросу о воздействии внешней ЭДС на магнетрон с разрезанным анодом. Ч. 1 // Журн. техн. физики. – 1940. – Т. 10. – С. 1993–2010.

2061. Брауде С. Я. К вопросу о действии магнитного поля на пространственный заряд в плоском и цилиндрическом диодах. Ч. 1. Плоский диод в магнитном поле // Там само. – С. 217–236.

2062. Бреус К. А., Дяченко В. Є. Потенціальне поле діафрагми // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1940. – № 4. – С. 3–14.

2063. Бродский А. В. Запевала Горелов; Травушка-муравушка; Плясовая; Воспоминания: (Стихи) // Киев. альманах. – 1940. – Кн. 1. – С. 34–38.

2064. Бродский А. И. Значение камертона C_2 для дифференциации речи: (Восприятие звучания у тугоухих детей) // Труды / Ленингр. науч. -практ. ин-т слуха и речи. – 1940. – Т. 3. – С. 44–55.

2065. Бродский А. И. Сравнительная оценка методов получения тяжелой воды // Журн. приклад. химии. – 1940. – 13, № 5. – С. 670–671.

2066. Бродский А. И. Те саме // Бюл. Всес. хим. о-ва им. Д. И. Менделеева. – 1940. – № 1/2. – С. 33–34.

2067. Бродский А. И. Теория разделения смесей и применение термодиффузных методов // Acta physicochim. URSS. – 1940. – Vol. 13, № 2. – P. 294–304. – Нім.

2068. Бродский А. И. Теория тонкого фракционирования и разделения смесей термодиффузией // Журн. приклад. химии. – 1940. – Т. 13, № 5. – С. 663.

2069. Бродський О. І. Важкі ізотопи водню і кисню // Ювілейний збірник Академії наук УРСР. – К., 1940. – С. 455.

2070. Бродський О. І. Роботи Л. В. Писаржевського по пероксидах і вільній енергії реакцій у розчинах // Лев Володимирович Писаржевський (1874–1938): Матеріали про життя і творчість. – К., 1940. – С. 25–32.

2071. Бродський О. І., Донцова Є. І. Обмін між ізотопами кисню в неорганічних сполуках // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 6. – С. 3–7.

2072. Бродський О. І., Радченко Н. П., Смоленська Б. Л. Ізотопний склад арктичних вод і крижин // Вісті Ін-ту фіз. хімії. – 1940. – Т. 12. – С. 131–141.

2073. Бромберг Э. Д. Состояние пульпы в интактных зубах // Проблемы стоматологии. – 1940. – Кн. 1. – С. 39–45.

2074. Бронштейн З. С. Ostracoda околиць Карадага // Труди / Карадаг. біол. станція АН УРСР. – 1940. – Вип. 6. – С. 41–56.

2075. Бронштейн К. Г. Про зіставлення петрографічного складу кристалічних порід з їх магнітністю // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 1/2. – С. 167–179.

2076. Будников П. П., Дубянський О. А., Лівсон В. А. Дослідження воронезького вулканічного попілу для використання його в цементній промисловості // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 6. – С. 9–18.

2077. Будников П. П., Єндовицький В. І. Про футеровку для зони спікання обертових печей цементної промисловості // Там само. – № 4. – С. 35–46.

2078. Будников П. П., Штаєрман І. Я., Юрк Ю. Ю. Листопадова сесія Відділу фізико-хімічних і математичних наук [Київ, 1940] // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 10. – С. 59–69.

2079. Буланкін І. М., Геращенко Ю. І., Паріна Є. В. Дезагрегуюче діяння ферментів і структура білкових речовин // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 5. – С. 3–10.

2080. Булаховский Л. А. Абстрактная лексика в русском литературном языке первой половины XIX века // Науч. зап. / Днепропетр. гос. ун-т. – 1940. – Т. 20: Сб. филол. ф-та, вып. 1. – С. 5–28.

2081. *Булаховский Л. А. Из лекций по истории русского литературного языка первой половины XIX века: Спец. -быт. и терминол. лексика // Уч. зап. / Харк. держ. ун-т. – 1940. – Т. 20: Зб. праць кафедри мовознавства, т. 1. – С. 117–130.

2082. Булаховский Л. А. Из стилистического синтаксиса первой половины XIX века // Рус. язык в школе. – 1940. – № 4. – С. 9–16.

2083. Булаховский Л. А. Измаил Иванович Срезневский (1812–1880) // Там само. № 6. – С. 75–81.

2084. Булаховский Л. А. Исследования в области грамматической аналогии и родственных явлений в славянских языках: (Атемат. класс глаголов в южнославян. языках) // Тез. Харьк. гос. ун-та: Юбил. науч. сессия филол. ф-та. Лингвист. секция. – Х., 1940. – С. 3–8.

2085. *Булаховский Л. А. Исследования в области грамматической аналогии и родственных явлений: (Славян. атемат. глаголы) // Уч. зап. / Харк. держ. ун-т. – 1940. – Т. 14: Зб. праць кафедри мовознавства, т. 1. – С. 1–31.

2086. *Булаховский Л. А. Лекции по истории русского литературного языка первой половины XIX века. I. Введение в изучение лексики // Там само. – Т. 20. – С. 1–40.

2087. Булаховский Л. А. Русское литературное ударение первой половины XIX века // Рус. язык в школе. – 1940. – № 2. – С. 14–31.

2088. Булаховский Л. А. Слог русской критической прозы первой половины XIX века // Наук. зап. / Укр. комуніст. ін-т журналістики. – 1940. – Кн. 1. – С. 1–27.

2089. *Булаховский Л. А. Слог стихотворных жанров в русской литературе первой половины XIX века // Науч. зап. / Днепропетр. гос. ун-т. – 1940. – Т. 24: Сб. филол. ф-та, вып. 2. – С. 5–56.

2090. Бурксер Е. С. Вступительное слово председателя оргкомитета конференции [по проблеме Сиваша] // Труды Конференции по проблеме Сиваша. – К., 1940. – С. 3–5.

2091. Бурксер Е. С. Перспективы научно-исследовательской работы по соляным водоемам УССР // Там само. – С. 139–140.

2092. Бурксер Е. С., Дайн М. И. Опыт определения содержания скипидара и озона в воздухе соснового леса // Вопр. курортологии. – 1940. – № 4. – С. 36–43.

2093. Бурксер Є. С. Єгор Іванович Орлов: До 75-річчя з дня народження // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 2. – С. 62–65.

2094. Бурксер Є. С. Нові радіоактивні джерела УРСР // Й. В. Сталіну – Академія наук Української Радянської Соціалістичної Республіки: Зб. праць. – К., 1940. – С. 23–26.

2095. Бурксер Є. С., Ковальова К. Н. Визначення кількості рубідію в морській воді // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 5. – С. 31–36.

2096. Бурсук А. Я. Фотоэлектрический метод определения фосфора в чугунах и железных рудах // Завод. лабораторія. – 1940. – Т. 9, № 1. – С. 95–96.

2097. Бурсук О. Я. Фотоелектричний метод визначення вмісту фосфору в простих вуглецевих сталях, чавунах і залізних рудах // Вісті Ін-ту фіз. хімії. – 1940. – Т. 12. – С. 177–188.

2098. Буртянський І. Про клітинну будову «веретен» Microsporum lanosum Sabouraud. // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 4. – С. 149–158.

2099. Бурчак-Абрамович М. Й. Матеріали до вивчення гіпаріонової фауни півдня України. II. Антилопи з меотичних відкладів околиць С. Гребеників (МАРСР): Попередн. опис // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 3. – С. 133–151.

2100. Бух Ф. Л. Гуморальний імунітет у розрізі порівняльної патології. Про утворення глютатіонів у безхребетних // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 3. – С. 813–826.

2101. Бухар Л. До питання про гуморальний імунітет у рослин // Там само. – Т. 9, вип. 4. – С. 1141–1164.

2102. Бушман В. О., Кузнєцов В. І. Наукові завдання в галузі хімічної переробки бурого вугілля УРСР // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 7/8. – С. 30–32.

2103. Вавилов Н. И. Академик Василий Васильевич Пашкевич (1856–1939): Некролог // Вестн. социалист. растениеводства. – 1940. – № 1. – С. 4–8.

2104. Вавилов Н. И. Борис Алексеевич Федченко как ботаник и географ: (К 45-летнему юбилею науч. деятельности) // Совет. ботаника. – 1940. – № 3. – С. 3/4.

2105. Вавилов Н. И. Предисловие к изданию работ Кельрейтера и Камерариуса // Кельрейтер И. Учение о поле и гибридизации растений. – М.;Л., 1940. – С. 6–8.

2106. Вавилов Н. И. Растениеводство // Сель. хоз. энцикл. – 2-е изд., перераб. – М., 1940. – Т. 4. – С. 21–24.

2107. Вавилов Н. И. Учение о происхождении культурных растений после Дарвина: Докл. на Дарвиновской сессии АН СССР 28 ноября 1939 г. // Совет. наука. – 1940. – № 2. – С. 55–75.

2108. Вавилов Н. И. Юлий Михайлович Шокальский: Некролог // Вестн. АН СССР. – 1940. – № 6. – С. 91–96.

2109. Вайнберг Д. В. Плоский напружений стан прямокутника у функції від переміщення контуру // Питання будівельної механіки. – К., 1940. – С. 189–220.

2110. Вайнберг Д. В., Чудновський В. Г. Розрахунок просторових рамних каркасів / Відп. ред. С. В. Серенсен; Ін-т буд. механіки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 136 с. – (Ін-т буд. механіки АН УРСР. Моногр. сер.; № 42).

2111. Вайнберг Д. В., Чудновський В. Г. Тригранні безрозкісні просторові ферми: (Розділ роботи «Розрахунок просторових рамних каркасів») // Питання будівельної механіки. – К., 1940. – С. 71–98.

2112. Вайнер А. Л. Заземлювачі для відведення струмів блискавок // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 4. – С. 47–55.

2113. Варвак П. М. Экспериментальный экстраполяционный метод исследования устойчивости стержней и рам // Вестн. инженеров и техников. – 1940. – № 1. – С. 30–31.

2114. Варвак П. М., Жудін М. Д. Роботи Інституту будівельної механіки АН УРСР для будівництва Палацу Рад // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 4/5. – С. 114–116.

2115. Василенко В. Х. Зміни водного обміну при недостатності кровообігу // Праці / Укр. ін-т клініч. медицини. – 1940. – Т. 1. – С. 78–131.

2116. Василенко В. Х. Изменение легочного дыхания при недостаточности кровообращения // Терапевт. архив. – 1940. – Т. 18, вып. 1. – С. 25–31.

2117. Василенко В. Х. Молочнокислий обмін при хронічній недостатності кровообігу // Праці / Укр. ін-т клініч. медицини. – 1940. – Т. 1. – С. 14–77.

2118. Василенко О. М. Застосування різницевих рівнянь і тригонометричних поліномів до задач будівельної механіки // Питання будівельної механіки. – К., 1940. – С. 99–154.

2119. Василенко П. М. До методики вивчення динамічної характеристики сільськогосподарських машин // Труди / Київ. С.-г. ін-т. – 1940. – Т. 1. – С. 3–13.

2120. Василенко П. М. Про коливання конічних пружин // Там само. – С. 140–152.

2121. Василенко П. М. Про точність показів тягових динамометрів // Там само. – С. 26–30.

2122. Василенко П. М. Про форму кривої пальця ланцюга тукової сівалки // Там само. – С. 14–18.

2123. Василенко П. М. Про форму поверхонь розсіву сошника льняльної сівалки // Там само. – С. 19–25.

2124. Васильєв В. Ю., Грозін Б. Д. Робота Відділу технічних наук [АН УРСР] // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 9. – С. 35–45.

2125. Вассерман Е. С., Миклухин Г. П. О химлюминесценции гидразидов карбоновых кислот // Журн. общей химии. – 1940. – Вып. 3. – С. 202–206.

2126. Ващенко К. І. Високоякісний модифікований чавун «Більшовик» // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 8/9. – С. 67–75.

2127. Ващенко П. Г. Коефіцієнт статичної надійності запобіжного гальма шахтної піднімальної машини // Зап. / Ін-т гірн. механіки АН УРСР. – 1940. – № 4. – С. 3–32.

2128. Ващенко П. Г. Регулирование ротационных компрессоров: (Обзор конструкций) // Топлив. машиностроение. – 1940. – № 1. – С. 30–37.

2129. Веледницький А. М. Основні лінії драматургії Шолом-Алейхема // Літ. критика. – 1940. – Кн. 7. – С. 38–47.

2130. Великому Сталіну – народ квітучої України: (Зб. до 60-річчя народження) / Редкол.: М. Бажан, О. Білецький, Й. Лисенко та ін. – К.: Держ. літ. вид-во УРСР, 1940. – 348 с.

2131. Вельтер С. Л., Глейберман Є. Я. Виживаність блідої спірохети в тканинах при консервації на холоді // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 3. – С. 863–873.

2132. Вернадский В. И. Биогеохимические очерки. 1922–1932 гг. – М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1940. – 250 с.

2133. Вернадский В. И. О количественном учете химического атомного состава биосферы. – М.: Тополит им. Фрунзе, 1940. – 32 с.

2134. Вернадский В. И. Проблемы биогеохимии. Вып. 4. О правизне и левизне. – М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1940. – 16 с.

2135. Вирнык Д. Ф. Комплексное народнохозяйственное использование водных ресурсов Донбасса / Отв. ред. В. Н. Исакович; Ин-т экономики АН УССР. – К.: Изд-во АН УССР, 1940. – 256 с.: ил.

2136. Вінокуров С. І., Сідорова О. О. Дегідруюча здатність печінкової тканини і відновлення дегідроаскорбінової кислоти при охолодженні тварин // Біохім. журн. – 1940. – Т. 15, № 2/3. – С. 361–367.

2137. Вісті Академії наук Української Радянської Соціалістичної Республіки. № 1 / Відп. ред. Б. С. Чернишов. – К.: Вид-во АН УРСР. – 1940. – 87 с.

2138. Те саме. № 2. – 74 с.

2139. Те саме. № 3. – 67 с.

2140. Те саме. № 4/5. – 132 с.

2141. Те саме. № 6. – 84 с.

2142. Те саме. № 7/8. – 112 с.

2143. Те саме. № 9. – 63 с.

2144. Те саме. № 10. – 79 с.

2145. Вісті Інституту гідрології. Т. 2 / АН УРСР; Відп. ред. М. М. Уласович. – К.:Вид-во АН УРСР, 1940. – 244 с.

2146. Вісті Інституту фізичної хімії / АН УРСР; Ред. О. І. Бродський. – К.:Вид-во АН УРСР, 1940. – № 12. – 206 с.: ілюстр.

2147. Вісюліна О. Д. Замітка про аномалії в будові деяких представників роду Campanula L. // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 3/4. – С. 25–30.

2148. Власов Л. И. Изучение упругих свойств волокон грубой шерсти // Легкая пром-сть. – 1940. – № 1. – С. 40–44.

2149. Власов Л. Й. Еластичні властивості шерсті в залежності від вологості повітря // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 3. – С. 23–25.

2150. Власов Л. Й. Еластичні властивості шерсті в залежності від вологості повітря // Зб. Ін-ту хім. технології АН УРСР. – 1940. – № 11. – С. 84–123.

2151. Власов Л. Й. Методика дослідження пружних властивостей шерсті // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 3. – С. 27–29.

2152. Власов Л. Й., Глазатов Н. Г. Застосування штапельного мідноаміачного волокна в грубосуконному виробництві // Там само. – С. 31–33.

2153. Власюк П. А., Федосова А. Ф. Симптоми голодування цукрових буряків на основні елементи живлення у зв'язку з їх ростом, складом, накупченням і пересуванням цукрів // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 3/4. – С. 181–214.

2154. *Воблый В. К. Переписи населения: (Их история и организация) / Ин-т экономики АН УССР. – М.;Л., 1940. – 160 с.

2155. Воблий К. Г. Литва, Латвія і Естонія: (Економіко-географічна характеристика) // За більшовицьку пропаганду і агітацію. – 1940. – № 15/16. – С. 59–65.

2156. Воблий К. Г. На допомогу будівництву Палацу Рад // Архітектура Радян. України. – 1940. – № 2. – С. 3–5.

2157. *Водяницкий В. А. К 20-летию Новороссийской биологической станции им. В. М. Арнольди. 1921–1941 // Труды / Новорос. биол. станция. – 1940. – Вып. 3. – С. 1–2.

2158. Водяницкий В. А. К экологии и истории рыб Черного моря // Там само. – С. 21–29.

2159. Воеводский М. В. К вопросу о развитии эпипалеолита в Восточной Европе // Совет. археология. – 1940. – Т. 5. – С. 144–150.

2160. Воеводский М. В., Бадер О. Н. Краткий очерк археологических исследований Института, Кафедры и Музея антропологии Московского университета // Уч. зап. / Моск. гос. ун-т. – 1940. – Вып. 54. – С. 243–247.

2161. Возняк М. С. Автобіографічний елемент в оповіданні Франка «На дні» // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1940. – Кн. 5/6. – С. 73–153.

2162. Возняк М. С. Еліза Ожешко і Іван Франко у взаємному листуванні // Літ. критика. – 1940. – Кн. 6. – С. 27–41.

2163. Волков А. Вторая империалистическая война и Латинская Америка // Спутник агитатора. – 1940. – № 8. – С. 37–39.

2164. Воробьев В. П. Атлас анатомии человека. Т. 4. Учение о сосудах. – М.; Л.: Медгиз, 1940. – 381 с.

2165. Габович М. Д. Утворення катодної плями при «осіданні» іонів на катод, покритий ізолюючим пилом // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1940. – Т. 9, вип. 1. – С. 39–45.

2166. Гак Д. В. Нові форми стахановського руху: (Рух багатоверстатників і сумісників професій) // Більшовик України. – 1940. – № 4. – С. 51–60.

2167. Гак Д. В. Цегельно-черепична промисловість Київщини: (Істор.-екон. нарис) / Відп. ред. В. М. Ісакович; Ін-т економіки АН УРСР. К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 160 с.: ілюстр.

2168. Гарбер Р. І. Визначення межі при двійникуванні кальциту. Повідомл. II. Механічне двійникування кальциту в інтервалі температур від 150° до 440°. Повідомл. III // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1940. – Т. 9, вип. 1. – С. 59–70.

2169. Гарцман Б. М. Розвиток стахановського руху у взуттєвій промисловості УРСР // Зап. / Ін-т економіки АН УРСР. – 1940. – Кн. 1/2: Питання соц. госп-ва. – С. 133–171.

2170. Гаухман С. С. Характеристика сточных вод маслозаводов и методы их очистки // Водоснабжение и сан. техника. – 1940. – № 1. – С. 50–56.

2171. Гацанюк М. Д. Вплив переливання крові на кількість холестерину, жирних кислот і води в органах кроликів // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 2. – С. 413–428.

2172. Гацанюк М. Д. До біохімічного впливу променевої енергії і фотосенсибілізаторів. Вплив іньєкцій еозину на деякі біохімічні інгредієнти (вакат-O_2 сечі, цукор, холестерин, хлор крові, глікоген печінки і мускулів і температуру тіла) // Там само. – С. 397–412.

2173. Геллер Б. Я., Занько А. М. Полярографическое определение цинка в магниевых сплавах // Завод. лаборатория. – 1940. – Т. 9, № 5/6. – С. 513–514.

2174. Геллер Б. Я., Занько А. М. Полярографічне визначення алюмінію в магнієвих сплавах // Вісті Ін-ту фіз. хімії. – 1940. – Т. 12. – С. 169–176.

2175. Гельдфарб М. Л. О санитарно-просветительской работе с активом (туб.) больных и советской общественностью // Пробл. туберкулеза. – 1940. – № 4. – С. 87–89.

2176. Генсьорський А. І., Тур'ян В. П. До першої річниці визволення Західної України від гніту панської Польщі: Бібліогр. покаж. / Ред. Я. І. Зайкин; Львів. філіал б-ки АН УРСР. – Львів, 1940. – 44 с.

2177. Геологічний журнал. Т. 6, вип. 4 / Ін-т геології АН УРСР: Відп. ред. Б. С. Чернишов. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 256 с.

2178. Те саме. Т. 7, вип 1/2. – 277 с.

2179. Те саме. Вип. 3. – 293 с.

2180. Те саме. Вип. 4. – 138 с.

2181. Герцрікен С. Д., Сахаров І., Столяр Л. Про дифузію цинку в а-латунь // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1940. – Т. 8, вип. 2. – С. 135–142.

2182. Герцрікен С. Д., Файнгольд М. А. Обчислення коефіцієнта дифузії в суміші порошків // Там само. – С. 127–134.

2183. Гершензон С. М. Влияние биологических факторов на частоту меланистических особей у хомяка // Экол. конф. по пробл. «Массовые размножения животных и их прогноз» (15–20 нояб. 1940 г., Киев): Тез. докл. – К., 1940. – С. 13.

2184. Гершензон С. М. Походження людини // Комсомол. пропагандист. – 1940. – № 10. – С. 39–43.

2185. Гершензон С. М. Розвиток життя на землі // Там само. – № 7. – С. 42–46.

2186. Гершензон С. М. Характер мутаций, вызываемых у Drosophila натриевой солью тимо-нуклеиновой кислоты // Докл. АН СССР. – 1940. – Т. 26, № 6. – С. 609–611.

2187. Гершензон С. М., Полевой В. В. Исследование черной окраски у хомяка (Cricetius cricetus L.) // Там само. – Т. 29, № 8/9. – С. 607–609.

2188. Гінцбург М. Б., Качерова С. А. До питання про механізм регуляції активування тканинних протеіназ: Повідомл. II. Катепсин, глютатіон і аскорбінова кислота в тканинах печінки нормальних і гіпертиреозних кроликів // Біохім. журн. – 1940. – Т. 16, № 3. – С. 567–584.

2189. Гітерман Г. Л. Торжество Сталінської Конституції: (До 4-річчя затвердження) // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 10. – С. 37–43.

2190. Глейберман І. Я. Трансплантація консервованої шкіри при експериментальному туберкульозі шкіри // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 1. – С. 269–276.

2191. Глейберман І. Я. Феномен лізису карциноматорних клітин рідиною передньої камери ока // Там само. – Т. 10, вип. 3. – С. 857–862.

2192. Глотов М. Н. Эффективность кротового дренажа // Докл. Всесоюз. акад. С.-х. наук. – 1940. – № 2. – С. 43–48.

2193. Гозенпуд А. Я. В. О. Дранішніков як музикальний критик // Радян. музика. – 1940. – № 1. – С. 15–27.

2194. Гозенпуд А. Я. Драматургія «Євгенія Онєгіна» // Театр. – 1940. – № 4. – С. 25–31.

2195. Гозенпуд А. Я. Образ поета: (Опера «Шевченко» в поставі Київського оперного театру ім. Т. Г. Шевченка) // Театр. – 1940. – № 9. – С. 3–4.

2196. Гозенпуд А. Я. Оперна драматургія Чайковського: (Опера «Чародейка) // Там само. – № 5. – С. 6–11; № 6. – С. 1–5.

2197. Гозенпуд А. Я. Про комедію і комічне. Лист 1-й // Там само. – 1940. – № 10. – С. 20–22.

2198. Гозенпуд А. Я. Розмова про оперу Тихона Хреннікова «В бурю» // Там само. – № 2. – С. 20–21.

2199. Гозенпуд А. Я. П. І. Чайковський: (До 100-річчя з дня народження) // Народна творчість. – 1940. – № 3. – С. 23–30.

2200. Голобородько Т. А., Лейпунский А. И. Ядерные поперечники нейтронов с энергией 860 Ke V в области легких элементов // Докл. АН СССР. Н. С. – 1940. – Т. 26, № 1. – С. 40–42.

2201. Головянко З. С. Густота и состав (леС.) культур на боровой почве // Лес. хоз-во. – 1940. – № 6. – С. 22–25.

2202. Головянко З. С. По поводу одного прогноза: (О статье А. И. Ильинского «О предстоящей вспышке массового размножения сосновой пяденицы и сосновой совки» в журнале «В защиту леса», 1938, № 5 // Там само. – № 4. – С. 71–75.

2203. Голоднікова Ф. Е. Й. В. Сталін: Бібліогр. покаж. л-ри: (За матеріалами виставки «До 60-річчя з дня народження Й. В. Сталіна») / Ред. Є. К. Петриченко; Б-ка АН УРСР. – К.: Б. в., 1940. – 70 с.

2204. Гольдштейн Б. И., Горбачевская В. Ю., Скловская О. С. Ферментативный механизм поражения пшеницы клопом-черепашкой и меры борьбы с ним в хлебопечении // Біохім. журн. – 1940. – Т. 16, № 2. – С. 193–205.

2205. Гольдштейн Б. І., Качерова С. А. До питання про взаємовідношення між глютатіоном і аскорбіновою кислотою в тканинах тварин // Там само. – Т. 16, № 1. – С. 25–36.

2206. Гольдштейн Б. І., Книшенко П. Г. До питання про механізм оксидації аскорбінової кислоти тканин тваринного організму в кислому середовищі // Там само. – С. 37–51.

2207. Гольдштейн Б. І., Циперович О. С. До питання про наявність альдегідної групи в складі катепсину // Там само. – Т. 15, № 2/3. – С. 307–338.

2208. Гольдштейн Б. І., Циперович О. С. Про синтетичну дію папаїну // Там само. – Т. 16, № 2. – С. 165–192.

2209. Гончаренко І. І. На подвір'ї у народного співця: (Вірші). Ойротська колискова: (Пісня) // Радян. література. – 1940. – Кн. 4. – С. 87.

2210. Гончаренко І. І. Унава. Маленькій Світлані: (Вірші) // Молодий більшовик. – 1940. – Кн. 4. – С. 39.

2211. Горбунов Б. М. Євген Оскарович Патон: До 70-річчя з дня народження // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 2. – С. 59–61.

2212. Горбунов Б. Н. К вопросу об учете нормальных напряжений в швах сварных двутавровых балок: По поводу ст. А. Г. Донюшевского («О нормальных напряжениях в швах сварных двутавровых балок» в кн. «Строительная промышленность», 1939. – № 9) // Строит. пром-сть. – 1940. – № 1. – С. 57–58.

2213. Горбунов Б. Н. О графической статике моторов // Успехи мат. наук. – 1940. – Вып. 7. – С. 255–267.

2214. Горбунов Б. Н. Проблема рационализации и работа товарных вагонов // Труды / Орджоникидзеград. машиностроит. ин-т. – 1940. – Вып. 4. – С. 77–87.

2215. Горенбейн Ю. Я. Фізико-хімічне дослідження розчинів алюміній-броміду і його комплексних сполук в деяких органічних розчинниках // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 7, вип. 2. – С. 213–281.

2216. Горєв М. М. Про порушення кровообігу при шоку // Радян. медицина. – 1940. – № 7/8. – С. 13–18.

2217. Горєв М. М., Будніцька Р. М. Про експериментальну артеріальну гіпертонію // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 2. – С. 363–369.

2218. Городський Я. Пісня республіки: (Роздуми з колективного твору поетів «Наш рідний Сталін») // Молодий більшовик. – 1940. – Кн. 1. – С. 11–13.

2219. Граве Д. О. Про один помилковий приклад в теорії простих чисел // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1940. – № 3. – С. 63–64.

2220. Граве Д. О. (1863–1939. Математик: Некролог.) // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1940. – № 4. – С. 3–6.

2221. Грагерова Р. М. Групові антигени людського організму в світлі сучасних уявлень: Літ. огляд // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 5. – С. 1539–1548.

2222. Граціанський М. М., Вовкогон А. П. Попередні досліди по покриванню титаном і його стопами // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 7, вип. 2. – С. 173–177.

2223. Граціанський М. М., Калюжна П. Ф. Електролітичне лудіння заліза при високих густотах струму з наступним обтопленням // Там само. – Т. 6, вип. 3/4. – С. 367–374.

2224. Гринь Ф. О. Пам'яті академіка Ю. М. Висоцького // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 2. – С. 66–68.

2225. Гринь Ф. О. Про зростання Onobrychis radiata M. B. на Донецькому кряжі // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 3/4. – С. 301–306.

2226. Гринь Ф. О. Про нові знахідки і умови виростання Veronica umbrosa M. B. на Донецькому кряжі // Там само. – Т. 1, № 2. – С. 281–295.

2227. Гришко М. М., Ємчук Є. М. Над чим працює Відділ біологічних наук [АН УРСР] // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 9. – С. 28–34.

2228. Грінченко М. О. Коломийки: (Поетич. творчість народів Захід. України) // Народна творчість. – 1940. – № 1. – С. 21–36.

2229. Грінченко М. О. Музикальний фольклор народів СРСР про Леніна // Там само. – № 2. – С. 34–46.

2230. Грінченко М. О., Лавров Ф. І. Кобзар Федір Кушнерик: (До 65-річчя з дня народження і 30-річчя кобзарської діяльності) / Ін-т укр. фольклору АН УРСР; Центр. дом нар. творчості. – К.: Б. в., 1940. – 56 с.: ілюстр.

2231. Грозін Б. Д. Екологія кольорових металів // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 2. – С. 51–60.

2232. Громаков П. М. Нове в біології бурякового довгоносика // Техн. культури. – 1940. – № 1. – С. 74–77.

2233. Громаков П. М. Яйцеїд бурякового довгоносика // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 5. – С. 11–16.

2234. Гужовська О. Я. Вміст металів у печінці та жовчі хребетних тварин. Повідомл. II // Біохім. журн. – 1940. – Т. 16, № 3. – С. 519–548.

2235. Гук М. І. Інтегральна кліматична карта річного розподілу опадів на Україні // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 2. – С. 45–51.

2236. Гулий М. Ф., Новикова С. І. Дослідження вуглеводного обміну у тварин залежно від характеру кормових раціонів в умовах загальної стомливої роботи. Повідомл. I, II // Біохім. журн. – 1940. – Т. 16, № 2. – С. 429–471.

2237. Гундобіна Т. Д. Вимірювання повної кількості нейтронів, випромінюваних радій-берилійовим джерелом радіоактивної лабораторії ФТІ // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1940. – Т. 9, вип. 1. – С. 85–89.

2238. Гурков А. Д. До питання про значення додаткових порожнин носа в патогенезі головних болів при тренуванні в барокамері і при висотних польотах: Повідомл. I. Морфологічні дослідження // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 5. – С. 1635–1644.

2239. Гурович М. Г. Основні питання розвитку колгоспно-ринкової торгівлі на Україні. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 178 с.

2240. Гуслистий К. Г. Боротьба Західної України проти панської Польщі в XIII–XVII (до 1648 р.) // Західна Україна. – К., 1940. – С. 10–22; 33–51.

2241. Гуслистий К. Г. Київська Русь і феодальні князівства: Українські землі під владою монгольських завойовників; Україна під литовським пануванням і загарбання її Польщею; Боротьба українського народу проти шляхетської Польщі; Приєднання України до Росії; Культурний рух на Україні в другій половині XVI і в першій половині XVII ст. // Історія України: Корот. курс. – К., 1940. – С. 23–78; 93–97.

2242. Гуслистий К. Г. Примітки // Шевченко Т. Г. Історичні поезії. – К.; Львів, 1940. – С. 124–135.

2243. Гуслистий К. Г. Турбаївське повстання (1789–1793): (Істор. розвідка) // Комуніст. освіта. – 1940. – № 1. – С. 35–46.

2244. Гуслистий К. Г., Ястребов Ф. О. Шевченко – борець проти польського панства // Шевченко Т. Г. Історичні поезії. – К.; Львів, 1940. – С. 5–20.

2245. Давиденков М. М. Нове про струнний метод вимірювання деформацій // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 7. – С. 45–54.

2246. Дайн Б. Я., Зоткіна А. М. Об'ємний фотогальванічний ефект електролітів: Повідомл. I. Фотогальванічний ефект у оксалотів // Вісті Ін-ту фіз. хімії. – 1940. – Т. 12. – С. 83–97.

2247. Дайн Б. Я., Куцая Л. Ф. Про роль каталізатора при фотохімічній оксидації оксалатів // Там само. – С. 75–81.

2248. Дайн Л. Г. Роботи Л. В. Писаржевського в галузі електронної хімії і каталізу (1914–1938) // Лев Володимирович Писаржевський (1874–1938): Матеріали про життя і творчість. – К., 1940. – С. 33–44.

2249. Даниленко А. И., Гадзинский Н. Н., Голоцван И. А. Верхняя граница энергии b-спектров некоторых искусственно-радиоактивных элементов // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1940. – Т. 10, вып. 1. – С. 1–4.

2250. Данилов В. И., Левашевич М. А. О связи между строением органических веществ и их склонностью к переохлаждению // Там само. – Вып. 7. – С. 814–821.

2251. Данилов В. И., Неймарк В. Е. Влияние перегрева расплава на структуру алюминиевой бронзы // Металлург. – 1940. – № 10. – С. 17–20.

2252. Данилов В. И., Неймарк В. Е. О влиянии нерастворимых примесей на кристаллизацию переохлажденных жидких кристаллов // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1940. – Т. 10, вып. 8. – С. 942–949.

2253. Данилов В. И., Теверовский Б. М. О зарождении центров кристаллизации в переохлажденной жидкости. II. Кристаллизация органических веществ в ультразвуковом поле // Там само. – Вып. 11. – С. 1305–1310.

2254. Дашкевич В. Я. Видатний науковий центр фольклористики: (До 135–річчя Харк. держ. ун-ту ім. Горького) // Народна творчість. – 1940. – № 4. – С. 54–58.

2255. Дві маловідомі статті Павла Грабовського: Пам'яті Т. Г. Шевченка. (1814–1861): До Пушкінського вечора в народній аудиторії / Вступ. слово О. Кисєльова // Літ. критика. – 1940. – Кн. 2. – С. 86–94.

2256. Дейчман Б. С., Полонський Ш. Г. Дослідження профілів швидкостей і гідродинамічного опору потоку стискуваного газу в гладкій циліндричній трубі // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1940. – Т. 8, вип. 2. – С. 175–192.

2257. Делімарський Ю. К. Над чим працює Інститут хімії Академії наук УРСР / / Вісті АН УРСР. – 1940. – № 2. – С. 31–35.

2258. Делімарський Ю. К. Рівновага між металами і неметаличними фазами в розтопленому стані: (літ. огляд) // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 6, вип. 2. – С. 93–129.

2259. Делімарський Ю. К., Беренблюм Л. С. Дослідження рівноваги між металічним алюмінієм і цинк-хлоридом в розтопленому середовищі // Там само. – Т. 7, вип. 3. – С. 375–382.

2260. Делімарський Ю. К., Беренблюм Л. С. Дослідження рівноваги $Cd + PbBr_2$ « $CdBr_2 + Pb$ в алюміній-броміді як розчиннику // Там само. – Т. 6, вип. 2. – С. 131–147.

2261. Делімарський Ю. К., Мірошніченко К. С. Дослідження рівноваги $Cd + SnBr_2$ « $Sn + CdBr_2$ в $AlBr_3$-KBr_2 як розчиннику // Там само. – Т. 7, вип. 1. – С. 39–48.

2262. Джамбул. «І дітям, і внукам, і правнукам враз. . . »: (Вірші) / Пер. М. Рильський // Жовтеня. – 1940. – № 1. – С. 2.

2263. Дзевалтовський К. Й. Основні проблеми електрозварювання // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 7/8. – С. 81–83.

2264. Динник А. Н. Об одной ошибке в курсах сопротивления материалов // Вестн. инженеров и техников. – 1940. – № 6. – С. 377–378.

2265. Динник А. Н. Об устойчивости цепных арок // Науч. труды / Днепропетр. металлург. ин-т. – 1940. – Вып. 6: Сб. к 10-летию ин-та. – С. 3–12.

2266. Динник О. М. Деформація і розпір колової арки при навантаженнях, більших за критичне // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 10. – С. 37–51.

2267. Динник О. М. Листопадова сесія Відділу технічних наук. (Київ, 1940) // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 10. – С. 70–72.

2268. *Динник О. М. Стійкість арок // Й. В. Сталіну – Академія наук Української Радянської Соціалістичної Республіки: Зб. праць. – К., 1940. – С. 599–606.

2269. Динник О. М. Червнева сесія Відділу технічних наук. (Київ, 1940) // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 6. – С. 75–77.

2270. Длугач Л. С. Академик Александр Александрович Байков: (Металлург) // Сталь. – 1940. – № 10. – С. 9–10.

2271. Дмитров Л. Д. Перекопский ров и вал / Отв. ред. Н. И. Ячменев; Ин-т археологии АН УРСР. – К.: Изд-во АН УРСР, 1940. – 106 с.: ил.

2272. Долгопольська М. О. Зоопланктон Чорного моря в районі Карадага // Труди / Карадаг. біол. станція АН УРСР. – 1940. – Вип. 6. – С. 57–111.

2273. Доповіді Академії наук УРСР. № 1 / Відп. ред. А. Я. Калінович. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 54 с.

2274. Те саме. № 2 / Відп. ред. Б. С. Чернишов. – 52 с.

2275. Те саме. № 3. – 50 с.

2276. Те саме. № 4. – 64 с.

2277. Те саме. № 5. – 62 с.

2278. Те саме. № 6. – 60 с.

2279. Те саме. № 7. – 68 с.

2280. Те саме. № 8/9. – 86 с.

2281. Те саме. № 10. – 64 с.

2282. Те саме. № 11. – 60 с.

2283. Те саме. № 12. – 58 с.

2284. Драгомиров Н. И. Длительность воздействия, необходимого для индукции ретины и у зародышей амфибий // Докл. АН СССР. Н. С. – 1940. – Т. 26, № 5. – С. 515–518.

2285. Драгомиров Н. И. Ретональная детерминация зародыша у окуня // Там само. – Т. 27, № 2. – С. 188–191.

2286. Дранішніков П. І. Експериментальна перевірка роботи горизонтальних дренажних труб в укосі зсуву в лабораторних умовах // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 3. – С. 267–284.

2287. Дрінфельд Г. І. Деякі питання з теорії алгебричних рівнянь у середній школі // Комуніст. освіта. – 1940. – № 4. – С. 69–82.

2288. Дрінфельд Г. І. Про одну властивість групи, оберненої до даної неперервної групи перетворень // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1940. – № 3. – С. 65–72.

2289. Дрінфельд Г. І. Про оператори, які переставляють інтегральні інваріанти неперервної групи перетворень // Там само. – № 4. – С. 157–164; № 5. – С. 117–122.

2290. Дрінфельд Г. І. Просто-транзитивні групи Lie з наперед даними інтегральними інваріантами // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 11. – С. 33–36. – Текст парал. фр.

2291. Дупленко К. Ф. Санаторно-курортное обслуживание трудящихся УССР в 1939 г. // Здравоохранение в УССР в 1939 г. – К., 1940. – С. 317–324.

2292. Дядиченко В. А. Ємельян Пугачов: (Керівник селянського повстання 1773 р.: Істор. нарис) // Комсомол. пропагандист. – 1940. – № 6. – С. 52–56.

2293. Дядиченко В. А. Розгром шведів під Полтавою в 1709 році // Полтавська битва. – К., 1940. – С. 75–98.

2294. Дядюша Г. Ф. До питання про природу «фактору стимуляції» мезенхіми // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 5. – С. 1495–1506.

2295. Дятлов В. И. Режим подогрева и термической обработки при электродуговой сварке рельсовых стыков // Сборник работ по сварным рельсовым стыкам. – К., 1940. – С. 105–119.

2296. Дятлов В. І., Фрумін І. І. Стабілізуючі покриття для автозварювання на змінному струмі / Ін-т електрозварювання АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 48 с.

2297. Дяченко В. Є, Бреус К. А. Потенціальне поле діафрагми // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1940. – № 5. – С. 3–16.

2298. Дяченко С. С. Властивості протичеревнотифозних Vi-сироваток, добутих на козлах // Эксперим. медицина. – 1940. – № 5/6. – С. 57–63.

2299. Дяченко С. С. Експериментальні дані про античеревнотифозну Vi-сироватку // Там само. – № 4. – С. 65–71.

2300. Дяченко С. С. Матеріали про властивості Vi-антигену. Повідомл. I // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 4. – С. 17–34.

2301. Дяченко С. С. Про вплив черевнотифозного токсину на кровоносну систему: Поперед. повідомл. // Там само. – С. 33–38.

2302. Евтухова М. Л. Клиническое значение пробы с применением краски bengale rosa как метода функционального испытания печени // Клинич. медицина. – 1940. – Т. 18, № 1. – С. 158–167.

2303. Ейдельман М. М. Стійкість дегідроаскорбінової кислоти в деяких кислотах // Біохім. журн. – 1940. – Т. 16, № 2. – С. 411–421.

2304. *Елисеев А. С. Перспективы производства магнезиальных соединений на Сиваше // Труды Конференции по проблеме Сиваша. – К., 1940. – С. 111–120.

2305. Епельбаум С. Є., Сквирська Є. Б. Гліколіз в мозку тварин різного віку // Біохім. журн. – 1940. – Т. 15, № 2/3. – С. 233–248.

2306. Єлецький Ю. А. Стратиграфія верхньокрейдяних відкладів басейну ріки Десни в районі Новгород-Сіверського // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 4. – С. 115–137.

2307. Єрмаков М. В., Скіпський В. П. Матеріали про еволюцію холіенергічної іннервації. I. Звільнення ацетилхоліноподібної речовини черевним нервовим ланцюжком у сколопендр // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 2. – С. 493–508.

2308. Єрмоленко М. Ф., Каденська В. С. Про абсорбцію силіцій IV-флуориду в паровій фазі // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 7, вип. 3. – С. 407–413.

2309. Єрусалімський Б. М. До клінічної характеристики повторного висипного тифу // Радян. медицина. – 1940. – № 10. – С. 37–42.

2310. Заболоцький Т. В., Снігуровська Ю. О. Визначення величини поверхні залізних каталізаторів // Вісті Ін-ту фіз. хімії. – 1940. – Т. 12. – С. 23–31.

2311. Завистовский В. С. Глубинная геология Причерноморской впадины по данным геофизики // Труды Конференции по проблеме Сиваша. – К., 1940. – С. 33–38.

2312. Зазірний В. О. До петрографічної характеристики вугілля з свердловини № 590 і № 591 по р. Сухі Яли // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 4. – С. 85–89.

2313. Закревська Г. В. Геологічна характеристика корисних копалин четвертинної серії побережжя р. Горині між Ямполем і Острогом // Там само. – Вип. 1/2. – С. 5–26.

2314. Заморий П. К. Геология и гидрохимия Сиваша // Труды Конференции по проблеме Сиваша. – К., 1940. – С. 55–78.

2315. Заморій П. К. Геоморфологічний нарис лівобережжя нижнього Дніпра // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 4. – С. 5–31.

2316. Заморій П. К. Природні багатства Сиваша // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 7/8. – С. 33–36.

2317. Заморій П. К., Молявко Г. І. Про газоносність четвертинних відкладів піщано-черепашкового пересипу Молочного лиману // Геол. журн. – 1940. – Т. 6, вип. 4. – С. 253–255.

2318. Занкевич Є. Х. Проблема взаємодії підщепи та прищепи // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 7/8. – С. 45–54.

2319. Занько А. М. Застосування О-оксихіноліну в поляриметричному титруванні // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 6. – С. 27–35.

2320. Записки Інституту гірничої механіки. № 4 / АН УРСР; Ред. М. М. Федоров. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 167 с.: ілюстр.

2321. Записки Інституту хімії. Т. 6, вип. 2 / АН УРСР; Відп. ред. В. О. Плотников. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – С. 83–196: ілюстр.

2322. Те саме. – Вип. 3/4. – 375 с.: ілюстр.

2323. Те саме. Т. 7, вип. 1. – 91 с.: ілюстр.

2324. Те саме. – Вип. 2. – 283 с.: ілюстр.

2325. Те саме. – Вип. 3. – С. 287–439.: ілюстр.

2326. Західна Україна: Збірник / Ін-т історії України АН УРСР; Ред. С. М. Бєлоусова і О. П. Оглоблина. – К., 1940. – 138 с.

2327. Збірник дослідів над індивідуальним розвитком тварин. № 13 / Ін-т зоології АН УРСР; Відп. ред. І. І. Шмальгаузен. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 91 с.: ілюстр.

2328. Збірник Інституту органічної хімії. № 11 / АН УРСР; Ред. В. Г. Шапошников. – К., 1940. – 175 с.

2329. Збірник праць Інституту математики. № 3 / АН УРСР; Відп. ред. Д. О. Граве. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 140 с.

2330. Те саме. № 4 / Відп. ред. М. О. Лаврентьєв. – 180 с.

2331. Те саме. № 5. – 123 с.

2332. Зданевич Б. І. Творчий шлях Гутенберга // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 7/8. – С. 92–106.

2333. Зерова М. Я. Декілька нових для СРСР видів Phomopsis // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 2. – С. 305–312.

2334. Зерова М. Я. Захворювання кактусових, спричинені грибами Gloesosporim amoenum Sacc., Macrophoma opuntiae phaecanthe sp. nov. і Botrytis cinerea Pers. // Там само. – С. 301–303.

2335. Зіновьєва Х. Г. До методики виготовлення азотобактерину // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 3. – С. 85–96.

2336. Зосимович Д. П. Зміна потенціалів свинцю в розчинах сульфатної кислоти // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 6, вип. 3/4. – С. 211 -222.

2337. Зуховицький С. І. Про мінімальне наближення системи несумісних лінійних рівнянь з деякими іншими мінімум проблемами // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1940. – № 3. – С. 73–76.

2338. Зуховицький С. І. Про одну функцію, що асимптотично найменше відхиляється від нуля на сталому інтервалі // Там само. – № 4. – С. 175–179.

2339. Исаченко Б. Л. Н. Ф. Гамалея: К 55-летию научной деятельности // Микробиология. – 1940. – Т. 9, вып. 3. – С. 307.

2340. Исаченко Б. Л. Новое о прорастании семян плодовых растений // Природа. – 1940. – № 2. – С. 72.

2341. Исаченко Б. Л. Предисловие ко 2-му изданию // Омелянский В. Л. Практическое руководство по микробиологии. – 2-е изд., перераб. и дополн. – М.;Л., 1940. – С. 3–4.

2342. Ісаченко Б. Л. On the microorganisms of the lower limits of the biosphere (О микроорганизмах с нижних границ биосферы) // J. Bact. – 1940. – September. – Vol. 40, № 3. – P. 379–381.

2343. Ісакович В. М., Шевченко А. Є., Бондаренко В. В. та ін. Ріст добробуту трудящих країни соціалізму: (В допомогу агітаторам і пропагандистам) / Ін-т економіки АН УРСР; Під ред. В. В. Рудницького і В. М. Ісаковича. – К.: Держ. політ. вид-во УРСР, 1940. – 84 с.

2344. Ишлинский А. Ю. Гипотеза прочности формоизменения // Уч. зап. / Моск. гос. ун-т. – 1940. – Вып. 46: Механика. – С. 117–124.

2345. Ишлинский А. Ю. О равнопрочном сечении балки // Там само. – Вып. 39. – С. 87–90.

2346. *Ишлинский А. Ю. Применение полуобратного метода к приближенному решению некоторых задач упругости // Уч. зап. / Моск. гос. пед. ин-т им. К. Либкнехта. Сер. физ. -мат. – 1940. – Т. 7, вып. 3. – С. 97–114: риС.

2347. Ишлинский А. Ю. Продольные колебания стержня при наличии линейного закона последействия и релаксации // Прикладная математика и механика. – 1940. – Т. 4, вып. 1. – С. 79–92.

2348. Ишлинский А. Ю. Разрушение не вполне упругих материалов // Работы по теории, расчету и производству сельскохозяйственных машин: Сб. ст. – М., 1940. – С. 101–127.

2349. Ішлінський О. Ю. Linear deformation laws of not quite bodies // C. R. Acad. Sci de l'URSS. – 1940. – Vol. 26, № 1. – P. 23–27.

2350. Івантишин М. М. Деякі зауваження про зв'язок зруденіння з геологічними структурами // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 1. – С. 17–22.

2351. Ігнатенко В. Л. Невідомий автограф роману Квітки-Основ'яненка: («Жизнь и похождения Петра Пустолобова») // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1940. – Кн. 5/6 . – С. 213–229.

2352. Ізбеков В. О., Човник Н. Г., Скобець Є. М. Напруження розкладу подвійних і потрійних систем з розтоплених галогенідів // Труди / Київ. С. -г. ін-т агр. і агрохім. ф-тів. – 1940. – Т. 2. – С. 95–110.

2353. Ількевич Г. П. До теорії дифузії в твердих тілах // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1940. – Т. 9, вип. 1. – С. 29–38.

2354. Історія України: Корот. курс / Ін-т історії України АН УРСР; Ред. С. М. Бєлоусов, К. Г. Гуслистий, О. П. Оглоблин та ін. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 412 с.

2355. Іщенко І. М. Принципи хірургічної тактики при гострому мозковому тиску травматичного походження: (Матеріали до лікування гострих комоціональних контузійних синдромів) // Праці / Укр. ін-т клініч. медицини. – 1940. – Т. 1. – С. 452–467.

2356. Іщенко І. М. Феномен Артюса в сенсибілізованому гомотрансплантаті шкіри: (Експеримент на кроликах) // Там само. – С. 449–451.

2357. Іщенко І. М. Хірургія в умовах сучасної війни // Радян. медицина. – 1940. – № 7/8. – С. 19–26.

2358. Й. В. Сталіну – Академія наук Української Радянської Соціалістичної Республіки / Редкол.: О. О. Богомолець та ін. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 716 с.

2359. К совещанию по вопросам вскрытия и разработки каменноугольных месторождений. 2–4 февраля 1940 г., г. Сталино Днепропетровской области / Ин-т горной механики АН УССР. – К.: Изд-во АН УССР, 1940. – 24 с.

2360. Кабалкін А. С. Вугільний Донбас в третій п'ятирічці // Зап. / Ін-т економіки АН УРСР. – 1940. – Кн. 1/2: Питання соціаліст. госп-ва. – С. 89–113.

2361. Кабалкін А. С. Стахановський рух і продуктивність праці у вугільному Донбасі / Ред. В. В. Рудницький; Ін-т економіки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 158 с.: ілюстр.

2362. Кавецький Р. Є., Пастернак М. Н. Вплив цитотоксичної антиретикулярної сироватки на так званий гемато-енцефалічний бар'єр // Мед. журн. – 1940. – Т. 9, вип. 4. – С. 1193–1200.

2363. Календар-довідник на 1940 р. / АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 170 с.

2364. Калинович М. Я. Вступ до мовознавства. Вип. 1. – К.: Вид-во Київ. ун-ту, 1940. – 109 с.

2365. Калинович М. Я., Грунський М. К., Кириченко І. М. Звернення Інституту мовознавства АН УРСР до читачів проекту російсько-українського словника // Російсько-український словник: Проект. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – С. I – III.

2366. Калинович М. Я. Червнева сесія Відділу суспільних наук АН УРСР // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 6. – С. 73–74.

2367. Каган С. С. Вивчити підсумки, усунути дефекти: (Завдання охорони здоров'я в УРСР) // Радян. медицина. – 1940. – № 4. – С. 3–6.

2368. Каталог вистави, присвяченої 85-річниці з дня смерті Адама Міцкевича / Львів. філіал б-ки АН УРСР; Вступ. ст. Е. Усієвич. – Львів, 1940. – 66 с.: портр.

2369. Кекух А. М. Газовий обмін процесів дихання і фотосинтезу у буряків // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 3/4. – С. 261–274.

2370. Кекух А. М., Гаврис Ю. А. Подсочка сосны закрытой каррой // Лесохим. пром-сть. – 1940. – № 4. – С. 37–42.

2371. Кибальчич М. М. М. Коцюбинський в (Чернігівській) архівній комісії // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1940. – Кн. 5/6. – С. 193–212.

2372. Кибальчич М. Нове у вивченні «Fata Morgana» М. Коцюбинського // Комуніст. освіта. – 1940. – № 7. – С. 18–25.

2373. Кильчевский Н. А. Некоторые методы интегрирования уравнений равновесия упругих оболочек // Прикладная математика и механика. Н. С. – 1940. – Т. 4, вып. 2. – С. 43–58.

2374. Кільчевський М. О. Основні рівняння рівноваги пружних оболонок і деякі методи їх інтегрування. Ч. 1// Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1940. – № 4. – С. 83–149.

2375. Кільчевський М. О. Те саме. Ч. 2. Прямі методи одержання еластостатичної системи рівнянь // Там само. – № 5. – С. 73–97.

2376. Кирилюк Є. П. Листи Кропивницького до Гринченка // Театр. – 1940. – № 9. – С. 19–22.

2377. Кирилюк Є. П. Сто років великої народної книги: (Вид. «Кобзаря» Т. Г. Шевченка) // Радян. література. – 1940. – Кн. 3. – С. 199–217.

2378. Кирилюк Є. П. М. Л. Кропивницький: (До 100-річчя з дня народження) // Літ. критика. – 1940. – Кн. 5. – С. 24–44.

2379. Кирилюк Є. П. «Чорні хмари» І. С. Нечуй-Левицького // Молодий більшовик. – 1940. – Кн. 4. – С. 98–108.

2380. Кирпиченко М. Я. Донне тваринне населення заплавних водойм верхньої і середньої течії р. Дніпра та їх категоризація // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 10. – С. 15–20. – Текст парал. нім.

2381. Кирпиченко М. Я. Донне тваринне населення заплавних водойм р. Дніпра Циганське і Підбірне: (В зв'язку з виявленням їх типу та продуктивності) // Труди / Гідробіол. станція АН УРСР. – 1940. – № 19. – С. 3–82.

2382. Кікоїн А. К., Лазарев Б. Г. Про деякі властивості плівки гелію II. // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1940. – Т. 9, вип. 1. – С. 101–106.

2383. Кіпріанов А. І. Забарвлення і симетрія в будові молекули органічних барвників // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 12. – С. 3–17. – Текст парал. нім.

2384. Кіпріанов А. І., Крапаль Г. В. Синтези в ряду похідних бензтіазолу // Уч. зап. / Харк. держ. ун-т ім. О. М. Горького. – 1940. – Т. 19. – С. 305–311.

2385. Кисєльов О. І. Листи П. Грабовського до Б. Грінченка // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1940. – Кн. 5/6. – С. 231–293.

2386. Кисєльов О. І. Юбілей Павла Арсеновича Грабовського: (75 років з дня народження українського поета) // Там само. – С. 329–332.

2387. Кисіль І. М. Дослідження стійкості стальних стрижнів, стиснутих з ексцентриситетом у площині цупкості // Питання будівельної механіки. – К., 1940. – С. 47–70.

2388. Кладієнко Д. П. Вікові зміни кількості води, жиру і білка в тканинах риб (Leuctecus idus) // Мед. журн. – 1940. – Т. 9, вип. 4. – С. 1411–1426.

2389. Кладієнко Д. П. Вікові зміни кількості деяких мінеральних елементів у тканинах і органах риб: (морського йоржа – Scorpaena porcus) // Там само. – С. 1573–1586.

2390. Клодницький І. І., Монець П. Стадо Тростянецького держплемрозплідника і племінна робота з ним // Соціаліст. тваринництво. – 1940. – № 10. – С. 13–20.

2391. Коваленко А. Д. Визначення напруг у лопатках турбоповітродувок за моментною теорією оболонок // Питання будівельної механіки. – К., 1940. – С. 221–249.

2392. Коваленко А. Д. Исследование напряжений в колесах турбомашин // Сб. аннотаций научн. -исслед. работ вузов ВКВШ [Всесоюз. ком. по делам высш. школы при Совете Нар. Комиссаров СССР]. – 1940. – Вып. 1. – С. 29–30.

2393. Коваленко А. Д. Расчет лопаток турбомашин по моментной теории оболочек // Совет. котлотурбостроение. – 1940. – № 1. – С. 8–15.

2394. Коваленко В. Г. Вплив мінеральних речовин на ранні фази розвитку цукрових буряків // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 3/4. – С. 161–180.

2395. Ковальский В. В. Первая конференция по вопросам сравнительной биохимии. (Киев, 1939) // Успехи соврем. биологии. – Т. 12, вып. 2. – С. 364–371.

2396. Коган Б. Застосовуємо двохзмінну роботу на фермі: (Колгосп ім. Кагановича Київського району) // Соціаліст. тваринництво. – 1940. – № 1. – С. 30–32.

2397. Кожич-Зеленко М. П. Замітки про каситерит на Волині // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 1/2. – С. 273–275.

2398. Козлов Г. М. Ленін про гроші, кредит і фінанси // На фінансовому фронті. – 1940. – № 9. – С. 3–6.

2399. Колдаєв Б. М. До питання про перетворення карнозину в мускулах // Біохім. журн. – 1940. – Т. 16, № 2. – С. 345 -364.

2400. Колдаєв Б. М., Гельман Р. М. Глікогенез у мускулах при зменшеному вмісті глікогену // Там само. – С. 329 -344.

2401. Колесса Ф. М. Кілька слів про фольклор Західної України // Література і мистецтво. – 1940. – № 4. – С. 37–41.

2402. Колесса Ф. М. Об украинском фольклоре // Новый мир. – 1940. – № 9. – С. 202–206.

2403. Колесса Ф. М. Хмельниччина в українських народних поезіях і думах // Зап. історич. та філол. ф-тів Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка. – Львів, 1940. – Т. 1. – С. 41–58.

2404. Колпаков Є. В. Про реакцію Маутнера і Піка з погляду порівняльної патології // Мед. журн. – 1940. – Т. 9, вип. 4. – С. 1323–1341.

2405. Колпаков Є. В. Про реакцію Mautner'a і Pick'a з погляду порівняльної патології // Там само. – Т. 10, вип. 3. – С. 835–856.

2406. Коляда Ю. Ф. Елементи народного мистецтва в роботах архітекторів Киргизької РСР // Архітектура Радян. України. – 1940. – № 4. – С. 28–33.

2407. Коляда Ю. Ф. Народні мотиви в архітектурі старовинних українських млинів // Там само. – № 5. – С. 28–33.

2408. Комаров Б. С. О расчете необходимой глубины забивки свай // Техника и вооружение. – 1940. – № 6. – С. 67–70.

2409. Комаров Б. С. Электропитание предприятий проводной связи // Мастер связи. – 1940. – № 1. – С. 38–43.

2410. Комісаренко В. П. До питання про лікування діабету інсуліном і іншими препаратами // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 5. – С. 1667–1675.

2411. Конгіссер М. А. Матеріали до вивчення деяких водоростей Чорного моря // Труди / Карадаг. біол. станція АН УРСР. – 1940. – Вип. 6. – С. 113–121.

2412. Конєєва А. В., Поляков М. В. Кінетика повільної оксидації вутлець – П – оксиду // Вісті Ін-ту фіз. хімії. – 1940. – Т. 12. – С. 107–118.

2413. Конференция институтов АН УССР по местным топливам и другим видам природной энергии, 4–7 июня 1940 г., Киев: Сб. тез. докл. / Совет по изучению производительных сил УССР АН УССР. – К.: Изд-во АН УССР, 1940. – 42 с.

2414. Корнєв К. А., Серебряний С. Б. Застосування алкоголятів для синтезу азидопохідних простих ефірів: Повідомл. 1. Алкоголят азидоетанолу і його застосування для синтезу азидопохідних простих ефірів // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 6, вип. 3/4. – С. 343–351.

2415. Корноухов М. В. Розрахунок міцності і стійкості рам з стрижнями змінного перерізу: (Канд. дис.) // Питання будівельної механіки. – К., 1940. – С. 5–33.

2416. Короткевич М. А. Расчет и конструирование вагонов. Ч. 2. Проектирование вагонов. – М.;Л.: Маш. гос. изд-во, 1940. – 372 с.

2417. Короткий зміст праць Л. В. Писаржевського / Ф. І. Березовська, О. І. Бродський, Е. Я. Герман та ін. // Лев Володимирович Писаржевський (1874–1938): Матеріали про життя і творчість. – К., 1940. – С. 116–155.

2418. Корсунский М. И., Готт В. С., Ланге Ф. Ф. Получение больших ионных токов. I // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1940. – Т. 10, вып. 2. – С. 155–160.

2419. Корсунский М. И.,Ланге Ф. Ф., Шпинель В. С. Порог возбуждения In 115 рентгеновыми лучами // Докл. АН СССР. Н. С. – Т. 26, № 2. – 1940. – С. 145–146.

2420. Корчагін Л. В., Піонтковська М. А. Спектр вбирання важкого ацетону в гексані // Вісті Ін-ту фіз. хімії. – 1940. – Т. 12. – С. 165–168.

2421. Коршиков А. А. Материалы к познанию водорослей Горьковской области. Фитопланктон р. Оки в августе 1932 г. // Уч. зап. / Горьк. гос. ун-т. – 1940. – Вып. 9. – С. 101–128.

2422. Коршиков А. А. Нотатки про Conium sac-culiferum scherffel // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 3/4. – С. 289–296.

2423. Коршиков А. А. Hyalobrachion quadrilobum – новий вид із групи Volvocales // Там само. – С. 297–300.

2424. Косарик Д. М. «Кобзар» і Максим Горький // Літ. критика. – 1940. – Кн. 6. – С. 42–48.

2425. Косарик Д. М. Неопублікований лист О. М. Горького // Там само. – С. 124–127.

2426. Косарик Д. М. Сталін і українські полки на Царицинському фронті: (Образ Сталіна у фронтовій творчості) // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1940. – Кн. 5/6 . – С. 23–41.

2427. Косарик Д. М. Шанування пам'яті Г. С. Сковороди // Там само. – С. 333–339.

2428. Котельников О. К. Декілька зауважень з приводу фізичного змісту рівнянь Максвелла // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 1. – С. 3–8. – Текст парал. фр.

2429. Котельников О. К. Електричне поле осцилятора // Там само. – С. 27–34.

2430. Котельников О. К. Рух на границі рідких діелектриків в полі високої напруги // Там само. – С. 8–15.

2431. Котов М. І. Геоботанічний нарис південної частини Вінницької області // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 2. – С. 325–374.

2432. Котов М. І. Новий вид вяза Ulmus Wyssotsky Kotov sp. nov. // Там само. – № 3/4. – С. 333–352.

2433. Котов М. І. Нові види рослин з Донбаса // Там само. – № 2. – С. 297–300.

2434. Котов М. І. Опис нових видів флори УРСР // Там само. – С. 275–279.

2435. Котов М. І. Пам'ятки природи Наддністрянщини: (Околиці С. Стіни Томашпільського району) // Там само. – № 1. – С. 111–118.

2436. Кравченко В. М. Термодинамічний розрахунок потрійної системи ортоксилол-метаксилол-параксилол // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 12. – С. 19–29.

2437. Кравченко Ю. С., Ходьков Л. Є. Випадки розгалуження соломини і колоса ячменю // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 3/4. – С. 275–277.

2438. Краєвий І. М. Збільшення вітаміну С в овочевих рослинах способом щеплення // Сад та город. – 1940. – № 8/9. – С. 21–24.

2439. Краюхін Б. В. До питання про вплив симпатичної нервової системи на механограму і електрограму поперечносмугастих мускулів // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 2. – С. 551–575.

2440. Краюхін Б. В. До питання про механізм участі симпатичної нервової системи в перебігу мускульних судорог // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 11. – С. 3–10. – Текст парал нім.

2441. Краюхін Б. В. Механо- і електрограма нерва при руйнуванні спинного мозку // Мед. журн. – 1940. – Т. 9, вип. 4. – С. 1047–1052.

2442. Краюхін Б. В., Щербаков М. М. Рухова хронаксія у довголітніх стариків України // Там само. – Т. 10, вип. 2. – С. 529–536.

2443. Кржижановский Г. М. Ленинский план электрификации // Наша страна. – 1940. – № 4/5. – С. 4–9.

2444. Крижанівський С. А. Антей: (Вірші) // Літ. журн. – 1940. – № 6. – С. 20.

2445. Крижанівський С. А. Василь Стефаник: (Огляд творчості українського письменника) // Там само. – С. 98–118.

2446. Крижанівський С. А. Вірш про любов і розлуку // Молодий більшовик. – 1940. – Кн. 7. – С. 9.

2447. Крижанівський С. А. Варіації на «народні мотиви»: (Вірші) // Там само. – Кн. 1. – С. 85–86.

2448. Крижанівський С. А. «Коли вже осінь в золотім убранні. . . », «Коли цвітуть в рясному вбранні вишні. . . »: (Вірші) // Радян. література. – 1940. – Кн. 3. – С. 126.

2449. Крижанівський С. А. Ліричний щоденник: (Вірші) // Там само. – Кн. 2. – С. 113–114.

2450. Крижанівський С. А. Максиму Рильському: (Вірші) // Там само. – Кн. 5. – С. 94.

2451. Крип'якевич І. П. З минулого Шевченкової батьківщини // Зап. істор. та філол. ф-тів Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка. – Львів, 1940. – Т. 1. – С. 139–147.

2452. Кропивницький М. Л. До 100-річчя з дня народження (1840–1940): Бібліогр. покаж. літератури за матеріалами виставки / Склав Бойко І. З.; Ред. Петриченко Е. М; Б-ка АН УРСР. Від. наук. бібліогр. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 17 с.

2453. Крупский А. И. Первые 500 родов, обезболенных при помощи веселящего газа и газо-воздушной аналгезии (N_2O) // Акушерство и гинекология. – 1940. – № 3/4. – С. 54–57.

2454. Кручакова Ф. А. Вміст натрію, калію, кальцію і магнію в двох різнофункціонуючих мускулах // Біохім. журн. – 1940. – Т. 16, № 3. – С. 357–365.

2455. Кудра О. К., Клейбс Г. С. Міднення з амоніакових ванн // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 6, вип. 3/4. – С. 203–210.

2456. Кузьменко А. А. Всесоюзна нарада фізіологів рослин, Москва, 28 січ. 1940 р. // Юний натураліст. – 1940. – № 4. – С. 5–6.

2457. Кузьменко А. А. Пам'яти професора А. И. Паламарчука: (1889–1939. Генетик-селекционер) // Совет. ботаника. – 1940. – № 1. – С. 147–148.

2458. Куліков М. С. XX роковини героїчної армії радянського народу // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 2. – С. 10–19.

2459. Куліков М. С., Клесов М. Д. Дослід макової дегельмінтизації при диктіокаульозі методом однократної інтратрахеальної ін'єкції водного розчину йоду: Автореф. // Ветеринарна справа. – 1940. – № 8/9. – С. 30–31.

2460. Куліков М. С., Клесов М. Д. Порівняльна оцінка ефективності CS_2, CCl_4 і сумішки їх при лікуванні аскаридозу, стронгілідозів і гастрофільозу в коней: Автореф. // Там само. – № 10. – С. 27–28.

2461. Кульберг Л. М., Пресман Ш. Є. Крапельний аналіз фармацевтичних препаратів // Фармацевт. журн. – 1940. – № 1. – С. 17–20.

2462. Кульберг Л. М., Пресман Ш. Є. Те саме // Там само. – № 3. – С. 12–14.

2463. Кульберг Л. М., Ровинская Э. И. Определение следов алюминия при помощи алюминола // Завод. лаборатория. – 1940. – № 2. – С. 145–148.

2464. Кульберг Л. М., Юровская Ф. Новый метод определения следов цинка при помощи фотометра Пульфрика // Там само. – № 3. – С. 295–296.

2465. Купянский И. Я. Маркиан Ташкевич (1811–1843): Творч. биогр. укр. писателя) // Лит. обозрение. – 1940. – № 4. – С. 46–48.

2466. Курдюмов Г. В. К теории закалки и отпуска стали // Сборник докладов секции металловедения ВНИТО металлургов. – М., 1940. – С. 96–125.

2467. Курдюмов Г. В., Грузин П. Л., Энтин Р. И. О природе «Третьего превращения» при отпуске закаленной стали // Металлург. – 1940. – № 8. – С. 15–23.

2468. *Курдюмов Г. В., Мирецкий В. Превращения в эвтектоидных сплавах Cu – Al. 7. Исследование превращения b_1 « b методом скоростной рентгеновской съемки // Журн. теорет. физики. – 1940. – Вып. 20. – С. 1685–1690.

2469. *Курдюмов Г. В., Мирецький В. Transformation in eutocoid Cu – Al alloys. 4. On the reversibility of the martensitic transformation b_1_g // J. Phys. USSR. – 1940. – Vol. 2, №. 3. – P. 143–146.

2470. Курдюмов Г. В., Мирецький В., Стеллецька Т. Transformation in eutocoid Cu – Al alloys. 5. Crystal structure of the martensite g – Phase // Там само. – Vol. 3, №. 4/5. – P. 297–308.

2471. Курнаков Н. С. Введение в физико-химический анализ. – 4-е изд., доп. / Под ред. В. Я. Аносова и М. А. Клочко. – М.; Л.: АН СССР, 1940. – 563 с.

2472. Курнаков Н. С. О свойствах твердых растворов магния и алюминия в системе Al – Mg // Изв. Сектора физ. -хим. анализа. – 1940. – Т. 13. – С. 201–208.

2473. Курнаков Н. С. Равновесие в системе Na_2Cl_2-$PtCl_4$-H_2O // Журн. общей химии. – 1940, – Т. 10, вып. 7. – С. 577–588.

2474. Курнаков Н. С., Берг Л. Г., Лепешков И. Н. Опыт применения кривых нагрева к исследованию характера природных солей и их смесей // Труды Третьего совещания по эксперим. минералогии и петрографии, 31 янв. – 4 фев. 1939 г. – М.; Л., 1940. – С. 103–113.

2475. Курнаков Н. С., Берг Л. Г., Николаев А. В., Роде С. Я. О методике кривых нагревания // Там само. – С. 95–101.

2476. Курнаков Н. С., Буялов Н. Западный Казахстан – новая калийно-магниевая база СССР // Труды XVII сессии [Международного геологического конгресса. СССР, 1937] – М.:, 1940. – Т. 5. – С. 337–354.

2477. *Курнаков Н. С. и др. Годичные циклы Карабогазского залива // Залив Кара-Богаз-Гол. Состояние залива и его промышленное значение. – М.; Л., 1940. – С. 14–21.

2478. Курнаков Н. С., Мазель В. А., Воскресенская Н. К. Сингулярные изотермы систем $Na_2O – SO_3$-H_2O, $K_2O – SO_3$-H_2O // Изв. Сектора физ.-хим. анализа. – 1940. – Т. 13. – С. 253–250.

2479. Курнаков Н. С., Николаев В. И., Егоров В. С. Исторический очерк и современное состояние проблемы Кара-Богаз-Гола // Залив Кара-Богаз-Гол. Состояние залива и его промышленное значение. – М.;Л., 1940. – С. 9–13.

2480. Курнаков Н. С., Погодин С. А., Шпичинецкий Е. С. и др. О фазах переменного состояния системы Pb – Na // Изв. Сектора физ. -хим. анализа. – 1940. – Т. 13. – С. 321–326.

2481. Курнаков Н. С., Фейгельсон И. Б., Бергман А. Г. Физико-химический анализ годичных циклов соляных озер: (Озеро Эльтон в 1932–1937 гг.) // Там само. – Т. 12. – С. 189–212.

2482. Курнаков Н. С., Штернина Е. Б. Исследование методами физико-химического анализа тройной системы m-финилендиамин -бензойная кислота – салициловая кислота // Там само. – Т. 13. – С. 135–163.

2483. Кушнаренко Д. О. Народ славить Червону Армію // Народна творчість. – 1940. – № 1. – С. 16–20.

2484. Кушнаренко Д. О. Шевченко і фольклор // Там само. – № 2. – С. 46–56.

2485. Кушнаренко Д. О. Гонтаренко П. Ф., Родіна М. С. Шевченко в народній творчості: Зб. / Вступ. ст. Ю. М. Соколов; Ін-т укр. фольклору АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР. – 1940. – 132 с.

2486. Лаврентьєв М. О., Погребиський Й. Б. До питання про рух грунтових вод в неоднорідному грунті // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 1. – С. 23–25.

2487. Лавров Ф. І. Кобзарі в минулому і тепер // Народна творчість. – 1940. – № 3. – С. 9–22.

2488. Лавров Ф. І. Пам'ятка збирача фольклору / Ін-т укр. фольклору АН УРСР. – К.: Мистецтво, 1940. – 15 с.

2489. Лавров Ф. І. Пісні звільненого народу: (Фольклор Західної України, Бесарабії і Північної Буковини) // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 7/8. – С. 84–91.

2490. Лавров Ф. І. Порадник по фольклору / Відп. ред. Ю. М. Соколов; Ін-т укр. фольклору АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 120 с.: ілюстр.

2491. Лавров Ф. І. Про що співають в Західній Україні // Молодий більшовик. – 1940. – Кн. 3. – С. 120–124.

2492. Лазаренко А. С. Листяні мохи Радянського Далекого Сходу. Верхоплідні мохи (Acrocarpae: Andreacales-Sshistosteqiales) // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 3/4. – С. 59–100.

2493. Лебедєва О. П. Про буру гниль, яка уражає сходи бавовнику у вологих камерах при визначенні зараженості насіння гомозом // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 4. – С. 135–147.

2494. Лебензон Є. Г. Розвиток аргентофільних волокон у культурах тканини в присутності канцерогенних вуглеводів // Мед. журн. – Т. 10, вип. 5. – С. 1561–1571.

2495 Лев Володимирович Писаржевський (1874–1938): Мат-ли про життя і творчість: [Зб. нарисів і статей] / Ін-т фіз. хімії ім. Л. В. Писаржевського АН УРСР; Відп. ред. О. І. Бродський. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 156 с.: ілюстр., портр.

2496. Лейпунський О. І. Штучні радіоактивні речовини і циклотрон // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 6. – С. 42–48.

2497. Леутський К. М. Вплив тривалого неповноцінного щодо мінеральних речовин годування на мінеральний обмін. II. Вплив сольової суміші, яка відображає мінеральний склад пшениці, на електролітний склад органів. III. Вплив відчутності в їжі натрію і хлору на мінеральний склад органів і тканин // Біохім. журн. – 1940. – Т. 15, № 2/3. – С. 401–417.

2498. Лисенко П. С., Жилко Ф. Т., Жовтобрюх М. А. Питальник для збирання діалектного матеріалу української мови / Відп. ред. П. С. Лисенко; Ін-т мовознавства АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 39 с.

2499. Лифанов Е. В., Трефильев И. Я. Оксониевые производные фуранового ряда // Бюл. Всесоюз. хим. о-ва. – 1940. – № 3. – С. 30–31.

2500. Ліберман Л. А., Стадниченко М. В. Життєвий шлях Данила Кириловича Заболотного: (1866–1929: Бактеріолог і епідеміолог) // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 2. – С. 5–38.

2501. Лобанов І. Н. Про меотичні відклади східніше м. Маріуполя // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 4. – С. 79–84.

2502. *Лобович Є. Н. Вплив гіпертермії на електролітний склад головного мозку // Біохім. журн. – 1940. – Т. 16, № 2. – С. 423–428.

2503. Луганов Б. К. Вологість української бавовни перших зборів урожаю 1937р. // Зб. Ін-ту хім технології АН УРСР. – 1940. – № 11. – С. 125–136.

2504. Луганов Б. К. Про зміни властивостей бавовняної пряжі в залежності від хімічних обробок. 1. Виварювання, субстантивне і сірчасте фарбування // Там само. – С. 137–161.

2505. Луговцов М. В. Выплавка высокоглиноземистых шлаков в больших доменных печах // Рабочий металлург. – 1940. – № 5/6. – С. 1–6.

2506. Луговцов М. В. Інститут чорної металургії Академії наук УРСР // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 6. – С. 60–62.

2507. *Луговцов М. В. Нові типи високоякісних малофосфористих чавунів для переробки на кислому поді мартенівських і електричних печей // Й. В. Сталіну – Академія наук Української Радянської Соціалістичної Республіки. – К., 1940. – С. 651–663.

2508. Луговцов М. В., Коваль Б. А., Бежанишвили В. И. Предварительные итоги выплавки высокоглиноземистых шлаков в больших доменных печах // Сталь. – 1940. – № 11/12. – С. 10–15.

2509. Лукін С. Л. Про існування граничних похідних однолистих функцій // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 5. – С. 17–21.

2510. Лурье А. Ю. Хирургическая терапия септических послеродовых заболеваний. – К.: Гос. мед. изд-во УССР, 1940. – 64 с.

2511. Луцер Н. В. До питання про вплив зниженого атмосферного тиску на електрокардіограму новонароджених // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 5. – С. 1531–1538.

2512. Лысенко Т. Д. Биология развития растений: (Сб. ст. по вопр. генетики, селекции и семеноводства). – Х.: Гос. изд-во колхоз. и совхоз. лит., 1940. – 332 с.

2513. Лысенко Т. Д. Закрепить успехи в повышении урожайности проса // Колесник И. Д. За высокий урожай проса. – М., 1940. – С. 3–6.

2514. Лысенко Т. Д. Те саме // Яровизация. – 1940. – № 1. – С. 28–31.

2515. Лысенко Т. Д. Летние посадки картофеля. – М.: Сель. гос. изд-во, 1940. – 15 с.

2516. Лысенко Т. Д. Лучший теоретик дарвинизма: (К 20-летию со дня смерти К. А. Тимирязева) // Парт. строительство. – 1940. – № 9. – С. 16–23.

2517. Лысенко Т. Д. Мичуринское учение на ВСХВ // Вестн. С. -х. науки. – 1940. – Вып. 1: Плод. -ягод. культуры. – С. 3–11.

2518. Лысенко Т. Д. Новые достижения в управлении природой растений: (Стенограф. докл. на Всесоюз. совещании руковод. кафедр марксизма-ленинизма в июле 1940 г.) // Под знаменем марксизма. – 1940. – № 10. – С. 110–126.

2519. Лысенко Т. Д. О борьбе с вредной черепашкой // За устойчивый урожай на юго-востоке. – 1940. – № 11/12. – С. 1–6.

2520. Лысенко Т. Д. О практическом использовании теории стадийного развития растений // Опыт передовиков сельского хозяйства. – М., 1940. – С. 12–17.

2521. Лысенко Т. Д. О путях управления растительными организмами // Вестн. АН СССР. – 1940. – № 6. – С. 13–28.

2522. Лысенко Т. Д. Те саме // Яровизация. – 1940. – № 3. – С. 27–44.

2523. Лысенко Т. Д. Переделка природы растений. – Ереван: Арм. гос. изд-во, 1940. – 58 с. – Вірм.

2524. Лысенко Т. Д. Пожнивные посевы люцерны на юге // Вестн. АН СССР. – 1940. – № 3. – С. 42–44.

2525. Лысенко Т. Д. По поводу статьи академика А. Н. Колмогорова // Докл. АН СССР. – 1940. – Т. 28, № 9. – С. 834–835.

2526. Лысенко Т. Д. Те саме // C. R. Acad. Sci de l'URSS. – 1940. – Vol. 28, № 9. – P. 832–833. – Англ.

2527. Лысенко Т. Д. Чеканка хлопчатника. – Сталинабад: Гос. изд-во Таджикистана, 1940. – 22 с. – Тадж.

2528. Лысенко Т. Д. Что такое мичуринская генетика // Яровизация. – 1940. – № 6. – С. 3–19.

2529. Любинський М. А. Про вплив густоти посіву і вологості грунту на врожай ярої пшениці і його структуру // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 3/4. – С. 215–238.

2530. Ляхов С. М. Decapoda карадагської ділянки Чорного моря // Труди / Карадаг. біол. станція АН УРСР. – 1940. – Вип. 6. – С. 123–134.

2531. Ляшенко В. І. Поляризація в мідь І-оксиді при низьких температурах // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1940. – Т. 8, вип. 2. – С. 193–195.

2532. Ляшенко О. Ф. Аналіз складу промислової риби р. Дніпра: (верхня та середня течії) // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 10. – С. 9–14. – Текст парал. нім.

2533. Льовочкіна О. Вивчення впливу нуклеінової кислоти на викликання видимих мутацій в II-хромосомі Drosophila melanogaster // Там само. – № 3. – С. 17–22.

2534. Майзель В. М. Метод наближеного визначення характеристичних чисел у деяких фізико-механічних і технічних питаннях // Там само. – № 8/9. – С. 31–45. – Текст парал. англ.

2535. Майзель В. М. Методика застосування запропонованого методу наближеного визначення характеристичних чисел і ступінь одержуваної точності // Там само. – С. 45–59. – Текст парал. англ.

2536. Майзель В. М. Про одне розвинення методу подібності і застосування його до питань міцності // Там само. – С. 13–31. – Текст парал. англ.

2537. Маков К. И. Краткий гидрогеологический очерк украинского Причерноморья // Труды Конференции по проблеме Сиваша. – К., 1940. – С. 7–28.

2538. Маков К. І. Про умови залягання палеогену Дніпровсько-Донецької западини // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 7. – С. 37–44.

2539. Маколкин И. А. Свободная энергия и теплота образования двусернистого молибдена из измерений электродвижущих сил // Журн. физ. химии. – 1940. – Т. 14, вып. 1. – С. 110–112.

2540. Максимович О. Є., Мікульський А. А. Концентровані водорозчинні приманні препарати для бурякового довгоносика, виготовлювані з рослинної сировини // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 12. – С. 41–46. – Текст парал. нім.

2541. Максимович А. Є., Мікульський А. А. Пилуваті приманні препарати для бурякового довгоносика // Там само. – С. 47- 52. – Текст парал. нім.

2542. Максимчук К. В. Січнево-лютневі стачки в революцію 1905–1907 років: Консультація // Більшовик України. – 1940. – № 2. – С. 79–87.

2543. Малятський С. М. В які години відбувається викидання чорної ікри у чорноморського анчоуса? // Труди / Карадаг. біол. станція АН УРСР. – 1940. – Вип. 6. – С. 135–139.

2544. Маркевич А. П. Паразитические веслоногие ракообразные (Copepoda parasitica) // Жизнь пресных вод СССР. – М.;Л., 1940. – С. 398–404.

2545. Маркевич О. П. Нові види паразитичних Copepoda // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 11. – С. 11–21. – Текст парал. нім.

2546. Маркевич О. П. Нові представники Copepoda parasitica з родини Ergasilidae // Праці / НДІ біології при Київ. держ. ун-ті. – 1940. – Т. 4. – С. 107–123.

2547. Маркевич О. П. Хвороби прісноводних риб / Ін-т зоології АН УРСР. – К,; Львів: Вид-во АН УРСР. – 1940. – 168 с.

2548. Маркевич О. П. Vermiclavella elongata n. q. sp. новий представник паразитичних веслоногих з родини Vermiclavellidae fam. nova // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 12. – С. 53–57. – Текст парал. нім.

2549. Маркевич К. Я. Дослідження локальної температури в зоні надходження кисню в товщу металу // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 7, вип. 2. – С. 105–129.

2550. Марусенко П. Є. Науково-дослідна робота Інституту мікробіології ім. Д. К. Заболотного за десять років // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 2. – С. 20–30.

2551. Марченко М. І. До питання розвитку феодальних відносин на Україні в рр. 1650–1660 в кн. «Боротьба України проти шляхетської Польщі в перше десятиліття після Переяславської ради 1654–1669 рр. » // Зап. істор. та філол. ф-тів Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка. – Львів, 1940. – Т. 1. – С. 25–39.

2552. Марчук П. Д. Гідрофільна проба у кроликів різного віку // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 1. – С. 113–114.

2553. Марчук П. Д. Конференція з проблеми гіпертонії, (Київ, 11–19 груд. 1939) // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 2. – С. 56–58.

2554. Марчук П. Д. Те саме // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 1. – С. 341–344.

2555. Марчук П. Д. Про методику виготовлення і застосування антиретикулярної цитотоксичної сироватки і про способи її переховування // Там само. – Т. 9, вип. 4. – С. 1175–1191.

2556. Маслов С. І. Ломоносов в історії російської мови і літератури // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 4/5. – С. 93–103.

2557. Маяковський В. В. Розмова з товаришем Леніним: (Вірші) / Пер. С. Крижанівський // Літ. журн. – 1940. – № 1. – С. 6–8.

2558. Медведева Н. Б. Лихорадка. Гл. 5 // Руководство по патологической физиологии. – К.,1940. – Т. 1, ч. 1. – С. 835–839.

2559. Медведєва Н. Б. Дія антиретикулярної цитотоксичної сироватки на зростання і метаморфоз деяких амфібій // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 1. – С. 139–157.

2560. Медведєва Н. Б. Про аутокаталітичну регуляцію функції фізіологічної системи сполучної тканини: Повідомл. I // Там само. – Вип. 5. – С. 1433–1450.

2561. Медведєва Н. Б. Про біологічне значення сірки / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 103 с.

2562. Медведєва Н. Б. Про вплив тривалої стимуляції фізіологічної системи сполучної тканини на тварин середнього віку і на тварин старих // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 1. – С. 49–70.

2563. Медведєва Н. Б. Про вплив цитотоксичних сироваток на склад крові і на посттрансфузійні зміни складу крові // Там само. – С. 33–48.

2564. Медведєва Н. Б. Про розподіл сіркових компонентів по тканинах і про вікові зміни в кількості і розподілі сірки // Там само. – Вип. 3. – С. 793–804.

2565. Медведєва Н. Б. Про цукровий компонент у білку // Там само. – Вип. 1. – С. 327–339.

2566. Медведєва Н. Б. Реферати статей з питань обміну речовин з закордонної періодики за 1939 р. // Там само. – Вип. 2. – С. 657–732.

2567. Медведєва Н. Б. Реферати статей з питань патофізіології з закордонної періодики за різні роки // Там само. – Вип. 4. – С. 1499–1559.

2568. Медведєва Н. Б. Реферати статей з питань патофізіології з закордонної періодики за1939 р. // Там само. – Вип. 3. – С. 1005–1055.

2569. Медведєва Н. Б. Роль фосфорної кислоти в утилізації цукру: Літ. огляд // Там само. – Вип. 4. – С. 1471–1483.

2570. Медичний журнал. Т. 9, вип. 4 / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР; Відп. ред. О. О. Богомолець. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 541 с.

2571. Те саме. Т. 10, вип. 1. – 344 с.

2572. Те саме. Вип. 2. – 389 с.

2573. Те саме. Вип. 3. – 702 с.

2574. Те саме. Вип. 4. – 354 с.

2575. Те саме. Вип. 5. – 266 с.

2576. Меєрзон Т. І., Шлейфер К. М. Про вплив оксидаторів і відновників на гідролітичну активність панкреатичної і печінкової ліпази // Біохім. журн. – 1940. – Т. 16, № 2. – С. 215–246.

2577. Меженний Я. П. Кріоскопічне дослідження деяких галогенідів літію, рубідію і цезію в нітробензольному розчині алюміній-броміду // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 7, вип. 3. – С. 363–373.

2578. Мейтин М. С. Рациональный метод бухгалтерского учета материальных ценностей: (Практ. рук.). – К.: Изд-во АН УССР, 1940. – 50 с.

2579. Мелашенко П. І., Голуб Н. Ф. Діагностика дизентерійних культур з допомогою специфічного бактеріофага // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 4. – С. 39–46.

2580. Мережинский М. Ф., Черкасова Л. С. Витамин А и его защитные свойства // Уч. зап. / Молотов. гос. стоматол. ин-т. – 1940. – Вып. 3. – С. 3–20.

2581. Мережинский М. Ф., Черкасова Л. С. Об использовании некоторых биохимических факторов, ускоряющих регенеративные процессы // Там само. – С. 21–31.

2582. *Мікробіологічний журнал. Т. 6, вип. 4 / Ін-т мікробіології і епідеміології АН УРСР; Відп. ред. П. Є. Марусенко. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940.

2583. Те саме. Т. 7, вип. 1/2. – 224 с.

2584. Те саме. Вип. 3. – 166 с.

2585. Те саме. Вип. 4. – 160 с.

2586. Мілютін Г., Нахімович Н. М. Теплоємність галоідних солей групи заліза при низьких температурах: Повідомл. І. Теплоємність безводного $FeBr_2$ // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1940. – Т. 9, вип. 1. – С. 71–74.

2587. Мілютін Г., Парфьонова Є. А. Теплоємність галоідних солей групи заліза при низьких температурах: Повідомл. ІІ. Теплоємність безводних FeJ_2, $CoCl_2$ // Там само. – С. 75–80.

2588. Мілютін Г., Парфьонова Є. А., Єсельсон Б. Н. Теплоємність галоідних солей групи заліза при низьких температурах: Повідомл. ІІІ. Теплоємність безводного CoJ_2 // Там само. – С. 81–84.

2589. Мовознавство: Наук. зап. № 15/16 / Ін-т мовознавства АН УРСР; Редкол.: М. Ф. Бойко (відп. ред) та ін. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 204 с.: ілюстр.

2590. Могила М. Т. Про тонкі структури нервів сечового михура жаби і черепахи // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 3. – С. 891–911.

2591. Молявко Г. И. Новые данные по геологии Присивашья // Труды Конференции по проблеме Сиваша. – К., 1940. – С. 29–32.

2592. Моргулис Н. Д. Исследование поверхностей структуры торированного вольфрама при помощи ионного микроскопа // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1940. – Т. 10, вып. 2. – С. 168–170.

2593. Моргуліс Н. Д. Дослідження поверхневої структури торированого вольфраму з допомогою іонного мікроскопа // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1940. – Т. 8, вип. 2. – С. 149–153.

2594. Моргуліс Н. Д., Бернадинер М. П. Роботи Інституту фізики по вивченню явищ у твердих тілах // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 1. – С. 59–66.

2595. Москович С. М. Остання путь: [Л. В. Писаржевського] // Лев Володимирович Писаржевський (1874–1938): Матеріали про життя і творчість. – К., 1940. – С. 45–53.

2596. Мошкевич Л. С. До питання про порівняльну патологію гемотрансфузійного шоку у ссавців // Мед. журн. – 1940. – Т. 9, вип. 4. – С. 1343–1376.

2597. Мошкевич Л. С. Лактацидемия, фруктоземия и гликемия при введении фруктозы и инвертного сахара у собак с экспериментально нарушенной функцией печени // Бюл. эксперим. биологии и медицины. – 1940. – Т. 9, вып. 1. – С. 89–92.

2598. Мудракова Л. С. Вміст молочної кислоти в шлунковому соку // Біохім. журн. – 1940. – Т. 16, № 2. – С. 207–213.

2599. Мучник С. Р. Морфологічні особливості елементів активної мезенхіми в щурів, резистентних до саркоми Jensen'a // Експерим. медицина. – 1940. – № 1. – С. 47–53.

2600. Нагорний М. В. Бідний хлоп Йосип Руштак:(Оповідання) // Радян. література. – 1940. – Кн. 5. – С. 126–128.

2601. Нагорний П. Ф. Сучасний стан і найближчі перспективи електрифікації сільського господарства УРСР / Відп. ред. В. М. Ісакович; Ін-т економіки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 68 с.: ілюстр.

2602. Назаревський О. А. З епістолярної спадщини Гоголя: (Листи до В. І. Бєлого, В. М. Рєпніної і Є. П. Рєпніної // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1940. – Кн. 5/6. – С. 319–328.

2603. Народна творчість. № 1 / Ін-т укр. фольклору АН УРСР; Упр. в справах мистецтв при РНК УРСР; В. о. ред. Ф. Лавров. – К.: Мистецтво, 1940. – 83 с.

2604. Те саме. № 2. – 84 с.

2605. Те саме. № 3. – 83 с.

2606. Те саме. № 4 / В. о. ред. І. Корнієнко. – 84 с.

2607. Те саме. № 5. – 86 с.

2608. Те саме. № 6. – 83 с.

2609. Натансон Е. М. Новий метод добування органозолів важких металів // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 7, вип. 3. – С. 311–323.

2610. Наукова сесія, присвячена проблемам історії української літератури XIX і початку XX століття, 16–18 листоп. 1940 / Ін-т укр. л-ри АН УРСР ім. Т. Г. Шевченка. – К.: Вид-во АН УРСР, [1940]. – 4 с.

2611. Наумов А. Л. Декілька питань аналітичної теорії електричних машин // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 5. – С. 37–42.

2612. Нещадименко М. П. Мікробіологія газової гангрени // Радян. медицина. – 1940. – № 2. – С. 17–24.

2613. Нещадименко М. П. Одноразова імунізація тривакциною (ТАВ), холерною вакциною і дизентерийним анатоксином // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 1/2. – С. 53–61.

2614. Нижник О. Т. Електрохімічне дослідження індій ІІІ-хлориду в ацетоні // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 6, вип. 3/4. – С. 291–305.

2615. Нижник О. Т. Про методику кількісного визначення індію // Там само. – С. 265–289.

2616. Нижник О. Т. Термічне збагачення пусьєри кадмієм // Там само . – Т. 7, вип. 2. – С. 179–191.

2617. Никифорова А. И. О наличии мшанки Fenestralia в верхней перми Европейской части СССР // Докл. АН СССР. Н. С. – 1940. – Т. 26, № 1. – С. 111–112.

2618. Никольский А. М. Происхождение фауны Байкала: Отр. из рукоп. «География животных». – 2-е изд. – 1938 // Науч. зап. / Днепропетр. гос. ун-т. – 1940. – Т. 18: Сб. работ биол. ф-та, вып. 3. – С. 5–8.

2619. Ниренштейн Д. А., Шмухер К. М. Высокоогнеупорные доломитовые изделия на водной связке из клинкера, полученные прямым синтезом трехкальциевого силиката // Огнеупоры. – 1940. – № 1. – С. 23–29.

2620. Новикова Н. С. Бактеріофагопрофілактика бактеріальної рябухи махорки // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 3. – С. 127–140.

2621. Новикова Н. С. Спонтанне утворення бактріофага і зміна лізосенсибільності культур B. tabacum у хворому на рябуху листі махорки // Там само. – С. 97–103.

2622. Новикова-Данцігер Т. І. Фізико-хімічні показники сироватки крові після гемотрансфузії: Повідомл. І // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 5. – С. 1507–1529.

2623. Носаль П. Д. Рибне населення оз. Підбірного // Труди / Гідробіол. станція АН УРСР. – 1940. – № 19. – С. 135–165.

2624. Нудьга Г. Пісні літературного походження в українському фольклорі // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1940. – Кн. 5/6. – С. 155–192.

2625. Овчаренко Ф. Д. Добування періодичних осадів з допомогою електролітичної коагуляції желатинового золю кадмій-сульфіду // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 6, вип. 3/4. – С. 307–310.

2626. Овчаренко Ф. Д. Про феномен Лізеганга через електролітову коагуляцію желатинового золю кадмій-сульфіду // Там само. – С. 73- 75.

2627. Овчаренко Ф. Д. Утворення спіралі з колоїдного розчину кадмій-сульфіду в присутності желатини // Наук. праці / Київ. вет. ін-т. – 1940. – Т. 2. – С. 71–72.

2628. Оглоблин О. П. Боротьба російського і українського народів проти шведського вторгнення в 1708–1709 роках // Полтавська битва. – К., 1940. – С. 2–40.

2629. Оглоблин О. П. Боротьба старшинських угрупувань на гетьманщині в кінці XVII ст. і виступ Петрика // Зап. істор. та філол. ф-тів Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 1940. – Т. 1. – С. 59–72.

2630. Оглоблин О. П. Західна Україна: (Іст. нарис) // Західна Україна. – К., 1940. – С. 9–31.

2631. Оксіюк П. Ф. До історії крейдяних відслонень УРСР: (Цито-географічне дослідження) // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 8/9. – С. 77–84. – Текст парал. нім.

2632. Окснер А. М. Лишайники басейну рік Лени, Яни, Індігірки та Південного Прибайкалля. II. [Повідомл.] // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 1. – С. 77–100.

2633. Окснер А. М. Те саме. III. [Повідомл.] // Там само. – № 2. – С. 313–324.

2634. Окснер А. М. Те саме. IV. [Повідомл.] // Там само. – № 3/4. – С. 31–57.

2635. Окснер А. М. Нові для СРСР та маловивчені лишайники // Там само. – № 1. – С. 101–109.

2636. Ольвия. Т. 1. Отчеты и материалы за 1935–36 гг. и исследования / Ин-т археологии АН УССР; Отв. ред. Ячменев Н. И. . – К.; Л.: Изд-во АН УССР, 1940. – 304 с.

2637. Орлов А. Я., Орлов Б. А. Курс теоретической астрономии: (Определение орбит планет и комет при помощи счетных машин). – М.; Л.: Гос. техн. изд-во, 1940. – 198 с.

2638. Павлій П. Д. До питання про походження народних дум // Народна творчість. – 1940. – № 4. – С. 43–53

2639. Палладін О. В. Біохімія тренування мускулів // Зб. праць АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – С. 245–250.

2640. Палладін О. В. Життя і діяльність М. В. Ломоносова // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 4/5. – С. 57–66.

2641. Палладін О. В., Колдаєв Б. М., Гольдштейн Б. І. Практикум біологічної хімії. – К.: Держ. мед. вид-во УРСР, 1940. – 192 с.: ілюстр., табл.

2642. Палладін О. В., Хайкіна Б. І. Активність каталази в тренованих і втомлених мускулах при кислій та лужній годівлі // Біохім. журн. – 1940. – Т. 16, № 2. – С. 365–378.

2643. Палладіна Л. І., Дубовцева Л. А. Вплив ритмічних і тетанічних скорочень на вміст молочної кислоти і глікогену в грудних мускулах голубів та у відтікаючій від них крові // Там само. – С. 379–395.

2644. Пальчевський С. А. Пластичні деформації в стальних конструкціях: Приклади розрахунку / Ін-т механіки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 178 с.: ілюстр. – (Сер. довідк.-техн.; Вип. 6).

2645. Парамонов С. Я. Шлункові оводи і боротьба з ними / Ін-т зоології АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР. – К., 1940. – 128 с.

2646. Пастернак М. Н. До питання про механізм порушення лужно-кислотної рівноваги при раку // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 1. – С. 217–228.

2647. Патон Е. О. Автоматическая сварка голым электродом под слоем флюса / Ин-т электросварки АН УССР . – Х.: Харьк. дом техники, 1940. – 32 с.

2648. Патон Є. О. Впровадження швидкісного автоматичного зварювання на будованому в Києві мосту через Дніпро // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 10. – С. 44–47.

2649. Пекар С. І. Фазові переходи в електричному і магнітному полі і принцип дії генератора електричної енергії і холодильної машини // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1940. – Т. 9, вип. 1. – С. 91–99.

2650. Пекарський С. Й. Про використання місцевих енергетичних ресурсів (УРСР) // Більшовик України. – 1940. – № 5. – С. 63–74.

2651. Пелькіс П. С., Пазенко В. М. До синтезу одноатомних ненасичених спиртів з двома й трьома подвійними зв'язками // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 6, вип. 3/4. – С. 311–342.

2652. Перли С. Б. Современные ветроэлектрические установки // Электричество. – 1940. – № 2. – С. 47–51.

2653. Персидський Д. Я. До цитології зернівки вівса // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 3/4. – С. 129–143.

2654. Персидський Д. Я. Ембріологічне і цитологічне дослідження ячменю (Hordeum destichum L.) // Там само. – С. 145–159.

2655. Петренко О. Історичні відомості при вивченні синтаксиса (в 8–10 кл. серед. школи) // Комуніст. освіта. – 1940. – № 10. – С. 29–39.

2656. Петренко-Критченко П. И., Каплун Р. П. О подвижности аммиачного остатка // Докл. АН СССР. Н. С. – 1940. – Т. 27, № 5. – С. 472.

2657. Петренко-Критченко П. И., Чумаченко Т. К. Геометрическая изомерия азотистых гетероциклических соединений // Там само. – С. 470–471.

2658. Петров В. П. Пам'яті акад. Д. І. Яворницького (1855–1940): Історик // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 7/8. – С. 107–109.

2659. Петровський М. Н. Дмитро (Тимошевич) Гуня: (Керівник повстання проти шляхетської Польщі в XVII столітті) // Комсомол. пропагандист. – 1940. – № 1. – С. 92–56.

2660. Петровський М. Н. Західна Україна в визвольній війні українського народу проти шляхетської Польщі (1648–1654 рр.) // Західна Україна. – К., 1940. – С. 53–64.

2661. Петровський М. Н. Історія України в курсі історії народів СРСР: (Перероб. стеногр. доп. на Респ. нараді методистів історії обл. ін-тів удосконалення вчителів) // Комуніст. освіта. – 1940. – № 4. – С. 39–47.

2662. Петровський М. Н. Нариси з історії України. Вип. 4. Визвольна війна українського народу проти гніту шляхетської Польщі і приєднання України до Росії. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 268 с.

2663. Пидопличко И. Г. Граница четвертичного оледенения Европейской части СССР в палеонтологическом освещении // Докл. АН СССР. Н. С. – 1940. – Т. 26, № 5. – С. 262–265.

2664. Пидопличко И. Г. Домашние и дикие животные Ольвии по находкам костей из раскопок 1935 и 1936 гг.: Предварит. сообщ. // Ольвия. – К., 1940. – Т. 1. – С. 203–210.

2665. Пидопличко И. Г. Краткий обзор палеолита УССР // Совет. археология. – 1940. – Т. 5. – С. 151–158.

2666. Пидопличко И. Г. Кремниевые гигантолиты из Новгород-Северска: [Автореф. докл.] // Бюл. Комиссии по изуч. четвертич. периода. – 1940. – № 6/7. – С. 63.

2667. Пидопличко И. Г. Основные черты фауны и геологии палеолита УССР: [Автореф. докл.] // Там само. – С. 61–62.

2668. Пидопличко И. Г. Палеолитическая стоянка Чулатов. I: (По материалам 1935 г.) // Совет. археология. – 1940. – Т. 5. – С. 65–80: ил., табл.

2669. Пидопличко И. Г. Четвертичная палеогеография Украины: [Содержание докл. к геоморфол. и палеограф. конф. Ин-та географии АН СССР] // Труды / Ин-т географии АН СССР. – 1940. – Вып. 36. – С. 19–22.

2670. Питання будівельної механіки: Зб. статей / Ін-т буд. механіки АН УРСР; Під ред. М. В. Корноухова. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 266 с.: ілюстр. – (Ін-т буд. механіки АН УРСР. Моногр. сер.; № 41).

2671. Питання соціалістичного господарства: (Зап. ін-ту). Кн. 1/2. / Ін-т економіки АН УРСР; Редкол.: В. М. Ісакович, О. Я. Рибалкін, А. Ю. Шевченко. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 172 с.

2672. Піковська Р. Дослідження активності нітрифікуючих бактерій різних грунтів: Поперед. повідомл. // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 7, № 1/2. – С. 189–207.

2673. Піменова Н. В. Полтавські піски Дніпровсько-Донецької мульди // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 3. – С. 91–113.

2674. Пітковська Ц. Н. До питання про походження брекчії Петровського купола // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 3. – С. 221 -226.

2675. Плотников В. А. Методика изложения третьего закона термодинамики // Бюл. Всесоюз. хим. о-ва им. Д. И. Менделеева. – 1940. – № 3. – С. 35–37.

2676. Плотников В. О. Методика третього закону термодинаміки // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 7, вип. 1. – С. 23–38.

2677. Плотников В. О., Вайсберг Р. Г. Термохімія неводних розчинів:Повідомл. 1. Теплоти розчинення бромідів і хлоридів алюмінію і стибію в нітробензолі // Там само. – С. 71–84.

2678. Плотников В. О., Гітман Є. Б. Зміна електропровідності ксилолового розчину алюміній-броміду // Там само. – Вип. 3. – С. 351–361.

2679. Плотников В. О., Діброва А. Т. Електрохімічне дослідження ксилолових розчинів // Там само. – С. 337–350.

2680. Плотников В. О., Думаревська В. Н. Фізико-хімічне дослідження системи алюміній-бромід і натрій-йодид в етил-броміді // Там само. – С. 383–397.

2681. Плотников В. О., Кацнельсон І. Л. М. В. Ломоносов як хімік // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 4/5. – С. 67–73.

2682. Плотников В. О., Кириченко Є. І., Фортунатов Н. С. Електрорушні сили в розтоплених хлоридах алюмінію і натрію // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 7, вип. 2. – С. 159–172.

2683. Плотников В. О., Кириченко Є. І., Фортунатов Н. С. Електрохімічне рафінування алюмінію в електроліті $AlCl_3$-NaCl // Там само. – С. 193–212.

2684. Плотников В. О., Люлька В. В. Електролітичне виділення стопу ванадію з алюмінієм // Там само. – Вип. 3. – С. 399–405.

2685. Плотников В. О., Михайловська В. І. Електроліз і концентраційні гальванічні елементи в системі бром-піридин // Там само. Вип. 1. – С. 85–90.

2686. Плотников В. О., Скобець Е. М., Клейбс Г. А. Електроліз солей через кристалічну діафрагму // Там само. – С. 49–56.

2687. Плотников В. О., Спектор Б. В. Електрохімічне дослідження системи TiBr-$AlBr_3$ в бензолі // Там само. – Вип. 3. – С. 429–437.

2688. Плющ П. П. Республіканська наукова сесія викладачів української мови університетів, педагогічних і вчительських інститутів // Комуніст. освіта. – 1940. – № 3. – С. 108–110.

2689. Погребняк П. С. Академік Г. М. Висоцький. 1865–1940: [Ботанік-грунтознавець-лісовод: Некролог] // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 3/4. – С. 5–23.

2690. Поддубный И. П. Краткая характеристика подземных вод на Тарханкутском плато Крымской АССР // Труды Конференции по проблеме Сиваша. – К., 1940. – С. 39–44.

2691. Поети колгоспного села: Зб. творів колгосп. поетів Христі Литвиненко, Лазаря Шпиная, Андрія Подоляка і Андрія Крупія / Ін-т укр. фольклору АН УРСР; Упоряд.: І. Волошин, М. Ісірович, М. Гайдай; Під ред. Ю. М. Соколова. – К.; Львів: Вид-во АН УРСР, 1940. – 156 с.

2692. Покровський К. Джордано Бруно // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 1. – С. 82–83.

2693. Полонська-Василенко Н. Д. До історіографії Запоріжжя XVIII сторіччя.: (Леклерк та Болтін) // Зап. істор. та філол. ф-тів Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка. – Львів, 1940. – Т. 1. – С. 73–87.

2694. Полонська-Василенко Н. Д. Роль Петра І в підготовці полтавської перемоги // Полтавська битва. – К., 1940. – С. 113–134.

2695. Полтавська битва: Труди Наукової сесії Інституту історії України, присвяченій 230-літтю Полтавської битви (1709–1939) / Під ред. С. М. Бєлоусова (відп. ред.) та О. П. Оглоблина. – К.: Вид-во АН УРСР. – К., 1940. – 208 с.

2696. Поляков М. В. Погруженный капилляриметр – новая форма прибора для измерения поверхностного натяжения жидкостей в замкнутом пространстве // Журн. физ. химии. – 1940. – Т. 14, вып. 1. – С. 137–138.

2697. Поляков М. В., Вайнштейн Ф. М. Кінетика повільної оксидації етилену // Вісті Ін-ту фіз. хімії. – 1940. – Т. 12. – С. 119–129.

2698. Поляков М. В., Генкіна Р. І. До питання про механізм утворення оксидів азоту при вибуху горючих сумішей // Там само. – С. 99–105.

2699. Поляков М. В., Шрейдер Н. С. Учений – громадський діяч: (Л. В. Писаржевський) // Лев Володимирович Писаржевський (1874–1938): Матеріали про життя і творчість. – К., 1940. – С. 55–69.

2700. Полянський Ю. І. Львівський науковий природознавчий музей АН УРСР // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 9. – С. 55–59.

2701. Попов М. Г. Hymenofillum lundbridgense Sm. – новый гражданин кавказской флоры // Заметки по систематике и географии растений (Тбилис. ботан. ин-т). – 1940. – Вып. 9. – С. 7–11.

2702. Попов Н. А., Губарев Ф. А., Вадимова М. А. и др. О локальном действии диатермии и электрического поля УВЧ на так называемые вегетативные центры головного мозга // Труды / Гос. НИИ физиотерапии. – 1940. – Ч. 1/2. – С. 314–319.

2703. *Попов Н. А., Губарев Ф. А., Малеванная Ю. П. О действии УФ-облучения кожи и электрического поля УВЧ на желудочную и поджелудочную секрецию // Там само. – Ч. 3. – С. 320–325.

2704. Попов П. М. Відбиття оповідального фольклору в творах Сталіна // Й. В. Сталіну – Академія наук Української Радянської Соціалістичної Республіки: Зб. праць. – К., 1940. – С. 69–81.

2705. Попов П. М. Літературна творчість Г. С. Сковороди: (Промова на урочистому вечорі 19 листоп. 1939 р. з нагоди 145-річчя смерті Г. С. Сковороди) // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1940. – Кн. 5/6. – С. 53–64.

2706. Попов П. М. Маркс і Енгельс про фольклор: Бібліографія // Народна творчість. – 1940. – № 6. – С. 76–83 .

2707. Попов П. М. Народний письменник-філософ Г. С. Сковорода і його портрети // Образотворче мистецтво. – 1940. – № 2. – С. 30–32.

2708. Поруцький Г. В., Осецький М. А. Колгоспні досліди по гормонізації рослин // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 3/4. – С. 239–259.

2709. Порфирьев В. Б. Условия образования нефти и нефтяных месторождений Среднеазиатских провинций СССР // Труды XVII сессии Международного геологического конгресса СССР, 1937. – М., 1940. – Т. 4. – С. 167–179.

2710. Премислер І. М. Анатолій Желєзняков:(Пам'яті героя громадянської війни) // Комсомол. пропагандист. – 1940. – № 5. – С. 49–53.

2711. Премислер І. М. Революційна боротьба проти польського панування в Західній Україні (1920–1939 рр.) // Західна Україна. – К., 1940. – С. 83–95.

2712. Примак Ф. Я. Дистрофія міокарда і лімфатична система при сенсибілізації організму // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 2. – С. 429–435.

2713. Примак Ф. Я. Особливості лімфатичних залоз при термінальних набряках // Праці / Укр. ін-т клініч. медицини. – 1940. – Т. 1. – С. 354–363.

2714. Примак Ф. Я. Терапевтична дія антиреоїдальної цитотоксичної сироватки у хворих на воло з дистиреозом і гіпотиреозом // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 3. – С. 953–964.

2715. Прихотько А. Поглощение света твердым и жидким аммиаком: [Сообщ.] 1 // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1940. – Т. 10, вып. 4. – С. 398–401.

2716. Прихотько А. Те саме: [Сообщ.] 2 // Там само. – С. 402–405.

2717. Проблематика і основні покажчики роботи АН УРСР в 1940 р. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 64 с.

2718. Програма Наради з питань теорії аналітичних функцій і функціонального аналіза, 20–25 черв. 1940 р. / Ін-т математики АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР. – 12 с.

2719. Проскура Г. Ф. Гидродинамика турбомашин. – 2-е изд., перераб. и дополн. – К.: Маш. гос. изд-во, 1940. – 423 с.

2720. Проскура С. С. Очищені торфові грунти під кормові культури // Соціаліст. тваринництво. – 1940. – № 10. – С. 40–43.

2721. Проскура С. С. Технічні культури на осушених грунтах // Технічні культури. – 1940. – № 10. – С. 30–31.

2722. Прошкина-Лавренко А. И. Гидробилогическое районирование Сиваша на основании изучения его альгофлоры // Труды Конференции по проблеме Сиваша. – К., 1940. – С. 121–129.

2723. Пучківська Н. О. Особливості структури елементів периферичної нервової системи з погляду постійної реституції нервової системи дорослого організму // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 3. – С. 913–936.

2724. Пфейффер Г. В. Переход от общего способа Якоби интегрирования полных систем нелинейных уравнений к упрощенному // Докл. АН СССР. – 1940. – Т. 28, № 2. – С. 99–102.

2725. Пфейффер Г. В. Получение различных типов интегралов Лагранжа // Там само. – Т. 27, № 2. – С. 99–101.

2726. Пфейффер Г. В. Про особливе представлення лінійного в Jacobi'анах рівняння з частинними похідними першого порядку багатьох функцій, яке задовольняє умови M. Hamburger'а і система лінійних в Jacobi'анах рівнянь, яка задовольняє узагальнені умови M. Hamburger'а // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1940. – № 5. – С. 17–30.

2727. Пфейффер Г. В. Про першу підстановку Якобі // Там само. – № 8. – С. 437–449.

2728. Радянське літературознавство: Наук. зап. Кн. 5/6 / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР; Відп. ред. Д. Д. Копиця. – К.: Вид-во АН УРСР. – 1940. – 366 с.

2729. Рапопорт І. М. Про деякі достатні умови єдиності розв'язку оберненої задачі теорії потенціала // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 5. – С. 23–30.

2730. Рапопорт І. М. Про один критерій стійкості в оберненій задачі теорії потенціала // Там само. – № 10. – С. 27–35.

2731. Рапп Ю. В. Деякі хімічні питання етіології пухлин // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 2. – С. 619–650.

2732. Рашба О. Я. Гліколітичні процеси і фосфорилювання вуглеводів у мускулах кроликів і курей під час ембріонального розвитку // Біохім. журн. – 1940. – Т. 15, № 2/3. – С. 273–305.

2733. Резнік Б. Є., Стефановський В. Ф. Фотоколориметричне визначення силіцію, заліза та міді в алюмінієвих сплавах // Науч. зап. / Днепропетр. гос. ун-т. – 1940. – Т. 15: Сб. работ хим. ф-та, вып. 2. – С. 99–118.

2734. Ремез Е. Я. О некоторых оценках наилучшего приближения и в частности об одной основной теореме Валле Гуссена // Сборник, посвященный памяти академика Д. А. Граве. – М.;Л., 1940. – С. 235–244.

2735. Ремез Е. Я. Об остаточных членах некоторых формул приближенного анализа // Докл. АН СССР. Н. С. – 1940. – Т. 26, № 2. – С. 130–134.

2736. Ремез Є. Я. Д. О. Граве: [Некролог] // Зб. праць Ін-ту математики. – 1940. – № 4. – С. 5–6.

2737. Ремез Є. Я. Про деякі класи лінійних функціоналів у просторах C_p та про оцінки остаткових членів формул наближеного аналізу // Там само. – С. 47–82.

2738. Ремез Є. Я. Про характер відхилу від нуля узагальнених поліномів системи лінійно-незалежних і обмежених функцій // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 11. – С. 23–32. – Текст парал. фр.

2739. Рибак П. Я., Гулий М. Ф., Гребінник Л. Й., Новикова С. І. Дослідження впливу кислих і лужних раціонів на обмін речовин і клінічні показники при роботі у коней // Біохім. журн. – 1940. – Т. 16, № 3. – С. 527–546.

2740. Рибалкін О. Я. Основне економічне завдання СРСР: (догнати і перегнати передові капіталістичні країни) // Зап. / Ін-т економіки АН УРСР. – 1940. – Кн. 1/2: Питання соціаліст. госп-ва. – С. 3–25.

2741. Рильський М. Т. Київ: (Вірші) // Жовтеня. – 1940. – № 6. – С. 2.

2742. Рильський М. Т. Кобзар: (Вірші) // Піонерія. – 1940. – № 3. – С. 2.

2743. Рильський М. Т. Лист до загубленої адресатки: (Вірші) // Радян. література. – 1940. – Кн. 1. – С. 16–17.

2744. Рильський М. Т. Смерть героя: (Вірші): (Пам'яті В. О. Дранішнікова) // Радян. музика. – 1940. – № 4. – С. 9.

2745. Рильський М. Т. Снідання: Єдиний вечір: (Вірші) // Літ. журн. – 1940. – № 5. – С. 3–4.

2746. Рильський М. Т. «Сто років . . . ні!»: (Вірші) // Молодий більшовик. – 1940. – Кн. 3. – С. 3.

2747. Рыльский М. Т. Перед весной: (Стихи) / Пер. с укр. Н. Ушаков // Тридцать дней. – 1940. – № 2. – С. 27–28.

2748. Родзевич С. Тема мистецтва в «Ругон-Маккарах» Золя: До 100-річчя з дня народження Е. Золя // Літ. критика – 1940. – Кн. 4. – С. 81–96.

2749. Родионов С. П. Геологическое строение Кременчугского железорудного месторождения // Геол. журн. – 1940. – Т. 6, вып. 4. – С. 205–241.

2750. Родіонов С. П. Найважливіші проблеми Інституту геологічних наук АН УРСР // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 7/8. – С. 76–80.

2751. Родіонов С. П. Нові дані про соляну структуру в Броварському районі Київської області // Там само. – С. 110.

2752. Родіонов С. П. Проблеми великого Кривого Рога // Там само. – № 1. – С. 54–58.

2753. Родіна М. С. Полтавській бій в українській народній творчості // Полтавська битва. – К., 1940. – С. 179–195.

2754. Рождественский И. Г. Использование магниевых солей Сиваша как удобрения сахарной свеклы // Труды Конференции по проблеме Сиваша. – К., 1940. – С. 95–109.

2755. Рождественський В. С., Васильєв А. П. Атлас бактерій. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 180 с.

2756. Розенберг М. А. Оборонні питання на уроках фізики: (З досвіду викладання в 10 класі) // Комуніст. освіта. – 1940. – № 3. – С. 65–76.

2757. Розенберг М. А. Життєвий шлях Л. В. Писаржевського // Лев Володимирович Писаржевський (1874–1938): Матеріали про життя і творчість. – К., 1940. – С. 5–24.

2758. Розенфельд Є. Б., Донська Є. Н. Диференціація дифтерійних бацил від псевдодифтерійних // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 4. – С. 3–15.

2759. Розенфельд Л. О., Ландо Л. І. Вікові зміни холестерину, насичених та ненасичених фосфатидів у центральній нервовій системі кроликів // Біохім. журн. – 1940. – Т. 16, № 2. – С. 483–495.

2760. Ройтер В. А. Кинетика синтеза аммиака // Журн. физ. химии. – 1940. – Т. 14, вып. 9/10. – С. 1229–1240.

2761. Ройтер В. А., Гаухман С. С. Порівняльне вивчення адсорбційних властивостей залізних каталізаторів однакового складу // Вісті Ін-ту фіз. хімії. – 1940. – Т. 12. – С. 3–13.

2762. Ройтер В. А., Шульц Є. І. Матеріали з робочих записів Л. В. Писаржевського. І. Каталіз // Лев Володимирович Писаржевський (1874–1938): Матеріали про життя і творчість. – К., 1940. – С. 71–78.

2763. Ройтер В. А., Юза В. А., Полуян Є. С. Електрохімічна поляризація металічних електродів // Вісті Ін-ту фіз. хімії. – 1940. – Т. 12. – С. 33–64.

2764. Ройтман А. Я. Реактив Риглера для испытания полноты промывки эмульсии // Кинофотохим. пром-сть. – 1940. – № 4. – С. 68.

2765. Ройтман А. Я. Экспрессное открытие медных и железных включений в [фото] бумаге // Бумажная пром-сть. – 1940. – № 3. – С. 31–33.

2766. Ролл Я. В. Спроба районування Дніпра за складом його фітопланктону // Вісті АН УРСР. – 1940. – №. 10. – С. 48–58.

2767. Рубаник М. Я., Садовникова Е. А. Фотоэлектрическое определение ацетилена в воздухе // Новости техники. – 1940. – № 9. – С. 32–33.

2768. Рубенчик Л. И. К микробиологии грязевых озер. III. Вертикальное распространение бактерий в донных отложениях Репного озера // Микробиология. – 1940. – Вып. 1. – С. 39–44.

2769. Рубенчик Л. Й. Мікроби як фактор корозії цементу і бетону // Вісті АН УРСР. – 1940. – №. 1. – С. 67–73.

2770. Рубенчик Л. Й. Просторові розташування бактерій в донних покладах солоних озер // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 6. – С. 51–59.

2771. Рудницький В. В. Інститут економіки Академії наук УРСР в 1940 р. // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 4/5. – С. 38–50.

2772. Рудницький В. В. Фрідріх Енгельс: До 120-річчя з дня народження // Там само. – № 10. – С. 3–25.

2773. Руководство по патологической физиологии: Патология клетки и тканей. Воспаление. Опухоли. Отек. Лихорадка. Т. 1, ч. 1 / Сост.: А. Д. Адо, А. А. Богомолец и др.; Ред. А. А. Богомолец. – К.: Изд-во АН УССР, 1940. – 890 с.: ил.

2774. Ручківський С. Н., Лінчевська М. П. Спроба одержання культур Treponem rrecurrentis на курячому зародку // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 3. – С. 25–30.

2775. Рысс И. Г. Термодинамические функции SiFu и равновесие гидролиза фтористого кремния // Бюл. Всесоюз. хим. о-ва им. Д. И. Менделеева. – 1940. – № 3. – С. 27–28.

2776. Савин Г. Н. Давление жесткого ленточного фундамента на упругое анизотропное основание // Вестн. инженеров и техников. – 1940. – № 5. – С. 292–295.

2777. Савин Г. Н. Давление системы абсолютно жестких штампов на упругую анизотропную плоскость // Сообщ. Грузин. филиала АН СССР. – 1940. – Т. 1, № 10. – С. 725–730.

2778. Савин Г. Н. Напряжение в анизотропном массиве при заданной нагрузке на поверхности // Там само. – № 3. – С. 217–220.

2779. Савін Г. М. Про додатковий тиск, який передається по підошві абсолютно твердого штампа на пружну анізотропну основу, викликаний прикладеним наван-

таженням поблизу абсолютно твердого штампа: (плоска задача) // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 7. – С. 55–67.

2780. Савін Г. М. Про один метод розв'язання основної плоскої статичної задачі теорії пружності анізотропного середовища // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1940. – № 3. – С. 123–139.

2781. Савченко Є. М. Неприйнятна пропозиція: (Система заходів по боротьбі з буряковим довгоносиком Т. П'ятницького) // Технічні культури. – 1940. – № 10. – С. 17–22.

2782. Сальський В. О. Основні завдання геологічних розвідувань на нафту в Західній Україні // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 4/5. – С. 104–109.

2783. *Сапегин А. А. Детерминационные периоды развития колоса, как основа определения сроков подкормки и полива // Изв. АН СССР. Сер. биол. – 1940. – Т. 4. – С. 451–462.

2784. Сапєгін А. О. Критичні періоди в розвитку колоса пшениці і їх значення для визначення строків підживлення її // Збірник праць АН УРСР. – К., 1940. – С. 333–348.

2785. Сапєгін А. О. Наукова робота Академії наук в 1939 р. // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 4/5. – С. 5–37.

2786. Сапєгін А. О. Тематичний план Академії наук УРСР на 1940 р. // Там само. – № 1. – С. 15–37.

2787. Сафаров А. И. Влияние кастрации на минеральный состав сыворотки крови и эритроцитов: (зимний сезон) // Біохім. журн. – 1940. – Т. 16, № 3. – С. 549–563.

2788. Сборник, посвященный памяти академика Дмитрия Александровича Граве / Ред. О. Ю. Шмидт, Б. Н. Делоне и Н. Г. Чеботарев. – М.; Л.: Гос. изд-во техн.-теорет. лит-ры, 1940. – 326 с.

2789. Сборник статей по сварным рельсовым стыкам / Ин-т электросварки АН УССР; Отв. ред. Е. О. Патон. – К.: Изд-во АН УССР, 1940. – 168 с.: ил.

2790. Свечников В. Н. Влияние растворенных элементов на температуру кристаллизации бинарных железных сплавов // Бюл. Всесоюз. хим. о-ва им. Д. И. Менделеева. – 1940. – № 3. – С. 26–27.

2791. Свєченовський К. А. Про книгу В. І. Леніна «Імперіалізм як найвища стадія капіталізму» // Комсомол. пропагандист. – 1940. – № 1. – С. 23–27.

2792. Свєченовський К. А. Техніко-економічні зрушення в коксо-хімії за роки сталінських п'ятирічок // Зап. / Ін-т економіки АН УРСР. – 1940. – Кн. 1/2: Питання соціаліст. госп-ва. – С. 59–88.

2793. Свириденко П. А. Значение мышевидных грызунов при естественном и искусственном возобновлении леса // Лес. хоз-во. – 1940. – № 4. – С. 45–49.

2794. Сельський В. О. Мінеральні багатства західних областей України // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 6. – С. 49–59.

2795. Семененко Н. П. Гранітні пегматити України // Геол. журн. – 1940. – Т. 6, вип. 4. – С. 5–37.

2796. Семененко Н. П. Дизъюнктивные нарушения и микротектонические структуры и их роль в формировании рудных полей Кривого Рога: (Автореф. работы по изуч. структуры рудных полей Кривого Рога в 1939 г.) // Бюл. Науч.-исслед. горно-руд. ин-та «НИГРИ» [Науч. -исслед. горно-развед. ин-т]. – Кривой Рог, 1940. – № 3/4. – С. 86–89.

2797. Семененко Н. П. О взаимоотношении гранитов с криворожской свитой. Аннотация // Сб. работ геол. ф-та и НИИ геологии Днепропетр. ун-та. – 1940. – Т. 17, вып. 1. – С. 83–129.

2798. Семененко Н. П. О структуре гранитного массива левобережья водохранилища им. В. И. Ленина реки Днепра // Сб. трудов Днепропетр. горн. ин-та. – 1940. – Вып. 2. – С. 70–80.

2799. Семененко Н. П. Столбовидные и щитовидные залежи центральной Саксаганской полосы и их связь с микротектоническими элементами: (Автореф. работы по изуч. структуры рудных полей Кривого Рога в 1939 г.) // Бюл. Науч.-исслед. горно-руд. ин-та «НИГРИ» [Науч.-исслед. горно-рудн. ин-т]. – Кривой Рог, 1940. – № 3/4. – С. 81–86.

2800. Семененко Н. П., Беседин В. В. Опыт классификации Петровских и графитовых руд // Сб. работ геол. ф-та и науч.-исслед. ин-та геологии Днепропетр. ун-та. – 1940. – Т. 17, вып. 1. – С. 111–129.

2801. Сергієнко Ф. О., Шультц В. М. Бактеріофаг і його практичне значення // Фармацевт. журн. – 1940. – № 3. – С. 27–29.

2802. Сергієнко Ф. О., Шультц В. М., Натович А. Л. Бактеріофаг до культур брущел // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 1/2. – С. 175–179.

2803. Сергієнко Ф. О., Шультц В. М., Чернявська З. П. До питання про основні принципи методики виготовлення препаратів бактеріофага // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 6, вип. 4. – С. 25–51.

2804. Сергієнко Ф. Є., Шультц В. М., Чернявська З. П. Стафілококовий бактеріофаг і його практичне значення // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 6, вип. 4. – С. 7–24.

2805. Серенсен С. В. Испытание легированных консервированных конструкционных сталей на прочность переменными нагрузками // Сталь. – 1940. – № 3. – С. 31–38.

2806. Серенсен С. В. К расчету прочности при объемном напряженном состоянии // Вестн. металлопром-сти. – 1940. – № 4/5. – С. 20–24.

2807. Серенсен С. В. О влиянии чистоты обработки на сопротивляемость материала переменным нагрузкам // Там само. – № 1. – С. 35–37.

2808. Серенсен С. В. О расчете и повышении прочности деталей машин при действии переменных напряжений // Там само. – 1940. – № 8/9. – С. 16–25.

2809. Серенсен С. В. Про вплив волосовин на міцність колінчастих валів при змінних навантаженнях // Й. В. Сталіну – Академія наук Української Радянської Соціалістичної Республіки. – К., 1940. – С. 509–520.

2810. Серенсен С. В. Про критерії міцності для об'ємного напруженого стану // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 2. – С. 47–51.

2811. Серенсен С. В., Тетельбаум И. М. Динамическая прочность в машиностроении: Справ. пособие. – М.; Л.: Маш. гос. изд-во, 1940. – 376 с.

2812. Сибилев Н. В. Эпипалеолит Изюмщины и его отношение к позднейшим культурам: (По материалам раскопок Изюм. р-на Харк. обл.) // Совет. археология. – 1940. – Т. 5. – С. 275–277.

2813. Сидоренко О. М. Визначення енергетичного балансу при точковому зварюванні маловуглецевої сталі / Ін-т електрозварювання АН УРСР; Відп. ред. Є. О. Патон. – К.: Вид-во АН УРСР. – 30 с.: ілюстр.

2814. Симович В. І. «Недосвіт» у Шевченка: (Пояснення вислову) // Зап. істор. та філол. ф-тів Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка. – Львів, 1940. – Т. 1. – С. 129–138.

2815. Синельников К. Д., Вальтер А. К., Джиан Я. Г. К вопросу об оптимальной конфигурации кондукторов электростатических генераторов // Изв. АН СССР. Сер. физ. – 1940. – Т. 4, № 2. – С. 382–384.

2816. Синельников К. Д., Вальтер А. К., Иванов А. В. Измерение радиационных потерь энергии быстрыми электронами в свинце калориметрическим методом // Там само. – С. 273–278.

2817. Синельніков К. Д., Вальтер А. К., Джіан Я. Г. Вимірювання радіаційних втрат енергії швидкими електронами в свинці калориметричним методом // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1940. – Т. 9, вип. 1. – С. 47–53.

2818. Синельніков К. Д., Вальтер А. К., Джіан Я. Г. До питання про оптимальну конфігурацію кондукторів електростатичних генераторів // Там само. – С. 55–57.

2819. Синицький В. А. Про знахідку мамута в с. Куріньці Чорнушського району Полтавської області // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 3. – С. 285–288.

2820. Синцов Д. М. Общая теория коннекса с элементом: (точка, прямая) в пространстве // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1940. – № 5. – С. 31–71.

2821. Сиротинин Н. Н. Аллергия и рак // Общая и частная онкология. – М.; Л., 1940. – Т. 1. – С. 392–401.

2822. Сиротинин Н. Н. Влияние акклиматизации к высокогорному климату на адаптацию к пониженному атмосферному давлению в условиях барокамеры // Архив патол. анатомии и патол. физиологии. – 1940. – Т. 6, вып. 2. – С. 35–42.

2823. Сиротинин Н. Н. Воспаление. Глава вторая // Руководство по патол. физиологии. – 1940. – Т. 1. – С. 307–558.

2824. Сиротінін М. М. До питання про можливість анафілаксії у рослин // Мед. журн. – 1940. – Т. 9, вип. 4. – С. 1139–1140.

2825. Сиротінін М. М. Про резистентність до зниження атмосферного тиску // Там само. – Т. 10, вип. 5. – С. 1415–1431.

2826. Скобець Є. М., Кавецький М. С. Електрорушні сили ланцюгів Даніеля в розтопах // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 6, вип. 2. – С. 149–162.

2827. Скобець Є. М., Кавецький М. С. Про оборотний електрод скло-натрій // Там само. – Т. 7, вип. 3. – С. 287–298.

2828. Скобець Є. М., Клейбс Г. А. Індикаторні електроди з стопів електролітично провідних солей // Там само. – С. 290–309.

2829. Слабоспицький Т. П. Дослід застосування вуглеводно-ліпоідного антигену для реакції преципітації при бруцельозі // Ветеринарна справа. – 1940. – № 8/9. – С. 16–20.

2830. Славін Л. М. Відділ суспільних наук Академії наук УРСР в 1939 р. // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 3. – С. 45–50.

2831. Славін Л. М. Інститути Відділу суспільних наук Академії наук УРСР в 1940 р. // Там само. – № 9. – С. 20–27.

2832. Слудська М. Н. Про вплив гетероауксину на проростання старого пилку // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 2. – С. 13–19.

2833. Слуцкая Т. М. Подбор покрытия электродов для сварки рельсовых стыков // Сборник статей по сварным рельсовым стыкам. – К., 1940. – С. 149–168.

2834. Слуцька Т. М. Залежність між структурою і механічними властивостями зварного шва / Ін-т електрозварювання АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 31 с.: ілюстр.

2835. Смертенко Л. Я. Про Моісіївську магнітну аномалію // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 3. – С. 289–291.

2836. Смирнова-Замкова О. І. Зміна основної аргірофільної речовини в процесі старіння організму тварин // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 5. – С. 1549–1551.

2837. Смирнова-Замкова О. І. Клітинна теорія в патології: (Пам'яті Шванна) // Там само. – Т. 9, вип. 4. – С. 1427–1430.

2838. Смогоржевський О. С. Дослідження в задачах на побудову: (Метод. вказівки для виклад. в серед. школі) // Комуніст. освіта. – 1940. – № 1. – С. 68–71.

2839. Смогоржевський О. С. Про одне показникове рівняння // Там само. – № 2. – С. 63–65.

2840. Смогоржевский А. С. Les fonctions de Green des systémes différéntiels linéaries dans un domaine a une seule dimension // Математический сборник. Н. С. – 1940. – Т. 7, вып. 1. – С. 179–196.

2841. Совещание по природным газам УССР: Тез. докл. / Совет по изуч. производ. сил УССР АН УССР. – К.: Изд-во АН УССР, 1940. – 32 с.

2842. Соколінський Д. А. До питання про роль печінки у водно-сольовому обміні і про порушення останнього у хворих на гепатит // Праці / Укр. ін-т клініч. медицини. – 1940. – Т. 1. – С. 335–353.

2843. *Соколов Ю. Д. Деякі задачі аналітичної теорії диференціальних рівнянь динаміки // Науково-дослідний збірник КДУ [Київ. держ. ун-ту]. – К.,1940. – С. 1–83.

2844. *Соколов Ю. Д. Линейные дифференциальные уравнения второго порядка с переменными коэффициентами и некоторые специальные функции // Киевский сектор индустриального института. – 1940. – С. 1–33.

2845. Соколов Ю. Д. Про загальний співудар в задачі тьох тіл, які взаємно притягаються обернено-пропорціонально довільному ступеню віддалення // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1940. – № 4. – С. 7–45.

2846. Соколов Ю. Д. Про особливі точки інтегралів руху в симетричному випадку узагальненої задачі трьох тіл // Там само. – № 3. – С. 3–20.

2847. Соколов Ю. Д. Про симетричний рух системи матеріальних точок, які взаємодіють з силами, що залежать від взаємних відділень // Там само. – № 5. – С. 99–113.

2848. Соколов Ю. Д. Элементы теории функций комплексной переменной // Науч.-инж. сектор Киев. инж. -стр. ин-та. – 1940. – С. 1–126.

2849. Сорені Е. Т. Вивчення механізму Пастерівської реакції: I. Експериментальна перевірка теорії Сент-Георгі // Біохім. журн. – 1940. – Т. 15, № 1. – С. 5–44.

2850. Сорені Е. Т. «Реакція Баха» і її значення при вивченні механізму реакції Пастера: Поперед. повідомл. // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 1. – С. 21–28. – Текст парал. нім.

2851. Сорені Е. Т., Кучерова Л. Л., Фукс К. М. Про зміни процесів обміну речовин у мозковій тканині при бромкамфорній епілепсії // Біохім. журн. – 1940. – Т. 16, № 2. – С. 297–328.

2852. Сотченко О. М. Мінімальний стік рік УРСР і його розрахунок: (Автореф.) // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 1. – С. 45–54.

2853. Спасокукоцький Ю. О. Динаміка функціональних зрушень мезенхіми у кроликів з феноменом Артюса // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 5. – С. 1475–1493.

2854. Спиро Н. С. Комплексное использование рассолов морского типа // Труды Конференции по проблеме Сиваша. – К., 1940. – С. 79–85.

2855. Список іноземних книг, одержаних інститутами і бібліотекою Академії наук УРСР // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 6. – С. 1–8.

2856. Список іноземних книг, одержаних інститутами і бібліотекою Академії наук УРСР за квітень-травень 1940 р. // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 9. – С. 1–10.

2857. Список іноземних періодичних видань, які одержані Бібліотекою та інститутами Академії наук УРСР в 1939 році / Уклад.: співробіт. Від. міжнарод. книгообміну Б-ки АН УРСР; Під. ред. А. Ряппо. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 31 с.

2858. Список іноземних серіальних видань, одержаних інститутами і бібліотекою Академії наук УРСР в 1939 р. / Б-ка АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 10 с.

2859. Співак Е. Г. Над чим працює Кабінет єврейської культури Академії наук УРСР // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 7/8. – С. 70–75.

2860. Стадниченко М. В. Данило Кирилович Заболотний: 16 груд. 1866–15 груд. 1929: (Епідеміолог: Некролог) // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 1. – С. 77–81.

2861. Стадниченко М. В. До питання про розповсюдження дріжджів з роду Schizosacecharomyces // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 6, вип. 4. – С. 101–109.

2862. Старинкевич Є. І. Про спірні питання поетики // Літ. критика. – 1940. – Кн. 7. – С. 23–37.

2863. Старінкевич Є. І. Театр Леоніда Леонова // Театр. – 1940. – № 5. – С. 27–30.

2864. Старінкевич Є. І. У театрах капіталістичного світу: (1939 р.) // Там само. – № 2. – С. 25–28.

2865. Стефановский В. Ф. Кинетика реакции окисления ферроиона бихроматом: (метод струй) // Бюл. Всесоюз. хим. о-ва им. Д. И. Менделеева. – 1940. – № 3. – С. 28–29.

2866. Стефановський В. Ф. Про кінетику і механізм оксидаційно-відновних реакцій. IV. Кінетика реакції оксидації іона олова (II) хлоратом // Вісті Ін-ту фіз. хімії. – 1940. – Т. 12. – С. 189–204.

2867. Стефановський В. Ф. Про кінетику і механізм реакції відновлення кисеньвмісних оксидаторів // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 6. – С. 43–50.

2868. Стражеско М. Д. Про патогенез хронічної недостатності кровообігу і нові шляхи в її терапії // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 5. – С. 1605- 1634.

2869. Стражеско М. Д. Український інститут клінічної медицини. Історія виникнення, мета, завдання, організація і будова Інституту // Праці / Укр. ін-т клініч. медицини. – 1940. – Т. 1. – С. 3–13.

2870. Стражеско Н. Д. Заключительное слово о гастрите и дуодените: (Резюме председателя заседания) // Труды 12-го Всесоюзного съезда терапевтов. – М., 1940. – С. 232–235.

2871. Стражеско Н. Д. Заключительное слово председателя секции съезда по теме: «Номенклатура и классификация сердечно-сосудистых заболеваний // Там само. – С. 276–277.

2872. Стражеско Н. Д. Об утомлении и усталости лиц с нарушенным кровообращением // Там само. – С. 25- 29.

2873. Стражеско Н. Д. О патогенезе грудной жабы и диагностике инфаркта миокарда: Выступл. в прениях // Там само. – С. 293.

2874. Стражеско Н. Д. О патогенезе и лечении нефритов: (Выступл. в прениях) // Там само. – С. 151–153.

2875. Стражеско Н. Д. Предисловие // Яновский Д. Н. Острая лейкемия и ее отношение к сепсису, лимфоидоклеточным ангинам, агранулоцитозу, алейкии и пернициозной анемии. – К., 1940. – С. 3–7.

2876. Стражеско Н. Д. Приветствия съезда товарищам И. В. Сталину и А. А. Жданову // Труды 12-го Всесоюзного съезда терапевтов. – М., 1940. – С. 7–8.

2877. Стражеско Н. Д. Спорные вопросы в учении о гипертонии // Клинич. медицина. – 1940. – Т. 18, № 5. – С. 5–13.

2878. Стражеско Н. Д. Те саме // Acta med. URSS. – 1940. – Vol. 3, № 1/2. – S. 3–15. – Нім.

2879. Стражеско Н. Д., Яновский Д. Н. Атлас клинической гематологии. – К.: Гос. мед. изд-во УССР, 1940. – 184 с.: ил., табл.

2880. Страшкевич А. М. Поля электрических систем с узкими щелями, как цилиндрические электронные линзы // Журн. техн. физики. – 1940, вып. 2. – С. 91–111.

2881. Стройкіна В. Г. Деякі дані про склад фітопланктону Карадагського району Чорного моря // Труди / Карадаг. біол. станція АН УРСР. – 1940. – Вип. 6. – С. 141–144.

2882. Студинський К. Й. Василь Стефаник про свою творчість // Література і мистецтво. – 1940. – № 2. – С. 36–38.

2883. Супруненко М. І. Велика Жовтнева соціалістична революція // Короткий курс історії України. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – Розд. 13. – С. 276–306.

2884. Сурлін М. Л. Розв'язування інтегральних рівнянь першого роду типу Абеля // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1940. – № 3. – С. 113–121.

2885. Сухін М. Я. До 80-річчя заслуженого діяча науки, члена-кореспондента Академії наук СРСР, професора М. Ф. Гамалея: (Мікробіолог) // Радян. медицина. – 1940. – № 4. – С. 85–87.

2886. Сухомел Г. И. Неравномерное движение жидкости в открытых руслах и гидротехнических сооружениях. – М.;Л.: Гос. энергет. изд-во, 1940. – 144 с.

2887. Тамарченко Д. О. Естетика Л. Толстого // Літ. критика. – 1940. – Кн. 3. – С. 20–39.

2888. Тамарченко Д. О. Характер і тип: (в художній літературі) // Там само. – Кн. 7. – С. 3–22.

2889. Тамарченко М. Е. Влияние характера минеральной части рациона на обмен энергии в организме // Біохім. журн. – 1940. – Т. 16, № 3. – С. 585–593.

2890. Тарасевич Л. О. Еритема шкіри – показник біодози ультрафіолетового проміння у сільськогосподарських тварин // Ветеринарна справа. – 1940. – № 10. – С. 20–23.

2891. Тарасов Н. И. К вопросу о дальнейшем комплексном изучении Сиваша // Труды Конференции по проблеме Сиваша. – К., 1940. – С. 131–137.

2892. Тартаковский П. С. К теории внутреннего фотоэффекта в диэлектриках // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1940. – Т. 10, вып. 3. – С. 281–287.

2893. Тартаковский П. С. Объемные заряды при фотопроводимости. I // Там само. – Вып. 2. – С. 139–149.

2894. Татаринов Е. А. Патология клетки и ткани. Глава первая // Руководство по патологической физиологии. – К., 1940. – Т. 1, ч. 1. – С. 3–304.

2895. Татомір К. І., Суслов А. А. Гідромеханізація видобутку кам'яного вугілля на пологому і похилому спадах // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 1. – С. 29–36.

2896. Тезисы докладов на Конференции по проблеме физиологической системы соединительной ткани, Киев, 1–4 дек. 1940 г. / Ин-т клинич. физиологии АН УССР и др. – К.: Изд-во АН УССР. – 1940. – 160 с.

2897. Теленга М. А. Біологічний метод боротьби з довгоносиком // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 7/8. – С. 63–69.

2898. Терентьєв І. Б. До питання про роль гангліонарної пластинки в розвитку спинного плавця в хвостатих амфібій // Зб. дослідів над індивід. розвитком тварин / Ін-т зоології АН УРСР. – 1940. – № 13. – С. 83–90.

2899. Терпило Н. І. Вивчення різних видів наперстянки в ультра-фіолетовому світлі: Поперед. повідомл. // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 3/4. – С. 279–287.

2900. Тетельбаум С. И. О возможном методе повышения эффективности радиосвязи // Изв. электропром-сти слабого тока. – 1940. – № 1. – С. 26–35.

2901. Тидельська І. Зміни деяких властивостей термофільного анаеробного виду Clostridium thermofermentaus n. sp. // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 3. – С. 59–74.

2902. Тимофеев П. В. О механизме вторичной эмиссии электронов со сложных поверхностей // Журн. техн. физики. – 1940, вып. 1. – С. 3–6.

2903. Тимофеев П. В. Фотоэлементы с многокаскадным усилением фототока при помощи вторичной эмиссии электронов // Там само. – С. 47–62.

2904. Тимофеев П. В., Аранович Р. М. Кислородно-бариевые и кислородно-магниевые эмиттеры вторичных электродов // Там само. – С. 31–38.

2905. Тимофеев П. В., Афанасьев А. В. Вторичная эмиссия окислов металлов // Там само. – С. 28–31.

2906. Тимофеев П. В., Кормакова Е. Г. О движении электронов между двумя плоскими электродами, расположенными под углом // Там само. – С. 63–65.

2907. Тимофеев П. В., Лунькова Ю. И. Сурьмяно-цезиевые эмиттеры // Там само. – С. 20–23.

2908. Тимофеев П. В., Лунькова Ю. И. Эмиссия электронов из кислородно-цезиевых катодов, содержащих в промежуточном слое частицы золота // Там само. – С. 12–19.

2909. Тимофеев П. В., Пятницкий А. И. Вторичная эмиссия электронов с кислородно-цезиевых эмиттеров при различных плотностях первичного тока // Там само. – С. 39–46.

2910. Тимофеев П. В., Юматов К. А. Вторичная эмиссия электронов с кислородно-цезиевых эмиттеров при малых скоростях первичных электронов // Там само. – С. 8–11.

2911. Тимофеев П. В., Юматов К. А. Вторичная эмиссия электронов с серно-цезиевых эмиттеров // Там само. – С. 24–27.

2912. Тичина П. Г. Григорій Сковорода: (З вступ. слова на урочистому вечорі 19 листоп. 1939 р. з нагоди 145-річчя смерті Г. С. Сковороди) // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1940. – Кн. 5/6. – С. 43–51.

2913. Тичина П. Г. Григорій Сковорода // Літ. журн. – 1940. – № 3. – С. 94–100.

2914. Тичина П. Г. Давид Сасунський: Промова на юбілейному пленумі Спілки радянських письменників СРСР, присвяченому 1000-літтю епосу «Давид Сасунсь-

кий», 17 листоп. 1939 р. // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1940. – Кн. 5/6. – С. 65–72.

2915. Тичина П. Г. Пісня санітарки: (Про Анель Едуардівну Карпенко) // Червоний хрест. – 1940. – № 3. – С. 3.

2916. Тичина П. Г. Юнь: (Вірші) // Молодий більшовик. – 1940. – Кн. 5. – С. 20–21.

2917. Тіхонова Т., Шефер Т. В. Інструментальна музика на Україні кінця XVIII – початку XIX століття // Укр. муз. спадщина. – 1940. – С. 15–27.

2918. Ткачук В. Г. Класифікація піщано-глинистих грунтів на основі їх фізико-механічних властивостей // Геол. журн. – 1940. – Т. 6, вип. 4. – С. 179–204.

2919. Ткачук Л. Г. Гайворон-Завальський комплекс чорнокіто-норитових порід та зв'язані з ними хроміти. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 76 с.

2920. Ткачук Л. Г. Чорнокіти і супроводжуючі їх докембрійські породи південно-східної частини Київської та північної частини Кіровоградської областей УРСР // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 3. – С. 153–199.

2921. Товбін М. В. До методики визначення слідів водень-сульфіду // Труди / Гідробіол. станція АН УРСР. – 1940. – № 19. – С. 167–169.

2922. Топачевский А. В. Техника лесоразведения на песках в степных районах Сталинградской области // Лесное хоз-во. – 1940. – № 1. – С. 51–54.

2923. Тополянський Д. Б. Про задачу руху грунтових вод у неоднорідному грунті при наявності в ньому дренажних стоків // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 7. – С. 29–35.

2924. Топорець А. С. Спектри люмінісценції фосфорів, активованих сріблом // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1940. – Т. 8, вип. 2. – С. 161–166.

2925. Трейман Ф. С. Обмін речовин у гусениць китайського дубового шовкопряда Antheraea pernyi Guer. Mén. залежно від якості живлення: (ранньою і пізньою породами дуба) // Біохім. журн. – 1940. – Т. 16, № 3. – С. 595–629.

2926. Третьяков Д. К. Органи чуття змійки бородатої // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 8/9. – С. 3–11. – Текст парал нім.

2927. Третьяков Д. К. Основоположники сравнительной эмбриологии (А. О. Ковалевский и И. И. Мечников) // Природа. – 1940. – № 8. – С. 95–104.

2928. Третьяков Д. К. Очна мускулатура оселедцюватих і анчоуса // Труди / Одес. держ. ун-т. Біологія. – 1940. – Т. 4. – С. 177–186.

2929. Третьяков Д. К. Памяти Н. Г. Лигнау // Природа. – 1940. – № 11. – С. 111–113.

2930. Тридцятиріччя з дня смерті Л. М. Толстого: 1910–20 верес. 1940 / Львів. філіал б-ки АН УРСР та ін. – Львів, 1940. – 8 с.

2931. Трипільська культура. Т. 1 / Ін-т археології АН УРСР; Редкол.: М. І. Ячменьов (відп. ред.) та ін. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 594 с.: ілюстр.

2932. Трипольская Р. С., Ашкинази М. С. Спектральный анализ бронз на марганец, цинк и железо // Завод. лаборатория. – 1940. – № 2. – С. 179–182.

2933. Труди Гідробіологічної станції. № 19 / АН УРСР; Відп. ред. Я. В. Ролл. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 170 с.

2934. Труди Карадагської біологічної станції Вип. 6 / Відп. ред. І. І. Шмальгаузен. – К.: Вид-во АН УРСР. – 174 с.

2935. Труды Конференции по проблеме Сиваша, 1938 г. / Ін-т геології АН УРСР; Під ред. Є. С. Буркссра. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. -154 с.

2936. Туров П. П. Описание нового способа забора проб воздуха в кабинах самолетов: (Исслед. на содержание СО) // Воен. -санит. дело. – 1940. – № 1. – С. 73–76.

2937. Українська народна сатира і гумор / Ін-т укр. фольклору АН УРСР; Відп. ред. Ю. М. Соколов. – К.: Вид-во АН УРСР. – 340 с.

2938. Уломський С. Г. Визначник Calanoida і Cyclopoida Чорного моря // Труди / Карадаг. біол. станція АН УРСР. – 1940. – Вип. 6. – С. 145–172.

2939. Ульянов Л. Д. До питання про сільську лікарську дільницю в УРСР на третю п'ятирічку // Радян. медицина. – 1940. – № 4. – С. 68–70.

2940. Ульянов Л. Д. Методика планування протиепідемічних заходів // Там само. – № 5. – С. 55–62.

2941. Уманський В. Б. Дослідження комбінованого регулятора ходу (шахт. піднімальних машин) // Зап. / Ін-т гірн. механіки АН УРСР. – 1940. – № 4. – С. 145–165.

2942. Уразовський С. С. Ломоносов – основоположник фізичної хімії // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 4/5. – С. 74–81.

2943. Усанович М. И. О природе нитрующих смесей: Сообщ. I // Журн. общей химии. – 1940. – Вып. 3. – С. 219–222.

2944. Усанович М. И., Абидов Ш. О природе нитрующих смесей. 2. Нитрование толуола в присутствии уксусной кислоты и нитробензола // Там само. – С. 223–226.

2945. Усанович М. И., Глухов И. О природе нитрующих смесей. 3. Нитрование толуола в присутствии серной и трихлоруксусной кислот // Там само. – С. 227–229.

2946. Усанович М. И., Сушкевич Т. О природе нитрующих смесей. 4. Нитрование толуола в присутствии монохлоруксусной кислоты и этилнитрата // Там само. – С. 230–232.

2947. Усанович М. И., Удовенко В. В. Криоскопическое исследование систем фенол-анилин, фенол-диметиланилин и фенол-диэтиланилин // Там само. – Вып. 1. – С. 17–20.

2948. Усенко І. С. Екструзиви основної магми району С. Миколаївки по р. Мора Волноваха // Наук. зап. / Київ. пед. ін-т. Сер. геол. -геогр. – 1940. – Т. 4, № 1. – С. 143–179.

2949. Ушаков Н. Фруктова весна передмість. Вино. Цвітуть гортензії в Батумі: (Вірші) / Пер. М. Рильський // Літ. журн. – 1940. – № 1. – С. 72–73.

2950. Федорова З. М. Вплив посадочних улаштувань на продуктивність шахтної піднімальної установки і потужність її електромотора // Зап. / Ін-т гірн. механіки АН УРСР. – 1940. – № 4. – С. 33–144.

2951. Федукович В. С. Каротаж свердловин // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 2. – С. 36–40.

2952. Федун В. М. Коцюбинський і царська цензура // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1940. – Кн. 5/6. – С. 295–317.

2953. Фейгин Я. Г. Введение // Экономическая география СССР. – М., 1940. – Ч. 1. – С. 5–10.

2954. Фейгин Я. Г. Основные вопросы размещения производительных сил СССР // Там само. – С. 103–128.

2955. Фейгин Я. Г. Размещение производительных сил в СССР в третьей пятилетке // Молодой большовик. – 1940. – № 11/12. – С. 15–23.

2956. Фейгин Я. Г. Размещение производительных сил в царской России // Экономическая география СССР. – М., 1940. – Ч. 1. – С. 80–102.

2957. Фейгин Я. Г. Сталин о социалистическом размещении производительных сил // Пробл. экономики. – 1940. – № 1. – С. 73–81.

2958. Фельдштейн Р. Г. Мінливість B. dysenteriae Shiga-Kruse під впливом бактеріофага і імунних сироваток: Повідомл. 2 // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 3. – С. 3–24.

2959. Фельдштейн Р. Г. Те саме: (З дис. роботи) // Там само. – Вип. 1/2. – С. 109–123.

2960. Фердман Д. Л. Данные об отдельных ферментативных звеньях процесса гликолиза // Успехи соврем. биологии. – Т. 12, вып. 2. – С. 270–289.

2961. Фердман Д. Л., Дворнікова П. Д. Дані по вивченню хімічного складу головного мозку // Біохім. журн. – 1940. – Т. 15, № 1. – С. 69–83.

2962. Фертик І. К. Дослідження хвильових характеристик високовольтних ліній передачі // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 4. – С. 57–63.

2963. Фиалков Я. А., Зайцева Р. М. Карбидный метод определения влаги в фармацевтических препаратах // Фармация. – 1940. – № 1. – С. 1–8.

2964. Фіалков Я. А. Електропровідність йод-броміду при різних температурах // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 6, вип. 3/4. – С. 223–233.

2965. Фіалков Я. А. Фізико-хімічне вивчення систем: йод-хлорид-галогеніди металів і йод-бромід-галогеніди металів // Там само. – С. 235–264.

2966. Фіалков Я. А., Генгринович А. Й. Дія суміші спиртових розчинів йоду і нітрату срібла на феноли // Там само. – Т. 7, вип. 2. – С. 125–140.

2967. Фіалков Я. А., Поліщук А. Б. Про одержання полійодиду калію з системи йодид-йод-бензол // Там само. – С. 95–104.

2968. Фіалков Я. А., Шаргородський С. Д. Термічний розлад сульфатів лужних металів у присутності силіцій IV-оксиду // Там само. – Вип. 3. – С. 415–428.

2969. Фиделев А. С. Влияние схем экскавации с многочерпаковыми экскаваторами на промышленный коэффициент вскрыши // Уголь. – 1940. – № 2. – С. 16–21.

2970. Фиделев А. С. К вопросу экскавации с перелопачиванием: (По поводу статьи С. М. Шорохова «Экскаваторная вскрыша наносов с применением перелопачивания» в «Горн. журн. », 1937, № 13) // Горный журнал. – 1940. – № 2. – С. 50–51.

2971. Фіделєв О. С. Основні питання розробки бурого вугілля УРСР // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 1. – С. 45–53.

2972. Фіделєв О. С. Шляхи розвитку буровугільних кар'єрів УРСР і завдання науково-дослідних організацій // Там само. – № 7/8. – С. 25–29.

2973. Филатов В. П. Дальнейшие материалы по вопросу о лечебном значении консервированных тканей // Совет. медицина. – 1940. – № 13/14. – С. 5–8.

2974. Филатов В. П. Диагностика гипертонии по офтальмологическим признакам // Врачебное дело. – 1940. – № 7. – С. 517–520.

2975. Филатов В. П. Лечение глазных заболеваний консервированной аутокровью // Сб. трудов / Укр. ин-т эксперим. офтальмологии. – Одесса, 1940. – Т. 1. – С. 129–135.

2976. Филатов В. П. Новые пути в лечении и профилактике миопических хориоретинитов // Врачебное дело. – 1940. – № 1. – С. 1–4.

2977. Филатов В. П. Обзор научной деятельности руководимой мною школы и перспективы дальнейшей работы // Сб. трудов / Укр. ин-т эксперим. офтальмологии. – Одесса, 1940. – Т. 1. – С. 7–40.

2978. Филатов В. П. Пересадка роговицы от трупных глаз: (Докл., прения и заключ. слово) // Труды Второго Всесоюз. съезда глазных врачей, Ленинград, 25–29 июня 1936 г. – М.;Л., 1940. – С. 226–232;243–244.

2979. Филатов В. П. Пересадка роговицы: Результаты работ академика В. П. Филатова и его школы / Укр. ин-т эксперим. офтальмологии) // Совет. наука. – 1940. – № 3/4. – С. 102–113.

2980. Филатов В. П. Ранения и повреждения органов зрения // Материалы по военно-полевой хирургии. – М.;Л., 1940. – С. 223–236.

2981. Филатов В. П., Баженова М. А. Экспериментальная пересадка сушеной и замороженной роговицы // Вестн. офтальмологии. – 1940. – Т. 17, вып. 5. – С. 536–543.

2982. Филатов В. П., Вельтер С. Л. Случай красной волчанки с успехом лечения пересадкой консервированной кожи // Вестн. венерологии и дерматологии. – 1940. – № 2/3. – С. 70–73.

2983. Филатов В. П., Вельтер С. Л. Случай упорного хронического фурункулеза, излеченного пересадкой консервированной трупной кожи // Там само. – № 5 . – С. 43–45.

2984. Филатов В. П., Волокитенко А. Е. Осмотерапия как лечебный метод при высокой миопии без изменений в области желтого пятна // Вестн. офтальмологии. – 1940. – Т. 17, вып. 5. – С. 515–518.

2985. Філатов В. П. Від оптичного пересадження рогівки до лікувального пересадження тканин // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 6 . – С. 34–41.

2986. Філатов В. П. Те саме // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 7. – С. 3–17.

2987. Філатов В. П. [Трансплантація рогівки. Сучасний напрям в офтальмології] // Bul. Med. Publ. – 1940. – P. 582–597. – Англ.

2988. Філатов В. П., Кашук М. Є. Роль офтальмології в діагностиці гіпертонічної хвороби // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 1. – С. 247–257.

2989. Філатов В. П., Кашук М. Є. Les Symptфmes ophtalmiques de la maladie hypertension [Очні симптоми гіпертонічної хвороби] // Acta med. URSS. – 1940. – Vol. 8, № 1/2. – P. 31–44.

2990. Филиппова В. И. Кажущиеся объемы (электролитов) в неводных растворах // Успехи химии. – 1940. – Вып. 2/3. – С. 179–195.

2991. Финкельштейн Б. Н. К теории распада бинарных сплавов // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1940. – Т. 10, вып. 3. – С. 341–345.

2992. Финкельштейн Г. М. О структуре функций Грина обыкновенного дифференциального оператора // Труды / Ин-т математики АН УССР. – 1940. – № 4. – С. 165–174.

2993. Фізичні записки. Т. 8, вип. 2 / Ін-т фізики АН УРСР; Відп. ред. Н. Д. Моргуліс. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 208 с.

2994. Те саме. Т. 9, вип. 1. – 110 с.

2995. Те саме. Вип. 2. – 140 с.

2996. Те саме. Вип. 3. – 222 с.

2997. Фільчаков П. Ф. До розрахунку грунтових вод в неоднорідному середовищі // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 5. – С. 43–50.

2998. Флора УРСР / Ін-т ботаніки АН УРСР; Під ред. Є. І. Бордзіловського. – К.: Вид-во АН УРСР. – К., 1940. – 590 с.

2999. Фогельсон Л. И. Коллапс при внутренних болезнях // Труды / III Московский мед. ин-т. – 1940. – Т. 4. – С. 3–17.

3000. Фольборт Г. В. Уровень сахара и хлоридов крови как выражение физиологической динамики // Врачеб. дело. – 1940. – № 1. – С. 5–12.

3001. Фоменко В. І. Дослідження легкої роменської нафти // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 6, вип. 2. – С. 181–195.

3002. Фоменко В. І., Калінічук Ю. М. Про генезис компонентів вугілля в геологічних умовах // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 11. – С. 37–45. – Текст парал. нім.

3003. Фоменко В. І., Панченко С. А. Вивчення вугілля з непромислових шарів Донбаса // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 4. – С. 33–48.

3004. Фоменко В. І., Скарре О. К. Гальмуюча дія інгібіторів при травленні металів // Вісті Ін-ту фіз. хімії. – 1940. – Т. 12 . – С. 65–74.

3005. Фортунатов М. С., Михайловська В. І. Визначення констант швидкостей оксидації розтопленого заліза чистим киснем // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 6, вип. 2. – С. 83–92.

3006. Франкфурт М. І. Клініка ліпоідного нефрозу // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 5. – С. 1651–1666.

3007. Френкель Г. М. Атоксичні штами Cl. botulinum // Мікробіол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 1/2. – С. 73–94.

3008. Френкель Г. М. Бактеріофаг до Cl. sporogenes // Там само. – С. 181–188.

3009. Фрідман С. Г., Лісовська Н. М. Дослідження будови продуктів взаємодії натрій-феніл-ацетилену з азидо-хлор-етаном // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 6, вип. 3/4. – С. 353–365.

3010. Фрумін С. І. Наша робота для Палацу Рад // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 4/5. – С. 110–113.

3011. Хайкіна Б. І. До механізму гліколізу в головному мозку тварин на різних етапах онтогенезу: Повідомл. І. Гліколіз і фосфорні сполуки при отруєнні натрій-флуоридом // Біохім. журн. – 1940. – Т. 16, № 2. – С. 247–276.

3012. Хайкіна Б. І. Те саме: Повідомл. ІІ. Дія монойодацетатної кислоти на гліколіз і на перетворення фосфорних сполук // Там само. – С. 277–295.

3013. Хайкіна Б. І. Те саме: Повідомл. ІІІ. Дослідження гліколітичної активності мозку в присутності різних субстратів // Там само. – № 3. – С. 547–555.

3014. Хаймович Л. А. Вплив хронічної інсулізації і наступного навантаження вуглеводами на вміст вуглеводів у мозку і деяких інших тканинах у щурів // Там само. – Т. 16, № 3. – С. 557–565.

3015. Ханин М. Н. Роль печени в патогенезе расстройств кровообращения при гемотрансфузионном шоке // Архив патол. анатомии и патол. физиологии. – 1940. – Т. 6, вып. 3. – С. 90–98.

3016. Хлебников Н. С. Возможности применения фотоэлементов для целей автоматики // Автоматика и телемеханика. – 1940. – № 1. – С. 107–116.

3017. Холодний М. Г. Тимирязєв – борець за передову науку: (До 20-ліття з дня смерті) // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 6 . – С. 24–33.

3018. Холодний М. Г. Фітогормони, ріст і розвиток рослин // Ботан. журн. – 1940. – Т. 1, № 2. – С. 238–253.

3019. Холодний М. Г. Фрідріх Енгельс і проблема первинних організмів у сучасній науці // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 10 . – С. 26–36.

3020. Холодный Н. Г. Из наблюдений ботаника-физиолога в природе // Сборник в честь акад. В. Л. Комарова. – Л., 1940. – С. 793–802.

3021. Холодный Н. Г. «Происхождение видов» и работы Дарвина по физиологии растений // Природа. – 1940. – № 2. – С. 27–35.

3022. Хризман І. О. Кінетика каталітичного розкладу амоніаку // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 6. – С. 19–25.

3023. Хризман І. О. Стабілізація відновленого каталізатора для синтезу амоніаку // Вісті Ін-ту фіз. хімії. – 1940. – Т. 12 . – С. 15–22.

3024. Хронологія історії України. Вип. 2: 1861–1917 / Ін-т історії України АН УРСР; Відп. ред. С. М. Білоусов. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 72 с.

3025. Хрущов В. М. Перспективи роботи Інституту енергетики Академії наук УРСР // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 4/5 . – С. 51–56.

3026. Хрущов В. М. Проблеми енергетики України в третій п'ятирічці і завдання АН УРСР в розв'язанні цих проблем // Там само. – № 3 . – С. 34–44.

3027. Царовський І. Д. Галій в мінералах нефелінових пегматитів Приазов'я // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 4. – С. 21–25.

3028. Царовський І. Д. Маріуполіти і зв'язані з ними пегматити // Геол. журн. – 1940. – Т. 6, вип. 4. – С. 99–129.

3029. Царовський І. Д. Рідкісні і кольорові метали УРСР // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 2 . – С. 41–44.

3030. Цеитер Е. М. До питання про теорію вторинної емісії з півпровідників // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1940. – Т. 8, вип. 2. – С. 167–174.

3031. Чепинога О. П. Дегідрази мускульної системи при тренуванні і втомі: Повідомл. III. Здатність кашки тренованого і втомленого мускулів оксидувати додану яблучну, глютамінову і цитратну кислоти // Біохім. журн. – 1940. – Т. 15, № 1. – С. 45–56.

3032. Чернецький І. П. Нові дані про верхньокрейдяні і палеогенові відклади Сумського району (північно-східна частина Північноукр. басейну) // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 4. – С. 59–77.

3033. Чернышев Б. И. Мезозойские Branchiopoda из Туркменистана и Забайкалья // Там само. – Вип. 3. – С. 5–46.

3034. Чернявська О. О. Вплив антиретикулярної цитотоксичної сироватки (стимуляції і блокади) на гемопоез в умовах канцеризації // Мед. журн. – 1940. – Т. 9, вип. 4. – С. 1211–1227.

3035. Чернявський О. Г. Про вплив цитотоксичної антиретикулярної сироватки на мікроглію // Там само. – С. 1201–1209.

3036. Чирвинський В. М. Геологія узбережжя Гірського Тікича на Київщині. І. Докембрійські породи // Геол. журн. – 1940. – Т. 6, вип. 4. – С. 39–98.

3037. Чирвинський В. М. Геологія узбережжя Гірського Тікича на Київщині. ІІ. Кайнозойські відклади // Там само. – Т. 7, вип. 3. – С. 47–92.

3038. Човник Н. Г., Пелькіс Д. С. Застосування скляних діафрагм при вимірюваннях напруг розкладу розтоплених солей // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 7, вип. 3. – С. 325–336.

3039. Шамека І. Т. Нарада в справі досліджень нафти // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 3 . – С. 57–60.

3040. Шапіро Є. М. Вплив убитого індуктора на диференціювання ізольованих півгаструл у тритона // Зб. дослідів над індивід. розвитком тварин. – 1940. – № 13. – С. 67–81.

3041. Шапошников В. Г. В рівень з вимогами соціалістичного народного господарства: (До 10-річчя від. волокнистих фарбув. речовин Ін-ту хім. технології) // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 6 . – С. 63–72.

3042. Шапошников В. Г. Українська бавовна як текстильна сировина // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 2. – С. 21–26.

3043. Шаргородський С. Д., Сігаловський К. К. Регенерація сульфатної кислоти з відпрацьованих травильних розчинів металообробної промисловості // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 7, вип. 2. – С. 141–158.

3044. Шарлемань М. В. Коротка історія дослідження фауни наземних хребетних УРСР: (До 100-ліття наук. дослідж. фауни УРСР) // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 7/8. – С. 63–72.

3045. Шарлемань М. В. «Слово о полку Ігореве» з погляду природознавця // Там само. – № 2. – С. 52–55.

3046. Шарлемань М. В., Решетняк Є. Г. Адаптація до риття у гризунів Rodentia / / Доп. АН УРСР. – 1940. – № 3. – С. 11–16.

3047. Шаховський С. М. Володимир Сосюра: (Творчий шлях поета) // Молодий більшовик. – 1940. – Кн. 6. – С. – 98–107.

3048. Шаховський С. М. Образ Сталіна в українській народній пісні // Радян. літературознавство: Наук. зап. / Ін-т укр. л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – 1940. – Кн. 5/6. – С. 3–22.

3049. Шаховський С. М. Українська література: Підруч. для 10 кл. серед. шк. – К.: Радян. шк., 1940. – 220 с.

3050. Шаховський С. М. Фрагменти з історії української критики // Літ. критика. – 1940. – Кн. 2. – С. 5–21.

3051. Шаховський С. М. Хрестоматія з української літератури: Для 10 кл. серед. шк. – К.: Радян. шк., 1940. – 480 с.

3052. Шварцман У. І. Термічний аналіз системи $AlCl_3$-NaCl і $AlCl_3$-KCl // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 7, вип. 1. – С. 3–11.

3053. Шведкова-Роше Т. С. Зміни еластичної тканини при патологічних процесах: (рак молочної залози) // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 5. – С. 1553–1560.

3054. Шведкова-Роше Т. С. Старіння еластика і процес ліпоідозу в тканині грудної залози // Там само. – Вип. 2. – С. 557–589.

3055. Швец И. Т. О номинальной мощности конденсационных паровых машин двойного расширения // Мукомолье и элеваторно-складское хозяйство. – 1940. – № 2. – С. 7–9.

3056. Швець І. Т. Проблема народногосподарського використання різних видів місцевого палива і природної енергії УРСР // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 1. – С. 40–44.

3057. Швець І. Т. Сезонний розподіл стоку на території УРСР // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 8/9. – С. 59–66. – Текст парал. нім.

3058. Швець І. Т. Червнева конференція інститутів Академії наук УРСР з проблеми місцевих палив та інших видів природної енергії // Вісті АН УРСР. – 1940. – № 7/8. – С. 14–24.

3059. Шеверницкий В. В. Плоские днища сварных цилиндрических резервуаров // Хим. машиностроение. – 1940. – № 3. – С. 14–17.

3060. Шеверницький В. В., Костржицький К. О., Слуцька Т. М. Види низьколегованої сталі для вагонобудування // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 3. – С. 41–49.

3061. Шевлягін М. М. Зообентос заплавної водойми Глядин Прямий // Там само. – № 10. – С. 21–26. – Текст парал. нім.

3062. Шевченко в народній творчості / Ін-т укр. фольклору АН УРСР; Упоряд.: Д. Кушнаренко, П. Гонтаренко, М. Родіна; Ред. і вступ. ст. Ю. М. Соколова. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 192 с.: ілюстр.

3063. Шевченко А. Ю. Виробнича потужність чорної металургії СРСР і УРСР на початку третьої Сталінської п'ятирічки // Зап. / Ін-т економіки АН УРСР. – 1940. – Кн. 1/2: Питання соціаліст. госп-ва. – С. 27–57.

3064. Шевченко А. Ю. Стахановський рух і освоєння техніки в чорній металургії / Відп. ред. В. В. Рудницький; Ін-т економіки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 104 с.: ілюстр.

3065. Шевченко Т. Г. Історичні поезії. Боротьба українського народу проти шляхетської Польщі в XVI-XVIII ст. / Ред. С. Бєлоусов та О. Величков; Вступ. ст. і прим. Ф. Ястребова і К. Гуслистого; Ін-т укр. л-ри АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 136 с.

3066. Шевченко Я. О. Резерви чорної металургії // Зап. / Ін-т економіки АН УРСР. – 1940. – Кн. 1/2: Питання соціаліст. госп-ва. – С. 115–132.

3067. Шевченко Я. О. Стахановський рух і ріст продуктивності праці в чорній металургії / Відп. ред. В. В. Рудницький; Ін-т економіки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 81 с.

3068. Шейкман Е. А. До характеристики продуктів хімічного і біохімічного розщеплення аскорбінової кислоти. І. Титрометрична кислотність і споживання кисню при хімічному розщепленні // Біохім. журн. – Т. 15, № 1. – С. 151–167.

3069. Шека І. А. Про дипольні моменти деяких комплексних сполук алюміній-хлориду // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 7, вип. 1. – С. 57–69.

3070. Широков А. З. Про структуру Донецького басейну // Геол. журн. – 1940. – Т. 7, вип. 4. – С. 49–58.

3071. Шишловський О. А. До питання про спектрофотометрію малих інтенсивностей // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1940. – Т. 9, вип. 1. – С. 19–27.

3072. Шишловський О. А. Люміномікроскопічні методи дослідження // Там само. – Т. 8, вип. 2. – С. 155–159.

3073. Шишов І. Академічне видання повної збірки творів П. І. Чайковського // Радян. музика. – 1940. – № 2. – С. 57–60.

3074. Шкабара М. Н. К цеолитам Крыма: (Образование и хим. состав) // Докл. АН СССР. Н. С. – 1940. – Т. 26, № 7. – С. 667–669.

3075. Шкабара М. Н. Новые данные по цеолитам Крыма // Труды / Ин-т геол. наук. Сер. минерал. -геохим. – 1940. – № 6, вып. 31. – С. 63–64.

3076. Шмидт О. Ю. О группах Frobenius'a // Докл. АН СССР. – Т. 26, № 1. – С. 3–5.

3077. Шмугляков Л. С. Типи водяних турбін для малих ГЕС УРСР // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 10. – С. 53–62. – Текст парал. нім.

3078. Шолом-Алейхем. Вибрані твори / Кабінет євр. л-ри, мови і фольклору АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – 192 с.

3079. Штаєрман І. Я. Застосування сучасних методів (теорії) апроксимації функцій в будівельній механіці та в математичній фізиці // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1940. – № 3. – С. 77–112.

3080. Штепа К. Т. Міфи і легенди при викладанні історії Греції і Рима: (До методів вивч. історії в 5–6 кл.) // Комуніст. освіта. – 1940. – № 8. – С. 38–47.

3081. Штурм Е. А. Цеолиты Нижне-Тунгусского района // Зап. Всерос. минерал. о-ва. – 1940. – № 1. – С. 63–66.

3082. Щербаков М. М. Зміни морфології крові при різних фазах втоми // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 4. – С. 3–14.

3083. Щербаков М. М. Стадії втоми і парабіозу за зрушеннями складу крові: Повідомл. 1. Дискусійні питання у парабіозі // Мед. журн. – 1940. – Т. 9, вип. 4. – С. 1455–1469.

3084. Щербаков М. М. Стадії втоми і парабіозу за зрушеннями складу крові: Повідомл. 3. Зрушення складу крові при додаткових стадіях // Там само. – Т. 10, вип. 2. – С. 509–527.

3085. Щербаков М. М. Стадії втоми і парабіозу за зрушеннями складу крові: Повідомл. 2. Наші експерименти // Там само. – Вип. 1. – С. 159–180.

3086. Щупак Н. Б. Функциональная проба инсулярного аппарата поджелудочной железы // Клиническая медицина. – 1940. – Т. 18, № 1. – С. 168–174.

3087. Щур І. Б. Роль легень в обміні кетонових тіл у нормальних і патологічних умовах // Праці / Укр. ін-т клініч. медицини. – 1940. – Т. 1. – С. 254–297.

3088. Экологическая конференция по проблеме «Массовые размножения животных и их прогноз»,15–20 ноября 1940: Тез. докл. / Киев. гос. ун-т. – К.: Вид-во АН УРСР. – 1940. – 112 с.

3089. Эпельбаум С. Е. Углеводный обмен в центральной и периферической нервной системе // Біохім. журн. – 1940. – Т. 15, № 2/3. – С. 449–495.

3090. Юдіна Н. Д. Вплив антиреоідальної цитотоксичної сироватки на основний обмін і кров хворих на гіпотиреоз // Мед. журн. – 1940. – Т. 10, вип. 3. – С. 943–952.

3091. Юдіна Н. Д. Дальше вивчення впливу рослин роду Brassica на щитовидну залозу: (До питання про «капустяне» воло) // Там само. – Вип. 1. – С. 71–77.

3092. Юдіна Н. Д. Феномен аутокаталізу в регуляції функцій еритроруйнування: Огляд // Там само. – Вип. 5. – С. 1451–1460.

3093. Юрк Ю. Ю. Вісмутові мінерали на Україні // Доп. АН УРСР. – 1940. – № 5. – С. 49–55.

3094. Юрк Ю. Ю., Брезер В. М. До геохімії рідких елементів гранітних пегматитів західного Приазов'я // Геол. журн. – 1940. – Т. 6, вип. 4. – С. 131–163.

3095. Юрк Ю. Ю., Царовський І. Д. Чорні рідкі мінерали Маріупольського лужного масиву // Там само. – Т. 7, вип. 1/2. – С. 151–162.

3096. Юшков С. В. К вопросу о происхождении русского государства // Уч. зап. / Всесоюз. ин-т юрид. наук. – 1940. – Вып. 2. – С. 37–59.

3097. Юшков С. В. Конспект лекций по истории государства и права СССР: (До Великой Октябрьской социалистической революции). – М.: Всесоюз. заоч. правовая академия, 1940. – 308 с.

3098. Юшков С. В. О праве убежища в древнерусском праве // Уч. зап. / Всесоюз. ин-т юрид. наук. – 1940. – Вып. 1. – С. 236–244.

3099. Юшков С. В. М. Н. Покровский о раннем периоде русского феодализма // Против антимарксистской концепции М. Н. Покровского. – Ч. 2. – М.; Л., 1940. – С. 25–58.

3100. Якубсон С. Й. Теплоти розчинення бензолових і толуолових розчинів комплексної сполуки амоній-броміду з калій-хлоридом // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1940. – Т. 7, вип. 1. – С. 13–16.

3101. Якубсон С. Й. Термохімія комплексних сполук алюмінію. III. Теплоти утворення комплексів алюміній-броміду з амоній-галогенідами // Там само. – С. 17–22.

3102. Яновский Б. М., Спиридович Н. И. Об установлении нормальных образцов магнитной восприимчивости парамагнитных тел // Труды Всесоюз. науч.-иселед. ин-та метрологии. – 1940. – Вып 1. – С. 5–52.

3103. Яновський Д. Н. Гостра лейкемія і її відношення до сепсису, лімфоідоклітинних ангін, агранульоцитозу, алейкії і перніціозної анемії // Праці / Укр. ін-т клініч. медицини. – 1940. – Т. 1. – С. 378–448.

3104. Яновський М. Ф. Смертність від основних інфекційних захворювань і дитяча смертність в м. Львові за період панування польської буржуазно-поміщицької влади // Радян. медицина. – 1940. – № 4. – С. 71–80.

3105. Яременко В. Ф., Лисенко Г. А. Першочергові завдання у справі розвитку тваринництва // Соціаліст. тваринництво. – 1940. – № 6. – С. 48–50.

3106. Ярослав С. Ю., Глаголев В. П., Креймер Б. Я. Тиск лімфи в грудній протоці і цистерні // Мед. журн. – 1940. – Т. 9, вип. 4. – С. 1391–1396.

3107. Ярослав С. Ю., Глаголев В. П., Семененко Б. М., Креймер Б. Я. Вплив автономної нервової системи на лімфовиділення // Там само. – С. 1377–1390.

3108. Ярослав С. Ю., Глаголев В. П., Семененко Б. М. Зміни секреції печінки під впливом больових подразнень // Эксперим. медицина. – 1940. – № 2. – С. 22–27.

3109. Ярослав С. Ю., Закржевський Є. Б. Кількісні й якісні зміни секреції підшлункової залози при больових подразненнях // Там само. – № 1. – С. 13–20.

3110. Ястребов Ф. О. Декабристський рух і повстання Чернігівського полку // Комсомол. пропагандист. – 1940. – № 1. – С. 57–60.

3111. Ястребов Ф. О. Західна Україна в XIX і на початку XX століття // Західна Україна. – К., 1940. – С. 65–82.

1941

3112. Автоматичне керування режимом понтонного зварювання: Збірник / Ін-т електрозварювання АН УРСР; Відп. ред. Є. О. Патон. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 48 с.: ілюстр.

3113. Адрианова-Перетц В. П. Апокрифы // История русской литературы. – М.; Л., 1941. – С. 71–86.

3114. Адрианова-Перетц В. П. Библейские сказания // Там само. – С. 60–70.

3115. Адрианова-Перетц В. П. Сборники морально-философских изречений // Там само. – С. 170–176.

3116. Академія наук УРСР у 1941 році / Ред. А. О. Сапєгін і Б. М. Гарцман. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 202 с.

3117. Алексєєв Ф. П. Про застосування антиретикулярної цитотоксичної сироватки при деяких дерматозах // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 1. – С. 335–344.

3118. Аргіропуло А. І. До фауни Aphaniptera УРСР // Зб. праць Зоол. музею / Ін-т зоології АН УРСР. – 1941. – № 24. – С. 15–21.

3119. Аронов Б. В. Теплообмінні апарати аеродинамічної силової установки // Доп. АН УРСР. – 1941. – № 1. – С. 55–64. – Текст парал. нім.

3120. Афанасьєв Д. Я. Заплавні луги ріки Десни. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 155 с.

3121. Ашкіназі М. С., Трипольська Р. С. Спектральний аналіз бронз. І. Визначення заліза, цинку, мангану. ІІ. Визначення алюмінію // Вісті Ін-ту фіз. хімії АН УРСР. – 1941. – Т. 13. – С. 149–169.

3122. Бабко А. К., Поліщук В., Волкова О. До методики кількісного визначення індію в концентратах // Зап. / Ін-т хімії АН УРСР. – 1941. – Т. 7, вип. 4. – С. 505.

3123. Барановський П. П. Комографічний метод дослідження слуху / Відп. ред. М. О. Грінченко; Ін-т укр. фольклору АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 31 с.: ілюстр.

3124. Белецкий А. И. На рубеже новой литературной эпохи // История русской литературы. – М.;Л., 1941. – С. 3–24.

3125. Белецкий А. И. Предисловие: [К публикации: Гущин М. П. Материалы к биографии Н. Е. Петропавловского-Коронина] // Наук. зап. / Харк. пед. ін-т. – 1941. – Т. 7: Праці філол. ф-ту. – С. 193–194.

3126. Белецкий А. И., Габель М. Русская литература XIX столетия. 1. От начала века до 30-х годов // Энциклопед. словарь Гранат. – 7-е изд. – 1941. – Т. 36, ч. 7. – Стб. 214–241.

3127. Білецький О. І. Західноєвропейська література: Хрестоматія для 8–10 кл. серед. школи. – 5-е вид. – К.: Радян. шк., 1941. – 424 с.

3128. Білецький О. І. Спроба вивчення Шатобріана // Наук. зап. / Харк. держ. пед. ін-т іноземних мов. – 1941. – Т. 2. – С. 7–27.

3129. Білецький О. І. Творчий шлях О. М. Горького // Більшовик України. – 1941. – № 1. – С. 61–75.

3130. Білецький О. І., Мамонтов Я. Український театр: Хрестоматія. Ч. 2: Український новий театр: (Від початку XIX до перших років XX ст.) – К.: Мистецтво, 1941. – 356 с.

3131. Березовська Ф. І., Варфоломєєва Є. К. Вплив каталітичних добавок на розпад органічних пероксидів. І. Розпад етил-пероксиду і бензоїл-пероксиду // Вісті Ін-ту фіз. хімії АН УРСР. – 1941. – Т. 13 . – С. 3–10.

3132. Бернштейн С. Н. Доказательство теоремы Гильберта об аналитическом характере решений эллиптических уравнений без использования нормальных рядов // Успехи мат. наук. – 1941. – Т. 8. – С. 82–99.

3133. Бернштейн С. Н. О приближении непрерывной функции линейным дифференциальным оператором от многочлена // Изв. АН СССР. Сер. мат. – 1941. – Т. 5. – С. 15–42.

3134. Бернштейн С. Н. О суммах зависимых величин, имеющих взаимно почти нулевую регрессию // Докл. АН СССР. – 1941. – Т. 32, № 5. – С. 303–307.

3135. Бернштейн С. Н. Об одной геометрической теореме Гильберта об аналитическом характере решений эллиптических уравнений без использования нормальных рядов // Успехи мат. наук. – 1941. – Т. 8. – С. 75–81.

3136. Бернштейн С. Н. Об одном свойстве, характеризующем закон Гаусса // Труды / Ленинград. политехн. ин-т. – 1941. – № 3. – С. 3–20.

3137. Бернштейн С. Н. Об уравнениях вариационного исчисления // Успехи мат. наук. – 1941. – Т. 8. – С. 32–74.

3138. Бернштейн С. Н., Петровский И. Г. О первой краевой задаче (задача Дирихле) для уравнений эллиптического типа и о свойствах функций, удовлетворяющих этим уравнениям // Там само. – С. 8–31.

3139. Бєлянкін Ф. П. Енергетична границя текучості металів / Ін-т буд. механіки АН УРСР – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 49 с. – (Ін-т буд. механіки; Моногр. сер.; № 44).

3140. Білай В. Й. До питання про значення фізіологічних ознак в систематизації роду Fuscarium // Мікробіол. журн. – 1941. – Т. 8, № 1. – С. 171–193.

3141. Білай В. Й. Про неоднакове відношення до калію різних видів з роду Fuscarium // Там само. – С. 195–224.

3142. Біохімічний журнал. Т. 17, № 1 / Ін-т біохімії АН УРСР; Ред. О. В. Палладін. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 227 с.

3143. Те саме. № 2. – 200 с.

3144. Боголюбов М. М. Про лінеаризацію транзитивних компактних груп перетворень // Наук. зап. мех.-мат. ф-ту Київ. держ. ун-ту. – 1941. – Т. 5. – С. 17–24.

3145. Боголюбов Н. Н., Крылов Н. Н. Об асимптоматических неравенствах, приложимых к некоторым вопросам статистической динамики систем с весьма большим числом степеней свободы // Там само. – С. 49–68.

3146. Богомолец А. А. О происхождении и физиологическом значении давления крови в сосудах // Сборник трудов, посвященный 50-летию научно-педагогической деятельности В. В. Воронина. 1890–1940. – Тбилиси, 1941. – С. 79–83.

3147. *Богомолец А. А. Переливание крови как метод патогенетической терапии // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 3.

3148. Богомолец А. А. Проблема долголетия: Лекция, прочит. в лекцион. зале МГК ВКП(б) 31 января 1941 г. // Пропагандист. – 1941. – № 3. – С. 17–24.

3149. Богомолец А. А. Физиологическая система соединительной ткани и влияние на ее функции антиретикулярной цитотоксической сыворотки // Труды Конференции по физиологической системе соединительной ткани. – К., 1941. – С. 23–43.

3150. Богомолець О. О. Про завдання АН УРСР в 1941 році // Вісті АН УРСР. – 1941. – № 1. – С. 53–59.

3151. Бойко Я. І. Про анатомічну будову плодів кавуна // Ботан. журн. – 1941. – Т. 2, № 1. – С. 161–165.

3152. Боржковский С. Е. Итоги работы Института биохимии АН УССР по зоотехнической биохимии // Биохим. журн. – 1941. – Т. 17, № 1. – С. 57–78.

3153. Ботанічний журнал. Т. 2, № 1 / Ін-т ботаніки АН УРСР; Відп. ред. М. Г. Холодний. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 166 с.

3154. Те саме. № 2. – 179 с.

3155. Бродский А. И., Миклухин Г. П. Изучение механизма бекмановской перегруппировки изотопным методом // Докл. АН СССР. – 1941. – Т. 32, № 8. – С. 558–559.

3156. Бродський О. І. Про різні методи добування важкої води // Вісті Ін-ту фіз. хімії АН УРСР. – 1941. – Т. 13. – С. 55–67.

3157. Бродський О. І. Теорія фракціонування сумішей і її застосування до термодифузійного методу // Там само. – С. 39–54.

3158. Булаховский Л. А. Введение в синтаксис русского литературного языка первой половины XIX века: (Из лекций по истории рус. литератур. языка) // Наук. зап. / Харк. пед. ін-т. – 1941. – Т. 7: Праці філол. ф-ту. – С. 3–38.

3159. Булаховский Л. А. Звуковые и грамматические особенности заимствованных слов в практике литературного русского языка первой половины XIX века: (Из лекций по истории лит. руС. языка) // Наук. зап. / Харк. держ. пед. ін-т іноземних мов. – 1941. – Т. 2. – С. 29–45.

3160. Булаховский Л. А. Русский литературный язык первой половины XIX века. Т. 1. Лексика и общие замечания о слоге: Пособие для студ. филол. ф-тов и ф-тов языка и литературы пед. и учит. ин-тов УССР. – К.: Радян. шк., 1941. – 452 с.

3161. Булаховский Л. А. Русское литературное ударение первой половины XIX века. Имена прилагательные: (Статья 2-я) // Русский язык в школе. – 1941. – № 1. – С. 19–25.

3162. Булаховский Л. А. Язык и раса. – К.;Х.: Изд-во АН УССР, 1941. – 40 с.

3163. Булаховський Л. А. Виникнення і розвиток літературних мов. Ч. 1. // Наук. зап. / Ін-т мовознавства АН УРСР. – 1941. – Т. 1. – С. 91–113.

3164. Булаховський Л. А. [Вступна стаття] // Житецький П. Нарис літературної історії української мови в XVII віці. – Львів, 1941. – С. III – XXV.

3165. Булаховський Л. А. Мова і раса. – К.;Х.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 40 с.

3166. Булаховський Л. А. Мовознавець-мислитель: (До 50-річчя з дня смерті О. О. Потебні) // Укр. література. – 1941. – № 1/2. – С. 186–192.

3167. Булаховський Л. А. Порівняльно-історичні розвідки в ділянці слов'янського наголосу // Наук. зап. / Ін-т мовознавства АН УРСР. – 1941. – Т. 1. – С. 53–77.

3168. Бурксер Є. С. Пам'яті Марка Абрамовича Аганіна: (1876–1940: Метеоролог) // Вісті АН УРСР. – 1941. – № 1. – С. 67–69.

3169. Бурштейн Є. І. Картина крові при феномені Артюса // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 1. – С. 193–202.

3170. Бухіна Р. А. Бібліотекознавство: Бібліогр. покаж. / Б-ка АН УРСР; Відп. ред. О. Б. Михайличенко. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 175 с.

3171. Буштедт П. П. Автоматическая сварочная головка: Устройство, принцип работы и схемы управления / Отв. ред. Е. О. Патон; Ин-т электросварки АН УССР. – К.: Изд-во АН УССР, 1941. – 58 с.: ил.

3172. Буштедт П. П. Технология автоматической дуговой сварки / Отв. ред. Е. О. Патон; Ин-т электросварки АН УССР. – К.: Изд-во АН УССР, 1941. – 40 с.: ил.

3173. Вайнштейн Ф. М., Поляков М. В. До питання про механізм каталітичної оксидації амоніаку // Вісті Ін-ту фіз. хімії АН УРСР. – 1941. – Т. 13. – С. 11–24.

3174. Вайнштейн Ф. М., Поляков М. В. К вопросу о механизме каталитического окисления аммиака // Журн. физ. химии. – 1941. – Т. 15, вып. 2. – С. 164–173.

3175. Василенко В. Х. Азотистий обмін при хронічній недостатності кровообігу / Відп. ред. О. О. Богомолець. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 96 с.

3176. Вернадский В. И. Несколько соображений о проблемах метеоритики // Метеоритика: Сб. ст. – 1941. – Вып. 2. – С. 1–22.

3177. Вернадский В. И. О необходимости выделения и сохранения чистых тяжелых изотопов природных радиоактивных процессов // Природа. – 1941. – № 1. – С. 63–66.

3178. Вернадский В. И. О необходимости организованной научной работы по космической пыли: Докл. // Проблемы Арктики. – 1941. – № 5. – С. 55–64.

3179. Вернадский В. И., Виноградов А. П., Тейс Р. В. Определение изотопного состава вод метаморфических пород и минералов // Докл. АН СССР. – 1941. – Т. 31, № 6. – С. 574–577.

3180. Вернадський В. І. Determination of the isotopic composition of waters in metamorphic roks and minerals // C. R. Acad. Sci de l'URSS. – 1941. – Vol. 31, № 6. – P. 573–576.

3181. Вісті Академії наук Української Радянської Соціалістичної Республіки. № 1 / Відп. ред. Б. С. Чернишов. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 80 с.

3182. Те саме. № 2/3. – 135 с.

3183. Те саме. № 4. – 76 с.

3184. Вісті Інституту фізичної хімії. Т 13 / АН УРСР; Ред. О. І. Бродський. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 216 с.: ілюстр.

3185. Власюк П. А. Нові марганцеві добрива: (Марганець і інші мікроелементи в живленні с.-г. рослин) / Ін-т ботаніки АН УРСР та Ін-т цукр. пром-сті НКХП СРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 268 с.

3186. Воблий К. Г. Природні багатства УРСР // Комсомольський пропагандист. – 1941. – № 4. – С. 33–39.

3187. Воблий К. Г. Схеми економічного районування України в дореволюційний період // Наукова сесія геолого-географічного факультету КДУ 11–14 черв. 1941: Тези доповідей. – К., 1941. – С. 20–24.

3188. Водяницкий В. А. К вопросу о биологической продуктивности Черного моря // Труды / Зоол. ин-т АН СССР. – 1941. – Т. 7, вып. 2. – С. 7–43.

3189. Вопросы сварного вагоностроения: Сб. ст. / Ин-т электросварки АН УССР; Отв. ред. Е. О. Патон. – К.: Изд-во АН УССР, 1941. – 224 с.: ил.

3190. Всесоюзное совещание по автоматизации гидроэлектрических и насосных станций: Тез. докл. / Ин-т энергетики АН УССР; Отв. ред. В. А. Богомолов. – К.: Изд-во АН УССР, 1941. – 64 с.

3191. Гарцман Б. М. Розвиток стахановського руху і ріст продуктивності праці у взуттєвій промисловості УРСР / Ін-т економіки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 104 с.: ілюстр.

3192. Гейзер Г. К., Коровицька М. Я., Смірнов-Замков І. В. Дослідження складових частин емульгатора ГКС – 5 // Зб. Ін-ту орган. хімії і технології . – 1941. – № 12. – С. 77–90.

3193. Гейзер Г. К., Коровицька М. Я., Смірнов-Замков І. В. Одержання нових видів емульгаторів з кам'яно-вугільної смоли // Там само. – С. 91–112.

3194. Геллер Б. Я., Занько А. М. Полярографічне визначення цинку в магнійових стопах // Вісті Ін-ту фіз. хімії АН УРСР. – 1941. – Т. 13 . – С. 123–126.

3195. Гельман Р. М. Вплив великих доз інсуліну на оксидаційні процеси в мозку // Біохім. журн. – 1941. – Т. 17, № 1. – С. 145–171.

3196. Геологічний журнал. Т. 8, вип. 1 / Ін-т геологічних наук АН УРСР; Відп. ред. Б. С. Чернишов. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 231 с.

3197. Герцрікен С. Д. Рентгенофотометричний метод дослідження дифузії в рідких металах // Доп. АН УРСР. – 1941. – № 1. – С. 47–54. – Текст парал. нім.

3198. Гершензон С. М. Вибірна елімізація особин в мутантній популяції Drosophila virilis // Зб. праць з генетики / Ін-т зоології АН УРСР. – 1941. – № 4/5. – С. 197–203.

3199. Гершензон С. М. Дополнительные данные о системе скрещивания в природных популяциях хомяка (Cricetus cricetus L.) // Докл. АН СССР. – 1941. – Т. 31, № 2. – С. 155–156.

3200. Гершензон С. М. «Мобилизационный резерв» внутривидовой изменчивости // Журн. общ. биологии. – 1941. – Т. 2, № 1. – С. 85–107.

3201. Гершензон С. М. Нові дані про генетику природних популяцій Drosophila fasciata // Зб. праць з генетики / Ін-т зоології АН УРСР. – 1941. – № 4/5. – С. 3–39.

3202. Гершензон С. М. Экспериментальное исследование естественного отбора в мутантной популяции Drosophila virilis // Журн. общ. биологии. – 1941. – Т. 2, № 3. – С. 395–416.

3203. Гершензон С. М., Полевой В. Система скрещиваний в природной популяции хомяка (Cricetus cricetus L.) // Докл. АН СССР. – 1941. – Т. 30, № 1. – С. 64–65.

3204. Глейберман Є. Я. Новий раковий кролячий штам // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 1. – С. 69–76.

3205. Гликман Т. С., Дайн Б. Я. К вопросу о механике разложения гипохлорита натрия // Журн. прикл. химии. – 1941. – Т. 11, вып. 3. – С. 190–196.

3206. Глузман Ф. А. До питання про канцеролітичні властивості крові при гострому запаленні // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 1. – С. 175–181.

3207. Глузман Ф. А. Канцеролітичні властивості сироваток імунних тварин // Там само. – С. 169–174.

3208. Гольдштейн Б. И. Исследования Института биохимии Академии наук УССР в области биохимии ферментов // Біохім. журн. – 1941. – Т. 17, № 1. – С. 49–55.

3209. Гольдштейн Б. И., Волькензон Д. В. Методика определения дегидроаскорбиновой кислоты и Fe-аскорбиновой кислоты в тканях // Там само. – С. 219–223.

3210. Гольдштейн Б. И., Волькензон Д. В., Качерова С. А. О формах аскорбиновой кислоты в тканях // Там само. – С. 201–217.

3211. Гольдштейн Б. І. Внутрішньо-клітинна регуляція дії і хімічна природа активної групи катепсину / Ін-т біохімії АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 42 с.

3212. Горелик Л. Е. Продуктивність праці і організація заробітної плати в швейній промисловості УРСР / Відп. ред. А. Ю. Шевченко; Ін-т економіки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 160 с.: ілюстр.

3213. Городисская Г. Я. Влияние некоторых лечебно-диагностических факторов на обмен веществ мозга экспериментального животного // Біохім. журн. – 1941. – Т. 17, № 1. – С. 105–113.

3214. Горпенюк Н. А. Электроды для многослойной холодной наплавки литых крестовин / Отв. ред. Е. О. Патон; Ин-т электросварки АН УССР. – К.: Изд-во АН УССР, 1941. – 43 с.: ил.

3215. Грінченко М. О. Шевченко і музика. – Х.: Мистецтво, 1941. – 112 с.

3216. Гурков А. Д. До питання про значення додаткових порожнин носа в патогенезі головних болів при тренуванні в барокамері і при висотних польотах: Повідомл. II. Вплив розрідженої атмосфери на тиск у лобних пазухах // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 1. – С. 305–313.

3217. Гурса Е. Інтегрування рівнянь з частинними похідними першого порядку / Пер. з фр. за ред. Г. І. Дрінфельда, Й. Б. Погребиського з доп. Г. В. Пфейффера. – К.: Радян. шк., 1941. – 415 с.

3218. Гуслистий К. Г. Коліївщина і повстання Пугачова // Укр. література. – 1941. – № 1/2. – С. 129–133.

3219. Гуслистий К. Г. Коліївщина: (Істор. нарис) // Радян. література. – 1941. – № 4/5. – С. 262–278.

3220. Гуслистий К. Г. Нариси з історії України. Вип. 3. Визвольна боротьба українського народу проти шляхетської Польші в другій половині XVI і в першій поло-

вині XVII ст.: (60-ті роки XVI – 30 рокі XVII ст.) – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 188 с.

3221. Гуслистий К. Г. Розгром угорських загарбників на Україні в XIII столітті // Укр. література. – 1941. – № 1/2. – С. 110–115.

3222. Дайн Б. Я., Либерзон Э. А. Спектральный анализ бронз. Упрощенный метод трех этапов // Завод. лаборатория. – 1941. – Т. 10, № 6. – С. 624–626.

3223. Данилов В. И. Рентгенографические исследования жидкостей // Изв. АН СССР. Сер. физ. – 1941. – Т. 5, № 1. – С. 30–42.

3224. Данилов В. И., Козачковский О. Д. О зарождении центров кристаллизации в переохлажденных жидкостях. III. Кристаллизация переохлажденного салола // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1941. – Т. 11, вып. 2/3. – С. 346–352.

3225. Данилов В. И., Левашевич М. А. О связи между строением органических веществ и их склонностью к переохлаждению // Труды / Днепропетр. хим.-технол. ин-т. – 1941. – Т. 2, вып. 2. – С. 149–152.

3226. Данилов В. И., Левашевич М. А., Олифиренко И. З. Рентгенографическое определение трещиноваети кокса // Там само. – С. 137–144.

3227. Данилов В. И., Олифиренко И. З. Рентгенографическое исследование растворов электролитов: Водяные растворы NaOH // Там само. – С. 145–148.

3228. *Делимарский Ю. К. Равновесие между некоторыми расплавленными металлами и их бромидами в бромистом алюминии – бромитом калия как растворителе // Журн. общ. химии. – 1941. – Т. 11, вып. 13/14. – С. 1081–1091.

3229. Делімарський Ю. К., Мірошніченко К. С. Дослідження рівноваги $Zn + ZnBr_2 + Zn$ в чистих солях і в $AlBr_3$–KBr як розчиннику // Зап. Ін-ту хімії АН УРСР. – 1941. – Т. 8, вип. 1. – С. 31–38.

3230. Демиденко С. Г. Ізотопний склад атмосферних опадів // Вісті Ін-ту фіз. хімії АН УРСР. – 1941. – Т. 13. – С. 69–74.

3231. Доповіді Академії наук УРСР. № 1 / Відп. ред. Б. С. Чернишов. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 64 с.

3232. Те саме. № 2. – 65 с.

3233. Те саме. № 3. – 72 с.

3234. Дрінфельд Г. І. Про відшукання груп Lie з наперед даними інтегральними інваріантами // Наук. зап. / Київ. держ. ун-т. – 1941. – Т. 5: Мат. зб. – С. 81–88.

3235. Епштейн С. Ф. Синтез фосфопіравиноградної кислоти в мускулах при оксидації цитратної кислоти // Біохім. журн. – 1941. – Т. 17, № 1. – С. 139–143.

3236. Єфіменко М. С. Живлення крота і його народногосподарське значення в УРСР // Зб. праць Зоол. музею / Ін-т зоології АН УРСР. – 1941. – № 24. – С. 97–143.

3237. Жудин Н. Д. Испытание моделей колонны Дворца Советов СССР / Ин-т строит. механики АН УССР. – К.: Изд-во АН УССР, 1941. – 84 с.: ил. – (Ин-т строит. механики. Моногр. сер.; № 43).

3238. Журавель І. В. Критерій затопленості при гідравлічних розрахунках споруд / Ін-т гідрології АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 60 с.

3239. Занько А. М., Аврунінa Г. М. Визначення цинку в магнійових стопах // Вісті Ін-ту фіз. хімії АН УРСР. – 1941. – Т. 13. – С. 135–137.

3240. Занько А. М., Аврунінa Г. М. Дослід полярометричного титрування // Там само. – С. 127–134.

3241. Занько А. М., Геллер Б. А. О величине коэффициента диффузии в уравнениях Ильковича // Журн. физ. химии. – 1941. – Т. 15, вып. 6. – С. 797–806.

3242. Занько А. М., Геллер Б. А., Манусова Ф. А. Расчетный полярографический анализ // Завод. лаборатория. – 1941. – Т. 10, № 5. – С. 458–461.

3243. Занько А. М., Геллер Б. А., Никитин А. Д. Полярографическое определение титана // Там само . – Т. 9, № 9. – С. 976–999.

3244. Занько А. М., Геллер Б. О., Нікітін О. Д. Полярографічне визначення титану // Вісті Ін-ту фіз. хімії АН УРСР. – 1941. – Т. 13. – С. 115- 122.

3245. Занько А. М., Манусова Ф. А. Дослід застосування неводних розчинів у полярографії // Там само. – С. 139- 148.

3246. Занько О. А. Ізотопний ефект в спектрах вбирання // Там само. – С. 75–96.

3247. Записки Інституту хімії. Т. 7, вип. 4 / АН УРСР; Відп. ред. В. О. Плотников. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 160 с.: ілюстр.

3248. Те саме. Т. 8, вип. 1. – 135 с.: ілюстр.

3249. Збірник Інституту хімічної технології. № 12 / АН УРСР; Ред. В. Г. Шапошников. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 132 с.: ілюстр.

3250. Збірник праць з генетики. № 4/5 / Ін-т зоології АН УРСР; Відп. ред. І. І. Шмальгаузен. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 290 с.

3251. Збірник праць Зоологічного музею. № 24 / Ін-т зоології АН УРСР; Відп. ред. І. І. Шмальгаузен. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 144 с.: ілюстр.

3252. Збірник праць Інституту математики. № 6 / АН УРСР; Редкол.: Н. І. Ахієзер, С. Н. Бернштейн (відп. ред.), Г. В. Пфейффер та ін. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 106 с.

3253. Те саме. № 7 / Редкол.: М. О. Лаврентьєв (відп. ред.) та ін. – 82 с.

3254. Зданевич Б. І. Provinciale Romanum. Невідоме видання Йоганна Гутенберга / Б-ка АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 58 с.

3255. Зерова М. Я. Новий зморшок з цілинного степу (Morchella stepicola Zerova sp. nov.) // Ботан. журн. – 1941. – Т. 2, № 1. – С. 155–159.

3256. Исаченко Б. Л. Задачи изучения вирусных болезней растений // Вирусные болезни растений и меры борьбы с ними: Труды Совещания по вирусным болезням растений. – М.;Л., 1941. – С. 7–9.

3257. Исаченко Б. Л. Отдел общей микробиологии // Материалы к истории Всесоюзного института экспериментальной медицины. – М., 1941. – Т. 1. – С. 87–103.

3258. Исаченко Б. Л. Предисловие к восьмому изданию // Омелянский В. Л. Основы микробиологии. – 9-е изд., пересм. и доп. – М., 1941. – С. 3–4.

3259. Исаченко Б. Л. Предисловие к девятому изданию // Там само. – С. 5.

3260. Исаченко Б. Л. Предисловие редактора к седьмому изданию // Там само. – С. 3.

3261. Исаченко Б. Л. Развитие пурпурных серобактерий в темноте // Рефераты работ учреждений Отделения биологических наук АН СССР за 1940 г. – М.; Л., 1941. – С. 91.

3262. Історія України в документах і матеріалах. Т. 3. Визвольна боротьба українського народу проти гніту шляхетської Польщі і приєднання України до Росії (1569–1654 рр.) / Ін-т історії України АН УРСР; Уклад.: М. Н. Петровський, В. К. Путілов. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 292 с.

3263. Ишлинский А. Ю. Плоская деформация при наличии линейного упрочнения // Прикладная математика и механика. – 1941. – Т. 5, вып. 1. – С. 57–70.

3264. Кавецький Р. Є. 10 років Інституту експериментальної біології і патології Наркомздоров'я УРСР // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 1. – С. 5–22.

3265. Календар-довідник на 1941 р. / АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 211 с.

3266. Кирилюк Є. П. Передмова // Нечуй-Левицький І. Чорні хмари: Повість. – К., 1941. – С. 3–26.

3267. Кирилюк Є. П. Сторіччя поеми: (Шевченко Т. Г. «Гайдамаки») // Радян. Україна. – 1941. – № 1. – С. 96–101.

3268. *Кирилюк Є. П. Українська література на Буковині // Там само. – № 3.

3269. Кирилюк Є. П. Франків «Борислав» // Радян. література. – 1941. – № 4/5. – С. 243–261.

3270. Кільчевський М. О. Основні рівняння теорії оболонок і деякі методи їх інтегрування. III. Інтегрування рівнянь теорії оболонок // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1941. – № 6. – С. 51–105.

3271. Козлов П. К. По Монголии: [Из путевых дневников] // Наша страна. – 1941. – № 4. – С. 31–35.

3272. Колесса Ф. М. Народно-пісенна ритмика в поезіях Ів. Франка // Народна творчість. – 1941. – № 1. – С. 29–46.

3273. Комарова М. С. До пізнання гельмінтофауни окуневих риб Дніпра // Доп. АН УРСР. – 1941. – № 1. – С. 29–40. – Текст парал. нім.

3274. Комісаренко В. П. Вплив великих доз інсуліну на серцево-судинну систему // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 1. – С. 77–86.

3275. Кондратьєв М. С. До учення про інервацію шлунково-кишкового тракту у людини: Повідомл. II. Інтрамуральна нервова система кишкової трубки у людини // Там само. – С. 227–238.

3276. Кондратьєв М. С. Нервова система червоподібного паростка і сліпої кишки у людини: Повідомл. I // Там само. – С. 215–226.

3277. Конференция по биохимии биокатализаторов, 24–26 января 1941 г.: (Тез. докл.) / Ин-т биохимии АН УССР. – К.: Изд-во АН УССР, 1941. – 76 с.

3278. *Конференция по катодным явлениям в вакууме и разреженных газах при Институте физики Академии наук УССР, 4–8 июня 1940 г., Киев // Фіз. зап. / Ін-т фізики АН УРСР. – 1941.

3279. Котов М. І., Карнаух Є. Д., Опперман П. О. Дикі кормові рослини УРСР / Відп. ред. М. М. Гришко; Ін-т ботаніки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 239 с.: ілюстр.

3280. Коцюбинський М. Твори в 4-х т. Т. 1. 1884–1902 рр. / Ред. А. Ю. Кримський та ін.; Ін-т укр. літератури АН УРСР. – К.: Держ. літ. вид-во України, 1941. – 571 с.: портр.

3281. Крамаренко Л. П. Сельскохозяйственные мащины: Теория, конструкция и расчет. Ч. 2. Уборочные машины. – М.;Л.: Маш. гос. изд-во, 1941. – 424 с.

3282. Крившенко Я. Д. Безкрилість у свійських гусей // Зб. праць з генетики / Ін-т зоології АН УРСР. – 1941. – № 4/5. – С. 277–286.

3283. Крившенко Я. Д. Вивчення первинного і вторинного нерозходження статевих хромосом у Drosophila buscki // Там само. – С. 217–244.

3284. Крившенко Я. Д. До питання про роль V-хромосоми у самців Drosophila buscki // Там само. – С. 245–258.

3285. Кржижановский Г. М. Академик Клавдий Ипполитович Шенфер // Электричество. – 1941. – № 2. – С. 8.

3286. Кржижановский Г. М. Двадцатилетие плана ГОЭЛРО // Совет. наука. – 1941. – № 1. – С. 3–15.

3287. Кржижановский Г. М. Те саме // Наука и жизнь. – 1941. – № 3. – С. 1–6.

3288. Лейнік М. В. До питання про природу процесів, що обумовлюють тривалий струм при польових скороченнях мускулів у людини // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 1. – С. 325–333.

3289. Лейнік М. В. Про тривалий струм, що виникає при вольовому скороченні мускулів людини // Там само. – С. 315–324.

3290. Ловцький Є. А. Про клітинний склад місцевого запального вогнища як показник імуно-біологічного стану організму: До питання про алергічний компонент в патогенезі трихінельозу // Там само. – С. 253–266.

3291. Ловцький Є. А., Диховична Л. І. Про глютатіон крові при інфекційних захворюваннях // Там само. – С. 267–285.

3292. Луговцов М. В. Наші роботи в галузі металургії // Вісті АН УРСР. – 1941. – № 4. – С. 39–42.

3293. Луговцов М. В. Проблема металлургического сырья в работах доменной группы Украинского института металлов // Работы по доменному производству: Сб. ст. – Х.,1941. – С. 3–7.

3294. Луговцов М. В., Коваль Б. А. Уход чугуна в доменной печи через лещадь и фундамент // Сталь. – 1941. – № 4. – С. 11–18.

3295. Лысенко Т. Д. Больше заготовить семенного картофеля. – Березинки, 1941. – 12 с.

3296. Лысенко Т. Д. Еще раз о получении хороших всходов коксагыза // Докл. ВАСХНИЛ. – 1941. – Вып. 9. – С. 3–6.

3297. Лысенко Т. Д. Использовать для посадки верхушки клубней продовольственного картофеля. – Алма-Ата: КазОГИЗ, 1941. – 16 с.

3298. Лысенко Т. Д. Те саме. – Баку: Азерпетр, 1941. – 18 с.

3299. Лысенко Т. Д. Те саме. – Бирск: Бирский РК ВКП (б), 1941. – 15 с.

3300. Лысенко Т. Д. Те саме. – Ижевск: Удмурт. гос. изд-во, 1941. – 24 с.

3301. Лысенко Т. Д. Те саме. – Магнитогорск: ВАСХНИЛ, 1941. – 13 с.

3302. Лысенко Т. Д. Те саме. – Молотов: ВАСХНИЛ, 1941. – 16 с.

3303. Лысенко Т. Д. Те саме. – Омск: Гос. изд-во, 1941. – 16 с.

3304. Лысенко Т. Д. О борьбе с вредной черепашкой // Вестн. защиты растений. – 1941. – № 2. – С. 5–10.

3305. Лысенко Т. Д. Те саме // Остапец А. П. Вредная черепашка. – Воронеж, 1941. – С. 3–12.

3306. Лысенко Т. Д. О борьбе с долгоносиком // Докл. ВАСХНИЛ. – 1941. – Вып. 5. – С. 3–10.

3307. Лысенко Т. Д. Те саме // Соціаліст. сіль. госп-во. – 1941. – № 3. – С. 32–38.

3308. Лысенко Т. Д. О путях управления растительніми организмами. – М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1941. – 32 с.

3309. Лысенко Т. Д. Хорошие всходы коксагыза – залог высокого урожая // Докл. ВАСХНИЛ. – 1941. – Вып. 8. – С. 3–7.

3310. Лысенко Т. Д. Те саме // Яровизация. – 1941. – № 3. – С. 3–11.

3311. Лысенко Т. Д. Энгельс и некоторые вопросы дарвинизма // Вестн. АН СССР. – 1941. – № 1. – С. 1–11.

3312. Лысенко Т. Д. Те саме // Докл. ВАСХНИЛ. – 1941. – Вып. 3. – С. 3–10.

3313. Лысенко Т. Д. Те саме // Социалист. сель. хоз-во. – 1941. – № 2. – С. 11–18.

3314. *Лысенко Т. Д. Те саме // Новые достижения в управлении природой растений. – М., 1941.

3315. *Лысенко Т. Д., Ермолаев П. Коксагыз в Сибири. – Красноярск: Краснояр. рабочий, 1941. – 8 с.

3316. Магат М. А., Абрамович І. А., Лебензон Є. Г. Про залежність росту і метастазування експериментальних пухлин від способу введення канцерогенного вуглеводу // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 1. – С. 53–67.

3317. Магат М. А., Лебензон Є. Г. Про специфічну дію канцерогенних вуглеводів в культурах тканини ссавців // Там само. – С. 49–52.

3318. Макаревич-Гальперіна Л. М. Вплив деяких факторів на пуриновмісні сполуки серцевого мускула // Біохім. журн. – 1941. – Т. 17, № 1. – С. 115–126.

3319. Малкін Й. М. Вплив поверхнево-активних речовин на катодне виділення цинку // Вісті Ін-ту фіз. хімії АН УРСР. – 1941. – Т. 13. – С. 203- 213.

3320. Маркевич А. П., Арнольд И. Н., Мосевич Н. А. и др. Проблема зимовки карпа в северных районах СССР // Изв. Всесоюз. НИИ озерн. и речн. рыбн. хоз-ва. – 1941. – Т. 24. – С. 139–184.

3321. Марченко М. І. Боротьба Росії і Польщі за Україну (1654–1664 рр.) / Відп. ред. М. І. Супруненко. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 116 с.

3322. Марчук П. Д. Конференція з проблеми фізіологічної системи сполучної тканини, 1–4 грудня 1940 р., Київ. // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 1. – С. 345–352.

3323. Марчук П. Д. Про десенсибілізуючу дію ізогемотрансфузії. – К.: Вид-во АН УРСР. – 112 с.

3324. Материалы по нефтеносности Днепровско-Донецкой впадины. Вып. 1 / Ин-т геол. наук; АН УССР; Отв. ред. Б. И. Чернышов. – К., 1941. – 278 с.: ил.

3325. *Матеріали до звіту Академії наук УРСР за 1940 рік: (До загальних зборів АН УРСР в квітні 1941). – [Б. м. і р.]

3326. Медвєдєва Н. Б. Дія антиретикулярної цитотоксичної сироватки на метаморфоз аксолотлів // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 1. – С. 239–252.

3327. Медвєдєва Н. Б. Про аутокаталітичну регуляцію функції фізіологічної системи сполучної тканини: Повідомл. II, III // Там само. – С. 23–26.

3328. Медичний журнал. Т. 11, вип. 1 / Ін-т клініч. фізіології АН УРСР; Відп. ред. О. О. Богомолець. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 352 с.

3329. Мікробіологічний журнал. Т. 8, № 1 / Ін-т мікробіології і епідеміології АН УРСР; Відп. ред. П. Є. Марусенко. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 226 с.

3330. Мовознавство: Наук. зап. Т. 1 / Ін-т мовознавства АН УРСР; Редкол.: Л. А. Булаховський (відп. ред.) та ін. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 196 с.

3331. Молотковський Г. Х., Поруцький І. В. Яровизація тютюну в гормональному концентраті сечі // Ботан. журн. – 1941. – Т. 2, № 1. – С. 155–159.

3332. Нарада з проблеми промислової нафтоносності УРСР: (Програма) / Ін-т геол. наук АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 8 с.

3333. Народна творчість. № 1 / Ін-т укр. фольклору АН УРСР; Упр. в справах мистецтв при Раднаркомі УРСР; В. о. ред. І. Корнієнко. – К.: Мистецтво, 1941. – 88 с.

3334. Те саме. № 2. – 88 с.

3335. Неміровський М. Я. Спроба «стадіальної стратифікації» способів позначення множини іменників у мовах світу // Наук. зап. / Ін-т мовознавства АН УРСР. – 1941. – Т. 1. – С. 115–136.

3336. Новик Е. И. К вопросу о стратиграфии и литологии каменноугольных отложений Роменского района // Материалы по нефтеносности Днепровско-Донецкой впадины. – 1941. – Вып. 1. – С. 201–217.

3337. Новик Е. И. Сопоставление по флоре каменноугольных отложений Днепровско-Донецкой впадины и соседних структур // Там само. – С. 185–200.

3338. Новик Е. И. Стратиграфическое сопоставление каменноугольных отложений в пределах Курской области, Большого Донбасса и Днепровско-Донецкой впадины // Большой Донбасс: Результаты работ за 1925–1939 гг. – М.;Л., 1941. – С. 174–178.

3339. Новик Е. И., Айзенберг Д. В., Бражников Н. Е. и др. О возрасте каменноугольных отложений района Исачковского поднятия // Докл. АН СССР. – 1941. – Т. 31, № 2. – С. 141–142.

3340. Новікова-Данцігер Т. І. Фізико-хімічні показники тканинних соків після гемотрансфузії: Повідомл. II // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 1. – С. 97–117.

3341. Новосельський І. С. Дослідження електрохімічних властивостей заліза в присутності інгібіторів // Вісті Ін-ту фіз. хімії АН УРСР. – 1941. – Т. 13. – С. 193–202.

3342. Окснер А. М., Зеров Д. К., Зерова М. Я. та ін. Флора і рослинність УРСР: Бібліогр.: Покаж. кн., журн. ст. 1747–1938 рр. / Ін-т ботаніки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 41 с.

3343. Омельяненко І. Ф. Діалектологічні спостереження над наголосом мови колгоспників сіл Шевченкового і Будищ // Наук. зап. / Ін-т мовознавства АН УРСР. – 1941. – Т. 1. – С. 163–166.

3344. Орлов А. Я. Движение земного полюса по наблюдениям широты в Пулкове, Гринвиче, Вашингтоне и на трех международных станциях с 1915,8 по 1928,0 // Бюл. ГАИШ (Гос. астроном. ин-та им. П. К. Штернберга). – 1941. – № 7. – С. 5–26.

3345. Орлов А. Я. Движение мгновенного полюса относительно среднего полюса за 46 лет с 1892 по 1938 г. // Там само. – № 8. – С. 5–34.

3346. Орлов А. Я. Полтавская обсерватория / АН УССР. – К.: Изд-во АН УССР, 1941. – 40 с.: ил.

3347. Палладин А. В. 15 лет работы Института биохимии Академии наук УССР над проблемой биохимии мышечной деятельности // Биохим. журн. – 1941. – Т. 17, № 1. – С. 7–31.

3348. Палладин А. В. Химическая природа витаминов. – 3-е изд., перераб. и дополн. – К.: Изд-во АН УССР, 1941. – 69 с.

3349. Палладін О. В. Основні проблеми біохімії // Вісті АН УРСР. – 1941. – № 4. – С. 32–34.

3350. Парамонов С. Я. В. О. Караваєв: 9 березня1864–7 січня 1939: [Ентомолог: Некролог] // Зб. праць Зоол. музею / Ін-т зоології АН УРСР. – 1941. – № 24. – С. 3–8.

3351. Парамонов С. Я. До пізнання родини Nemopteridae (Neuroptera) СРСР // Там само. – С. 9–14.

3352. Пассек Т. С. Трипільська культура: Наук.-попул. нарис / Відп. ред. Л. М. Славін; Ін-т археології АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 84 с.: ілюстр.

3353. Патон Е. О. Предисловие // Вопросы сварного вагоностроения. – К., 1941. – С. 3–6.

3354. Патон Е. О. Скоростная автоматическая дуговая электросварка под слоем флюса // Тяжелое машиностроение. – 1941. – № 2. – С. 21–26.

3355. Патон Е. О. Скоростная автоматическая сварка под слоем флюса // Автоген. дело. – 1941. – № 6. – С. 8–12.

3356. Патон Е. О. Те саме. – 2-е изд. – Л.: Маш. гос. изд-во. – 1941. – 110 с.

3357. Патон Е. О. Установки для автоматической сварки балок. – Х.:Харьк. дом техники, 1941. – 52 с.

3358. Патон Є. О. До історії розвитку автоматичного електродугового зварювання // Вісті АН УРСР. – 1941. – № 2/3. – С. 28–37.

3359. Петровський М. Н. Визвольна війна українського народу проти гніту шляхетської Польщі і приєднання України до Росії: (1648–1654 рр.). – К.: Політ. вид-во ЦК КП(б)У, 1941. – 32 с.

3360. Пидопличко И. Г. Кремниевые «гигантолиты» из Новгород-Сиверска // Материалы и исследования по археологии СССР. – М.,1941. – С. 26–36.: ил.

3361. Пилинський М. С. До проєкту словника мови Коцюбинського // Наук. зап. / Ін-т мовознавства АН УРСР. – 1941. – Т. 1. – С. 157–161.

3362. Пилипчук Н. С. Деякі дані щодо розташування генів у Drosophila buscki // Зб. праць з генетики / Ін-т зоології АН УРСР. – 1941. – № 4/5. – С. 269–275.

3363. Погребиський Й. Б. Про деякі питання теорії струмин // Наук. зап. мех.-мат. ф-ту КДУ. – 1941. – Т. 5. – С. 89–102.

3364. Поляков М. В., Кулешина Л. П. К вопросу о механизме воспламенения газовых смесей // Журн. физ. химии. – 1941. – Т. 15, вып. 4. – С. 470–474.

3365. Порфирьев В. Б. К вопросу о нефтеносности Днепровско-Донецкой впадины // Материалы по нефтеносности Днепровско-Донецкой впадины. – 1941. – Вып. 1. – С. 5–40.

3366. Порфирьев В. Б. Проблема нефтеобразования в свете современных данных. – Л.;М.: Гос. техн. изд-во, 1941. – 112 с.

3367. Порфирьев В. Б. Условия образования нефти и нефтяных месторождений в республиках Средней Азии. – Ташкент: Изд-во УзФАН: Изд-во АН УССР, 1941. – 221 с.

3368. Природа заповідника Гористе / Відп. ред. М. Г. Холодний. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 152 с.: ілюстр.

3369. Про вчені ступені і звання: (Довід. на допомогу особам, які бажають добути вчений ступінь канд. екон. наук) / Ін-т економіки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 46 с.

3370. Проскура Г. Ф. Исследование работы гребных судовых винтов на режиме начальной кавитации: (Ст. 1) // Науч. зап. / Харьк. мех.-машиностроит. ин-т. – 1941. – Т. 8, вып. 2. – С. 119–136.

3371. Пфейффер Г. В. Деякі задачі на повноту інтегралів рівнянь з частинними похідними 1-го порядку // Доп. АН УРСР. – 1941. – № 4. – С. 73–78.

3372. Пфейффер Г. В. Лінійні в якобіанах рівняння, що задовольняють умови М. Гамбургера, системи лінійних в якобіанах рівнянь, що задовольняють узагальнені умови М. Гамбургера та особливий спосіб інтегрування // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1941. – № 7. – С. 61–82.

3373. Пфейффер Г. В. Перспективи розвитку особливого способу інтегрування / / Наук. зап. мех.-мат. ф-ту КДУ. – 1941. – Т. 5. – С. 25–30.

3374. Пфейффер Г. В. Про лінійні в якобіанах рівняння, що задовольняють узагальнені умови М. Гамбургера, у яких відповідні системи лінійних однорідних рівнянь неповні // Доп. АН УРСР. – 1941. – № 2. – С. 3–9.

3375. Пфейффер Г. В. Про спрощення загального способу Якобі інтегрування повних систем нелінійних рівнянь // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1941. – № 7. – С. 37–60.

3376. Пфейффер Г. В. Умови повноти інтегралів рівнянь з частинними похідними 1-го порядку однієї невідомої функції: Побудування різних типів інтегралів Лагранжа, їх взаємне відношення // Там само. – С. 3–36.

3377. Решетняк Є. Г. Матеріали до вивчення систематики, географічного поширення та екології сліпаків (Spalacinae) УРСР // Зб. праць Зоол. музею / Ін-т зоології АН УРСР. – 1941. – № 24. – С. 23–95.

3378. Рисс І. Г. Термодинамічні контакти силіцій-флуориду: Про рівновагу силіцій-флуориду // Вісті Ін-ту фіз. хімії АН УРСР. – 1941. – Т. 13. – С. 97–113.

3379. Рубенчик Л. Й. Взаємовідношення між азотобактером і нітрифікаційними бактеріями // Доп. АН УРСР. – 1941. – № 1. – С. 13–19. – Тескт парал нім.

3380. Руководство по патологической физиологии: Т. 2, ч. І. Углеводный обмен, физиология и патология эпирового и липоидного обмена, обмен белков / Ред. А. А. Богомолец. – К.: Изд-во АН УССР, 1941. – 626 с.: ил.

3381. Русско-еврейский правовой и административный словарь / Каб. евр. совет. лит-ры, языка и фольклора АН УРСР; Отв. ред. И. Г. Спивак. – К.: Изд-во АН УССР, 1941. – 279 с.

3382. Сапегин А. А. Органообразование при переходе в световую стадию // Докл. АН СССР. – 1941. – Т. 30, № 8. – С. 749–751.

3383. Сапєгін А. О. Тематичний план АН УРСР в 1941 р. // Вісті АН УРСР. – 1941. – № 1. – С. 19–52.

3384. Семененко М. П. Петрографические исследования хребта Хамар-Дабан. – М.: Изд- АН СССР, 1941. – 454 с.

3385. Семененко М. П. Трещиноватости и кливаж в горных породах Кривого Рога // Труды / Днепропетр. ун-т и геол. ин-т. – 1941. – Т. 27, вып. 2. – С. 47–76.

3386. Семененко М. П. Фази формування тектонічних структур Кривого Рога // Геол. журнал. – 1941. – Т. 8, вип. 1. – С. 105–128.

3387. Середенко М. М. Вплив передпосівної обробки насіння махорки на врожай сировини // Ботан. журн. – 1941. – Т. 2, № 1. – С. 141–149.

3388. Серенсен С. В. Об условиях прочности при переменных нагрузках для плоского и объемного напряженного состояния // Инж. сб. – 1941. – Т. 1, вып. 1. – С. 3–12.

3389. Синельников К. Д., Вальтер А. К., Улезко Д. Н. и др. Фракционирующие вакуумные насосы // Журн. техн. физики. – 1941. – Т. 11, вып. 10. – С. 879–892.

3390. Синельников К. Д., Иванов А. В., Вальтер А. К. и др. Исследование радиационного торможения электронов калориметрическим методом // Журн. эксперим. и теорет. физики. – 1941. – Т. 11, вып. 1. – С. 43–59.

3391. Синельников К. Д., Иванов А. В., Вальтер А. К. и др. Те саме // Phys. Ztschr. USSR. – 1941. – Bd. 4, № 4. – P. 319–334.

3392. Синцов Д. М. Конфигурации, определяемые пересечением 2, 3 и более билинейных коннексов: Предварит. замеч. // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1941. – № 6. – С. 3–32.

3393. Сиротинин Н. Н. Об аноксической аноксемии // Клинич. медицина. – 1941. – Т. 19, № 3. – С. 17–25.

3394. Сиротинин Н. Н. Об одном из путей этиопатогенетической терапии туберкулеза // Науч. мат-лы Центр. укр. туберкулез. ин-та. – К., 1941. – С. 92–95.

3395. Сиротинин Н. Н. О гиперергическом воспалении // Сборник трудов, посвященных 50-летию научно-педагогической деятельности В. В. Воронина. – Тбилиси, 1941. – С. 242–253.

3396. Сиротинин Н. Н., Корецкий Р. Е. Александр Александрович Богомолец: Шестидесятилетие выдающегося деятеля советской биологии и медицины // Успехи соврем. биологии. – 1941. – Т. 14, вып. 3. – С. 537–547.

3397. Сиротіна М. І. Цитологічне вивчення деяких видів Drosophila // Зб. праць з генетики / Ін-т зоології АН УРСР. – 1941. – № 4/5. – С. 151–164.

3398. Сиротіна М. І. Цитологічне вивчення деяких видів Drosophila melanogaster з Китаєва // Там само. – С. 137–149.

3399. Ситько П. О. Варіювання мутабільності у природної популяції Drosophila melanogaster // Там само. – С. 71–97.

3400. Ситько П. О. Генетичний аналіз варіацій кількості щетинок у природної популяції Drosophila melanogaster // Там само. – С. 99–124.

3401. Ситько П. О. Інтродукція в природу мутантних форм Drosophila melanogaster // Там само. – С. 165–195.

3402. Ситько П. О., Ткач П. К., Пустовойт Т. А. Експериментальне вивчення розльоту мух Drosophila melanogaster // Там само. – С. 205–215.

3403. Скарбан М. К. Генетичне дослідження плодючості і стерильності в природних популяціях Drosophila fasciata // Там само. – С. 41–69.

3404. Совещание о путях развития научно-исследовательских работ институтов Академии наук УССР в области химии: Тез. докл. / Отд-ние физ.-хим. и мат. наук АН УССР; Отв. ред. Е. С. Буркcер. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 25 с.

3405. Соколов Ю. Д. О траекториях общего соударения трех материальных точек, взаимодействующих с силами, зависящими от взаимных расстояний // Докл. АН СССР. – 1941. – Т. 33, № 2. – С. 112–115.

3406. Соколов Ю. Д. Про полюси координат в симетричному русі системи матеріальних точок, які взаємодіють з силами, що залежать від взаємних віддалень // Зб. праць Ін-ту математики АН УРСР. – 1941. – № 6. – С. 33–50.

3407. Соколов Ю. М. Русский фольклор. – М.: Учпедгиз, 1941. – 557 с.

3408. Соколовский А. Н. Новый метод борьбы с фильтрацией почв при постройке водоемов и других сооружений. – М.: С.-х. изд-во, 1941. – 56 с.

3409. Соколовський О. Н. Галогенні грунти, їх роль і місце в геохімічних процесах // Доп. АН УРСР. – 1941. – № 1. – С. 3–11. – Текст парал. англ.

3410. Солодюк Н. Ф. До питання про аутокаталіз при мускульному обміні: Повідомл. I, II і III // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 1. – С. 119–136.

3411. Список видань, випущених Видавництвом АН УРСР в 1940 році // Вісті АН УРСР. – 1941. – № 1. – С. 70–72.

3412. Співак Є. Г. До проблеми лексичного складу мови: На матеріалах єврейської мови // Наук. зап. / Ін-т мовознавства АН УРСР. – 1941. – Т. 1. – С. 79–89.

3413. Стебун І. І. І. П. Котляревський: Критико-біограф. нарис. – 2-е вид., випр. / Ін-т укр. л-ри АН УРСР. – К.: Держ. літ. вид-во України, 1941. – 91 с.

3414. Стефановський В. Ф. Про кінетику і механізм оксидаційно-відновних реакцій. V. Кінетика реакції оксидації фероіона біхроматом: (метод струмин) // Вісті Ін-ту фіз. хімії АН УРСР. – 1941. – Т. 13. – С. 171- 192.

3415. Стеценко М. Т., Костюха І. О. Механізація рільництва в колгоспах Радянської України / Ін-т економіки АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 116 с.

3416. Стецюра А. Т. До питання про оксидаційно-відновні процеси при гострому запаленні // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 1. – С. 203–214.

3417. Стражеско Н. Д. Общая патология и общая симптоматология паренхиматозных заболеваний печени // Тезисы докл. 5-го Укр. съезда терапевтов. – Х., 1941. – С. 24–26.

3418. Стражеско Н. Д. О закономерности течения хронических инфекций и о лечении их цитотоксической сывороткой // Физиологическая система соединительной ткани. – К., 1941. – С. 873–880.

3419. Стражеско Н. Д. О принципах лечения хронической недостаточности кровообращения в связи с ее патогенезом // Клинич. медицина. – 1941. – Т. 19, № 1. – С. 3–21.

3420. Стражеско Н. Д. [Речь на закрытии конференции] // Физиологическая система соединительной ткани: Труды конференции / Ин-т клинич. физиологии. – К., 1941. – С. 1017–1018.

3421. Стражеско Н. Д., Евтухова М. Л. Задачи и возможности функционального исследования печени // Клинич. медицина. – 1941. – Т. 19, № 5. – С. 3–20.

3422. Супруненко М. І. Боротьба українських партизан проти Денікіна // Укр. література. – 1941. – № 1/2. – С. 133–147.

3423. Тарнавський М. Д. Вивчення впливу різних доз тимонуклеїнової кислоти на процес коньюгації хромосом // Зб. праць з генетики / Ін-т зоології АН УРСР. – 1941. – № 4–5. – С. 259–267.

3424. Тезиси доповідей на Конференції по хімії прісних водойм, Київ, 1941 / Ін-т гідробіології АН УРСР; Під ред. Я. В. Ролла. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 130 с.

3425. Теленга М. А. Про паразитизм їздців родини Braconidae (Himenoptera) на клопах (Hemiptera) // Доп. АН УРСР. – 1941. – № 1. – С. 41–45. – Текст парал. нім.

3426. Тимошенко С. П. The forcead vibrations of tie-roads // Theodore von Kazman anniversary volume, Contributions in applied and related subjects by the friends of Theodore von Kazman on his sixtieth birthday. – Pasadena, 1941. – P. 226–230.

3427. Тимошенко С. П. Vibration // Mechanical engenering handbook. – New-York; London, 1941. – P . 509–527.

3428. Тичина П. Г. Магістралями життя: Статті та промови. – К.: Радян. письменник, 1941. – 160 с.

3429. Тіліс А. Ю. Матеріали до питання про механізм запального лейкоцитозу // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 1. – С. 183–192.

3430. Ткачук Л. Г., Родіонов С. П. Порфирій Петрович П'ятницький // Геол. журнал. – 1941. – Вип. 1. – С. 5–7.

3431. Топачевський О. В. Діатольові планктони Дніпра // Ботан. журн. – 1941. – Т. 2, № 1. – С. 97–129.

3432. Третьяков Д. К. Морфологическое сходство меновых и спаровых рыб // Докл. АН СССР. Н. С. – 1941. – Т. 33, вып. 2. – С. 303–307.

3433. Третьяков Д. К. Родовые отличия щуки и умбры // Там само. – Т. 30, вып. 1. – С. 88–89.

3434. Третьяков Д. К. Сейсмосенсорная система макрелевых // Докл. АН СССР. Н. С. – 1941. – Т. 30, вып. 3. – С. 270–273.

3435. Третьяков Д. К. Третичная фауна Одесских катакомб // Совет. наука. – 1941. – № 1. – С. 94–106.

3436. Труди молодих учених / Відп. ред. С. М. Бєлоусов. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 419 с.: ілюстр.

3437. Труды Полтавской широтной конференции. 15–18 окт. 1939 г. / Полтав. гравиметрич. обсерватория АН УРСР; Отв. ред. И. А. Дюкова. – К.: Изд-во АН УССР, 1941. – 43 с.

3438. Туркевич Н. М. До питання про механізм канцеролізу: Повідомл. I // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 1. – С. 137–144.

3439. Тур'ян В. П. Ленін: Список літератури / Львів. філіал б-ки АН УРСР. – Львів, 1941. – 16 с.

3440. Утєвський А. М. Деякі питання внутрішньоклітинниого вуглеводного обміну в лукульній і печінковій тканині // Біохім. журн. – 1941. – Т. 17, № 1. – С. 79–93.

3441. Файншмідт О. І. Про перетворення енергетичних речовин у мускулах при різному їх функціональному стані // Там само. – С. 127–138.

3442. Фейгин Я. Г. Размещение производительных сил СССР. – М.: Полит. изд-во, 1941. – 126 с.

3443. Фердман Д. Л. Про біологічну роль амідів: (Аміноген амідного типу в організмі тварин) // Біохім. журн. – 1941. – Т. 17, № 1. – С. 95–104.

3444. Физиологическая система соединительной ткани: Труды Конф., 1–4 декабря 1940 г., Киев / Ин-т клинич. физиологии АН УССР; Отв. ред. А. А. Богомолец. – К.: Изд-во АН УССР, 1941. – 1050 с.

3445. Фіделєв О. С., Айзеншток І. Я. Дослідження транспортування вскриші при багаточерпакових екскаваторах: Транспортерні відвалоутворювачі і рухомі склади / Ін-т гірн. механіки АН УРСР; Відп. ред. Г. Н. Савін. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 122 с.: ілюстр.

3446. Фізичні записки. Т. 9, вип. 2 / Ін-т фізики АН УРСР; Відп. ред. Н. Д. Моргуліс і О. І. Лейпунський. – 1941. – 133 с.

3447. Те саме. Вип. 3. – 90 с.

3448. Филатов В. П. Пересадка роговицы и лечебная пересадка тканей // Сборник трудов, посвященный 50-летию научно-педагогической деятельности В. В. Воронина. – Тбилиси, 1941. – С. 300–332.

3449. Філатов В. П. [Терапевтична цінність консервованих тканин: Додаткові відомості] // Arquivos brasileiros de oftalmologia. – 1941. – № 4. – P. 59–66. – Англ.

3450. Флора і рослинність УРСР: Бібліографія: Покаж. кн. і журн. ст.: 1747–1938 рр.: Доповн. 1 / Ін-т ботаніки АН УРСР.; Відп. ред. М. І. Котов. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 42 с.

3451. Фоменко В. И. О порфиринах в связи с генезисом роменских нефтей // Материалы по нефтеносности Днепровско-Донецкой впадины. – 1941. – Вып. 1. – С. 259–271.

3452. Франко І. Твори: В 25-ти т. Т. 2. Оповідання / Редкол.: О. І. Білецький та ін.; Ін-т укр. л-ри АН УРСР. – К.: Держ. літ. вид-во України, 1941. – 504 с.: портр. – (До 85-річчя з дня народження та 25-річчя з дня смерті).

3453. Франко І. Те саме. Т. 12. – 423 с.: портр.

3454. Холодный Н. Г. Итоги исследований над ростом и движением растительного организма // Сборник работ по физиологии растений, посвященный памяти К. А. Тимирязева. – М.;Л., 1941. – С. 235–252.

3455. Холодный Н. Г. Чарльз Дарвин и учение о движениях растительного организма // Дарвин Ч. Сочинения. – М.;Л., 1941. – Т. 8. – С. 536–537.

3456. Хризман І. О., Корнійчук Г. П. Азотування металів і феросплавів: Повідомл. І. Про швидкість азотування відновленого амоніакового каталізатора типу $Fe – Al_2O_3 – K_2O$ // Вісті Ін-ту фіз. хімії. – 1941. – Т. 13. – С. 25–31.

3457. Хризман І. О., Корнійчук Г. П. Визначення азоту в азотованому залізі методом гідрування // Там само. – С. 33–37.

3458. Хризман І. О., Корнійчук Г. П. Те саме // Завод. лаборатория. – 1941. – Т. 10, № 6. – С. 576–577.

3459. Циперович О. С. Синтетична дія протеіназ // Біохім. журн. – 1941. – Т. 17, № 1. – С. 173–200.

3460. Чаталбашьян М. И. Полуавтоматическая электродуговая сварка угольным электродом / Ин-т электросварки АН УССР; Отв. ред. Е. О. Патон. – К.: Изд-во АН УССР, 1941. – 42 с.: ил.

3461. Черняєва О. А. Вплив безклітинного фільтрату метилхолантренової ретикулярної саркоми миші на ретикулярну тканину реципієнта: До теорії аутокаталітичної регуляції функцій організму // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 1. – С. 87–96.

3462. Шамека І. Т. Сіль і нафта на Україні. – 2-е вид., випр. і доп. / Ін-т геол. наук АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 61 с.

3463. Шаховський С. М. Хрестоматія з української літератури: Для 10 класу серед. шк. – 4-е вид. – К.:Радян. школа, 1941. – 504 с.

3464. Шапіро М. А. Про граматичний рід в єврейській мові // Наук. зап. / Ін-т мовознавства АН УРСР. – 1941. – Т. 1. – С. 167–180.

3465. Швец И. Т. К вопросу о переводе конденсационных машин на работу противодавлением // Труды / КТИПП [Киев. технол. ин-т пищевой пром-сти]. – 1941. – № 4. – С. 103–110.

3466. Швец И. Т. Метод аналитического расчета машин // Там само. – С. 97–102.

3467. Шевельов Ю. В. Стиль політичної лірики П. Г. Тичини: (Фрагмент з роботи про мову і стиль збірки поезій «Партія веде») // Наук. зап. / Ін-т мовознавства АН УРСР. – 1941. – Т. 1. – С. 3–51.

3468. Шеверницький В. В. Плоскі днища зварних циліндричних резервуарів діаметром до 3-х метрів / Ін-т електрозварювання АН УРСР; Відп. ред. Є. О. Патон. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 28 с.: ілюстр.

3469. Шевченко Т. Г. Кобзар: Повна збірка поезій: В 8 кн. Кн. 3 / Ін-т укр. л-ри АН УРСР. – Радян. школа. – К., 1941. – Кн. 3. – 111 с.

3470. Шекспір В. Король Лір: Трагедія на 5 актів / Пер. М. Рильського; Післямова А. Гозенпуда. – К.: Мистецтво, 1941. – 239 с.

3471. Штаєрман І. Я. Закон всесвітнього тяготіння. – К.: Політ. вид-во УРСР, 1941. – 21 с.

3472. Щербаков М. М. Фази втоми і парабіозу за зрушеннями крові: Повідомл. V // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 1. – С. 287–303.

3473. Щурат В. Г. Іван Франко в боротьбі за український правопис // Література і мистецтво. – 1941. – № 5. – С. 44.

3474. Электроды Института электросварки Академии наук УССР / Ин-т электросварки АН УССР; Отв. ред. Е. О. Патон. – К.: Изд-во АН УССР, 1941. – 136 с.: ил.

3475. Эпельбаум С. Е. Исследования Института биохимии Академии наук УССР в области биохимии нервной системы // Биохим. журн. – 1941. – Т. 17, № 1. – С. 33–47.

3476. Юдіна Н. Д. Вплив пресового соку селезінки на процеси еритроруйнування і еритротворення в фізіологічних і патологічних умовах // Мед. журн. – 1941. – Т. 11, вип. 1. – С. 37–48.

3477. Юрк Ю. Ю. Гранітні пегматити Приазов'я та їх рідкі елементи / Ін-т геол. наук АН УРСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941–81 с.

3478. Юшков С. В. До питання про походження Русі // Наук. зап. / Ін-т мовознавства АН УРСР. – 1941. – Т. 1. – С. 137–156.

3479. Юшков С. В. Ответ на рецензию М. Н. Покровского // Советское государство. – 1941. – № 2. – С. 146–154.

3480. Index seminum et sporarum anno 1940 collectorum, quae hortus botanicus Akademiae scientiarum Ucr. RSS promutua commutatione offert. – К.: Вид-во АН УРСР, 1941. – 10 с.

ПЕРЕЛІК ДОПОВІДЕЙ СПІВРОБІТНИКІВ УСТАНОВ АН УРСР (1938–1941)

1. *Айзеншток І. Я.* Наукове узагальнення методу Блідмана в застосуванні до транспортування вскриші на буровугільних кар'єрах (1940).

2. *Айзеншток І. Я.* Наукові узагальнення досвіду Блідмана в застосуванні на буровугільних кар'єрах (1940).

3. *Аксентьєва З. М.* Попередні результати спостережень земних припливів з горизонтальними маятниками в Полтаві з 1930 р. по 1938 р. (1940).

4. *Алексапольський Д. Я.* Про аеродинамічну турбіну (1940).

5. *Алексєєв Ф. П.* О применении антиретикулярной цитотоксической сыворотки при некоторых дерматозах (1940).

6. *Алентьєв А. А.* Получение магнезитовых огнеупоров из рапы Сиваша (1940).

7. *Альперн Д. О.* Алергічні і гуморальні фактори в патогенезі гіпертонії (1939).

8. *Альперн Д. О.* Хімічні фактори нервового збудження в експерименті і клініці (1939).

9. *Андріанов О. М.* Автоматическое регулирование напряжения на малых и специально колхозных гидростанциях (1941).

10. *Аронов Б. В.* Пневматический подъем пульпы при гидромеханизации угледобычи (1939).

11. *Аронов Б. В.* Теплообмінні апарати аеродинамічної силової установки (1940).

12. *Афанасьєв Д. Я.* Стан і перспективи геоботанічних досліджень УРСР (1941).

13. *Афанасьєв М. М.* Про статичну теорію втоми (1940).

14. *Ашкіназі М. С.* Кількісний спектральний аналіз бронз (1940).

15. *Ашкіназі М.* С. Спектральный анализ цветных металлов и сплавов (1941).

16. *Бабко А. К., Поліщук Г. Б., Волкова О. І.* Количестенное определение индия (1941).

17. *Бабко А. К., Шаргородський С. Д.* К определению германия в отходах цинкового производства (1941).

18. *Базилевич І. В.* Синдром нормальной старости (1938).

19. *Базилевич І. В.* Юнацька гіпертонія (1939).

20. *Базилевич І. В.* О значении цитотоксической антиретикулярной сыворотки в деле лечения септических заболеваний (1940).

21. *Балуховський М. П.* Газоносность северного сектора Большого Донбасса (1940).

22. *Балуховський М. П.* Газопроявления северных окраин Донбасса (1940).

23. *Балуховський М. П.* Энергетические ресурсы Причерноморской впадины (1940).

24. *Белінг Д. О., Гіммельрейх К. П.* Риби р. р. Берди і Обиточної (1940).

25. *Бєлановський І. Д.* Паразити гессенської мухи в УРСР і їх значення в регулюванні чисельності шкідника (1939).

26. *Бєлановський І. Д.* О возможности применения биологического метода в борьбе с гессенской мухой (1940).

27. *Бєлановський І. Д.* О массовых размножениях насекомых (1940).

28. *Бєліцер В. О.* Про синтез креатинофосфатної кислоти в мускулах (1938).

29. *Бєлоусов С. М.* 230-ліття Полтавської битви (1939).

30. *Бєлоусова В. Т.* Корреляционные признаки третичных и мезозойских отложений Роменского купола (1938).

31. *Бєльський Б. І.* Про хімічні чуття (хемотаксиси) бурякового довгоносика (1940).

32. *Бєльський Б. І.* Про фауну листових мінералів із двокрильців УРСР (1941).

33. *Бєлянкін Ф. П.* Енергетична границя текучості (1939).

34. *Білейкін Л. А.* Опыт применения антиретикулярной цитотоксической сыворотки в терапии парадонтоза (альвеолярной пиорреи) (1940).

35. *Біленко Д. К., Вознесенський О. Н.* Питання геоморфології западини (1940).

36. *Білецький О. І.* М. О. Некрасов і його співбесідники (1938).

37. *Білецький О. І.* Вступ до історії української літератури (1940).

38. *Блюм О. Ф.* Характеристика та еволюція декорації італійських стародруків (1940).

39. *Богомолець О. О.* О цитотоксической стимуляции функции физиологической системы соединительной ткани (1938).

40. *Богомолець О. О.* Про завдання експериментальної медицини в боротьбі з передчасним старінням організму (1938).

41. *Богомолець О. О.* Наукову роботу – на рівень вимог третьої Сталінської п'ятирічки (1939).

42. *Богомолець О. О.* Про походження і фізіологічне значення бокового тиску крові (1939).

43. *Богомолець О. О.* Про терапевтичне значення цитотоксичної стимуляції фізіологічної системи сполучної тканини (1939).

44. *Богомолець О. О.* К вопросу о лечении переломов стимулирующими дозами антиретикулярной цитотоксической сыворотки (1940).

45. *Богомолець О. О.* Про завдання Академії наук УРСР в 1941 р. (1940).

46. *Богомолець О. О.* Физиологическая система соединительной ткани и влияние на ее функции антиретикулярной цитотоксической сывороткой (1940).

47. *Богомолов В. О.* Элементы автоматизации гидростанций малой мощности (1940).

48. *Богомолов В. О.* Автоматическое регулирование мощности гидростанций по водотоку (1941).

49. *Богомолов В. О.* Регулятор скорости маломощных гидротурбин (1941).

50. *Бодрова Н. В.* До питання про нервову систему серця холоднокровних (1940).

51. *Бодрова Н. В.* До спостережень про вплив постійного струму на водних тварин (1941).

52. *Бойко К. О.* Об итогах научно-исследовательских работ Института геологии по нефти и о плане на 1938 год (1938).

53. *Болсунов І. І.* Одержання високоврожайних гібридів шляхом відбору гетерозисних комбінацій (1939).

54. *Болсунов І. І.* Вплив тривалого самозапилення на врожайність nicoticana rustiaca L. (1940).

55. *Болсунов І. І.* Спроба закріплення гетерозису в старших гібридних поколіннях у махорки і томатів (1940).

56. *Боржковський С. Є.* Обмін речовин у коней-трихоректиків (1939).

57. *Брадіс Є. М.* Класифікація видів торфу (1939).

58. *Брадіс Є. М.* Рослинність Західного Полісся (1941).

59. *Бродський О. І.* Важкий ізотоп кисню (1939).

60. *Бродський О. І.* Изотопный состав природных вод (1940).

61. *Бродський О. І., Донцова Є. І.* Обмін між ізотопами кисню в неорганічних сполуках (1940).

62. *Бродський О. І.* Создание квантовой механики (1940).

63. *Бродський О. І.* Современное развитие изотопии (1941).

64. *Бронштейн К. Г.* Магнитометрия при поисках нефти в УССР (1938).

65. *Будников П. П.* Глино-гіпсовий цемент (1939).

66. *Будников П. П., Дубянський О. А., Лівсон З. А.* Дослідження Воронезького вулканічного попелу для використання його в цементній промисловості (1940).

67. *Будников П. П.* Про використання доменних шлаків (кислих і основних) в цементній промисловості (1940).

68. *Будников П. П.* Про сучасні досягнення в галузі вогнетривких матеріалів у металургійній промисловості (1940).

69. *Будников П. П., Єндовицький В. І.* Про футеровку для зони спікання обертових печей цементної промисловості (1940).

70. *Будников П. П.* Виробництво в'яжучих речовин з місцевої сировини (1941).

71. *Будников П. П., Гулінова Л. Г.* Кінетика дегідратації гіпсу в суспендованому стані (1941).

72. *Бурксер В. В.* Визначення в водах малих кількостей бору, брому і йоду (1941).

73. *Бурксер Є. С.* Про завдання наукової роботи в області хімії в третій п'ятирічці (1939).

74. *Бурксер Є. С., Ковальова К. Н.* Визначення кількості рубідію в морській воді (1940).

75. *Бурксер Є. С.* Перспективы научно-исследовательской работы по соляным водоемам УРСР (1940).

76. *Бурксер Є. С.* Задачи геохимии на Украине (1941).

77. *Бурксер Є. С., Нічкевич О. Н.* Радий и радон в природных водах УССР (1941).

78. *Буханцев Г. В., Аронов Б. В.* Аеродинамічна силова установка (1940).

79. *Бухіна Р. А.* Методика виставочної роботи (1938).

80. *Буштедт П. П.* Автоматичне зварювання стельових швів (1939).

81. *Вадимович І. І.* Вплив вологості повітря і віскозного волокна на процеси в'язання на круглій трикотажній машині МТ-1 (1940).

82. *Вавілов М. І.* Учение о происхождении культурных растений после Дарвина (1939).

83. *Вайнер А. Л.* Заземлювачі для відведення струмів блискавок (1940).

84. *Василенко В. Х., Майзліш Р. М.* Коливання виділення пролану в зв'язку з віком (1938).

85. *Васильєв В. Ю.* Про природну форму поду плавильних печей (1940).

86. *Вернадський В. І.* О необходимости организованной научной работы по космической пыли (1941).

87. *Вірник Д. Ф.* Стан і основні завдання розвитку добування і використання місцевих видів палива на Україні (1940).

88. *Вісюліна О. Д.* Родина Ranunculaceae флори УРСР (1939).

89. *Вісюліна О. Д.* Аналіз флори околиць Києва (1941).

90. *Власов Л. Й.* Впровадження льняного лубу в виробництво тарних тканин замість основної вітчизняної сировини (1940).

91. *Власов Л. Й.* Еластичні властивості шерсті в залежності від вологості повітря (1940).

92. *Власов Л. Й.* Застосування короткого конопляного волокна в мішковому виробництві замість тіпаного льону і воловини (1940).

93. *Власов Л. Й.* Методика дослідження пружних властивостей вовняної пряжі (1940).

94. *Власов Л. Й.* Методика дослідження пружних властивостей шерсті (1940).

95. *Власов Л. Й., Глазатов Н. Г.* Застосування штапельного мідно-аміачного волокна в грубосуконному виробництві (1940).

96. *Власюк П. А.* Основные мероприятия для получения высоких урожаев (1938).

97. *Власюк П. А.* Вплив марганцевих добрив на підвищення врожаю і якості сільсько-господарської продукції (1941).

98. *Возняк М. С.* Літературна атмосфера Івана Підкови (1940).

99. *Возняк М. С.* Перший кобзар Шевченка (1940).

100. *Возняк М. С.* Про авторство «Перестороги» (1940).

101. *Вопілкін О. О.* Основные научно-исследовательские задачи в области разработки бурых углей и механизации подземной добычи (1940).

102. *Воронцов Д. С.* Роль акад. Павлова в фізіології (1938).

103. *Воронцов Д. С.* Про сумацію нервових збуджень (1939).

104. *Галабуцька Є. А.* Визначення електрокінетичного потенціала каолінових часток (1941).

105. *Галушко П. Я.* Гравиметрия и тектоника (1938).

106. *Галушко П. Я.* О происхождении соляных куполов УССР (1938).

107. *Гацанюк М. Д.* Зміни ліпоцитичного коефіцієнта з віком (1938).

108. *Гейхман Д. С., Сорока М. Є.* Про срібло-сульфідні фотоелементи і їх застосування в техніці (1940).

109. *Гембарович М. Т.* Ілюміновані інкунабули у Львівському філіалі Бібліотеки АН УРСР (1940).

110. *Генсьоровський А. І.* Відомості про першу друкарню на Закарпатській Україні (1940).

111. *Герцрікен С. Д.* Рентгенофотометричний метод дослідження дифузій в рідких металах (1940).

112. *Гершензон С. М.* Влияние биотических факторов на частоту меланистических особей у хомяка (1940).

113. *Гершенович З. С.* Проблема патогенезу токсичного набряку легень (1938).

114. *Глезіна О. М.* Оксидаційно-редукційні процеси в мускульній тканині птахів в онтогенезі (1938).

115. *Головін П. В.* Использование отходов растительного сырья (1941).

116. *Гольдштейн Б. І.* Внутрішньоклітинна регуляція дії і хімічна природа активної групи катепсину (1941).

117. *Горєв М. М.* Про експериментальну артеріальну гіпертонію (1939).

118. *Городков М. Л.* Основні моменти з історії радянської книги (1940).

119. *Граве Д. О.* Про принципи найвигіднішої будови географічних карт (1939).

120. *Грагерова Р. М.* Імунологічні властивості і ферменти крові у довголітніх стариків (1938).

121. *Григор'єв Г. П.* Фізико-хімічна характеристика роменської нафти і перспективи її промислового використання (1941).

122. *Гринь Ф. О.* Про самобутність флори грабових лісів УРСР (1941).

123. *Гринь Ф. О.* Рослинність Західного Поділля (1941).

124. *Гришко М. М.* Проблема статі та одержання сексуально змінених форм у конопель (1939).

125. *Грозін Б. Д.* Економія кольорових металів (1940).

126. *Гулий М. Ф., Новикова С. І.* Вуглеводний обмін у втомлених мускулах кроликів при кислому і лужному харчі (1938).

127. *Гурильова М. А.* Порівняльне вивчення розвитку колоса в різних формах ячменю (1941).

128. *Гурович Я. І.* Одержання топлених базальтових виробів і їх використання (1941).

129. *Гуфельд В. А.* Формування естетичних поглядів Франка (1940).

130. *Гуфельд В. А.* Франко і модерністи (1940).

131. *Гуфельд В. А.* Шевченко і російська революційно-демократична література (1940).

132. *Давиденков М. М.* Нове про струнний метод вимірювання деформацій (1940).

133. *Давиденков М. М.* Про природу твердості (1940).

134. *Дайн Л. Г.* Работы НГРИ и Украинского отделения ВКГР по микрофауне мезозоя и палеогена Украины (1938).

135. *Деркач М. Д.* І. Франко і Л. Українка (1940).

136. *Динник О. М.* Деформація і розпір колової арки при навантаженнях, більших за критичне (1940).

137. *Дідковський М. М.* Энергетические ресурсы малых рек УССР и их использование (методика гидроэнергетических расчетов) (1940).

138. *Дінабург Г. Д.* Об изменениях подкорковых ганглиев в старческом возрасте (1938).

139. *Дінабург Г. Д.* Мезенхима при опухолях мозга (1940).

140. *Дінерман Я. Б.* Клінічні спостереження над діянням антиретикулярної цитотоксичної сироватки (1939).

141. *Дінерман Я. Б.* Опыт $4^{1}/_{2}$ летнего применения цитотоксической антиретикулярной сыворотки при раковых опухолях (1940).

142. *Дінерман Я. Б.* Эффект малых доз антиретикулярной цитотоксической сыворотки при лечении костных переломов и заживлении гнойных ран (1940).

143. *Доброхотов М. М.* Про метод розкиснення сталі алюмінієм (1940).

144. *Дорошенко В. В.* Женевські видання «Кобзаря» Шевченка (1940).

145. *Дранішніков П. І.* Про суфозійні зсуви і заходи боротьби з ними (1940).

146. *Дранніков А. М.* Научные задачи в области осушения буроугольных месторождений УССР (1940).

147. *Дрінфельд Г. І.* Просто-транзитивні групи Lie з наперед даними інтегральними інваріантами (1940).

148. *Дядиченко В. А.* Розгром шведів під Полтавою в 1709 р. (1939).

149. *Дядюша Г. Ф.* О гуморальных факторах антибластической функции селезенки (1940).

150. *Дятлов В. І.* Про зварювання під шаром флюсу з демонстрацією самого процесу зварювання (1940).

151. *Дятлов В. І.* Про енергетичний баланс зварної дуги (1940).

152. *Дяченко В. Є.* Про електронний мікроскоп (1940).

153. *Ельберг В. О.* Питание и старость (1938).

154. *Епельбаум С. О.* Фосфорні сполуки в мозку курей на різних ступенях ембріонального розвитку (1938).

155. *Євтухова М. Л.* Порушення вуглеводного і білкового обміну при гіпертонії в зв'язку з порушенням функції печінки (1939).

156. *Єлецький Ю. А.* Про систематику і філогенію верхньо-крейдових белемнітів (1941).

157. *Єлисеєв А. С.* Перспективы производства магнезиальных соединений из Сиваша (1940).

158. *Ємельяненко П. Т.* Про стан гелікоідальної прокатки (1940).

159. *Єрмаков М. В.* Теплопровідність шкірних покривів риб і деяких безхребетних (1938).

160. *Єрмаков М. В.* Химические градиетны костного мозга и костной ткани млекопитающих и их естественное и экспериментальное изменение (1940).

161. *Єрмаков М. В.* Про біохімічний напрям у вивченні водойм (1941).

162. *Єфименко М. С.* Їжа крота і його народно-господарське значення в УРСР (1939).

163. *Єфименко М. С.* Значение крота в истреблении вредных насекомых (1940).

164. *Жирмунський В. П.* Критичний аналіз порівняльного методу індоєвропеїстики в світлі нового вчення про мову (1940).

165. *Завістовський В. С.* Итоги геофизических работ по исследованию глубинной геологии в связи с проблемой нефтеносности некоторых районов УССР (1938).

166. *Завістовський В. С.* Глубинная геология Причерноморской впадины по данным геофизики (1940).

167. *Заморій П. К., Молявко Г. І.* Геологія Молочного лиману і долини р. Молочної (1940).

168. *Заморій П. К.* Геология и гидрохимия Сиваша (1940).

169. *Заморій П. К., Молявко Г. І.* Геологічна історія Молочного лиману (1941).

170. *Занкевич Є. Х.* Проблема взаємодії підщепи та прищепи (1940).

171. *Занько А. М., Нікітін О. Д., Горовиц Т. Г.* Застосування ортооксихіноліну в полярометричному титруванні (1940).

172. *Занько А. М., Манусова Ф. А.* Полярографическое окисление двувалентного хрома (1941).

173. *Занько А. М., Манусова Ф. А., Геллер Б. Я.* Расчетный метод полярографического анализа (1941).

174. *Занько А. М.* Электрометрические методы химического анализа (1941).

175. *Звєрезомб-Зубовський Є. В.* Стан і перспективи вивчення фауни безхребетних УРСР (1941).

176. *Звєрєв М. С.* Про катологи слабих зірок (1940).

177. *Зволинський Н.* Досвід геофізичного пояснення руху полюсу (1940).

178. *Зданевич Б. І.* Невідоме видання Йоганна Гутенберга (1940).

179. *Зданевич Б. І.* Невідомий Гутенберг (1940).

180. *Зданевич Б. І.* Творчий шлях Гутенберга (1940).

181. *Зеров Д. К.* Польодовикові зміни клімату Європи на підставі ботанічних даних (1939).

182. *Зеров Д. К.* Застосування мікропалеоботанічного методу до дослідження мінеральних четвертинних відкладів (1941).

183. *Зеров Д. К.* Історія флори УРСР (1941).

184. *Зерова М. Я.* Антракноз у Ligustrum vulgare в УРСР (1939).

185. *Зерова М. Я.* До питання про морфологічну мінливість грибів (1941).

186. *Зільберман Р. О.* Аналіз популяції drosophila funebris (1939).

187. *Зосимович В. П.* Наслідки гібридизації дикого буряка з культурним (1941).

188. *Зосимович Д. П.* Рафинирование кадмия (1941).

189. *Зюков А. М.* Применение антиретикулярной цитотоксической сыворотки в инфекционной клинике (1940).

190. *Івантишин М. М.* Деякі зауваження про зв'язок зруденіння з геологічними структурами (1939).

191. *Івантишин М. М.* Молибденовые рудопроявления на территории УССР (1941).

192. *Івантишин М. М.* Схема топогеохимии на территории УССР (1941).

193. *Іщенко І. М.* Асиметрія артеріального тиску при гострій внутрішньочерепній гіпертензії в експерименті і клініці (1939).

194. *Іщенко І. М.* Применение антиретикулярной цитотоксической сыворотки при генерализованной хирургической инфекции (1940).

195. *Кавецький Р. Є.* Старість і рак (1938).

196. *Кавецький Р. Є.* Матеріали до питання про вплив на організм цитотоксичної антиретикулярної сироватки (1939).

197. *Кавецький Р. Є.* Десять лет Института экспериментальной биологии и патологии НКЗ УССР (1940).

198. *Кавецький Р. Є., Богатирчук Ф. П.* Испытание физиологической системы соединительной ткани торотрастом при стимулирующих и блокирующих дозах антиретикулярной сыворотки (1940).

199. *Кавецький Р. Є.* К вопросу о канцеролизе (1940).

200. *Кавецький Р. Є.* К вопросу о механизме действия антиретикулярной цитотоксической сыворотки и о тестах ее эффективности (1940).

201. *Каптаренко-Чорноусова О. К.* О возрасте известняка Роменского соляного купола (1938).

202. *Капустін М. П.* Про вивчення нафтових газів (1940).

203. *Карпухін П. П.* Про теорію процесу утворення оксикарбонатних кислот ароматичного ряду (1940).

204. *Каткова К. І.* Фосфатаза мозкової тканини у різних тварин (1939).

205. *Кириченко О. І.* Получение алюминия предельной чистоты методом рафинирования в расплавленных солях $AlCl_3$ – NaCl (1941).

206. *Кирпиченко М. Я.* Донне тваринне населення заплавних водойм верхньої і середньої течії р. Дніпра та їх категоризація (1940).

207. *Кіпріанов А. І., Петрунькін В. Є.* До питання про вплив розчинника на забарвлення органічних барвних речовин (1939).

208. *Кіпріанов А. І.* Про забарвлення і симетрію в будові молекул органічних барвників (1940).

209. *Клейн Б. І.* Проблема виду в мікробіології (1941).

210. *Клеопов Ю. Д.* Питання про взаємовідносини лісу і степу (1939).

211. *Клеопов Ю. Д.* Історико-географічний аналіз флори УРСР (1941).

212. *Клеопов Ю. Д.* Карта рослинності УРСР (1941).

213. *Клеопов Ю. Д.* Рослинність Карпат і Прикарпаття (1941).

214. *Клюшніков М. М.* Геологічна будова буровугільних родовищ західних областей УРСР (1941).

215. *Ковальський В. В.* Мінливість ліпоїдного складу і буферності мозку хребетних тварин (1938).

216. *Ковальський В. В.* Творча особистість акад. І. П. Павлова (1938).

217. *Ковальський В. В.* Сезонні зміни хімічних ознак організмів і їх біологічне значення (1939).

218. *Ковальський В. В.* Нова модель фульгуратора (1941).

219. *Козловська В. Є.* До вивчення місцевого населення скіфського періоду в районі р. Трубіж (1939).

220. *Колдаєв Б. М., Гельман Р. Н.* Гліколіз в мускулах в умовах зниженого вмісту глікогену (1938).

221. *Комарова М. С.* До пізнання гельмінтофауни окуневих риб Дніпра (1940).

222. *Кон Є. А.* Єврейські інкунабули (1940).

223. *Кондратьєв М. С.* Іннервація деяких органів черевної і грудної порожнини, які, можливо, відіграють певну роль у розвитку гіпертонії (1939).

224. *Копистинський Є. А.* Про значення досліджень акад. І. П. Павлова для психіатрії (1938).

225. *Коренєв Б. Г.* Метод компенсуючих навантажень (1940).

226. *Корноухов М. В.* К расчету устойчивости рам (1939).

227. *Корноухов М. В.* До разрахунку несучої здатності стиснуто-зігнутих стрижнів фасонних перерізів (1940).

228. *Корноухов М. В.* Работы Института строительной механики АН УССР в области устойчивости стержней (1941).

229. *Короткевич О. П.* Розвиток волоті у вівса (1941).

230. *Косець М. Л.* Рослинність Львівської області (1941).

231. *Котельников О. К.* Декілька зауважень з приводу фізичного змісту рівнянь Максвелла (1939).

232. *Котельников О. К.* Рух на границі рідких діелектриків в полі високої напруги (1939).

233. *Котельников О. К.* Електричне поле осцилятора (1940).

234. *Котов М. І.* Рослинність крутих схилів і відслонень каменистих порід Донецького кряжу та освоєння їх сільським і лісним господарством (1938).

235. *Котов М. І.* Флора і рослинність крейдяних відслонень в Донецькому басейні та використання їх в сільському господарстві (1938).

236. *Котов М. І.* Минулі та сучасні шляхи розселення рослин на території УРСР (1939).

237. *Котов М. І.* Стан і перспективи вивчення флори вищих рослин УРСР (1941).

238. *Краюхін Б. В., Щербаков М. М.* Двигательная хромаксия у долголетних стариков Абхазии (1938).

239. *Краюхін Б. В.* До питання про вплив симпатичної нервової системи на електрограму поперечносмугастих мускулів (1939).

240. *Краюхін Б. В.* До питання про механізм участі симпатичної нервової системи в перебігу мускульних судорог (1940).

241. *Краюхін Б. В., Щербаков М. М.* Особливості збудливості м'язкової системи у довголітніх стариків (1940).

242. *Крживанек Г. А.* Про Броварську магнітну аномалію поблизу Києва (1940).

243. *Крип'якевич І. П.* Іван Федорів у Львові (1940).

244. *Криштофович А. М.* Про синхронізм і гомотаксальність (1938).

245. *Криштофович А. М.* Історія флори СРСР (1941).

246. *Кудра О. К., Клейбс Г. С.* Получение меди из руд УССР (1941).

247. *Кузнецов В. І., Каган Г. В.* Газификация низкосортных топлив СССР на парокислородном дутье под давлением (1940).

248. *Кузнецов М. І.* Пути глубокой переработки ископаемых углей (1941).

249. *Кузьменко А. А.* Вплив спектрального складу світла на стадійний розвиток рослин (1939).

250. *Куркова Є. Т.* Гутенбергіана та визначніші інкунабули у львівських бібліотеках (1940).

251. *Куцев В. П.* Работы ВКГР (Всесоюзной конторы геофизических разведок) на Роменском месторождении (1938).

252. *Куциба О. М.* Материалы по геологии Исачковского соляного купола (1938).

253. *Куциба О. М.* Про наслідки розвідкових робіт на Ісачківському і Дмитрівському підняттях (1940).

254. *Лаврентьєв М. О., Погребиський Й. Б.* До питання про рух грунтових вод в неоднорідному грунті (1940).

255. *Лазаренко А. С.* До історії аридного елементу бріофлори УРСР (1941).

256. *Лазаренко А. С.* Історико-географічний аналіз бріофлори УРСР (1941).

257. *Ланге Ф. Ф., Пивовар Л. І.* Про компактний агрегат на 1 млн. вольт для біологічних і технічних цілей (1940).

258. *Лапчик Т. Ю.* Месторождения меди УССР (1941).

259. *Лахно Ю. В.* Дослідження хемічного складу нервової системи морських риб (1938).

260. *Лебедєв В. М.* Амфігаплоїдні рослини у нащадків амфідиплоїдних рослин гібрида Державіна (1941).

261. *Леонтович О. В.* Вага мозку і вік (1938).

262. *Леонтович О. В.* Наукова спадщина акад. Павлова (1938).

263. *Леонтович О. В.* Некоторые материалы о весе мозга человека разных возрастов в биометрической обработке (1938).

264. *Леутський К. М.* Вплив харчових і температурних факторів на мінеральний склад мускулів та інших тканин (1938).

265. *Липа О. Л.* Дендрофлора садів і парків УРСР (1941).

266. *Лисенко Т. Д.* Новые достижения в управлении природой растений (1940).

267. *Ловцький Є. А.* О клеточном составе местного воспалительного очага как показателе иммунобиологического состояния организма (1940).

268. *Луговцов М. В.* Високоякісні переробні чавуни на базі південної сировини (1940).

269. *Лунгерсгаузен Л. Ф.* Этапы развития Подольской платформы и ее Причерноморского склона (1938).

270. *Лур'є О. Ю.* Комбинированный хирургический рентгеносывороточный метод лечения рака шейки матки (1940).

271. *Льовочкіна О. А.* Вивчення впливу нуклеїнової кислоти на викликання видимих мутацій в II-хромосомі Drosophila Melanogaster (1940).

272. *Любіщев О. О.* Методы количественного учета животных (1940).

273. *Ляшенко О. Ф.* Аналіз складу промислової риби р. Дніпра (1940).

274. *Майзель В. М.* Визначення напруженного стану за допомогою «трикомпонентного тензометра» (1939).

275. *Майзель В. М.* Метод найближеного визначення характеристичних чисел у деяких фізико-механічних і технічних питаннях (1940).

276. *Майзель В. М.* Методика застосування запропонованого методу наближеного визначення характеристичних чисел і ступінь одержаної точності (1940).

277. *Майзель В. М.* Про застосування методу подібності до питань коливань і стійкості (1940).

278. *Майзель В. М.* Про одне розвинення методу подібності і застосування його до питань міцності (1940).

279. *Майзель В. М.* Визначення реакцій опор в статично-невизначних системах при наявності температурного поля (1941).

280. *Майзель В. М.* Деякі приклади визначення термічних реакцій в пружних системах (1941).

281. *Маков К. І.* Новые данные о химизме глубоких подземных вод Днепровско-Донецкой впадины в связи с ее нефтеносностью (1938).

282. *Маков К. І.* Краткий гидрогеологический очерк украинского Причерноморья (1940).

283. *Маков К. І.* Про умови залягання палеогену Дніпровсько-Донецької западини (1940).

284. *Маковський В. М.* Советская газовая турбина (1940).

285. *Максимович О. Є., Мікульський А. А.* Концентровані водорозчинні приманні препарати для бурякового довгоносика, виготовлені з рослинної сировини (1940).

286. *Максимович О. Є., Мікульський О. А.* Пилуваті приманні препарати для бурякового довгоносика (1940).

287. *Малий П. П.* Некоторые данные газовой съемки на территории УССР (1938).

288. *Малий П. П.* О подземной газификации бурых углей УССР (1940).

289. *Малий П. П., Ямниченко І. М.* Про тектоніку западини (1940).

290. *Малий П. П.* Геологічна будова та нафтоносність Роменського родовища (1941).

291. *Маньковський Б. Н.* Про роль акад. Павлова в нервовій патології (1938).

292. *Маньковський Б. Н., Лозинська Є. І.* Материалы к лечению некоторых форм нейроинфекций антиретикулярной цитотоксической сывороткой (1940).

293. *Маньковський Т. В.* Львівські вірменські стародруки (1940).

294. *Маркевич О. П.* Vermiclavella elongatata n. g. et sp., новий представник паразитичних веслоногих з родини Vermiclavellidae fam. nova (1940).

295. *Маркевич О. П.* Нові види паразитичних Copepoda (1940).

296. *Маркевич О. П.* Стан і перспективи вивчення паразитофауни УРСР (1941).

297. *Маркелов Г. І.* Церебральна форма гіпертонії і гіпотонії (1939).

298. *Марчук П. Д., Мельниченко В. Д.* Морфологический индекс функции активной мезенхимы (1940).

299. *Марчук П. Д.* О методике изготовления и применения антиретикулярной цитотоксической сыворотки и о способах ее хранения (1940).

300. *Махов Г. Г.* Грунти західних областей України (1941).

301. *Медведєва Н. Б.* Об изменениях водно-белкового состава тканей в старости (1938).

302. *Медведєва Н. Б.* Про деякі експериментальні дані про вплив цитотоксичної сироватки (1939).

303. *Медведєва Н. Б.* Действие антиретикулярной цитотоксической сыворотки на метаморфоз и рост амфибий (1940).

304. *Медведєва Н. Б.* Об аутокаталитической регуляции функций физиологической системы соединительной ткани (1940).

305. *Міхальський Н. М.* Про роботу по небесній механіці на Україні (1940).

306. *Міщенко І. П.* Опытное применение цитотоксической антиретикулярной сыворотки на собаках со спонтанными опухолями (1940).

307. *Міщенко І. П., Гофман Є. А.* Сравнительные данные по феномену цитолиза (1940).

308. *Модилевський Я. С., Бейліс Р. А.* До питання про пророщування недозрілих зернівок у пшениці (1939).

309. *Модилевський Я. С., Бейліс Р. А.* Онтогенез пшениці у світлі цитологічного дослідження (1939).

310. *Модилевський Я. С.* Цитолого-ембріологічна характеристика амфідиплоїдів роду Nicotiana та поводження останніх при схрещуванні з іншими видами того ж роду (1939).

311. *Модилевський Я. С., Мар'янович О. В.* Ембріологічні процеси під час утворення першого покоління гібридів при віддаленому схрещуванні (1941).

312. *Мойсеєва М. Н.* До анатомічної будови стебла кленів в зв'язку з їх філогенією (1939).

313. *Мокляк В. І., Швець Г. І.* Про норми випаровування і розподілу стоку рік УРСР (1940).

314. *Молявко Г. І.* Новые данные по геологии Присивашья (1940).

315. *Моргуліс Н. Д., Дятловицька Б. І.* Емісійні властивості стибій-цезійових катодів (1939).

316. *Мухін.* Одержання циклічної сировини методом гідрування молодого вугілля (1941).

317. *Наумов А. Л.* Декілька питань аналітичної теорії електричних машин (1940).

318. *Наумов А. Л.* Про максимальне значення обертального моменту трифазних безколекторних двигунів (1941).

319. *Нікітін В. М.* Вікові зміни в синтезі і розпаді білків у тваринному організмі (1938).

320. *Новик К. Й.* Схема розчленування по флорі кам'яновугільних відкладів південно-західної частини Донбаса (1941).

321. *Носаль П. Д.* К изучению размножения судака на среднем течении р. Днепра (1940).

322. *Огієвський А. В.* Нові формули для обчислення розрахункових максимальних витрат (1939).

323. *Оглоблин О. П.* Боротьба російського і українського народів проти шведського вторгнення 1708–1709 роках (1939).

324. *Оглоблин О. П.* Зрада Мазепи (1940).

325. *Оксіюк П. Ф.* До історії флори крейдяних відслонень УРСР (1940).

326. *Оксіюк П. Ф.* Каріологічний метод в ботанічній географії (1941).

327. *Окснер А. М.* Епіфільні лишайники Кавказа на фоні їх загального поширення (1939).

328. *Окснер А. М.* Стан і перспективи вивчення спорових рослин УРСР (1941).

329. *Орлов О. Я.* Гравіметрична карта УРСР (1939).

330. *Орлов О. Я.* Про забутий прилад Ломоносова для визначення сили ваги (1939).

331. *Орлов О. Я.* Про обсерваторію в Карпатах на горі «Піп Іван»(1940).

332. *Палладін О. В.* Вплив функціональних змін на обмін речовин в мускулах (1938).

333. *Палладін О. В.* Про дослідження хемічного складу нервової системи (1938).

334. *Палладін О. В.* Про сучасний стан проблеми біохімії мускульної діяльності (1939).

335. *Палладін О. В.* Вітаміни і ферменти (1941).

336. *Парамонов С. Я.* Новий рід підродини Anthracinae (Bombyliidae, Diptera) (1939).

337. *Парамонов С. Я.* Проблема виду в зоології (1941).

338. *Патон Є. О.* Про метод швидкісного зварювання металів під шаром флюсу (1941).

339. *Патон Є. О.* Про нові досягнення в галузі електрозварювання (1941).

340. *Пейсік М.* Результаты работ геологической партии ВКГР в 1937 г. в районе между Ромнами и Лубнами (1938).

341. *Перлі С. Б.* Ветроэнергетические агрегаты, условия использования и дальнейшие задачи (1940).

342. *Петров В. П.* Про основні проблеми вивчення культури «полів-поховань» (I–IV ст. нашої ери) (1939).

343. *Петров В. П.* Питання про походження антів (1940).

344. *Петровський М. Н.* Історія України в курсі історії народів СРСР (1940).

345. *Пєтухов В. А.* Ядерне розсіяння електронів у тонких металічних плівках (1941).

346. *Підоплічко І. Г.* О работах по палеонтологии позвоночных в УССР (1938).

347. *Підоплічко І. Г.* Происхождение современных ландшафтных зон юга СССР (1938).

348. *Підоплічко І. Г.* Про роботу з палеонтології хребетних в УРСР (1938).

349. *Підоплічко І. Г.* Геологічні роботи Ч. Дарвіна і значення їх для геологів і біологів (1939).

350. *Підоплічко І. Г.* Домашние и дикие животные Ольвии (1939).

351. *Підоплічко І. Г.* История фауны и ландшафта УССР в четвертичный период (1939).

352. *Підоплічко І. Г.* К истории фауны позвоночных Европейской части СССР (1939).

353. *Підоплічко І. Г.* Палеолитическая стоянка Новгород-Северск (1939).

354. *Підоплічко І. Г.* Кремниевые гигантолиты из Новгород-Северска (1940).

355. *Підоплічко І. Г.* Наукові наслідки експедиції Інституту зоології на р. Єнісей (1940).

356. *Підоплічко І. Г.* Основные черты фауны и геологии палеолита УССР (1940).

357. *Підоплічко І. Г.* Четвертичная палеография Украины (1940).

358. *Підоплічко І. Г.* Основні проблеми у вивченні генезису четвертинних відкладів і ландшафтів України (1940).

359. *Підоплічко І. Г.* Історія фауни УРСР (1941).

360. *Підоплічко І. Г.* Очерк четвертичной палеографии Украины (1941).

361. *Підоплічко І. Г.* Позвоночные четвертичных отложений Днепровской низменности (1941).

362. *Підоплічко І. Г.* Фауна Трипольских поселений (по материалам экспедиций Института археологии АН УССР (1941).

363. *Пітковська Ц. Н.* К петрографическому изучению «кэпрока» Роменского соляного поднятия (1940).

364. *Плигунов О. С.* Получение глинозема из каолинов УССР (1941).

365. *Плотников В. О.* Внутрішня, вільна і зв'язана енергії (1939).

366. *Плотников В. О.* Работа химической реакции (1941).

367. *Половко І. К.* Радонове здіймання як метод розшуків пегматитових жил (1939).

368. *Половко І. К.* Ветровая характеристика УССР с точки зрения ветроэнергетики (1940).

369. *Половко І. К.* Радиоактивность пород и минералов Приазовской кристаллической полосы (1941).

370. *Полонська-Василенко Н. Д.* Роль Петра I в підготовці Полтавської перемоги (1939).

371. *Полуектов М. С.* Определение малых количеств золота и платины посредством цветных реакций (1941).

372. *Полуектов М. С.* Определение рения в молибденовых рудах и препаратах (1941).

373. *Попов П. М.* Літературна творчість Г. С. Сковороди (1939).

374. *Порфир'єв В. Б.* О геохимических и геологических факторах образования нефти в условиях Днепровско-Донецкой впадины (1938).

375. *Порфир'єв В. Б.* Про генезис нафти (1940).

376. *Порфир'єв В. Б.* Про роботу Інституту геологічних наук по нафтовому комплексу в 1939 р. і про план робіт на 1940 р. (1940).

377. *Порфир'єв В. Б.* Нефтяные месторождения Румынии (1941).

378. *Поспєлов В. П., Фіалков Я. А.* Комплексный план научно-исследовательской работы АН УССР в области борьбы с вредителями сельского хозяйства (1939).

379. *Поспєлов В. П.* Новіші дані боротьби з шкідниками сільського господарства за допомогою мікробіологічного методу (1939).

380. *Поспєлов В. П.* Болезни насекомых в связи с экологическими условиями (1940).

381. *Потужний.* Дослідження схем захисту підстанцій від перенапружень (1940).

382. *Примак Ф. Я.* Особливості лімфатичної системи серця в зв'язку з віком і захворюванням серця (1938).

383. *Примак Ф. Я., Горський О. М.* Особливості гемодинаміки при есенціальній гіпертонії (1939).

384. *Примак Ф. Я.* Значение системы соединительной ткани сердца в клинике острых заболеваний миокарда (1940).

385. *Проскура Г. Ф.* К вопросу стандартизации ГЭС малой и средней мощности (1940).

386. *Протопопов В. П.* Влияние антиретикулярной цитотоксической сыворотки на течение шизофрении (1940).

387. *Прошкіна-Лавренко А. І.* Гидробиологическое районирование Сиваша на основании изучения его альгофлоры (1940).

388. *Пфейффер Ю. В.* Про лінійні в Jacові'анах рівняння, які задовольняють умови М. Hamburgera, системи лінійних в Jacові'анах рівнянь, які задовольняють узагальнені умови М. Hamburgera, у яких відповідні системи лінійних однорідних рівнянь – неповні (1941).

389. *Рабінович О. М.* Сучасні досягнення в галузі сталювання місцевих палив (1940).

390. *Рабкін Д. М.* Про новий метод вимірювання корозії зварних швів (1940).

391. *Рапопорт І. М.* Про деякі достатні умови єдиності розв'язку оберненої задачі теорії потенціала (1940).

392. *Рапопорт І. М.* Про один критерій стійкості в оберненій задачі теорії потенціала (1940).

393. *Рапопорт І. М.* Про обернену задачу електричного потенціала (1941).

394. *Рашба О. Я.* Креатин, аргінін і аргіназа в головному мозку хребетних тварин під час онтогенетичного розвитку (1938).

395. *Ремез Є. Я.* Про характер відхилу від нуля узагальнених поліномів системи лінійно-незалежних і обмежених функцій (1940).

396. *Рибкін О. Д.* Бурые угли западных областей УССР и задачи перед научно-исследовательскими организациями (1940).

397. *Родіна М. С.* Полтавський бій в українській народній творчості (1939).

398. *Рождественський І. Г.* Использование магниевых солей Сиваша как удобрение сахарной свеклы (1940).

399. *Ройтер В. А.* Про шляхи впровадження в практику результатів робіт відділу каталізу (1940).

400. *Ройтер В. А.* Современное состояние теории гетерогенного катализа (1941).

401. *Ролл Я. В.* Районування р. Дніпра за даними його фітопланктону (1941).

402. *Романкевич І. П.* Про глинисті суспензії для кріплення бурових свердловин в соленосних шарах (1940).

403. *Рубенчик Л. Й.* До мікробіології Слав'янських озер (1939).

404. *Рубенчик Л. Й.* Просторові розташування бактерій в донних покладах солоних озер (1940).

405. *Рубенчик Л. Й.* Взаємовідношення між азотобактером і нітрофікаційними бактеріями (1940).

406. *Рудницький В. В.* Про утворення архіву рукописних фондів по історії науки, літератури і мистецтва, як самостійної установи в системі Академії наук УРСР (1941).

407. *Савельєв І. В.* Про теплопровідність і міцність металів та їх стопів при низьких температурах порядку від -190^0 до -250^0 (1940).

408. *Савін Г. М.* Изгиб с учетом сплющивания тонкостенной трубы с кривой осью эллиптического поперечного сечения (1939).

409. *Савін Г. М.* Напряжения в основании абсолютно гибкого и абсолютно жесткого ленточного фундамента, лежащего на анизотропном упругом основании (1939).

410. *Савін Г. М.* Тиск абсолютно твердого штампа на пружне анізотропне середовище (1939).

411. *Савін Г. М.* Некоторые задачи теории упругости анизотропной среды (1940).

412. *Савін Г. М.* Про додатковий тиск, який передається по підошві абсолютно твердого штампа на пружну анізотропну основу, викликаний прикладеним навантаженням поблизу абсолютно твердого штампа (1940).

413. *Сапєгін А. О.* Вчення про детермінацію, як основа встановлення строків підживлення злаків (1939).

414. *Сапєгін А. О.* Тематичний план Академії наук УРСР на 1940 рік (1939).

415. *Сапєгін А. О.* Наукова робота Академії наук в 1939 р. (1940).

416. *Сапєгін А. О.* Тематичний план Академії наук УРСР на 1941 рік (1940).

417. *Сапєгін А. О.* Органоутворення при переході в світлову стадію у пшениці та ячменю (1941).

418. *Сапєгін А. О.* Підсумки роботи Академії наук УРСР за 1940 рік (1941).

419. *Сапєгін А. О.* Про роботу Академії наук УРСР за 1940 рік і про план впровадження наукових досягнень АН УРСР в соціалістичну практику (1941).

420. *Свєчников В. М., Гріднєв В. Н.* Про фазові перетворення при нагріванні легірованих вуглецевих сталей (1940).

421. *Свіренко Д. О.* Про нижній Дніпро та вплив на його фітопланктон (1941).

422. *Семененко М. П.* Гранітні пегматити УРСР (1939).

423. *Сергієнко Ф. О., Шультц В. М., Чернявська З. П.* До питання про природу бактеріофага і про механізм його дії in vitro (1939).

424. *Серенсен С. В.* Про критерії міцності для об'ємного напруженого стану (1939).

425. *Серенсен С. В.* Про норми міцності в машинобудуванні (1940).

426. *Сігаловський К. К.* Электрохимическое получение индия (1941).

427. *Скочек Й. В.* Бібліотеки Львова у XVI та XVII сторіччях (1939).

428. *Слуцька М. М.* Про вплив гетероауксину на проростання старого пилку (1940).

429. *Слуцька М. М.* Пилок як джерело ростових гормонів (1941).

430. *Смертенко Л. Я.* Про блискавкову теорію від'ємних магнітних аномалій (1939).

431. *Смирнова-Замкова О. І.* Аргентофільна тканина і її зміни в процесі старіння організму (1938).

432. *Смирнова-Замкова О. І.* Суспільно-наукова діяльність акад. М. Ф. Мельникова-Разведенкова (1938).

433. *Смирнова-Замкова О. І.* Зміни судинної системи при гіпертонії (1939).

434. *Смирнова-Замкова О. І.* Клеточная теория в патологии (1939).

435. *Смирнова-Замкова О. І.* Изменения основного аргентофильного вещества при некоторых патологических процессах (1940).

436. *Соболев Д. Н.* Амадоцийский (Большой Донецкий) бассейн, его геологическое место и расчленение (1938).

437. *Соколинський Д. А.* Возрастные изменения желудочной секреции (1938).

438. *Соколинський Д. А.* Водно-сольовий обмін при гіпертонічній хворобі (1939).

439. *Соколинський Д. А.* К вопросу об изменениях белкового обмена под влиянием антиретикулярной цитотоксической сыворотки у ревматиков (1940).

440. *Соколинський Д. А.* Лечение ревматизма антиретикулярной цитотоксической сывороткой (1940).

441. *Солнцев В. І.* Про вікові зміни ліпоїдного обміну (1938).

442. *Солнцев В. І.* Зміни жиро-ліпоїдного обміну при есенціальній гіпертонії (1939).

443. *Солнцев В. І.* Об изменениях жиро-липоидного обмена под влиянием воздействия цитотоксической сывороткой (1940).

444. *Сорені Е. Т.* «Реакція Баха» і її значення при вивченні механізму реакції Пастера (1940).

445. *Сорені Е. Т.* Дослідження механізму реакції Пастера (1941).

446. *Сотченко О. М.* Визначення параметрів кривої розподілу Шальє при відсутності даних спостережень (1939).

447. *Сотченко О. М.* Мінімальний стік рік УРСР і його розрахунок (1939).

448. *Спасокукоцький Ю. О.* Зміни функционального стану активної мезенхіми при алергії і ріст злоякісних новоутворень (1938).

449. *Спасокукоцький Ю. О.* Функциональное состояние физиологической системы соединительной ткани при аллергических процессах (1940).

450. *Спіро Н. С.* Комплексное использование рассолов морского типа (1940).

451. *Степанов В. В.* К вопросу о возможной нефтеносности Причерноморской впадины (1938).

452. *Стефановський В. Ф.* Про кінетику і механізм реакції відновлення кисневмісних оксидаторів (1940).

453. *Стражеско М. Д.* Первинний рак легень (1938).

454. *Стражеско М. Д.* Про значення робіт акад. Павлова для внутрішньої медицини (1938).

455. *Стражеско М. Д.* Про особливості внутрішніх захворювань у стариків (1938).

456. *Стражеско М. Д.* Спірні питання патогенезу гіпертонічної хвороби (1939).

457. *Стражеско М. Д.* О закономерности течения хронических инфекций и о лечении их цитотоксической сывороткой (1940).

458. *Стрижак О. М.* Історико-географічний аналіз фауни наземних молюсків УРСР (1941).

459. *Студинський К. Й.* Кобзар Франка в Галичині (1940).

460. *Студинський К. Й.* Перемишлянське освітнє товариство (1940).

461. *Студинський К. Й.* Творчість В. Стефаника (1940).

462. *Сухамел Г. Й.* Розливи русла при стисненні його з боків (1939).

463. *Сухамел Г. Й.* Про розрахунок наплавних мостів (1940).

464. *Сухамел Г. Й.* Про рух суден по каналах і ріках (1940).

465. *Тамм Є. Ф.* Задачи научно-исследовательской работы по осушению буроугольных месторождений УССР (1940).

466. *Тамм Є. Ф.* Методика осушення буровугільних родовищ УРСР (1941).

467. *Тарасов Н. І.* К вопросу о дальнейшем комплексном изучении Сиваша (1940).

468. *Тарнавський М. Д.* Вивчення впливу Y-хромосоми на процес коньюгації II хромосом у drosophila melanogaster (1939).

469. *Тарнавський М. Д.* Вплив делетованої х-хромосоми і транслокації X–IV (B^s) на кросинговер в II хромосомі drosophila melanogaster (1939).

470. *Тарнавський М. Д.* До питання про роль нуклеїнової кислоти при викликанні направлених мутацій (1939).

471. *Татаринов Є. О.* О тканевой резистентности к развитию метастазов опухоли (1940).

472. *Татаринов Є. О., Глузман Ф. А.* Опыты с применением комбинации антиретикулярной и антисаркоматозной сывороток при саркоме Иенсена (1940).

473. *Татомир К. І.* Відкриття і розробка сліпими шахтами пологоспадних кам'яновугільних верств (1939).

474. *Татомир К. І., Суслов А. А.* Гідромеханізація видобутку кам'яного вугілля на пологому і похилому спадах (1939).

475. *Теленга М. А.* Перспективы биологического метода борьбы со свекловичным долгоносиком при помощи яйцееда (1940).

476. *Теленга М. А.* Про використання яйцеїдів для боротьби з буряковим довгоносиком (1940).

477. *Теленга М. А.* Про паразитизм їздців родини Braconidae (hymenoptera) на клопах (hemiptera) (1940).

478. *Терехова А. А.* Перифокальная реакция и роль активной мезенхимы при клиническом раке (1940).

479. *Тимофєєвський О. Д., Беневоленська С. В.* Действие цитотоксической антиретикулярной сыворотки на культуры тканей человека (1940).

480. *Тичина П. Г.* Григорій Сковорода (1939).

481. *Тичина П. Г.* Давид Сасунський (1939).

482. *Товбін М. В., Фельдман М. Б., Алмазов О. М.* Вплив деяких біохімічних процесів на електропровідність природних прісних вод (1941).

483. *Товбін М. В.* Гідрохімічні особливості заплавних водойм Дніпра (1941).

484. *Товбін М. В., Фельдман М. Б., Хаін М. І.* Про деякі нові методи в гідрохімічному аналізі (1941).

485. *Томілін Ю. А.* Влияние некоторых цветных и редких элементов на свойства чугуна (1941).

486. *Тополянський Д. Б.* Про задачу руху грунтових вод в неоднорідному грунті при наявності в ньому дренажних стоків (1940).

487. *Третьяков Д. К.* Органи чуття змійки бородатої (1940).

488. *Трефільєв І. А.* Научные задачи в области химической переработки местных топлив (1940).

489. *Туровець І. М., Правдіна Л. І.* О некоторых особенностях обмена веществ у стариков (1938).

490. *Уразовський С. С.* Про хімічну дію ультразвуку (1941).

491. *Фаєрштейн Д. Г.* Сжигание многозольных бурых углей УССР (1940).

492. *Федоров М. М.* Основные формулы цикличности угледобычи (1939).

493. *Федюшин М. П.* Деякі данні про результати застосування антиретикулярної цитотоксичної сироватки в ракових хворих (1939).

494. *Федюшин М. П.* К вопросу о функциональном состоянии активной мезенхимы при ожогах (1940).

495. *Федюшин М. П., Слоним І. Я., Гендельман Е. Л.* Предварительные материалы по применению антиретикулярной цитотоксической сыворотки для профилактики рецидивов и метастазов рака желудка и молочной железы (1940).

496. *Фельдман М. Р.* Електрохімічний метод визначення хлору в хлорованих водах (1939).

497. *Фельдман М. Р.* Про застосування методу Гальоркіна (1940).

498. *Фердман Д. Л.* Дані щодо вивчення вмісту фосфорних сполук в головному мозку (1938).

499. *Фердман Д. Л.* Роль аденіннуклеотидів у мускулах (1938).

500. *Фердман Д. Л.* Глютамін у тканинах тварин (1941).

501. *Ферсман О. Є.* Успіхи у вивченні пегматитів за останні двадцять років (1939).

502. *Ферсман О. Є.* Проблемы геохимии докембрийских щитов (1941).

503. *Ферсман О. Є.* Про геохімію кристалічних щитів (1941).

504. *Фертік І. К.* Дослідження хвильових характеристик високовольтних ліній передачі (1939).

505. *Фіалков Я. А.* Проблеми кольорових і рідкісних металів (1940).

506. *Фіалков Я. А., Нижник О. Т.* Пути комплексного использования отходов цветных металлов (1941).

507. *Фіделєв О. С.* Пути механизации буроугольных карьеров УССР (1940).

508. *Філатов В. П., Кашук М. Е.* Очні симптоми гіпертонічної хвороби (1939).

509. *Філатов В. П.* Від оптичного пересаджування рогівки до лікувального пересадження тканин (1940).

510. *Фільчаков П. Ф.* До розрахунку руху грунтових вод в неоднорідному середовищі (1940).

511. *Фольборт Г. В., Семерніна А. В.* Изменения работоспособности центральных элементов, обеспечивающих высшую нервную деятельность, при старении у собак (1938).

512. *Фоменко В. І.* Результаты предварительных исследований украинских нефтей (1938).

513. *Фоменко В. І., Калиничук Ю. М.* Про генезис компонентів вугілля в геологічних умовах (1940).

514. *Фортунатов М. С.* Рафинирование алюминия (1941).

515. *Францевич І. М.* Про властивості деяких сталей при високих температурах (1940).

516. *Фролов О. М.* Аналіз проекту мостового переходу через великий водоток (1940).

517. *Фрумкін Я. П., Мізрухін І. А.* Роль физиологической системы соединительной ткани при шизофрении в свете ее лечения (1940).

518. *Хмельовська М. І.* Ельзевіри у Львівському філіалі Бібліотеки АН УРСР (нові набутки) (1940).

519. *Хозацький Л. І.* Знаходження представників trionychoidea (testudines, Reptilia) в пліоцені України (1941).

520. *Холодний М. Г.* «Походження видів» і праці Дарвіна з фізіології рослин (1939).

521. *Холодний М. Г.* К. А. Тіміязєв – борець за передову науку (до двадцятиліття з дня смерті) (1940).

522. *Холодний М. Г.* Фітогормони, ріст і розвиток рослин (1940).

523. *Хризман І. А.* Кінетика каталітичного розкладу амоніаку (1940).

524. *Хрущов В. М.* Проблеми енергетики України в третій п'ятирічці і завдання АН УРСР в розв'язанні цих проблем (1940).

525. *Царовський І. Д.* Галій в мінералах нефелінових пегматитів Приазов'я (1940).

526. *Цейтлін М. Й.* Наукові основи енергетики низового району (1940).

527. *Циперович О. С.* Про наявність альдегідної групи в активній системі катепсину (1939).

528. *Цитович Г. В.* К вопросу о роли яйцеедов в размножении клопа-черепашки (1940).

529. *Чаговець Р. В.* Зміни деяких фізико-хімічних властивостей мускульної тканини при її діяльності (1938).

530. *Чайка Є. І.* Возрастная морфология сердца (1938).

531. *Чайка Є. І.* Соединительнотканный скелет сердца и его значение в патологии (1940).

532. *Чернишов Б. І.* Про завдання Інституту геологічних наук в справі вирішення проблем нафти на Україні (1939).

533. *Черняєва О. О.* Кров і кровотворні органи у собак при накладанні прямої фістули Екка (1938).

534. *Шамека І. Т.* О нефтеносности Роменского соляного купола и прилегающих к нему районов (1938).

535. *Шапошников В. Г., Холмогоров Ф. С., Власов Л. І.* Українська бавовна в англійському прядінні (1939).

536. *Шапошников В. Г.* Про причини послаблення прядива і тканин під час хімічних обробок (1940).

537. *Шапошников В. Г.* Українська бавовна як текстильна сировина (1940).

538. *Шапошников В. Г.* Ближайшие перспективы научно-исследовательских проблем в области волокнистых веществ (1941).

539. *Шапошников В. Г.* Про українські джерела волокнистої сировини і можливість їх розширення (1941).

540. *Шарлемань М. В.* Основні зоогеографічні концепції Ч. Дарвіна в пристосуванні до фауни УРСР (1939).

541. *Шарлемань М. В., Решетняк Є. Г.* Адаптація до риття у гризунів (Rodentia) (1940).

542. *Шарлемань М. В.* Значение птиц в ограничении численности вредных насекомых и грызунов (1940).

543. *Шарлемань М. В.* Зоогеографічне районування УРСР (1941).

544. *Шарлемань М. В.* Стан і перспективи вивчення фауни хребетних (1941).

545. *Швець І. Т.* Робота інститутів АН УРСР в 1940 р. з проблемами місцевих палив і природної енергії (1940).

546. *Швець І. Т.* Сезонний розподіл стоку на території УРСР (1940).

547. *Шеверницький В. В., Костржицький К. О., Слуцька Т. М.* Види низьколегованої сталі для вагонобудування (1940).

548. *Шевлягін М. М.* Зообентос заплавної водойми Глядин Прямий (1940).

549. *Шліхтер О. Г.* Основные задачи научно-исследовательской работы по нефти в Роменском и других нефтеносных районах УССР (1938).

550. *Шліхтер О. Г.* Положення про вибори до Верховної Ради УРСР (1938).

551. *Шмальгаузен І. І.* Рушійні фактори еволюції (1939).

552. *Шмугляков Л. С.* Водяні турбіни малої потужності (1940).

553. *Шмугляков Л. С.* Типи водяних турбін для малих ГЕС УРСР (1940).

554. *Штаєрман І. Я.* По контактній задачі пружних тіл (дальший розвиток теорії герmisa про дотикання пружних тіл (1940).

555. *Щербаков М. М.* Стадії функціонального стану при роботі на основі зрущень в крові і іхнограм (1938).

556. *Щербаков М. М., Кавецький Р. Є.* Влияние раздражения шейного отдела n. sympathici и n. vagi на канцеролитические свойства и на моноциты крови (1940).

557. *Щербаков М. М.* Зміни морфології крові при різних фазах втоми (1940).

558. *Щербаков М. М.* Досвід вивчення фаз втоми на базі теорії Н. Є. Введенського і змін крові (1941).

559. *Щурат В. Г.* Шевченко і Аскоченський (1940).

560. *Щурат В. Г.* Шевченкові «Неофіти» (1940).

561. *Юдіна Н. Д.* Реакція гемопоетичної системи щурів на різні подразники в зв'язку з віком (1938).

562. *Юдіна Н. Д.* Характеристика морфологического состава крови при физиологическом старении (1938).

563. *Юдіна Н. Д., Черняєва О. А.* Экспериментальные ретотельсаркомы мышей в опытах с трансплантацией клеточного и бесклеточного субстрата (1940).

564. *Юрк Ю. Ю.* Вісмутові мінерали на Україні (1939).

565. *Юрк Ю. Ю.* О редких металлах в пегматитах Западного Приазовья (1941).

566. *Юрк Ю. Ю.* Приазовіт – новий мінерал (1941).

567. *Яворський В. П.* Про здійснення Інститутом органічної хімії і технології АН УРСР пропозиції Ради Народних Комісарів УРСР щодо вивчення можливості використання нехарчової рослинної сировини для вироблення спиртів (1940).

568. *Якубець М. І.* Перші друкарні у південних слов'ян (1940).

569. *Ямницький.* Про високовакуумні фракціонуючі насоси (1940).

570. *Янкелевич З. А.* Електролітичне виділення мангану з сульфатних розчинів (1939).

СПИСОК УСТАНОВ, ЩО ДІЯЛИ В СКЛАДІ ВУАН–АН УРСР У 1934–1941 рр.

Інститут математики засновано в структурі ВУАН відповідно до постанови Президії АН від 13 лютого 1934 р. Проте подібна ідея висовувалась значно раніше. Зокрема, 14 січня 1932 р. партчастина Президії АН на своєму засіданні прийняла рішення об'єднати комісії Математичного циклу: Застосовної математики, Чистої математики, Комісію вивчення математичних проблем у статистиці, Кабінет математичної статистики – в Інститут математики з відповідними відділами. На посаду директора пропонували Д. О. Граве.

За рішенням Президії від 13 лютого 1934 р. до Інституту математики були включені: Кафедра застосовної математики (з Комісією застосовної математики), Кафедра математичної статистики (з Комісією математичної статистики) та Комісія чистої математики.

Першу очолив акад. Д. О. Граве з 1919 р., а у однойменній Комісії працював один штатний співробітник (з 1 грудня 1929 р.) – М. Х. Орлов, який займався проблемами наближеного числового розв'язування інтегральних рівнянь. Д. О. Граве студіював теорію північних заграв, проблеми небесної механіки. За його пропозицією у ВУАН було прийнято рішення про створення Лабораторії для експериментальних дослідів з натуральної філософії. Д. О. Граве розумів натуральну філософію як механіку та математичну фізику. У ВУАН питання з організацією Лабораторії затяглося. Тим часом К. Стьормер помітив явище луни радіохвиль, якого не можна було пояснити земними причинами. Сповіщаючи про це нове спостереження, К. Стьормер писав у 1929 р., що радіотехніка є новий метод дослідження курпускулярних рухів у міжпланетному просторі, – те, що Д. О. Граве не раз доповідав, починаючи з 1921 р., на засіданнях Фізично-математичного відділу ВУАН.

Кафедру математичної стистики засновано у ВУАН в червні 1929 р. Посідав її акад. М. П. Кравчук і був керівником одноіменної Комісії, де працювали В. Є. Дяченко та Б. І. Лагунов над теоретичними дослідженнями з: а) математичної статистики в фізиці, біології та соціології; б) математичної статистики і суміжних математичних дисциплін; в) розв'язання диференціальних та інтегральних рівнянь, зв'язаних з питаннями статистики, техніки й інших ділянок застосовного знання. З окремих тем у цих обсягах можна назвати: нові типи ортогональних многочленів, зв'язаних з деякими імовірносними розподілами та їх застосуванням до теорії кривих розподілу та до закону великого числа; практичний алгоритм в методі найменших квадратів; статистичні методи в фізиці та ін.

Кафедру теоретичної (чистої) математики (відкритої у ВУАН з 1920 р.) посідав акад. Г. В. Пфейффер. При Кафедрі працювала Комісія вищої (чистої) математики, утворена в 1921 р. Працювала в таких галузях математики: інтегрування рівнянь та систем рівнянь з частинними похідними першого і другого порядків при одній та

при багатьох функціях; звичайні диференційні рівняння; гідродинаміка; рівняння зовнішньої балістики.

Протягом 1934–1937 рр. Інститут математики став одним з провідних наукових установ в УРСР у галузі математики, маючи у своєму складі такі сектори: 1) математичного аналізу; 2) алгебри; 3) геометрії; 4) прикладної математики; 5) механіки.

Основні напрямки роботи Інституту у 1934–1937 рр. були такі: 1) розробка методів інтегрування диференціальних рівнянь з частинними похідними і теорія інтеграла диференціального рівняння; 2) теорія звичайних диференціальних рівнянь; 3) аналітична теорія диференціальних рівнянь динаміки; 4) апроксимація функцій; 5) проблеми алгебри: а) класична алгебра, б) алгебричні та вищі трансцендентні функції; 6) проблеми вищої геометрії; 7) теорія стійкості й міцності споруд та конструкцій; 8) математична теорія електричних машин.

З реорганізацією структури Інституту у 1938 р. в його складі були такі сектори: 1) алгебри і теорії чисел; 2) математичного аналізу; 3) механіки; 4) прикладної математики; 5) теорії функцій.

З 1934 р. до 1939 р. Інститут очолював акад. Д. О. Граве; з 1939 р. до 1941 р. – акад. М. О. Лаврентьєв.

Львівський відділ Інституту математики створений за постановою РНК УРСР від 2 лютого 1940 р. Займався проблемами функціонального аналізу.

Інститут фізики створений як Науково-дослідний інститут фізики на пропозицію НКО за постановою РНК УСРР від 9 жовтня 1928 р. шляхом реорганізації Науково-дослідної кафедри фізики НКО УСРР (створеної за ініціативою О. Г. Гольдмана при Київському політехнічному інституті 14 лютого 1922 р.). Кафедра займалася проблемами в галузі рентгено-фізики, фотогальванічних явищ та спектрального аналізу. У червні 1929 р. співробітники Науково-дослідного інституту фізики НКО УСРР на експериментальних засобах Лабораторії фізики ВУАН (створена у 1929 р. при Кафедрі експериментальної фізики АН) розпочали дослідження з обсягу фотоелектричних явищ, а також дослідження аномалій електропровідності в склі з волоніту.

Протягом 1930 р. О. Г. Гольдман проводив роботи з організації нового Науково-дослідного інституту фізики при ВУАН. У 1931 р. в структурі Фізико-хімічного циклу Природничо-технічного відділу ВУАН створено Інститут фізики, до якого було приєднано Фізичну лабораторію ВУАН. 13 лютого 1934 р., з ліквідацією Відділів, Інститут фізики було підпорядковано безпосередньо Президії ВУАН та введено до його складу Кафедру експериментальної фізики.

Протягом 1934–1937 років структура Інституту сформувалася і складалася з 8 груп: 1) електрофізики й оптики напівпровідників; 2) твердих випростувачів та фотоелементів; 3) фізики катода; 4) електронної оптики; 5) іонних потоків; 6) рентгенофізики; 7) теплофізики; 8) теоретичної фізики.

Основні напрямки роботи Інституту: 1) електрофізика і оптика напівпровідників; 2) тверді випростувачі та фотоелементи; 3) фізика катода (електричні процеси на границі метал – вакуум, метал – розріджений газ); 4) електронна оптика; 5) електричний розряд в газах; 6) рентгенооптика; 7) іонні потоки; 8) дифузія в твердих тілах (рентгенографічні та електрографічні методи); 9) питання теплопередачі; 10) проблеми теоретичної фізики; 11) застосування фізичних основ до техніки: розробка

електровакуумних приладів, фотоелектричних установок, дослідження матеріалів фізичними методами.

З реорганізацією структури Інституту в 1938 р. до його складу входило 5 груп: 1) фізики напівпровідників; 2) фізики катода і газового розряду; 3) оптики; 4) теплофізики; 5) металофізики.

З дня організації Інституту до 1938 р. його очолював акад. О. Г. Гольдман, а з 1939 р. до 1941 р. – О. Г. Міселюк.

Український фізико-технічний інститут (УФТІ у Харкові) утворено на підставі постанови ВРНГ СРСР за ініціативою А. Ф. Йоффе у 1928 році шляхом виокремлення декількох лабораторій зі складу Ленінградського фізико-технічного інституту. УФТІ знаходився у віданні Вищої ради народного господарства СРСР. Його зв'язок з ВУАН виявився в обранні у 1934 р. дійсним членом ВУАН директора Інституту О. І. Лейпунського.

Будівництво УФТІ розпочалося у 1929 р. за спецпроектом на кошти, виділені на устаткування. Поки йшло будівництво, основний склад співробітників працював в ЛФТІ. У 1930 р. роботи було переведено у нове приміщення Інституту до Харкова, де почалося освоєння та розробка нової експериментальної техніки. У 1933 р. розгорнулася науково-дослідна робота. За постановою РНК УРСР у 1938 р. УФТІ переведено до складу АН УРСР.

Інститут хімії створений як Науково-дослідний інститут хімії за постановою РНК УСРР від 10 вересня 1929 р. Знаходився у віданні НКО до 1934 р. і мав статус республіканської установи. Науково підпорядковувався ВУАН. Переведений до складу ВУАН за постановою НКО УСРР у червні 1931 р. 26 червня 1931 р. до його складу приєднана Хімічна лабораторія ВУАН (заснована у 1930 р. в складі установ Першого, Природничо-технічного, відділу ВУАН), яка працювала під керівництвом В. О. Плотникова.

13 лютого 1934 р., з ліквідацією Відділів, Інститут перейшов у безпосереднє підпорядкування Президії ВУАН. До складу Інституту ввійшли: Кафедра хімії та Кафедра хімічної промисловості. Кафедру хімії засновано у 1920 р., посідав Кафедру акад. В. О. Плотников. Її співробітники займалися проблемами теоретичного і прикладного характеру в галузі електрохімічних досліджень для хімічної промисловості СРСР. У 1928 р. у ВУАН при Кафедрі створено Хімічну лабораторію для експериментальних перевірок наукових досліджень (до цього вся робота проводилась в лабораторіях Київського політехнічного інституту). З відкриттям Лабораторії робота проводилась у двох напрямах: електрохімічні процеси та газо-контактно-каталітичні реакції. Поруч з цим досліджувалися проблеми електрохімії неводних розчинів, за що у 1930 р. присуджено премію ім. Л. Я. Карпова від Комітету хімізації СРСР. Запатентовано роботи щодо нових технологій синтезу метанолу та синьої кислоти, рафінування алюмінію, алюмінію вання металевих поверхонь та електрохімічного застосування арсенатів олова і натрію.

Кафедра хімічної промисловості з Комісією для вивчення української хімічної промисловості, створена в структурі ВУАН у червні 1929 р. (очолював її акад. В. П. Затонський), вивчала спеціальні питання хімії, пов'язані з проблемами оборонної промисловості СРСР.

Протягом 1934–1937 рр. Інститут поділявся на сектори: 1) фізичної хімії; 2) неорганічної хімії; 3) органічної хімії. Основні напрями роботи Інституту були такі:

1) дослідження неводних розчинів та розтоплених солей; 2) електрометалургія кольорових та легких металів; 3) корозія металів, електролітичні покриття для захисту від корозії; 4) каталіз і кінетика, каталітичний синтез в промислових умовах, реакції в полі високої частоти; 5) застосування кисневого методу в металургії; 6) вивчення мінеральної сировини родовищ УРСР і розробка технологічних методів її використання; 7) вивчення галогенопохідних з потрійним зв'язком; 8) вивчення атомного ядра.

З реорганізацією структури Інституту у 1938 р. протягом 1939–1940 рр. Інститут мав такі сектори: 1) фізичної хімії; 2) неорганічної хімії; 3) органічної хімії; 4) металургії. Очолював Інститут з 1929 р. до 1941 р. акад. В. О. Плотников.

Інститут фізичної хімії ім. Л. В. Писаржевського заснований у 1928 р. за ініціативою А. Ф. Йоффе на базі Науково-дослідної кафедри електронної хімії НКО УСРР (створена у 1922 р. при Гірничому інституті м. Катеринослава (тепер – Дніпропетровськ). Мав республіканське підпорядкування до 1935 р. У структуру ВУАН переданий у 1935 р. за розпорядженням РНК УСРР.

Інститут проводив роботу з кінетики і каталізу, з вивчення властивостей розчинів, з проблем хімії ізотопів.

У складі Інституту протягом 1935–1937 рр. були такі відділи: 1) теоретичного і прикладного гетерогенного каталізу; 2) теоретичного і прикладного вивчення вибухових процесів; 3) вивчення кінетики в розчинах; 4) теорії і практики фізично-хімічних методів аналізу; 5) теоретичної і прикладної електрохімії; 6) хімії ізотопів. Основні напрями роботи Інституту були такі: 1) гетерогенний аналіз; 2) вибухові процеси: а) кінетика та механізм вибухового процесу, б) одержання нестійких речовин методом вибуху; 3) реакції у розчинах: а) фотохімічні реакції у розчинах, б) фотохімічний розклад у твердій фазі; 4) фізично-хімічні методи аналізу: а) кінетика й механізм реакції оксидації, б) електрометричні методи, в) органічні реагенти і мікрометоди; 5) електрохімія: а) корозія і антикорозія металів, б) поляризація електродів і вивчення факторів, що впливають на неї, в) деформаційні явища в розчинах, г) електроліз неводних розчинів; 6) проблеми хімії ізотопів.

З реорганізацією структури Інституту в 1938 р. протягом 1939–1941 рр. він працював у складі таких відділів: 1) гетерогенного каталізу; 2) теоретичної і прикладної електрохімії; 3) вибухових процесів; 4) реакції в розчинах; 5) хімії ізотопів; 6) аналітичної хімії.

З самого початку до 1938 р. Інститут очолював акад. Л. В. Писаржевський, з 1939 р. – акад. О. І. Бродський.

Інститут хімічної технології створено за постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р.

До складу Інституту ввійшли: Кафедра хімічної технології, створена в Академії у 1919 р. (акад. В. Г. Шапошников) та Хімічно-технологічна лабораторія (створена у 1925 р. при Київському політехнічному інституті під керівництвом В. Г. Шапошникова, а в 1928 р. переведена до складу ВУАН). Лабораторія здійснювала експериментальне опрацювання питань в галузі хімічної технології та хімічної промисловості (технічне застосування сировини сільськогосподарських культур, технічні властивості деревини, текстильна сировина, виробництво штучного волокна, стандартування для української промисловості, питання утилізації й регенерації в різних галузях української промисловості, а також здійснювала розробки за замовленнями Комітету хімізації СРСР і Науково-технічного управління ВРНГ та інших держустанов).

З 1934 р. до 1939 р. Інститут хімічної технології проводив роботу переважно в галузі технології волокнистих та барвних речовин, води, створення апаратури для промислового використання методів очищення води, місцевих видів палива (торфу і бурого вугілля) і мав таку структуру: 1) група технології води й палива: а) бригада води, б) бригада торфу, в) бригада бурого вугілля, г) бригада газового палива; 2) група технології волокнистих та барвних речовин: а) бригада текстилю, б) бригада синтетики; в) бригада пігментів та фарб, г) бригада целюлози; 3) група загальної технології: а) бригада прикладної рентгенографії, б) бригада аналітично-випробувальна; 4) бригада технології харчової промисловості.

Основні напрямки роботи Інституту: 1) технологія води і палива: а) поліпшення якості води для промислових та побутових потреб, б) використання місцевих видів палива (торфу та бурого вугілля) в зв'язку з питаннями газифікації; 2) технологія волокнистих та барвних речовин: а) вивчення сировини для текстильної промисловості, б) вивчення процесів сорбції у волокнистих матеріалах, в) раціоналізація контролю виробництва в хімічній переробці целюлози, г) підвищення якості продукції лакофарбової промисловості, д) раціоналізація технологічних процесів виробництва в хімічній промисловості; 3) технологія харчової промисловості: додаткові сировинні ресурси з сільськогосподарських відходів.

З реорганізацією структури Інституту в 1938 р. до 1 липня 1939 р. у його складі були відділи: 1) технології органічних речовин з групами: а) технології місцевих видів палива, б) органічних препаратів та розчинників, в) технології волокнуватих речовин, г) рентгенокабінет; 2) технології основної хімічної промисловості з групами: а) технології води, б) основної хімічної промисловості.

Рішенням Президії АН від 1 липня 1939 р. Інститут реорганізовано в Інститут органічної хімії і хімічної технології. З дня організації до 1939 р. Інститут очолював акад. В. О. Плотников, а з моменту реорганізації – акад. В. П. Яворський.

Інститут геології створено за постановою НКО УСРР від 15 лютого 1926 р. за рішенням Управління науковими установами НКО УСРР. Початкова назва Інституту – Український науково-дослідний інститут геологічних наук. Протягом 1927 р. до Інституту перейшла Науково-дослідна кафедра геології НКО УСРР. 26 червня 1931 р., згідно планової реорганізації наукових установ системи НКО УСРР, Інститут передано ВУАН. Президія АН прийняла рішення про введення Інституту до структури Академії наук. До його складу були передані такі академічні установи: Геологічний музей з Геологічним кабінетом (створений 26 липня 1919 р., увійшов до складу Музею 27 квітня 1930 р.); Комісія вивчення четвертинного періоду в Україні (створена в липні 1929 р. з обранням академіком М. Г. Світальського). В 1935 р. до Інституту передано Кафедру грунтознавства Інституту зоології та біології.

Протягом 1934–1937 рр. Інститут складався з таких структурних одиниць: 1) сектор корисних копалин; 2) сектор палеонтології і стратиграфії; 3) сектор кольорових та рідких металів; 4) сектор нафти; 5) Геологічний музей; 6) Кабінет Донбаса; 7) Кабінет осадової петрографії; 8) лабораторії – препараторська, хімічна, газова, фото, шліфувальна, механічна; 9) картографічне бюро. Основні напрямки роботи Інституту: 1) проблеми нафтоносності території України; 2) руди кольорових металів в УРСР; 3) руди чорних металів в УРСР; 4) дослідження рідких елементів у породах та мінералах УРСР; 5) нові джерела мінеральної хімічної сировини (Роменські і Лубенські гіпси, солі озер півдня УРСР та ін.); 6) дослідження нерудних корисних копалин

УРСР; 7) проблема Великого Дніпра (геологічна історія долини ріки Дніпра); 8) стратиграфія УРСР: а) стратиграфія вугільного Донбасу, б) стратиграфія інших районів УРСР; 9) тектоніка УРСР.

За постановою РНК УРСР 8 серпня 1938 р. Інститут перейменовано в Інститут геологічних наук та проведено реорганізацію його структури. До його складу була передана частина Геофізичної обсерваторії АН УРСР і відділ гідрогеології та інженерної геології з Інституту водного господарства. Протягом 1939–1941 рр. Інститут працював у складі таких підрозділів: 1) сектор мінералого-петрографічний; 2) сектор стратиграфії і палеонтології; 3) сектор загальної геології; 4) сектор гідрогеології та інженерної геології; 5) сектор геохімії; 6) сектор геофізики; 7) Геологічний музей.

Перший директор Інституту, ініціатор його створення – акад. П. А. Тутковський, який керував Інститутом з 1926 р. до 1930 р.; із 1930 р. до 1932 р. – акад. В. В. Різниченко, з 1933 р. до травня 1934 р. – І. Л. Лепікаш, з травня 1934 р. до липня 1937 р. – М. Г. Світальський (репресований), з 1937 р. до 1938 р. – К. А. Бойко, у 1939 р. – Є.С. Буркcер, з 1939 р. до 1941 р. – Б. І. Чернишов.

Інститут біохімії створений за постановою НКО УСРР від 9 листопада 1925 р. як Науково-дослідний інститут біохімії НКО УСРР у м. Харкові. З обранням О. В. Палладіна академіком ВУАН у 1929 р. Президія ВУАН поставила перед РНК УСРР питання про передачу Інституту до структури Академії наук. У 1931 р. Інститут переведено до Києва і включено до структури АН, а з 1932 р. перейменовано на Біохімічний інститут ВУАН, проте він залишався установою з республіканським підпорядкуванням (на цей період Інститут складався з 5 наукових співробітників та директора – акад. О. В. Палладіна). За постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. Інститут переведено у безпосереднє підпорядкування Президії АН.

Протягом 1934–1937 рр. Інститут став провідною установою в УРСР у галузі біохімічної науки і займався проблемами: дослідження біохімії м'язевої та нервової діяльності; біохімії ферментів і мінерального обміну, і мав такі відділи: 1) біохімії мускульної і нервової діяльності; 2) ензимології; 3) порівняльної біохімії; 4) зоотехнічної біохімії.

Основними напрямками роботи Інституту були: 1) біохімія тренування мускулів і мускульна втома; 2) хімічна динаміка мускульної тканини; 3) хімічний склад нервової системи при змінах її функціонального стану; 4) біохімія тканинних протеаз; 5) роль ферментів у промисловості; 6) проблема вітамінів; 7) еволюція обміну речовин; 8) біохімія кормів та їх вплив на тваринний організм.

З реорганізацією структури Інституту в 1938 р. у його складі утворено 4 відділи: 1) біохімії нервово-мускульної діяльності; 2) порівняльної біохімії; 3) ензимології; 4) зоотехнічної біохімії. З дня організації до 1970 р. Інститут очолював ініціатор його створення акад. О. В. Палладін.

Інститут зоології та біології (Інститут зоології) створено за постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. на базі Науково-дослідного інституту зообіології ім. Ф. З. Омельченка (подарований ВУАН проф. Ф. З. Омельченком як Інститут мікробіології у 1924 р.; з 25 жовтня 1925 р. реорганізований у Інститут біології ім. Ф. З. Омельченка, 1 серпня 1930 р., відповідно до постанови РНК УСРР, Інститут об'єднано з Музеєм зоології ВУАН, переведено на статус республіканської установи і названо Інститутом зообіології. Тоді ж було створено філії Інституту у Харкові та Одесі).

За постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. Інститут зоології та біології передано до структури ВУАН і знято статус республіканської установи. В структурі АН Інститут об'єднав у собі Кафедру експериментальної зоології (акад. І. І. Шмальгаузен) і Кафедру морфології тварин (акад. Д. К. Третьяков).

До Кафедри експериментальної зоології належали такі установи: Інститут зообіології ім. Ф. З. Омельченка, Зоологічний музей та Дніпрянська біологічна станція (остання відповідно до постанови від 13 лютого 1934 р. була виділена як окрема установа при Президії Академії наук).

Зоологічний музей організовано за дорученням Спільного зібрання (22 березня 1919 р.) Комітетові для вивчування фауни України (голова – акад. М. Ф. Кащенко). Згодом цей Комітет увійшов до складу Зоологічного музею, як і Комісія для вивчування біології тварин (утворена у травні 1919 р. – голова акад. М. Ф. Кащенко). Працювати Музей почав у квітні 1919 р. Статут Музею затверджено у квітні 1920 р. У 1922 р. назву Музею змінено на Зоологічний кабінет. До Кабінету було приєднано Зоологічну секцію Українського наукового товариства. Наукова робота Музею була скерована на вивчення, по-перше, фауни України та палеарктики взагалі; по-друге, на вивчення фауни всього світу. З 1927 р. директором Музею обрано В. О. Караваєва.

Кафедра морфології тварин відкрита у ВУАН з червня 1929 р. (акад. Д. К. Третьяков). Протягом 1930–1931 рр. проводилася робота з організації Приморської станції в м. Одесі. Постанову про утворення Станції прийняла Президія ВУАН 24 вересня 1929 р.; 27 лютого 1930 р. Станція внесена до списку установ ВУАН; у квітні 1931 р. приєднана до Кафедри морфології тварин. Станція досліджувала лимани північного узбережжя Чорного моря (Березанський, Дофинівський, Хаджибейський лимани); вивчалися проблеми біоценозу; обстеження міграції скумбрії.

Протягом 1934–1937 рр. Інститут зообіології став провідною науковою установою в галузі зообіології. Працював в п'яти різних напрямах, відповідно до яких поділявся на відділи: 1) механіки розвитку; 2) генетики; 3) порівняльної морфології; 4) екології; 5) фауністики і систематики з секціями: а) хребетних тварин; б) безхребетних тварин; в) паразитології; г) палеозоології; д) виставочна частина Зоомузею.

Основні напрями роботи Інституту цього періоду були: 1) закономірності індивідуального росту; 2) детермінація та диференціювання частин в організмі; 3) природа гена і мутації; 4) взаємовідношення між формою і функцією еволюції організмів: а) еволюція віцерального апарата нижчих хребетних, б) порівняльне вивчення форми та функціональних пристосувань у паразитичних ракоподібних з метою з'ясування їх філогенії, в) вплив специфічних умов існування на деякі системи органів костистих риб; 5) коливання кількості тварин в біоценозах: а) вивчення осередків масових розмножень шкідників сільського та лісового господарства в природних умовах, б) динаміка фауни корисних і шкідливих комах та їх екологічна характеристика, в) дослідження фізіології комах у зв'язку з впливом на них умов середовища; 6) фауна СРСР та УРСР. Інвентаризація фауни, вивчення природних тваринних ресурсів; 7) шкідливі тварини, їх значення в народному господарстві і боротьба з ними; 8) історія фауни УРСР; 9) проблема виду.

У 1938 р. в Інституті утворено відділ паразитології. У 1939 р. Інститут перейменовано в Інститут зоології та змінено його структуру, до складу якої входило 6 відділів: 1) механіки розвитку; 2) порівняльної морфології; 3) генетики; 4) екології; 5) паразитології; 6) Зоомузей.

З 1924 р. до 1941 р. Інститут очолював І. І. Шмальгаузен, під його керівництвом працювали академіки М. Ф. Кащенко, В. П. Поспєлов, П. О. Свириденко, Д. К. Третьяков, І. Г. Підоплічко, чл.-кор. Є. В. Звєрезомб-Зубовський.

Інститут ботаніки створений у 1926 р. при Науково-дослідній кафедрі ботаніки НКО УСРР як установа, що займалася розробкою теоретичних проблем ботаніки. У 1931 р. відповідно до плану реорганізації мережі науково-дослідних установ УСРР Інститут передано до Біоботанічного циклу ВУАН. 1 квітня 1931 р. до Інституту ботаніки були включені: Кабінет ботаніки (музей) та Гербарій АН. Інститут став називатися Науково-дослідним інститутом ботаніки при ВУАН з філіями в Одесі і Харкові і мав республіканське підпорядкування.

Ботанічний кабінет (музей) був утворений у 1922 р. Директором його обрано акад. В. І. Липського. У квітні 1931 р. Музей та Гербарій віднесено до Кафедри квіткових рослин (спочатку Кафедра ботаніки), яку посідав в Академії з 1919 р. В. І. Липський. Кафедру акліматизації і Кафедру зоології з 1918 р. у ВУАН посідав М. Ф. Кащенко, який працював у галузі зоології та акліматизації. Акліматизаційний сад організований М. Ф. Кащенком у 1915 р. (увійшов до складу АН у 1918 р.). У 1927 р. Акліматизаційний сад виведено зі структури ВУАН і надано йому статус загальнореспубліканської установи. З 1929 р. закладено Акліматизаційний музей ВУАН (на 1934 р. він знаходився в стадії організації).

Відповідно до постанови Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. до складу Інституту ботаніки, директором якого призначено О. В. Фоміна, введено академічні кафедри: Систематики, Морфології рослин, Біології сільськогосподарських рослин, Акліматизації, Фізичної фізіології рослин, Квіткових рослин, Генетики і селекції, Грунтознавства та ботанічні сади АН.

Кафедра грунтознавства відкрита у ВУАН з 1929 р., її посідав акад. О. Н. Соколовський, який працював директором Науково-дослідного інституту грунтознавства у Харкові і займався колоїдною проблемою грунтів (дослідження умов утворення структури грунту, як фактор врожайності; використання водоймищ; вивчення рівноваги між колоїдним комплексом наших грунтів).

Кафедра генетики і селекції відкрита у ВУАН з 1929 р., її посідав акад. А. О. Сапегін. До 1934 р. при Кафедрі установ не було.

Кафедра хімічної фізіології рослин відкрита у 1929 р. з обранням академіком В. М. Любименка. При Кафедрі протягом 1930–1931 рр. організовувалася Лабораторія фотосинтезу.

Кафедра фізичної фізіології рослин відкрита у ВУАН з 1929 р. з обранням академіком М. Г. Холодного (науковий співробітник Академії з 1920 р. у складі Дніпровського біологічної станції), який займався проблемами гормональних явищ в рослинних організмах (гормональна теорія тропізмів); проблемами мікрофлори залізистих та сірчаних природних вод; розробив новий метод дослідження мікробного складу грунтів in situ, в непорушеному стані. При Кафедрі з 1929 р. працювала Лабораторія фізичної фізіології рослин.

Кафедра біології сільськогосподарських росли відкрита у ВУАН з обранням академіком Є. П. Вотчала (1926 р.) При ній у 1926 р. створено Комісію підсочки та впливу на дерево, яка працювала під керівництвом Є. П. Вотчала. З 1930 р. Комісію приєднано до Кафедри сільськогосподарських рослин і передано до установ Біобо-

танічного циклу. З 1929 р. при Кафедрі під керівництвом Є. П. Вотчала працювала Комісія вивчення сортів сільськогосподарських рослин.

Протягом 1934–1937 рр. Інститут ботаніки став провідною установою УРСР в галузі ботанічної науки, він вивчав проблеми систематики і морфології рослин, геоботаніки, фітофізіології, питання генетики і селекції. Відповідно до цього Інститут складався з таких структурних частин: 1) Сектор систематики і морфології з відділами: а) систематики і морфології, б) геоботаніки, в) цитології та ембріології, г) бріології, д) екології, е) ліхенології, ж) альгології; 2) Сектор фізіології рослин з відділами: а) хімічної фізіології рослин, б) фізичної фізіології рослин, в) біології сільськогосподарських і лісових рослин; 3) Сектор нових культур з відділами: а) плодоягідних рослин, б) лікарсько-ефіроносних рослин та допоміжні установи: 1) Гербарій, 2) Музей, 3) Ботанічний сад, 4) Акліматизаційний кабінет.

Основними напрямами роботи Інституту були: 1) інвентаризація флори та рослинності як основа для освоєння рослинних сировинних ресурсів: а) флора вищих рослин УРСР, б) підготовка матеріалів до видання праці «Флора нижчих рослин», в) рослинність УРСР; 2) еволюція в рослинному світі: а) цитологічні основи генетики, б) видотворення та філогенетична систематика; 3) проблема підвищення врожайності: а) фізіологічно-морфологічні основи керування онтогенетичним розвитком рослин, б) фізіологічні основи підвищення врожайності, в) вплив на генотип рослини; 4) виявлення і освоєння нових видів рослинної сировини; 5) продукція і селекція нових плодоягідних культур; 6) проблема збагачення рослинного асортименту для озеленення робітничих міст і селищ.

З реорганізацією структури Інституту в 1938 р. протягом 1939–1941 рр. у його складі були сектори: 1) систематики та морфології рослин з відділами: а) систематики, б) геоботаніки, в) цитології та ембріології, г) бріології, д) мікології, е) ліхенології, ж) альгології; 2) фізіології рослин з відділами: а) хімічної фізіології рослин, б) загальної фізіології рослин; 3) нових культур; 4) генетики; 5) Ботанічний сад; 6) Акліматсад.

Після смерті О. В. Фоміна постановою ЦК КП(б)У від 12 вересня 1940 р. директором Інституту призначено М. М. Гришка.

Інститут мікробіології ім. Д. К. Заболотного створений на базі Мікробіологічної комісії, організованої в 1929 р. при Кафедрі мікробіології та епідеміології ВУАН (акад. Д. К. Заболотний) за постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р.

Протягом 1934–1937 рр. Інститут комплексно вивчав проблеми загальної, медичної, промислової і сільськогосподарської мікробіології і мав таку структуру: 1) сектор медичної мікробіології та експериментальної епідеміології з відділами: а) імунітету та бактеріофагії, б) медичної мікробіології, в) паразитології і протистології; 2) сектор промислово-технічної мікробіології з відділами: а) промислової мікробіології, б) біохімії мікробів, в) анаеробна лабораторія; 3) сектор сільськогосподарської мікробіології з відділами: а) мікробіології грунту, б) бактеріозів сільськогосподарських рослин, в) мікології.

Основними напрямами роботи Інституту були: 1) бактеріофаг, природа і застосування для боротьби з інфекційними хворобами людини, тварин і рослин; 2) мінливість мікробів з погляду їх еволюційного розвитку; 3) вивчення мікробіологічних процесів грунту в зв'язку з проблемою підвищення врожайності; 4) вивчення етіології нез'ясованих інфекцій (зокрема при дитячих хворобах) ферментативних і гнильних процесів.

З реорганізацією структури Інституту в 1938 р. протягом 1939–1941 рр. Інститут мав у своєму складі 4 відділи: 1) промислової мікробіології; 2) мікроорганізмів грунтів; 3) бактеріозів і мікозів рослин; 4) патогенних мікроорганізмів; і 3 лабораторії: 1) біохімії мікробів; 2) фільтробільних вірусів; 3) бактеріофагії. Очолив Інститут мікробіології імені Д. К. Заболотного у 1934 р. професор Г. О. Ручко.

Інститут будівельної механіки, перейменований за постановою Президії ВУАН 15 червня 1929 р. з Інституту технічної механіки, що існував в УАН згідно постанови Спільного зібрання від 30 листопада 1918 р. У квітні 1930 р. при Інституті будівельної механіки створено Комісію здешевлення будівництва. За рішенням Президії ВУАН від 8 квітня 1931 р. всі установи були об'єднані і переведені до складу Першого, Природничо-технічного, відділу ВУАН.

До Інституту будівельної механіки постановою Президії ВУАН від 13 липня 1934 р. приєднана Кафедра математичної фізики, створена у 1922 р., яку посідав акад. М. М. Крилов, академік АН СРСР, член-кореспондент Коїмбрської АН Португалії, дійсний член Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка. З часу заснування до 1934 р. співробітники Кафедри досліджували проблеми, пов'язані з практичним застосуванням в різних галузях математичної фізики та в інженерних науках. Таким чином досліджувались питання теорії інтерполяції, механічних квадратур та наближеного розв'язання диференційних, інтегральних та інтегро-диференційних рівнянь; ряд нових методів в галузі наближеного розв'язання математичних проблем техніки та математичної фізики – апріорне обчислення якнайменших мажорованих похибок **μ**-го наближення; проблеми електростатистики. З 1928 р. на Кафедрі почав працювати М. М. Боголюбов. За свої праці з варіаційного числення у 1930 р. він отримав премію Болонської Академії наук.

У складі Інституту Кафедра, як окрема структурна одиниця, проіснувала до 1941 р. і займалася проблемами нелінійної механіки.

Протягом 1934–1937 рр. Інститут вивчав питання міцності конструктивних деталей і фізично-механічних властивостей матеріалів у зв'язку з проблемою міцності в деталях машин і частинах конструкцій, і відповідно до цього склалася така структура: 1) група динамічної міцності; 2) група стійкості конструкцій; 3) група пластичних деформацій; 4) Кафедра математичної фізики; 5) лабораторії: а) механічна, б) металографічна. Основні напрямки роботи Інституту: 1) обчислення конструкцій за методом критичних навантажень; 2) динамічна міцність деталей; 3) проблеми нелінійної механіки.

У 1938 р. структуру Інституту було реорганізовано. Протягом 1939–1940 рр. його структура включала групи: 1) пластичних деформацій; 2) стійкості конструкцій; 3) динамічної стійкості та Кафедру математичної фізики.

З 1918 р.очолював Інститут С. П. Тимошенко. У 1921 р. – Д. О. Граве, з 1921 р. – К. К. Симинський, з 1932 р. – С. В. Серенсен.

Кафедра технічної аерогідродинаміки заснована у ВУАН в червні 1929 р. (керівник – акад. Г. Ф. Проскура). Розробляла вихрову теорію відсередкових смоків (на моделях Харківського машинобудівного інституту); теорію лопастного колеса (на базі лабораторій Харківського технологічного інституту; теорію продовжнього вигину стрижнів змінного перетину (застосовано в практиці – опірні наги, шахтні копри і т. п.); розробляла проблеми виготовлення бетонів з металургічних шлаків;

здійснювала роботи з визначення модуля Юнга і сталої Пуасона для гірничих порід в зв'язку з новою (на той час) теорією про тиск гірничих порід, досліджувала міцність спайок в підйомних мотузах.

Входила до складу установ Природничо-технічного відділу. 13 лютого 1934 р. з ліквідацією Відділу переведена у безпосереднє підпорядкування Президії ВУАН. Виконувала роботи за планом Науково-дослідного інституту променергетики.

Інститут гірничої механіки заснований відповідно до постанови Президії Академії наук від 13 лютого 1934 р. До його складу було введено кафедри: Гірничої механіки та Теорії пружності.

Кафедра гірничої механіки була відкрита у ВУАН з 15 червня 1929 р., посідав її акад. М. М. Федоров. Роботи почали проводитися з організацією Лабораторії гірничої механіки та електромеханіки (з 1 вересня 1930 р.). Лабораторія складалася з відділів: 1) електричних рухів; 2) тертя; 3) гірничо-гідравлічних машин. В основному проводилися роботи з експертиз різних проектів шахтного устаткування.

Кафедра теорії пружності відкрита в АН з 1929 р. Посідав її акад. О. М. Динник, який проводив дослідження з питань теорії подовжнього вигину стрижнів змінного перетину (одержані результати застосовувались до розрахунку стоєк змінного перетину - опірні наги, надшахтні копри та ін.); досліджував міцність спайок в підйомних мотузах.

Інститут вивчав питання, зв'язані з застосуванням теоретичної механіки та електромеханіки в гірничій промисловості, а також питання гірничої справи (системи розробок, кріплення тощо). Протягом 1934–1937 рр. Інститут мав у своєму складі такі сектори: 1) гірничого машинобудування; 2) гірничої електромеханіки; 3) гірничої справи. Основними напрямками роботи Інституту були: 1) вивчення питань раціоналізації елементів гірничого устаткування; 2) динаміка гірничих машин; 3) питання шахтного транспорту; 4) дослідження способів прискореного проходження шахт; 5) теоретичні основи механізації розробки бурого вугілля; 6) вивчення законів тиску гірських порід.

20 травня 1938 року відповідно до постанови ЦК КП(б)У Інститут переведено до м. Дніпропетровська й реорганізовано його структуру.

Протягом 1939–1940 рр. Інститут складався з трьох секторів: 1) гірничого машинобудування; 2) гірничої електромеханіки; 3) гірничої справи.

Постановою від 13 лютого 1934 р. директором Інституту призначено акад. М. М. Федорова.

Інститут транспортної механіки утворено на базі Кабінету транспортної механіки, з реорганізованої секції транспортної механіки, що існувала в Інституті технічної механіки згідно постанови Президії АН від 15 червня 1929 р. Очолював Кабінет проф. П. М. Супруненко (академік з 1934 р.).

Вже в 1930 р. при Кабінеті транспортної механіки було устатковано лабораторії: Тягових розрахунків; Паровозо-динамічних подовжних коливань поїздних систем; Опору руху в спеціальних умовах.

Перші три лабораторії досліджували питання, пов'язані з проблемами транспорту: теорію тяги поїздів, закони динаміки рухомого складу.

Лабораторія опору руху в спеціальних умовах розробляла проблеми опору в спеціальних умовах низької температури та ін.

За постановою НКО УСРР від 15 липня 1933 р. Кабінет з лабораторіями реорганізовано в Інститут транспортної механіки у складі Першого, Природничо-технічного, відділу ВУАН.

З ліквідацією Відділів, за постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. Інститут переведено у підпорядкування Президії.

Інститут працював у таких напрямках: 1) дослідження антифрикційних сплавів; 2) методологія розрахунку коефіцієнту тертя; 3) поздовжних коливань; 4) методологія взаємодії рухомого складу і колії. Протягом 1934–1937 рр. Інститут перетворився на дослідницький центр в галузі технічних наук. За рішенням Президії АН УРСР від 23 липня 1937 р. Інститут закрито. Постанову Президії затверджено РНК УРСР 5 серпня 1937 р. 3 січня 1938 р. заарештовано П. М. Супруненка та більшість співробітників Інституту.

Інститут гідрології (Інститут водного господарства) заснований НКО УСРР на початку 1926 р. на базі Науково-дослідної кафедри гідрології НКО УСРР, створеної у 1922 р. на базі лабораторій Київського політехнічного інституту під керівництвом проф. Є. В. Оппокова (академік ВУАН з 1929 р.). До 1934 р. перебував у підпорядкуванні кількох відомств, що позначалося на характері його діяльності (в 1926–1930 рр. підлягав Управлінню наукових установ НКО, в 1930–1934 рр. – Управлінню водного господарства при РНК УСРР). На кінець 1934 р. в Інституті працювали: 1 академік, 8 професорів, 30 наукових співробітників та інженерів.

У листопаді 1934 р. Інститут переведено до структури ВУАН. Інститут досліджував в основному питання інженерної гідрології та гідрогеології. Структура Інституту була така: 1) сектор гідрології; 2) сектор гідрогеології; 3) група гідравліки; 4) лабораторія грунтів. Основними напрямами роботи Інституту були: 1) гідрологія річок УРСР; 2) транспортне та гідроенергетичне використання малих річок УРСР; 3) поліпшення судноплавних умов Дніпра (до проблеми Великого Дніпра); 4) водопостачання населених пунктів та промислових районів (проектування дніпрового водопроводу в Києві, водопостачання Донбасу та ін.); 5) питання гідротехнічного будівництва та інженерної гідрогеології. 17 липня 1937 р. Інститут переіменовано в Інститут гідрології та гідрогеології. 4 листопада 1937 р. Є. В. Оппокова заарештовано і Інститут очолов М. М. Уласович.

14 травня 1938 р. за постановою Президії АН УРСР Інститут реорганізовано в Інститут гідрології і перепрофільовано. З його складу виокремлено сектор гідрології й передано до Інституту геології АН УРСР. Завдання звузились до розробки гідропроектів.

Протягом 1939–1941 рр. у структурі Інституту були два відділи: 1) річного стоку; 2) річної гідравліки. У 1940 р. Інститут очолив А. О. Сапєгін.

Гідробіологічна станція (Дніпровська біологічна станція, Дніпрянська біологічна станція, Гідробіологічна станція) – одна з найстаріших установ Академії наук. Створена у 1907 р. Київським товариством любителів природи як Прісноводна біологічна станція на Дніпрі (знаходилася на Трухановому острові).

23 грудня 1921 р. Спільне зібрання ВУАН прийняло постанову про включення Станції до структури Академії. У 1922 р. увійшла до складу Фізично-математичного відділу ВУАН, а 8 квітня 1931 р. – до складу установ Біозоологічного циклу Природничо-технічного відділу ВУАН.

13 лютого 1934 р. за постановою Президії ВУАН переведена у безпосереднє підпорядкування Президії як Гідробіологічна станція. Вивчала прісні та соляні водойми з погляду їх типології і продуктивності (зокрема рибопродуктивності), а також питання санітарної гідробіології. За постановою Президії від 3 січня 1936 р. Станція працювала на правах академічного інституту. Протягом 1934–1937 рр. у структурі Станції перебували такі відділи: 1) іхтіології; 2) гідробіології (з лімнологічним сектором і гідротехнічною лабораторією); 3) санітарної гідробіології; 4) гідрофізіології. Основні напрямки роботи Станції були такі: 1) типологія і продуктивність дніпрових заливних водойм; 2) біологічні особливості водних організмів, переважно корисних; 3) питання санітарної гідробіології, зв'язані з водопостачанням.

З початку перебування Станції в АН директором її був Д. О. Белінг. У 1937 р. Д. О. Белінга заарештовано. Директором призначено Я. В. Ролла.

На 1 січня 1939 року Станція складалася з 4 відділів: 1) гідробіології з сектором лімнології; 2) іхтіології; 3) санітарної гідробіології; 4) гідрофізіології.

23 травня 1940 р. за постановою РНК УРСР Станцію реорганізовано в Інститут гідробіології.

Геофізична обсерваторія створена при Київському університеті св. Володимира в 189[5] р. З 1919 р. директором Обсерваторії був акад. Б. І. Срезневський. До 1934 р. функціонувала як загальнореспубліканська установа. На її базі працювала Геофізична комісія АН, утворена 4 липня 1921 р., директором якої був акад. Б. І. Срезневський.

Відповідно до постанови Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. Геофізична обсерваторія введена до складу установ Академії. До складу Обсерваторії з 1 січня 1936 р. введено Полтавську гравіметричну обсерваторію. Протягом 1934–1937 рр. у складі Обсерваторії були такі сектори: 1) гравіметрії; 2) магнітометрії і електрометрії; 3) фізики атмосфери; 4) астрономічний; 5) механічна майстерня. Основні напрями роботи Обсерваторії: 1) геофізичні методи в геології і розвідці корисних копалин (гравіметрія, магнітометрія, радіоактивність Землі); 2) кліматологія УРСР (вітри, сонячна радіація, опади); 3) вітроенергетика УРСР; 4) спостереження коливань полюса (служба широти); 5) спостереження припливно-відпливних рухів Землі; 6) спостереження сили тяжіння.

За постановою Політбюро ЦК КП(б)У від 20 травня 1938 р. Геофізичну обсерваторію реорганізовано на Геофізичну групу, яку передано до Інституту геології. Роботи станції з гравіметрії та устаткування для їх проведення передано Полтавській гравіметричній обсерваторії.

Полтавська гравіметрична обсерваторія утворена у 1926 р. при Центральному управлінні мір і ваги УСРР. 1 січня 1936 р. за постановою РНК УРСР передана до структури ВУАН. Обов'язки директора виконували – проф. П. К. Нечипоренко (1936 р.), П. А. Степашко (1937 р.), О. Я. Орлов (з 1939 р.) Здійснювала спостереження за коливаннями полюса; приливно-відпливних рухів Землі. 20 травня 1938 р. стала самостійною установою. До її складу передано гравіметричне устаткування Геофізичної обсерваторії АН УРСР. Основне завдання: наукове вивчення обертального руху Землі. На 1 січня 1939 р. Обсерваторія мала 2 сектори: 1) широтний; 2) гравіметричний.

Карпатська астрономічна обсерваторія в урочищі «Зелена долина» (Івано-

Франківська обл.) передана до складу АН УРСР відповідно до постанови РНК УРСР від 2 січня 1940 р. Працювала як філія Полтавської гравіметричної обсерваторії.

Інститут демографії і санітарної статистики (Демографічний інститут, Інститут демографії) створено 7 грудня 1918 р. за ініціативою акад. УАН М. І. Туган-Барановського. 25 січня 1919 р. Спільне зібрання УАН обрало директором Інституту професора М. В. Птуху (академік УАН з 5 квітня 1920 р.).

13 лютого 1934 р. за постановою Президії ВУАН Інститут перейменовано в Інститут демографії і санітарної статистики.

За постановою Президії від 9 травня 1934 р. до нього передано Кафедру санітарії і гігієни з Кабінетом санітарно-статистичним. Їх керівник, акад. О. В. Корчак-Чепурківський, очолив відділ санітарної статистики Інституту. Директором призначено акад. М. В. Птуху.

Кафедра санітарії і гігієни у 1930 р. (перейменована з утвореної в 1921 р. Кафедри народнього здоров'я). При Кафедрі були утворені: Кабінет (Музей) профілактичної медицини – у 1921 р., Кабінет санітарної статистики і Музей гігієни та санітарії – у 1929 р.; Кабінет шкільної гігієни – у 1930 р. Всі вищезазначені установи були створені на базі раніше діючих установ Науково-педагогічної комісії ВУАН (утворена 1 липня 1921 р. з одноіменної секції Українського наукового товариства): Музею фізичної культури, Кабінету анатомо-антропометричного, Кабінету гігієни, Кабінету евгеніки, Кабінету антропосоціології, Лабораторії праці й фізіології. Основні напрями діяльності Кафедри з названими установами – вивчення санітарного стану здоров'я людей, у найхарактерніших формах виявлення захворюваності і смертності методами соціологічного дослідження (санітарно-статистичними); вивчення стану організації санітарно-профілактичних засобів боротьби з інфекційними хворобами.

Протягом 1934–1937 рр. в Інституті демографії і санітарної статистики працювали такі відділи: 1) демографії; 2) санітарної статистики; 3) статистичних обчислень. Основні напрямки роботи Інституту: 1) Маркс – Енгельс – Ленін – Сталін про закони народонаселення; 2) методика вивчення процесів репродукції населення СРСР; 3) переписи і поточна статистика населення СРСР; 4) система і організація санітарної статистики; 5) оздоровлення населення УРСР за часів диктатури пролетаріату.

20 травня 1938 р. відповідно до постанови Політбюро ЦК КП(б)У Інститут розформовано. Відділ санітарної статистики переданий до НК Охорони здоров'я, решта – до Інституту економіки АН УРСР.

Рада по вивченню виробничих сил УСРР створена відповідно до постанови Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. Мала статус науково-дослідного інституту. З 29 травня 1934 р. Рада почала роботу в такому складі Президії: голова Ради – віцепрезидент ВУАН О. Г. Шліхтер; заступник – акад. М. Г. Світальський; члени Президії: академіки – О. Г. Гольдман, С. Ю. Семковський, Є. В. Оппоков, Є. О. Патон, О. В. Фомін. Рада діяла на основі «Положення про Раду по вивченню виробничих сил УСРР при Президії Української Академії Наук», затвердженого Президією УАН від 28 березня 1935 р.

9 травня 1934 р. до Ради передали Комітет Великого Дніпра та проблем Полісся (голова Комітету акад. О. Г. Шліхтер).

Рада займалася питаннями координації наукових досліджень ВУАН з відомчими науковими установами, організаціями та підприємствами, а також питаннями впровадження наукових розробок АН у виробництво.

Протягом 1934–1938 рр. складалася з таких секторів: 1) корисних копалин; 2) освоєння малих річок; 3) металургії (застосування кисню в металургії); 4) фонд корисних копалин УРСР.

Основні напрями роботи Ради: 1) народногосподарське освоєння корисних копалин УРСР. Вивчення корисних копалин УРСР як сировинної бази для діючих промислових підприємств УРСР і для організації нових галузей виробництва і підприємств; 2) народногосподарське освоєння малих річок. Вивчення економіки транспортного, енергетичного та іншого використання малих річок УРСР.

За постановою РНК УРСР від 21 травня 1938 р. Раду передано до складу Інституту економіки АН УРСР.

Рада по вивченню продуктивних сил УРСР утворена за постановою РНК УРСР від 14 березня 1939 р. як координаційний орган науково-дослідної роботи установ АН та ув'язки її із загальнодержавними комплексними проблемами. Головою Ради призначено О. Г. Шліхтера, з 2 грудня 1940 р. – Є. С. Буркcера. З початком війни припинила свою діяльність.

Карадазька біологічна станція заснована доктором медицини, приват-доцентом Московського університету Т. І. Вяземським у 1914 р. Статус наукової установи отримала за постановою РНК РСФРР від 2 червня 1925 р. 11 червня 1937 р. РНК УРСР затвердив договір між АН УРСР та Наркомосом Кримської Автономної РСР про передачу Станції до АН. 27 липня 1937 р. Президія АН звернулася до РНК УРСР з клопотанням про передачу Станції у підпорядкування Академії. Директором Станції призначено К. О. Виноградова. З 10 грудня 1937 р. на Станції розпочав роботу акад. О. В. Леонтович.

У 1938 р. визначено профіль Станції. Діяльність її здійснювалася у двох напрямах: перший – наукове дослідження певних районів Чорного моря і другий – служити базою для проведення досліджень біологічними установами АН УРСР (стаціонарно-експериментальні дослідження) з вивчення продуктивності Чорного моря.

З 1938 р. Станція мала таку структуру: 1) група планктону; 2) група бентосу; 3) група іхтіології і гідрохімії; 4) лабораторія біохімії; 5) лабораторія фізіології; 6) бібліотека; 7) музей.

Інститут електрозварювання утворений у квітні 1933 р. в результаті реорганізації Лабораторії електрозварювання, утвореної в 1929 р. при Кафедрі інженерних споруд у структурі Природничо-технічного відділу ВУАН. У липні 1933 р. на кошти НКО УСРР почалось будівництво двох корпусів Інституту. За постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. Інститут переведений у безпосереднє підпорядкування Президії. Директором Інституту за постановою Президії призначено акад. Є. О. Патона.

Інститут вивчав питання автоматизації електрозварювання, опрацьовував правильні конструктивні форми зварних виробів, досліджував питання технології електрозварювання.

Протягом 1934–1937 рр. працював у складі таких груп: 1) зварної апаратури; 2) зварних конструкцій; 3) лабораторії електродної справи; 4) підвищення якості зварних швів; 5) науково-консультаційна; 6) застосування робіт Інституту. Основні напрями роботи Інституту: 1) автоматичне дугове зварювання (вугільним і металевим

електродом маловуглецевої сталі); 2) контактне зварювання; 3) атомноводневе зварювання; 4) контроль швів; 5) зсідальні напруги і деформації при зварюванні.

З реорганізацією структури Інституту в 1938 р. протягом 1939–1940 рр. він складався з груп: 1) зварної апаратури; 2) зварних конструкцій; 3) електродної справи; 4) підвищення якості зварних швів; 5) науково-консультаційна; 6) з практичного втілення робіт Інституту.

Сектор енергетики створений в АН УРСР за постановою РНК УРСР від 9 жовтня 1938 р. Згодом, за постановою Президії АН УРСР від 17 лютого 1940 р., перетворений у Київський відділ Інституту енергетики у м. Харкові. З утворенням Інституту енергетики з вересня 1940 р. працювала як Київська філія Інституту енергетики. Філія мала дві групи: 1) із загальних проблем енергетики; 2) динаміки енергетичних машин.

Протягом 1940–1941 рр. Філія займалася розробкою загальних науково-технічних проблем енергетики та вивченням комплексних енергетичних проблем.

Інститут енергетики утворено у складі АН УРСР за постановою РНК УРСР від 16 листопада 1939 р.

Інститут займався розробкою проблем енергетики, зокрема в галузі електротехніки, теплотехніки, гідромеханіки. Основні напрями діяльності і дослідження комплексного використання місцевих ресурсів енергії та енергомашинобудування.

На 1941 р. мав таку структуру: 1) відділ електротехніки; 2) відділ гідромеханіки; 3) відділ теплотехніки; 4) Київську філію із загальних проблем енергетики; 5) відділ динаміки енергетичних машин. Основний напрям роботи: розроблення питань комплексного використання місцевих ресурсів енергії УРСР і пов'язаних з цим питань енергомашинобудування. Директором Інституту був В. М. Хрущов.

Інститут мінеральної сировини створений за постановою РНК УРСР від 3 лютого 1940 р. Основний напрям діяльності – вивчення баз сировинних ресурсів УРСР. Займався проблемами в галузі хімії силікатів і неорганічних матеріалів, здійснював пошуки мінеральної сировини на території України та вивчення їх фізико-хімічних властивостей.

Припинив існування у 1941 р. через окупацію, частина його функцій була передана Лабораторії з вивчення силікатів Інституту хімії АН УРСР. Директор Інституту (1940–1941 рр.) акад. Б. С. Лисін; члени вченої ради: акад. П. П. Браніков, К. Г. Воблий, С. І. Орлов, В. О. Плотников, чл.-кор. Є. С. Бурксер.

Інститут чорної металургії організований у грудні 1939 р. Структура Інституту була така: сектор доменний (знаходився у Харкові), сектор загальної металургії (знаходився у Києві), сектори: сталеварний, металознавчий, прокату та волочіння (знаходилися у Дніпропетровську). Основні напрями роботи Інституту: нові види сировини, нові металургійні процеси, збільшення продуктивної потужності металургійних агрегатів та раціоналізація металургійних процесів. У липні 1940 р. Інституті була передана рентгено-лабораторія з Інституту металургії. У серпні 1940 р. з НК чорної металургії передані сталеплавильна лабораторія Дніпропетровського металургійного інституту.

З 1939 по 1951 р. Інститут очолював акад. АН УРСР М. В. Луговцев.

Інститут клінічної фізіології (Інститут по вивченню організму людини) утворений за постановою Президії ВУАН від 9 травня 1934 р. на базі кафедр: Патофізіології, Патологічної анатомії, Загальної та застосовної фізіології.

Кафедра патологічної фізіології відкрита у ВУАН з червня 1929 р., посідав її акад. О. О. Богомолець. При Кафедрі існувала Лабораторія патологічної фізіології, яка працювала на базі Інституту мікробіології та епідеміології ім. Д. К. Заболотного і займалася проблемами дихання та глюколізидами тканин від тварин з екстірпованою гіпофізою та ін.; ендокринними залозами; вивченням явищ анафілаксії та проблемою фізіологічного значення глютатіона в зв'язку з ендокринною діяльністю інсулярного апарата та надниркових залоз.

Кафедра патологічної анатомії (з 1927 р., акад. М. Ф. Мельников-Разведенков). У 1927 р. при Кафедрі створено Патологоанатомічну комісію, що займалась організацією Музею мізків видатних діячів УСРР з метою анатомічного дослідження та Музею патологічної анатомії (утворений 14 листопада 1927 р. через збирання колекції відповідних препаратів).

За постановою від 13 лютого 1934 р. директором Інституту клінічної фізіології призначено О. О. Богомольця. Протягом 1934–1937 рр. Інститут став провідною установою в галузі розв'язання теоретичних проблем медицини в УРСР. Інститут мав такі відділи: 1) патологічної фізіології; 2) нормальної фізіології; 3) нормальної анатомії; 4) патологічної анатомії; 5) клінічної медицини. Комплексні групи з проблем: а) вивчення старіння організму, б) вивчення впливу на організм зниженого атмосферного тиску, в) вивчення порушень серцево-судинної системи, г) вивчення цитотоксичної стимуляції.

Основні напрями роботи Інституту: 1) проблема втоми як проблема компенсаторних можливостей хворого організму; 2) проблема імунітету і алергії; 3) проблема старіння організму; 4) проблема вивчення морфологічних структур центральної і периферічної нервової системи у зв'язку з їх нормальною і патологічною функцією; 5) нейрон як апарат змінного струму.

Протягом 1939–1940 рр. Інститут мав 5 відділів: 1) патофізіології; 2) патоанатомії; 3) клінічної медицини; 4) нормальної фізіології; 5) нормальної анатомії.

Інститут єврейської пролетарської культури створено за постановою НКО УСРР від 1 жовтня 1929 р. на базі Кафедри єврейської культури (створеної у 1926 р.). Директором призначено І. І. Ліберберга.

26 червня 1931 р. згідно постанови НКО УСРР Інститут переданий до складу ІІ, Соціально-економічного, відділу ВУАН.

Інститут складався з 6 відділів: історичний, філологічний, етнографічний, літературний, соціально-економічний, педагогічний. При Інституті діяла аспірантура, бібліотека, архів єврейської преси та три кабінети: педагогічний, діалектологічний, музичний.

13 лютого 1934 р. з ліквідацією Відділів за постановою Президії ВУАН Інститут підпорядковано безпосередньо Президії Академії. Ліквідований за постановою Політбюро ЦК КП(б)У від 17 травня 1936 р., натомість створено Кабінет по вивченню єврейської радянської літератури, мови та фольклору.

Кабінет по вивченню єврейської радянської літератури, мови та фольклору засновано в системі АН УСРР за постановою Політбюро ЦК КП(б)У від 17 травня

1936 р. Першим директором був Й. П. Львов (заступник директора Наркомату зовнішньої торгівлі).

Кабінет досліджував граматику, лексикографію та історію єврейської мови, єврейський радянський фольклор в СРСР.

Кабінет мав таку структуру: 1) секція філологічна; 2) секція фольклорна. Основними напрямами роботи Кабінету були: 1) дослідження граматики єврейської мови; 2) дослідження перекладів з єврейської мови; 3) питання лексикографії (упорядкування загальномовного українсько-єврейського словника та спеціальних словників); 4) дослідження історії єврейської мови; 5) опрацювання єврейського радянського фольклору в СРСР (оповідального, пісенного, музичного); 6) збирання й опрацювання матеріалів єврейського фольклору дожовтневої доби.

У 1939–1940 рр. Кабінет мав три секції – філологічну, фольклорну та літературну.

Інститут історично-археографічний створений у липні 1933 р. за постановою Другого, Соціально-економічного, відділу ВУАН на базі установ Історичного циклу (утворений у квітні 1930 р. До нього входили: Кафедра передісторії України акад. Д. І. Яворницького, Кафедра історії України часів феодалізму акад. Д. І. Багалія, Кафедра історії України доби торгового капіталу акад. М. С. Грушевського, Кафедра історії України доби торгівельного капіталу XVIII–XIX ст. акад. Д. І. Багалія, Кафедра історії України часів промислового капіталу та імперіалізму акад. С. О. Єфремова, Кафедра всесвітньої історії акад. В. П. Бузескула, Кафедра історії Білорусії В. М. Ігнатовського). До Інституту увійшли: Археографічна комісія, Комісія для вивчення соціально-економічної історії України, Комісія революційних рухів, Історично-географічна комісія, Комісія Близького Сходу.

За постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. Інститут переведено у безпосереднє підпорядкування Президії. Інститут складався з таких секторів: історії України; історії Західної України; історії Росії і народів СРСР; історії Заходу та Сходу; історії партії. За рішенням Президії від 19 жовтня 1934 р. Інститут розформовано: частину передано до ВУАМЛІН (на базі Інституту історії у 1934 р. утворено Інститут історії АН), частину до Інституту історії матеріальної культури.

Директором Інституту був Ф. А. Козубовський.

Інститут історії матеріальної культури (ІІМК) створений за постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. у Другому, Соціально-економічному, відділі на базі Секції історії матеріальної культури (СІМК – утворена у 1932 р. на базі Всеукраїнського археологічного комітету, Комісії історії Запоріжжя, Археологічного музею, Музею діячів науки і мистецтв, Фольклорно-етнографічної комісії ВУАН). З 13 лютого 1934 р., з утворенням інститутів у системі ВУАН, Інститут історії матеріальної культури переведено у безпосереднє підпорядкування Президії. Вилучено Музей діячів науки і мистецтв; Музей етнології – передані до НКО УСРР. З розформуванням ВУАМЛІН у жовтні 1936 р. з Інституту було вилучено матеріали Фольклорно-етнографічної комісії до новоствореного Інституту українського фольклору.

Інститут досліджував пам'ятки матеріальної культури УРСР, особливо останнього періоду первісного суспільства та періоду феодалізму.

Інститут мав таку структуру: 1) сектор археології; 2) сектор історії техніки; 3) хімічно-технологічна лабораторія. Основні напрямки роботи Інституту були: 1) до-

слідження пам'яток матеріальної культури первісно-общинного суспільства на Придніпров'ї (Трипільські родові громади, палеолітичні стоянки); 2) пам'ятки матеріальної культури античних колоній на північному Причорномор'ї (Ольвія); 3) пам'ятки матеріальної культури феодального суспільства на Придніпров'ї (феодальні городища); 4) питання історії промисловості і техніки на Україні (історія металургії та ін.).

28 лютого 1938 р. за постановою РНК УРСР до Інституту передано заповідник «Ольвія». 20 травня 1938 р. Інститут реорганізовано в Інститут археології за постановою ЦК КП(б)У від 20 травня 1938 р. Сектор історії техніки ліквідували.

Директором Інституту історії матеріальної культури з 1934 р. до 1938 р. був Ф. А. Козубовський.

Інститут археології створений за постановою ЦК КП(б)У від 20 травня 1938 р. на базі реорганізованого Інституту історії матеріальної культури. Структура Інституту з 1938 р. до 1941 р. складалася із секторів: 1) археології докласового суспільства; 2) археології скіфо-сарматських і античних колоній; 3) археології дофеодального і феодального періодів; 4) археологічної технології. 23 липня 1938 р. до відання Інституту передано заповідник «Вишгородський». Директором Інституту був з 1938 р. до 1941 р. чл.-кор. Л. М. Славін.

За постановою РНК УРСР від 2 січня1940 р.створено Львівський відділ Інституту археології.

Інститут історії України в систему АН УРСР переданий з ВУАМЛІН в зв'язку з ліквідацією останньої 27 липня 1936 р. До Інституту було приєднано частину Інституту історично-археографічного УАН.

Інститут опрацьовував проблеми історії УРСР. Мав чотири секції: 1) історії феодалізму; 2) промислового капіталізму та імперіалізму; 3) громадянської війни; 4) соціалістичного будівництва.

Основні напрямки роботи Інституту в цей період були: 1) опрацювання проблем історії України: а) доби феодалізму, б) доби капіталізму й імперіалізму, в) проблеми історії України радянського періоду; 2) розробка історії громадянської війни на Україні; 3) опрацювання історії соціалістичного будівництв УРСР; 4) підготовка загального курсу історії УРСР; 5) упорядкування збірників матеріалів і документів з історії УРСР.

В зв'язку з реорганізацією структури інститутів АН УРСР у 1938 р. були утворені секції: 1) історії епохи феодалізму; 2) історії імперіалізму; 3) група історії радянської епохи. Першим директором Інституту було призначено А. Х. Сараджева. З 1936 р. до 1941 р. призначено С. М. Бєлоусова.

2 січня 1940 р. відповідно до постанови РНК УРСР утворений Львівський відділ Інституту історії України АН УРСР.

Комісія літератури та мистецтва створена за постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. на базі Кафедри історії та теорії художньої мови, що працювала у ВУАН та знаходилася з 1929 р. під керівництвом П. Г. Тичини, а також Кафедри красного письменства, Кафедри українського мистецтва, Кафедри літератури феодальної доби. 25 липня 1936 р. введена до складу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка.

Інститут української літератури ім. Т. Г. Шевченка_створено за постановою Політбюро ЦК КП(б)У від 25 липня 1936 р. на базі Комісії літератури та мис-

тецтва ВУАН, Науково-дослідного інституту шевченкознавства НКО УСРР (переданий до АН за наказом НКО УРСР від 13 грудня 1936 р. і Комісії літератури ВУАМЛІНу).

Інститут складався з таких підрозділів: 1) відділ української літератури першої половини XIX ст. та шевченкознавства; 2) відділ української літератури другої половини XIX ст. та початку XX ст.; 3) відділ радянської літератури; 4) секція російської літератури; 5) секція західноєвропейської літератури; 6) відділ рукописів і документів; 7) фотолабораторія.

Основні напрями роботи Інституту: 1) опрацювання курсу історії української літератури; 2) академічне видання творів Т. Г. Шевченка; 3) дослідження літературної спадщини класиків української літератури; 4) дослідження літературної спадщини класиків російської літератури; 5) вивчення української радянської літератури; 6) взаємозв'язки української і російської літератури.

З реорганізацією структури Інституту в 1938 р. він мав такі відділи: 1) древньої української літератури, 2) історії української літератури, 3) шевченкознавства, 4) української радянської літератури; 5) секції російської літератури і світової літератури.

З дня створення Інституту його директором було призначено акад. П. Г. Тичину. З 20 вересня 1940 р. за постановою Політбюро ЦК КП(б)У директором призначено О. І. Білецького.

Львівський відділ Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка утворено відповідно до постанови РНК УРСР від 2 січня 1940 р. Мав чотири групи: 1) з вивчення історії української літератури XIX ст. – поч. XX ст. (акад. К. Й. Студинський); 2) шевченкознавства (акад. В. Г. Щурат); 3) франкознавства (акад. М. С. Возняк); 4) радянської української літератури (Олексюк (Тудор) Степан).

Завідував Львівським відділом з 1 лютого 1940 р. акад. М. С. Возняк.

Інститут українського фольклору створений за постановою Політбюро ЦК КП(б)У від 25 липня 1936 р. шляхом реорганізації утвореної 17 березня 1936 р. Комісії українського фольклору. Директором призначено А. А. Хвилю. До Інституту були передані матеріали ліквідованих мистецько-фольклорних установ ВУАН.

Досліджував український пісенно-музичний і оповідальний фольклор доби диктатури пролетаріату і український фольклор дожовтневої доби.

В Інституті на кінець 1936 р. було 3 сектори: 1) пісенно-музичного фольклору; 2) оповідального фольклору; 3) збирання і опрацювання фольклористичного матеріалу.

Основні напрями роботи:

І. Український пісенно-музичний і оповідальний фольклор доби диктатури пролетаріату: 1) український народ про Леніна-Сталіна, 2) Велика Жовтнева соціалістична революція в народній творчості, 3) народні пісні про громадянську війну на Україні, 4) відбиток боротьби українського народу проти німецьких, польських окупантів у народній творчості, 5) Червона Армія і оборона СРСР в народній творчості, 6) дружба народів СРСР в народній творчості, 7) колгоспне будівництво в українській народній творчості, 8) сталінський рух в пісенно-музичній і оповідальній народній творчості, 9) український народ про сталінську Конституцію.

ІІ. Відбиття в народній творчості боротьби українського народу проти польського панства.

III. Історично-критичне вивчення музичних записів в українській народній творчості.

З реорганізацією структури в 1938 р., Інститут протягом 1939–1940 рр. складався з трьох відділів: 1) збирання фольклорних матеріалів; 2) оповідального фольклору; 3) пісенно-музичного фольклору.

16 серпня 1937 р. А. А. Хвилю знято з посади директора в зв'язку з арештом органами НКВС. Виконуючим обов'язки директора Інституту з 19 вересня 1937 р. призначено В. П. Теличка.

Львівський відділ Інституту українського фольклору АН УРСР утворений відповідно до постанови РНК УРСР від 2 січня 1940 р. Директором відділу було призначено акад. Ф. М. Колессу. Відділ працював у таких напрямах: історія українського фольклору та фольклористики; історія української етнографії.

Інститут польської пролетарської культури створено в ході урядової кампанії здійснення ленінської «національної політики» й «українізації» на пропозицію НКО УСРР за постановою РНК УСРР від 4 червня 1931 р. 26 червня 1931 р. за постановою Президії ВУАН Інститут введено до структури Другого соціально-економічного відділу.

За постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. Інститут переведено у безпосереднє підпорядкування Президії. Інститут здійснював наукові дослідження з таких проблем: соцально-економічні, культурні та політичні зв'язки польської етнографічної меншини в УСРР та Польщі. Інститут мав відділи: літератури, філологічний, історичний антирелігійний.

Від дня утворення Інституту його очолював Б. В. Скарбек, з 1931 р. до 1933 р. – А. В. Кліоц, а з 1934 – С. Г. Лазоверт.

За постановою Політбюро ЦК КП(б)У від 5 жовтня 1935 р. Інститут ліквідовано, замість нього за постановою Президії від 10 жовтня 1935 р. створено Кабінет по вивченню польської літератури та історії революційного руху в Польщі.

Ліквідований на початку 1939 р.

Інститут мовознавства створений за постановою РНК УСРР від 1 серпня 1930 року як республіканський Науково-дослідний інститут на базі Харківської науково-дослідної кафедри мовознавства та Дніпропетровської мовознавчої секції. Мав філію у Києві – Київську науково-дослідну кафедру мовознавства.

З реорганізацією Історично-філологічного відділу ВУАН та передачею за рішенням березневої сесії Ради ВУАН 1930 р. його мовних установ, до складу Інституту української наукової мови ВУАН, в уряді вирішувалось питання про передачу Науково-дослідного інституту мовознавства у структуру АН.

26 червня 1931 р. за постановою НКО УСРР Інститут передано у ВУАН і до його складу влито Інститут української наукової мови ВУАН і Київську філію Інституту мовознавства. З республіканського бюджету Інститут передано на бюджет Академії, а з 13 лютого 1934 р. за постановою Президії ВУАН переведено у безпосереднє підпорядкування Президії.

На 1937 р. Інститут мав 4 відділи: 1) сучасної української літературної мови; 2) історії української мови; 3) діалектології; 4) словниковий. Основні напрями роботи Інституту: 1) основні питання граматики української мови (правопис, синтаксис та ін.); 2) опра-

цювання лексикографії української мови (упорядкування загальномовних і спеціальних словників); 3) опрацювання проблем діалектології української мови (упорядкування діалектологічної хрестоматії); 4) дослідження історії української і російської мови (підготовка матеріалів до складання наукового курсу історії української мови).

З реорганізацією структури Інституту в 1938 р. до 1941р. він складався з чотирьох відділів: 1) словниковий; 2) діалектології; 3) історії української мови; 4) сучасної української літературної мови.

Директором Інституту з дня утворення до 1937 р. був Н. А. Каганович. У 1938 р. призначено П. С. Мустяцу, з 1939 р. – акад. М. Я. Калиновича.

Львівський відділ Інституту мовознавства утворений віповідно до постанови РНК УРСР від 2 січня 1940 р. Завідувачем відділу було призначено К. Й. Студинського.

Філософська комісія створена за постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. на базі академічних кафедр та їх установ: Кафедри філософії та при ній Комісії філософії (утворена у серпні 1929 р.). – керівник акад. С. Ю. Семковський та Кафедри історії філософії. Крім того до Комісії передані: Соціологічна комісія ВУАН (створена у 1929 р.) – керівник А. Е. Кристер; Комісія соцологічних дослідів (створена у 1929 р.) – директор акад. В. О. Юринець.

Директором Комісії призначено С. Ю. Семковського. За постановою Президії ВУАН від 17 жовтня 1934 р. Комісію ліквідовано.

Кабінет радянського будівництва і права створений за постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. на базі правових установ: Комісії для вивчення радянського права і будівництва (створена у 1930 р. з Комісії для виучування радянського цивільного права) під керівництвом А. Е. Кристера; Кафедри радянського будівництва і права (акад. М. І. Палієнко); Кафедри історії українського права (відкрита у 1919 р., – акад. О. О. Малиновський) з Комісією для вивчення народного звичаєвого права (директорами Комісії були спочатку І. М. Каманін, потім О. О. Малиновський) та Комісії історії українського права (колишня Комісія для вивчення західноруського та українського права під головуванням акад. М. П. Василенка).

Основні напрями наукової роботи Кабінету: проблеми радянського будівництва (державно-правового) – розробка законопроектів у галузі цивільного та кримінального права та розробка нормативних актів.

Кабінет ліквідовано на рішення Президії від 17 червня 1934 р. та за постановою Грудневої сесії Ради ВУАН 1934 р. у зв'язку з арештом його директора.

Бюро економічних досліджень створене за постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. на базі академічних кафедр: Реконструкції народного господарства, Кафедри фінансів, Кафедри транспорту і торгу, Кафедри політичної економії та Інституту реконструкції сільського господарства.

Кафедру реконструкції сільського господарства (при ній Комісія економіки перехідової доби) посідав акад. О. Г. Шліхтер.

Кафедру торгу і транспорту з одноіменною Комісією очолював з 1929 р. акад. К. Г. Воблий.

Кафедру політичної економії посідав акад. С. І. Солнцев (на Україні не жив).

25 липня 1936 р. за рішенням Політбюро ЦК КП(б)У Бюро економічних досліджень передане до складу створеного у АН Інституту економіки.

Інститут економіки створений за постановою Політбюро ЦК КП(б)У від 25 липня 1936 р. на базі Інституту економіки ВУАМЛІН, Інституту сільськогосподарської економіки НКЗему УСРР та Бюро економічних досліджень.

Вивчаючи проблеми економіки УРСР, Інститут мав таку структуру: 1) сектор політичної економії та історії народного господарства; 2) сектор економіки соціалістичної промисловості; 3) сектор економіки сільського господарства; 4) фінансова група; 5) кабінет світового господарства; 6) статистичний кабінет.

Основні напрями роботи Інституту: 1) підсумки народногосподарського будівництва УРСР за 20 років Великої Жовтневої соціалістичної революції; 2) підсумки народногосподарського будівництва УРСР за другу сталінську п'ятирічку; 3) питання соціалістичного розміщення продуктивних сил УРСР в другій і третій п'ятирічках; 4) поширення сировинної бази харчової, легкої і місцевої промисловості УРСР, комплексне використанні сировинних ресурсів; 5) питання завершення механізації сільського господарства УРСР в третій п'ятирічці; 6) підвищення врожайності зернових культур у третій п'ятирічці на основі узагальнення досвіду передових колгоспів і радгоспів УРСР; 7) нариси і збірники з історії народного господарства УРСР.

20 травня 1938 р. за постановою Політбюро ЦК КП(б)У Інститут реорганізовано шляхом об'єднання з Радою по вивченню виробничих сил УРСР Академії наук та частиною Інституту демографії і санітарної статистики.

На 1938–1939 рр. Інститут мав відділи: 1) економіки; 2) вивчення виробничих сил. Відділ економіки включав групи: промисловості, сільського господарства, перепису населення і статистики. Відділ вивчення виробничих сил: 1) група вивчення корисних копалин; 2) група місцевих водних ресурсів.

На 1939–1940 рр. структура Інституту знову була реорганізована і мала такі сектори: 1) політекономії; 2) економічної географії; 3) економіки соціалістичної промисловості; 4) економіки соціалістичного сільського господарства; 5) сектор радянської торгівлі; 6) історії народного господарства.

Редакційно-видавнича рада утворена шляхом реорганізації у 1933 р. Редакційної колегії ВУАН (створена у 1927 р. на базі Редакційно-видавничої комісії ВУАН, утвореної у 1921 р. при Неодмінному секретарі ВУАН). За постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. переведена у підпорядкування Президії ВУАН, керувала Видавництвом АН та Друкарнею.

5 травня 1935 р. скасували Редакційно-видавничу раду з утворенням Редакторату при Видавництві ВУАН, який складався з представників репрезентованих у АН галузей наук. Відповідальними редакторами видань були директори кожної наукової установи ВУАН. Рукописи до Видавництва надходили за підписами директора.

Видавництво організоване у листопаді 1927 р. в результаті злиття редакцій, що існували при трьох Відділах ВУАН. Знаходилося під керівництвом Редакційно-видавничої комісії ВУАН (з 1927 р. – Редакційної колегії ВУАН, з 1933 р. – Редакційно-видавничої ради ВУАН). Як самостійна установа почала працювати з 1930 р. Протягом травня-вересня 1935 р. у Видавництві сформовано редакційний сектор. Затверджено політрецензентів по групах наук: І. І. Шамека – геологічні; Є. М. Ємчук, М. Д. Тарнавський – зообіологічні; Б. В. Краюхін – медичні, мікробіологічні, біохімічні; В. І. Брянцев – ботанічні; О. Г. Міселюк – фізичні, географічні; І. Б. Бормашенко, І. М. Подорван – хімічні, фізико-хімічні, хімічно-технологічні; Б. Д. Грозін

– технічні; С. М. Бєлоусов – суспільні; В. П. Теличко – суспільні, технічні; С. Ф. Фещенко – математичні.

При кожному інституті утворено редколегії. 27 листопада 1937 р. редколегії визнано недоцільними й утворено посади постійних секретарів наукових журналів установ АН УРСР.

Друкарня. У листопаді 1922 р. до відання ВУАН передано друкарню Києво-Печерської лаври, проте до початку 1923 р. вона знаходилась у розпорядженні Товариства «Друкар». З квітня 1923 р. перейшла у розпорядження видавництва «Путь просвещения», а з 1924 р. до 1934 р. знаходилась у Державному видавництві України (ДВУ). Постановою Президії ВУАН від 13 лютого 1934 р. її переведено у безпосереднє розпорядження Президії ВУАН.

Постановою Президії АН УРСР від 19 вересня 1937 р. Друкарню передано до відання Видавництва АН УРСР.

Львівські друкарні – НТШ та «Осолінеум», передані у відання АН УРСР за рішенням Політбюро ЦК КП(б)У від 1 січня 1940 р. та за постановою РНК УРСР від 4 січня 1940 р.

Бібліотека Академії наук УРСР. Згідно з законом Української держави від 25 серпня 1918 р. у грудня 1918 р. була створена Національна Бібліотека України (НБУ). Спільне зібрання затвердило статут НБУ. З травня 1919 р. – Всенародня Бібліотека України (ВБУ). 21 березня 1921 р. постановою Вінницького окрвиконкому створено Вінницьку філію ВБУ. В 1930 р. філію ліквідовано. У січні 1924 р. на основі бібліотеки Київської духовної академії створено Київську філію ВБУ, а в 1929 р. її перетворено на Подільський відділ ВБУ. 1930 р. ліквідовано Подільський відділ в зв'язку з утворенням єдиного книжкового фонду ВБУ. У січні 1928 р. ВБУ повернено назву Національна Бібліотека України. У 1933 р. назву змінено на Бібліотека ВУАН, з 1936 р. – Бібліотека АН УРСР.

Протягом 1936–1939 рр. структура Бібліотеки АН УРСР була така: 1) сектор комплектування; 2) сектор опрацювання книжкових фондів та алфавітного каталогу; 3) сектор наукової бібліографії і систематичного каталогу; 4) сектор методичної роботи та бібліографічної сітки; 5) сектор книжкових фондів та обслуговування читачів; 6) відділ рукописних фондів; 7) відділ стародрукованої книги; 8) відділ музичної літератури і нот; 9) відділ географічно-картографічний; 10) відділ спеціальних фондів; 11) відділ періодики; 12) відділ газетний; 13) відділ соціально-економічної літератури; 14) відділ літератури народів СРСР; 15) відділ іноземної літератури; 16) кабінет революційної преси; 17) кабінет військової літератури; 18) кабінет літератури образотворчого мистецтва; 19) кабінет технічної інформації.

Львівська філія Бібліотеки АН УРСР утворена відповідно до постанови РНК УРСР від 2 січня 1940 р. на базі бібліотеки НТШ, Наукового товариства «Оссолінеум» та «Народного дому». (За даними деяких дослідників крім названих до складу Львівської філії було включено близько 40 бібліотечних зібрань).

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Аврунiна А. М. – 93
Аганін М. А. – 11, 140, 141, 451, 501
Агол І. Й. – 11, 12
Адельгейм Є. Г. – 520
Адріанова-Перетц В. П. – 540
Азадовський М. К. – 286
Айзенберг В. Н. – 96, 429
Айзенберг К. М. – 546
Айзенман Б. Ю. – 371
Айзеншток І. Я. – 106, 527, 538, 547
Аксентьєва З. М. – 501
Александров В. Г. – 549
Александрович В. О. – 95, 241
Алексопольський Д. Я. – 479
Алмазов О. М. – 455
Альошинський Л. Л. – 462
Альперн Д. О. – 11, 140, 141
Альперович – 441
Альтман П. І. – 417, 423, 428, 496, 539
Андрєєв В. – 56
Андрєєв І. П. – 476, 478, 515
Андріанов О. М. – 479
Антоненко В. Д. – 132, 138, 432, 434, 448
Антоненко Є. С. – 440
Антонович В. Б. – 447, 448, 456, 461
Аплаксіна – 460
Ардатьєв М. М. – 132
Аронов С. Г. – 504
Арутюнов – 37
Асніс А. Ю. – 199, 201
Астаф'єв В. В. – 516
Афанасьєв Д. Я. – 186, 187, 455, 457, 474, 501, 513
Афанасьєв М. М. – 303, 488
Афанасьєв С. Т. – 504
Ахенваль Г. Е. – 274
Ахієзер Н. І. – 21, 470, 493
Ахієзер О. І. – 21
Ашкіназі М. С. – 17, 93, 241, 516

Бабаєв Б. Г. – 494
Бабинець А. Є. – 472, 479
Багалій Д. І. – 16
Бажан М. П. – 257, 266, 272
Баженов С. І. – 506
Байгер – 347
Базилевич І. В. – 77, 420, 444
Байков О. О. – 479
Байков – 172
Балінський Б. І. – 68, 439, 460, 483, 532
Банах С. С. – 492
Барановський П. П. – 202
Барвінок Б. В. – 23
Барг Г. С. – 421, 425
Бардін І. П. – 161, 479
Барський – 349
Бартошинський – 250
Бах О. М. – 510, 549
Бахарєв В. М. – 301
Башилов С. – 288
Бекман М. Ю. – 72
Белінг Д. О. – 412, 423
Бельтюкова К. Г. – 74
Бендеровський – 458, 486
Бергельсон Д. – 283, 312, 495
Береговський М. Я. – 86, 87, 501, 539, 550
Березовська Ф. І. – 93, 242, 425, 456
Бернадінер М. П. – 419, 476, 477
Бернацький В. К. – 20, 419, 426
Бернуллі Д. – 274
Бернштейн С. Н. – 470
Бернштейн – 456

Бершова О. І. – 75, 463
Бехтерєв В. – 16
Бєлов С. Є. – 106
Бєлоусов (Білоусов) С. М. – 25, 142, 185, 414, 419, 420, 427, 430, 437, 442, 443, 447, 450, 451, 461, 462, 465-467, 476, 481, 493, 505, 532, 534, 535, 551
Бєльський Б. І. – 474, 482, 508
Бєляєв [В. Н.] – 283, 284
Бєляєв М. М. – 189, 191
Бєлянкін Ф. П. – 11, 140, 141, 193, 303, 304, 427, 431, 522, 548
Биховер Н. А. – 548
Бичков – 455
Білановський І. Д. – 69, 474
Біленко Д. К. – 98, 429, 451
Білецький О. І. – 11, 139, 140, 243, 257, 273, 328, 412, 414, 423, 428, 441, 442, 445, 450, 452, 466, 480, 486, 490, 505-507, 520, 525, 527, 533, 537, 539
Білий М. Д. – 414, 455
Білик – 272, 551
Білозерський В. М. – 244
Білоус – 431
Благовещенський А. В. – 549
Блажанов М. А. – 494, 539
Блайков – 80
Бліндман С. Ю. – 455
Блонський – 351
Блохінцев Д. І – 11, 42, 140, 141, 463, 476
Богаєвський А. С. – 185, 453, 476, 479, 531
Боголюбов М. М. – 11, 21, 140, 141, 195, 196, 304, 427, 519
Богомолець О. О. – 10, 12, 24, 43, 139-143, 155, 179, 184, 186, 256, 257, 266, 267, 271, 272, 314, 323, 348, 365, 366, 369, 370, 372, 374, 412, 414, 420, 421, 427, 430-433, 438, 442, 443, 445-448, 450-453, 457-460, 462, 463, 465, 467-469, 473, 484, 487, 494, 498-500, 506, 508, 510, 512, 519, 520, 526, 529, 532, 535, 539, 540, 543, 545, 547, 549, 551, 552
Богопольський М. Д. – 421, 425, 543
Бодуен де Куртене І. О. – 16
Бойко К. О. – 39, 43, 411, 414-416, 418, 419, 424, 425, 439
Бойко М. Ф. – 142, 184, 185, 414, 419, 420, 423, 430, 444, 451, 491, 520, 525, 534
Болсунов І. І. – 136
Бондаренко В. В. – 80, 417, 471, 479, 515, 517, 539
Бондаренко С. С. – 425
Бонковський – 249
Бордзиловський Є. І. – 11, 132, 140, 141, 425
Бордонос М. П. – 202
Боржковський С. Є. – 423, 460, 471
Борзяк П. П. – 477
Борисенко – 347, 473
Борисов Г. П. – 470
Борисов М. Д. – 470
Борисов Н. П. – 470
Бормашенко І. Б. – 25, 92
Борнеман Б. А. – 455, 456
Бортников – 172
Борц А. Г. – 479
Бочвар А. А. – 479
Брадіс Є. М. – 132
Брауде С. Я. – 470
Браунер О. О. – 541
Бреус К. А. – 423, 470, 473, 493
Брицке Е. В. – 479
Бродський О. І. – 11, 18, 93-95, 140, 142, 242, 415, 425, 436, 447, 449, 450, 456, 468, 483, 493, 497, 513, 521, 522, 524, 530
Бронштейн К. Г. – 99, 419, 422
Брюкнер О. – 16
Брянцев В. І. – 25, 132, 138, 425, 497
Будников П. П. – 11, 140, 142, 315, 335, 447, 449, 450, 479, 482, 483, 492, 500, 513, 514, 524, 529, 530
Буланкін І. М. – 11, 140, 141, 496
Булатов Г. О. – 72, 432, 437
Булаховський Л. А. – 11, 139, 140, 491, 494, 525
Бунаков – 145
Бурачек М. Г. – 272
Бурвіков І. І. – 246, 250, 431, 476, 478, 486, 490

Бурий – 499
Бурксер Є. С. – 98, 184, 335, 426, 429-431, 435, 437, 439–441, 443, 444, 449, 450, 452, 454, 456, 460, 463, 465, 467, 468, 471, 472, 482, 483, 492, 496, 500, 513, 520, 523, 524, 530, 532, 540, 548
Бурмистенко М. О. – 257, 273, 329, 349
Бурсук О. Я. – 94
Бурчак-Абрамович В. Й. – 70, 462
Бурчак-Абрамович М. Й. – 70, 513
Бутурлін В. В. – 467
Бухало С. М. – 266, 272, 530, 551
Буханцев Г. В. – 479, 514
Бухарін М. – 351
Бухіна Р. А. – 499, 509
Бушман К. О. – 449, 470, 472
Буштедт П. П. – 11, 104, 140, 141, 199, 200, 201, 204, 331, 425, 455, 484, 523
Бюшинг А. Ф. – 274

Вавілов С. І. – 21
Вадимович І. І. – 287
Вайнберг Д. – 193, 301
Вайнер А. Л. – 510, 516
Вайнсберг – 96
Вайнштейн Ф. М. – 95
Вайсберг З. М. – 242
Вайскопф В. – 21
Вальтер А. К. – 470
Вальтер О. А. – 549
Варвак П. М. – 300, 301, 461
Варга Є. С. – 11, 139, 140, 486, 496
Варенцов М. І. – 548
Варфоломєєва [Е. К.] – 95, 242
Варченко О. В. – 462, 463
Варшавський Б. М. – 470
Василевська Ванда – 188, 257
Василенко А. О. – 11, 140, 141, 479, 482, 522, 529, 531
Василенко В. Х. – 77, 78, 511, 524
Василенко М. – 349
Василенко М. П. – 25, 426, 482
Василенко П. М. – 140, 141, 479, 482, 522
Васильєв А. П. – 76
Васильєв В. Ю. – 11, 140, 141, 289, 413, 445, 452, 459, 460, 479, 489, 496, 498, 500, 502, 506, 551
Васнецов В. М. – 421
Ващенко К. І. – 504
Ващенко П. Г. – 105, 420
Вебер В. В. – 548
Вейгль Р. – 185, 475
Велічков О. С. – 184, 372, 423, 443, 445, 451, 452, 466, 469, 480
Вересай О. – 539
Вернадський В. І. – 16, 131
Виноградов К. О. – 414, 499, 502, 514, 532, 537
Висоцький В. І. – 267, 501
Висоцький В. К. – 411, 434, 470, 552
Висоцький Г. М. – 11, 140, 495, 499
Висоцький О. Н. – 455
Витвицький В. – 285
Вишкварок Р. Д. – 96
Вишневецькі – 432
Візір П. Є. – 414, 421, 425, 506, 518, 532
Вільчинський Т. Ф. – 247, 250
Вінарський С. З. – 549, 551
Вірник Д. Ф. – 472, 539
Віскунський О. О. – 546
Власов Л. Й. – 96
Власюк П. А. – 11, 140, 141, 452, 455, 508, 532, 548, 549
Воблий К. Г. – 80, 139, 414, 432, 442, 448, 457, 462, 494, 500, 508, 534, 535, 539, 547, 548, 551
Вовк [В. А.] – 302
Вовк Ф. К. [Хв. К.] – 48
Вознесенський О. Н. – 457
Вознесенський – 335
Возняк М. С. – 16, 188, 243, 245, 257, 267, 296, 372, 471, 486, 501, 505
Волинський А. – 274, 275
Волошин К. В. – 478
Вольмир С. Л. – 479
Вопілкін О. О. – 106, 438, 477, 483, 490, 506, 527, 532
Воробйов В. П. – 76, 413, 544
Вороний М. – 350
Воронін М. М. – 445
Воронцов Д. С. – 11, 140, 141
Ворончук Н. М. – 202
Воронянський Н. П. – 23

Воскобойнік О. І. – 272
Воскобойніков М. М. – 69
Воспітанік – 503
Времева Т. О. – 505
Всехсвятський О. К. – 472, 490, 501
Вул Б. М. – 432

Гадачек – 249
Гак Д. В. – 267, 490, 501
Гарасимчук Р. – 284-286
Гарбер Р. І. – 470
Гарф С. Е. – 303, 304, 542
Гарцман-Брук Б. М. – 29, 184, 415, 418, 450, 462, 474, 478, 511, 548
Гаухман С. С. – 93
Гейзер Г. К. – 96
Гейхман Д. С. – 414, 418, 419, 475, 476
Геліс С. Г. – 436
Геллер Б. А. – 94
Генкель П. А. – 549
Генкіна Р. І. – 94
Геппенер М. В. – 441
Герасимович Б. П. – 20
Гермайзе Й. – 350
Герман І. В. – 274
Герман О. П. – 506, 528
Гертель Р. – 247
Герцрікен С. Д. – 419, 476
Гершензон С. М. – 68, 70, 513, 527, 540
Гете Й. В. – 296
Гіляров О. М. – 438
Гімбарович – 267, 501
Гітман Є. Б. – 92
Глікман Т. С. – 94
Гнатюк В. – 16
Говорова – 96
Гоголь Г. Г. – 257
Гоголь М. В. – 427, 431
Годнєв Т. Н. – 549
Головін П. В. – 11, 140, 141, 317, 447-450, 470, 472, 550
Головко Г. В. – 272
Гольдблат М. І. – 539
Гольдман О. Г. – 20
Гольденберг – 36
Гольдман К. О. – 74, 75
Гольдман О. Г. – 411, 412, 414
Гольдштейн Б. І. – 423, 516
Горбунов Б. М. – 11, 104, 140, 141, 189, 199, 201, 297, 301, 425, 458, 472, 483, 484, 517
Горелік Л. Е. – 539
Горенбейн Ю. Я. – 90, 450
Горкін О. – 267
Горєв О. М. – 420
Городиська Г. Я. – 36
Городков М. М. – 185, 426, 499, 509
Гороновський П. Н. – 23
Горпенюк Н. А. – 441
Горський В. С. – 21
Горький М. – 34, 418
Гофштейн Д. Н. – 539
Грабенко О. Д. – 503
Грабовський П. – 233
Граве Д. О. – 139, 420, 423, 430, 432, 442, 449, 450, 458, 470, 473, 477, 480
Граціанський М. М. – 423, 471, 483, 521
Греков Б. М. – 503
Гречуха М. С. – 188, 257, 349
Грибівська К. М. – 499
Гринько Г. – 350
Григор'єв – 548
Григорович Т – 424
Гришко М. М. – 11, 140, 163, 164, 273, 335, 455, 461, 462, 469, 477, 497-499, 517, 518, 527, 532, 536, 539, 540, 545, 549-551
Грищук – 243
Грінберг А. А. – 541
Грінченко Б. Д. – 281, 436, 478
Грінченко М. О. – 316, 436, 501, 534, 539
Грінченко – 281
Грішкан Р. С. – 95
Грозін Б. Д. – 11, 25, 140-142, 184, 289, 302, 413, 427, 432, 437, 441, 459, 461, 469, 475, 479, 487-490, 497, 500, 503, 518, 520, 538, 548
Гросберг Ю. І. – 493
Грунський М. К. – 266, 414, 428, 430, 450, 491, 534
Грушевська О. О. – 271
Грушевський М. С. – 16, 25, 349, 350, 417, 441

Губаржевський І. В. – 541
Губський Л. І. – 499
Гужовська О. Я. – 63
Гук М. І. – 99
Гулий М. Ф. – 423, 462, 466, 479, 485
Гургула І. – 286
Гутенберг – 87
Гурвіц – 86
Гуслистий К. Г. – 81, 432, 544
Гутман Л. М. – 200
Гуфельд В. А. – 245, 296

Давиденков М. М. – 11, 139, 140, 189, 300, 303, 472, 488
Давидов А. Д. – 95
Давидов А. Л. – 242, 456
Дайн Б. Я. – 93, 94, 425, 456
Дарвін Ч. – 428, 445, 452
Дахно Є. В. – 496
Дебілет М. І. – 539
Дегтяр – 547
Дейч Д. А. – 429
Делімарський Ю. К. – 90, 184, 469, 470, 472, 480, 487, 504, 508, 518, 530
Демиденко С. Г. – 242
Демиденко Ф. Г. – 94, 516
Демченко М. – 349
Денисов – 499
Депарма Н. К. – 23
Деркач М. Д. – 245, 267, 296, 347, 501
Джабаєв Джамбул – 424
Джапарідзе Л. І. – 549
Джуваго В. П. – 493
Дзевалтовський К. Й. – 425
Дзендзелевич – 249
Динник О. М. – 139, 140, 335, 420, 428, 434, 440, 452, 468, 479, 485, 492, 503, 506, 510, 518, 527
Діброва – 546
Дідковський М. М. – 109
Дідушицький В. – 248, 249,250
Дідушицькі – 16, 185, 186, 187, 239, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 471, 478
Дінабург Г. Д. – 78
Дінабург М. Л. – 477, 479
Длугач Л. С. – 479
Дмитрієв – 172
Дмитров Л. Д. – 441
Дністрянський С. – 16
Доброхотов М. М. – 11, 139, 140, 161, 448, 464, 472, 479, 500, 504, 507, 524
Довженко О. П. – 257, 272
Дорошенко В. В. – 501
Дранішніков П. І. – 145
Дроботько В. Г. – 11, 76, 140, 141, 374, 421, 425, 474, 484, 532, 549
Дубровіна Л. А. – 127
Дубянський О. А. – 11, 140, 141, 450
Дульнєв О. В. – 23
Дунаєвська Ц. С. – 503
Дунаєвський Б. В. – 457
Духовний І. Т. – 463
Дядиченко В. А. – 81, 457
Дятлов В. І. – 200, 333, 425, 441
Дяченко В. Є. – 419, 423, 470, 503, 506

Едер – 250
Ейнштейн А. – 16
Еллан В. – 350
Енгельгардт В. О. – 496
Енгельс Ф. – 233, 514, 518
Епельбаум С. О. – 35, 36, 38, 423

Євдокимов М. М. – 472
Ємельяненко П. Т. – 11, 140, 141, 448, 479
Ємчук Є. М. (Л. М.) – 25, 69, 70, 185, 430, 432, 498, 502, 518, 532
Єрмаков М. В. – 414, 423, 432, 445, 461, 490, 502
Єрмоленко М. Ф. – 474, 534, 544, 546, 548, 549
Єсін – 434
Єфімчук-Дячук У. В. – 257
Єфремов С. О. – 350, 351

Жаровський Р. М. – 471
Жежель Ф. М. – 491
Жезмер-Петриченко Є. М. – 471, 499
Жигулін В. І. – 504
Жила Д. – 46
Жудін М. Д. – 193, 300, 427
Журавель І. В. – 503

Заболотний Д. К. – 470, 474, 480
Заболоцький Т. В. – 92, 94, 425
Завістовський В. С. – 538, 547, 548
Загул Д. – 350, 351
Задериголова М. – 350
Зайкін Я. І. . – 267, 476, 501, 511
Зайцев Я. А. – 476
Зак А. М. – 94
Закревська Г. В. – 212, 451
Залеська О. – 284, 285
Заморій П. К. – 98, 441, 443, 456, 481, 483, 496
Занкевич Є. Х. – 136
Занько А. М. – 93, 94, 95, 242, 425, 456
Зарецький А. – 86
Зарицький М. О. – 492
Засс В. М. – 469, 503
Затонський В. П. – 20, 349, 350, 419
Зачковський Б. – 247, 250
Звєрєв М. С. – 472
Звєрезомб-Зубовський (Звєрозомб-Зубовський) Є. В. – 11, 140, 141, 165, 186, 450, 468, 474, 482-486, 491, 511, 513, 532, 534, 535
Зданевич Б. І. – 509
Зелекман С. М. – 538
Зеленко І. Н. – 184, 346, 347, 455, 471, 511, 543, 550
Зеров Д. К. – 11, 132, 136, 140, 141, 425, 501, 513, 532
Зеров М. – 350
Золотарьов І. Л. – 503
Зосимович Д. П. – 91, 521
Зоткіна А. М. – 93, 94
Зубкова В. А. – 70
Зуховицький С. І. – 545

Йоффе А. Ф. – 16, 40, 42, 43, 425, 516

Іваненко Д. Д. – 522
Іванов Л. Л. – 491
Іванченко Є. Я. – 434
Івченко – 143
Ізбеков В. О. – 11, 140, 141, 317, 419, 423, 450, 524, 530
Ільїн А. – 351
Ільїн В. С. – 470, 481, 491
Ільїчов О. С. – 506, 528
Ільницька З. М. – 426, 499
Іофанов Д. М. – 32, 460
Ісакович В. М. – 462, 464, 466, 471, 530, 539

Кабалкін А. С. – 450, 455, 467
Каблуков І. А. – 468
Кавецький Р. Є. – 77, 420, 498, 545
Каган Б. Й. – 75
Каганович Л. М. – 292
Кагановський О. М. – 96
Казимиров О. А. – 104, 202, 433, 549
Калиниченко Л. П. – 517
Калиниченко – 512
Калинович М. Я. – 11, 12, 139, 140, 142, 143, 179, 184, 185, 266, 267, 335, 428, 447, 448, 450, 451, 459, 460, 463, 466, 467, 473, 476, 481, 486, 488-491, 494, 495, 500, 501, 505, 520, 526, 533, 535, 539, 545, 548
Калінін М. І. – 174, 267
Калькус – 250
Кан Я. С. – 470
Капланський – 36
Капніс М. – 283
Караваєв В. О. – 70, 435
Караваєв К. – 182
Караваєв – 470
Каргер М. К. – 56, 429, 503
Карелін Н. В. – 428, 437, 439, 459, 476
Карлаш К. В. – 69
Карпинець І. – 346
Карпухін П. П. – 11, 140, 141, 317, 470, 500, 521-523, 539
Карцев М. П. – 80
Катерина II, імператриця – 275
Кацнельсон І. Л. – 516
Качанов О. А. – 43, 142, 411, 413-415, 424, 425, 432, 433, 436, 437, 442, 449, 452, 459, 460, 473, 476-478, 487, 491, 494, 506, 518, 523, 526, 547, 552
Кащенко М. Ф. – 136, 544
Кириленко – 489
Кирилов І. К. – 274

Кирилюк Є. – 350
Кириченко І. М. – 107, 428, 481, 491
Кириченко О. І. – 90
Киричко – 145
Кисель І. М. – 300, 301, 461
Кисель М. Л. – 39, 420, 424, 503
Кисельов О. І. – 255, 274, 486
Кисілевський К. Й. – 347, 535
Китран [Е. Е.] – 146
Кіносошвілі – 172
Кіпріанов А. І. – 11, 140, 141, 317, 470, 522
Кірдо І. В. – 201
Кісельов М. І. – 546
Кікоїн І. К. – 428, 481, 493
Кіконін І. А. – 42
Кільчевський М. О. – 478
Кінель Я. Г. (Я. І.) – 246, 247, 250, 251
Кіпріанов А. І. – 470
Кіров А. А. – 434
Клейн Б. І. – 549
Клеопов Ю. Д. – 132, 136, 425, 461, 548
Клименко – 131
Климко – 515, 517
Ключарев К. В. – 72
Кобелецький І. С. – 243, 257, 266
Кобзаренко В. С. – 97, 470, 494, 523, 524, 530, 533
Кобилянська О. – 509
Коваленко А. Д. – 302, 488
Коваленко – 350
Коваль Ф. В. – 423, 427, 428, 445, 462
Ковальський В. В. – 35, 37, 423, 432
Кожич-Зеленко М. П. – 98
Козакевич П. П. – 479, 504
Козачек Г. І. – 98, 99
Козирєв – 243
Козицький П. О. – 272
Козлов Г. М. – 432
Козоріс М. К. – 350
Колдаєв Б. М. – 423, 539
Коленчук К. І. – 300, 304
Колеров Л. К. – 482, 493
Колесник М. Ю. – 421
Колесса Ф. М. – 16, 188, 272, 284-286, 372, 471, 478, 480, 539, 551
Колмогоров А. М. – 287
Кологойда І. І. – 243
Коломієць Г. – 276
Коломієць М. А. – 549
Колосов – 172
Колпаков Є. В. – 78
Кольберг О. – 248
Комай [А. И.] – 303
Комаров В. Л. – 427, 436, 463, 542
Компанієць А. С. – 21
Компанієць М. П. – 257, 272
Кондратьєв М. С. – 11, 140, 141, 446, 544
Конюс А. А. – 287
Копелєв А. Г. – 484
Копил Л. В. – 17, 241
Копиловіч Є. А. – 470
Копиця Д. Д. – 185, 246, 255, 328, 430, 432, 445, 457, 476, 480, 505, 506, 520, 530, 534, 545
Корець М. А. – 21
Корнєв К. А. – 91, 502
Корнієць Л. Р. – 173, 181, 182, 239, 246, 257, 261, 289, 329, 335, 348, 349, 487
Корнійчук О. Є. – 11, 139, 140, 243, 257, 266, 328, 427, 432, 445, 520, 534, 545
Корноухов М. В. – 11, 100, 140, 141, 193, 283, 284, 300, 301, 307, 427, 479, 492, 498
Коровицька М. Я. – 96
Коровкін С. С. – 459
Коросторенко М. Б. – 514
Короткевич М. О. – 11, 140, 141, 199, 201, 317, 497
Коротченко Д. С. – 44, 47, 132, 138, 257, 349, 487
Корчагін А. К. – 420, 503
Корчагін Л. В. – 93
Корчагін – 511
Корчак-Чепурківський О. В. – 12, 139, 142, 426
Корш О. – 16
Коряк В. – 350
Косарик Д. М. – 535
Косінов А. К. – 423, 424
Косіор С. В. – 32, 349
Костржицький К. О. – 104, 201, 202

Костянець В. І. – 470
Котельников О. К. – 11, 140, 141, 448, 479
Котляревський І. – 34, 35, 280
Котов М. І. – 186, 246, 250, 441, 474, 476, 490, 501, 513
Коцюбинський М. М. – 87, 233, 281, 361, 416, 422, 445, 460
Кочаровський А. Х. – 23
Кравчук І. Л. – 436
Кравчук М. П. – 20, 349, 350, 414, 416
Краєвий І. М. – 136
Крамаренко Л. П. – 11, 140, 141, 479, 482, 522
Крамаренко – 544
Крафт Г. – 274
Краюхін Б. В. – 25, 442, 455, 458, 479, 480, 512, 532
Крейн М. Г. – 11, 140, 141, 446, 470, 480, 492, 493
Кренкель Е. Т. – 418
Кривов'язко П. А. – 138, 418
Кривоніс Ф. В. – 46
Кривоносов І. А. – 479
Кривцен Я. Д. – 68
Крившенко (Кривченко) Я. Д. – 70, 537
Крижанець Ю. – 274, 275
Крилов І. К. – 288
Крилов М. М. – 21, 25, 139, 195, 196, 251, 417, 427
Кримський А. Ю. (А. Є.) – 12, 16, 25, 139, 257, 266, 272, 328, 329, 491, 505, 520, 526, 530, 534, 535
Крип'якевич І. П. – 16, 188, 267, 346, 501, 510
Крицький Е. Н. – 287
Кричевський М. Г. – 503
Кричевський Ф. Г. – 272
Кришталь О. П. – 69
Крупська Н. К. – 439, 446
Крушельницький А. – 350
Кудлай Д. Г. – 371
Кудра О. К. – 91, 445, 496, 516, 533
Кудрик Б. – 285, 286
Кузнєцов В. І. – 142, 434, 437, 444, 458, 470, 472, 490, 523
Кузнєцов М. І. – 11, 140, 142, 434, 446, 454, 458, 470, 472, 479, 491, 503, 513, 521-524, 530, 543, 546, 550
Кузнєцов О. М. – 497, 506, 514, 527
Кузьменко А. А. – 132, 136, 425, 486, 549
Кулешіна Л. П. – 94
Куліш П. О. – 350
Кульська А. А. – 429
Кульський Л. А. – 96, 97, 184, 413, 466, 472, 492
Кульчицький Л. А. – 201
Курдюмов Г. В. – 11, 12, 140, 142, 447, 463, 465, 469, 472, 476, 483, 492, 506
Куришко А. М. – 91, 92, 472, 474, 503
Курінний П. П. – 534
Курлянд Д. Х. – 550
Курнаков М. С. – 468, 520
Кухаренко І. – 351
Кухаренко Л. І. – 45, 426, 471
Куца Б. Ф. – 93, 94
Куциба О. М. – 98
Кучеров П. С. – 11, 140, 141, 458, 464, 465, 483, 492, 506, 510, 524, 527
Кушнір П. Г. – 479

Лаврентьєв М. О. – 11, 20, 140, 184, 273, 470, 480, 493, 530, 532
Лавров Ф. І. – 142, 286, 436, 440, 444, 450, 451, 465, 476, 478, 501, 513, 520, 523, 526, 534, 535, 539
Лагошна Р. М. – 96
Лазарєв Б. Г. – 470
Лазоренко – 145
Лазоришак – 350
Лакиза І. – 350
Ланге Ф. – 21
Ландау Л. Д. – 21
Лапицький В. І. – 504
Лапін А. М. – 200
Латишев Г. Д. – 470
Лахно Ю. В. – 485, 539
Лашкарьов В. Є. – 462, 465, 476
Лебедєв М. П. – 178
Лебединцева О. К. – 97
Лев В. – 346
Леве М. Ф. – 479
Левитський В. Ф. – 139

Левік А. – 349
Лейба С. П. – 479, 504
Лейпунський О. І. – 20, 21, 139, 426, 470, 475, 476, 479, 491, 496, 497, 518, 521, 522, 540, 543, 550
Леляков П. П. – 470
Ленін В. І. – 34, 85, 86, 170, 171, 177, 178, 212, 233, 282, 308, 350, 491
Леонтович М. – 34
Леонтович О. В. – 12, 139, 142, 179, 183, 184, 414, 420, 432, 442, 447, 450, 452, 455, 458, 459, 463, 467, 468, 532, 533, 534, 535, 536, 542, 551
Лернер Р. Я. – 86, 449
Леутський К. М. – 63
Лисенко Й. Г. – 243, 257, 266
Лисенко Л. М. – 504
Лисенко М. В. – 34, 504
Лисенко П. С. – 428, 470
Лисенко Т. Д. – 87, 132, 135, 136, 163, 164, 373, 425, 430, 442, 487,
Лисін Б. С. – 11, 140, 315, 446, 452, 459, 467, 472, 476, 481, 482, 499, 500, 503, 530, 549
Лисіна І. Б. – 503
Литвиненко-Вольгемут М. І. – 257
Лифанов Е. В. – 95
Лівшиць Є. М. – 21
Ліповецька – 522
Лісовська Н. М. – 92
Лободько Я. В. – 489
Ловко [А. Е.] – 303, 304
Лойцкер Х. Б. (Ю. Б.) – 86, 449, 534, 539
Ломніцький М. – 249
Ломоносов М. В. – 178, 274, 275, 483, 490
Лопухов – 495
Лось Ф. Є. – 490
Луговцов М. В. – 11, 139, 140, 448, 451, 463, 471, 479, 483, 504, 520, 528, 542
Лужницький Г. – 245, 296
Лукасевич М. П. – 414, 475
Лукін – 349
Лук'янов В. П. – 474
Лур'є О. Ю. – 11, 140, 141, 451
Лур'є Р. Я. – 199
Лучицький – 154
Львов С. Д. – 549
Льовочкіна О. А. – 68
Льовшин О. М. – 136, 425, 549
Любименко В. М. – 424
Любинський В. А. – 425
Любищев О. О. – 69, 474
Любомирський – 248
Любченко П. – 350
Людкевич С. – 284, 285
Лянге Ф. Ф. – 470
Ляхов С. М. – 72

Мазур С. Т. – 492
Майданов О. П. – 470
Майданський М. Н. – 86, 539
Майєр Л. М. – 504, 510
Майзель В. М. – 11, 22, 140, 141, 295, 448, 479, 482
Майтак Г. П. – 92
Маков К. І. – 420, 451
Маковей О. – 16
Максимейко М. О. – 540
Максимов Н. А. – 549
Максимович О. Є. – 534
Максимчук К. В. – 510, 533, 539
Максимчук М. С. – 505
Маламенш Л. І. – 189
Малашенко С. В. – 472, 488,
Малашенко Г. Д. – 473
Малашенко І. В. – 504
Малевицька М. О. – 70
Маленков Г. М. – 335
Маліков – 172
Малкін Й. М. – 94
Мамонов Р. В. – 104, 200, 484
Манов М. Г. – 470
Манусова Ф. М. – 242
Маркевич К. Я. – 92, 464
Маркевич О. П. – 70
Маркелов Г. І. – 11, 140, 228
Марковський Ю. М. – 414, 423, 477
Маркс К. – 233, 419
Марр М. Я. – 83, 473
Мартиненко – 43
Марченко М. І. – 415, 461, 532, 547
Марчук П. Д. – 271, 420, 456, 458, 512, 545

Марусенко П. Є. – 142, 420, 421, 425, 427, 450, 466, 474, 484, 511, 532
Масальський В. І. – 481
Маслов В. – 21
Маслов С. І. – 11, 140, 141, 372, 441, 445, 450, 461, 522, 532, 534, 548
Махов Г. Г. – 494, 548
Мацнєв – 548
Мацуревич І. К. – 11, 12, 140, 142, 143, 434, 447, 449, 450, 452, 454, 459
Мацков Ф. П. – 549
Машталер Г. А. – 527, 540
Медведєва Н. Б. – 11, 77, 140, 141, 414, 420, 498, 532, 545
Медвінська Л. Ю. – 75, 76
Мейтін М. С. – 412, 415, 462, 472, 477, 552
Мелон М. Ф. – 274
Мельник М. О. – 419
Мельников-Разведенков М. Ф. – 413
Мельниченко В. Д. – 77
Менделєєв Д. І. – 178
Меферт А. Е. – 23
Мечников І. І. – 545, 549
Михайличенко О. Б. – 45, 184, 267, 425, 426, 430, 431, 434, 436, 447, 450, 476, 478, 499, 501, 502, 505, 509, 510, 529, 535, 541, 542
Михайличенко – 350
Мігаль М. К. – 100, 413, 425, 501
Міклашевський – 430
Мікуш А. О. – 68
Мілєєв Д. В. – 61
Мільштейн Л. Я. – 283, 284, 504
Мінаков І. Т. – 537, 544, 551
Мінкевич М. А. – 479
Мінухіна М. М. – 242
Мінченко – 548
Мірошниченко К. С. – 91
Міселюк О. Г. – 25, 417-419, 427, 449, 463, 476, 487, 489, 490, 497, 511, 518, 522, 530, 539
Міцкевич А. – 501
Мовчан В. А. – 418, 457
Могендович – 271
Могила П. – 56
Могилевський С. М. – 107
Модилевський Я. С. – 11, 132, 137, 138, 140-142, 425, 427, 428, 430, 441, 442, 447, 450, 522
Можар В. І. – 20
Можаров В. А. – 479
Мозговий М. І. (М. Л.) – 92, 161, 439, 499, 513, 528
Мойсеєва Л. Л. – 136
Молотов В. М. – 156, 161, 164, 486
Молявко Г. І. – 98, 441
Морачевський І. І. – 500
Моргилевський І. В. – 272
Моргуліс Н. Д. – 11, 42, 140, 141, 414, 418, 419, 449, 463, 475-477, 486, 493, 551
Морочковський С. Ф. – 132, 136, 455, 516
Москва З. – 285
Москович С. М. – 94
Мошкевич Л. С. – 78
Мощинський К. П. – 508
Мукомел – 548
Мустяца П. С. – 411, 412, 490, 491, 529
Мусульбас – 349
Мялковський М. В. – 503

Нагорний М. В. – 436, 465, 480
Нагорний П. Ф. – 436, 494, 517
Нагорський О. Т. – 417
Назаревич С. І. – 500
Нарбут – 465
Нахманович М. І. – 516
Нацевич – 267
Невкрита О. М. – 69, 70
Неєдли З. – 16
Нейгауз Л. Д. – 283, 284, 303, 427, 475
Некрасов М. О. – 412
Немніков – 92
Непомняща М. Н. – 75, 421, 425
Нестеров М. В. – 421
Нестеров П. П. – 107
Нємчинов В. С. – 287, 288
Нидхем Дж. – 460
Нижник М. – 329, 335, 348
Нижник О. Т. – 91
Низовкін – 288

Ницька – 260
Ніковська Р. І. – 74
Ніковський А. – 350, 351
Нікольський П. І. – 510
Новик К. Й. – 419
Новицький – 249
Новікова Н. С. – 75
Новосельський І. С. – 94, 242, 450, 456
Носенко Д. С. – 94, 95
Носкевич Я. А. – 247, 250

Обреїмов І. В. – 21
Огієвський А. В. – 108, 109, 420, 456, 457, 469, 473, 475, 483, 503, 516, 548, 549
Огієвський А. С. – 445
Оглоблин О. П. – 81, 431, 457, 461, 466, 532, 534, 544
Огоновський В. П. – 16
Одинець С. І. – 23
Ожаровська – 426
Ойшан І. І. – 63
Оканенко А. С. – 549
Оксіюк П. Ф. – 136, 425
Окснер А. М. – 56, 132, 425
Олексій Михайлович (Романов) – 275
Олексюк (Тудор) С. Й. С. – 245
Ольховий І. К. – 345
Онищенко О. С. – 127
Опарін О. І. – 496, 549
Оппоков Є. В. – 22, 349, 350
Оржешко – 296
Орлов Є. І. – 139, 161, 428, 434, 440, 449, 480, 481, 500, 524, 529, 536
Орлов М. Х. – 20
Орлов О. Я. – 11, 99, 140, 142, 415, 416, 434, 443, 446, 448, 454, 463, 468, 472, 481-483, 485, 492, 493, 496, 501, 508, 514-516, 521, 525, 527, 530, 542, 547, 548
Орлов – 172
Оскерко О. П. – 91, 92, 470
Остащенко-Кудрявцев Б. П. – 501
Остерман А. Ф. – 503
Островська С. А. – 201, 202
Остроградський С. В. – 23
Охримович Е. – 285

Павенко А. М. – 91
Павлик М. – 16
Павлов І. П. – 416, 435, 533
Павлов М. О. – 479
Павлов П. Й. – 496
Пак В. С. – 434
Палій – 232
Палладін О. В. – 12, 16, 35, 36, 39, 42, 43, 53, 139-143, 179, 184-186, 273, 345-347, 366, 369-373, 411, 412, 414-417, 419, 420, 423, 424, 426-430, 432-438, 441-443, 445, 447, 449, 450, 453, 455, 457-460, 462, 465-468, 470, 471, 473, 477, 481-484, 486, 487, 492-494, 496, 498, 500, 502, 505, 507, 508, 511, 512, 514, 517-520, 522, 526-528, 531, 532, 536, 537, 539, 540, 543-545, 548-550, 552
Пальчун – 425
Панч П. Й. – 257, 272
Панчешніков Р. С. – 453, 496, 548
Папанін І. Д. – 418
Парамонов С. Я. – 186, 187, 435, 450, 503
Пархоменко В. Ю. – 70, 184, 187, 433, 441, 447, 457, 487, 496, 500-503
Пассек Т. С. – 429
Пасічник М. В. – 476, 551
Пастер Луї – 362
Патон Є. О. – 25, 39, 53, 104, 139, 140, 202, 255, 273, 314, 334, 366, 413, 415, 419, 420, 422, 424-426, 428, 429, 431, 432, 434, 437, 438, 445, 450, 480, 482, 484, 487, 489, 498, 502, 518, 522, 523, 533, 536, 545, 551
Паторжинський І. С. – 257
Пелькіс П. С. – 91, 368, 423, 470, 502
Перельман Л. Д. – 429, 431
Перетяжка М. З. – 503
Перец І. -Л. Ю. – 283, 361, 516
Перлі Й. – 550
Перлі С. Б. – 479
Пермякова Є. Я. – 96
Петро І, імператор – 33, 275
Петров В. П. – 316, 429, 476, 478, 502, 520, 532, 539, 540, 545, 547
Петровський М. Н. – 81, 272, 419, 466, 532, 534, 544

Петровський – 61
Петрук Є. К. – 202
Петті В. – 288
Пилинський М. С. – 445, 481
Писаренко Г. С. – 302
Писаржевський Л. В. – 18, 94, 323, 415, 419, 420, 427, 428, 436, 452, 457, 463
Письменний Д. Ю. – 20, 411, 423, 424, 426
Піддубний І. П. – 445, 451, 459, 496
Підоплічко І. Г. – 70, 131,246, 250, 435, 450, 459, 474, 476, 490, 501, 513
Пілят О. Т. – 526, 546
Піменова Н. В. – 419
Пінес Б. Я. – 470
Піонтковська [М. А.] – 136
Піонтковський А. А. – 132, 425
Планк М. – 16
Платов Д. – 241
Плевако М. – 350
Плещєєв С. І. – 274, 275
Плисецький М. М. – 478, 539
Плотников В. О. – 18, 90, 92, 139, 273, 420, 423, 434, 440, 449, 450, 452, 456, 468, 472, 483, 492, 500, 511, 513, 521, 524, 527, 530
Поггенполь В. О. – 413
Погожін В. Є. – 257
Погодін – 288
Погребецький – 457
Погребинський Й. Б. – 545
Погребняк П. К. – 548
Погребов – 143
Подібна – 457
Подковирін Я. Ю. – 95
Подорван І. М. – 25, 92, 142, 432, 437, 442, 447, 521
Покровський К. Д. – 472, 481, 501, 541
Половко І. К. – 99, 419, 422, 424, 427, 430, 451, 456, 457, 548
Полозов А. П. – 96
Полонська-Василенко Н. Д. – 431, 547
Полонський Ш. Г. – 419, 546
Полуботько К. В. – 23
Полуян Е. С. – 94
Поляков І. М. – 527
Поляков М. В. – 18, 94, 95, 425, 456
Полянський Ю. І. – 246, 250, 267, 346, 347, 501
Померанчук І. Я. – 21
Попов П. М. – 11, 140, 141, 316, 436, 441, 450, 469, 478, 526, 534, 539
Попов М. О. – 100
Попруженко С. Г. – 541
Породко Ф. М. – 549
Порфир'єв В. Б. – 345, 422, 451, 483, 538, 542, 548
Поспєлов В. П. – 11, 12, 140, 142, 143, 165, 179, 447, 450, 452, 458, 459, 474, 482, 483, 498, 499, 506, 508, 532, 534, 540
Потебня О. О. – 361
Потьомкіна – 172
Похвіснев А. М. – 479
Премінгер Й. Є. – 515
Преображенський – 351
Примак Ф. Я. – 498
Приступа Д. Х. – 245
Присяжник – 444
Приходченко В. Г. – 200
Прихотько А. Ф. – 470
Прожогін – 154
Проскура Г. Ф. – 139, 430, 448, 452-455, 463, 464, 471, 475, 479, 482, 490, 503
Прянишников Д. М. – 549
Птуха М. В. – 25, 274, 275, 287, 288, 350, 416, 480, 494, 517, 524, 534, 539, 540
Пупко – 96
Пустоход П. І. – 80, 436
Пушкін О. С. – 86, 427, 431
Пфейффер Г. В. – 139, 140, 371, 420, 423, 442, 449, 450, 470, 473
Пчелинцев – 143
Пяртлі – 457
П'ятницький Л. М. – 21
П'ятницький П. П. – 98, 419, 451, 453, 530

Рабінович О. М. – 479
Рабкін Д. М. – 200
Радзимовський Є. І. – 302
Радченко А. Я. – 436

Радченко [Н. П.] – 95
Радченко Р. А. – 431
Радченко – 204
Разумов В. І. – 549
Разумов В. К. – 91
Раєвський Г. В. – 201
Раскіна В. М. – 507
Рашба О. Я. – 36, 470
Ревуцький Д. М. – 436
Ревуцький Л. – 34
Редько Ф. А. – 257, 266, 432, 461, 501, 513, 547
Ренан – 366
Рєзніков В. Ф. – 80
Рейхель [Н. Г.] – 274, 275
Ремез Є. Я. – 11, 140, 141, 423, 470, 493
Решетняк Є. Г. – 70, 474
Рибак Н. С. – 435, 445
Рибалкін О. А. – 460
Рибка Є. С. – 501
Рибкін О. Д. – 106
Риженко М. А. – 99
Рижов А. М. – 46
Рильський М. Т. – 257, 432
Рогова А. І. – 107
Родіна М. С. – 184, 417, 424, 430, 434, 436, 450, 480, 529, 535
Родіонов С. П. – 451, 506, 530, 548
Рождественський С. Д. – 75, 76, 488
Роздольський О. – 284-286
Розен Н. Й. – 419
Розенберг М. А. – 94, 425, 456, 468
Розенкевич Я. В. – 21
Розов Л. Д. – 457, 483, 538, 542, 548
Ройтер В. А. – 17, 93-95, 242, 425, 429, 436, 439, 456, 521
Ролл Я. В. – 11, 39, 132, 136, 140-142, 414, 420, 423-425, 427, 433, 441, 450, 455, 457, 459, 465, 470, 483, 488, 490, 491, 496, 498, 502, 506, 513, 527, 532, 534, 537, 539, 540, 548, 550, 551
Роллан Ромен – 35
Романкевич І. П. – 500
Романова – 172
Романовський В. І. – 287
Ромс Г. Ф. – 132, 138, 142, 184, 440, 442, 447, 449, 459, 468, 470, 472, 478, 481, 483, 487, 488, 492, 494, 500, 524, 530, 544
Роуман М. – 21
Рубан В. Г. – 274
Рубанік М. Я. – 93, 95, 242
Рубенчик Л. Й. – 11, 140, 141, 467, 543
Рубін П. Г. – 479
Рудницький В. В. – 53, 142, 431, 432, 434-437, 440, 442, 444-453, 455, 458, 460, 464, 473-478, 485, 487, 490, 491, 494, 496-498, 503, 505, 507, 509, 510, 518-520, 528, 533, 535, 539, 540, 545, 548, 551
Руліи П. – 350
Румер Ю. – 21
Русов М. Т. – 92, 94, 242
Руставелі Ш. – 34, 84
Русько О. М. – 539
Ряппо Я. П. – 460

Сабанєєв П. П. – 414, 423
Сабінін Д. А. – 549
Саваренський [Ф. П.] – 146
Савицька З. М. – 69
Савицька М. М. – 457
Савін Г. М. – 510, 518, 527
Савінов Б. Г. – 97
Савченко О. Б. – 174, 175
Савченко П. С. – 527
Савченко Ф. Я. – 174, 271
Савченко Я. Г. – 350
Савчук Ю. І. – 436, 479
Садовникова [Є. А.] – 242
Саксаганський П. К. – 510
Салтиков-Щедрін М. Є. – 232, 452, 453
Самілов М. І. – 250, 433, 464, 476, 478, 514,
Сапєгін А. О. – 12, 132, 136, 139, 140, 142, 163, 164, 179, 308, 335, 371, 425, 430, 442, 447, 449, 450, 452, 459, 461, 462, 465-469, 471, 473, 477, 487, 490, 491, 493, 497, 498, 500, 504, 506, 509, 511, 518, 522, 525-532, 536, 540, 543-546, 548-552
Сарафанов П. О – 107

Сарафанов – 428
Сасунський Д. – 463
Сатуновський – 95
Сафір З. М. – 459, 466, 468, 504, 524
Свенціцький І. С. – 551
Свєченовський К. А. – 81, 543
Свєчников В. М. – 11, 139, 140, 142, 448, 452, 472, 479
Свиренко Д. О. – 457, 468
Світальський М. Г. – 349
Севбо П. І. – 202
Селіхов Д. С. – 529
Сельський В. О. – 11, 140, 184, 260, 436, 450, 452, 460, 483, 501, 510, 520, 521, 538, 548
Семененко М. Т. – 460
Семененко М. П. – 11, 141, 451, 527
Семенов М. М. – 434
Семенюченко В. С. – 488
Семирадський – 249
Семіхатова О. М. – 93
Семковський С. Ю. – 349
Сенченко І. – 349
Сенченко О. С. – 551
Сергеєв С. Ф. – 479
Сергєєв – 500
Сергієнко Ф. О. – 74-76, 474
Серебряний С. Б. – 91
Середенко Л. Л. – 534
Середенко М. М. – 38
Серейський О. С. – 549
Серенсен С. В. – 11, 12, 139, 140, 143, 172, 184, 193, 195, 301-304, 412, 413, 420, 427, 430, 433, 437, 447, 449, 450, 459, 467, 469, 472, 475, 479, 484, 489, 492, 502, 521, 550
Сєрейський О. С. – 36, 37
Сидоренко О. М. – 199, 200, 425
Симоненко [И.] С. – 136
Синельников К. Д. – 11, 21, 141, 470
Синцов Д. М. – 11, 140, 470
Синявська – 419
Синявський О. – 350
Сиркін – 434
Сиротинін М. М. – 11, 78, 140, 141, 420, 470, 496, 549
Сиротіна М. І. – 68
Ситько П. О. – 68
Сичук Л. М. – 186
Сігаловський К. К. – 91
Сімович В. І. – 346, 491, 535
Скарбан М. К. – 68
Скарре О. К. – 93, 95, 516
Сковорода Г. С. – 469
Скомський – 464
Скориков – 419
Скориков Ф. С. – 184, 473
Скорікова В. – 39, 43
Скочинський О. О. – 434, 506, 528
Скрипник М. О. – 349, 350
Скульський – 491, 492
Слабчук – 38, 40
Славін Л. М. – 11, 140, 141, 272, 277, 415,429, 449, 450, 451, 505, 507, 509, 516, 518, 523, 531, 533, 548, 551
Славянов –330
Слензак І. Б. (І. Є.) – 538, 548
Слободяник Г. Я. – 500, 503
Слуцька Т. М. – 200
Слуцкін А. О. – 11, 141, 470, 479, 519
Слюдиков – 172
Смирнов Г. Д. – 477
Смирнов М. В. – 287
Смирнов-Замков І. В. – 96, 417
Смирнова-Замкова О. І. – 11, 77, 78, 141, 420, 464
Смішко М. Ю. – 16
Сморшко Ф. М. – 415
Снігуровська Ю. О. – 92, 242
Соболевський – 547
Соболєв Д. М. – 98
Совінський В. В. – 506
Сокальський – 248
Соколінський Д. А. – 77
Соколов Ю. Д. – 11, 20, 141, 423, 470, 473
Соколов Ю. М. – 11, 139, 140, 142, 273, 316, 436, 447, 451, 478, 480, 505, 520, 526, 539
Соколовський О. Н. – 20, 426, 480, 541
Солодченко Я. П. – 531
Сороковський Ф. Ю. – 202, 441, 484

Сосюра В. М. – 257
Сотченко О. М. – 108
Спасокукоцький О. І. – 143, 444, 445, 451, 549
Співак Е. Г. – 11, 86, 87, 140, 141, 430, 434, 444, 449-451, 484, 491, 525, 534, 539
Спроге В. Є. – 516
Сталін Й. В. – 31, 34, 85, 86, 141, 157, 170, 171, 177-179, 212, 233, 282, 308, 312, 323, 333, 346, 363, 456, 459, 462, 465, 473, 476
Стальманов В. Г. – 506
Старинкевич-Шеверьова Є. І. – 481
Старобінець – 548
Старченко В. Ф. – 176, 177, 241, 257, 272, 512
Стебун І. І. – 185, 372, 428, 442, 445, 450, 486
Стейнгаус Г. Б. – 492
Стелецький – 505
Стельмах – 285, 286
Степанов [П. И.] – 338
Степанов П. П. – 548
Степанов – 145
Степашко П. А. – 422
Стефаник В. – 280, 281, 296, 327, 360
Стефаник Ю. В. – 245, 296
Стефановський Б. Ф. – 94
Стеценко М. Т. – 515, 517
Сторожевський – 415
Сторчак – 520
Стоянцев О. А. – 46
Страд Я. П. – 443, 445
Стражеско М. Д. – 139, 228, 256, 373, 414, 420, 432, 442, 467, 473, 498, 507, 544
Стрельбицька О. І. – 300
Стрельников П. І. – 470
Стрижиус О. М. – 186, 187, 509
Стромін – 174, 175
Студинський К. Й. – 16, 174, 183, 243-245, 254, 255, 257, 267, 271, 272, 274, 296, 345, 346, 372, 471, 486, 491, 501, 520, 533, 551
Стшетельська-Грінбергова – 249
Сулима С. – 46, 176, 177, 272, 276, 289, 348, 495
Супрун О. А. – 200
Супруненко М. І. – 432, 461, 523, 531, 532
Супруненко П. М. – 20, 23, 412
Суслов О. О. – 538
Суханов – 145
Сухов І. М. – 513
Сухомел Г. Й. – 11, 22, 108, 140, 141, 420, 483, 489, 492, 503, 548
Сушицький П. Й. – 430, 472, 501, 513

Тамм Є. Ф. – 456, 548
Тананаєв М. В. – 419
Таранов – 433
Тарануха М. Д. – 69
Тарасенко – 422
Тарнавський М. Д. – 25, 68, 430
Тартаковський П. С. – 477
Татаринов Є. О. – 11, 141, 451, 545
Татищев В. М. – 274, 275
Татомир К. І. – 11, 140, 141, 434, 506, 510, 527, 532
Теленга М. А. – 474, 498
Теличко В. П. – 25, 415, 417
Тененбавм – 250
Теплицький В. П. – 20, 412, 414, 415, 420, 424, 426
Терещенко І. П. – 434, 445, 476, 477-479, 487, 506, 518
Терещенко Л. П. – 184, 246, 250
Терпигорєв О. М. – 434, 506, 528
Терпугов М. В. – 519
Тершаковець М. – 245
Тетельбаум І. М. – 302, 304, 431
Тимирязєв К. А. – 492
Тимофеєвський О. Д. – 11, 141
Тимофєєв П. В. – 477
Титов І. М. – 437
Тиховський В. О. – 479
Тичина П. Г. – 257, 266, 272, 328, 329, 369, 373, 412, 423, 424, 427, 429, 430, 432, 442-445, 450-452, 469, 520, 525, 527, 532, 534, 539
Тісса Л. – 21
Ткаченко М. М. – 244, 416
Ткачук Л. Г. – 98, 185, 419, 451, 513, 530
Товбін М. В. – 411, 417, 453, 457
Товстоліс Д. І. – 132, 136, 456

Толвінський – 548
Толкач С. Й. – 491
Тополянська С. І. – 74, 75
Тополянський Д. Б. – 545
Топочевський О. В. – 136
Торопов В. С. – 414
Торштейн Г. А. – 426, 499
Третьяков Д. К. – 69, 139, 427
Трипільська (Трипольська) Р. С. – 17, 241
Троцький Л. Д. – 350
Тудоровська М. А. – 95
Тумський В. А. – 20
Турбовський Й. Л. – 420, 436, 450, 456, 466, 476, 485, 531
Турцевич – 496, 535
Тютюнников Г. Р. – 550

Українка Леся – 87, 296, 327, 360, 429
Уласович М. М. – 39, 43, 142, 414, 420, 425, 437, 503
Уманський В. Б. – 420, 506, 527
Уманський В. В. – 434
Уразовський С. С. – 11, 141, 540, 546
Усенко І. С. – 98
Усиков О. Я. – 470
Устиянович М. – 281
Устьянова П. В. – 95
Утевський А. М. – 11, 141, 496
Ушаков Г. А. – 548

Фабриціус І. В. – 503
Фаворський А. Я. – 483, 484
Фасмер М. – 16
Федейко О. – 284-286
Федикова Ф. – 247, 250
Федоров М. М. – 22, 107, 139, 416, 419, 420, 428, 432, 434, 435, 440, 450, 458, 466, 471, 475, 483, 506, 527
Федоров Є. К. – 418
Федорус Г. А. – 476
Федукович В. С. – 547
Фейгін Я. Г. – 11, 140, 141, 448, 494
Фердман Д. Л. – 11, 36, 37, 141, 496
Ферсман О. Є. – 548
Фефер І. С. – 257, 539
Фещенко С. Ф. – 25
Фіалков Я. А. (Я. Н.) – 90, 91, 423, 450, 470, 472, 483, 487, 548
Фіголь Я. – 284-286
Фіделєв О. С. – 106, 506
Філатов В. П. – 11, 12, 38, 76, 140, 142, 228, 416, 436, 447, 450, 451, 498
Філіппов [А. Н.] – 42
Філоненко-Бородич – 191
Фінн В. В. – 136, 425
Фішер П. З. – 521
Фішер – 287
Фолк Г. Ф. – 503
Фоменко А. С. – 93
Форсунський М. І. – 470
Фортунатов М. С. – 92, 498
Фраймович Й. Л. – 184, 186, 433, 435, 440, 441, 443, 447, 449, 450, 462, 469, 472, 474, 475, 487, 493, 498-501, 506, 507, 513, 524, 528, 531, 532, 545, 546, 548, 550, 552
Франко І. Я. – 16, 24, 243, 255, 257, 278, 280-282, 285, 286, 296, 312, 313, 327, 347, 360, 361, 450, 498, 501, 505, 506, 529, 532, 537
Францевич І. М. – 199, 413, 472, 479, 479, 497
Фрейберг-Кондратьєв В. А. (Г. А.) – 411, 446
Френкель Г. М. – 421
Фрідберг – 249
Фрідман С. Г. – 92, 502
Фролов О. М. – 11, 139, 140, 142, 446-448, 452, 489, 492, 503
Фрумгарц М. З. – 75, 76
Фрумін І. І. – 200
Фрумкін О. Н. – 434
Фуксман С. М. – 420, 436, 450, 464, 495, 523, 531

Харитонов М. К. – 429, 437, 503
Хармадар'ян Г. О. – 20, 426
Харченко – 96
Хвойка В. В. – 60, 61
Хлопін В. Г. – 521
Хмельницький Б. – 33, 350
Ходос Л. Ф. – 96
Холм – 224
Холодний М. Г. – 74, 132, 136, 139,

162-164, 225, 420, 421, 425, 430, 433, 442, 450, 458, 460, 486, 527, 532, 540, 549
Хоутерманс Ф. – 21
Хохлов К. П. – 257
Храновський П. А. – 68, 70
Хренов К. К. – 445
Хрєнов М. М. – 430
Хризман (Хрізман) І. О. – 94, 241, 242, 288, 415, 425, 439, 456, 469
Хромов П. О. – 11, 140, 141, 448
Хрущов В. М. – 11, 139, 140, 273, 446, 448, 451-453, 455, 463, 471, 475, 479, 482, 486, 524, 536, 548
Хрущов М. С. – 40, 46, 55, 141, 154, 155, 183, 188, 243, 251, 255, 257, 260, 262, 266, 273, 277, 333, 334, 464
Хупель [А. И.] – 274, 275

Цейтлін А. М. – 527
Цейтлін М. Й. – 420, 479, 499
Цешківський І. П. – 416
Ціопкало В. Л. – 69, 474, 495
Цукернік Л. В. – 479

Чаговець В. Ю. – 11, 140, 548
Чаговець Р. В. – 423
Чайка Є. І. – 77
Чалий В. П. – 90, 450
Чаталбашьян М. І. – 200, 502
Чеканюк А. Т. – 257, 266
Чекмарьов О. П. – 375, 510
Челомей В. М. – 513
Черкасова Л. С. – 63
Черкаська А. – 176, 177
Черкаська Є. М. – 551
Чернишевський М. Г. – 466
Чернишов Б. С. (Б. І.) – 11, 12, 140, 142, 147, 179, 184, 254, 273, 345, 370, 446, 447, 449, 450, 452, 456, 457, 459, 460, 462, 465, 467, 468, 475, 476, 479-481, 483, 486, 487, 489, 493, 495-498, 500-504, 506, 511, 513, 517, 518, 521, 522, 525, 530, 531, 535, 536, 538, 541, 542, 544, 545, 547-549, 551
Черніков А. І. – 95
Чернобаєв Д. О. – 434
Чернявська З. П. – 75
Чернявський В. Я. – 455, 459, 462
Чернявський – 432, 433
Черняєв І. І. – 488, 489
Черняк М. І. – 283, 284, 303, 461, 479, 488, 497, 542
Черваков М. С. – 479
Чирвінський В. М. – 145, 146, 456, 469, 491, 500, 511
Чорнобильський М. І. – 479
Чубар В. Я. – 349
Чудновський В. Г. – 193, 300, 301, 439, 488
Чума Я. К. – 245

Шавло С. Я. – 470
Шаїнська І. М. – 76
Шамека І. Т. – 25, 99, 185, 212, 414, 452, 496
Шамрай А. – 350
Шапіро М. А. – 86, 449
Шапошников В. Г. – 96, 97, 139, 288, 418, 420, 428, 434, 454, 457, 470, 472, 478, 483, 495, 497, 502, 513, 522, 524, 530, 541, 548
Шаргородський С. Д. – 91, 423
Шарлемань М. В. – 186, 430, 435, 445, 455, 474, 476, 478, 501, 513
Шаровольський І. В. – 428, 491
Шаронов І. М. – 429, 437, 445, 461
Шаудер Ю. С. – 492
Шахматов О. – 16
Шаховський С. М. – 486
Шацкий Н. С. – 548
Шварц А. С. – 93
Шварцман (Савченко) У. Г. (У. Й.) – 480, 496, 546
Шведкова-Роше Т. С. – 77
Шверник М. М. – 420
Швець І. Т. – 184, 460, 471, 479, 482, 483, 487, 488, 492, 496, 497, 499, 504, 525, 543, 548
Шеверницький В. В. – 201, 202, 425, 472, 484, 523
Шевченко А. Ю. – 436, 449, 523, 531, 533, 534, 539
Шевченко Є. П. – 479

Шевченко Т. Г. – 34, 81-84, 87, 169, 230, 231, 235, 244, 254, 278, 280-282, 312, 313, 327, 360, 361, 430, 432, 437, 439, 440-443, 445, 453, 457, 462, 486, 495, 498, 512, 532, 535, 537, 542, 543
Шевченко Я. О. – 494
Шека І. А. – 90, 423
Шелест С. М. – 105
Шелудько М. К. – 241
Шепелєв Г. Д. – 470
Шерстюк – 551
Шершов П. П. – 418
Шестаков А. В. – 35
Шинкарьов О. – 44, 47, 132, 138, 173, 181, 182, 239, 246, 261
Шишловський О. А. – 435, 476
Шльоцер А. Л. – 274, 275
Шліхтер О. Г. – 39, 81, 139, 184, 370, 412, 419-421, 424, 427, 430, 431, 436, 446, 450-452, 467, 483, 519, 520
Шмальгаузен І. І. – 24, 67, 139, 165, 229, 273, 416, 420, 432, 437, 442, 445, 450, 469, 483, 499, 502, 527, 532, 540
Шматько М. К. – 537
Шмідт В. Е. – 132, 136, 425
Шмідт О. Ю. – 56, 369, 463, 508, 525, 542
Шмугляков Л. С. – 479
Шнайдер С. М. – 501, 550
Шокол О. А. – 91
Шолом-Алейхем – 170, 233, 282, 312, 444, 448, 449, 450
Шолох – 44, 46, 173, 181, 182, 329, 335, 348
Шпетний О. Й. – 470, 471, 530
Шпинель В. – 21
Шриро Е. Г. – 93
Штаєрман І. Я. – 11, 20, 141, 423, 470, 492, 493, 496, 500, 522, 530, 544
Штейнберг С. С. – 479
Штод О. Я. – 436, 455
Шубніков Л. В. – 21
Шувалов І. І. – 275
Шульман М. – 86, 449
Шультц В. М. – 75, 425
Шухевич В. – 249

Щепанська М. – 284, 285
Щербань О. Н. – 527
Щербаков А. Т. – 549
Щербатов М. М. – 274, 275
Щупак С. – 350
Щурат В. Г. – 16, 188, 245, 296, 372, 471, 486, 529
Щурат С. В. – 245

Юдіна Н. Д. – 77, 455
Юза В. А. – 17, 94, 241
Юра Г. П. – 257
Юринець В. – 349
Юрк Ю. Ю. – 419, 462, 490, 492, 495, 496, 500, 501, 518, 521, 523, 538, 549
Юркевич П. Д. – 441
Юшков С. В. – 11, 140, 141, 457, 532

Яблонський – 248
Яворницька С. Д. – 277, 509
Яворницький Д. І. – 16, 34, 277, 415, 430, 508, 509, 520, 547
Яворський В. П. – 139, 423, 431, 442, 449, 450, 454, 458, 466, 470, 472, 483, 485, 502, 513, 524, 526, 530, 533, 541
Яворський М. І. – 351
Явяківська М. О. – 23
Ягич В. – 16
Яковлевський – 172, 173
Якубовський Б. – 350
Якубсон С. Й. – 87, 89, 423, 516
Ямпольський Й. А. – 300
Яната О. – 350
Яновський М. Т. – 494, 548
Яновський Ю. І. – 266, 272
Янкелевич З. А. – 90
Ярема Я. – 245, 296
Яснопольський Л. М. – 139, 418, 436, 442, 452, 456, 458
Ястребов Ф. О. – 81, 461
Ястремський Я. С. – 287
Яхонтов – 444
Яцко [И. Я.] – 145
Ячменьов М. І. – 142, 184, 417,429, 431, 450, 451, 476, 502

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АН	–	Академія наук
АРСР	–	Автономна Радянська Соціалістична Республіка,
АССР	–	Автономная Советская Социалистическая Республика
БРСР	–	Білоруська Радянська Соціалістична Республіка
БССР	–	Белорусская Советская Социалистическая Республика
ВІЕМ	–	Всесоюзний інститут експериментальної медицини
ВКП(б)	–	Всесоюзна комуністична партія (більшовиків)
Водоканалпроект	–	Державний трест по проектуванню водопостачання і каналізації
Водоканалтрест (Водоканалбуд)*	–	Державний трест по проведенню водопровідних і каналізаційних робіт
ВПШ	–	Вища партійна школа
ВРНГ	–	Вища рада народного господарства
ВУАН	–	Всеукраїнська академія наук
ВУГІ (ВУГИ)[2*]	–	Всесоюзный угольный институт
вуз	–	вищий учбовий заклад
ВЦРПС	–	Всесоюзна Центральна Рада професійних спілок
ГГУ	–	Головне геологічне управління
ГЗИП	–	Государственный завод измерительных приборов
Гідроенергопроект	–	Всесоюзний інститут по проектуванню гідроелектричних станцій та гідроенерговузлів, Державний трест по проектуванню гідроелектричних станцій
ГІМЕІН	–	Гідрометеорологічний інститут
Главгеология	–	Главное геологическое управление, Український геологічний трест (Головного геологічного управління СРСР), Геологічне управління УРСР (Комітет у справах геології при РНК СРСР)
Главнефтедобыча	–	Главное управление по добыче нефти
Главспирт	–	Главное управление спиртовой и ликеро-водочной промышленности

* Тут і далі у дужках подане офіційне скорочення установи (організації).

[2*] У випадках, якщо російська абревіатура у документі зустрічається українськими літерами, тут і далі у дужках вона та її розшифрування подаються мовою оригіналу.

Главтабак	–	Главное управление табачной и махорочной промышленности
Головвугілля	–	Головна інспекція якості вугілля (Народного комісаріату важкої промисловості СРСР), Головне управління вугільної промисловості
Головліт	–	Головне управління в справах літератури та видавництв
Головмідь	–	Головне управління мідної промисловості
Головпиво (Укрголовпиво)	–	Головне управління пивоварної промисловості, Головне управління пивоварної промисловості та безалкогольних напоїв, Головне управління пивоварної, дріжджової та безалкогольної промисловості
Головрічпром	–	Головне управління суднoремонтних та суднобудівних заводів річкового флоту
Головспецсталь	–	Головне управління заводів якісної металургії та феросплавів
Головтрансмаш	–	Головне управління транспортного машинобудування
Госплан	–	Государственный плановый комитет
ГПЗ	–	Государственный подшипниковый завод, Газоперерабатывающий завод
губпрофосвіта	–	губернський відділ Головного управління професійної освіти НКО УРСР
Держлітвидав	–	Державне видавництво художньої літератури України
Держплан	–	Державний плановий комітет
Дніпрельстан	–	Дніпровська електростанція
ДПУ	–	Державне політичне управління
ИОХИТ	–	Институт органической химии и технологии
ІНО	–	Інститут народної освіти
ІФХ, ИФХ	–	Інститут фізичної хімії
ІХТ	–	Інститут хімічної технології
КВО	–	Київський військовий округ
КВШ (ВКВШ)	–	Всесоюзний комітет у справах вищої школи
КДУ	–	Київський державний університет
КІНО	–	Київський інститут народної освіти
КІІЦА	–	Київський інститут інженерів цивільної авіації
КП(б)У	–	Комуністична партія (більшовиків) України
КПРС	–	Комуністична партія Радянського Союзу
КПУ	–	Комуністична партія України
Кремгес	–	Кременчуцька гідроелектростанція
КСМУ	–	Комуністична спілка молоді України
лікнеп	–	заклад з ліквідації неписьменності
ЛКСМУ	–	Ленінська комуністична спілка молоді України
Маслопром (Главмаслопром)	–	Главное управленние маслодельно-сыроваренной и казеиновой промышленности
МГУ	–	Московский государственный университет
Медвидав	–	Державне видавництво медичної літератури

Міжоблрибакспілка	–	Міжобласна спілка рибницьких господарств (колгоспів)
міськкомгосп, міськкомхоз	–	міський відділ комунального господарства
МТС	–	Машинно-тракторна станція
Музгиз	–	Государственное издательство музыкальной литературы
НАН	–	Національна академія наук
Наркомат	–	Народний комісаріат
Наркомважпром	–	Народний комісаріат важкої промисловості
Наркомвод	–	Народний комісаріат водного транспорту
Наркомгосп (Наркомкомгосп)	–	Народний комісаріат комунального господарства
Наркомзв'язок	–	Народний комісаріат зв'язку
Наркомздоров'я, НКОЗ	–	Народний комісаріат охорони здоров'я
Наркомзем, НКЗС	–	Народний комісаріат земельних справ
Наркомлегпром, НКЛП	–	Народний комісаріат легкої промисловості
Наркомліс	–	Народний комісаріат лісового господарства
Наркомміськлром, Наркоммісцевпром, НКМП	–	Народний комісаріат місцевої промисловості
Наркомнефть	–	Народный комиссариат нефтяной промышленности
Наркомос, Наркомосвіти, Наркомпрос, НКО, НКОсвіти	–	Народний комісаріат освіти
Наркомфін, Наркомфінансів, НКФ	–	Народний комісаріат фінансів
Наркомхарчопром, НКХП	–	Народний комісаріат харчової промисловості
Наркомшляхів, НКШ	–	Народний комісаріат шляхів
НГРИ (НИГРИ)	–	Научно-исследовательский геологоразведочный институт, Нефтяный геологоразведочный институт
НИИ ВВС	–	Научно-исследовательский институт Военно-Воздушных сил
НИИ ВВС КА	–	Научно-исследовательский институт Военно-Воздушных сил и Красной Армии
НІТТ	–	Наукове інженерно-технічне товариство
НКАП	–	Народний комісаріат авіаційної промисловості
НКВД	–	Народный комиссариат внутренних дел
НКВС	–	Народний комісаріат внутрішніх справ
НКМЗ	–	Ново-Краматорський механічний завод

НКСП	–	Народний комісаріат суднобудівної промисловості
НКЧМ	–	Народний комісаріат чорної металургії
НТШ	–	Наукове товариство ім. Т.Г. Шевченка у м. Львові
Облліт	–	Обласне управління в справах літератури та видавництв
Облплан	–	Обласна планова комісія (комітет)
ОСВОД	–	Общество содействия развитию водного транспорта и охраны жизни людей на водных путях
ОТН	–	Отдел технических наук
Радгоспоб'єднання (Укррадгоспоб'єднання, УРГО)	–	Об'єднання радянських господарств України
Раднарком, РНК	–	Рада Народних Комісарів
РАН	–	Російська академія наук
РВР	–	Редакційно-видавнича рада
Рибтрест (Облрибтрест)	–	Обласний рибопромисловий трест
РМ	–	Рада Міністрів
Робмис	–	Комітет професійної спілки працівників (робітників) мистецтва
РСФСР	–	Российская Советская Федеративная Социалистическая Республика
Совнарком, СНК	–	Совет Народных Комиссаров
Союззаготвовна	–	Всесоюзне об'єднання по заготівлі вовни
Союзтабаксырье	–	Всесоюзное объединение по заготовкам, первичной обработке и сбыту табачной и махорочной промышленности
СРСР	–	Союз Радянських Соціалістичних Республік
СССР	–	Союз Советских Социалистических Республик
Стальконструкція	–	Державний трест сталевих конструкцій
США	–	Сполучені Штати Америки
ТЕХСО	–	Центральний інститут технічно-економічної інформації
УАН	–	Українська академія наук
УД	–	Українська Держава
Украинлес (Українліс)	–	Державний лісопромисловий сировинний трест УРСР
Укргідроенергопроект, Укргідеп	–	Український філіал Всесоюзного інституту по проектуванню гідроелектростанцій та гідроенерговузлів
Укргеологоуправління (Укргеологія)	–	Українське геологічне управління
Укрнацменвидав (Укрдержнацменвидав)	–	Державне видавництво літератури для національних меншин України
УНГО	–	Управління народногосподарського обліку
Уралвагонзавод (Уралвагон, УВЗ)	–	Уральський вагонобудівний завод

УРСР	–	Українська Радянська Соціалістична Республіка
УСРР	–	Українська Соціалістична Радянська Республіка
Учпедвидав	–	Державне видавництво учбово-педагогічної літератури
фабзавуч	–	фабрично-заводські училища
фінсектор	–	фінансовий сектор
ФТІ, ФТИ	–	Фізико-технічний інститут
ХТІ	–	Харківський технологічний інститут
ЦАГІ	–	Центральний аерогідродинамічний інститут
ЦГНКИ	–	Центральный государственный научно-контрольный институт ветеринарных препаратов
ЦИК	–	Центральный Исполнительный Комитет
ЦІАМ	–	Центральний інститут авіаційного моторобудування
ЦК	–	Центральний Комітет
ЦНДІ	–	Центральний науково-дослідний інститут
ЦНИГРИ	–	Центральный научно-исследовательский геологоразведочный институт
ЦНИИ	–	Центральный научно-исследовательский институт
ЦНИИТМаш	–	Центральный научно-исследовательский институт технологии машиностроения
ЦНІІМаш (ЦНИИМаш)	–	Центральный научно-исследовательский институт машиностроения и металлообработки
ЦУНГО	–	Центральне управління народногосподарського обліку
Цупромвод (Цупвод)	–	Центральне управління водного транспорту
ЧК	–	Чрезвычайная комиссия

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

1. Засади планування науково-дослідної роботи Академії наук УРСР на третю п'ятирічку. *1937 р.* **29**
2. Протокольна постанова Політбюро ЦК КП(б)У про утворення аспірантури при інститутах АН УРСР. *9 січня 1938 р.* **31**
3. Обговорення тематичних планів інститутів суспільних наук. *[Не раніше 10 січня 1938 р.]* **32**
4. Інформація співробітника Інституту біохімії АН УРСР С.О. Епельбаум про підсумки конференції з проблем біохімії нервової системи. *[Не раніше 27 січня 1938 р.]* **35**
5. Перелік першочергових питань, запропонованих відділом науки ЦК КП(б)У для вирішення в Політбюро. *20 лютого 1938 р.* **38**
6. Протокольна постанова Політбюро ЦК КП(б)У про мережу наукових журналів АН УРСР. *8 травня 1938 р.* **38**
7. Постанова Президії АН УРСР про реорганізацію Інституту водного господарства в Інститут гідрології. *14 травня 1938 р.* **39**
8. Постанова ЦК КП(б)У про реорганізацію інститутів АН УРСР. *20 травня 1938 р.* **39**
9. Висновки комісії від Фізичної групи АН СРСР під керівництвом акад. А. Ф. Йоффе про обстеження Інституту фізики АН УРСР. *4 червня 1938 р.* **40**
10. Із стенограми засідання Президії АН УРСР за результатами перевірки Інституту фізики АН УРСР комісією від Фізичної групи АН СРСР під керівництвом акад. А. Ф. Йоффе. *4 червня 1938 р.* **42**
11. Постанова Президії АН УРСР про структуру Інституту гідрології. *4 червня 1938 р.* **43**
12. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про передачу Державного історично-археологічного заповідника «Ольвія» до Академії наук УРСР. *29 липня 1938 р.* **43**
13. Відповіді Бібліотеки АН УРСР на анкету Всесоюзної книжкової палати про обов'язковий примірник друкованих видань. *8 серпня 1938 р.* **44**
14. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про організацію сектору енергетики в складі Академії наук УРСР. *9 жовтня 1938 р.* **46**
15. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про перевірку таємного відділу Бібліотеки АН УРСР. *16 жовтня 1938 р.* **46**
16. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про довибори дійсних членів Академії наук та членів-кореспондентів Академії наук УРСР. *22 жовтня 1938 р.* **46**

17. Довідка про вакансії дійсних членів і членів-кореспондентів Академії наук УРСР. *22 жовтня 1938 р.* **47**
18. Лист Наукового товариства ім. Т. Шевченка у Львові до Президії АН УРСР з проханням про надсилку матеріалів для Природничої секції НТШ. *27 жовтня 1938 р.* **47**
19. Резолюція конференції у Києві з проблем промислового використання озера Сиваш. *25–28 листопада 1938 р.* **48**
20. Інформація про Загальні збори АН УРСР. *[Не раніше 16 грудня 1938 р.]* **53**
21. Положення про Відділи АН УРСР. *[Не раніше 16 грудня 1938 р.]* **53**
22. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про «Мікробіологічний журнал» АН УРСР. *19 грудня 1938 р.* **55**
23. Лист Науково-дослідного інституту полярного землеробства, тваринництва та промислового господарства Головного управління Північного морського шляху при РНК СРСР до проф. А. М. Окснера. *22 грудня 1938 р.* **56**
24. Зі звіту керівника розкопок стародавнього Києва проф. М. К. Каргера. *[1938 р.]* **56**
25. Звіт Відділу біологічних наук АН УРСР про науково-дослідну роботу за 1938 р. *[1938 р.]* **62**
26. Із звіту АН УРСР за 1938 р. *[1938 р.]* **79**
27. Кадри Академії наук УРСР по Відділах. *[1938 р.]* **110**
28. Рух кадрів Академії наук УРСР по Відділах. *[1938 р.]* **111**
29. Партійний та комсомольський склад наукових співробітників Академії наук УРСР *[1938 р.]* **112**
30. Партійний та комсомольський склад працюючих Академії наук УРСР. *[1938 р.]* **113**
31. Кількість жінок наукових співробітників по Відділах Академії наук УРСР. *[1938 р.]* **114**
32. Кількість жінок серед науково-допоміжного персоналу Академії наук УРСР. *[1938 р.]* **115**
33. Кількість жінок серед працюючих Академії наук УРСР. *[1938 р.]* **116**
34. Кількість наукових співробітників Академії наук УРСР, що одержали наукову ступінь. *[1938 р.]* **117**
35. Кількісні показники виконання тематичного плану АН УРСР на 1938 рік. *[1938 р.]* **118**
36. Кількість проблем і тем, що опрацьовувались інститутами Академії наук УРСР в 1934–1938 рр. *[1938 р.]* **120**
37. Випуск видань Академії наук УРСР за 1937 і 1938 рік. *[1938 р.]* **121**
38. Здача наукових робіт до друку по Відділах Академії наук УРСР. *[1938 р.]* **122**
39. Динаміка бюджету АН УРСР по статтях. *[1938 р.]* **123**
40. Зріст бюджету Академії наук УРСР по Відділах. *[1938 р.]* **124**
41. Динаміка основних засобів Академії наук УРСР по Відділах. *[1938 р.]* **125**
42. Структура основних засобів Академії наук УРСР за даними балансу на 1 січня 1939 р. *[1938 р.]* **126**

43. Проект статуту Бібліотеки Академії наук Української Радянської Соціалістичної Республіки. *[1938 р.]* **127**
44. Лист акад. В.І. Вернадського до наукового співробітника Інституту археології АН УРСР І. Г. Підоплічка щодо публікації його рукопису про дослідження Гінцівської палеолітичної стоянки. *20 січня 1939 р.* **131**
45. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про реорганізацію Інституту фольклору при Академії наук УРСР. *31 січня 1939 р.* **131**
46. Висновки комісії Президії АН УРСР з обстеження Інституту ботаніки. *3 лютого 1939 р.* **132**
47. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про довибори дійсних членів Академії наук та членів-кореспондентів Академії наук УРСР. *4 лютого 1939 р.* **138**
48. Протокольна постанова Політбюро ЦК КП(б)У про дообрання дійсних членів і членів-кореспондентів АН УРСР. *6 лютого 1939 р.* **138**
49. Протокол Загальних зборів Академії наук УРСР про обрання дійсних членів і членів-кореспондентів АН УРСР та поновлення О. І. Лейпунського у складі дійсних членів Академії. *22 лютого 1939 р.* **139**
50. Витяг із протоколу засідання Президії АН УРСР про розподіл обов'язків між членами Президії. *19 березня 1939 р.* **142**
51. Резолюція розширеної наради з проблеми зсувів ґрунтів, організованої Інститутом геологічних наук АН УРСР. *16–19 травня 1939 р.* **143**
52. Із повідомлення Інституту біохімії АН УРСР про Третій український з'їзд фізіологів, біохіміків і фармакологів у Дніпропетровську. *28 травня–2 червня 1939 р.* **147**
53. Довідка про діяльність Гідробіологічної станції АН УРСР за 1934–1938 рр. з обґрунтуванням необхідності її реорганізації в Інститут гідробіології АН УРСР. *29 травня 1939 р.* **148**
54. Клопотання Академії до РНК УРСР про реорганізацію Гідробіологічної станції в Інститут гідробіології АН УРСР. *[29 травня 1939 р.]* **153**
55. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про відзначення 230-річчя розгрому шведів під Полтавою. *11 червня 1939 р.* **154**
56. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про участь АН УРСР у святкуванні 230-річного ювілею Полтавської битви. *19 червня 1939 р.* **155**
57. Доповідь президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця про наукову проблематику Академії у третій п'ятирічці. *25 червня 1939 р.* **155**
58. Протокол наради при Третьому головному управлінні Народного комісаріату авіаційної промисловості СРСР з проблем міцності колінчатих валів авіаційних моторів. *2 серпня 1939 р.* **172**
59. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про встановлення щорічної премії імені академіка Л.В. Писаржевського за кращу науково-дослідну роботу в галузі неорганічної хімії. *15 серпня 1939 р.* **173**
60. Клопотання О. Б. Савченко до голови Президії Верховної Ради СРСР М. І. Калініна про звільнення її чоловіка Ф. Я. Савченка, наукового співробітника Академії від відбування покарання *[Не раніше вересня 1939 р.]* **174**

61. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про поширення досліджень Академії наук УРСР в зв'язку з розвідками нафти по УРСР. *3 жовтня 1939 р.* **175**
62. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про передачу Українського фізико-технічного інституту в м. Харкові у відання Академії наук УРСР. *10 жовтня 1939 р.* **176**
63. Звернення вчених Радянської України до наукових працівників Західної України. *[Жовтень 1939 р.]* **177**
64. Із промови президента АН УРСР акад. О. О. Богомольця на позачерговій третій сесії Верховної Ради УРСР першого скликання з нагоди возз'єднання Західноукраїнських земель з Українською РСР. *13–14 листопада 1939 р.* **179**
65. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про утворення Енергетичного інституту в системі Академії наук УРСР. *16 листопада 1939 р.* **181**
66. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про утворення Науково-дослідного інституту металургії при Академії наук УРСР. *16 листопада 1939 р.* **181**
67. Лист Дніпропетровського обласного виконавчого комітету до РНК УРСР про асигнування коштів для будівництва Інституту гірничої механіки АН УРСР. *19 листопада 1939 р.* **182**
68. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про відзначення 70-річчя від дня народження та 45-річчя науково-педагогічної діяльності акад. АН УРСР О. В. Леонтовича. *1 грудня 1939 р.* **183**
69. Повідомлення Президії АН УРСР К. Й. Студинському про поновлення його в званні дійсного члена Академії. *8 грудня 1939 р.* **183**
70. Із протоколу засідання Президії АН УРСР про розгортання наукової роботи в Західній Україні. *9 грудня 1939 р.* **184**
71. Протокол наради бюро Відділу біологічних наук АН УРСР у справі заповідників та природничих музеїв на території західних областей УРСР. *16 грудня 1939 р.* **186**
72. Постанова ЦК КП(б)У про організацію фонду допомоги інтелігенції Західної України. *20 грудня 1939 р.* **188**
73. Із звіту Інституту будівельної механіки АН УРСР за 1939 р. *[Грудень 1939 р.]* **189**
74. Звіт Кафедри математичної фізики АН УРСР за 1939 р. *[Грудень 1939 р.]* **195**
75. Звіт Інституту електрозварювання АН УРСР про роботу за 1939 рік. *[Грудень 1939 р.]* **196**
76. Звіт Інституту геологічних наук за 1939 р. *[1939 р.]* **208**
77. Наукова робота Академії наук в 1939 р. *[1939 р.]* **212**
78. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про організацію наукових установ в західних областях УРСР. *2 січня 1940 р.* **239**
79. Довідка про структуру і склад Наукового товариства ім. Т. Шевченка до 1939 р. *[Не пізніше 2 січня 1940 р.]* **240**
80. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про передачу львівських друкарень Академії наук УРСР. *4 січня 1940 р.* **241**

81. Витяг із протоколу засідання вченої ради Інституту фізичної хімії ім. Л. В. Писаржевського АН УРСР про відзначення кращих наукових робіт співробітників Інституту. *9 січня 1940 р.* **241**
82. Протокольна постанова Політбюро ЦК КП(б)У про передачу друкарень у Львові до відання АН УРСР. *10 січня 1940 р.* **243**
83. Протокольна постанова Політбюро ЦК КП(б)У про видання повного зібрання творів Івана Франка в зв'язку з 85-річчям від дня народження та 25-річчям від дня смерті письменника. *10 січня 1940 р.* **243**
84. Лист співробітника Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка М. М. Ткаченка до акад. К. Й. Студинського з проханням надати відомості про зв'язки Т. Г. Шевченка з Галичиною. *30 січня 1940 р.* **244**
85. Наказ Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР про створення Львівського відділу Інституту. *1 лютого 1940 р.* **244**
86. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про організацію Інституту мінеральної сировини Академії наук УРСР. *3 лютого 1940 р.* **246**
87. Акт про передачу Музею Дідушицьких у м. Львові до складу АН УРСР. *7 лютого 1940 р.* **246**
88. Постанова Політбюро ЦК КП(б)У про затвердження указу Верховної Ради УРСР щодо присвоєння акад. М. М. Крилову звання заслуженого діяча науки. *7 лютого 1940 р.* **251**
89. Положення про Інститут енергетики АН УРСР. *17 лютого 1940 р.* **251**
90. Повідомлення Редакційно-видавничої ради АН УРСР про умови подання авторських праць до академічних видань. *21 лютого 1940 р.* **254**
91. Лист Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР до акад. К. Й.Студинського з проханням підготувати доповідь з нагоди 100-річчя «Кобзаря» Т. Шевченка. *10 березня 1940 р.* **254**
92. Лист Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР до акад. К. Й.Студинського з проханням взяти участь у підготовці видання творів І. Франка. *11 березня 1940 р.* **255**
93. Постанова Політбюро ЦК КП(б)У про затвердження указу Верховної Ради УРСР щодо присвоєння акад. Є. О. Патону звання заслуженого діяча науки. *25 березня 1940 р.* **255**
94. Лист акад. М. Д. Стражеска до директора Інституту клінічної фізіології АН УРСР акад. О. О. Богомольця про розширення штатів та технічне забезпечення клінічного відділу Інституту. *31 березня 1940 р.* **256**
95. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про заснування Комітету для проведення 85-річного ювілею від дня народження Івана Франка. *22 квітня 1940 р.* **257**
96. Резолюція розширеної наради Відділення фізико-хімічних і математичних наук та Інституту геологічних наук АН УРСР з проблем нафти. *7–10 травня 1940 р.* **257**
97. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про асигнування коштів на закінчення будівництва приміщення для філії Бібліотеки АН УРСР у м. Львові. *11 травня 1940 р.* **260**
98. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про скликання Академією наук УРСР Всесоюзної конференції фізиків. *17 травня 1940 р.* **261**

99. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про утворення Гідробіологічного інституту Академії наук УРСР. *23 травня 1940 р.* **261**
100. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про скликання сесії львівських філій установ АН УРСР. *29 травня 1940 р.* **262**
101. Резолюція наради Інституту будівельної механіки АН УРСР з питань вивчення динамічних властивостей сталей вітчизняного виробництва. *3–8 червня 1940 р.* **262**
102. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про склад редакційної комісії Російсько-українського словника. *14 червня 1940 р.* **266**
103. Указ Президії Верховної Ради СРСР про нагородження орденом Леніна президента АН УРСР акад. О.О. Богомольця. *22 червня 1940 р.* **267**
104. Витяг із протоколу засідання Президії АН УРСР про затвердження вченої ради Львівської філії Бібліотеки АН УРСР. *25 червня 1940 р.* **267**
105. Довідка про стан роботи Інституту клінічної фізіології АН УРСР. *[Не раніше 13 липня 1940 р.]* **268**
106. Повідомлення Управління НКВС Львівської області депутату Верховної Ради СРСР акад. К. Й. Студинському про одержання заяви О. О. Грушевської. *20 липня 1940 р.* **271**
107. Указ Президії Верховної Ради УРСР про присвоєння академіку Кримському А.Є. звання заслуженного діяча науки. *20 липня 1940 р.* **272**
108. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про організацію Комітету охорони та збереження історико-культурних, архітектурних і археологічних пам'ятників УРСР. *31 серпня 1940 р.* **272**
109. Протокольна постанова Оргбюро ЦК КП(б)У про затвердження директорів науково-дослідних інститутів АН УРСР. *12 вересня 1940 р.* **273**
110. Протокольна постанова Оргбюро ЦК КП(б)У про затвердження директорів науково-дослідних інститутів АН УРСР. *20 вересня 1940 р.* **273**
111. Лист Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР до акад. К. Й. Студинського про рецензування проспекту підручника української літератури для вузів. *1 жовтня 1940 р.* **274**
112. Пояснююча записка до плану роботи завідуючого відділом Інституту економіки АН УРСР акад. М. В. Птухи на 1941 р. *1 жовтня 1940 р.* **274**
113. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про будівництво Республіканського ботанічного саду Академії наук УРСР в м. Києві. *4 жовтня 1940 р.* **276**
114. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про увічнення пам'яті акад. Д. І. Яворницького. *10 жовтня 1940 р.* **277**
115. Діяльність інститутів Відділу суспільних наук у 1940 р. *[Не раніше жовтня 1940 р.]* **277**
116. Протокол наради з питань координації роботи Інституту будівельної механіки АН УРСР та Інституту машинознавства АН СРСР. *16 листопада 1940 р.* **283**
117. Звіт про перевірку наукової роботи Львівського відділу Інституту фольклору за 1940 р. *28 листопада 1940 р.* **284**
118. Із звіту акад. М.В. Птухи про відрядження до Москви 10–29 листопада 1940 р. на нараду при АН СРСР з питань математичної статистики та проблем розробки теорії вірогідності. *6 грудня 1940 р.* **287**

119. Витяг із протоколу засідання Відділення фізично-хімічних і математичних наук АН УРСР. *20 грудня 1940 р.* **288**
120. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про ботанічні сади УРСР. *27 грудня 1940 р.* **289**
121. Робота Відділу технічних наук. *1940 р.* **289**
122. Звіт про виконання плану наукових робіт в 1940 р. філіалу Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка у м. Львові. *[1940 р.]* **296**
123. Звіт Інституту будівельної механіки АН УРСР за 1940 р. *1940 р.* **297**
124. Доповідь голови Планової комісії віце-президента АН УРСР акад. А. О. Сапєгіна про підсумки роботи Академії за 1940 р. *[1940 р.]* **308**
125. Пояснювальна записка до тематичного плану Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. *[Не пізніше січня 1941 р.]* **326**
126. Постанова Політбюро ЦК КП(б)У про проведення ювілею академіка-поета П. Г. Тичини. *6 січня 1941 р.* **328**
127. Постанова Політбюро ЦК КП(б)У про відзначення 70-річчя з дня народження академіка А. Ю. Кримського. *8 січня 1941 р.* **329**
128. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про проведення ювілею академіка А. Ю. Кримського. *14 січня 1941 р.* **329**
129. Із доповіді акад. Є. О. Патона про метод швидкісного зварювання металів під шаром флюсу. *20 січня 1941 р.* **330**
130. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про передачу Академії наук УРСР устаткування хімічної лабораторії та фізичного кабінету Харківського планового інституту Держплану УРСР. *31 березня 1941 р.* **335**
131. Резолюція Загальних зборів АН УРСР на доповідь голови Планової комісії акад. А. О. Сапєгіна про роботу Академії у 1940 р. *2–5 квітня 1941 р.* **335**
132. Резолюція наради з проблеми промислової нафтоносності УРСР. *16–21 квітня 1941 р.* **337**
133. Протокол зборів наукового і науково-допоміжного персоналу Львівських відділів інститутів АН УРСР. *25 квітня 1941 р.* **345**
134. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про затвердження цін на журнали Академії наук Української РСР. *30 квітня 1941 р.* **347**
135. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР про проведення ювілею в зв'язку з 60-річчям з дня народження академіка Богомольця О. О. *20 травня 1941 р.* **348**
136. Витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК КП(б)У про вилучення з бібліотек та книготорговельної мережі УРСР забороненої літератури. *28 травня 1941 р.* **349**
137. Список № 85 Головліту УРСР про вилучення окремих книжок та збірників, в яких вміщено статті, промови, цитати та портрети ворогів народу. *[28 травня 1941 р.]* **349**
138. Звіт про роботу АН УРСР за перше півріччя 1941 р. *14 червня 1941 р.* **351**

ЗМІСТ

Від упорядників
5

Передмова
10

Документи і матеріали
27

Документи
29

Примітки
375

Додатки
409

Регести протоколів засідань
Президії Академії наук УРСР
411

Список дійсних членів та членів-кореспондентів АН УРСР,
обраних у 1939 р.
553

Список наукових співробітників
АН УРСР (1938–1941)
566

Список видань та наукових праць співробітників
АН УРСР (1938–1941)
640

Перелік доповідей співробітників
установ АН УРСР (1938–1941)
844

Список установ, що діяли в складі ВУАН–АН УРСР
у 1934–1941 рр.
864

Іменний покажчик
888

Список скорочень
906

Перелік документів
911

Наукове видання

ІСТОРІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
1938–1941

Документи і матеріали

Упорядники
Кучмаренко Валентина Аркадіївна, Папакіна Тетяна Петрівна,
Стрельська Лариса Іванівна, Яременко Лідія Миколаївна,
Старовойт Світлана Володимирівна, Варава Тетяна Володимирівна,
Вересовська Тетяна Володимирівна, Луговський Олександр Григорович

Редактор *Н. М. Маслакова*
Комп'ютерна верстка *Т. С. Павлюк*
Комп'ютерний набір *Т. В. Варава, Л. В. Гарбар, Л. І. Завалішина, С. В. Старовойт*

Підп. до друку 01.09.03. Формат 70x100 /16.
Друк офс. Ум. друк. арк. 74,75.
Обл.-вид. арк. 71,32. Наклад 1000 прим. Зам. 19.

Видрукувано у Науково-видавничому центрі НБУВ.
03039 Київ-39, просп. 40-річчя Жовтня, 3.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 1390 від 11.06.2003 р.